BULLARII ROMANI
CONTINUATIO
SUMMORUM PONTIFICUM
CLEMENTIS XIII. CLEMENTIS XIV.
PII VI. PII VII. LEONIS XII.
ET PII VIII.

CONSTITUTIONES, LITERAS IN FORMA BREVIS
EPISTOLAS AD PRINCIPES VIROS, ET ALIOS
ATQUE ALLOQUUTIONES COMPLECTENS

QUAS COLLEGIT

ANDREAS ADVOCATUS BARBÈRI
CURIÆ CAPITOLII COLLATERALIS

ADDITIS SUMMARIIS, ADNOTATIONIBUS, INDICIBUS
OPERA, ET STUDIO

COMITIS ALEXANDRI SPETIA I. C.

TOMUS TERTIUS
CONTINENS PONTIFICATUS
CLEMENTIS XIII.
SEPTIMUM AD UNDECIMUM

ROMÆ
EX TYPOGRAPHIA REVERENDÆ CAMERÆ APOSTOLICÆ
1838

INDEX RUBRICARUM

OMNIUM CONSTITUTIONUM

QUAE

IN HOC TOMO CONTINENTUR

CLEMENTIS XIII

ANNO VII.

DXXXIV.

DXXXV.

DXXXVI.

DXXXVII.

DXXXVIII.

DIXL.

DXL.

DXLI.

DXLII.

DXLIII.

DXLIV.

DXLV.

DXLVI.

DXLVII.

DXLVIII.

DXLIX.

DL.

DLI.

ANNO XI.

INDEX VOCABULORUM

INITIALIUM

OMNIUM CONSTITUTIONUM

QUAE

IN HOC TERTIO TOMO

CONTINENTUR

A

B

C

D

E

F

G

I

L

M

N

O

P

Q

R

CLEMENS XIII.

ANNO SEPTIMO

Dat. die 14 Julii 1764. Ann. VII.

CDXX.

Cardinalem Migazzium Archiepiscopum Viennensem obsecrat, ut e sua Diœcesi exterminare curet librum Justini Febroni De statu Ecclesiæ, et legitima Romani Pontificis potestate.

Quoad proscriptionem Libri sub nomine Justini Febronii alias dedimus Literas perscriptas Episcopo Herbipolensi, et Moguntino Archiepiscopo, quæ consulendæ ad opportunitatem sunt hujus Continuationis Tom. II. sub Num. CDV. CDVI. pag. 450. et 451.

Dilecto filio Nostro Christophoro S.R.E. Presbytero Cardinali Migazzio Archiepiscopo Viennensi.

Clemens Papa XIII.

Dilecte Fili Noster, salutem, et Apostolicam benedictionem.

§. 1. De exitiali Justini Febronii libro non solum e fidelium manibus excutiendo, sed etiam quantum potest omnino delendo tibi scripsimus ante hos quatuor menses, tuumque erga Romanam Ecclesiam, in qua amplissimum ministerium geris, excitabamus studium, ut ad emoliendum scandalum ab eodem Libro fidelibus oblatum, omnem operam tuam conferres. Non dubitamus te, dilecte, fili Noster, id jam fecisse, quod de tua religione, pietate, et in hanc sacram B. Petri Sedem egregia voluntate, et fide Nobis ipsi pollicebamur. Sed cum ad Nos allatum sit, pestiferum librum per manus etiam Cæsareæ istius Aulæ Procerum non sine quorumdam approbatione circumferri, Apostolici Nostri muneris esse arbitramur, te alioquin ardentem et erectum ad hanc S. Sedem in hac re defendendam, vindicandamque, datis iterum ad te Nostris Literis adhortari. Itaque omni cogitatione et cura in hoc serio, dilecte fili Noster, incumbe, nec patiare tantum malum inveterascere, et fieri robustius, quod nascens multo facilius opprimi potuisset. Tua demum providentia, sedulitate, et industria freti, dum expectamus ejus libri, vel ipsam, opera tua, memoriam obsolevisse, tibi, Fili Noster, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XIV. Julii MDCCLXIV. Pontificatus Nostri Anno septimo.

Dat. die 25. Julii 1764. Anno VII.

CDXXI.

Pro concordia inter eos restituta, præcedentibus dissentionibus compressis, gratulatur, cum Archiepiscopis, et Episcopis Nationis Græco Melchitæ, eosque hortutur ut obsequentes novo Patriarchæ sint, et simul conjuncti pro Religionis bono.

Literæ Apostolicæ quibus electio Patriarchæ Antiocheni Græco-Melchitarum ab Episcopis dissidentibus facta annullatur, dedimus hujus Continuationis Tom. II. sub Numerum. CLVII. pag. 5.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis et Episcopis Nationis Græco Melchitæ

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Suum gaudium exprimit pro restituta concordia, veteribusque dis-

§. 1. Quam molestum Nobis acciderit eas inter vos dissensiones ac turbas extitisse, quæ magnum Reli-

sentionibus extinctis.

gioni periculum inducerent, et clerum ac populum in duas veluti partes discissim separarent, ex pluribus certe nunciis, et non ambiguis Apostolicæ sollicitudinis Nostræ documentis intelligere potuistis. Nullum enim neque paterni amoris studium, neque Pastoralis vigilantiæ, consilium prætermisimus, ut quantocius fieri posset, ingruenti malo remedium adhiberetur, et antiqua pacis, et charitatis unio, arctissimis inter vos concordiæ vinculis redintegratis, tandem aliquando restitueretur. Id jam factum divina misericordia opitulante, et plurimum lætamur, et vobis intimo cordis gratulamur affectu.

Ut in comuni reverentia erga novum Patriarcham persistant suadet, et intima inter se se conjunctione.

§. 2. Reliquum est, ut quemadmodum unanimiter Venerabili fratri Nostro Theodosio Patriarchæ debitum reverentiæ præstitistis obsequium, ita omnem operam in id impendatis, ut a præsentibus angustiis, et difficillimis rerum circumstantiis sublevatus, novam hanc suam dignitatem tranquille tueri possit, et ad Fidem Orthodoxam per totum Patriarchatum promovendam facilius incumbere. Sed præcipue vos hortamur, ac obsecramus in Domino, ut animorum concordiam præclara cum laude pietatis ac Religionis vestræ sancitam firmissime teneatis, nec unquam sinatis ut præteritæ divisionis scandalum inter vos oriatur. Conjunctis igitur opibus, consiliisque id unum satagite ut Catholica Religio, in qua populi Rectores, ac Magistri a Deo constituti estis, et in dies purior effulgeat, et a fidelibus pastorali officio vestro commendatis integerrime custodiatur. Quod ut fortiter, alacriterque peragatis, Apostolicam benedictionem, vobis, Venerabiles fratres, vestrisque gregibus peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXIII Julii MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

CDXXII.

Dat. die 25. Julii 1764. Anno VII.

Dolet de vexata per laicam potestatem Episcopi Wratislaviensis Ecclesia, rationesque designat cur facultates ab eodem Episcopo imploratas pro parendo laicis mandatis nequeat concedere.

Venerabili Fratri Philippo Gotthardo Episcopo Wratislaviensi.

Clemens PP. XIII.

Quantum Episcopali dignitati detrimento sit ostendit, quoties Pontificis indulgeatur assensus obtemperaudi laicis potestatibus.

§. 1. Magna te miseriarum mole prægravatum afferunt litteræ tuæ quæ sane animum Nostrum amaritudine compleverunt. Is enim videtur esse Ecclesiæ tuæ status atque conditio, ut quidquid illi non accidat gravius id lucro apponere debeamus. Sed de remediis sedulo cogitandum, aut saltem providendum, ne quibus laborat malis, ea gliscant in dies magis. Tu quidem Venerabilis Frater de conscientia tua tantummodo videris esse sollicitus. Facultates enim a Nobis petis, quibus munitus sine æternæ salutis discrimine assentiri possis laicæ potestati duriter præcipienti, quæ sacris Canonibus adversantur. Ac pietatem in hac re tuam, ac timorem Domini magnopere laudamus. Sed videat Fraternitas tua, ne si has tibi facultates concedamus, et ipse fias in resistendo remissior, et laica potestas in novitatibus moliendis et in te obtrudendo audacior: et si quidem in earum facultatum usu parcior detrectes ejus obsequi voluntati, illam graviorem severioremque experiare. Neque enim reluctari te existimabit conscientia deterritum, sed te infensiore sibi esse animo judicabit. Te autem a Nobis eas facultates impetrasse id arbitramur laicam potestatem diutius lætare non posse. Nihil enim occultum quod non reveletur.

Assidua oratione, atque firmitate curandum ut laicæ emolliantur potestates, earumque reconcilietur gratia.

§. 2. Quamobrem alio cogitationes tuas convertas oportet: Ac primum intendenda tibi est ad Deum impensior oratio, qui invicto patientiæ robore animum tuum communiat; atque illud cogitato, Episcopo ad asperrima quæque opus esse paratum animum gerere: si enim, ut monet Divus Augustinus, ab illis persequutionibus quas olim Martyres nostri passi sunt, libera nunc est præsens Ecclesiæ tranquillitas, non deesse tamen persequutiones, quibus tolerandis omnes, qui sequimur Christum, ac præsertim Episcopi ad ejus exem-

plum debemus patientiæ nostræ præbere documenta. Deinde experiundæ tibi sunt rationes omnes, quibus laicam potestatem emollias, ejusque tibi reconcilies gratiam. Ceterum longe tollerabilius arbitramur esse malum, te violentiæ cedere gravi metu perculsum, quam Nos iis rebus, quæ ab Ecclesiastica regula abhorrent Apostolicam Nostram adjicere auctoritatem.

Si nendum non est ut æs alienum contrahatur ab Ecclesiis, quo possint acria tributa a Laicis imposita persolvere.

§. 3. De contrahendo ære alieno quo possis acria tributa solvere a laica potestate imposita, satius est ob illa uno ictu Ecclesiam suis everti fortunis, quam paullatim per te ipsum ad extremam aliquando redigi inopiam. Si enim rebus suis penitus expolietur, veniet fortasse tempus cum in earum possessionem redire possit. Quod si ipse ære alieno obrueris, nulla spes esse potest, ut eadem Ecclesia e sua se inopia possit emergere. Si quid autem in posterum tale quiddam incidat in quo Nostram opem tibi existimes implorandam, de eo Nos certiores facere ne gravetur Fraternitas tua: in singulis enim casibus, cujusmodi auxilium tibi ferre possimus considerabimus. Denique Fraternitati tuæ benevolentiæ erga te Nostræ pignus, omni cordis Nostro affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXV. Julii MDCCLXXIV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 28. Julii 1764 Anno VII.

CDXXIII.

Collegialibus novi Collegii S. Bernardi Congregationis Reformatæ ejusdem S. Bernardi Ordinis Cisterciensis de Urbe, facultatem impertitur Lauream Doctoralem consequendi, expleto sexennio studiorum.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Proœmium

§. 1. In supereminenti Apostolicæ Sedis specula, meritis licet imparibus, disponente Domino, constituti, et intra mentis Nostræ arcana revolventes, quantum ex sacrarum literarum studiis Catholica Fides augeatur, Divini Numinis cultus protendatur, veritas agnoscatur, ac justitia colatur, ad ea, propter quæ literarum studia hujusmodi ubilibet excitentur, et præsertim personæ Religiosam vivendi rationem professæ, et sub suavi Religionis jugo Altissimo famulantes, eisque incumbere desiderantes id accurate, diligenterque efficere possint, libenter extendimus, et in iis Nostræ sollicitudinis partes libenter interponimus, ac propensius impartimur, prout pia Superiorum Regularium vota exposcunt, et Nos locorum qualitate pensata, in Domino conspicimus salubriter expedire.

Comemorat erectionem hujus novi Collegii, et Statuta pro illius regimine Apostolica auctoritate approbata.

§. 2. Cum itaque sicut dilectus filius Joannes Sianda Abbas Generalis Congregationis Reformatæ Sancti Bernardi Ordinis Cisterciensis Nobis nuper exponi fecit, ipse ad augendam, confirmandamque in ipsa Congregatione regularem disciplinam, illiusque alumnos pro bonis artibus, doctrinisque necessariis addiscendis adducendos proprium, et consentaneum esse existimaverit unum Collegium studiorum sub invocatione Sancti Bernardi, seu Sancti Bernardi nuncupandum in Monasterio ejusdem Congregationis sub titulo Sancti Bernardi prædicti ad Thermas de Urbe erigere, et instituere, ac pro felici, prosperoque dicti novi Collegii regimine, et administratione, nonnullas Constitutiones peculiares, Constitutionibus ipsius Congregationis etiam accommodatas in dicto Collegio observandas condere, Nobisque exhibere, quas subinde Nos, postquam dilectus filius Noster Ferdinandus Maria S.R.E. Presbyter Cardinalis De Rubeis nuncupatus, memoratæ Congregationis apud Nos, et Apostolicam hanc Sanctam Sedem Protector, illas jussu Nostro mature perpendere curaverat, Apostolica auctoritate confirmavimus, dictumque Collegium pluribus ab hinc Mensibus erectum reperiatur;

Preces porrectæ pro facultate Collegialibus obtinendi Lauream Doctoralem ad instar Collegii S. Bonaventuræ Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci Conventualium SS. XII. Apostolorum de Urbe.

§. 3. Propterea ipse Joannes Abbas Generalis, quo Collegii hujusmodi Collegiales pro tempore existentes ad addiscendas sacras literas, et pietatem sequendam magis, magisque in dies incitentur, ut absoluto sexennali studiorum cursu, Lauream Doctoralem consequantur, seu ad gradum Doctoratus in Sacra Theologia, servatis omnibus formulis, ritibus, at stylis, quibus Ordinis Fratrum Minorum Sancti Francisci Conventualium nuncupatorum in Conventu dicti Ordinis Santorum XII. Apostolorum de Urbe a fel. rec. Sixto Papa V. prædecessore Nostro erecti, pro assequutione Laureæ Doctoralis hujusmodi utuntur, promoveri possint, per Nos concedi plurimum desideret. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut si-

bi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex postulatum indultum concedit.

§. 4. Nos igitur ipsum Joannem Abbatem Generalem specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati ut futuris temporibus Collegiales Collegii Sancti Bernardi Congregationis Reformatæ ejusdem Sancti Bernardi Ordinis Cisterciensis de novo, ut præfertur, erecti nunc, et pro tempore existentes, postquam per sex integros annos juxta Constitutiones memorati novi Collegii per Nos, sicut præmittitur, confirmatas, studuerint, ac idonei, habiles, et capaces reperti fuerint ab iis, ad quos legitime spectabit, servatis prius omnibus formulis, ritibus, stylis et consuetudinibus, quæ servari solent, et in more positæ sunt, quando Colegiales Collegii Sancti Bonaventuræ dicti Ordinis Minorum S. Francisci Conventualium Lauream Doctoralem consequuntur, servatis tamen in omnibus, et per omnia decretis Concilii Trydentini, quibus in aliquo derogare non intendimus, Lauream Doctoralem, ac Annulum, aliaque insigna solita, et consueta consequi, et recipere, et ad gradum Doctoratus in Sacra Theologia promoveri, utque ad gradum hujusmodi promoti, auctoritate in prædicta Theologica facultate interpretandi, aliosque docendi, ac disputandi, cæterosque gradui hujusmodi convenientes actus exercere libere, et licite possint, et valeant auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, et indulgemus.

Excipiuntur ab concesso indulto Collegiales qui tempore studiorum aliquam culpam comiserint in spretum Constitutionum Ordinis, a qua absolvi ab Abbate Generali nequeant.

§. 5. Ac insuper volumus, præcipimus, et auctoritate prædicta mandamus, ut tractu temporis, si contingat aliquem inveniri Collegialem memorati Collegii Sancti Bernardi culpabilem, et convictum esse tempore sui studii, et moræ in dicto Collegio de aliqua ex culpis, quæ expresse reperiuntur vetitæ, ac prohibitæ in Constitutionibus ipsius Congregationis Cap. XXV. et XXI. Paragrapho V., licet ratione Studii ad consequendam Lauream hujusmodi habilis, et idoneus sit, nihilominus ratione culpæ prædictæ, Laurea Doctorali hujusmodi privatus remaneat, nullusque Abbas Generalis dictæ Congregationis pro tempore existens cum culpabili prædicto, super defectu, et culpa hujusmodi dispensari possit, et ad hunc effectum quemcumque Abbatem Generalem prædictum facultatibus sibi competentibus, et ratione muneris, et officii concessis, auctoritate, et tenore præsentis privamus, ac privatos esse declaramus.

Præcedentia Statuta hoc super novo Sancti Bernardi Collegio condita, et approbata, confirmantur, et ab omnibus ipsius Congregationis observari mandatur.

§. 6. Demum observantiam dictarum Constitutionum pro dicto novo Collegio Sancti Bernardi conditarum, et per dictum Ferdinandum Mariam Cardinalem, et Protectorem jussu Nostro mature perpensarum, ac a Nobis approbatarum, et confirmatarum stricte, et inviolabiliter in virtute sanctæ obedientiæ, auctoritate, et tenore præsentis præcipimus itidem, et mandamus, Constitutionesque prædictas de novo, quatenus opus sit, approbamus, et confirmamus, ac omnibus, et singulis ipsius Congregationis Monachis, et Abbatibus nunc, et pro tempore existentibus cujuscumque status, gradus, qualitatis, auctoritatis, et conditionis, ac quocumque officio, et superioritate, ac auctoritate etiam Abbatis Generalis fungentibus, et functuris, ne illi ullo unquam tempore quacumque de causa, ratione, et occasione quidquam contra omnimodam Constitutionum hujusmodi observantiam, aut Constitutiones hujusmodi, et aliquam illarum partem, præsertim capitula sextum, et ultimum, paragraphum tertium, et quartum, audere, atque attentare, ac variare, seu innovare, ac mutare, seu ut varientur, innoventur, et mutentur, permittere, et consentire audeat, seu præsumat sub privationis vocis activæ, et passivæ, ac officiorum, gradus, et Abbatiæ, etiam Generalatus per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad illa, et alia in posterum obtinendorum ipso facto absque alia declaratione incurrendis pœnis auctoritate, et tenore præsentis perpetuo interdicimus, et prohibemus.

Clausola sublata, et decretum irritans.

§. 7. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in futurum, plenissime suffragari, et ab eis inconcusse observari; sicque in præmissis, per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 8. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, ac Ordinis, Congregationis, et Collegii hujusmodi, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis, superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis Decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus cæteris ue contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die vigesima octava Julii Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quarto, Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 28 Julii 1764. Anno VII.

CDXXIV.

Civitati, et Reipublicæ Lucanæ assignatur locus perpetuis futuris temporibus inter Consistorialis Aulæ Advocatos.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Preces porrectæ pro stabili loco consequendo alteri ex Civi Lucanæ Reipublicæ inter Aulæ Consistorialis Advocatos.

§. 1. Devotionis, et obsequii erga hanc Apostolicam Sedem insignia, quibus dilecti filii Nobiles Viri Antiani, et Vexillifer Lucanæ Reipublicæ, et universus ejus populus apud Nos commendantur, merito Nos inducunt, ut in Apostolicis gratiis, et favoribus elargiendis propensi simus et liberales. Nuper siquidem Nobis exponere fecerunt, quod ipsi, ac universa eorum Civitas, et Respublica summopere desiderant, ut inter Aulæ Consistorialis Nostræ Advocatos, in quorum numero, retroactis temporibus, plures ornatissimi Lucanæ Reipublicæ cives, et scientiæ præstantia, et vitæ integritate claruerunt, unus certus, ac stabilis designetur, et concedatur locus, perinde ac aliis Civitatibus, nempe Bononiensi, Farrariensis, Mediolanensi, Neapolitanæ ab aliis Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris concessus fuit, quem semper, ac perpetuo unus ex eorum civibus assequeretur, et retineat; adeo ut is omnem suam operam, studium, ac laborem in benemerendo de Apostolica Sede assidue, et laudabiliter impendere possit, atque ita nomine quodammodo totius Reipublicæ Lucanæ obsequendo, inserviendoque Apostolicæ Sedi, Lucani populi, ac Senatus, obsequentissimam voluntatem, fidem, et devotionem erga Beati Petri Cathedram omnibus notam, ac testatam facere; propterea demississime Nobis supplicarunt, ut eorum votis, ac precibus annuere de Apostolica benignitate dignaremur.

Pontifex Lucanæ Reipublicæ preces benigne excipit, imploratumque locum in Aula Consistoriali indulget,

§. 2. Nos igitur prædictos Antianos, Vexilliferum, et populum, et universam Rempublicam pro filiali ipsorum obedientia, fide, et devotione, quam erga Nos, Romanosque Pontifices prædecessores Nostros semper gessisse, atque etiam gerere indubiis, manifestique argumentis nuperrime comprobarunt, specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eosque, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus ipsorum nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, cupientesque, ut perpetuum paternæ charitatis, et benignitatis Nostræ erga memoratam Lucanam Rempublicam, ejusque cives, et populum monumentum existat, et motu etiam proprio, et ex certa scientia, matura deliberatione, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac Nostra in perpetuum valitura sanctione volumus, constituimus, decernimus, et declaramus, ut deinceps perpetuis futuris temporibus inter prædictos Consistorialis aulæ Advocatos unus prædictæ Civitati, et Reipublicæ Lucanæ locus assignetur, et statuatur, qui nulli alii, nisi uni ex Lucanis civibus per Nos, Romanosque Pontifices pro tempore existentes, eligendo, et nominando, assignari, et concedi possit, ac debeat.

Quo ut celerius perfrui Lucana Respublica possit, Coadjutorem designat, qui futurus sit pro eadem Republica Advo-

§. 3. Et quoniam mentis, et voluntatis Nostræ non est, ut numerus duodecim Advocatorum Consistorialium ab antiquissimo tempore præfinitus augeatur, et amplietur, volumus autem ut Lucana Respublica, quam speciali

catus Consistorialis.

benevolentia prosequimur, quanto citius fieri potest, Apostolicæ indulgentiæ, et largitionis Nostræ effectus sentiat, fructusque percipiat, idcirco cum in præsens nullius loci vacatio in dicto Advocatorum Consistorialium Collegio occurrat, dilectum filium Laurentium Bottini nobilem Lucanum in Coadjutorem cum futura successione dilecto pariter filio Joanni Baptistæ a Cornu, qui dicto Collegio Advocatorum Consistorialium adscriptus in munere hujusmodi obeundo bene promeruit, et qui super hac de re suum præstitit consensum, eadem auctoritate Apostolica constituimus, et deputamus, et quandocumque officium, seu munus prædictum per cessum, vel decessum dicti Joannis Baptistæ vacare contigerit, in ejus locum ex nunc prout ex tunc substituimus, et subrogamus, ita ut sequuto prædicti Joannis Baptistæ obitu, vel eo dictum munus, sive officium quomodocumque cedente, vel dimittente, illico absque ulla alia declaratione, seu concessione faciendam ejusdem officii, aut muneris possessionem, seu quasi possessionem servatis servandis appræhendere, et illud libere exercere, ac omnia emolumenta, fructus, salaria, honores, prærogativas, quibus uti, frui Advocati Consistoriales Aulæ Nostræ pro tempore de jure, sive consuetudine solent, assequi, percipere, retinere, frui, et gaudere, servata tamen in omnibus ejusdem Collegii consuetudine, usu, legibus, ac statutis possit, et valeat; præterea, ut locus iste, quem inter duodecim Advocatos dictæ Aulæ Nostræ Consistorialis in præsenti prædictus Joannes Baptista obtinet, perpetuis futuris temporibus uni ex civibus Lucanæ Reipublicæ per Nos, et Romanos Pontifices pro tempore successores Nostros ut supra, eligendo, et nominando assignetur, et concedatur, eorumque Civitati, et Reipublicæ locus iste in Collegio prædicto Advocatorum Consistorialium in perpetuum addictus, assignatus, atque adscriptus intelligatur, motu, scientia, deliberatione, et auctoritate pari tenore præsentium statuimus, concedimus, atque indulgemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes quascumque collationes, concessiones, assignationes, aut alias dispositiones de loco Advocati Aulæ hujusmodi in aliorum, quam civium prædictorum favorem, ut præfertur quomodocumque, et qualitercumque pro tempore faciendas, nullas, irritas, et inanes, nulliusque roboris, vel momenti fore, et esse, ac nulli prorsus suffragari, sicque, et non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus Constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis præsertim Constitutione fel: rec: Benedicti XIV. Prædecessoris Nostri, quæ incipit = Inter conspicuos = cui ad effectum præsentium dumtaxat derogamus, et derogatum esse volumus, nec non Collegii Advocatorum Aulæ hujusmodi, ac quibusvis aliis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis Decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, etiamsi de illis specialis, specifica, et epressa mentio habenda esset, illorumque tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXVIII. Julii MDCCLXIV., Pontificatus Nostri Anno septimo.

Dat. die 31 Julii 1764 Ann. VII.

CDXXV.

Quod Causa decimarum Collegii Societatis Jesu Neoburgi agatur coram Judicibus laicis condolet cum Bavariæ Ducæ eumque obrecrat, ut ad Ecclesiasticos Judices cognoscendam remittat.

Dilectissimo in Christo Filio Nostro Maximiliano Josepho Bavariæ Duci S. R. I. Principi Electori.

Clemens PP. XIII.

Laudes inclytæ Bavariæ Domus, ejusque studium erga CatholicamReligionem.

§. 1. Inter præcipuas inclytæ Domus Bavariæ laudes illam jure optimo numeramus, quam ex peculiari suo in S. Ecclesiam reverentia, et singulari erga eam obsequio clarissimi tulerunt majores tui; de quorum pietate ipse tibi sumens exempla eamdem quam illi obsequentis et egregiæ in eamdem Ecclesiam voluntatis consequutus es gloriam. Quamobrem quod fel. recor. prædecessor Noster Benedictus XIII monuit cl. mem. Avum Tuum Maximilianum, ne causam decimarum Collegii Neoburgensis Societatis Jesu, quæ sane Ecclesiastica est, trahi pateretur ad laicorum judicium, idem te his Nostris litteris volumus admonere, et quanta possumus maxima prece petere ut aulicum consilium tuum jubeas ejus causæ cognitionem rejicere, et injurias abstinere manus ab Ecclesia, in cujus jurisdictione ubique tuenda, et conservanda Apostolico muneri Nostro deesse nec possumus, nec debemus.

Decimarum hanc causam ne sinat ab Ecclesiasticis judicibus subtrahi postulat.

§. 2. Tua igitur freti spectatissima in eamdem Ecclesiam pietate non dubitamus quin quemadmodum, cum memorati prædecessoris Nostri datæ fuissent ea de re ad Avum tuum literæ altum de ea causa silentium est consequutum, quod ut opinamus, Princeps Optimus Religione tactus, judicio illi laicali cursum præciderit, ipse quoque, dilectissime in Christo fili Noster, in earum decimarum causa sis præstiturus, nec eam passurus ab Ecclesiastico subduci judicio. Id a te postulat, et tua in Ecclesiam devotio, et studium imitandi præclara majorum tuorum exempla, et ex tali imitatione parta tibi adhuc maxima laus, et ipsa demum rerum temporalium conditio, quas fluxas magis, et deteriores sibi fieri sunt experti, quotquot eas cum Ecclesiasticarum rerum detrimento augeri posse sibi sunt assentati dum autem pro certo habemus, te Apostolicis Nostris monitis, quæ tibi paterno amore existimavimus suggerenda, faciles aures esse daturum, nec preces Nostras aspernaturum, quibus te etiam atque etiam rogamus, ut hanc injuriam ab Ecclesiastica jurisdictione removeas, Apostolicam Nostram, tibi dilectissime in Christo Fili Noster, omni Nostro cordis affectu, benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ, apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXXI. Julii MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

CDXXVI

Dat. die 3. Augusti 1764. Anno VII.

Omnibus Ecclesiasticis personis servitio addictis, aut in Monasteriis habitantibus Monachorum Ordinis S. Benedicti Congregations Olivetanæ facultas indulgetur recitandi divinum officium, et horas canonicas juxta ritum dictæ Congregationis.

Clemens PP. XIII.

Rd futuram rei memoriam

Preces porrectæ pro facultate recitandi divinum officium juxta ritum hujusCongregationis pro singulis in hoc indulto comprehensis.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus Filius Cærar Scarselli Abbas, et Procurator Generalis Monachorum Congregationis Olivetanæ Ordinis S. Benedicti, quod nonulli Sacerdotes sæculares terrenas turbas, ac mundanos tumultus fugientes in ejus Congregationem secedunt, ut quietius, et securius Deo famulari possint in dicta Congregatione: alii vero ad eorum Ecclesiis in diviniis officiis inserviendum ab Abbatibus respective Monasteriorum assumi solent, qui omnes intra Claustra continue habitant, et cum Monachis vitam degunt; qui cum divinum officium, horasque canonicas de jure recitare teneantur, atque etiam Ecclesiæ Choro cum Monachis prædictæ Congregationis interesse, ac officium divinum, horasque canonicas hujusmodi juxta ordinem, seu ritum Monasticum canere, seu recitare consueverint, eisdem Ecclesiasticis personis sæcularibus valde onerosum, incommodumque esset, si divinum officium, horasque canonicas juxta ritum Romanum de novo recitare deberent, ac propterea ipse Cæsar Abbas, ac Procurator Generalis tam suæ, quam aliorum Abbatum ejusdem Congregationis, personarum Ecclesiasticarum sæcularium

hujusmodi conscientiæ, per Nos, consulere, ac in præmissis opportune providere plurimum desiderat.

Pontifex petitam facultatem concedit.

§. 2. Nos piis dicti Cæsaris Abbatis, et Procuratoris Generalis votis hac in re, quantum cum Domino possumus, favorabiliter annuere volentes, eumque a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium tamen consequendi, harum serie absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus, et singulis personis Ecclesiasticis sæcularibus servitio Monasteriorum, et Ecclesiarum, ac Granciarum dictæ Congregationis addictis, nunc, et pro tempore existentibus, aliisque intra Claustra eorumdem Monasteriorum assidue habitantibus, et cum Monachis conviventibus, ut donec, et quousque in servitio prædicto, seu in convictu intra claustra cum Monachis perduraverint, si divinum officium horasque canonicas recitare tenentur, absque ullo conscientiæ scrupolo officium divinum, horasque canonicas juxta ritum dictæ Congregationis, seu dictorum Monasteriorum, in quibus ipsi existunt, seu servitio addicti reperiuntur, non solum in Choro cum Monachis, sed etiam si in Choro una cum aliis Monachis minime præsentes sint, seorsim, et separatim recitare possint, et valeant, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo concedimus, permittimus, et indulgemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, plenissime suffragari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus, super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, et Synodalibus Conciliis editis Generalibus Constitutionibus, et Ordinationibus, ac Ordinis, et Congregationis hujusmodi, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, illorum tenores præsentibus pro plene et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, quod præsentium literarum transumptis, seu exemplis manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ, vel Procuratoris Generalis dictæ Congregationis munitis, eadem prorsus fides in judicio, et extra illud adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die III Augusti MDCCLXIV. Pontificatus Nostri Anno septimo.

CDXXVII.

Dat. die 4 Augusti 1764 Anno VII.

Clementi Regio Poloniæ Principi significat indultum concessum, ut Coadjutor Augustanus eligi possit, eumdemque comendat quod pestiferum Justini Febronii librum proscripserit.

Dilectissimo in Christo Filio Nostro Clementi Regio Poloniæ Principi e Ducibus Saxoniæ, electo Principi Frisingensi, et Ratisponensi.

Clemens PP. XIII.

Dilectissime in Christo fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

Dispensationem elargitam huic Principi pro Coadjutoria Ecclesiæ Augustanæ denunciat.

§. 1. De Augustana Ecclesia te idoneum jam fecimus, qui ejus Episcopi Coadjutor fias; dudum enim ea de re in forma Brevis Nostras literas dedimus. Id si perinde ut tua meretur virtus tibi ceciderit, pro certo habeas, non plus ad te quam ad nos perventum esse lætitiam. Tibi enim vehementer studemus; tuas res augeri maxime capimus; omnia denique tua causa volumus tibi successa: quantacumque enim ad tuas opes fiat accessio, non dubitamus quin Ecclesia maximam inde utilitatem sit acceptura. Novimus enim pro ea qua es in Deum pietate, et Re-

ligione, ad illius cultum, honorem, et gloriam, animarumque salutem omnia te revocare. Cæterum voluntati Nostræ tuam te submisisse, et de tertia adipiscenda, retinendaque Cathedrali Ecclesia omnem abiecisse cogitationem libentissimo animo accepimus.

Laudat quod per suum Edictum pestiferum Justini Febronii librum proscripserit in Dioecesibus Frisingensi, et Ratisponensi.

§. 2. De proscripto Justini Febronii pestifero libro fecisti probe, qui Edicto tuo judicium Nostrum, quo illum condemnavimus, omnibus Fidelibus in Ecclesiis Frisingensi, et Ratisponensi denunciaveris. Id Nobis pollicebatur tum fides tua, qua commissas tibi oves sancte custodis, et venenatis prohibes pascuis, tum obsequium quo coluisti semper, et colis Nos, et Apostolicam Sedem. Tibique dilectissime in Christo Filii Noster, paterno Nostro cordis intimo affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die quarta Augusti MDCCLXIV. Pont. Nostri anno septimo.

Dat. die 15 Augusti 1764. Anno VII.

CDXXVIII

Archiepiscopum Auscitanum de Gallicanæ Ecclesiæ erumnis conquerentem consolatur, eique salutares præbet instructiones ad majora futura mala avertenda.

Quamplures Epistolas de malis Gallicanæ Ecclesiæ impendentibus, ab hoc Pontifice perscriptas Episcopis in Gallicis Regnis existentibus, dedimus in hujus continuationis Tom. II, et signanter, sub num. CCCLXXXVIII ad CCCXCII pag. 426 ad 451, ubi consulendæ ad opportunitatem sunt.

Venerabili Fratri Francisco
Archiepiscopo Auscitano

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem,
et Apostolicam benedictionem.

Querelas ab Episcopis Gallicis delatas de earum Ecclesiarum erumnis comemorat, causasque designat.

§. 1. Quo in loco res sacræ sint apud Vos, dudum complures alii denunciarunt Nobis per literas suas Gallicani Episcopi, quorum eædem fere sunt, quas literis tuis ad Nos detulisti, querelæ. Impietatem sese jactantem exultantemque cernitis omnibus in locis impune volitare: Chiristianæ Religionis hostes qui antea Reipublicæ probra, et dedecora censebantur nunc laude florere, atque etiam cum potentioribus esse in gratia: Sacerdotibus divinam, quam a Christo Domino acceperunt, potestatem fere ademtam, aut certe magna ex parte imminutam: secularis potestatis arbitris, notorie refragantibus Constitutioni Unigenitus (spreta piæ mem. prædecessoris Nostri Benedicti XIV. Encyclica, quam ipsi etiam cofirmavimus) sancta Mysteria sacrilege administrata: Non aplius vos esse Ministros et dispensotores Mysteriorum Dei: prope jam omnem doctrinæ, morumque disciplinam vobis ereptam; quasi laicis non Episcopis docendorum populorum munus a Christo Domino fuerit demandatum, qui solos Apostolos alloquebatur cum dixit, = *qui vos audit, me audit; et sicut me misit Pater, et ego mitto vos* = Episcoporum voces usque adeo compressas, ut ne ad greges quidem sibi commissos saltem clamare possint, ut ab irruentibus lupis caveant: ipsas pastorales eorum literas igni traditas Carnificis manu, cum interea libertini, et Ecclesiæ hostes, conniventе laicali potestate, venenatis probrosisque scriptis, Regnum istud complere non desinunt, quibus Apostolica Sedes, et Episcopalis ordo, cæterique sacri Ministri, et universæ Ecclesiæ divina auctoritas et potestas, uno verbo, Catholica Religio, sacrarumque rerum sanctitas, vel audaciter impugnatur, vel contumeliosis dictis, aut amaris irrisionibus impudenter proscinditur, et illuditur. Id nimirum contenditur, ut Episcopi taceant; et Christi Sponsæ crimini datur, si crudelibus, cruentisque percussa vulneribus, vel exiguam ac pene intermortuam ejulantis vocem emiserit. Interea hinc impietas Evangelio illudit impune; hinc Baij, Jansenij, et Quenelli errores adversus Romanorum Pontificum prædecessorum Nostrorum Constitutiones caput jactitant suum, et Apostolicæ Sedi, atque ipsi universæ minitantur Ecclesiæ. Qui vero de tanta sacrarum rerum clade ingemiscunt, tamquam homines deliri, aut inani phantasmate perterrefacti irridentur: ac si quis zelo domus Dei incensus audacibus Jansenistarum, conatibus resistere instituat, is ut ambitiosus, et dominandi in Ecclesia Dei cupidus, malevolis de industria dissipatis rumoribus, rapitur in invidiam; interdum etiam tamquam capitalis homo, et publicæ tranquillitatis inimicus, vel ablatis pignoribus coercetur, vel pellitur in exilium.

§. 2. Illud vero dolorem Nostrum

Condoletur quod nonulli

ex Episcopali Ordine plauserint laicæ potestati, Ecclesiasticam jurisdictionem invadenti.

acriorem facit, quod ex ipso Episcopali ordine homines extiterint, qui seculari potestati Ecclesiam invadenti, partim plauserunt, partim etiam suam operam præbuerunt, partim se, quod cernerent oculis, non videre simularunt. Quamquam hi quidem sunt paucissimi, cæteris Episcopis omnibus tantam indignitatem iniquissimo animo perferentibus: unde tamen fidelibus oblata est adeo gravis offensio, ut ex ipso Regno, celeriori in dies gradu, Catholica Religio recedere videatur. Etsi autem tantorum malorum proluvie, ut ex tuis Ven. Frater, aliorumque Coepiscoporum literis intelleximus, res saræ omnes isthic apud vos videantur esse de suo statu convulsæ, non est tamen abbreviata manus Domini, ut salvare nequeat, neque aggravata est auris ejus, ut non axaudiat.

Cur Sancta Sedes maluerit potius patientia finem tot malorum expectare participat, Episcopum autem ad constantiam sollicitat.

§. 3. Nos quidem per hoc silentium, quo excepimus, et patienter tulimus gravissimas plagas, spe quadam adhuc lactati sumus, futurum ut inimicorum animi adversus Nos, et Ecclesiam incensi paullatim defervescerent. Sed Sancti verba Jacobi jure possumus usurpare = *Nonne dissimulavi? Nonne silui? Nonne quievi? et ecce venit super Nos gravior indignatio.* Eo tandem Nos adducent, ut veluti parturiens aliquando loquamur. Quisquam ne jure Nos posset repræhendere, si humanis omnibus lenitatis, et prudentiæ consiliis jam exhaustis, efficaciora, gliscentibus in dies Ecclesiæ vestræ malis, meditaremur adhibere remedia? Te vero, Venerabilis Frater, quem zelo Dei probe novimús mirifice incensum, precamur, et obtestamur, ut in ea perdures constantia, qua ad omnes dimicationes pro Christo subeundas dudum ostendisti te paratissimum. Magnum profecto dedisti tuæ firmitudinis documentum, cum novissimam Pastoralem tuam omni præconio dignam, nullis deterritus quæ te circumsidebant periculis, edidisti, in qua fideles habent quo a venenatis hujus sæculi sensibns caveant, et sacræ veterum Antistitum eloquentiæ vim posteri depræhendent et mirabuntur. Nobis quidem ea lectio mirifice placuit, lætatique vehementer sumus, quod multiplici sit editione vulgatior.

Laudat, quod contra pestiferum librum *Assertionum* Pastorali sua Epistola alto clamaverit.

§. 4. De libro Assertionum quod ad Nos scripsit Fraternitas tua, et in memorata Pastorali iteravit, librum illum esse pestiferum codicem, in quem conditores ejus omnia conjecere flagitia maximumque propterea, et evidentissimum fidelibus offere periculum, et vernacula lingua conscriptum exitiosissimum pabulum universo Christiano Populo obijcere, tibi plane assentimur. Auribus præterea Nostris bonorum omnium querelæ circumsonant, pluribus fallaciis consarcinatum, et dolis. Interea Deo gratulamur, te tantum Antistitem extitisse, qui invicto animi robore opposueris murum ex adverso, steterisque in prælio pro domo Domini. Denique te ob tuam fidem, gravitatem, constantiam, cæterasque tuas egregii animi virtutes quanta complectamur benevolentia, ut testimonum aliquod Fraternitati tuæ exhibeamus, mittimus ad te de Sacris Beati Francisci Salesii Reliquiis, ut cujus nomen, et præclaras doctrinæ, vigilantæ, mansuetudinis, et Episcopalis zeli dotes geris, ejus apud te habeas monumentum, quo semper recordere, cujus sis æmulator, et ejus utare patrocinio ad bene, ut facis, Episcopale ministerium obeundum. Tibique Ven. Frater, quem in visceribus charitatis gerimus, intimo nostri cordis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die xv. Augusti MDCCLXIV. Pontificatus nostri anno septimo.

CDXXIX.

Dat. die 22 Augusti 1764. Anno VII.

Aprobasse Constitutiones Monialium Ordinis S. Basilii Magni Monachis Græco Melchitis S. Joannis Baptistæ in Soairo subjectarum, Patriarchæ Antiocheno Græco-Melchitarum participat, eique Moniales ipsas comendat.

Literæ Apostolicæ quibus approbantur Constitutiones harum Monialium relatæ a Nobis sunt hujus Continuationis Tom. II. sub Num. CCCXIX pag. 315.

Venerabili Fratri Theodosio Patriarchæ Antiocheno Græco-Melchitarum

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Sacrarum Virginum cœtus, quæ cum se Deo devoverint in Sancto Monasteriorum recessu divinarum rerum contemplationi vacantes, Angelicam vitam colunt, eximiam esse portionem Dominici Gregis, ad quam sedulo præ

cæteris custodiendam cogitationes suas omnes conferre debent Ecclesiæ Pastores, non ignorat Fraternitas tua. Ex quo intelligis, quam libenti Nos animo acceperimus, conditas esse Costitutiones, quibus uti debeant Moniales Ordinis S. Basilii Græco-Melchitæ Congregationi Monachorum Græco-Melchitarum S. Jo. Baptistæ in Soairo subjectæ, ut ad earum normam Monasticam vitam suam exigentes, bono Christi odore, vestram Ecclesiam compleant. Eas Constitutiones cum Sacra Venerabilium FF. Nostrorum S. R. E. Cardinalium Congregatio, Propagandæ Fidei negotiis præposita, sedulo examinaverit, et ut pie prudenterque compositas, et ad Monasterium regendum earumdem Monialium accomodatissimas approbaverit, Nos per alias litteras Nostras datas die xv. Novembris MDCCLXII. Apostolicæ auctoritatis Nostræ robore confirmavimus. Id te Ven. Frater ac libentius monere voluimus, quod jucundum tibi fore novimus extare in illis Nostris literis præcipuæ charitatis Nostræ, qua Monasterium illud prosequimur, perpetuum monumentum. Te vero rogamus, ut easdem Moniales commendatissimas habeas, earumque religioni, pietati, et Monasticæ observantiæ quam potes plurimum faveas, et Monasterium illud tuo tuearis patrocinio. Et Fraternitati tuæ intimo Nostri cordis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die xxii. Augusti MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

CDXXX.

Dat. die 22 Augusti 1764. Anno VII.

Mariæ Theræsiæ Hungariæ Reginæ Apostolicæ, Bohemiæ Reginæ, et Imperatrici electæ participat, Pontificium assensum haud concedere potuisse nonnullis pactionibus noviter initis cum Republica trium Rhetiæ fœderum, Catholicæ rei adversis, et incolis illis gravissimis.

Carissimæ in Christo Filiæ Nostræ Mariæ Theresiæ Hungariæ Reginæ Apostolicæ, nec non Bohemiæ Reginæ Illustri, in Romanorum Imperatricem Electæ.

Clemens PP. XIII.

Carissima in Christo Filia Nostra salutem, et Apostolicam benedictionem

Supplicaverat Imperatrix Regina Sanctam Sedem, ut hasce initas pactiones approbare dignaretur.

§. 1. Si quid unquam accidit in quo Regia Majestas tua præclaram alioquin erga Catholicam Fidem voluntatem suam possit adhuc facere insigniorem illud profecto est, de quo superiore mense Decembris ad Nos scripsisti; initas a Majestate tua cum Republica trium Rhetiæ Fœderum pactiones quasdam proxime elapso anno, et subinde mutuo partium consensu firmatas: inter earum Capita esse aliquot, quæ Apostolicam Nostram auctoritatem postulent, et consensum: Majestatem tuam enixe a Nobis petere, ut eosdem Articulos, quo plenum ut ais robur obtineant, Apostolica indulgentia assensuque Nostro confirmemus.

Pontifex significat se contemporaneis literis vernaculo sermone conscriptis causas assignasse cur pactiones prædictæ adprobari nequeant.

§. 2. Quibus Nos quantisque difficultatibus impediamur, quominus Regiæ voluntati tuæ obsequamur, facile tua Majestas intelliget ex alia Epistola vernacule conscripta, quam cum his literis complicatam mittimus. Non gravati sumus prolixe in ea Epistola singula quæque persequi, conatique sumus Regiæ Majestati tuæ declarare, quibus causis a consentiendo ejusmodi pactionibus deterreamur. Regiam Majestatem tuam quam maximo studio, et animi contentione rogamus, ut ipsa per te, diligenter ut soles, eam legas Epistolam. Profecto comperies, Catholicam Religionem magnum damnum ex iis Conventionibus esse facturam, et Vallis Tellinæ Incolis gravissimum durissimumque jugum imponi; ac propterea Nos, qui ex Apostolico munere Nostro, et prædecessorum Nostrorum exemplis, et rem Catholicam salvam,

et incolumen conservare, eorumque libertatem tueri debeamus non posse sine animæ Nostræ pernicie, et Nostri nominis probro, in eas pactiones quocumque modo convenire. Quin imo Majestatem tuam in hujus laudis partem vocamus, ut pactiones ejusmodi, nimirum quantum pactionibus a gloriosis prædecessoribus tuis superiore sæculo initis, et ab Augustæ Mem. Carolo Patre tuo confirmatis adversæ, in irritum cadant. Nusquam alias, Carissima in Christo Filia Nostra, tantam adepta esse laudem videbere, quantam te consequi æquum est, si omnia ad capitulati quod vocant Mediolanensis normam exacta volueris. Sic enim, et Catholicæ Religioni, et Incolarum Vallis Tellinæ libertati, et præclaro prædecessorum tuorum nomini, et tuo in rem Catholicam studio apparebit Majestatem tuam voluisse consultum, cui omni cordis Nostri paterno affectu Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XXII. Augusti MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 22 Augusti 1764 Anno VII.

CDXXXI.

Viennensem Archiepiscopum certiorem facit, Apostolicum fuisse assensum denegatum quoad extinctionem Ordinis Canonicorum Regularium S. Ruffi, eorumque bonorum applicationem militaribus Equitibus S. Lazzari.

De arbitraria suppressione Canonicorum Regularium S. Ruffi, eorumque arbitraria incorporatione Equitibus S. Lazzari adsunt quamplures hujus Pontificis Epistolæ, relatæ in hac continuatione Tom. II. num. CLXXIV. CLXXV. et CLXXXV pag. 45 46 et 64 nec non num. CCCLIX et CCCLX pag. 385 et 386

Venerabili Fratri Gullielmo Archiepiscopo Viennensi in Delphinatu

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Exponitur Sacram Congregationem Consistorialem hanc suppressionem noluisse probare, cui resolutioni Pontifex est assentitus.

§. 1. Pactiones de extinguendo Ordine Canonicorum Regularium S. Ruffi ejusque bonis Militari Ordini S. Lazzari assignandis anno 1760 confectas examinari jussimus in Sacra Congregatione Consistorialibus rebus præposita, cujus sententia fuit, pactiones illas a Nobis minime approbari oportere. Hanc certum est Nobis omnino sequi sententiam, qui majoris esse roboris, quam ut vinci possint existimamus esse rationes, quas Fraternitas tua, aliique Episcopi attulerunt ad illum Ordinem conservandum, qui Ordo si reformetur, et ad Conventualem vitam revocetur, plurimum potest Ecclesiæ Dei prodesse. Nimis præterea videbatur Nobis absurdum, et a Sacrorum Canonum sanctionibus alienum, ad seculares Equites, qui etiam Uxores habeant, bona traducere, quæ divino cultui religiosisque viris substentandis fidelium pietas consecravit.

Se promptum Pontifex declarat ut Canonicorum Regularium S. Ruffi Ordo ad pristinam observantiam revocetur.

§. 2 Quamobrem Ven. Fratri Petro Archiepiscopo Colossensi Nostro, et hujus Apostolicæ Sedis apud Regem Xmum Nuncio mandavimus, ut Regiæ illius Principis Majestati eas rationes exponat omnes, quibus a concedenda gratia, quam rogabamur deterriti statuimus, nunquam ejusmodi pactionibus assentiri neque Apostolicæ auctoritatis Nostræ robur adiicere, quibus Ecclesia Dei, Divinusque cultus tantum caperet detrimenti: paratissimos vero Nos esse ad Nostram operam conferendam, ut Ordo S. Ruffi ad suum institutum revocetur; eamdemque reformationem videri Nobis posse facile perfici, si ea reformandi ejus Ordinis ratio instituatur, quam ipsius Regis, ut vocant Arresta, anno 1741 et 1759 edita exponunt, et si conspirantibus Episcopis, aliquæ saltem si non omnes illius ordinis Domus ad Conventualem vitam reducantur; cæterum pietati, et constantiæ tuæ Ven. Frater magna debetur laus, qui tanta strenuitate causam defenderis, in qua de Spirituali tuæ Diœcesis bono agebatur. Hanc laudem Fraternitati tuæ speramus fore perpetuam quem in eo tuendo Ordine imposterum, non dubitamus, eamdem, quam adhuc ostendisti præstiturum esse constantiam, et Fraternitati tuæ eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus omni cordis Nostri affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die XXII. Augusti MDCCLXIV Pontificatus Nostri Anno septimo.

Dat. die 27 Augusti 1764. Anno VII.

CDXXXII.

Prævia cofirmatione suarum literarum VII. Julii MDCCLXIII. super observantia Constitutionum Ordinis Fratrum Bethlemitarum in Indiis, gesta in illius contemptum proscribit, novasque præbet Ordinationes pro pace in Ordine ipso restituenda.

Literæ Apostolicæ quæ in hac Constitutione confirmantur, relatæ sunt hujus Continuationis Tom. II. sub Num. CCCLI. pag. 366.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Recensetur præcedens Constitutio hujus Pontificis, et quæ in illius contemptum deinde evenere.

§. 1. Alias ad suplicationem bon. mem. Joannis Francisci, dum vixit, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Banchieri nuncupati, Ordinis Fratrum Bethlemitarum nuncupatorum in Indiis Occidentalibus auctoritate Apostolica instituti, tunc apud Nos, et Apostolicam hanc Sanctam Sedem protectoris, emanarunt a Nobis literæ in simili forma Brevis tenoris, qui sequitur, videlicet (omittitur tenor hujus Constitutionis jam a Nobis relatæ Tom. II. hujus continuationis sub Num. 351. pag. 366..) Nuper vero exposuit Nobis dilectus Filius Noster Antonius Andreas Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis Galli nuncupatus, ejusdem Ordinis Fratrum Bethlemitarum apud Nos, et hanc Apostolicam Sedem modo Protector, quod novissime allatum fuit nuntium *obitus Præfecti Generalis* dicti Ordinis *in partibus* Indiarum interea *sequuti*, hinc autem plurimas *perturbationes*, ac scandala exorta fuisse propter *officium*, ut asseritur, *Vicarii Generalis* indebite, ac *illegitime* assumptum a Priore Conventus Guatimalensis Civitatis, qui *nulliter*, utpote *non servata forma Constitutionum dicti Ordinis*, ad id munus *Prioris electus* fuisse perhibetur; quumque præfatus Prior, sicut eadem expositio subjungebat, statim post assumptum Vicarii Generalis officium hujusmodi, *innovationes anno MDCCLVII. adversus Ordinis Constitutiones invectas fovere, ac promovere*, et nedum Convocatorias, sed etiam *Prorogatorias Literas* pro habendo *Capitulo Generali*, non servata *forma earumdem Contitutionum*, expedire attentaverit, *aliaque*, ut pariter asseritur, *peregerit*, quæ maximum *detrimentum*, ac *pernicem*, et penitus *ruinam* dicto *Ordini* inferre possent, nisi prompte gravissimis malis succurratur, et prompta atque opportuna adhibeantur remedia.

Preces porrectæ pro removendis dissidiis subortis, et methodus habenda in nova Capituli Generalis hujus Ordinis convocatione.

§. 2. Propterea pro parte dicti Antonii Andreæ Cardinalis, et Protectoris humiliter supplicatum fuit, ut *retentis, et confirmatis præinsertis literis Nostris, die* VII. *Junii* præteriti *anni MDCCLXIII.* expeditis, *in iis omnibus, quæ earumdem substantiam* respiciunt, nunc *super illarum exequutione* Apostolicæ auctoritatis Nostræ partes interponere non renuamus, ut *in novo Generali Capitulo*, anno MDCCLXVI. benedicente Domino celebrando, ii dumtaxat *intersint*, qui *legitimo suffragii jure* fruuntur, et ut *observantia* Constitutionum Ordinis *in pristinum restituatur*: Ut autem hæc omnia tutius, ac facilius ad exequutionem, et complementum perduci valeant, *jus præsidendi* dicto *Capitulo*, quod in præinsertis Nostris literis Venerabili Fratri *Emanueli Archiepiscopo Mexicano* tributum fuerat *sub conditione*, et in casu, quo *Præfectus Generalis*, vel per sui obitum *Vicarius Generalis* dicti Ordinis, *ante dictum Capitulum non docuisset de abolitione omnium perniciosarum novitatum, ac restitutione observantiæ Constitutionum Ordinis in pristinum vigorem*, hac sublata conditione *propter mutatum deinde rerum statum*, nunc *libere, et absolute eidem Archiepiscopo* cum *necessariis et opportunis facultatibus* elargiri, atque alias in præmissis opportune providere, et, ut infra, indulgere dignaremur.

Præcedens Constitutio confirmatur, et Mexicano Archiepiscopo facultates tribuuntur præsidendi futuro Capitulo Generali, et inquirendi de gestis huc usque in præfatæ Constitutionis contemptum.

§. 3. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, dictas *præallatas* Nostras *Literas, emanatas die* VII. *Juli anni MDCCLXIII., et in eis contenta quæcumque*, quæ *præsentibus* similiter Nostris *non adversentur*, denuo *confirmamus, et opprobamus*, illasque *observandas esse* volumus, et jubemus. Præterea dicto Venerabili Fratri *Emanueli Archiepiscopo*, et quatenus, quod Deus avertat, Sedes Archiepiscopalis Mexicana tunc *vacans* extiterit, *Vicario Capitulari* ejsdem Metropolitanæ Ecclesiæ legitime deputato *jus præsidendi auctoritate Nostra Apostolica dicto Generali Capitulo* proxime habendo, veris existentibus narratis, eorumque veritate per certas et legitimas probationes comperta, *concedimus*; ac insuper, *præter alias facultates*, auctoritates *in præcedentibus* Nostris *literis* eisdem jam attributas, ut hujusmodi *Nostras* in forma Brevis expeditas *literas publicare, ac promulga-*

re; et suo *Decreto circumscriptis*, *et abrogatis omnibus novitatibus* adversus tenorem, et formam *Constitutionum* dicti Ordinis *invectis*, idipsum *Superioribus*, *aliisque omnibus Fratribus* ejusdem Ordinis, tam in Urbe et Provincia *Mexicana*, quam in *Peruano Regno* existentibus *significare*, ac *notum facere*; Ut etiam ante *convocationem* proximi Generalis Capituli *cognoscere*, *examinare*, *pronunciare*, *ac definire* de *jure ac legitima qualitate*, et potestate *Superiorum*, aliorumque *obtinentium ea* dicti *Ordinis munera*, *quibuscumque in Capitulo Generali jus suffragii conjunctum esse solet*, ac insuper supplere, *et sanare* omnes, et quoscumque *defectus juris*, aut *facti*, si desuper intervenerint, *quoad eos*, qui hujusmodi *jure dignos* in servandis *Constitutionibus Ordinis*, cæterisque *Christianis virtutibus* exercendis se *probaverint*, atque exhibuerint, è diverso *contumaces*, atque *inobedientes*, aliosque *indignos repellere*, *ac removere*, aliosque *in eorum locum*, *ac munera substituere*, prout eis in Domino *expedire* videbitur; ac ulterius *sanare*, *et revalidare* omnes, et quascumque *Professiones* a Fratribus dicti Ordinis interea temporis *emissas* in manibus *Superiorum*, quos *nulliter* ac *illegitime electos fuisse* constiterit.

Itemque facultates impertiuntur prælaudato Archiepiscopo prorogandi Capitulum Generale, aliasque provisiones capiendi.

§. 4. Ut demum *Capitulum Generale* proxime habendum in Civitate *Mexicana convocare*, et, si *necessarium*, atque *expediens* fuerit, ad aliquod breve tempus *pro prudenti ejus arbitrio*, *et conscientia prorogare*, non obstantibus *quibuscumque Convocatoriis literis* a Priore Conventus Civitatis Guatimalæ dicti Ordinis iterea *expeditis*, imo *non obstante etiam celebratione ipsius Capituli*, quæ earumdem literarum vigore *peracta fuisset*, idem *Capitulum rursus*, *ac de novo in eadem Civitate indicere*, *et congregare*, *ac in eo*, pro eorum prudetia, pietate, et zelo, *providere* in Domino *iis omnibus*, quæ non solum respiciunt *exactam* in posterum *observantiam Constitutionum* dicti Ordinis, sed etiam *œconomicam administrationem reddituum*, *eleemosynarum*, *ac redditionem rationis juxta in dictis Contitutionibus præscripta*, cæteraque *omnia*, ex quibus earumdem *Constitutionum observantiam* in pristinum restitui, *decus*, ac *quietem* dicto Ordini *reddi posse*, in Domino expediens esse judicabitur, *curare*, *ac providere possint*, *et valeant*, eidem Venerabili Fratri *Archiepiscopo Mexicano*, et eo non existente, et viam universæ carnis ingresso, *Vicario Capitulari* prædicto, simili *Apostolica Nostra auctoritate*, tenore præsentium, ac *de plenitudine potestatis*, pro *hac vice* dumtaxat, *et ad effectum præfatum*, damus, tribuimus, et elargimur.

Clausula sublata, decretum irritans, et derogatio contrariorum.

§. 5. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et obtinere, et illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstanttbus iis omnibus, quæ in præcedentibus Nostris præinsertis literis non obstare voluimus. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xxvii. Augusti MDCCLXIV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

CDXXXIII

Dat. die 30 Augusti 1764 Anno VII.

Comissio Episcopo Abderensi Suffraganeo Sabinæ, ut Cæsenam se se transferat, ad compescendos tumultus excitatos ex translatione arbitraria Corporis defuncti Episcopi Cæsenatensis.

Venerabili Fratri Julio Mattheo Episc. Abderensi, Suffraganeo Sabinæ Nostro, et Apostolice Sedis Delegato

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Dolet quod Cives Cæsenatenses in dissidiis irrepserint in contemptum devotionis Deo debitæ, et obedientiæ Sanctæ Sedi.

§. 1. Dominici Gregis Nobis ex alto concrediti pro Apostolicæ servitutis officio assidue excubantibus, nihil contingere potuit acerbius, nihilque, quod minus opinaremur, quam quod Civitas nostra Cæsenatensis, in ambitu temporalis Nostræ ditionis posita, Nostrisque fere oculis subjecta, secum ipsa discors, in aperta dissidia prosiliret, contemptoque debitæ primum Deo humilis devotionis, demissique famulatus obsequio, ac una simul excusso debitæ Nobis, et Ecclesiæ obedientiæ fræ-

no, graves, ac turbulentos excitaret motus, cum damnabili quarumcumque legum injuria, bonorum offensione, et publico tam finitimarum, quam longe dissitarum Gentium scandalo. Tacti zelo honoris Dei, tuendæque salutis animarum, et custodiendi pro viribus Ecclesiasticam Disciplinam, intimo cordis mœrore ingemuimus, hæc a Nostris subditis attentari; dein coacti fuimus juste subirasci, ubi certis agnovimus indiciis gliscentis intestinæ discordiæ causam eo magis esse execrabilem, quo eidem fucata, et inanis pietatis larva obtenditur a perditis Belial filiis, qui credulis, et incautis virus Draconis in aureo calice Babylonis propinant.

Refert dissidiorum causas, et arbitraria atque scandalosa defuncti Episcopi corporis exhumatio a Sepultura in qua reperiebatur depositus, novaque tumulatio illius in aliam Sepulturam, et Ecclesiam.

§. 2. Satis jam constat Fraternitati tuæ non solum ex publico rumore, sed etiam ad Apostolicam hanc Sedem delatis, tibique opportune traditis testimoniis, quanto animorum æstu, quantaque contentione pars una, et certe major dissidentis populi Cæsenatensis defuncti Episcopi sui Guidonis Orselli mores, ut ajebat, et irrepræhensibiles, exactam in Episcopatu vitam impollutam, sanctitatem demum effuso præconio prædicaverit, non quidem in illius obitu, ut contigere solet, sed in novi Pastoris adventu, Ecclesiæ sibi concreditæ administrationem suscipientis. Novit etiam Fraternitas tua, majori longe impudentia a plerisque edita fuisse, et in publicas Notariorum tabulas ex industria relata fuisse multiplicia miracula, quæ a Deo ejusdem Episcopi Orselli interventione patrata ferebantur, tamquam jure dici posset = *Deus est qui justificat, quis est, qui condemnet?* molliti videbantur sermones isti super oleum, sed revera eum in finem adhibiti, ut essent jacula alteri ejusdem populi parti, quæ tantæ virtuti, multoque magis Myraculis, fabulæ imaginem, ut plurimum præferentibus, adversabatur; probe intelligens, uni Judici Deo, et ejus sponsæ Ecclesiæ esse reservatam trutinam sanctitatis, nec datam carnali prudentiæ virgam super sortem justorum. Tandem latere te non debet, impudentissimos hujus studiosæ sanctitatis, et Myraculorum assertores, ad implendam mensuram scandali, eo execrabilis audaciæ progressos fuisse, ut defuncti Episcopi mortales exuvias per vim, et inter frequentissimi ac tumultuantis populi clamores, eruere non dubitaverint e sepulcro aliorum Episcoporum Ecclesiæ Cathedralis, et in singularem Canonicarum quarumcumque legum, et præsentis Antistitis contemptum, inferre in Regularem Ecclesiam S. Petri Martyris familiæ Dominicanæ, ibique sepulturæ demandare, postremæ huic tumulationi præcipue assistentibus Magistratu, ac dignitatibus deputatis a Capitulo præfatæ Ecclesiæ Cathedralis Cæsenatensis, ne qua esset solemnitas, in ipsa attentata corporis repositione desideranda.

Suum animum exprimit pro hisce scandalis corripiendis, et extirpandis.

§. 3. Supervacaneum ducimus circumspectioni tuæ declarare quanta in uno facinore sint crimina! Itaque cum ingruenti crescentique in dies morbo, validiora quæque adhibenda sint remedia, ea diutius non protrahere deliberavimus, sed vindicem improbitatis gladium exerere contra eos, qui cæci esse volunt, et Duces cæcorum, ut virga atque correctis tribuat sapientiam prætergressis quoscumque modestiæ fines, reparentur inflicta vere pietati, et Ecclesiæ vulnera, taceant rixarum et novitatum amatores, debitus Superioribus Ecclesiasticis honor restituatur, mutata fiant labia dolosa, et demum dissipentur Vulpeculæ vineam Domini demolientes, specie quidem diversæ, sed caudas habentes invicem collicatas, quia ex odio, et malitia conveniunt in idipsum.

Huic Comissario speciali in mandatis dat ut arbitrarie subtractum defuncti Episcopi corpus, ad pristinam restituatur sepulturam.

§. 4. Tibi itaque Ven. Frater, ad præsentiam Nostram accito, cujus in Apostolicis mandatis exequendis fidem, pastoralis officii nervosam sollicitudinem, in rebus agendis prudentiam cum laudabili Divini honoris zelo conjunctam, probatam habemus planeque compertam, per hæc scripta præcipimus, et mandamus, ut quantocius ad Cæsenatensem Urbem te conferas, commissionis tuæ inchoans primordia a reparanda attentata illa, nulloque pacto ferenda clamorosa translatione corporis defuncti Episcopi Guidonis, ausu nefario, et enormi, facta a populo cum insigni sacrorum Canonum contemptu, et aperta jurisdictionis Ecclesiæ injuria, cum piorum offensione, gravissimoque scandalo, quod in omnes Christifideles dimanavit. Volumus itaque, et expresse mandamus, ut idem corpus palam, et publice amotum e Cæsenatensium Episcoporum tumulo, in illum palam, et publice denuo inferatur, ibique immutationem expectans pacifice conquiescat.

Insuperque mandat ut inquisitione præeunte, inobedientes, rixosos, et scandalosos quoscumque, poenarum coercitione ad comissorum poenitentiam revocet.

§. 5 Auctoritate insuper Apostolica quam tibi plenissimam impertimur, et delegamus, præcipimus, quod subditorum Nostrorum supramemoratos excessus, debita, qua par est, pœnarum coercitione vindices, et audaces filios, a concordi Ecclesiæ spiritu degeneres ad illius obedientiam, cultum et de-

votionem revoces, et in officio contineas. Porro etsi satis per se nota sit illorum temeritas, et audacia, nec ulla tergiversatione notorie gesta celari possint; volumus tamen, ut diligentem, et rigorosam super his omnibus inquisitionem adhibeas, clamorosos schismatis, rixarum, et jurgiorum auctores, eadem adhibita pœnarum severitate compescas: et si tibi certis constiterit indiciis, palam in vulgus edita fuisse Myracula, vel minus probata, vel contra formam ab Ecclesiæ disciplina, et Sacrorum Canonum sanctione præstitutam quodque magis dolendum esset, studiose conficta ab iis, qui carnali affectu permoti, a veritate auditum avertunt, et ad fabulas convertuntur, eosdem fictorum Myraculorum propagatores, collectores, testes, et damnabilis falsitatis quomodolibet complices solertissime detegas, detectosque eamdem tibi tradita auctoritate rigide punias Ecclesiasticis, si opus sit censuris, pecuniariis pœnis, corporis afflictivis, privatione redditumm et officiorum, nullo habito discrimine personarum cujusvis status, gradus, ordinis, conditionis, etiamsi Regulares fuerint, ac speciali mentione dignæ, sublato prorsus cujuscumque reclamationis, recursus, ac appellationis diffugio.

Apostolicæ Sedis assistentiam Comissario huic promittit, cui cæteras præbet instructiones ad opus necessarias.

§. 6. Quæ omnia in Apostolicis hisce Nostris literis contenta, ut Fraternitas tua nulla interjecta mora, nulloque obstante impedimento, strenue exequi possit, necessaria non deerunt Pontificiæ Nostræ auctoritatis præsidia, et adjumenta brachii secularis, quod tibi requirenti ab iis, quos spectat, incunctanter præstandum esse decrevimus. Volumus tandem, et expresse mandamus, ut cum primum ad Urbem Cæsenæ te contuleris, has ipsas literas Nostras, quatenus illarum ignorantia a nemine allegari possit, coram Capitulo, et Canonicis Cathedralis Ecclesiæ, nec non coram prædictæ Urbis Magistratu, a te prius ad hunc actum interpellatis perlegantur. Deus interim pacis, qui habitare facit unius moris in Domo, saniora dissidentibus consilia inspiret, quibus redeant prævaricantes ad cor, tantotque faciliorem sibi comparent veniam per pœnitentiam, quanto graviora intulerunt damna per culpam. Confidimus, Cæsenatenses Cives subditos Nostros, filialis obsequii, et obedientiæ non prorsus immemores, Pontificiæ huic Nostræ voluntati non metu pœnarum, sed ipsa suadente conscientia, ultro obsequuturos ad sibi conciliandam illam charitatem, quæ nusquam excidit ab amantissimi Patris sinu, quæve filios olim errantes, sed in gemitu ab errore redeuntes, patiens, et benigna complectitur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XXX Agusti MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 12 Septembris 1764. Ann. VII.

CDXXXIV.

Episcopum Basilieensem hortatur, ut e sua Diœcesi eliminet librum Justini Febronii.

De hoc ipsa perniciosi libri extirpatione consule epistolas supra relatas Num. CDXX. pag. 1. et adnotationem ibi appositam.

Venerabili Fratri Simoni Nicolao Episcopo Basileensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Tanta est tui, tuæque religionis, pietatisque fiducia Nostra, ut, cum veneficus liber Justini Febronii haud ita pridem prodierit in vulgus, non putaverimus continuo tibi in primis addendos esse stimulos, quibus ad eum opprimendum, vel e Diœcesi tua eliminandum axcitarere. Et nunc has Fraternitati tuæ literas damus, magis ut intelligas de tua erga hanc Sacram B. Petri Sedem egregia devotione, et fide quæ Nostra sit opinio, quam quod te existimemus cohortationibus Nostris egere. Satis ad eam pestem ovibus tibi commissis defendendam tua te sollicitat Episcopalis sedulitas, et vigilantia, tuusque erga Gregem flagrantissimus amor. Si quid autem tibi opus fuerit fecisse, aut facere, quo isthinc ejusmodi liber aut arceatur, aut de fidelium manibus excutiatur, certiores ea de re Nos faciat Fraternitas tua. Jucundissimum enim Nobis erit novo argumento, Nostrum de tua Religione, custodiendique Gregis studio comprobari judicium. Tibique omni nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die XII. Septembris MDCCLXIV. Pontificatus Nostri Anno septimo.

Dat. die 19 Septembris 1764. Ann. VII.

CDXXXV.

Pastoralem Instructionem Episcopi Andegaviensis reprehendit, qua reprobatus liber Assertionum non sine universali scandalo laudabatur, eumque monet ut Pastoralem ipsam revocet.

Venerabili Fratri Jacobo
Episcopo Andegavensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem,
et Apostolicam benedictionem

Dolet de Pastorali Epistola ab hoc Episcopo conscripta non sine magno cunctorum bonorum scandalo, et offensione.

§. 1. Lecta Pastorali Epistola, quam ante hos septemdecim menses edidit Fraternitatis tua, magnum mœrorem cepimus, quod a recta via, in qua bene currebas, ad devias semitas videreris esse transgressus. Et Nostram quidem ægritudinem spes quædam leniebat, futurum ut clamoribus Ecclesiæ percussus ad rectos Episcoporum Collegarum tuorum sensus, unde digressus fueras, aliquando revertere. Sed quoniam voces illæ ad aures tuas videntur non pervenisse, Fraternitati tuæ tandem scribere constituimus, ut per os Nostrum intelligas, quæ admiratio Epistolæ tuæ, atque etiam tui, in gravissima re a fallacibus hominibus fortasse decepti, et bonos omnes cæperit miseratio. Has autem literas Nostras te in bonam partem confidimus accepturum, dicente scriptura = *Vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus* = *Et* = *qui rectus est, corrigit viam suam* = Ad hoc salutare tui commonendi officium Nos impellit tum ipsa charitas Nostra, quam tibi Episcopatus necessitudine Nobiscum præcipue conjuncto debemus eximiam, tum potissimum regendæ universalis Ecclesiæ munus divinitus Nobis impositum; cui putaremus magna cum animæ Nostræ pernicie deesse, si te non bene incedentem taciti spectaremus.

Eo autem injuriosa habenda est Pastoralis illa, in qua Episcopus hic pernegat, quæ fuerat prius solemniter professus

§. 2. Ac primum quidem quod inter Episcopos numerabare, qui raptam ad Tribunal, quo fas non erat duci veritatem, ac pene obrutam apud Regem Xmum defenderunt, gaudebamus, te in partem ejus laudis venisse, quam præclari illi Antistites apud Ecclesiam universam retulerunt. Nunc post editam Pastoralem illam Epistolam tuam (quod dolenter audimus) mirantur omnes, hanc tuam agendi rationem, quod idem nunc sciens, et prudens solemniter neges, quod haud ita pridem, causa cognita, sciens itidem, et prudens solmniter affirmaveras.

Famosus *Assertionum* liber laudandus non erat quia jam publice innotuerat Sanctæ Sedis improbatio cum universo aliorum Episcoporum assensu.

§. 3. Deinde famosus Assertionum liber ab iis consarcinatus, qui Ecclesiæ sunt a multo tempore infensi, adeo tibi probatur, ut bene et egregie factum prædices, quod ad primarios Pastores fuerit transmissus. Quo tamen nihil Episcopis injuriosius, quibus quodammodo vel socordia exprobratur, vel ignorantia. Atqui non eras nescius, jam ab Apostolica Sede, et a Gallicanis Episcopis, pravas in doctrina morum propositiones jamdiu fuisse proscriptas. Factum illud eo minus decuit a te laudari, tum quod Nobis, et Episcopis inconsultis, de rebus quodammodo præjudicatum fuerit, quæ ad Ecclesiæ tantummodo judicium pertinent, tum quod etiam contra quam iisdem Episcopis visum fuerit, et rationibus potissimum ex famoso illo Assertionum libro petitis, Clerici Regulares Soc. Jesu in isto Regno fuerunt extincti. Huc accedit, quod propositiones omnes ad immensam molem in eo libro coacervatas videris nullo delectu, nullo adhibito discrimine reprobare, eorum omnium ex improviso immemor factus es, quæ in eo libro gravissime reprehendenda ab Episcopis Collegis tuis acceperas, qui in eumdem Assertionum librum conqueruntur esse conjectas nonnullas opiniones in scholis communes, quasdam etiam, quas fere innumeri sequuntur Theologi, et Juris utriusque consulti; tum, quod deterrimum est, quasdam in erroribus numerari, quas inter theologos omnes constat esse verissimas. Propter hanc tuam inconstantiam, qua te ab Episcopis bene sentientibus segregasti, et ob tuam omnem in hac re agendi rationem vix credas, populo tuo quantum objeceris scandalum, quod ut quamprimum removeas, te in Domino rogamus, et obsecramus.

Hortatur Episcopum hunc, ut pedem retrahat ab minos recta semita, et Divino lumine collustratus, ad meliora redeat consilia.

§. 4. Nos quidem primum Dei misericordia confisi, quem impensissime precamur, te ut divina luce sua collustret, suæque gratiæ numine permoveat; deinde certiores facti a Christianissimo Rege, perfacilem ad Episcoporum Gallicanorum animos patere aditum monitionibus Nostris, nondum ex hac Sacra B. Petri Sede tollere voluimus Apostolicam vocem, cum præterea Spiritus Sanctus Nos moneat = *Corripe proximum antequam commineris* = Quod si Nostris hisce adhortationibus, quas testis est Deus ex amore erga te Nostro unice proficisci, te, quod in Do-

mino confidimus, commoveri contingat, non tam tui causa, quam etiam Nostri gaudebimus, quod inde pedem retuleris, quo te progressum non oportebat; nec Nobis ea capere opus erit consilia, quæ a lenitate Nostra, ipsa Apostolici officii Nostri necessitas extorquebit. Tibique, Ven. Frater, Nostræ erga te benevolentiæ testem Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XIX Septembris MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 26 Septembris 1764. Anno VII.

CDXXXVI.

Clericis Regularibus Ordinis Ministrantium infirmis conceditur, quod omnes indistincte illius Professores sustentari valeant ex eleemosynis, et redditibus perpetuis.

Hanc Clericorum Regularium Congregationem approbavit Sixtus V Constitutione anni 1586 Martii 18; itemque habitum peculiarem Clericis ipsis assignavit Pontifex idem Constitutione altera Anni ejusdem Julii 26. Regulas hujus Congregationis approbavit Gregorius XIV cum gratiarum, et privilegiorum concessione Constitutione anni 1591 Sept. 21. Regulas ipsas reformavit pro Clericis istis in Hospitalibus, et extra eos degentibus Clemens VIII. Constitutione anni 1600 Decemb. 29. quæ omnes impressæ leguntur in bullario Mainardii.

Clemens Episcopus

Servus Servorum Dei
Ad perpetuam rei memoriam

Hujus Regularis Ordinis laudes, et constans S. Sedis desiderium eidem gratificandi.

§. 1. Inter plurima, et egregia Christianæ charitatis opera, Regularibus specialibus attributa Ordinibus, quæ Catholicam undique illustrant Ecclesiam, id nimirum fidelibus dum formidabile instat momentum, a quo pendet æternitas spiritualia omnia præstandi auxilia præ cæteris eximium, magisque opportunum recensetur. Ut itaque de procuranda animarum salute adeo benemerens institutio alacrius, liberiusque in proposito perseveret, ejusque Professores temporalibus, quæ ipsis suppeditantur subsidiis, quovis sublato discrimine, perfruantur, anctoritatis Nostræ vim præbere non omittimus prout in Domino amplius expedire arbitramur.

Recensentur hujus Ordinis institutiones, Pontificiis Constitutionibus approbatæ, vel declaratæ.

§. 2. Alias siquidem fel. rec. Gregorius Papa XIV. prædecessor Noster dum Clericorum Regularium Ministrantium infirmis, quorum Ordo tunc primitus erat institutus, propositam illius alumnis vivendi formulam, Apostolicæ Sedis auctoritate confirmavit, in ea formula ita paupertatis observantia interpretata fuit, ut esset Religiosorum paupertas mendicantium eorum, qui nec singuli, nec universi fructus ullos ac redditus capiunt, quæ vero necessaria essent ea ex humili exercitio ostiatim mendicando, vel ex eleemosynis fidelium sponte oblatis compararentur. Præterea Clemens Papa VIII. etiam prædecessor Noster in suis Apostolicis literis sub datum anno Incarnationis Dominicæ MDC. quarto Kalendas Januarii, Pontificatus sui anno nono, quibus Ordinem dictorum Clericorum Regularium infirmis ministrantium denuo approbavit, expresse statuit, eumdem Ordinem capacem fore dominii omnium bonorum stabilium, censuum, reddituum, legatorum, et aliarum subventionum tam temporalium, quam perpetuarum, quæ donatione, testamento, vel quoquomodo relicta fuerint, ad effectum tamen eadem bona applicandi pro sustentatione, et manutentione Novitiatuum, et genegalium Valetudinariorum, ac etiam particularium, eleemosynæ nomine si necessitas flagitabit, dummodo domus professæ de eleemosynis viverent. Ac demum Urbanus Papa VIII. prædecessor itidem Noster per suas quoque literas sub datum anno Incarnationis Dominicæ MDCXXIII. undecimo kalendas Februarii Pontificatus sui anno primo, concessit quod ejusdem Ordinis Novitii ad Sacerdotium destinati, post emissam ab eis solemnem professionem quousque Presbyteri ordinarentur, in Novitiatuum, aut aliis a Professorum distintis domibus permanere, ibique non obstante paupertatis voto, ex redditibus, et proventibus perpetuis earumdem domorum ali possent, prout in singulis literis præfatis plenius respective continetur.

Exponitur methodus deinde introducta pro Novitiorum, et Professorum sustentatione.

§. 3. Cum autem sicut exhibitæ Nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Gabrielis Marin de Moya moderni ejusdem Ordinis Præfecti Generalis, illiusque Consultorum, et Sociorum preces se habebant, ex quadam communi alias laudabile vivendi methodo, ac rerum temporalium vicissitudine, ita

cogente factum fuerit, ut domorum omnium superiores, etsi in eis Professores degerent, indiscriminatim ex eleemosynis, et Ordinis redditibus alimoniæ professorum, cunctisque domorum exigentiis consuluerint. Et quamvis id bona ut dicitur fide peractum fuisse non dubitetur, sive quia nullum distinctum Valetudinarium generale hactenus erectum fuerit, sive quia in singulis domibus senes inhabiles, et valetudinarii cum habilibus valetudinariis mansere, sive quia in literis prædicti Gregorii prædecessoris, ab eodem Clemente etiam prædecessore confirmatis, Præfecto, et Sociis dicti Ordinis permissum fuit, quod bona quæcumque pro domorum, vel oratoriorum, vel personarum inibi commorantium sustentatione per Christifideles donata, relicta, et legata eo ipso Apostolica auctoritate perpetuo applicata, et appropriata censerentur, sive quia quandoque ex aliorum prædecessorum Nostrorum liberalitate, et providentia nonnullis ipsius Ordinis Professorum domibus perpetui redditus, et proventus assignati fuere, sive quia in aliquibus locis ea conditione domus erigendi datum fuit, ut futuri earum alumni a publico saltem eleemosynarum quæstu se abstinerent, adeoque ea praxis consulendi Professorum sustentationi ex eleemosynis, et redditibus perpetuis, pia fidelium largitione relictis, vel donatis a Superioribus Generalibus, et Provincialibus, nec non Visitatoribus minime improbata fuit.

Preces porrectæ pro Apostolica dispensatione, quoties præcedentes Pontificiæ Constitutiones male fortasse fuerint interpretatæ.

§. 4. Nihilominus ad submovendam omnem dubietatis occasionem, quæ ex prædictis Clementis, et Urbani prædecessorum dispositionibus merito oriri potest, nec non consulendum eorum conscientiæ tranquillitati, pro parte Gabrielis, et Consultorum, ac Sociorum prædictorum Nobis fuit humiliter supplicatum, ut prævia absolutione a quovis reatu ex præmissis contracto, Ordini prædicto, qui juxta easdem Clementis, et Urbani literas, ut præfertur, capax dignoscitur perpetuorum redditunm, concedere dignaremur, ut ex iis, et eleemosynis indistincte illius Novitii, et Professores, tum nondum promoti, quam Presbyteri, nec non Laici sustentari valerent.

Pontifex remittit, et sanat quamcumque minus rectam interpretationem huc usque factam.

§. 5. Nos igitur ejusdem Gabrielis, et Consultorum, Sociorumque prædictorum votis obsecundare nimis congruum existimantes, et ad consulendum eorum, et totius Ordinis, ejusque Professorum conscientiæ tranquillitati, utque illius Professores, absque assiduo eleemosynas emendicandi onere, alacriores, magisque prompti sint in exercendis erga pauperes, et infirmos pietatis et charitatis operibus, prout eorum postulat instituti ratio, supplicationibus hujusmodi benigne inclinati, eumdem Gabrielem, et Consultores, ac Socios, omnesque, et singulos ipsius Ordinis Professores, earumque singulares personas a quibusvis excommunicationis suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis, a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa, ac etiam ob præmissa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt ad effectum præsentium tantum consequendum, ac etiam a quovis reatu, et culpa præmissorum causa quomodolibet contracta, harum serie absolvimus, eisque, et eorum singulis pœnas quomodolibet incursas, penitus, et omnino remittimus, et plenarie condonamus.

Insuperque indulget ut in posterum ex redditibus bonorum stabilium, et eleemosynis omnes indiscriminatim hujus Ordinis ali, et sustentari valeant.

§. 6. Porro eumdem Ordinem, qui juxta enunciatas dictorum Clementis, et Urbani prædecessorum literas pro Novitiatuum, et Valetudinariorum ac etiam Professorum usque dum ad Presbyteratum promoveantur sustentatione, et manutentione capax est omnium bonorum stabilium, censuum, reddituum, legatorum, aliarumque subventionum tam ad tempus, quam in perpetuum quoquomodo relictorum, et donatorum eodem prorsus dominio, tam ratione ipsorum bonorum, ut præfertur relictorum et donatorum, quam deinceps relinquendorum, et donandorum pro omnium indistincte Professorum, sive Sacerdotes sint, sive Laici, nec non omnium tam præsentium, et futurarum domorum, earumque stabilium, et Ecclesiarum sustentatione, et manutentione. Ita quod omnes, et singuli Professores ipsius Ordinis ex eleemosynis eque, ac redditibus, et proventibus perpetuis bonorum Ordini ipsi quocumque modo relictorum, et donatorum, seu relinquendorum, et donandorum, servato tamen paupertatis voto, juxta Concilii Tridentini decreta, sustentari valeant, capacem esse, et fore declaramus, et quatenus opus sit capacitatem hujusmodi ad præmissum effectum perpetuis futuris temporibus de Apostolicæ potestatis plenitudine plenarie concedimus, et indulgemus. Et nihilominus omnia, et singula privilegia, gratias, exemptiones, prærogativas, immunitates Ordini ipsi per dictum Gregorium, aliosque Romanos Pontifices prædecessores Nostros, præcipue communicationes omnium

privilegiorum cum ordinibus mendicantibus concessa salva, et illesa esse, et fore statuimus, atque iterum Ordinis primodicti favore confirmamus, et approbamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 7. Decernentes, præsentes Nostras literas, et in eis contenta nullo unquam tempore sub ullis similium, vel dissimilium dispositionum, et gratiarum revocationibus, alterationibus, limitationibus, derogationibus, aut aliis contrariis dispositionibus pro tempore emanandis compræhendi, sed semper ab illis excipi, et quoties eas revocari, alterari, limitari, vel derogari contingat toties in pristinum, et eum, in quo ante præmissa erant statutum restitutas, et de novo concessas esse, et fore. Et ita per quoscumque Judices tam ordinaria, quam delegata auctoritate fungentes, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac Sedis Apostolicæ de latere Legatos, et Nuncios, et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate ubique locorum, et in quavis instantia judicari, censeri, et decidi debere, irritum quoque, et inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 8. Non obstantibus prædictis Gregorii, ac Urbani, et Clementis prædecessorum prædictorum, et aliis eorumdem prædecessorum Nostrorum constitutionibus, et ordinationibus, literisque Apostolicis, primodictique Ordinis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et similibus Apostolicis literis quibusvis personis in contrarium præmissorum per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores Nostros sub quibusvis etiam insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere vel in specie, ac alias quomodolibet etiam pluries concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, etiamsi in eis caveatur expresse, quod illis nullatenus derogari possit, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides.

§. 9. Volumus autem, quod earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo pro tempore existentis Præfecti Generalis Ordinis primodicti munitis, eadem prorsus fides in judicio et extra illud adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Sanctio poenalis.

§. 10. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostræ absolutionis, remissionis, condonationis, declarationis, concessionis, indulti, statuti, confirmationis, approbationis, decreti, derogationis, et voluntatis infringere, vel ei auso temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ MDCCLXIV. IX. Kalendas Septembris, Pontificatus Nostri Anno Septimo.

CDXXXVII.

Dat. die 1 Octobris 1764. Anno VII.

Lingonensis Episcopi zelum comendat, quod firma voluntate, atque constantia restiterit auctoribus erumnarum in Gallicis Regnis, Sacramque Eucharistiam denegaverit refragantibus contra Bullam Unigenitus.

Vide supra Epistolam hoc Tomo III. relatam sub num. CDXXVIII pag. 9., et adnotationem in ea appositam.

Venerabili Frati Gilberto
Episcopo Lingonensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem,
et Apostolicam benedictionem

Approbat Pontifex quæ ab hoc Episcopo gesta sunt juxta præscriptum Encicylchæ Benedicti XIV super observantia Constitutionis *Unigenitus*.

§. 1. Vehementer lætati sumus, cum intelleximus, Fraternitatem tuam suspicionem omnem ex animo expulisse; ac persuasisse per tuam, tuorumque Collegarum, qui bene sentiunt, agendi rationem Nobis probatam semper fuisse, et probari, qui in administrando SSmæ Eucharistiæ Sacramenti fel. rec. Benedicti XIV. sequutus Enciclycam, quam et ipsi confirmavimus notorie refragantibus Constitutioni Unigenitus semper existimaveris divinum illud pabulum denegandum, parvumque putaveris eorum consilium, qui pacis studium prætexentes, non dubitant falsam reipublicæ tranquillitatem indigna Augustissimi Corporis Christi profanatione coemere.

Laudat illius zelum, atque constantiam

§. 2. Satis perspectum habemus, quanto Dei zelo flagrantem, et Aposto-

Episcopo vere dignam, et qua tantummodo Religionis res protueri possunt.

licæ Sedis obedientiam animum geras, qui tuus sit in Ecclesiam amor: qui denique ex tot tantisque ab his annis quindecim S. Matri illatis injuriis cordi tuo hæreat dolor. Novimus, Fraternitatem tuam ab iis longissime abesse, qui medios se gerendo neque Ecclesiæ sibi gratiam parant, cui non eam omnem operam navant, quam eos Episcopale munus efflagitat, neque odium devitabunt hostium Ecclesiæ, quibus erit semper invisus quisquis animum non inducat cum illis omnino furere: ejusmodi Episcopos, qui se ad tempora inclinant, et media incedentes, via tueri volunt Ecclesiam, vel parum firmos in fide, vel in Ecclesia turpem quæstum sibi quærere Gregorius Theologus judicabat. Itaque simplicitatem animi tui, ab humanis sæculi artibus abhorrentem, tum impavidum pectus, et Episcopalem constantiam magnopere amamus. Ex præclara illa Epistola, quam a Fraternitate tua in ipso Nostri Pontificatus exordio accepimus, jam tum conjecturam fecimus, inter cæteras virtutes, quibus emines Episcopo dignas, illam maxime præstare, qua fidem nullo cujusquam respectu constantissime defendendam suscepisti.

Sancta Sedes numquam omisit sua consilia præbere Episcopis, eisque sequendam semitam indicare.

§. 3. Quod autem ante hos tres annos scripsisse te intelleximus, interpositam esse inter Nos, et vos quamdam veluti nebulam, cujus interjectu neque vos amplius exploratum habere quid ipsi de novatorum hujus temporis sententiamus erroribus, nec Nobis satis esse cognitos sensus vestros; veritatisque hostes jactare in vulgus, Nos tandem apertis oculis animadvertisse quam sint prædecessorum Nostrorum decreta adversus Bajum, Jansenium, et Quenellum vel Ecclesiæ perniciosa, vel inutilia, satis eam nebulam disjectam putamus pluribus Nostris literis, quas superiore Nostri Pontificatus anno ad complures tui similes egregios Episcopos dedimus. In iis enim literis, et omnimodam Constitutioni Unigenitus deberi obedientiam, et qui illi notorie refragantur, ab Eucharistiæ Sacramento prohibendos esse diserte declaravimus; atque ita impudentissimam Nobis, et Ecclesiæ Romanæ temere impactam calumniam repulimus. Interea Deo gratulamur, qui longævam tibi prosperrimamque tribuit senectutem, ut diutius in hac vita certans in propugnanda vera fide bonum certamen, gloriosiorem, consummato cursu, recipias in futuro sæculo coronam, quam iis repromisit qui ascenderint ex adverso, murumque opposuerint, ut starent in die prælii pro Domo Domini. Æterni hujus præmii auspicem Fraternitati tuæ, quam in visceribus gerimus charitatis, Apostolicam benedictionem peramenter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xxxi Octobris MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

CDXXXVIII.

Dat. die 4. Novembris 1764. Anno VII.

De eodem argumento agit cum Episcopo Sarlatensi, et Apostolicam Sedem vindicat ab injuriosa incusatione, quod ipsa neglexerit animi sensus patefacere contra injuriosas Ecclesiæ novationes inductas.

Vide Epistolam præcedentem.

Venerabili Fratri Henrico Jacobo Episcopo Sarlatensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Episcopum certiorem facit de recepta prolixa narratione ingravescentium malorum in Galliis ab anno usque 1755.

§. 1. De misero Gallicanæ Ecclesiæ statu semel primo in universum, deinde iterum ac tertio singula ejus mala fere omnia recensens, scripsit ad Nos literas Fraternitas tua, quibus eo gravius commoti sumus, quod cum aliis complures Collegæ tui, queribundi quidem, sed tamen plerique breviter summa miseriarum suarum capita attigerint, ipse singillatim prolixa narratione vestrarum Ecclesiarum ærumnas Nobis exposuisti. Et secunda quidem Epistola tua eorum, quæ in Gallicana Ecclesia ab Anno MDCCLV. ad hanc diem gesta sunt, historiam complectitur, ac præsertim docet, quibus causis, et quo potissimum auctore perturbatæ primum res sacræ apud vos, nunc denique in extremum sint deductæ discrimen.

De Jansenistarum insidiosis dogmatibus agit.

§. 2. De Encielyca deinde fel. rec. prædecessoris Nostri Benedicti XIV plura verba facis, Nostramque in hac perturbatione temporum agendi rationem non obscure Nobis innuis mollitiæ quodammodo insimulari. Ad hanc partem hujus Epistolæ tuæ modo respondebimus. Nam tertiam Epistolam tuam nunc ne attingimus quidem. In ea enim plena manu nefaria Jansenianorum do-

gmata, et quæ inde in totius Christianæ Religionis perniciem profluxerint, errores congessisti, omnesque impios præstigios, turpissimaque Convulsionistarum et Fanaticorum flagitia longo sermone persequeris, magis ut Nos commoveas, quam quod talium rerum quasi ignaros commonendos Nos esse arbitrere. Atrocia enim isthæc et impia et flagitiosa apud vos doceri novimus jamdudum et geri. Quas fœditates cum legeremus, in mentem Nobis venit, Jansenianorum per simulationem pietatis jactare se volentium in Ecclesia, quam graviter superbiam Deus perculerit, et pestilentissimæ sectæ conatus ad hæc dedecora tandem redijsse permiserit, quasi dixerit Dominus = *Revelabo pudenda tua, et ostendam gentibus nuditatem tuam, et Regnis ignominiam tuam* =.

Comemorat quæ hic Episcopus perscripserat quoad contemptores Constitutionis *Unigenitus*, et Enciclycam Benedicti XIV.

§. 3. Sed ad memoratam Epistolam tuam secundam ut revertamur, de Enciclyca decessoris Nostri multa disseris, ac præclare tandem concludis; in ea quicumque notorie Constitutioni *Unigenitus* refragentur, Sacramentis Ecclesiæ indignos pronunciari; ac propterea (quæ tua sunt verba) Epistolam Benedicti XIV in se consideratam, ringentibus fidei inimicis, et amicis tolerantiæ, tutelam esse Constitutionis *Unigenitus* triumphum fortium, infirmorum ignominiam, condemnationem refractariorum = Nos idcirco eam confirmavimus; et ut omnem tolleremus dubitationem, quam veritatis hostes per summam in Nos injuriam inijcere de veris animi Nostri sensibus conabantur; Catechismum Mesanguianum solemniter postea condemnavimus, quod ita ægre tulerunt, ut dolori suo non potuerint temperare, quin ea condemnatione Quenelli librum novo ictu ab Apostolica Sede percussum, et Constitutionem *Unigenitus* novo robore munitam fuisse quiritaverint. Non est igitur, quamobrem tua Nos Fraternitas roget, quid de Jansenismo sententiamus.

Quas dederit instructiones cunctis in Gallia Antistitibus comemorat, ne videatur S. Sedem remedio vacua tot ingruentia mala reliquisse.

§. 4. Ad complures subinde Gallicanos Episcopos, qui de Ecclesiæ vestræ calamitate literis suis ad Nos detulere querelas, ita dilucide et diserte quasi tuum, quod Nobis suggeris, prævertendo consilium, respondimus, ut omnis de Nostra, Romanæque Ecclesiæ in scitis suis firmitate, atque constantia, procul ab omnium animis abesse debeat dubitatio: Constitutionem *Unigenitus* dogmaticum esse decretum cui debetur omnimoda obedientia: eidem Constitutioni notoriæ refragantes, ab Augustissimo Eucharistiæ Sacramento repellendos: qui temere, et impudenter affirment, Jansenismum inane esse phantasma, verumve figmentum, eos in Ecclesiam Dei esse injurios, et prædecessorum Nostrorum Apostolicis decretis petulanter illudere, quasi imaginarios errores proscripserint: in id primarios Pastores debere præcipuo studio incumbere, ut in suis Diœcesibus fideles moneantur, Nos prædecessorum Nostrorum decreta omnia tueri; ac præcipue Constitutionibus quæ Baij, Jansenii, et Quenellii errores condemnant omnem a fidelibus exigere obedientiam atque ad hunc modum in hac iniquitate temporum removendum censemus scandalum omne, quod veritatis hostes per varias adversus Nos obtrectationes, atque calumnias hactenus objecerunt, ut eos trahant ad suas partes, et Romanæ Ecclesiæ faciant infensos.

Quid perferendum, quid agendum ab Episcopis sit in gravi Religionis conditione mæmoriæ revocat.

§. 5. Quid igitur ipsi sentiamus satis sciunt Gallicani Episcopi, quid sibi, suoque quisque Pastorali muneri debeant, itidem non ignorant. Si gravia sibi timeant, et atrocia, repetant animo, quid, quum Episcopalibus Mysteriis initiarentur, Deo promiserint, vitamque Pastoribus esse propositam, angorum, periculorumque plenam, paratamque ad asperrima quæque preferenda pro Christo. Si qui eorum perpauci alio quam ad Dei gloriam, et incolumitatem Ecclesiæ spectantes, quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt Christi, qui in suis studiis corrupti, sequentes spiritum suum, seductionem cordis sui prophetant in Israel, populumque decipiunt et confidere faciunt in mendacio dicentes pax, et non est pax; pro iis Deum precamur, ut auferat ab eis spiritum hujus Mundi, compleatque cor eorum spiritu timoris Domini, qui per Prophetam minitabundus quondam Pastores Israel territabat » *Vae Pastoribus Israel qui pascebant semetipsos et gregem suum non pascebant. Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eorum, et cessare faciam, ut ultra non pascant gregem meum* ».

Quantum Ecclesia habuerit calamitatem ab extinctione in toto Galliarum Regno Societatis Jesu, cum dolore recordatur.

§. 6. De Clericis Regularibus Societatis Jesu toto fere Galliarum Regno extinctis recte putas, Ven. Frater, in eorum calamitate Ecclesiam a suis hostibus accepisse gravissimam plagam. Procliviorem sibi fore viam existimarunt ad Ecclesiam Catholicam excindendam, si eam Societatem veluti munimentum suis conatibus oppositum fun-

ditus evertissent » *aperuerunt super eam* » *os suum omnes inimici ejus : sibilaverunt* , *et fremuerunt dentibus* , *et* » *dixerunt : devorabimus : en ista dies* , » *quam expectabamus : invenimus ; vidimus* » et tamen patitur propter peccata nostra Deus iratus hunc inimicorum suorum triumphum : vide omnem fororem et universas cogitationes eorum adversus eam : labia illi insurgentium et meditationes eorum adversus eam tota die : sessionem eorum, et resurrectionem eorum videt, factamque illam videt eorum Psalmum , bonis omnibus interea complorantibus. Judicia Tua Domine abyssus multa.

De nuper evulgato Libro *Assertionum* agit, eumque ab Jansenistis consarcinatum fuisse condolet.

§. 7. Hæc dum scriberemus reddita est Nobis alia Epistola tua , data die XIV. elapsi Mensis Octobris , in qua fuse disseris de famoso libro Assertionum , quem plurimi Episcopi , itidem ut Fraternitas tua uno ore clamitant , ab infidelibus Jansenianorum manibus dolose consarcinatum, multas propositiones complecti , quarum partim sunt in scholis communes , partim fere innumeros sectatores habent Theologos , et utriusque Juris Consultos, partim etiam sunt apud Theologos omnes sine ulla controversia verissimæ. Nos præterea inhorruimus,perditissimam sectam, nullum ad animarum perniciem quam ille liber afferre potest , habuisse respectum ; et dum suum adversus Societatem Jesu dolorem ulcisceretur, non esse veritam fidelium oculis tam fœdam propositionum congeriem vernacula lingua exponere , quas oportebat in tenebris, in quibus jacebant, perpetuo delitescere. Magnum enim scandalum simplicioribus Hominibus offert notitia , fuisse in Ecclesia Doctores, qui pravas ejusmodi doctrinas tradiderint. Sed non animarum salutem Janseniani curant : id volunt quovis periculo , ut apud omnes , Clericorum Societatis Jesu obteratur existimatio.

Hunc hortatur Episcopum ut in suo zelo persistat, et in firma constantia adversus pericula minitantia

§. 8. Reliquum est , ut te Venerabilis Frater , tuumque zelum , quod magnopere facimus, laudemus. Firmitudinem certe animi tui , et in tuenda veritate nullo cujusquam respectu Episcopalem libertatem maxime amamus ; idque vehementer cupimus, ut omnes Episcopi esse velint similes tui , et quod polliceris nullo periculo deterritum te facturum propediem , instructionibus evulgandis, populos quisque suos de erroribus moneant , quos veritatis inimici per incredibiles fraudes , et dolos in Ecclesia Dei nunc maxime student disseminare. Et Fraternitati tuæ , quam præcipua charitate complectimur , omni cordis Nostri intimo affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die Decima quarta Novembris MDCCLIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

CDXXXIX.

Dat. die 14. Nov. 1764. Anno VII.

De eodem argumento agunt præsentes literæ Archiepiscopo Turonensi directæ.

Vide Epistolam superiorem , et adnotationem in ea appositam.

Venerabili Fratri Henrico
Archiepiscopo Turonensi

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem ,
et Apostolicam benedictionem

Ex Janseniana sectæ prestigiis, et fraudibus repetenda sunt irruentia mala contra Religionem in Galliis.

§. 1. Quod complures alii fecerunt Gallicani Episcopi , Fraternitas quoque tua deplorare apud Nos voluit clades,quibus per hos decem annos prolapsa Gallicana Ecclesia ne ad interitum ruat nunc maxime pertimescimus. Et omnium quidem vestrorum, culpam ærumnarum merito in Jansenianam hæresim confers. Quis enim est rerum hujus temporis tam imperitus , qui nesciat, perfidissimæ sectæ præstigiis, fraudibus, ac dolis corruptam apud vos esse Catholicæ fidei integritatem , Ecclesiæ divinam potestatem proculcatam , ac pene protritam , Episcopis servitutis jugum impositum, deleta fere omnia jura Ecclesiasticæ disciplinæ , sacros Ministros, qui sancta Mysteria fideliter dispensare voluerint , atrociter divexatos , Societatem Jesu in Gallia fere omni deletam , et ab ea extinguenda ad Ecclesiam , si fieri posset , et Sedem Apostolicam excindendam ; Jansenianorum auspicatos esse furores , quam nefariis consiliis suis maximo esse impedimento perspexerant.

Ab ipsa Janseniana secta derivasse censendum est in Clericos Societatis Jesu nefariam proscriptionem.

§. 2. Et nunc gloriabundi sibi invicem gratulantur propositi sui tandem evasisse victores , et quod boni omnes Ecclesiæ filii dolent , id illi impotenti lætitia gestiunt , eam Societatem , quæ adversus quosque veritatis hostes , ac præsertim contra hujus ætatis novatores adeo strenue pugnavit pro Catholica

fide, misere profligatam, sacra ejus vota impie proculcata et interdicta, ejus Instituti pietatem sacrilegis dicteriis, et maledictis proscissam; qui illud Institutum profitebantur partim solum vertere coactos, partim in suæ ipsorum Patriæ sinu ad peregrinitatem redactos, a sacris functionibus amotos, et suo spoliatos propemodum sacerdotio, hac, et illac vagos, egenos, et inopes, triste omnibus Ecclesiæ filiis, hæreticorum vero crudelibus oculis jucundum præbere spectaculum.

Janseniani cum Calvinianis conjuncti cuncta moliuntur, adeoque Episcopali opus est firmitate, ad eorum impetum comprimendum.

§. 3. Hæc sunt Jansenianæ hæresis palmæ, hisque gloriosiores relaturas sibi blanditur, nisi Nos Deus aliquando respiciat = *Ova Aspidum ruperunt, et quod confotum est, erumpet in regulum* = et nunc videmur perfidissimam sectam videre extenta manu Calvinianam germanam sororem suam nutu appellare, secura ut in istud redeat Regnum, quod Deus Ecclesiæ suæ tandem miseratus prohibeat, et vero prohibebit, qui super muros Jerusalem tam egregios Episcopos tui similes, Ven. Frater, custodes constituit, qui spiritu sapientiæ et fortitudinis, plene, nullisque perterrefacti periculis, tota die ac nocte non tacebitis. Quamobrem instructionem istam tuam, quam te paratam habere scribis, ne patiaris diutius ab Ecclesia desiderari. Fecere id alii VV. Fratres Collegæ tui. Nec aliter in hac iniquitate temporum defendi posse existimamus Catholicam fidem, quam si in suis quisque vestrum Diœcesibus, libertate Sacerdotali, populum doceat, quanto se scelere adstringat, qui Constitutioni Unigenitus refragando, Ecclesiæ auctoritatem contemnit; et qui notorie eidem dogmatico decreto resistit, indignum esse quem faciatis divinorum Mysteriorum participem. Quod scribis ad tuendam in hac tanta perturbatione temporum Catholicam fidem, magna opus esse Episcoporum consensione, et firma concordia, nec quemquam melius quam Nos eam posse conglutinare, id sedulo fecimus, cum ad plurium Coepiscoporum istius Regni literas respondendo, eorum pietatem, Dei Zelo, et fidei custodiendæ studium excitavimus, nec ullam occasionem præterire patiemur, quin eos ad concordiam inter se, et cum hac Sacra B. Petri Sede conjunctionem, a qua novatores eos student avellere, adhortemur.

Hunc Archiepiscopum hortatur ut in proposito suæ evulgandæ Pastoralis persistat ad Gallicarum Episcopos in unitate, et concordia confirmandos.

§. 4. Te vero Ven. Frater, quem ea Sede, quam B. Martinus obtinuit, dignissimum esse singulares probant virtutes tuæ, egregia pietas, salutis animarum tuæ fidei commissarum flagrantissimum studium, et cura præcipua, tum in defendendo Catholica fide, tuendisque Ecclesiæ divinis juribus invicta constantia, ut tamquam expressum Catholici Episcopi intuemur exemplar, sic omnibus te cumulabimus laudibus, si Pastorali tua evulganda, tuarum Episcopalium virtutum novum exhibueris documentum. Et Fraternitati tuæ, quam in visceribus gerimus charitatis, Apostolicam benedictionem intimo Nostri cordis affectu peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XIV. Novembris MDCCLXIV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

CDXL.

Dat. die 20 Novembris 1764. Anno VII.

Confirmatio literarum Urbani VIII, et Innocentii XI, nec non Sententiæ Ministri Generalis Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia Discalceatorum, quoad Officium Procuratorum Generalium Provinciarum in Hispaniis, et Indiis, et quoad Religiosos ex Hispanicis Provinciis ad Regiam Aulam Matriti se se conferentes pro agendis Propinquorum, vel Conjunctorum negociis.

Constitutio Innocentii XI. diei 17. Junii 1679. qua confirmantur literæ in forma Brevis Urbani VIII. dierum 28. Julii 1636., et 10. Decembris 1742. quoad Religiosos ex Hispanicis Provinciis ad Regiam Aulam Matriti accedentes, nec non tempus, et loca illorum immorationis, habetur impressa in Bullario Mainardi, ubi relatæ pariter sunt prædictæ duo literæ Urbani VIII.; at literæ prælaudati Urbani diei 5. Octobris 1643 quibus facultas tribuitur Ministro Generali, et Comissario Generali prorogandi tempus habitationis prædictorum exterorum Religiosorum, non reperiuntur in Mainardiana Collectione, ubi pariter desiderantur literæ Innocentii XI. diei 7. Novembris 1679. quibus præcedentes Urbani VIII. confirmantur quoad dictam facultatem tributam Ministro, et Comissario Generalibus hujus Ordinis.

Clemens PP. XIII.
Ad futuram rei memoriam

Urbanus VIII. præscripserat quod Religio-

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Joannes Lutre Frater ex-

si hujus Ordinis ad Aulam Regiam Matriti se se conferentes stato tempore dumtaxat diversare possent in Conventibus Sancti Ægidii, et S. Bernardini.

presse professus, et Procurator Generalis Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia Discalceatorum nuncupatorum quod alias felic. record. Urbanus VIII praedecessor Noster, per suas in simili forma Brevis expeditas literas die xxviii. Julii anno MDCXXXVI Motu proprio, et ex certa scientia Fratribus Discalceatis cujusvis Provinciæ Hispaniarum dicti Ordinis, qui pro tempore de Superiorum suorum licentia, se conferrent ad Aulam Regiam Matriti pro rebus, et negociis suis gerendis, præcepit, ne in alia quam S. Ægidii et S. Bernardini Domibus Regularibus ejusdem Ordinis, et Instituti in Oppido Matriti, Civitate nuncupato, Toletanæ Diœcesis existentibus, arbitrio Ministri Provincialis Provinciæ S. Josephi eorumdem Fratrum, diversarentur. Cum vero postmodum existens Minister Generalis dicti Ordinis Frater Joannes Merinero, inter alia statuerit, ac ordinaverit, quod Religiosi Discalceati exteri aliarum Provinciarum, qui in dies pro suis, ac suorum Parentum, seu Consanguineorum negociis, ad Curiam Matritensem se conferrent, si negocia non admodum urgentia fuissent, per biduum tantum in alterutra ex dictis Regularibus Domibus Matriti commorari; si vero urgentia fuissent, moram viginti dierum ibidem trahere respective valerent; si denique intra viginti dies negocia hujusmodi nullatenus expediri possent, deberent nihilominus iidem exteri Fratres e dicta Curia migrare, et ad suas regredi Provincias, relicta negociorum cura Procuratori præfato Conventus S. Ægidii.

Deinde idem Urbanus VIII. arbitrio Ministri Generalis, vel Comissarii Generalis reliquit præfiniendi tempus, quo in præfatis Conventibus imorare possent exteri Religiosi Matriti accedentes.

§. 2. Statuta, et Ordinationes hujusmodi idem Urbanus prædecessor Noster confirmavit, et approbavit, prout in aliis in dicta forma Brevis expeditis literis die x. Decembris MDCXLII. uberius continetur. Sed exortis deinde discordiis, et litibus super enunciatis Statutis, et Ordinibus inter dictam Provinciam S. Josephi ex una, cæterasque Discalceatorum ejusdem Ordinis Provincias ex altera partibus, eo quia in tam brevi temporis spatio Fratres Discalceati exteri commorantes Matriti in altera ex dictis duabus domibus, non poterant negocia expedire, pro his dirimendis litibus, et controversiis ad preces tunc existentis Ministri Generalis, idem Urbanus prædecessor Noster, per alias suas literas in simili forma Brevis datas die 5 Octobris MDCXLIII, declaravit, quod per præfatam Statutorum, et Ordinum confirmationem, sublata non fuisset nec esset facultas Ministro, et Commissario Generalibus dicti Ordinis pro tempore existentibus, quominus ipsi in præfatis dispensare possent ipsorumque Ministri, et Comissarii Generalium dispositioni comisit, et reliquit, ut pro temporum varietate, rerum exigentia, bonoque regimine cum opus fuerit, super præmissis dispensarent, et prout plenius in dictis literis contineri dignoscitur.

Innocentius XI dum Urbani VIII. literas confirmavit nullam fecit mentionem de superiori facultate Ministro Generali, et Comissario Generali indulta.

§. 3. Instantibus deinde Fratribus præfatæ Provinciæ S. Josephi, ac humiliter supplicantibus fel. rec. Innocentius Papa XI itidem prædecessor Noster per alias suas in simili forma Brevis expeditas literas die xvii. Decembris MDCCLXXIX, primo, et secundo super enunciatas dicti Urbani prædecessoris literas, earum tenoribus insertis, confirmavit, et approbavit, nulla penitus facta mentione ultimo dictæ declarationis dictarum literarum ejusdem Urbani prædecessoris expeditarum sub die v. Octobris MDCXLIII. Quocirca ad præcavendas novas lites, ac controversias, quæ sine dubio, inter Provincias præfatas exorituræ timebantur, ad supplicationem Fratris Petri Exporrin, tunc in Romana Curia existentis Procuratoris Generalis dicti Ordinis, idem Innocentius prædecessor per alias desuper in simili forma Brevis expeditas literas die vii. Nov. MDCLXXIX, declarationem, in ultimo dictis literis Urbani contentam, renovavit, eamque ab omnibus, ad quos spectaret, servari voluit, sicut in iisdem Innocentii prædecessoris posterioribus literis plenius habetur.

Dissidia subinde orta ex arbitraria destinatione Procuratoris Generalis, qui cunctarum Provinciarum in Hispaniis negocia Matriti agerent.

§. 4. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, non obstantibus præmissis, Fratres dictæ Provinciæ Sancti Josephi dicti Ordinis ausi postmodum fuerint unum ex ipsis constituere Procuratorem Generalem omnium negociorum cæterarum Provinciarum Discalceatorum in Aula Regia Matritensi, cui ab aliis Provinciis præfatis comittenda esse negocia contendebant, orta idcirco fuit lis, et causa universalis inter dictam Provinciam S. Josephi ex una, cæterasque Provincias Discalceatorum ejusdem Ordinis ex altera partibus coram tunc existente Ministro Generale dicti Ordinis Fratre Joanne Vermexo, qui suam in varia capita distinctam protulit definitivam Sententiam, cujus quatuor præcipua capita sunt tenoris qui sequitur, videlicet =.

Tenor Sententiæ Ministri Generalis, qua

» Christi nomine invocato. In
» causa, et causis, quæ coram Nobis

de enatis dissidiis jus dicitur in posterum ser andum.

» versæ fuerunt, et vertuntur inter Fratrem Bernardum a S. Maria Procuratorem Nostræ Provinciæ S. Josephi ex una, et Procuratores diversarum Provinciarum Discalceatorum Hispaniæ, et Indiarum ex altera partibus, prævia consultatione, et consilio nonnullorum Patrum graviorum in Ordine pro exacta dictæ causæ, et causarum definitione, per sequentia procedimus separata capita, videlicet = I. Quoad subsistentiam, et validitatem officii Procuræ Generalis, seu de Aula Regia, nomine omnium Nostrarum Provinciarum Discalceatorum horum Regnorum Hispaniæ, et Indiarum, quam suo officio Procuratoris Nostri Conventus S. Ægidii infixam, et consolidatam contendit Frater Bernardinus a S. Maria, vigore literarum Patentium sibi collatarum a R.P. F. Didaco a Portuplano Ministro Provinciali hujus Nostræ Provinciæ S. Josephi et ea de causa ipsum Fratrem Bernardum esse personam legitimam pro tractandis omnibus causis, et negociis dictarum Nostrarum Provinciarum, tam agendo, quam defendendo, nec ad id indigere procura speciali, declaramus hac in parte Fratrem Josephum Torrubia, et Fratrem, Emanuelem a Jesu Maria successorem Fratris Bernardi a Trinitate, nomine quinque Provinciarum Discalceatorum Hispaniæ, et Indiarum, pro quibus agunt, rite ac recte suam intentionem ac incumbentia probasse, et pro probatis admittimus, dictum vero Bernardum a S. Maria nomine suo, et dictæ Nostræ Provinciæ S. Josephi; hac in parte sibi incumbentia non probasse, proindeque absolvimus dictas Nostras Provincias in hac causa comparentes ab impetitis per dictum Fratrem Bernardum a S. Maria, cui in hac parte perpetuum silentium imponimus, declarantes, ipsum non esse personam legitimam pro tractandis causis, et negociis Nostrarum Provinciarum, earumque Superiorum, et Religiosorum, tam agendo, quam deferendo, dictasque literas Patentes supradicti R. P. Fr. Didaci a Portuplano Ministri Provincialis Provinciæ S. Josephi non fuisse, nec esse titulum habilem, legitimum, et de jure requisitum, ad legitimandam dicti Procuratoris personam, minusque vota consultiva Mediolanensia nuncupata, quia leges non sunt; Mandantes præterea dicto Fratri Bernardo a Sancta Maria, sub pœna privationis officio, actisque legitimis, ne a die intimationis hujus Nostræ Sententiæ se nuncupare, aut nuncupari facere audeat, quovis sub prætextu Procuratorem Generalem dictarum Nostrarum Provinciarum Discalceatorum, neque se immisceat, aut ingerat, sine speciali illarum Procura, in tractandis earum causis, et negociis, neque inquietet, aut perturbet Procuratores dictarum Provinciarum, libero usu earum Procuræ, et Comissionum, quibus suffulti ad hanc Aulam accedunt; alias præter processum contra ipsum ad ea, quæ juris fuerint, irritum declarabitur, quidquid absque Procura agi contigerit. Mandamus quoque R. P. Fr. Didaco de Portuplano moderno Provinciali dictæ Nostræ Provinciæ S. Josephi ejusque in Officio Successoribus, nec non Patribus Diffinitorii, et Discretorii dictæ Nostræ Provinciæ, prout ad quemlibet illorum spectat, quod in posterum nullimode conferant literas Patentes tituli Procuratoris in Aula Regia, ad cæteras Provincias extensas; alias ultra declarationem nullitatis adversus contrafacientes, toto juris rigore procedemus; riservato tamen jure dictæ Nostræ Provinciæ S. Josephi, ut in tractandis suis negociis, jure sibi competente utatur, permittimusque ut Procurator, quem ipsa Provincia habuerit, tractare valeat tam agendo, quam definiendo quæcumque negocia quæ a cæteris Discalceatorum Provinciis sibi comitti contigerit, quo casu Comissionis specialis, in instantiis, et supplicibus libellis nuncupare se valeat Procuratorem illius Provinciæ, a qua mandatum habuerit =. II. Quo vero ad Breve Apostolicum Motu-proprio a S. Memoriæ Urbano VIII expeditum Romæ die XXVIII Julii MDCXXXVI confirmatum, et insertum in alio Brevi felic. record. Innocentii Papæ XI. die XVII. Junii MDCLXXIX., cum illud expresse disponat, de Religiosis Discalceatis Provinciæ Hispaniæ ad Aulam Regiam accedentibus, pro suis rebus, negociisque tractandis; declaramus, eos præcise teneri ad hospitandum in altero ex duobus Conventibus, aut nimirum S. Ægidii, aut S. Bernardini juxta seriem, ac tenorem dicti Brevis nec hospitari posse in aliquo alio Conventu, minusque in Domibus secularium, nisi ad id specialem habeant licentiam, seu indultum Apostolicum, aut alicujus ex Sacris Congregationi-

„ bus, quod antea Nobis exhibere de„ beant, ut de illo constet; Nobis, „ Nostrisque successoribus reservantes „ declarationem casuum, in quibus pro „ gravitate negociorum, Ordini, aut „ eorum Provinciis comunium, magis „ expediat, seu necessaria sit commo„ ratio alicujus, seu aliquorum Religio„ sorum Discalceatorum dictarum Pro„ vinciarum in hoc Conventu S. Fran„ cisci, prout a Nostris prædecessoribus „ inconcussu servatum est = III. pariter „ quoad aliud Breve ejusdem Urbani VIII „ datum die 10 Decembris 1642 con„ firmatorium statutorum conditorum a „ Rmo P. Fr. Joanne Marinero præde„ cessore, et supradictum Breve Inno„ centii XI. datum præfata die 17. Ju„ ni 1679 in quo de verbo ad verbum „ inserta leguntur præfata Urbani Bre„ via, et Statuta, quæ ibi denuo con„ firmantur ad instantiam Nostræ Pro„ vinciæ S. Josephi, mature conside„ rantes, quod dicta statuta, et Brevia „ edita sunt pro provinciis Hispaniæ, „ et pro Fratribus Discalceatis exteris „ in dies accedentibus ad hanc Aulam „ Regiam pro suis, aut suorum Paren„ tum, et Consanguineorum negociis, „ neque mentio eorum Religiosorum, „ qui aliquando accedunt, seu accede„ re possunt missi a suis Provinciis cum „ procuræ mandatis, vel instructionibus „ pro comunibus earumdem Provincia„ rum negociis, declaramus, præfatos „ Religiosos, qui accedere solent, et in „ dies accedunt ad hanc Regiam Aulam „ pro suis particularibus negociis, aut „ suorum Parentum, vel Consangui„ neorum, in dictis Statutis, Brevibus„ que re ipsa compræhendi, proinde„ que hospitari debere in alterutro ex „ Conventibus S. AEgidii, et S. Ber„ nardini, juxta formam, et tenorem „ pro tempore, ac sub pœnis in iisdem „ Statutis, et Brevibus contentis, neque „ moram trahere posse ultra tempus ibi „ præscriptum, minusque aliquem Su„ periorem, dictorum duorum Con„ ventuum, aut Provincialem Nostræ „ Provinciæ S. Josephi, et quemlibet „ alium eos retinere, aut ut detinean„ tur quovis sub prætextu permittere „ valere, alias incurrant ipso facto in „ pœnas inibi expressas, etiam unica vice „ contravenientes; Nobis, Nostrisque „ successoribus reservantes facultatem, „ Nobis tantum competentem vigore al„ terius Brevis ejusdem Innocentii XI. „ incipientis *Alias nos etc.* sub datum „ 7. Novembr. 1679 ut dispensare pos„ simus quoad tempus permanentiæ cum „ hujusmodi Religiosis hospitibus ad „ hanc Regiam Aulam accedentibus pro „ suis negociis, prout expedire visum „ fuerit = IV. Quo vero ad eos Reli„ giosos Discalceatos Provinciarum His„ paniæ huc accedentes, missos a suis „ respective Provinciis cum eorum man„ datis, vel instructionibus pro comu„ nibus ipsarum, seu earum Conven„ tuum negociis, declaramus non esse „ compræhensos in dictis Statutis, et „ Brevibus Apostolicis, proindeque, si „ quando contingat, sic missos a Pro„ vincia huc accedere, posse per se ipsos „ incipere, prosequi, et terminare ne„ gocia, juxta sibi mandata, et instru„ ctiones quas habeant, neque teneri „ ad servandam formam, temporisque „ præfixionem in dictis Statutis, et „ Brevibus præscriptas, minusque ad „ comittenda negocia, pro quibus a „ suis Provinciis mittentur, Procurato„ ri Provinciæ S. Josephi, seu Procu„ ratori Conventus S. Ægidii, nisi eæ„ dem Hispaniarum Provinciæ, in de„ cursu causarum aliter determinaverint; „ peractis autem negociis sibi comissis, „ eos quoque ex tum compræhendi in„ ter illos de quibus in dictis Statu„ tutis, et Brevibus disponitur, proin„ deque ad eorum exactam observan„ tiam tunc teneri, et subijci, sub pœ„ nis ibi contentis. Specialiter quoque „ declaramus, quod Religiosi Discal„ ceati exteri, nullimode eleemosynas „ petere in hac Regia Aula, neque il„ lis uti valeant directe, aut indirecte „ in præjudicium dictorum Conventuum „ S. AEgidii, et S. Bernardini: quin „ imo in hac parte mandamus, ut ob„ serventur statuta, et laudabiles con„ consuetudines Discalceatorum, quoad „ territorium, et districtum Conventuum „ pro exactione eleemosynarum comu„ nium. Et ita definitive pronunciamus, „ judicamus, atque mandamus. Matri„ ti ex Cella habitationis Comissario„ rum Indiarum die 25 Febr. 1739 = „ Fr. Joannes Vermexo Minister Gene„ ralis = Fr. Bonagratia ab Alexandria „ Testis = Fr. Franciscus Martinez Te„ stis = Fr. Ignatius Arbiel Testis = „ Loco † Signi = Ita est Fr. Melchior „ Marquez Pro-Secretarius Generalis „ Ordinis.

A qua relata Sententia appellatione interposita causa delata est ad S. Congregationem Episcoporum, et Regularium et ibidem deserta.

§. 5. Appellatione vero interposita per Procuratorem dictæ Provinciæ S. Josephi, adversus eamdem sententiam, delata fuit lis, et causa contestata in secunda instantia coram VV. FFr. Nostris S.R.E. Cardinalibus, negociis, et consultationibus Episcoporum, et Re-

gularium præpositis ; ac licet quoad alia, et peculiaria capita lis ista fuerit continuata , et definita , in iis tamen quæ preinserta capita respiciebant , interposita appellatio , ut asseritur , deserta inde remansit , ditaque sententia plenam habuit , et omnimodam exequutionem. Prædictis omnibus tamen parvipensis , nuperrime existens tunc Minister Provincialis dictæ Provinciæ S. Josephi , nonulla contra expressum ejusdem sententiæ tenorem innovare præsumpsit ; quapropter reasumpta causæ cognitione a dilecto filio Fr. Petro Joannettio de Molina , hodierno dicti Ordinis Ministro Generali, præfatam sententiam sui prædecessoris , dictus Petrus Joannettius de Molina Minister Generalis , quoad dicta capita in omnibus , et per omnia , et quibuscumque non obstantibus, exequi mandavit per suum definitivum Decretum , tenoris qui sequitur , videlicet.

Tenor Sententiæ confirmatoriæ præcedentis.

» Visis his actis a nostro Rmo P. Ministro Generali Fr. Petro Joannet- » tio de Molina , mandavit servari sen- » tentiam per Rmum P. Fr. Joannem » Vermexo suum prædecessorem die « 25 Februarii 1739 latam , prout ha- » ctenus servata est , et RR. PP. Pro- » vincialis S. Josephi , Guardianus Re- » gii Conventus S. Ægidii , aut quilibet, » alius Religiosus subditus , dictæ sen- » sentiæ nullatenus contravenire præ- » sumant sub pœna excomunicationis » majoris , et privationis officio respe- » ctive. Ita decrevit , atque mandavit » Paternitas sua Rma. In hoc Conventu » S. Francisci Matritensi die 19 Augusti » 1763 = Fr. Petrus Joannettius de Mo- » lina Minister Generalis = Ita est Fr. » Christophorus Sanchez Secretarius Ge- » neralis Ordinis.

Preces porrectæ pro confirmatione supra relatæ sententiæ.

§. 6. Ad dirimendas igitur super præmissis omnes controversias , ut præfertur exortas , idem Joannes Procurator Generalis Nobis humiliter supplicari fecit , ut sententiam , et decretum hujusmodi , quo firmius subsistant , et serventur exactius , Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communire , ac alias opportune in præmissis providere dignaremur.

Pontifex previa confirmatione literarum Urbani VIII. et Innocentii XI , supradictam sententiam confirmat.

§. 7. Nos ipsius Joannis Procuratoris Generalis votis hac in re, quantum in Domino possumus annuere volentes , eumque a quibuslibet excommunicationis , et interdicti , aliisque Ecclesiasticis censuris , sententiis , et pœnis quovis modo , et quacumque de causa latis , si quas forte incurrit , hujus tantum rei gratia absolventes , et absolutum fore censentes , supplicationibus ejus nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati , de Venerabilium eorumdem Fratrum Nostrorum S.R.E. Cardinalium , negociis , et Consultationibus Episcoporum , et Regularium præpositorum , qui relationem dilecti filii Nostri Aloysii Mariæ S.R.E. Diaconi Cardinalis Torregiani nuncupati , apud Nos , et Sedem Apostolicam dicti Ordinis Protectoris , attenderunt , consilio , prima dumtaxat quatuor supra præinserta capita enunciatæ sententiæ emanatæ de anno 1739 , auctoritate Apostolica , tenore præsentium , confirmamus , et approbamus , illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus , salva tamen in præmissis auctoritate Congregationis præfatorum Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 8. Decernentes , ipsas præsentes literas , et omnia , et singula in eis contenta , et expressa semper firma , valida et efficacia existere, et fore, suosque plenarios , et integros effectus sortiri , et obtinere , ac illis ad quos spectat , et pro tempore quandocumque spectabit , plenissime suffragari et ab illis respective inviolabiliter observari , sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios , vel Delegatos etiam causarum Palatii Nostri Auditores judicari , et definiri debere, sublata eis , et eorum cuilibet quacumque aliter judicandi , et interpetrandi facultate ; quod si secus factum fuerit id omne irritum , et inane , ad pristinum statum reducere curabimus.

Derogatio contrariorum.

§. 9. Non obstantibus Constitutionibus , et Ordinationibus Apostolicis , et quatenus opus sit dicti Ordinis , etiam juramento , confirmatione Apostolica , vel quavis firmitate alia roboratis , statutis , et consuetudinibus , privilegiis quoque indultis , et literis Apostolicis in contrariis præmissorum quomodolibet concessis , confirmatis , et innovatis. Quibus omnibus , et singulis eorum tenores , pro insertis habentes , hac vice dumtaxat specialiter , et expresse derogamus , cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XX. Novembris MDCCLXIV. Pontificatus nostri Anno septimo.

Dat. die 21 Novembris 1764 Ann. VII.

CDXLI.

Cum Clemente e Ducibus Saxoniæ, Regioque Poloniæ Principe, gratulatur quod in Coadjutorem Ecclesiæ Augustanæ electus sit, atque electionem hanc brevi se fore confirmaturum Pontifex nunciat.

Literæ Apostolicæ queis dispensatio indulgebatur ad hoc ut præsens in Coadjutorem electio locum habere posset habentur hoc Tom. III. sub Numero CDXXVII. pag. 8.

Dilectissimo in Christo Filio Nostro
Clementi e Ducibus Saxoniæ
Regio Poloniæ Principi
Electo Frisingensi,
et Ratisponensi.

Clemens PP. XIII.

Dilectissime in Christo Fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

Cum suspenso et sollicito animo, quæ Nostra est erga te benevolentia rerumque tuarum studium, scire averemus quid esset novi de Augustano Capitulo; quod ad quintam hujus Mensis diem edictum fuerat, opportune redditæ sunt Nobis literæ tuæ, quæ Nobis attulerunt, te, quod maxime volebamus Augustano Episcopo datum esse Coadjutorem: quem optatissimum nuncium ut cupide expectabamus, sic tui electionem quam primum libentissime confirmabimus. Vides, dilectissime in Christo Fili Noster, quæ divinæ providentiæ agendi sit ratio, ut secundas res asperis misceat et adversis, ne super reflante fortuna animo concidamus, neve si omnia Nobis eveniant ex sententia, nimia rerum humanarum sublati prosperitate, ab ea cogitatione, quam debemus in æterna beatitudine adipiscenda habere defixam avocemur. Quamobrem quicumque sit rerum status nostrarum, Deo gratulemur; ad cujus voluntatem, nostra semper accomodanda voluntas est. Interea tam læti hoc eventu, quam cupidi ut Dilectioni tuæ semper bene sit, et prosperrima quæque contingant, Apostolicam benedictionem tibi dilectissime in Christo Fili Noster, peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die vigesima prima Novembris MDCCLXIV. Pontificatus Nortri anno septimo.

Dat. die 5. Decembris 1764. Anno VII.

CDXLII.

Monasterio Monialium Sancti Angeli Custodis Civitatis Granatæ indulget ut ex Massa redditurum quintæ partis bonorum ab intestato morentium in dicta Civitate, et Diœcesi, quæque in suffragium defunctorum applicari solent, mille ducata aurea de Camera pro una vice applicentur eidem Monasterio pro dimittendo ære alieno, ducata autem sexcenta quotannis pro Monialium sustentatione.

Venerabili Fratri
Archiepiscopo Granatensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem,
et Apostolicam benedictionem

Preces porrectæ pro hoc indulto consequendo attenta Monasterii paupertate.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilectæ in Christo filiæ moderna Abbatissa, seu Priorissa, et Moniales Monasterii Sancti Angeli Custodis istius Civitatis Granatensis, quod licet dictum Monasterium fuerit fundatum, et erectum sub conditione non mendicandi, attamen ejus redditus sunt ita exigui, et tenues, ut dictæ Moniales in summa necessitate, et angustia vivere cogantur, et ob calamitatem temporum magis magisque ejusdem Monasterii egestates augeantur, cum redditus ad ipsum spectantes non sine diuturna mora, et prolatione percipiantur ac propter communem miseriam totius populi eleemosynæ, quæ sponte elargiri consueverant eidem Monasterio vel diminutæ fuerint, vel penitus defecerint, adeo ut dictum Monasterium jam ære alieno maxime gravatum, et in summa miseria reperiatur. Idcirco ipsæ Exponentes considerantes, quod ad occurrendum earum urgentibus necessitatibus, et ad sublevandum Monasterium prædictum ære alieno gravatum, nullum aliud remedium superest, nisi quod per Nos, et Sedem Apostolicam indulgeatur, ut ex Massa communi quintæ partis bonorum personarum ab intestato morientium, quæ a Judicibus Prævenientibus, seu Præsidentibus nuncupatis ipsius Civitatis, ac totius Regni Granatensis applicari solent in suffragium animarum sic defunctorum, distribui, et persolvi possit eidem Monasterio pro unica vice tantum summa mille ducatorum Auri de Camera pro extinctione debiti contracti, et pro ea-

rum manutentione annuatim summa sexcentum ducatorum auri parium. Nobis propterea dictæ Exponentes humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in premissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et gratiæ exequutionem Archiepiscopo Granatensi comittit.

§. 2. Nos igitur ipsas Exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, earumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutas fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati de Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Negotiis, et Consultationibus Episcoporum, et Regularium præpositorum, qui relationem tuam ad eosdem Cardinales super præmissis transmissam attenderunt, consilio, Fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus ut veris existentibus narratis, et accedente consensu Præsidum, ac injuncto Monialibus prædictis onere suffragandi defunctos cum aliqua oratione per te ipsum designanda, et quotidie ab ipsis recitanda, durante inopia Monasterii hujusmodi, petitam facultatem auctoritate Nostra Apostolica pro tuo arbitrio, et conscientia impertiaris.

Derogatio contrariorum.

§. 3. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, et quatenus opus sit dicti Monasterii etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboralis statutis, consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die v Decembris MDCCLXIV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

CDXLIII.

Dat. die 12 Decembr. 1764 Anno VII.

Archiepiscopo Aquisextiensi de Gallicanæ Ecclesiæ malis conquerenti respondet, eumdemque consolatur.

Vide Epistulam supra relatam sub Num. CDXXXIX et adnotationem in ea appositam.

Venerabili Fratri Jo: Baptistæ Antonio Archiepiscopo Aquisextiensi

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

In aspero Pontificis dolore pro eversis in Gallia Religionis rebus, magnam afferunt consolationem Episcoporum literæ eorumdem constantiam obtestantes.

§. 1. In hac caligine temporum, cum eo se perventuros putant Catholicæ Ecclesiæ hostes in Gallia, ut ab alienatis fidelium animis ab hac sacra B. Petri Apostolica Sede, vera fides et pius Dei cultus ab eo Regno eliminetur, lucem aliquam respicere Nobis videmur, ubi ab Episcopis tui similibus literæ ad Nos perferuntur testes eorum fortitudinis atque constantiæ. Cujusmodi epistolam a Fraternitate tua modo accepimus, unde nihil eorum abesse videtur, quæ asperitate rerum exulceratum in dies magis dolorem Nostrum aliqua consolatione permulceat: flagrantissimus incorruptæ fidei zelus, mirifica ad defendendam Ecclesiæ divinam potestatem alacritas, egregium in Apostolicam Sedem studium, et præclara devotio, illa denique excelsitas animi et magnitudo Episcopo plane digna, qua quibuslibet objectis terroribus, obedire mavelis Deo, quam hominibus, paratus ad omnes acerbitates perferendas pro Christo, neque vero hujus zeli tui, pietatis, et altitudinis animi ex literis tantummodo tuis sumimus testimonium, quin probe cognitum habeamus, Fraternitatem tuam nullis perterrefactam periculis, ubi ageretur de bene, et fideliter Episcopale munere obeundo, ad omnem dimicationem se objecisse, multisque vexatam contumeliis, et atrociter exagitatam, nihil molestiarum non esse perpessam. Id vero est persequutionem pati propter justitiam. Quamobrem confide Ven. Frater, in eorum te esse numero, quos Beatos Christus Dominus prædicavit. Contra veh illis, qui cum nonnisi ad fortunæ motum se moveant videntur ex iis esse, qui obbliti Montem Sanctum Dei, ut ait Propheta, ponunt fortunæ mensam, et libant super

eam, quos per difficile est canitiem denique suam pacifice deducere ad Inferos.

Requirentibus Gallicis Episcopis S. Sedis auxilium, se jam prospexisse ait Pontifex, datis contra Jansenistarum doctrinam instructionibus.

§. 2. Quod autem scribis, Episcopos Fratres Nostros in his luctuosis deplorandique temporibus Nostro egere auxilio, quam vultis nunc vobis feramus opem, cum Deus in ira sua videtur continere misericordias suas? O mucro Domini usqueqno non quiesces? ingredere vaginam tuam, refrigerare, et sile. Sed nunquid in æternum projiciet Deus, aut non apponet, ut complacitior sit adhuc? Bonus Dominus, et confortans in die tribulationis, et sciens sperantes in se. Nos quod adhuc potuimus, tenebras illas, quas Janseniani fidelium oculis studuerunt effundere videmur penitus dispulisse, cum ad complures Cœpriscopos Nostros, qui queribundas ad Nos litteras de Gallicanæ Ecclesiæ ærumnis dederunt, respondendo, qui sint Nostri sensus, in hac tanta calamitate diserte declaravimus: mala hæc omnia inde evenisse, quod illius hæresis sectatores refectis viribus, quas ob acceptas ab Ecclesia intimas plagas, jamdiu amiserant, seculares Magistratus, in eamdem Ecclesiam incenderint, atque eorum abusi favore, et potentia fideles strenuosque Episcoporum cooperatores Regno expulerint, Sacros Ministros, qui ab Augustissima Mensa, notorie refragantes Constitutioni Unigenitus prohiberent, in vincula duxerint, in exilium ejecerint, os Episcoporum, omnibus terroribus intentatis, compresserint, Ecclesiam denique omni spoliatam potestate, quam a Christo Domino accepit in durissimam redegerint servitutem.

Pariterque imperitata observantia Constitutionis *Unigenitus*, et EnciclycæBenedicti XIV.

§. 3. Iisdemque literis Nostris rotunde scripsimus, parendum omnino Enciclycæ quam fel: rec: Prædecessor Noster Benedictus XIV. flagitantibus Gallicanis Episcopis edidit, quorum itidem rogatu ipsi quoque confirmavimus, Constitutionem Unigenitus, dogmaticum esse hujus Apostolicæ Sedis decretum, cui parere qui recuset, illum a Sacra mensa removendum: errores Baii, Jansenii, et Quenellii veros esse errores, non, ut, impudenter Janseniani jactare audent in vulgus, mera figmenta: serpere ut cancer Jansenianam hæresim in Ecclesiam, quique ea dictitent vanum esse Phantasma, intolerabili temeritate in Romanos Pontifices, qui eam hæresim tot decretis perculerint, et in universam Ecclesiam esse injurios: Decretis denique omnibus, quæ prædecessores Nostri tulerunt adversus eorumdem Baii, Jansenii, et Quenelli pestiferos errores, omnimodam deberi obedientiam: atque de his omnibus in sua quemque Diœcesi debere Episcopum, fideles suæ fidei et custodiæ concreditos, quam sæpissime admonere; iisque testimonium perhibere hos esse Nostros, Nostrorumque prædecessorum sensus fuisse. Metuendum quidem agnoscimus, ne qui libertate Sacerdotali ad suum populum prodeat, atque hæc omnia illi e superiore loco denunciet, magna sibi creet pericula, sed ab eo metuendum magis, qui habet potestatem mittere in geennam ignis. At si Nobis quæ hujusmodi sunt ministerii fideliter, et strenue obeuntibus, gravior malorum vis incubuerit, forti animo, et Christiana patientia, cujus Dominus Jesus tanta Nobis exhibuit exempla manendum in Episcopali statione et custodia, ut cum visitaverit Deus exercituum gregem suum, illudque Nos rogaverit: ubi est Grex qui datus est tibi, pecus inclytum? ne conscientiæ gladio pungamur, quod bonum certamen fidei non certaverimus, gregemque Christi simus passi fieri in devorationem omnium bestiarum.

Qua ratione mitiorem semitam tenendam cum Alesiensi Episcopo Pontifex duxerit, explicat.

§. 4. De Alesiensi Episcopo jure Fraternitas tua conqueritur. Apostolico Officio Nostro deesse noluimus, qui a recta semita Fratrem aberantem, ea, quæ universalis Ecclesiæ Pastorem decet, charitate monuimus, ut se ad viam retrahat veritatis. Et illum quidem leniore cohortatione ad Coepiscoporum bene sentientium cœtu existimavimus reduci oportere, et idcirco, quod fortasse præter voluntatem illi excidit gravius, reprælendendum dissimulare maluimus, ne severioribus verbis, ut æquum fuisset, hominem castigaremus. Nam et lingua mollis, ut ait sapiens confringit duritiem, et Fratris etiam pudori parcere docit cujus Nos cœteroquin commiseresceret, quod ab Ecclesiæ hostibus tam misere fuerit deceptus. Interea tantisper expectandum putamus, dum mœrorem, quem prolapsione sua Fratribus attulit, sese erigens, adspirante Dei gratia, in lætitiam convertat.

Hunc Episcopum pro sua constantia, et firmitate comendat, eumque hortatur ut in proposito perseveret.

§. 5. Te vero Ven. Frater, qui tanta sedulitate Gregem tuum custodis et vigilantia, qui voce scriptisque tuis a venenatis pascuis retrahere nunquam desinis, omni ducimus dignum esse præconio, et in te fuisse, et esse deprændimus spiritum sapientiæ et intellectus, spiritum consilij, et fortitudinis, spiritum denique scientiæ, et pietatis. Hæc S. Spiritus dona, tuo ut animo infixa semper adhæreant, misericordis-

simum Deum enixe, precabimur: et e Nostræ charitatis visceribus depromptam Fraternitati tuæ Apostolicam benedictionem, singularis erga te benevolentiæ pignus, peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xii. Decembris MDCCLXIV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 12 Decembris 1764. Anno VII.

CDXLIV.

De eodem argumento Literas mittit Episcopo Apamiarum.

Vide Epistolam superiorem, et adnotationem in ea appositam.

Venerabili Fratri Henrico Gastoni Episcopo Apamiarum.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Quæ sint contra Religionem grassantia mala ex hujus Episcopi literis recenter perscriptis resumit.

§. 1. De ærumnosissimo Gallicanæ Ecclesiæ statu queribundus literas a Fraternitate tua haud ita pridem accepimus, laicam potestatem doles ita Ecclesiæ auctoritati infensam, ut manum suam tamquam hostis miserit ad omnia desiderabilia ejus; ac vehementer de illa potissimum in dignitate jure conquereris, laicos homines facultatem sibi vindicare, quid rectum, quid pravum sit in doctrina tam quæ ad fidem, quam quæ ad mores pertinet judicandi, quæ vota Deo grata sint, quæve aspernabilia; eo etiam venisse temeritatis, ut Institutum Societatis Jesu ab Ecclesia Catholica habitum semper ut pium, idem impium, bonis omnibus indignantibus, declaraverint. Postremo eam Societatem toto fere Galliarum Regno defles extinctam. Horum si quis consideret malorum tantam Gallicanæ Ecclesiæ molem tam brevi tempore incubuisse, nec quidquam in tantis tenebris cæcisque procellis aliunde lucis ostendi, dubitaverit, Deum iratum opposuisse sibi nubem, ne nostra ad eum transeat oratio. Mundi sunt oculi tui, quispiam dixerit, ne videas malum Domine, et respicere ad iniquitatem non poteris: Quare respicis super iniqua agentes, et taces devorante impio justiorem se? = Sed tamen Deo fidendum, qui ad punctum in modico videtur vos dereliquisse, et in miserationibus magnis vos congregabit. Instandum interea orationi, nulloque ad hæc humano respectu habito, sancienda Nobis oracula Dei verbo et exemplo. Propugnanda adversus Jansenianam hæresim Catholica Fides, atque eo alacriori strenuitate, quo secta illa nunc coorta est adversus Ecclesiam formidolosior.

Hujus Episcopi Religionem comendat, et ut cunctis in Galliis Episcopis exemplo sit valde desiderat.

§. 2. Utinam cæteri Episcopi Collegæ tui Fidelibus quisque suis, suæque curæ commissis, quod tua Fraternitas fecit, aperiant oculos, ut videant omnium, quæ seculares Magistratus moliti sunt adversus Ecclesiam, partem esse maximam Jansenianorum sectam, cujus dolis et artificiis præcipue tribuendum, quod Societas Jesu apud vos, ut Scriptura loquitur, tempestate sit convulsa absque ulla consolatione. Propterea factum est judicium et contradictio potentior, propter hoc lacerata est lex et non pervenit usque ad finem judicium; quia impius prævalet adversus justum, propterea egreditur judicium perversum. Atque ad omnem caliginem discutiendam, quam Ecclesiæ hostes Fidelium oculis conantur offundere, nihil aptius novissima Instructione Ven. Fratris Christophori Archiepiscopi Parisiensis, nihil accomodatius cui tamen futurum ducimus fuisse consultius, si edita vel brevissima instructione tua adhæsisses; quod cum non feceris jure suspicamur Instructionis tuæ formis imprimendæ, copiam Franternitati Tuæ defuisse.

Hortatur hunc Autistitem ut in sua constantia persistat, et impias Janseoistarum doctrinas eradicare curet.

§. 2. Ceterum de flagranti hoc defendendæ fidei zelo tuo te magnopere amamus, omnique laude ducimus dignum in primis, quod paratissimo animo sis omnia, quæ impedeant mala Episcopali fortitudine et tolerantia pro tuenda Fide Catholica sustinere. Propterea minime dubitamus, te Jansenianis conatibus invicto animi robore restiturum, et decreta, quæ adversus Baii, Jansenii, et Quenellii errores tulit hæc Apostolica Sedes, strenue defensurum. Sed vide Ven. Frater, in primis, ut Enciclycæ fel. rec. prædecessoris Nostri Benedicti XIV. quam et ipsi confirmavimus sua constet auctoritas; nec propterea unquam patiare, Sacratissimum Christi Corpus per indignissimam profanationem notorie refragantibus Constitutioni Unigenitus exhiberi. Vicarios illos tuos, duosque Capituli Canonicos, qui quæ in eos ingruebat, declinandæ tempestatis gratia, Avenionem commigrarunt, commendatissimos semper ha-

bebimus; nec unquam patiemur, ab hominibus Dei zelo adflagrantibus, Apostolica studia Nostra et officia desiderari. Et Fraternitati tuæ quam in visceribus gerimus charitatis, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XII. Decembris MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 27 Decembris 1764. Anno VII.

CDXLV.

Quod Senatus Lucensis legem Ecclesiæ juribus adversam evulgaverit dolet cum Lucensi Archiepiscopo, quem hortatur ut omni studio Senatum ipsum ab insano proposito removeat.

Venerabili Fratri Joanni Dominico Archiepiscopo Lucensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Pontificis animus eo magis Legis novitate percussus fuit, quo recentiora sunt S. Sedis erga Lucensem Rempublicam beneficia.

§. 1. Accepisse Nos Fraternitatis tuæ literas cum ejus legis exemplo, quam superiore Mense Septembris tulit Senatus Lucensis, ejusdemque legis novitate gravissime Nostrum animum fuisse percussum, existimamus jam ex literis, quas tibi jussu Nostro scripsit dilectus Filius Noster Aloysius Maria Cardinalis Torrigianus, Noster Secretarius Status, te factum esse certiorem. Profecto inopinata Nobis ea res accidit. Quis enim suspicari potuisset apud homines Nobiles, liberaliter et ab accepto beneficio Nostro adeo recentes, tam cito fuisse intermoritura omnia Nostra et hujus Apostolicæ Sedis officia, nec quidquam illis pensi futurum quam alte animum Nostrum ea lege ferenda confoderent? Ecclesiæ enim legem illam adversam esse, et a justitia alienam ipsa res damat.

Novissimæ legis injustitiam, et asperitatem demonstrat.

§. 2. Nam et Ecclesiam ipsam excludit a Fidelium liberalitate, unde iniquum esset vel vilissimum quemquam excludere, et Fidelibus ipsis impedimentum objicit ne in posterum expleta mortalitate, animarum suarum quieti provideant; quique jam providerint, ii absurda lege, quæ contra jus et fas ad præterita respicit, suffragiorum auxilio fraudantur. Nec sapientiæ fuit Senatus, grati animi officia deserendo, ita stimulos Apostolici erga illum amoris Nostri retundere, ut si quando, quemadmodum difficillimo Lucensis Reipublicæ tempore a fel. rec. prædecessore Nostro Benedicto XIV. sic ab ejus successoribus Apostolicam opem imploret, aut si quod ab ea expetat beneficium, cujusmodi fuit illud ejusdem Benedicti XIV de tribus Civibus ad Lucensem Archiepiscopatum a Senatu ipso proponendis, et hoc recentissimum, quod adeo libenter illi contulimus, refrigerato Nos esse animo sentiat, tumque studiis, officiisque Nostris quibus mutuum illius amorem prolicere studuerimus, se minus satisfecisse pœniteat. Viderint quid a Nobis, et ab Apostolica Sede polliceri sibi possit, alienissima isthæc ab ingenita cœteroquin eorum animis humanitate, Nobiscum agendi ratio. *Qui enim sic sunt, eorum spes*, ut ait Scriptura, *tanquam hibernalis glacies tabescet et tanquam supervacua disperient* =. Neque vero tam male existimamus de Lucensi Senatu, quin multos credamus meliore præditos mente Religionis, pietatisque studio, et justitiæ amori commotos, tum grati erga Nos animi sensu denique tactos moleste tulisse, atque adhuc iniquo animo ferre, quod ea vicerit Sententia, quam ipsi improbaverint.

Lucensis Archiepiscopi fortitudinem commendat, quod injustæ legis exequutioni restiterit, eumque hortatur ut Lucensem Senatum ad rectam semitam adducat.

§. 3. Cæterum fortitudinem animi tui, et Episcopale robur omni dignum præconio magnopere amamus, qui cohortando, flagitando, monendo, nihil tibi reliquum feceris, quo intolerandæ legis auctores et defensores ad saniora consilia revocares. Dolemus, flagrantissimum zelum tuum adhuc frustra fuisse, nec potuisse animorum duritiem frangere. Sed in id incumbere etiam nunc egregiam sedulitatem, dexteritatemque tuam oportet, et quid opera tua validius urgendo consequi possis diligenter, ut ad Nos scribat Fraternitas tua maxime volumus; quo perinde ut erit spes abrogandæ ejus legis, aut desperatio, ita Nos aut patienter expectemus, dum illi resipiscant, aut quæ ab Apostolico Officio Nostro res ipsa postulat, validiora consilia capiamus. Tibique Ven. Frater, quem propter eximiam singularemque tuam virtutem in visceribus charitatis gerimus, Apostolicam benedictionem permanenter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXII. Decembris MDCCLXIV. Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 29 Decembris 1764. Anno VII.

CDXLVI.

Cur causa inter Episcopum Augustanum et Premonstratenses remissa sit judicio Sacræ Congregationis Concilii ex constanti Santæ Sedis jurisprudentia demonstrat Episcopo Spirensi.

Dilecto Filio Nostro Francisco Christophoro S.R.E. Presbytero Cardinali de Hutten Episcopo Spirensi

Clemens PP. XIII.

Dilecte Fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem.

Quemadmodum haud ita pridem rescripsimus ad Ven. Fratrem Josephum Episcopum Augustanum, ad eumdem modum dilectioni tuæ respondere Nos cogit justitiæ amor, et studium, retinendique judicialis ordinis ratio in causa ejusdem Episcopi Augustani, et Præmonstratensium. Ac primum ideo ad Congregationem Concilii preces Præmonstratensium remisimus cum omnibus facultatibus necessariis et opportunis, quod veriti sumus, ne si eorum præces repudiaremus, justitia ipsa læderetur. Nam fel. rec. Prædecessor Noster Benedictus XIV in suis Apostolicis literis = *Ad solium Justitiæ* = ponit, Præmonstratenses apud Congregationem Concilii se in judicio stetisse, iisque contradicentibus eamdem Congregationem bina edidisse Responsa, quod longe abest a re ipsa et veritate: nunquam enim Præmonstratenses rationes suas exposuerunt et ut contumaces semel atque iterum causam amiserant. Quidpiam etiam in iisdem Apostolicis literis continetur, quod cum consuetudine minime convenit Apostolicæ Sedis. Ea enim, si, quam in aliqua Congregatione tulerint Venerabiles Fratres Nostri Cardinales sententiam approbet, numquam decretum irritans, et clausulam *sublata*, sed semper clausulam *auctoritate Congregationis*. Huc accedit ipsam Congregationem Concilii optasse, ut daretur sibi aperitio Oris, quo libera sibi esset facultas cognoscendæ causæ, et sine ullo impedimento declarandi, quod sibi æquum justumque videretur. Id vero semper in more fuit Apostolicæ Sedis, Congregationibus Cardinalium aperitionem Oris concedere, aut opportunas tradere facultates, ubi meritis causæ delibatis id se cupere ostendant. Hæc ad te scribere habuimus, Dilecte Fili Noster paullo pressius, quam quæ ad Augustanum Episcopum scripsimus; quæ tamen huc tandem redeunt, in Benedicti XIV literis vitium aliquod obreptionis inesse. Hoc autem libentius tibi significamus quid et quamobrem ita rescripsimus, quod pro certo habeamus esse te justitiæ tenacissimum, et consuetudinum hujus S. Sedis peritissimum. Tibique singularis erga te benevolentiæ Nostræ pignus, paterno Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die vigesima nona Decembris MDCCLXIV Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 2. Januarii 1765. Ann. VII.

CDXLVII.

Indultum favore Regis Francorum ad hoc ut juxta concordatum cum Sancta Sede, ad Comendam Beatæ Mariæ *de Campo Chiaro*, licet eamdem vacare contigerit per mortem moderni Comendatarii apud Sedem prædictam, nominare possit, et valeat.

Carissimo in Christo filio Nostro Ludovico Francorum Regi Christianissimo

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo Filii Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

Preces porrectæ a Christianissimo Rege pro hoc indulto obtinendo.

§. 1. Cum sicut Majestatis tuæ nomine Nobis nuper expositum fuit, dilectus filius Noster Prosperus Cardinalis Diaconus Columna nuncupatus, Monasterium Beatæ Mariæ de Caro Campo nuncupatum Ambianensis Diœcesis Ordinis Cisterciensis, ad quod jus nominationis eidem Majestati tuæ vigore concordatorum inter Sedem Apostolicam, et cl. mem. Franciscum I., dum vixit Francorum Regem initorum competit, in Commendam ex concessione Apostolica obtinet. Nos ne prædicto Prospero apud Sedem eamdem decedente, Majestas tua impediatur, quominus ad Monasterium hujusmodi, ratione dictorum concordatorum nominare possit, providere volentes, supplicationibus Majestatis tuæ nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, eidem Majestati tuæ ut si contingat Monasterium Beatæ Mariæ de Caro Campo prædictum per obitum, vel cessum memorati Prosperi,

aut alias ex illius persona apud Sedem prædictam vacare, nihilominus de illo sic vacante nonnisi ad tuam nominationem, Nobis, seu Romano Pontifici pro tempore existenti, et Sedi prædictæ juxta concordata supradicta faciendam promoveri, et disponi possit, aut debeat Apostolica auctoritate, tenore præsentium concedimus, et indulgemus.

Derogatio contrariorum.

§. 2. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, et in corpore juris clausis, ac beneficiorum Ecclesiasticorum apud Sedem prædictam pro tempore vacantium reservatoriis, et aliter disponentibus concordatis prædictis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores, præsentibus pro plene et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac dice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die secunda Januarii Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto, Pontificatus Nostri Anno septimo.

Dat. die 12. Januarii 1765 Anno VII.

CDXLVIII.

Institutum Societatis Jesu jam a binis sæculis fundatum, multorumque Pontificum Constitutionibus approbatum; iterum Constitutione hac probatur, et confirmatur.

Institutum, et Religionem Clericorum Regularium Societatis Jesu primum approbavit Paulus III. Const. anni 1540. Nov. 27. Munus, et auctoritatem Præpositi Generalis hujus Societatis explicavit, nec non quamplures gratias concessit, et ordinationes pro ejus bono regimine firmavit Julius III Const. anni 1749 Oct. 18. Idem Institutum, regulasque melius explicatas iterum approbavit, et confirmavit Pontifex idem Const. anni 1550 Julii 21 Gratias, et privilegia Societatis Jesu ejusdemque Collegiis indulta innovavit et ampliavit Pontifex idem Const. anni 1552 Oct. 22. Religionem Clericorum Regularium Societatis Jesu esse vere de ordinibus mendicantium, eorumque gratiis, et privilegiis, tam concessis, quam concedendis perfrui declaravit Pius V. Const. anni 1571 Julii 2 Facultatem Religiosis Societatis Jesu eligendi Conservatores in ejus causis, ac jurisdictionem ipsorum Conservatorum indulxit Pontifex idem Const. anni 1568 octavo Kal. Junii, quæ quum per sequutum Pontificis obitum confecta non fuerit, confirmata postmodum extitit a Gregorio XIII. Constit. sua anni 1572. Maii 25. Collegium cum Universitate studiorum Generalium scientiarum, et artium in opido Pontis Mansonii Diœcesis Metensis in Lotharingia, confirmavit Pontifex idem Const. anni ejusdem Decembr. 5. Ne Religiosi, et personæ Societatis Jesu ad publicas processiones accedere cogantur statuit Pontifex idem Constit. altera anni 1576 Julii 16. Quod pro Religione ipsa ubique Ecclesiæ, et domus edificari possint, non obstante quocumque privilegio in contrarium aliis Ordinibus concesso jussit idem Pontifex Const. anni ejusdem Oct. 30. Exemptionem hujus Societatis a præstatione decimarum, et aliorum onerum quorumcumque a pluribus Pontificibus concessam confirmavit Pontifex idem Const. anni 1576. Jan. 1. Usum altaris portatilis non obstante contraria Concilii Tridentini dispositione, Religiosis hujus Societatis, sub opportunis declarationibus restituit idem Pontifex Const. anni 1579 Oct. 1. Ne Religiosi hujus Societatis ad alios Ordines quam ad Carthusiensem transire possint, prohibuit Pontifex idem Const. anni ejusdem Oct. 29. Universitatem studiorum in Collegio Societatis Jesu Civitatis Vilnæ in Regno Poloniæ, cum privilegiorum elargitione confirmavit Pontifex idem Const. ejusdem diei, et anni. Præsbyteris Societatis Jesu Confessariis, quamvis Magisterio Theologiæ, et juris Canonici non insignitis, facultatem aperiendi literas Sacræ Pœnitentieriæ Apostolicæ, et absolutionis beneficium juxta illarum dispositionem impendendi, fecit Pontifex idem Const. anni 1582 Aprilis 3. Auctoritatem Præpositi Generalis hujus Societatis circa contractus censuum, alienationum, aliorumque præfinivit Pontifex idem Constit. alia anni ejusdem Augusti 12 et Decembr. 12. Personis Societatis Jesu, ut a quocumque Antistite etiam extra tempora, de licentia suorum Prælatorum ad sacros ordines promoveri possint, facultatem fecit Pontifex idem Constit. alia anni ejusdem Sept. 21. Itemque transeundi ad quoscumque alios Ordines Regulares de licentia tamen Præpositi Generalis Constit. alia anni ejusdem Sept. 22.

Institutum, privilegia, et exemptiones hujus Societatis, additis nonullis declarationibus, confirmavit Pontifex idem Constit. anni 1583 *Febr.* 1. *Erectionem Collegii Societatis Jesu Rigæ in partibus Poloniæ confirmavit Pontifex idem Const. anni* 1584 *Martii* 1. *Constitutiones Collegii Germanici approbavit Pontifex idem Constit. anni ejusdem Aprilis* 1. *Institutum, et Constitutiones hujus Societatis, tertio approbantur, cum resolutione nonullorum dubiorum, et privilegiorum confirmatione ab eodem Pontifice Constit. Anni ejusdem Mai.* 25. *Erectionem Collegii in Civitate Iprensi approbavit Pontifex idem Const. ejusdem mensis, diei, et anni. Itemque alterius Collegii in oppido Montensi, Cameracensis Diœcesis Constit. alia ejusdem Mensis, diei, et anni. Nec non alterius in Civitate Brugensi Constit. alia anni ejusdem Junii* 23. *Pariterque alterius Collegii in Civitate Mantuana Constit. alia anni ejusdem Julii* 15. *Quod Religiosis hujus Societatis, etiam sacris ordinibus non initiatis, prædicandi verbum Dei facultas esset, concessit Pontifex idem Constit. anni ejusdem Novem.* 20. *Institutionem Congregationis sub invocatione Annunciationis B.M.V. pro scholaribus externis Collegii Societatis Jesu de Urbe, approbavit Pontifex idem Constit. anni ejusdem Decembr.* 5. *Studium generale in oppido Græcensi Salisburgensis Diœcesis approbavit Sixtus V. Constit. anni* 1585. *Maii* 1. *Itemque Universitatem studiorum Generalium, et Collegii in Oppido Mussipontano Metensis Diœcesis Constit. alia ejusdem Pontificis anni* 1585 *Maii* 1. *Congregationem sub invocatione Annunciationis B.M.V. pro scholaribus externis studio Collegii Societatis Jesu de Urbe addictis approbatam, ad alios etiam non studentes extendit Pontifex idem Constit. anni* 1586 *Jan.* 5. *Privilegia, et facultates Præposito Generali, et Præsbyteris hujus Societatis, Missiones in Indiis exercentibus jam alias concessas, confirmavit, et ad aliud tempus extendit Pontifex idem Const. anni* 1587 *Martii* 14; *easque iterum confirmavit, et extendit Gregorius XIV. Constit. anni* 1591 *Septemb.* 2. *Universitatem studiorum generalium in Collegio Græcensi prius jam erecto, approbavit Sixtus V. eique redditus assignavit, et privilegia concessit Constit. anni* 1590 *Jan.* 1. *Quæ in Constitutionibus Societatis Jesu statuuntur circa Novitiorum admissiones, et Superiorum electiones, confirmavit, et quamcumque innovationem prohibuit Gregorius XIV. Constit. anni* 1591 *Maii* 2. *Institutum, et Religionem Societatis Jesu, cum aliquarum impugnationum rejectione approbavit quarto Pontifex hic Constit. Anni ejusdem Junii* 28. *Ut Societas hæc Novitios retinere posset, non servata forma Constitutionis Sixti V. concessit Gregorius XIV. Constit. anni ejusdem Augusti* 10. *Facultatem Patribus hujus Societatis indultam a Julio III. absolvendi ab hæresi in Regnis Hispaniarum, in quibus officium S. Inquisitionis non existit, revocavit Clemens VIII. Constit. anni* 1593 *Sept.* 25. *Erectionem Collegii cum Universitate studiorum in Civitate Comutaviensi Diœcesis Pragensis confirmavit Pontifex idem Constit. anni* 1594 *Augusti* 29. *Itemque Collegium in oppido de Fixa alias de la Fleche erectum, approbavit Pontifex idem Const. anni* 1604. *Julii* 10 *Jesuitis Bituntinæ Civitatis interdictum fuit, ne facultates in Universitate oppidi Dolæ legi solitas, in dicta Civitate possent docere, nisi pro suis Religiosis. Constit. Pauli V. anni* 1611 *Junii* 17. *Studium Generale in Collegio Paderbonensi erectum, confirmavit Pontifex idem Constit. anni* 1614 *Aprilis* 2. *Statuta quædam pro Universitate Studiorum in Gymnasio Viennensi confirmavit Pontifex idem Constit. anni* 1617 *Aprilis* 29. *Indultum recitandi officium, et Missam B. Aloysii Gonzaga die* 21. *Junii concessit Religiosis hujus Societatis Gregorius XV. Constit. anni* 1621. *Octobr.* 2. *Domus, et Collegia Societatis Jesu in Regnis Sinarum, et Japponæ existentia, a solutione decimarum Parochis, et aliis Ecclesiis exemit Pontifex idem Constit. Anni* 1622 *Novemb.* 5. *Collegium Societatis Jesu in oppido Castorensi Diœcesi Bituricensis approbavit Pontifex idem Constit. anni ejusdem, Decemb.* 29. *Itemque Collegium cum Universitate studiorum in oppido Nissœ Diœcesis VVratislaviensis approbavit Urbanus VIII. Constit. anni* 1626 *Sept.* 10. *Indultum recitandi Officium et celebrandi Missam de tribus Martyribus Japponiæ die* 5 *Febr. Religiosis hujus Societatis concessit Pontifex idem Constit. anni* 1627 *Sept.* 15 *Ne Religiosi hujus Societatis uti possent facultatibus literarum sanctæ Cruciatæ, vel eligere alium Confes-*

sarium, quam assignatum a suis Superioribus prohibuit Pontifex idem Constit. anni 1629 *Martii* 31. *Vota a Professis Societatis emitti solita post professionem solemnem circa paupertatem, et acceptationem dignitatum extra Religionem, ab uno tantum Romano Pontifice dispensari posse statuit Pontifex idem. Constit. anni* 1631. *Jan.* 25. *Indulgentiam plenariam visitantibus Ecclesias Societatis Jesu in Festu S. Francisci Xaverii jam a Gregorio XV. concessam, cofirmavit Urbanus VIII. Constit. anni* 1638. *Decemb.* 2. *Quod Congregatio Generalis Societatis Jesu singulo Novennio celebrari debeat jussit Innocentius X. Constit. anni* 1646 *Jan.* 1. *Indulgentias, et gratias concessas Religiosis hujus Societatis Missiones exercentibus in Indiis Occidentalibus confirmavit, et facultatem dispensandi a Matrimoniis in illis regionibus illegitime contractis, de novo concessit Pontifex idem Constit. anni* 1649 *Martii* 1. *Declarationem Congregationis Generalis hujus Societatis circa jurisdictionem, et gubernationem Vicarii Generalis cum futura successione, confirmavit Alexander VII. Constit. Anni* 1661 *Augusti* 30. *Quoad regimen Superiorum Societatis Jesu plura statuit Pontifex idem Const. anni* 1663 *Jan.* 1. *Officium S. Ignatii fundatoris hujus Societatis sub ritu duplici in posterum recitari debere jussit Clemens IX. Constit. anni* 1667 *Octobr.* 11 *Convocationem Congregationis Generalis quolibet novennio ab Innocentio X indictam suspendit, ut proximæ Generalis Congregationis votum haberet Pontifex idem Constit. anni* 1668 *Septem.* 20. *Septem Præsbyteris Societatis Jesu Missionariis apud Sinas præcipitur ut accedant ad Urbem, et Missionariis omnibus formula præstandi juramenti præscribitur per Constit. Innocentii XI anni* 1678 *Octobr.* 10 *Indulgentias quamplures Præsbyteris hujus Societatis Missionariis in Indiis concessit Alexander VIII. Constit. anni* 1690 *Martii* 30. *Facultatem conferendi nonullos gradus in Collegiis Societatis Jesu S. Fidei, et Quiten in Indiis jam a Clemente X indultam extendit Innocentius XII. Constitut. anni* 1690 *Sept.* 1. *Hanc vero Constitutionem declaravit, et ampliavit Pontifex idem Constit. alia anni ejusdem Sept.* 28. *Indulgentiam plenariam in die Comunionis generalis a PP. Gesuitis fieri solitæ semel in Mense in Regnis Angliæ concessit Pontifex idem Constit. anni* 1760 *Martii* 6. *Constitutionem Gregorii XIII. prohibentem Patribus Societatis Jesu, transitum ad alios quoscumque Ordines Religiosos post emissionem votorum confirmavit Clemens XI Constit. anni* 1719 *Decembr.* 1. *Iis, qui post vota simplicia a Præposito Generali dimittuntur ab Societate Jesu, nulla ab eadem Societate alimenta deberi sancivit Benedictus XIII. Constit. anni* 1728 *Junii* 12. *Congregationem Primariam vulgo* la buona morte *in Ecclesia Domus Professæ Societatis Jesu erectam approbavit, et quamplures eidem Indulgentias concessit Pontifex idem Constit. anni* 1729 *Sept.* 23 *Immunitates, et exemptiones Societati Jesu concessæ, in damnum Cameræ Apostolicæ revocatæ fuere a Clemente XII Constit. anni* 1731 *Jan.* 13 *Privilegia a Pio IV. concessa Provincialibus Societatis Jesu in partibus Indiarum confirmavit Clemens XII. Constit. anni* 1734 *Sept.* 9 *Quoad Congregationes Generales Clericorum Regularium hujus Societatis, revocatis prædecessorum Pontificum nonullis Apostolicis literis, plura sancivit Benedictus XIV Constit. anni* 1746 *Decembr.* 16. *Quoad facultatem dispensandi in Matrimoniis pro Missionariis hujus Societatis in Indiis Occidentalibus plura constituit, et declaravit Pontifex idem Const. anni* 1757 *Jan.* 17 *Visitatorem, et reformatorem Clericorum Regularium Societatis Jesu in Regnis Portugalliæ, et Algarbiorum, nec non in Indiis Orientalibus, et Occidentalibus Regi Fidelissimo subjectis deputavit Pontifex hic Constit. anni* 1758 *Aprilis* 1. *Hæc omnes Pontificiæ hic relatæ Constitutiones habentur in Collectione Mainardii, et in Bullario Benedictino. Universitatem studiorum in Civitate Leopoli a Regibus Poloniæ œrectam sub directione Societatis Jesu confirmavit Clemens XIII. Constit. anni* 1759 *April.* 1 *relat. Tom. I hujus Continuat. sub num. LIX pag.* 111 *Concordiam inter Clericos Regulares hujus Societatis pro Collegio Civitatis Poloki, et Archiepiscopum Ritus Græci Ruthenorum ejusdem Civitatis approbavit Pontifex idem Constit. anni* 1762 *Junii* 11. *relat. Tom. II. hujus continuationis sub n. CCLXXXIV. pag.* 249. *Pluries Societatem Jesu comendavit Pontifex hic Episcopis in Galliis degentibus prout in quampluribus Epistolis relatis Tom. II. hujus Contin.*

Clemens Episcopus

Servus Servorum Dei
Ad perpetuam rei memoriam

Proemium.

§. 1. Apostolicum pascendi dominici Gregis munus Beatissimo Apostolo Petro, ejusque successori Romano Pontifici delatum a Christo Domino nulla locorum, nulla temporum conditio, nullus humanarum rerum respectus, nulla denique ratio circumscribere aut suspendere potest, quominus idem Romanus Pontifex ad omnes ejusdem Officii partes nulla ex iis prætermissa, nulla neglecta, curas suas dirigere debeat, atque omnibus incurrentibus in Ecclesia necessitatibus providere. Harum partium inter præcipuas postrema non est Regularium Ordinum approbatorum ab Apostolica Sede tutelam gerere, ac fortibus, piisque viris, qui eisdem regularibus Ordinibus sese solemni sacramento addixerunt, suamque pro tuenda, atque amplificanda Catholica Religione, agroque Dominico excolendo strenuam operam impendunt, alacritatem addere, et animum languidos et infirmos excitare, et corroborare, jacentibus, afflictisque consolationem afferre, præcipue vero ab Ecclesia fidei suæ et custodiæ concredita, omnia quæ in animarum ruinam in dies suboriuntur scandala summopere.

Hujus Instituti fundatio recordatur, plurium Pontificum approbationes, nec non ejus merita in Religionem recensentur.

§. 2. Institutum Societatis Jesus ab homine conditum, cui ab universali Ecclesia idem qui Sanctis viris cultus, et honor tribuitur a fel. rec. prædecessoribus Nostris Paulo III. et Julio itidem III. Paulo IV. Gregorio XIII. et Gregorio XIV. Paulo V. diligenti examine perpensum, approbatum, sæpius confirmatum et ab iisdem, pluribusque aliis ab novendecim prædecessoribus Nostris ornatum peculiaribus favoribus, et gratiis, Episcoporum non modo hujus, sed superiorum etiam ætatum præconio commendatum, ut maxime frugiferum et fructuosum, ut ad promovendum Dei cultum, honorem, et gloriam, æternamque animarum salutem procurandam aptissimum, potentissimorum, piissimorumque Regum, et clarissimorum in Christiana republica Principum præsidio, et tutela usque munitum, cujus ex disciplina novem prodiere viri in Sanctorum, vel Beatorum numerum relati, quorum tres Martyrii gloriam sunt consequuti, a pluribus Sanctitate claris viris, quos Beatos in Cœlo novimus sempiterna perfrui gloria collaudatum, quod Ecclesia universa longo duorum sæculorum spatio in suo sinu aluit, et fovit, ejusque Professoribus præcipuam Sacri Ministerii partem semper commisit, magno cum emolumento animarum, quod ipsa denique Catholica Ecclesia in Tridentina Synodo declaravit, ut pium.

Enumerantur injustæ recentissimæ contumeliæ contra pium hoc Institutum, quæ in Ecclesiæ Universalis injuriam maximam vergunt.

§. 3. Hoc idem Institutum novissime fuerunt, qui per pravas interpretationes tum privatis sermonibus, tum scriptis etiam typis in lucem editis, irreligiosum, et impium appellare, contumeliis lacerare, probro et ignominia afficere non sunt veriti, atque eo devenerunt, ut privata sua non contenti opinione, hujusmodi virus de regione in regionem nullis non adhibitis artibus derivare, atque undequaque diffundere sint aggressi, neque adhuc cessant incautis, si quos inveniant Christifidelibus, ut in proprios pertrahant sensus, subdole propinare. Quo in Ecclesiam Dei nihil injurium magis, nihil contumeliosius, quasi adeo erraverit turpiter, ut quod impium, et irreligiosum est, solemniter existimaverit Deo carum, et pium, eoque decepto sit flagitiosius, quo diuturnius ad annos scilicet amplius ducentos cum maximo animarum detrimento sinui suo tantam herere labem, et maculam sustinuerit. Huic tanto malo, quod eo longius dissimulatum tanto altius radices agit, viresque acquirit in dies diutius differre remedium justitia, quæ sua cuique asserere, et fortiter tueri jubet, et Pastoralis Nostra erga Ecclesiam sollicitudo non sinit.

Ad hanc injuriam propulsandam, et concorde Episcoporum suffragium obsecundandum, Pontifex hoc Institutum denuo confirmat, et approbat.

§. 4. Ut igitur tam gravem injuriam a sponsa Ecclesia divinitus Nobis concredita, atque etiam ab hac Apostolica Sede propulsemus, et hujusmodi injustas, irreligiosasque voces in animarum perniciem, et seductionem, et contra omnes æqui bonique rationes longe lateque diffusas, Nostra auctoritate Apostolica compescamus, ut Clericis Regularibus Societatis Jesu id a Nobis pro justitia exigentibus, suus maneat status, eadem Nostra auctoritate firmius constabilitus, eorumque nunc temporis summe afflictis rebus aliquod afferamus levamen. Ut demum Venerabilium Fratrum Nostrorum Episcoporum, qui ex omnibus regionibus catholicis eamdem Societatem Nobis per literas magnopere commendarunt, et ex ea maximas utilitates in suis quisque Diœcesibus se capere profitentur, justis desideriis obsecundemus, motu proprio, et ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine omnium prædecessorum

Nostrorum inhærendo vestigiis, hac Nostra perpetuo valitura Constitutione, eodem modo, ratione, et forma, quibus ipsi edixerunt, et declararunt, Nos quoque edicimus, et declaramus, Institutum Societatis Jesu summopere redolere pietatem, et sanctitatem, tum ob præcipuum finem, quo maxime spectat defensionem scilicet, propagationemque Catholicæ Religionis, tum ob media, quæ adhibet ad ejusmodi finem consequendum, quod vel ipsa Nos hactenus docuit experientia, cum ex eadem disciplina tam multos ad hanc usque ætatem prodiisse novimus Orthodoxæ fidei propugnatores, sacrosque præcones, qui invicto animi robore, terra marique subiere pericula, ut ad gentes immanitate barbaras evangelicæ doctrinæ lumen afferrent, et quotquot idem profitentur laudabile Institutum, partim intentos juventuti Religione, et bonis artibus erudiendæ, partim operam dare spiritualibus exercitiis tradendis, partim adsidue versari in Sacramentis præcipue Pœnitentiæ, et Eucharistiæ administrandis, et ad eorum frequentiorem usum fidelibus excitandis, tum homines in agris degentes divini verbi pabulo recreare, ac propterea idem Institutum Societatis Jesu ad hæc eximia perpetranda divina providentia excitatum, ipsi quoque approbamus et prædecessorum Nostrorum approbationes ejusdem Instituti, Apostolica auctoritate Nostra confirmamus.

Vota hujusce Instituti commendantur, et pia exercitia ab iisdem Clericis Regularibus tradi solita, nec non Sodalitates institutæ, a prædecessoribus Pontificibus approbatæ, quæ hic confirmantur.

§. 5. Vota, insuper quibus iidem Clerici Regulares Societatis Jesu juxta idem eorum Institutum se devovent Deo grata illi, et accepta esse declaramus; spiritualia exercitia, quæ ab eisdem Clericis Regularibus traduntur Fidelibus a mundi strepitu semotis per dies aliquot, ut de æterna sui ipsorum salute serio, et unice cogitent, ut maxime conducibilia ad reformandos mores, et ad Christianam pietatem hauriendam, nutriendamque, magnopere probamus, et laudamus; Congregationes præterea, seu Sodalitia non modo adolescentium, qui ad scholas ventitant Societatis Jesu sed quævis alia, sive scholarium tantum, sive aliorum Christifidelium tantum, sive utrorumque simul, sub invocatione Beatæ Mariæ, seu quovis alio titulo erecta, et quæ in iis pia opera ferventi studio exercentur, probamus, præcipuamque erga Beatam Dei Genitricem semper Virginem Mariam devotionem, quæ in iis Sodalitiis alitur, et promovetur, magnopere commendamus, Nostrorumque fel: rec: prædecessorum Gregorii XIII. Sixti V. Gregorii XV. et Benedicti XIV. Constitutiones, quibus ea Sodalitia approbarunt, Nos Apostolica auctoritate Nostra confirmamus, cæterasque omnes Constitutiones a Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris in ejusdem Instituti Societatis Jesu functionum approbationem, et laudem conditas, quarum singulas hic haberi volumus pro insertis; auctoritate itidem Nobis a Deo tradita, Apostolicæ confirmationis Nostræ robore per hanc Nostram Constitutionem munitas volumus, et si opus sit, velut a Nobis ex integro conditas, editasque censeri præcipimus, et mandamus.

Sanctio poenalis.

§. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ approbationis, et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sactam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ MDCCLXIV vii. Idus Januarii, Pontificatus Nostri Anno Septimo.

CDXLIX.

Dat. die 11 Januarii 1765 Anno VII.

Indulgentia plenaria conceditur cunctis Christifidelibus utriusque sexus visitantibus Ecclesias Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci Conventualium qualibet feria sexta Mensis Martii, itemque temporaria centum dierum pro iis qui easdem Ecclesias visitaverint qualibet feria sexta totius anni.

Clemens XIII.

Universis Christifidelibus præsentes literas inspecturis Salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Ad augendam fidelium Religionem, et animarum salutem cœlestibus Ecclesiæ Thesauris pia charitate intenti, omnibus, et singulis utriusque sexus Christifidelibus vere pœnitentibus, et confessis, ac S. Comunione refectis, qui aliquam ex Ecclesiis Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci Conventualium nuncupatorum, ubicumque locorum existentium in una ex sextis feriis mensis Martii per unumquemque Christifidelium pro suo libitu eligenda, ab ortu usque ad occasum solis

feriæ hujusmodi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, et S. Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino indulgemus. Insuper eisdem Christifidelibus contritis, aliquam ex supradictis Ecclesiis in reliquis feriis sextis, totius anni, ut supra visitantibus, et orantibus, qua feria prædictarum id egerint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consueta relaxamus, præsentibus ad septennium tantum valituris. Volumus autem ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium, aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint; utque præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate munitis, eadem prorsus fides habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XI. Januarii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 15 Januarii 1765 Anno VII.

CDL.

Collegium Cursorum vulgo *Pasantes* pro studiis Religiosorum Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum institutum in Conventu B.M.V. de Virtutibus in Provincia Castellæ confirmatur, et approbatur una cum statutis pro ejusdem Collegii directione.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam

Proemium

§. 1. Pastoralis officii, quod auctore Deo gerimus, sollicitudo Nos urget, ut paternam Christifidelium Altissimi obsequiis sub arctioris vitæ Regularis Instituto mancipatorum, curam peculiari charitate gerentes, ea, quæ pro felici prosperoque illorum regimine, et gubernio provide constituta esse noscuntur, quo firma semper, atque stabilia permaneant, Apostolici muniminis præsidio roboremus.

Nonulla statuta Diffinitorium Generale hujus Ordinis condidit pro erectione, et directione Collegii Studiorum erigendi in Provincia Castellæ.

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecit dilectus filius Fabrianus Rodriguez Minister Provincialis Provinciæ Castellæ Fratrum Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, quod per Diffinitorium ejusdem Provinciæ quædam Statuta confecta fuerunt pro erectione, et institutione Collegii Cursorum vulgo *Pasantes* nuncupatæ in uno ex prædictæ Provinciæ Conventibus ut illo Scholastici Religiosi, qui in Collegiis Complutensi, et Salmaticensi memoratæ Provinciæ studiorum cursum ad tramites Constitutionum Ordinis jam expleverint, amplius expleantur, ac perficiantur, donec ad Lectorum, et Prædicatorum Officia assumantur, cum pluribus aliis, quæ ad hujusmodi Cursorum Collegii stabilitatem, bonum regimen, et Religiosum decorem pertinent; ideoque eadem Statuta, et dicti Collegii Cursorum erectionem, seu institutionem pro perpetua eorum firmitate, et stabilitate, Nostræ, et Apostolicæ Sedis auctoritate approbari, et confirmari maxime desiderabat. Nos vero erectionem Collegii hujusmodi, nec non statuta pro ejus gubernio confecta Venerabilibus Fratribus Nostris S.R.E. Cardinalibus Negotiis, et Consultationibus Episcoporum, et Regularium præpositis cum supplici libello Nobis oblato examinanda remissimus, qui referente dilecto filio Nostro Joanne Constantio Diacono Cardinale Caracciolo de Santobono nuncupato, ac prædicti Ordinis apud Nos, et hanc Sanctam Sedem Protectore, tum erectionem dicti Collegii Cursorum, tum statuta prædicta approbanda censuerunt = Tenor autem statutorum est, qui sequitur =

Refertur Statutorum tenor.

» Nonis Augusti Anno MDCCLXIII
» congregatum Rev. Diffinitorium hujus
» Provinciæ Castellæ, Legionis, et Na-
» varræ Ordinis Sanctissimæ Trinitatis
» Redemptionis Captivorum in hoc Ma-
» tritensi Conventu, ut ageret, atque
» tractaret de erectione Collegii Curso-
» sum, cujus necessitatem, præter alias
» gravissimas rationes, satis jam de-
» monstrabant ab antiquo iterati totius
» Provinciæ clamores; postquam diu,
» ac serio hac de re actum est, tan-
» dem, nemine discrepante, sequen-
» tia statuit, et ordinavit.

Caput I.

Collegii Institutio

» Instituitur Collegium Cursorum
» vulgo *de Pasantes* in Conventu Sanctæ

» Mariæ de Virtutibus. Terra enim illa » spatiosa, atque sanissima, placido, » constantique aere præstat, ac insuper » solitarius locus est, scientiarum stu- » dio optime conducens. Ut vero pri- » mum Cursores ibi degere incœperint, » Collegium appelletur.

CAPUT II.

De Rectore.

» Prælatus, Rector denominan- » dus, sit semper, aut Magisterii, aut » saltem Baccalaureatus gradibus a Pro- » vincia insignitus; neque unquam ad » hujusmodi assumi valeat officium, » Prædicator Generalis, etiamsi Pro- » vinciæ Pater existat. Si autem Magi- » stri, aut Præsentati defuerint, qui » eo fungi velint, assumi possit (omni » tamen partium studio postposito) Le- » ctor emeritus; de quo fama, publi- » ca vox, et communis invaluerit opi- » nio, quod egregie, exacteque duo- » decim, aut quatuordecim Lecturæ » annos consumaverit. Sit etiam mo- » ribus probatus, acri judicio, ac vi- » ribus par ad ea substinenda onera, » quæ ultra communia suo officio im- » pendentia fuerint sibi imponenda.

» Quoniam vero in electionibus » partium studia, et sollicitudines a » Religiosis viris perquam alienæ, et ma- » xime damnosæ iis, qui spirituali, » sublimique virtutum, literarumque » exercitio penitus se se dederunt, oriri » plerumque solent; Rectoris electio » non ab ipsis Cursoribus, sed in Pro- » vincialibus Comitiis, ad tramites Sa- » crarum Ordinis Constitutionum Ca- » pite XXXIV. libri I., et juxta formam » qua eliguntur Ministri Romani Col- » legii, et Conventus Neapolitani, pe- » ragatur.

» Si temporis progressu a Pro- » vincia, Sancta Sede annuente, sta- » tuatur, quod omnium Ministrorum » electio in Provinciali Capitulo fiat, » Rector quoque Collegii Cursorum eis- » dem modo, forma, ritu, ac sole- » mnitate, quibus cæteros eligi Mini- » stros contigerit, eligatur.

CAPUT III.

De Regentibus.

» Duo habeantur Regentes, qui » Lectores esse debeant, notæ probi- » tatis, idoneitatis, ac in studiis cu- » ræ, et diligentiæ. Ab iisdem exiga- » tur, ut saltem per quadriennium in » Collegiis Complutensi, aut Salmantino » Lecturam prius exercuerint. Si autem » inter Provinciæ Lectores aliquis, vel » aliqui habeantur, in quibus hujus- » modi requisita præcellere constet, » etiamsi quadriennalem Lecturam in » iis Collegiis non expleverint, aliis præ- » ferantur.

» Injungitur Adm. R. P. Mini- » stro Provinciali pro tempore existen- » ti, ut in hujus Collegii Regentes eos » tantum eligat, qui præscriptis pol- » leant conditionibus: Prout etiam quan- » tum fieri possit circumspiciat, ne » Lectores in Regentes deputandi in » Cursorum habeant Collegio, qui prius » ipsorum fuerint discipuli, sic enim » partium studia, quæ inde derivare » possent, præcaventur.

CAPUT IV.

De Cursoribus, eorumque delectu.

» Cursores eodem modo deli- » gantur, qui in Sacris Ordinis Consti- » tutionibus præscriptus reperitur. Hic » solum commemorasse sufficiat, quod » ad earum tramites hujusmodi hono- » rificus titulus, munusque ei adnexum » iis tantum conferri valeat, qui plus » profecerunt, et a quibus nostra Re- » ligio uberiores fructus colligere sperat.

» Si de quibus hæc sperare li- » ceat, tot fuerint, ut numeratis aliis » in Collegio jam degentibus, quinde- » cim excedant, ad quem usque nu- » merum, et non ultra, Cursores ha- » beri possint, ex melioribus optimi » seligantur ad præstitutum numerum » implendum. Si autem Collegii facul- » tates excreverint, et aliqui adfuerint » Cursoratu digni, Minister Provincia- » lis de voto Examinatorum, supra nu- » merum præfixum, eos admittere valeat.

» Ad potiora adspirantium me- » rita disquirenda, imminente jam tem- » pore, quo quartus Theologici cursus » annus in Scholis Provinciæ termina- » tur, qui per quadriennium illi ope- » ram dederint a Provinciali Ministro » admittantur ad propugnandam, nul- » lo auxiliante, unam ex assignatis per » triduum ante Theologicis thesibus, » quam oppugnabunt duo Collegæ, ar- » gumenta proponendo, et duo Lecto- » res replicabunt; quod experimentum » duas saltem horas durare debeat; » districteque prohibeatur, ne quis » hujusmodi periculum subeunti argu- » menta prius communicet, sub pœna

» amotionis a Collegio adversus utrumque exequutioni demandanda.

» Propugnanda thesis a Collegii Regentibus unicuique assignetur, scientibus, approbantibusque duobus PP. Magistris, qui nisi adfuerint, duo ex antiquioribus Lectoribus ad id adhibeantur. Caveant tamen, ne assignanda quæstio ex illis fuerit, quas periculum subiturus alias publice, aut private propugnaverit.

» Examine terminato, quilibet ex PP. Magistris, sive Lectoribus secreto adnotet suum de acto experimento judicium. Postquam vero singulorum expletum fuerit examen, simul congregentur de re agentes proferatque unusquisque, quam tulerit censuram, eaque inter se conferant, et numerent, ac pro electo habeatur, qui plura pro se retulerit suffragia.

» Si forte contigerit, quod collato suffragiorum numero, dubium emergat, quonam in censu aliquis haberi debeat, ab eisdem Magistris, sive Lectoribus per secreta suffragia dirimatur, et adversus eorum resolutionem Minister Provincialis nullum valeat interponere arbitrium in agendo delectu, irritum, et inane decernentes quidquid contra facere præsumpserit, ne electio aliter peracta ullo unquam tempore suffragetur electo ad Lecturas, et cætera officia capessenda.

» Inæherentes Ordinis Constitutionibus, quoad tempus Cursoratus, statuimus, ne ultra quadriennium, nec infra triennium exacte completum durare valeat.

Caput V.

Temporis distributio.

» A festo Sancti Lucæ ad Kalendas Majas surgant Cursores a somno hora quinta matutina, Excitatore eos ante horæ dimidium monente. Studeant inde usque ad septimam: a septima per horæ dimidium se ad Missam præparent, aut spirituali vacent lectioni; mox, qui Sacerdotes fuerint, rem Divinam faciant. Post horam septimam cum dimidio, horas minores recitabunt, Sacrumque Conventuale decantabunt, Dominicis tamen, festisque diebus, qua hora in certis Conventibus celebrari solet, ibi quoque celebretur. Postea reficiantur, studiumque resumant, donec fiat signum ad disputationem, quæ hora decima cum dimidio incipiat, et una hora duret, eamque prandium sequatur. Post illud confabulatio aliquo tempore, deinde quiescant in Cellis; et hora secunda pomeridiana Vesperas, et Completorium recitabunt: postmodum aerem excipiant, atque spatientur. A tertia ad quartam pomeridianam in ternos, seu quaternos, juxta eorum numerum divisi, de rebus ad studia pertinentibus simul conferant; unus tamen ex Regentibus curet, ut hujusmodi collationes circa ea versentur, quæ intra hebdomadam discussa, aut postridie discutienda fuerint. A quarta ad quintam legant eruditionum, aut variarum lectionum libros, nec prohibetur, quod aliqui, Rectore permittente, domo exeant ad ejusmodi lectionem habendam in vicinia Collegii: nemo autem solus exeat, nec aliquis, etiamsi associatus, accedere possit ad ullum oppidum. A quinta, horæ dimidio orationi meditando vacent; inde Matutinum incipiant officium, quo absoluto ad studendum recedant usque ad octavam, qua hora ad Refectorium pergant. Post cenam confabulatio, et demum cubitum successio.

» A Kalendis Maii ad diem vigesimam Septembris, hora quarta matutina surgant; usque ad sextam cum dimidio studeant: cætera vero prosequantur, ut supra sunt statuta. Disputatio quoque eadem hora fiat, et proportione servata, cuncta, quæ mane agenda sunt exequantur. Vesperæ vero, et Completorium hora tertia pomeridiana recitentur; a quarta ad quintam, matutinum, inde ad sextam, ut supra divisi conferant; postmodum usque ad septimam cum dimidio varia lectio; mox Oratio vespertina: hora octava cenabunt; demum confabulatio, cubitumque successio.

» A die vigesima Septembris ad Festum S. Lucæ eodem modo distribuantur horæ quoad Chori functiones, ac hiberno tempore.

» Literaria exercitia hæc erunt: Quatuor saltem in hebdomada disputationes habeantur: bis vero in mense, quæ Dominicales appellantur. Horis hæ pomeridianis expleantur, et duas horas durent, a tertia scilicet ad quintam, a festo S. Lucæ ad Kalendas Majas; inde ad Kalendas Septembris, a quarta ad sextam. Iis diebus, quibus Dominicales habeantur,

» Matutinum hiemali tempore a quinta ad sextam; æstivo a sexta ad septimam persolvatur: Vesperæ, et Completorium horis jam præscriptis.

» Disputationibus alternis vicibus a Cursoribus substinendis intersint, P. Rector, Patresque Regentes; hi vero, non ille, alternis hebdomadis præsint: idemque in Dominicalibus servetur. In Ordinariis disputationibus soli Cursores argumenta ordine suo proponant; ab antiquiori incipientes: in Dominicalibus duo Cursores argumenta quidem proponant; sed Rector, et Regens, qui a præsidentia vacet, replicabunt.

Caput VI.

Collegii Exercitia statuuntur

» A festo S. Lucæ ad festum Sancti Joannis Baptistæ ex quatuor disputationibus in singulas hebdomadas affixis, duæ ex Theologia Scholastica desumantur; bis tantum in mense quæstiones Scholastico Dogmaticæ discutiantur: aliæ vero duæ sint de Sacra Scriptura, videlicet super veteri, novoque Testamento. Quæ Dominicales appellantur, semper ex Theologia Scolastica excerpantur.

» A festo Præcursoris ad diem vigesimam Septembris exclusive idem disputationum numerus per hebdomadas habeatur: at vero ex illis duæ sint Philosophicæ, ab ipsa Dialectica incipiendo; cæteræ duæ de Morali Theologia ex probatis Doctoribus desumptæ. Toto hoc temporis intervallo durante, cessent Dominicales; earumque loco Regentes alternatim a quarta ad quintam horam pomeridianam explicent unum ex Nostrorum Constitutionum capitibus, dubiisque a Cursoribus proponendis respondeant.

» A vigesima die Septembris ad vigesimam octavam ejusdem inclusive spiritualibus vacent exercitationibus, norma desumpta ab iis, quas Beatissimus Ignatius de Loyola præscripsit.

» A festo Archangeli Michaelis ad usque decimam nonam Octobris quodcumque cesset scholasticum exercitium: Cuncti tamen Cursores singillatim latino elucubrabunt sermone Orationem habendam mane S. Lucæ post Missarum solemnia. Ad horæ quadrantem, parum plus, minusve ejusmodi exigatur Oratio, sitque studiorum parænetica: In ea Sacræ Scripturæ, ejusque filiæ, Sacræ nimirum Theologiæ, laudes efferantur, neque ancillarum mentio desideretur aliarum nempe scientiarum, quarum explicetur utilitas. Ad Oratorem designandum octo dies ante festum S. Lucæ afferant omnes, quas elucubraverint, Orationes ad P. Rectorem qui ipsis adstantibus Cursoribus, sorte extrahat Oratoris nomen, et cui sors obtigerit, pro rostris suam stato die dicat. Omnes hoc pacto in rem valde utilem operam conferant; licet unus sit verba facturus: atque ita cultiori latino sermoni omnes incumbent, cujus ignorantia scientiis pretium imminuit, earumque Professores ludibrio exponit.

Caput VII.

De Vacationum diebus.

» A die quoque vigesima tertia Decembris ad secundam Januarii exclusive cessent literaria exercitia: Item per octiduum ante feriam quartam Paschatis exclusive, et in triduo Pentecostes.

» Præterea singulis hebdomadis die uno a studio quiescant, quo die si e Collegio exire valuerint: omnes simul exeant, ad Campestria tantum: hinc quatuor singulis hebdomadis affixæ sunt disputationes.

» Quatenus ob aliquam festivitatem, aut in honorem alicujus ex Cælitibus P. Rectori congruum videatur a literaria exercitatione cessari, illa hebdomda alius feriatus dies denegatur.

» Si vacationum diebus domo exire nequiverint, provideat P. Rector, ut, quod in deambulatione insumendum fuisset, tempus, alio honestæ, religiosæque oblectationis genere compensetur.

Caput VIII.

De Concursibus.

» Quum Prælatus Provincialis, convocatorias ad Scholasticos concursus habendos dederit, pro convocatis habeantur, quin et in literis ipsis id exprimatur, quotquot ex Cursoribus triennium Cursoratus absolverint in hoc, et in Romano Collegiis.

» Adcurrant igitur præstituto tempore ad Conventum in Literis desi-

» gnatum: oportunum tamen videtur, » quod Concursus in hoc habeantur Collegio, ne nimis Cursores graventur » sumptibus.

» Si patrato Concursu, alicui Concurrenti officium conferatur, Cursoratus illico pro vacante habeatur. Sin » autem officio vacuus discedat, ad » absolvendum quartum Cursoratus annum regrediatur.

» In quolibet Concursu impleantur Cathedræ Philosophiæ, et Theologiæ, nec non Prædicaturæ, quæ » vacuæ fuerint, aut quas ante futurum Concursum vacare contigerit.

» His porro officiis Cursorum » merita remunerentur: et quemadmodum Lectores jubilati antiquitatis in » Lectura ordine servato Præsentati, » aut Magistri gradus assequuntur, sic » disponentibus Nostris Constitutionibus: » ita aliam Prædicatorum generalium » gradus conferantur Cursoribus, qui » in Prædicatores majores instituti fuerint, postquam tamen Prædicationis » duodennium a nostris Sacris Legibus » præscriptum compleverint.

» Nolumus tamen præcedenti Statuto quidquam detractum iis Prædicatoribus jubilatis, qui ad earumdem » Constitutionum tramites, jus habeant » ad Prædicatorum generalium gradus » a Rev. Diffinitorio dignioribus conferendos: sed eorum jus salvum, et » illæsum persistat, donec adfuerint » Prædicatores jubilati ante hæc statuta Prædicaturam assequuti.

» Hujus quoque Statuti vigore » quoad collationem graduum Prædicatorum generalium declaramus, in » posterum eos Prædicatores emeritos, » qui Cursaratum in hoc, aut in Romano Collegiis expleverint, eisdem » frui debere exemptionibus, ac privilegiis, quibus Lectores jubilati frui » solent; sola prælatione in sedendo, » et præcedendo Lectoribus jubilatis præservata.

» Ubi ad Concursum agendum » stiterint Cursores, Minister Provincialis, accuratis prius receptis notitiis, præsertim a Rectore, et Regentibus, præter ea specimina, quæ » ipse viderit, de uniuscujusque ingenio, moribusque; decernat, quod » ex eis nonnulli experimenta subeant » oportuna ad Cathedrarum, alii vero » ad Suggestus exercitia. Prioribus itaque propugnandæ theses assignentur juxta stylum, atque præscriptum » in Sacris Constitutionibus, et in hisce Statutis: Posteriores vero prælegant super Sacris Bibliis, selecto ab » unoquoque themate post trinam sortitionem, duas nempe in veteri, unam » vero in novo Testamento. In cæteris » eadem, quæ pro Concursibus ad Cathedras stabilita sunt, quoad hos » quoque servetur.

» Si inter Cursores nemo adfuerit præscriptis, tum ad Lecturas, » tum ad Prædicaturas qualitatibus pollens, arbitrio Ministri Provincialis, et » Judicum earum collationes aliis dignioribus faciendæ reservantur.

Caput IX.

De aliis in Collegio degentibus

» Quoniam in Cursorum Collegio, præter hos, aliorum quoque » Religiosorum opera necessaria dignoscitur; qui in Collegio Sanctæ Mariæ de Virtutibus præ cæteris necessarii fuerint ad agrorum curam, eleemosynarum quæsturam, aliaque officia exercenda, quibus Regularis Communitas maxime indiget, prudentiæ » ac diligentiæ Rectoris, cum Ministri » Provincialis approbatione, destinandi » reservantur, habita ratione eorum, » quos conducentiores agnoverint, ut » Collegium ipsum rebus omnibus sit » instructum: nec in aliis officiis per » quæ a propriis, quibus sunt destinati, distrahantur, valeant occupari.

» Potissimum invigilet Rector, » ne Cursores ad habitaculum, in quo » hospites excipiantur, aliquando pergant, et suam quoque curam in id » adhibeant Regentes: volumus enim » quod Prælatus nulli parcat diligentiæ, ut Cursores suum munus exacte » impleant. Cum eis tamen agat prout » decet laborantes in obsequium, bonum nomen, et decorem totius Provinciæ, quos proinde prosequi debemus, amore, et existimatione.

Caput X.

De Cursorum Cellis

» Quilibet Cursor solus in Cella » degat, ut etiam Sacræ jubent Constitutiones lib. I. Cap. XV, et omnino » serventur ibi disposita §. ultimo. Sin » autem ob Collegii angustiam, ut bini in una degerent Cella, nec foret, id » primum in cæteris Religiosis, qui de » familia fuerint, servetur, et nonnisi » extrema urgente necessitate ad Cursores extendatur.

CAPUT XI.

De officio erga vicinos PP. Augustinianos.

» Parvam considerantes hujus Nostri Collegii distantiam a Madrigalii Oppido, in quo Conventum obtinent Augustiniensis Ordinis Religiosi, ibique suam cogunt Provincialia Comitia; quatenus P. Rector Cursorum decori, nostræque Provinciæ, et Ordinis splendori id conducere putaverit, nec ullum inde orturum præviderit obstaculum, potestatem ei facimus tres, aut quatuor ex Cursoribus ipsis seligendi, eosque mittat ad proponenda argumenta adversus publicas theses, quas occasione hujusmodi Comitiorum inclyti illius Ordinis Alumni propugnare solent.

CAPUT XII.

Procuræ officium Cursoribus vetitum.

» Caveat Rector, ne ipse committat, aut ab alio Superiore alicui ex Cursoribus committi sinat titulum munusve Procuratoris. Quapropter si aliquando Collegio expediendum occurrat negotium in Civitate, Oppido, Loco, Pago, Ruri, uti alibi, Cursores ut ad illum expediendum pergant, omnino vetantur; præterquam ubi res urgeat, dilationemve non patiatur, nec copia habeatur alterius Religiosi, aut Familiaris, sive etiam Amici, cui committi possit.

CAPUT XIII.

De Annualibus informationibus.

» Quotannis Mense Januario ineunte Rector, atque Regentes Ministrum Provincialem accuratissime, et per quam exacte instructum reddant de Collegii statu, profectu, et Collegarum moribus, studiis, ac disciplina. Quilibet autem ex ipsis sejunctim, ac altero prorsus inscio id exsequatur, proprio firmans juramento, atque subscribens clausula quam exaraverit relatione.

» Si inde Minister Provincialis dignoscat, aliquos in Collegio adesse, aut nimium desides, aut pravis moribus inquinatos, pacisque, aut studiorum perturbatores, pervicaces, et in Superiorem refractarios, atque rebelles, Collegio statim amoveat, inhabilesque perpetuo declaret ad Cathedras, et Prædicationem exercendas.

CAPUT XIV.

De Concionibus habendis.

» In Collegio Prædicatorem Majorem adesse nolumus. Sermones autem in festis Sanctissimæ Trinitatis Beatissimorum Proto-Parentum, ac Sanctæ Mariæ de virtutibus Rector a Regentibus habendos præscribat quibus justo stipendio laboris mercedem rependat ex Collegii facultatibus.

» Ut vero Cursores Collegio simul inserviant, et in Sancta Prædicatione instruantur, designentur ad sermones habendos in majori hebdomada, cæterosque qui haberi solent in proximis Pagis, aut Oppidis, a quorum eleemosynis magna ex parte ejusdem Collegii alimonia pendet et in futurum magis pendere speratur.

» Quum aliquis Cursor e Collegio ad Oppidum sermonem ibi habiturus porrexerit, teneatur omnino postera die a Concione habita ad Collegium reverti: pridie autem, et non ante e Collegio discedat.

CAPUT XV.

De familiari conversatione inter Cursores

» Summam pariter adhibeat curam, ac diligentiam P. Rector, ut Cursores seipsum interogent, et invicem colloquantur urbane, ac honeste, præsertim, ut evitent contumelias, satyricos sales, atque inurbana dicteria, quæ discordiarum esse solent Sæminaria. Nequaquam tamen prohibemus lepida dicta, jocosque innocuos, et urbanos, quos Eutrapeliæ virtus regit, nec repræhendi ullo modo possunt, eisque cum moderamine tamen, inter se agere valeant, si quando vana credulitate, aut vulgi opinione se decipi quis passus fuerit, aut si exoticas, ineptas plebejasque voces usurpaverit, aut in pronunciatione, scriptione, vel similibus barbarum quid resonaverit, aut exoraverit.

Caput XVI.

Comica vetantur.

» Si in feriis Natalitiis, aut aliis, » Cursoribus libuerit eruditum aliquod » aut ingeniosum certamen, Academi- » co, ut ajunt, more instituere, P. Re- » ctor annuat, illudque moderetur. Nul- » la tamen de causa, etiamsi aliorum » intercesserint officia, comicas agi fa- » bulas permittat, multoque minus fæ- » mineo personatos habitu incedere: » præter enim eas, quæ in Sacris Ca- » nonibus hac de re extant prohibitio- » nes, aliena prorsus sunt a nostra Re- » gulari professione, æque ac litera- » rum studiis.

» Quatenus vero ex gravissima » causa tollerandam putaverit idem Re- » ctor comicam aliquam actionem, » nullus ex sibi subditis actoris partes » ineat, sed solum spectatores esse per- » mittatur.

Caput XVII.

De Subsidiis

» Inviolabiliter observetur, quod » omnes Conventuum Ministri quorum » Alumni inter Collegii Cursores re- » censeantur, eorum singulis, ac etiam » Regentibus unoquoque triennio re ve- » stiaria ita provideant, ut etiamsi in » aliquo Conventu degentibus Religiosis » singulis triennis eam suppeditari so- » litum non fuerit, teneantur tamen » suis Alumnis in Collegio degentibus » illum præbere.

» Ut Collegii subsistentiæ, et Re- » gentium, Cursorumque subsidiis con- » sulamus, annuus redditus trium mil- » le quadrigentorum, et octo Regalium » de Vellione pro Dote hanc in cau- » sam assignatur, tali ratione distribu- » endos: cuique ex Regentibus annua » trecenta Regalia; cuique vero ex Cur- » soribus oleum lucernæ, papyrus, et » alia ad subscribendum necessaria, » calceorum saltem paria duo, inter- » narum, externarumque vestium mun- » dicies, nec non in pecunia, Regalia » triginta ad certas indigentias, quo- » tannis respective suppeditentur.

» Quidquid inde superest, pri- » mo triennio insumatur in providen- » dis de re vestiaria interna, tum Re- » gentibus, tum Cursoribus, et in re- » staurandis eorum habitationibus, ac- » ceptique, et insumpti rationem Re- » ctor separato calculo reddat Provin- » ciali Ministro, ac Definitorio in Ca- » pitulo: transacto autem primo trien- » nio quidquid supersit in necessarios » Collegii usus erogetur.

» Ne quod, tum Regentibus, » tum Cursoribus præbendum esse hic » præscribitur, subministrari negliga- » tur P. Procuratori qui curam habue- » rit exigendi hujusmodi redditus, in » mandatis dare valeant, ut penes se » retineat quidquid ipsis suppeditandum » fuerit, donec de eo sint satisfacti.

Caput XVIII.

De Bibliotheca

» Ad Collegii Bibliothecam, quæ » proprie communis est toti Provinciæ, » Codicibus locupletandam, suam sym- » bolam conferant omnes Conventus in » illius usum aliquot libros, ex iis præ- » sertim, quos duplices habeat, con- » cedendo: idemque faciendum opta- » mus a Patribus Capitularibus pro cu- » jusque viribus. Neque hac in re alie- » natio subesse judicetur, sed potius » laudabilis usura; quod enim lucrum » ex librorum studio percipimus, tali » eorum concessione universa sentiat » Provincia.

» Hinc etiam Mortuorum libri, » qui in eorum Conventibus non desi- » derentur, et Collegio utiles fuerint, » eidem applicentur Bibliothecæ.

» Curet quoque P. Minister Pro- » vincialis, ut modis opportunis elen- » chum a singulis recipiat Conventibus » eorum librorum, quorum duplicia » retineant exemplaria, suaque satagat » prudentia, et vigilantia, ut ad ditan- » dam novi Collegii Bibliothecam in- » ferantur.

Caput XIX.

De horum Statutorum interpretatione

» Quæcumque circa hæc statuta » occurrerint dubia, præter exploratio- » nem Sententiæ eorum, a quibus sub- » scripta fuerint, donec in humanis » egerint, dirimantur quoque ad Sa- » crarum Constitutionum, legumque » municipalium tramites, spiritum po- » tius, quam verborum corticem scru- » tando. Si inde decisio hauriri nequeat, » ad jus commune res redeat, et viri » de eo periti consulantur.

CAPUT XX.

De eorumdem observatione.

» Qua die Rectoris officium quis » administrandum susceperit, coram » tota Communitate horum Statutorum » observationi juramento se obstringat, » quodque ea, tum a Regentibus cum » a Cursoribus viriliter observari faciet. » Regentes item pro eo, quod sua interest, iuramentum in manibus Rectoris perhibeant prima die sui exercitii; et hi omnes quotannis kalendis » Januarii illud iterent.

CAPUT XXI.

De Conservatore eligendo.

» Studiosorum virorum cœtus » præ aliis Protectore indigent: proinde, ut primum Collegium formatum » fuerit, illius congregetur Communitas, maturaque deliberatione, ac juxta formam a jure præscriptam Conservator Judex eligatur, ut ubi is defecerit, alter subrogetur.

CAPUT XXII.

Facultates Ministri Provincialis

» Amplissimæ tandem a Rev. » Diffinitorio R. P. Provinciali Ministro » tribuuntur facultates, ut hæc Statuta » his, aliisve verborum formulis, et » concinnius, si opus fuerit, ornentur, » et Provinciæ sumptu typis edantur, » ac publicentur.

» Ita decreverunt, ac statuerunt » congregati Rev. Diffinitorii Patres. Magister Fr. Fabrianus Rodriguez Provincialis Minister = Fr. Didacus a Cruce primus Diffinitor = Fr. Franciscus » Fernandez de Quevedo secundus Diffinitor = Fr. Josephus Valdenebro, » et Tapia tertius Diffinitor = Fr. Joannes de Turre quartus Diffinitor = Ita » est, et de eo fidem perhibeo Fr. Emmanuel Colina a Secretis.

Preces porrectæ pro supra relatorum Statutorum approbatione.

§. 3. Quare prædictus Minister Provincialis Nobis humiliter supplicari fecit, ut pro perenni dicti Collegii Cursorum stabilitate, ejus erectionem, tum etiam Statuta, quæ pro ejus bono regimine, et directione per Diffinitorium Provinciale, ut præfertur, confecta sunt et a prædicta Congregatione Cardinalium probata, quo firmius subsistant, et serventur exactius, Apostolicæ confirmationis Nostræ præsidio, ac patrocinio communire de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, atque Statuta confirmat, et approbat.

§. 4. Nos igitur ipsius Ministri Provincialis votis hac in re, quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere volentes, eumque a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati de memoratorum Cardinalium consilio, erectionem, et institutionem Collegii Cursorum, vulgo *Pasantes*, nec non statuta, et decreta præinserta, ac omnia, et singula in eis contenta, ea tamen lege, ut Cursores illi, qui hic, et nunc sunt in propriis Conventibus, libertatem habeant ad Collegium concurrendi, et ad altiora studia se se accingendi, firmis autem remanentibus privilegis, de quibus loquuntur Constitutiones Ordinis libro II. Cap. V. Tit. de Cursoribus favore non concurrentium, et in propriis Conventibus remanere volentium, auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur, adjicimus, ac omnes et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus, salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes, ipsas præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis ac quatenus opus sit, quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac in-

solitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die decima quinta Januarii Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto, Pontificatus Nostri anno Septimo.

Dat. die 24. Januarii 1765 Anno VII.

CDLI.

Confirmatio Ordinationum factarum in actu Visitationis a Ministro Generali Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Cappuccinorum pro Conventu Cadicensi, et pro reformatione Cappellæ Ecclesiæ ejusdem Conventus adnexæ pro Tertiariis secularibus utriusque sexus.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Proemium.

§. 1. In supremo militantis Ecclesiæ solio per ineffabilem divinæ sapientiæ, atque bonitatis abundantiam, nullo licet meritorum Nostrorum suffragio constituti, ea, quæ pro salubri Religiosorum virorum sub suavi Christi jugo, arctiorisque disciplinæ instituto mancipatorum administratione, regimine, atque gubernio provide, atque sapienter constituta, et ordinata esse noscuntur, ut firma semper, atque illibata serventur, nec temerario cujusquam ausu violentur, Apostolici muniminis Nostri patrocinio libenter roboramus.

Exponuntur abusus derivantes ex nimio ornatu Cappellæ Tertiariorum Ecclesiæ hujus Conventus adnexæ.

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecit dilectus filius Paulus a Colindres Minister Generalis Ordinis Fratrum Minorum Sancti Francisci Cappuccinorum nuncupatus, quod cum ipse perageret visitationem Conventuum suis Ordinis in Provinciis Hispaniarum, in Conventu Civitatis Cadicensis reperit quamdam Cappellaniam, seu Oratorium publicum pro usu Tertiariorum sæcularium utriusque sexus in atrio Ecclesiæ ipsius Conventus ædificatam, in qua cum comperisset quosdam abusus, tum quoad ornatum ejusdem Cappellæ, tum quoad personas Tertiariorum, atque etiam Religiosorum sui Ordinis, ad restituendam congruam, et rectam disciplinam, bonumque rerum ordinem, et ad removendos omnes, et quoscumque abusus, unde processu temporis gravia mala oriri possent, quasdam condidit constitutiones, quæ deinde fuerunt approbatæ, et confirmatæ a Ven. Fratre Lazaro Archiepiscopo Naupactino apud carissimum in Christo filium Nostrum Karolum Hispaniarum Regem Catholicum, Nostro, et Apostolicæ Sedis Nuncio, quarum tenor est, qui sequitur.

Tenor Ordinationum factarum a Ministro Generali hujus Ordinis, in actu visitationis.

» Nos Fr. Paulus a Colindres totius Ordinis Fratrum Minorum Sancti Francisci Cappuccinorum Minister Generalis. Cum visitaverimus Cappellam Nostram Ecclesiæ contiguam, in suo territorio erectam ad usum, et exercitia Fratrum Tertii Ordinis Nostri Seraphici Patris, sub directione spirituali Nostrorum Commissariorum, quibus ad hunc effectum opportunas, et necessarias facultates communicavimus; quumque observaverimus, quod ibi in Altaribus sculptura nimis perpolita, et aurata appareant extra modum, et contra simplicitatem, et paupertatem, quas Seraphicus Pater adeo diligebat, et quas in Ordinis sui Ecclesiis observari volebat, uti revera fit in omnibus Ecclesiis sub directione Nostra positis. Considerantes insuper, quod ii veri Filii Seraphici Patris haberi non possint, qui nisi ex voto, et obligatione, saltem ex talium filiorum devotione, et affectu, ad ipsius spiritum nullatenus se conformant, coacti sumus facere, sicuti de facto facimus, ordinationes sequentes.

» I. Ut singula exercitia dicti Tertii Ordinis in Nostra Ecclesia fiant, minime vero in præfata Cappella, quamdiu auratura, non erit Vernigine, aut aliquo honesto colore induta, et altaria quamdam non exhibebunt modestiam, quæ nusquam vanitatem, curiositatem, oculorumve sensualitatem redoleat, sed compunctionis, et pœnitentiæ spiritum excitet, ad quem finem principalem Seraphicus Pater hunc Tertium Ordinem in favorem sæcularium instituit.

» II. Qua de causa aufertur pulpitum, quod in prædicta Cappella reperitur, ex eo, quod omnes conciones in Nostra Ecclesia fieri de-

» beant, amovebitur pariter quælibet » pœnitentiæ sedes in supradicta Cappella pro Fratribus Tertiariis erecta, » prohibemusque ne in dicta Cappella » confessiones audiantur, donec reformetur, uti dictum fuit.

» III. Mandamus itidem, ut omnia » exercitia dicti Tertii Ordinis, quæ post » prandium fieri solent, vel fiunt, » terminentur ante quintam horam post » meridiem, ne completorium, quod » hac hora a Religiosis familiæ cantari debet, aut oratio mentalis, quæ » sequitur, aliquod impedimentum patiantur; attendant porro Domini Tertiarii illud ipsis plurimum proficuum » pro Cœlo fore, si terminatis solitis » exercitiis, Religiosos in spiritu comitentur, dum cantant Completorium, et vacant meditationi.

» IV. Ut autem hæc Cappella, et » Sancti, quibus dedicatur aliquem accipiant cultum, (quem quidem majorem, post præscriptam reformationem, accipient) præscribimus, et » mandamus, ut singulis diebus festivis » R.P. Guardianus aliquem Sacerdotem » ibi celebraturum mittat, cum Socio, » qui missæ inserviat, et hoc per illud » intermedium tempus, quod superest » ex horis Canonicis, idest a prima et » tertia, ad sextam, et nonam.

» V. Audivimus, quod præfatæ » Cappellæ clavem habeat unus sæcularis, qui titulum Sacrestani assumens » in dicta Cappella dormit, diu noctuque, ad suum libitum ingreditur, et egreditur: quod absque dubio » plurimis incommodis, et confusionibus obnoxium est; nostri muneris » est hæc mala prævenire, et amovere, proindeque mandamus, ut unica sit clavis, quam apud se retineat » R.P. Guardianus, qui eam consignabit toties, quoties opus erit dicere » Missam, everre Cappellam, præparare lampadem ec. ita, ut his functionibus, et similibus peractis, clavis restituatur R. P. Guardiano, qui » nunquam illam dabit, nisi in iis dictis occasionibus.

» VI. Atque ut cuilibet alio malo » occurramus, præscribimus, et mandamus, ut nec R.P. Guardianus, nec » alius qualiscumque gradus, aut dignitatis Religiosus possit recipere, » aut permittere, ut recipiantur in dicta Cappella visitationes, et salutationes particulares, et multo minus, » ut ibi ministrentur refrigerationes, » chocolatum, jentaculum, merenda, » sive in Sacrestia, sive in ejus area, » vel in alia parte ipsius ambitus, qui » his rebus semper occludatur, sub pœna suspensionis ab officio ad quatuor » menses in Superiorem, qui talia permittet, infligenda.

» VII. Nobis porro locus est sperandi, Nostros Fratres Tertiarios cum » obsequio, et cordis affectu has recepturos esse ordinationes, quas ipsis » Nos, uti Minister Seraphici Patris » peramanter facimus, desiderantes, » ut sicuti tam sancti Patris filii esse » jure merito gloriantur, ita se exhibeant ipsius imitatores in spiritu humilitatis, patientiæ, devotionis, puritatis, paupertatis, simplicitatis; hac » spe adducti illos uti fratres amplectimur, nostramque benedictionem » paternam ipsis impertimur. Verum » si e contra insistant (quod non credimus) in retinendo vanitatis, et curiositatis spiritu, qui in prædicta Cappella apparet, et qui vere opponitur » spiritui Seraphici Patris, ipsis nunc » declaramus, nos non posse illos, uti » ipsius filios, nostrosque fratres agnoscere, nec illis communicare has gratias, et indulgentias, a Summis Pontificibus ipsis concessas, in quantum » Nobis erunt obedientes, et subjecti » nostræ directioni spirituali. Ita præscribimus, ordinamus, præsentesque » ordinationes manu propria subscriptas » sigillo officii Nostri muniri mandavimus. Datum in hoc Conventu Nostro Cadicensi 21 Decembris 1763. = » Fr. Paulus Minister Generalis

§. 3. Ut autem hujusmodi constitutiones, statuta, et decreta firmius subsistant, et non solum a viris Religiosis sui Ordinis, sed etiam a sæcularibus Tertiariis, utriusque sexus in futurum serventur exactius, Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri summopere desiderat. Nos igitur ipsum Paulum Ministrum Generalem specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore, censentes, supplicationibus ejus nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, præinserta decreta, et ordinationes a prædicto Paulo Ministro Generali in visitatione Conventus hujusmodi facta, ut præfertur, auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur

Pontifex ad preces prælaudati Ministri Generalis, Ordinationes supra relatas confirmat, et approbat.

adjicimus, omnesque, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus. Inhibentes propterea omnibus, et singulis Superioribus, et Fratribus dicti Conventus, quacumque auctoritate, vel superioritate fungentibus, et functuris sub privationis officiorum per eos obtentorum, ac inhabilitatis ad alia in posterum obtinenda, nec non privationis vocis activæ, et passivæ pœnis ipso facto absque alia declaratione incurrendis, nec ullo unquam tempore in quibusvis, et generalibus dicti Ordinis Capitulis præmissorum omnium derogationem, inconsulta Sede Apostolica petere possint.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes literas, et in eis contenta quæcumque semper firma, valida, et efficacia existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de Latere Legatos, et Vice-Legatos sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere: ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus præmissis, et quatenus opus sit Nostra, et Cancellariæ Apostolice Regula de jure quæsito non tollendo, constitutionibus, et ordinationibus Apostoticis, nec non Conventus, et Ordinis prædictorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xxv. Januarii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

CDLII.

Dat. die 25 Januarii 1765. Anno VII.

Indulgentia plenaria pro Religiosis, et Monialibus Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Discalceatorum conceditur qualibet die trium Anniversariorum qui in eodem Ordine statis diebus celebrari solent, tum pro Fratribus, et Monialibus defunctis, tum pro eorum Parentibus, et Consanguineis, tum denique pro benefactoribus.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam

Cum sicut pro parte dilectorum filiorum modernorum Procuratorum, Congregationis Italiæ, Germaniæ, Hispaniæ, Indiarum, et Portugalliæ Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini Discalceatorum nuncupatorum, Nobis nuper expositum fuit, in singulis Ecclesiis Fratrum, et Monialium dictarum Congregationum, tria quotannis Anniversaria, unum pro omnium, et singulorum Fratrum, et Monialium Congregationum hujusmodi Defunctorum die xiv. Novembris immediate post Festum Omnium Sanctorum dicti Ordinis, et alterum pro eorumdem Fratrum, et Monialium Parentum, et Consanguineorum, seu Affinium defunctorum animarum refrigerio die prima post festum S. Agathæ Virginis, et Martyris non impedita, et reliquum in suffragium animarum benefactorum dictarum Congregationum die post festum SS. Petri, et Pauli Apostolorum pariter non impedita celebrari consueverint. Nos ut opus tam pium majori cum fructu fiat, et ad augendam eorumdem Frarum, et Monialium devotionem, et animarum salutem cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, ac supplicationibus prædictorum Procuratorum nomine, Nobis super hoc humilites porrectis inclinati, omnibus et singulis Fratribus Congregationum hujusmodi, in sacro Presbyteratus Ordine constitutis, qui missam in diebus, quibus Anniversaria prædicta celebrabuntur in Ecclesiis dictarum Congregatio-

num respective celebraverit, plenariam; aliis vero Fratribus Congregationum hujusmodi non celebrantibus, nec non Monialibus prædictis, vere pœnitentibus, et confessis, ac sacra comunione refectis, qui Missæ, seu Officio Defunctorum in Ecclesiis prædictis, diebus Anniversariorum hujusmodi celebrandis devote interfuerint, et ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, et S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem, quam etiam animabus Christifidelium quæ Deo in charitate conjunctæ, ex hac luce migraverint, per modum suffragii applicare possint, misericorditer in Domino concedimus. Præsentibus ad quindecim annos tamen valituris. Volumus autem, ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium, aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint; utque præsentium Literarum transumptis, etiam impressis, manu alicujus publici Notarii subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, seu Procuratorum dictarum Congregationum obsignatis, eadem prorsus fides habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXV Januarii MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno VII.

CDLIII.

Dat. die 3. Februarii 1765. Ann. VII.

Laudat Herbipolensem Episcopum quod librum Justini Febronii improbaverit, eumque hortatur ut Edicto suo in Diœcesi præscribat observantiam proscriptionis hujus libri jam a Sancta Sede indictam.

Vide Epistolam supra relatam hoc Tomo III. sub num. CDXXXIV pag. 16 et adnotationem ibi appositam.

Venerabili Fratri Adamo Federico
Episcopo Herbipolensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem,
et Apostolicam benedictionem

Luculentum observantiæ erga Nos tuæ, tuique in Apostolicam Sedem officium Fraternitas tua humanissime exhibuit cum per occasionem redeuntis Dominici Natalis diei, et ad sua initia recurrentis anni, lætissimis auspiciis rerum omnium secundarum cursum Nobis ominaris, Deumque te orasse scribis, ut bonum ejusmodi abs te susceptum omen suo nomine et voluntate confirmet. Cæterum omni ex parte litterarum tuarum se ostendit præclara devotio tua in Apostolicam Sedem, cujus auctoritatis, et dignitatis te cæteroqui fuisse et esse studiosissimum, plurimis indiciis antea declarasti: Et nunc nova se occasio obtulit, qua potes novum præbere argumentum egregiæ tuæ voluntatis et alacritatis ad Romanam Cathedram defendendam ab hostibus Catholicæ Ecclesiæ, qui temerariis impiisque conatibus eam evertere sunt agressi. Nosti Ven. Frater quo imbutus veneno prodierit liber Justini Febronij et quid ipse feceris ut idem liber ejusque doctrina opprimatur ex aliis tuis literis intelleximus. Sed a Fraternitate tua merito petimus, qui zelo Dei, et in Apostolicam Sedem observantia sis nulli secundus, immo singularibus quibusdam significationibus quacumque, data occasione tuam in eamdem Apostolicam Sedem pietatem et devotionem insignem feceris, nunc cum cæteri omnes Germaniæ Episcopi pubblicaverint Decretum Nostrum, quo eum librum indignum declaravimus, qui ab homine Catholico legatur, ne patiaris id a tuis laudibus abesse, quod in illis Episcopis laudavimus. Itaque te in

Domino obsecramus, ut solemni, quemadmodum illi fecere, Edicto tuo memoratum decretum populo tuo notum facias, eumque jubeas eidem decreto debitam exhibere obedientiam. Id si feceris, quod quidem te facturum non dubitamus, arctiori quodam vinculo Apostolicum animum Nostrum tibi devinxeris; Et Fraternitati tuæ, quam in sinu gerimus charitatis, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die sexta Februarii MDCCLXV. Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 6 Februarii 1765. Ann. VII.

CDLIV.

Officium, et Missa SSmi Cordis Jesu, pro Regnis Poloniæ, nec non pro Archiconfraternitate Urbis sub ejusdem invocatione conceditur a S. Rituum Congregatione, Decreto quod Pontifex plene approbavit.

POLONA

Instantibus pro concessione Officii, et Missæ SSmi Cordis Jesu plerisque Reverendissimis Episcopis Regni Poloniæ, nec non Archiconfraternitate Urbis sub hoc titulo erecta; Congregatio Sacrorum Rituum habita die xxvi. Januarii hujus Anni probe noscens, cultum Cordis Jesu jam hodie esse per omnes fere Catholici Orbis partes, foventibus earum Episcopis, propagatum, sæpe etiam a Sede Apostolica decoratum millies Indulgentiarum Brevibus, datis ad inumeras propemodum Confraternitates sub titulo Cordis Jesu canonice erectas; simulque intelligens hujus Officii, et Missæ celebratione, non aliud agi, quam ampliari cultum jam institutum, et simbolice renovari memoriam illius Divini amoris, quo Unigenitus Dei Filius, humanam suscepit naturam, et factus obediens usque ad mortem, præbere se dixit exemplum hominibus, quo esset mitis, et humilis corde; his de causis, referente Emo, et Rmo D. Cardinali Episcopo Sabinensi; audito Rev. P. D. Cajetano Forti Promotori Fidei, prævio recessu a decisis die xxx. Julii MDCCXXIX, annuendum precibus censuit Episcoporum Regni Poloniæ, et dictæ Archiconfraternitatis Urbis, deliberatura deinceps de Officio, et Missa rite approbandis. Quod quidem Congregationis votum, per me Secretarium relatum SSmo D. N. Clementi Papa XIII, Sanctitas Sua, hujus etiam Decreti tenore perlecto, in omnibus approbavit. Hac die vi. Februarii MDCCLXV.

Joseph Maria Cardinalis Feroni Præfectus = S. Burghesius S.R.C. Secretarius.

CDLV.

Dat. die 12. Martii 1765. Anno VII.

Indulget ut in Cappella Ædium Universitatis studiorum Civitatis Cerveræ quotidie celebrari possit unum Missæ sacrificium, nonullis solemnioribus diebus exceptis.

Venerabili Fratri Episcopo Celsonensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Expositum Nobis nuper fuit pro parte dilectorum filiorum Universitatis Studii Generalis Oppidi Civitatis nuncupatæ di Cervera Celsonensis Diœcesis, quod in ædibus Universitatis hujusmodi splendide, ac magnifice extructis a Cancellario Universitatis prædictæ cui pro tempore existenti jurisdictio tam Civilis, quam Criminalis in Scholares, Professores, aliosque Ministros dictæ Universitatis per fel. rec. Clementem PP. XII prædecessorem Nostrum tradita reperitur, destinatis, Cappella decenter constructa, numerisque omnibus ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium ibidem celebrandum absoluta existit: proindeque Exponentes prædicti pro ejusdem Cancellarii pro tempore existentis, ipsiusque familiæ spirituali consolatione in ea prædictum Missæ Sacrificium celebrari facere posse plurimum desiderant. Nobis propterea eorumdem Exponentium nomine humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere, et, ut infra, indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Exponitur in Ædibus hujus Universitatis studiorum constructam reperiri Cappellam decenter ornatam, et necessariis instructam Supellectilibus.

§. 2. Nos igitur ipsos exponentes a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore cen-

Pontifex indulget ut in supra relata Cappella quotidie Missæ Sacrificium celebrari valeat.

sentes, ac prædictam Universitatem optimis præsertim Ecclesiasticarum aliarumque Scientiarum, et ingenuarum Artium studiis maxime florentem auctoritatis Nostræ muneribus decorare volentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ, per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis, moderno et pro tempore existenti Cancellario Universitatis hujusmodi, in dicta Cappella ædium prædictarum ad hoc decenter extructa, et ornata, seu extruenda, ac ornanda, ab omnibus domesticis usibus libera per te prius visitanda, et approbanda, deque tui licentia arbitrio tuo duratura, unam Missam pro unoquoque die, dummodo in eisdem ædibus celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem a te approbatum Sæcularem, seu de Superiorum suorum licentia Regularem, sine tamen quorumcumque jurium Parochialium, præjudicio, ac Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, et Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus exceptis, in sua, ac familiæ suæ præsentia celebrari facere libere, et licite possit, ac valeat, licentiam auctoritate Nostra Apostolica arbitrio tuo concedas, et indulgeas.

Derogatio contrariorum.

§. 3. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, quod alii præter supradictas personas ibidem Missæ hujusmodi interessentes, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festis de præcepto, minime liberi censeantur. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XII. Martii MDCCLXV. Pontificatus nostri Anno septimo.

CDLVI.

Dat. die 12. Martii 1765. Anno VII.

Instrumentum, et pacta, quibus novum in Faventina Civitate Hospitale Religiosis Ordinis S, Joannis de Deo administrandum traditur confirmatur, et approbatur.

Venerabili Fratri Episcopo Faventino

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Refertur tenor præcedentium literarum super erectione hujus novi Hospitalis.

§. 1. Pro parte tua Nobis nuper expositum fuit, quod aliæ pro erectione novi Hospitalis, seu Nosocomii in Civitate ista Nostra, et Apostolicæ Sedis Faventina a Nobis ad tui supplicationem literæ in forma Brevis emanarunt, quarum tenor est qui sequitur (*omittitur harum literarum tenor quum relatæ a Nobis sint in hac continuatione Tom. II. sub Num. CCII. pag. 89. ubi consulendæ sunt*) Et quoniam in iisdem Nostris literis tibi comissum, et demandatum fuerat, ut cum primum comode fieri potuisset, de præfati novi Hospitalis, ejusque regiminis, curæ, et administrationis, nec non omnium bonorum, ac reddituum, proventuum, jurium, et supellectilium quarumcumque, sive sacrarum, sive prophanarum, actualem, realem, et omnimodam possessionem, dilectos filios Fratres Ordinis S. Joannis Dei auctoritate Nostra Apostolica immitteres, induceres, atque in illa, seu illis constitueres, sub quibusdam tamen certis, et determinatis modis, legibus, et conditionibus, quæ rebus omnibus mature pensatis, inter te, et eosdem Fratres, per publicum instrumentum inde conficiendum, ipsius Hospitalis, rectæ administrationi, manutentioni, curæ, ac utilitati infirmorum, atque concordiæ, et unioni inter ministros, et inservientes eidem Hospitali servandæ, accomodandæ, atque opportunæ viderentur.

Faventinus Episcopus Hospitale consignat Fratribus S. Joannis de Deo.

§. 2. Cum autem, ut eadem expositio subjungebat, id a te ea cura, et diligentia, qua opus erat, probe curatum, atque adimpletum fuerit, et plures etiam regulæ, ordinationes, conventiones, leges, pacta, et statuta in bonum, comodum, et incrementum, atque utilitatem, tam prædicti Hospitalis, tum pauperum infirmorum inita, conventa, ac stabilita fuerint per pu-

blicum, et authenticum Instrumentum, quod est tenoris sequentis videlicet.

Tenor Instrumenti consignationis.

» In Nomine Domini Amen = » Præsenti publico instrumento cunctis » ubique pateat evidenter, notumque » sit, quod anno a salutifera Domini » Nostri Jesu Christi Nativitate mille- » simo septingentesimo sexagesimo » quinto, indictione XIII. die vero vi- » gesima sexta Februarii, Pontificatus » autem SSmi in eodem Christo Patris, » et Domini Nostri Clementis Divina » providentia Papæ XIII. anno ejus » Pontificatus VII = Essendosi degnata » la Santità di N. S. Papa Clemente XIII » felicemente regnante di conferire l'am- » ministrazione dell'Ospedale nuovamen- » te eretto dalla Città di Faenza per li » poveri infermi, ai Religiosi di S. Gio- » vanni di Dio, sotto que' patti, e con- » dizioni, che sarebbero stati concor- » dati, e stabiliti con Monsig. Illmo, » e Rmo Antonio Cantoni odierno Ve- » scovo della stessa Città di Faenza, » come da Breve della Santità Sua in » data 21 Aprile 1761, essendosi assun- » to dal medesimo Monsig. Vescovo » trattato sopra di questo col Revmo » P. Leopoldo Banti Generale dell'Or- » dine de'suddetti Padri di S.Giovanni di » Dio, dopo fatte le debite riflessioni » si sono stabiliti li seguenti capitoli.

» I. Si è convenuto fra Monsig. » Vescovo di Faenza, e li Religiosi di » S. Giovanni di Dio Amministratori » dell'Ospedale nuovamente eretto nella » stessa Città per gl' infermi, ed infer- » me, che li medesimi Padri con le » presenti entrate, e con l'accrescimen- » to fatto dalla beneficenza di Sua San- » tità alle stesse, delle rendite della » Parrocchia di S. Maria degl' Ughi, » abbiano a mantenere trenta letti d' in- » fermi comuni, compresi otto letti per » li pazzi: in tutto ottanta letti fra in- » fermi, ed inferme, secondo una equi- » tativa distribuzione da concordarsi con » Monsig. Vescovo.

» II. Che con le suddette rendite » abbiano a sostenere il peso della ma- » nutenzione delle fabriche, bianche- » rie, utensili, e tutto altro, che pos- » sa occorrere all' Ospedale, oltre il » mantenimento de'Religiosi.

» III. Che siano obligati di ri- » cevere tutti gl' infermi, e le inferme » non solo della Città, ma anche del- » la Diocesi di Faenza dentro il nume- » ro prescritto, eccettuati que' luoghi » che hanno il proprio Ospedale, ed an- » che di questi quando la qualità del » male lo richiedesse.

» IV. Che abbiano da stipendia- » re un Chirurgo secolare pel servizio » degl'infermi in annui scudi venticin- » que, sciegliendo uno delli più abili.

» V. Che abbiano da stipendia- » re il Medico secolare, fra li più abi- » li della Città pel servizio de' medesi- » mi infermi.

» VI. Che abbiano a pagare il » debito de' risarcimenti de' Fiumi, e » terminare completamente l'Inferme- » meria per i tisici, col prendere an- » che il denaro a censo, se occorrerà » e fintanto che un tal debito non ver- » rà estinto, si permetterà che tenga- » no due letti di meno d' infermi co- » muni.

» VII. Che applicando Monsig. » Vescovo, come sopra, di fare due » altri capi di rendita di scudi venti » l'uno, siano obligati li Padri di man- » tenere due altri letti d' infermi co- » muni.

» VIII. Che facendosi per l'av- » venire altre lascite libere all'Ospeda- » le, o altre applicazioni, si abbiano » a crescere li letti alla ragione non me- » no di sc. 30. per ciascheduno degli » infermi comuni, e di sc. 36 per gli » invalidi, per dare qualche maggior » sollievo alle rendite dello stesso Ospe- » dale.

» IX. Che gl' infermi tanto co- » muni, che invalidi, non potranno » riceversi, se non con la destinazio- » ne, ed ordine de'Vescovi pro tempo- » re: o di chi eserciterà la loro giuris- » dizione.

» X. Che per invalidi s' inten- » dano gli idropici, o accidentati, o » che siano notabilmente impediti, o » travagliati da altri mali cronici per » cui abbiano bisogno di una partico- » lare assistenza, o anche infermi di » piaghe incurabili, che abbisognino di » essere trattenuti a letto, non però » persone incomodate soltanto dalla vec- » chiaja, o da cecità, e le qualità delle » indisposizioni dovranno dichiararsi » da Vescovi pro tempore, sempre pe- » rò dentro il numero stabilito.

» XI. Che debbano dare agli in- » fermi quel vitto, e medicamenti, » che verranno prescritti dal Medico, » che debbano mantenerli in convale- » scenza per quel tempo che verrà or- » dinato dal medesimo Medico.

» XII. Che debbano tenere un » quartiere totalmente separato per li » tisici con tutto il suo corredo di bian- » cherie, e forniture di letti, ed altri » utensili necessarii, che onninamen-

» te non si adoperino mai pel servizio » degli infermi, ed inservienti.

» XIII. Che debbano mantenere » tredici Religiosi, compreso il Priore, » pel servizio degli infermi oltre i no- » vizi, essendo necessario il suddetto » numero per diversi offizii, che esi- » ge l'assistenza, e governo dell'Ospe- » dale.

» XIV. Che mantengano nell' » Ospedale delle Donne numero cin- » que, o sei Donne servienti, com- » presa la Priora.

» XV. Che mantengano tre ser- » vienti secolari, oltre il cuoco, e sot- » to cuoco.

» XVI. Che non possano am- » mettere, e licenziare Donne servienti, » senza l' espresso assenso di Monsig. » Vescovo, e de suoi successori.

» XVII. Che Monsig. Vescovo, » o suoi successori, oltre quella giuris- » dizione, che di ragione loro compe- » tesse, ne abbiano una particolare per » quello riguarda la clausura, e custo- » dia del quartiere delle Donne infer- » me, e loro servienti, e li Padri do- » vranno ricevere, ed eseguire le rego- » le, ed ordini, che sopra questo dal » Vescovo verranno loro prescritti.

» XVIII. Che abbiano ad eser- » citare l' opera pia di distribuire li » medicamenti alli poveri della città, » secondo l' istituto della Compagnia » della Morte, la quale opera pia si è » trasferita nell'Ospedale insieme con » tutte le sue rendite, nella quantità » però di soli sc. 600 l'anno a ragione » di tassa, non comportando di più le » medesime rendite, si farà la distri- » buzione regolarmente a ragione di » scudi cinquanta per Mese, e non più; » la distribuzione poi de' medicamenti » debba farsi secondo la ricetta del » Medico, con l' attestato del Parroco » della povertà e con l'approvazione del » deputato da Monsig. Vescovo; si ri- » serva però l'arbitrio a Monsig. Ve- » scovo odierno, di trasferire in altri » l'amministrazione, ed esercizio della » medesima opera pia, se così giudi- » cherà opportuno: nel qual caso li Pa- » dri non saranno tenuti a restituire al- » tro che li puri fondi, e non li uten- » sili della Spezieria di già applicati per » uso dell'Ospedale; derogando in que- » sta parte le antecedenti disposizioni.

» Ed essendo il tutto rimasto » col Divino ajuto concluso, e stabilito » in questa guisa tra li predetti Mon- » signore Illustrissimo, e Reverendissi- » mo Antonio Cantoni Vescovo della » detta Città di Faenza; e Reverendis- » simo Padre Leopoldo Banfi Generale » dell'Ordine de'suddetti Padri di S. Gio- » vanni di Dio, quindi volendosi tutto » ciò, e quanto è stato come sopra con- » cordato, e stabilito ridurre alla sti- » pulazione di publico istromento, ac- » ciocchè sempre; e perpetuamente ap- » parisca la verità, e non abbia mai a » trascurarsi l' osservanza de precitati » capitoli, laonde avanti di me Notaro » publico infrascritto, e delli infrascrit- » ti testimonii, presente, e personal- » mente costituito il menzionato Reve- » rendissima Padre Leopoldo Banfi Ge- » nerale sudetto a me pienamente co- » gnito, stipulante anche in vigore di » special consenso, ed approvazione a » maggior cautela, e validità del pre- » sente atto riportato dal Difinitoriato » della sua Religione per publico Istro- » mento da me Notaro rogato sotto il » giorno 25. del corrente mese, al qua- » le ec. asserendo, ed affermando, tut- » te, e singole cose di sopra espresse » e narrate essere state, ed essere vere » e verissime, e quelle come tali rat- » tificando, ed approvando. In esecuzio- » ne di esse, di sua spontanea, e de- » liberata volontà, ed in ogni altro mi- » glior modo ec. a nome della sua Re- » ligione di S. Giovanni di Dio, alla » presenza del lodato Monsig, Illmo, e » Rmo Antonio Cantoni odierno Vesco- » vo della predetta Città di Faenza sti- » pulante, ed accettante a nome di tut- » ti gl' infermi, ed inferme, de poveri, » ed altre persone espresse, e compre- » se ne precitati capitoli, ed in ogni » altro miglior modo ec. ha dichiarato, » e dichiara, che l' Amministrazione » del divisato Ospedale nuovamente » eretto nella detta Città di Faenza, e » respettivamente l' applicazione, in- » corporazione, e translazione di tutte » le rendite, come sopra, è stata con- » ferita a Religiosi del suo Ordine di » S. Giovanni di Dio della Santità del » Sommo Regnante Pontefice Clemen- » te XIII. e respettivamente gli è stata » dal predetto Monsig. Illmo, e Rmo » Vescovo accordata con tutti, e sin- » goli oblighi, pesi, capitoli, e condi- » zioni di sopra espressi, e specificati, » non altrimenti ec. Che però il me- » desimo Reverendissimo Padre Genera- » le, a nome come sopra della sua Re- » ligione, e del suo Ordine, ha pro- » messo, e si è obligato, e promette, » e si obliga tutti li precitati capitoli, » obblighi, pesi, e condizioni sempre » intieramente, e perpetuamente adem-

» pire, eseguire, ed osservare, e far » quelli da suoi Religiosi, e da suoi Ge- » nerali successori, in ogni futuro tem- » po, esattamente, e pienamente ese- » guire, ed i medesimi Capitoli aver » sempre, e perpetuamente rati, gra- » ti, validi, e fermi, e contro quelli » mai fare, dire, e venire, sotto qual- » sivoglia pretesto, causa, titolo, o » ricercato colore ec. Giacchè sopra tutti » li di sopra espressi pesi, obblighi, » e condizioni non sarebbe stata ai Re- » ligiosi suddetti conferita l' ammini- » strazione del detto Ospedale, e mol- » to meno gli sarebbe stata accordata » l'applicazione, incorporazione, e tra- » slazione delle divisate rendite. E per » l'osservanza di tutto ciò, e quanto è » stato come sopra convenuto, e con- » cordato, il mentovato Reverendissimo » Padre Leopoldo Banti Generale sud- » detto, ha obligato, ed obliga la sua » Religione, ed il suo Ordine, li di » lui beni, e ragioni qualsivoglia nella » più ampla forma della Reverenda Ca- » mera Apostolica, colle solite clauso- » le ec. rinunciando ec. unica ec., e » così toccato il petto more ec. ha giu- » rato ec., super quibus omnibus, et » singulis præmissis, tamquam rite, » recte, valide, et legitime gestis, et » factis, petitum fuit a me Notario pu- » blico infrascripto, ut unum, vel plu- » ra, publicum, aut publica Instru- » mentum, seu Instrumenta conficerem » atque traderem, prout opus fuerit, » et requisitus ero = Actum Romæ in » Palatio solitæ residentiæ Eminentis- » simi, et Reverendissimi Cardinalis » Josephi Mariæ Castelli, præsentibus » Illustrissimo D. Philippo Cenci filio » bonæ memoriæ Bernardini Perusino » et Reverendo Domino Antonio Bul- » lani bonæ memoriæ Dominici Bri- » ctoriensis Diœcesis, Testibus ad præ- » cta omnia, et singula vocatis, ha- » bitis, specialiter atque rogatis =.

Preces porrectæ pro approbatione supra relati Instrumenti, et pactorum in eo contentorum.

§. 3. Præterea Nobis humiliter supplicari fecisti, quo præinserta pacta, conventiones, regulæ, et statuta firmius subsistant, et serventur exactius, et erectio Hospitalis hujusmodi suum firmum, et stabilem sortiatur effectum et sublatis omnibus, impedimentis, dubiis, querelis, controversiis, illisque omnino deletis, atque extinctis, in bonum, et comoditatem publicam, Apostolica auctoritate, ultimo, et optimo fine perficiatur; et penitus compleatur, ut Apostolicæ confirmationis, atque approbationis Nostræ patrocinio, et robore communire, et in præmissis omnibus et opportunis in Domino videbitur, de benignitate Apostolica providere dignaremur.

Pontifex approbat suppressionem veterum Officialium, et contradictoribus perpetuum silentium imponit.

§. 4. Nos igitur supplicationibus, tuis inclinati, volentes etiam Civitatem Nostram Faventinam specialibus gratiis ac favoribus prosequi, propterea summopere cupientes, ut tam laudabile, tam utile, tam decorum, tam pium, et Deo gratum opus debitum finem, et plenum obtineat complementum, motu etiam proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione, de Apostolicæ potestatis plenitudine, quibusscumque contradictionibus, et controversiis, per quoscumque, sive ejusdem Civitatis Nostræ Faventinæ Magistratum sive Consilium, aut Comunitatem, et Homines, aliosque Officiales, et Deputatos, Ministros, et Inservientes, quocumque modo, quibuscumque ex caussis, juribus, et rationibus motis, et movendis perpetuo suppressis, atque omnino extinctis, nullis ac irritis declaratis, perpetuoque, super illis contradictoribus quibuscumque, silentio imposito, extinguimus, annullamus, et irritamus perpetuumque silentium imponimus.

Insuperque singulas veterum Hospitalium suppressiones, novique erectionem, et dotationem confirmat.

§. 5. Novi insuper hujusmodi, et ampli Nosocomii, seu Hospitalis pro pauperibus infirmis utriusque sexus, tam ex Civitate Faventina prædicta, quam ex ejus Diœcesi excipiendis, ut petitur erectionem, fundationem, constructionem, eique adnexionem, seu unionem, et incorporationem aliorum duorum antiquiorum Nosocomiorum, seu Hospitalium factam, nempe unius sub invocatione S. Antonii Abbatis, alias S. Jacobi Incurabilium, et alterius Sancti Nevolonis, alias, S. Mariæ de Misericordia respective nuncupatorum, una cum eorum fructibus, redditibus, proventibus, fundis, bonis stabilibus, juribus, et pertinentiis universis, ejusdemque Novi Hospitalis, in illorum locum subrogationem, nec non ipsius novi Hospitalis, seu Nosocomii, illiusque infirmorum, et bonorum omnium illi quomodocumque connexorum regimen, curam, et administrationem tam in spiritualibus, quam in temporalibus, prædicto Ordini S. Joannis de Deo, et pro eo illius modernis, et pro tempore existentibus Fratribus, jussu, et auctoritate Nostra, nuper comissam, et demandatam, tum etiam Aromatariam ad Confraternitatem S. Joannis Decollati, seu Mortis nuncupatam, alias spectantem, et pertinentem una cum ipsa Domo, et Apotheca, aliisque omnibus

fundis, et capitalibus, illorumque annuis fructibus, et proventibus, juribus et actionibus, per te similiter jussu, et voluntate Nostra, sub certis modis, legibus, et conditionibus ejusdem Ordinis Fratribus traditam, et consignatam approbamus, et cofirmamus.

Tandem, omnia, et singula in relato Instrumento contenta approbat, et observari mandat.

§. 6. Propterea præinsertum Instrumentum, et in eo contentas regulas, ordinationes, conventiones, leges, pacta, et statuta inter te, et promemoratos Fratres S. Joannis Dei inita, conventa, et stabilita, et demum superiores Nostras literas, nec non Benedicti XIV prædecessoris Nostri, in ea parte, et partibus, in quibus præsentibus hisce, et superioribus Nostris literis non adversantur, pro erectione fundatione, comodo, et utilitate novi Hospitalis, ut petitur, emanatas, expeditas, et in eis contenta quæcumque, et insuper omnia, et qualiacumque in illarum exequutionem, et implementum per te jussu, et voluntate Nostra, seu per alios quoscumque mandato, consensu, et directione tua acta, gesta facta, inita, et conventa, tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illaque omnia, et singula rata, et grata habemus, illisque omnibus inviolabilis, et perpetuæ ac irrefragabilis approbationis Nostræ, et Apostolicæ firmitatis, vim, robur, et efficaciam adjungimus, ac omnes itidem, et singulos juris, et facti, ac solemnitatum quarumcumque tam ex juris comunis, et Apostolicarum Constitutionum, seu Statutorum, et Decretorum quorumcumque, etiam Cameralium, et Consistorialium præscripto, quas alias quomodolibet in similibus etiam de necessitate observandas, aliosve quoslibet etiam quantumvis magnos, et substantiales, et incogitatos, et inexcogitatos, seu inexcogitabiles defectus, si qui in præmissis, seu eorum aliquo principaliter, vel accessorie, aut antecedenter, vel consequenter, seu concomitanter vel alias quomodolibet intervenerint, seu intervenisse dici, censeri, prætendi vel intelligi possint, penitus, et omnino tollimus, et sanamus, ac plenissime supplemus, et abolemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 7. Decernentes, easdem præsentes literas, et in eis contenta, tamquam pro bono, utilitate, decore, et splendore publico totius Civitatis Faentinæ prædictæ, ejusque universæ Diœcesis, in subsidium, et sublevamen miserabilium personarum, jussa, volita, atque præscripta, etiam ex eo quod aliqui ex ipsis interesse habentes, seu habere prætendentes, etiamsi specifica, et individua mentione, et expressione digni eisdem non consenserint, nec ad ea vocati, citati, et auditi, neque causæ propter quas ipsæ præsentes emanarint sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ fuerint, aut ex alia quacumquæ quantumvis juridica, pia, legitima, et privilegiata causa, colore, prætextu, et capite, etiam in corpore juris clauso, etiam enormis, enormissimæ, et totalis læsionis, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, aut interesse habentium consensus, aliove quolibet, etiam quantumvis magno, et substantiali, ac inexcogitato, inexcogitabilique defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, et restitutionis in integrum aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu-proprio concesso, vel emanato, quempiam in Judicio, et extra illud uti, seu se se juvare ullo modo posse, sed ipsas præsentes literas semper, et perpetuo firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari, et adimpleri, sicque et non aliter in præmissis, per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac quascumque Sacræ Romanæ Ecclesiæ Congregationes, sublata eis, et eorum cuilibet, quælibet alias judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 8. Non obstantibus, quatenus opus erit, Nostra, et Cancellariæ Apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo, nec non quorumcumque Testatorum, et piorum Benefactorum etiam ultima voluntate, quam quoad præmissa, sufficienter, et expresse commutamus, aliisque Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, ac dicti Ordinis, et Civitatis, dictorumque Hospitalium, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis, statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et

literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis illorum tenores, præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die decima secunda Martii MDCCLXV. Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 12 Martii 1765 An. VII

CDLVII.

Approbatio Decreti Capituli Provincialis Ordinis B. M. de Monte Carmelo Provinciæ Romanæ, quo statuitur alternativa electio Provincialis, cæterorumque Officialium præfatæ Provinciæ inter exteros, et eos qui temporali Pontificio dominio subjecti sunt.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam

Proemium.

§. 1. Suprema Apostolicæ charitatis, providentiæque Nostræ erga omnes Christifideles, atque eos potissimum qui e fluctibus sæculi erepti, ad tranquillum Religionis portum confugerunt, adhibendam a Nobis cura maximopere postulat, atque exigit, ut omnem Pontificiæ benignitatis, auctoritatisque operam, consiliumque in hoc studiosissime collocemus, ut dissidiis, partiumque studiis procul amotis, atque eliminatis, ubi opus esse constiterit, omnia inter Viros præsertim Religiosos in pace fiant, et omnia ad Divinum cultum adaugendum, Regularem disciplinam confirmandam, procurandamque æternam animarum salutem componantur, constabilianturque.

Jam alias ex remota consuetudine vigente hac alternativa, eam Capitulum Provinciale confirmavit.

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecerunt dilecti filii Minister Provincialis, et Diffinitores Provinciales, et Exprovinciales Ordinis Fratrum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo Provinciæ Romanæ nuncupatæ, quod cum eorum Provincia composita sit partim ex iis, qui in Statu Nostro, et hujus Apostolicæ Sedis temporali dominio subjecto nati sunt, partim vero ex iis, qui ex exteris Nationibus oriundi, ad Religiosum habitum suscipiendum admissi in eamdem Romanam Provinciam aggregati sunt, pro retinenda pace, et concordia inter diversos hujusmodi homines sub suavi Dominicæ servitutis jugo, in uno Sanctæ Religionis cœtu adunatos, a longissimo tempore usque in præsens in electione Ministri Provincialis semper stabili more alternativa servata est; ad perpetuum autem, et commune ejusdem Provinciæ bonum, ad conservandam etiam in futurum pacem, et tranquillitatem, et retinendum spiritum unitatis in vinculo charitatis, in novissimo Capitulo Provinciali, quod sub præsidentia dilecti filii moderni Ministri Generalis in Conventu SS. Silvestri, et Martini de Urbe nuncupato habitum est Mense Junii superioris anni MDCCLXIV, hujusmodi alternativa, ejusque modus, ac forma perpetuis futuris temporibus servanda unanimi omnium suffragantium consensu firmata est, et solemne, rebus omnibus mature perpensis, super ea confectum est decretum, quod est tenoris, qui sequitur.

Tenor Decreti Capituli Provincialis.

» Feria II. quæ fuit XVIII. præfati Mensis ad triplicem Campanulæ sonum, Gremiales omnes jussu Præsidis pridie admoniti convenerunt in aula Capituli, et implorata Sancti Spiritus ope, primo proposita fuit secretis suffragiis discutienda alternativa Provincialatus in posterum tenenda. Lecta igitur est per Secretarium legis hujusmodi formula.

» Alternativa æqualis hinc inde, et perfecta pro hac Romana Provincia erit hujusmodi; primo, duo corporis universi veluti membra constituentur: hinc Romani omnes, et quicumque alii quorumcumque locorum Romani Pontificis temporali Dominio subditorum; inde vero cæteri omnes cujuscumque tandem Nationis illi fuerint sive intra, sive extra Italiam.

» Provincialatus successive erit alterutrius Membrorum: et quia pro hac vice electus Provincialis est ex parte exterorum; erit immediate futurus Provincialis ex parte Romanorum. In casu assumptionis ad altius Ministerium, vel mortis, Vicarius Provincialis instituetur ex parte ipsius assumpti, vel demortui ad complementum Gubernii.

» Socius Sacræ Visitationis semper erit ex parte altera: hinc si Provincialis fuerit ex Alienigenis, Socius.

» erit ex parte Romanorum; et vice-
» versa.

» Diffinitores erunt semper duo
» hinc, et duo inde ex alterutra par-
» tium. Juxta numerum suffragiorum,
» qui plura habuerit, erit primus; et
» cæteri de more subsequentur.

» Socii Provincialis ad Generale
» Capitulum ituri, unus ex parte una;
» alter vero erit ex altera. Juxta nu-
» merum suffragiorum qui plura ha-
» buerit erit primus.

» Custos Provinciæ semper ex
» ea parte, qua Provincialis eligitur.
» Provincialis pro casibus fortuitis erit
» ad libitum Provincialis electi, et ex
» ea parte, quam maluerit.

» Ad Prioratus tandem indiffi-
» renter eligentur idonei, quicumque ex
» alterutra partium videbuntur. Nec ul-
» lum infert præjudicium, quod plures
» sint ex una parte, quam ex altera;
» non enim quantum ad hoc attenden-
» da est Nationis ratio, sed potius eli-
» gendorum probitas, et prudentia.

» Lecta igitur, et publicata lex
» primo acclamationes recepit per vo-
» ces; tum vero per suffragia secreta
» ad trutinam revocata, quum sexaginta
» numero essent Vocales, omnium af-
» firmativo calculo probata est. Et ter-
» tio, petente Præside, num foret cano-
» nice resoluta? tertio iterum vocibus
» est confirmata.».

Preces porrectæ pro supra relati Decreti approbatione, et Pontificis hac de re assensus, atque confirmatio.

§. 3. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, dicti exponentes præinsertum decretum, quo firmius subsistat, et servetur exactius, Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri summopere desiderent. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, prædictum decretum cum omnibus, et singulis in eo contentis, et expressis auctoritate Apostolica, tenore præsentium, confirmamus, et approbamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, omnesque, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus, et sanamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non Provinciæ, et Ordinis prædictorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris, die decima secunda Martii millesimo septingentesimo sexagesimo quinto, Pontificatus Nostri Anno septimo.

Dat. die 13. Martii 1766. Anno VII.

CDLVIII.

Episcopo Barchinonensi cum Pontifice gratulante pro nuper edita constitutione *Apostolicum* = super confirmatione Instituti Societatis Jesu, causas promulgationis hujus Constitutionis designat Pontifex idem.

Venerabili Fratri Assentio Episcopo Barchinonensi

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Qui ex Hispaniarum Episcopis queribundus Nobis scripsisti primus de Clericorum Regularium Soc. Jesu calamitate, eamdemque Societatem Nobis commendasti majorem in modum, æquum erat ex Nostra Constitutione, qua nuper pium eorum Institutum confirmavimus, præcipuam ad te pervenire lætitiam. Nos illud Institutum approbare denuo et confirmare necesse fuit, ne profanorum vocibus Fidelium aures diutius obtunderentur, neve simpliciores aliquid vitii in eo Nos comperisse ex silentio Nostro fortasse suspicarentur, et hujus S. Sedis in approbandis sacris Regularium Ordinibus judicio diffiderent. Istam autem lætitiam, quam ex ea Costitutione se cœpisse scribit Fraternitas tua tibi gratulamur, magnamque te vicissim attulisse Nobis profitemur consolationem, cum in tuis literis testaris = in corpore Societatis Jesu usque te esse expertum vigere, quæ tua verba sunt, robustum Orthodoxæ fidei zelum, atque oculis cernere ejus Ordinis viros, Christianæ pietatis, per totam Diœcesim tuam sedulo incumbere = Ut Apostolicum de illius Instituti sanctitate judicium zelo tuo scribis fuisse gratissimum, ita libentissimo animo ex tuis literis intelleximus, qui ex ea Societate isthic apud Vos sunt, vitam quam ad ejusdem Instituti normam profitentur, morum innocentia et pietatis studio exhibere. Sic eos nunc maxime se gerere oportet, ut cum modestia et timore, ut ait Bmus Petrus, conscientiam habeant bonam, et quod detrahunt illis, confundantur, qui calumniantur eorum bonam in Christo conversationem. Tibi vero Ven: Frater eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XIII. Martii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno septimo.

Dat. die 13. Martii 1765 Anno VII.

CDLIX.

De eodem argumento prolixius agit cum Archiepiscopo Tarraconensi, et Instituti Societatis Jesu laudes, et mæritta designat.

Venerabili Fratri Joanni Archiepiscopo Tarraconensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Confirmatio Societatis Jesu necessaria fuit, grassantibus contra ipsam persequutionibus, ne videretur Apostolicam Sedem, de ejusdem præstantia longo fuisse tempore deceptam.

§. 1. Jucundissimæ Nobis fuerunt literæ Fraternitatis tuæ, zelum Dei plane spirantes, et Episcopalium tuarum virtutum testes locupletissimæ, quæ Nobis afferunt, magnum te, et, qui isthic apud Vos sunt, Clericos Regulares Societatis Jesu cœpisse consolationem, ex nupera Constitutione Nostra ineunte hoc Anno edita, qua pium eorum Institutum solemniter confirmamus. Ejus condendæ Constitutionis illa sane primario loco causa Nobis fuit, ut gravissimum scandalum amoveretur, quod veritatis inimici, Ecclesiæ æque ac Societate Jesu infensi, Fidelibus qui simpliciore sunt ingenio ab his quatuor annis objecerant. Verendum enim erat ne si diutius tacuissemus, silentium Nostrum in argumentum verterent deceptæ a multo tempore hujus Apostolicæ Sedis, quæ Institutum, ut calumniantur gravitatibus vitiorum cum laudaverit, et tanquam Ecclesiæ frugiferum duorum seculorum spatio foverit, nunc muta et elinguis veritatis vi propemodum victa videretur.

Causa altera dictæ confirmationis fuit, ut Societatis misere undique oppressæ, aliquam saltem afferret consolationem.

§. 2. Sed inter alias causas quæ ad illud Institutum laudandum confirmandumque Nos impulerunt non ultima certe fuit quod mœrentem, jacentemque Societatem erigere, et consolari voluimus. Quamobrem et illi cui maxime interest, et Fraternitati tuæ quæ ex ejus infortunio non mediocrem dolorem videtur accipere, consolationem istam, quam vobis attulit Nostra Constitutio, ex animo gratulamur. Et Nos quidem ob ejus Societatis ærumnas per quam graviter angimur; sed nunc qui consolatur humiles consolatus est Nos Deus

in literis tuis, Venerabilis Frater, qui Nobis refers Religiosorum hominum desiderium tuum, eorumque fletum dum memorata legeretur Constitutio, eorumque æmulationem pro Nobis et pro hac Bmi Petri Apostolica Sede, ita ut magis gaudeamus. Reliquum est ut ipsi inter hanc suam ipsorum calamitatem recogitent, eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut non fatigentur suis deficientes. Nec obliviscantur consolationis, quæ illis tamquam filiis loquitur dicens: *Fili mi noli negligere disciplinam Domini neque fatigeris, dum ab eo argueris; quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit.* In disciplina perseverent. Illis tamquam filiis offert se Deus. Quis enim filius, quem non corrigit Pater?

Societatem Jesu huic Archiepiscopo summopere comendat.

§. 3. Denique Venerabilis Frater eam Societatem magnopere tibi commendatam volumus: quamquam commendatione Nostra non indiges, qui eam, et maximi facere, et tuo patrocinio jamdiu suscepisse videaris. Nec mirum si Ecclesiæ tuæ amantissimus singulari eos complectare benevolentia, qui ad eamdem Ecclesiam tuam ædificandam tibi strenuam et adsiduam operam navare possint, et velint. Et Fraternitati tuæ intimo Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die decima tertia Martii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 13. Martii 1765. Anno VII.

CDLX.

Idem Argumentum agit cum Episcopo Mutinensi, pro evulgata Constitutione *Apostolicum* cum Pontifice gratulante.

Venerabili Fratri Josepho Mariæ Episcopo Mutinensi

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Constitutionem, qua nuper Institutum Societatis Jesu confirmavimus, et ab ejus obtrectatoribus defendimus, gratam Fraternitati tuæ accidisse, bonisque omnibus, quibus est cordi Romanæ Ecclesiæ honor et existimatio, jucunditatem attulisse ex literis Fraternitatis tuæ libentissimo animo accepimus. Maculam illam, quam S. huic Sedi infensi homines studuentur inurere quasi Institutum, ut ipsi dictitare audent, impium, probaverit ut sanctum et pium, omnino delere oportuit. Si qui simpliciore ingenio, aut leviore animo Ecclesiæ Romanæ inimicorum clamoribus nonnihil commoti, dubitare cœperant, quid de eo Instituto sibi sentiendum esset, eorum in animis opinionem illam, quam in Ecclesia boni omnes semper habuerunt firmam et stabilem nunc permanere gaudemus. Reliquum est Venerabilis Frater, ut eam Societatem, quam tu jampridem Nobis commendasti, tuo patrocinio tueare, et homines, in quibus plerique Episcoporum testantur se comperisse, Fidei zelum pietatisque studia flagrare, ad sanctificandas animas tuæ fidei commissas adhibeas: Tibique benevolentiæ erga te Nostræ pignus, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XVI Martii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

CDLXI.

Dat. die 26. Martii 1765. Anno VII.

Ut in Murciensi S. Paschalis Custodia Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Discalceatorum si Religiosorum numerus duodenario minor fuerit, ad Diffinitorii officia eligantur tres, vel saltem duo, qui officiis iisdem, jam sint perfuncti, licet de corpore non sint Capituli.

Clemens PP. XIII.

Ad futurum rei memoriam

Proemium.

§. 1. Suprema Apostolicæ charitatis, providentiæque Nostræ erga omnes Christifideles, atque eos potissimum, qui e fluctibus sæculi erepti, ad tranquillum Religionis portum confugerunt adhibenda a Nobis cura, maximopere postulat, atque exigit, ut omnem Pontificiæ benignitatis, auctoritatisque operam, consiliumque in hoc studiosissime collocemus, ut omnia ad Divinum cultum adaugendum, Regularem disciplinam confirmandam, procurandam-

que æternam animarum salutem, componuntur, constabilianturque.

Quæ Regulari disciplinæ incomoda derivent huic Custodiæ ex actuali Diffinitorum numero.

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecerunt dilecti filii Custos, et Diffinitorium Custodiæ S. Paschalis Baylon Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Discalceatorum nuncupatorum, quod licet dicta Custodia, novem tantum Conventibus constet, et Fratrum numero nequaquam abundet, nihilominus Diffinitorium quinque Patribus componitur; uno scilicet Custode, et quatuor Diffinitoribus, qui, expletis hujusmodi officiis, certis quibusdam juxta ipsius Ordinis Constitutionibus gaudent exemptionibus, et nonnisi post elapsum sexennium rursus in Custodes, seu Diffinitores eligi possunt, ex quo fit ut præfata Custodia nimio exemptorum numero, non sine Regularis disciplinæ detrimento prægravetur, et ob Ex-Custodum, et Ex-Diffinitorum multitudinem, nimium Electorum libertas coarctetur in seligendis iis, qui ad hujusmodi munera, ut opus est, gerenda apti destinati sunt.

Ad quæ removenda, peculiaris resolutio habita fuit pro tali Diffinitorum numero imminuendo.

§. 3. Quare ut hujusmodi malo, atque incomodo, aliquod opportunum remedium adhiberetur, in particulari congressu habito die XXVIII. Januarii MDCCLXV. approbante etiam moderno Ministro Generali totius Ordinis, capta fuit resolutio, seu decretum editum, tenoris qui sequitur, videlicet = » Considerato excessivo numero Patrum » Custodiæ, et Ex-Diffinitorum in hac » Custodia, quæ novem tantum ex Conventibus constat, et considerata pariter majori in Capitularibus electionibus libertate, visisque informationibus, et votis in scriptis præstitis, a » quinque hujus Custodiæ S. Paschalis » Patribus, decernimus impetrandam » esse Apostolicam facultatem, ut in » quolibet Custodiali Capitulo, ad Diffinitorii Officia, non nisi duo, aut » ad summum tres ex iis, qui antea » de Diffinitorio non fuerint, eligi valeant; reliqui vero eligi debeant ex » iis qui jam de Diffinitorio extiterint, » sive sint de corpore Capituli, sive » non, dumodo per sex annos, juxta » præscriptum in statutis a Gregorio XV » confirmatis ab hujusmodi vacaverint » officiis: si vero ex supradictis, qui » per sex Annos ab officio vacaverint, » decem saltem non extiterint, hujusmodi numerus ad præfatum reelectionis effectum ab aliis expleatur, qui » per tres annos tantum a dictis vacaverint officiis, horum antiquitatis » ordine servato: atque hujusmodi facultas, eatenus durare intelligatur, » quatenus hæc Custodia ex duodecim » non coaluerint Conventibus ».

Preces porrectæ pro supra relatæ resolutionis approbatione Apostolica.

§. 4. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, præinsertæ resolutioni, seu decreto, Generalia Ordinis Statuta, Apostolica auctoritate confirmata obstent, quominus exequutioni demandari possit; propterea iidem exponentes, ut firmiter in futurum subsistat, et exacte servetur, Apostolicæ approbationis Nostræ robore, et confirmationis patrocinio communiri summopere desiderant: Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere, de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex dictam resolutionem approbat, confirmat, et exequi mandat.

§. 5. Nos igitur ipsos exponentes specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excomunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, petitam facultatem quam a Nobis impetrandam, ut præfertur decreverunt, Apostolica auctoritate concedimus, et impertimur: et insuper præmissum decretum, seu resolutionem, cum omnibus, et singulis in ea contentis, et expressis, eadem auctoritate, tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus; omnesque, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper intervenerint, supplemus, et sanamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 6. Decernentes, præsentes literas, et omnia, et singula in eis contenta, et expressa semper firma, valida, et efficacia existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, sublata eis et eorum cuilibet quacumque aliter judicandi, et interpretandi facultate; quod si secus factum fuerit, id omne irritum, et inane, ad pristinum statum reducere curabimus.

Derogatio contrariorum.

§. 7. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, et fel. rec. Gregorii XV prædecessoris

Nostri, nec non Custodiæ, et Ordinis præfatorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alias roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, et literis Apostolicis in contrariis præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis eorum tenores pro insertis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXVI. Martii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 4 Aprilis 1765. Anno VII.

CDLXII.

Literæ Processus in die Cœnæ Domini publicatæ.

Quoad publicationem harum literarum, vide Tom. II sub num. CDXV pagin. 461 cum adnotatione ibidem apposita.

§. 1. Pastoralis Romani Pontificis vigilantia, et sollicitudo (*Omittitur tenor harum literarum perlegendus in præsentis continuationis Tom. I. Num. LII. pag. 116, qui est præsentibus omnino similis*).

Dat. die 19 Aprilis 1765. Anno VII.

CDXIII.

Facultas perpetua indulgetur asservandi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Cappella Accademiæ Nobilium Civitatis Venetiarum sub regimine Clericorum Regularium Congregationis Somaschiæ.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Preces porrectæ pro hoc indulto obtinendo.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius modernus Procurator Generalis Clericorum Regularium Congregationis Somaschæ, quod cum in Accademia Nobilium nuncupatorum Civitatis Venetiarum, a Clericis Regularibus Congregationis prædictæ dirigi solita, propria privata Cappella decenter ornata ab omnibus ejusdem Accademiæ mansionibus separata reperiatur, in ea tamen Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non asservatur. Ac propterea facultatem asservandi in Cappella hujusmodi prædictum Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum pro commoditate Adolescentium in Accademia hujusmodi pro tempore commorantium, eisque inservientium per Nos concedi plurimum desiderat. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, datis nonnullis salutaribus præscriptionibus.

§. 2. Nos igitur ipsum exponentem specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, ut in dicta Cappella privata Accademiæ hujusmodi, dummodo decenter ornata, sacrisque suppellectilibus instructa sit, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, cum manutentione lampadis semper accensæ, asservari possit, facultatem, auctoritate Apostolica, concedimus, et impertimur. Ita tamen, ut clavis Cyborii custodiatur per aliquem Presbyterum ipsorum Clericorum Regularium, a Rectore, vel Superiore dictæ Accademiæ pro tempore existenti deputandum, ut juxta Apostolica indulta dictæ Congregationi impertita, omnibus, et singulis, sive Clericis Regularibus Congregationis prædictæ, sive Adolescentibus in eadem Accademia commorantibus, sive Accademiæ hujusmodi actu inservientibus, prædictum Eucharistiæ Sacramentum, etiam per modum Viatici quocumque tempore absque aliquo censurarum, vel pœnarum incursu et impune, citra tamen præjudicium jurium Parochialium, ministrari libere, et licite possit, et valeat.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes, easdem præsentes literas, et in eis contenta quæcumque semper firma, valida, et efficacia existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, et ab eis inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales,

et Apostolicæ Sedis Nuncios, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, et Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die decima nona Aprilis MDCCLXV Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 22. April. 1765 Anno VII.

CDLXIV.

Confirmatio erectionis Cœnobii Yeclensis, in Domum Professorum Custodiæ Sancti Paschalis Ordinis Minorum Sancti Francisci de Observantia Excalceatorum, et approbatio legum in eodem Cœnobio servandarum.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Proemium

§. 1. In Supremæ dignitatis Solio, Divina disponente gratia, mæritis licet imparibus constituti, inter multiplices curas ex debito Pastoralis Officii, ad ea etiam sollicite invigilare non omittimus, per quæ Religiosa loca, illorumque personæ, Divinis mancipatæ obsequiis, in pacis, et quietis tranquillitate, ac Regularis vitæ, et Ecclesiasticæ disciplinæ norma, coadjuvante Domino, perpetuo valeant conservari.

In Custodia S. Paschalis Baylon nullus extabat Conventus pro Professorio, seu Choristatu, quam proinde Congregatio ejusdem Custodiæ destinavit, et peculiaria statuta condidit.

§. 2. Nuper siquidem dilecti filii Custos, et Diffinitorium Custodiæ Sancti Paschalis Baylon, in Regno Murciæ existentis, Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia Excalceatorum nuncupatorum, exponi Nobis fecerunt, quod licet dicta Custodia, a Ministro Generali totius Ordinis qui tunc existebat erecta, et a recolendæ memoriæ Benedicti XIV prædecessore Nostro per literas suas in simili forma Brevis sub die xxiii Novembris Anni MDCCXLIV expeditas, prout in dictis literis, quarum tenorem præsentibus pro expresso haberi volumus, uberius continetur, Apostolica auctoritate confirmata fuerit: nihilominus a dicto tempore, usque ad præsens Professorium, seu Choristarum Domus, in qua scilicet ii, qui post Probationis, seu Novitiatus annum, Regularem emiserunt professionem, educari, instrui, ac edoceri in via Domini pergunt, et in Religionis proposito, ac Regulari observantia magis confirmantur, nondum constituta, et destinata reperiebatur. Propterea in Congregatione, novissime per supradictam Custodiam celebrata, habito, per Custodem, et Diffinitores præfatos, particulari super hac re tractatu, non solum designatus, et destinatus fuit in Domum Choristarum, seu Professorum, Conventus S. Francisci in Oppido de Yecla nuncupato, verum etiam quædam conditæ fuerunt Ordinationes, Provisiones, Statuta, quibus Choristarum Domus prædicta, ipsique Choristæ, seu Fratres professi, spirituali, et temporali, juxta Regularem disciplinam, prædictique Ordinis Constitutiones, regimine, provide in Domino gubernentur, quorum tenor est, qui sequitur videlicet =.

Tenor Statutorum.

» I. In exequutionem Decretorum S. M. Clementis VIII, statuimus, quod in hac Custodia una pro Choristatu domus habeatur, ubi in Regulari disciplina, et via spiritus magis magisque confirmentur Choristæ Hinc in hujusmodi Domum, Conventum S. P. N. Francisci Yeclensem destinamus.

» II. Choristatus itaque habitatio distincta sit, neque alicubi reliquis Conventus habitationibus communicet. Janua clavi observanda, horis silentii claudatur, retenta a Magistro clavi. Ad Januam tintinnabulum adsit; ab eo pulsandum, qui fores pulset ibique responsionem expectet. Proinde N. C. Fr. Custos præceptum imponat S. obedientiæ, ne ullus Religiosus, aut Oblatus, absque expressa Magistri licentia, in Choristatum ingredi audeat.

» III. Habeatur quoque Tegola, ut in Novitiatu, et ad eumdem usum; quotidie vero in comuni recitentur Orationes a S. Bonaventura traditæ, ac in Festis Beatæ Mariæ Virginis recitetur Oratio, quæ incipit, *omni die, die Mariæ etc.*

» IV. Fiat omnium Choristatus utensilium exacta descriptio, ad cujus formam ratio reddenda, et facienda traditio ab eo, qui Magisterium absolverit, in manibus suffecti, hujusmodi actu scripturam redacto, quem uterque subscribat.

» V. Provideatur Choristatus de » artificiali Horologio, quo a somno » suscitari valeat Chorista, media nocte » alios ad Matutinum excitaturus: Ma- » gister vero ad hujusmodi munus ex » Choristis unum designet, neque proin- » de ad id designatus, ab interessendo » Matutinis excusetur.

» VI. Habitatio in qua degere » debent Choristæ, Choristatus ipse » sit, neque inde exeant, nisi ex cau- » sa necessaria, et ad ea ob quæ No- » vitii ab Novitiatu exire solent; sem- » per autem egressus prævia Magistri » licentia, et cum Socio fiat. Num- » quam tamen exire permittantur, nisi » ut ad Ecclesiam se conferant inser- » viendi causa Missis diebus Festis; cœ- » teris vero diebus in casu tantum, » quo res valde urgeat, ad Ecclesiam » pergat destinandus a Magistro, qui » eum destinare curet, de quo majo- » rem habeat fiduciam. Oratio quæ fit » ante Eucharistiæ Sacramentum post » mediam noctem, quæ ad Feriam V. » in Parasceve tendit, alternis ita di- » vidatur, ut Choristarum pars simul » cum Magistro, reliqua vero pars cum » ejus vigilet Adjutore; idemque in si- » milibus casibus servetur, seduloque » curent Magister, et Adjutor, ne, » quod fieri possit Choristis desit alte- » rutrius ipsorum custodia.

» VII. Ne in cæteris Conventi- » bus Choristarum desiderentur officia » a N. C. Fr. Custode Religiosi Laici » aut Oblati deputentur, qui curam ge- » rant Hospitii, Tonstrinæ, Valetu- » dinarii, aliaque munera extra Cho- » rum exerceant. Porro Choristæ pa- » tinas lavent, Conventum verrant, ac » cætera præstent, quæ a Novitiis ex- » plentur a Magistro, seu Adjutore sociati.

» VIII. In iis Conventibus, in » quibus, nec Studentes, nec Chori- » stæ degunt, Janitor Fratres excitet » ad Matutinum, et N. C. Fr. Custos » Religiosum destinet, qui faciat si- » gnum ad secessum in meridie noctu- » que, et Dormitorium lustrali asper- » gat aqua.

» IX. Nullus Chorista cuicum- » que Religioso etiam ex gravioribus sit » ab obsequiis. At vero incumbat Ma- » gister, ut in Choristatu Tunicas mun- » dent, consuantque, ac cætera præ- » stent pro Religiosis gravibus, aut » hisce obsequiis indigentibus.

» X. Quo tempore per hortum » Conventus Choristæ spatiantur, nec » cæteri Religiosi, nec Seculares illuc » accedant, clausaque proinde maneat » horti Janua. Semel in mense cum » Magistro, et Adjutore ad Campestria, » aut Oppidi suburbana pergere valeant: » at vero in iis deambulationibus cu- » retur sedulo, ne adjungantur, aut » confabulentur cum Secularibus. In Fe- » riis Natalitiis vetitum sit Choristis » recreationibus interesse cum cæteris » de Comunitate, sed ipsis permittun- » tur in Choristatu tantum, eadem ser- » vata forma, quæ a Novitiis haberi » solent.

» XI. Choristæ ne exeant a Con- » ventu, præterquam ad Supplicatio- » nes, et Funera generalia, quibus Co- » munitas intersit, minime vero qua- » cumque de causa ad cætera ducen- » da funera.

» XII. Pariter ullam ne scribant, » dent, recipiantur Epistolam absque Ma- » gistri venia, a quo eam petant pro qui- » buscumque aliis casibus, in quibus » a Novitiis peti soleat; qui vero aliter » egerit, pro modo culpæ a Magistro » puniatur.

» XIII. In Choristatum, Secu- » laribus, Religiosis, et Oblatis non » permittatur ingressus, præter quam » ex justa causa arbitrio Magistri, et » prævia ejus licentia, et non alias, » Choristas alloqui valeant, non tamen » in eorum Cellis, sed palam, et Ma- » gistro, aut Adjutore rescipiente.

» XIV. Choristæ vero non con- » fabulentur cum Religiosis, aut Obla- » tis, minusque cum Secularibus; in- » terrogati autem brevissime, nullaque » interjecta mora, respondeant. Religio- » sus, sive Oblatus cum Choristis con- » fabulans, aut eis Epistolas, et escu- » lenta tradens, a Prælato castigetur » pœna delationis lignei in ore fræni » ad Refectorium, ubi certior fiat N. » C. Fr. Custos, ut efficax adhibeat » remedium.

» XV. Nullus Chorista ægrotans, » in Valetudinarium secedat, nisi cogno- » scatur graviter ægrotare, quo casu, » qui eum inviserint, perinde cum illo » agant, ac si cum Novitio ægroto » agendum foret; si a quopiam aliter » gestum fuerit, a Prælato puniatur.

» XVI. Si quis Chorista inobe- » diens fuerit, et Cellas, aut Officinas » ingrediatur aut quod alii ingrediantur » permiserit, acriter puniatur; atque » in id sedulo invigilent Prælatus, Ma- » gister, et Adjutor.

» XVII. Nulla de causa permit- » tatur, duos Choristas in eadem Cel- » la degere, aut cubare.

» XVIII. Non intersint Coristæ

» Collationibus, quæ intra hebdomadam » a Comunitate habeantur, sed generalibus tantum: in Choristatu vero » habeant, et ipsi, quas Comunitas » habere soleat, exceptis moralibus, » quarum loco de Grammatica, et Rhetorica suas habere poterunt.

» XIX. In Choristatu perpetuum » servetur silentium, neque Choristæ » intense semones serant, sine expressa Magistri licentia, qui attente invigilet, ut eorum sermones religiosi » sint, ad ædificationem, atque modesti, ac serio, rigideque transgressores castiget.

» XX. Visu, gestuque, doctrinam » sibi in Novitiatu traditam observent » Choristæ, præsertim in publicis, et » comunibus functionibus; si quis in » his deficiat, a Prælato, et Magistro » puniatur.

» XXI. Choristæ in Choristatu, » dum in suis Cellis manent, aut orent, » aut lectioni, vel studiis dent operam » nisi a Magistro aliæ honestæ occucupationes ipsis injungantur.

» XXII. Post cœnam ad Ecclesiam pergant altaria visitaturi, et benedictionem a Domino recepturi, » inde in Professorio coronam recitent; » temporis residuo, usque ad secessum, interogentur a Magistro de Regula, Oratione, et Mystica.

» XXIII. Spiritualibus, quæ quotannis in omnibus Conventibus fiunt » exercitationibus, in Choristatu vacet » Choristarum pars cum Magistro, alia » vero cum Adjutore.

» XXIV. Quotidie Missam audiant Choristæ a Magistro, aut Adjutore in Choristatu celebrandam, curentque ne quis Chorista desit, Festis » præsertim diebus.

» XXV. Injungimus Magistro, » ejusque Adjutori, quod unanimes in » instruendis, educandisque Choristis » procedant, eosque edoceant Doctrinam Christianam, Regulam, et alia, » quæ in Novitiatu docentur, prosequentes quantum fieri possit, ejusdem » Novitiatus exercitationes; satagant, » ut leges Choristis, Fratribusque de » benedictione incumbentes, simul cum » his Ordinationibus observent; eos hortentur, et erudant; potissimum de » modo habendi Orationem, quæ per » meditationem fit, quo pacto passiones vincere, virtutesque acquirere » possint, et quod sint Religiosi non » tam habitu, quam corde, et spiritu, » quamobrem frequenter in Choristatu » legantur libri ad id opportuni.

» XXVI. Ultra Magistrum, et » Adjutorem, alii duo Religiosi Sacerdotes, ad confessiones excipiendas » approbati, et arbitrio Prælati Conventus eligendi in Confessarios Ordinarios Choristarum in Choristatu degentium deputentur, cum facultate etiam » illos a reservatis casibus absolvendi. » Præter eos Prælatus Conventus aliquando intra annum alios duos, pluresve destinet Religiosos, de quibus » habeat fiduciam, hisce facultatem » impertiatur, Choristarum, qui voluerint Confessiones excipiendi, eosque » a casibus reservatis absolvendi: Confessiones autem hujusmodi, post cœnam recipiantur.

» XXVII. Choristæ biennio in » Choristatu permaneant, aut saltem » anno uno; si numero multi fuerint, » qui recentius Professionem emiserint, » in Novitiatu remaneant; si autem Novitiatus eos non capiat, degant in S. Annæ Conventu, non vero in aliis præterquam in casu, quo aliquo Conventu, Laicorum, aut Oblatorum, » qui de Valetudinario, Hospitio, aliisque extra-Choralibus officiis curent, » copia desit: hisce enim casibus ad » hujusmodi Conventus unum, aut duo » ex antiquioribus Choristis, quorum » relaxatio non adeo facile futura prænoscitur super quo N. C. Fr. Custos » a Magistro certior fiat, mittere valeat.

» XXVIII. Dum in Choristatu » degunt, Choristis licentia denegetur » ad suas Patrias se conferendi, nisi » eorum Genitores morti proximos esse contigerit.

» XXIX. Choristatus tempore absoluto, Conventus ad quod per obedientiam mittuntur, petant; hinc curet Magister de eorum repartitione, » ac binos, aut ternos mittat, eosque » aut ipse, aut Adjutor associet, donec » in via, procul a Conventu *a quo* fuerint constituti.

» XXX. Ad rectam novorum Religiosorum educationem consequendam, Magister, et Adjutor quoad fieri possit, invigilet eos a Secularium » aspectu arcere, et a cæterorum Religiosorum conversatione abstrahere: » e suo conspectu eos numquam dimittant, sed associent, et sollicite » caveant, præsertim cum tonderi, Ecclesiam verrere, et similia agere solent, et opportunas adhibeant, ad quodcumque absurdum vitandum, cautelas.

» XXXI. Denique statuimus, » quod in Domo Choristatus, ad actus

» Comunitatis deficiente Guardiano, aut » Præside, præsit Choristarum Magi» ster; quod hæ Ordinationes in Co» munitate legantur, quandocumque » nostræ Constitutiones legi solent.

Preces porrectæ pro relatarum Ordinationum approbatione, et successiva Pontificis approbatio.

§. 3. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, ut præinsertæ Constitutiones, Provisiones, Statuta firmius subsistant et exactius serventur, Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio comuniri summopere desiderent: Nos, ipsos exponentes specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, et eorum singulares personas, a quibusvis excomunicationis, interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, ac pœnis, si quomodolibet innodatæ existunt, harum tenore absolventes, et absolutas fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, de Congregationis Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, negociis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium præpositæ consilio, præinsertas Ordinationes, Leges, Statuta, et Stabilimenta, auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adijcimus, ac omnes, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint supplemus, et sanamus; salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes literas, semper validas, firmas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, nec non Sanctæ Sedis Nuncios, et Cardinales a Latere Legatos judicari, ac definiri debere, sublata eis, et eorum cuilibet aliter judicandi, et interpetrandi facultate, alias quæ in contrarium gesta sunt, id omne irritum et inane reputabimus, nulliusque ponderis, et efficaciæ, et ad pristinum statum reducere curabimus.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non Custodiæ, et Ordinis præfatorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque, specialibus indultis, et literis Apostolicis, in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis; Quibus omnibus et singulis eorum tenores hic pro insertis habentes, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXII. Aprilis MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno septimo.

CDLXV.

Dat. die 30 Aprilis 1765 Anno VII.

Pseudo-Synodus Provinciæ Ultrajectensis habita die 13 Septembris 1763. proscribitur, et annullatur, nec non damnatur liber Ultrajecti æditum anno 1764 quo acta, et decreta dictæ Synodi referuntur.

Electionem Petri Joannis Meindarts in Pseudo-Archiepiscopum Ultrajectensem irritavit, nec non eumdem, atque Electores excomunicavit, aut quominus se in Archiepiscopum consecrari facere auderet probibuit Clemens XII. Constit. anni 1739. Octob. 6. perlegenda in Bullario Mainardii: Consecrationem supradicti intrusi Ultrajectensis Archiepiscopi damnavit, eumdemque iterum excomunicavit Benedictus XIV. Constit. anni 1741 Junii 24. Electionem Hieronymi de Boch in Pseudo-Episcopum Harlemensem damnavit pariter, eumque excomunicatum vitandum declaravit Pontifex idem Const. anni 1752 Septembr. 1. Consecrationem hujus Pseudo-Episcopi, deinde damnavit, et excomunicationem jam prius indictam confirmavit Pontifex idem Constit. alia anni ejusdem Decembr. 20. Electionem Joannis Van-Stiphout in Pseudo-Episcopum Harlemensem, post prædecessoris funus, nulliter factam declaravit, cum censurarum indictione Pontifex idem Constit. anni 1745 Junii 26 Appellationem ad futurum Concilium interpositam ab Pseudo Archiepiscopo Ultrajectensi, et Episcopo Harlemensi, nec non librum eamdem appellationem continentem, damnavit atque prohibait Pontifex idem Constitutione ejusdem diei, mensis, et anni, ut videre est in Benedictino Bullario.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Referuntur actus nulliter gesti ab Exco-

§. 2. Non sine acerbo animi sensu, atque dolore jampridem accepi-

municatis tribus Episcopis Provinciæ Ultrajectensis, et eorum nullitas.

mus, perditos homines, et pervicaces iniquitatis filios Petrum Joannem Meindarts, Joannem Van-Stiphout, et Bartholomæum Byeveld, quos a fel. recor. prædecessoribus Nostris Clemente XII., et Benedicto XIV. semel, atque iterum Apostolico majoris excommunicationis mucrone fuisse confixos, atque ita ab Ecclesiæ gremio exturbatos etiam Schismaticos vitandos declaratos fuisse, et ab omnibus Episcopalis jurisdictionis, et dignitatis muneribus interdictos, ipsa jamdudum novit Catholica Ecclesia, nonnullis suæ factionis Ecclesiasticis viris in criminis societatem adscitis, clancularium quemdam habuisse Conventum, atque in eo de fide, de moribus, de disciplina tamquam Judices in Ecclesia constitutos, ausos esse plura statuere, et decernere, canones condere, atque ea demum omnia Episcopalis muneris officia usurpare, quæ constat inter omnes, qui quidem sint Catholici nominis, ad Episcopos cum Catholica Ecclesia communionem habentes, dum in legitimis Synodis congregantur tantummodo, pertinere.

Insidiosa methodus habita pro evulgatione actorum hujus Pseudo-Synodi.

§. 2. Indignum ejusmodi facinus plane detestati, supplices, usque adhuc ad Deum preces Nostras prosternere non cessavimus, ut ambulantes in pravitate cordis sui, divina luce collustratos, et cœlestis gratiæ numine permotos, super semitas justitiæ deduceret. Sed, ut ait sapiens, *perversi difficile corriguntur, et eos impiorum devorat iniquitatem*. Nam de irrequietis hominibus, quos supra memoravimus, gravior ad Nos perlatus est nuncius, eos tumentes in peccato suo, et ipsis sibi delictis placentes, illegitimi hujus, nefariique conventus non modo acta typis impressa in publicam lucem edidisse, atque in omnes partes, per nefarii sui Schismatis fautores latissime disseminasse, sed eo etiam prorupisse temeritatis, ut contemptis incredibili audacia, et ludibrio habitis tot Apostolicis Nostrorum prædecessorum decretis, quibus segregati sunt a Catholica Ecclesia, compluribus Venerabilibus Fratribus Nostris Episcopis, qui Nobiscum sunt christiana charitate conjuncti, eadem acta callide submiserint, eo fortasse consilio, ut ab iis probarentur, aut per eam occasionem saltem epistolam, quam veluti catholicæ comunionis signum deinde ostentarent, consuetis, fraudulentissimæ suæ factionis artibus, et quasi per insidias surriperent.

Summi Pontificis officium est has seditiones, et perturbationes Catholicæ Ecclesiæ opprimere, eisque resistere.

§. 3. Qui igitur indesinenter Apostolico Nostro officio admonemur, Nostras esse partes, animarum pericula avertere, motus, et perturbationes in Ecclesia sedare, schismata vel coorta statim opprimere, vel si latius serpant, iis acerrime obsistere, ne seditiosorum hominum, quos videmus esse in felle amaritudinis, et in obligatione iniquitatis, temerariis, venenatisque conatibus silentio Nostro connivere, atque consensum adhibere videamur, unde gehennæ pœnas possimus incurrere, detestandam eorum machinam, per manifestum Apostolicæ Sedis, et canonicæ disciplinæ contemptum ad evertendam Ecclesiasticam Hierarchiam, unitatem, comunionemque Catholicam dissolvendam, ad decipiendos, seducendosque simplices homines, et incautos, et in perniciem trahendas in universum Dominici gregis oves novissime admotam, censemus Apostolica virtute, et auctoritate, quantum in Domino possumus, dirui oportere.

Pseudo-Synodum proscribit, et annullat, nec non damnat librum ejusdem referens acta.

§. 4. Auditis itaque nonnullis Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus, aliisque pietate, et doctrina præstantibus viris, de eorum sententia, et consilio, eam Pseudo-Synodum, quo convenerunt memorati Petrus Joannes Meindarts, Joannes Van-Stiphout, et Bartholomæus Joannes Byeveld, aliique, qui extra Ecclesiam collecti secum esse Christum, cum fuissent collecti, falso sunt opinati, sine legitima jurisdictione, atque auctoritate coactam, et celebratam, nullam, illegitimam, et attentatam pronunciamus, atque omnia ejus acta rescindimus, cassamus, et irritamus, nulliusque esse roboris, et momenti edicimus, et declaramus. Librum vero, quo eadem acta evulgata fuerunt, cujus titulus = *Acta, et Decreta secundæ Synodi Provinciæ Ultrajectensis in sacello Ecclesiæ Parochialis S. Gertrudis Ultrajecti celebratæ die 13 Septemb. MDCCLXIII. Ultrajecti sumptibus Societatis MDCCLXIV.* tamquam continentem in infandi Schismatis patrocinium propositiones falsas, calumniosas, scandalosas, Ecclesiasticæ Hierarchiæ eversivas, ac Apostolicæ Sedi injuriosas, damnamus, et reprobamus, ipsiusque libri quocumque idiomate editi, vel edendi lectionem, usum, retentionem, multoque magis distributionem, et distractionem omnibus, et singulis Christifidelibus sub pœna excomunicationis latæ sententiæ, ipso facto absque alia declaratione incurrendæ, Apostolica auctoritate præsentium tenore omnino interdicimus, et prohibemus.

Nec non scripta quæcum-

§. 5. Præterea quæcumque alia scri-

que in defensionem hujus schismatis.

pta, vel manu exarata, vel typis excusa, aut excudenda in hujus funesti schismatis defensionem, eadem auctoritate, et tenore præfatis, itidem sub eadem pœna damnamus, et reprobamus; ac legi, aut retineri, aut distribui, et distrahi pariter interdicimus, et prohibemus.

Prohibet ne cum hisce excommunicatis vitandis ullam spiritualem comunicationem Fideles habeant.

§. 6. Noverint præterea Fideles omnes, idque eos sedulo admonemus, sibi vetitum esse, sub pœnis a jure latis, cum suprememoratis hominibus, utpote qui declarati sint excommunicati vitandi, ullam præsertim in spiritualibus, comunionem habere, multoque magis eorumdem acta schismatica tamquam legitima, ac rata probare, et huic deplorando schismati fomentum ullum præbere. Exierunt ex Nobis, sed non erant ex Nobis; nam si fuissent ex Nobis, permansissent utique Nobiscum.

Preces Deo porrigit pro horum perversorum conversione, et reditum ad Catholicam comunionem.

§. 7. Faxit Deus, et Pater Domini Nostri Jesu Christi Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, ut hoc a Nobis aliquando removeatur amaritudinis offendiculum, et ea spina dolorem inferens e Nostro animo evellatur. Illum in humilitate cordis Nostri rogamus, et obsecramus, impensissima prece, ut qui ea, quæ diu in multa patientia sustinuit vasa iræ, eadem ipsa aliquando efficit vasa in honorem, cæcos homines miseratus, iis aperiat oculos, quo tandem videant, et ex animo fateantur, Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem, et Magistram eam esse, quæ sola aperit, et nemo claudit, nemo aperit; qui Cathedram Petri, super quam Ecclesia fundata est, deserit, et resistit, illum, in Ecclesia se esse, male confidere: neve amore jactantiæ, quæ superbiæ semper est proxima, diutius in obstinatione permaneant, sed abjecto privato sensu errori semper obnoxio, Ecclesiæ judicio quæ est columna, et firmamentum veritatis, se dociles præbeant, Apostolicis mandatis sincero animo pareant, et in viscera S. Matris Catholicæ, et Apostolicæ Ecclesiæ, tota mentis intentione aliquando properent regredi.

Publicatio indicitur præsentium literarum, et fidem habendam esse earum transumptis mandatur.

§. 8. Ut autem ædem præsentes literæ ad omnium notitiam facilius perveniant, nec quisquam illarum ignorantiam allegare possit, volumus, et decernimus, illas ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, et Cancellariæ Apostolicæ, nec non Curiæ Generalis in Monte Citatorio, et in acie campi Floræ de Urbe per aliquem ex cursoribus Nostris, ut moris est, publicari, illarumque exempla ibidem affixa relinqui: Sic vero publicatas, omnes, et singulos, quos concernunt, perinde afficere, ac si unicuique illorum personaliter notificatæ, et intimatæ fuissent: ipsarum autem literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eamdem prorsus fidem tam in judicio, quam extra illud ubique locorum haberi, quæ haberetur eisdem præsentibus, si exhibitæ forent, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die xxx. Aprilis MDCCLXV. Pontificatus Nostri anno Septimo.

CDLXVI.

Dat. die 8 Maii 1765 Anno VII

Archiepiscopos, et Episcopos Lutetiæ ad Generalia Comitia congregatos hortatur ut de medendis Ecclesiæ Gallicanæ malis serio cogitent, Regiamque in primis opem implorent.

Pluries Gallicanum Clerum in Comitiis coadunatum hortatus est Pontifex, ad hoc ut Religionis causæ in Galliis prospiceret, qua de re videndæ sunt hujus Pontificis Epistolæ relatæ hac nostra Continuatione Tomo I. num. CXXVI. pag. 301., aliaque sub num. CXLVIII. pag. 335. pariterque Tom. II. sub num. CCLXXXIII pag. 247.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis et Episcopis Lutetiæ ad Generalia Comitia Congregatis

Clemens PP. XIII.

Venerabiles Fratres salutem, et Apostolicam benedictionem

In afflicto Religionis statu, maximum auxilium expectandum ab Pastorum conjunctis studiis, et fide.

§. I. Quanta auxilii vestri, sit et in vestra virtute fiducia, solicitudinem usque adhuc sustinuit suam Gallicana Ecclesia, expectans dum solemnis iste vester haberetur conventus, tanto nunc studio, cum ad Generalia Comitia convenistis, vestram Religionem, vestram pietatem, vestram denique requirit fidem, et flagitat. Et jure quidem nihil sibi non pollicetur a Sacris Pastoribus, qui singulari sapientia, judicio, sacrarumque rerum gerendarum usu et prudentia præditi, omnibusque Episcopalibus virtutibus instru-

cti et ornati, tum ardentissimo erga Christum Dominum ejusque Sponsam Ecclesiam amore flagrantes, se, suasque fortunas omnes Jesu Christo et S. Ecclesiæ parati sunt devovere. Cessasse vos adhuc aliquibus fortasse videbitur: sed magnam vobis tribuendam esse laudem existimabunt, qui illud cogitaverint, quod ait Salomon.

Apportuna salutaris consilii occasio videtur ex Generalium Comitiorum convocatione Religionis causa.

§. 2. Quæ vero potest esse opportunitas major, aut quodnam sibi tempus quisquam possit aptius fingere aut commisci, quam cum suæ quisque vestrum Provinciæ persona sustinentes, et quid in quacumque de istius Regni Ecclesia postulet auxilj probe conscii, in unum congregati, collatis studiis ea capere positis consilia, quæ Episcopale vestro munere rite obeundo, et ægrotantis Ecclesiæ vestræ rebus sanandis, ac præsertim nefariæ adversus omnem Religionem nunc maxime flagranti impiorum hominum conjurationi restinguendæ, tum publicæ tranquillitati conservandæ, uno verbo præstandæ animarum æternæ saluti convenire maxime et conducere videbantur. Hanc igitur rei bene gerendæ præclaram occasionem jamdiu a Vobis ut opinamur, expectatam, teneatis oportet, V. V. Fratres. Quo in loco res vestræ sint ex pluribus Coepiscoporum literis jamdiu cognovimus, et de omni statu, in quo vestra est Ecclesia, qui sint animi Nostri sensus, ijsdem Coepiscopis respodendo, satis aperte declaravimus. Quid vero vobis opus facto sit, vos, qui estis in re præsenti melius nosse, quam quisquam alius, oportet; nec quidquam ad Fraternitates vestras scribere habemus, quo eorum, quæ isthic gesta sunt majore vos notitia possimus instruere, vel aptiora, et utiliora Ecclesiæ vestræ dare consilia, quam quæ potestis ex ipsa prudentia vestra depromere.

Pontifex ne suo muneri deesse videatur Episcopis sic convocatis, Religionis causam in Galliis per has literas comendat.

§. 3. Cæterum Apostolico Nostro officio deesse Nobis ipsi videremur, si laborantes Fratres Nostros taciti, et velut omisso animo tantummodo spectaremus, nec saltem his literis, quæ de vobis rebusque vestris Nostra sit cura et solicitudo, argumentum aliquod præberemus. Nos quidem, interea dum communiter agitis, et ad Ecclesiæ incolumitatem vestra consilia confertis, preces Nostras Deo prosternimus, ut gressus dirigat vestros, atque ita cum magnanimitate et fortitudine in animis vestris componat humilitatem, ut, quod ait B. Prædecessor Noster Gregorius Magnus » *nec in vobis* » *humilitas timida, nec erectio sit su*» *perba* » Retinenda quidem sacris Pastoribus excelsitas animi, ea tamen » *quæ non arrogantes faciat, quod idem* » *B. Gregorius monet; et sic servan*» *da est humilitas, ut non solvantur ju*» *ra regiminis* ». Ubi enim agatur de Ecclesiæ gubernandæ sublimi ac divina potestate fortis ad eam tuendam Episcopis præstandus est animus = *nec un*» *quam cedendum est, neque enim adver*» *sarius ideo major est Christo*; (B. Cypriani Martyris Nos verbis uti satis animadvertitis): » *quia tantum sibi ven*» *dicat et assumit in sæculo; sed sta*» *bilis atque inconcussa Episcopalis vir*» *tus contra omnes incursus oblatran*» *tium fluctuum, velut petræ objacen*» *tes, fortitudine et mole debet obsi*» *stere* ». In omnibus vero quæcumque acciderint, illud omnium Nostrum animis esto defixum: » *Omne quod ti*» *bi applicitum fuerit, accipe, et in* » *dolore sustine, et in humilitate tua* » *patientiam habe; quoniam in igne* » *probatur aurum et argentum* ».

Maxima Episcopis fiducia habenda est in Christianissimi Regis religione, et pietate.

§. 4. Sed bono Vos esse animo oportet: sacrarum enim rerum Ecclesiæque præsertim habetis tutelam Carissimum in Christo Filium Nostrum Chrinissimum Regem. Non ille ut est Optimus Princeps et Catholicæ Religionis tenacissimus, ac propterea in S. Ecclesiam ejusque sacratissimas res præclare animatus, preces vestras et obsecrationes aspernabitur, vestrarumque querelarum causis amotis, SS. Matri suæ, cujus se gloriatur esse primogenitum filium, omnem eximet solicitudinem, et Regia, qua pollet auctoritate et potestate, in suum locum, unde dejecta videtur esse, restitutam Ecclesiam ad pristinam revocabit hilaritatem. Sed in illud diligenter incumbite, Venerabiles Fratres, ne Religiosum Principem quidquam celetur eorum, quæ usque adhuc Ecclesia pertulit, quæque illi si tamtummodo esponantur, non dubitamus, quin illico sit daturus indicia, minime placere sibi, Carissimam Matrem suam, superiorum temporum, quam olim florebat, felicitatem desiderare.

Ut Episcopos Alesiensem, et Andegaviensem ad rectam viam revocent hortatur Pontifex.

§. 5. De duobus Episcopis Alesiensi, et Andegaviensi lenitatem Nostram, qua Fratres illos, ad rectam cæterorum Collegarum suorum semitam retrahere studuimus, vobis probatam existimamus; nec idcirco usque adhuc voluimus ultra progredi, quod vestra sapientia, vestroque zelo confisi speramus, eos divino primum lumine collustratos, tum vestris salutaribus monitis,

adjutrice Dei gratia, permotos in Nostræ vestræque charitatis sinum aliquando redituros. Hanc vobis laudem præreptam nolumus, vobisque etiam censuimus integram reliquendam, si de illis Fratribus vestra opera, sapientia, et consilio ad veram viam reductis, lætabundi omnes Deo, misericordiarum patri, gratias agere debeamus. Denique confortamini et estote robusti in Domino. Quod ad Nos attinet omnibus officijs, et quanta maxima possumus ope, et Apostolicæ auctoritatis Nostræ auxilio pios egregiæ virtutis vestræ conatus non cessabimus adjuvare. Et Fraternitatibus vestris, quas in sinu gerimus charitatis, intimo Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die VIII. Maii MDCCLXV. Pontificatus Nostri anno septimo.

Dat. die 17. Maii 1765. Anno VII.

CDLXVII.

Causas Coloniensi Archiepiscopo patefacit cur postulatis ejus de conferendis Beneficiis vacantibus, in Diœcesi Osnabrugensi, mensibus Sanctæ Sedi reservatis, obsecundare nequiverit.

Venerabili Fratri Maximiliano Friderico Archiepiscopo Coloniensi S. R. J. Principi Electori

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Pietatem tuam, et in hanc Sacram B. Petri Sedem religiosum obsequium, devotionemque præcipuam in eo recognovimus, quod Catechismi Romani commendatis, quam Encyclica Nostra novissimæ Romanæ editioni prefixa renovavimus, tantum ponderis apud Fraternitatem tuam habuerit, ut perquam elegantibus typis eumdem Catechismum denuo excudendum curaveris, ideoque isthic apud vos vulgatiorem feceris, et parabiliorem. De indulto, quod a Nobis postulas conferendi beneficia in Osnabrugensi Diœcesi, mensibus huic S. Sedi reservatis in posterum vacatura, parcere æquo animo Ven. Frater, si in hac re morem gerere tibi non possumus. Quanti te tuaque merita faciamus non obscura dedisse putamus argumenta, cum indultum quod nunc postulas in Osnabrugensi, idem in duabus Diœcesibus Coloniensi, et Monasteriensi tibi concessimus. Quam multi huc confugiant ad Apostolicam Sedem merito suo digni, quorum rationibus consulamus, non ignorat profecto Fraternitas tua. Contra quantis premamur angustiis quotidie, non sine magna molestia experimur, cum ex omnibus qui Apostolicam opem Nostram implorant, vix centesimum quemque voti sui compotem dimittamus. Si qui te adeunt, quos commendat morum integritas et doctrinæ præstantia, vel saltem præclara spes ex eorum ingenio concepta, iis ut prospicias per multa ex duabus amplissimis Diœcesibus tibi suppetunt Beneficia. Nobis itidem æquum est non deesse facultatem eos adjuvandi, qui ex Diœcesi Osnabrugensi studio suo in hanc S. Sedem, sese dignos præbeant Apostolica Nostra beneficentia. Præterea exemplum esset plane inusitatum ac novum, si cui Apostolica Sedes Episcopo indulgeret, ut in tribus Diœcesibus Beneficia omnia conferret; cui nixi alii complures exemplo, idem, quod ipsa nunc Fraternitas tua postulat a Nobis istantissime flagitarent. Cœterum persuasum tibi esse volumus Ven. Frater Nos gratificandi tibi esse percupidos, et si quos Nobis commendaveris cum aliquod in Diœcesi Osnabrugensi vacaverit beneficium, eorum rationem habebimus, tum ut tibi palam fiat qui sit animus erga te Noster, tum ut conjunctio voluntatibus, uterque Nostrum ad largienda dignis hominibus præmia conspiremus. Et eximiæ erga te benevolentiæ pignus præcipuo Nostri cordis affectu, Fraternitati tuæ Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XVII. Maij MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 21. Maii 1765. Anno VII.

CDLVIII.

Se nondum assensum præbere posse suppressioni Monasterii Monachorum S. Vincentii, nisi audita prius Congregatione Consistoriali, Pontifex nunciat Episcopo Metensi, cui de infelici Gallicanæ Ecclesiæ statu conquerenti consolationem præbet.

Venerabili Fratri Ludovico Josepho Episcopo Metensi

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Causam indigitat cur suspendendum sit Pontificium judicium quoad suppressionem Monasterii Monachorum S. Vincentii

Literas tuas accepimus, quibus de Metensi Monasterii S. Vincentii reditibus ad Collegium Canonissarum Sancti Ludovici adjungendis copiose disseris. Qua in re nondum constitutum quid facturi simus, habemus. Nam Monachi S. Vincentii Monasterium suum minime extinguendum esse contendunt et hanc sibi adeundam esse existimarunt Apostolicam Sedem, apud quam tueri causam suam volunt. Reijciendi non fuerunt homines, quorum ea res maxime interest, ac propterea id omne quidquid est, Congregationi Consistorialibus rebus præpositæ, dijudicandum mandavimus.

De Ecclesiæ Gallicanæ malis agit, cujus causam repetit ab non repressa perniciosorum librorum evulgatione.

§. 2. Quod postrema literarum tuarum parte miserandum Religionis statum in Gallia vehementer doles, flagrantissimum in Religionem amorem zelumque tuum, Nobis, et omni Gallicanæ Ecclesiæ satis cognitum, in hac querimonia tua recognovimus. Diu est cum boni omnes de honore Dei et gloria, æternaque salute animarum solliciti tantam isthic sacrarum rerum vastitatem metuebant; postquam enim Ecclesia, illam apud vos propemodum amisit potestatem, quam a Christo Domino accepit, ut jam religionem tueri vix possit, quod aliud est expectandum, quam ut isthic omnis religio funditus pereat? Coercendi fuerant impii, qui flagitiosis, execrandisque scriptis regnum istud compleverunt, et in homines omnis religionis expertes, divinamque Majestatis osores severe animadvertendum; quorum tamen interea licentiam et impunitatem alit eorum lenitas, qui non nisi tacendo conservandam esse arbitrantur publicam pacem; atqui hoc silentio, quantum non Ecclesia modo, sed ipsa Respublica detrimentum capiat, et in dies acceptura sit gravius, nemo non videt. Clericos Regulares Societatis Jesu e Diœcesi tua, ut ex omni Regno pulsos vehementer doles, et qui in Lotharingia ad tuam pertinent Diœcesim conquereris diu superesse non posse. Retineri profecto nunc maxime oportebat strenuos Christianæ Religionis, et Catholicæ Fidei propugnatores; qui præterea studiosis literarum adolescentibus, impietatis pestem defenderent, juvaniles animos religiosis sensibus docendo perfunderent, ac suæ virtutis odore et exemplo ad studium pietatis excitarent. Sed Deo aliter visum. Illum (neque enim quidquid aliud Nobis est reliquum) in humilitate cordis Nostri enixe rogemus, ut Ecclesiam suam nunc temporis gravissime laborantem præsentissima ope sua quam celerrime adjuvet. Et Fraternitati tuæ, quam in Nostræ charitatis gerimus sinu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die vigesima prima Maii Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto, Pontificatus Nostri anno Septimo.

Dat. die 29. Maii 1765. Anno VII.

CDLXIX.

Gratulatur cum Sarlatensi Episcopo quod grate acceperit Constitutionem *Apostolicum* confirmatoriam Instituti Societatis Jesu, quodque Pastoralem Instructionem pro sua Diœcesi ea de re typis mandari curaverit.

Venerabili Fratri Henrico Jacobo Episcopo Sarlatensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Binas a Fraternitate tua Epistolas, accepimus, alteram gratulabundam quod Constitutione Nostra Societatis Jesu Institutum confirmavimus, quod quidem officium tuum perquam Nobis fuit gratum ac perjucundum; alteram cum pastorali instructione tua, quam hoc tempore periculorum pleno typis excusam te edidisse, documento est, Ecclesiæ res ut par est fortunis tuis tibi esse potiores. Profecto dubitare non possumus, Fraternitatem tuam Deo ejusque

Filio Jesu Christo se caputque suum devovisse. Deum Ven. Frater in humilitate cordis Nostri precemur, ut his tenebris cæcisque procellis, quibus nunc ut cum maxime jactatur Ecclesia, divinæ aliquid lucis Nobis ostendat, vereque Nobis vobisque addat, et animos, quo eamdem Ecclesiam, e tot tantisque periculis aliquando possimus eripere. Et Fraternitati tuæ, quam in vinculo charitatis gerimus, intimo animi affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die vigesima nona Maii MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno septimo.

Dat. die 8. Junii 1765 Anno VII.

CDLXX.

Mexicano Archiepiscopo, vel eo defuncto Vicario Capitulari. facultates speciales impertitur pro proxime convocando Capitulo Generali Ordinis Fratrum Bethlemitarum.

Omnimodam observantiam Constitutionum hujus Ordinis, opportunasque conditas declarationes continet hujus Pontificis Constit. Anni 1763 Julii 7 relata in hujus Continuat. Tom. II. num. CCCLII. pag. 367. Constitutionem ipsam confirmavit, atque gesta in illius contemptum proscripsit Pontifex idem Constit. alia anni 1764 Augusti 27 relata hoc Tomo III. Num. CDXXXII. pag. 13.

Venerabili Fratri Emmanueli Archiepiscopo Mexicano, seu Vicario Capitulari, Metropolitana Ecclesia vacante, quod Deus avertat, legitime deputato

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater, salutem, et Apostolicam benedictionem.

Recensetur PrecedensConstitutio edita pro futura convocatione Capituli Generalis.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii Franciscus a Resurrectione, et Nicolaus a Sancto Francisco de Paula Fratres expresse professi Ordinis Fratrum Bethlemitarum nuncupatorum, ejusdemque Ordinis, ut ipsi asserunt, Procuratores Generales ad hanc Apostolicam Sedem deputati, nunc autem in Hispaniis commorantes, quod superiori anno emanarunt a Nobis literæ in simili forma Brevis, quibus Fraternitati tuæ, seu Vicario Capitulari, Metropolitana Ecclesia vacante, quod Deus avertat, legitime deputato, ut Capitulum Generale dicti Ordinis proxime habendum in Civitate Mexicana convocare, eique auctoritate Nostra præsidere, atque in eo pro tua pietate, prudentia, et zelo consulere iis omnibus, quæ non solum respiciunt exactam in posterum observantiam Constitutionum dicti Ordinis, sed etiam œconomicam administrationem redditurum, eleemosynarum, ac redditionem rationis juxta in dictis Constitutionibus præscripta, cæteraque omnia, ex quibus earumdem Constitutionum observantiam in pristinum restitui decus, ac quietem dicto Ordini reddi posse expediens esse judicabitur, curare, ac providere, et insuper ante convocationem ejusdem Capituli cognoscere, examinare, pronunciare, ac definire de jure, ac legitima qualitate, et potestate Superiorum aliorumque obtinentium ea dicti Ordinis munera, quibuscum in Capitulo Generali jus suffragii conjunctum esse solet ac insuper supplere, et sanare omnes, et quoscumque defectus juris, aut facti, si qui desuper intervenerint, quoad eos, qui hujusmodi jure dignos in servandis Constitutionibus Ordinis, cæterisque Christianis virtutibus exercendis se probaverint, atque exhibuerint, e diverso contumaces, atque inobedientes aliosque indignos repellere, ac removere, aliosque in eorum locum, ac munera substituere possis, et valeas, auctoritate Nostra Apostolica de plenitudine potestatis concessimus, et elargiti sumus, prout latius in dictis Nostris literis die XXVIII Augusti expeditis, quarum tenores præsentibus pro expressis haberi volumus, noscitur contineri.

Exponitur quanta cum Ordinis utilitate Capitulum idem celebraretur, si in eo nonnulli designati Religiosi interesse possent.

§. 2. Cum autem, sicut eadem expositio continebat, summopere utile, imo etiam necessarium foret, si eidem Capitulo proxime celebrando interessent dilecti filii Joannes Angelus a Sancto Ignatio, Sebastianus a Matre Dei, Joachimus a Sancto Josepho, Joannes a Jesu, et Ascentius a Doloribus, qui pro reparanda Regulari disciplina, extirpandisque abusibus et corruptelis, plures labores ac molestias pertulerunt, et se tamquam murum pro Domo Israel opposuerunt, et ideo de omnibus, quæ ad statum, et regimen prædicti Ordini spectant probe instructi, ac periti ad omnia recte constituenda, et bene in futurum disponenda plurimum ope-

ra, et consilio suo juvari possent; propterea Nos humiliter supplicari fecerunt ut in præmissis providere, et ut infra de benignitate Apostolica indulgere dignaremur.

Pontifex Mexicano Ordinario facultatem facit admittendi ad futurum Capitulum Generale quos utiliores in eo fore prospexerit.

§. 3. Nos igitur, qui prospero, ac felici prædicti Ordinis gubernio, ejusque decori, atque utilitati, et in pristinum statum restitutioni, quantum in Domino possumus, magis magisque consulere, ac prospicere in paternæ charitatis visceribus maxime desideramus, prædictos Joannem Angelum a Sancto Ignatio, Sebastianum a Matre Dei, Joachimum a Sancto Josepho, Joannem a Jesu, et Ascentium a Doloribus specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus hujusmodi inclinati, arbitrio Fraternitatis tuæ, seu Vicarii Capitularis, quod Deus avertat, Sede Metropolitana vacante, legitime deputati, dummodo superius exposita veritati nitantur, quod prius per te diligenter indagari, et constare volumus, ut eisdem Joanni Angelo, Sebastiano, Joachimo, Joanni, et Ascentio jus suffragii, vel voti, intra, aut etiam extra Suffragantium, aut Vocalium a Constitutionibus Ordinis prædicti præfinitum numerum, in proximo futuro Generali Capitulo, si, cum ad te hujusmodi Nostræ pervenerint, ipsis vel eorum aliquis, eamdem suffragii seu voti prærogativam per alicujus muneris assequutionem, vel alio aliquo legitimo modo adepti non sint, arbitrio, et prudentia tua, vel prædicti Vicarii, prout in Domino magis expedire existimabis, concedas, et elargiaris, auctoritate Apostolica committimus, et demandamus.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus præmissis, ac Constitutiobibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non Ordinis præfati etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis: quibus omnibus et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die VIII Junii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

CDLXXI

Dat. die 8. Julii 1765. Anno VII.

Confirmatio, et approbatio erectionis Monasterii Monialium Ordinis Visitationis Beatæ Mariæ Virginis sub regula, et instituto S. Francisci Salesii in Civitate Genuæ.

Clemens Episcopus
Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam

Proemium.

§. 1. Sanctimoniales Virgines, tamquam lilia, in horto concluso plantatas, odorem suavitatis Christo Domino, qui pascitur inter lilia, juxta laudabilia Instituta, quæ noviter susceperunt, reddere satagentes, Nostri muneris, est in earum pio proposito confovere, et sacras ædes a Christifidelium pietate, munifice largitis opibus constructas, et in regularia cœnobia, delegata Sedis Apostolicæ auctoritate erectas, pro firmiori erectionis hujusmodi validitate, Apostolico munimine roborare, ut exinde illa proveniant eximia charitatis opera, per quæ incessanter divina collaudetur majestas, et æternæ salutis promereatur securitas.

Recensetur origo hujus novi Monasterii.

§. 2. Sane pro parte dilectarum in Christo filiarum modernarum Priorissæ, et Monialium Monasterii Ordinis Visitationis Beatæ Mariæ Virginis sub regula Sancti Francisci Salesii nuncupati Civitatis Januensis, Nobis nuper exhibita petitio continebat, quod alias antiquissima, et satis ampla Universitas artium Merciariorum, et Corregiariorum præfatæ Civitatis, Ecclesiam sub titulo Sanctorum Bernardini, et Alexii una cum eidem Ecclesiæ conjuncta domo optime absoluta pro educandis inibi in Dei timore filiabus artium hujusmodi professorum propriis sumptibus ædificavit, in qua quidem domo viginti ex dictis filiabus una cum tribus personis illis inservientibus propriis ejusdem Universitatis expensis manuteneri consuevit.

Supplices preces pro veteri

§. 3. De anno vero Domini mille-

conservatorio in Monasterium erigendo, et approbatio Sacræ Congregationis Episcoporum, et Regularium.

simo septingentesimo quinquagesimo octavo, tunc esistentes Deputati ipsius Universitatis, domum præfatam ad usum Conservatorii successive redactam, et sufficientibus reditibus ditatam, in formale Monasterium dicti Ordinis cum clausura, sub eisdem tamen regula, et Instituto præfati Sancti Francisci Salesii pro filiabus eorumdem Professorum, et mulieribus ex Professorum hujusmodi viduis dumtaxat erigi facere desiderantes, supplices ad hujusmodi effectum Nobis porrexerunt preces, quibus precibus a Nobis ad Congregationem tunc existentium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium præpositæ remissis, Congregatio ipsa, post maturum desuper habitum examen, per ejus Rescriptum sub die decima quinta mensis Septembris præfati anni emanatum, et a Nobis sub die vigesima ejusdem mensis, et anni approbatum commisit Venerabili Fratri Nostro moderno Archiepiscopo Januensi, ut ipse Archiepiscopus, veris existentibus narratis, et postquam sibi constitisset, fabricam dicti Conservatorii cum Ecclesia, Campanile, Choro, Sacristia, Refectorio, Dormitorio, locis separatis tum pro Novitiis, tum pro educandis, Hortis, et Spatiis, numeris omnibus esse absolutum, et suppellectili tam sacra, quam profana sufficienter instructam, nec non eidem Conservatorio in Monasterium, ut infra, erigendo, annuum reditum pro congrua substentatione viginti Monialium, et ipsius Monasterii, postquam illud etiam, ut infra, erectum fuisset, manutentione, sufficientem vere, et cum effectu fuisse assignatum, ad petitam erectionem enunciati Conservatorii in Monasterium formale sub regula, et instituto ejusdem Sancti Francisci Salesii, et clausuræ declarationem pro suo arbitrio, et conscientia deveniret.

Archiepiscopus Genuensis Monasterium erexit, redditus illius, et Religiosarum numerum præfinivit, nec non privilegia concessit.

§. 4. Qui Archiepiscopus facultatibus per ipsum Rescriptum, ac etiam per peculiarem præfatæ Congregationis Epistolam sibi tributis utendo, verificatisque prius omnibus, et singulis in eodem Rescripto sibi verificari injunctis, dictum Conservatorium in verum, et formale Monasterium cum clausura, sub regula, Instituto, et Ordine præfatis, Apostolica sibi delegata auctoritate, perpetuo erexit, et instituit. Eidemque Monasterio, sic, ut præfertur, erecto, et instituto, ac præfatis modernis Priorissæ, et Monialibus, ut idem Monasterium, ac ipsæ modernæ, et pro tempore existentes dicti Monasterii Priorissa, et Moniales, nec non personæ in eo pro tempore degentes, omnibus, et singulis privilegiis, facultatibus, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, prærogativis, indulgentiis, favoribus, aliisque gratiis universis, tam Spiritualibus, quam Temporalibus, aliis Monasteriis dicti Ordinis, eorumque Priorissis, ac Monialibus, aliisque personis in eis, ut præfertur, commorantibus, et Christifidelibus illarum Ecclesias visitantibus quomodolibet concessis, dummodo tamen illa essent in usu, nec hactenus revocata, aut sub aliqua revocatione compræhensa, et Sacris Canonibus, ac præcipue Concilii Tridentini decretis, regularibusque dicti Ordinis Institutis non adversarentur, et in posterum concedendis, et quibus illa, vel de jure, usu, consuetudine, aut alias quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur, et gaudent, ac uti, frui, potiri, et gaudere possent quomodolibet in futurum, similiter uti, frui, potiri, et gaudere, libere, et licite valerent, ac si eisdem modernis, et pro tempore existentibus Priorissæ, et Monialibus dicti Monasterii, sic, ut præfertur, erecti, et instituti expresse concessa fuissent, plenam, liberam, et omnimodam facultatem eadem Apostolica sibi delegata auctoritate concessit, et impartitus fuit, prout in uno sub die vigesima sexta Mensis Junii anni ejusdem Domini millesimi, septigentesimi, quiquagesimi noni, nec non pro felici gubernio, et prospera directione dicti Monasterii, sic ut præfertur, erecti, et instituti, ubi ad præsens sexdecim Moniales professæ Capituli Vocales nuncupatæ, ac duæ Puellæ in statu probationis, et quatuor Sorores inservientes, quas dictus Franciscus Sorores domesticas appellari voluit, reperiuntur, et in quo, benedicente Domino, plures Puellæ præfatum Institutum profiteri exoptant, Priorissam, aliasque Officiales ad triennium elegit, prout in altero sub die vigesima octava mensis Decembris, præfati anni Domini millesimi septingentesimi quinquagesimi noni ab eodem Archiepiscopo respective emanatis decretis plenius contineri dicitur.

Preces Pontifici porrectæ, ut gesta huc husque Apostolica auctoritate confirmare vellet.

§. 5. Cum autem sicut eadem petitio subjungebat, ea, quæ Sedis Apostolicæ munimine roborantur, firmius subsistant, et ab omnibus, exactius observari soleant; prop截 propereaque præfatæ modernæ Priorissa, et Moniales, ne adversus erectionem, institutionem,

concessionem, facultatis impartitionem, electionem, nec non unum, et alterum ab eodem Archiepiscopo desuper, ut præfertur, emanata decreta hujusmodi quidquid umquam sub quovis prætextu, colore, vel ingenio, aut ex quavis causa, vel occasione a quibuslibet personis cujuscumque gradus, conditionis, et auctoritatis illæ existant, opponi, seu illa impugnari, aut eis contradici queat, plurimum cupiant erectionem, institutionem, concessionem, facultatis impartitionem, electionem, nec non unum, et alterum desuper, ut præfertur, emanata decreta hujusmodi pro validiori omnium, et sigulorum præmissorum firmitate, subsistentia, et stabilitate, ac inviolabili observantia per Nos, et Sedem Apostolicam perpetuo, ut infra, approbari, et confirmari; quare pro parte dictarum modernarum Priorissæ, et Monialium Nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus eis in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex erectionem supradicti Monasterii, et omnia gesta approbavit, et confirmavit.

§. 6. Nos igitur, qui desideria justa petentium ad exauditionis gratiam libenter admittimus, easdem modernas Priorissam, et Moniales specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, easque, et earum quamlibet a quibusvis excomunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis censuris, et pœnis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium tantum consequendum, harum serie absolventes, et absolutas fore censentes, ac unius, et alterius decretorum præfatorum respective tenore, spræsentibus pro expressis habeantur, hujusmodi supplicationibus inclinati, erectionem, institutionem, et electionem præfatas, ac unum, et alterum desuper, ut præfertur, ab eodem Archiepiscopo Apostolica sibi delegata auctoritate præfata emanata decreta hujusmodi, cum omnibus, et singulis in ipsis decretis contentis, et expressis, privilegiis, facultatibus, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, prærogativis, indulgentiis, favoribus, et gratiis universis, tam spiritualibus, quam temporalibus, eidem Monasterio sic, ut præfertur, erecto, et instituto, ac præfatis modernis, et pro tempore existentibus dicti Monasterii sic, ut præfertur, erecti, et instituti, Priorissæ, et Monialibus, aliisque personis in eo, ut præfertur, pro tempore degentibus, ac Christifidelibus præfatam Ecclesiam dicti Monasterii sic, ut præfertur, erecti, et instituti pro tempore visitantibus ab eodem Archiepiscopo, dicta Apostolica sibi delegata auctoritate, ut præfertur, concessis, et impartitis, eisdem modo, et forma, quibus illa concessa, et impartita sunt, dummodo tamen illa sint in usu, et nullatenus in aliquo revocata, nec sub aliqua revocatione comprænhensa, ac eisdem Sacris Canonibus, præfatisque Concilii Tridentini hujusmodi decretis, regularibusque dicti Ordinis Institutis minime adversentur, cum omnibus inde legitime sequutis quibuscumque, Apostolica auctoritate præfata, tenore præsentium perpetuo approbamus, et confirmamus, illisque perpetuæ inviolabilis, et irrefragabilis Apostolicæ firmitatis robur, vim, et efficaciam adjicimus; omnesque, et singulos, tam juris, quam facti, et solemnitatum, aliosque, quantumvis substantiales defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, aut intervenisse dici, vel censeri possit, in eisdem, quatenus opus sit, supplemus.

Insuperque mandat ut Institutum, et Constitutiones Ordinis in hoc Monasterio perpetuo observentur.

§. 7. Et ad hoc in dicto Monasterio sic, ut præfertur, erecto, et instituto susceptum dicti Sancti Francisci Salesii Institutum semper in suo robore permaneat, idemque Institutum in eodem Monasterio sic, ut præfertur, erecto, et instituto numquam immutari, relaxari, aut deformari, vel alterari possit, quod idem Monasterium sic, ut præfertur erectum, et institutum, vere præfati Ordinis Visitationis ejusdem Beatæ Mariæ Virginis existit, et uti tale ab omnibus habeatur, et reputetur; ideoque in eo a præfatis modernis et pro tempore existentibus Priorissa, et Monialibus ejusdem Monasterii sic, ut præfertur, erecti, et instituti, aliisque personis inibi pro tempore degentibus Constitutiones, et Regulæ a præfato Sancto Francisco Salesio præscriptæ, semper, et omni tempore inviolabiliter observari, et adimpleri debeant, nec præfatæ modernæ, et pro tempore existentes dicti Monasterii sic, ut præfertur, erecti, et instituti Priorissa, et Moniales, aliæque personæ inibi pro tempore degentes ab illarum omnimoda observantia, et totali adimplemento ullo umquam tempore resilire, aut recedere valeant, dicta Apostolica auctoritate etiam perpetuo statuimus, et declaramus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 8. Præsentes quoque semper, et perpetuo validas, et efficaces esse, et fore, ac nullo umquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, vel alio quocumque defectu notari,

impugnari, invalidari, retractari, aut in jus, vel controversiam vocari, nec sub quibusvis similium, vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus, modificationibus, aut aliis contrariis dispositionibus, per Nos, et Sedem Apostolicam præfatam, sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis clausulis, et decretis, etiam Motu proprio, et ex certa scientia pro tempore factis, et faciendis comprehendi, vel confundi, sed semper ab illis excipi, et quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, et validissimum statum restitutas, repositas, et plenarie reintegratas, ac de novo etiam sub quacumque posteriori data per modernas, et pro tempore existentes Priorissam, et Moniales dicti Monasterii sic, ut præfertur, erecti, et instituti quandocumque eligenda, concessas esse, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere; sicque, et non alias per quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, Vice-legatos, dictæque Sedis Nuncios, et quosvis alios quavis auctoritate fungenes, ac honore, et præeminentia fulgentes, judicari, et definiri debere; et quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, et inane etiam decernimus.

Derogatio contrariorum.

§. 9. Non obstantibus Nostra, et Cancelleriæ Apostolicæ regula de Gratiis, et Indulgentiis non concedendis ad instar, ac recolendæ memoriæ Clementis Papæ Octavi prædecessoris Nostri super modo, et forma communicandi Indulgentias per Monasteria, Congregationes, et Confraternitates de anno pariter Domini millesimo sexcentesimo quarto, seu alio veriori tempore edita Constitutione, quæ incipit Quæcumque a Sede Apostolica etc., aliisque quibusvis etiam in Synodalibus, Provincialibus, Generalibus, et Universalibus Conciliis editis, vel edendis, specialibus, vel generalibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, et quatenus opus sit, dicti Ordinis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, et Consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et literis Apostolicis quibuslibet Superioribus, et personis in genere vel in specie in contrarium præmissorum quomodolibet forsan concessis, confirmatis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione alias de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, et individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia etiam exquisita forma ad hoc servanda foret, tenoris hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, et forma in illis tradita, observata, et inserti forent, iisdem præsentibus pro plene, et sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, latissime, et plenissime ad præmissorum omnium validissimum effectum, hac vice dumtaxat, harum quoque serie specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ absolutionis, approbationis, confirmationis, roboris, adjectionis, defectuum suppletionis, declarationis, decreti, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverint incursurum. Datum Romæ apud S. Majorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo sexagesimo quinto, octavo Idus Julii Pontificatus Nostri Anno septimo.

Relatis singulis Pontificiis Constitutionibus hujus Anni Septimi Ecclesiasticam materiam spectantibus, gradum facimus ad eas, quo hoc eodem Anno temporalem respiciunt Pontificiam auctoritatem.

Dat. die 11. Augusti 1764. Anno VII.

CDLXXII.

Prævia confirmatione, et respectiva moderatione Literarum Gregorii XIII. diei 21. Martii 1581. nonnulla de novo statuit quoad electionem Notariorum Curiæ nuncupatæ *Turroni* in Civitate Bononiæ a Præsidibus Montis Pietatis illius Civitatis faciendam.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Exponitur antiqua methodus a Gregorio XIII. statuta pro horum Notariorum electione.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti Filii Præsidentes Montis Pietatis dudum instituti in Nostra Civitate Bononiæ, quod præter alia a Summis Pontificibus prædecessoribus Nostris disposita, quoad electionem præcipue Notariorum Curiæ *Turroni* ejusdem Civitatis, fel. rec. Gregorius PP. XIII. in suis literis in simili forma Brevis desuper expeditis die XXII. Martii anni MDLXXXI. inter cætera mandavit, ut Præsidentes, seu Officiales prædicti Montis Pietatis pro tempore existentes, eligerent octo Notarios ab ipsius Civitatis Gubernatore pro tempore approbandos, aliumque, qui caput Notariorum dicitur, dictorumque Notariorum officium ad biennium tantum, et cum prorogatione ad summum alterius biennii, illius vero, qui caput Notariorum dicitur, pro eo temporis spatio, quod prædictæ Curiæ *Turroni*, causisque ibidem gerendis expedire videbitur, arbitrio dictorum Præsidentium duraret, ea tamen adjecta lege, ut denuo eligi nequiret in Notarium is, qui semel officium hujusmodi exercuisset, nisi elapso postmodum decennio, et constito nullam ipsum cum Civibus, et personis dictæ Civitatis necessitudinem, dependentiam, aut quodvis aliud interesse habere, hæcque omnia sub excommunicationis sententia per quemlibet contravenientem eo ipso incurrendæ inviolabiliter observari præscripsit, et alias prout in præfatis literis, quarum tenor est, ut sequitur videlicet =.

Tenor literarum Gregorii XIII.

Gregorius XIII. = Ad perpetuam rei memoriam=Superna providentia, quæ » cunctos Fideles statuit in rectitudine » gubernandos, Supremam Pontificalem » ad hoc Nobis, meritis, licet imparibus, contulit dignitatem, ut præ » cœteris provisionis Nostræ ministerio » quorumlibet Tribunalium, præsertim » in Civitatibus, Terris, et Locis Sedi » Apostolicæ immediate subjectis ad ju» stitiæ cultum institutorum officia salubriter dirigantur, et sublatis abusi» bus, qui ex nimia præteritorum temporum licentia, et seu Notariorum, » et Scribarum malitia, ac impunitate » invaluerunt, reformationem suscipiant » atque ad debitam normam reducan» tur. Alias siquidem, cum Nos Reformationi Curiæ *Turroni* Civitatis Nostræ Bononiæ solerti studio, et vigilantia intenderemus, animadverte» remusque ibidem multos abusus irepsisse, ut non modica emendatione, » et correctione opus esset, dilectis Filiis Presidentibus Montis Pietatis in » dicta Civitate dudum instituti, inter » alia significari fecimus Nostræ mentis, et intentionis esse, ut ea redditum Curiæ *Turroni* hujusmodi pars » quæ ad ipsum Montem legitimo emptionis titulo pertinere dignoscitur, » eidem Monti absque ulla diminutione integra, atque illæsa præservaretur, et præstaretur. Quodque omnes » Notarii ejusdem Curiæ *Turroni*, ac » ille, qui caput Notariorum dicitur, » mutarentur, ac illorum loco octo dumtaxat alii Notarii forenses quidem, » et legales, rerumque ad officium Notariatus spectantium, præsertim criminalium periti, qui per pro tempore existentes Præsidentes, seu Officiales dicti Montis eligi, et ab ipsius » Civitatis Gubernatore pro tempore » existente approbari, officiumque Notariatus hujusmodi per seipsos, non » autem per Substitutum, vel Substitutos, fideliter, servata inter eos æqualitate, et paritate exercere deberent; » quorumque octo Notariorum officium » ad biennium cum prorogatione ad » summum alterius biennii tantum, illius vero, qui caput Notariorum dicitur, pro eo temporis spatio, prout » Curiæ præfatæ *Turroni*, negociisque » et causis ibidem gerendis expedire » videbitur, arbitrio ipsorum Præsidentium duraret, assignato eis competenti salario, ex quo se commode » sustentare possent, institueretur, et » quod illi, qui semel præteritis forsan temporibus, aut alias quandocumque aliquod ex officiis Notariatuum Curiæ *Turroni* hujusmodi exercuissent, si compertum foret eos in » rebus gerendis diligentiam, fidem, » integritatem, et legalitatem adhibuisse, et bonæ famæ odorem de se » reliquisse, nec ullam cum Civibus, » et personis dictæ Civitatis necessitudinem, dependentiam, aut quodvis » aliud interesse habere, eo casu non

» alias post lapsum decem annorum a » die dimissionis sui cujusque officii » Notariatus hujusmodi computandorum, et non antea in Notarios ejusdem *Turroni* iterum eligi possent. Cum » autem sicut accepimus, præfati Præsidentes, menti, et intentioni Nostris » prædictis inhærentes, ad electionem, » et deputationem Notariorum hujusmodi, et illius, qui caput Notariorum nuncupatur, processerint, aliaque circa præmissa, et in illorum » exequutionem statuerint, et ordinaverint, Nos, ne de mente, et intentione Nostris prædictis, ac inde sequutis quibuscumque, ullo umquam » tempore dubitari, et præmissa sic per » Nos publicæ utilitatis procurandæ, » et justitiæ conservandæ zelo, exquisita negligi contingant, providere volentes, electionumque, et deputationum hujusmodi, ac inde sequutorum » quorumcumque tenoribus præsentibus » pro expressis habentes, Motu proprio » non dictorum Præsidentium, vel aliorum pro eis Nobis super hoc oblatæ » petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione, et certa scientia Nostra, » ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia, et singula superius expressa, ac electiones, deputationesque hujusmodi, Apostolica auctoritate, tenore præsentium approbamus, et confirmamus, ac illis perpetuæ, et inviolabilis firmitatis robur adjicimus, » omnesque, et singulos tam juris, » quam facti defectus, si qui intervenint in eisdem supplemus, illaque valida, et efficacia fore, et esse, ac » suos plenarios, et integros effectus » sortiri, atque ab omnibus ad quos » spectat, et spectabit quomodolibet » in futurum inviolabiliter observari, » ipsasque ad id quibusvis sententiis, » censuris, et pœnis alisque juris et facti » remediis cogi, et compelli, neque » ab eis quovis prætextu resilire posse, » sicque mentis, et intentionis Nostræ » fuisse, et esse, ac ita per quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, et Curiæ *Turroni* hujusmodi, causarum Palatii Apostolici Auditores, » nec non ipsius Civitatis Gubernatores, » ac Santæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, sublata eis, et eorum cuilibet quavis » aliter judicandi, et interpentandi facultate, et auctoritate, judicari, e definiri debere, nec non si secus super » his a quoquam, quavis auctoritate, » scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, et inane decernimus, et declaramus. Et nihilominus » pro potiori cautela harum serie perpetuo statuimus, et ordinamus, eam » partem redditunm Curiæ *Turroni* hujusmodi, quæ ad Montem præfatum » tam vigore emptionis alias ad commodum ejusdem Montis factæ, quam » indulti Apostolici super inde ad illius » favorem concessi, pertinet, integram, » atque salvam pro eodem Monte omnino præservandam esse, nec a quoquam aliqua ex parte diminui posse, » aut deberi, supportatis tamen per dictum Montem, debitis, et consuetis » oneribus; Insuper Notarios Curiæ *Turroni* hujusmodi dictis qualitatibus » præditos, et octo numero dumtaxat » esse, ac ultra illos eum, qui caput » Notariorum dicitur, modo, et forma » præmissis eligi, et approbari, atque » per se ipsos, non autem per Substitutos, suum cujusque officium exercere, et inter eos æqualitatem, et » paritatem servare, illisque de competenti salario provideri, ipsorumque » octo Notariorum officium ad biennium cum prorogatione alterius biennii ad summum: ejus vero, qui caput Notariorum dicitur, pro eo temporis spatio, prout prædictæ Curiæ » *Turroni*, causisque ibidem gerendis » videbitur expediri, arbitrio dictorum » Præsidentium dumtaxat durare debere, et nonnisi in casibus prædictis, » et elapso decennio, ut præfertur, » computando, rursus in Notarios ejusdem Curiæ *Turroni* eligi posse, hæcque omnia, et alia supradicta, sub » excommunicationis sententia, per » quemlibet contravenientem, eo ipso » incurrendæ, inviolabiliter observari debere. Quo circa Ven. Fratri Episcopo Bononiensi, et dilectis Filiis Gubernatori Civitatis Nostræ Bononiensis » nunc, et pro tempore existentibus, ac » causarum Curiæ Apostolicæ Generali Auditori, motu simili mandamus, » quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alios præsentes literas, et in eis, contenta » quæcumque ubi, et quando opus fuerit, ac quoties pro parte Præsidentium prædictorum, vel quorumcumque aliorum interesse habentium, » aut alicujus eorum fuerint desuper » requisiti, solemniter publicantes, ac » ipsis in præmissis opportunæ defensionis præsidio assistentes, faciant » authoritate Nostra præsentes literas, » et in eis contenta hujusmodi ab omnibus, ad quos spectat, et spectabit » quomodolibet in futurum inviolabili-

„ ter observari, ipsosque illis pacifice frui, et gaudere. Non permittentes, eosdem Præsidentes, vel alios interesse habentes, aut eorum aliquos desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, perturbari, vel inquietari, contradictores quoslibet, et rebelles per sententias, censuras, et pœnas ecclesiasticas, aliaque opportuna juris, et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, nec non legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras, et pœnas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstantibus Nostra de non tollendo jure quæsito, aliisque Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, ac Civitatis et Curiæ prædictarum, etiam juramento, confirmatione Apostalica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, et consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Petrum die XXII. Martii MDLXXXI. Pontificatus Nostri Anno Nono. „

Preces porrectæ pro absolutione ob inobservantiam præcedentium literarum Gregorii XIII., et amplioribus facultatibus in futuris Notariorum electionibus.

§. 2. Verum quia sicuti eadem exposito subjungebat, licet dicti Præsidentes omnia in eisdem literis præscripta exequutioni comiserint, et adhuc curent, tamen propter exiguum numerum Notariorum, qui officia hujusmodi petant, vel ad illa exercenda apti sint, jamdiu evenit, quod semel electi Notarii, etiam ultra biennium in hujusmodi officio perrexerint, valdeque insuper timendum sit, quod aliquando necessitate ducti iidem Presidentes denuo eligant aliquem Notarium, qui antea officium hujusmodi exercuit, non elapso postmodum decennio, et quamvis aliquam ipse necessitudinem, dependentiam, aut quodvis aliud interesse cum Civibus, aliisque personis dictæ Civitatis habeat. Quocirca pro parte eorumdem Præsidentium Nobis humiliter supplicatum fuit, ut quatenus occasione præmissorum, in excommunicationis sententiam ipsi incidissent, ad cautelam eos absolvere, simulque facultatem imposterum quoties nullus sit, vel minus idoneus sit, qui officium Notariatus hujusmodi petat, prorogandi ultra biennium exercitium eorum, qui actu inserviunt, simulque eligendi, non adhuc elapso decennio illos, qui alias officia hujusmodi exercuerunt, et quamvis aliquam cum Civibus, et personis dictæ Civitatis necessitudinem, dependentiam haberent, eisdem Præsidentibus concedere, ac in præmissis providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et utrasque facultates indulget, prævia precedentium literarum partiali reformatione, et derogatione.

§. 3. Nos itaque, eosdem Præsidentes specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis, a jure, vel ab homine, quavis, præterquam præmissorum occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, audita relatione Venerabilis Fratris Vincentii S. R. E. Cardinalis Malvetii nuncupati Archiepiscopi Bononiensis, facultatem eisdem Præsidentibus, quominus ipsi in excommunicationis sententiam prædictis de causis inciderint, absolvere se faciendi in forma Ecclesiæ consueta a propriis Confessariis, et a censuris, ac pœnis quibuscumque se liberare, authoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, et indulgemus, atque insuper eorumdem Præsidentium arbitrio, tum quod ad personas, qualitatesque octo Notariorum dictæ Curiæ *Turroni* imposterum eligendorum, tum quod ad prorogationem eorum deputationis attinet, remittimus, et conferimus, non obstantibus supra memorati Gregorii XIII. literis; quibus, quoad ea, quæ præsentibus adversantur, etiamsi pro illarum sufficienti derogatione specifica, ac individua, de verbo ad verbum mentio habenda, aut alia exquisita forma servanda foret ad præmissorum effectum specialiter, et expresse derogamus; in reliquis vero omnibus, et easdem literas, et omnia in eis disposita quæcumque quoad eligendi jus, ac electionis formam, cæteraque in illis contenta confirmamus, et amplissime approbamus, easque servandas esse omnino volumus, nisi aliter ab temporum circumstantias expedire videbitur, quo casu Nobis, et Successoribus Nostris supplicandum esse pro illarum derogatione volumus, et jubemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes literas semper validas, firmas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus fortiri, et obtinere, et illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis

per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et defeniri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus Apostolicis, ac Universalibus, Provicialibusque Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xi. Augusti MDCCLXIV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 30. Augusti 1764. Anno VII.

CDLXXIII.

Præscribitur forma pro recognitionibus characterum apponendis in Ordinibus directis Sacro Monti Pietatis, et in Chirographis Mandati Procuræ servanda tam in Urbe, quam in tota Pontificia ditione.

Clemens PP. XIII.

MOTU-PROPRIO

Referuntur incomoda, et pericula Officialium S. Montis Pietatis ex actuali methodo in ordinibus, et Chirographis Procuræ.

§. 1. Quamvis ad custodiendam, ac prompte, expediteque solvendam pecuniam, quam Mons Pietatis Urbis titulo depositi recipere consuevit, Statuto ejusdem Montis cautum fuerit, solvi tunc id pecuniæ debere, cum exhibentur Mandata, seu Ordines ab iis subscripti, quorum nomine deposita custodiuntur; suspendendam vero, differendamque ejusdem pecuniæ solutionem, si aliqua de charactere, aut subscriptione creditoris trahentis oritur suspicio; quave servata regula nullam loco pio inferendam esse molestiam; nihilominus ne forte deinceps eveniat, quemadmodum aliquando evenisse accepimus, ut aliquo subducto pecuniæ deposito, falsi cujuspiam Ordinis causa, etsi nihil vitii ei inesse videatur, Mons ipse Pietatis in eas angustias redigatur, ut magno dispendio gravissimis sese litibus implicet, quarum etiam incerti sint exitus, ob varias, dissidentesque Judicum opiniones, atque ob hæsitationem a Rota Nostra Romana ostensam, creditori ne, an Monti sit subeundum periculum, cui improborum fraude deposita ipsa obnoxia esse possunt; Nos considerantes quam maxime dedecere, æquitatique repugnare ut Mons Pietatis ob deposita ipsa, quæ publicis commodis provisurus recipit, atque servat absque ullo deponentium impendio, quidquam in casibus mere fortuitis detrimenti ferat, ejus indemnitati prospicere decreveramus.

Pontifex speciali comissioni injunxit novæ methodi propositionem.

§. 2. Sed antequam ea de re constitueremus, tribus Præsulibus Paracciano, Azpuru, et De Zelada Rotæ Nostræ Romanæ Auditoribus ejus cognitionem delegandam esse putavimus, ut inquirerent, et ad Nos denique referrent, quid Statuto esse opus arbitrarentur. Hi cum rem diligenter, ac serio perpendissent, Nobis exposuerunt, in hanc se omnes sententiam convenisse, ut præservatis, prout de jure, et quatenus de jure quibuscumque casibus præteritis, ac omnibus judicatis desuper editis, aut etiam ex causa de præterito proferendis, consuli futuris tamen casibus per viam legis hisce regulis possit =.

Tenor novarum regularum propositarum.

» I. Quod omnes, et quicumque
» Ordines solutionum pecuniarum in
» Monte Pietatis depositarum subscri-
» pti a suo vero creditore, cujus sit
» cognita manus, atque subscriptio,
» statim, et indilate persolvantur, ut
» præscribitur in Statutis ipsius Montis
» Pietatis Cap. XLV.

» II. Quod in aliis Ordinibus,
» quorum dubiæ, et suspectæ sint sub-
» scriptiones Creditorum trahentium,
» suspendi possit solutio, injuncta legali
» recognitione eorum characteris, facien-
» da per rogitum publici Notarii in
» hunc, qui sequitur modum.

» III. Quod scilicet si creditor,
» seu trahens degat in Urbe Roma,
» recognitio manus fieri debeat coram
» publico Urbis Notario per ipsum sub-
» scribentem, præsentibus ad majorem
» cautelam duobus testibus, eidem No-
» tario cognitis, qui ante ipsius Nota-
» rii rogitum sese subscribant pro ve-
» ritate ejusdem personæ subscribentis

» IV. Quod, si e converso tra-
» hens moretur extra Urbem, et ubi-
» que locorum, similiter recognitio
» manus per ipsum subscibentem, et
» per duos, ut supra testes fieri de-
» beat coram publico illius Regionis
» Notario, adhibita ulterius legalitate
» Episcopi Diœcesani, vel Nuncii Apo-
» stolici, vel sin minus Magistratus lo-
» calis, unde pateat, quod Notarius
» vere sit publicus, et idoneus, qua-
» lem se facit, ejusque scripturis pu-
» blica fides adhibeatur. Hujusmodi ve-
» ro legalitas a publicis Urbis Notariis,

» et respectivis testibus recognosci de» beat in forma solita, et consueta.

» V. Quod si ullo unquam tempore exhibeantur Ordines creditorum » in Urbe præsentium, vel absentium » quorum subscriptio, nedum sit in» cognita, sed ob illorum prædecessum » amplius in præscripta forma recogno» sci non possit, eo quidem casu, aliis» que forsan similibus, ne unquam no» vis fraudibus aditus, aperiatur, et ne » etiam in damnum hæredis, vel al» terius tertiæ adjectæ personæ solutio » retardetur, implorari debeat officium » Judicis, qui omnibus circumstantiis » rite perpensis, cunctisque probatis » de jure probandis, in calce eorum» dem Ordinum præscribat, et man» det cui juris fuerit ejus depositi con» signationem, quæ sic expleta ad quo» scumque effectus ita legitime facta » reputetur, perinde ac si præscripta, » quo supra modo, recognitio præces» serit.

» VI. Denique quod iis omni» bus rite servatis, et adimpletis, sa» tis cauta, et tuta declaretur, et in» telligatur facta solutio Ordinum cu» juscumque trahentis, vel ejus legi» timi Procuratoris, quin deinde Mons » Pietatis de ullo periculo teneatur in » quocumque casu fortuitu falsitatis cha» racteris eorumdem Ordinum, addita » insuper declaratione, quod omnes » præscriptæ cautelæ non solum in» demnitatem respiciunt ipsius Montis, » ejusque Ratiocinatoris, ne fraudibus, » et detrimentis quotidie exponatur, » sed tendunt etiam ad majorem se» curitatem ipsorum deponentium, » quibus non aliquid exosum onus im» positum, sed ita magis provisum vi» deri poterit, ut melius eorum depo» sita custodiantur.

Pontifex relatas regulas approbat, easque ad Procuræ mandata extendit.

§. 3. Nos autem cognita hujusmodi sententiæ æquitate, confidentesque id consilii genus huic Nostro Monti Pietatis indemnitati fore, quibuscumque in contrarium, iisque etiam, si quorum forte specialis esset facienda mentio, hic pro expressis habentes, Motu Proprio, certa scientia, deque plenitudine Apostolicæ auctoritatis Nostræ approbamus, omnibusque suis partibus confirmamus sex articulos modo descriptos, eosque vim legis obtinere, ac perpetuo in casibus futuris observari volumus, declarantes, quod quidquid sancitum est de Ordinibus, æque constitutum omnino intelligi de Procuræ Mandatis debeat, præservatis prout de jure et quatenus de jure quibuscumque præteritis casibus, et omnibus judicatis desuper editis, aut etiam ex causa de præterito proferendis.

Reservantur speciales providentiæ in casu falsitatis detectæ.

§. 4. Quod si memorata particularis trium Rotæ Nostræ Romanæ Auditorum Congregatio tollendæ deinceps fraudis, meliusque loco pio prospicendi causa existimaverit, plectendos pœna mortis esse auctores falsitatis, si qua imposterum quocumque modo, ac forma, circa ejusdem Montis Pietatis deposita, etiam exiguæ summæ instructa fuerit, Nos tamen nihil modo ea de re statuendum duximus, statuturi certe opportuniore occasione, ac tempore cum generatim de pœnis decernendum erit.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes, ipsas præsentes literas de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis Nostræ, vel quocumque alio defectu, seu nullitate impugnari non posse, sed semper validas, et efficaces fore, et esse ita quidem ut, quindecim elapsis diebus respectu hujus Nostræ Urbis, ac triginta respectu totius Nostri Status Ecclesiastici, a die earum publicationis, omnes et singulos tam in Urbe, quam in toto Statu Ecclesiastico, et Legationibus existentes, et extra obligent ita, atque arctent, ac si unicuique eorum personaliter, et nominatim intimatæ fuissent; sicque in præmissis omnibus, et singulis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam Palatii Apostolici Auditores, et ejusdem S. R. E. Cardinales Legatos a latere, Camerarium, nec non Cameræ Apostolicæ Præsidentes Clericos, et quosvis alios quavis auctoritate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere; ac irritum, et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, Statutis, Usibus, Reformationibus, et Consuetudinibus in contrarium minime obstantibus: nec non privilegiis, indultis, etiam, literis Apostolicis quibusvis personis, et Judicibus sub quavis forma concessis, confirmatis, et innovatis; quibus omnibus, et singulis illorum, cæterisque contrariis quibuscumque hic forsan exprimendis, et inserendis, specialiter, ac expresse amplissime derogamus. Datum Romæ ex nostro Palatio Apostolico Quirinali hac die xxx. Augusti MDCCLXIV.

Dat. die 3 Septembris 1764. Anno VII.

CDLXXIV.

Methodus habenda in confectione Albi Senatorii, nec non præfixione Consiliariorum in Civitate Matelicæ a Sacra Consulta constituta, approbatur, et observari mandatur.

Clemens PP. XIII.

Ad futurum rei memoriam

Refertur antiqua methodus, et incomoda derivantia in confectione Albi Senatorii, et resolutio Sacræ Consultæ ad talia incomoda removenda.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii nonnulli Consiliarii Oppidi Civitatis nuncupatæ Matelicæ Nobis, atque huic Apostolicæ Sedi etiam in temporalibus subjectæ, quod cum in eorum Consilio nil certi esset præscriptum pro recto ordine, ac methodo Albi Senatorii vulgo *il Bussolo*, quamplures persæpe oriebantur controversiæ, ac perturbationes, quæ illorum Civium tranquillitati officiebant; Quapropter Venerabiles Fratres Nostri S.R.E. Cardinales super Consultationibus Civitatum, Terrarum, et Locorum Status Nostri Ecclesiastici, auctoritate Apostolica deputati, eorum quieti consulere satagentes prudentem in his præscripserunt ordinem, cujus exequutio postmodum ab ipsis injuncta fuit Gubernatori dictæ Civitatis per Epistolas datas die IX Febr. præteriti Anni MDCCLXIII. tenoris sequentis videlicet =.

Tenor resolutionum Sacræ Consultæ.

» Essendosi partecipato alla Sagra Consulta quel più, che ha Ella » significato relativamente al foglio trasmessole rapporto alla rinnovazione » di codesto Bussolo, la medesima vuole, che Ella faccia rinnovare il Bussolo suddetto a tenore di quanto si » prescrive nell'accluso foglio. Così eseguirà, e Dio la conservi = Folium autem una cum eisdem Epistolis transmissum, erat ut sequitur videlicet = Per » dare la Sagra Consulta uno stabile » provvedimento al Bussolo di Matelica, e rimuovere gl' inconvenienti, » che colà sieguono, essendo questo » regolato capricciosamente, anche contro alcune ordinazioni della medesima, ha creduto, che nella rinnovazione di detto Bussolo debba tenersi il seguente metodo.

» Riconoscendosi dunque il Bussolo suddetto nello stato presente composto di quattro gradi, cioè di Gonfaloniere, di primo, secondo, e terzo Priore, e non essendo il ceto de » Consiglieri in numero sufficiente a poter compire tutti detti gradi, tanto » più che si vede ora l'assurdo, che » il grado de' Gonfalonieri si rende eguale al numero delli rimanenti Consiglieri, dal che ne proviene, che spiri il Bussolo suddetto, senza che » parte di essi Gonfalonieri abbiano assunto l' esercizio del loro impiego » nelli due anni, che si viene alla » rinnovazione di detto Bussolo, è venuta nella determinazione che si riduca il Magistrato a soli trè gradi, » cioè di Gonfaloniere, di primo, e » di secondo Priore, annullando l'altro di terzo Priore, come ancora, » che tale rinnovazione di Bussolo si » faccia ogni tre anni formandosi dieciotto Palle, giacchè trovandosi presentemente ascritti al numero dei » Gonfalonieri ventuno soggetti, valutando tre de' medesimi, che si trovano assenti, o impediti, dovranno » questi passarsi in un Bussolo, che » dovrà formarsi a parte degli Onorarj, » ed in tal guisa ciascuno delli Gonfalonieri esercenti assumerà nel triennio l' impiego, che gli spetta = Per » fissare poi il numero de' Consiglieri » in genere, ha determinato, che questi debbano essere cinquantaquattro » inclusivamente colli Gonfalonieri, » rendendo valide le proposte, che si » faranno nelli Conseglì coll' intervento, e presenza di quaranta Consiglieri, e per compire detto numero di » cinquantaquattro, non essendovi in » detta Città legge, o Statuto, che » prescriva gli requisiti degli aggregandi, dovranno aversi in vista quelle » persone della Città medesima sufficientemente possidenti, e dotate di » buona qualità non avendosi in considerazione Chierici, o altri privilegiati, quali *de jure* non si potessero obbligare, se non che nel caso, » rispetto alli primi, rinunziassero al » di loro privilegio del Chiericato » a tenore dell' Eugubina, e riguardo alli secondi, che rinunziassero a qualunque di loro privilegio per » godere de' respettivi gradi, previa » però l'approvazione de' Superiori, a » quali spetta la cognizione delli di loro privilegi, per il qual fine dovrà » prefiggerglisi un congruo termine, » dentro il quale debbano far costare » di avere riportato detto assenso. E » volendo essa Sagra Consulta fissare » ancora uno stabile provvedimento per » la graduazione de soggetti ascritti nel » Conseglio, giacchè per difetto di Statuto non vi è come sopra legge che » lo prescriva, vuole, che rispetto al

„ ceto de' Gonfalonieri, si componga „ questo in avvenire, in occasione di va- „ canza degli esercenti, di soggetti au- „ torevoli, abili, meritevoli, e che si „ trattino con pieno lustro.

„ Che l'altro grado di primo „ Priore, al quale spetterà il diritto di „ passare all' altro di Gonfaloniere, in „ caso di vacanza, venga formato da fi- „ gli, o nipoti de' Gonfalonieri defon- „ ti, unitamente con i Consiglieri, quan- „ te volte però rispetto a detti figli, o „ nepoti graduandi non abbia il di lo- „ ro padre, o zio, per morte di cui „ sarà vacato il posto di Consigliere, „ esercitata arte meccanica, e riguardo „ alli Consiglieri parimenti graduandi „ che vivano civilmente colle proprie „ entrate, e non esercitino mestiere de- „ turpante l'onestà, ed onoroficenza, „ e quelli Consiglieri privi di tali re- „ quisiti dovranno rimanere sempre nel „ terzo grado, dal quale solamente si „ darà il passaggio a quello di primo „ Priore, se vi sarà soggetto, che abbia „ i precitati requisiti, e non essendovi „ dovrà a misura del bisogno porsi il „ figlio, o nipote di un Gonfaloniere „ esercente, senza però, che possa in- „ tervenire, o votare negli Consegli, „ quando v' intervenga il padre, e zio, „ e tali graduazioni dovranno farsi dal „ Conseglio generale, escluso in que- „ sto caso quel ceto, da cui deve pren- „ dersi il Consigliere graduando, e sic- „ come escluso detto ceto non potreb- „ be tenersi il Conseglio col numero di „ quaranta Consiglieri stabiliti come so- „ pra per rendere valide le proposte, „ così intende, e vuole la nominata „ Sagra Consulta, che siano valide tali „ proposte di graduazioni con numero „ maggiore di trenta Consiglieri, e „ minore di quaranta, qual minora- „ zione però s' intende espressamente „ che possa solamente aver luogo trat- „ tandosi di simili graduazioni, e non „ di altra materia. Per la formazione „ dunque del nuovo Bussolo dovranno „ eleggersi gli otto deputati dal Consi- „ glio, secondo gli ordini dati dalla Sa- „ gra Consulta, nell'Anno 1748 e for- „ mato, che sarà, prima di darglisi ese- „ cuzione, dovrà trasmettersi a detta Sa- „ cra Consulta per sentire l'oracolo del- „ la medesima, e riportarne la neces- „ saria approvazione.

A qua resolutione quum reclamatum fuerit, eamdem confirmavit Sacra Consulta, addita declaratione.

§. 2. Verum quia nonnulli Vexilliferi, ac Priores dictæ Civitatis recursum deinde habuerunt adversus methodum in eodem folio præscriptam, hinc deductis, ac visis utriusque partis juribus, ac rationibus sub die XXIII. Martii currentis anni prodiit resolutio pro exequutione ordinum jam datorum, unica superaddita variatione, quæ expressa reperitur in posterioribus Epistolis die XXIV. ejusdem mensis Martii ad dictum Gubernatorem conscriptis tenoris sequentis videlicet. „ Non ostan- „ te quanto si è dedotto per par- „ te di alcuni Gonfalonieri, e Priori di „ codesta Città, quali insistono perchè „ non abbia effetto il nuovo sistema „ del Bussolo ordinato dalla Sagra Con- „ sulta con foglio costà trasmesso li 9. „ Febrajo dell' anno scorso, pretenden- „ do, che debbono continuare sull' an- „ tico piede, ed altri parimenti Gon- „ falonieri, Priori, e Consiglieri, da „ da cui si fà tuttavia istanza, affin- „ chè resti effettuato tutto ciò, che si „ dispone nel foglio medesimo, detta „ Sagra Consulta ha risoluto, che on- „ ninamente si osservi quanto si prescri- „ ve nel foglio suddetto, diversifican- „ do unicamente, che nel caso di va- „ canza al grado di Gonfaloniere deb- „ bano i figli, e nipoti de' Gonfalo- „ nieri essere dal Consiglio Generale „ preferiti agli altri, che non hanno tal „ qualità. Ne darà pertanto Ella gli or- „ dini corrispondenti, e Dio la con- „ servi „.

Pontifex supra relatas Sacræ Consultæ resolutiones approbat, et observari mandat.

§. 3. Quibus omnibus exequutioni deinde comissis, quies, et tranquillitas, ut asseritur, dictis Civibus restituta fuit. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, dicti esponentes, quo firmius præmissa omnia subsistant, et serventur exactius, Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri summopere desiderent; Nos specialem ipsis gratiam facere volentes, eosque a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, præinsertas resolutiones, auctoritate Apostolica tenore, præsentium approbamus, et confirmamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, salva tamen semper in præmissis supradictæ Cardinalium Cogregationis auctoritate ab omnibus, et quibuscumque eas in futurum omnino servari, et custodiri volumus, et jubemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et

efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolicis Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his, a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus Constitutionibus, ac Ordinationibus Apostolicis, nec non quatenus opus sit, dicti Oppidi Civitatis nuncupatæ, aliisque quibusvis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis, superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die tertia Septembris millesimo septingentesimo sexagesimo quarto, Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 1. Febr. 1765. Anno VII.

CDLXXV.

Approbatio in forma specifica novorum Statutorum pro regime, et gubernio Universitatis nuncupatæ *de' Credenzieri, e Bottiglieri* de Urbe.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam

Proemium.

§. 1. Ad Pastoralis dignitatis fastigium, meritis licet imparibus, per ineffabilem Divinæ sapientiæ, atque clementiæ abundantiam evecti, illa, quæ pro felici, salubrique directione, ac perpetua conservatione, et manutentione Universitatum quarumlibet, præsertim in Alma Urbe Nostra, ex qua bonorum operum exempla in omnes Christiani Orbis partes promanant, institutarum, uberesque pietatis, et Christianæ charitatis fructus, adjuvante, et incrementum largiente Domino, proferre laudabiliter satagentium provide constituta, atque ordinata esse noscuntur, ut firma semper, atque illibata permaneant, Apostolici muniminis Nostri patrocinio, cum id a Nobis petitur, libenter constabilimus.

Preces porrectæ pro confirmatione novorum Statutorum hujus Universitatis.

§. 2. Nuper pro parte dilectorum filiorum Officialium, et Confratrum Confraternitatis seu Universitatis vulgo *de' Credenzieri, e Bottiglieri* nuncupatæ de Urbe, canonice, ut asseritur, in Ecclesia Sanctæ Helenæ institutæ Nobis expositum fuit, quod cum eidem Universitati aggregata, et unita fuerit Universitas vulgo *degli Acquafrescari, Caffettieri, Spacciatori di spirito di vino, Confetticri, e loro spacciatori*, et omnes prædictæ Universitates, seu Confraternitates simul in unum corpus redactæ fuerint, ut plenius continetur in publico Instrumento desuper confecto die XXV. Septembris MDCCLXIV. ad retinendam, et tuendam pacem, et charitatem inter omnes aggregatos, et unitos ad rectum regimen, gubernium, et directionem, et ad conservandum cultum, et decorem prædictæ Ecclesiæ Sanctæ Helenæ, necessarium fuit ex antiquis Statutis, quæ peculiaria sibi a Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris confirmata unaquæque Universitas habebant, de novo alia concedere, et compilare, quæ essent omnibus communia, et cunctis congrua, ac convenientia. Cum autem id diligenter, et feliciter confectum, et absolutum fuerit, fuerunt nova Statuta exhibita dilecto filio Nostro Alexandro S. R. E. Cardinali Diacono Albano nuncupato, earumdem Universitatum Protectori, a quo die XII. præsentis mensis Januarii approbata, et confirmata fuerunt. Horum autem Statutorum, Ordinationum, seu Constitutionum, tenor est, qui sequitur.

Capitolo I.

Del servare l'Unione

Refertur tenor Statutorum.

» Stante la lodevolissima Unio-
» ne, od incorporazione seguita della
» Università degli Acquafrescari, Caffet-
» tieri, Spacciatori di spirito di vino, ed
» intero Corpo alli medesimi unito, Con-
» fetturieri, e loro Spacciatori colla

» Università de' Credenzieri di Roma, » si può non senza ragione sospettare, » che tanta varietà di persone obbliga- » te a diversi impieghi possa svegliare » diversità di pareri senza il minimo » vantaggio publico, anzi con pregiu- » dizio non leggiero di quella pace, e » di quella ottima armonia, che de- » ve sempre mai vedersi in tutti quel- » li, che in carità devono essere uniti » a gloria del Signore, e a benefizio » delle anime loro: perciò nel pre- » sente Capitolo, prima di ogni altra » cosa si ricorda a tutti, la fedele os- » servanza della carità, dono il più » bello, che ci abbia lasciato Gesù » Cristo prima di morire, e si ordi- » na l' esercizio scambievole del santo » amore fraterno, mediante il quale » Iddio benedirà le nostre opere, e » anderanno queste sempre più crescen- » do a suo onore, e a nostro vantag- » gio, avendo presente in ogni occa- » sione la Sentenza di S. Girolamo, » che dice al Cap. 12 sopra S. Matteo » come per la discordia rovinano le co- » se ancor grandi, e per la concor- » dia si accrescono le piccole = *per* » *concordiam parvœ res crescunt*; *per* » *discordiam maximœ dilabuntur*.

Capitolo II.

Degli Officiali, e Loro numero.

» Per la conservazione, e buon » regolamento della nostra Università; » per il matenimento della nostra Chie- » sa di Sant' Elena; e perchè li pre- » senti Statuti, siano infallibilmente » mantenuti nella piena loro osservan- » za, si stabiliscono gl' infrascritti Of- » ficiali, e Ministri, che dovranno eleg- » gersi come si dirà in appresso, cioè » numero quattro Consoli, un Camer- » lengo, un Segretario, sedici Consi- » glieri, due Sindaci, un Archivista, » due Deputati alle Liti, due Revisori » di Acquavite, due Infermieri, due » Visitatori de' Carcerati, due Fabbri- » cieri, quattro Sagrestani, un Retto- » re, un Procuratore, un Notajo, un » Computista, un'Esattore, ed un Man- » dataro, i quali tutti dovranno eserci- » tare il loro officio, come si dirà in » appresso.

Capitolo III.

Del modo di fare la Congregazione segreta.

» La Congregazione segreta sarà » composta di tutti li sopraddetti Offi- » ciali, e Ministri, eccettuati li due » Sagrestani, li quali in alcun modo » non dovranno intervenire nella Con- » gregazione segreta; e radunati, che » saranno li sopraddetti si dovrà di- » scorrere, e trattare degli affari con- » cernenti, e spettanti alla nostra Con- » gregazione, li quali si proporranno » dal primo de' Consoli, ed in sua » mancanza da chi ha il primo luogo » nella Congregazione suddetta, inca- » ricando però a chiunque di aver sem- » pre in vista quelli solamente, che ri- » guardano l' onesto, l' utile, e l' eco- » nomico, acciò si possano poi pro- » porre in Congregazione generale per » la totale, ed effettiva approvazione » delli medesimi. Detta Congregazione » segreta non possa farsi, se non in- » terverranno, e saranno presenti venti » delli suddetti Officiali, fra quali al- » meno due Consoli, oltre gli enun- » ciati Ministri, li quali per qualun- » que causa, e titolo non dovranno » mancare, altrimenti siano soggetti al- » le pene, che si diranno in appresso » nel particolare Capitolo risguardante » li detti Ministri, e quando che non » vi fosse il supraddetto numero di » venti Officiali, e tra questi li due » Consoli, non possa proporsi, ne esa- » minarsi cosa alcuna.

Capitolo IV.

Del modo di fare la Congregazione generale

» Proposti, che saranno stati gl' » interessi, ed affari della nostra Chie- » sa, ed Università in Congregazione » segreta, ed in quella fissati, e sta- » biliti, dovranno poi proporsi in Con- » gregazione generale, alla quale spet- » terà l' approvare qualunque risoluzio- » ne. Se a caso però insorgesse qual- » che difficoltà circa di questo, ordi- » niamo, che si debba far correre il » Bussolo colla preventiva dichiarazione » della Palla favorevole, e còntraria, » cioè, che la Palla negra sia inclu- » siva, e la bianca esclusiva, e con- » traria; e di poi riconosciuti, ed esa- » minati, che saranno li voti, dovrà » stabilirsi l'affare, ed interesse propo-

» sto a favore di quella parte, che avrà » maggiore quantità de' voti, dimodochè trovandosi più palle negre che » bianche, l'affare, ed interesse rimarrà incluso, e stabilito; e trovandosi all'incontro più palle bianche, » che negre, l'affare, ed interesse proposto resterà escluso. Ritrovandosi però che li voti siano eguali, e tante » siano le palle negre, quanto bianche, » vogliamo allora, che si faccia correre il Bussolo per la seconda volta, » nella quale tuttavia persistendo la medesima parità, immediatamente s'intenda appartenersi la decisione all' » Emo nostro Protettore, e tolta alla » Congregazione ogni facoltà di potere » di quel tale affare decidere, anche » in altra generale adunanza. Inoltre » ordiniamo, che per fare detta Congregazione, non solo debbano essere intimati tutti della nostra Università; ma che debbano essere congregati tutti nel luogo destinato, cioè » nella nostra Chiesa di Sant' Elena; e » non potendovi assere tutti, ad ogni » modo vogliamo, che siano almeno » in numero di 40 li congregati, non » compresi li Ministri: non essendovi » il detto numero di quaranta, dichiariamo, chè non possa, nè debba farsi detta Congregazione generale, nè » stabilirsi cosa alcuna. Siccome però » dobbiamo ovviare qualunque pregiudizio, che alla medesima potesse avvenire per il ritardo di qualche risoluzione; così comandiamo che non » essendovi stato il numero almeno di 40 » dopo la prima intimazione fatta a » tutti, si venga ad intimare tutti per » la seconda volta, e con quel numero si troverà adunato, si possa allora fare la Congregazione generale, e » risolvere quanto potrà occorrere colli » soli presenti, e congregati in beneficio della nostra Università.

CAPITOLO V.

Regole da osservarsi nelle Congregazioni

» Radunati li Fratelli della Università nel sito destinato per le Congregazioni, all' ora intimata dal nostro Mandataro, subito che il primo » Console avrà dato il segno col Campanello, ed il Rettore pro tempore » avrà recitato le preci solite a dirsi » prima di dette Congregazioni, dovranno tutti li congregati osservar silenzio; e propostesi dalli Consoli le » materie, che si vorranno trattare volendo alcuno dire qualche cosa, dovrà alzarsi in piedi, e chiedere licenza alli detti Consoli, la quale ottenuta, e postosi a sedere, potrà » esporre ciò, che vuole chiedere, e » rappresentare alla Congregazione dovendosi intanto dagli altri osservar silenzio, e sentire dalli Consoli, e primi Officiali la risposta; lo stesso si » praticherà da ognuno, che volesse » proporre, o replicare cosa alcuna, » non altrimenti però, che uno per » volta, senza fare strepito, e confusione, acciocchè la Congregazione resti bene informata di quanto è stato » proposto, o risposto, e stabilito; e » chiunque farà il contrario incorra » nella pena di libra una di Cera da » applicarsi alla nostra Chiesa; Che se » poi un qualche unito de' nostri proponesse qualche materia concernente » l' interesse della nostra Chiesa, e » Università, e domandasse alli Consoli, ed Officiali, che corra il Bussolo debbano li medesimi farlo correre senza impedimento alcuno.

» Vogliamo di più, che per il » buon ordine delle dette Congregazioni, se per altro dalli Consoli pro » tempore si crederà espediente, e » vantaggioso, si debba pregare l'Uditore dell' Emo Protettore pro tempore per l'assistenza personale, accordando al medesimo ogni, e qualunque arbitrio, e facoltà, purchè però » la Nostra Università non abbia per » un tale detto arbitrio a soccombere » a veruno benchè minimo pregiudizio.

CAPITOLO VI.

Di quelli, che dovranno intervenire alle Congregazioni

» La giustissima seguita Unione » delli Credenzieri, Acquafrescari, Caffettieri, Spacciatori di spirito di vino, Acquavitari, Spacciatori Cassettanti, Confetturieri, e suoi Spacciatori, li quali tutti compongono un » numero considerabile, ci pone in riflesso per ogni buon' ordine, e per » togliere qualunque confusione, di » disporre, e commandare: che li soli Credenzieri, Acquafrescari, Caffettieri, Spacciatori di spirito di vino e Confettieri abbiano luogo nelle » Congregazioni si segrete, che generali, restando sempre esclusi li Spacciatori, Acquavitari, e Cassettanti, e

» li Spacciatori di confezzioni, dolci, » paste, ed altro spettante alla professione di Credenziere, ed Acquafrescaro. Questi però Cassettanti, Acquavitari, e Spacciatori di Confezzioni, » ed altro ec. dovranno nulladimeno » pagare la solita tassa di bajocchi cinque il mese senza eccezzione, o esenzione alcuna, e l'emolumento per il » biglietto, ossia mezza Patente, come più diffusamente viene prescritto nelli particolari Capitoli a loro » spettanti. E succedendo, che qualcheduno de medesimi intervenisse alle Congregazioni, dichiariamo non » potere in alcun conto aver luogo; » anzi chiunque di loro ardisse d'intervenirci, sia soggetto alla pena di » uno scudo d'oro, d'applicarsi a » vantaggio della nostra Chiesa. E » finalmente ad effetto, che un tal Capitolo venga sempre, ed in ogni » tempo inviolabilmente osservato, ne » vi sia in ciò alcuna spiegazione, o » cavillazione, adesso per allora si deroga a qualunque facoltà, ed arbitrio, che arrogar si potessero i Consoli, come pure a qualunque Decreto, che su di questo dalla Congregazione segreta, o generale si possa » fare, il quale dichiariamo di niuno » effetto, e valore; anzi se all'introdursi taluno degli esclusi dasse mano alcuno dei Consoli, vogliamo, » che una tale Congregazione sia nulla, come pure ogni, e qualunque » disposizione nella medesima fattasi, » e non altrimenti ec.

Capitolo VII.

Delle pene da pagarsi da quelli, che non interverranno alle Congregioni.

» Per evitare ogni, e qualunque » disordine che potesse nascere dal non » intervenire li congregati della nostra » Università alle Congregazioni; perciò » ordiniamo, che intimati, che saranno tanto gli Officiali, che gli altri » per assistere alle Congregazioni sì » segrete, che generali, chiunque di » loro non interverrà, o non manderà » una legittima scusa di malattia, reale impotenza, o assenza da Roma, » soccomberà alla pena di libre due » cera, se sarà Officiale; e se non sarà Officiale di una libra di cera, » da consegnarsi al nostro Camerlengo: » in questa pena incorreranno ogni » qualunque volta non interverranno » alla Congregazione medesima, essendone stati invitati. E perchè ognuno » si persuada della costante premura » che abbiamo dall'osservanza di questa legge, vogliamo, che per il pagamento di detta pena si possa contro li trasgressori procedere ancora » con Mano Regia.

» E ad effetto di togliere di mezzo qualunque dissensione, che per » la detta scusa pur troppo puol darsi, vogliamo, che la medesima venga riconosciuta, e approvata dal Primo Console, che sederà nel primo » luogo della Banca in quella Congregazione, quando però non assista ad » ad una tale Congregazione l'Uditore » dell'Emo Protettore pro tempore, » volendo allora, che una tale ispezzione egli solo possa avere, e non » altrimenti etc.

Capitolo VIII.

Delle qualità, che dovranno osservarsi nelle persone da eleggersi in Officiali della Nostra Università.

» Essendo ben ragionevole, che » quelli congregati, li quali dovranno » essere eletti per Officiali, procurino » di adoprarsi con tutto zelo per l'utile, e vantaggio della Chiesa, e per » il buon governo della nostra Università; perciò ordiniamo, che per tale effetto altri non siano atti, se » non quelli, delli quali se ne abbia » ottima opinione di probità, e di giudizio presso li congregati. Vogliamo » pertanto, e dichiariamo, che non » possano in alcun conto nominarsi per » qualunque Officio quelli, li quali sono di mala vita, o hanno qualche » vizio publico, escandaloso, eche in qualche tempo in Officio, o fuori di Officio » costi che abbiano con dolo, o colpa, e grave difetto cagionato qualche » pregiudizio alla nostra Chiesa, o alla nostra Università, ovvero, che abbiano commesso un qualche enorme delitto, per cui siasi proceduto » criminalmente contro di loro, e siano stati condannati con qualche pena, non ostante, che dopo la condanna avessero ottenuto per grazia » l'assoluzione. E se (lo che non possiamo credere sia per avvenire) a caso si » facesse elezione di alcuna persona di » tale carattere per qualche Officio; » dichiariamo come non fatta, e nulla l'elezione medesima, talchè non » sia da alcuno de' nostri riconosciuta

» per valida, e per legittima: così ancora se mai accadesse (che Dio non voglia) che qualcheduno de'nostri, dopo eletto Officiale cadesse in qualche vizio de' soprannotati, o fosse processato per delitto, vogliamo, che subito s'intenda decaduto dall' officio medesimo, e ne sia rimosso colla sostituzione di altro in sua vece. Ed acciocchè circa questo punto, degno di ogni maturo riflesso, non si cammini innavvedutamente, sia lecito nelle Congregazioni ad' ognuno l'opporsi, o pubblicamente, o segretamente all'elezione di chiunque, il quale essendo notato de' sopraespressi delitti, procurasse di farsi nominare, o eleggere Officiale, essendo nostra immutabile intenzione, che quelli, li quali dovranno eleggersi Officiali, siano più timorati di Dio, ed in conseguenza li più atti, ed idonei all'esercizio fedele degli officj suddetti: Niuno però della nostra Università possa essere eletto Console, o Camerlengo, Archivista, o Segretario, se non dopo essere stato trè anni almeno Consigliere, oppure dopo essersi esercitato in'alcuno degli officj ordinato dallo Statuto nel precedente Cap. II. Rapporto poi agli altri Officiali dovrà sempre aversi in riflesso il merito, la capacità, ed idoneità de' congregati, che compongono la nostra Università.

» Perchè inoltre nelle elezioni degli Officiali non insorgano dispareri, e pretensioni poco convenienti al bene comune, e molto pregiudizievoli alla pace, ed allo scambievole affetto de'congregati, così disponiamo l'ordine, e la qualità de' soggetti, che dovranno assumersi agli officj, lo che sarà perpetuamente osservato nella maniera e disposizione seguente. Vogliamo pertanto, che il primo de'Consoli sia sempre il Credenziere del Sommo Pontefice, quando la Congregazione generale non abbia cosa in contrario, nel qual caso potrà eleggere uno de'Credenzieri a suo beneplacito, che, come gli altri durerà nell'officio due anni; ed essendo eletto il detto Credenziere del Papa, il medesimo persevererà in officio ancora in tempo di Sede vacante, e non cesserà sino a tanto, che non siasi presentato all' Università il nuovo Credenziere sostituito in suo luogo, e come sopra dalla detta Congregazione generale approvato; il secondo Console, sia un'Acquafrescaro, o Caffettiere; il terzo sia uno Spacciatore di spirito di vino; il quarto sia un Confetturiere; e questi di anno in anno siano indistintamente eletti per 2.° 3.° e 4.°, acciò si tolga ogni motivo di dissensione per causa di preminenze, considerando tutti tre ugualmente. Quanto poi al Camerlengo, Segretario, ed Archivista, sarà in libertà delli Consoli, coll' approvazione però sempre della Congregazione generale di eleggere quegli uniti della nostra Università, che si crederanno più abili, ed idonei a procurare l'utile, ed il vantaggio della nostra Chiesa.

» Li Sindaci dovranno essere il primo anno un Credenziere, ed un Acquafrescaro: il secondo anno un Credenziere, ed un Caffettiere; il terzo anno un Credenziere, ed uno Spacciatore di spirito di vino; il quarto anno un Credenziere, ed un Caffettiere.

» Li Consiglieri dovranno essere ogni anno in numero di sedici: otto Credenzieri, e due Acquafrescari, due Caffettieri, due Spacciatori di spirito di vino, e due Confetturieri. Rapporto poi agli altri Officiali da eleggersi in conformità del Capitolo II. dovranno sempre proporsi uomini probi, ed idonei della nostra Università ad arbitrio delli Consoli; con questo però, che da medesimi si abbiano sempre in considerazione egualmente sì gli uni che gli altri delle trè Università, sebbene siano in sol corpo congiunte.

Capitolo IX.

Del modo di fare gli Officiali nuovi, e specialmente li Consoli.

» L'elezione degli Officiali nuovi ordiniamo, che debba farsi in ogni anno a riserva però de' Consoli, e Camerlengo, che dovranno eleggersi ogni due anni, perchè prendano maggior cognizione del loro impiego a beneficio della Università. Si farà questa nella Congregazione generale da sempre intimarsi dalli detti Consoli in una delle Domeniche, del mese di Decembre, o in altro giorno di detto mese, il più presto però, che sarà possibile, ad oggetto, che in principio di ogni anno vi siano gli Officiali nuovi. Mancando detti Consoli di fare intimare detta Congregazione generale come sopra, ciasche-

» duno di loro sia tenuto ed obbli-
» gato pagare uno scudo d'oro in pe-
» na della mancanza.

» Radunata, che sarà la Congregazione generale, si verrà alla elezione delli tre Consoli in questo modo. Proporrà il secondo Console, e nominerà due soggetti, li nomi delli quali saranno subito registrati, e poi letti ad alta voce, acciocchè da tutti siano bene intesi; indi si farà correre il Bussolo per il primo, e poi per il secondo nominato, registrandosi dal Notaro li voti tanto favorevoli, quanto contrarj, che ebbe ciascheduno, e resterà eletto quello, che avrà avuto numero maggiore di voti favorevoli sopra la metà, poichè non intendiamo, che sia fatta elezione, quando uno almeno de voti non vi sia sopra la metà. Se li voti fossero pari, si faccia ricorrere il Bussolo la seconda volta, come si è detto nel Cap. VII. altrimenti etc. in questa maniera medesima dopo fattasi l'elezione del secondo Console, si proporranno dal terzo Console due altri soggetti per eleggersi il terzo; e dal quarto Console due altri per eleggersi il quarto; volendo però, che li nominati non siano in primo, e secondo grado congiunti colli nominanti, e ciò per togliere ogni ombra di parzialità. Il primo Console essendo sempre il Credenziere del Sommo Pontefice, non ha luogo per essere eletto: vogliamo però quando egli intervenga alla Congregazione generale, che abbia facoltà di nominare anche un terzo oltre li due, che nominerà ognuno de' Consoli. E quando dal detto primo Console si volesse fare una tal nomina del terzo, dichiariamo, che per tali nominati si abbia da correre il Bussolo, e chiunque de' medesimi avrà riportato, come già si è detto la maggior parte de' voti favorevoli, resterà per Console, o Consoli della nostra Università. Li voti tanto favorevoli, quanto contrarj si segneranno con ogni diligenza dal Notaro, acciò non vi sia sospetto della legitima elezione di ciascheduno.

Capitolo X.

Dell' officio, ed autorità de' Consoli

» Per chiarezza del presente Capitolo ordiniamo, che li Consoli come capi della nostra Chiesa, ed Università debbano la medesima diriggere perfettamente con ogni amorevolezza, e ben fondato principio economico, e con ogni mezzo onesto, utile, e vantaggioso. Daranno a ciò esecuzione con procurare in primo luogo, che si osservino li presenti Statuti, Costituzioni, e particolarmente ogni e qualunque Capitolo, che esse contengono, con esattamente provvedere, che li beni, danari, robbe, e tutt' altro spettante sì alla Chiesa, ed Università venghi fedelmente, e diligentemente amministrato; come pure invigilare, che ciascuno Officiale eserciti con ogni esattezza possibile il suo officio.

» Dovanno onninamente procurare di mantenere la giurisdizione, e li privilegj conceduti dalli Sommi Pontefici alla nostra Università, come pure la pace, ed unione degli uniti di detta Università.

» S' intrometteranno nelle liti vertenti tra detti uniti, e cercheranno di comporle con ogni mezzo più adattato, ed a proposito, e conseguentemente più proficuo, e vantaggioso alli suddetti, bilanciando però sempre il tutto colla giustizia.

» Invigileranno sopra la visita degl' infermi, e bisognosi della Università per quello porteranno le rendite di detta Chiesa, ed Università.

» Sarà a loro carico di fare intimare le Congregazioni sì segrete, che generali; cioè le segrete ogni trè mesi, le generali ogni sei mesi; ed in queste proporre, e far proporre tutti gl' interessi, ed affari spettanti, e concernenti alla nostra Chiesa, ed Università. Insisteranno, che ogni decreto fatto, e risoluzione presa dalle dette Congregazioni venga subitamente con' ogni esattezza, e diligenza registrata nel suo libro particolare.

» Dovranno onninamente di persona assistere alle misure, che si faranno quando alcuno della nostra Università vorrà aprire Bottega publica di Acquafrescaro, Caffettiero, Spacciatore di spirito di vino, e Confetturiere, acciocchè sia osservata la giusta distanza ordinata in questo nostro Statuto ne suoi respettivi Capitoli.

» Sarà loro peso di proporre gli Officiali nel modo, e forma, che si prescrive a suo luogo. E finalmente

» di fare, ordinare, commandare, eseguire, e fare eseguire il tutto che prescrive, ed ordina il presente Statuto, e mancando alli detti obblighi siano soggetti in ciascheduna volta alla pena di uno scudo d' oro.

Capitolo XI.

Dell' elezione del Camerlengo, ed Archivista.

» Nello stesso giorno dopo l'elezione delli detti Consoli, ordiniamo, che ciascuno dei medesimi, che sono in possesso, non già li nuovamente eletti, debba nominare uno della nostra Università, il quale sia idoneo, e capace di esercitare l'officio di Camerlengo, e nominati che saranno li quattro di detta Università a loro talento, dovrà farsi correre il Bussolo in detta Congregazione generale, e di questi quattro resterà incluso, ed approvato per Camerlengo quello, che avrà la maggior parte de' voti favorevoli. Succedendo poi, che in tale elezione si dia la parità de' voti, abbia la facoltà il primo Console di nominare per Camerlengo quello della nostra Università, che trà li quattro nominati stimerà più a proposito, quando peraltro non sia presente in Congregazione l' Uditore dell' Emo Protettore, al quale vogliamo che spetti, ed appartenga una tal nomina. Il simile dovrà farsi per l' elezione dell' Archivista.

Capitolo XII.

Dell' officio, e potestà del Camerlengo

» Il Camerlengo dovrà obbligarsi negli atti del nostro Notaro *in forma Cameræ* di rendere esatto, e fedele conto della sua amministrazione, e di ogni altro spettante alla nostra Chiesa, ed Università, che dalli Consoli gli verrà consegnato; con pagare, e rimborsare alla detta Università tutto quello, per cui dalli Sindaci nell' annuale rendimento de' conti verrà condannato; ed onninamente osserverà quanto si contiene ne presenti Statuti.

» Dovrà fedelmente notare in un foglio a parte l' introito, e l' esito spettante alla nostra Chiesa, ed Università, e questo foglio alla fine di ciascun mese consegnare, unitamente colle giustificazioni al nostro Esattore, acciò questi abbia modo di portare, e trascrivere tale introito, ed esito nel suo libro particolare.

» Non possa, ne debba fare pagamento di sorte alcuna, eccedente la somma di uno scudo, senza ordine, o mandato sottoscritto da tutti quattro li Consoli, a riserva però di una qualche spesa necessaria per la nostra Chiesa, e Confraternita; Volendo in tal caso, che il medesimo possa impiegare in tutto l' anno la somma di scudi sei, e non più, e di tutte le dette spese, e pagamenti dovrà farsene fare ricevuta, per averne il suo rimborso nel sindacato, che si farà in ogni anno del suo officio.

» L' emolumento delle Patenti, e Statuti, ed il denaro, che dalli medesimi ricaverà unitamente ad ogni altra somma, che perverà in sue mani, dovrà depositare nel Sagro Monte di Pietà in credito della nostra Chiesa, ed Università.

» Non possa, ne debba oltre giorni trenta ritenere appresso di se più di scudi dieci, altrimenti incorra nella pena di scudi cinque da applicarsi a benefizio della nostra Chiesa.

» Finalmente senza alcuna dipendenza dalli Consoli, invigili, che il Rettore, Procuratore, Notaro, Computista, ed Esattore adempiscano respettivamente agli obblighi loro ingiunti nel presente Statuto; come pure insista in ogni altra cosa, che possa essere di vantaggio, ed utile della detta Università, e Chiesa; E non dando esecuzione a quanto nel presente Capitolo gli si dà per legge, soggiaccia, per ogni volta che mancherà, alla pena di uno scudo d' oro.

Capitolo XIII.

Dell' officio dell' Archivista

» L' officio poi dell' Archivista sarà di ritenere appresso di se le chiavi dell' Archivio, ed in quello tener conto di tutte le scritture, istromenti, libri, ricapiti, e tutt' altro concernente gli affari, ed interessi spettanti alla nostra Chiesa, ed Università, e particolarmente dovrà esser presente, quando qualcuno de' nostri Fratelli volesse vedere le dette scritture; come pure succedendo, che

» si dovesse dar fuori una qualche scrit-
» tura, o istromento, non possa, nè
» debba darla, se prima non avrà ri-
» portata *in scriptis* si la licenza sot-
» toscritta da tutti quattro li Consoli
» con il preventivo assenso della Con-
» gregazione segreta, come anche la
» ricevuta di quello, o quelli, a quali
» tali scritture verranno consegnate: E
» sia cura, e pensiero preciso del me-
» desimo di ricuperare tali scritture
» per riporle di nuovo al suo luogo. E
» quando di quanto si dice fosse tra-
» sgressore, soggiaccia alla pena di
» scudi dieci.

Capitolo XIV.

Dell' elezione de' Consiglieri, loro officio, ed autorità

» Ordiniamo, che li trè Conso-
» li, li quali usciranno dal loro offi-
» cio, nell' anno seguente, restino Con-
» siglieri già dichiarati; onde 13 sa-
» ranno quelli, che si dovranno eleg-
» gere dalli nuovi Consoli, li quali
» sempre dovranno nominare persone
» le più provette, idonee, e capaci.

» L' obligo di detti Consiglieri
» sarà d'intervenire a tutte le Congre-
» gazioni sì segrete, che generali, con
» procurare il vantaggio della nostra
» Chiesa, ed Università. Dovranno in-
» sistere per la estinzione de' debiti, e
» rapporto a tutte le altre cose, che
» potranno succedere, dire il loro pa-
» rere. Come pure dare il loro voto
» negli affari, ed interessi, ed in tut-
» t'altro, che si proporrà in dette Con-
» gregazioni dalla nostra Università. Ad
» essi dovrà in ogni conto appartenere
» la facoltà di dare il consenso a quan-
» to si proporrà dai Consoli, Camer-
» lengo, ed altri Officiali nell' inno-
» varsi qualche cosa; e senza tale con-
» senso, dichiariamo, che qualunque
» innovazione non abbia, nè possa ave-
» re qualunque benchè minimo effetto.

» Finalmente vogliamo, che es-
» si abbiano qualunque facoltà senza
» limitazione alcuna di potere rimuo-
» vere dall' officio ciascheduno de'Con-
» soli qualunque egli sia, che trascu-
» rasse gli obblighi, che vengono lo-
» ro ingiunti con pregiudizio della no-
» stra Università; ed in luogo del ri-
» mosso sostituire un altro. Tale rimo-
» zione però, e sostituzione non si
» faccia, se non col pieno consenso di
» tutti li sedici Consiglieri; li quali
» intendiamo che debbano essere tutti
» per un tal' effetto radunati, e le
» Congregazioni tanto generale, che
» segreta non possano opporsi a quan-
» to detti Consiglieri avranno in que-
» st' affare determinato.

Capitolo XV.

Della elezione de' Sindaci, e loro officio.

» Li Sindaci dovranno essere elet-
» ti dalli Consoli pro tempore, che si
» troveranno nell' atto della Congrega-
» zione generale, con nominare ognu-
» no di detti Consoli un Fratello del-
» la nostra Università; e questi quattro
» nominati si manderanno a partito
» de' voti nella Congregazione genera-
» le, e quelli due, che avranno mag-
» gior quantità di voti favorevoli, re-
» steranno eletti per Sindaci, osser-
» vandosi quanto si è detto in caso di
» parità de' voti.

» L' officio loro sarà di fare li
» sindacati a tutti gli Officiali, che
» avranno amministrato danaro, o rob-
» ba della nostra Chiesa, ed Univer-
» sità, ed a tale effetto si faranno por-
» tare tutti i libri, e scritture del Ca-
» merlengo vecchio, e di ogni altro
» officiale soggetto al sindacato, li apri-
» ranno, ed esamineranno con farne
» il loro giudizio sì di condanna che
» d'assoluzione, secondo porterà la giu-
» stizia, e la loro coscienza: Un tale
» sindacato però dovrà sempre farsi
» coll' assistenza del Computista.

» Li Sindaci abbiano inoltre la
» plenipotenza di fare il sopraddetto
» sindacato anche in contumacia di
» qualunque Officiale, che non voles-
» se render conto della sua ammini-
» strazione, e non volesse presentare
» libri, scritture, giustificazioni, o
» altro: e di più potranno di propria
» autorità fare eseguire contro detti con-
» tumaci la Mano Regia per la pena,
» che viene loro imposta di scudi die-
» ci d'oro. Mancando li Sindaci all'adem-
» pimento di quanto in questo Capito-
» lo si dispone circa ogni punto, con-
» danniamo loro medesimi alla pena
» scudi venti d'oro d'applicarsi a favo-
» re della nostra Chiesa.

CAPITOLO XVI.

Dell'elezione del Segretario, e suo officio.

» L'elezione del Segretario dovrà farsi per semplice nomina delli » quattro Consoli con l'approvazione » però sempre della Congregazione generale, ed in caso, che non vi fosse tale approvazione, allora si nomineranno dalli medesimi Consoli quattro, e si farà correre il Bussolo.

» L'officio del medesimo sarà » di registrare in un libro intitolato *Registro* tutte le patenti, che si daranno alle persone della nostra Università, con sottoscriverle, ed apporvi il » sigillo della nostra Chiesa, e sarà » suo carico di riscuotere un Giulio per » detto sigillo da chiunque ricercherà dette Patenti; e tale emolumento » sarà a beneficio dell'Esposizione del » SSmo Sagramento, che si fà il Venerdì nella nostra Chiesa.

» Dovrà altresì in un libro particolare da ritenersi in Archivio, registrare le offerte, e donativi, che si » faranno dalli Fratelli della nostra Università, affinchè rimanga sempre viva la memoria de' Benefettori e venghino gli altri eccitatti dal loro esempio a promuovere il culto Divino, » ed il buon servizio di detta nostra » Chiesa.

» Insisterà, che il nostro Notaro con ogni sollecitudine registri nel » nel libro intitolato *Registro*, li decreti, ed ogn'altro, che si risolverà dalle Congregazioni; E registrato, che » sarà il tutto farà riportare il detto libro in Archivio a comodo di quelli Fratelli, che vorranno rincontrare, » e vedere le risoluzioni, e decreti fatti dalle Congregazioni.

» Dovrà altresì in altro libro, » che avrà a tale effetto, notare, e registrare l'ingresso di quelli, che » vorranno essere ammessi per Fratelli » di Sant'Elena, alla quale pia Fratellanza » si esorta concorrere ciascheduno della nostra Università per acquistare il » tesoro delle Indulgenze concesso dalla Santa mem. di Gregorio XIII. ed Innocenzo XI.

» Di trè in tre mesi, dovrà presentare in carta volante alla Congregazione segreta li nomi, e cognomi di quelli, ai quali si saranno date le Patenti in quel trimestre, e » consegnerà il danaro ricevuto al Camerlengo acciò sia riposto in Cassa colle sue cautele.

» Finalmente in fine di ogni anno renderà conto del pieno numero » delle persone ascritte, e dell'intiero » emolumento per ciò ricavato, e depositato; e consegnerà libri, scritture, sigillo, e tutto ciò, che sarà » in sue mani, perchè si possa il tutto passare in mano del nuovo Segretario alla presenza de' Consoli, e Camerlengo, dalli quali ne riporterà ricevuta del consegnato. E mancando » a quanto si dice nel presente Capitolo, sia tenuto alla pena di libre tre » Cera a beneficio della nostra Chiesa.

CAPITOLO XVII

Della elezione delli Deputati alle liti, e loro officio.

» L'elezione delli Deputati alle » Liti dovrà anche essa farsi per nomina dalli Consoli coll'approvazione » della Congregazione generale, e non » approvandosi si farà, quanto si » dispone nel precedente Capitolo.

» Li medesimi Deputati dovranno con ogni diligenza assistere alle » liti, che possono occorrere alla nostra Università, insistendo appresso » li Difensori, e facendo ogni altra cosa necessaria, ed opportuna per la » buona difesa, e sollecita spedizione » delle medesime.

» Espressamente peraltro si proibisce loro l'introdure giudizj, e muover liti, se non avranno preventivamente avuto l'ordine *in scriptis* delli Consoli, e Camerlengo, e di tutti li Consiglieri, eccettuatene quelle, » che si trattano per pagamento di piggioni di case, di frutti di censi, e » simili, come anco per l'esiggenza delle pene, ed altri pagamenti ordinati in questo Statuto a favore della nostra Chiesa, ed Università. Vogliamo bensì, che occorrendo di doversi convenire li Consoli, o Camerlengo, non possa questo farsi senza un » previo decreto della Congregazione » segreta. In caso, che non si adempisca quanto s'impone nel presente » Capitolo, soggiacciano li Deputati alla pena per ogni mancanza di libre » cinque di Cera a vantaggio della nostra Chiesa.

Capitolo XVIII.

Dell' elezione degl' Infermieri, e loro officio.

» Nell' Elezione degl' Infermieri » dovrà osservarsi lo stesso metodo in » tutto, e per tutto, che abbiamo or- » dinato nel Capitolo delli Deputati alle » liti.

» Il loro officio sarà, avuto, » che avranno l' avviso, che qualcuno » de' nostri Fratelli si ritrovi amma- » lato, di visitarlo con tutta la cari- » tà, esortarlo alla tolleranza dell' in- » fermità, e all' esercizio della santa » pazienza, con quelli cristiani senti- » menti, che loro saprà suggerire la » pietà cristiana. Indi procureranno che » sia loro amministrato il Sagramento » della Penitenza se sono in istato di » riceverlo: come pure dovranno sov- » venirlo con tre giulj di limosina in » danaro, e cose commestibili per uso » dell' infermo. Il tutto ad arbitrio delli » detti Infermieri, secondo che dalla » loro prudenza sarà stimato più pro- » prio, e convenevole. Di questo esbor- » so poi ne faranno nota distinta, se- » gnando il giorno, ed il mese, no- » me, e cognome, abitazione, e pro- » fessione dell' infermo, a cui fu fat- » to, e presentata questa al Camer- » lengo di tre in tre Mesi, e da lui » rincontrata, dovrà senza alcun ritar- » do, o pretesto fare della medesima » puntualissimo il rimborso.

» Nel caso poi, che nella vi- » sita, che faranno degl' infermi della » nostra Università, ritrovassero alcu- » no oppresso da una somma miseria » e necessità, dovranno procurare di » mandarlo all' Ospedale con sovvenir- » lo, intesi però tutti li Consoli, del » più, che si puole, quando la no- » stra Università si trovi in istato di » poterlo fare. E dandosi, che la me- » desima non potesse, diamo libertà » anzi istantemente esortiamo gl' In- » fermieri di volere esercitare un' atto » a Dio gradito di carità, andando in » giro dalli Fratelli tutti con la Casset- » ta per tali sommamente bisognosi, » acciocchè siano, per quanto si può, » sovvenuti colle limosine de' partico- » lari.

» Mancando però gl' Infermieri, » quando siano avvisati, di fare le vi- » site con sollecitudine agl' infermi, » e di sovvenirli, ovvero di prendersi » arbitrj, che nel presente Capitolo non » vengono loro accordati, oltre non » potere pretendere per il di più, che » somministrassero, il rimborso, pa- » gheranno in pena una libra di Cera » a beneficio della nostra Chiesa.

Capitolo XIX.

Della elezione de' Visitatori de' Carcerati, e loro officio

» La elezione delli Visitatori de' » Carcerati dovrà farsi conforme si pre- » scrive nelli tre precedenti Capitoli. » Avvisati, che saranno dal nostro » Mandatario, o da qualunque altra » persona, che qualcuno della nostra » Università si trovi in Carcere, do- » vranno andare subitamente a visitar- » lo, rilevando se sarà possibile, si la » causa della sua carcerazione, come » il bisogno, che egli avrà, acciocchè » da essi unitamente colli Consoli si » possa caritatevolmente dare tutto quel- » lo ajuto, e impiegare quell' opera, » che sia giovevole per la sua libertà. » Questo però vogliamo, che abbia » luogo rapporto alli Carcerati per cau- » se civili, e criminali ancora, ma « senza infamia, nelle quali, quan- » tunque la carità possa aver luogo, » pur tuttavia per essere cause gelose » per la giustizia, nelle medesime non » si avrà altro impegno, che di eser- » citare co' Carcerati la carità spiri- » tuale; onde sarà incombenza de' Vi- » sitatori riferire all' Università li Car- » cerati per tali cause, acciocchè ven- » gano da tutti raccommandati al Si- » gnore.

» In caso, che li Visitatori man- » cassero di fedelmente osservare quanto » si prescrive nel presente Capitolo, » soggiacciano alla pena di uno scudo » d' oro.

Capitolo XX.

Dell' elezione de' Fabbricieri, e loro officio.

» La elezione de' Fabbricieri, do- » vrà farsi nello stesso modo, che si » dice nelli tre precedenti Capitoli.

» Dovranno detti Fabbriceri ogni » tre mesi visitare le Case spettanti al- » la nostra Chiesa, ed Università per » osservare il puro bisognevole, che » potrà occorrere nelle medesime dan- » do l'ordinazione per biglietto agli Ar- » tisti destinati, acciocchè li medesi- » mi facciano i lavori di loro arte, » purchè dette ordinazioni non sorpas-

» sino la spesa di scudo uno; volendo Noi, che per ispese eccedenti detta somma siavi ogni volta, e per qualunque spesa il beneplacito della Congregazione Generale; altrimenti ogni spesa non sarà loro in alcun conto rimborsata, ancorchè eccedesse il valore di un sol giulio.

» Alla stessa pena soggiaceranno quante volte le spese dalli medesimi fatte, e non eccedenti la somma di baj. 50 si riconoscessero capricciose, e voluttuose, non intendendo permettere cose, le quali non siano positivamente necessarie.

» Inoltre dopo, che gli artisti in conformità delli loro biglietti, ed ordinazioni avranno data la debita esecuzione, saranno i Fabbriceri obbligati a riconoscere unitamente con il nostro Architetto la qualità, quantità, e misura d'ogni, e qualunque lavoro, il che fatto dovranno approvare li conti respettivamente di ciascuno Artista, senza la quale non sarà loro permesso pagamento di sorte alcuna; E mancando detti Fabbriceri all'osservanza di quanto sopra si dice siano soggetti alla pena di libre tre di Cera; e tutto ciò si ordina, e stabilisce, acciò la nostra Università, venga ben regolata, ed amministrata, e non abbia a risentirne veruu benchè minimo detrimento.

Capitolo XXI.

Della elezione delli Revisori dell'Acquavita, e suo officio.

» La Elezione delli Revisori dell' Acquavita dovrà regolarsi in tutto come si è detto negli altri Capitoli risguardanti gl' Infermieri, ed altri.

» L'obbligo, che viene ingiunto a medesimi sarà quello di visitare ogni mese le Botteghe, o siano Spacci di Acquavite detti Posti fermi, con riconoscere la qualità delle msdesime; e quando vi si riconoscere la qualità delle medesime; e quando vi si riconoscesse difetto, dovranno darne parte alli Consoli con indicare loro la Bottega, o sia Spaccio, acciò li medesimi si possano prevalere delle facoltà ad esse accordate in conformità dell' Istromento di Concordia rogato in solidum per gli atti dell' Abbatoni Notaro Capitolino con Petrucci Segretario di Camera li 19 Settembre 1801 ed in tal maniera dar riparo ad ogni, e qualunque disordine, che possa darsi. E di più li detti Revisori ogni tre mesi dovranno rendere intesa la Congregazione segreta delle visite fatte a detti Spacci, ed il simile dovranno fare ogni sei mesi alla Congregazione generale. E quaado tal Capitolo non venga interamente da medesimi Revisori osservato, siano soggetti alla pena di libre sei cera a favore della Chiesa.

Capitolo XXII.

Della elezione delli Sacrestani, e loro officio

» Ordiniamo, che nella elezione de' Sacrestani si debba osservare lo stesso ordine, che nelli antecedenti Capitoli si è detto.

» Il loro officio sarà di custodire, e conservare tutte le Supellettili, ed Arredi Sagri che saranno loro consegnati dal Camerlengo, con espressa proibizione di non mai darli ad imprestito, senza la licenza *in scriptis* di tutti quattro li Consoli, e Camerlengo.

» Dovranno insistere appresso il Camerlengo per il bisognevole della nostra Chiesa, e Sagrestia, ed ordinare gli Altari con ogni religiosa decenza.

» Saranno solleciti nelle Feste, ed altri giorni, quando loro sarà ordinato dal Camerlengo, far celebrare le Messe, e particolarmente nel Venerdì di ciascuna settimana per assistere all' Esposizione del Venerabile.

» Ogni tre mesi dovranno render conto della Cera, che avranno avuto in consegna dal Camerlengo; e finalmente dovranno esser presenti alle Congregazioni generali per distribuire alli congregati le Palle per li Partiti, ed indi raccoglierle con tutta fedeltà, e segretezza. E non potendo adempire a quanto è loro obbligo per legittima causa, ed impedimento siano tenuti sostituire altri in loro vece, altrimenti soggiacciano alla pena di una libra di Cera.

Capitolo XXIII.

Delle pene da incorrersi da quelli, che rinuncieranno all'officio loro destinato.

» Ordiniamo, che chiunque eletto a qualunque devli offici ordinati » dal nostro Statuto rinuncierà alli medesimi, e non vorrà accettarli, se » sarà stato eletto per Console dovrà » pagare uno scudo di oro di pena a » vantaggio della nostra Chiesa, e resterà per Console, e Consoli, uno, » due, o trè degli altri nominati, che » avranno avuto maggior numero de'voti; e se sarà stato eletto ad altro officio pagherà il prezzo di due libre » di Cera, e tanto gli uni, che gli » altri non pagando nel termine di otto » giorni dalla loro loro elezione la suddetta pena al nostro Camerlengo, si » potranno costringere al pagamento » colla Mano-Regia, ed in luogo di » quelli, che rinuncieranno, sia in libertà della Congregazione segreta sostituire altri, senza alcuna dipendenza, purchè questi però siano idonei, » e capaci.

Capitolo XXIV.

Possesso, che dovranno prendere li nuovi officiali, e giuramento, che dovranno prestare.

» Acciò sempre più s' invigili » al buon governo, della nostra Università, ordiniamo, che intimata tutta l' Universita per la Domenica sus» seguente all' elezione degli Officiali, » debbano tanto li Consoli, che gli altri Officiali, che hanno compiuto il » loro officio, sedere ordinariamente » in una banca avanti l'Altare della nostra Santa, ed ivi chiamati che saranno dal Segretario della nostra Università li Consoli, ed Officiali nuovamente eletti, dovranno porsi in ginocchioni a vista del nostro Rettore, » che starà con Cotta, e Stola assistendo a tale atto con leggere alli » medesimi con voce intelligibile l'infrascritto giuramento, il quale verrà » replicato respettivamente da tutti nuovi detti Officiali; E terminato questo dovrà ciascuno di loro con ordine giurare sopra un Messale, che a » tal fine sarà aperto dal detto Nostro » Rettore. E mancando in detto giorno destinato alcun dei già Officiali » di venire all'ora intimata a dare il » possesso agli Officiali nuovi, li medesimi siano obbligati di pagare scudo uno di oro per ciascheduno di » pena; E non trovandosi presenti li » nuovi Officiali alla suddetta ora per » prendere il possesso del loro officio, » e prestare il giuramento, siano tenuti, ed obbligati pagare la suddetta pena di uno scudo d' oro per ciascheduno, ed in tal caso il giuramento si dovrà prestare dalli medesimi nella prima prossima Congregazione generale.

Formola del sudetto giuramento

» Noi Consoli, Camerlengo, Archivista, Consiglieri, Sindaci, Segretario, Deputati alle Liti, Infermieri, » Visitatori de' Carcerati, Fabriceri, » Revisori d' acquavita, e Sagrestani » eletti per il buon regolamento, e governo di questa Università per il presente anno, promettiamo, e giuriamo di mantenere, ed osservare li » Statuti della nostra Università, e fedelmente la medesima difendere rettamente, e giustamente amministrare le rendite, e tutto altro spettante alla nostra Chiesa, ed Università, e finalmente di non contravenire a cosa alcuna, che dal nostro Statuto ci viene prescritta per obbligo, » per quanto sarà a Noi possibile, *et* » *sic Deus Nos adjuvet.*

Capitolo XXV.

Della modestia, e rispetto da osservarsi verso gli Officiali.

» Se è cosa purtroppo ragionevole, ed onesta, che tutti vicendevolmente si onorino quelli, che sono uniti, in ispirito, e carità tanto » più un tale onore, e carità sarà da » esercitarsi con quelli li quali per qualche titolo distinti sono trà gli altri, » onde è, che nell' insinuare a Fratelli » tutti quest' atto civile, e Cristiano da » praticarsi tra loro, non lasciamo di » singolarmente però commandare che » venga posto in prattica verso degli » officiali tutti esiggendo ciò ogni dovere, tenendo li medesimi un carattere di Superiori, per cui debbono » essere in ogni occasione trattati col » dovuto rispetto. Che però se mai taluno scordato della moderazione cristiana, e de' suoi doveri giungesse a » perdere il rispetto a qualsivoglia degli Officiali nell' atto di esercitare il

» loro officio o con motteggi, o con » con parole, capaci per se stesse di » scandalo, vogliamo, che per la prima volta faccia seco lui in publica » Congregazione generale le sue scuse, pagando inoltre una libra di Cera in servizio della nostra Chiesa; e » ricusando di far questo, o pure essendo in tal mancanza recidivo, vogliamo, qualunque egli sia, che » venga assolutamente multato dalla » Congregazione segreta con pena pecuniaria, corrispondente alla mancanza dal medesimo fatta, purchè » non ecceda la somma di scudi cinque, come pure privato immediatamente di voce attiva, e passiva, e » cassato dalla nostra Fratellanza. E » ad' esempio di tutti ordiniamo, che » tale privazione, e cassazione sia registrata nelli libri delle Congregazioni dal nostro Notaro, e sia intimata al Fratello contumace, e dissubbediente per mezzo del nostro Mandatario; Che però in seguito del » presente nostro ordine non potrà il » colpevole accostarsi in alcun modo » alla nostra Università, fino a tanto » che la Congregazione generale non lo » avrà reintegrato. Ed in quanto alla » pena si procederà con mano regia. » Arrogandosi li Consoli, o qualunque » altro Officiale quelle facoltà, che nel » presente Capitolo non vengono loro » accordate, paghino la pena di dieci » libre di Cera a baneficio della nostra » Chiesa.

CAPITOLO XXVI.

Del Rettore

» Li pesi, ed obblighi, che resteranno a carico del Rettore, eletto » che sarà dalla Congregazione generale con l'assegna di una conveniente provisione, saranno, di dovere » nelle ore, che si destineranno dal Camerlengo, le quali a maggior commodo saranno affisse nella Sagrestia » distintamente scritte in Tabella, far » aprire la Chiesa, e farla chiudere » circa il mezzo giorno. A mezza mattina farà che si celebri la Messa quotidiana: le altre Messe poi o obbligate, o avventizie, procuri che al » mezzogiorno siano terminate, riservandone sempre una a quest' ultima » ora, da celebrarsi, e ciò per commodo di quelli Fratelli della nostra Università, ed altri devoti, che volessero assistervi.

» In tutte le Domeniche, ed » altre Feste di precetto, e di divozione, e particolarmente nelli giorni di S. Anna, Invenzione della Croce, della SS̃ma Vergine Assunta in » Cielo, della nostra gloriosa S. Elena, » dell' Esaltazione della Croce, dell'ottavario de' Morti, e di S. Caterina » Vergine, e Martire, dovrà assistere » con Cotta, e Stola alle Confessioni di » quelli Fratelli della nostra Università, e di altri divoti, che avessero » desiderio di confessarsi; quando poi » il detto Rettore eletto non fosse approvato per Confessore, oppure non » volesse confessare, corra al medesimo obbligo di sostituire altro Confessore senz'alcuno aggravio dell'Università per adempire a quanto si prescrive nel presente Capitolo.

» Unito alli detti obblighi sarà » quello di assistere alle Novene, Tridui, ed altre Sagre Funzioni, che si » faranno nella nostra Chiesa, e particolarmente in tutti li Venerdì dell' anno » all'Esposizione del SS̃mo Sagramento.

» Dovrà avere particolar cura » della nostra Chiesa con tenerla ben » pulita, e custodita; come anche lo » stesso farà de' paramenti, ed arredi » Sagri, che gli saranno dati in consegna dal Camerlengo con espressa » proibizione di non potere sotto qualunque titolo, e pretesto tenerli fuori di Chiesa, ovvero dare ad imprestito, se non avrà ottenuta licenza » *in scriptis* dalli quattro Consoli, e » Camerlengo.

» Non possa, nè debba fare spesa di sorte alcuna di propria autorità, ed in contrario facendo non gli » sarà accordato rimborso alcuno, ma » bensì ogni spesa resterà a suo proprio costo, ed aggravio.

» Se poi tali obblighi al medesimo ingiunti da lui in tutto, o in » parte si trascurassero affatto, o si » eseguissero con notabile negligenza, » avendo riguardo al danno, che da » ciò ne verrebbe alla nostra Università, vogliamo, che subito ne venga » data dal Camerlengo la relazione alla Congregazione, acciocchè questa » soggetti il medesimo per ogni mancanza alla pena di uno scudo d'oro; » e poi si concede facoltà assoluta alla Congregazione segreta di licenziarlo dall'officio, e di sostituire in sua » vece altro idoneo soggetto; volendo » però che tale elezione, e sostituzione sia approvata, e confermata dalla » Congregezione generale.

Capitolo XXVII.

Del Procuratore

» Sarà obbligato il Procuratore » seguita, che sarà la sua elezione per » Congregazione generale, di attendere » alle liti, che gli verranno commes- » te tanto dalli Consoli, che dal Ca- » merlengo, e Deputati alle liti, con » ogni maggior puntualità, sollecitudi- » ne, e diligenza; come pure esegui- » re quanto gli verrà prescritto nelle » Congregazioni sì segrete, che gene- » rali, alle quali dovrà sempre inter- » venire, per dare il dovuto ragguaglio » dello stato delle cause al corpo dell' » Università, che si troverà presente » alle dette Congregazioni.

» Al medesimo dovrà la stessa » Congregazione generale assegnare l'an- » nuo onorario, oltre di cui non potrà » pretendere cosa alcuna per qualunque » funzione, che facesse tanto giudi- » ziale, che estragiudiziale: trattan- » dosi poi di stampe, o altro atto dispen- » dioso, che dovesse farsi per qualun- » que occasione, vogliamo, che pri- » ma ne renda intesa del tutto la Con- » gregazione, acciò ne abbia l'ordine » dalla medesima. Mancando però egli » a quanto gli viene incaricato nel pre- » sente Capitolo, sia rimosso con an- » nullargli la procura dell'officio, sen- » za eccezzione alcuna, dalla Congrega- » zione segreta, la quale potrà depu- » tarne altro, che verrà confermato » quante volte la Congregazione gene- » rale non v'abbia cosa in contrario.

Capitolo XXVIII.

Del Notaro

» Eletto, che sarà il Notaro dal- » la Congregazione generale, e stabili- » to l'annuo onorario al medesimo, co- » me pure l'apoca di convenzione rap- » porto alli rogiti, ed altro, dovrà lo » stesso intervenire alle Congregazioni » tanto segrete, che generali e tutti gli » ordini, risoluzioni, decreti, che si » facessero, stabiliranno, e faranno in » tutte le Congregazioni dovrà esatta- » mente, e con ogni sollecitudine pos- » sibile registrare in un libro, che a » tale effetto dopo ogni Congregazione » gli verrà mandato dal nostro Segre- » tario, e fattone tal registro dovrà re- » stituirlo ad ogni richiesta del mede- » simo.

» Quante volte dalla Congrega- » zione generale, e suoi Consoli verrà » ordinato la stipolazione, e registro » sì degl'Istromenti, che di qualun- » que scrittura spettante alla nostra Chie- » sa, ed Università, lo debba esegui- » re con ogni diligenza, ed accuratez- » za, e delli medesimi darne le co- » pie semplici ad istanza del nostro » Archivista, e tanto degli rogiti che » delle copie, ed ogni altro non pre- » tendere per qualunque causa, o tito- » lo più di quello, che si è convenu- » to per apoca, la quale in tutto, e » per tutto ordiniamo, che venga os- » servata.

» Quando poi dal detto Notaro » si negligentassero, e trascurassero gli » obblighi, che gli sono ingiunti in » detto Capitolo, debba essere dimes- » so, il che potrà fare la sola Congre- » gazione segreta, e la stessa sostitui- » rà altro Notaro idoneo, e capace, » colla riserva però, che resti confer- » mato quante volte la Congregazione » generale accordi il *Placet*.

Capitolo XXIX.

Del Computista

» Acciò la nostra Chiesa, ed » Università abbia ogni buon regola- » mento, si stabilisce, ed ordina, che » dalla Congregazione generale debba » eleggersi un Computista di ogni ca- » pacità, come pure dalla detta Con- » gregazione se gli dovrà stabilire l'an- » nua provisione, regolata a misura di » quanto sarà obbligato a fare.

» E primieramente dovrà tenere » la scrittura risguardante la nostra » Chiesa, ed Università sempre in pa- » ri, e non mai arretrata con il do- » vuto raguaglio, secondo porta la pro- » fessione.

» Ad ogni Congregazione segreta » dovrà portare il bilancietto dell'in- » troito, ed esito unitamente con la » nota de' debitori; ed il simile sarà » tenuto fare alle Congregazioni gene- » rali, ed in fine d'ogni anno sarà suo » preciso obbligo l'aver fatto in un fo- » glio dimostrativo l'introito, ed esi- » to generale, come pure la nota de' » debiti, e crediti, quale foglio e no- » ta, letta, dovrà immediatamente far » collocare in Archivio a commodo di » tutti quelli Fratelli dalla nostra Uni- » versità, che desiderassero vedere lo » stato attivo, e passivo della nostra » Chiesa.

» Non possa, ne debba onnina-

» mente spedire, e dar fuori ordine, » ossia mandato alcuno, se non avrà » il *fiat*, ossia facoltà *in scriptis* di » tutti quattro li Consoli, e Camerlen- » go, e non li abbia registrati con tra- » scrivere per esteso tali ordini nel suo » libro intitolato registro.

» Inoltre vogliamo, che gli or- » dini suddetti, sebbene muniti della » necessaria facoltà, non si possano » spedire in pagamento de' conti per » fabbriche, acconcimi, riattamenti, ed » altro, se questi conti medesimi non » saranno stati riconosciuti, e rincon- » trati dall'Architetto nostro, unitamen- » le coi nostri Fabbriceri, e sotto alli » medesimi non avranno fatto questi » l'attestato della revisione, e ricogni- » zione.

» Dippiù sarà in obbligo di te- » nere un libro a parte, nel quale ap- » parir debba sì il pagamento delle so- » lite tasse, in conformitè del Capito- » lo XXXII. come il debito di quelli » Fratelli della nostra Università, che » non avranno pagate dette tasse, e » ciò ad oggetto di fargli eseguire con- » tro la mano regia.

» Non disgiunto dalli detti ob- » blighi sarà quello di assistere alli ren- » dimenti de' conti, che alli Sindaci » faranno tanto li Camerlenghi quanto » qualunque altra persona, che avrà » amministrato gli effetti, e rendite » della nostra Chiesa, e mancando, o » negligentando a quanto gli viene in- » giunto, possa essere rimosso dalla » Congregazione segreta, la quale so- » stituerà altro Computista, che s' in- » tenderà confermato, quante volte la » Congregazione generale l'accordi.

Capitolo XXX.

Dell'Esattore

» Per esigere l'entrate della no- » stra Chiesa, ed Università, come an- » che le pene, e tutt'altro, che ver- » rà ordinato dal nostro Camerlengo, » risguardanti però sempre riscossioni, » si dovrà dalla Congregazione depu- » tare un Esattore idoneo, sollecito, » e diligente, con accordargli una con- » veniente provisione.

» Sarà preciso obbligo del det- » to Esattore, data, che avrà la si- » curtà, almeno per somma di scudi » cento, con attergare a tale effetto a » favore della nostra Chiesa, ed Uni- » versità un Luogo di Monte S. Pietro, » di esiggere con ogni puntualtà le tas- » se, che si pagano dall' intero Corpo » dell' Universita, e tutto altro risguar- » dante le pene imposte per le man- » canze de' Fratelli a favore della no- » stra Chiesa, in conformità del nostro » Statuto, con la facoltà di fare ese- » guire la mano regia contro li mo- » rosi, unite alle suddette esigenze » sarà la riscossione delle rendite, ed » oggetti della nostra Chiesa, ed Uni- » versità, con questo però che di me- » se in mese, allorquando si farà dare » dal Camerlengo il libro de' depositi, » presenti allo stesso Camerlengo la no- » ta del ricevuto in quel mese, ac- » ciò dal medesimo sia conservata; e » queste note poi dovranno corrispon- » dere a quanto egli avrà esatto, che » vogliamo di tre in tre mesi ad ogni » conto sia dato in deposito nel Sa- » gro Monte di Pietà a credito della » la nostra Chiesa, e Compagnia, re- » gistrando nel libro de' depositi il de- » positato di volta in volta, il qual li- » bro dopo scritto il deposito si ren- » derà immediatamente al Camerlengo.

» In ogni mese parimenti, quan- » do esibirà le note dell' esatto, sarà » suo pensiere farsi dare dal Camer- » longo le note delle riscossioni, e pa- » gamenti, ed altro dal medesimo fat- » to per poi trascrivere le medesime uni- » tamente con le proprie riscossioni nel » suo libro particolare intitolato introito, » ed esito, il quale in fine dell'an- » no dovrà mandare dal Computista » per farvi il dovuto ristretto, e rag- » guagliarle in libro Maestro.

» Quando poi dal detto Esatto- » re si macaasse di fare il detto depo- » sito, come pure ad ogni altro, che » gli s'inculca nel presente Capitolo, » o si trascurasse il suo officio, oltre » l'esser tenuto a tutti i danni, sia in » libertà de'Consoli, e Camerlengo di » rimuoverlo, colla facoltà alla Congre- » gazione segreta di potere immedia- » tamente deputarne altro.

Capitolo XXXI.

Del Mandataro

» Dalla Congregazione generale » si dovrà eleggere un Mandataro, al » quale dalla medesima, oltre il soli- » to abito ogni due anni, si destine- » rà una congrua provisione.

» Il detto Mandataro sarà obbli- » gato intimare le Congregazioni, Adu- » nanze, Messe, ed altri obblighi, ai » quali sono tenuti tutti i Fratelli del-

» la Università, come pure assistere alla nostra Chiesa in tutti li Venerdì per l'esposizione del SSmo Sagramento, a tutte le Feste, Anniversarj, Messe, ed altro, che dalli Consoli si ordinerà, e dalli nostri Fratelli si farà nella nostra Chiesa di Sant'Elena.

» Dovrà inoltre preparare l'occorrente per le Congregazioni sì segrete, che generali, alle quali dovrà sempre assistere alla porta.

» Sarà obbligato andare ogni giorno dalli Consoli, e Camerlengo per dare esecuzione a quanto dalli medesimi, gli verrà intimato, quando però sia il tutto risguardante la nostra Chiesa, ed Università.

» Di più dovrà portare in giro la Cassetta, la di cui chiave avrà il Camerlengo, per commodo di quelli Fratelli, che avranno la santa idea di fare l'elemosina a beneficio della nostra Chiesa, ed a tale effetto dovrà andare dall'intiera Università.

» E finalmente contravenendo il detto Mandataro a quanto gli si ordina, e commanda nel presente Capitolo, possa essere rimosso dalli Consoli, e Camerlengo, accordando a medesimi il potere sostituire altro, quale resterà confermato, quante volte la Cogregazione segreta non abbia contro l'eletto alcuna difficoltà.

Capitolo XXXII.

Dell' emolumento, ossia tassa da pagarsi dall' intiera Università per commodo, e beneficio della medesima.

» Essendo ristrettissime l'entrate fisse che ha la nostra Chiesa, ed Università, affine di provvedere al culto Divino, ed a quanto potrà occorrere per le spese da farsi tanto per la detta nostra Chiesa, che per la nostra Università, col presente Capitolo ordiniamo, che da ciascuno de' nostri Congregati si abbiano a pagare le infrascritte particolari, distinte, e specificate tasse, cioè

» CiascunCredenziere,Bottigliere, ossia Confetturiere, trovandosi però al servizio tanto del Sommo Pontefice, che delli Signori Cardinali, Duchi, Principi, Marchesi, Conti, Baroni, Signori, e Signore, ed altre persone qualificate, che avranno il servizio d'oro, o d'argento, dovrà pagare al nostro Esattore, senza eccezione alcuna, la solita tassa di baj. quindici ogni tre mesi, a riserva del Credenziere del sommo Pontefice, che ogni tre mesi dovrà secondo il solito pagare baj. trenta.

» Li ajutanti di Credenza dovranno anch' essi contribuire nella già detta maniera baj. sette e mezzo ogni tre mesi.

» Li Acquafrescari, Caffettieri, Confetturieri, Spacciatori di spirito di vino bajocchi 30 per ogni trimestre.

» Li Ministri, Giovani, Garzoni, che si troveranno al servizio delli detti Acquafrescari, Caffettieri, e Spacciatori di spirito di vino baj. $7 \frac{1}{2}$ per ogni trimestre.

» Li Spacciatori, che girano per Roma, quanto gli altri, che hanno li posti fermi fabbricando, o vendendo confezzioni, dolci, ed altro di consimile specie, solita vendersi nelle botteghe degli Acquafrescari, e Caffettieri pagheranno la tassa di baj. quindici ogni tre mesi.

» Li posti fermi, e Cassettanti Acquavitari, che girano per Roma contribuiranno la solita tassa di baj. quindici per ogni trimestre.

» Se detti nominati, ed introscritti negligentassero, e respettivamente mancassero ad un tale ingiunto, e prescritto pagamento, vogliamo, che li Consoli, e Camerlengo pro tempore, avuta, che avranno la nota dal nostro Esattore, facciano con ogni magior sollecitudine, eseguire contro li trasgressori, e morosi, ancorchè patentati, privilegiati, e privilegiatissimi, per quella somma che dovranno, senza alcuna limitazione, la mano regia, essendo di un sommo danno, e pregiudizio della nostra Chiesa, ed Università anche il solo ritardo di tali pagamenti.

» E quando dalli detti Consoli, e Camerlengo si trascurasse, e mancasse di fare eseguire detta mano regia, dovrà ciascheduno di loro soccombere alla pena di scudi dieci a beneficio della nostra Chiesa.

Capitolo XXXIII.

Della distanza di Canne cinquanta tra una bottega, e l'altra, e regola per la misura

» Siccome ogni giorno nascono liti, e differenze sopra la distanza di canne cinquanta, la quale con pretesti, e con sottigliezze non vorrebbe os-

» servarsi, particolarmente nelle piazze; » pertanto senza punto derogare al Capitolo II. del nostro antico Statuto » approvato da Clemente XI., e Benedetto XIV., ma bensì per togliere in » avvenire ogni disputa, ed abuso, e » liberare li nostri Aggregati dal danno notabile, che si viene loro ad » apportare con aprirsi una bottega vicina, senza l' osservanza della detta » distanza, e venendosegli in tal modo a togliere l'avviamento, tanto naturale per la commodità del sito, » quanto accidentale da' medesimi con » sudore, e spese acquistato: perciò » volendo noi dare riparo ad ogni, e » qualunque disordine, che per qualsivoglia causa, e titolo potesse darsi, » con il presente Capitolo ordiniamo, » che chinnque, ancorchè Neofito privilegiato, privilegiatissimo, Patentati di Castel Sant' Angelo, in conformità del Moto proprio segnato dalla Santità di Nostro Signore Clemente » Papa XIII. sotto il dì XXVI. Maggio » MDCCLXII, come pure li Soldati » Pretoriani, e Corazze a tenore dell' » Istromento di concordia rogato in solidum dal Conti Notaro Capitolino » con Mariotti Segretario di Camera li » XXX. Marzo MDCCLXIII. ec. vorrà » aprire, o trasportare bottega d'Acqnafrescaro, Caffettiere, Spacciatore di » spirito di vino, aquavita, e rosolio, Confetturiere, e loro Spacciatori, come pnre li venditori di sola » acquavita ne posti fermi, debbano onninamente senza eccezione alcuna, osservare la distanza di canne cinquanta da una bottega ad un' altra tutte » considerate egualmente; e questa » distanza si osservi aprendosi, o trasportandosi qualunque bottega nelle » piazze, strade, vicoli, ed in ogni altro luogo (ancorchè non espresso, e » che meritasse particolare, e special » menzione, ed individuazione, non » ostante qualsivoglia legge, statuto, » sentenza, abuso, o altro, che in contrario potesse allegarsi e non potendovi essere tale distanza misurata per » qualunque verso, vogliamo, che in » conto alcuno non si possa aprire alcuna nuova bottega.

» Che se poi per patenti, privilegi, o altro titolo ardisse taluno di » aprire, o trasportare bottega, o negozio, senza che vi fosse tale distanza, fattagli la legale inibizione per » la chiusura di tale bottega, non obbedendo egli, lo dichiariamo incorso immediatamente nella peua di scudo uno il giorno per tutto il tempo, » che terrà aperta tal bottega, e per » il pagamento di detta pena gli si farà eseguire contro la mano regia.

» Inoltre la misura da farsi per » riconoscere, e verificare una tal distanza, vogliamo, che resti eseguita » nella seguente maniera, e forma.

» Avvisati, che saranno dalli nostri Consoli, e Camerlengo per biglietto li Padronali delle botteghe vicine a quelle, che si voranno aprire, » o trasportare risguardanti dette professioni, dovranno li detti padronali » unitamente con li Consoli, Camerlengo, ed Architetto far prendere la misura da soglia a soglia delle porte » principali per la strada più breve in » linea retta, e secondo porta il naturale cammino, dilontanandosi soltanto dalle mura palmi cinque di canna » romana, attraversando le strade, e » piazze, per portarsi alla nuova bottega, e non mai camminando per le » strade, e piazze nella sua metà, e » fatte che saranno le misure, dovranno tutte consegnarsi al nostro Archivista, acciò sempre, ed in ogni tempo possano rincontrarsi.

» Se poi li detti Consoli, e Camerlengo mancassero di assistere a » tali misure, e consegnarle al detto » nostro Archivista, soggiaceranno alla » pena di scudi dieci per ciascuno a » beneficio della nostra Chiesa.

Capitolo XXXIV.

Regole, e pagamenti da osservarsi per la spedizione della patente a quelli, che vorranno aprir bottega d'Acquafrescari, Caffettieri, Spacciatori di spirito di vino, Confetturieri, ed a quelli, che l' avranno già aperta.

» Qualunque volesse aprire bottega d'Aquafrescaro, Caffettiere, Spacciatore di spirito di vino, e Confetturiere, sia tenuto ed obbligato andare » dalli Consoli, e Camerlengo pro tempore per essere informato delle leggi prescritte dalla nostra Università, » ed a tale effetto prendere lo Statuto, » e per il medesimo pagare baj trenta.

» Inoltre dovrà sottoporsi all' esame, che si farà da ciascuno de Consoli, e dal Camerlengo per conoscere se sia capace, ed idoneo a fabbricare, e manipolare quanto sarà ad » uso di sua arte, e quanto sarà solito » spacciarsi in dette botteghe, e ritrovato prattico, come anche riconosciu-

» tasi la distanza di canne cinquanta » dalla bottega, che vuole aprirsi alle » altre già aperte, se gli spedirà la pa- » tente, per la quale dovrà pagare l'e- » molumento di scudi dieci al nostro » Camerlengo.

» Non osservandosi quanto s'in- » culca ai Consoli, e Camerlengo per » l'esame da farsi, e per riconoscere » la distanza, siano tenuti questi alla » pena di scudi venti in beneficio del- » la nostra Chiesa.

» Siccome ancora pretendendo » chiunque egli sia privilegiatissimo di » aprire tali botteghe, senza sottoporsi » all'esame, e prendere la patente, » oltre la pena di scudo uno il giorno » per tutto quel tempo, che terrà aper- » ta la bottega ad' uso di Acquafresca- » ro, Caffettiere, Spacciatore di Spirito » di vino, e Confetturiere, dovrà la pe- » na di scudi cinquanta, e per il pa- » gamento di tali pene gli si farà ese- » guire la mano regia.

» Rapporto poi alle botteghe già » aperte di Acquafrescari, Caffettieri, » Spacciatori di spirito di vino, e Con- » fetturieri, siccome furono per queste » spedite le patenti dalla Università, » quando la medesima non era anco- » ra unita a quella de' Credenzieri; co- » sì per dare qualche sollievo al dispen- » dio che soffre per la promulgazione » delli presenti Statuti, e Costituzioni, » vogliamo, che tutti li patentati, quan- » do sarà loro ordinato, portino la pa- » tente alli nostri Consoli, per avere la » nuova, per la quale pagheranno baj. » 30. unitamente con baj. 5. per il Si- » gillo; come pure altri baj. 30. per il » presente Statuto, nell' atto, che sa- » rà loro consegnato.

» Riguardo poi alli Confetturie- » ri, che non hanno mai avuta paten- » te, per non essere stati soggetti alla » nostra Università unita, nella spedi- » zione, che loro si farà della mede- » sima, dovranno pagare scudi cinque » unitamente con un giulio per il Si- » gillo, e bajocchi trenta per lo Statu- » to, e questo s' intende per le botte- » ghe, che al presente si trovano aperte.

» Queste patenti spedite a tutti » della nostra Universite, vogliamo in » caso di morte, che passino agli figli » tanto maschi, che femmine, fratel- » li carnali, e nepoti più prossimi, e » alle mogli de defonti, finchè staran- » no nello stato vedovile.

» Mancando li sopradetti di pre- » sentarsi dopo l' intimazione o per rin- » novare la patente, o per ottener- » la, soggiacino alla pena di scudi » dieci.

Capitolo XXXV.

Delli rivenditori di Acquavite, Cassettanti, e Spacciatori, di confezzioni, e dolci.

» Tutte quelle persone, che vor- » ranno vendere acquavite per le stra- » de, e piazze di Roma detti Posti fer- » mi, e qualunque spaccerà la detta » acquavita solamente nella sua botte- » ga, similmente detta Postofermo; co- » me pure chi venderà, o spaccerà con- » fezzioni, dolci, ed ogni altro consi- » mile, solito ritenersi, e vendere dal- » li Acquafrescari, e Caffettieri, dovrà » oltre la stabilita tassa, prendere la » mezza patente, la quale si gli spe- » dirà dalli Consoli, e Camerlengo, al » quale per la medesima pagherà scu- » di due e baj. cinquanta, e più baj. » 30. per lo statuto, e baj. cinque per » il sigillo.

» Stante la presente moderazione » de statuti, e costituzioni, ordinia- » mo, che li suddetti, che al presente » vendono tanto acquavita, che confez- » zioni, e dolci siano tenuti rinnovare » la detta mezza patente, con pagare per » tal rinnovazione baj. dieci in mani del » nostro Camerlengo, baj. trenta per lo » Statuto, e baj. due e mezzo per il si- » gillo; e contravenendo dopo l'intima- » zione, che loro verrà fatta per una » tal rinnovazione, siano soggetti alle » pena di scudi trè.

» Rapporto poi alli spacciatori » di confezzioni, e dolci, per non es- » sere stati finora soggetti alla nostra » Università, vogliamo, che siano ob- » bligati, oltre la stabilita tassa, farsi » spedire la mezza patente, e per la » medesima pagare il già detto emolu- » mento, e mancando incorreranno nel- » la pena di scudi cinque.

» E siccome oltre li suddetti vi » sono li Cassettanti acquavitari, che » girano per Roma, come pure li spac- » ciatori di confezzioni, dolci ec. che » fanno lo stesso; ordiniamo, che li » medesimi debbano domandare la li- » cenza alli Consoli, e Camerlengo, a » cui per tale licenza pagheranno scu- » do uno, oltre la solita tassa; e quando » qualcuno ardisse vendere, e spaccia- » re tali robbe senza avere riportata dal- » li Consoli, e Camerlengo una tale li- » cenza, debba incorrere nella pena di » scudi trè.

» E mancandosi dalli detti nominati di eseguire quanto loro si prescrive nel presente Capitolo, ancorchè fossero Soldati, Patentati di Castel Sant' Angelo, Neofiti, e privilegiatissimi, incorreranno nella pena di scudi cinque, per il pagamento della quale si farà eseguire la mano regia.

Capitolo XXXVI.

Delli Ministri, Giovani, Garzoni, che che servono gli Acquafrescari, Caffettieri, Spacciatori di spirito di vino, e Confettieri.

» Per evitare il troppo notabile pregiudizio, che recano li Ministri, Giovani, e Garzoni partendosi, o mandandosi via dalle bottoghe di taluno della nostra Università, si ordina, e si stabilisce, che li suddetti sì Ministri che Giovani, o Garzoni non possano andare in altra bottega, se non è distante canne cento da quella bottega, da cui sono o spontamente partiti, o in altro modo mandati via, sotto pena di scudi venti, e di essere anco con mano-regia obbligati immediatamente a partire dalla bottega, in cui sono andati, ed al padrone di bottega, che avrà accettato alcuno de' suddetti Ministri, Giovani ossiano Garzoni contro la nostra ordinazione, imponiamo la pena di scudi trenta da incorrersi senza alcuno avviso, o dichiarazione.

» Inoltre volendo qualche Ministro, Giovane, o Garzone comprare, o aprir bottega di Acquafrescaro, Caffettiere, Spacciatore di spirito di vino, o Confettiere, e sotto il proprio nome, o sotto nome di qualsivoglia altro, vogliamo, che in tutto, e per tutto osservi il nostro Statuto; onde in seguito di questo l' obblighiamo a domandare la permissione, e licenza alli Consoli, e Camerlengo con farsi spedire la patente, e pagarne lo stabilito emolumento di scudi dieci, e bajocchi trenta per lo Statuto, e bajocchi dieci per il sigillo, e detti Consoli, e Camerlengo siano tenuti, ed obbligati riconoscere se tale bottega, che si vuole aprire, o comprare dalli suddetti nostri Giovani, o Garzoni, possa essere di pregiudizio a quella tal bottega, e padrone respettivamente, dove li medesimi avranno lavorato, e ciò per non togliere l'avviamento degli Avventori a chi già ne è in possesso con suo danno notabile; poichè quando si riconoscesse pregiudicevole tale nuova bottega, non si dovrà spedire la patente in alcun modo, toltone il solo caso, in cui la nuova fosse distante dalla bottega, da cui sono partiti, o mandati via canne 100, riconosciute però dalli Consoli, e Camerlengo. Volendo di più in questo caso, che per aprimento di tale bottega li rispettivi padroni prestino il loro consenso.

» Siccome però li padroni sotto colore di essere pregiudicati potrebbero negare un tal consenso, così dichiariamo, che basterà essergli il medesimo ricercato, poichè anche non ottenuto, sarà ancora in libertà dei Consoli assegnare la distanza di canne 100 dalla cui determinazione non possa alcuno reclamare, sotto pena di scudi venti d' applicarsi alla nostra Chiesa.

» In caso che detti Ministri, Giovani, Garzoni per qualunque patente, o privilegio, che potessero avere, aprissero capricciosamente alcuna bottega contro l' espressa nostra licenza, dichiarazione, e stabilimento, siano soggetti alla pena di scudi di tre il giorno senza limitazione alcuna per tutto quel tempo, che senza la debita licenza d' accordarsi dalli Consoli, e Camerlengo, e patente da spedirsi dalla nostra Chiesa, ed Università, terranno aperte le botteghe, e per il pagamento di una tal pena contro ciascuno si farà eseguire la mano-regia.

» Se poi li Consoli, e Camerlengo per parzialità, ed impegno non dessero pienissima esecuzione al presente Capitolo incorrano nella pena di scudi venti ripartitamente.

Capitolo XXXVII.

Delle vendite, e stime delle botteghe d' Acquafrescaro, Caffettiere, Spacciatore di spirito di vino, e Confetturieri.

» Col presente Capitolo si stabilisce, ed ordina, che niuno Acquafrescaso, Caffettiere, Spacciatore di spirito di vino, e Confetturiere possa vendere la sua bottega, se prima non avrà interpellato li due padroni delle botteghe più prossime, se vogliono attendere alla compra di tale bottega, e non volendo li suddetti at-

„ tendere alla compra della medesima, „ sia in libertà, ed arbitrio del venditore di venderla a chi gli parerà, „ e piacerà, purchè però non volesse „ attendere alla compra della detta bottega qualcuno della nostra Università; volendo in tal caso, che sia sempre preferito.

„ In ogni, e qualunque caso di „ vendite, e compre delle suddette botteghe, da farsi nel prescritto modo, „ dovrà precedere la stima delli Consoli, e Camerlengo, ai quali per una „ tale stima vogliamo, che si debba „ pagare tanto dal compratore, che „ venditore la metà per ciascheduno di „ due scudi per ogni cento di scudi, „ che si stimerà una tal bottega, e „ vendendosi la medesima senza la suddetta stima incorreranno nella pena „ di scudi venti per ciascheduno tanto il venditore, che il compratore. „ Volendo peraltro che il pagamento „ di una tale pena non esima li contraventori dalla stima di dette botteghe.

„ Delli scudi due poi per cento, „ mercede della stima fatta, li detti Consoli, e Camerlengo (a riserva del terzo, che dovranno rilasciare a benecio della nostra Chiesa) le due parti „ approprieranno distributivamente a loro medesimi riguardo le fatiche, ed „ incommodi, ai quali devono necessariamente soccombere per la stima „ di tali botteghe, ossiano negozj.

„ Si ordina finalmente, che qualunque de Ministri, Giovani, e Garzoni delli Acquafrescari Spacciatori „ di spirito di vino, e Confetturieri, „ li quali partano da qualsivoglia delle „ dette botteghe, o sono mandati via „ dalli respettivi Padroni, non possono „ nè comprare, ne prendere in affitto „ tali botteghe, se non si osserverà da „ medesimi la distanza di canne 100. „ dalla bottega, dalla quale saranno stati mandati via, o pure partiti; come già si è detto nel Capitolo a loro spettante, sotto pena cotravenendo „ li detti Ministri, Giovani, e Garzoni „ di scudi quaranta è di scudi venti a „ quelli, che affitteranno tali botteghe, „ e dette pene tanto di scudi quaranta, che di scudi venti, si devolveranno a vantaggio della nostra Chiesa, a riserva di un terzo, che si „ darà al denunciante.

Capitolo XXXVIII.

Delli Fabbricatori di Cioccolata, o siano Cioccolattieri.

„ Tutti li Fabbricatori di cioccolata, ossiano Cioccolattieri, quante „ te volte dalli medesimi si voglia squagliare cioccolata, vendendola a minuto, come pure spacciar limonee, „ semate, e tutt' altro solito vendersi „ dagli Acquafrescari, Caffettieri, e Confetturieri, ordiniamo, che debbano „ onninamente, senza eccezione alcuna „ prendere la mezza Patente dalla nostra Università con pagarne lo stabilito emolumento, e la mensuale tassa di baj, cinque, come pure osservare la distanza di canne cinquanta, „ e contravenendo li medesimi saranno „ soggetti alla clausura della bottega, „ e botteghe, ed incorreranno nella pena di scudi venti.

Capitolo XXXIX.

Regole da osservarsi nelli Contratti spettanti alla Università, e Chiesa, e delle pene da incorrersi.

„ Quantunque in' ogni contratto „ siamo persuasi, che la nostra Università sia per cercare l'utile, ed il „ vantaggio, non ostante ordiniamo, „ che qualunque volta sia necessario „ farsi qualche contratto di compra, „ e di vendita, di commutazione, o altro qualunque in qualsivoglia modo, „ sia bene esaminato dagli Officiali della nostra Università. Che però quando il tempo, e la circostanza del contratto lo permetterà, vogliamo, che „ li contratti da farsi si propongano da „ una Congregazione ad un' altra acciò „ sia in libertà di ognuno il potere esaminare commodamente il negozio, „ che si tratterà, proibendo alli Consoli, Camerlengo, ed altri Officiali „ espressamente di poter fare qualunque sorte di contratto, ancorchè sia „ in evidente utilità della nostra Chiesa, ed Università, se prima non sarà in dette Congregazioni proposto, „ ed esaminato, e da quelle stabilito „ con la maggior parte de voti favorevoli; anzi ordiniamo, che nelli „ contratti di alienazione, proposti, e „ stabiliti, che saranno dalle suddette „ Congregazioni, non debba restare risoluta cosa alcuna, se posteriormente „ non si sarà riportato il Beneplacito „ Apostolico, e non altrimenti ec.

» Non osservandosi perfettamen- » te dalli suddetti Officiali, e Ministri » le sopraddette circostanze, oltre la pe- » na, che incorreranno di scudi ven- » ticinque per ciascheduno, ogni, e » qualunque contratto sia nullo, e di » niun valore, e come fatto non fos- » se, perchè così ec. e non altrimenti ec.

Capitolo XL.

Della celebrazione delle messe in suffragio delle anime de Fratelli defonti

» Ogni legge di carità prescri- » ve, che non solo da noi si pensi al » bene, ed utile de nostri Congregati, » ma ancora si procuri ogni loro sol- » lievo, quando saranno trapassati; san- » ta, e salutevol cosa essendo di pre- » gare per i defonti. Che perciò ordi- » niamo, che per qualunque Creden- » ziere, Acquafrescaro, Caffettiere, Spac- » ciatore di spirito di vino, e Con- » fetturiere, il quale sia passato a mi- » glior vita, avuta, che si sarà la no- » tizia della sua morte, e rincontrato, » che il medesimo abbia soddisfatto » alla tassa ingiuntagli nel Cap. XXXII. » dovranno li nostri Consoli, subito far- » gli celebrare a spese della Università » numero 12 Messe basse all' altare » privilegiato esistente nella nostra Chie- » sa di S. Elena.

» Succedendo poi la morte di » qualcuno degli Acquavitari de posti- » fermi, Cassettanti, come pure Spac- » ciatori di confezzioni, e dolci, Aju- » tanti di credenza, Ministri, Giovani, » e Garzoni d'Acquafrescari, Caffettie- » ri, Spacciatori di spirito di vino, e » Confetturieri, giunta, che sarà la no- » tizia a detti Consoli, e rincontrato il » pagamento della tassa in conformi- » tà del Capitolo XXXII., subito sia- » no obbligati li medesimi Consoli far- » gli celebrare a spese come sopra nu- » mero sei messe basse al detto alta- » re privilegiato; e l'adempimento di » tali messe dovranno fare registrare in » un libro a parte dal nostro Rettore, » con porvi nome, e professione del » fratello defonto, la giornata della » morte, e consecutivamente sotto tale » intestazione dovrà apparire il nome » di quelli tali Sacerdoti, che avran- » no celebrato.

» E mancando detti Consoli di » dare esecuzione ad un tale preciso » loro obbligo, dovrà soccombere cia- » scuno di loro alla pena di scudi trè » a beneficio della Chiesa; la quale » sarà tenuta far celebrare le messe or- » dinate nel presente Capitolo per suf- » fragio di quello, o quelli Fratelli del- » la Università defonti, ed il di più di » detta pena resterà a beneficio della » nostra Chiesa.

Capitolo XLI.

Delli Roversi da darsi a quelle persone della nostra Università, che in fine dell'anno avranno pagata la stabilita tassa, e saranno intervenute alle Congregazioni.

» Essendo molto a cuore alla » nostra Università per utile, e van- » taggio della medesima, che le tas- » se ordinate nel Capitolo XXXII. ven- » gano con ogni puntualità, e senza » remora alcuna pagate, tanto dalli Cre- » denzieri, che dalli Acquafrescari, Caf- » fettieri, Spacciatori di spirito di vi- » no, e Confetturieri; come pure a mo- » tivo, che le Congregazioni siano sem- » pre numerose, perciò col presente » Capitolo ordiniamo, che li suddet- » ti quando infine dell'anno risulti dal- » le note da darsi dal nostro Esattore, » che abbiano pagate le dette stabilite » tasse, come pure assistito alle Con- » gregazioni, il che dovrà apparire dal- » li libri delle Congregazioni medesi- » me, debbano essere imbussolati, e » per la prima Congregazione genera- » le se ne debbano estrarre quattro del- » li detti imbussolati, alli quali otto gior- » ni prima della Festa della nostra San- » ta, dalli nostri Consoli, a spese dell' » Università si dovrà dare un Roverso » per ciascheduno del valore di giulj 30.

» E mancando detti Consoli di » dare esecuzione ad un tal Capitolo, » dovranno la pena di scudi dieci per » ciascheduno a vantaggio della nostra » Chiesa.

Capitolo XLII.

Della Festa solita farsi il giorno della gloriosa S. Elena

» Siccome egli è pur troppo ve- » ro che devesi invigilare per il buon » governo, e regolamento della nostra » Università; così altrettanto è vero, » che con ogni maggior zelo si deve » procurare il Divin culto, e l'onore » de Santi, e specialmente di S. Ele- » na nostra protettrice, ed avvocata; » e perciò con il presente Capitolo or-

» diniamo, che in ciascun' anno nella » prima Congregazione generale si debbano dalli Consoli, e Camerlego nominare sei Fratelli della nostra Università, li quali dovranno soccombere alle spese occorrenti per detta Festa, e per minorar loro una tale spesa, e dare un qualche compenso, vogliamo, che la nostra Università abbia a somministrare alli medesimi » scudi dieci, e non più.

» Se poi detti eletti Festaroli rinunciassero, saranno soggetti alla pena di scudo uno per ciascheduno, e li Consoli, e Camerlengo a spese della Università dovranno fare la detta Festa, per la quale non potranno impiegare più della detta somma di scudi dieci e quando da medesimi si aggravasse la detta Università per qualunque benchè minima somma sopra li detti scudi dieci, debbano soccombere distributivamente col proprio per » la reintegrazione.

Capitolo XLIII.

Della distribnzione delle Candele da farsi il giorno della Purificazione della Beatissima Vergine.

» Si ordina, e stabilisce, che nel giorno della Purificazione della Beatissima Vergine si faccia la distribuzione delle Candele come siegue: cioè un Cereo di libre trè per l'Emo Protettore, che si presenterà dalli Consoli. Una Candela di una Libra all' Uditore di detto Eminentissimo. Una Candela di mezza libra per ciascheduno de detti Consoli, e Camerlengo. Agli altri Officiali, e Ministri una candela di oncie trè, e ciò a riflesso de' molti incommodi, che soffrono per l'esercizio delle loro cariche, e ministerj; e a tutti gli altri della nostra Università una candela di oncie due, ed al Mandatario una Candela di un'oncia.

» Vogliamo inoltre, che il peso delle Candele possa accrescersi, o diminuirsi, sempre che la nostra Università, fatto il bilancio delle rendite, si trovi in istato di poterlo fare; onde accrescendosi, si accresca a proporzione, e così dovendosi diminuire, si diminuisca distributivamente.

Capitolo XLIV.

Della facoltà di procedere colla mano regia.

» Per rendere più facili li pagamenti, e respettivamente l'esiggenze delle pene, e di ogni altro, che nel presente Statuto si ordina a beneficio, e vantaggio della nostra Chiesa, ed Università, si dichiara, che contro i trasgressori dei presenti Statuti, e particolari Capitoli, non ostante qualsivoglia Patente, e privilegio, li Consoli, e Camerlengo *pro tempore* potranno procedere con la mano regia, facendola eseguire contro qualunque persona della Università tanto per la clausura della bottega, o botteghe, quando non abbia presa la necessaria Patente, con pagarne l'emolumento, quanto per non avere osservata la già detta distanza di canne cinquanta, come pure per il pagamento delli già detti emolumenti, tasse, pene, ed ogni altro, che si prescrive nelli presenti Statuti, senza essere obbligati li medesimi ad alcuna spedizione di mandato, mandati, ossia *exequatur*.

Capitolo XLV.

Obbligo, che corre a ciascuno della nostra Università di ubbidire alli presenti Statuti, ed a qualunque decreto, che si farà tanto dalle Congregazioni segrete, che generali.

» E' pur troppo vero, ed innegabile, che per il buon ordine della nostra Università, e Chiesa sia necessario, che tutte, e singole persone unite, ed incorporate all' Università de' Credenzieri; come pure tutti gli altri compresi nel presente Statuto siano soggetti, ed esattamente ubbidiscano, ed osservino quelle leggi, che sono loro prescritte, ed ordinate; poichè colla perfetta osservanza delle medesime si può loro proporre uno specchio, in cui riguardando, sappiano quello, che a ciascuno conviensi, togliendo con ciò quella confusione, che è la ruina d'ogni spirituale edificio; che perciò vogliamo che ciascun Fratello della nostra Università tanto Officiale, che particolare, non solo sia tenuto, ed obbligato sempre, ed in qualunque occasione ubbidire, ed osservare li presenti Statuti, e Capitoli;

» mà di più ordiniamo, che con ogni » puntualità ubbidisca a quelle risolu- » zioni, e decreti, che coll'andare del » tempo, e col variarsi delle circostan- » ze, dovranno necessariamente farsi » dalle Congregazioni o generali, o se- » grete; e quantunque taluno, o non » sia intervenuto alle medesime o pu- » re stato sia di sentimento contrario, » non ostante quando siano state fatte » col voto della maggior parte de Con- » gregati, vogliamo in ogni conto, che » obblighino tutti universalmente.

Capitolo XLVI.

Del modo di accrescere, diminuire, derogare, e moderare li presenti Statuti Costituzioni, e Capitoli.

» La varietà de' tempi, e delle » circostanze seco porta alle volte la » precisa necessità di dover dichiara- » re, innovare, derogare, e modera- » re talvolta le leggi, acciocchè non » rovini per le leggi quella unione, che » nelle leggi è fondata. Quindi è che » pensando noi a quei casi, che pos- » sono ne futuri tempi accadere, quan- » do vi sia legitima necessità di fare » qualche innovazione, o dichiarazione » circa gli ordini espressi ne Capitoli » di questo Statuto, la quale peraltro » ridondi in evidente beneficio, e van- » taggio della nostra Chiesa, ed Uni- » versità, concediamo la facoltà alla » Congregazione segreta delli Officiali, » che saranno presenti, di potere esa- » minare detta innovazione, o dichia- » razione, e poi di risolvere se debba, » o nò proporsi alla Congregazione ge- » nerale, volendo però, che il partito » passi per voti, e di quattro parti vi » concorrano almeno trè favorevoli. Se » resterà concluso dunque con trè par- » ti de voti, che si proponga l'inno- » vazione alla Congregazione generale, » verrà a questa proposta, e si stabi- » lirà dalla medesima pure per voti » con trè parti favorevoli delle quattro, » che saranno presenti, se debba farsi, » o nò tale mutazione, e stabilitasi di » fare, vogliamo, che venga subito re- » gistrato l'atto, e la decisione per ro- » gito del nostro Notaro, il quale sten- » derà qualunque innovazione, mode- » razione, ampliazione, dichiarazione » colle precise parole, colle quali fù » ordinata, e stabilita; anzi per to- » gliere qualunque equivoco, che po- » tesse nascere vogliamo, che la pro- » posizione, la quale dovrà fare, co- » me abbiamo ordinato in altro Capi- » tolo, il primo de' Consoli, o altri » in sua vece, si registri per esteso, » acciocchè ognuno sia chiaramente in- » formato di quanto si vuole determi- » nare.

» Se si farà alcuna innovazione » contro la legge, anche sotto prete- » sto di consuetudine, o di abuso in- » trodotto, e in qualsivoglia maniera, » dichiariamo sin da questo punto, che » la medesima non abbia alcuna forza, » e vigore di obbligare chiunque si » sia; volendo ad ogni costo, che la » facoltà di mutare, accrescere, dimi- » nuire, estendere, dichiarare, o fare » altro, sotto qualsivoglia nome com- » preso, rapporto alle nostre leggi, ed » ordini espressi, l'abbia la sola Con- » gregazione generale, alla quale però » dovrà sempre unirsi il consenso dell' » Eminentissimo Protettore pro tempo- » re; altrimenti lo stabilito non abbia » il suo effetto, e la plenaria sua ese- » cuzione.

» E finalmente vogliamo, che le » pene prescritte nel presente Statuto, » dall'Eminentissimo Protettore possino » graziarsi, o diminuirsi, e non altri- » menti ec.

Pontifex statuta huc usque relata approbat, confirmat, et exequi mandat.

§. 3. Ut autem sicut eadem expositio subjungebat, exponentes prædicti Statuta hujusmodi, quo firmius subsistant, et serventur exactius, Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri summopere desiderent. Nos specialem ipsis exponentibus gratiam facere volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine nobis humiliter porrectis inclinati, præinserta Statuta, seu Ordinationes, auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus, et sanamus.

Clausula sublata, decretum irritans, et derogatio contrariorum.

§. 4. Decernentes ipsas præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et in futurum spectabit, inviolabiliter, et inconcusse observari, illisque in omnibus, et per omnia plenissime suffra-

gari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus, super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die prima Februarii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

Dat. die 30 Martii 1765 An. VII

CDLXXVI.

Statuta Collegii Patronorum causarum S.Palatii Apostolici confirmantur, novaque privilegia eidem Collegio elargiuntur.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam

Procemium.

§. 1. Superni dispositione consilii, quo cœlestia pariter, ac terrena omnia providentissime gubernantur, in sublimi Apostolicæ dignitatis fastigio, meritis, licet imparibus, collocati, inter multiplices Pastoralis Nostræ vigilantiæ curas, illam præcipue in mente gerimus, ut prædecessorum Nostrorum vestigia sectantes, Almæ Nostræ Urbis officia a viris fide, et idoneitate conspicuis exerceantur, eosque pro meritis singulos remunerando, liberalibus gratiarum, e privilegiorum muneribus confovemus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

Collegii hujus antiquissima institutio, et Innocentii II. peculiaresque ad illud sanctiones.

§. 2. Collegium quidem Patronorum causarum Palatii Nostri Apostolici compositum ex claris virtute, ac doctrina viris ex universo Procuratorum hujus Almæ Urbis cœtu selectis, quibus non solum coram majoribus Judicibus litigantium jura, præsertim miserabilium personarum exponere, ac tueri, sed etiam coram Nobis, et Venerabilibus Nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus majores causas perorare concessum est, illustria suæ institutionis exordia ab antiquissimis temporibus repetere videtur. Nam rec. mem. Innocentius II., qui in hanc Apostolicam Sedem Anno Domini MCXXX. invitus assumptus est, annuum stipendium, sive honorarium Judicibus Advocatis, vel Patronis Romanæ Urbis, de Camera sua constituisse traditur eorum fide solemni juramento adstricta in hæc verba » Ego etc. placita, vel » negotia Romanorum, in quibus Advocatus ero, vel Patronus, Romanos » malitiose non impugnabo, vel defendam, sed pro conscientia a Deo mihi præstita secundum Constitutiones, » et leges, ac bonos mores ea tractabo; et postquam justitia de iisdem causis a me cognita fuerit, si » requisitus fuero, Judicibus patefaciam, » et eis in ipso judicio assensum meum » adhibebo, pretium exinde non accipiam, nec per me, nec per interpositam personam suscipi permittam; » et si susceptum fuerit, postquam » scivero, infra quindecim dies illud » reddi faciam; et patrocinium meum » alicui habenti causam, si ab eo rogatus fuero, malo studio non negabo ».

Paulus III. concessit Patronis de Collegio, locum in Pontificia Cappella, atque in Publicis Processionibus post Advocatos Consistoriales.

§. 3. Postea autem longo temporis spatio elapso, ut asseritur, recol. memoriæ Paulus Papa III. similiter prædecessor Noster, animum suum attendens ad eorumdem Patronorum merita, qualitates, et labores, quos tam pro publicis, quam pro privatis negotiis impendere solent, per litteras suas in forma motus proprii Anno MDXXXVIII. expeditas, iisdem Collegio, et Procuratoribus, ut in Cappella Pontificia dicti Collegii deputati tantum, in quolibet vero actu publico, ac processionibus publicis totum Collegium, et Procuratores omnes dicti Collegii matriculati tantum, post Advocatos Consistoriales locum habere possent, concessit, et impertivit.

Paul. V. cœtum Patronorum qui antea receptitius erat, in numeratum convertit, ex viginti quatuor selectioribus Patronis compositum et illius Statuta approbavit.

§. 4. Subinde vero hujusmodi Patronorum cœtum, qui antea receptitius erat, ad solos tantum vigintiquatuor causarum Patronos redactum, in justum, ac legitimum Collegium cum insigniis, ac omnibus juribus Collegialibus fel. record. Paulus Papa V. itidem prædecessor Noster Apostolica auctoritate erexit erectumque declaravit, et illius insuper statuta, stylos, usus, et consuetudines, quæ pro temporum, ac negotiorum qualitate, reformatione, et mutatione indigebant, a bonæ memoriæ Joanne Baptista Coccino ejusdem Palatii tunc Auditore, et Decano correcta, atque emendata eadem auctoritate confirmavit, et approbavit; eos vero, qui in hujusmodi Collegium jam adscripti essent, et in futurum adscriberentur, quampluribus gratiis, favoribus, et privilegiis idem Paulus prædecessor cu-

mulare voluit, atque idcirco illos habiles, et idoneos ad patrocinium suum exhibendum, tam in causis Rotalibus, quam in cœteris quibusvis negotiis absque alio examine, et approbatione declaravit; Mantelli, ac Bireti usum in signum emeritæ prærogativæ concessit, aliaque nonnulla indulsit, et elargitus est.

Recensentur officia, et privilegia, quibus Collegium idem dotarunt Romani Pontifices.

§. 5. Nuper autem idem Collegium, et dilecti filii Patroni causarum Palatii Nostri illud componentes exponi Nobis fecerunt, quod jam pridem etiam ab aliis Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris Collegium hujusmodi Patronorum speciali Apostolicæ beneficientiæ, et benignitatis intuitu, et consideratione dignum habitum est, eorumque opera adhibita in gravioribus etiam negotiis, illis insuper multoties commissa fuit tutela, ac patrocinium in causis plerumque pauperum, eorumque defensio sine ullo emolumento, atque ulla spe lucri juxta laudabile institutum ejusdem Collegii ab ipsis suscepta est, et quod semper anteactis temporibus ex eorum numero, qui adscripti in eo reperiebantur, selectus fuit a Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris tum Commissarius Cameræ Apostolicæ, et Præfectus vacationibus per obitum Datariæ Apostolicæ, tum Locumtenens Civilis Tribunalis Gubernij hujus Almæ Nostræ Urbis, præter alia quoque officia plerumque in ipsos collata.

Antiqua hujus Collegii statuta reformata fuere, novaque condita.

§. 6. Verum quum propter nonnullarum circumstantiarum mutationem, mutandum quoque, ac necessario reformandum esse dicti exponentes, rebus omnibus diligenter perpensis, et consideratis, putaverint eorum Statutum, præsertim in iis Capitibus, quæ executioni nunc demandari non possunt eo modo, quo in illis præscriptum reperitur; propterea ordinationes, provisiones, constitutiones, usus, consuetudines, præcepta, statuta in eo contenta, consilio, et assensu Venerabilis Fratris Urbani tunc temporis Palatii Apostolici Auditoris, et Decani, ac modo Firmani Præsulis reformata, mutata, correcta fuerint in hunc, qui sequitur, modum, videlicet.

Caput I.

De concernentibus Religionem

Tenor statutorum reformatorum.

» Quoniam quæ attinet ad fidem, et Religionem Christianam, ea » omnia, quæ Sancta Mater Ecclesia » docet, et mandat, profiteri intendi» mus. Nos Sacri Apostolici Palatii causarum Patroni de Collegio, quod tamquam justitiæ ministrum institutum » est sub auspicio Beati Michælis Archangeli, cœlestis etiam justitiæ ministri, statuimus, et ordinamus, ut » annis singulis die festo dedicationis » ejusdem, Sacrum solemne in Ecclesia Archygimnasii Sapientiæ de more celebretur, ad quod convocentur » Sacri Palatii Apostolici Reverendi Patres Domini Auditores, nec non Domini Concistorialis Aulæ, ac cœteri » Romanæ Curiæ Advocati. Item, quod » in funere cujuscumque Collegæ debeant per Cappellanum omnes de » Collegio convocari, iisque debeant » distribui Candelæ cereæ, prout hactenus est consuetum, et quod uno » die infra mensem tunc proximum » debeant collegialiter celebrari exequiæ » particulares pro tali defuncto in nostri Collegii Cappella, et singulis annis infra hebdomadam diei, quo per » Sanctam Matrem Ecclesiam celebratur generalis commemoratio Defunctorum, sicuti ante hac est observatum. Qui vero sine legitima causa » prædictis Functionibus non adfuerit, » aureum unum dictæ Cappellæ ipsius » Collegii applicandum, in singulas » vices pendat, et si in eo solvendo » fuerit contumax, mulctetur ulterius » arbitrio Dominorum Deputatorum.

Caput II.

De requisitis pro ingressu

» Nemo in nostrum Collegium » recipiatur nisi sequentibus polleat requisitis. Primum omnium optimam » famam, integrum nomen, fidem incorruptam, atque honestatem, maxime in exercitio muneris, præseferat. Sit insuper puris, honestisque natalibus ortus; tum in utroque jure » graduatus in aliqua publica Universitate juxta Constitutionem S. M. Benedicti XIV. Præterea in albo Procuratorum Rotalium descriptus, saltem a quinquennio, et in officio laudabiliter versatus, abstinendo se a cujuscumque apud acta Procuratoris » exercitio, quod est proprium sollicitatoris. Postremo Domum instructam » habeat, sese, et Familiam honorifice exhibeat; atque constet, quod » Congregationi Sancti Ivonis nomen » dederit, et defensioni causarum miserabilium personarum juxta illius

» pium institutum præ viribus operam » præstiterit.

Caput III.

De forma admissionis

» Quotiescumque ad implendum numerum XXIV. Patronorum » nostri Collegii a S. Me. Paulo V. præfinitum, opus fuerit ad novam admissionem devenire, Decanus speciale in id Collegium cogat in solita Archigymnasii Sapientiæ Aula, intaque ex pluralitate suffragiorum deliberatione de facienda nova admissione, statim mandabitur Secretario, ut supplices concurrentium libellos cum necessariis requisitis recipiat. Qui enim prius non supplicaverit, suæque idoneitatis documenta non exhibuerit, eum inter Collegiales adlegi, cooptarique posse, tum laudabilis huc usque servata consuetudo, tum vetustiora etiam prohibent statuta. Mox in eodem Collegio, nulla interposita mora, duo Scrutatores deputentur, quorum officium sit de vita, moribus, honestate, cœterisque qualitatibus omnium concurrentium secretas, veridicasque informationes conquirere, et eas omnibus Collegis fideliter pandere in sequenti Congregatione specialiter intimanda, in qua, post eorum relationem, fiat electio. In hac autem peragenda, liberum sit Collegio ubi præsertim supplicantium multitudo affluit, alios negligere, ac præterire, qui pro ea vice, vel ratione ætatis, vel aliis de causis posthabendi videantur, et ad certos quodammodo Candidatos electionem cohibere. Hi vero seriatim juxta Doctoratus atiquioritatem, ne ulli fiat injuria, secreto scrutinio subiiciantur, distributisque pillulis diversicoloribus, quarum alba includat, nigra vero excludat, Decanus, et Secretarius vota, quæ unusquisque secreto in Pixidem retulerit, coram omnibus luce palam enumerent, et idem Secretarius in folio resolutionum Collegii accurate describat, absolutoque scrutinio, et facta collatione numeri ad numerum, et personæ ad personam, dummodo suffragia favorabilia sint supra medietatem intervenientium, illi erunt renunciandi legitime electi, et in Collegium cooptati, quibus votorum pluralitas suffragabitur. His peractis, deputentur in eodem Collegio ex senioribus duo examinatores; munusque erit Secretarii, primum omnium, Illustrissimum, et Reverendissimum dominum Sacræ Rotæ Decanum certiorem facere de sequuta jam electione, eumque deprecari, ut certam diem præstituat examinis admittendorum: inde per Capellanum admonere curabit noviter electos, ut die proxime sequenti coram Collegii Decano sese præsentent, a quo sequutam ipsorum electionem, seu destinationem melius rescient, mandatum recipient de agenda singulis Collegis gratiarum actione, et simul admonebuntur, qua die, et hora comparere debebunt coram Illustrissimo, et Reverendissimo Domino Sacræ Rotæ Decano, ubi præsentibus examinatoribus deputatis, et Secretario nostri Collegii, assignabitur unicuique explicanda, more magistrali, intra vigintiquatuor horarum spatium, una ex decretalibus, quæ aperto libro, forte se obtulerit. Hinc insequente die, eadem hora adesse teneantur admittendi coram prædictis Illustrissimo, et Reverendissimo Domino Sacræ Rotæ Decano, examinatoribus, et Secretario, assignatamque sibi decretalem magistraliter explanare, et argumentis demum, tum in jure, tum in praxi respondere, quæ singulis examinatoribus, et ab ipso etiam Sacræ Rotæ Decano, si ei libuerit, proponentur. Facta explicatione, et examine, compertaque idoneitate admittendorum, formalis tamdem subsequatur admissio altera die per Illustrissimum, et Reverendissimum Sacræ Rotæ Decanum præscribenda, in qua apud eumdem universum Collegium cogetur, ibique a Secretario Collegii introducti ii, qui de novo admitti debent, genuflexi, Fidei professionem emittant, jurentque in verba infrascriptæ formæ, præstitoque Juramento, recipiantur a Dominis Collegis ad osculum pacis, sintque deinceps de Collegio, et describatur in matricula eorum nomen, cognomen, et patria, ut sese probare Collegiales, haberique tales ab omnibus possint, et valeant.

Caput IV.

Formula juramenti

» Ego N. iuro, quod ab hac hora in antea, partes, quarum patrocinium suscepero, fideliter, ac sine tergiversatione aliqua pro justitia

» adjuvare conabor, quidquid verum, justumque existimavero clientibus meis consulere studebo, causas improbas scienter non recipiam, et si quas recepero, quæ mihi justæ in principio visæ fuerint, in progressu autem apparuerint injustæ, ut ab illarum prosequutione desistant, clientibus meis persuadere curabo, sin minus ab eorum patrocinio in causis hujusmodi me ipsum absolute removebo: monitis, et præceptis Collegii, et Officialium ejus in his, quæ ad ipsum Collegium spectant, bona fide parere studebo, ipsiusque Collegii statuta hujusmodi observabo, et secreta non revelabo, sic me Deus adjuvet, et hæc sancta Dei Evangelia.

Caput V.

De numero Officialium

» Et quoniam necessarium est, ut sint aliqui certi, qui res ipsius Collegii particulariter intelligant, procurent, et ministrent. Idcirco statuimus, quod continue juxta formam inferius adnotatam deputentur, et sint infrascripti Officiales, videlicet duo Deputati, duo Defensores, Thesaurarius unus, et Cappellanus unus, qui tamen non sit de numero Collegialium.

Caput VI.

De Congregatione, illiusque intimatione

» Quod ordinaria Congregatio de mandato Decani prædicti Collegii, seu præfatorum Deputatorum, vel eis absentibus, aut impeditis, de mandato atiquioris Collegæ in Urbe præsentis, fiat singulis mensibus, et diebus ex uno primæ hebdomadæ mensis. Fiant etiam Congregationes extraordinariæ secundum necessitatis urgentiam, et Cappellanus pro die, hora, et loco per alterum præfatorum statuendis, omnibus Collegialibus, quos intra mœnia Urbis habitare sciverit, personaliter, aut domi dimissa cedula intimet horam, diem, et locum futuræ Congregationis; in Congregatione autem mensis Januarii sorte extrahantur ex Pixide Officiales pro anno futuro: Neque absentium ulla habeatur ratio, deputatusque extractus ad unum officium, pro illo anno non admittatur ad aliud, exceptis muneribus Thesaurarii, et Secretarii, quæ uni, eidemque Collegiali conferri volumus. In ferendis autem suffragiis, nisi omnes viva voce concordes fuerint, præstentur vota per pillulas, excepta Officialium creatione, quam sorte omnino fieri volumus, quæ, ut sine contentione fiant mandamus, tres Pixides confici, in quarum unaquaque scribantur nomina omnium Collegarum, et inscribantur una pro Deputatis, altera pro Defensoribus, et reliqua pro Thesaurario: et adveniente necessitate (postquam omnes extracti fuerint) refectionis Pixidum, eligantur duo ex Collegio, qui una cum Deputatis ipsas Pixides fideliter innovent, et conficiant, sicque refectæ apud Thesaurarium asserventur; si quispiam vero ex Collegis impeditus fuerit aliquo impedimento per Collegium approbando, quominus ad præfatas Congregationes accedat, teneatur excusatorem trasmittere, et de tali impedimento Collegium certius reddere, antequam hora Congregationis adveniat, sin minus pro qualibet vice, pœnæ nomine scutum unum auri, Cappellæ usui applicandum in manibus Thesaurarii omnino, et irremisibiliter solvere teneatur.

Caput VII.

De Deputatis

„ Deputati sint duo, qui teneantur jura, et præ cæteris decus, et honorem Collegii tueri, et contra Collegas de aliquo delicto, præsertim (quod absit) contra formam supradicti juramenti, a defensoribus delatos, seu alias diffamatos extrajudicialiter procedere, et tamdem pro utilitate, vel necessitate Collegii possint cuique de eodem Collegio, ac etiam ipsi Cappellano sub pœnis sibi bene visis, et Cappellæ applicandis præcipere, et pœnas ipsas omnibus juris, et facti remediis exigere.

Caput VIII.

De Defensoribus

„ Defensores similiter sint duo, et extrahantur, sicut est supradictum, teneanturque, et debeant res, et negotia Collegii, prout eorum officii nomen sonat, defendere, præsertim in judicio, et per alios defendi, patrocina-

» rique curare, et facere, ac de vita,
» et moribus Collegarum, maxime cir-
» ca legalitatem, et fidelitatem patroci-
» nii diligenter perquirere: Et si quem
» contra formam præstiti juramenti ali-
» quid fecisse compererint, id sedulo
» Deputatis (ad hoc, ut quidquid circa
» hoc fieri expediat, deliberare possint)
» deferant, assistantque ipsis Deputatis
» in negociis Collegii, procurentque,
» exequantur, et faciant, quæ sibi a
» Deputatis pro interesse Collegii fuerint
» injuncta.

Caput IX.

De Thesaurario, et Secretario

» Thesaurarius sit unus, et creetur, sicut est supradictum, teneatque unum librum, in quo adnotet omnia emolumenta, redditus, et proventus, nec non sumptus, et expensas Collegii, conservetque privilegia, sigillum, pecunias, et alia mobilia ipsius Collegii: nec non, et quascumque alias scripturas, arcamque, seu capsam ipsius Collegii cum mobilibus, et scripturis hujusmodi in inventario publico describendas, et in fine officii de introitibus, et exitibus novis Deputatis reddere rationem, librosque rationum cum reliquis, ac etiam mobilia, et scripturas juxta inventarium prædictum, et capsam, seu arcam prædictam, et illius clavem restituere teneatur, sumptus autem, per se ipsum nullos facere possit, sed tantummodo quoties, et quando id sibi Deputati mandabunt per mandatum in scriptis factum, et per præfatos Deputatos subscriptum: idem Thesaurarius munere quoque Secretarii fungatur, quocirca habeat ulterius alium librum, in quo singula decreta, quæ in Congregationibus fient, manu propria adnotet, nec cuiquam pandat, aut revelet, nisi de mandato ipsius Collegii.

Caput X.

De Cappellano

» Cappellanus sit unus extra Collegium, Sacerdotali caractere insignitus, et creetur in Congregatione generali per suffragia, teneaturque Dominis Deputatis, et aliis Officialibus assistere, Congregationes generales, vel particulares, et alias occurrentias Collegii, prout sibi impositum fuerit, omnibus Collegialibus in Urbe existentibus personaliter, si potuerit, sin minus domi dimissa copia cedulæ intimare, et habeat pro suo salario, quod sibi fuerit ex conventione promissum.

Caput XI.

De Patrocinio pauperibus exhibendo

» Quotiescumque habebitur generalis Congregatio, sive ordinaria, sive extraordinaria, non discedent e loco Collegæ, quin prius Cappellanus diligenter perquirat, an præforibus stent Pauperes aliqui, patrocinio in propriis causis egentes, et si stare compererit, illos introducat, vel eorum preces exponat, et si Pauper sibi aliquem ex Collegis delegerit, sive, ut pro eo scribat in facto, sive in jure, ille sic delectus, sin minus, quem Collegium per turnum deputaverit, omnino (cessante legitima excusatione per Collegium expresse approbanda) onus patrocinandi pro eo suscipiat, et gratis pro amore Dei usque ad finem causæ præstet: nec minimum quidpiam ab eo etiam sponte dante, seu etiam, finita causa dare volente, accipiat.

Caput XII.

De Patronis in jure scribentibus

» Si quispiam ex Collegis, aut simul, aut seorsim voluerit pure, et simpliciter ex jure respondere, et super alienis facti informationibus scribere, quod in Romana Curia peculiari nomine Advocatum agere nuncupatur) id æque possit pro sui libito.

Caput XIII.

De iis, qui quod in aliquo deliquerint delati, aut diffamati fuerint.

» Si quis Collegarum (quod absit) circa unum quodlibet ex compræhensis in supradicta juramenti formula, secus ac spoponderit, egisse, ac propterea dejerasse, aut de aliquo alio quocumque crimine infamiam irrogante culpabilis esse, sive per Defensores (ad quorum præcipue officium hoc spectare volumus) sive per alium quemcumque, non tamen malevolum, sed fide dignum delatus, aut præviis legitimis indiciis diffa-

» matus, repertus fuerit, Domini De-
» putati, quorum conscientia de hoc
» onerata existat, illico, postquam ad
» eos, seu eorum alterum delatio, vel
» diffamatio hujusmodi pervenerit, eum-
» dem sic delatum, vel diffamatum ad
» se vocatum debita cum modestia mo-
» neant, ut in tunc proxima Congre-
» gatione sub pœna cancellationis de
» matricula, ac perpetuæ exclusionis ab
» ipso Collegio compareat personaliter,
» et de ascripto sibi delicto claris pro-
» bationibus se purget. Quod si ille in
» eadem Congregatione comparere con-
» tumaciter cessaverit, vel comparens,
» ut præfertur, non se purgaverit, et
» innocentiam suam non probaverit,
» illico in conspectu totius Collegii tam-
» quam morbida pecus de matricula
» cancelletur, et de Collegio penitus,
» et in perpetuum excludatur, sitque
» quoad ipsos Collegas de cœtero alie-
» nus, et extra commercium. Et si quis
» ex Collegis postea umquam pro illo
» recipiendo verba fecerit, ille simili-
» ter ipso facto sit Collegii commercio
» privatus, et ab ipso Collegio in per-
» petuum exclusus, et si contingat,
» Deputatos, vel Defensores, aut utros-
» que, fore circa præmissa negligentes,
» si quidem negligentia fuerit in solis
» Deputatis, tunc liceat Defensoribus,
» ut supra referre; si vero utrique ne-
» gligentes fuerint, liceat, subque jura-
» menti religione teneatur unusquisque
» ex Collegis in proxima Congregatio-
» ne referre, ut Congregatio ipsa,
» objurgatis (ut par erit) de negligen-
» tia sua Deputatis, et Defensoribus,
» prout expedire videbitur, provideat.

Caput XIV.

De stilis privatim non subscribendis

» Nullus de Collegio post hac at-
» testationi, seu fidei per quemcumque,
» aut quoscumque super stylo Palatii,
» aut Romanæ Curiæ factæ subscribere
» audeat; quando vero contigerit Col-
» legium super stylo hujusmodi in con-
» cernentibus eorum officium consuli,
» illud consueto more congregetur, et
» omnium suffragia excipiantur, nec
» aliter attestationes aliquæ super stylo
» formentur, et concedantur, quæ ul-
» terius registrari debeant per Dominum
» Thesaurarium in libro Decretorum
» Collegii ad perpetuam memoriam, ne
» amplius ea de re postea dubitetur.

Caput XV.

De inventario rerum, et scripturarum Collegii, et illarum custodia

» Omnes, et singulæ res, ju-
» ra, et scripturæ Collegii, vel ad illud
» quoquo modo pertinentes in consueto
» Archivio, seu capsa custodiantur, una
» cum inventario illarum. Archivium au-
» tem, seu capsa prædicta duabus cla-
» vibus claudatur, quarum altera penes
» antiquiorem ex Deputatis, et alia pe-
» nes Thesaurarium cum libro supra-
» dicto, et sigilla asservetur, et quan-
» documque contigerit inde extrahi scri-
» pturas aliquas, adnotabitur in postre-
» mo ejusdem Inventarii folio, cura-
» bitque Thesaurarius quamprimum il-
» las reportari, similiterque repositio-
» nem in eodem folio adnotabit, et ho-
» rum præcipue Thesaurarius in fine
» sui officii successori suo rationem ex-
» ponet.

Preces porrectæ pro confirmatione relatorum statutorum, novorumque privilegiorum concessione.

§. 7. Cum autem, sicuti eadem expositio subjungebat, ipsi exponentes, quo reformationes, mutationes, ordinationes, provisiones, præcepta, et statuta hujusmodi firmius subsistant, et serventur exactius, Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri plurimum desiderent, ac præterea Nobis humiliter supplicari fecerint, ut in posterum non solum munera Commissarii Cameræ Apostolicæ, et præfecti vacationibus per obitum Datariæ Apostolicæ, ac Locumtenentis civilis Tribunalis Guberni Urbis usque adhuc demandata, et commissa in præfatum Patronorum Collegium adscriptis, sed etiam ut alia Nostræ Romanæ Curiæ officia arbitrio, et paterna providentia Nostra designanda semper iisdem conferre, et aliam aliquam prærogativam, et habitus distinctionem, privilegiorumque jam obtentorum confirmationem concedere, et in præmissis opportune providere, et ut infra, indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex statuta de novo condita confirmat, et approbat.

§. 8. Nos igitur, qui dictum Collegium in bonum, et utilitatem publicam magis magisque florere propensis desideramus affectibus, ipsorum exponentium votis hac in re, quantum cum Domino possumus, favorabiliter annuere volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effe-

ctum præsentium tantum consequendum, harum serie absolventes, et absolutas fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, præinserta statuta, leges, provisiones, usus, consuetudines, mutationes, et reformationes, omniaque, et singula in eis contenta, et expressa, auctoritate Apostolica, tenore præsentium perpetuo approbamus, et confirmamus, illisque perpetuæ, et irrefragabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, amplissime supplemus, ac sanamus.

Peculiaria munia designat quæ Patronis tantumodo hujus Collegii conferenda in posterum erunt.

§. 9. Insuper, ut munera tum Commissarii Generalis Cameræ Apostolicæ, tum Præfecti vacationibus per obitum Datariæ Apostolicæ, tum Locumtenentis Civilis Tribunalis Gubernii, tum Secretarii, seu Administratoris Locorum Montium, tum trium Procuratorum dictæ Cameræ Apostolicæ, tum denique Fiscalis Fabricæ Sancti Petri, nulli alii, præterquam alicui ex dicto Collegio Patronorum Palatii Apostolici perpetuis futuris temporibus concedi, demandari, et committi umquam debere, eadem Apostolica auctoritate, tenore præsentium decernimus, constituimus, præcipimus, et jubemus.

Nec non habitum, et insignia concedit ab hisce Patronis perfruenda.

§. 10. Præterea specialis favore gratiæ præfatum Collegium, atque eos, qui in illud relati sunt, eorumque successores decorare volentes, non modo insignia, habitusque formam, quibus ante hac usi sunt, verum quoque Biretum, quod alias eisdem a san. me, Paulo V. prædecessore Nostro concessum fuerat perpetuo eos habere, et retinere, ac insuper honoris gratia fasciam quoque nigri coloris imposterum deferre, et gestare posse, pari auctoritate, et tenore concedimus, et indulgemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 11. Decernentes, easdem præsentes literas, et in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quilibet in præmissis, seu eorum aliquo jus, vel interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel dignitatis existant, sive alias specifica, et individua mentione, et expressione digni, illis non consenserint, nec ad ea vocati, et auditi, neque causas, propter quas eædem præsentes emanaverint, abductæ, verificatæ, vel sufficienter aut ullo modo justificatæ fuerint, aut ex alia qualibet etiam quantumvis juridica, et privilegiata causa, colore, prætextu, et capite, etiam in corpore juris clauso, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, aut interesse habentium consensus, aliove quolibet etiam quantumvis magno, ac formali, et substantiali defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas, aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut se juvare ullo modo posse; sed ipsas præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, ac dicto Collegio, et Patronis pro tempore existentibus in omnibus, et per omnia etiam perpetuo suffragari, ipsumque Collegium ad verificationem, seu justificationem præmissorum, vel partis eorum minime teneri, aut ullo modo quacumque auctoritate compelli debere, sed easdem et in eis contenta quæcumque ab omnibus, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter, et inconcusse servari; sicque et non aliter in præmissis censeri, atque ita per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, et Apostolicæ Sedis præfatæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, ac potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet aliter judicandi, et interpretandi facultate, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Peculiares dispositiones pro præsentium literarum exequutione.

§. 12. Quocirca Venerabili Fratri Nostro Henrico Episcopo Tusculano Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cadinali Vice-Cancellario, et dilecto Filio Nostro Carolo Nostro secundum carnem ex Fratre germano Nepoti, ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Camerario, nec non Venerabili Fratri Nicolao Archiepiscopo Mitilensi causarum Curiæ Cameræ Nostræ Apostolicæ Auditori Generali, eorumque pro tempore in officiis hujusmodi successoribus, per hæc Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alios, seu alium auctoritate Nostra præfatis Palatii Apostolici causarum Patronis, eorumque Collegio in præmissis omnibus, et singulis efficacis defensionis præsidio assistant, faciantque eos, et eorum singulos, quoties pro ipsorum parte super hoc fuerint requisiti, omni-

bus, et singulis præfatis pacifice frui, et gaudere, non permittentes eos, et eorum aliquem per quoscumque desuper quomodolibet indebite molestari, inquietari, aut impediri. Contradictores quoslibet cujuscumque status, gradus, et ordinis, dignitatis, vel præeminentiæ fuerint, per censuras Ecclesiasticas, et pecuniarias pœnas, aliaque opportuna juris, et facti remedia, appellatione postposita, compescendo.

Derogatio contrariorum.

§ 13. Non obstantibus Nostræ, et Cancellariæ Apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo, nec non præmissis omnibus, aliisque Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibus, et Synodalibus Conciliis, æditis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, nec non quibusvis Almæ Urbis Nostræ, Collegiorum quorumcumque, Tribunalium, Universitatum, nec non prædicti Palatii Apostolici causarum Patronorum Collegii etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et Consuetudibus etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, exemptionibus, et indultis etiam in corpore juris clausis, aut literis Apostolicis quibusvis personis specifica, et individua mentione dignis, et sub quibuscumque verborum tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam clausulis, et decretis, etiam irritantibus in genere, vel in specie, etiam de Apostolicæ potestatis plenitudine, seu consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, ac pluries confirmatis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, et individua mentio, seu quævis alia expressio ad id servanda foret, illorum tenores, formas, causas, et occasiones præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, et exactissime servatis, et specificatis respective habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat ad præmissorum effectum plenissime, et amplissime derogamus, et derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xxx Martii MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno septimo.

CDLXXVII.

Dat. die 2. April. 1765 Anno VII.

Numerus Consiliariorum Civitatis Velitri ex sexaginta ad quadraginta reducitur, nec non tempus exercitii Magistraturæ de trimestre, ad quadrimestre prorogatur.

Clemens PP. XIII.

Ad futurum rei memoriam

Ne numerus sexaginta Consiliariorum Patriciæ originis deficeret in Civitate Velitri, illius pro tempore Gubernator, anno 1746 jussit, ut novæ Familiæ honestæ originis Patriciatus albo adscriberentur.

§. 1. Sinceræ fidei, et devotionis affectus, quem dilecti filii Communitas, et homines Civitatis Nostræ Veliternensis erga Nos, et hanc Sanctam Sedem gerere comprobantur, Nos inducit, ut eos specialis favore gratiæ prosequamur. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii Consilium, et Priores, sive Conservatores, et Consiliarii ejusdem Civitatis Nostræ Veliternæ, quod eorum publicum Consilium sexaginta viris constat ortis e Patriciis familiis, ex quibus plures, et præsentibus, et superioribus temporibus Fratres Milites Nobilium Equestrium Ordinum, atque etiam Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani prodierunt. Anno autem MDCCXLVI. ob aliquarum dictarum Familiarum extinctionem eorumdem Consiliariorum numerus adeo diminutus est, ut cl. me. Thomas *S.* R. E. Cardinalis Rufus nuncupatus, et per id tempus Episcopus, et Gubernator prædictæ Veliternæ Civitatis animadvertens, quod publicis negotiis in ipsius Civitatis Consilio tractandis, et peragendis ob imminutum Consiliariorum numerum aliquod præjudicium, vel detrimentum creari posset, per suas literas Consiliariis dictæ Civitatis præcepit, ac mandavit, ut intra duorum mensium spatium tot in idem Consilium Familias ejusdem Civitatis, etsi minime Nobiles, Civiles tamen, et debitis requisitis, ac qualitatibus præditas adscriberent, et cooptarent, quot inde Consiliarii eligi possent, qui necessarii essent ad complendum sexaginta Consiliariorum numerum, qui per leges municipales, sive consuetudinem, sive per ordinationes a suis prædecessoribus Gubernatoribus factas, sive alias constitutus, ac definitus reperiebatur.

Quam Gubernatoris resolutionem Benedictus XVI. approbavit, et jussit Consiliariorum numerum semper sexaginta esse debere, nova-

§. 2. Quod subinde præceptum, seu statutum hujusmodi, ac omnia deinceps illius vigore facta, et confecta, aut facienda, et conficienda ad ejusdem Episcopi, et Cardinalis supplicationem rec. mem. Benedictus XIV. Prædecessos Noster per suas literas in

rum etiam Familiarum aggregatione, si opus fuerit.

simili forma Brevis sub die v Julii Anno MDCCXLVI. expeditas, approbavit, et confirmavit, ac insuper eidem Thomæ Episcopo, et Cardinali commisit, ut suo Pontificio nomine, et Apostolica auctoritate mandaret, ac statueret, ut de cætero Consiliarii Civitatis præfatæ semper sexaginta esse deberent, et eveniente alicujus ex sexaginta Consiliariis hujusmodi obitu, vel alias præscripto sexaginta Consiliariorum numero quomodocumque deficiente, intra terminum trium mensium aliquis alius Civis omnibus necessariis requisitis præditus in locum Consiliarii prædefuncti, seu deficientis substitueretur, et subrogaretur; sin minus adscriptio, seu subrogatio hujusmodi ad Cardinalem Episcopum, et Gubernatorem pro tempore existentem ipso jure devolveretur; prout uberius in eisdem literis, quarum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressos, et insertos haberi volumus, continetur.

Sed extinctis postmodum quampluribus Patriciis Familiis, preces porrectæ pro reductione Consiliariorum ad numerum quadraginta, et prorogatione exercitii Magistraturæ de trimestre ad quadrimestre.

§. 3. Sed quoniam, ut eadem expositio subjungebat, postquam præmemoratæ literæ Benedicti Pontificis, et prædecessoris Nostri emanarunt, tresdecim Familiæ Patriciæ extinctæ sunt, et prope adest, ut viginti aliæ, ob defectum prolis masculinæ, quam primum deficiant, atque extinguantur, nec fieri possit, ut, aliis Familiis in illarum locum adscriptis, et cooptatis, ex illis Cives juxta præscriptum, seu legem in prædictis literis contentam, in locum defunctorum ad retinendum sexaginta Consiliariorum constitutum numerum, necessariis requisitis ornati sufficiantur, ac subrogentur, cum hujusmodi civiles Familiæ in dicta Civitate in præsens omnino desint; adeo ut necesse foret populares, ac viles adscribere, et aggregare, non sine maxima Nobilitatis, ac splendoris Civitatis prædictæ damno, et detrimento: propterea Nobis humiliter supplicari fecerunt ut præscriptum numerum sexaginta Consiliariorum, ad quadraginta Consiliarios tantum redigere, et officium Priorum, seu Conservatorum, quod nunc a Consiliariis ad illud munus electis per trimestre geri, et administrari solet, alio mense addito ad quadrimestre tempus protrahere, atque alias in præmissis providere, et ut infra de benignitate Apostolica indulgere dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et previa moderatione literarum Benedicti XIV. Consiliariorum numerum reducit, et exercitii Magistraturæ tempus prorogat.

§. 4. Nos igitur, qui omnes Christifideles in visceribus charitatis complectimur, sed præcipue eos, qui temporali Nostro, et hujus Apostolicæ Sedis domino subditi sunt, speciali benevolentiæ, ac providentiæ intuitu respicimus, prospero Civitatis, hominumque prædictorum regimini, et gubernio quantum cum Domino possumus, providere ejusque antiquo splendori, ac decori etiam in futurum servando consulere cupientes, ac Consiliarios, hominesque prædictos specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilis fratris Nostri Karoli-Alberti Guidoboni S.R.E. Cardinalis Cavalchini nuncupati Episcopi Ostiensis, et Veliternensis, et Sacri S.R.E. Cardinalium Collegii Decani, et ejusdem Civitatis Nostræ Veliternæ Gubernatoris, ad quem supplicem libellum hujusmodi, et preces in eo contentas expendendas, atque examinandas remissimus, consilio, ut publicum dictæ Veliternæ Civitatis Consilium, sive Senatus, quod juxta ejusdem Civitatis municipales leges, sive consuetudines, aut Ordinationes a Cardinalibus Episcopis, et Gubernatoribus pro tempore factas, et juxta prænominatas literas Benedicti Prædecessoris Nostri in numero sexaginta Consiliariorum nunc constitutum, ac præfinitum reperitur, in posterum ad quadraginta Consiliarios dumtaxat reducatur, et ex quadraginta viris Consiliariis compositum, et constitutum in posterum esse debeat: hujusmodi autem Consiliariorum numero quadragenario fixo, et stabilito, qui numerus etiam in aliis Nostri, et hujus Apostolicæ Sedis temporalis Status Civitatibus servatus, et retentus publicis negotiis tranctandis, expediendisque sufficiens esse censetur, Priores, seu Conservatores de more, et juxta leges municipales, aut publica statuta, aut consuetudinem deinceps electi, et in futurum eligendi, non per tres menses tantum, ut hactenus observatum est, sed per quatuor menses continuos munere suo fungantur, atque in eo gerendo perseverent atque permaneant.

Insuperque mandat ut deficientibus aliquibus ex quadraginta intra trimestre, aliæ subrogandæ, et admit-

§. 5. Quotiescumque autem obeunte, vel deficiente aliquo ex dictis Consiliariis, vel alia quacumque de causa contigerit, ut numerus ita constitutus, ac præfinitus quadraginta Consiliariorum diminuatur, intra spatium trium

tendæ in albo Patriciorum sint.

mensium aliquis alius Civis omnibus per leges statutarias dictæ Civitatis, vel aliter præscriptis requisitis, et qualitatibus præditus in locum prædefuncti, seu deficientis subrogari debeat, et reipsa subrogetur, seu inter Consiliarios præfatæ Civitatis adscribatur, et cooptetur; alioquin dicto trium mensium tempore elapso, et adscriptione, sive cooptatione hujusmodi pro locis vacantibus de aliis personis a Consilio ejusque Consiliariis facienda minime sequuta, cooptatio, vel adscriptio novorum Consiliariorum in locum deficientium, seu mortuorum ad S. R. E. Cardinalem ejusdem Civitatis Episcopum, et Gubernatorem pro tempore existentem ipso jure pro ea tantum qualibet vice, et quoties id evenire contigerit, spectet, et spectare dignoscatur. Præterea, ut omnes, et singulæ personæ sic, ut præfertur, jam adscriptæ, et in futurum adscribendæ omnibus privilegiis, prærogativis, præeminentiis, gratiis, et honoribus, quibus veteres Consiliarii Consilio hujusmodi tam de jure, usu, et consuetudine, quam alias quomodolibet utuntur, fruuntur, et gaudent, ac uti, frui, et gaudere possunt, et poterunt in futurum, pari modo, et absque ulla prorsus differentia, uti, frui, et gaudere, nec non quæcumque munera, et officia publica Civitatis prædictæ consequi, et exercere, et ad ea assumi possint, et debeant, iisdem modo, et forma, quibus veteres Consiliarii, seu Familiæ Patritiæ illa consequuntur, atque exercent.

Declarat per novas adscriptiones, et aggregationes nullum præjudicium illatum censeri debere Nobilitati antiquarum Familiarum, ac inscriptioni in Militaribus Ordinibus.

§. 6. Demum, ut per adscriptiones, seu cooptationes novorum Civium Consiliariorum in Consilium hujusmodi factas, seu pro tempore faciendas, nullum præjudicium, vel minimum inferri, aut illatum unquam intelligatur Nobilitati earum Familiarum, quæ de præsenti adscriptæ reperiuntur, seu quæ Consilium hujusmodi constituunt, et ab antiquo tempore constituere pergunt, pro obtinenda earum receptione, et admissione inter Fratres Milites Ordinum, sive Militiarum Equestrium, auctoritate Apostolica tenore præsentium volumus, declaramus, præcipimus, et constituimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 7. Decernentes præsentes literas, et in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quod quilibet etiam speciali nota, et expressione digni in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, illis non consenserint, nec ad ea citati, vocati, et auditi, neque causæ, propter quas eædem præsentes emanarunt sufficienter adductæ, et justificatæ fuerint, aut ex alia quacumque, quantumvis juridica, legitima, et privilegiata causa, colore, et prætextu, etiam enormis, et enormissimæ læsionis, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, aut interesse habentium consensus, aliove quolibet etiam quantumvis magno, ac substantiali defectu notari, impugnari, retractari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium, intentari, vel impetrari, seu impetrato, et obtento quempiam in judicio, vel extra illud uti, seu se juvare ullatenus posse; sed ipsas præsentes literas, et in eis contenta hujusmodi semper firma, valida, et efficacia existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 8. Non obstantibus Constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, præsertim supramemoratis literis Benedicti XIV prædecessoris Nostri, nec non dictæ Civitatis, illiusque Consilii etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis; quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die II. Aprilis MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Septimo.

ANNO OCTAVO

Dat. die 10. Julii 1765. Anno VIII.

CDLXXVIII.

Rectori, et Decanis quatuor facultatum Universitatis Coloniensis renovatur indultum nominandi ad Canonicatus, et Præbendas, additis specialibus declarationibus, et reservationibus.

Dilectis Filiis Nobilibus Viris Consulibus, et Senatui Civitatis, et Reipublicæ Coloniensis.

Clemens PP. XIII.

Dilecti Fili Nobiles Viri salutem, et Apostolicam benedictionem

Refertur origo hujus indulti, ejusque progressus.

§. 1. Alias piæ mem. Paulo Papa V. prædecessori Nostro pro parte Vestra exposito, quod pridem fel. rec. Clemens Papa VIII. similiter prædecessor Noster, cum accepisset, quod antea rec. mem. Paulus Papa IV. etiam prædecessor Noster certis tunc expressis causis adductus Rectori, et Decanis quatuor facultatum, videlicet Theologiæ, Juridicæ, Medicinæ, et Artium, quæ consistit in tribus Gymnasiis, Montano, Laurentiano, et trium Coronarum Universitatis studii generalis Coloniensis, consiliique illius facultatis, ex qua persona nominanda esset, Apostolica auctoritate indulserat, ut cum provisoribus ejusdem Universitatis personas assumere possent in eadem Universitate promotas, ac in publicis Scholis Regentes, et lecturas, quas ipsi Rector, et Decani, ac provisores præstito juramento unanimi consilio illius facultatis, in qua legerent, vel legere deberent, ad id more solito congregati idoneas, et Catholicas esse, ac ad laudem, et fructum studiosorum profiteri posse cognoscerent, easque dilectis filiis maioris, et aliarum Ecclesiarum dictæ Civitatis Capitulis, ad quæ Canonicatuum, et Præbendarum, in eisdem Ecclesiis consistentium collatio, provisio, præsentatio, electio, institutio, seu quævis alia dispositio communiter, vel divisim, aut alias quomodolibet pertineret, dictæ videlicet majoris, ac S. Gereonis Coloniensis ad Presbyterales tantum, ad reliquos vero aliarum Ecclesiarum Canonicatus, et Præbendas, qui inde ad triennium tunc venturum in singulis Martii, Julii, et Novembris mensibus Sedi Apostolicæ per concordata Germaniæ cum ipsa Sede inita reservatis vacassent, nominare valerent eos, ad quos illorum collatio, provisio, præsentatio, electio, et dispositio hujusmodi spectaret.

Quamplures Romani Pontifices indultum prorogarunt, et ampliarunt.

§. 2. Et deinde dictum triennium semel atque iterum piæ mem. Pius Papa IV., et Pius V. etiam prædecessores Nostri ad simile triennium prorogarunt, et Indultum prædictum etiam ad majorem post Pontificalem, et principales, aliasque dignitates, personatus, administrationes, et officia etiam curata, nec non Vicarias, et Cappellanias perpetuas majoris Collegiatarum, aliarumque Ecclesiarum Coloniensis, quæ in prædictis mensibus intra ipsum tempus vacarent, ampliaverant, et successive rec. mem. Gregorius Papa XIII. similiter prædecessor Noster terminum a prædicto Pio V. prædecessore prorogatum, vel concessum ad aliud triennium primo, et subinde ad quinquennium alias juxta formam literarum Indulti Pauli IV. prædecessoris prædicti dumtaxat extenderat, vel etiam concesserat, et deinde idem quinquennium ab eo prorogatum, vel concessum, ad aliud quinquennium ab illius fine numerandum extenderat, et ampliaverat; si vero lapsum esset novum quinquennium hujusmodi, ad hoc, ut prædicto novo quinquennio durante Rector, Decani, et Provisores prædicti, ab Presbyterales majoris, et S. Gereonis tantum, ad omnes vero alios reliquarum Ecclesiarum Coloniensis Canonicatus, et Præbendas dumtaxat personas nominare possent, de novo concesserat.

Sixtus V. similes prorogationes concessit, et declaravit.

§. 3. Et successive similis mem. Sixtus Papa V. et prædecessor Noster quinquennium ab eodem Gregorio ultimo prorogatum, seu concessum ad quadriennium a fine ultimo prorogati, seu concessi quinquenni hujusmodi in-

choandum extenderat, et ampliaverat; si vero lapsum esset novum quadriennium hujusmodi, ad hoc ut, ipso durante, Rector, Decani, et Provisores ad Presbyterales majoris, et S. Gereonis, ad omnes vero alios reliquarum Ecclesiarum Colonienses Canonicatus, et Præbendas dumtaxat, qui interim in aliquo ex tribus mensibus prædictis extra Romanam Curiam vacarent, et alias juxta formam, et tenorem literarum Pauli prædecessoris prædicti tantum personas, ut præfertur, qualificatas nominare, et alias prout il literis dicti Pauli IV. prædecessoris contenta facere possent, indulserat, ita tamen, ut personæ sic nominatæ intra sex menses a die provisionis, collationis, seu atterius cujusvis dispositionis de dictis Canonicatibus, et Præbendis in vim nominationis hujusmodi factæ numerandos novas provisiones de eisdem Canonicatibus, et Præbendis a dicta Sede petere, et literas Apostolicas sub plumbo in totum expedire, ac jura Cameræ Apostolicæ, et aliis propterea debita persolvere omnino tenerentur, et nisi præmissa adimplerent, ipso semestre elapso iidem Canonicatus, et Præbendæ vacarent eo ipso, et sic vacantes per Sedem Apostolicam dumtaxat aliis quibusvis personis conferri libere possent.

Demandatum fuit, ut omnes quibus nominandi facultas tribuebatur Catholicæ fidei professionem emittere quotannis tenerentur.

§. 4. Volens, ut Rector, et alii hujusmodi jus nominandi habentes sive Ecclesiastici, sive laici forent, fidem Catholicam juxta articulos ab eadem Sede propositos in manibus Archiepiscopi, seu officialis Coloniensis pro tempore existentis annis singulis profiteri tenerentur, alioquin nominationes ab eis faciendæ, et inde sequuta omnia, nullius essent roboris, vel momenti, ipse etiam Clemens prædecessor, certis tum expressis de causis, tempus quadriennii per dictum Sixtum prædecessorem prorogati, seu de novo concessi, de consilio tunc existentium S. R. E. Cardinalium Congregationis Germanicæ bis ad aliud quinquennium extenderat, et prorogaverat, et quatenus lapsum esset, idem indultum de novo concesserat, juxta formam literarum Pauli IV. prædecessoris prædicti, ita tamen, ut prioris Indulti hujusmodi prorogatio, seu concessio non estenderetur ad Canonicatus, et Præbendas Ecclesiæ Metropolitanæ, quam aliarum Ecclesiarum omnium dictæ Civitatis etiam ad alios, qui in alia, quam Coloniensi Accademia gradum suscepissent, illud extensum esse voluerat, ac extenderat, et ampliaverat, volens, et inhibens, si aliquis nominatus, beneficium, ad quod nominatus fuisset, resignare vellet, ne ullo modo nisi in manibus Romani Pontificis, aut Nuncii Apostolici in dicta Civitate Coloniensi pro tempore degentis hujusmodi beneficium ad favorem alterius a Rectore, et Decanis prædictis nominandi, nec per resignationem illud, nec per permutationem dimittire posset, quodque nonnisi servato inter competitores concursu a Sacro Concilio Tridentino in collationibus Parochialium Ecclesiarum præscripto, ad Canonicatus, et Præbendas rescriptas nominare, et conferre deberent, ac nominantes jurare se digniorem, et ad profitendi munus magis aptum prælaturos, et vicissim eum, quem præferri contigisset, jurare se injunctum profitendi officium diligenter præstiturum.

Clemens VIII. indultum nominationis prorogavit, peculiaresque superaddidit sanctiones, quæ omnia confirmavit Paulus V

§. 5. Deinde vero ex causis prædictis dictus Clemens prædecessor indultum hujusmodi ad aliud quinquennium iterum prorogaverat, ac extenderat, seu concesserat, decreveratque hujusmodi Canonicatus, et Præbendas nonnisi personis ex aliqua ex dictis Universitatibus idoneis, quæ jurejurando ad profitendum munus diligenter se se adstringerent, dumtaxat conferri, ac Canonicatus, et Præbendas prædictas per eos hujusmodi nominationis vigore obtinendos, nonnisi in manibus Romani Pontificis pro tempore existentis cum specifica mentione, quod illos vigore nominationis hujusmodi consequuti essent, resignare, vel alias dimitti nullatenus possent, alioquin Canonicatus, et Præbendæ hujusmodi vacarent eo ipso, ita ut de illis per Sedem Apostolicam dumtaxat disponi posset, idem Paulus prædecessor supplicationibus vestro nomine sibi super hoc humiliter parrectis inclinatus, indultum vobis a prædicto Clemente prædecessore concessum, et desuper expeditas literas prædictas, ad aliud quinquennium a fine quinquennii ultimo dicti a Clemente prædecessore concessi computandum, auctoritate Apostolica extendit, et prorogavit, et nihilominus sine præjudicio tunc, et pro tempotere existentis Archiepiscopi Coloniensis dilectis filiis Rectori, et Decanis prædictarum quatuor facultatum in dicta Universitate canonice institutarum, et consilio illius ex facultatibus hujusmodi, cujus persona juxta formam literarum Pauli IV. prædecessoris nominanda fuisset, etiam pro tempore existentibus una cum dilectis filiis provisoribus ipsius Universitatis, ac personas in eadem Universitate promotas, ac legen-

tes, et lecturas, quas ipsi Rector, et Decani, ac Provisores medio eorum juramento una cum consilio facultatis hujusmodi, in qua personæ ipsæ legerent, vel legere deberent, ad hoc more solito convocato, idoneas, et Catholicas esse, ac cum laude, et fructu inibi pro tempore studentium profiteri posse affirmarent; ita ut si controversia in nominando inter Rectorem, et Decanos, nec non Provisores, et Consilium hujusmodi exorta fuisset, ille, quem major pars votis suis præferendum putasset, præferretur, dilectis filiis Majoris, et S. Gereonis, et aliarum Ecclesiarum Capitulis, ad quæ Canonicatuum, et Præbendarum in eisdem Ecclesiis consistentium collatio, provisio, præsentatio, electio, institutio, et quævis alia dispositio conjunctim, vel separatim, aut alias quomodolibet cessantibus reservationibus, et affectionibus Apostolicis, pertinebat, videlicet ad Presbyterales tantum Majoris, et S. Gereonis, ita ut nominandæ personæ, secundum eorum statuta, et privilegia eorum Capitulis concessa, ut præfertur, qualificatæ essent, ad omnes vero, et singulos alios Canonicatus, et singulas Præbendas reliquarum Ecclesiarum hujusmodi, quæ ex tunc ad quinquennium tunc proxime futurum a fine ultimi quinquennii per Clementem prædecessorem prorogati, seu concessi computandum in singulis Martii, Julii, et Novembris mensibus pro tempore vacassent, et vacare contigeret, nominare libere, et licite valerent, dicta auctoritate concessit, et indulsit.

Novas conditiones adiecit Paulus V. tam quoad nominantes, quam quoad nominatos.

§. 6. Ac statuit, et ordinavit quod si, ad quos collatio, provisio, præsentatio, electio, institutio, val quævis alia dispositio Canonicatuum, et Præbendarum hujnsmodi pro tempore spectaret, Canonicatus, et Præbendas, quos personæ sic ad illos nominatæ per se, vel Procuratorem suum ab eis specialiter constitutum infra unius Mensis spatium postquam eis, vel Procuratori suo illorum vacatio innotuisset, duxissent acceptandos cum omnibus juribus, et pertinentiis suis eisdem nominatis personis conferre, et de eis etiam providere, seu ad eos illas præsentare, aut eligere, vel in iis instituere, aut alias de illis in earumdem personarum nominatarum favore disponere tenerentur, quodque iis præmissa facere recusantibus, vel negligentibus, aut differentibus etiam pro tempore Abbas S. Martini Coloniensis, et Decanus Ecclesiæ Sancti Pauli Leodiensis; et qui hæreticæ pravitatis Inquisitor in illis partibus auctoritate Apostolica deputatus existeret, Prior domus Ordinis Fratrum Prædicatorum etiam Coloniensis et eorum quilibet Canonicatus, et Præbendas sic vacantes personis ad illos, ut præfertur, nominatis pro ea vice tantum eadem auctoritate conferre, et de illis etiam providere pariter libere, et licite possent; et quod ab eisdem personis sic pro tempore nominatis in actu nominationis de eis pro tempore factæ in qua facultate, in quo Gymnasio, et qua hora illa docere, seu legere deberent, exprimeretur, et si a præmissis defecissent, post primam, et secundam nominationes eis desuper factas, a perceptione fructuum, redditnum, et proventuum Præbendarum, quas vigore nominationum, et collationum hujusmodi tunc assequuti fuissent, per Abbates, et Decanum Ecclesiæ S. Pauli Leodiensis, ac Priorem prædictos, aut aliquem ex iis ad requisitionem illis per Rectorem, et Decanos facultatum, ac Provisores Universitatis hujusmodi faciendam suspenderentur, et si suspensionem hujusmodi per Mensem animo substinuissent indurato, iisdem Præbendis ipso facto, et cum effectu privarentur, et pro privatis haberentur, et statim de illis aliis personis modo, et forma præmissis providerentur. Verum si personæ nominatæ prædictæ in aliquam suspicionem hæresis incidissent, in eas per Inquisitores hæreticæ pravitatis in illis partibus eadem auctoritate deputatos absque ulla mora inquireretur, et si illæ compertæ fuissent hæresis hujusmodi infectæ, alii Catholici ad beneficia per illos obtenta simili modo nominarentur, et subinde quinquennium hujusmodi ad aliud quinquennium a fine ultimo dicti quinquennii computandum, semel, atque iterum extendit, et prorogavit, seu concessit, et indulsit.

Alias indulti prorogationes concesserunt Gregorius XV, et Urbanus VIII

§. 7. Postmodum autem postquam fel. rec. Gregorius Papa XV similiter prædecessor Noster per suas in simili forma Brevis expedita literas, Indultum prædictum, Vobis, ut præfertur, prorogatum, ac desuper confectas literas, et in eis contenta, ita tamen, ut hujusmodi Indultum Canonicatus, et Præbendas Metropolitanæ Ecclesiæ Coloniensis minime compræhenderet, neque ad eos se extenderet, ac sine præjudicio dicti tunc, et pro tempore existentis Archiepiscopi Coloniensis, ac alias sub certis modo, et forma tunc expressis ad aliud quinquennium de

novo concesserat, et subinde rec. mem. Urbanus VIII pariter prædecessor Noster, attendens, quod Indultum hujusmodi per Cancellariæ Apostolicæ regulas revocatum fuerat, et sicuti eidem Urbano prædecessori tunc exponi feceratis, Causæ propter quas idem Indultum a prædicto Paulo IV primo loco concessum, et ab aliis Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris prædictis ut supra prorogatum, et expresse de novo concessum fuerat, conservationis nimirum Catholicæ Religionis in ista Civitate Coloniensi eo usque vigebat, vosque cupiebatis ad Catholicorum virorum studia in istis partibus alenda, ac allicienda hujusmodi Indulto diutius frui posse, idem Urbanus prædecessor per alias suas in simili forma Brevis expeditas literas, Indultum prædictum vobis per dictum Gregorium prædecessorem ad quinquennium ut præfertur, de novo concessum, ac desuper cenfectas literas prædictas, et in eis contenta ad aliud quinquennium Apostolica auctoritate sub certis modo, et forma tunc expressis, de novo concessit, ipsumque quinquennium ad aliud pariter quinquennium et deinde secundo dictum quinquennium ad aliud similiter quinquennium extendit, et prorogavit, ac deinceps eidem Urbano prædecessori per vos exposito, seu subjuncto, quod quinquennium tunc per eum ultimo loco extensum, seu concessum brevi erat expiraturum, et Causæ, propter quas Indultum hujusmodi tam a prædictis Romanis Pontificibus, quam ab eo ultimo concessum fuerat, eatenus vigebant, dictus Urbanus prædecessor Indultum prædictum per eum ultimo loco ad quinquennium, ut præfertur extensum, seu de novo concessum, ac desuper confectas literas, et in eis contenta ita tamen, ut provisiones hujusmodi, servata dictarum literarum forma fierent, ipsumque Indultum Canonicatus, et Præbendas Ecclesiæ Metropolitanæ Coloniensis minime compræhenderet, nec ad eos se extenderet, ac alias sub certis modo, et forma etiam tunc expressis ad aliud quinquennium extendit, et prorogavit.

Itemque Innocentius X. Alexander VIII; Clemens IX, Clemens X, Innocentius XI, Innocentius XII.

§. 8. Et postmodum similis rec. me. Innocentio Papæ X prædecessori etiam Nostro per vos exposito, quod causæ, propter quas Indultum hujusmodi tam ab eodem Urbano tunc novissime, quam ab aliis prædecessoribus concessum fuerat, etiam eatenus vigebant, ipse Innocentius prædecessor Indultum prædictum vobis per eumdem Urbanum prædecessorem ultimo loco ad quinquennium, ut præfertur, extensum, seu de novo concessum, ac desuper confectas literas, et in eis contenta sub certis pariter conditionibus, modoque et forma tunc expressis ad aliud quinquennium pariter concessit, quinquenniumque hujusmodi postmodum, ad aliud etiam quinquennium a die xx. Februarii MDCL computandum extendit, et prorogavit; ac successive similis rec. me. Alexander Papa VII etiam prædecessor Noster supplicationibus vestro nomine sibi super hoc humiliter porrectis inclinatus per ternas suas in simili forma Brevis literas, unas die xxiii. Augusti MDCLV, et alteras die viii Januarii MDCLXI, et reliquas die xiv Martii MDCLXIV expeditas, Indultum prædictum vobis concessum, et prorogatum, ut præfertur, sub certis modo, et forma tunc expressis, primo quidem ad quinquennium, subinde vero ad triennium, et novissime ad quadriennium; et postmodum similis rec. mem. Clemens Papa IX itidem prædecessor Noster per suas pariter in forma Brevis die ix Septembris MDCLXVIII expeditas literas idem Indultum ad quinquennium; illudque successive similis rec. mem. Clemens Papa X etiam prædecessor Noster per literas suas similiter in forma Brevis die xviii Julii MDCLXX, et die xxvii Junii MDCLXXV emanatas literas bis pariter ad quinquennium et similis rec. mem. Innocentius Papa XI. itidem prædecessor Noster per ternas suas etiam in forma Brevis, unas die secunda Decembris MDCLXXVIII, alteras die xxvii Januarii MDCLXXXIV, et reliquas die xxvii Jan. MDCLXXXIX expeditas literas ter itidem ad quinquennium, ac similis rec. mem. Innocentius Papa XII etiam prædecessor Noster per suas itidem in forma Brevis die xxix Octobris MDCXCVIII expeditas literas itidem ad quinquennium.

Prorogationem indulxerunt etiam Clemens XI, Innocentius XIII, Benedictus XIII, Clemens XII, et Benedictus XIV.

§. 9. Et similis rec. mem. Clemens Papa XI etiam prædecessor Noster per binas suas pariter in forma Brevis die xix Augusti MDCCV, et die ii Septembris MDCCXVII emanatas literas bis quoque ad quinquennium; ac recolendæ mem. Innocentius Papa XIII prædecessor similiter Noster per suas itidem in forma Brevis die v Septembris MDCCXXII expeditas literas pariter ad quinquennium; ac piæ mem. Benedictus Papa XIII prædecessor etiam Noster per suas quoque in eadem forma Brevis die xviii Junii MDCCXXVIII

editas literas Indultum hujusmodi ad septennium concessit; et rec. itidem mem. Clemens Papa XII pariter prædecessor Noster per suas quoque in simili forma Brevis die xxviii Septembris MDCCXXXV editas literas Indultum hujusmodi ad quinquennium de novo concessit; ac subinde fel. rec. Benedictus XIV similiter prædecessor Noster ad septennium nempe die xxx Septembris MDCCXLI, die xxii Maii MDCCLI, et die x Aprilis MDCCLVIII per suas Apostolicas literas Indultum prædictum concessit, et prorogavit, et alias prout in dicti Benedicti, et singulis memoratorum prædecessorum literis in prædicta forma Brevis desuper expeditis, quarum tenores præsentibus pro expressis haberi volumus, uberius continetur.

Huic Pontifici preces porriguntur pro nova prorogatione eaque benigne indulgetur ad aliud septennium.

§. 10. Cum autem sicut Nobis nuper exponi fecistis, septennium ultimo loco a prædicto Benedicto, ut præfertur, concessum brevi expiraturum sit, causæ vero, propter quas idem Indultum per prædictos Romanos Pontifices prædecessores Nostros pluries concessum, et prorogatum respective etiam nunc vigeant, vosque propterea Indultum hujusmodi ad effectum supradictum per Nos vobis de novo concedi desideretis; Nos specialem vobis gratiam facere volentes, et vestrum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas incurrunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus vestro nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, Indultum prædictum vobis, sicut præmittitur, pluries concessum, et prorogatum, cum omnibus, et singulis contentis in literis prædictis, ita tamen ut Provisiones hujusmodi, servata dictarum literarum forma fiant, quacumque prætensa praxi, consuetudine, seu tollerantia contraria non obstante, quam potius abusum esse, et proinde præsens Indultum in omnibus, et per omnia juxta ejus tenorem, et proprietatem, prout verba illius sonant, et non aliter, nec alio modo servari debere decernimus, et cum hoc quod Indultum hujusmodi Canonicatus, et Præbendas Metropolitanæ Ecclesiæ Coloniensis minime compræhendat, nec ad eos se extendat, ac sine præjudicio Venerabilis Fratris moderni, et pro tempose existentis Archiepiscopi Coloniensis, nec non cum omnibus, et singulis aliis facultatibus, concessionibus, et ordinationibus, clausulis, et decretis appositis in dictis literis, ac servata in omnibus, et per omnia earumdem literarum forma ad aliud septennium a fine ultimi dicti septennii, sicut præmittitur, prorogati, seu concessi computandum auctoritate Apostolica, tenore præsentium, de novo concedimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 11. Sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de Latere Legatos, et Sedis Apostolicæ Nuncios quavis auctoritate fungentes, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, auctoritate, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari: Decernentes etiam vos septennio prædicto per Nos concesso durante, hujusmodi indulto, ac desuper confectis literis prædictis libere, et licite uti posse, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Novæ conditiones adjiciuntur in hac postrema prorogatione.

§. 12. Volumus autem, et earumdem tenore præsentium ordinamus, ne Ecclesiæ, in quibus personæ nominatæ hujusmodi vigore vacationum, aut collationum prædictarum eosdem Canonicatus, et Præbendas obtinuerint, ob earum impedimentum in legendo debitis non fraudentur obsequiis, aut cultus Divinus in illis minuatur, et eædem personæ, si illis ea hora, qua ipsa divina Officia celebrabuntur, legendum fuerit, tunc per idoneos substitutos inibi deservire facere possint, et ita deserviendo pro residentibus, et inservientibus habeantur, et distributiones quotidianas lucrentur, in omnibus, et per omnia perinde ac si personaliter deservirent, diebus Dominicis, et Festis principalioribus, videlicet Domini Nostri Jesu Christi, ac Gloriosissimæ Virginis, et Beatorum Apostolorum, et in quorum honore dedicatæ sunt Ecclesiæ prædictæ, aliorumque Sanctorum, quorum dies in singulis eisdem Ecclesiis solemnes, et celebres habentur, exceptis, quibus eis non per substitutos, sed per se ipsos personaliter deservire teneantur: quodque hujusmodi Canonicatus, et Præbendæ personis ad profitendum in aliqua ex dictis Universitatibus idoneis repertis, quæ jurejurando ad profitendi munus diligenter, ac immediate post Canonicatus, et Præ-

bendæ adeptionem exercendum se adstringant, dumtaxat conferantur, illorumque singulis assignentur Cathedræ, in quibus actu legere possint in ea facultate, quæ eis in actu eorum nominationis hujusmodi per Rectorem, Decanos, et Provisorem supradictos destinatæ fuerint, ita ut si aliqua ex dictis personis per tres menses continuos absque legitima causa a Rectore, et Provisoribus prædictis approbanda a legendo cessaverit, pœnam privationis Canonicatus, et Præbendæ per eam vigore nominationis prædictæ obtentorum alteri personæ idoneæ modo præmisso conferendorum, eo ipso absque ulla declaratione incurrat; cæterum æedem personæ prædictos Canonicatus, et Præbendas nonnisi in manibus Nostris, et pro tempore existentis Romani Pontificis cum specifica mentione, quod illos vigore memoratæ nominationis consecutæ fuerint, nec nisi ad favorem personarum juxta Statuta, et Indulta dictæ Universitatis Coloniensis qualificatarum, et alias bonum testimonium a Rectore, et Provisoribus supradictis habentium resignare, aut alias dimittere nullatenus possint, alioquin Canonicatus, et Præbendæ hujusmodi vacent eo ipso, ita ut de illis per Sedem Apostolicam dumtaxat disponi possit, ipsæquæ personæ sic nominatæ intra ses menses a die collationis, et provisionis, aut cujusvis alterius dispositionis de Canonicatibus, et Præbendis, ad quos illos nominare contigerit, sibi faciendum, ut præfertur, novas provisiones super illis a Sede prædicta impetrare, ac literas Apostolicas desuper in totum expedire, ac jura Cameræ Apostolicæ, et aliis propterea debita omnino persolvere teneantur, alioquin dictis sex mensibus elapsis, provisi eorumdem Canonicatuum, et Præbendarum fructus interea suos non faciant, sed illi ad Metropolitanam Ecclesiam Coloniensem, ejusque Capitulum pertineant, ac in commodum, et utilitatem ipsius Metropolitanæ Ecclesiæ applicari debeant; Canonicatus vero, et Præbendæ hujusmodi vacare censeantur eo ipso, possintque per alios ab eadem Sede dumtaxat libere impetrari, et impetrantibus suffragetur, ac competat via executiva, ejusque robur, et effectus, perinde ac si Canonicatus, et Præbendæ prædictæ per obitum apud Sedem prædictam vacavissent, et de illis sic per obitum vacantibus ab eadem Sede eisdem impetrantibus provisum fuisset.

§. 13. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non Ecclesiarum prædictarum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis eisdem Ecclesiis, et Capitulis sub quibuscumque tenoribus, formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis etiam iteratis vicibus concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis mentio facta fuisset, seu quævis alia expressio, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die x. Julii MDCCLXV. Pontificatus Nostro Anno septimo. Derogatio contrariorum.

CDLXXIX.

Dat. die 10. Julii 1765. Anno VIII.

Dolet quod in Hispania paretur lex, qua interdicitur Ecclesiis, futuris facultatibus ditari

Carissimo in Christo filio Nostro Carolo Hispaniarum Regi Catholico

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo Filii Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Magnam Nobis molestiam gravis quædam attulit fama, nunc apud Majestatem tuam id agi, ut legem feras, ne cui liceat in posterum Regiæ ditioni tuæ subjecti bonorum suorum quovis titulo ad Ecclesiam transferre. Qua lege novissime in quibusdam Regionibus lata, non modo vehementer dolemus, Ecclesiæ miseram conditionem quæ in tantam venerit contemptionem, ut contra omne jus et fas a Fidelium liberalitate excludatur, unde iniquum esset vel vilissimum quemquam excludi, Quantum a justitia alienum sit demonstrat Ecclesiasticas largitiones prohibere.

sed etiam de spirituali eorum pernicie gravissimæ angimur, tum qui ejus legis suasores fuerunt, tum qui conditores.

Adeoque hortatur ab hujus legis condendæ proposito desistat, per quam omne damnum nullam vero utilitatem est consequuturus

§. 2. Itaque pro Apostolico munere divinitus Nobis imposito, ac pro paterna Nostra, qua Regiam Majestatem tuam complectimur charitate id velimus consideres, quam tibi tuæque animæ saluti male consulant ij, qui te ad ejusmodi injustam et Ecclesiæ injuriosam legem impellunt; nam quod Majestati tuæ in hac re aliorum deteriora proponunt exempla non putamus te quid hic vel ille fecerit, sed quid facere debuisset, respicere. Quovis enim exemplo non dubitamus normam illam justitiæ et æquitatis fore tibi potiorem, ad quam in timore Domini usque ad hanc diem magna Religionis ac pietatis tuæ laude actiones tuas exegisti. Vides carissime in Christo Fili Noster ea lege cum Ecclesia pejus agi, quam cum nullius muneris hominibus, quorum neminem quantumvis vilissimum lex ulla prohibet amplioribus facultatibus augeri. Vides ea lege, fidelibus obijci impedimentum, quo minus in posterum cum mortalitatem expleverint, animarum suarum quieti provideant. Vides etiam eamdem legem non eum quo tendit consequi finem; et ea lata non plus ad Ærarium tuum argenti perventurum.

Præcedentes pactiones inter Sanctam Sedem, et Regem Catholicum commemorat.

§. 3. Nam in pactionibus cum gloriosæ memoriæ Rege Philippo patre tuo confectis, quæ bona ad Ecclesiæ dominium in posterum transferri contingat convenit inter illum Principem, et hanc Apostolicam Sedem, ut æque ac si essent in manu Laicorum Regi esse debeant vectigalia. Nulla igitur inest huic legi æquitas, nullum inde laicis vectigalium aut tributorum levamentum; nec quidquam aliud ex ea efficitur, quam ut Ecclesiæ minus fuisse benevolens videare, cui tamen usque adhuc fuisse te benevolentissimum tua omnia erga eam studia, et officia declarant. Has aliasque plures rationes non dubitamus præ oculis habituros Consiliarios tuos, quibus hanc rem examinandam commisisti. Religioni, pietati et egregio æquissimorum virorum in justitiam studio et amore freti, multo vero maxime tua, carissime in Christo Fili Noster, sapientia, et virtute præclaraque voluntate, qua certum semper tibi fuit, omnia æternæ saluti tuæ poshabere, confissi, futurum speramus, et ejus legis condendæ Regia Majestas tua consilium omne denique abijciat tibique carissime in Christo Fili Noster, Regiæque Familiæ tuæ universæ, intimo nostri Cordis affectu Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die x. Julii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo

---

CDLXXX.

Dat. die 10. Julii 1765. Anno VIII.

Pampilonensi Episcopo pro confirmato Instituto Societatis Jesu gratulanti, ejusdem Societatis laudes exprimit, et utilitatem Catholicæ Religioni derivantem

De hac ipsa Societatis Jesu confirmatione videnda est Epistola relata hoc Tom. III. sub. Num. CDLXIX. pagina 72.

Venerabili fratri Gaspari Episcopo Pampilonensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Scribis, Constitutionem Nostram, qua pium Societatis Jesu confirmavimus Istitutum, sanasse vulnera, quæ per tot annos ab hæreticis, et hæresis fautoribus Ordo ille Religiosus accepit. Id vero est quod maxime cupimus, et a Deo enixe precamur. Gratam autem Constitutionem illam accidisse Fraternitati tuæ et bonis omnibus, qui satis cognoscunt, quantas Ecclesia e suo illo Instituto utilitates capiat, magnopere lætamur. Multas quidem illi Societati, quas ex vero traxisti, laudes in tuis litteris tribuis: sed illud laudandum in primis quod Religiosi Viri ita tulerint contumelias, et maledicta, quæ in eos inimicorum, seu potius Apostolicæ Sedis hostium malevolentia congessit, ut singulare Christianæ patientiæ omnibus præbuerint exemplum, optandumque, ut quo robore animi has sustinuerunt injurias, eadem firmitudine atque constantia ea munera in sanctificandis fidelibus perpetuo exequantur, quæ pium ejusdem Societatis Institutum præscribit. Ea implevisse hactenus, et implere testimonium Nobis literæ Fraternitatis tuæ, futurumquæ speramus in Domino, ut numquam eorum studia in ex-

colenda vinea Domini relanguescant. Tibique Venerabilis Frater, eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die x. Julii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 10. Julii 1765. Anno VIII.

CDLXXXI.

De eodem argumento agit cum Episcopo Oscensi

Vide Epistolam superiori numero relatam, et adnotationem in eo appositam

Venerabili Fratri Antonio Episcopo Oscensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Quod Institutum Societatis Jesu Constitutione edita confirmavimus, ita Nobis gratias agis, ut id in privati erga te propemodum beneficii loco posuisse videaris. Quidquid enim ad Ecclesiæ rem pertinet, id arbitraris tua maxime interesse. E Clericis autem Regularibus Societatis Jesu magnas Ecclesiam capere utilitates, tecum boni omnes, ac fere omnes Episcopi existimant. Itaque non mediocriter Nos delectaverunt, literæ tuæ, quæ Nobis denunciant tuam omniumque, qui isthic veritatis, et justitiæ amore tanguntur, ex ea Constitutione consolationem atque lætitiam. Optamus, ut memorati Clerici Regulares, Apostolico testimonio Nostro, et judicio adjuti, quiete et tranquille vacare possint in posterum iis muneribus quæ ad sanctificandas Fidelium animas cuique pium illud Institutum profitenti injunguntur; supervacaneum ducimus Fraternitati tuæ illos commendare, quos ex tuis literis cognoscimus tibi esse commendatissimos. Tibique Venerabilis Frater eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die x. Julii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno octavo.

CDXXXII.

Dat. die 2. Sept. 1765. Anno VIII.

Facultatem impertitur Catholico Regi nominandi ad Prioratum Castellæ et Legionis Hospitalis sancti Joannis Hierosolymitani.

Carissimo in Christo filio Nostro Karolo Hispaniarum Regi Catholico.

Clemens Papa XIII.

Dilectissime in Christo fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

Preces porrectæ ab Catholico Rege pro collatione hujus Prioratus alicui ex Regiis Infantibus.

§. 1. Egregia, et toto orbi diu spectata in Nos, et hanc Sanctam Sedem devotio, aliaque Catholici cognomine optimo jure insigniti Regis præclara merita, quibus personam tuam Altissimus multipliciter insignivit, plane exigunt, ut illi reddamur ad gratiam liberales. Cum itaque sicut Majestatis tuæ nomine Nobis nuper expositum fuit, Prioratus Castellæ, et Legionis Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani per obitum bo: me: Philippi Infantis Hispaniarum vacaverit, et adhuc vacet de præsenti. Tu vero ad Prioratum præfatum præmisso, vel alio quovis modo, ex cujuscumque alterius persona vacantem, unum ex tuis Principibus Infantibus legitimis, et naturalibus nominare posse plurimum desideras.

Petitam facultatem Pontifex indulget, et nonnullas impertitur derogationes.

§. 2. Nos votis tuis hac in re quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere volentes, supplicationibus tuo nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, eidem Majestati tuæ, ut unum ex tuis Principibus Infantibus legitimis, et naturalibus, tametsi ipse, nec in legitima ætate constitutus, nec in Fratrem Militem Prioratus, et Hospitalis præfatorum receptus sit, nec habitum per Fratres Milites ejusdem Hospitalis gestari solitum susceperit, neque professionem per eosdem emitti consuetam emiserit regularem, nec residentiam conventualem, ac caravanas in Triremibus Hospitalis hujusmodi ad id præscriptas fecerit, minusque antianitate, benemerentia, aliisque ullis per statuta, seu stabilimenta, et ordinationes Capitulares dicti Hospitalis Apostolica auctoritate confirmata, requisitis qualitatibus præditus existat, nec non habitum aurei velleris, et Sancti Januarii Militiarum ex indulto Sedis Apostolicæ gestet, nihilominus ad Prioratum Castellæ, et Legionis, sicut præ-

mittitur, vacantem, dummodo dilecti filii Magni Magistri et Conventus dicti Hospitalis ad id accedat consensus nominare, libere, et licite possis, et valeas; ipsique Infanti sic nominando ex tunc, prout postquam nominatus fuerit, ut habitum prædicti Hospitalis una cum magna Cruce ab aliquo ejusdem Hospitalis Præceptore, seu Commendatario, aut Priore, vel Bajulivo suscipere, et professionem per ejusdem Hospitalis Fratres Milites emitti consuetam suo tempore expresse emittere regulares, dictoque, seu alio Præceptori, seu Commendatario, aut Priori, vel Bajulivo, ut Infanti nominando hujusmodi habitum prædictum exhibere, et ab eo professionem Magni Magistri dicti Hospitalis nomine debito tempore recipere libere, et licite respective possint, et valeant, plenam, et amplam facultatem auctoritate Apostolica concedimus, et impertimur.

Infanti ad Prioratum nominando facultatem facit capiendi possessionem bonorum, et percipiendi redditus.

§. 3. Præterea eidem Infanti, sicut præfertur nominando postquam nominatus fuerit, ut cæteris omnibus antianis, aut aliis etiam similem, vel dissimilem gratiam etiam per Sedem Apostolicam confirmatam, et aliarum subsequentium quarumcumque hujusmodi gratiarum revocatoriam a dicto Magno Magistro, ac etiam Consilio, et Capitulo generali dicti Hospitalis, aut alias quomodocumque obtinentibus prorsus exclusis, corporalem possessionem dicti Prioratus, ejusque membrorum, et annexorum, nec non bonorum, jurisdictionum, et actionum omnium, et quorumcumque per se, vel alium, seu alios propria autoritate libere appræhendere, et retinere, eorumque elapso tamen tempore mortuarii, et vacantis, fructus, redditus, et proventus salvis tamen, et reservatis omnibus, et quibusvis juribus communi Ærario dicti Hospitalis quomodocumque debitis, et debendis, ac quovis modo impositis, et imponendis, etiamsi specialiter et nominatim exprimendi essent, percipere, exigere, et levare libere, et licite possit, et valeat, auctoritate præfata, earumdem tenore præsentium, dummodo expressus dictorum Magni Magistri, et Conventus ad id accedat assensus concedimus, et indulgemus.

Nec non concedit ut per Locumtenentem a Catholico Rege deputandum, Prioratus administrationem exercere possit.

§. 4. Præterea eidem Majestati tuæ quod tu aliquem dicti Hospitalis Fratrem Militem tibi benevisum, qui donec Infans hujusmodi ad ætatem legitimam pervenerit loco, et nomine Infantis hujusmodi nominandi jurisdictionem ad dictum Prioratum spectantem exerceat, et admistret, ac tamquam Prioris dicti Prioratus Locumtenens capitula, et assembleas teneat, et Ministros, aliosque necessarios pro administratione rerum, ac redditauum ejusdem Prioratus eligat, nominare libere similiter, et licite possis, et valeas auctoritate, et tenore præsentium concedimus pariter, et indulgemus, omnibusque antianis, et aliis prædictis, ac cæteris in præmissis prætendentibus et futuris, ne præmissorum, aut alio quocumque prætextu Infantem prædictum molestare, aut impedire audeant quoquo modo inhibemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes ita per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, dictique Hospitalis Magnum Magistrum, ac Conventum, et Fratres, sublata eis, et eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus præmissis, ac Apostolicis Constitutionibus, nec non de electionibus, et quibusvis aliis dicti Hospitalis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, stabilimentis, usibus, et naturis, et ordinationibus capitularibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis, illi ac prædicto Magno Magistro Conventui, Prioribus, Bajulivis, Præceptoribus, seu personis quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis, etiam illis, quibus cavere dicitur expresse, quod hujusmodi gratia nonnisi in Capitulo Generali dicti Hospitalis, ac magis antianis Fratribus Militibus; aliisque certo modo qualificatis concedi possint, et alias quomodocumque disponentibus; quibus omnibus, et singulis, etiamsi de illis specialis mentio facta fuisset, seu quævis alia exprèssio, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die II. Septembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri anno Octavo.

Dat. die 4. Septembr. 1765. Ann. VIII.

CDLXXXIII.

Confraternitatem sub titulo Adorationis perpetuæ, et orationis SSmi Sacramenti ab Episcopo Laodiensi erectam confirmatur, eidemque quamplures Indulgentiæ elargiuntur.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Preces porrectæ pro novæ institutæ Confraternitatis approbatione.

§. 1. Dudum exponi fecit Nobis Ven. Frater Carolus Episcopus Laodiensis non sua modo pietate se impulsum, sed Cleri etiam et populi totiusque suæ Diœcesis in Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum eximio cultu, et præclara devotione excitatum, novam quamdam utriusque sexus Christifidelium Confraternitatem sub titulo Adorationis perpetuæ, et Orationis SSmi Sacramenti canonice erexisse; supplicesque Nobis præces exhibuit, ut quo foveatur in suo populo, et amplificetur ejusmodi perpetuæ adorationis, et Orationis SSmæ Eucharistiæ non satis laudanda devotio, promoveaturque hoc etiam adjumento salus animarum, auctoritate Nostra Confraternitatem prædictam pro Civitate, Patria, et Diœcesi Laodiensi omnibusque in ea adscribi violentibus confirmari, atque eamdem alteri Confraternitati SSmi Sacramenti in Collegiata insigni S. Martini Civitatis Laodiensis, quæ Archiconfraternitati SSmi Sacramenti Urbis est aggregata unire, ipsiusque Confratribus et Consororibus easdem indulgentias, quibus eædem illæ Confraternitates SSmi Sacramenti fruuntur elargiri Apostolica benignitate dignaremur.

Pontifex de novo erectam Confraternitatem confirmat, illamque alteri jam erectæ in Collegiata Ecclesia S. Martini Civitatis Laodiensis unit, indulgentiasque huic concessas participat.

§. 2. Nos itaque hujusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate Nobis a Domino tradita, ac de Omnipotentis Dei misericordia, et BB. Petri, et Pauli Apostolorum auctoritate confisi, Confraternitatem a prædicto Ven. Fratre Carolo Episcopo Laodiensi erectam pro Oratione perpetua in qualibet diei hora ad Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum pro Civitate, Patria, et Diœcesi Laodiensi, omnibusque in ea abscribi volentibus confirmamus, eamque motu proprio alteri Confraternitate Sanctissimi Sacramenti in Collegiata insigni Sancti Martini ejusdem Civitatis Laodiensis ab anno MDLXXV erectæ, et Archiconfraternitati Sanctissimi Sacramenti Urbis aggregatæ unimus, et omnes et singulas indulgentias, quibus Archiconfraternitas prædicta Urbis gaudet communicamus. Ac insuper easdem omnes et singulas Indulgentias quibus aliæ Confraternitates pro perpetua SSmi Eucharistiæ Sacramenti adoratione institutæ fruuntur, clementer elargimur; omnibus vero dictæ Confraternitatis, ut supra erectæ Confratribus et Consororibus per integram horam ante Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum pie orantibus Indulgentiam Plenariam semel in mense concedimus.

Insuperque novas speciales indulgentias concedit.

§. 3. Item ex speciali gratia eisdem Confratribus et Consororibus vere pœnitentibus, confessis ac Sacra Communione refectis, et juxta mentem Nostram per aliquod temporis spatium orantibus, Indulgentiam plenariam in Dominica infra octavam SSmi Corporis Christi, in Dominica infra octavam omnium Sanctorum, et in Festo Epiphaniæ, in prima Dominica Quadragesimæ, et prima Dominica Maij, et in quatuor Festivitatibus infra annum ab eodem Fratre Episcopo Laodiensi designandis impertimur, atque omnes et singulas Indulgentias, quas valere volumus perpetuis futuris temporibus, animabus fidelium defunctorum applicari posse concedimus et indulgemus, Non obstantibus Nostra, et Cancellariæ Nostræ Apostolicæ regula de non concedendis Indulgentiis ad instar, aliisque Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem ut earumdem præsentium literarum transumptis seu exemplis, impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur iisdem præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die IV Septembris MDCCLXV Pontificatus Nostri anno octavo.

Dat. die 4 Septembr. 1765. Ann. VIII.

CDLXXXIV.

De confirmato Instituto Societatis Jesu agit cum Episcopo Civitatensi, causas hujus confirmationis indigitat, et sequutas utilitates cum gaudio exprimit.

Vide Epistolam supra relatam sub Num. CDLXXXI et adnotationem eidem appositam.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Perquam grata Nobis fuit ex tuis literis perjucunda lætitia tua tuique gratulatio de Constitutione Nostra sub initium hujus anni edita, qua pium Societatis Jesu Institutum, complurium recolendæ memoriæ Romanorum Pontificum prædecessorum Nostrorum sequuti judicium, laudavimus, ac denuo confirmavimus. Retundenda omnino fuerunt tela illa, quibus Ecclesiæ hostes per latus Societatis Jesu sauciare conati sunt Apostolicam Sedem. Deoque gratulandum Constitutione illa in dies fieri labetiora, siquidem, quos simpliciore ingenio præditos maledicorum hominum improbitas a recta, cui adhærebant Apostolicæ hujus Sedis, et Ecclesiæ de Instituto Societatis Jesu sententia dimoverat, eos ex plurimorum Venerabilium Fratrum literis intelleximus, ubi primum ea de re Apostolicam Nostram emisimus vocem, sensisse tandem se fuisse deceptas. Magnæ itidem Deo agendæ sunt gratiæ, quod Clerici Regulares Societatis Jesu, Majorum suorum etiam nunc premendo vestigia, non tam Constitutione Nostra quam vitæ integritate flagrantique Christianæ pietatis studio, et Instituti sui muneribus, et officiis fideliter exequendis se, famamque suam tueantur. Et Fraternitati tuæ, Apostolicam benedictionem, eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus, peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die IV. Septembris MDCCLXV. Pontificatus nostri Anno Octavo.

Dat. die 4. Sept. 1765. Anno VIII.

CDLXXXV.

Episcopo Santonensi facultatem concedit dispensandi in Matrimoniis super impedimentis criminis, et publicæ honestatis, nec non in quibusdam gradibus consanguinitatis, et affinitatis.

Venerabili Fratri Germano Episcopo Santonensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Facultatem a Nobis postulat Fraternitas tua dispensandi super impedimento criminis itidemque super impedimento pubblicæ honestatis, pariterque dispensandi in secundo et tertio gradu mixto, et tertio simplici consanguinitatis et affinitatis in matrimoniis cum Hæreticis postea ad Catholicam fidem conversis dispensandi in secundo simplici. Nos hanc rem cognoscendam dedimus Congregationi. S. Officij cujus consilio Fraternitati tuæ mittimus formulam decimam, quæ omnibus Gallicanis Episcopis mitti solet. Eamdem jam ab anno MDCCXLVII. ad triennium bo. me. Simon Petrus Santonensis Episcopus prædecessor tuus, obtinuit, ac subinde eædem illi facultates sunt prorogatæ. Ea formula, ut vides Ven. Frater facultates continet, quas requiris dispensandi super impedimento criminis et publicæ honestatis. Dispensationes vero, quæ ad matrimonium pertinent, intra fines continentur tertii et quarti gradus, simplicis et mixti consanguinitatis et affinitatis. Quod autem scribis ex antiqua Sedis Santonensis consuetudine licere tibi in tertio et quarto, et quarto simplici dispensare, veremur ne hac quam habere putas usus sis facultate. Idcirco, si quæ matrimonia cum ea dispensatione contracta fuerint, ea in radice sanamus; quod tamen ad avertenda quæ oriri possent scandala, si ad notitiam hominum perveniret, jubemus altissimo premi silentio. Et eximiæ benevolentiæ in te Nostræ pignus, Apostolicam benedictionem Fraternitati tuæ peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die IV. Septembri MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 4. Sept. 1765 Anno VIII.

CDLXXXVI.

Capitulo Cathedralis Osnabrugensis, gratulatur, quod absolutum fuerit ab incursis censuris ob postulatum Acatholicum hominem in Episcopum Osnabrugensem.

Dilectis Filiis Præposito, Decano, Seniori cæterisque Capitularibus Ecclesiæ Cathedralis Osnabrugensis,

Clemens PP. XIII.

Dilecti Filii Nostri salutem, et Apostolicam benedictionem.

§. 1. Venerabilem fratrem Cæsarem Albericum Archiepiscopum Nicænum, facultate a Nobis accepta, ademisse vobis vinculum censurarum, quibus a die XXVII. Februarii superioris anni propter postulationem vestram Acatholici hominis in Episcopum Osnabrugensem, adstrigebamini, e literis vestris die elapsi Julii tricesima datis perlibenter accepimus. Nunc vero sic unusquisque vestrum oportet se ita in posterum gerat, ut in omnibus actionibus vestris summa Catholicæ Religionis cura vestra et zelus appareat. Sic enim dilecti filii Sancta Mater Ecclesia non exiguam consolationem capiet, cum vos viderit Christianæ pietatis studio flagrantes id studere, ut illius dolor ex Westphalicis pactionibus susceptus vitæ vestræ sanctimonia et exemplo aliqua ex parte leniatur; Nostramque demerebimi majorem in dies Apostolicam gratiam, quam reipsa vobis præstare magnopere cupimus. Vobis interea dilecti filii in ejusdem Ecclesiæ gratiam magna animi Nostri jucunditate redactis, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die IV. Septembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 9. Sept. 1765. Anno VII.

CDLXXXVII.

De confirmato nuper Instituto Societatis Jesu agit cum Episcopo Orthonensi, et Caplensi.

Vide Epistolam supra relatam sub num. CDLXXXIV et adnotationem in ea appositam.

Venerabili Fratri M. Antonio Episcopo Orthonensi, et Caplensi

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Accepimus literas Fraternitatis tuæ, in quibus mirifice amavimus egregium erga Nos animum tuum, et in hanc Sacram B. Petri Sedem obsequium et studium: intelleximus enim quanta te lætitia perfuderet Nostra Constitutio qua laudando confirmandoque Societatis Jesu Instituto, non tam ipsam Societatem, quam Apostolicæ Sedis in Ecclesiæ universæ judicium defendimus. Deum oremus Venerabilis Frater, ut os eorum occludat, qui toti ex impudentia mendaciisque compositi excusso omni timore Dei, et maledicentiæ suæ muniti præsidio, effrenatæ denique linguæ suæ tantummodo præsidentes nunc dominari videntur in populo: qui dixerunt: linguam nostram magnificavimus, labia nostra a Nobis sunt; quis noster est Dominus? Illud autem interea non mediocrem Nobis affert consolationem, quod tuæ plurimorumque Venerabilium Fratrum Episcoporum literæ Nobis attulerunt in Apostolicis laboribus perferendis alacritatem Clericorum Regularium memoratæ Societatis Jesu non relanguescere, neque excitandæ in populis Christianæ pietatis flagrantia in eamdem Societatem studia refrigerari. Pro qua sanctificandarum animarum cupidissima eorum voluntate, futurum speramus, ut Deus aliquando illos abscondat in abscondito faciei suæ a conturbatione hominum, protegatque in Tabernaculo suo a contradictione linguarum. Et fraternitati tuæ non vulgaris erga te benevolentiæ Nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ sub annulo piscatoris apud Sanctam Mariam Majorem. Die IX. Septembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 9 Septemb. 1765 Anno VIII.

CDLXXXVIII.

De eodem argumento scribit Episcopo Massæ Lubrensis

Vide Epistolam superiorem.

Venerabili Fratri Josepho Episcopo Massæ Lubrensis

Clemens PP. XIII.

§. 1. Gratulatio tua de Constitutione Nostra, qua Institutum Societatis Jesu denuo confirmavimus, eo fuit Nobis jucundior, quod testimonium habet adjunctum de egregia in Nos, et hanc Sacram B. Petri Sedem voluntate plurimorum Venerabilium Fratrum Regni istius Episcoporum, et ex inferiori ordine rectorum Christiani populi, quos Constitutionem illam scribis libentissime excepisse, atque ea de re gratum erga Nos animum gerere; quidquid vero distincte et particulatim narras isthic apud vos præstare Clericos Regulares memoratæ Societatis, magno cum Christianæ rei emolumento, gratum Nobis fuit majorem in modum: id enim omne ex eodem fonte virtutis veræque pietatis proficisci cognoscimus, quibus adducti eamdem Societatem defendendam suscepimus. Quod ex isto Societatis Collegio superiori anno ad alendos non modo pauperes et egenos, sed etiam Cives in summa Annonæ difficultate reique frumentariæ omniumque frugum inopia, tantum panis et absonii scribis esse depromptum, ut iisdem Clericis Regularibus ista Civitas ferat acceptum quod magna vis hominum fame non interierit, id palam facit, eos vere Christi esse amantes. Qui enim habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo! sane ita factum oportuit. Sic enim est voluntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciant imprudentium hominum ignorantiam. Interea cum modestia et timore, conscientiam habentes bonam, boni esse pergant ac cumulatores, ut in eo, quod illis detrahunt, confundantur eorum bonam in Christo conversationem. Eos denique Fraternitati tuæ volumus esse commendatissimos. Tibique Venerabilis Frater eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die IX. Septembris MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 11. Sept. 1765. Anno VII.

CDLXXXIX.

Ignatius Gioar Patriarcatus Antiocheni invasor excommunicationis pœna plectiur.

Electionem hujus Patriarchæ intrusi alias nulliter ab Antistitibus Nationis Græco-Melchitæ factam cassavit, et annullavit Pontifex hic per literas Anni 1760 Augusti 1, relatas hujus continuationis Tom. II. sub Num. CLVII. pag. 5. Archiepiscopos, et Episcopos hujus Nationis ad concordiam, et pacem, nec non observantiam erga legitimum Patriarcham a S. Sede institutum hortatus est Pontifex idem per literas anni 1764 Julii 23 relatas hoc Tom. III. sub Numer. CDXXI. pag. 1.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, nec non dilectis Filiis et Clero Sæculari, et Regulari, et Populo Catholico Nationis Græco-Melchitæ.

Clemens PP. XIII.

Venerabiles Fratres, et dilecti filii salutem et Apostolicam benedictionem

Suum gaudium patefacit Pontifex pro restituta tranquillitate nationis Græco Melchitæ.

§. 1. Inter plurimas, quibus distrigimur curas in hoc supremi Apostolatur officio divinitus Nobis, licet immerentibus, demandato, non mediocre quidem ex eo solatium capiebamus, quod Natio vestra Catholica, gravissimis perfuncta discordiis, in pacem denique, et spiritus unitatem coaluisset, ac legitimo suo Patriarchæ Theodosio a Nobis confirmato debitum filialis obedientiæ obsequium, nemine prorsus repugnante, tribuisset.

Quod sane gaudium intermissum fuit arbitraria Ignatii Gioar Patriarchalis Antiochenæ dignitatis occupatione

§. 2. Verum Ignatius Gioar Ecclesiæ Sidoniensis Episcopus, qui et antea Patriarchatum Antiochenum illicite, et contra Canonicas sanctiones occupaverat, hanc Nobis inopinato consolationem eripuit, et vos iterum in sævas et deplorabiles dissentionum procellas conjecit. Siquidem homo subdolus, et vana arrogantia tumidus, non judicium veritus Sedis Apostolicæ, aut sententiam a Nobismetipsis prævio maturo examine solemniter pronunciatam; neque

benignitate Nostra delinitus, qua tamquam filius prodigus, et humaniter fuit acceptus, et nova stola coopertus, fidem verbis et scripto præstitam, ac bis etiam juramento firmatam de Patriarchale dignitate non ulterius ambienda, et Venerabili Fratre Thodosio in suum et Nationis caput agnoscendo per summum scelus perfidissime violavit et fregit; væsanaque stimulante ambitione et effrenata dominandi libidine, nihil animæ suæ, nihil Gregis universum interitum pertimescens, nullum, non lapidem movit, ut Cathedram Patriarchalem contra omne jus fasque denuo invaderet, et sacrilegam de se renovari electionem curaret quemodmodum per nonnullos, quos habet sceleris sui socios et adjutores jam factum intelligimus, ac vobis omnibus luce clarius est manifestum.

Pontifex Ignatii electionem proscribit, eumdemque, et illius electores excommunicatos vitandos declarat.

§. 3. Quo tam diro ac nefario scelere in publicam vulgi famam deducto, ac Nobis renunciato, haud potuimus ex intima cordis Nostri amaritudine non ingemiscere cernentes hoc ausu temerario non solum leges humanas, et divinas proculcari, sed in domum Dei etiam induci gravissimum scandalum cum ingenti animarum et fidei Orthodoxæ periculo. Ut igitur ingravescenti huic malo validis opportunisque remediis occurramus, primum tenore præsentium decernimus, et declaramus, novam electionem Ignatii Gioar Episcopi Sidoniensis sub die v. Februarii vertentis anni, seu alio veriori tempore factam, notorie esse nullam, illicitam, sacrilegam, schismaticam, et contra Sedis Apostolicæ, et sacrorum Canonum sanctiones nefarie attentatam; deinde ipsum Ignatium, nec non Episcopos, et cæteros omnes, qui operam, consilium, auxilium, incitamentum huic execrando, atque undique notorio facinori quomodocumque præbuerunt, in majorem excommunicationem latæ sententiæ huic Sedi Apostolicæ reservatam manifesto incidisse, statuimus, et pronunciamus; et proinde pro excommunicatis anathematizatis, et ab Ecclesiæ Catholicæ sinu separatis, et solemniter segregatis eosdem ab omnibus haberi volumus, et jubemus.

Ignatio, ejusque fautoribus Episcopalis, et Sacerdotalis dignitatis exercitium interdicit, et quamlibet cum illis spiritualem communicationem prohibet.

§. 4. Mandantes præterea, districteque prohibentes tam prædicto Ignatio, quam Episcopis illi adhærentibus, ne ullo pacto aut Chrisma conficere, aut Clericos ordinare, aut Virgines consecrare, aut alia quælibet Episcopalis, et Sacerdotalis Ordinis munera exercere audeant, donec sincera pœnitentia ducti resipiscant, et necessariam absolutionem a præfatis censuris Nobis tantummodo reservatam obtineant. Vobis autem Ven. Fratres, et dilecti filii quotquot Clerum et populum Græco-Melchitam constituitis, et Fidem Catholicam profitemini, serio injungimus et vetamus sub pœna majoris excommunicationis ipso facto incurrendæ, et Nobis, ac S. Sedi reservatæ, ne unquam Ignatium pro Ecclesiæ vestræ Antiochenæ Patriarcha habeatis, neve cum eodem, sive cum ejus fautoribus, et nefariæ electionis complicibus ullo modo, et præsertim in Divinis communicetis, aut ab ipsis, cujuscumque sint gradus et dignitatis, Sacramenta et Ordines accipiatis.

Obedientes Episcopos obsecrat ut in fide, et observantia erga S. Sedem persistant.

§. 5. Noverint quippe omnes, qui deinceps Ordinibus vel ab ipso Ignatio, vel ab aliis quibuscumque, uti superius declaravimus, anathemate percussis initiati fuerint, suspensionis se vinculo adstrictos, atque irregularitati præterea obnoxios fore, si contra jus fasque susceptos Ordines exercere præsumpserint. Reliquum est, ut solicitudini et curæ, qua pro paterno erga vos singulos et universam gentem vestram flagrantissimo amore Nostro, de æterna omnium vestrum salute suscepimus, omnia quoque fidei vestræ et obedientiæ studia et officia respondeant, ita ut unquam a recto tramite declinetis, neque eorum vocibus aurem præbeatis, qui in Ovile Dominicum non per ostium quod Christus est, sed aliunde per vim et scelus irrumpere conantur. Miseræ namque, ac prope incredibilis esset cæcitatis, si propter insana molimina unius hominis ambitione æstuantis, et Dei Ecclesiam lacerare haud timentis, spem vestræ felicitatis æternæ in discrimen vocare et animarum jacturam facere preoptaretis, ac vobis tandem Venerabiles Fratres, et dilecti Filii Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die undecima Septembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno octavo.

CDXC.

Dat. die 11 Sept. 1765 An. VIII.

Temporali in Græco-Melchitas Principi excomunicationem Patriarchæ intrusi participat, ejusque requirit auxilium favore legitimi Patriarchæ a Sancta Sede instituti.

Vide literas excomunicationis superiori numero relatas.

Nobili, ac Potenti Viro Alì Gemblat

Clemens PP. XIII.

Nobilis, et Potens Vir salutem, et lumen Divinæ gratiæ

Quæ contra intrusum Patriarcham a S. Sede gesta sunt exponit.

§. 1. Compositis rebus Patriarchatus Antiocheni, atque omni e medio controversia sublata, quæ populum Græco-Melchitam huic Sedi Apostolicæ unitum in partes distraxerat, nullum amplius dissentionibus, et concertationibus locum relictum esse putavimus. Verum opinionem hanc Nostram statim ex improviso fefellit Ignatius Gioar Episcopus Sidoniensis, qui nefaria percitus ambitione in Pseudo-Patriarcham se rursus et erigere, flagitiosissimum schisma renovare non dubitavit, nihil veritus perfidiæ culpam, qui de Patriarchale dignitate non amplius ambienda fidem verbo datam et scripto, atque etiam juramento sancte firmatam impudentissime frangeret. Itaque audito detestabili ejusmodi scelere vehementer commoti sumus, eamque rationem ineundam existimavimus, qua hominis amentis retundatur audacia iique omnes coerceantur, quos sui furoris socios habet et adjutores. Quomobrem anathematis pœna districtos, et a cœtu fidelium separatos tum memoratum Ignatium, tum ejus socios, fautores, atque electionis complices pro auctoritate Nostra declaravimus; mandantes insuper omnibus et singulis Græco-Melchitis, qui Romanæ Ecclesiæ fidem Orthodoxam sectantur, ut ab eorumdem consortio abstineant, et vero legitimoque Patriarchæ Ven. Fratri Thodosio solummodo adhæreant.

Potentis hujus Principis auxilium requirit contra intrusum Patriarcham, et favore alterius a S. Sede instituti.

§. 2. Sed cum ejusmodi mandatis implendis auctoritas tua, Nobilis et Potens Vir, maximum momentum possit afferre, propterea enixe rogamus, ut legittimo Patriarchæ Theodosio præpotenti ope tua adesse velis, atque omni studio prohibere, ne pseudo-Patriarcha Ignatius vel ejus juribus noceat, vel populi tranquillitatem, et pacem pertubare præsumat. Quod ut confidimus te libenter facturum pro tua summa humanitate, studioque justitiæ, quam te novimus colere magna tui cum laude, ita operam Nostram pollicemur in rebus omnibus, quas tibi gratas acceptasque fore sciemus. Atque interim tibi a Cœlesti Patre luminum veræ felicitatis agnitionem adeptionemque precamur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die XI. Septembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno octavo.

CDXCI.

Dat. die 21 Sept. 1765. Anno VIII.

Super observantia Jejunii peculiares declarationes præbentur pro Christifidelibus in Indiis comorantibus, et quæ hac de re alias evulgatæ fuere Apostolicæ Constitutiones memoriæ revocantur, illarumque observantia præscribitur.

Clemens Episcopus
Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam

§. 1. Universalis Ecclesiæ cura ab Omnipotenti Deo, qui mirabili dispositione infirma eligit, humilitati Nostræ commissa, inter cœtera Officii Nostri munera exigit præcipue, ut ad remotissimas Catholici Orbis regiones, earumque Præsules in partem sollicitudinis Nostræ vocatos aliquando conversi, eos in exequendo pastorali debito confirmaremus, animumque illic addamus, et robur, ut ipsi subditos fideles omni doctrina, qua eos ad æternam salutem informari oportet, plene instruant, et ea, quæ ab Apostolica Sede circa Ecclesiasticorum præceptorum observantiam prodiere judicia, illis annuntiari sedulo studeant. Proemium.

Preces porrectæ ad hoc ut præcedenter evulgatæ Constitutiones super jejunii observantia, etiam in Indiarum Regionibus ex Sanctæ Sedis jussu publici juris fiant.

§. 2. Nuper siquidem dilectus filius Magister Thomas Azpuru unus ex Auditorii Causarum Palatii Nostri Apostolici Auditoribus, et Cappellanus Familiarisque Noster, carissimi in Christo Filii Nostri Karoli Hispaniarum Indiarumque Regis Catholici nomine Nobis exposuit, eas canonicas sanctiones, et declarationes adversus abusus, qui circa jejunii Quadragesimalis observantiam irrepserant, ac super ipsius jejunii disciplina conservanda, et dispen-

sationibus concedendis, earumque usu ab Apostolica Sede hactenus editas in amplissimis Indiarum illi subjectarum partibus minime fuisse publicatas, valdeque optabile fore, ut illas in ordinem redactas, novis Nostris complecteremur literis, quæque alias ex urgentibus causis ab Apostolica Sede elargita fuit, parem dispensandi facultatem in Regione itidem sibi subjecta concederemus, atque instauraremus pariter, ut quemadmodum a prædecessoribus Nostris demandatum fuit verbi Dei Concionatores, Animarumque Rectores palam in Ecclesiis Christianam Doctrinam edoceant, et Evangelicæ veritatis institutiones explicent.

Pontifex præcedentes Apostolicas Constitutiones, præsentibus inseri jubet, ut una cum hisce legem faciant.

§. 3. Quare Nos, qui Religiosi, piique Regis admirabilem erga subditas sibi gentes vigilantiam, et zelum summum, laudibus merito prosequi non desistimus, nulla interposita mora, et illius petitioni, et supremi Nostri Pontificatus muneri plene, cumulateque ducimus satisfaciendum. Et quoniam felicis Record. Benedictus Papa XIV immediatus prædecessor Noster ab sui Pontificatus primordio, et subinde juxta opportunitates, tribus suis literis, quarum duæ encyclicæ sunt, nedum abusibus adversus jejunii quadragesimalis observationem invectis providere sategit, verum etiam aliqua dubia tum circa unicam diebus jejunii comestionem ab omnibus iis etiam, quibus ob justas causas esus carnium, et ovorum permissus foret, servandam, tum super debito non commiscendi epulas declaravit, Nosque pariter per similes Nostras literas alias obortas prævaricationes eliminare curavimus. Cum in eis abunde proscriptis abusibus Catholicæ Ecclesiæ tradatur disciplina, dubitationesque sublatæ comperiantur, satius esse arbitramur literas easdem hisce novis inserere = Tenor priorum literarum Benedicti XIV talis est videlicet = Ve-

Tenor literarum Benedicti XIV. diei 30 Maii 1741.

„ nerabilibus Fratribus, Patriarchis Primatibus Metropolitanis, Archiepiscopis, et Episcopis Universis gratiam, „ et communionem Sedis Apostolicæ „ habentibus Benedictus Papa XIV. Venerabiles Fratres salutem, et Apostolicam benedictionem = Non ambigimus Venerabiles Fratres, quin universis Catholicæ Religionis cultoribus notum sit, a tota per Christianum orbem Ecclesia inter præcipua „ Orthodoxæ disciplinæ capita perpetuo adnumeratum retineri Quadragesimale jejunium, quod olim in „ lege, et Prophetis primitus adumbratum, ipsius Domini Nostri Jesu „ Christi exemplo veluti consecratum, „ ab Apostolis traditum, a Sacris Canonibus ubique præscriptum, et ab „ Universali Ecclesia ab ipso sui primordio retentum, et observatum est. „ Hoc nimirum, ut veteres tradidere „ Patres Nobis quotidie peccantibus communis pœnitentiæ constituto remedio „ per consortium Crucis Christi, Nos „ etiam aliquid in eo, quod ipse propter Nos præstitit, agimus, simulque ad recolenda sacratiora Redemptionis Nostræ Mysteria, quæ per „ Dominicæ Passionis, ac Resurrectionis memoriam quadragesimali potissimum tempore solemnius celebrantur purificatis jejunio corporibus, et „ animis, dignius paramur; hac veluti Nostræ Militiæ tessera ab inimicis Crucis Christi secernimur, flagella Divinæ ultionis avertimur, et „ Cœlesti præsidio in dies adversus Principes tenebrarum munimur; hoc despectui habito non contemnendum „ Divinæ gloriæ detrimentum, non læve Catholicæ Religioni dedecus, nec „ dubium animabus Christifidelium periculum oboritur; nec aliunde populis calamitates, rebusque publicis „ et privatis cladem, exitiumque importatum esse constat. Ab hac vero „ insita, inherentique in omnium Catholicorum hominum animis, de sacratissima quadragesima, aliisque diebus jejunio consecratis, persuasione, „ et reverentia, quam aliena, quam „ discors, quam absona sit hodierna „ jejunantium consuetudo, quantum „ ab ipsa jejuniorum institutione, et „ servata semper ubique, et ab omnibus disciplina, quam longissime distet, vos Venerabiles Fratres qui Populorum curæ vestræ commissorum „ mores, et usus probe nostis, pro singulari sapientia vestra præ cæteris clarius intelligitis. Nos sane, quibus in „ hac sublimi Apostolicæ procurationis specula constitutis, undique gentium nuncii afferuntur, lacrymis satis deplorare non possumus, angustissimam Quadragesimalis jejunii „ observantiam, ob nimiam, nullis legitimis urgentibus causis, ubique indiscriminatim dispensandi facilitatem „ plane sublatam esse, itaut Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito quærantur, hæresum vero sectatores illudant, et exultent. Perniciosæ huic corruptelæ plurimorum „ insuper licentiam adjunctam esse graviter dolemus, quæ usque adeo in-

„ valuit, ut nulla Apostolici Instituti, „ sacratissimique præcepti habita ratione, jejuniorum tempore palam, „ et impune ab iisdem agitentur convivia, et epulæ interdictæ promiscue „ inferantur. Ea propter quemadmodum quibus curis, sollicitudinibus, „ et angoribus urgeamur cum Fraternitatibus vestris communicamus, ita „ facere non possumus quin pro injuncto Nobis supremo Sacrosancti Apostolatus officio, et ardentissimum Fraternitatum vestrarum zelum ad opportunum hisce malis adhibendum „ remedium excitemus, et ad congruentes, hujusmodi abusibus penitus extirpandis, leges præscribendas „ meditemur. Interea Venerabiles Fratres, gaudium, et corona Nostra, Nobiscum considerantes, nihil Deo acceptius, nihil pastorali ministerio Nostro dignius, nihil gregibus curæ „ Nostræ commissis utilius, quam ut „ verbo, et exemplo præeuntes Christifideles ad tam salutarem Christianæ pœnitentiæ, et pietatis exercitationem alacrius suscipiendam, constantissime retinendam, et ea, qua „ instituta fuit disciplina peragendam „ vehementius inflammemus omni opera, atque industria studeamus, ut fideles populi in conspectu Dei per „ austeriorem jejuniorum observantiam „ tales permaneant, quales in ipso Paschali festo dignum est, inveniri. Debitum igitur paternæ uniuscujusque „ vestrum sedulitatis, et charitatis officium jure postulat, ut omnibus „ notum faciatis, et annuncietis, nemini quidem sine legitima causa, „ et de utriusque Medici consilio, multitudini vero veluti populo, aut Civitati, aut genti, indiscriminatim integre nonnisi gravissima, et urgente „ necessitate, et in casibus per sacra „ Canonum statuta præscriptis, cum debita Apostolicæ hujus Sanctæ Sedis „ reverentia, a quadragesimali jejunio „ dispensationem toties, quoties opus „ fuerit, concedendam, nec audacter, „ fidenterque usurpandam, nec superbe, et arroganter ab Ecclesia, sicut „ alicubi in more positum esse accepimus, esse postulandam. Gravissimam vero, urgentemque necessitatem etsi non est cur vobis explicemus, nolumus tamen, vel ignorare „ cum hujusmodi necessitate, et servandam esse potissimum unicam comestionem, sicut alias hic Romæ, „ ac Nos ipsi hoc anno urgentibus causis dispensantes expresse præscripsimus, et licitas, atque interdictas „ epulas promiscue minime apponendas „ esse. Porro quemadmodum de ejusmodi indulgentia tam caute impertienda, si secus fieret, Nos persuasum habemus districtam Supremo „ Divino Judici redditum iri rationem „ ita conscientiam uniuscujusque vestrum onerandam esse ducimus; insimulque Fraternitates vestras rogamus, et in Domino exhorantes obsecramus, ut populos, qui communem omnium Christifidelium pœnitentiam, ac disciplinam servare nequeant commonere satagatis, ne per „ alia pietatis opera, ut sua cuique „ devotio suggeret peccata sua expiare „ et Deo satisfacere negligant, quinimo sanandis vulneribus, quibus humana infirmitas sauciatur, diligentem adhibere studeant curationem, „ ut culpas de mundano pulvere contractas dum casta jejunia decoquere „ non possunt, pia opera, orationum suffragia, et eleemosynæ munera rediment. Interim solatium, et levamen „ non læve mœrori Nostro a pastorali „ vigilantia, et charitate vestra præstolantes, ac certo Nobis pollicentes, Apostolicam benedictionem cum ubere „ cœlestium charismatum copia conjunctam in eosdem populos vestros „ redundaturam vobis, Venerabiles „ Fratres peramanter impertimur. Volumus autem, ut præsentium transumptis, sive exemplis, etiam impressis manu alicujus Notarii publici „ subscriptis, et sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus ubique fides „ adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, et adhiberi posset, si forent „ exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ „ apud Sanctam Mariam Majorem sub „ Annulo Piscatoris die trigesima Mensis Maii Millesimo Septingentesimo „ Quadragesimo Primo, Pontificatus Nostro anno primo = *Sequuntur secundæ literæ.*

„ Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiscopis, et Episcopis universis „ gratiam, et comunionem Sedis Apostolicæ habentibus = Benedictus Papa XIV „ Venerabiles Fratres salutem, et Apostolicam benedictionem = In suprema „ Universalis Ecclesiæ procuratione, meritis licet imparibus, per ineffabilem „ Divinæ bonitatis abundantiam, ut Orthodoxæ fidei assertores, sic etiam „ Ecclesiasticæ disciplinæ custodes, ac „ vindices constituti, quadragesimale

Tenor aliarum literarum Benedicti XIV. die 22. Augusti 1741.

» præsertim jejunium quod inter præ-
» cipua Orthodoxæ disciplinæ capita
» semper, et ubique ab ipso Ecclesiæ
» exordio numeratum esse nemo ex Ca-
» tholicis inficiatur ab hodierna jeju-
» nantium corruptela vindicare, et in
» pristinam quantum benedicente Do-
» mino fieri possit observantiam revo-
» care, cupientes per alias Nostras in si-
» mili forma Brevis literas ad Frater-
» nitates vestras die xxx. proxime ela-
» psi mensis Maii currentis Anni da-
» tas, eximium Fraternitatum vestra-
» rum zelum excitandum curavimus,
» ut adlaborare studeretis, ne in hac
» parte, et optatum Apostolicæ Nostræ
» sollitudinis angoribus levamen, et sa-
» lutare abolendæ sacratissimi jejunii
» corruptelæ remedium deesset. Quo-
» niam autem paternæ Pontificiæ cha-
» ritatis, qua novit imbecillitates infir-
» morum substinere, atque etiam cum
» infirmantibus infirmari, non imme-
» mores quemadmodum a jejunio ali-
» quando legitima causa, aut gravissi-
» ma, urgentique necessitate exigente
» dispensandum esse ex Apostolica be-
» nignitate censuimus, ita inter cæte-
» ra præscripsimus unicam, comestio-
» nem servandam, et licitas atque in-
» terdictas epulas minime esse apponen-
» das. Hinc factum esse accepimus,
» quod non defuerint, qui per huma-
» nas, et hominibus a Chistiana pœni-
» tentia dumtaxat abhorrentibus, dum-
» taxat dignas illationes sibi, aliisque
» persuadeant, unicam potissimum co-
» mestionem servari, atque epulas li-
» citas, et interdictas minime apponi
» debere, quum multitudini quidem
» indiscriminatim ob urgentem, gra-
» vissimamque necessitatem, non vero
» singulis ob legitimam causam, et de
» utriusque Medici consilio dispensatur,
» quam sane persuasionem a senten-
» tia Nostra alienam, ut ex omnium
» animis penitus evellamus, Nos qui-
» buscumque, quacumque occasione, si-
» ve multitudini indiscriminatim ob ur-
» gentem, gravissimamque necessitatem,
» sive singulis ob legittimam causam,
» et de utriusque medici consilio, dum-
» modo nulla certa, et periculosa affe-
» ctæ valetudinis ratio intercedat, et
» aliter fieri necessario exigat, in qua-
» dragesimæ, aliisque anni temporibus,
» et diebus, quibus carnium, ovorum,
» et lacticiniorum esus est prohibitus
» dispensari contigerit ab omnibus om-
» nino, nemine excepto, unicam co-
» mestionem servandam, et illicitas,
» atque interdictas epulas minime esse
» apponendas, tenore præsentium de-
» claramus, et edicimus; quemadmo-
» dum per singulas Nostras in pari for-
» ma Brevis literas singulis utriusque
» sexus Christifidelibus ob corporis in-
» firmitates, quibus obnoxii reperiun-
» tur in sacratissima Quadragesima,
» aliisque jejunio consecratis diebus ve-
» scendi prohibitis, licentiam dantes
» unicuique expresse præscribimus, at-
» que præcipimus, eapropter Frater-
» nitates vestras rogamus, atque in
» Domino obsecramus, ut populos ve-
» træ curæ commissos ad tam oppor-
» tunum sanandis vulneribus, quibus
» per humanam infirmitatem quisque
» sauciatur, sanctissimi jujunii reme-
» dium alacriter adhibendum cohortan-
» tes, sedulo, ac paterne moneatis, rem
» agi non quidem exiguam, sed lon-
» ge gravissimam de observando, su-
» bstinendoque jejunio, purificandis ani-
» mis, corporibusque salutari. In spem
» igitur illos erigite cœlestium præmio-
» rum quibus assequendis non sunt con-
» diguæ passiones hujus temporis, imo
» leve, ac momentaneum non tribu-
» lationis, sed modicæ abstinentiæ no-
» stræ incommodum, magnum gloriæ
» pondus operatur in Cœlis, ab omni-
» bus se abstinent, qui in agone con-
» tendunt, ut corruptibilem coronam
» accipiant, pudeat tam imbelles, ac
» delicatos Christianæ Militiæ Milites
» refugientes a consortio Crucis Christi,
» qui Coronam legitime certantibus pro-
» positam sperare præcepit incorruptam:
» ad cujus auspicium, et pignus Fra-
» ternitatibus vestris Apostolicam bene-
» dictionem iisdem etiam populis ves-
» tris Nostro nomine, impertiendam per-
» manenter elargimur. Volumus autem,
» ut præsentium transumptis sive exem-
» plis etiam impressis manu, alicujus
» Notarii publici subscriptis, et sigil-
» lo personæ in Ecclesiastica dignita-
» te constitutæ munitis eadem prorsus
» ubique fides adhibeatur, quæ præ-
» sentibus adhiberetur, et adhiberi pos-
» set si forent exhibitæ, vel ostensæ.
» Datum Romæ apud Sanctam Ma-
» riam Majorem sub Annulo Piscatoris
» die xxii. Mensis Augusti MDCCXLI.
» Pontificatus Nostri Anno Secundo =
Tertiæ demum sic se habent =

Venerabili Fratri Archiepiscopo
» Compostellæ Benedictus Papa XIV.
» Venerabilis Frater salutem, et Apo-
» stolicam benedictionem = Si Frater-
» nitas tua secum reputabit quot gra-
» vissimis, et maximis curis propemo-
» dum obruamur, quantumque hoc præ-

Itemque aliarum prælaudati Benedicti XIV. die 8 Julii 1744.

» sertim difficillimo tempore prorsus » Nos teneat imposita tenuitati Nostræ » sollicitudo omnium Ecclesiarium, non » sane mirabitur tam diu sibi procra- » stinatum fuisse responsum ad eas li- » teras quibus Apostolica auctoritate » dissolvendas rogasti abortas in Hispa- » nia disputationes aliquas e duabus No- » stris Epistolis ad omnes Episcopos su- » perioris Anni MDCCXLI. xxx.Maii, » et xxII. Augusti, quibus intra legiti- » mos fines coercuimus invalescentem » Ecclesiastici jejunii relaxationem. Po- » tius tibi in mentem veniet cogitare » de singulari Nostro in Religiosissi- » mam Hispanam Ecclesiam amore, » unde Nos immensa licet rerum mo- » le fatigatos, ad expediendum sibi in » omni sua perplexitate salutis opem » Nostram præsto habet; quamquam » igitur dum prænunciatas Constitutio- » nes edidimus non aliud propositum » Nobis fuerit, ac refrenare paucorum » nimis ingenio fidentium Theologo- » rum licentiam, qui opinionum no- » vitate gaudent, nec otium, nec ani- » mus Nobis fuerit definire quidquid » subtili indagatione deduci possit ex » præposita a Nobis jejunandi regula, » tamen eximia paterna charitate com- » plectimur adeo observantissimos Ro- » manæ Sedis Hispanos, tantique faci- » mus obsecrationes tuas, ut occurrere » anxietati vestræ libenter adjecerimus » animum, et Nos ipsi quæstiones a » te propositas dirimendas constitue- » rimus. Sic autem se habent = I. Utrum » quæ in antedictis Nostris literis in » forma Brevis de unica comestione, et » de epulis non permiscendis perscri- » buntur sub gravi etiam præcepto pro- » hibeantur = Respondemus, conceden- » tes facultatem vescendi carnibus tem- » pore vetito, sub gravi teneri easdem » facultates non aliter dare, quam ge- » minis hisce adiectis conditionibus, vi- » delicet unicæ in diem comestionis, » et non permiscendarum epularum, » eos vero, qui hujusmodi facultatibus » utuntur sub gravi, ad binas ipsas con- » ditiones implendas obligari = II. An » si, quibus concessum est vesci car- » nibus, possint in vespertina refectiun- » cula ea quantitate carnis vesci, quæ » jejunantibus permittitur = Responde- » mus non licere, sed opus habere eo » cibo, eaque uti potione, quibus utun- » tur homines jejunantes rectæ meti- » culosæ conscientiæ = III. An qui je- » junii tempore vesci carnibus permit- » tuntur, et unica comestione uti de- » bent, horam jejunantibus præscriptam » servare opus habeant = Edicimus ob- » servandam iis esse = IV. Quænam sint » epulæ licitæ, quæ vetantur cum in- » terdictis conjungi = Respondemus, epu- » las licitas pro iis, quibus permissum » est carnes comedere, esse carnes ip- » sas, epulas interdictas esse pisces, » adeoque utrumque simul adhiberi non » posse: piscibus tamen edendis non » interdicuntur ii, quibus datur tantum » facultas adhibendi ova, et lacticinia. » V. An præceptum de utroque epula- » rum non miscendo dici quoque, do- » minicos Quadresimales complectatur. » Affirmatur complecti. VI. Utrum hæc » lex ad eos quoque pertineat, qui ex » Bulla Cruciatæ edere possunt ova, et « lacticinia. Rescribimus nihil in pro- » nunciatis Nostris literis Apostolicis » statutum esse, quod respiciat gratio- » sum Cruciatæ diploma; quare qui eo » gaudent, illius tenorem stricte, et » considerate perpendant, ex ejusque » sententia se gerant: caveant autem ne » inani quapiam excusatione sese solu- » tos esse arbitrentur praescriptis ibi » legibus. VII. Utrum memorata duo » praecepta urgeant extra Quadragesi- » mam. Respondetur, urgere extra Qua- » dragesimam utrumque praeceptum » illud scilicet unicae comestionis cum » reliquis legibus in secundo, et ter- » tio ad haec postulata responso ex- » pressis, et alterum non permiscendi » epulas licitas cum interdictis, ut in » quarto postulatu definitum est. Habes, » Venerabilis Frater, penitus explica- » tum quidquid apud vos ex Nostris » saepius nuncupatis Apostolicis literis » dubitationem attulisse scribis, qua » quidem in re laudavimus consilium » tuum interrogandae Supremae Roma- » nae Sedis, ut libero, et non vacil- » lanti gressu ad oves sana doctrina im- » buendas incedere Pastores queant, » in istoque tuo suscepto consilio agno- » vimus Hispanam Religionem nihil » sibi tutum, nisi e Divi Petri Ca- » thedra acceptum reputantem, qui » splendidissima gloria tantum nomen, » et incorruptae fidei fructum Hispa- » nia sibi peperit. Cavendum autem » vobis est, idque plurimum ad te » pertinet, qui illustris Archiepiscopi, » et Inquisitoris geris praecipuum mu- » nus, ne in expendendis Apostolicæ Se- » dis Constitutionibus, pro nimia exhau- » riendi argumenti sollecitudine, nullus » fiat disserendi, ambigendique modus » sedula deinde opera conferendo, ut » istiusmodi dubia, quæ facile pro in- » geniorum varietate disputando emer-

» gunt, penitus inter vos dirimantur, » ne diuturna unquam disceptatione flu- » ctuent animi, præsertim cum Consti- » tutiones ipsæ Apostolicæ, scopum, » quo tendunt, aperte demonstrent, » et illuc prompte dirigi potest quid- » quid dubitando interturbare videa- » tur. Id si animadvertissent, qui de » præsenti negotio plura dubitarunt, » nodum sibi exsolvissent. Patebat enim » nihil aliud a Nobis in animo fuisse, » quam cohibere vivida nonnullorum » Theologorum ingenia, qui nimium » sacri jejunii fines prætergressi, et non » parum obliti ad retinendum in offi- » cio corpus divinitus institutum hosti » huic, spiritus infensissimo, blandie- » bantur. Statim siquidem comperiis- » sent quid in præpositis quæstionibus » constituendum esset, nec tibi mole- » stiam, exhibuissent, nec Nobis, quos » gravissimæ undique circumstant cu- » rœ, non parum temporis occupassent, » quod tamen pro singulari Nostro in ve- » stram gentem studio, atque amore » libenter impendimus ad rectum vo- » bis iter monstrandum in posterum, » simul præcaventes quomodo in hu- » jusmodi quæstionibus firmare gressus » vestros in promptu sit. Reliquum est, » Venerabilis Frater, ut tibi, quod fa- » cimus ex animo, præcipuæ benevo- » lentiæ Nostræ pignus, Apostolicam » benedictionem peramanter impertia- » mur. Datum Romæ apud Sanctam » Mariam Majorem sub Annulo Pisca- » toris die VIII Julii MDCCXLIV Pon- » tificatus Nostri anno quarto. *Tenor Nostrarum literarum*

Tenor literarum hujus Pontificis die 20. Dec. 1759.

» Venerabilibus Fratribus Patriar- » chis, Primatibus, Archiepiscopis, » et Episcopis = Clemens Papa XIII = » Venerabiles Fratres salutem, et Apo- » stolicam benedictionem = Appetente » Sacro Quadragesimali tempore, quod » plenum mysteriis non sine mysterio » magnam illam Paschæ celebritatem » præcedit, qua una omnium sole- » mnitatum dignitas est consecrata, pro- » videndum, Venerabiles Fratres, ut » sacratissimum jejunium sancte, reli- » gioseque a fidelibus observetur, quod » legis, et Prophetarum testimonio » commendatum, a Christo Domino » consecratum, ab Apostolis traditum » Ecclesia Catholica perpetuo retinuit, » ut per macerationem carnis, et ani- » mæ humiliationem ad Dominicæ Pas- » sionis, Paschaliumque Sacramento- » rum mysteria paratiores accedamus, » et in ejus Resurrectione resurgamus, » in cujus passione deposito veteri ho- » mine simus commortui, cujus tam » sanctæ, tamque salubris institutionis » retinendæ studio felicis Recordationis » prædecessor Noster Benedictus XIV. » etsi binis ad Vos literis in forma » Brevis eximium Fraternitatum ve- » strarum zelum excitavit, quo pluri- » bus labefactata corruptelis quadrage- » simalis jejunii disciplina, ad pristinam » observantiam vestra opera, et studio » revocaretur, ob eamque rem non- » nullas cavillationes, quibus omnis sa- » crorum vis jejuniorum infrigebatur, » de medio sustulit, tamen cum ab in- » fensissimo, teterrimoque humani ge- » neris hoste tam multæ et assiduæ sint » Gregi Dominico insidiæ, verendum- » que propterea sit, ne subinde infir- » morum animis novas reiteratas ille » rationes, pravasque suggererat con- » suetudines, quibus enervata jejunii » severitas unde revocata dudum fue- » rat, illuc iterum relabatur, necessa- » rium existimavimus vobis has literas » dare, quantoque in timore simus ne- » quam vetus remanserit corruptela, vel » nova labes cum fidelium animarum » pernicie Ecclesiasticæ in hac re di- » sciplinæ inferatur Fraternitatibus ve- » stris significare, de quo quidem ti- » more Nostro tantum intelligimus mi- » nui oportere, quantum ex eo solli- » citudinis ad pastoralem vestram vi- » gilantiam accesserit, qua sive quid- » piam de veteri corruptela post me- » moratas supradicti prædecessoris No- » stri literas fortasse reliquum fuerit, » sive nova infringendis jejunii legibus, » vel opinionum commenta, vel a ve- » ra jejunii vi, et natura abhorrentes » consuetudines humani pravitate inge- » nii novissime sint invectæ, ea omnia, » quantum juvante Domino fieri potest, » radicitus convellenda curetis. In qui- » bus profecto abusum illum censemus » omnino numerandum quem rumor » quidam ad Nos pertulit, cum non- » nulli, quibus ob justas, et legitimas » causas ab abstinentia carnium dispen- » satum fuerit, licere sibi putant po- » tiones lacte permixtas sumere, con- » tra quam predecessori Nostro prædi- » cto visum fuerit, qui censuit tam dis- » pensatos a carnium abstinentia, quam » quovis modo jejunantes, unica exce- » pta comestione, in omnibus equi- » parandos iis esse quibuscum nulla est » dispensatio, ac propterea tantummo- » do ad unicam comestionem posse » carnem, vel quæ ex carne trahunt ori- » ginem adhibere. Verum neque com- » modius nec majori proficiendi spe re-

» vocare homines aggrediemini ad sacrosanctam jejunii legem observandam, quam si illud populos doceatis, Christiani hominis pœnitentiam præter cessationem a peccatis, et male anteactæ vitæ detestationem, eorumdem peccatorum sacramentalem confessionem illud etiam postulare, ut per jejunia, eleemosynas, orationes, et alia spiritualis vitæ opera, Divinæ Justitiæ satisfaciamus; omnem enim iniquitatem parva, magnave sit, aut ab ipso pœnitente, aut a Deo vindicante puniri oportere; nisi igitur a Deo puniri velimus, id non aliter vitare nos posse, quam si ipsi nos puniamus. Quæ quidem doctrina, si constanter populorum animis inculcetur, et a fidelibus denique alte imbibatur, minus profecto verendum erit, ne qui profligatos mores abjecerint, ac per sacramentalem confessionem peccata sua eluerint, non eadem peccata velint atterenda carnis concupiscentia per jejunium expiare. Præterea quibus persuasum fuerit se peccatorum minus dubie pœnitere cum se impunitos esse non sinant, ii profecto pœnitentiæ amore capti letabuntur, quadragesimali tempore, cæterisque certis diebus cum Sancta Mater Ecclesia edivit Fidelibus jejunandum, oblatam sibi esse occasionem, qua dignos pœnitentiæ fructus faciant, cumque nullo non tempore oporteat domitas habere concupiscentias: scriptum est enim, post concupiscentias non eas et a voluntate tua avertere facile animum inducent sacratissimo totius anni potissimum tempore corporis intemperantiam mitigare jejunio, ut anima cognitione sui recepta intelligat, qua compunctione parare se debeat ad Sanctissima Passionis, Mortis, et Resurrectionis Jesu Christi recolenda Mysteria. Itaque pœnitentiæ stimulis tacti minus suavitates exquirant in dapibus, minus sectentur cupediarum delicias, quæ quamvis cum abstinentia a vetitis cibis non discrepare videantur, tamen eas, qui mensæ apponat suæ, illum non immerito dixeris non tam usitatas abjecisse delicias, quam cupiditatem suam ad inusitatas illecebras traduxisse, minus denique aut quibus se subducant a jejunio quærant effugia, aut argutiis studeant Ecclesiasticam legem infringere. Vestrum igitur est, Venerabiles Fratres, exemplo eque ac verbo populis præeuntes tantum in eorum animos, pœnitentiæ studium, et amorem injicere, ut alacriter jejunium aggressi, et illud ad præscriptas a Catholica Ecclesia leges observent, et eleemosynis etiam, atque oratione sanctificent, et id quo maxime spectat Ecclesiam, denique consequantur, ut corpore mortificati, et Christo consepulti ad novam in Paschali solemnitate, novi hominis vitam revocati, magna cum fiducia reviviscenti Christo Domino possint occurrere, gratia Domini Nostri Jesu Christi cum vobis omnibus, quibus Apostolicam benedictionem, benevolentiæ in vos, et charitatis Nostræ pignus amantissime impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die xx. Decembris Anno MDCCLIX., Pontificatus Nostri anno secundo =

Pontifex Archiepiscopis, et Episcopis in Indiis commorantibus præscribit relatarum Literarum evulgationem, et observantiam.

§. 4. Omnia itaque, et singula in præinsertis quatuor literis contenta novo Apostolicæ Nostræ auctoritatis robore confirmantes, Venerabiles fratres Nostros Archiepiscopum Sancti Dominici in Insula Hispaniola nuncupata dicto Caroli Regi subjecta, nec non alios in illius Indiarum regnis, et dominiis Archiepiscopos et Episcopos enixe in Domino hortamur, et quatenus opus sit, eorum singulis in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, et injungimus, ut ipsi ea omnia, quæ in singulis præinsertis literis continentur, solemniter publicare, et pro eorum in pastorali munere exequendo commendata sollicitudine ab ipsorum respective subditis personis observari curent, si qui vero voce, vel scripto contrarium assererent, eos auctoritate etiam Nostra compescant, satis muneri Nostro fecisse videremur, nisi eque opportunum foret eisdem Archiepiscopis, et Episcopis, quæ constans sit Apostolicæ Sedis disciplina in solvenda a cibis quadragesimalibus Civitate aliqua, vel Diœcesi, aut integra Regione specialiter tradere; et quamvis id in prioribus dicti Benedicti prædecessoris breviter attingatur literis, nihilominus cum in iis, quæ aptæ ac sufficientes ad dispensationem hujus generis impetrandam penes Apostolicæ Sedis judicium censeantur causæ, quique modus in illis concedendis adhibendus traditum minime fuerit, id præsentibus enunciare intendimus.

Enumerat causas cur dispensatio a Jejunio fuerit a Sancta Sede indulta, et carnium usus permissus.

§. 5. Compertum siquidem est quod causæ absolutæ sufficientes habitæ nunquam fuere, si forte pisces, vel ova caro pretio venderentur, vel exercitu aliquo in ea ragione stationem habente, milites infra abstinentiæ leges

minime se se continerent. Verum duæ potissimum ad generalem dispensationem ab Apostolica Sede impetrandam sufficientes visæ sunt causæ. Prima nimirum fuit deficientia piscium, olei, et herbarum, adeo, ut re ipsa non suppeterent ea, sine quibus quadragesima observari nequit. Itaque illius loci incolis, in quo nec pisces, nec oleum comparari potuerunt, defueruntque altera, permissum fuit, ut lacte, et ovis uterentur. Verum quatenus ea omnia deficerent; tunc carnis edendæ facultas concedi censuerit, interposita semper jejunii servandi conditione. Altera censita fuit si morbus in eo loco invaleret, ut Medicorum judicio assereretur illis ipsis, qui inter cives, et incolas sani, et integri enumerabantur, perniciem imminere, plurimumque ad luem repellendam, et evitandam proficuum futurum si tum debiles, tum sani a piscibus et oleo et quandoque pariter a lacte, et ovis abstinerent. Vigente alterutra ex præmissis causis, loci Episcopus dispensationem ab Apostolica Sede expostulare, et de gravissima, urgentique necessitate suum perhibere testimonium, et si de ingruente morbo ageretur præstantiorum Medicorum judicium scripto emissum accedere debuit. Neque id hactenus tanti fuit momenti, ut carnes permitterentur, quoties lactis et ovorum usus satis esse videretur. Tunc vero facultas edendi carnes tribui consuevit, cum interposito Episcopi testimonio, hoc omnino necessarium judicaretur. Certi etiam dies præscripti fuere, quibus integra abstinentia servaretur, nempe die Cinerum, diebus quatuor temporum, vigiliis de præcepto servandis, majorique hebdomada a Dominica Palmarum, aliquando itidem abstinentia præscripta fuit, singulis feriis sextis, et Sabbathis, etiamsi facultas tradita ad lactis, et ovorum usum solum extenderetur. Tandem ea semper in hisce addita comperitur conditione lex unius quolibet die comestionis ullomodo violaretur, ac neque carnes, et pisces simul ederentur.

Archiepiscopos et Episcopos in Indiis hortatur, ut jejunii observantiæ incumbant, et relaxatam fortasse hac de re disciplinam pro viribus corrigant.

§. 6. Reliquum nunc est, ut quoad jejunii quadragesimalis in illis Indiarum partibus observantiam ipsis Archiepiscopis, et Episcopis, quos doctrinæ laude, et Ecclesiastico spiritu præstantes probe, commendemus, quod ipsi huic Institutioni servandæ, et quatenus opus esset reparandæ sedulam conferendas curas subjectos populos ad impositam illis disciplinam pie, religioseque observandam inclinare contendant. Nec indulgenter petendæ facultatis utendi lacticiniis, vel carnibus quadragesimæ tempore pro universa Civitate, et Diœcesi, vel Regione aliqua negotium suscipiant. Verum cum illi ob præmissas, vel alias eque urgentes causas eorum populos quadragesimali abstinentia solvi posse in Domino extimaverint, Nos eorum petitiones, animique sensus, habita remotarum ratione Regionum, a quibus annis singulis haberi nequit ad Apostolicam Sedem recursus, excipientes, rationumque momentis, quæ Nobis significata fuerint, serio perpensis, opportunas facultates, ut populorum indigentiis consultum sit, illis addere non omittemus.

Peculiares pro violentiæ imploratæ a Catholico Rege pro Insula Hispaniolæ super dispensatione a jejunio.

§ 7. Interim autem quia pro parte ipsius Caroli Regis ad impetrandam in dicta insula Hispaniola illi in temporalibus subjecta generalem ab observantia ciborum quadragesimalium dispensationem Nobis etiam expositum fuit, veneficam piscium in ea Regione vigere qualitatem, et exiguum esse Piscatorum numerum, qui longe ab Insula piscantes pisces deferunt ob nimium calorem, aut fetentes, aut corruptos, eas quoque gentes paupertate præssas ad oleum sibi ipsis comparandum impares esse, deficere demum olera, et legumina, quæ illic facile putrescunt, vel a vermibus absumuntur, neque in hujusmodi necessitatis eventum ab adeo remota Regione haberi posse annis singulis ad Apostolicam Sedem recursum.

Pontifex peculiares facultates indulget Episcopo S. Dominici in Hispaniola super petita dispensatione a jejunio.

§. 8. Nos ejusdem Karoli Regis votis hac quoque in parte obsecundare volentes, dicto Archiepiscopo Sancti Dominici in eadem Insula Hispaniola dicto Karolo Regi subjecta, ejusque successoribus pro tempore existentibus facultatem concedimus per præsentes, ut quatenus in ea Insulæ parte, ubi ipse ordinariam Ecclesiasticam, et spiritualem exercet jurisdictionem in casu veræ, et ineluctabilis necessitatis, ac de anno in annum tantum, præfataque vera necessitate durante, et non aliter, nec alio modo possit, et valeat cum fidelibus populis ejus regimini commissis dispensare super esu ovorum, et lacticiniorum, ac etiam carnium tempore quadragesimali indicta, simul cum hujusmodi dispensatione observantia jejunii per unicam comestionem, onerataque ipsius Archiepiscopi conscientia, si adamussim juxta præscriptum concessa facultate non uteretur.

Archiepiscopis et Episcopis injungit ut sedulo curent ver-

§. 9. Quoniam vero bonum semen sacræ doctrinæ in Agro Dominico serendum est, ut exinde uberes fructus

bi Dei prædicationem, et Evangelii populo explicationem quo firmius in Fide persistant.

piorum operum, et sedulæ divinorum et Ecclesiæ mandatorum observantiæ percipiantur, propterea, si Christianæ fidei mysteria, Evangelica veritas, et Catholicæ Ecclesiæ leges omnes assidue exponentur ab animarum Rectoribus, Fideles illos nedum Quadragesimale jejunium, sed et cætera præcepta prompto, alacrique animo suob suavi Christi jugo servaturos esse confidimus. Etenim cum humana cogitatio prona sit ad malum, ab adolescentia sua murum opponere oportet Verbi Dei. Idcirco inhærentes quoque Romanorum Pontificum prædecessorum Nostrorum, et signanter Benedicti XIII. per ejus literas in forma Brevis sub datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die XXIV. Augusti MDCCXXVIII., Pontificatus sui Anno quinto expeditas, dispositionibus, atque in id omnem sollicitudinem conferentes, ut fideles assidue divini verbi virtute excolantur, eisdem Archiepiscopis, et Episcopis etiam injungimus, ut sedulo curent, atque præcipiant, quod animarum Rectores palam, et publice in Ecclesiis singulis Dominicis, aliisque festis diebus, populo inter Missæ Sacrificium Sanctum explicent Evangelium, oportunisque Quadragesimæ maxime, et Adventus recurrentibus temporibus, ne messis, quam præparavit Dominus ob operariorum defectum arescat, in Agro concionatores abundent. Ac insuper statuant, et mandent, quod ipsi Rectores, et Concionatores omnes, etiam in Panegyricis, absoluta expositione eorum, quæ sibi ipsis proponant, rursum assumpto loquendi themate, aliquem Christianæ doctrinæ articulum, aut Divinæ Legis præceptum, prout animarum necessitatibus opportunius esse censuerint, simplici, plano, apertoque stylo, ac juxta Catechismum ex decreto Concilii Tridentini, jussu Sancti Pii Papæ V. prædecessoris, et Nostro iterum editum tradant, et explicent: inobedientes, si qui forent coerceant non modo vetita eis prædicandi, et ministrandi Verbi Dei facultate, sed uti opus esset Ecclesiasticis etiam adhibitis censuris.

Clausula sublata, et decretum irritans Derogatio contrariorum, et fides transumptorum.

§. 10. Decernimus demum, præsentes Nostras literas semper, et perpetuo firmas, et efficas esse, et fore, suumque plenarium, et integrum effectum sortiri debere, ac irritum, et inane, si secus, super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus, ac respective firmis, et salvis remanentibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, et omnibus illis, quæ per præsentes non obstare, ac respective firma, et salva esse, et fore declaravimus. Volumus autem, ut eædem præsentes in locis singulis, ubi opus fuerit plene innotescant, quod ipsarum exemplis etiam impressis, a Notario publico subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur si exhibitæ forent, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostram infringere, vel ei quovis ausu contrarie; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ MDCCLXV XIV. Kalendas Septembris, Pontificatus Nostri Anno Octavo.

CDXCII.

Dat. die 19. Oct. 1765. Anno VIII.

Coloniensem Universitatem comendat pro evulgato judicio contra librum Justini Febronii, et acta Pseudo Synodi Ultrajectinæ.

Quoad librum Justini Febronii vide Epistolam hoc Tom. III. relatam sub Num. CDLIII. pag. 51. ed adnotationem in ea appositam Quoad Pseudo Synodum, Ultrajectinam consule Constitutionem Apostolicam hujus Pontificis diei 30 April. 1765 relatam pariter hoc eodem Tom. III. sub Numero CDLXV. pag. 67.

Dilectis Filiis Rectori et Magistris Universitatis Coloniensis

Clemens PP. XIII.

Dilecti Fili Nobiles Viri salutem, et Apostolicam benedictionem

Egregiam a Nobis de doctrina, et ingenio vestro laudem tulistis eo scripto quod ad Nos misistis, adversus exitialem Justini Febronii librum, et acta pseudo-Synodi Ultrajectinæ, vobisque illud maximæ gratulamur, quod oblatam ab iis libris declarandæ egregiæ vestræ in Ecclesiam et hanc Sacram B. Petri Sedem voluntatis occasionem taciti prætermittere noluistis. Sic sunt ingenia Dei zelo flagrantia, ut si qui exo-

riantur ab Ecclesiæ hostibus adversus veram pietatem, et Orthodoxam fidem impetus, nulla interjecta mora eos aggrediantur extinguere. Itaque et vestrum in Sanctam Ecclesiam amorem, et in Apostolicam Sedem studium, et devotionem recognovimus et his de causis vos magnopere amamus et egregiæ voluntati erga Nos vestræ magnas agimus gratias. Deum enixe precamur, ut ingenia vestra sibi devota uberiore in dies divinæ lucis copia collustret, vobisque omnibus eximiæ erga vos benevolentiæ gratique animi Nostri pignus Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum ex Arce Castri Gandulphi Albanen Diœcesis ec. Die Decima nona Octobris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

CDXCIII.

Dat. die 19. Oct. 1766. Anno VIII.

Cum Episcopo Leodiensi gratulatur pro Pastorali ab illo edita, et evulgatione Apostolicæ Constitutionis, qua Pseudo-Synodus Ultrajectina proscribitur.

Literæ Apostolicæ quibus Pseudo-Synodus Ultrajectina proscribitur retulimus supra hoc Tom. III. sub numer. CDLXV. pag. 67.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater
salutem, et Apostolicam benedictionem

Pastoralem Epistolam tuam libentissime legimus, qua Clerum tuum, et populum tibi commissum admones, Pseudo-Synodi Ultrajectinæ acta haud ita pridem edita, Apostolico judicio Nostro fuisse damnata. In qua Epistola zelus tuus mirifice elucet, et eximia, qua Sacram hanc B. Petri Sedem præcipue colis, reverentia maxime eminet. Tuæ vero ad Nos literæ quammultas habent summi tui erga Sacram eamdem Sedem studii, et preclaræ erga Nos pietatis significationes! Sed illud præcipuum, quod profiteris ipsum te tuasque res omnes Ecclesiæ utilitati et bono, Romanæque Cathedræ dignitati et gloriæ devovisse. Voluntatem istam tuam divinæ gratiæ robore confirmari in dies animadvertimus, ex quo fit ut vicissim ad eam benevolentiam, qua Fraternitatem tuam semper complexi sumus, magna itidem Nostri erga te amoris in dies fiat accessio. In extrema literarum tuarum parte vehementer doluisse te scribis de valetudinis Nostræ periculo, et contra quod incolumes inde emersimus magnam te cœpisse lætitiam. Faxit Deus, ut ad anteactam vitam Nostram, quidquid addiderit temporis, id omne ad Ecclesiæ ædificationem, cui unice servire intendimus, et ad Dei honorem et gloriam procurandam adhibeamus. Interea optamus in eo quod superest Nobis vitæ, crebras occasiones dari, quibus te tibi præstemus debitam tuis virtutibus, tuoque erga hanc Sanctam Sedem egregio studio et obsequio Apostolicam Nostram benevolentiam. Commodis enim et utilitatibus Ecclesiæ parandis, Nos exististimamus tum maxime operam dare cum maxime te tuique similes zelo Dei flagrantes, et hæc omnia ad Dei cultum referentes Venerabiles Fratres Episcopos, auctoritate Nostra, et officiis enitemur adjuvare. Et Fraternitati tuæ intimo Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum in Arce Castri Gandulphi die decima nona Octobris MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno octavo.

CDXCIV.

Dat. die 23. Oct. 1765 Anno VIII.

Reipublicæ Lucernensi respondet, æquum non esse ut Ecclesiastici subveniant necessitatibus ipsius Reipublicæ, ubi Laici neque primi, neque majorem partem gravaminis substinuerunt.

Dilectis Filiis Prætori, Senatui,
et Consilio Majoris Civitatis,
et Reipublicæ Lucernensis.

Clemens PP. XIII.

Dilecti filii, salutem
et Apostoticam benedictionem

§. 1. Binas Epistolas superiore anno a vobis accepimus, quarum altera data est die XII. mensis Maii, altera die XIV. Septembris. Postulatis a Nobis dilecti filii, vobis ut concederemus facultatem percipiendi in perpetuum aut decimam, aut generale aliquod subsidium super bona, quæ in ditione vestræ Reipublicæ Ecclesiastici possident. Quibus Epistolis etsi nondum respon-

Rationem reddit cur in scriptis minime responsum dedit binis Epistolis de subsidio ab Ecclesiasticis præstando pertractantibus.

dimus, tamen curavimus vos fieri certiores, quid de hac postulatione vestra sentiamus. Ejusmodi Nostrum silentium existimavimus vobis esse debere novum de paterna erga vos benevolentia Nostra argumentum. Nam qui precibus vestris a Canonicis sanctionibus, et ab universali Ecclesiæ disciplina tantopere alienis obsecundare non poteramus, molliori via maluimus Nostri animi sensus ad vos perferri, quam postulationem vestram per literas palam, non sine magna molestia Nostra prorsus reiicere.

Saniori consilio Respublica postulavit ut loco perpetui subsidii licitum eidem foret ab Ecclesiasticis voluntarias accipere oblationes.

§. 2. Sed quam ad Nos dedistis die xxx. Julii proxime elapsi Epistola tertia, non mediocrem Nobis attulit consolationem; qui videamus silentio Nostro commotos a priore postulatione vos recessisse, et id tantummodo petere, ut ex Apostolica indulgentia Nostra nonnisi gratuitum munus possitis accipere, quod Clerus generose, et sponte, et hilari animo vobis sit oblaturus. Enimvero id quoque Nostrorum nonnihil sollicitat animum: neque enim exemplum extat ullum in universa Catholica Ecclesia, obstringi Ecclestiasticos ab Apostolica Sede, aut iis permissum, ut ex Ecclesiæ bonis subveniant necessitati Reipublicæ, ubi Laici neque primi, neque majorem partem contulerint. Sed tamen benigno animo rationes quas affertis, consideravimus; quarum illæ Nos præcipue commoverunt; rarus in quo versamini articulus, et ipsa Reipublicæ vestræ Constitutio. Sed omnium maxime in hac deliberatione Nostra rationem habuimus majorem, qui fide Catholica defendendo, et hujus Apostolicæ Sedis tuenda dignitate et auctoritate maxima sibi gloriam pepererunt.

Quam postremam postulationem Pontifex judicio peculiaris Congregationis commisit.

§. 3. Itaque certa spe confisi, vos eadem majorum vestrorum pressuros esse vestigia, et in eadem qua illi erga Sacram B. Petri Sedem fide, reverentia et obsequio permansuros, novitatem hujus postulationis vestræ quibusdam Ven. Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus, et nonnullis Prælatis examinandam commisimus, quorum consilio duximus vobis in hac re præ cæteris Ecclesiæfiliis præcipuo quodam et singulari modo gratificare, et vestræ erga Nos reverentiæ et obsequii causa Aportolicæ potestatis Nostræ plenitudine uti, ea ratione et modo, quam vobiscum Ven. Frater Archiepiscopus Cæsariensis, Noster apud vos, et Apostolicæ Sedis Nuncius communicabit. Cæterum vestra Religione, vestraque, quam Ecclesiæ juribus et Ecclesiasticis personis debitis, reverentia confisi nihil opus esse existimamus Parochi Murbacensis revocari memoriam, de quo in secunda Epistola vestra mentionem fecistis, nec dubitamus, si quam ejus imprudentia ferre debuit pœnam, vos ad eum puniendum legitimam Ecclesiæ potestatem implorasse. Id vos fecisse existimamus; et si qua similis se occasio in posterum dederit semper vos esse facturos confidimus. Vobisque omni cordis Nostri affectu, dilecti filii, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum in Arce Castri Gandulphi Albanensis Diœcesis sub Annulo piscatoris die vigesima tertia Octobris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno octavo.

CDXCV.

Dat. die 30. Oct. 1765. An. VIII.

Jurisdictionem in Monasterium, et Moniales S. Sebastiani Civitatis Oriolensis quam Benedictus XIV. temporanee Archiepiscopo Valentino contulerat, se Ordinario Oriolensi restituisse Pontifex Archiepiscopo prælaudato participat.

Vide Literas Apostolicas relatas sequenti numero.

Venerabili Fratri Andreæ Archiepiscopo Valentino.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Aportolicam benedictionem.

Ubi primum intelleximus in Monasterio Sancti Sebastiani Civitatis Oriolensis turbas omnes, quæ ante hos duodecim annos exortæ fuerat consiluisse, omniumque discordiarum semina ita esse extincta, ut ipse quoque existimes, nihil amplius esse causæ, cur Monasterium illud in tua teneas potestate, et idcirco tibi abdicandam esse arbitreris jurisdictionem, quam fel. rec. decessor Noster Benedictus XIV. Episcopo Oriolensi tandiu ademptam quamdiu eidem Benedicto, et huic Apostolicæ Sedi visum esset opportunum ad Fraternitatem tuam transtulerat; Nos rogatu carissimi in Christo filii Nostri Caroli Hispaniarum Regis Catholici, te Diœcesis tuæ negotiis satis prægravatum illo onere levare voluimus, et per alias nostras literas hac eadem die datas ju-

risdictionem, quam ad hanc diem in memoratum Monasterium non mediocri cum laude exercuisti, extinctam declaravimus, et jurisdictionem ordinariam Episcopo Oriolensi in idem Monasterium reviviscere fecimus, ipsumque Episcopum in integrum restitutum pronunciavimus, ita ut deinceps Monasterii ipsius Moniales, ceteræque personæ, et res, quæ ad illud pertinent, in ejusdem Episcopi illiusque successorum esse debeant potestate. Denique illius regendi Monasterii onus eo libentius tibi Ven. Frater ademimus, quod vehementer id te cupere accepimus, ac propterea Nos obsecundasse desiderio tuo jucundum tibi fore non dubitamus. Et Fraternitati tuæ benevolentiæ erga te Nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die xxx. Octobris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno octavo.

CDXVI.

Dat. die 30. Octobr, 1765. Anno VIII.

Jurisdictio in Monasterium, et Moniales S. Sebastiani Civitatis Oriolensis, quam Benedictus XIV, propter nonnulla obhorta dissidia, ab Ordinario Oriolensi ad Archiepiscopum Valentinum transtulerat, cessatis hujus translationis causis, iterum Episcopo Oriolensi restituitur.

Clemens PP. XIII,

Ad futuram rei memoriam

Exponitur causa translatæ jurisdictionis in hoc Monasterio factæ a Benedicto XIV.

§. 1. Nuper Dilectus Filius Magister Thomas Azpuru Cappellanus Noster, Romanæque Rotæ Auditor carissimi in Christo Filii Nostri Caroli Hispaniarum Regis Catholici nomine Nobis exposuit, ante hos duodecim annos rec. mem. decessorem Nostrum Benedictum rogatu Ferdinandi VI Regis Catholici, Monasterium S. Sebastiani Monialium Ordinis S. Augustini Civitatis Oriolensis tum temporis plenum discordiarum, ad componendos animi motus quibus propter Priorissæ electionem Moniales exstuabant, ab ordinaria jurisdictione Oriolensis Episcopi, qui, electæ Priorissæ fautor, non satis aptus conciliandæ pacis arbiter existimabatur, tandiu exemtum voluisse, quamdiu ita esse exemtum oportere sibi et Apostolicæ Sedi videretur, et jurisdictionem in idem Monasterium ad Ven. Fratrem Andream Archiepiscopum Valentinum Delegati, Apostolici facultatibus instructum transtulisse.

Cessatis dissidiorum causis Oriolensis Episcopus pro jurisdictionis recuperatione institit.

§. 2. Nunc autem idem Monasterium omnium, quæ exarserant dissidiorum causis extinctis, summa pace florere; nec propterea oportere amplius ab memorato Archiepiscopo Valentino ejus Monasterii regendi onus sustineri, cum præsertim longe absenti opus illi sit jurisdictionem suam alteri subdelegare: Cumque Ven. Frater Petrus modernus Episcopus Oriolensis usu rerum et prudentia præstet, opportunum videri, idque optimum factu vel ipsum Archiepiscopum Valentinum existimare (quod apparet ex ejus Literis ad memoratum Regem Catholicum datis die xxxi proxime elapsi mensis Augusti), ut eidem Episcopo sua in idem Monasterium jurisdictio restituatur.

Catholicus Hispaniarum Rex pro restitutione pristinæ jurisdictionis penes Pontificem supplicavit, qui Regiis precibus obsecundare duxit.

§. 3. Quapropter carissimus, quem supra diximus in Christo Filius Noster Carolus Rex Catholicus supplicem libellum Nobis exhiberi fecit, ut idem Monasterium ab jurisdictione Archiepiscopi Valentini ad ordinariam Episcopi Oriolensis jurisdictionem retrahamus. Nos igitur incliti Regis de Ecclesia et Apostolica Sede optime meriti supplicationibus libentissime inclinati, Monasterium S. Sebastiani Monialium Ordinis S. Augustini Civitatis Oriolensis ad jurisdictionem ordinariam Episcopi Oriolensis revocamus et ipsi Episcopo Ordinario subjectum, ut erat ante suspensionem ordinariæ jurisdictionis, quam duximus a decessore Nostro Benedicto XIV factam volumus et declaramus, ita ut nulla in re quacumque sive ad Moniales sive ad Monasterium quomodolibet pertineat immiscere se possit Archiepiscopus Valentinus, cui omnem jurisdictionem tam in dicti Monasterii S. Sebastiani Moniales quam in ejus Ministros, Officiales, Ecclesiæ Rectores, Sacristanos, Confessarios, Clericos, et Laicos quoscumque inservientes omnino extinguimus, et extinctam esse pronunciamus, et Episcopus Oriolensis plenam deinceps in idem Monasterium, et Moniales ejusque personas, et res ad illud quomodolibet pertinentes jurisdictionem, quæ illi ut Ordinario competit, exercere possit et debeat jurisdictionem illi per has Nostras literas proprio motu, scientia, et Apostolica potestate Nostra restitutam volumus et declaramus, contrariis non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud

S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatorir die trigesima Octobris MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 30. Octobr. 1765. Anno VIII.

CDXCVII.

Monialibus S. Sebastiani Civitatis Oriolensis participat, eorum Monasterium restitutum esse jurisdictioni Episcopi Oriolensis jam prius ad Archiepiscopi Valentini jurisdictionem translatum a Benedicto XIV.

Vide Epistolas binis superioribus numeris relatas.

Dilectis in Christo Filiabus Religiosis Mulieribus Priorissæ et Monialibus S. Sebastiani Ordinis S. Augustini Civitatis Oriolensis.

Clemens PP. XIII.

Dilectæ in Christo Filiæ Religiosæ Mulieres salutem, et Apostolicam benedictionem.

Quæ inter vos exortæ fuerant discordiæ jamdiu sublatas esse, omniumque vestrum animos olim dissidentes vera solidaque pace coaluisse, vobis ex animo gratulamur. Hæc vero vestra vestrarumque rerum tranquillitas fecit, ut vos Monasteriumque vestrum ab extraordinaria, seu delegata ab Apostolica Sede jurisdictione Archiepiscopi Valentinensis, quam per alias Nostras literas hac eadam die datas extinctam declaravimus, sub ordinaria Oriolensis Episcopi vestri jurisdictionem, per easdem literas Nostras reposuerimus, cui non dubitamus ut Patri omnibus in rebus vos esse obtemperaturas. Deum pacis auctorem enixe precamur, ut omnes in posterum discordiarum causas a vobis prohibeat, quo vobis liceat in isto Sancto a Mundi vanitate reccessu Deo cum animi perpetua tranquillitate servire, et perfectioris usque vitæ altiores in dics gradus conscendere. Vobisque dilectæ in Christo Filiæ Religiosæ Mulieres, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die tricesima Octobris MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno octavo.

CDXCVIII.

Dat. die 13. Nov. 1765. Anno VIII.

Episcopo Leucoriensi gratulanti pro edita Constitutione, qua Societatis Jesu Institutum confirmatur, respondet, causas hujus confirmationis expendens, et prælaudatæ Societatis Clericos enixe comendans.

Vide Epistolam relatam hoc Tom. III. sub Num. CDLXXXVIII. pag. 130. et adnotationem in ea appositam.

Vnererabili Fratri Antonio Episcopo Leucoriensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Qui in isto amplissimo Regno sunt Catholici nominis, quantus fuerit iis mœror ex Clericorum Regularium Societatis Jesu calamitate, et rursus ex Constitutione Nostra, qua Institutum ejusdem Societatis confirmando innoxiis hominibus et ærumnarum, quas adhuc perpessi sunt, immerentibus, eam quam potuimus consolationem attulimus, quanta iidem Catholici apud vos sint perfusi lætitia ex literis Fraternitatis tuæ per libenter accepimus. Sed quod ea Constitutione injuriam repulimus in Ecclesiam Dei timentibus illatam, qui Institutum illud ab Ecclesia Catholica pium appellatum, effrenata temeritate ut impium traducere, et appellare sunt ausi, id vobis lætandum magis. Ceterum homines zelo, pietate, ex doctrina præstantes, animarumque sanctificandarum studio incensos, et Regni Dei propagandi maxime cupidos, ex omnibus partibus libentissime intelleximus, invicta patientia suas perpeti clades sic enim factis, nomen, quod habent, probant = *Sequitur enim Christum* ut ait » Martyr Ciprianus, *qui ejus præceptis » insistit, qui per Dominici Magisterii » graditur viam; qui vestigia ejus atque » itinera sectatur; qui id quod Christus » et fecit et docuit, imitatur* = Christus autem omni vita sua persecutiones est passus et illud discipulos docuit = *In patientia vestra possidebitis animas vestras* = De tuarum literarum officio quo memoratam Constitutionem Nostram non tam Societati Jesu quam Nobis gratulatur Fraternitas tua, noli quærere quantopere id Nobis fuerit gratum. Cœterum homines de Ecclesia

optime meritos tibi Ven. Frater summopere commendamus. Quo majore illos favore et studio fraternitas tua foverit, eo plus tibi Apostolicæ voluntatis Nostræ conciliabis et gratiæ. Interea eximiæ erga te benevolentiæ nostræ pignus Fraternitati tuæ Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die XIII Novembris MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 18 Novembr. 1765. Anno VIII.

ID.

Indulgentia plenaria conceditur Religiosis Ordinis Predicatorum, in diversas Christianæ Reipublicæ Provincias ad Missiones mitti solitis, nec non Christifidelibus utriusque sexus ad quos illi mittuntur, et pro una tantum vice qualibet missione

Clemens PP. XIII.

Universis Christifidelibus præsentes Literas inspecturis salutem, et Apostolicam benedictionem.

Coelestium munerum thesauros, quorum dispensatores esse Nos voluit Altissimus, libenter erogamus, cum ad Religionis incrementum, et animarum salutem profuturos speramus. Cum itaque, sicut accepimus, nonnulli Fratres Ordinis Prædicatorum de Ordinariorum, et Superiorum licentia in diversas Christianæ Reipublicæ Provincias ad procurandam fidelium salutem mitti soleant: Nos eorumdem Fratrum pietatem, omniumque, ad quos illi mittentur, devotionem confovere, atque augere cupientes; omnibus, et singulis Fratribus prædictis, ac aliis utriusque sexus Christifidelibus, ad quos mittendi accesserint, Nostram, et Apostolicam Benedictionem per præsentes impertimur; iisdemque vere pænitentibus, et confessis, ac Sac. Communione refectis, qui pro S. Romanæ Ecclesiæ exaltatione, Principum Christianorum unione, Infidelium conversione, ac hæresum extirpatione, prout unicuique suggeret devotio, pias ad Deum preces effuderint, Plenariam, una vice tantum, tempore uniuscujusque Missionis, omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Præsentibus ad septennium, quoad Indias vero ad quindecim annos tantum valituris. Volumus autem ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint; atque præsentium Literam transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XVIII. Novembris MDCCLXV. Pontificatus nostri Anno Octavo.

D.

Dat. die 18 Novembr. 1765. An. VIII.

Indulgentia plenaria conceditur cunctis utriusque sexus Christifidelibus pro una vice tantum quolibet anno, qui confessis, et sacra comunione refectis, hora sibi assignata, Rosarium Beatæ Mariæ Virginis devote recitaverint.

Clemens PP. XIII.

Universis Christifidelibus præsentes Literas inspecturis salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Ad augendam fidelium Religionem, et animarum salutem Cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti; omnibus, et singulis utriusque sexus Christifidelibus vere penitentibus, et confessis, ac Sac. Communione refectis, qui hora sibi assignata Rosarium B. Mariæ Virginis devote recitaverint, et pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam semel dumtaxat in Anno, omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem, quam etiam Animabus Christifidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicare possint, misericorditer in Domino concedimus; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Præsentibus ad septennium, quoad Indias vero ad quindecim annos, tantum valituris. Volumus autem ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint; utque præsentium literarum transumptis,

seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XVIII. Novembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 18. Novembr. 1765. Anno VIII.

DI.

Indulgentiæ conceduntur Religiosis utriusque sexus Ordinis Fratrum Prædicatorum qui una vice singulis annis piæ incubuerint exercitationi spiritualium exercitionum per quadraginta dies.

Clemens PP. XIII.
Ad futuram rei memoriam

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Joannes Thomas de Boxadors Magister Generalis Ordinis Fratrum Prædicatorum, quod in multis Conventibus, et Monasteriis dicti Ordinis consuetum est, ut tam Fratres, quam Moniales, eorumdem Conventuum, et Monasteriorum quotannis in aliquod cubiculum sibi a Superioribus assignatum secedant, ubi per quadraginta dies diversis exercitiis spiritualibus alternative, nempe orationibus, mortificationibus, corporis flagellationibus, seu disciplinis, et aliis in memoriam quadraginta dierum, quibus Dominus Noster JESUS CHRISTUS in deserto fuit, magna cum devotione, et silentio vacant. Nos igitur devotionem hujusmodi Cœlestibus Ecclesiæ thesauris, quorum dispensatores a Domino constituti sumus, confovere volentes, ac supplicationibus ejusdem Joannis Thomæ Generalis nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus, et singulis tam Fratribus, quam Monialibus dicti Ordinis, qui per prædictos quadraginta dies piis hujusmodi exercitiis semel quotannis operam dederint, qua vice id egerint, easdem Indulgentias peccatorum remissiones, ac pœnitentiarum relaxationes, quas fel. rec. Paulus PP. V. Prædecessor Noster Fratribus, et Monialibus prædictis, aliorumque ordinum, qui per decem dierum spatium spiritualibus exercitiis incumbunt, concessit, Apostolica auctoritate tenore præsentium misericorditer in Domino concedimus. Non obstante Nostra, et Cancellariæ Apostolicæ regula de non concedendis Indulgentiis ad instar, cœterisque in contrarium facientibus, quibuscumque. Præsentibus ad septennium tantum valituris. Volumus autem ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint; utque præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XVIII Novembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri anno octavo.

Dat. die 18. Novembr. 1765. Ann. VIII.

DII.

Peculiares indulgentiæ conceduntur pro Religiosis utriusque sexus Ordinis Fratrum Prædicatorum, nec non singulis aliis Christifidelibus occasione anniversariorum in Ecclesiis hujus Ordinis celebrari solitorum.

Clemens PP. XIII.
Ad futuram rei memoriam

§. 1. Cum, sicut pro parte dilecti filii Joannis Thomæ de Boxadors Magistri Generalis Ordinis Fratrum Prædicatorum Nobis nuper expositum fuit, in singulis Ecclesiis Fratrum, et Monialium dicti Ordinis quatuor quotannis anniversaria, unum scilicet pro omnium, et singulorum Fratrum, et Monialium dicti, ac etiam Tertii Ordinis S. Dominici defunctorum die decima mensis Novembris; secundum pro eorumdem Fratrum, et Monialium parentum, ac consanguineorum, et affinium defunctorum refrigerio die quarta mensis Februarii, et alterum in suffragium animarum familiarium, et Benefactorum ejusdem ordinis die quinta mensis Septembris, nec non reliquum in suffragium animarum Christifidelium in Ecclesiis, et Cœmeteriis tam Fratrum, quam Monialium dicti Ordinis sepultorum die duodecima mensis Julii, seu aliis immediate sequentibus respective diebus non impeditis celebrari consueverint: Nos, ut opus tam pium majori

cum fructu fiat, et ad augendam Fratrum, ac Monialium devotionem, et animarum salutem cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, ac supplicationibus dicti Joannis Thomæ Magistri Generalis nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati; omnibus, et singulis Fratribus dicti Ordinis in Sacro presbyteratus ordine constitutis, qui celebraverint, plenariam; aliis vero Fratribus dicti Ordinis non celebrantibus, nec non Monialibus prædictis vere pœnitentibus et confessis, ac Sac. Communione refectis, qui Missæ seu officio defunctorum in Ecclesiis prædictis hujusmodi anniversariorum diebus celebrandis devote interfuerint, et ibi pro Christianorum Principum concordia hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus, quam etiam animabus prædictorum defunctorum, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicari posse indulgemus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Præsentibus ad septennium tantum valituris. Volumus autem ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint, utque præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis piæsentibus si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XVIII. Novembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DIII.

Dat. die 20. Novembr. 1765. Anno VIII.

Archiepiscopo Rhemensi gratias agit pro actis Generalis Gallicanorum Episcoporum Conventus ad Pontificem missis, et acta eadem expendit, atque comendat.

Archiepiscopos, et Episcopos Lutetiæ ad Generalia Comitia congregatos hortatus fuerat Pontifex hic per Literas diei 8 Maii hujus Anni, ut de medendis Ecclesiæ Gallicanæ malis serio cogitarent, Regiamque in primis opem implorarent ut videre est hoc Tomo III. sub Num. CDLXVI. pag. 69, et in adnotatione ibidem apposita.

Venerabili Fratri Carolo Antonio
Archiepiscopo Rhemensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater
salutem, et Apostolicam benedictionem.

Gaudet quod Gallicani Episcopi, temporibus licet adversis plura egerint in Parisiensibus comitiis pro Religionis bono.

§. 1. De Generali isto Gallicanorum Episcoporum conventu, qui te Preside novissime Lucetiæ Parisiorum est habitus minime Nos fefellit opinio, et Dei zelus quo piissimi antistites flagrantem animum gerunt, eorumque unanimis omnium consensus spei et espectationi Nostræ plane respondit. Non dubitamus ex iis quæ fecerunt, quin multa plura facturi fuissent atque meliora, si æquioribus temporibus uterentur. Sed tamen Deo gratulandum qui tanta gratiæ suæ firmitudine eorum animos sepsit, ut ubi de summa Religionis dimicaretur, rati non amplius dissimulandum tandem in memorato generali conventu omni humanarum rerum posthabito respectu, invictum omni prætulerint robur, seque exhibuerint pro tuenda Ecclesia Dei plane Sacerdotali fortitudine communitos.

Et primo quidem communem eorum declarationem quoad persistentem Gallicanæ Ecclesiæ vigorem et Catholicæ fidei firmitatem.

§. 2. Et magna quidem Ven. Frater injuriarum mole per hos aliquot annos Nos Ecclesiam Dei vehementer ingemuimus prægravatam. Vidimus his novissimis temporibus = apud quosdam mutare lubricam Fidem, apud irreligiosos vacillare Dei timorem, aut pacificam non perseverare concordiam = Sed gratia Dei adjutrice et comite, piissimi Antistites declaraverunt, non sic Evangelicum cecidisse in Ecclesia Gallicana vigorem, aut Christianæ virtutes est;

Catholicæ Fidei robur elanguisse, ut non supersit universus Episcopalis Ordo, Ecclesiæ portio præcipua, quæ minime ad has rerum ruinas soccumbat, sed fortis, et stabilis honorem Divinæ Majestatis et Sacerdotalem dignitatem plena timoris observatione tueatur.

Deinde vero proscriptionem perniciosorum librorum, et Ecclesiasticæ libertati propugnationem.

§. 3. Itaque primum quod maximæ opus fuit a Christiana Religione impiorum injurias repulerunt; proscriptis quæ flagitiosissimis libris, ab eorum lectione fideles absteruerunt; monueruntque, nefas esse cum religionis amittendæ periculo enunciatos, aliosque ejus generis perniciosissimos libros vel leviter attingere. Quod ad Ecclesiæ Divinam sublimemque potestatem attinet, sacris unice Pastoribus ab ipso Christo traditam strenue eamdem potestatem ab ejus invasoribus in libertatem exemerunt, recteque docent eam absolutissimi, et plenissimi esse juris sui et arbitrii, nulli hujus mundi potestati obnoxiam a nulla prorsus seculari potestate pendentem, omni denique liberam libertate: cui libertati laicam potestatem præsidio quidem esse debere; at sub auxilii ferendi pretextu non illi jugum imponere. Subditos Ecclesiæ in iis, quæ ad spiritualia pertinent, esse vel ipsos terrarum rectores et Dominos, nec eorum unquam fas esse, vel in tradenda sive fidei, sive morum doctrina, sive in Sacramentis administrandis, et ad ipsorum administrationem Sacris Ministris vel adhibendis, vel amovendis, quidquam præripere, nec per causam componendarum in Ecclesia turbarum quas veritatis inimici excitaverint, sacris Pastoribus fideique propugaatoribus silentium imponere.

Enumerat quamplures alias declarationes Gallicani Cleri proReligionis bono factas.

§. 4. De Religiosorum Ordinum Institutis, et quæ ab eorum conditoribus vota præscribuntur, de iis solius esse Ecclesiæ judicare. Constitutionis denique Unigenitus, et Encyclicæ fel. rec. prædecessoris Nostri Benedicti XIV a Nobis confirmatæ assertores Catholicam doctrinam, et Apostolicæ Sedis dignitatem auctoritatemque ab impudente, obstinataque contumacium hominum et refractariorum audacia vindicaverunt; illud diserte declarantes conjunctionem et unitatem servare se cum eadem Beatissimi Apostoli Petri sacratissima Sede, quam Christus Dominus posuit fundamentum, cui ita universæ Ecclesiæ nititur ædificium, ut quidquid ab eo se removerit, illud corruisse, et jam ab Ecclesia oporteat recessisse. Qui enim Cathedram Petri, ut ait ex Cypriano Martyre prædecessor noster Pelagius II. super quam Ecclesia fundata est deserit, et resistit, quomodo in Ecclesia se esse confidit?

Gallicanæ Ecclesiæ constantia summopere Deo grata extitit, et Christianissimi Regis protectionem promeruit.

§. 5. Hæc vero egregia eorum in Ecclesiam fides, singularisque in propugnanda incorrupta ejus doctrina, et sacratissimis juribus defendendis alacritas atque constantia, Deo quantopere fuerit grata, vel inde potest facile quisque intelligere quod Episcopos, quot in Christianissimi Regni ditione suas regunt Ecclesias ipse divino suo, sive tetigerit numine, ut fere omnes, quemadmodum accepimus, memorato Cleri vestri Generali conventui se adjunxerit, ejusque acta voluntate summa et publico testimonio comprobarint, et laudaverint; ipsa praeterea Christianissimo Regi eam dederit mentem, ut loculentissimum ederet argumentum, quo animo omnium vestrum, et ipsius Ecclesiæ tutelam susceperit. Etenim pro ea qua maxime præditus est Religione, et in S. Ecclesiam, cujus gloriatur esse primogenitus Filius observantia et amore, primos, qui sese statim exeruerunt adversus vos, et eamdem Ecclesiam conatus, incunctanter, bonorum omnium, quotquot Ecclesiae Filij sunt absequentes, approbatione summa, omniumque laudum præconio, Regio edicto suo non dubitavit infringere.

Rhemensem Antistitem Parisiensium Comitiorum Præsidem speciali prosequitur laude.

§. 6. Te vero Venerabilis Frater Apostolica Nostra laude non existimamus fraudandum, qui tuam voluntatem cum religiosissimorum Antistitum voluntatibus conjunxisti. Te amamus, quod ad Nos non eorum acta modo, sed etiam tuas literas perferendas curasti, quæ diserte Nobis nunciant, te ad omnia paratum esse pro Christo: te denique in Domino rogamus et absecramus, qui præclaro Episcoporum conventui ut præesses disposuit divina dignatio, ne committas ut tentationibus aut avocatus aut victus, quod ait Martyr Cyprianus in medio laudis et gloriæ itinere desistas nec quidquam tibi præstabilius, quam quæ sanctæ Nobis promittis, ut alacriter impleas; ac praecipue, qua vales plurimum apud Christianissimum Regem gratia, illam ut polliceris, ad sustendandam Christianam Religionem nunc maxime ab impijs labefactatam, defendendamque Catholicam Fidem adhibeas; sic enim quam bene gessisti, bene itidem rem gerens in posterum, eorum non modo comprimes voces, quos non obscure indicas tibi forte obtrectasse, sed etiam prudentibus humanarum actionum æstimatoribus, et qui ubi de Religione agitur jure omnia redigunt

ad acerrimam normam abunde satisfaciens, omni te prædicatione dignum exhibebis; tuæque virtuti debitas ab ijs referens laudes, non humano præconio sublatum animum gerens, sed tamquam ab eo, qui te divina virtute sua, et gratia adjuverit commendatus, jure poteris in Domino gloriari; et Fraternitati tuæ intimo Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die xx. Novembris MDCCLXV Pontificatus Nostri anno octavo.

Dat. die 20 Nov. 1765. Anno VIII.

DIV.

Confirmatur resolutio Diffinitorii Provinciæ Castellæ, Legionis, et Navarræ Ordinis SSmæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, qua statuitur ut in posterum Ministri eorum, qui huic resolutioni assensum præbuerunt, eligantur in Capitulo Provinciali.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Proemium

§. 1. Militantis Ecclesiæ regimini per abundantiam Divinæ bonitatis, nullo licet meritorum Nostrorum suffragio præpositi illa, quæ pro felici, prosperoque Religiosorum in Ecclesia Dei pie, sancteque institutorum, ac uberes bonorum operum fructus, adspirante superni favoris auxilio proferre jugiter satagentium gubernio, et progressu provide, sapienterque constituta, et ordinata esse noscuntur, ut firma semper, atque inviolata persistant, Apostolici muniminis præsidio libenter constabilimus.

Pro meliori bono ac felici hujus Provinciæ gubernio, censuit Diffinitorium Provinciale, ut electio Ministrorum Conventuum fiat in posterum in Comitiis Provincialibus.

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecit dilectus filius Fabianus Rodriguez tam olim, quam nunc Minister Provincialis provinciæ Castellæ, et Legionis, et Navarræ, atque adnexorum, Ordinis SSmæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, quod ipse pro bono, ac felici ejusdem Provinciæ gubernio, et decore in ea primum Collegium Cursorum instituit, mox vero, ut abusus, qui occasione electionisMinistrorum uniuscujusque Conventus Provinciæ hujusmodi irrepserant, penitus avertantur, ejusdem Diffinitorio Provinciali serio considerandum, ac disquirendum proposuit, num melius, et magis expediens foret, quod electio Ministrorum localium cujusque Conventus dictæ Provinciæ in posterum peragere tur, prout usque adhuc peracta fuerat a Fratribus singulorum Conventuum, vel potius prædicta electio fieri debeat in Capitulis Provincialibus, quippe quia unus, vel alter eligendi modus præscribitur a Constitutionibus dicti Ordinis, Apostolica auctoritate confirmatis. Diffinitorium vero Provinciale, re mature perpensa, mandavit, ut prævio consensu præstando a Fratribus Conventuum dictæ Provinciæ, electio Ministrorum localium uniuscujusque Conventus in Provincialibus Comitiis peragenda esset, nonnullis additis conditionibus, ut liquet ex ipsa Diffinitorii Provincialis resolutione, cujus tenor est, qui sequitur, videlicet.

Tenor resolutionis Diffinitorii Provincialis.

» Die VII. Augusti Anno MDCCLXIII. » Rev. Diffinitorium congregatum in Provinciali Cella hujus Matritensis Conventus, ut de gravioribus negotiis, » ad majorem Dei honorem, et gloriam, ac bonum in spiritualibus, et » temporalibus hujus Provinciæ Castellæ, Legionis, et Navarræ Ordinis » SSmæ Trinitatis Redemptionis Captivorum conducentibus ageret; et signanter, ut disquireretur, num melius, et magis expediens foret, quod » Localium Ministrorum electiones a » a Conventibus ipsis peragantur, prout » hactenus et de præsenti explentur; » an vero congruentius futurum sit, quod » eæ futuris temporibus in Capitulis Provincialibus fiant, ad tramites Constitutionum Ordinis Lib. I. Cap. XXXIV. » Postquam hac super re diu, multumque tractatum fuerat, perpensis » rationibus, et absurdis, quæ utrinque occurrunt, aut occurrere possunt, » resolvit, ac statuit committere, et » mandare Adm. Rev. P. Ministro Provinciali, ut, prævio consensu a Conventibus præstando, hujusmodi Ministrorum Localium electionibus in » Provincialibus Comitiis peragendis, » curet supplicari SSmo Domino Nostro Summo Romano Pontifici, ut » eas in posterum sic expleri, sua Apostolica auctoritate statuat, atque decernat; sequentibus tamen sub conditionibus, et non alias, aliter, nec » alio modo.

» I. Conditio ea sit, quod Electorum numero a nostris Constitutionibus Lib. I. Cap. XXXIV. §. I. stabilito adjiciantur duo ex PP. Magistris, qui Provincialibus Comitiis intersint, in Magisterii nimirum gra-

„ duo antiquiores, item unus Præsentatus, ac unus Prædicator Generalis, in suis respective gradibus pariter antiquiores: ut scilicet horum in Electorum numerum adlectione, is undecim Eligentibus componatur. Et sicut ex ejusdem Ordinis Constitutionibus, septem, qui ibi assignantur, Electores, voce passiva ad Ministeriatus obtinendos privantur; ita quoque hujusmodi privatio ad alios quatuor, ut præfertur, adlegendos extendatur.

„ II. In Ministros eligendi ex undecim superius assignatis Electorum suffragiis, octo, et non minus, obtineant.

„ III. Ad confusiones, et electionum retardationes evitandas cavetur, quod si in primo scrutinio (omnia autem scrutinia per secreta suffragia indispensabiliter fiant) nemo octo habeat suffragia, in iterandis scrutiniis in duos tantum suffragia ferantur, qui in priori plura retulerint.

„ IV. Vacante per cessum, aut decessum, privationem, aut assequutionem, vel promotionem alicujus Conventus Ministerio, illius Communitas Ministrum eligat, qui regat usque ad tunc proxime futurum Provinciale Capitulum, eodem modo, qui hactenus servatus est.

„ V. A præfatis Capitularibus Electoribus reeligi valeant in Ministros, quos Conventibus utiles, ac proficuos fore judicaverint, præscripta in Decreto Sacræ Congregationis Episcoporum et Regularium Die XXX. Maii Anni MDCLIX. in Nostrarum Constitutionum Codice pag. DXLVII. excripto, exacte servantes.

Magister Fr. Fabianus Rodriguez Minister Provincialis.

Magister Fr. Didacus a Cruce Primus Definitor.

Fr. Franciscus Fernandex de Quevedo Secundus Definitor.

Fr. Josephus Valdenebro, et Tapia Tertius Definitor.

Fr. Joannes de Turre Quartus Definitur.

Ita est Fr. Emmanuel Colina Provinciæ a Secretis.

Sequitur Decretum Congregationis Episcoporum et Regularium.

Tenor Decreti S. Congregationis Episcoporum et Regularium quo superior resolutio approbatur.

„ Sacra Congregatio Emorum, et Rmorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium præposita, attento Voto Emi Caracciolo de Santo Bono præfati Ordinis apud Sanctam Sedem Protectoris, referente Emo Feroni Ponente, censuit, si SSmo Domino Nostro placuerit, per suas literas Apostolicas in forma Brevis, præfatam resolutionem Diffinitorii Provincialis, in qua Religiosi viginti, et unius Conventuum libere consensum præstiterunt, cum suis conditionibus approbari, et confirmari posse; Ita tamen, ut quatuor adjuncti Diffinitorio Provinciali in electione Ministrorum voce passiva careant, eodem ferme modo, qui carent alii septem Definitorii Provincialis; Et duo Conventus, qui consensum non præstiterunt, sibi valeant, ut prius Ministros eligere, injuncto tamen, ut in simplicitate, et puritate Regulæ electiones peragant, præscripta in Cap. 35. Constitutionum rigorose observando; quod Breve publicandum, et acceptandum erit in quolibet Conventu per duas ex tribus partibus Religiosorum, etiam Conventuum, qui consensum accomodarunt ad majorem, et tranquilliorem resolutionis firmitatem. Romæ 27. Septembris Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto.

Preces porrectæ pro Apostolica confirmatione superioris resolutionis.

§. 3. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, duobus exceptis Conventibus dictæ Provinciæ Matritensi scilicet, et Conchensi, reliqui omnes, vel de communi consensu, vel majori suffragiorum parte, probaverint, et collaudaverint hujusmodi resolutionem Diffinitorii Provincialis, hinc, ut firmius ipsa subsistat, et servetur exactius, Apostolicæ confirmationis robore dictus Fabianus Provincialis communiri summopere desiderat.

Pontifex resolutionem Diffinitorii Provincialis, et Decretum Sacræ Congregationis Episcuporum, et Regularium confirmat, et approbat.

§. 4. Nos igitur ipsum exponentem, specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium præpositorum, qui relationem dilecti filii Nostri Joannis Constantii S. Cæsarei S.R.E. Diaconi Cardinalis Caracciolo de Sancto Bono nuncupati apud Nos, et Apostolicam Sedem ejusdem Ordinis Protectoris super præmissis factam attenderunt, consilio, prædictam resolutionem Diffinitorii Provincialis, cui Fratres viginti unius Conventuum dictæ Provinciæ assensum libere præstiterunt, una

cum additis in ea conditionibus, ita auctoritate Nostra Apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, ut quatuor Fratres adjuncti Diffinitorio Provinciali in electione Ministrorum voce passiva careant, eodem ferme modo, quo illa carent alii septem Fratres Diffinitorii Provincialis, atque insuper, ut duo Conventus Matritensis scilicet, ut Conchensis, qui consensum dictæ resolutioni non præstiterunt, sibi valeant, ut prius Ministros eligere, sed electiones hujusmodi peragere ipsi debeant in simplicitate, et puritate Regulæ, servata forma præscripta in Capit. XXXV. Constitutionum Ordinis hujusmodi. Demum ad majorem dictæ Provinciæ quietem, et tranquillitatem, ut præsentes Nostræ literæ si et postquam a quolibet Conventu præfatæ Provinciæ, qui jam consensum suum præbuerunt, denuo assensus per duas ex tribus partibus Fratrum resolutioni Diffinitorii Provincialis hujusmodi præstitus fuerit, exequutioni demandentur, ac in futurum omnimoda observatione custodiantur, volumus, decernimus, et mandamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari; sic in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit Provinciæ, et Ordinis prædictorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die vigesima Novembris millesimo septingentesimo sexagesimo quinto, Pontificatus Nostri Anno octavo.

DV.

Dat. die 23 Novembr. 1765. Anno VIII.

Se confirmaturum Constitutiones Congregationis Canonicorum Regularium B. M. V. de Cancellata signi fiat Abbati prælaudatæ Congregationis.

Dilecto Filio Joanni Ludovico Panchenal Abbati Congregationis B. M. V. de Cancellata.

Clemens PP. XIII.

Dilecto Fili salutem, et Apostolicam benedictionem

Scripsimus Venerabili Fratri Episcopo Petragoricensi, qui te tuamque Congregationem Nobis majorem commendavit in modum, Constitutiones ejusdem Congregationis abs te missas dudum Nos accepisse, earumque examen instituisse. Illas ejusmodi esse cupimus, quæ a Nobis probavi possint, et confirmari. Quod ad reliquum attinet Epistolæ tuæ, dilecte Fili, Regularem observantiam, et disciplinam apud Vos, ut scribis, vigere gaudemus, et quod neminem umquam inter Vos ad hanc diem errorum hujus temporis infecerit labes, id universæ Congregationi tuæ vehementer in Domino gratulamur. Ipse quidem a Nobis quæcumque ad augendas spirituales Congregationis tuæ utilitates pertinent, Apostolica officia tibi polliceare; et quo vestra in hanc S. Sedem firmior fuerit, et constatior fides et obedientia, flagrabuntque apud vos ferventiora in dies studia pietatis, eo animum Nostrum ad vos fovendos adjuvandosque promtiorem fieri comperies. Tibique benevolentiæ Nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramante impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die XXIII. Novembris MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 7. Decembr. 1766. Anno VIII.

DVI.

Clementis Regii Poloniæ Principis e Ducibus Saxoniæ penes Bavariæ Ducem officia requirit ne causa Decimarum Collegii Neoburgensis Societatis Jesu trahatur ad seculare forum.

Vide Epistolam hac super ipsa decimarum causa perscriptam Bavariæ Duci, et a Nobis relatam hoc Tomo III. sub Num. CDXV. pag. 7.

Dilectissimo in Christo Filio Nostro Clementi Regio Poloniæ Principi e Ducibus Saxoniæ electo Episcopo Frisingensis et Ratisponensi.

Clemens PP. XIII.

Dilectissime in Christo Fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

Poloniæ Principis laudes.

§. 1. Sequi egregium in Ecclesiam studium voluntatemque tuam ex pluribus manifestisque indiciis subinde cognovimus, rem tibi nunc proponimus, in qua si dexteritatem, solertiam, et qua apud dilectissimum in Christo Filium Nostrum Maximilianum Josephum Bavariæ Ducem plurimum vales, gratiam sic adhibeas, ut ab Ecclesia vis depellatur, quae illi infertur in causa mere laica ab ejus Principis Administris, nihil unquam fortasse prestiteris, in quo plus tibi vel laudem tribuamur ampliorem.

Comemorat Epistolas alias perscriptas Bavariæ Duci super hac ipsa decimarum causa.

§. 2. Scripsimus ante hos septemdecim menses memorato Principi, ne trahi pateretur ad Laicorum judicium causam Decimarum Collegj Noburgensis Societatis Jesu, eumque rogavimus, ut juberet, Consilium suum ad Ecclesiasticum judicem, ut aequum est, ejus causæ cognitionem reijcere. Sed nihil quidquam aliud per eas Litteras consequuti sumus, quam quod longo tempore Epistolam ejus eccepimus, in qua complures congerebatur rationes quamobrem judicium ejusdem causæ existimabat ad Laicam pertinere potestatem. Quædam deinde inciderunt, quamobrem ea de re non fuit opportunum a Nobis illi denuo literas dare. Ex quo Nostro silentio pars Collegio Noburgensi adversa sumsit veluti argumentum, Nos et Apostolicam Sedem rationibus in epistola, quam supra diximus, deductis denique conquievisse. Nec defuerunt, qui Literas Nostras ad Principem dictitaverint Clericos Regulares Societatis Jesu per subreptionem, et obreptionem a Nobis abstulisse. Quod omnino longissime abest ab re ipsa et veritate.

Etiam Benedictus XIII quoad ipsam Decimarum causam cum Ducis Bavariæ Avo egerat.

§. 3. Etenim de eadem causa Apostolicæ Sedi notissima jampridem felicis record. prædecessor Noster Benedictus XIII cl. me. Maximilianum Ducis Maximiliani Josephi Avum sedulo monuit, ut illi laicali judicio cursum præcideret; quibus ejusdem Benedicti XIV Literis Maximilianum fuisse commotum inde conjecturam facimus, quod altum ea de re silentium sit consequutum.

Officia provocat hujus Principis in hac causa eo magis, quod Ordinaria pollet jurisdictione in loco ubi decimæ persolvendæ sunt.

§. 4. Quamobrem te hortamur dilectissime in Christo Fili Noster in Domino et obsecramus, ut omnia studia tua apud memoratum Ducem adhibeas et officia, quo tanta hæc ab Ecclesia depellatur injuria. Fecit id Dei et honoris Ecclesiæ zelo flagrantissimus Venerabilis Frater Josephus Episcopus Augustanus, qui datis ad memoratum Ducem literis illi studuit persuadere, litem hanc ejusmodi esse, quæ non ab alio quam ab Ecclesiastico Judice sit dirimenda. Nec tuæ in hac re alienæ sunt partes, qui Ordinariam habes jurisdictionem in eo loco ubi Decimæ quas supra memoravimus in disceptationem vocantur et controversiam quam in tua jurisdictione ad Laicorum trahi judicium, perpeti aequo animo plane non potes, totam autem rem hanc non deerit qui sedulo te doceat diligenter ut ad hoc pertractandum negotium accedas quam paritissimus. Quidquid autem in hanc rem contuleris officii, sedulitatis, et studii, id velimus existimes in Nos et Sedem Apostolicam contulisse. Tibique dilectissime in Cristo Fili Noster flagrantissimo Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die septima Decembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 7. Dec. 1765. Anno VIII.

DVII.

Poloniæ Regi respondet postulanti alterius Suffraganei constitutionem in Diœcesi Uladislaviensi.

Stanislao Augusto Poloniæ Regi Illustri.

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

Uberiorem in dies Nobis præbet laudandi tui materiam, Nostramque erga te charitatem mirum in modum exauget ista de Catholicæ Religionis incolumitate in Regno tuo assidua cura, et sollicitudo. Egregium istiusmodi studium Majestatis tuæ, vel ex proximis literis tuis apparet, quibus negotium de altero Suffraganeo, in Uladislaviensi Diœcesi constituendo Nobis commendasti. Nos ea de re scribi jussimus Ven. Fratri Antonio Eugenio Archiepiscopo Ephesino Nostro, et Apostolicæ Sedis apud vos Nuncio; ut de omni hoc negotio quo recto et legittimo ordine dirigatur ut mos est diligenter cognoscant. Ceterum ejus literas interea expectantes, speramus rem tuam felicem exitum habituram. Nobisque facultatem fore declarandi tibi quanti ponderis apud Nos sit Regiæ Majestatis tuæ in rebus omnibus commendatio. Tibique carissime in Christo Fili Noster, intimo Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem amantissimæ impertimur, Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die septima Decembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 7. Decembr. 1765. Anno VIII.

DVIII.

De eodem argumento agit cum Episcopo Uladislaviensi

Venerabili Fratri Antonio Episcopo Uladislaviensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Fratrer, salutem et Apostolicam benedictionem

De altero Suffraganeo in tua Uladislaviensi Diœcesi constituendo rem omnem Congregationi Consistorialibus Rebus præpositæ examinandam commissimus, ejusque sequuti consilium iussimus isthic Ven. Fratrem Archiepiscopum Ephesinum de causis quamobrem alter tibi Suffraganeus sit creandus, et de dilecti Filii Cypriani Wolicki moribus, doctrina, ceterisque animi dotibus legitime, ut moris est, diligenterque cognoscere, Non dubitamus quin omnia in processu quem instituet, depræhensurus sit plane cum iis convenientia, quæ in supplici libello Nobis dato fuerunt exposita. Ceterum studium sollicitamque Fraternitatis tuae curam magnopere laudamus, qua Catholicis in Pomerania commorantibus cupis esse consultum, ne iis ea desint subsidia, quibus est opus ad eorum fidem et in vera Catholicæ Religionis pietate sustentandam confirmandamque constantiam. Tibique Venerabilis Frater eximine erga te benevolentiæ pignus, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die VII. Decembris MDCCLXV Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 7. Decembr. 1765. Ann. VIII.

DIX.

Episcopo Goritiensi gratulanti pro evulgata constitutione confirmatoria Instituti Societatis Jesu respondet, eique ejusdem Societatis merita commemorat.

Vide supra Epistolas relatas sub n. DIII, et adnotationem in ea appositam

Venerabili Fratri Carolo Michaeli Archiepiscopo Goritiensi

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedi tionem

§. 1. Quod plurimi fecerunt per hos aliquot menses Venerabiles Fratres Episcopi ut Nobis sint gratulati, Constitutionem, quam ad tuendum Apostolicæ Sedis, atque adeo universæ Ecclesiæ de Instituto Soc. Jesu judicium edidimus, idem Nobis præstari voluit officium Fraternitas tua, cujus literas ea de re gratulabundas magna legimus voluptate. Illud autem Nobis est jucundissimum, quod commemoratis cladibus, quas superiori ætate in istis Regionibus concepit Catholica Religio,

scribis te, cum sacram tuæ Diœcesis visitationem obires volutandis Aquilejensis Ecclesiæ monumentis comperisse e tribus Collegiis Soc. Jesu, quæ tamquam propugnacula irruenti hæresi objecit fel. Rec. prædecessor Noster Clemens VIII, Apostolicos viros prudentes brevi temporis intervallo ab omni errorum labe omnem regionem vestram, Dei gratia adjutrice et comite abstersisse: Nunc autem eosdem Clericos Regulares majorum suorum vestigia persequendo, nihilo se illis exhibere inferiores et sanctificandis Fidelibus strenuam isthic operam dare, quod quidem incredibilem Nobis consolationem affert, magnamque tibi Ven. Frater Nos debere profitemur gratiam cum hoc tuo gratissimo literarum officio Nobis de tanto Ecclesiæ tuæ bono notitiam dederis, quæ spirituali jucunditate Nostrum animum plane complevit. Et Fraternitati tuæ eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die septi Decembris MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 17. Decembr. 1765. Ann. VIII.

DX.

Facultatem facit Collegio, et Conventui Toletano Ordinis B. M. V. de Monte Carmelo antiquæ Observantiæ concedendi Lauream Doctoralem Magistris dicti Ordinis.

Literæ Apostolicæ Urbani VIII diei 26 Augusti 1634 quibus elargiendæ Doctoralis Laureæ privilegium concessum fuit Conventui Salamanticensi hujus Ordinis, adsunt in collectione Mainardii.

Dilecto Filio Mariano Ventimiglia Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo antiquæ observantiæ Priori Generali.

Clemens Papa XIII.

Dilecte fili salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Hoc idem privilegium indultum jam fuerat ab Urbano VIII.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Bernardus Regidor Sacerdos expresse professus, et Socius, ac Secretarius Generalis Hispaniarum Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo antiquæ Observantiæ, quod juxta Constitutiones dicti Ordinis, Apostolica auctoritate confirmatas, ii qui gradum Magistri in eodem Ordine obtinent, Doctoralem Lauream in aliqua Universitate approbata assumere tenentur; verum quia Laureæ hujus doctoralis assumptio non læves secum ferebat impensas, hinc fel. rec. Urbanus Papa VIII. prædecessor Noster per alias suas in simili forma Brevis die xxvi Aug MDCXXXIV. expeditas literas Collegio Salamanticensi concessit, et indulsit, ut Lauream Doctoralem hujusmodi dictum Collegium conferre posset Fratribus ejusdem Ordinis tam Hispaniarum, quam Portugalliæ, et prout in dicti Urbani prædecessoris literis uberius dicitur contineri. (Conventui Salamanticensi)

Etiam aliis Conventibus privilegium idem ampliatum ex decreto S. Congregationis Episcoporum, et Regularium.

2. Aliæ postmodum Ordinis, et Regnorum prædictorum Provinciæ ad evitandas itidem majores impensas, hujusmodi facultatem ad eorum respective Collegia extendi ab Apostolica hac Sancta Sede, ut asseritur, obtinuerunt; præ cæteris vero Provincia Cataluniæ dicti Ordinis propterea quia longe distat a præfato Collegio Salamanticensi ex decreto edito a Congregatione Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Negotiis, et Consultationibus Episcooorum, et Regularium præposita die v Februarii MDCCXL. prædictam facultatem sibi concedi, ut pariter asseritur, obtinuit.

Preces porrectæ pro extensione Pontificii indulti ad Conventum Toletanum.

§. 3. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, in Provincia utriusque Castellæ Ordinis prædicti Magistri, qui Lauream doctoralem in eodem Collegio Salamanticensi assumere tenentur non læve propter illius distantiam sentiant incommodum, gravesque præterea subeant impensas, ad hæc omnia avertenda idem Bernardus exponens, quemadmodum in aliis quoque Provinciis ejusdem Ordinis duo, ac etiam in illa Aragoniæ tres Conventus, ut asserit, designati reperiuntur pro conferenda hujusmodi Laurea Doctorali Fratribus dicti Ordinis, ita in Provincia utriusque Castellæ, præter Collegium Salamanticense, facultatem hanc concedendi lauream doctoralem Fratribus, et Magistris ejusdem Ordinis, Collegio quoque Toletano per Nos indulgeri plurimum desiderat. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Precibus annuit Pontifex

§. 4. Nos igitur eumdem Bernar-

petitam extensionem concedendo.

dum specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, audita relatione Venerabilis Fratris Josephi Archiepiscopi Petrensis Congregationis Venerabilium Fratrum Nostrorum S.R.E.Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium præpositæ Secretarii, Discretioni tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis, petitam facultatem concedendi Lauream Doctoralem Fratribus, et Magistris dicti Ordinis ab illius Constitutionibus requisitam præfato Collegio, et Conventus Toletano, pro tuo arbitrio, et conscientia, Apostolica Nostra auctoritate tenore præsentium concedas, et indulgeas.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, et illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de Latere Legatos, et Sedis Apostolicæ Nuncios, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 6. Non obstantibus præmissis, sis, ac Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, et quatenus opus sit Ordinis, et Provinciæ prædictorum, aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus etiam immemorabilibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die decima septima Decembris Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto, Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DXI.

Dat. die 4 Januar. 1765. Anno VIII.

Quanta sit sedulitate curandum Pontifex significat Episcopo Præmisliensi ne Ecclesiæ novis vectigalibus graventur a laica potestate.

Venerabili Fratri Valentino Episcopo Premisliensi.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

De adimendis Ecclesiæ decimis, novisque illi vectigalibus imponendis scribit Fraternitas tua isthic apud vos agitari consilia; teque ea de re vehementer esse sollicitum ex literis tuis facile perspeximus. Non putamus te, et Coepiscopos collegas tuos, Nostra egere cohortatione, quo illud intentos oculos habeatis, ne quid in talibus consiliis obrepet erroris, neve qui hæc movent, dum patriæ consultum volunt, inscii et imprudentes Ecclesiæ et Reipublicæ noceant. Iis enim minime dubitamus cordi esse incolumitatem Catholicæ Religionis, vestrum autem est, ut illis, quod facile est, demonstretis, quam sit periculosum Ecclesiarum, quas quotidianæ vitæ necessitas postulat, divini etiam cultus vel retinendi vel propagandi necessarium instrumentum esse pecuniam. Et ipsa experientia compertum est, cum pauperes inopesque fuerint res Ecclesiarum, in Regno Dei amplificando minimum profici, ac plerumque contingere, ut in pascendo Dei grege Sacri Pastores, si quas oves vel a deviis semitis retractas, vel a venenatis pascuis amotas velint, si difficultate rei nummariæ teneantur, frustra quemvis laborem sumant. Tu vero pro virili parte in id Venerabilis Frater incumbe, ne quid damni faciat Ecclesiastica res, neve quidquam oneris

vobis imponatur, Sacrorum Canonum sanctionibus reclamantibus. Nos Apostolicis officiis studiisque Nostris ubi iis vobis opus esse exirtimetis, ut in ceteris omnibus sic in hac te non deerimus adjuvare. Et Fraternitati tuæ eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus, Apostolicam benedictiouem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die quarta Januarii MDCCLXV. Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 4. Januar. 1766. Anno VIII.

DXII.

Mariæ Theresiæ Cybo Estensi Massæ Principissæ postulanti Episcopalis Cathedræ erectionem in Civitate Massæ respondet Pontifex, negocium examini prudentium virorum comississe.

Dilectæ in Christo Filiæ Nobili Mulieri Mariæ Theresiæ Cybo Estensi

Clemens PP. XIII.

Dilecta in Christo filia Nobilis mulier salutem, et Apostolicam benedictionem

Egregium tuum in Religionem studium singularemque de populo tuæ ditioni subjecto benemerendi voluntatem ex literis Nobilitatis tuæ facile perspeximus; quibus negotium urges de Episcopali Cathedra Massæ constituenda, et cum Sarzanensi et Lunensi conjungenda, in quo dilectissima in Christo Filia Nobilis Mulier, tuam istam laudamus curam, qua Massensis populi tui pietatem augere, eique parare studes ornamentum et decus, sed cum ejusmodi res sit, quæ non minimam cautionem habet, eam examinandam commissimus Viris doctrina et prudentia præstantibus, quos in consilium in talibus negotiis prudentia postulat adhiberi et Nobis tuæ charitatis erga te Nostræ pignus Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die IV Januar. MDCCLXVI Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 10. Jan. 1766 Anno VIII.

DXIII.

Demandatur observantia Apostolicarum Constitutionum, ne liceat defunctorum sepulturam permittere in Cæmeteriis Ecclesiarum Monialium Cappuccinarum in Civitate Guatimalæ.

Venerabili Fratri Episcopo Guatimalensi.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Preces porrectæ pro observantia Coustitutionum Apostolicarum quoad defunctorum sepulturas.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilectæ in Christo filiæ Moniales Ordinis Sancti Francisci Cappuccinæ nuncupatæ Civitatis Guatimalensis, quod nonnulli devotionis causa de licentia suorum Superiorum exoptant eorum cadavera sepeliri, non solum in Cæmeteriis sitis subtus earum Ecclesiam, verum quoque sub inferiori Choro, et in proprio Cæmeterio dictarum Monialium. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, hæc omnia adversentur Constitutionibus Apostolicis, et præsertim Ordinis Minorum Sancti Francisci Cappuccinorum nuncupatorum, ac inde plura, quæ non conveniunt ipsarum regulari, et strictæ observantiæ, et incommodum ipsis afferre solent, obveniant. Nobis propterea dictæ Moniales humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex Episcopo Guatimalensi injungit observantiam Apostolicarum Constitutionum quoad sepulturam defunctorum.

§. 2. Nos igitur ipsas exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, earumque singulares personas a quibusvis excommunicatiouis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacnmque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutas fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut dictas Constitutiones exequi, et omnino servari auctoritate Nostra Apostolica tenore præsentium præcipias, nec quidquam in contrarium attentari, ac præsumi pro tua prudentia, et Ecclesiæ Dei zelo, ac quiete, et bona directione earumdem Monialium permittas.

Derogatio contrariorum.

§. 3. Non obstantibus quibuscumque in contrarium generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinatio-

nibus, nec non dicti Monasterii etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die decima Januarii millesimo septingentesimo, sexagesimo sexto, Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 16. Januar. 1766. Anno VIII.

DXIV.

Quod Patriarcha Ecclesiæ Ulixbonensis Occidentalis inter Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales assumi debeat in altero immediate sequenti Consistorio eique Titulum Cardinalium assignari mandat.

Clemens Episcopus
Servus Servorum Dei
Ad perpetuam rei memoriam

Proemium.

§. 1. Inter precipuas Apostolici Ministerii partes, eam esse longe gravissimam Nobis injunctam intelligimus ut Hierarchiam, Divina ordinatione in Catholica Ecclesia institutam, non solum semper stabilem custodire, ac conservare, verum etiam majoribus gloriæ, ac splendoris incrementis cum hoc ad Divini honoris cultum magis adaugendum et Catholicæ Ecclesiæ decus maxime promovendum plane redundatura fore in Domino prospicimus, et confidimus Apostolica sollicitudine ac providentia cumulare satagamus.

Censet Patriarcam Ecclesiæ Ulixbonensis occidentalis inter S Romanæ Ecclesiæ Cardinales assumendum ipso Portugalliæ, et olgarbiorum Rege annuente.

§. 2. Itaque cum Venerabilis Frater Patriarcha Ecclesiæ Ulixbonensis Occidantalis iis insignibus, et prerogativis ab felicis recordationis Clemente XI, et Benedicto XIII Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris, primum ornatus fuerit ut profecto inter Ecclesiasticos Præsules et Antistites plurimum excellat, hinc est, quod nos etiam congruum, et consentaneum propterea fore existimamus si Patriarcha prædictus per laudabilem providentiæ, et indulgentiæ rationem, qua Apostolica hæc Sancta Sedes quantum comode fieri potuit in assumendis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus habere consuevit ergaOrthodoxas Nationes,inter eosdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Carnanales, etiam per antedictæ Providentiæ anticipationem in posterum adnumeretur quemadmodum ipsum quoque carissimum in Christo Filium Nostrum Joannem Portugalliæ, et Algarbiorum Regem illustrem, de Catholica Religione multis nominibus, ac præsertim ob eximiam pietatem, ac constantem fidelissimamque erga Apostolicam hanc Sedem toties probatam observantiam, ac singularem solicitudinem, studium, zelumque in pro tuenda propagandaque ad instar omnium Portugalliæ, et Albarbiorum Regum prædecessorum suorum apud barbaras remotissimasque gentes catholica fide meritissimum ac propterea omnibus Apostolicæ liberalitatis documentis dignissimum id ipsum sentientem desiderare accepimus.

Motu proprio decernit Patriarcham Ecclesiæ Ulixbonensis Occidentalis in Consistorio electum in amplissimum S. R. E. Senatum in altero immediate sequenti Concistorio esse cooptandum.

§. 3. Quamobrem motu proprio Nostro, et Successorum Nostrorum, et Sedis Apostolicæ nomine de nonnullorum etiam Venerabilium Fratrum, Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecelesiæ Cardinalium consilio concedimus, et indulgemus ut, memorata erga Catholicas Nationes Providentia suffragante in Consistorio provisus, et electus pro tempore Patriarcha Ecclesiæ Ulixbonensis Occidentalis, qui alioquin peculiaria, juxta constitutiones Apostolicas ad Cardinalitiam dignitatem requisita habere debeat in amplissimum ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Senatum, in altero immediate sequenti Consistorio cooptetur, eique suo tempore servataque, consueta forma unus ex titulis Cardinalitis assignetur, juxta Constitutionem felici recordationis Sixti Papæ V. Quod si nulla adsit eamdem Catholicis nationibus impertiendi Apostolicæ benignitatis gratia opportunitas, tamen per anticipationem etiam non semel, et quoties opus fuerit faciendam, in Sacrum Cardinalium Collegium adscisci, ea quidem lege statuimus, ut quoties vigore presentium laudatæ Apostolicæ beneficentiæ testimonia acceperit natio Lusitana, toties nulla eidem obsecundan-

di ratio habeatur cum opportuna gratificandi aliis nationibus aut Pontifici ipsi, qui Patriarcham Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem declaraverat aut sibi succedentibus pro tempore summis Pontificibus sese obtulerit occasio.

Declaraturque casu huic Patriarchæ jus est Cardinalitiam dignitatem assequendi.

§. 4. Porro huic Pontificiæ Nostræ concessioni provvidentiæque motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostris ac de Apostolicæ potestatis Nostræ plenitudine, tantumodo tunc locum esse statuimus cum supradictam Patriarchalem Ecclesiam Ulixbonensem vacare contigerit translationibus, et dimissionibus omnino exclusis, nisi tamen ad dimissionem admittendam causa adeo urgens publica, et necessaria sit, ut serio expensa, neque etiam per Suffraganei Antistitis sudsidium Patriarchalis Ecclesiæ indigentiis occurri posset, atque in assueto eorumdem Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Consistorio, ac ab ipsis pro tempore Romanis Pontificibus comprobetur sicque futuris perpetuo temporibus a Nobis successoribusque Nostris servandam esse decernimus, et statuimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes, pariter easdem presentes literas semper firmas validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere sicque, et non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere legatos, et Sedis prædictæ Nuncios, aliosque quoslibet, quacumque præeminentia, et potestate fungentes, et fancturos, sublata eis, et eorum cuilibet quamvis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et authoritate ubique judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quoquam, quavis authoritate, scienter, vel ignoranter contingarit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus Apostolicis ac in generalibus Conciliis editis constitutionibus, et ordinationibus super præmissis disponentibus, quas omnes quatenus præsenti constitutioni in aliquo adversentur derogamus; et pro plene, et sufficienter expressis habentes etiamsi de illis specialis specifica, expressa, ac individua de verbo ad verbum non autem per clausulas generales idem importantes mentio facienda esset omnino abrogamus, abolemus, et annullamus cæterisque contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides.

§. 7. Volumus autem ut præsentium literarum transumptis; seu exemplis etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, et sygillo alicujus Prælati vel personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides ubique locorum tam in judicio, quam extra illud habeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Sanctio poenalis.

§. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri Indulti, dationis, concessionis, derogationis, decreti, et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ MDCCLXVI XVI. Kalendas Januarii Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DXVI.

Dat. die 24. Januar. 1766. Anno VIII.

Causas evulgationis Apostolicæ Constitutionis, qua Institutum Societatis Jesu confirmatur, enumerat Archiepiscopo Sorrentino pro Constitutionis ipsius evulgatione gratulanti.

Vide Epistolam relatam supra Num. III. et adnotationem in ea appositam.

Venerabili Fratri Silvestro Archiepiscopo Surrentino

Clemens PP. XII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

§. 1. Societatem Jesu et ante hos quinque annos a te Nobis commendatam meminimus, et nunc quod Constitutione Nostra ab injuriis, et contumeliis, quibus ab hominibus parum Deum timentibus jactata est, et jactatur, vindicatam esse lætaris, gaudemus. Quod ea de re Nobis gratias agis gratulare potius Deo, qui eam Nobis dederit mentem, ut a fidelibus amoliremur gravissimum scandalum, qui si ingenio paullo sint infirmiore de Ecclesiæ sapientia, et judicio dubitare potuissent, et si diutiue tacuissemus e silentio Nostro argumentum capere, prædecessores Nostros atque ipsam Ecclesiam male fidelibus consuluisse, cum

tam maleficæ Societati præcipuam sacri ministerii partem tribuerint. Sed eosdem prædecessores Nostros cum Institutum illud comprobaverunt rem utique gessisse probant non modo Fraternitatis tuæ sed plurimorum etiam VV. Fratrum Episcoporum testimonia qui datis ad Nos literis sancte affirmant, suas Diœceses ex ea Societate uberes fructus magnasque utilitates percipere. Ceterum in Domino confidimus, qui Ecclesiæ obsequentes filii sunt, ubi agatur, quid de Societate Jesu debeant existimare, non aliis, quam summo Ecclesiæ capiti, primariisque Pastoribus aures suas præbituros. Tu vero, Ven. Frater, facito ut quos fideles et impigros in excolenda vinea Domini operarios collaudas, tuo etiam patrocinio tueare. Et Fraternitati tuæ intimo Nostri Cordis affectu Apostolicam benedictionem peramanier impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die xxiv. Januarij MDCCLXVI Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 28. Januar. 1766. Anno VIII.

DXVII.

Prævia confirmatione specifica præcedentium indulgentiarum concessarum Ecclesiæ S. Mariæ ad Martyres de Urbe, quamplurimæ aliæ indulgentiæ elargiuntur eidem Ecclesiæ.

Clemens Episcopus
Servus Servorum Dei
Ad perpetuam rei memoriam

Proemium.

§. 1. Christianæ Fidei de Idolatriæ victa tyrannide triumphum, ita in Urbe Roma emicantem, ut quæ olim omnium gentium serviebat erroribus, facta fuerit omnibus Magistra veritatis, et Principis Apostolorum Cathedra intuentes, dum in humilitate Nostra omnipotentem Dominum, qui solus mirabilia fecit, enixe obsecramus, ut in diebus quoque nostris expugnet impugnantes Nos, fidem omnium muniat, et in Ecclesia sua augeat pacem: ea loca primitus Diis gentium impia superstitione dicata, ubi quondam homines diabolica fraude decepti, sacrilegos persolventes honores, novis inquinabantur flagitiis; ut subinde cum juste, ac feliciter vero, æternoque Deo fuerint consecrata, Religioso Christianorum concursu celebriora semper reddantur, ibique Fideles reatuum expiationem facilius inveniant, prædecessorum Nostrorum exemplo edocti, cœlestibus Ecclesiæ thesauris, per amplius ditare muneris Nostri debitum in Domino arbitramur.

Enumerantur munificentiæ prædecessorum Pontificum favore hujus Ecclesiæ.

§. 2. Ineunte siquidem septimo Ecclesiæ seculo, cum Bonifacius PP. IV prædecessor Noster, in Sanctorum numerum relatus, pervetustum illud, et celeberrimum Deorum omnium Fanum, quod Pantheon vocabatur, a Marco Agrippa solidissimo opere absolutum, expugnata solemni sacroque ritu veteri macula, in Ecclesiam in Idus Mensis Maii Deo in honorem Beatæ semper Virginis Mariæ, et omnium Martyrum dedicaverit, plurimisque locupletavit Sanctorum Reliquiis; ab eo tempore adeo fideles a quacumque Mundi parte ad illud templum visitandum confluxerunt, recurrente præcipue Dedicationis die, ut a Gregorio PP. IV. etiam prædecessore Nostro ad occurrendum Peregrinorum commodo, aliisque Urbis opportunitatibus, illius celebritas ad kalendas Novembris translata fuerit, unde solemne Festum in honorem nedum Deiparæ Virginis, et Sanctorum Martyrum, sed et Beatorum omnium in Cœlo cum Christo Regnantium, quod hodie Ecclesiæ per Orbem concelebrat, ex illius Dedicationis translatione sumpsit exordium: Cumque subinde plerique prædecessores Nostri Romani Pontifices eamdem Ecclesiam, quæ Basilica Sanctæ Mariæ ad Martyres nuncupari cœperat, in insignem quoque Collegiatam dudum institutam, variis prærogativis, honoribus, et gratiis etiam Spiritualibus cumulaverint, illamque sartam, tectamque tueri non omiserint et ad hæc usque tempora perseveret Romanorum Civium, et Peregrinorum ad Templum illud confluxus assiduus: Nos quoque eumdem foventes zelum, ad commendatam Fidelium devotionem, religiosumque ejusdem Templi cultum magis augendum, illud uberioribus etiam Spiritualibus gratiis ditare decrevimus, ut ubi superstitio in animarum perniciem effræne debaccabatur, ibi Christiana Religio, et Ecclesiæ pietas erga Fideles splendidius eniteat.

Quæ tamen munificentiæ et gratiæ temporis lapse memoria excidere ex monumentorum deperitione.

§. 3. Verum, licet ambigendum non sit, et Fideles non ambigant, plurimis Spiritualibus Indulgentiarum gratiis eamdem Ecclesiam a prædecessoribus Nostris fuisse donatam, maxime cum monumenta non desint, quibus iidem Nostri prædecessores, dum aliquam Ecclesiam spiritualibus gratiis ditatam voluerunt, ei indulgentias con-

cesserint ad instar Collegiatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ ad Martyres; attamen a dilectis filiis Capitulo, et Canonicis ejusdem Collegiatæ Ecclesiæ Nobis nuper expositum fuit, ob varias temporum in Urbe vicissitudines, et injurias, et Archivii ejusdem Ecclesiæ peractas translationes, non omnes modo supererse de iisdem concessis gratiis prædecessorum literas.

Pontifex hic audita Sacra Congregatione Indulgentiis, et S. Reliquiis præposita veterum gratiarum confirmationi, novarumque concessioni suum designat desiderium.

§. 4. Nos, ne deinceps incertus quoquomodo putari queat Indulgentiarum thesaurus, quem in Templum illud prædecessores Nostri velut effuderunt, cunctisque perspectum sit, quas Indulgentias, et remissiones Fidelium quisque inibi lucrari poterit, supplicationibus eorumdem Capituli, et Canonicorum Nobis super hoc porrectis benigne inclinati, quoque desiderio flagrantes, ut Fidelium omnium Religio, cultusque in ipsa Ecclesia augeatur, ex voto dilecti filii Nostri Nicolai Tituli Sanctorum Nerei, et Achillæi S.R.E. Præsbyteri Cardinalis Antonelli nuncupati, Congregationis ejusdem S. R. E. Cardinalium Indulgentiis, et Sacris Reliquiis præpositæ Præfecti, per dilectum etiam filium Magistrum Stephanum Borgia Nostrum, et Sedis Apostolicæ Notarium Prothonotarium nuncupatum dictæ Congregationis a Secretis Nobis oblato, re accurate perpensa, supernoque implorato auxilio, auctoritate Nobis a Domino tradita, de Omnipotentis Dei misericordia, et Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum auctoritate confisi, eas omnes in primis indulgentias, et pœnarum relaxationes, etiam Stationum, a prædecessoribus Nostris visitantibus prædictam Ecclesiam alias concessas, et signanter, quæ a Paulo III, et Gregorio XIII etiam prædecessoribus Nostris, ad instar Sepulchri Dominici, Montis Sinai, et aliorum Terræ Sanctæ nuncupatæ Locorum, inibi visitantibus Cappellam Sancti Josephi Sponsi B. M. V. in perpetuum concessæ fuere, quas subinde Alexander Papa VIII prædecessor quoque Noster animabus in Purgatorio existentibus per modum suffragii applicari posse indulsit, harum serie cum facultate illas, ut præfertur, applicandi, specialiter, et expresse confirmamus, et approbamus. Declarantes tamen Indulgentias, et relaxationes hujusmodi non toties, quoties eadem die quis Cappellam ipsam visitaverit, sed semel quolibet die lucrari posse.

Enumerantur peculiares, quæ conceduntur indulgentiæ

§. 5. Ulterius, præter plenariam Indulgentiam in Festo dicti Sancti Bonifacii PP. IV eamdem Ecclesiam visitantibus a Nobis nuper concessam; auctoritate præmissa omnibus utriusque sexus Christifidelibus, qui vere pœnitentes, et confessi, sacraque Communione refecti eamdem Ecclesiam diebus infrascriptis, a primis Vesperis usque ad occasum solis dierum hujusmodi, devote visitaverint, et inibi pro Christianorum Principum concordia, Hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem, perpetuis futuris temporibus, misericorditer in Domino concedimus, videlicet = In Festo Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis, et Transfigurationis Domini Nostri Jesu Christi, in Sacro Pentecostes die, ac Solemnitate SS̄mi Corporis Christi = In Festivitatibus Conceptionis, Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis, et Assumptionis Beatæ Mariæ semper Virginis = Item in festis diebus Inventionis Sanctæ Crucis, Sancti Josephi, omnium Sanctorum, ac primævæ Dedicationis illius Ecclesiæ die decima tertia Maii. = Insuper in una ex feriis sextis Quadragesimæ per unumquemque Christifidelium eligenda, et in Dominica infra Octavam Ascensionis Domini Nostri Jesu Christi, qua de Spiritus Sancti adventu proxime recolendo memoria in eadem Ecclesia celebratur; ac in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum = Itidem, omnibus, sive peragentibus, sive comitantibus solemnem supplicationem, quæ a pro tempore existentibus Capitulo, et Canonicis ipsius Ecclesiæ, die octava Festivitatis corporis Christi publice deferendo SS̄mum Eucharistiæ Sacramentum, peragi solet.

Extenditur huic Ecclesiæ indulgentia Septem Altarium nec non Stationum sed pro Capitulo tantum.

§. 6. Præter autem præmissas Indulgentias, omnibus etiam Christifidelibus, qui septem Altaria in dicta Ecclesia designanda visitaverint, et ut supra oraverint, easdem prorsus Indulgentias, quæ visitantibus septem Altaria in Basilica Principis Apostolorum Urbis ad id designata concessæ fuere; Ita ut ipsi quoque ibidem, perinde ac si Basilicam ipsam, seu respective illius Altaria in eadem sita, personaliter visitarent, Indulgentias ipsas consequi possint, et valeant, similiter concedimus, et indulgemus. Ita quoque, ipsis Capitulo tamen, et Canonicis, aliisque ipsius Ecclesiæ servitio addictis, qui in diebus Stationum in Missali Romano descriptis, quando Statio in alia, quam præmissa Ecclesia habetur, eamdem

Ecclesiam visitaverint, atque ut supra oraverint, ut Indulgentias Stationales, perinde ac si Basilicam, vel Ecclesiam ubi ea die Statio habetur, personaliter visitarent, in primo dicta Ecclesia consequi valeant concedimus pariformiter, et indulgeamus.

Nonnullæ aliæ indulgentiæ enumerantur.

§. 7. Porro, cum variæ per annum in primodicta Ecclesia functiones, ac publicæ, communesque habeantur statis diebus preces, ut Fideles ad aliquod Festum recolendum sese præparent ad augendam ipsorum Fidelium devotionem, et fovendam piam hanc consuetudinem, omnibus itidem utriusque sexus Christifidelibus, qui in singulis ex decem diebus antecedentibus Festum Pentecostes, ac etiam in novem diebus præparationis ad Festum Sancti Josephi, pariterque in quolibet ex septem diebus commemorationem omnium Fidelium Defunctorum immediate subsequentibus, ac in singulis feriis sextis Quadragesimæ, præter eam, quam quis ad plenariam Indulgentiam lucrandam, ut præfertur, elegerit: ac insuper, qui in reliquis præter præmissas Beatæ Mariæ Virginis Festivitatibus, ipsam Ecclesiam a primis Vesperis usque ad occasum solis Festivitatum hujusmodi devote visitaverint, atque ut supra oraverint, diebus nimirum singulis septem annos, et totidem Quadragenas de injunctis eis, aut alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta misericorditer in Domino perpetuo relaxamus. Præterea, ut Ecclesiam ipsam amplissime, et cumulatius spiritualibus gratiis ditemus, iisdem Fidelibus ut supra vere pœnitentibus, et confessis, sacraque Communione refectis, eam visitantibus, atque, ut præmissum est, orantibus, auctoritate Nobis, ut præfertur, credita, plenariam quotidie indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino perpetuis itidem futuris temporibus harum serie concedimus. Omnes autem, et singulas indulgentias, et peccatorum remissiones, ac pœnarum relaxationes, tam plenarias, quam partiales a Nobis, ut præfertur confirmatas, concessas, et impertitas per quoslibet Fideles, qui eas lucraturi erunt, Animabus, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migeaverint, atque in Purgatorio extiterint, per modum suffragii applicari posse, etiam perpetuo generaliter concedimus.

Confirmantur quamplurima indulta Prædecessorum Pontificum pro peculiaribus hujus Templi altaribus.

§. 8. Demum cum in ipsa primodicta Ecclesia plura quotidie celebrentur Missæ Sacrificia, et, sicut accepimus, prædictus Gregorius XIII. prædecessor, Aram ejusdem Ecclesiæ principem, et post novam illius elevationem, jussu fel. record. Clementis Papæ XI. pariter prædecessoris Nostri factam, illam ex utroque prospectu similis memoriæ Benedictus Papa XIII. prædecessor quoque Noster sub die VIII. Januarii MDCCXXVII. in perpetuum pro defunctis quotidiano privilegio insigniverit, similique prorsus prærogativa ipse Benedictus prædecessor per suas literas in forma Brevis die XXI. Junii MDCCXXVII. Pontificatus sui Anno IV. Altare Sancti Josephi decoraverit; ac alias idem Clemens XI. pariter prædecessor die VIII. Maii MDCCXVII. per speciale decretum, Altare Reliquiarum nuncupatum secus aditum inter Chori aream, et sacrarium situm; pro Missis, quæ ad illud a solis ipsius Ecclesiæ Canonicis celebrarentur, itidem privilegiatum declaravit; Nos easdem Gregorii, et Clementis, ac Benedicti prædictorum concessiones singulas præsentibus pro plenius expressis, et integraliter insertis habentes, eas omnes auctoritate quoque Nostra harum serie confirmamus, et approbamus, novumque robur illis adjicimus: et quatenus opus sit de Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum auctoritate confisi, ex integro concedimus, et indulgemus, quod quoties Sacerdos aliquis sæcularis, vel de Superiorum suorum licentia Regularis, ad eamdem Aram principem ex utraque parte, vel ad Altare Sancti Josephi, aut quilibet ex Canonicis præfatis ad dictum Altare Reliquiarum, Sacrosanctum Missæ Sacrificium pro Animabus Fidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migrarunt, celebraverit; animæ ipsæ de thesauro Ecclesiæ per modum suffragii Indulgentiam consequantur, itaut ejusdem Domini Nostri Jesu Christi, et Beatissimæ Virginis Mariæ, Sanctorumque omnium meritis eis suffragantibus, a Purgatorii pœnis liberentur, Apostolica auctoritate præfata etiam concedimus, et indulgemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 9. Præsentes autem literas nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ defectu notari, impugnari, aut annullari, nec sub quibusvis Indulgentiarum, et gratiarum revocationibus compræhendi posse, sed illas semper, et perpetuo validas et efficaces esse, et fore, sublata cuilibet circa præmissa quavis aliter definiendi, declarandi, et interpretandi facultate,

et auctoritate, et si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, et inane decernimus.

Derogatio contrariorum.

§. 10. Non obstantibus quatenus opus sit Nostra et Cancellariæ Apostolicæ Regula de Indulgentiis non concedendis ad instar, aliisque Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, in genere, vel in specie in contrarium præmissorum quamodolibet concessis, approbatis, et innovatis: quibus omnibus, et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus, specialis specifica expressa, et individua, ac de verbo ad verbum mentio, seu quævis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum tenores pro plene, et sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, latissime, et plenissime, ac specialiter, et expresse, potestatis Nostræ plenitudine, derogamus, contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides.

§. 11. Volumus autem, quod earumdem præsentium transumptis, etiam typis impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sygillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, et extra illud adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si exhibitæ forent, vel ostensæ; quodque, ut ipsæ præsentes omnibus innotescant, duo exemplaria etiam typis impressa ad latera januæ primodictæ Ecclesiæ perpetuis futuris temporibus palam exponantur, et appensa sint.

Sanctio pœnalis.

§. 12 Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostræ confirmationis, approbationis, concessionis, indulti, impertitionis, declarationis, decreti, derogationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentari præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationi Dominicæ MDCCLXV. Quinto Kalendis Januarii, Pontificatus Nostro Anno Octavo.

DXVIII.

Dat. die 29 Januar. 1766. Anno VIII.

Confirmatio resolutionis Sacræ Congregationis Concilii Tridentini interpretis, super observantia onerum adnexorum Canonicatibus Theologali, et Magistrali in Cathedrali Ecclesia Pacensi

Clemens Papa XIII.

Ad futurum rei memoriam

Enumerantur onera ab erectione adnexa Canonicatui Theologali.

§. 1. Nuper Vener. Frater modernus Episcopus Pacensis, et dilecti filii Capitulum, et Canonici Cathedralis Ecclesiæ dictæ Civitatis exponi fecerunt Congregationi Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, quod eadem Ecclesia Cathedralis Pacensis duos præter cæteros habet Canonicatus, Theologalem scilicet, et Magistralem, quem vacant de pulpito, quorum collatio ad Episcopum, et Capitulum pertinet; quodque pro tempore Canonicatus Theologalis ab ejus erectione sequuta anno MDLXXVI. lectiones habuit de Theologia Morali, se de casibus Conscientiæ usque ad annum MDCLXVII., quo elapso, sequenti anno Episcopus, et Capitulum decreverunt, ut Canonicus eligendus ex præscripto, et more quotidiano impenderet horam in lectione Theologiæ Moralis, et juxta hanc legem, dum Canonicatus vacavit, edicta affixa fuerunt, et novi Canonici de dicta Præbenda Theologali provisi ab anno MDCLXXXVII. jurejurando promiserunt, se susceptum munus expleturos secundum morem, et præscriptum edictorum.

Quæ tamen onera inobservata tractu temporis fuere.

§. 2. Verum ab eo tempore nemo ex Canonicis hujusmodi promissum munus implevit, sed anno MDCCXXXII. Canonicus Theologus contendere primum cœpit, se ad hujusmodi lectionem non teneri, quam deinde usque ad sui obitum omisit, ita ut vacante Canonicatu hujusmodi Anno MDCCLXII. dictus modernus Episcopus decreverit, ut is, qui Canonicatus lecturæ inserviret ad lectionem Theologiæ Moralis teneretur, ac proxime eligendus ad id compelli posset; verum dilectus filius Franciscus Toleto tunc provisus de Canonicatu hujusmodi, his præscriptis obtemperare recusavit.

Enumerantur onera adnexa Canonicatui Magistrali.

§. 3. Hæc quidem quoad præbendam Theologalem; quoad Canonicatum vero Magistralem dicti Episcopus, et

Capitulum pariter memoratæ Congregationi exposuerunt, quod Canonicatus hujusmodi Anno MCCCCLXXIV. a rec. me. Sixto Papa IV. erectus, et a fel. rec. Leone Papa X. prædecessoribus Nostris confirmatus fuit, ac illius possessores prætenderunt ad solum Capitulum spectare, ut conciones habendas statueret, adeo ut triginta annorum spatio vix semel concio habita fuerit, quocirca, vacante modo Canonicatu hujusmodi, Episcopus, et Capitulum prædicti ab eadem Congregatione postularunt, ut successores per se ipsos concionare deberent, dummodo legitima causa impediti non essent, saltem quadragesimali tempore, ac in octava Festivitatis Sanctissimi Corporis Christi, et in aliqua ex festivitatibus principalibus, compræhensis illa S. Joannis Baptistæ, uti Patroni ejusdem Ecclesiæ Cathedralis, seu Sancti Petri Principis Apostolorum, vel Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, juxta primam tabellam, quæ de more inchoatur a festivitate Corporis Christi, et desinit usque in adventum exclusive, et iterum alia vice pro secunda tabella ab adventu scilicet usque ad Festivitatem Immaculatæ Conceptionis ejusdem Beatæ Mariæ Virginis, idest in aliquo die ejus octavæ, præter onus habendi alias conciones, quæ in convocatoriis edictis ad concursum juxta morem præfinirentur.

Contra inadimplementa prædictorum onerum requisita fuit auctoritas S. Congregationis Episcoporum, et Regularium.

§. 4. Super muneribus itaque, et obligationibus utriusque Canonicatus Theologalis, et Magistralis concordi animo tam Episcopus, quam Capitulum prædicti adiverunt eamdem Congregationem, quæ prius censuit super his informationem ac votum exquirere a Venerabili Fratre Lazaro Archiepiscopo Naupactensi apud carissimum in Christo filium Nostrum Karolum Hispaniarum Regem Catholicum Nostro, et Sedis Apostolicæ Nuntio. Hic autem inter cætera retulit, quod a præfato Capitulo committi tantummodo soleant Canonico Magistrali aliquæ panegyricæ orationes in casu aut canonizationis Sanctorum, aut translationis eorum corporum, et reliquiarum, quæ sane omnia ab hinc annis triginta non evenerant, quodque dictus Episcopus præscribat illas orationes, aut sermones peragendos a dicto Canonico in diebus præscriptis in præfatis tabellis, excepto quadragesimali tempore, quo Canonicus Magistralis bis conciones habere deberet absque ulla dierum assignatione, ac præterea addidit, quod secunda tabella desinebat in Dominica quinquagesimæ, non autem in die Sanctissimæ Conceptionis, demumque animi sui sensum aperiendo putavit, quod, juxta expressa in edictis, provisus de dicto Canonicatu, obligationem contrahit semper concionandi quotiescumque id sibi committatur, quapropter justa videbatur supplicantium petitio.

Dubia in Sacra Congregatione proposita, et resolutiones successivæ.

§. 5. Propositis deinde in eadem Congregatione infrascriptis dubiis = Primo = *An Canonicus Theologus cogi possit pro arbitrio Episcopi etiam per multas loco Sacræ Scripturæ legere casus conscientiæ, seu Theologiam Moralem in casu ec.* = Secundo = *An, et quibus diebus Canonicus Magistralis pro tempore teneatur per se ipsum concionari in casu ec.* Die XXVIII. Septembris præteriti anni MDCCLXV. eadem Cardinalium Congregatio respondit: *Ad primum affirmative = Ad secundum affirmative ad formam tabellæ, et iuxta votum Nuncii Apostolici.*

Pontifex supra relatas Sacræ Congregationis resolutiones confirmat, et observari mandat.

§. Ut autem decreta hujusmodi quo firmius subsistant, et serventur exactius præfatus Episcopus, Capitulum, et Canonici Nobis humiliter supplicari fecerunt, ut Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communire dignaremur, Nos igitur Episcopum, Capitulum, et Canonicos prescriptos specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, decreta præinserta, auctoritate Apostolica, tenore præsentium approbamus, et confirmamus illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, salva in præmissis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 7. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari: sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores iudicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 8. Non obstantibus Constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit, Capituli hujusmodi etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis; ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialites, et expresse derogamus, cæterisque contrariis, quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die XXIX. Januarii MDCCLXVI Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 29. Januar. 1766. Anno VIII.

DXIX.

Archiepiscopum Trevirensem objurgat, quod Edictum publici juris fecerit Ecclesiasticæ libertati adversum.

Venerabili Fratri Joanni Philippo Archiepiscopo Trevirensi S.R.I. Principi Electori

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Suum dolorem exprimit Pontifex pro nova lege, qua Ecclesiasticis personis fori privilegium adimitur.

§. 1. Non satis verbis exprimi possumus, quanta Nos admiratio, quamque gravis percusserit dolor, cum legimus Edictum quoddam tuum, seu, quemadmodum appellas Mandatum edictale die X. proxime elapsi mensis Decembris editum. Hac omnia nova lege tua tum Ecclesiasticis corporibus, tum singulis Ecclesiasticis personis fori privilegium adimitur, quod non modo a sacris conciliorum Canonibus, sed tuorum etiam prædecessorum expressa lege sancitum, perpetua ad hanc usque diem consuetudine viguit. Præterire juvat quantam Nobis, et huic quam in Edicto tuo non obscure indicas, Apostolicæ Sedi injuriam feceris, neque exprobrare tibi volumus, quanta Fraternitatem tuam adhuc complexi sumus benevolentia, quibusque eadem hæc Apostolica Sedes, ubi tulit occasio, te affecerit beneficiis.

In qua nova lege Pontifex non injuria Ecclesia tantum afferri, sed scandalum cæteris Antistibus præberi.

§. 2. Illud tacere non possumus, numquam Nos suspiciari potuisse, te qui primum Ecclesiæ, deinde seculi constitutus es Princeps, ita Ecclesiam seculo posthabere, ut Ecclesiasticam potestatem, auctoritatemque depressam velis, secularem super Ecclesiasticæ ruimas extollas. Quid igitur ad hoc tuum exemplum non designabunt Principes seculi? immo vero quid ipse facies, ubi quis eorum, qui partem aliquam ditionis suæ habent in tua Dioecesi talem ibi legem ferat, qualem ipse ferre non dubitasti? Qua fronte ejusmodi conatibus, qua fortitudine, qua Sacerdotali constantia obstiteris? cumque tui verecundia facti turpiter tacere cogereris, quanta cum animæ tuae pernicie Episcopalem officium desereres, et Religioni deesses illius Sacramenti, quo dum Episcopalibus mysterijs initiabari, jurasti sacratisssimorum Ecclesiæ jurium te defensorem ferre?

Hortatur Pontifex Archiepiscoporum ut legem ei fostasse a perfidis consiliariis insinuatam, revocet.

§. 4. Verum ea est de Fraternitate tua Nobis opinio, ut nullo modo inducere animum possimus existimare, te cogitato, deliberateque id fecisse, quod Ecclesiæ et universo Ecclesiastico Ordini tibique præsertim, Ven. Fr., tantopere est injuriosum. Id potius pravis eorum consiliis tribuimus, qui intima tui familiaritate, et, qua valent plurimum gratia magno tui cum dedecore abutantur. Quamobrem magna Nobis spes est, te clamoribus justissimaque Cleri tui querimonia excitatum, revocasse jam illud edictum, quod apud Deum gravissimo te crimine abstringit, et apud homines æternam tuo nomini notam inurit. Quod si nondum idem edictum de medio sustulisti, ne quæsumus, vel tantillum temporis differas illud delere nec te malus absterreat pudor, quominus tuum improbes factum. Nihil enim probitate prædito Viro dignius, quamquod se male fecisse cognoverit, id confestim justitiæ et veritatis amore impulsus retractet. Deum enixa prece obsecramus, ut in hac re te solutum audias, te tuamque pietatem in consilium adhibeas, tibi unice obtemperes, neminem vero eorum ad tecum deliberandum admittas, qui vel ob corruptos mores, vel ob animum opinionibus absurdis oppletum favore tuo et gratia vulgo judicantur indigni. Et Fraternitati tuæ Apostolicam benedictionem pera-

manter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die vigesima nona Januarij MDCCLXVI. Pontificatus Nostri anno octavo.

Dat. die 5. Februar. 1766. Ann. VIII.

DXX.

Eidem Archiepiscopo Trevirensi Epistolam dirigit gaudii plenam, pro revocato Edicto Ecclesiasticæ libertati noxio, de quo in superiori Epistola sermo fuerat.

Venerabili Fratri Joanni Philippo Archiepiscopo Trevirensi S. R. I. Principi Electori.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Præcedentium literarum materiam resumit.

§. 1. Ex litteris, quas ante hos octo dies Fraternitati tuæ dedimus, jam ut opinamur intellexisti, quam graviter commoti simus edictali illo Mandato tuo, quo corporibus Ecclesiasticis singulisque Ecclesiasticis personis in tua ditione fori privilegium adimebatur. Scripsimus tamen incredibile Nobis esse, quod sciens et prudens tali condito Edicto tam gravem jurisdictioni Ecclesiasticæ inflictam volueris plagam.

Archiepiscopum laudat pro edictali lege revocata, eumdemque hortatur ut pravos consiliarios ab si ciminet.

§. 2. Et recte quidem de te tuaque pietate Nos existimasse docuerunt literæ isthic ad Nos novissime allatæ. Denunciarunt enim, absurdum illud Edictum novo alio Edicto tuo jam fuisse deletum. Cum autem labem illam quam nomini tuo adspersam oportuit statim elueris, reliquum est ut in posterum existimationi tuæ provideas; ac si cavere velis ne quid tale tibi contingat, velle autem omnino debes homines qui te fortasse circumstant, vel corruptis moribus vel novarum doctrinarum erroribus maculosos a te tuisque rebus arceas oportet, et sectatores improbos repudies, qui infenso in Ecclesiam animo nullam dignitatis et existimationis tuæ rationem habent, dum eamdem Ecclesiam quoquo modo quam maxime deprimant. Removere a te os pravum ait Salomon. Et Oculi tui recta videant et palpebræ, tuæ præcedant gressus tuos. Quibus verbis non alienis uti, sed Nostros jubemur oculos adhibere. Interea pietatem tua, et animi magnitudinem valde laudamus, quem non ut jejunæ angustæque mentis homines malus impedierit pudor, quo minus, quod male factum tibi excidisse cognovisti, nulla interposita mora correxeris. Et Fraternitati tuæ benevolentiæ erga te Nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die quinta Februarij MDCCLXVI. Pontificatus Nostri anno octavo.

DXXI.

Dat. die 15. Febr. 1766. Anno VIII.

Præscribitur, ut in Monasterio Monialium Ordinis B. M. V. de Monte Carmelo Excalceatarum Civitatis Pacensis in Indiis suppresis Monialibus illis quibus facultas erat gestandi velum album, non recipiantur in posterum quam Moniales nigrum velum deferentes.

Venerabili Fratri Episcopo Pacensi in Indiis

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Refertur consuetudo Monasterii hujusce ut nonnullæ Moniales supranumerariæ admitterentur album velum deferentes, et exceptionibus quampluribus ditatæ.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilectæ in Christo filiæ Priorissa, et Moniales Monasterii Ordinis Beatæ Mariæ Viginis de Monte Carmelo Excalceatæ nuncupatæ Civitatis Pacensis in Indiis, quod in fundatione, seu erectione, ejusdem Monasterii statutum fuit, ut in numerum viginti unius Monialium tunc præscriptum admittendæ tantummodo essent Moniales professæ cum velo nigro, quodque aliæ tres, aut plures Moniales cum velo albo vulgo *Legasibidæ* nuncupatæ, minorem dotem afferentes, a Choro, aliisque officiis onerosis Monasterii prædicti exemptæ, ac immunes esse debeant, ac alias, prout in lege fundationis, seu erectionis Monasterii hujusmodi uberius dicitur contineri.

Preces porrectæ pro talium Monialium supranumerum suppressione.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, hujusmodi tres, vel plures Moniales, quæ velum album deferunt, et a Choro, alisque officiis prædictis exemptæ sunt, inutiles evadant dicto Monasterio, a quo ipsis alimenta suppeditantur. Hinc exponentes

præfatæ, ut præsertim in Choro, et in casu infirmitatis aliarum, quo fieri potest, major sit Monialium numerus ibidem interessentium, non solum a tribus Monialibus, quæ cum velo albo, ut præfertur, in dicto Monasterio nunc reperiuntur, sed etiam ab aliis, quæ in earum locum idem Monasterium ingressuræ sunt, nigrum velum assumi debère summopere desiderent. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et hac de re Pacensi Episcopo opportunas tribuit facultates.

§. 3. Nos igitur ipsas exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, ac earum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas foret incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutas fore censentes, de Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium præpositorum consilio, Fraternitati tuæ, per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis, et dummodo Moniales de velo albo, quæ nunc in dicto Monasterio reperiuntur, suum præstent consensum, eis petitam facultatem sumendi velum nigrum pro tuo arbitrio, et conscientia indulgeas, simulque facultatem in posterum, prævia reductione, non admittendi Moniales, nisi ad velum nigrum cum honoribus, et oneribus eisdem competentibus concedas, salva tamen in præmissis auctoritate Congregationis eorumdem Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non prædictorum Ordinis, et Monasterii etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, fundationis, et erectionis legibus et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenore præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes illis alias in suo robore permansuris, ad premissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisqe contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die decima quinta Februarii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 16. Febr. 1766. Ann. VIII.

DXXII.

Monasterium Montis Oliveti Majoris Ordinis S. Benedicti Congregationis B. M. Virginis Montis Oliveti, previa exemptione ab jurisdictione Ordinaria Episcopi Pientini, Nullius Diœcesis declaratur, caput totius Ordinis constituitur, et Monachi specialibus privilegiis donantur.

Privilegia Congregationis Monachorum B. Mariæ Montis Oliveti S. Benedicti una cum comunicatione omnium gratiarum Congregationis Cassinensis ejusdem Ordinis concessit Pius II. Constit. Anni 1462. Octobr. 5. ut videre est in Bullario Mainardii. Eadem privilegia confirmavit, et ampliavit Benedictus XIV. qui Abbatibus ejusdem Congregationis indulxit, ut in die festo S. Franciscæ Romanæ uti possint Pontificalibus in Missa, reliquisque officiis, intra Ecclesias tamen Conventuales regularis observantiæ per Constit. Anni 1755. April. 1. perlegenda in Benedictino Bullario. Ecclesiam B. M. V. de Lonigo ubi Monasterium adnexum est hujus Ordinis, prius Aquilejensi Patriarchæ subjectum, Diœcesi Vicentina univit Clemens XIII., exemptionibus, et privilegiis jam Monachis a S. Sede indultis, conservatis per Constit. Ann. 1759. Sept. 24. relatam hujus Continuationis Tom. I. Num. 95. pag. 247. Omnibus Ecclesiasticis personis servitio addictis aut in Monasteriis habitantibus hujus Congregationis facultatem indulxit Pontifex idem recitandi officium divinum, et horas Canonicas juxta ritum dictæ Congregationis, Constit. Anni 1764. Aug. 3. relata hoc Tom. III. num. CDXXVI. pag. 7.

Clemens Episcopus

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Credita, divinitus Romano Pontifici universi Dominici Gregis postulat cura, ut Regulares Ordines, eaque loca, ubi eorumdem Ordinum Professores sub suavi Christi jugo susceptum pie, sancteque vivendi institutum servantes, tum Coelestium rerum contemplationi, tum sacrarum literarum in Christianæ Reipublicæ bonum studiis incumbunt; speciali clientela, et protectione foveantur. Quare Nos prædecessorum Nostrorum exempla sectantes, dum omnium Regularium Ordinum conservationi, et ampliationi consulimus, præcipua tamen eorum loca, in quibus Ordo aliquis habuit initium, præclarioribus privilegiis augere non detrectamus.

Exponitur origo, atque progressus hujus Congregationis

§. 2. Nuper siquidem Nobis pro parte dilecti filii Cæsaris Scarselli Abbatis, et Procuratoris Generalis Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Sanctæ Mariæ Montis Oliveti, etiam totius Congregationis nomine expositum fuit, quod cum ipsa Congregatio sub initium quartidecimi Ecclesiæ sæculi a Beato Bernardo Tholomei, qui in quodam ejus patrimoniali prædio tunc de Diœcesi Aretina, modo intra fines Pientinæ contento, situ propemodum montano, et deserto, profundisque vallibus circumdato primum erexit Monasterium Montis Oliveti nuncupatum, feliciter, sancteque instituta fuerit, Monasterium illud in totius Congregationis benedicente Domino longe lateque propagatæ, caput semper habitum absque ulla hesitatione censetur de præsenti. Etenim Abbas totius Congregationis Generalis specialiter illi Monasterio præest, in eo Vicarius residet Generalis, et Generalia Comitia habentur, atque viget peculialiter Regularis observantia.

Quamplures Romani Pontifices hanc Congregationem privilegiis, et honoribus ditarunt.

§. 3. Porro eidem Congregationi ob præclara ejus Alumnorum merita nonnulli Romani Pontifices prædecessores Nostri varia privilegia, gratias, favores, et indulta tum spiritualia, tum temporalia concesserunt, et præcipue fel. rec. Pius PP. II. etiam prædecessor Noster per suas literas Apostolicas sub datum Petreoli Senensis Diœc. Anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXII Tertio Nonas Octobris, Pontificatus sui Anno quinto, inter alias gratias dictæ Congregationi elargitas, illi etiam communicationem privilegiorum omnium, exemptionum, libertatum, indultorum, et gratiarum Congregationi Sanctæ Justinæ Paduanæ ejusdem Ordinis, ejusque Monasteriis Prioratibus, membris, ac personis et bonis, per dictos Romanos Pontifices prædecessores Nostros tunc suos quomodolibet elargitorum, ac si illa omnia, et singula Congregationi primodictæ indulta fuissent, concessit pariter, et indulsit.

Etiam Benedictus XIV. nova privilegia, et gratias eidem concessit.

§. 4. Novissime vero fel. rec. Benedictus PP. XIV. immediatus prædecessor Noster per similes suas literas sub datum apud Sanctam Mariam Majorem

anno Incarnationis Dominicæ MDCCLV. kalendis Aprilis Pontificatus sui Anno xv. nedum omnia, et singula privilegia a Pio prædecessore prædicto Congregationi primodictæ elargita confirmavit, sed ad primodictam Congregationem alia quoque privilegia omnia, exemptiones, et gratias, quæ aliis ejusdem Ordinis Sancti Benedicti, et præcipue prædictæ Sanctæ Justinæ, seu Cassinensi Congregationibus ex post auctoritate Apostolica concessa fuerant, sub certis modo, et forma extendit, ampliavitque.

Preces porrectæ ad hoc ut Monasterio Montis Oliveti Majoris peculiares gratiæ indulgeantur.

§. 5. Quamvis autem Congregatio Montis Oliveti tot fuerit decorata privilegiis, Monasterium tamen primodictum Montis Oliveti Majoris modo denominatum in ejus supra cætera ejusdem Congregationis Monasteria præstantia argumentum, nullo speciali gaudet privilegio, prout aliqua Monasteria, quæ Capita sunt Congregationum Sancti Benedicti, decorantur. Quare pro ejusdem Cæsaris parte Nobis fuit humiliter supplicatum, ut primodicto Monasterio præter exemptiones Regularibus locis competentes, Territorii quoque, ut infra a Diœcesi Pientina separati, et sejuncti qualitatem addere, illiusque Abbati opportunas facultates impertiri dignaremur.

Pontifex Monasterium idem, et Monachos sub immediata Sedis Apostolicæ protectione recipit.

§. 6. Nos igitur ejusdem Cæsaris nomine etiam Congregationis primodictæ Nobis oblatis precibus, ac dilecti filii Nostri Aloysii Sanctæ Agathæ ad Suburram nuncupatæ S. R. E. Cardinalis Torrigiani nuncupati Status Nostris a Secretis, ac etiam apud Nos, et Sedem Apostolicam primodictæ Congregationis Protectoris suffragiis, quam libenter annuentes, firmamque spem, et fiduciam habentes magis in dies primodictam Congregationem uberes in Ecclesia Dei fructus allaturam fore, atque ad exhibendas ampliores Nostræ erga illam benevolentiæ significationes, hujusmodi supplicationibus inclinati, ac eumdem Cæsarem, et Monachos omnes Congregationis primodictæ, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et poenis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis; si quibus quomodolibet innodatæ existunt ad effectum præsentium tantum consequendum harum serie absolventes, et absolutas fore consentes, Monasterium primodictum Beatæ Mariæ Virginis Montis Oliveti Majoris nuncupati cum ejus Ecclesia, et integra clausura, prout servatur de præsenti, quæ licet nullo ut accepimus sit circumducta muro, ejus tamen ambitus fines ab ima cavitate profundarum vallium fere undequaque firmantur, ac pro tempore existentes Monasterii primodicti Abbatem, et Monachos, nec non Oblatos inservientes, aliosque actu ibidem commorantes, nec non res, et bona quæcumque etiam infra ambitum hujusmodi existentia sub Beati Petri, et Apostolicæ Sedis, ac Nostra, successorumque Nostrorum immediata protectione recipimus.

Nec non Monasterium et Ecclesiam ab Pientinæ Dioecesis Territorio segregat, et Nullius Dioecesis constituit.

§. 7. Ac proinde Monasterium primodictum, illiusque Ecclesiam, et integram clausuram a Venerabilis Fratris Nostri moderni, et pro tempore existentis Episcopi Pientinæ Diœcesis Territorio, atque ab omni jurisdictione, correptione, visitatione, statutis etiam synodalibus, superioritate, et potestate ipsarum tenore præsentium, Apostolica auctoritate perpetuo eximimus, et liberamus; ipsumque Monasterium cum ejus Ecclesia, et integra clausura juxta designatum ambitum Nullius Diœcesis, Sedique Apostolicæ, a Nobis, et successoribus Nostris immediate subjectum existere, et fore, atque Nullius Diœcesis Provinciæ Senensis nuncupari debere etiam decernimus, et statuimus. Propterea hue idem Monasterium et Ecclesia integram clausuram, et personas prædictas actu, et pro tempore ibidem commorantes ordinariæ Abbatis Generalis præfati per se ipsum, seu per dictum Vicarium Generalem exercendæ jurisdictioni, et superioritati cum declarationibus quoad infrascriptas facultates in hisce Nostris literis contentis, harum quoque serie plenarie subjicimus, et supponimus; ita ut Episcopus Pientinus nunc, et pro tempore existens nullam in idem Monasterium, Ecclesiam, et personas, ingramque clausuram præfatas jurisdictionem, correctionem, visitationem, superioritatem, dominium, seu potestatem exercere, aut excommunicationis, aliasque sententias, censuras, et pœnas promulgare nullatenus possit, et valeat; sed ipse Abbas Generalis præfatus intra præmissos clausuræ limites Ordinarius Superior sit, et esse censeatur:

Declarationes addit sub quibus segregationem prædictam locum habere debere intendit.

§. 8. Verum concessionem hujusmodi cum infrascriptis tamen declarationibus dumtaxat, et non alias accipiendis concedere intendentes per easdem præsentes statuimus, quod Abbas Generalis pro tempore existens præfatus, ut in primodicta Ecclesia publice Fidelium adorationi SSmum Eucharistiæ Sacramentum exponatur deman-

dare, sed ad annunciandum populo in eadem Ecclesia congregato verbum Dei Monachos tantum Congregationis primodictæ seligere possit. Porro idem Abbas Generalis Congregationis primodictæ Monachos, qui tamen alias ad Confessarii munus exercendum a quocumquæ Episcopo gratiam, et communionem cum Apostolica Sede habente patentes literas susceperint, ad excipiendas Sacramentales Confessiones intra limites clausuræ hujusmodi deputare queat: præterea quod Monachis Congregationis primodictæ expresse professis ad Sacros Ordines promovendis, atque in primodicto Monasterio commorantibus ab eodem Abbate Generali Dimissoriales literæ, quarum vigore ipsi Monachi, ut præfertur, commorantes rite, et legitime ad omnes Sacros Ordines promoveantur concedi possint, sed Dimissoriales literæ hujusmodi vel Archiepiscopo Senensi, aut Pientinensi, seu Aretino, vel Ilcinensi Episcopis dirigi debeant, nec aliis Episcopis ex quavis causa directæ suffragentur. Demum, quod illi, qui habitu in Congregatione primodicta suscepto, in primodicto Monasterio debitum peragentes Tyrocinium ante solemnis in ea professionis emissionem, renunciationem suorum bonorum emittere intendent, quæ juxta Concilii Tridentini decretum nisi cum licentia Episcopi, sive ejus Vicarii fieri nequit, ipsi propterea Novitii non ubilibet, sed sola dicti Abbatis Generalis licentia in una ex quatuor Archiepiscopi, et Episcoporum præfatorum curiis renunciationem, quam emittere intendent, libere, et licite, nec non opportune, et valide perficere possint, et valeant.

Clausulæ præservativæ.

§. 9. Præsentes autem literas semper, et perpetuo validas, firmas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere debere, ac nullo unquam tempore ex quocumque capite, vel qualibet causa, etiam ex eo, quod de consensu interesse habentium non constat, seu prætextu illius defectus, aut quod causæ, propter quas præsentes emanarunt, satis adductæ, examinatæ, verificatæ, et justificatæ non fuerint, de subreptionis, aut nullitatis, seu invaliditatis vitio, vel intentionis Nostræ, aut jus, vel interesse habentium consensus, aut quolibet alio quantumvis magno, substantiali, inexcogitato, et inexcogitabili, ac specificam, et individuam mentionem, aut expressionem requirente defectu, aut ex quocumque alio capite a jure, statuto, vel consuetudine aliqua resultante, seu etiam enormis, enormissimæ, totalisque læsionis, aut quocumque colore, prætextu, ratione, vel causa, etiam in corpore juris clausa, et quantumvis justa, rationabili, legitima, juridica, pia, privilegiata, et tali, quæ ad effectam validitatis præmissorum necessario exprimenda foret, notari, impugnari, invalidari, retractari, in jus, vel controversiam revocari, aut ad terminos juris reduci, vel adversus illas restitutionis in integrum, reductionis ad viam, et terminos juris, aut aliud quodcumque juris, vel facti, aut gratiæ remedium, vel justitiæ impetrari posse, neque ipsas præsentes sub quibusvis similium, vel dissimilium gratiarum, et dispositionum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, modificationibus, derogationibus, aliisque contrariis dispositionibus etiam per Nos, et successores Nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, et Sedem Apostolicam prædictam etiam Motu-proprio ex certa scientia, et potestatis plenitudine, etiam consistorialiter ex quibuslibet causis, et sub quibusvis verborum tenoribus, et formis, ac cum quibusvis clausulis, et decretis etiamsi in eis de eisdem præsentibus, earumque toto tenore, ac data specialis mentio fieret, pro tempore factis, et concessis, ac faciendis, et concedendis compræhendi, sed semper, et omnino ab illis excipi.

Decretum irritans.

§. 10. Sicque, et non alias in præmissis omnibus, et singulis per quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac prædictæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, aut Vice-Legatos, dictæque Sedis Nuncios, aut alios quoscumque, quavis auctoritate, potestate, prærogativa, et privilegio fungentes, ac honore, et præeminentia fulgentes, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate in quocumque Judicio, et quacumque instantia judicari, et definiri debere, et si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, ac inane decernimus, et declaramus.

Derogatio contrariorum.

§. 11. Non obstantibus quatenus opus sit Nostra, et Cancellariæ Apostolicæ Regula de jure quæsito non tollendo; aliisque in contrarium præmissorum quomodolibet editis, vel edendis, etiam in Synodalibus, Provincialibus, Universa-

libusque Conciliis specialibus, vel Generalibus, aliisque Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiæ Pientinensis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, stylis, usibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis illis, earumque Superioribus, et personis ac locis quibuscumque etiam specifica, et expressa, ac individua mentione dignis, sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, etiam Motu pari, ac consistorialiter, aut alias quomodolibet, etiam iteratis vicibus in contrarium præmissorum concessis, approbatis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut quæcumque alia exquisita forma ad hoc sevanda foret, illorum omnium, et singulorum tenores, formas, et clausulas etiam quantumvis amplas, pias, et privilegiatas præsentibus pro plene, et sufficienter, ac de verbo ad verbum nihil penitus omisso insertis, et specificatis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum omnium, et singulorum validissimum effectum hac vice dumtaxat latissime, et plenissime, ac sufficienter, nec non specialiter, et expresse harum serie derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides

§. Volumus autem, quod earumdem præsentium literarum transumptis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sygillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, et extra illud adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si originaliter exhibitæ forent, vel ostensæ.

Sanctio pœnalis

§. 13. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ absolutionis, exemptionis, liberationis, statuti, subjectionis, decreti, derogationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo sexagesimo quinto, quintodecimo Kalendas Februarii, Pontificatus Nostri Anno octavo.

DXXIII.

Dat. die 19. Februar. 1766. Ann. VIII.

Pragensem Archiepiscopum monet ne in sua Diœcesi sinat ut aliqua Ecclesia concedatur Lutheranis in qua ii libere possint publicas explere functiones

Venerabili Fratri Antonio Archiepiscopo Pragensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Nunciat Pontifex Archiepiscopo evulgatam famam de concedenda Lutheranis Ecclesia pro publici eorum cultus exercitio.

§. 1. De servanda Catholicæ Fidei integritate pro Apostolico munere Nostro sammopere soliciti vigilantiam tuam requirimus, in re, quæ ad ejusdem Fidei incolumitatem pertinet, et tua maxime interest. Rumor est Viennæ id nunc agi, ut Lutheranæ hæresis sectatoribus Pragæ concedatur Ecclesia, in qua ipsis libere liceat publico exercitio, nefariis contaminatam erroribus, suam colere Religionem. Quantum inde Res Catholica acceptura sit detrimenti si pravum ejusmodi consilium, quod Deus longissime prohibeat, perficiatur, non est cur Fraternitati tuæ declarare studeamus. Per se enim ipsa res clamat, tuque pro tua prudentia satis intelligis Ven. Frater, id tibi quantum exiberet negotij, si a venenatis pascuis prohibere velis oves tuæ fidei et custodiæ concreditas; quod quidem pro tuo zelo, flagrantique incorruptæ Fidei studio se maxime velle non ambigimus.

Eumdem Archiepiscopum obsecrat ne tantum in sua Diœcesi committi scandalum sinat.

§. 2. Quamobrem videto, quæsumus, inanis ne sit ejusmodi fama, an quidquam afferat veri: et si quidem non sit otiosarum hominum commentum, sed ex certis auctoribus comperias, tantum isthic impendere mali Catholicæ Ecclesiæ, ne reliqui tibi facias ad infringenda tam perniciosa, et Catholico nomini tam inimica consilia. Nos quidem certum haberemus, quod non nisi rumore nuntio accepimus, non pateremur Nostrum desiderari officium, et carissimæ in Cristo Filiæ Nostræ Mariæ Theresiæ Reginæ Apostolicæ ea de

re, qua in discrimen vocatur incolumitas Dominici Gregis et salus, nulla interposita mora, per literas Nostras pietatem excitaremus, quo minus sustineret tam grave rei Catholicæ vulnus infligi. Tuum est interea id quidquid est diligenter exquirere; et si quidem opus sit, antecapto tempore, tuo consilio et industria eorum conatus eludere, qui tam male consulunt Catholicæ Religioni. Tibi denique Ven: Frater eximiæ erga te benevolentiæ Nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die XIX. Februarij MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 22. Febr. 1766. Anno VIII.

DXXIV.

Episcopo Porti Divitis in Indiis respondet, qui gratulatus fuerat de Constitutione qua Societatis Jesu Institutum confirmatum extitit.

De hoc ipso argumento adsunt superius quam plures Epistolæ, et signanter videnda illa relata sub Num. DXVI. pag. 158. cum adnotatione ibi adnexa.

Venerabili Fratri
Mariano Episcopo Portus Divitis.

Clemens PP. XIII.

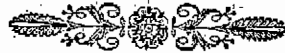
Venerabilis Frater salutem,
et Apostolicam benedictionem.

Cur fuerit Pontifex de hujus Instituti confirmatione sollicitus enunciat.

§. 1. Libentissime accepimus literas tuas, quibus ex tanto locorum intervallo gratulabundus Nobis occurris, susceptamque lætitiam tuam ex Constitutione Nostra qua Institutum Soc. Jesu denuo approbavimus et confirmavimus, Nobiscum quodammodo comunicatam voluisti. Profecto magnæ Nobis consolationi fuerunt plurimorum ex omni Natione, quæ sub cœlo est, Episcoporum literæ, quibus vehementer se lætatos esse denunciant, quod ea Constitutione eamdem Soc. Jesu atroci tempestate jactatam, in tranquillo ponere studuimus et quod maxime opus erat, injuriam propulsavimus, quam homines maledicentissimi pium ejusdem Societatis Institutum, et a Nostris fel. Rec. prædecessoribus cumulatum laudis, et approbatum, traducentes ut impium, Apostolicæ Sedi, atque adeo universæ Ecclesiæ temere obtulerunt.

Suam consolationem exprimit Pontifex pro insigni zelo quo Societas ista in remotissimas plagas Religionis propagationi incumbit.

§. 2. Nunc vero Nostrum duplicatur gaudium, cum ex remotissima ab orbe Nostro Regione, et sub alio cœlo quodammodo posita literæ Fraternitatis tuæ pædicatione summa Nobis efferunt, quam duras laboribus, gravibusque periculis ejus Soc: Clerici Regulares depellendam isthic susceperunt immanitatem atque barbariem, et mortalium Greges ab infelicibus vepretis et saltibus læta Domini pascua ad hanc usque diem adjuvante Domino traduxerunt. Illud præterea addis sæpe in Diœcesi tua accidisse, ut Apostolici Viri suo ipsorum sanguine Christianam sanxerint disciplinam, et inter acerbissimos cruciatus vitam amiserint. Ex his divinæ gratiæ triumphis habet profecto Societas Jesu, quamobrem abunde se in his consoletur malis, quæ illi modo creavit inimica Catholicæ Religionis factio. Deum interea precamur adsidue ut strenuos, impigrosque Operarios divina sua corroboret gratia, quorum opera impio Idolorum cultu ex istis Regionibus, paullatim sublato, detersisque fœdis superstitionibus, regnum Christi progagetur in dies. Nos eam Societatem unde tam uberes ad Catholicam Ecclesiam provenere fructus, et quotidie proveniunt, Apostolica auctoritate Nostra semper tutati sumus, semperque tutabimur, eamque tibi Ven. Frater commendamus majorem in modum; et Fraternitati tuæ intimo Nostri cordis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die vigesima secunda Februari MDCCLXVI Pontificatus Nostri Anno octavo.

DXXV.

Dat. die 4. Martii 1766. Anno VIII.

Prævia derogatione testamentariæ dispositioni Gundisalvi de Campo, qui Collegium Societatis Jesu in Civitate Ispalensi erigi jussit pro viginti Juvenibus, ac pro Religiosis ipsius Societatis Theologiam repetentibus, conceditur ut totidem Missionarii Societatis ejusdem subrogentur in eodem Collegio.

Dilecto filio Nostro Francisco S. R. E. Presbytero Cardinali de Solis nuncupato, Ispalensis Ecclesiæ ex concessione, et dispensatione Apostolica Præsuli

Dilecte Fili salutem, et Apostolicam benedictionem

Exponitur fundatio Ispalensis Collegii demandata a Gundisalvo del Campo.

1. §. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Joseph Baena Clericus Regularis expresse professus Societatis Jesu, et Moderator Provinciæ Beticæ ejusdem Societatis, quod alias tunc in humanis agens Gundisalvus de Campo Archidiaconus loci de Elepla nuncupati, et Canonicus, ac Vicarius Ispalensis, solemni contractu inito anno MDCXV. voluit, et mandavit, ut ex suis bonis erigeretur Collegium dictæ Societatis, vel Theologiam repetentibus, vel tertiæ probationis annum agentibus, ac statuit, ut interim duo alumni, atque unus vel alter ex Religiosis hujusmodi ibi degerent, quousque multiplicatis redditibus bonorum, necessarium ædificium constructum esset, ac omnia pro Collegio sustentando suppeterent, et alias prout in dicti Gundisalvi dispositione uberius dicitur contineri.

Preces porrectæ pro obtinenda testamentariæ dispositionis derogatione

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, tua præsertim munificentia, ejusdem Collegii ædificium omni ex parte nunc absolutum, et perfectum sit, atque omnia ad exequendam præfatam donantis dispositionem jam prompta, et parata reperiantur; Ipse vero Joseph exponens in bonum, ac utilitatem ejusdem Collegii cessurum esse putet, si vice, et loco Religiosorum Theologiam repetentium, et tertiam probationem agentium, totidem Religiosi Missionarii in dicto Collegio substituantur; nam in præsenti ob mutatam temporum, rerumque conditionem in dicta Provincia hujusmodi repetentes non extant, aliudque reperitur Collegium pro iis, qui tertiæ probationis sunt. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Annuit Pontifex ut loco Religiosorum Theologiam repetentium, totidem Missionarii in Ispalensi hoc Collegio subrogentur.

§. 3. Nos igitur dictum Josephum specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium Fratrum Nostrorum S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpetrum, qui relationem tuam super præmissis ad eosdem Cardinales transmissam attenderunt, consilio, circumspectioni tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis, vice, et loco Religiosorum hujusmodi, vel Theologiam repetentium, vel tertium probationis annum agentium, totidem Religiosos, qui sacris peragendis Missionibus, incumbant, pro tuo arbitrio, et prudentia, auctoritate Nostra Apostolica tenore præsentium gratis subrogare, et substituere possis, et valeas, firma in reliquis remanente memorati Gundisalvi dispositione, et salva semper in præmissis auctoritate dictæ Congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac omnibus, et singulis, ad quos spectat, et spectabit in futurum in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de Latere Legatos, Sedisque Apostolicæ Nuncios judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus supradicti Gundisalvi donatoris voluntate, quam quoad præmissa sufficienter, et expresse commutamus, ac constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis et quatenus opus sit dictæ Societatis, et Provinciæ etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis, superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum deroga-

toriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibus, et aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Anno Piscatoris die IV. Martii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 12. Mart. 1766. Anno VIII.

DXXVI.

Indulgetur ut Missæ a Canonicis Regularibus S. Salvatoris celebrari solitis in die obitus Præsbyterorum, Clericorum, et laicorum hujus Ordinis, in defunctorum animæ expiationem, habeantur, ac si ad Altare privilegiatum celebratæ fuissent.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Cum, sicut dilectus filius Clemens Ambrosi Abbas, ac modernus Procurator Generalis Canonicorum Regularium SSmi Salvatoris Ordinis S. Augustini Nobis nuper exponi fecit, aliquas missas in cujuscumque Presbyteri, Clerici, aut Laici ex Canonicis Regularbus dicti Ordinis diebus obitus, seu alio di unusquisque Canonicus Regulariis dicti Ordinis in sacro Presbyteratus Ordine constitutus celebrare debeat, aut soleat; ideoque dictus modernus Procurator Generalis missas hujusmodi coelestium munerum, quorum dispensationem fidei Nostræ credidit altissimus, elargitione a Nobis condecorari plurimum desideret. Nos piis ejusdem moderni Procuratoris Generalis votis hac in re, quantum cum Domino possumus, favorabiliter annuere volentes, supplicationibus ejus nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, ut quandocumque Sacerdos aliquis ex Canonicis Regularibus ejusdem Ordinis sacrosanctum missæ sacrificium vel in die obitus prædictorum presbyterorum, clericorum, et laicorum Regularium Ordinis hujusmodi pro illorum anima, quæ Deo in charitate conjuncta ab hac luce migraverit, celebrabit, missæ sacrificium hujusmodi animæ, pro qua celebratum fuerit, perinde suffragetur, acsi ad Altare privilegiatum fuisset celebratum, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus, et indulgemus. Non obstantibus, quatenus opus sit, Nostra, et cancellariæ Aposolicæ regula de non concedendis Indulgentiis ad instar, aliisque constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub anulo Piscatoris die XII. Martii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 22. Martii 1766. Anno VIII.

DXXVII.

Respondet Badensi Duci, qui nunciaverat Pontifici pacta inter se inita cum Durlacensi domo ad Catholicæ Religionis statum post suam mortem retinendum, spectantia.

Dilecto Filio Nobili Viro Augusto Georgio Marchioni Badensi

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili Nobilis Vir, salutem, et Apostolicam benedictionem

De pactionibus quas cum Durlacensi familia fecit Nobilitas tua, partem illam cum tuis literis ad Nos missam, læto animo legimus de conservando in Ditione tua, postquam mortalitatem expleveris, Cathoticæ Religionis statu. In iis purus, integerque cultus veræ fidei, quo te inter Principes Viros semper eximium præbuisti, tuæque pietatis lumen elucet Nunc Deo ingentes agimus gratias, quod tibi adfuit in consilio, eamque dedit mentem ut de retinendo in via salutis populo tibi subjecto bene sapienterque cogitaveris. Profecto quod prospiciens in posterum Catholicæ Religioni perpetuo

apud Vos conservandæ in eo statu quo nunc est voluisti consultum, id tibi dilecte Fili Nobilis Vir præcipuum in coelo parat locum, et in terris gloriam. Idcirco et Nobis et Catholicæ Ecclesiæ et Nobilitati tuæ factum istud pulcherrimum tuum gratulamur, quo nihil accidere Nobis jucundius, nihil Ecclesiæ evenire, ut nunc res sunt, præstabilius, nihil a virtute tua proficisci potuit unquam illustrius. Tibique, dilecte fili Nobilis vir, quem in Nostro paternæ charitatis gerimus sinu Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die vigesima secunda Martij MDCCLXVI. Pontificatus Nostri anno octavo.

DXXVIII.

Dat. die 22. Martii 1766. Anno VIII.

De eodem Argumento agit cum Elisabetha Augusta Marchionissa Badensi, cujus pietatem, et religionem comendat.

Dilectæ in Christo Filiæ Nobili Mulieri Elisabethæ Augustæ Marchionissæ Badensi.

Clemens PP. XIII.

Dilecta in Christo filia salutem, et Apostolicam benedictionem

Magna Nos cura liberaverunt dilecti Filii Nobilis Viri patrui tui literæ, quas nuper accepimus cum ijs pactionibus, quas fecit pijssimus Princeps cum Durlacensi Familia de Catholicæ Religionis perpetuo in ejus ditione retinenda statu, in quo eam relinquet ubi (utinam serus:) hinc ad æternam vitam abierit. Haec vero pactiones non ad præsentis modo temporis, sed ad æternam quoque piæ posteritatis et exemplum et gratiam, erunt vestræ pietatis, vestræque in rem Catholicam voluntatis et studij perenne monumentum. Te vero dilecta in Christo Filia Nobilis Mulier quibus laudibus prosequemur, quæ prosequamur patrui tui sensibus tanta verae religionis cura, tamque prolixa obsecundaveris voluntate? Sed in magnis opibus, quae ex ejusdem patrui tui haereditate ad Nobilitatem tuam evenient majorem pietati tuae paratam esse prospicimus laudem et gloriam nec dubitamus quin semper in tuarum usu divitiarum prae oculis bonorum omnium largitorem Deum ejusque cultum, et honorem iis habitura. Deum interea quanta possumus prece rogamus, te Patruumque tuum diutissime ut sospitet, et conservet incolumes: tibique dilecta in Christo Filia Nobilis Mulier, quam flagrantissimo paternae charitatis studio prosequimur, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima secunda Martij MDCCLXVI. Pontificatus Nostri anno octavo.

DXXIX.

Dat. die 29. Martii 1766. An. VIII.

Archiepiscopo Moguntino facultatem imploranti imponendi annuum tributum ditioribus, Religiosis Domibus, pro amplianda Moguntina Universitate, respondet, se ejus votis obsecundare non posse eo quia Religiosæ Domus Universitate minime utuntur.

Venerabili Fratri Emerico Archiepiscopo Moguntino S. R. I. Principi Electori

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

§. 1. Moguntinæ Universitatis augendæ jampridem novimus Fraternitatem tuam desiderio summo flagrantem; nec te idcirco satis possumus laudare, et quod sine cujusquam possit fieri querela, zelum in hac re tuum adjuvare maxime volumus. Quæ enim ad Universitatem amplificandam cogitas, omnia videmus in utilitatem vergere Ecclesiæ, et in Catholicæ Fidei tutelam. Sed ut zelum in hac re tuum magnopere laudamus, sic ea quæ Nobis adhuc proposuisti, veremur ut sint ad id quo tendis assequendum, satis accomodata consilia. Perpetuum expetis ut imponatur quibuscumque et cujuscumque Ordinis sint, locupletioribus Monasteriis in singulos annos tributum, quam pecuniam in aliter Cathedras constituenda, et Professores alendos insumeres. Verum magnopere considerandum est Ven. Frater, quantos in Regulari Clero querelas excitaremus, cum nihil Monachis cæterisque Regularibus Universitate opus sit, qui in suis ple- Enumerat querelas horituras quoties imploratum tributum Religiosis Domibus imponatur.

rique Domibus habeant Magistros quos audiant; ut parum æquum videatur, eos in rem, quæ sibi nulli sit usui, sumtum facere; contra qui omnem inde Seculares utilitatem capiunt omni onere abire imunes. Verendum etiam ne si indicta causa eos adigamus ad id conferendum tributum, turbæ excitentur, et Nos ejusmodi consilii demum pœniteat.

Suadet ut alia designet media pro Universitate amplianda, quæ Pontifex approbare non dedignabit.

§. 2. Quamobrem Ven. Frater cogitationes tuas alio convertas oportet, et aliud quidpiam tibi est reperiendum quod exequi possimus omnium bona cum gratia, nec ulli detur de Nobis conquerendi locus. Si quid tibi in mentem veniat ejusmodi, alacres Nos experiere ad tuum consilium adjuvandum. Et tua dignitas, et tuum de Ecclesiæ benemerendi studium, et Nostra ad morem tibi gerendum propensa voluntas, et ipsa denique res, quam laudabiliter molitur Fraternitas tua satis ac res stimulos Nobis addunt ad tibi navandam Apostolicam operam Nostram, qua te tamdem votis tui factum esse compotem gaudeamus. Et Fraternitati tuæ intimo Nostro cordis affectu Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatorio die Vigesima Nona Martii MDCCLXVI. Potificatus Nostri Anno Octavo.

Dt. die 9 Aprilis 1766. Anno VIII.

DXXX.

Super constitutione confirmatoria Instituti Societatis Jesu agit cum Episcopo Antiquerensi, et confirmationis causas enumerat.

Vide Epistolam relatam supra num. CDXXIV. et adnotationem in ea appositam.

Venerabili Fratri
Michaeli Anselmo Episcopo
Antiquerensi.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem,
et Apostolicam benedictionem.

§. 1. Accepta Constitutione Nostra qua pium Soc. Jesu Institutum ab hominum, Deum parum timentium, maledictis vindicavimus, scribis magnam te suscepisse lætitiam nec fuisse te existimaturum Episcopali tuo muneri satisfecisse, si non cum Nobis gratulatus esses, gratiarumque Nobis agendarum defuisses officio. Recte enim judicasti in hac causa, qua Clerici Regulares illius Societatis tantopere divexati fuerunt, non tam eorum rem agi quam universæ Ecclesiæ Apostolicæ Sedis. Quid enim Ecclesiæ magis injurium, quam Institutum illud appellare impium, quod qui sint professi plures illa in Sanctorum numerum retulerit, et ubique locorum omnes ejus Societatis ad præcipuas Sacri Ministerii partes ante hos ducentos annos ad hanc usque diem perpetuo adhibuerit? Quid Apostolicæ Sedi contumeliosius, quam idem Institutum a novendecim fel. rec. Romanis Pontificibus prædecersoribus Nostris probatum et laudatum, et ubique fere terrarum a Regibus et Principibus in eorum cujusque Ditione libentissime exceptum, et duorum sæculorum spatio loculentissimis opibus auctum, maximisque beneficiis cumulatum, atrocibus illud caluniis tamquam Ecclesiæ et sæculi potestatibus adversum criminari? Sed jam constat inter omnes, ab ea secta quæ veluti cancer serpit in Ecclesia, ejusque vites venerato dente depascitur, easdem artes, fallacias, et dolos ad Soc. Jesu excindendam esse adhibitas, quibus Ecclesiæ, et Catholicæ Fidei hostes jamdudum eamdem oppugnare sunt aggressi. Quamobrem Ven. Frater, tibi eam magnopere comendamus, et quidque ad eam Soc. defendendam, augendamque contuleris, id velimus existimes in animarum salutem et Ecclesiæ ædificationem te contulisse. Et Fraternitati tuæ intimo nostri cordis affectu Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris die Nona Aprilis MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 9. Aprilis 1766. Anno VIII.

DXXXI.

Designato Episcopo Quebecensi qui plures postulationes Pontifici direxerat respondet, postulationesque ipsas resolvit.

Dilecto Filio Oliverio Du Briand Quebecensi Episcopo Designato.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

Difficultates concrediti illi Episcopatus designat Pontifex, eumdemque hortatur, ut alacri Animo susceptum opus impleat.

§. 1. Si quantum ærumnarum sit perpessurus, cogitare illum oportet in primis, qui Episcopatum velit suscipere; tibi profecto gravissimum regendæ Quebecensis Ecclesiæ onus subeunte non mediocrem objicere debuit sollicitudinem illa consideratio, id tibi muneris esse gerendum in magnis asperitatibus rerum, et difficultatibus temporum; totoque tibi paratos esse labores corporis, et animi contentiones, ut plus oneris quam pars virilis postulat, impositum tibi fuisse videatur. Sed egregia tua in Deum pietas, et procurandæ proximorum salutis amor, et adsiduum precandi studium illam a Dei misericordia tibi gratiam eliciat, quæ opportune tuas recreet vires, et ubi intentiores tuæ sint curæ, ibi validiore præsto tibi fuerit Deus auxilio. Nobis quidem de eximia pietate et sapientia tua, et sanctificandarum animarum flagranti cupiditate, qua te mire incensum novimus, cogitantibus, magna spes est, Episcopales labores tuos in Quebecensi Ecclesia Christianæ rei magno futuros emolumento, cujus Ecclesiæ conveniendæ interea Deum precamur, ut secundissima navigatione perfuncto, det tibi Deus celerem copiam.

Referuntur Episcopi postulata, et Pontificiæ resolutiones.

§. 2. De tuis postulatis, illa quidem sunt ejusmodi, ut saluti animarum, et Ecclesiasticæ illius cum stabilitati, tum dignitati congruere videantur. Et quod ad primum attinet, per Congregationem VV. FF. Nostrorum S.R.E. Cardinalium Propagandæ Fidei præpositam ad te mitti jussimus documentum facultatis, quam ab præcipuas causas a te Nobis expositas tibi concessimus dispensandi in secundo consanguinitatis et affinitatis gradu. Deinde jubilei Bullam, sub Nostri Pontificatus initium a Nobis editam jussu Nostro memorata Congregatio curabit ad te perferri, ut Jubileum, cui nullus in Canadensi Regione proximo jactata bello esse potuit locus, in Ecclesia et Diœcesi Quebecensi denuo pubblicetur. Perplacuere tertium postulatum tuum, et ultimum, et tertio quidem declarari Nobis æquissimo rogas jure, Capitulum, quod vectigalibus et reditibus, quibus antea fruebatur, eversum sit, idcirco censendum esse deletum. Disertis igitur verbis edicimus et declaramus, Capitulum Quebecense statum suum non amisisse, sed nihilo firmum minus quam antea etiam nunc retinere semperque in posterum retenturum: adeoque Canonicos ejusdem Capituli in Domino adhortamur ut eosdem habeant, quos antea soliti erant habere conventus, et saltem in solemnibus, festis diebus adsint sacris functionibus quæ vel in Cathedrali, vel alia quavis Ecclesia, si ita res ferat ab Episcopo adsignanda celebranbuntur. Postremo de coadjutore tibi constituendo, libenter tibi morem geremus, ubi Nobis proposueris virum dignis eo munere virtutibus præditum, quem præterea Nuncius Noster, qui Lutetiæ Parisiorum Apostolicæ Sedis gerit negotia, probaverit. Denique tibi dilecte Fili, benevolentiæ erga te Nostræ pignus Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die nona Aprilis MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DXXXII.

Dat. die 21. Aprilis 1766. Anno VIII.

Prævia cujuscumque contrariæ consuetudinis abrogatione, mandat ut in Monasteriis Monialium S. Benedicti Congregationis Casino Bursfeldensis, recipi imposterum debeant puellæ non Nobiles.

Venerabili Fratri Cæsari Alberico Archiepiscopo Niceno ad tractum Rheni, et partes inferiores Germaniæ, Nostro, et Apostolicæ Sedis Nuncio.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Recensetur introductus abusus recipiendi tantummodo nobiles puellas.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii Ghutherus Abbas, ac Præses, aliique Monachi Congregationis Ordinis Sancti Benedicti Casino Burs-

feldensis nuncupatæ quod in omnibus Monasteriis Monialium prædictæ Congregationi in diversis Diœcesibus fundatis, ac præsertim in Monasterio Monialium Transaguensi nuncupato ejusdem Congregationis in Diœcesi Monasteriensi existente, contra primævam institutionem, fundationem, et piam fundatorum voluntatem, ac Constiones dicti Ordinis, Apostolica auctoritate confirmatas, inolevit abusus admittendi ad Religionis habitum tantummodo Nobiles Puellas.

Qui sane abusus in Monasterii perniciem redolet, quod Monialium numero ad officia obeunda necessario caret.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, his temporibus puellæ Nobiles potius sæculi oblectamenta sequantur, quam Regularem statum eligere cupiant, atque idcirco in Monasteriis prædictis adeo in dies Monialium Nobilium numerus minuatur, ut vix ipsæ ad obeunda munera, et officia eorumdem Monasteriorum sufficiant, ac Monasteria hujusmodi, deficientibus Monialibus, deficere quoque possint. Qua de re dicti exponentes hujusmodi abusum recipiendi in Monasteriis memoratis puellas tantummodo Nobiles, avertere, ac penitus removere plurimum desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex indulget, et mandat ut futuris temporibus recipi in Monasterio Transaguensi hujus Ordinis debeant etiam puellas non Nobiles.

§. 3. Nos igitur eosdem exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuriis, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium fratrum Nostrorum S.R.E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum et Regularium præpositorum, qui relationem tuam super præmissis ad eosdem Cardinales transmissam attenderunt, consilio, Fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis, et quatenus id expedire censueris, virtute sanctæ obedientiæ, ac sub aliis prudentia tua injungendis pœnis, præcipias, et mandes, ut in posterum in supradicto Monasterio Monialium Transaguensi ordinis Sancti Benedicti memoratæ Congregationis admittantur ad suscipiendum habitum regularem, et recipiantur eæ quoque puellæ, quæ Nobiles non sint. et ita futuris temporibus servandum fore pro tuo arbitrio, et conscientia indulgeas, atque concedas, salva tamen semper in præmissis auctoritate prædictæ Congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et spectabit in futurum plenissime suffragare, et ab eis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis, per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de latere legatos, et Sedis Apostolicæ Nuncios, sublata eis, ut eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non quatenus opus sit dictorum Monasteriorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis. et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis, superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis, clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die XXI. Aprilis MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 28. April. 1766. Anno VIII.

DXXXIII.

Literæ Processus in Die Cenæ Domini publicatæ

Quoad præsentium literarum pubblicationem a prædecessoribus Pontificibus, et ab ipso Clemente XIII. factam superioribus Annis, vide Constit. eamdem diei 20. Maii 1764 relatam Tomo II. sub. Num. CDXV. pag. 461., et adnotationem in ea appositam

Clemens Episcopus

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

§. 1. Pastoralis Romani Pontificis vigilantia, et sollicitudo (*omittitur tenor harum literarum, jam relatus locis citatis in superiori adnotatione, quum omnino similis sit præsentibus*)

Dat. die 30. Aprilis 1766. Anno VIII.

DXXXIV.

Archiepiscopo Pragensi respondet, qui falsam declaraverat vocem de Ecclesia tradenda Lutheranis in Diœcesi Pragensi pro eorum cultu explendo.

Hujus Pontificis literæ quibus de præfatæ Ecclesiæ Lutheranis traditione rumor increbuisse Pontifex Archiepiscopo Pragensi significaverat, relatæ superius a Nobis sunt sub N. DXXIII. pag. 170.

Venerabili Fratri Antonio Petro Archiepiscopo Pragensi

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Clemens PP. XIII.

Si Fraternitatas tua cogitet quæ per hos paucos annos Dominico Gregi evenerint mala, si pericula præterea circumspiciat, quæ metum ingeiunt, ne Ecclesia, quod Deus prohibeat, gravioribus adhuc conflictetur aerumnis, minime mirum tibi videatur Nos rumore illo, de quo tibi scripsimus proximis literis Nostris, nonnihil esse commotos: quamquam de timore Nostro multum detrahebat carissimæ in Christo filiæ Nostræ Mariæ Theresiæ Reginæ Apostolicæ singularis pietas, et Catholicæ Religionis in omnibus regionibus, quas habet in Ditione sua, conservandæ, egregium studium atque præcipuum; magnamque fiduciam in tuo Ven. Frater flagrantissimo zelo habebamus, et semper habebimus. De quo zelo tuo tam Nobis extant, et luculentissima documenta in tuis iis literis, quas de Ecclesiæ, et Diœcesis tuæ statu haud ita pridem dedisti ad Congregationem Tridentinæ Synodi, interpretem; ut te incolume, et sospite, nihil detrimenti existimemus isthic importari quidquam posse Catholicæ Fidei. Sed omni Nos metu liberaverunt proximæ tuæ literæ magnamque consolationem cœpimus, non modo quod ex ijs intelleximus, nihil tale, quod timebamus adversus rem Catholicam isthic moveri, sed quod eas etiam animadvertimus insignibus notis impressas tuarum Episcopalium virtutum, in quibus, omni posito nutu jure Nobis videtur Apostolica Nostra cura posse conquiescere. Et Fraternitati tuæ quam in Nostro charitatis gerimus sinu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die trigesima Aprilis 1766 Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DXXXV.

Dat. die 30. Aprilis 1766. Anno VIII.

Declaratur quod pro furtis commissis in valetudinario Archiospitalis S. Spiritus in Saxia de Urbe, asyli immunitas minime sufragetur.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit Venerabilis Frater Ludovicus Patriarcha Antiochenus, et Præceptor, seu Commendatarius Archiospitalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, puod juxta inveteratam consuetudinem a ministris ejusdem Hospitalis ii, qui furta in dicto Hospitali committunt consignati semper fuerunt exequtoribus tribunalis Gubernii Almæ Urbis prædictæ, absque eo, quod nemo unquam reclamaverit, aut loci immunitatem opposuerit. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, novissimis temporibus super hujusmodi immunitate orta quæstio fuerit, et quam

Licet antiquitus, qui in hoc valetudinario furtum comisisset asyli beneficio minime, juvarentur, attamen posterioribus temporibus ea super re dubia excitari coeperunt.

maxime necessarium sit propter furta, quæ in dies ibidem contigere solent, quæstionem hujusmodi, ac quamcumque in hac re dubietatem penitus dirimere, Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut dicti Hospitalis quieti, atque in eo ægrotantium, illisque inserventium ministrorum tranquillitati providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Declarat Pontifex nemini immunitatem asyli suffragare debere pro furtis comissis in hoc valetudinario.

§. 2. Nos igitur ipsum exponentem specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, dictum Archiospitale Sancti Spiritus in Saxia de Urbe pro furtis in Valetudinario patratis tam pecuniarum, quam aliarum rerum illius usui destinatarum, aut ad inservientes, infirmosque pertinentes, nemini posthac ad asyli immunitatem suffragari posse auctoritate Apostolica tenore præsentium constituimus, decernimus, et declaramus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, ac fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, quæ Nostris præsentibus literis adversantur, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem ut sanctio hajusmodi in lapide inscripta primo dicti Archiospitalis aditu ad perpetuam memoriam affigatur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die xxx. Aprilis MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno octavo.

DXXXVI.

Dat. die 30. April. 1766. Ann. VIII.

Monachis in domo Carthusiæ Majoris Diœcesis Gratianopolitanæ degentibus indulgetur ut a quolibet Antistite Catholico promoveri ad Ordines etiam Sacros possint, indulta eidem Antistiti a Domus Priore, seu Ministro Generali totius Ordinis eligendo, ut vasa, sacras supellectiles, cæteraque in Ecclesia prædicta existentia, benedicere possit facultate.

Dilecto filio Priori Carthusiæ Gratianopolitanæ Diœcesis.

Clemens Papa XIII.

Dilecte fili salutem, et Apostolicam benedictionem.

Hoc idem indultum a Paulo V. primitus concessum ad quinquennium, confirmatum postmodum a quampluribus successoribus fuit

§. 1. Exponi Nobis nuper fecisti, quod dudum postquam fel: rec: Paulus Papa V. prædecessor Noster, ut in spirituali Monachorum in domo Carthusiæ Majoris Gratianopolitanæ Diœcesis degentium commoditati melius consuleretur, opportune providere volens, supplicationibus sibi tunc porrectis inclinatus de tunc existentium S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum consilio, omnibus, et singulis dictæ domus Monachis pro tempore existentibus idoneis repertis, et quibus aliud non obstitisset impedimentum, ut servatis alias servandis, a quocumque Catholico Antistite gratiam, et communionem Sedis Apostolicæ habente, quem ad id a pro tempore existente dictæ domus Priore, qui Minister Generalis totius Ordinis Carthusiensis esse consuevit, toties quoties opus esse videretur ad eamdem domum vocari contigisset, ad omnes tam Minores, quam Sacros, et Presbyteratus Ordines intra ipsius domus Ecclesiam, servatis a jure temporibus, seu etiam extra tempora hujusmodi, aliquibus Dominicis, seu aliis festivis diebus se promoveri facere libere, et licite valerent, ac eidem Antistiti ordines hujusmodi, alias tamen juxta formam Sacrorum Canonum, et decreta dicti Concilii, illis impendendi, super quo ejus, et pro tempore existentis Prioris prædicti conscientias oneravit, facultatem auctoritate Apostolica concesserat. Ac propterea eidem Antistiti, ut Ecclesiam prædictam, atque illius Altaria, Calices, Patenas, vasa, vestes, cæteraque paramenta, et ornamenta Ecclesiastica, quoties opus fuis-

set, consecrare, et benedicere, polluta reconciliare, et alia Pontificalia munera exercere, sicuti locorum Ordinarii, Pontificali dignitate præditi, solent, posset, et vaeleret ad quinquennium inde proximum indulxerat, tam dictus Paulus, quam re: me: Urbanus VIII., Innocentius X. Alexander VII. Clemens X. Innocentius XI. Innocentius XII., Clemens XI., Innocentius XIII., Benedictus XIII., Clemens XII. et Benedictus XIV. prædecessores Nostri concessionem, et indultum hujusmodi de quinquennio in quinquennium respective prorogarunt, seu de novo concesserunt, prout Nos pariter concessionem, et indultum hujusmodi ad quinquennium prorogavimus, seu de novo concessimus, et alias prout in eorumdem Pauli, Urbani, Innocentii, Alexandri, Clementis X., Innocentii XI., Innocentii XII., Clementis XI., Innocentii XIII., Benedicti XIII., Clementis XII., Benedicti XIV. prædecessorum, et Nostris in simili forma Brevis die XXV. Junii MDCCLIX. desuper expeditis literis, quarum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressos, et insertos haberi volumus, prout fusius continetur.

Preces porrectæ pro præcitati indulti prorogatione, et Apostolica in id indulgentia.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, ultimi quinquennii a Nobis, ut præfertur, prorogati, seu concessi finis instet, seu jam expiraverit, causæ vero propter quas licentiæ prædictæ alias emanarunt, etiam nunc durent, cupiatque propterea in præmissis a Nobis provideri, et ut infra indulgeri. Idcirco Nos te specialis favore gratiæ prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurristi, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus tuo nomine Nobis humiliter porectis inclinati, concessionem, et indultum hujusmodi a memoratis Paulo, Urbano, Innocentio X., Alexandro VII., Clemente X., Innocentio XI., Innocentio XII., Clemente XI., Innocentio XIII., Benedicto XIII., Clemente XII., Benedicto XIV. prædecessoribus Nostris, et a Nobis sicut præmittitur, factam, et prorogatam, seu de novo concessam ad aliud quinquennium proximum tantum, auctoritate Apostolica, tenore præsentium prorogamus, extendimus, et ampliamus, seu de novo concedimus. Nec non omnibus, et singulis Monachis prædictis, licentiam, et facultatem, ac indultum, ut durante dicto quinquennio per præsentes prorogato, seu de novo concesso, a quocumque Catholico Antistite gratiam, et communionem easdem habente intra domus prædictæ Ecclesiam, seu Cappellam eidem Antistiti benevisam, ad omnes tam Minores, quam Sacros etiam Presbyteratus Ordines, ut præfertur, se promoveri facere, eidem vero Antistiti, ut Ecclesiam prædictam, atque illius Altaria, Calices, Patenas, aliaque paramenta, et ornamenta Ecclesiastica prædicta benedicere, nec non Sacramentum Chrismatis omnibus, et singulis famulis in dicta domo degentibus conferre, aliaque præmissa facere, et exercere, servata alias in omnibus, et per omnia prædictarum literarum forma, et dispositione, libere, et licite possint, et valeant, auctoritate, et tenore præsentis itidem de novo concedimus, et impertimur.

Derogatio contrariorum.

§. 3. Non obstantibus omnibus, et singulis illis, quæ in dictis literis commissa sunt non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die xxx. Aprilis MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DXXXVII.

Dat. die 7. Maii 1766. An. VIII.

Mediolanensem Archiepiscopum hortatur ut strenue resistat injuriosis conatibus laicæ potestatis adversus Ecclesiam.

Dilecto Filio Nostro Josepho Tit. S. Mariæ supra Minervam S. R. E. Presbytero Cardinali Puteobonello nuncupato Archiepiscopo Mediolanensi.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili salutem,
et Apostolicam benedictionem

Eum comonet de evulgato rumore erigendi Mediolani Typographiam a Laica tantummodo censura dependentem.

§. 1. Ingruentibus in dies atrocioribus Ecclesiæ Dei calimitatibus, et erumnis, ille Nos gravissime conficit dolor, quod ipsi S. Matris Filii talia moliantur, e quibus oriantur omnino necesse est malorum omnium, quæ luctuosissima habentur et maxima. Nunc enim qnid apud Vos designatur? Typographiam isthic a seculari potestate institui non ex inani rumore sed certis auctoribus intelleximus; in qua omnis generis libris non amplius ab

Ecclesiasticis censoribus, sed ab iis tantum quos eadem laica potestas præfecerit, examinandi, te primario Pastore, et hæreticæ pravitatis Inquisitore inconsultis et insciis, imposterum excudantur.

Quantum periculosum Religioni sit, Ecclesiasticos censores in re Typographica removere.

§. 2. Quo quid Ecclesiæ contumeliosius, quid gregi dominico exitialius? cum a re typographica, unde doctrinæ omnes longe lateque emanant in vulgus, illi amoveantur, quos Orthodoxæ Fidei morumque custodes Ecclesia constituit. Postulare videbatur Nostrorum iniquitas temporum, cum incridibili Christianæ Religionis et Catholicæ Fidei pernicie debacchatur quidvis opinandi effrenata licentia, ut ad luendam pietatis doctrinam ab Ecclesia duplicarentur excubiæ. Ecce autem a seculari potestate ipsa Ecclesia pellitur a custodia, et duo tantum censores adhibentur, quibus omnium approbandorum cujuslibet argumenti librobrum nullis circumscripta finibus datur facultas.

Archiepiscopum hortatur ut veterem in hac re Ecclesiæ disciplinam custodiat, et vindicet.

§. 3. Quamobrem dilecte Fili Noster, tua nunc exprompta pietate opus est et animi fortitudine; tuumque zelum, et tuendæ Ecclesiasticæ potestatis in hac re flagrantissimum studium ab Episcopali virtute tua majorem in modum requirimus; ut tuo consilio et opere ad nihilum redignatur ejusmodi perniciosi conatus, quibus in extremum videtur aducta discrimen Catholica Fides, et universa Christiana Religio. Quid enim malorum non erit pertimescendum, si sacrum doctrinæ depositum Romano Pontifici, et primariis Pastoribus traditum, vel ab eorum manibus laica potestas eripiat, vel iis adimat ejusdem sacri depositi custodiendi facultatem et copiam?

Quam sane disciplinam, regulis datis, defendere caverunt Concilia quamplurima, et præsertim Lateranense, ac Tridentinum.

§. 4. De qua Orthodoxæ doctrinæ incolumitate servanda œcumenicæ Synodi ac præsertim Lateranensis et Tridentina vehementer solicitæ, sapientissimas de edendis in publicum libris regulas providentia summa præscripserunt, quas omnes funditus deletas esse oportet, si Censores, et Typographi a laica tantummodo potestate huic rei præficiantur, quorum facultas neque ab Episcopo, neque ab Inquisitore pendeat; qui quoslibet libros quamcumque tradentes disciplinam suo arbitratu probent; quorum denique auctoritate, ac permissu, inscia, et inconsulta Ecclesia, et quod haud ita raro contigerit, etiam invita, prælo excusi libri in publicum prodeant.

Archiepiscopum a defendenda Ecclesiastica hac disciplina haud desistere posse suadet jusjurandum ab eo emissum in Pastoralis officii assumptione.

§. 5. Quantis vero intersit, ne libri evulgentur, quos Ecclesiastica potestas non antea probaverit, illud exemplo esse potest, quod ubi examinandorum, qui prælo sint excudendi, nullus Ecclesiæ relictus est locus maximam Christiana Religio, et Catholica Fides a teterrimis et flagitiosissimis libris acceperit cladem. Supervacaneum ducimus, dilecte Fili Noster commemorare, quid cum Episcopalibus Mysteriis initiarere, de servanda in Dominico Grege Catholicæ doctrinæ incolumitate Christo Jesu Domino Nostro ejusque sponsæ Ecclesiæ sanctæ promiseris; nec acriores cohortationis Nostræ stimolos pietati tuæ admovendos existimamus, ut omnes zeli tui nervos intendas, ad hanc depellendam, quæ Ecclesiæ imminet, fœdissimam tempestatem.

In proposita defensione præstanda, conjuncto labore cum Inquisitione contra hereticam pravitatem, procedendum esse insinuat.

§. 6. Illud autem esse te monitum volumus, ut Dilectio tua, et Inquisitoris solicitudo in hac re ita procedatis, ut neuter vestrum inscio altero et inconsulto, quidquam consilij capiant, vel aliquid moveat; sed paribus et consentientibus utriusque vestrum voluntatibus omnia a vobis fiant, quæ in hac re facienda esse existimabitis. Quod ad Nos attinet, Deo adjutore nihil Nobis reliqui faciemus ad Nostram adversus hujusmodi exitialia molimina potestatem auctoritatemque Apostolicam exerendam; nec quidquam a Nobis vos desiderare patiemur studii Nostri, et officij; quo in hoc gravissimo negotio et maximo, vester zelus, vestra pietas, vestra sedulitas et industria quam maxime adjuventur. Tibique dilecte Fili Noster, intimo nostri cordis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die Septima maij MDCCLXVI. Pontificatus Nostri anno octavo.

DXXXVIII.

Dat. die 13. Maii 1766. Anno VIII.

Beatificatio Servi Dei Simonis de Roxas Sacerdotis Professi Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum calceatorum.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Proœmium.

§. 1. Admonet Nos claviger Regni cœlestis Apostolorum Princeps Pe-

trus (1) tamquam advenas, et peregrinos conversari in hoc sæculo, abstinentes a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam (2), ut jam non desideriis hominum, sed voluntati Dei, quod reliquum est temporis, in carne vivamus. Considerandum igitur, et assidue cogitandum (3) non habere hic Nos manentem Civitatem, sed futuram inquirere (4) corporis quidem pondere gravatos in terris detineri, sed conversatione nostra in Cœlis esse. Illuc cogitationes, et curas omnes conversas, atque intentas esse oportet, et peregre constitutos properandum in patriam regredi. Nam memores jam in sacro Baptismi lavacro satanæ, et mundo, ejusque pompis, atque operibus renunciasse, debemus diabolica omnia vitare contagia, sancta, recta, ac Divina sequi, mundana omnia veluti aliena respuere, superna solum desiderare, temporalia despicere, æterna quærere, terrena fastidire, cœlestia amare.

Enumerantur insignes Servi Dei virtutes.

§. 2. Apostolicis præceptis instructus, et cœlestibus disciplinis eruditus id totum, donec in mortali corpore moratus est, divina opitulante gratia, Servus Dei Simon de Roxas eximie in se completum, ac perfectum ostendit. Etenim pueritia, et adolescentia pie, ac innocenter exacta, quo longius se a mundanis rebus abduceret, ingressus est Ordinem Fratrum SSmæ Trinitatis Redemptionis Captivorum Calceatorum nuncupatorum, et in eo voto castitatis, paupertatis, et obedientiæ solemniter emissis, renuncians ex animo, ac valedicens concupiscentiæ carnis (5), concupiscentiæ oculosum, et superbiæ vitæ, se, suaque omnia immortali Deo dedicavit. Atque ita ab omni eo, quod in mundo est, liber, et solutus, quod ore promiserat, opere adimplens, arduum Christianæ perfectionis iter generosus Athleta arripuit. Divino autem auxilio roboratus, et patrocinio Beatæ Mariæ semper Virginis, erga quam intima animi devotione, et humili ferebatur affectu, suffultus, quotidie de virtute in virtutem proficiens, et præcipue in humilitatis studio, in paupertatis amore, misericordia in miseros, charitate erga Deum, fide, spe, aliisque virtutibus mirum in modum adeo progressus est, ut non solum inter suos, sed etiam apud omnes Hispaniæ populos Sanctitatis fama late claresceret. Hac autem permotus cl. me. Philippus III. Hispaniarum Rex Catholicus, eum in Regiam Aulam accivit, ut in periculoso tot populorum regimine, et orationibus apud Deum, consiliis, et monitis inter homines adjuvaret, quo in difficili regnandi munere, veluti in lubrico, et fallaci itinere, rectum vitæ suæ cursum ad Dominum tuto dirigere posset. Itaque Vir Dei in Regali Aula positus tanquam lucerna super Candelabrum, jacentibus in tenebris sæculi lumen attulit, et ambulantibus in via salutis exemplo suo præluxit. Nam inter Aulicas delicias, Regiosque splendores servi Dei Simonis, qui jam animo exiverat ad Jesum extra castra hujus sæculi, improperium ejus, nempe Crucem Domini portans, humanis, ac terrenis rebus posthabitis, penitusque abjectis, una cogitatio, et una cura fuit gloriam Dei, et salutem animarum procurandi. Quare, ut aliorum animis Divinæ Majestatis timorem, ac reverentiam ingereret, et ab amore terrenarum rerum abstractos, ad dilectionem Dei, quantum in se erat, adduceret, nihil fuit laboris, diligentiæ, industriæ, ac sollicitudinis, sicut insignia ipsius facta testantur, quod strenuus, ac fortis contra diabolicos impetus, et fallaces mundi, et carnis illecebras non impenderit.

Quorum virtutum intuitu Sacra Congregatio Sacris Ritibus præposita, ad Venerabilis Servi Dei Beatificationem tuto procedi posse constituit.

§. 3. Ut autem tot excellentium virtutum Servi Dei exempla, quæ in diebus peregrinationis suæ viventes ea ætate homines adeo juverunt, posteris quoque prodesse possint, Nos, qui superna dignatione universo Dominico Gregi, licet immerito, et viribus impares, præpositi sumus, Apostolicæ servitutis Nostræ partes esse ducimus, tanti Viri honorem, atque venerationem ad Omnipotentis Dei gloriam, et Ecclesiæ suæ decus, ac spiritualem fidelium ædificationem, quantum Nobis ex alto conceditur, promovere. Cum itaque mature, diligenterque discussis, atque perpensis per Congregationem Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus præpositorum processibus, rite, ac recte confectis super vita, Sanctitate, et virtutibus heroicis, quibus idem Servus Dei multipliciter claruisse, nec non miraculis, quæ ad ejus intercessionem, et ad manifestandam hominibus illius Sanctitatem a Deo patrata fuisse asserebantur, eadem Congregatio coram Nobis constituta, auditis etiam Consultorum suffragiis, uno

(1) Petr. c. II. v. 11.
(2) Ibid. c. IV. v. 20.
(3) Hebr. c. XIII. v. 140.
(4) Philip. c. III. v. 21.
(5) Joann. II. v. 16.

spiritu, unaque voce censuerit posse, quandocumque Nobis videretur, prædictum Servum Dei Beatum declarari, cum consuetis gratiis, et Indultis.

Pontifex hanc resolutionem approbando, et votis Christianorum Principum obsecundando, mandat ut Venerabilis hic Servus Dei Beati nomine deinceps nuncupetur.

§. 4. Hinc est, quod Nos piis, atque eximiis carissimi in Christo filii Nostri Karoli Hispaniarum Regis Catholici, tum etiam carissimæ in Christo filiæ Nostræ Elisabethæ earumdem Hispaniarum Reginæ Catholicæ Viduæ ejus Genitricis, et carissimi pariter in Christo filii Nostri Ferdinandi Utriusque Siciliæ Regis, dictorum Karoli Regis, et Reginæ Elisabethæ respectivi filii, et nepotis, nec non universorum Venerabilium Fratrum Archiepiscoporum, et Episcoporum Ecclesiarum Regnorum Hispaniæ, ac totius insuper præfati Ordinis Fratrum SSmæ Trinitatis Redemptionis Captivorum tum Calceatorum, tum Excalceatorum nuncupatorum supplicationibus Nobis super hoc humiliter porrectis, paterna benignitate annuentes, de memoratorum Cardinalium consilio pariter et assensu, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus, et indulgemus, ut idem Dei Servus Simon de Roxas in posterum Beati nomine nuncupetur, ejusque corpus, et Reliquiæ venerationi Fidelium (non tamen in Processionibus circumferenda) exponantur.

Plura decernit, quæ noviter adlecti Beati venerationem, illiusque celebrandam festivitatem respiciunt.

§. 5. Immagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur, ac de eo recitetur officium et Missa celebretur de Confessore non Pontifice singulis Annis, juxta Rubricas Breviarii, et Missalis Romani die XXVIII. Septembris, cum dies XXIX. ejusdem Mensis, qua ipse Servus Dei Spiritum Creatori reddidit, festo S. Michaelis Arcangeli impedita reperiatur. Porro recitationem Officii, et Missæ celebrationem hujusmodi fieri concedimus in locis dumtaxat infrascriptis, videlicet in Urbe Vallisoletana, ubi Servus Dei natus est, et in Oppido Matritensi Civitate nuncupato ubi Venerabile ejus Corpus requiescit, et in utraque Diœcesi Vallisoletana, et Toletana ab omnibus utriusque sexus Christifidelibus tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad horas Canonicas tenentur, ac in toto Ordine præfato SSmæ Trinitatis Redemptionis Captivorum tam Fratrum Calceatorum, quam Excalceatorum nuncupatorum, et quantum ad Missas attinet, etiam a Sacerdotibus ad Ecclesias ejusdem Ordinis confluentibus. Præterea primo dumtaxat anno a datis hisce literis, et quoad Indias, a die, quo eædem literæ illuc pervenerint, inchoando, in Ecclesiis locorum, ac Civitatum, et Diœcesum, et Ordinis prædictorum respectivæ solemnia Beatificationis, ejusdem Servi Dei cum Officio, et Missa sub ritu duplici majori, die ab Ordinariis respective constituta intra sex Menses promulganda, postquam tamem in Basilica Principis Apostolorum de Urbe celebrata fuerint eadem solemnia: pro qua re die XIX. currentis Mensis assignamus, pariter celebrandi facimus potestatem.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, ac Decretis de non cultu editis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu Secretarii prædictæ Congregationis Cardinalium subscriptis, et sigillo Præfecti ejusdem Congregationis munitis, eadem prorsus fides ab omnibus, et ubique tam in judicio, quam extra illud habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die decima tertia Maii Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Sexto, Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DIXL.

Dat. die 17. Maii. 1766. Anno VIII.

Dismembratio decem Conventum Ordinis B.M.V. de Monte Carmelo ex Provincia Minori Poloniæ ejusdem Ordinis, et erectio eorumdem in separatam Provinciam Lituanam deinde nuncupandam.

Venerabili Fratri Antonio Archiepiscopo Ephesino apud carissimum in Christo filium Nostrum Stanislaum Augustum Poloniæ Regem Illustrem, Nostro, et Apostolicæ Sedis Nuncio.

Clemens PP. XIII,

Venerabilis Frater
Salutem, et Apostolicam benedictionem

Recensentur incomoda modo obvenientia ex nimia extensione Provinciæ Minoris Poloniæ hujus Ordinis.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii Fratres Nationis Lituanæ Provinciæ Minoris Poloniæ Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, quod cum eadem Provincia a finibus Ungariæ ad fines usque Curlandiæ se protendat, in eaque consistant decem Conventus Nationis Lituanæ, itaut propter tam ma-

gnam locorum distantiam, non solum graves requirantur impensæ in visitationibus Conventuum, quæ a Provincialibus peraguntur; verum etiam Provinciales ipsi haud facile possint opportunum cum celeritate exhibere remedium in deordinationibus, quæ non sine damno Regularis observantiæ, et dicti Ordinis dedecore in dies eveniunt: quinimo cum inter Nationem Polonam, et Lituanam vigeat quædam animorum aversio, quæ plerumque inter finitimos populos oriri solet, hinc inter utriusque Nationis Religiosos faciliter quærimoniæ excitantur, quæ non solum edificationis nequaquam sunt Christifidelibus, sed ipsis aliquando scandalum afferunt, pluriesque evenit, quod Provinciales, potius quam commune dicti Ordinis bonum præ oculis habentes, peculiari favore prosequuti sunt Conventus minoris Poloniæ, quoties ipsi ejusdem Nationis erant, ac respective Conventus Lituaniæ, in casu, quo hujus Nationis Provinciales fuerunt. Qua de re cum in Religiosis ipsis renitentia oriatur in parendo Superiori, qui alterius Nationis sit, deficit in Provincia hujusmodi mutua illa concordia, atque tranquillitas ex quibus bonum Religiosæ Communitatis potissimum constituitur.

Quæ sane mala facile amoverentur per separationem decem Conventuum Provinciæ Lituanæ a Provincia Minoris Poloniæ.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat tot amoverentur mala, quoties diminuta nimia ejusdem Provinciæ magnitudine, decem Conventus Nationis Lituaniæ, Vilnensis scilicet, Lidensis, Zaswicensis, Kolesuicensis, Minscensis, Wladislaviensis, Lincowiensis, cum residentia in Chwatoynie ab aliis octo Conventibus Polonorum ejusdem Provinciæ dividantur, ac separentur, et in novam Provinciam dicti Ordinis Lituanam nuncupandam erigantur; quippe quia Provinciales pro tempore existentes utriusque Provinciæ utilius, et commodius propriam respective Provinciam gubernare poterunt; Religiosi vero Superioribus suæ Nationis libenter, ac diligentius obtemperare non recusabunt. Nobis propterea dicti exponentes humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex Apostolico penes Polonæ Regem Nuncio facultates impertitur exoptatæ divisionis peragendæ, et novæ Provinciæ Lituanæ erigendæ.

§. 3. Nos igitur eosdem exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excomunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, audito etiam Venerabili fratre Nostro Friderico S. R. E. Cardinali Episcopo Portuensi ejusdem Ordinis apud Nos, et Apostolicam hanc Sanctam Sedem Protectore, Fraternitati tuæ per præsentes committimus, ut veris existentibus narratis, et dummodo in dicti Ordinis, atque Provinciæ bonum, et utilitatem id expedire in Domino judicaveris, atque etiam auditis, et vocatis iis, quos vocandos esse censueris, prædictos decem Conventus Lituanæ Nationis, nempe Vilnensem, Lidensem, Zaswicensem, Kolesuicensem, Minscensem, Wladislaviensem, Lincowiensem, Pampianensem, Rosieynensem, Kieydonensem, cum residentia in Chwatoynie a Provincia minoris Poloniæ dicti Ordinis, auctoritate Nostra Apostolica dividas, dismembres, ac in perpetuum separes, et in aliam Provinciam ejusdem Ordinis Lituanam nuncupandam, quæ a propriis Provincialibus, cæterisque Superioribus juxta dicti Ordinis statuta eligendis, nominandis, et deputandis, in posterum regi, et gubernari debeat, dica auctoritate perpetuo erigas, constitues, et deputes, eosdemque Conventus una cum dicta residentia perpetuo a memorata Provincia minoris Poloniæ separatos, et divisos, atque ex eis aliam Provinciam Lituanam nuncupandam de novo perpetuo erectam, et constitutam, pari auctoritate, quocumque recursu, et appellatione remotis, declares, et pronuncies.

Peculiares providentiæ servandæ in sequelam hujus indultæ divisionis Provinciarum.

§. 4. Fratribus vero utriusque Provinciæ minoris scilicet Poloniæ, ac alterius Lituanæ, ut præfertur, erigendæ, qui votum, sive suffragium in dicta Provincia minoris Poloniæ habebant, et ferebant, in posterum iisdem modo, et forma, quibus illo in eadem Provincia frui, et gaudere poterant, pari modo in propria cujuslibet Provincia uti, frui, et gaudere valeant auctoritate prædicta itidem concedas, ac decernas. Insuper dictæ novæ Provinciæ, ut præmittitur, erigendæ, et constituendæ, ejusque Conventibus, Domibus, ac Provincialibus, cæterisque Superioribus pro tempore existentibus, ac fructibus, et personis quibuslibet, ut omnibus, et singulis privilegiis, gratiis, exemptionibus libertatibus, immunitatibus, prærogativis, præeminentiis, indulgentiis, et indultis, quibus aliæ ejusdem Ordinis Provinciæ, illarumque Conventus

Domus, Superiores, et Fratres, aliæque personæ tam de jure, usu, et consuetudine, quam alias quomodolibet utuntur, fruuntur, et gaudent, ac uti frui, et gaudere possunt, et poterunt in futurum, pari modo, et absque ulla prorsus differentia, uti frui, et gaudere libere pariter, et licite possint, et valeant respective eadem auctoritate similiter perpetuo concedas, et indulgeas. Impertientes tibi ad effectus prædictos omnes, et quascumque facultates necessarias, et opportunas. Volumus propterea quod præstationes, seu contributiones, quæ a quolibet Provinciæ dicti Ordinis Conventu suppeditari illius Provinciali, in posterum pariter a duobus Conventibus Nationis Lituanæ, ut præfertur, a Provincia minoris Poloniæ segregandis, dividendis ac separandis, qui sane Conventus neque ex majoribus sint, neque ex minoribus dictæ Nationis Lituaniæ in compensationem minoris numeri Conventuum Nationis Polonæ suppeditari, a Provinciali Provinciæ minoris Poloniæ perpetuo dari debeant.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, ac ab eis inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, et Sedis Apostolicæ Nuncios, sublata eis, et eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus quatenus opus sit, Nostra, et Cancellariæ Apostolieæ regula de jure quæsito non tollendo, aliisque Constitutionibus, et Ordinalionibus Apostolicis, ac Ordinis, et Provinciæ primodictæ etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis, Superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et iunovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permanturis ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XVII. Maij MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DXL.

Dat. die 31. Maii 1766. Anno VIII.

Indultum ut Monachi Congregationis Reformatæ S. Bernardi Italiæ, Ordinis Cistercensis, pileum, et biretum album quibus modo utuntur in nigri coloris commutari possint, et valeant.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Exponitur votum Monachorum pro obtinenda hac pilei, et bireti comutatione ex albo in nigrum.

§. 1. Alias pro parte dilecti filii tunc existentis Abbatis Generalis Congregationis reformatæ Sancti Bernardi Italiæ Monachorum Ordinis Cistercensis Nobis exposito, quod in præcedenti Capitulo generali ejusdem Congregationis, major pars Abbatum vocem in præfato Capitulo habentium, summopere desiderabat, colorem album in pileo, ac biretino per Constitutiones dictæ Congregationis a Sede Apostolica confirmatas præscriptum, in nigrum posse commutare, sicuti alii Monachi, et Regulares albo Monastico habitu utentes, hujusmodi commutationem impetraverant, propterea Abbates sigulorum Monasteriorum ejusdem Congregationis, et ipsomet Abbate Generali imperante suorum respective Capitulorum voluntatem per secreta suffragia exquisiverunt, atque ex biscentum tribus Monachis vocem in Capitulis Monasteriorum ejusdem Congregationis habentibus major eorum pars centum scilicet quinquaginta sex colorem album in pileo, ac biretino usque adhuc, ut præfertur, adhibitum in nigrum commutandum esse censuerunt; hæc deinde sententia, cum a Consultoribus ejusdem Abbatis Generalis plenis suffragiis approbata fuisset, Nobis dictus Abbas humiliter supplicari fecit pro Apostolica mutationis hujusmodi coloris in pileo, ac bireti-

no concessione, ac super hujusmodi precibus, audito prius dilecto filio Nostro Ferdinando Maria tituli Sancti Silvestri in Capite S. R. E. Presbytero Cardinali de Rubeis nuncupato, ejusdem Congregationis apud Nos, et Sedem Apostolicam Protectore, exquirendum esse censuimus votum Congregationis Capituli generalis, quod prope diem in hac Alma Urbe Nostra celebrandum erat. Cum autem sicut Nobis nuper exponi fecit dilectus filius modernus Abbas generalis memoratæ Congregationis in sessione habita die XXII. Aprilis proxime præteriti, octo dumtaxat suffragiis discrepantibus, reliqui vero viginti octo vocem in Congregatione, et Capitulo Generali hujusmodi habentes, colorem album pilei, et biretini in nigrum commutandum esse putaverint, Nobis propterea idem exponens supplicari fecit, ut coloris hujusmodi mutationem concedere, et in præmissis providere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex requisitam facultatem immutandi coloris albi in nigrum indulget.

§. 2. Nos igitur eumdem Abbatem Generalem, et Monachos præfatæ Congregationis specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, dicto Abbati generali, et Monachis omnibus memoratæ Congregationis nunc, et pro tempore quandocumque existentibus, petitam gratiam mutandi colorem album pilei, et biretini in nigrum, Apostolica auctoritate, tenore præsentium concedimus, et indulgemus; volumus autem, ut pileus niger ea constet forma, quæ deceat Religiosos Viros, et filis ad latera non restringatur.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortire, et obtinere, dictisque Abbati, et Monachis omnibus plenissime in omnibus, et per omnia suffragari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non Congregationis, et Ordinis prædictorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis Decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die Trigesima prima Mai Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Sexto, Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 11 Junii 1766. Ann. VIII.

DXLI.

Confirmatur electio. et coronatio Josephi II. in Regem Romanorum futurum Imperatorem

Ad hanc ipsam Regis Romanorum electionem se referunt literæ quas dedimus hujus Continuationis Tom. II. Num. CCCXCVI, et CCCXCVII. pag. 336. et seq. itemque Alloquutio in Consistorio diei 4. Maii 1764 qua Pontifex Cardinalibus sequutam ipsam electionem participat eod. Tom. III. sub Num. CDXIII. pag. 457, tandem literæ Apostolicæ ejusdem diei et anni, qua Pontifex hic declarat, Regis Romanorum electionem haud approbatam a S. Sede censeri debere, nisi prius a noviter electo imploretur ipsius electionis confirmatio per assuetas Literas Consistoriales elargienda. Præcedentium Regum Romanorum electionum confirmationes habentur passim in Bullario Mainardii, quarum postrema a Clemente XI. elargita fuit ex persona Caroli VI. die 26. Februarii. 1714. quum successivæ Caroli VII. et Francisci I. indultæ a Benedicto XIV. haud reperiantur impressæ in in Benedictino Bullario

Clemens Episcopus
Servus Servorum Dei

Carissimo in Christo filio Nostro Josepho Romanorum Regi Illustri salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

§. 1. Cum vices illius, qui regnat in Cœlis, et per quem Reges in Terris dominantur, et Principes imperant in Apostolicæ Sedis specula, meritis licet imparibus, sola ejus miseratione, et gratia freti, sustineamus, muneris Nostri partes esse intelligimus, quæ communis utilitatis, salutis, et præsidii causa comparata noscuntur, atque ad Sacri Romani Imperii statum, decus, et amplitudinem præcipue pertinent, judicii, et auctoritatis Nostræ munimine roborare.

Refertur electio in Regem Romanorum, et successiva illius coronatio.

§. 2. Proinde cum piæ memoriæ Franciscus Romanorum Rex in Imperatorem electus Genitor tuus, haud multo antequam e vita decederet, fere sentiens breve sibi vitæ cursum superesse, atque propterea perpendens Sacri Romani Imperii, et totius Christianæ Reipublicæ rebus, publicæque saluti optime consultum fore, si de idoneo adjutore, et successore sibi quamprimum provideretur, atque hanc ob causam se Francofurtum ad Menum contulisset, et convocatis illuc Imperii Principibus, cum eis egisset, ut Majestatem tuam ejus filium Primogenitum in Romanorum Regem eligerent, a cujus singulari virtute, et magnitudine animi, quæ ad tuendam Rempublicam opus essent, expectari merito deberent, iidem Principes consilium hujusmodi salutare sequuti, statuta die ibidem convenientes, te, qui Bohemiæ, ac etiam Hungariæ Regius Princeps eras, unanimi consensu, divina favente clementia, in Romanorum Regem futurum Imperatorem solemniter die XXVII. Mensis Martii Anni Domini MDCCLXIV. elegerunt: tuque electioni hujusmodi oblato tibi de more decreto, qua decuit modestia consentisti, ac deinde nempe die IV. Mensis Aprilis ejusdem anni in dictæ Civitatis Collegiata Ecclesia Sancti Bartholomæi, post Missarum solemnia, a Venerabile Fratre Nostro Emerico Josepho Archiepiscopo Moguntino celebrata, solito per te in manibus ejusdem Archiepiscopi præstito juramento, aliisque solemnibus rite peractis ibidem argenteam illam Coronam, qua Karolus cognomento Magnus in Civitate Aquisgranensi coronatus fuisse dicitur, de manibus ejusdem Archiepiscopi more, et pompa solita recepisti.

Petitio porrecta pro electionis, et coronationis confirmatione, et successiva Pontificis approbatio, atque confirmatio.

§. 3. Quoniam vero electionis, coronationisque negotium hujusmodi nuper per dilectum filium Nostrum Alexandrum Sanctæ Mariæ in Via Lata S. R. E. Diaconum Cardinalem Albani nuncupatum, ad hoc specialiter deputatum, coram Nobis proponi fecisti, petens, omnia præmissa per Nos Apostolica auctoritate confirmari, cæremoniis servare solitis in iis debite observatis. Nos de præmissis per legitima documenta sufficienti habito testimonio, et re cum Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus diligenter perpensa, et mature considerata, ingenti in primis gaudio de eadem electione affecti, ad laudem, et gloriam Omnipotentis Dei, gloriosissimæque ejus Genitricis Mariæ, ac Beatorum Apostolorum Petri, et Pauli, nec non ejusdem Romanæ Ecclesiæ, et Sacri Imperii exaltationem, et honorem, electionem de persona Majestatis tuæ in Regem Romanorum futurum Imperatorem, et coronationem in dicta Civitate Francofurti factas ob præstantissimas animi, et corporis tui dotes, luculentissimam spem, quam de te in sanctæ fidei, et Religionis Catholicæ,

ac Nostra, et Romanæ Ecclesiæ, illiusque rerum, et bonorum defensione, propagatione, et protectione, conceptam habemus, de eorumdem Fratrum Nostrorum consilio, et unanimi consensu, auctoritate Apostolica, et ex certa Nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, et singulos juris, et facti defectus etiam substantiales, qui aut ratione formæ, aut loci coronationis ejusdem, aut personarum Electorum eorumdem, qui ad suffragium ferendum, licet quovis legitimo jure eligendi destituti essent, admissi fuerint, sive etiam ex eo, quod idem Franciscus electus Imperator de manu Romani Pontificis auream Coronam non susceperit, seu quavis alia ratione, vel causa in hujusmodi electione, et coronatione quovis modo forsan intervenerint, supplemus, teque sic electum, et confirmatum ad suscipiendum Imperialis dignitatis culmen suis loco, et tempore dignum, et idoneum decernimus, et declaramus.

Derogatio contrariorum.

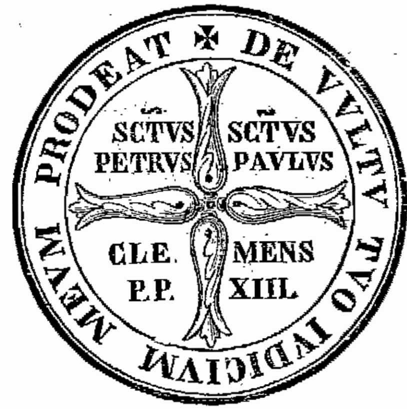
§. 4. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non quibusvis legibus Imperialibus, ac privilegiis Electoribus ipsis, a quibusvis aliis forsan concessis, quibus etiamsi ad illorum derogationem, de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per generales clausulas idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma servanda esset, illorum omnium tenores præsentibus pro sufficienter expressis, et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat, auctoritate, scientia, potestate, et tenore præmissis specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poenalis.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ confirmationis, approbationis, suppletionis, decreti, declarationis, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo, sexagesimo sexto Tertio Idus Junii, Pontificatus Nostri Anno octavo.

Loco ✠ Plumbi

Ego Clemens Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

✠ Ego C. A. Card. Cavalchini Ep. Ostien, et Veliternen S.C. Decanus

✠ Ego J. M. Ep. Portuensis, et S. Rufinæ S.R.E. Card. Lantes

✠ Ego J. F. Ep. Sabinen S.R.E. Card. Albani

✠ Ego H. Ep. Tusculan Card. Dux Eboracensis S.R.E. Vice-Cancellarius

✠ Ego F. Ep. Albanensis S. R.E. Card. Serbelloni

✠ Ego J. F.Ep. Prænestinus S.R.E. Card. Stoppanus

✠

✠

✠

✠

✠ Ego J. M. Tituli S. Cæciliæ S.RE. Presb. Card. Feroni

✠

✠

✠ Ego D. A. A. Tit. S. Petri in Vinculis S.R.E. Presb. Card. Galli Major Pœnitentiarius

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠ Ego Karolus Tit. S. Clementis S.R.E. Presb. Card. Rezzonico ejusdem S.R.E. Camerarius

✠

✠ Ego F. M. Tit. S. Sylvestri in Capite S.R.E. Presb. Card. de Rubeis

✠

✠

✠

✠

✠ Ego F. M. Tit. S. Alexii S.R.E. Ep. Card. Castelli

✠

✠ Ego P. H. Tit. SSmæ Trinitatis in Monte Pincio S.R.E. Ep. Card. Guglielmi

✠ Ego P. P. Tit. S. Stephani in Monte Celio S.R.E. Ep. Card. de Comitibus

✠ Ego N. Tit. SS. Nerei, et Achillæi S.R.E. Presbiter. Card. Antonellus

✠ Ego Fr. L. Basilicæ SS. XII. Apostolorum S.R.E. Presbr. Card. Ganganelli

✠ Ego M. A. Tit. S. Mariæ de Pace Presbr. Card. Columna

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

Ego T. Tit. S. Joannis ante Portam Latinam S.R.E. Pr. Card. Bonaccorsi

✠

Ego N. S. Eustachii Diaconus S.R.E. Card. Corsinius

✠

Ego F. L. S. Mariæ in Porticu S.R.E. Diaconus Card. Chisius

Ego A. S. Agathæ ad Suburram S.R.E. Diaconus Card. Torrigiani

✠

Ego J. C. S. Cæsarei S.R.E. Diaconus Card. Caracciplo de S. Bono

Ego N. S. Giorgei in Velabro S.R.E. Diaconus Card. Perrelli

Ego A. S. Angeli in Foro Piscium S. R. E. Diaconus Card. Corsinius

Ego A. SS. Viti, et Modesti S.R.E. Diaconus Card. Nigronus

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

✠

C. A. Card. Pro Datarius

DXLII.

Dat. die 11. Junii 1766. Anno VIII.

Conceditur Josepho II. Romanorum Regi in Imperatorem electo, ut ad ejus preces Primarias aliqua Beneficia Ecclesiastica conferantur.

Clemens Episcopus
Servus Servorum Dei

Carissimo in Christo filio Nostro Josepho Romanorum Regi Illustri in Imperatorem electo, salutem, et Apostolicam benedictionem.

Causæ præsentis Constitutionis.

§. 1. Cum post factam de persona tua per sacri Romani Imperii Principes Electorales, de consensu claræ memoriæ Francisci Romanorum Regis in Imperatorem electi Patris tui tunc in humanis agentis in Regem Romanorum electionem ac per Nos pro universæ Christianæ Reipublicæ salute confirmatam, nuper Nobis significaveris, te summopere desiderare personas tibi gratas, et acceptas gratia, et munificentia aliqua beneficia Ecclesiastica consequi posse. Nos quemadmodum magnis merentur efferri laudibus, insignibusque præconiis commendari, sublimium Principum desideria, et vota, quæ in Divini nominis, et personarum illi clericali vinculo adstrictarum amore feruntur, et opere postmodum consequente tutum deducuntur in actum, ita etiam dignum, vel potius debitum existimamus, ut quoniam in fidele sinceritate, et devotione illibatæ Ecclesiæ Sponsæ Nostræ te fidelem advocatum devovisti, eamque humili professione matrem, et Dominam tuam recognovisti, et ad ipsius honorem, et Sacri Romani Imperii decus, unctionem Victoriæ, et diadema, etiam Nostro ministerio, adveniente tempore, suscipere, et in eis immobilis persistere intendis, verum etiam tanquam ipsius Ecclesiæ legitimus Pugil, et Athleta, te adversus Schismaticorum, et Hereticorum, Turcarum tyrannidem fidei, et Christiani nominis hostes insanias, et furores spiritualiter, et temporaliter armaris, et in dies arma hujusmodi jugiter exequeris, ea tibi favorabiliter concedamus, quæ tuæ celsitudini cedant ad honorem, et per quæ eisdem benemeritis personis te munificum reddere possis, ope auctoritatis Apostolicæ exhibitione gratiarum.

Pontifex annuit postulationi collationum sub Primariis precibus, no-

§. 2. Hinc est, quod tuæ celsitudinis supplicationi inclinati, dicta auctoritate, præsentium serie eidem celsitu-

nullis exceptionibus superadditis.

dini tuæ concedimus, et indulgemus, quod si per te quibusvis collatoribus, seu collatricibus quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum Sæcularium, vel Regularium, Ordinum quorumcumque, per sacrum Romanorum Imperium ubilibet constitutorum, etiamsi qui, vel si quæ Pontificali, vel alia quavis dignitate præfulgeant, seu Collegia, Capitula, et Conventus fuerint, super singulis beneficiis Ecclesiasticis cum cura, vel sine cura, sæcularibus, vel Ordinum hujusmodi regularibus in singulis Cathedralibus etiam Metropolitanis, Collegiatis, et aliis quibusvis Ecclesiis, etiamsi beneficia hujusmodi, canonicatus, et præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia in eisdem Cathedralibus etiam Metropolitanis, vel Collegiatis, et ipsæ Præbendæ in illis ex hujusmodi Ecclesiis, in quibus majores, vel minores Præbendæ esse noscuntur, etiamsi majores fuerint, et ad dignitates, personatus, administrationes, vel officia hujusmodi consueverint, qui per electionem assumi, eisque cura immineat animarum, dummodo dignitates ipsæ in Cathedralibus, et Metropolitanis post Pontificalem majores, aut Collegiatis hujusmodi principales non existant, ad eorumdem collatorum, et collatricum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem communiter, vel divisim pertinentibus singulis personis conferendis, seu super hoc, quod personæ hujusmodi ad illa recipiantur, et admittantur preces porrigi, seu de personis eisdem ad hujusmodi beneficia nominationes fieri contigerit primaria iidem collatores, et collatrices, salvo quod singulæ collationes, et singulæ Ecclesiæ ex hoc ultra, quam in uno beneficio non graventur, ac ipsi collatores, et collatrices saltem quatuor beneficia Ecclesiastica conferre habeant, hujusmodi precibus inclinati, ac nominationibus parere, et intendere, nec non personas ipsas ad hujusmodi beneficia, postquam ipsis de illis canonice provisum fuerit juxta earumdem precum, aut nominationum tenorem recipere, et admittere debeant, ac etiam teneantur. Ita quod Celsitudo tua unam, et eamdem personam supradictis collatoribus, et collatricibus simul, vel successive nominare possit; ita tamen, quod quamprimum persona sic nominata, de aliquo beneficio provisa fuerit, ejus nominatio quoad alios collatores, vel collatrices facta, ipso jure expiret. Et quoad easdem preces canonicatum, et præbendam, ac dignitatem, seu personatum, administrationem, vel officium in una Ecclesia pro unico dumtaxat beneficio computari debere declaramus, quodque quicumque quibusvis in dignitatibus constituti, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonici singuli videlicet in illis, quos pro singulis personis prædictis precum, et nominationum hujusmodi, et ad hoc, ut illæ sortiantur effectum etiam præsentium exequtores deputaveris per te, vel alium, seu alios beneficia præfata cum in quibusvis etiam ordinariis collatoribus per constitutiones Nostras, aut literas alternativas, aliaque privilegia, et indulta quæcumque quomodolibet concessis, et in posterum concedendis, aut aliis quibuscumque mensibus vacaverint, et quæ personæ, pro quibus preces, et nominationes hujusmodi factæ fuerint, quatenus hujusmodi preces, seu nominationes hujusmodi ad illa se extendant infra mensem, postquam ipsis vacatio hujusmodi Beneficiorum innotuerit, duxerint acceptanda, etiamsi ipsa Beneficia dispositioni Apostolicæ alias quam per Constitutionem felicis Recordationis Benedicti Papæ XII. Prædecessoris Nostri, quæ incipit = *ad Regimen* = generaliter reservata existant, et ex diversis personis vacaverint, et personæ nominatæ præfatæ tempore assequtionis beneficii, ad quod nominatæ fuerint, aliud beneficium in eadem Ecclesia obtineant, ac secundum statuta, et consuetudines Ecclesiarum, in quibus beneficia hujusmodi constiterint, vel indulta Ecclesiis concessa capaces videlicet in ætate legitima constitutæ, aut de legitimo matrimonio procreatæ non sint, dummodo quoad hujusmodi qualitates alias cum eis canonice dispensatum, et Beneficia in eadem Ecclesia obtinenda talia sint, quæ sine dispensatione Apostolica insimul obtineri possint, aut consueverint, ac ipsorum vacantium Beneficiorum collatio non fuerit juxta Lateranensis Statuta Concilii ad Sedem Apostolicam legitime devoluta, neque super illis inter aliquos lis pendeat indecisa, cum omnibus juribus, et pertinentiis suis, personis ipsis etiam duo, vel tria, seu plura quarumcumque qualitatum, et cujuscumque annui valoris Ecclesiastica beneficia obtinentibus, et expectantibus conferre, et assignare, nec non omnia, et singula, quæ ad hoc ut precum, seu nominationum, et acceptationum, ac collationum hujusmodi succedant effectus opportuna fuerint facere, auctoritate Nostra per cen-

suram Ecclesiasticam exequi possint, et valeant, super quibus ipsis plenam, et liberam, autoritate prædicta, tenore præsentium potestatem concedimus, ac etiam facultatem, ac personis prædictis pro quibus hujusmodi primarias Preces porrigi, seu nominationes fieri contigerit, quod ipse expectativis, ac nominationibus, seu specialium reservationum de quibusvis beneficiis pro eis factarum gratiis, et mandatis de providendo ipsis de iisdem, si quæ ipsis concessæ fuerint una cum gratia Precum, et nominationum primariarum earumdem uti possint, nec aliqua gratiarum hujusmodi consumpta, reliquæ earumdem cassæ censeantur, vel irritæ indulgemus.

Clausulæ particulares.

§. 3. Non obstantibus Nostris de non utendo gratia expectativa, ac reservatione speciali, vel duabus gratiis insimul, ac de insinuatione, et publicatione, et diligentiis per acceptantes desuper faciendis, ac in favorem ordinariorum Collatorum, nec non expectativa in forma pauperum habentium, ac Illustrium, et Graduatorum, ac Sedis prædictæ Officialium, ac certas inibi expressas gratias habentium, nec non quibuscumque in Cancellaria Apostolica quandocumque publicatis, et publicandis, et aliis Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non aliis Ecclesiarum, in quibus Beneficia hujusmodi forsan fuerint, statutis, et consuetudinibus illis præsertim quibus in Ecclesiis in quibus majores, et minores Præbendæ hujusmodi fuerint, caveri dicitur, quod nullus inibi majorem Præbendam assequi valeat, nisi ad illam de minori gradatim, et per optionem ascendat, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis contrariis quibuscumque, aut si aliquibus super provisione sibi facienda de hujusmodi, vel aliis beneficiis Ecclesiasticis speciales, vel generales dictæ Sedis, aut Legatorum ejus literæ etiam Nostro, vel eas concedentium proprio motu, aut cujusvis etiam quocumque respectu, et ad cujuscumque instantiam sint concessæ, vel concedantur in posterum, seu si speciales de hujusmodi Beneficiis per Nos, seu Sedem præfatam, aut quæcumque aliæ quarumcumque nominandi, et reservandi facultatum, quibusvis, quacumque etiam Ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, per Sedem præfatam concessarum, vel concedendarum vigore reservationum, sive earumdem facultatum obtentu ad hujusmodi beneficia quarumcumque personarum nominationes pro tempore factæ fuerint, quas quidem literas etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem, et decretum, vel alias quomodolibet processum fuerit, nec non reservationes, facultates, et nominationes cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis clausulis, quæ præsentium effectum suspendere, impedire, vel perimere, aut alias eisdem præsentibus quomodolibet obsistere viderentur, sive ex certa scientia, Nostra, vel simili motu, sive alias sub quibusvis forma, et expressione verborum, et quæ fortassis totalis sui tenoris insertionem ac illorum, quibus concessa sunt, vel fuerunt, nominum, et cognominum individualem expressionem præsentibus faciendam, ad hoc ut illis per easdem præsentes sufficienter derogetur, exigunt, vel requirunt, et quæ ipsis præsentibus, perinde ac si earum tenor de verbo ad verbum insertus foret, pro expressis habeantur, emanarint, ac mandata de providendo inde sequuta cum processibus per ea pro tempore habitis, nisi illi, pro quibus emanaverint, ut præfertur, de Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium numero fuerint ad Beneficia, quæ Precum, et Nominationum Primariarum vigore per personas, pro quibus illæ factæ fuerint, acceptari, et de quibus eis provideri contigerit, minime extendi, quinimo in illorum exequutione personas ipsas omnibus, et quibuscumque earum literarum, et expectativarum, et reservationum hujusmodi vigore, et cum quibusvis antelationum prærogativis, etiam illis, quas certis Nostris familiaribus continuis commensalibus in Cancellaria Apostolica, et aliis Nostris Literis ad effectum, ut in aliis in assequutione Beneficiorum conferendorum præferantur, nominatim descriptis concessimus, et cum similibus derogatoriis clausulis, quæ nulli quominus præsentium succedant effectus suffragari debeant expectantibus, etiamsi illarum obtentu in quibusvis Ecclesiis in Canonicos recepti ac de numero ipsorum Familiarium continuorum Commensalium antiquorum fuerint, nec non gratias in communi forma pauperum habentibus, ac Officialibus, et Illustribus, ac alias quascumque facultates habentibus, etiam Nostris Familiaribus, continuis commensalibus antiquis, et descriptis, et in posterum describendis, dictis Cardinalibus dumtaxat, exceptis anteferri volumus, sed nullam per hoc expectantibus

præfatis quoad assequutionem aliorum præjudicium generari, seu si dictis Collatoribus, seu Collatricibus, vel quibusvis aliis communiter, aut divisim ab eadem sit Sede indultum, quod ad receptionem, vel provisionem alicujus minime teneantur, et ad id compelli, aut quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, quodque de hujusmodi, vel aliis beneficiis Ecclesiasticis ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem conjunctim, vel separatim spectantibus nulli valeat provideri per literas Apostolicas non facientes plenam, atque expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, et qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali, vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, et de qua, cujusque toto tenore habenda sit in Nostris literis mentio specialis, aut si personæ præfatæ præsentes non fuerint ad præstanda de observandis Statutis, et consuetudinibus Ecclesiarum, in quibus hujusmodi Beneficia fuerint, ut præfertur, solita juramenta, dummodo in absentia sua per Procuratores idoneos, et cum ad Ecclesias ipsas accesserint, corporaliter illa præstent, nec non Concordatis Nationis Germanicæ, ac eorumdem Concordatorum confirmatione, ac prædictis, et quibuscumque aliis quandocumque editis, et edendis Constitutionibus, et Regulis Nostris, et dictæ Cancellariæ ad quarum solemnitatem, adstrictionem, formam, et satisfactionem, seu observantiam habentes preces, seu nominationes hujusmodi minime teneantur, nec ipsæ preces sub illis compræhendantur quoquomodo, nec non quibusvis privilegiis, indultis, et literis Apostolicis, et quibuscumque gratiis, expectativis specialibus, et generalibus, etiam mentalibus reservationibus, unionibus, annexionibus, et incorporationibus, suppressionibus, et extinctionibus perpetuis, et temporalibus nominationibus, ac reservandi, uniendi, annectendi, incorporandi, ac nominandi, et aliis conferendi, commendandi, supprimendi, et extinguendi, aliisque citra accessus, et regressus de consensu facultatibus, literis, mandatis, et indultis quibuscumque etiam cum provisionibus, commendis, et aliis dispositionibus ex tunc, et gratiis quibusvis personis, cujuscumque dignitatis, status, gradus, vel conditionis existentibus, et quacumque etiam Imperiali, Regali, Reginali, Ducali, sive Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, vel majori auctoritate præeminentia, nobilitate, et excellentia, ac etiam Cardinalatus honore fulgentibus, et familiaribus continuis Commensalibus Nostris, etiam descriptis, et antiquis, et in eorum, ac Ecclesiarum etiam Cathedralium, etiam Metropolitanarum, ac Patriarchalium, Principalium, Monasteriorum, Mensarum, Capitulorum, Dignitatum, et aliorum Beneficiorum quorumcumque, cum cura, et sine cura sæcularium, et quorumvis Ordinum Regularium, locorum piorum, Universitatum Studiorum, et aliorum quorumcumque, aut in nullis favorem, aut eorum, nec non jurium cessorum, vel oblatorum, aut spoliorum, damnorum etiam per Infideles illatorum, et obsequiorum Nobis, Romanæque Ecclesiæ, vel præfatæ Sedi, aut pro Fide Catholica impensorum, seu quibusvis aliis excogitabilibus, et urgentissimis, et insolitis, nec non exprimendis causis, consideratione, contemplatione, instantia, intuitu, ratione, vel respectu, ac motu proprio, ac ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, et cum quibusvis antelationum prærogativis, declarationibus, concessionibus, favoribus, seu pensionibus, et gratiis, ac restrictionibus, modificationibus, exceptionibus, et annullativis, initativis, ac derogatoriarum derogatoriis, nec non præfatam, et alias quascumque concessas, et concedendas gratias suspendentibus, ac illis derogantibus, nec non mentis, et intentionis, ac perpetuæ, et immutabilis voluntatis Nostræ fuisse, et esse de non revocando, ac suspendendo gratias easdem, et illis non derogando quomodolibet attestantibus, et in pristinum, et validissimum statum reponentibus, restituentibus, ac plenarie reintegrantibus, ac per modum pacti, et initi contractus ac perpetui statuti, nec non gratias ipsas, ut de actu vacantibus expectare, et ex tunc vere, et non ficte etiam quad possessionem prædictorum Beneficiorum, ac omnes juris, et facti effectus plenum esse sortitos effectum, decernentibus, et declarantibus, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis per Nos, et Sedem Apostolicam præfatam, aut ejus Legatos in genere vel in specie, etiam nominatim de dictis Beneficiis, et alias quomodolibet emanatis: Quibus etiamsi in aliis, quod ille nonnisi certis mo-

dis, et formis inibi expressis, et nominatis, verbisque et signis inibi appositis, et cum diversarum literarum Apostolicarum expeditione, et intimatione etiam diversis temporibus facienda, ac de consensu eorum quorum interesse concernebatur, aut etiam nullatenus suspendi, moderari, aut eis in aliquo derogari possit, et quatenus suspenderentur, aut illis derogaretur, toties de novo, et sub quacumque data per illos, quorum interesse concernebatur, eligenda, concessa, et facta sint, et esse censeantur, et expediri possint; ac si, et non aliter per quoscumque Judices, et personas judicari debeat, caveatque expresse illorum omnium tenores præsentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis, ac modos et formas hujusmodi pro individuo servatis habentes, ad effectum præsentium omnino derogamus, et in dictis Beneficiis cum, ut præfertur, vacaverint effectum sortiri, et locum sibi vindicare non posse decernimus, nec non præsentes literas nullatenus de subreptionis, et obrepionis vitio, aut intentionis defectu notari, aut impugnari posse, nec debere, et si per quoscumque tam ordinaria, quam delegata, aut mixta auctoritate fungentes Judices, et personas ubique judicari, cognosci, atque decidi debere, sublata eis, et eorum cuilibet aliter judicandi, cognoscendi, et decidendi facultate, nec non irritum, et inane quidquid secus super præmissis omnibus, et singulis, vel eorum aliquo, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, cæterisque contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides.

§. 4. Præterea quia difficile foret præsentes literas ad singula loca deferri, volumus, ac dicta auctoritate Nostra decernimus, quod illarum transumptis manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ubique adhiberetur eisdem præsentibus si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Sanctio poenalis.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ declarationis, concessionis, indulti, derogationis, et voluntatis, decreti et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Sexto, Tertio Idus Junii, Pontificatus Nostri Anno octavo = Loco ✠ Plumbi.

DXLIII.

Dat. die 11. Junii 1766. An. VIII.

Primariarum Precum indultum Imperatori electo concessum participat Pontex singulis in Romano Imperio existentibus Præsulibus, et Capitulis, et plenam concessionis observantiam injungit.

Dilectis Filiis Capitulis, et Canonicis quarumqumque Cathedralium etiam Metropolitanarum, et Collegiatarum Ecclesiarum per Sacrum Romanum Imperium ubilibet existentium.

Clemens PP. XIII.

Dilecti Filii salutem et Apostolicam Benedictionem.

Cum difficultates illæ, quæ alias circa Preces, quas primarias vocant, subortæ fuerant, locum in præsens, benedicente Domino, non obtinuerint, nullumquè propterea charissimo in Christo Filio nostro Josepho Romanorum Regi in Imperatorem electo, Pontificiæ nostræ benevolentiæ argumentum deesse velimus, id vobis nunc notum et perspectum, dilecti Filii, esse æquum ducimus, simulque vos admonere, ut eas Preces, quas de cætero a dicto Josepho Rege sive vobis, sive aliis quibusvis Collatoribus, seu Collatricibus quorumcumque Beneficiorum Ecclesiasticorum per Sacrum Romanum Imperium ubilibet existentium, pro Beneficiorum hujusmodi, cum primum illa vacaverint, collatione, servatis tamen restrictionibus, et exceptionibus solitis, facienda, porrigi, seu exhiberi contigerit, omnino recipiendas, et admittendas esse noscatis. Hæc dum vobis, dilecti Filii, significamus, minime veremur, quin illas pro filiali vestro in Nos studio debitæ exequutioni demandaturi sitis; Vobisque interim cœlestium Charismatum incrementa ex animo a Deo precamur, ac perpetuum paternæ charitatis Nostræ pignus, Apostolicam benedictionem permanter impertimur. Volumus autem, ut præsentium literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate con-

stitutæ munitis, eadem prorsus fides in Judicio ex extra illud habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XI. Junii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 11. Junii 1766. Anno VIII.

DXLIV.

Omninus Ecclesiasticis personis servitio addictis, aut in Monasteriis habitantibus Monachorum Congregationis Camaldulensis Ordinis S. Benedicti, facultas indulgetur recitandi divinum Officium, et horas Canonicas juxta ritum dictæ Congregationis.

Iam alias Ecclesiasticis personis servitio addictis Monasteriorum Regularium Ordinum, hanc ipsam indulxerat facultatem recitandi Officium divinum juxta ipsorum Ordinum ritum. Sic pro iis servitio addictis Monasteriorum, et Granciarum Congregationis Cassinensis Ordinis S. Benedicti adest hujus Pontificis Constitutio Anni 1759 Febr. 14 relata hujus Continuat. Tom. I. sub. Num. XXXIX. pag. 93. Pariterque pro iis inservientibus Monasteriis Ordinis S. Benedicti Congregationis Olivetanæ adest Constitutio altera hujus Pontificis Anni 1764 Augusti 3. relata hoc Tom. III. sub Num. CDXXVI. pag. 7.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Preces porrectæ pro facultate recitandi divinum Officium juxta ritum hujus Congregationis, pro singulis in hoc indulto comprahensis.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Joannes Benedictus Mittarelli Abbas Generalis Monachorum Congregationis Camaldulensis Ordinis Sancti Benedicti, quod in nonnullis Monasteriis ejusdem Congregationis, ac in iis præsertim, in quibus cura animarum exercetur, vel propter infirmitates vel alias ob causas aliquando accidit, quod Monachi aut muneribus Parochialibus addicti, aut aliter legitime impediti, Choro, et Divinis Officiis interesse nequeunt, in eisdem vero Monasteriis, eorumque Ecclesiis, Clericos, aliasque personas Ecclesiasticas Sæculares illorum servitio addictas reperiri, quarum ope Officium Divinum, et horæ Canonicæ juxta ordinem, seu ritum Monastichum recitari valent; eisdem autem Clericis, aliisque personis Ecclesiasticis Sæcularibus, quæ ad recitationem Divini Officii obstrictæ sint, valde onerosum, incomodumque esset, si Divinum Officium, horasque Canonicas juxta ritum Romanum denuo recitare deberent, ac propterea ipse Joannes Benedictus Abbas Generalis, tam suæ, quam aliorum Abatum ejusdem Congregationis, et personarum Ecclesiasticarum Sæcularium hujusmodi conscientiæ per Nos consulere, ac in præmissis opportunæ providere plurimum desiderat.

Pontifex petitam facultatem concedit.

§. 2. Nos piis dicti Joannis Benedicti Abbatis Generalis votis hac in re quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere volentes, eumque a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus, ejus nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, omnibus et singulis personis Ecclesiasticis Sæcularibus servitio Monasteriorum, et Ecclesiarum, ac Grangiarum dictæ Congregationis addictis nunc, et pro tempore existentibus, aliisque intra Claustra eorumdem Monasteriorum assidue habitantibus, et cum Monachis conviventibus, ut donec, et quousque in servitio prædicto, seu in Conventu intra Claustra cum Monachis perduraverint, si Divinum Officium, horasque Canonicas juxta ritum dictæ Congregationis seu dictorum Monasteriorum in quibus ipsi existunt, seu servitio addicti reperiuntur, non solum in Choro cum Monachis, sed etiamsi in Choro una cum aliis Monachis, minime præsentes sint, seorsim, et separatim recitare possint, et valeant, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus, permittimus, et indulgemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et in egros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos; etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et deffiniri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus Apostolicis, ac in universalibus, Provincialibusque, et Synodalibus Conciliis specialibus, vel generalibus Constitutionibus, et Ordinationibus, ac Ordinis, et Congregationis hujusmodi etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis, superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausolis irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die XI. Junii MDCCLXVI Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 23. Junii 1766. Anno VIII.

DXLV.

Episcopo Michoaconensi, qui cum Pontifice gratulatus fuerat De Constitutione qua nuper confirmatum fuit Institutum Soc: Jesu, causas hujus confirmationis designat.

De hoc eodem Argumento vide Literas relatas hoc Tom. III. sub n. DXXX. pag. 175. et adnotationem ibidem appositam

Venerabili Fratri Petro Anselmo Episcopo Michoaconensi

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Quæ fuerint causæ confirmationis Instituti Societatis Jesu recensentur.

§. 1. Gratulabundas tuæ Fraternitatis accepimus literas quæ Nobis nunciant quantam tibi lætitiam attulerit Nostra de Instituto Soc. Jesu Constitutio. Multæ ad eam condendam evulgandamque causæ Nos impulerunt; quarum illa præcipua, ne cum illud Institutum ab hominibus parum Deum timentibus atrocibus maledictis pronscinderetur, speciem silentio Nostro præberemus, recessisse Nos a prædecessorum Nostrorum judicio qui merito illud laudarunt et approbarunt, et ab Ecclesia, quæ ad potissimam sacri Ministerij partem Societatem Jesu his ducentis annis adhibuit, dissentire quodammodo videremur. Ea igitur Constitutione declaratum oportuit, Nos eadem plane de illo Instituto sentire, quæ universa cum prædecessoribus Nostris usque adhuc sensit Ecclesia.

Laudes, et merita hujus Instituti.

§. 2. Et ipsa præterea justitia postulabat ut homines, qui pro æterna proximorum salute procuranda se et labores suos, suamque vitam omnem devoverunt, a mendacissima illa teterrimaque criminatione vindicaremus, quam non tam Ecclesiæ hostes, quam ejus Societatis inimici eos tamquam excompacto conjuratos ad evertendam Evangelicam morum doctrinam impudenter sunt ausi traducere. Sed jam est omnibus exploratum, non aliam ab causam quam quod adversus novatores Catholicam Fidem, et Apostolica decreta strenue defenderint, eos fuisse tam misere divexatos. Quo magis faciendum Nobis fuit, ut in tantis ærumnis consolatio aliqua ad eos perveniret ab hac Apostolica Sede. Ceterum ea literis tuis plane intelligimus, tibi nihil opus esse commendatione Nostra, quo illos tuo foveas patrocinio; sed tamen illud tibi diserte volumus profiteri, quidquid in eos favoris et gratiæ contuleris, id Nobis fore gratissimum: tibique Ven. Frater omni animi Nostri affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die Vigesima Tertia Junii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 25. Junii 1766. Ann. VIII.

DXLVI.

Re Regiis Edictis Ecclesiasticæ potestati adversis conqueritur cum Christianissimo Gallorum Rege, ejusque Religionem provocat ut Gallicanos Episcopos hac de re benigne audire, eorumque preces excipere velit.

Carissimo in Christo Filio Nostro Ludovico Galliarum Regi Christianissimo.

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

De nuper evulgatis Regiis Edictis Ecclesiasticæ libertati infensis condolet cum Francorum Rege.

§. 1. Pateretur Regia Majestas tua paterna Nos libertate et aperto animo, gravissimum tibi significare dolorem, quem ex tribus, ut vocant, Arrestis a Regio tuo Consilio die Vigesima quarta proxime lapsi Mensis Maij promulgatis accepimus. Pro certo habemus, Majestatem tuam cum illa lucem proferri jussit, non alio spectasse, quam ut Religioni prodesset, Ecclesiæ pacem constabiliret, publicæ tranquillitati consuleret. Verum acerbissime doluimus, et dolemus, tibi, carissime in Christo Flii Noster, minime in conspectu positos fuisse abusus ex illis Arrestis sine ulla dubitatione orituros, quibus nervi omnes divinæ illi potestati præcidantur, quam Christus Dominus ligandi atque solvendi, Gregem pascendi, eumque a veneriatis pascuis prohibendi Sacris Pastoribus tradidit.

Prælaudatum Regem hortatur ut Gallicanos Antistites hac de re benigne audire, illisque obsecundare dignetur.

§. 2. Illud tamen paululum de dolore Nostro detraxit, quod Majestatem tuam comperimus prono esse animo ad Episcopos isthic ad Generalia Comitia congregatos benigne audiendos; quin etiam eos voluisse re fieri artiores, si quid Ecclesiæ per illa Edicta impositum esse gravius existiment, minimeque ferendum, paratissimum esse te eorum voces audire, et æquis auribus. Quamobrem ista tua, qua es summopere præditus benignitate atque clementia jure confisi, ad eosdem Episcopos literas dedimus, quibus eos hortamur, te ut adeant cum ea fiducia, quam eorum animis inijcere debet non tam ipsius bonitas causæ, quam summum tuum in Jesu Christi Sponsam studium, egregia voluntas, et præclara devotio, Eos cum in tuum conspectum admittes existimato, carissime in Christo Fili Noster, Sanctam ipsam Matrem tuam Ecclesiam introeuntem ad Primogenitum Filium suum tendere supplices manus, et in extremo periculo positam, Regium illius auxilium et fidem infimis precibus implorare. Nos interea Deum impensissime oramus, ut qui tuum ut omnium Regum cor habet in manu sua, Majestatem tuam ad ea capessenda consilia permoveat, quibus Ecclesiæ sua maneat incolumis dignitas et potestas, tuaque Religiosissimi Principis augeatur laus et gloria. Et Regiæ Majestati tuæ, quam in paternæ charitatis Nostræ gerimus sinu, Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub anulo Piscatoris die Vigesimaquinta Junij MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. die 25. Junii 1766. Ann. VIII.

DXLVII.

De eodem argumento scribit Universis in Gallia Antistitibus ad Generalia comitia congregatis, eisque significat, ut Christianissimum Regem adeaut, illiusque in subjecta materia Religionem excitent.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis et Episcopis Lutetiæ ad Generalia comitia congregatis.

Clemens PP. XIII.

Venerabiles Fratres salutem, et Apostolicam benedictionem.

Enumerat perniciosos effectus evulgatorum edictorum in perniciem Ecclesiasticæ potestatis.

§. 1. Quam graviter animo simus commoti, cum tria legimus, ut vocant, Arresta die XXIV proxime elapsi Mensis Maij a Regio Consilio Christianissimi Regis edita, facile vobis fuerit existimare, quos eadem causa itidem perculsos et exanimatos accepimus. Quid enim fiet in posterum divina Ecclesiæ potestate, si cum sese exercere suoque ubi opus fuerit jure uti, et ad sibi parendum fideles adducere voluerit, a laicæ potestatis omnino pendere debeat nutu, nec plus ab iis obedientiæ possit exigere, quam quod eidem Sæculari potestati libuerit? Quod num censebimus ad internoscendos utriusque potestatis finis constitutum esse discrimen, si in manu sit et arbitrio laicæ potestatis illud efficere, ut frustra sit quidquid in rebus Fidei vel disciplinæ, vel etiam in doctrina morum Ecclesia decreverit?

Videtis VV. FF. in hoc veluti servitio opprimatur Ecclesia, quam gravi calamitate vineam Domini everti denique oporteat. Nec preterea vestram fuget prudentiam quanta inde extimescenda pernicies quod Sæcularis potestas sibi vindicet Regularium Ordinum Constitutiones ad examen revocare, easque reformandas suscipere, hac Sacra B. Petri Sede inconsulta, quam ubi res agatur ejusmodi, adeundam esse nemo negaverit, et vel ipsa haud ita rara in isto Regno probant exempla.

Episcopos hortatur ut cum fiducia Christianissimum Regem adeant, illusque in tanta asperitate auxilium obtenturos fore confident.

§. 2. Ceterum persuasissimum Nobis est, Xmo Regi minime in conspectu positum esse, quam multi, quamque graves adversus Ecclesiam ex illis edictis oriri possunt abusus, quibus non dubitamus rectissimam ejus mentem egregiumque in S. Ecclesiam studium quam longissime abhorrere. Eorum igitur expressam quodammodo, vivisque coloribus depictam imaginem Regiæ illius Majestati vestrum est ob oculos ponere, idque eo faciendum est vobis alacrius, quod idem Rex Xmus diserte declaravit, si quid vobis sit querelarum, quod ad eum velitis afferre, se rationibus vestris benignas facilesque aures præbiturum. Nos quo facilius planiusque Fraternitatibus Vestris ad eum pateat aditus, Regiæ illius Majestati scribimus, acerbissimum illi nunciantes dolorem, quem ex illis edictis cœpimus, ejusque obtestamur Religionem, ut vos æquo animo audiat, cum Regiam ejus opem imploraveritis, ut, quam a Xto Dño accepit, sua constet Ecclesiæ actuosa vis et potestas. Et Fraternitatibus Vestris, quarum flagrantissimum in Deum, et in Jesu Christi sponsam zelum et studium numquam satis laudabimus, omni animi Nostri affectu, Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ die xxv. Junii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

DXLVIII.

Dat. die 26. Junii 1766. Anno VIII.

Respondet Episcopo Chiapensi cum Pontifice gratulanti de Constitutione, qua confirmatum fuit nuper Institutum Soc. Jesu

Consule de hoc eodem argumento Epistolam supra relatam sub num. DXLV. *pag.* 195. *et adnotationem in ea appositam.*

Venerabili Fratri Josepho Episcopo Chiapensi.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Quam frugiferum fuerit in Vinea Domini Institutum Societatis Jesu, cum gaudio recordatur.

§. 1. Nihil Societati Jesu honorificentius testimonio tuo, nihil præclarius, qui literis tuis summo studio gratias Nobis agens pro Constitutione, qua ejus Institutum laudavimus, ac denuo approbavimus, diserte profiteris existimare te hoc gratiarum officio, Episcopali tui muneri satisfacere. Et sane permagni tua interest eam stare Societatem, unde scribis tibi strenuos impigrosque suppetere adjutores, quorum opera tuus tibi fit levior Episcopalis labor. Episcoporum omnium, qui literis suis eam Constitutionem Nobis sunt gratulati, una vox est, Societatem Jesu Catholicæ Ecclesiæ fuisse et esse maxime fructuosam atque frugiferam, quo præconio post conditam eadem Constitutionem nihil Nobis potest esse delectabilius. Deum precemur, ut in ea Societate nunquam refrigerentur studia pietatis, eademque semper illi maneat perpetua defendendæ Catholicæ Religionis voluntas, et in hanc Sacram B. Petri Sedem incorrupta fides et præclara devotio, ut qui ejus profitentur Institutum in his tribulationibus, quibus in hac iniquitate temporum conflictantur, vere Deo dicere possint = *Hæc omnia venerunt super Nos, nec obliti sumus tui, nec inique egimus in testamento tuo, et non recessit retro cor nostrum* =

Societatem Jesu huic Episcopo, ceterisque Antistitibus comendat.

§. 2. Interea primarij Pastores, qui ex hujusmodi strenuis fidelibusque Operariis tantos in suis quisque Diœcesibus tamque uberes fructus capiunt, eos, ut aequum est patrocinio suo tueantur: quod Fraternitatem tuam fecisse arbitramur et facere, quantum intelleximus ex literis tuis, quæ tot tantisque co-

rum laudibus sunt refertæ, ut nulla Nobis honorificentiora suppetant verba, quibus ea Societas tibi possit fieri commendatior. Tibique Ven. Frater intimo Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXVI. Junii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 26. Junii 1766. Anno VIII.

DXLIX

Cum Hispaniarum Catholico Rege conqueritur, in Hispania parari legem, quæ Ecclesiam prohibeat amplioribus facultatibus augeri.

Carissimo in Christo filio Nostro Carolo Hispaniarum Regi Catholico

Carissime in Christo fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem

Quanta sit Ecclesiæ injuria profutura ex novissima hac lege conqueritur.

§. 1. Magnam Nobis molestiam gravis quædam jamdudum attulerat fama, id apud Regiam Majestatem tuam agi, ut legem ferres, ne cui liceat in posterum Regiæ ditioni tuæ subjecto, bonorum suorum dominium quovis titulo ad Ecclesiam trasferre. Qua lege novissime in quibusdam regionibus lata non modo vehementer dolemus Ecclesiæ miseram vicem, quæ in tantam venerit contemtionem, ut contra omne jus et fas a fidelium liberalitate excludatur, unde iniquum esset vel vilissimum quemque excludi, sed etiam de spirituali eorum pernicie gravissime angimur, tum qui ejus legis suasores fuerunt, tum qui conditores. Cum autem rumorem illum paullatim relangnescere videremus, sperabamus nihil amplius ea de re Majestatem tuam cogitaturam. Sed cum inespectato eamdem rem in Regio consilio tuo examinari acceperimus, pro Apostolico munere divinitus Nobis imposito, ac pro paterna Nostra, qua Regiam Majestatem tuam complectimur charitate, id velimus consideres, quam tibi tuaeque animæ saluti male consulant ij, qui te ad hujusmodi injustam et Ecclesiæ injuriosam legem impellunt.

Quibus considerationibus Catholicus Rex ab legis approbatione desissere debeat enucleatur.

§. 2. Nam quod Majestati tuæ in hac re aliorum deteriora proponunt exempla, non putamus te quid hic, vel ille fecerit, sed quid facere debuisset respicere. Quovis enim exemplo non dubitamus normam illam justitiæ et æquitatis fore tibi potiorem, ad quam in timore Domini usque ad hanc diem magna Religionis ac pietatis tuæ laude actiones tuas exegisti. Vides, carissime in Christo fili Noster, ea lege cum Ecclesia pejus agi, quam cum nullius numeri hominibus, quorum neminem quantumvis vilissimum lex ulla prohibet amplioribus facultatibus augeri. Vides ea lege fidelibus objici impedimentum, quominus in posterum, cum mortalitatem expleverint, animarum suarum quieti provideant.

Demonstrat nullam utilitatem Regio Aerario, subditisque ex nova hac lege futuram esse expectandam.

§. 3. Nec vero, carissime in Christo fili Noster, eam legem publicæ rei tantopere utilem fore existimes quantum, qui eam urgent, clamitant profuturam. Neque enim inde aut copiosior fuerit Mercatura, aut Agricoltura diligentior; quæ duo sola sunt capita, unde profluunt in commune bonum opes atque divitiæ. Facile etiam intelliget Regia Majestas tua, eamdem legem non eum, quo tendit, consequi finem, et ea lata non plus ad ærarium tuum argenti proventurum. Nam in pactionibus cum gl. me. Rege Philippo Patre tuo confectis, quæ bona ad Ecclesiæ dominium in posterum transferri contingat, convenit inter illum Principem et hanc Apostolicam Sedem, ut æque ac si essent in manu laicorum, Regi esse debeant vectigalia. Nulla igitur inest huic legi æquitas, nullum inde laicis vectigalium aut tributorum levamentum, nec quidquam aliud ex ea efficitur, quam ut Ecclesiæ minus fuisse benevolens videare, cui tamen usque adhuc fuisse te benevolentissimum, tua omnia erga eam studia, et officia declarant. Has aliasque plures rationes non dubitamus præ oculis habituros consiliarios tuos, quibus hanc rem examinandam commisisti religioni, pietati, et egregio æquissimorum virorum in justitiam studio, et amore freti, multo vero maxima tua carissime in Christi fili Noster sapientia et virtute, præclaraque voluntate, qua certum semper tibi fuit omnia æternæ saluti tuæ posthabere, confisi futurum speramus, ut ejus rei deliberationem dimittas, quae Ecclesiæ injuriam faceret nec publicum augeret bonum, nec tibi quidquam afferret utilitatis. Tibique carissime in Christo fili Noster, Regiæque familiæ tue universæ, intimo Nostri cordis affectu, Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die XXVI. Junii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno octavo.

DL.

Dat. die 2. Julii 1766. Anno VIII.

Cum Anicensi Episcopo gratulatur, quod ediderit instructionem suam Pastoralem adversus Hæresim et Hæreticos in Universum.

Venerabili Fratri Joanni Georgio Episcopo Aniciensi.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Pastorali tuæ Instructioni, quam ante hos tres annos adversus Christianæ Religionis hostes edidisti, aliam instructionem adjectam adversus Hæreticos in Universum, qui Ecclesiæ obfirmato animo parere detrectant, libentissimo animo accepimus; in qua non eximia tua modo eminet scientia sacrarum rerum, sed etiam in iis pertractandis acumen et singularis eloquentia. Ac Nobis quidem hujus scriptionis tuæ pleraque omnia perplacuerunt: illa vero Paulini loci ex Epistola ad Titum, ubi Bmus Apostolus ait hæreticum hominem suo ipsius condemnari judicio, pulcherrima Nobis visa est explicatio. Concinneque et apposite Jansenii affers exemplum, quem doctrinæ suæ novitatem, hoc est errores suos confiteri, ac propterea seipsum condemnare manifestissime demonstrasti. Non tam igitur, quod cum librum Nobis dono miseris, pro hac tuæ erga Nos voluntatis significatione singulares tibi agimus gratias, quam insigne hoc tum zeli, tum ingenii tui monumentum ex animo gratulamur; Tibique a Deo precamur longam vitam et prosperrimam valetudinem, qua possis, tanta tui cum laude, et Ecclesiæ emolumento cum ejus hostibus præliari prælia Domini. Et Fraternitati tuæ cujus ingenium, doctrinam, Deique zelum et egregium in S. Ecclesiam studium, præclaramque voluntatem magnopere amamus, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die Secunda Julii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno VIII.

Ad exitum perducto Pontificatus Anno VIII, quoad materias omnes Ecclesiasticas res pertingentes, progredimur ad ea negocia quæ eodem Pontificatus anno Temporalem Pontificis potestatem respiciunt.

DLI.

Dat. die 25. Septem. 1665. Ann. VIII.

His, qui Doctorali Laurea insigniuntur in Universitate Bononiensi, ea omnia privilegia Pontifex elargitur, quibus donantur Laureati in Archigymnasio Romano, moderando Constitutionem Benedicti XIV. latam IV. Kal. Septembr. MDCCXLIV.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Exordium

§. 1. Inter multiplices Pastoralis vigilantiæ Nostræ curas ad ea libenter intendimus, per quæ Collegia Virorum, qui semper in Utriusque Juris doctrina eximie floruerunt, novis Pontificiæ Nostræ liberalitatis gratiarum, ac privilegiorum muneribus illustrentur, prout in Domino concipimus expedire.

Preces porrectæ pro moderatione Literarum Benedicti XIV.

§. 2. Nuper siquidem ex parte dilectorum filiorum Juris Utriusque Doctorum Collegiorum Civitatis Nostræ Bononiensis expositum fuit, quod in eximia eorum Universitate, tam Scholarium ex omnibus Orbis Christiani partibus illuc confluentium multitudine, quam illustrium Virorum copia præclara, ab antiquissimo tempore, omnes, qui jurisperitia, ac doctrinæ præstantia ornati comperti fuerunt, et in Doctorum numerum adscripti, posteaquam ibidem Doctoralem Lauream de more ipsi obtinuerunt, ab omnibus pro Doctoribus habiti, et Doctoratus honore, privilegiis, prærogativis sine ulla controversia ubique locorum gavisi sunt. Cum autem felicis recordationis Benedictus Papa XIV. prædecessor Noster per suas sub Plumbo IV. Kalendas Septembris MDCCXLIV. expeditas literas sanciverit, ut nullus in posterum, qui Doctoralem gradum in Archigymnasio Sapientiæ hujus Almæ Urbis assequutus non fuisset, quæcumque munera, et Romanæ Curiæ officia obtinere, atque exercere posset, et ii tantummodo, qui ex Bononiensi Civitate inter Palatii Apostolici Auditores, vel Concistorialis Aulæ Advocatos adscripti, ac jampridem a dictis Collegiis in Doctorum numerum relati essent, credita sibi munera in Alma hac Urbe assequi valerent, et alias prout in eisdem Benedicti prædecessoris literis, quarum tenorem pro pleno, et sufficienter expresso, ac de verbo ad verbum inserto haberi volumus, uberius continetur; quapropter ne cæteris Lauream Doctoralem in iis-

dem Bononiensibus Collegiis assumentibus præjudicium ullum obveniat, et Romanæ Curiæ officia assequi et exercere, ut antea fieri solebat, ipsi nequeant, paternæ Nostræ charitatis partes interponi dicti exponentes plurimum desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex prævia moderatione Benedictinæ Constitutionis, indulget ut in Universitate Bononiensi Laureati, omnia consequi possint munia ac si Lauream obtinuerint in Archigymnasio Romano.

§. 3. Nos igitur, qui Collegiorum prædictorum ob singularem eorum præstantiam, et antiquitatem, prosperum statum, uberioraque in dies incrementa sinceris exoptamus affectibus, eorumdem exponentium votis hac in re quantum cum Domino possumus benigne annuere, eosque specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, ac etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione, Nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, easdem Benedicti prædecessoris literas, in hac parte dumtaxat, tenore præsentium revocamus, et annullamus, viribusque, ac effectu penitus, et omnino vacuamus, ac proinde omnes, qui ad Doctoralem gradum in Utroque Jure in Universitate Bononiæ fuerint promoti, posteaquam tamen Doctoratus privilegium apud Rectorem Archigymnasii hujus Almæ Urbis, qui illud in ipsius Archigymnasii Archivio, absque ulla Doctorum impensa referre, ac describere mandet, exhibuerint, ad assequendas quascumque Dignitates, et Beneficia Ecclesiastica, nec non ad Prælaturas, Magistratus, Judicaturas, Lecturas tam privatas, quam publicas; tum etiam ad munera Procuratoris, vel Advocati coram quocumque Judice, seu Tribunali, et demum ad quodcumque aliud munus, vel Officium cujusvis generis, gradus, et conditionis in Urbe exercendum, et ad alios omnes, et quoscumque effectus etiam inexcogitatos, et expressa mentione dignos, prædictum Doctoratus Universitatis Bononiensis privilegium illis prorsus suffragari, ac valere debere, atque ipsos, Doctoratus Bononiensis hujusmodi prærogativa ornatos, perinde ac si Lauream Doctoralem in dicto Archigymnasio Urbis suscepissent, habendos omnino esse volumus, ac ita perpetuis futuris temporibus servari præcipimus, et mandamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes, ipsas præsentes literas, et in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quilibet in præmissis jus, vel interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, auditi, neque causæ propter quas præsentes emanarunt adductæ, aut verificatæ, et justificatæ fuerint, aut quavis alia causa, colore, et prætextu, ullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, aut interesse habentium consensus, aliove quolibet etiam substantiali defectu notari, impugnari, infringi, et retractari, sed semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri, debere, ac irritum, et inane si secus super his, a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, privilegiis quoque, indultis, literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, innovatis; quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die vigesima tertia Septembris Millesimo Septingentesimo Sexagesimo Quinto, Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. die 15. Novemb. 1765. Ann. VIII.

DLII.

Confirmatio Ordinationum, a Sacra Consulta præscriptarum in extrahendis Gonfalonerio, Prioribus Consiliariorum, cæterisque Officialibus Civitatis Reatinæ.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Supplicata fuerat Sacra Consulta ad tollendas confusiones in Officialium extractione occurrentes.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii Communitas, et homines Civitatis Nostræ Reatinæ, quod ipsi, ut averterent multa mala in electione Gonfalonerii, et Priorum Consiliariorum ejusdem Civitatis jam introducta, sub nomine eorum, qui studiosi sunt, ac zelum habent pro publico decore Nobilium dictæ Civitatis, ac majoris partis illius Consiliariorum recursum habuerunt ad Venerabiles Fratres Nostros S. R. E. Cardinales super Consultationibus Negotiorum Status Ecclesiastici deputatos, qui perpensis confusionibus, ac serio ponderatis omnibus circumstantiis, dilecto filio præfatæ Civitatis Gubernatori sua Epistula injunxerunt, ut in posterum in extrahendis hujusmodi Officialibus exequutioni committeret regulam, et normam ab ipsis præscriptam in folio eidem Epistolæ adjuncto. Tenor vero Epistolæ hujusmodi, et prædicti folii est, qui sequitur videlicet.

Refertur tenor resolutionum Sacræ Consultæ.

» In vista di quel di più che si è da » V. S. significato in proposito delli ricorsi avvanzati alla Sagra Consulta per » parte delli Zelanti del publico decoro del Ceto Nobile di codesta Città, e » della maggior parte de' Consiglieri » ascritti al General Consiglio, quali insistono perchè venga posto un perfetto sistema, e riparato alli sconcerti, che nascono nell' elezione del » Magistrato in pregiudizio della Nobiltà, del Ceto Civile, e del Publico, » detta Sagra Consulta ha creduto di » prendere le determinazioni contenute » nell' accluso foglio; onde darà Ella » gli ordini opportuni, perchè in avvenire nelle estrazioni di detto Magistrato venga eseguito tutto ciò, che » si prescrive nel Foglio medesimo. E » Dio la prosperi » Sequitur tenor folii » Osservatasi dalla Sagra Consulta » l' istanza fatta a nome delli Zelanti » del Ceto Nobile, e della maggior parte de' Consiglieri di Rieti per il danno, che vien recato alla Nobiltà medesima, al Ceto Civile, ed al Publico » dagli abusi introdotti nell' elezione » di quel Magistrato, ed ascoltato parimenti il sentimento di Monsignor » Governatore, e le proposizioni dal » medesimo fatte, le quali ha trovato » molto prudenti, ed opportune a mettere il necessario riparo a simili sconcerti, è venuta quindi in determinazione, per porre in miglior sistema » un tale affare, di ordinare per l' avvenire il seguente Regolamento; e in » primo luogo rispetto al grado di Gonfaloniere, il quale costituisce il primo distintivo di quella Nobiltà vuole, » che non possa per questo proporsi persona, che non sia delle Famiglie solite a goderne l' onore, o che per tali » si trovino al presente già approvate » coll' essere state nominate, e corse in » Consiglio, ed affinchè non resti preclusa la strada ad altri di esservi aggregato, ordina la medesima Sagra » Consulta, che chi desidererà esservi » ammesso debba concorrere, ed essere dotato dei seguenti requisiti; che » per lo spazio di cento anni sia vissuta la di lui casa senza esercizio di » arte meccanica, e con decorosa proprietà: che siasi almeno una volta imparentato colle Famiglie Nobili, e che » finalmente abbia un sufficiente patrimonio da sostentarsi nobilmente: i » quali requisiti dovranno esaminarsi dal » Consiglio particolare degli stessi Nobili coll' intervento del Governatore, » e Magistrato pro tempore, ed approvati che siano, potrà il soggetto, che » concorre esser proposto per l' ammissione nel Consiglio Generale, e non » altrimenti. Intorno poi il secondo Priore detto Prior Nobile, non dovranno » le parti nel nominare i soggetti per » tale Uffizio deviare dall' antico stile, » ma unicamente proporre persone, che » vivano civilmente senza esercizio di » mercanzia, o di altr' arte meccanica. » Riguardo finalmente alla carica di » terzo Priore potranno essere a questo » nominati li Mercanti, ed altri di simile sfera, avvertendo però, che per » qualunque dei suddetti trè Uffizj non » possa alcuno essere eletto, che prima » non sia ascritto tra Consiglieri. Dovranno dunque da Monsignor Governatore communicarsi al Magistrato, » e Consiglio di Rieti gli ordini della » Sagra Consulta, acciocchè possano » nella prima elezione uniformarsi ai » medesimi, e darvi la sua piena esecuzione. In quorum fidem etc. Datum » ex Ædibus ejusdem Sacræ Consultæ » hac die 2 Mensis Novembris 1765.

Loco ✠ Signi

Preces porrectæ pro prædictorum resolutionum approbatione, quas Pontifex benigne excipit.

§. 2. Cum autem sicut eadem exposito subjungebat, ipsi exponentes, quo firmius contenta in præinserta Epistola, et folio in publicæ quietis utilitatem subsistant, et serventur exactius, Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri plurimum desiderent: Nos ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, omnia, et singula in præinserta Epistola, et folio contenta, et expressa, auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, ac omnes, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus, salva tamen in præmissis auctoritate Congregationis eorumdem Cardinalium.

Clausula sublata; et decretum irritans.

§. 3. Decernentes, easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum, Palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, nec non dictæ Civitatis, aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, et literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die decimaquinta Novembris Millesimo Septingentesimo Sexagesimo quinto, Pontificatus Nostri anno octavo.

DLIII.

Dat. die 30. April. 1766. Ann. VIII.

Quæ pro recognitionibus characterum approbandis in ordinibus directis Sacro Monti Pietatis Urbis sancita, fuerunt, ea ad Mensam Nummulariam S. Spiritus extenduntur.

Schedula Motus Proprii quoad Montem Pietatis Urbis relata a Nobis fuit hoc Tom. III. sub num. CDLXXXIII. pag. 81, ubi perlegenda ad opportunitatem est.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Refertur quod pro Monte Pietatis gestum fuerat.

§. 1. Publicæ quieti, ac securitati eorum, qui proprias pecunias in Monte Pietatis hujus Nostræ almæ Urbis deponunt, simulque indemnitati ejusdem Montis consulere cupientes schedulam motu proprio die XXX. Augusti Anni MDCCLXIV. signavimus (*omittitur tenor Motus-Proprii jam relati in hac Continuatione T. III. sub num. CDLXXXIII. pag. 81.*

Preces porrectæ pro extendenda Schedula Motus Proprii Montis Pietatis ad Mensam Nummulariam S. Spiritus.

§. 2. Nuper vero Nobis exponi fecerunt dilecti filii Ministri Mensæ nummulariæ seu Banchi Archiospedalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, quod cum in Bancho quoque prædicto æque ac in præfato Monte Pietatis pecuniæ deponi, et respective consignari soleant, itaut inter utrumque eadem sit dispositionis ratio, nihilominus, ne ulla unquam oriri possit difficultas, præinserta omnia, quæ a Nobis quoad dictum Montem Pietatis præscripta, et constituta sunt, ad Banchum etiam Sancti Spiritus extendi, et ampliari dicti exponentes summopere desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et jam alias, pro Monte Pietatis jussum, ad Mensam Nummulariam S. Spiritus extendit.

§. 3. Nos igitur eosdem exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censen-

tes, supplicationibus eorum nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, præinsertam Schedulam Motu Proprio a Nobis signatam, una cum omnibus, et singulis in ea contentis, et expressis, ac quoad Montem Pietatis Urbis decretis præscriptis, et constitutis ad Mensam quoque nummulariam, et Banchum Sancti Spiritus in Saxia ejusdem Urbis, auctoritate Apostolica, tenore præsentium extendimus, et ampliamus, illamque, et illa in omnibus, et per omnia observari, et exequi debere perinde ac si pro dicta Mensa nummularia, seu Bancho facta fuissent, auctoritate, et tenore præsentis decernimus et mandamus.

Clausula sublata, decretum irritans, et derogatio contrariorum.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes literas, et in eis contenta quæcumque semper firma, valida, et efficacia existere, ac fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac Bancho, et Archiospitali prædictis, illorumque Ministris, et Officialibus, alisque, ad quos spectat, et pro tempore spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos etiam causarum Palatii Apostolici, et Curiæ Cameræ Apostolicæ Auditores, ac S. R. E. Camerarium, et alios Cardinales etiam de Latere Legatos, dictæque Cameræ Præsidentes Clericos, aliosque Officiales, et Ministros nunc, et pro tempore quandocumque existentes, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus omnibus, et singulis illis, quæ in præinserta Schedula Motu Proprio signata non obstare voluimus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die trigesima Aprilis millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus Nostri anno octavo.

DLIV.

Dat. die 2. Junii 1766. Ann. VIII.

Constituuntur pœnæ, quibus Ministri Montis Pietatis de Urbe, aliique in ejus damnum delinquentes puniri debent.

Contra fraudatores pecuniarum Montis Pietatis Urbis, pœnas quamplurimas juxta casuum contingentias indixit Benedictus XIII. Constitutione sua Anni 1729 Sept. 28 relata in Bullario Mainardii. Depositeriæ Generalis, et Thesaureriæ particularis translationem Monti Pietatis Urbis indixit Benedictus XIV Cedula Motus-proprii Anni 1743 Augusti 2. Motum Proprium Pii V. et Constitutionem Urbani VIII. contra falsificantes Cedulas, et Schedas Montis Pietatis Urbis, et Mensæ Nummulariæ S. Spiritus in Saxia, confirmavit, et ampliavit Pontifex idem, Constitutione altera ejusdem Anni prid. Kal. Nov. quæ est in Bullario Benedictino. De modo recognoscendi characteres Ordinum, et Mandatorum Procuræ directorum Monti Pietati Urbis, et de pœnis contra prævaricatores talium recognitionum adest Motus-Proprius Clementis XIII. anni 1764 Augusti 30 hoc Tom. III. sub num. CDLXXXIII. pag. 81.

Clemens Episcopus
Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Causa hujus Constitutionis.

§. 1. Etsi multa provide, sapienterque statuta fuerunt a prædecessoribus Nostris contra eos, qui dolo malo alienam pecuniam sive publicam, sive privatam avertunt, et in proprium commodum flagitiose usurpant, eo tamen processit nonnullorum Montis Pietatis in hac Alma Urbe Nostra inservientium audacia, et malitia, ut nullo humani, divinique juris respectu cohibiti, legum præscripta violare non timuerint, novasque subinde machinationes, et fraudes excogitaverint, quibus pecuniam Civium indigentiæ reservatam corroderent, ut ipsius Montis impendio, ac damno gravissimo, sibi large, voluptuoseque vivendi copiam pararent. Præpostera hæc, et iniqua prorsus agendi ratio quum Reipublicæ bono plurimum noceat, et nisi opportune coerceatur, piam, laudabilemque operam Montis in commune Subditorum beneficium erectam, omnino

sit eversura. Supremæ Nostræ potestatis, ac paternæ sollecitudinis officium postulat, ut in ejusmodi fraudolentos homines, ac præsertim, in illos, qui præfati Montis munera sibi commissa infideliter gerunt, acrius insurgamus, et adhibitis severioribus pœnis, hunc veluti morbum Societati pestiferum e medio tollamus, ne diutius serpens, atque suppullulans in summam perniciem evadat, atque eas denique pariat ruinas, quæ omne posthac remedium superent, et salubriora consilia, nuperrime pro recta ejusdem Montis Gubernatione capta, quæ Nostra auctoritate, et providentia firmata, et statuta sunt, prorsus inania, reddant, et eludant.

Constitutiones Benedict. XIII. et Benedic. XIV confirmantur, et ampliantur.

§. 2. Itaque Constitutionem fel: rec: Benedicti XIII. prædecessoris Nostri, quæ incipit = Iam dudum =, et quam hic pro inserta de verbo ad verbum haberi volumus, in omnibus, et per omnia approbamus, confirmamus, et innovamus, ac præterea ita extendi, atque ampliari jubemus, ut pleno jure afficiat universos, et singulos Officiales Montis Pietatis in hac Urbe existentes, etiam in figura Depositarii Cameræ Apostolicæ, quocumque appellentur nomine, atque Officio fungantur, et vel salario gaudeant, vel non, sintque simplices ut vulgo dicuntur Supranumerarii. Alteram quoque prædecessoris etiam Nostri Benedicti XIV. Constitutionem, cujus initium est = Ad curam = simili modo approbamus, confirmamus, et innovamus, ac præterea ita ampliari, atque extendi mandamus, ut pariter afficiat omnes, et singulos Officiales prædictos Montis Pietatis, etiam in figura Depositarii Cameræ Apostolicæ, tam laicos, quam clericos, quocumque nomine appellentur, atque munere fungantur, et vel salario gaudeant, vel non, sintque simplices, ut jam diximus, Supranumerarii.

Poenis in præfatis Constitutionibus indictas extendit, et ampliat.

§. 3 Poenas vero in præfata Constitutione sancitas locum habere volumus in casu alterationis syngrapharum, seu cedularum Montis Pietatis, vel Mensæ Nummariæ Sancti Spiritus de Urbe pro qualibet, vel minima summa tam contra reos principales, quam contra fautores, et scienter expendentes, aut quocumque alio modo conscios, complices, et participes, etiamsi forent clerici, omnesque, et singulos reos confessos, seu convictos criminis, de quo in dicta Constitutione, et hic agitur, puniri jubemus tamquam Monetarios falsos, atque insuper privari beneficio Ecclesiasticæ Immunitatis localis, illorumque extractionem, et consignationem fieri, servata forma Constitutionis editæ a fel: rec: Clemente XII. prædecessore pariter Nostro, quæ incipit = In Supremo Justitiæ Solio =: Quinimo procedi injungimus in hujusmodi delicto falsificationis, vel alterationis syngrapharum, seu cedularum, ut supra, per quoscumque Judices competentes, cum facultatibus ordinariis, et extraordinariis alias tributis tam Gubernatori Urbis, quam Thesaurario Generali, eorumque respectivis Tribunalibus contra Falsificantes quoscumque, vel in substantialibus alterantes ordines, nec non mandata Procuræ, vel fides publicas Notariorum cuilibet ex capsis Montis Pietatis etiam in figura Depositarii Cameræ Apostolicæ directos, et directa, seu directas;

Sanctiones contra dolosum testimonium perhibentes in recognitione characterum Ordinum, et Mandatorum Procuræ.

§. 4 Item testimonium dolosum perhibentes in recognitione characterum, aut signorum existentium in ordinibus, mandatisque Procuræ falsis, Notarios pariter recognoscentes, et per fraudem testantes tamquam verum, et veram characterem, falsum, seu falsam subscriptionem ordinum, vel mandatorum Procuræ scriptorum, aut alias dolose recipientes falsorum testium recognitiones, relative ad ordines, et mandata Procuræ falsos, et falsa, vel relative ad signa pariter falsa scribentes quoque in proprium commodum, vel scribere facientes ab aliis partitas exactionis fructuum locorum montium sine ordinibus, mandatisque Procuræ legitimis, et veris, vel cum ordinibus, seu mandatis Procuræ falsis, vel in substantialibus alteratis, omnes denique reos respective reperiendos, cujuslibet ex criminalibus præmissis, eorumque complices, fautores, atque participes plectendos esse statuimus, et declaramus pœna ordinaria, etiam pro prima vice, si falsitas, vel alteratio excedat scuta centum etiam in modico effectu sequuto, vel tentato tantum. In casu vero reiterationis delicti pro quacumque summa, et pro sola secunda vice. At si falsitas, vel alteratio summam scutorum centum exacte attigerit, vel minor etiam comperta fuerit, effectu pariter sequuto, vel tentato tantum, ejusmodi rei puniantur etiam pro prima vice pœna triremium perpetuarum.

Quomodo procedendum sit contra Ministros Montis Pietatis, concredita illis fide abutentes.

§. 5 Ministros autem Montis Pietatis superius expressos, atque indicatos, si fide abutantur ipsis concredita, et alicujus ex præmissis criminibus rei fuerint reperti, non solum puniri volumus, eisdem pœnis hic constitutis, verum etiam privari beneficio Immu-

nitatis Ecclesiasticæ localis, dummodo pœna ordinaria sint plectendi, ejusmodique immunitatis localis beneficio privari similiter volumus Notarios, si publicæ fidei, atque auctoritati, quarum custodiæ deputantur, turpiter illudentes ultimo supplicio ob aliquod ex criminibus supra relatis sint damnandi: Ita tamen, ut ministrorum Montis, ac respective Notariorum prædictorum extractio, et consignatio in præmissis casibus, servata memoratæ dicti Clementis prædecessoris Constitutionis forma fieri debeat, quoslibet insuper falsificantes vel in substantialibus alterantes mandata Judicum cujuscumque generis, etiam directa pro appositione vel remotione sequestrorum, eorumque complices, et fautores pœna ordinaria mulctari præcipimus pro quacumque summa, etiam pro prima vice, et effectu sequuto, vel tentato tantum, dummodo tamen concurrat subscriptio vel vera, vel respective falsa Judicis ordinarii, Ministrosque Montis jam plenius expressos in casu ejusmodi delicti esse præterea privandos beneficio immunitatis Ecclesiasticæ localis, ac proinde extrahendos, et consignandos ut supra declaramus, extorquentes vero malis artibus mandata Judicum pœna extraordinaria puniantur, arbitrio Judicis extendenda, etiam ad pœnam ultimi supplicii juxta facti circumstantias, et personarum qualitates.

Indicuntur pœnæ contra falsificantes, alterantes, aut dolose vitiantes libros, et scripturas Montis Pietatis

§. 6 Omnes pariter falsificantes, alterantes, aut quomodolibet dolose vitiantes, ac corrumpentes libros, vel scripturas Montis Pietatis, etiam in figura depositarii Cameræ Apostolicæ, vel apodixas pignorum, vel earumdem apodixarum duplicata, eorumque complices, et fautores pœnæ subjicimus ordinariæ pro quacumque summa, vel damnum sequutum fuerit, vel non, atque etiam pro prima vice, ejusdem autem Montis Pietatis ministros, alias uberius indicatos, præter pœnam jam dictam etiam beneficio Ecclesiasticæ Immunitatis localis privamus, dummodo falsitas, vel alteratio excedat, vel in modico summam scutorum quinquaginta, eosque servata forma, ut supra, extrahi, et consignari mandamus. Pignorum custodes, et subcustodes, aliisque in custodiis pignorum inservientes pœna ordinaria plectantur, si aut per se, aut per alios pignora apud Montem existentia vel dent, vel consignent, vel restituant quomodocumque, ex quovis prætextu, vel quæsito colore, absque prævia solutione pecuniæ mutuatæ penes arcarium mutuorum, et absque restitutione sibi ipsis facta schedulæ oppignorationis a prædicto arcario notatæ signo consueto, quod dici solet = *Il pagamento* = etiamsi agatur de uno pignore tantum, et valoris modici, et quamvis pignus fuerit traditum Domino, seu oppignoranti, idque ipsum non turpis lucri, sed solius amicitiæ, vel alterius respectus gratia, et sine ullo pii Montis damno, ac præjudicio, vel periculo fuerit factum, eademque prorsus ordinaria pœna eo magis afficiantur si constiterit quantitatem a Monte mutuatam eos recepisse a Domino, vel ab oppignorante pro facta pignoris restitutione integre statim detulerint, ac consignaverint arcario mutuorum tunc nihilominus procedatur contra prædictos extraordinarie juxta casuum circumstantias ad pœnam usque Triremium.

Itemque aliæ contra Ministros recuperantes propria, vel aliena pignora absque mutuatæ pecuniæ restitutione.

§. 7 Plecti etiam volumus pœna ordinaria ministros quoscumque Montis Pietatis latius expressos, ut supra, si pignus, vel pignora propria, vel aliena recuperaverint sine prævia restitutione summæ per Montem mutuatæ penes arcarium mutuorum, etiam pro prima vice, et pro quocumque pignore modici valoris, quamvis damnum pio Monti illatum fuerit perexiguum: quod si nullum prorsus damnum eidem Monti irrogatum fuerit, præfatos ministros puniri jubemus extraordinarie arbitrio Judicis juxta facti circumstantias extraordinarie quoque pro Judicis arbitrio pensatis casuum circumstantiis puniri mandamus quoslibet a Monte Pietatis extraneos, qui pignora vel propria, vel aliena receperint sine prævia pecuniæ mutuatæ restitutione Arcarius, et sub-Arcarius mutuorum signantes per dolum, fraudemque consueto signo *del pagato* schedulas pignorum, eorumque duplicata absque prævia numeratione, et incapsatione pecuniæ pio Monti debitæ pœna ordinaria mulctentur etiam pro prima vice, et pro qualibet summa. Dolus vero præsumatur ex ipso defectu incapsationis pecuniæ nisi contrarium probetur.

De criminibus æstimatorum, subæstimatorum, et Peritorum, atque de pœnis quibus plectenda ea crimina sunt.

§. 8 Æstimatores, ac Subæstimatores pignorum tam ordinarii, quam extraordinarii, vel eorum vices, et locum supplentes, et quilibet alius Peritus, qui requisitus a pio Monte suam operam, peritiamque interponat in æstimatione pignorum, vel per se solum, vel una simul cum omnibus, aut cum aliquibus tantum ex dicti Montis æstimatoribus, si super pignore, vel pigno-

ribus certum, notumque valorem habentibus pessundata Montis laudabili consuetudine ita per fraudem, dolumque pecuniam mutuari fecerint, ut summa mutuata intrinsecum valorem excedat materiæ, et substantiæ ipsius pignoris, operis merito non compræhenso, ita ut Mons ipse scutorum quingentorum damnum accipiat quocumque ex capite, et causa tam directe, quam indirecte, ultimo supplicio tradantur, extraordinaria vero pœna afficiantur, si damnum fuerit minoris summæ, similique ratione ultimo supplicio obnoxios eosdem declaramus, si super pignore, vel pignoribus certum valorem non habentibus, spreta ipsius Montis consuetudine, et statutorum lege non mutuandi nisi pro duabus ex tribus partibus veri valoris, dolose mutuari fecerint eam pecuniæ quantitatem, quæ non solum duas ex tribus partibus, verum etiam integrum pretium manifeste excesserit cum damno pii Montis, scutorum bismille, dolum vero, fraudemque præsumendum esse statuimus in utroque casu, ex ipso mutationis, vel mutationum manifesto excessu, nisi contrarium probetur; extraordinarie autem procedi mandamus quotiescumque damnum hoc modo illatum minoris summæ fuerit repertum; quod si ex multis æstimationibus pignorum certum valorem non habentium, quæ duas ex tribus partibus justi illorum valoris notabiliter excedant, etiamsi hujusmodi excessus integrum cujuscumque pignoris pretium non attigerit, adeo notabile pio Monti damnum obveniat, ut prudenter existimari possit in præfatis æstimationibus dolum, vel valde culpabilem negligentiam intervenisse, tunc pariter procedi volumus ad pœnam extraordinariam etiam triremium perpetuarum juxta casuum circumstantias, nempe multiplicitatis, vel quantitatis, vel qualitatum excessuum harum æstimationum, vel ejusmodi alias prudenti judicum arbitrio pensandas.

De iis qui fraudolenter, et dolose aurum, argentum, et jocalia falsa, pro veris oppignoraverint, et de eorum punitione

§. 9 Denique Ministros quoslibet Montis Pietatis alibi plenius enunciatos, eorumque fautores, et complices si per fraudem, et dolum, atque scienter oppignoraverint aurum, argentum, et jocalia falsa pro veris, adsit, vel non in pignoribus istiusmodi impressum signum apponi solitum vulgo *il Bollo* nuncupatum, et si existente signo prædicto, illud sit sive falsum, sive verum, aut alias quomodocumque fraudem fecerint in oppignorationibus, veluti si quid pro solido, integroque auro, argentove oppignoraverint, quod tamen non habeat auri, argentive nisi superficiem interiore nempe substantia ex variis, vilibusque materiis compacta, atque adulterata, pœna capitis damnandos esse præcipimus, quotiescumque damnum pii Montis excesserit etiam in modico summam scutorum centum, pro prima quoque vice, eademque pœna mortis esse plectendos in casu dolosæ pignorationis reiteratæ cum damno cujuscumque summæ etiam pro sola secunda vice: quod si damnum exacte attigerit scuta centum, vel fuerit minoris summæ, tunc eosdem puniri volumus etiam pro prima vice pœna triremium perpetuarum, privatos vero, exterosque a Monte, qui damnabilibus hujusmodi oppignorationibus, et fraudibus publicam pecuniam corraserint, puniri mandamus pœna triremium perpetuarum, dummodo damnum excesserit etiam in modico summam scutorum centum pro prima vice, eademque pœna mulctari in casu reiterationis dolosæ pignorationis pro quacumque summa etiam pro sola secunda vice; quod si damnum exacte attigerit scuta centum, vel fuerit minoris summæ, tunc eosdem puniri jubemus etiam pro prima vice pœna triremium ad decennium. Fabricatores autem rerum, ut supra falsarum, vel alteratarum, res ipsas oppignorantes aut per se, aut per alios pœna afficiantur triremium perpetuarum extendenda quoque ad ordinariam juxta facti circumstantias arbitrio judicis, dolus vero, fraus, et scientia in omnibus prædictis casibus præsumantur ex ipsa qualitate rei falsa, vel alterata, nisi contrarium probetur.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 10 Præsentes autem literas, et in eis contenta quæcumque etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, vel habere prætendentes, ad id vocati, vel auditi non fuerint, seu causæ ptopter quas præsentes emanarint, adductæ, expressæ, et verificatæ non fuerint de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, vel quopiam alio defectu notari, impugnari, aut infringi nullatenus posse, sed illas semper et perpetuo validas, et efficaces esse, et fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, atque ita, et non aliter in quibusvis tribunalibus, ac per quoscumque judices in hac materia competentes, etiam specifica, et individua mentione dignos contra delinquentes in præmissis etiam Ecclesiasticos exemptos, et quantumvis privilegiatos in ju-

dicio confessos, sive legitime convictos procedi, decerni, judicari, et sententiari decernimus, et mandamus, sublata cuilibet aliter judicandi, et interpretandi facultate, atque auctoritate, et irritum, et inane decernentes, si secus super his a quoquam, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 11 Non obstantibus quibusvis etiam Apostolicis, si quæ essent, Constitutionibus et ordinationibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis quibusvis personis, etiam de necessitate exprimendis alias concessis, et quavis firmitate roboratis statutis, resolutionibus, usibus, stilis, et consuetudinibus etiam immemorabilibus. Quibus omnibus, et singulis eorum omnium tenores pro expressis, ac de verbo ad verbum præsentibus insertis, nec non præscriptas in ipsis derogationum formas pro plene observatis habentes, ad præmissorum effectum dumtaxat, illis alias in suo robore permansuris, motu, scientia, et potestatis Nostræ plenitudine specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Cuncti per solam hujus Constitutionis evulgationem, ad illius observantiam teneantur.

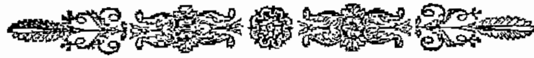
§. 12 Volumus autem quod præsentes in valvis Ecclesiæ Lateranensis Basilicæ, Principis Apostolorum, et in aliis consuetis Urbis locis publicentur, et affigantur, et postquam affixæ, et publicatæ fuerint, omnes, et singulos perinde arctent, et afficiant, ac si unicuique nominatim, et personaliter intimatæ fuissent.

Sanctio poenalis.

§. 13 Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ confirmationis, innovationis, statuti, declarationis, mandati, privationis, decreti, derogationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ MDCCLXVI., IV. Nonas Junii, Pontificatus Nostri Anno Octavo.

ANNO NONO

Dat. die 13 Augusti 1766. Anno IX.

DLV.

Capitulo, et Canonicis Metropolitanae Urbini indulget, quod uti possint Palmatoria, seu *Bugia*, nec non Mitra in missis solemnibus Defunctorum

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Refertur vetus privilegium hujus Capituli utendi Palmatoria, et Mitra.

§. 1. Alias felicis recordationis Benedictus XIII. Praedecessor Noster Capitulo, et Canonicis Metropolitanae Ecclesiae Urbinatensis, ut ipsi, tam in Civitate, quam in Dioecesi Urbinatensi absente, vel praesente Archiepiscopo, sive interveniente Legationis Urbinatensis S.R.E. Legato de Latere in missis, vesperis, et laudibus solemniter decantandis, ac etiam in processionibus, Benedictionibus candelarum, cinerum, Palmarum, et Fontis Baptismalis, ac in reliquis Ecclesiasticis functionibus, in quibus sacra adhibentur paramenta, Mitra, aliisque indumentis, et paramentis tantum ad instar Abbatum usum Mitrae habentium uti libere, et licite possent, ac valerent, licentiam, et facultatem Apostolica auctoritate concessit, et indulsit, ac alias prout in suis sub plumbo anno Incarnationis Dominicae Millesimo Septingentesimo vigesimo quarto tertio Idus Augusti desuper expeditis Literis uberius dicitur contineri.

Exortis dissidiis inter Metropolitanum et Capitulum, S. Rituum Congregatio decernendum censuit, tali privilegio uti Canonicos minime posse.

§. 2. Exortis postmodum nonnullis controversiis inter bonae memoriae Antonium tum Archiepiscopum Urbinatensem et Capitulum, ac Canonicos praedictos super usu Mitrae, aliorumque indumentorum, et paramentorum hujusmodi, iisque delatis Congregationi Venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium Sacris Ritibus praepositorum, inter caetera coram ea praeposita fuerunt duo sequentia dubia, nempe = *An uti valeant Palmatoria, seu Bugia in Pontificalibus, et in Missis lectis, et privatis, et an in Metropolitana Ecclesia uti possint Mitra, et pontificaliter celebrare in Missis Defunctorum*, = quibus in Congregatione habita die XXIV. Januarii MDCCLII. responsum fuit *negative*, et *amplius*, ac hujusmodi dubiorum resolutionem fel. rec. Benedictus Papa XIV. itidem praedecessor Noster per suas sub Plumbo Anno Incarnationis Dominicae Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo primo, tertio Kalendas Martii expeditas literas, dicta auctoritate perpetuo approbavit, et confirmavit illasque a tunc, et pro tempore existentibus Canonicis, et Capitulo dictae Ecclesiae, ac Dignitates in ea obtinentibus firmiter, et inviolabiliter observari mandavit, ac alias, prout in eisdem Literis, quarum tenorem praesentibus pro expresso haberi volumus, plenius continetur.

§. 3. Cum autem nuperrime praefatae Ecclesiae Urbinatensi per obitum bo. me. Antonii Pastoris solatio destitutae Venerabilem Fratrem Nostrum Dominicum in Archiepiscopum praefecerimus, et Pastorem, is Capituli, Dignitatum, et Canonicorum ejusdem Ecclesiae majori decori consulere cupiens suum assensum praestitit, ad hoc ut Dignitates, Canonici, et Capitulum hujusmodi Nobis, et huic Sanctae Sedi preces porrigere possent pro obtinendo novo Apostolico Indulto utendi tam in Pontificalibus, quam in missis lectis et privatis Palmatoria, seu Bugia nuncupata, ac simul Mitra in missis solemnibus Defunctorum; quapropter Dignitates, et Canonici, et Capitulum praedicti nobis nuper humiliter supplicari fecerunt, ut usum Palmatoriae, seu Bugiae hujusmodi, ac Mitrae, ut praefertur, sibi ipsis de novo concedere, ac in praemissis providere de benignitate Apostolica dignaremur.

A novo Metropolitano electo, iterum preces porrectae, pro amissorum privilegiorum concessione

§. 4. Nos igitur Dignitates, Canonicos, et Capitulum hujusmodi specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia ab-

Pontifex Urbinatensis Capituli postulationibus benigne indulget.

solventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, eisdem Dignitatibus, canonicis nunc, et pro tempore quandocumque existentibus, et capitulo prædicto, ut in posterum tam in missis lectis, et privatis, quam in Pontificalibus palmatoria, seu Bugia, atque etiam canone missæ, nec non mitra in missis solemnibus defunctorum, uti libere, et licite possint, et valeant auctoritate apostolica tenore præsentium de novo concedimus, et indulgemus.

Clausula sublata; et decretum irritans.

§. 5 Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, et ab illis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii Apostolici auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de latere legatos, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6 Non obstantibus memoratæ congregationis resolutionibus prædictis, ac ejusdem Benedicti prædecessoris literis, tam illas, ut præfertur, approbantibus, et confirmantibus, quam super divisione materiarum anno incarnationis dominicæ MDCCXLV. sexto Kalendas Decembris sub plumbo expeditis, aliisque apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non dictæ Ecclesiæ, et capituli etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis Decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ac præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XIII. Augusti MDCCLXVI., Pontificatus Nostri anno nono.

DLVI.

Dat. die 23 Augusti 1766. Anno IX.

Prævia confirmatione Constitutionis Clementis XII. IV. Kal. Februar. Anni MDCCXXV. quoad privationem privilegii fori Ecclesiastici Clericorum homicidii criminis reorum, constitutionem ipsam extendit ad Diœcesim, et Principatum Paderbonæ.

Vide adnotationem appositam constitutioni CCCLXXII. relatæ Tom. II. hujus continuationis pag. 401.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Refertur Pontificiæ Constitutiones quoad Clericos, et Laicos homicidii reos, fori privilegio, atque Ecclesiastica immunitate minime gaudens in Pontificia ditione.

§. 1. Alias fel. rec. Clemens Papa XII. Prædecessor Noster per suas sub Plumbo expeditas literas, nempe IV. Kalendas Februarii Anno Incarnationis Dominicæ MDCCXXXIV., Pontificatus sui Anno quinto ad compescenda, et coercenda, atque ab hac alma Urbe, totaque temporali S. R. E. ditione penitus avertenda, atque eliminanda homicidia, quæ a viris sanguinum Divini, humanique juris oblitis incredibili cum immanitate in dies magis magisque increbescente sæpissime patrari, non sine gravissimo paterni animi sui dolore, ac mærore audiverat, Constitutionem, quæ incipit = In supremo Justitiæ solio = promulgavit, in qua postquam omnes, et singulas Constitutiones a rec. me. Pio II., Paulo II., Sixto IV., Julio II., Leone X., Julio III., Paulo IV., Pio V., Gregorio XIII., Sixto V., Gregorio XIV., Clemente VIII., Innocentio XI., Innocentio XII., ac Benedicto XIII., et quibusvis aliis Romanis Pontificibus prædecessoribus pariter nostris tunc suis adversus homicidas saluberrime editas approbavit, confirmavit, et innovavit, illasque adversus quemcumque non usum, seu contrarium usum, qui quovis modo prætendi, vel allegari potuisset, in pristinum restituit, et plenarie reintegravit, quas deinceps omnino, et inviolabiliter observari præcepit, et mandavit; inter cætera in ea-

dem constitutione contenta, hæc præscripta erant = Tenoris, qui sequitur =.

Tenor Constitutionis Clementis XII.

» Et quoniam experimento compertum est, administrationem, et » cursum rectæ, et expeditæ justitiæ, » qua Reipublicæ salus præcipue innititur summopere obturbari vel ab excessivo numero privilegiatorum vulgariter = Patentati = nuncupatorum, » vel a minus recta intelligentia privilegiorum concessorum, proinde salvis, firmisque remanentibus decretis, » et resolutionibus, quæ temporibus fel. » itidem rec. Urbani Papæ VIII. et dictorum Innocentii XI. et Innocentii XII. » prædecessorum, aut alias quandocumque ea super re emanarunt, volumus, quod privilegium fori nemini » quocumque privilegiatorum hujusmodi tam in Urbe, quam in reliquo » statu Ecclesiastico prædictis (officialibus, aliisque privilegiatis a Congregatione pro tempore existentium ejusdem S. R. E. Cardinalium contra » hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum, ac Ministris necessariis » actu inservientibus Archiepiscopis, » Episcopis, ac Ordinariis prædictis, » eorumque curiis dumtaxat exceptis) » pro crimine homicidiis suffragentur, » sed dicti privilegiati, quatenus clericali charactere insigniti, Ecclesiasticæ et quatenus laici fuerint, sæculari jurisdictioni subjaceant. Reservantes Nobis facultatem declarandi, » quinam, quotque esse debeant veri » familiares dictorum Archiepiscoporum, » et Episcoporum, ac Ordinariorum, » ac officiales necessarii curiis Ecclesiasticis verum, et actuale servitium » præstantes. Insuper quia ex illis etiam » qui in sortem Domini vocati sunt, » quique alii irreprensibilis, et ab omni » culpa, et macula, immunis vitæ, » ac virtutum exemplo prælucere deberent, aliqui interdum reperiuntur » adeo suæ vocationis immemores, ut » impellente humani generis hoste, pluribus etiam homicidiis manus suas » cruentare non perhorrescant. Nos perversorum quorumcumque malitiæ obviandum esse, non indulgendum probe intelligentes, ad istorum quoque » frenandam pervicaciam, perpetuo itidem statuimus, quod clericus primæ tonsuræ nullum beneficium ecclesiasticum obtinens, tametsi conditiones clericis hujusmodi a Concilio » Tridentino præscriptas servaverit, ac » servet, pro duobus tamen homicidiis » animo deliberato, et præmeditato per » eum patratis, privilegio fori, et canonis in odium tanti excessus, et ad » aliorum terrorem exuatur, et uti incorrigibilis omnino sæculari potestati subjiciatur, ab ea tamquam laicus » legitimis pœnis plectendus. Clericus quoque in minoribus ordinibus constitutus, » nec pariter beneficiatus, nec præscripta » a Concilio Tridentino prædicto servans, tam celebs, quam coniugatus » in causis homicidiis dicto privilegio » fori non gaudeat, eoque privatus remaneat, neque a proprio Episcopo, » seu ordinario repeti, minusque habitum clericalem, quem indigne abjecit, reassumere possit, post totaliter expiatam admissi delicti pœnam. » Declaratio autem, an Reus ante patratum delictum homicidij requisita a » Concilio Tridentino servaverit ad Episcoporum, aliumque loci ordinarium » omnino spectet, non retardata interim delinquentis assecuratione facienda etiam per judicem sæcularem » nomine ecclesiæ, qui illum prædictæ ecclesiæ nomine ad illius dispositionem retinere possit, et debeat, » donec dicta declaratio prodierit, quacumque diversa, ac etiam contraria » Juris Canonici, et Apostolicarum constitutionum dispositione, seu interpretatione, nec non consuetudine haud » refragante. Porro cum idem Benedictus prædecessor animadvertens homicidia hujusmodi suo etiam tempore increbescere, nec minus, quam » alia facinora in celebri Constitutione » dicti Gregorii XIV. etiam prædecessoris, quæ incipit = *Cum alias* = recensita publicæ quieti officere, pro » commissi sibi Apostolici officij debito per prædictam suam anno Incarnationis Dominicæ MDCCXXV. sexto » idus Junii, cujus initium est = *ex quo divina* = evulgatam constitutionem » laicos animo præmeditato, ac deliberato proximum suum interficientes » ab ecclesiasticæ immunitatis beneficio excluserit, et repulerit, atque pro » exclusis, et repulsis haberi voluerit. » Nos ob gliscentem in dies quorumdam ecclesiasticorum nequitiam, qui » nulla proprii status habita ratione non » raro in adeo nefarium, detestandumque crimen prolabuntur ipsorum Gregorii, et Benedicti prædecessorum » Constitutionibus, quas supra confirmavimus, atque innovavimus inhærentes et quatenus opus sit, criminis in illis exceptorum reos immunitate ecclesiastica nequaquam juvari iterum decernentes eamdem Benedicti prædecessoris Constitutionem

„ laicos animo præmeditato, ac deli-
„ berato proximum suum, sicut præ-
„ mittitur, interficientes a beneficio Ec-
„ clesiasticæ immunitatis excludentem,
„ ad ipsos Ecclesiasticos cujuscumque
„ gradus, et ordinis existant, in Urbe,
„ et in universa Ditione Nobis, et Se-
„ di Apostolicæ mediate, vel immedia-
„ te subjecta homicidium animo simi-
„ liter præmeditato, seu deliberato,
„ patrantes extendimus quoque, et am-
„ pliamus, dummodo tamen causa ad-
„ missi per eos homicidii ab illorum
„ judice ecclesiastico competente cogno-
„ scatur, et ab eo, si rei reperti fue-
„ rint, citra pœnam sanguinis ad præ-
„ scriptam sacrorum Canonum condi-
„ gna puniantur animadversione. Ulte-
„ rius ad varias doctorum, qui ejusdem
„ Benedicti prædecessoris mentem quoad
„ personas in dicta ejus Constitutione
„ comprehensas interpretari, et expli-
„ care voluerant sententias, et opinio-
„ nes dirimendas, declaramus, ho-
„ micidij reos natu minores viginti quin-
„ que, majores vero viginti annis tam
„ laicos, quam clericos, atque omnes
„ et singulos sive laicos, sive clericos,
„ qui mandatum, consilium, instiga-
„ tionem, auxilium cooperativum, aut
„ aliam operam occisori præbuerint,
„ ex quorum singulis pravis actibus ho-
„ micidium evenerit, in dictam Bene-
„ dicti prædecessoris Constitutionem
„ comprehensos esse, ac deinde cen-
„ seri debere, ac eam, quatenus opus
„ sit ad ipsos pariter extendimus; ita
„ scilicet, ut illorum extractio e loco
„ immuni, atque traditio curiæ sæcu-
„ lari, quoad laicos ad ejusdem curiæ
„ sæcularis requisitionem fiat a curia
„ Ecclesiastica; et clerici ab ipsa curia
„ Ecclesiastica ex officio omnino extra-
„ hantur juxta normam infra dicendam.
„ Item declaramus omnes et singulos
„ prædictos tam laicos, quam Ecclesia-
„ sticos, qui in Urbe, et in ditione
„ prædictis ex causa, et occasione ho-
„ micidii etiam in rixa commissi cum
„ armis, seu instrumentis suapte na-
„ tura aptis ad occidendum inquisiti,
„ et processati, vel in contumaciam
„ banniti, et condemnati fuerint, dum-
„ modo homicidium non fuerit casua-
„ le, vel ad propriam defensionem;
„ immunitatis ecclesiasticæ prædictæ
„ beneficio minime gaudere. Utque reo-
„ rum ratione homicidji, ut præfertur
„ excepti inquisitorum, seu bannitorum,
„ et in contumaciam condemnatorum
„ extractio ab Ecclesiis, aliisque locis
„ immunibus, atque traditio suo cui-
„ que judici competenti legitimis mo-
„ do, et forma a curia ecclesiastica
„ fiat, volumus, et ordinamus, ut quo-
„ tiescumque judici ecclesiastico com-
„ petenti innotuerit, aliquem laicum, seu
„ ecclesiasticum ex causa homicidji ex-
„ cepti inquisitum, atque processatum
„ ad Ecclesiam, seu locum immunem
„ confugisse, ibique moram trahere, ac
„ ea super delicti qualitate ac personæ
„ reitate subministrata, vel acquisita
„ suppetant indicia, quæ ad capturam
„ decernendam sufficere videantur, tunc
„ idem judex ecclesiasticus ex officio,
„ et nemine etiam requirente, si de-
„ linquens sit clericus, sin vero laicus
„ postquam a curia sæculari requisitus
„ fuerit, ad ipsius delinquentis extra-
„ ctionem ab Ecclesia, seu loco immu-
„ ni, implorato etiam ad hoc, quate-
„ nus opus sit, auxilio brachii sæcula-
„ ris, et cum interventu personæ ec-
„ clesiasticæ ab Episcopo deputandæ
„ devenire teneatur, extractumque ad
„ suos, si tuti, et securi fuerint, sin
„ minus ad curiæ sæcularis carceres
„ asportari, ibique sub tuta custodia
„ detineri curet, et faciat, ubi vero ex
„ processu informativo desuper confi-
„ ciendo, quod inquisitum nondum
„ condemnatum dictus judex ecclesia-
„ sticus ex acquisitis, seu subministra-
„ tis indiciis ad torturam tantum suf-
„ ficientibus ab extracto homicidium a
„ prædicta Benedicti prædecessoris, et
„ hac nostra constitutione exceptum pa-
„ tratum fuisse cognoverit, ad declara-
„ tionem, quod scilicet de casu ita ex-
„ cepto constet, progrediatur, extra-
„ ctumque, si laicus sit, ministri, et
„ officialibus curiæ sæcularis, si autem
„ clericus ejus competenti judici ec-
„ clesiastico tradere, et consignare pos-
„ sit, et debeat, exactis tamen, re-
„ ceptisque in actu traditionis, et con-
„ signationis hujusmodi a judice qui-
„ dem sæculari juramento, et ab Ec-
„ clesiastico promissione in verbo veri-
„ tatis de restituendo extractum Eccle-
„ siæ, locove immuni sub pœna excom-
„ municationis latæ sententiæ Nobis,
„ et eidem Romano Pontifici pro tem-
„ pore existenti reservatæ, quatenus ex-
„ tractus in ejus defensionibus, quæ ad
„ tramites juris, et ordinationum apo-
„ stolicarum ei competunt, præfata eli-
„ dat, et diluat indicia, et si illa mi-
„ nime eliserit, sive diluerit, et delin-
„ quens repertus fuerit judici suo scili-
„ cet ecclesiastico in clericum, sæcu-
„ lari in laicum, ut juris esse censue-
„ rit animadvertere liceat. Quoties au-

„ tem de jam bannito, aut in contumacia damnato ex causa homicidii superius excepti sive laico, sive Ecclesiastico agatur, quilibet judex Ecclesiasticus, ut præfertur competens ad illius Laici nimirum instante curia sæculari, et Clerici ex officio extractionem ab Ecclesia, locove immuni, cum interventu quoque personæ Ecclesiasticæ ab Episcopo deputandæ, ac traditionem suo respectivo judici, sicuti mox dispositum est, facienda procedat, solamque sententiæ contumacialis, et actorum quibus illa fundatur, exhibitionem ad hoc sufficere decernimus, ut dictus judex Ecclesiasticus ex illorum inspectione dumtaxat, agnito, num istiusmodi sententia contumacialis legitime, justeque prolata sit ad formam Constitutionum Apostolicarum pronunciare, et declarare queat, et debeat, an bannitus, et in contumaciam damnatus consignandus veniat nec ne? exactis pariter, et receptis quatenus consignetur a judice sæculari juramento, si delinquens sit laicus, ab ecclesiastico vero, si fuerit Clericus, promissione ipsum ut supra restituendi Ecclesiæ, locove immuni sub antedicta pœna excommunicationis, si extractus in suis similiter defensionibus ei ad præscriptum prædictarum Constitutionum Apostolicarum competentibus nullitatem, et injustitiam contumacialis sententiæ prædictæ ostenderit, et sceleris indicia diluerit, quod si id præstare nequiverit, et ex eisdem sententia, et actis rite, et recte gestis reus repertus fuerit, judex ejus competens sententia exequi, et quando aliquem in pœna irrogata excessum deprehenderit etiam moderari valeat, ita quod quæcumque declaratio a prædicto judice ecclesiastico facta in judice ecclesiasticæ immunitatis super consignatione banniti, et in contumaciam damnati, ejusque denegatione nullatenus deservire, et a nemine allegari possit in alio diverso, ac separato judicio in quo scilicet de prædictæ sententiæ contumacialis executione postmodum disputari contigerit, ad quem effectum dicta declaratio judicis ecclesiastici proinde habeatur ac si non emanasset, nec ullus exinde scrupulus animo Judicis competentis in cognoscenda, et definienda validitate, seu nullitate, justitia, seu injustitia ejusdem sententiæ contumacialis ingeratur ».

Preces porrectæ ab Episcopo Paderbonensi pro relatæ Constitutionis extensione ad suam Diœcesim, et Principatum.

§. 2. Quoniam autem venerabilis frater Antonius Willelmus Episcopus Paderbonensis Nobis nuper humiliter supplicari fecit, ut dispositionem prædictæ Constitutionis Clementis prædecessoris prædicti superius expressam, et insertam ad Civitates, Terras, Oppida, et Loca totius Diœcesis, et Principatus Paderbonensis, in quibus homicidia frequentissima sunt extendere, et ampliare de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et Bened. XIV. etiam declarationes extendit.

§. 3. Nos igitur ipsum Antonium Willelmum specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, et tam exitiale homicidiorum flagitium, quantum cum Domino possumus propulsandum, exterminandumque advigilantes, prædictam Constitutionem pro universa, ut præfertur, S. R. E. prædictæ Ditione a memorato Clemente prædecessore factam quoad præinserta in his præsentibus literis respective, ad Civitates, Terras, Oppida, et Loca totius Diœcesis, et Principatus Paderbonensis auctoritate Apostolica tenore præsentium extendimus, et ampliamus, atque cum omnibus declarationibus, definitionibus, provisionibus, Constitutionibus, et decretis contentis in aliis fel. rec. Benedicti XIV. prædecessoris itidem Nostri sub plumbo Anno Incarnationis Dominicæ MDCCXLIX. Idibus Martii expeditis literis, quarum tenores hic de verbo ad verbum pro expresso, et inserto haberi volumus, omnino observari præcipimus, et mandamus.

Modus servandus pro obtinenda declaratione utrum delinquens consignandus sit Laicæ potestati.

§. 4. Volumus autem veluti alias dictus Clemens prædecessor pariter voluit, et decrevit, ut, sicut in Nostra Ditione Ecclesiastica, cum extractus in suis defensionibus, quæ ad tramites juris, et Apostolicarum Constitutionum ei competunt, elidet, et diluet indicia, tum sola sententiæ contumacialis, et actorum, quibus illa fundatur exhibitio ad hoc sufficiat, ut judex ecclesiasticus ex illorum inspectione dumtaxat agnito, num sententia contumacialis legitime, justeque prolata sit ad formam Constitutionum Apostolicarum pronunciare, et declarare queat, et debeat an bannitus, et in contumaciam damnatus consignandus veniat nec ne? tum de-

nique si extractus in suis defensionibus, et ad præscriptam prædictarum Constitutionum Apostolicarum competentibus nullitatem, et injustitiam contumacialis sententiæ prædictæ ostenderit, et sceleris indicia diluerit, ita pariter in Civitatibus, Terris, Oppidis, et Locis Diœcesis, et Principatus, prædictorum hæc omnia ad præmissa dispositionem juris, et statuta localia Diœcesis, et Principatus hujusmodi intelligi debeant.

Pontifex sibi serbat futuram declarationem familiarium Ecclesiasticorum, quibus fori privilegium servandum est.

§. 5. Ac insuper volumus, ut donec, et quousque, sive per Nos, sive per Romanos Pontifices pro tempore existentes declaratio hujusmodi facta non fuerit, ii tantummodo familiares, et officiales excepti intelligantur, et habeantur, quos de jure, et juxta consuetudinem loci cujuslibet usque ad hanc diem pro familiaribus, et officialibus habitos, et deputatos esse, et haberi, et deputari solitum est.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 6. Decernentes easdem præsentes literas, et in eis contenta quæcumque semper, et perpetuo firma, valida, et efficacia existere et fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, atque ab omnibus, et singulis, ad quos spectat, et pro quandocumque spectabit plenissime observari, sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios et delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ipsius S. R. E. Cardinales etiam in latere legatos eorumdemque Cardinalium Congregationes, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, et potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate judicari, et defeniri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 7. Non obstantibus præmissis, aliisque Apostolicis, ac in universalibus, provicialibusque, et synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, nec non Civitatum, Terrarum, Oppidorum et Locorum Diœcesis, et Principatus hujusmodi etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, stylis, usibus, et consuetudinibus etiam immemorabilibus, ac quorumcumque prædecessorum Nostrorum literis, privilegiis, indultis, et facultatibus quibusvis etiam dictis Cardinalibus, eorumque Congregationibus sub quibuscumque verborum tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, ac irritantibus, et aliis decretis etiam Motu-proprio, et ex certa scientia, et potestatis plenitudine etiam consistorialiter, vel alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis specialis mentio facta fuisset, seu quævis alia expressio, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi præsentibus pro plene, et sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides

§. 8. Volumus autem, ut lapsis quindecim diebus postquam præsentes literæ per Civitates, Terras, Oppida, et Loca Diœcesis, et Principatus prædictorum publicatæ fuerint, omnes, et singulos in Diœcesi, et Principatu prædictis existentes perinde arctent, ac si unicuique eorum personaliter, ac nominatim intimatæ fuissent, utque earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXIII. Augusti MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno IX.

DLVII.

Dat. die 6 Sept. 1766. An. IX.

Archiepiscopum Gnesnentium hortatur, ut cum cæteris Regni Poloniæ Episcopis resistat conatibus dissidentium in futuris habendis totius Regni comitiis.

Venerabili Fratri Uladislao Archiepiscopo Gnesnensi.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Episcopum comonet de prossima convocatione Comitio-

§. 1. Appetente comitiorum istius Regni tempore, cum dissidentes a Catholica Religione omnem, ut suspica-

rum Regni Poloniæ, eumque præmonet de Dissidentium conatibus contra Religionem.

mur, movebunt lapidem, ut sancitæ adversus eos leges vel omnino abrogentur, vel mutatione aliqua multum de suo robore amittant, optimum existimamus antecapto tempore eorum occupare conatus; quod facere non aliter possumus, quam Apostolicam tollere vocem nostram, et quotquot estis veræ fidei cupidi, Vos admonere, ut providendo præcavendoque hostium Catholici nominis consilia præripiatis. Quumque pro persona, quam in inclitæ gentis istius Republica geris, tuarum præcipue sit partium, saluberrimas in primis leges tueri lata pro servanda incolumitate Catholicæ Religionis, cujus te novimus studiosissimum; egregiam tuam in Deum pietatem, fidem, et flagrantissimum zelum nostris hisce literis duximus excitandum, ut carissimi in Christo Filij Nostri Stanislai Augusti Regis animum salutaribus consilijs tuis communias, ne suam patiatur aut Religionem circumveniri, aut debilitari constantiam.

Qui sint Dissidentium conatus Archiepiscopo enucleare studet.

§. 2. Et vero Principes aliquot a Nostris alienos, intelleximus a dissidentibus solicitari, ut eorum causam apud memoratum Regem defendendam suscipiant, suoque patrocinio adjuvandam. Quapropter eo validius fraternitati tuæ in hanc rem incumbendum, quo paratiores ab ejusmodi auxilijs dissidentes Regiam ejus Majestatem sunt aggressuri. Vigilantiam profecto tuam omnem ipsa rei gravitas postulat, in qua vocatur in discrimen Catholica Fides, et ipsa etiam extimescenda est dissidentium ratio, qua eam conantur evertere. Neque enim aperte postulabunt, ut quam quisque Religionem colit, cum possit libere profiteri, sed per causam perficiendarum artium et introducendi commercij, quo artificijs ad exteras gentes distractis majores opes parentur Reipublicæ, atque ita publicum prætexendo bonum, eam facultatem flagitabunt artificibus solum dari, et qui artium aliquod opificij exerceant genus. Atqui publicum bonum in animarum salute potissimum situm est, quam ut assequamur Christus Dominus tradidit semetipsum non ut hujus mortalis vitæ commodis plus æquo abundemus. Id vero initium ab artificum conditione facile prudentia tua intelligit non alio evasurum, quam ut omnibus ex omni secta cujuscumque ordinis et conditionis tandem potestas fiat, libere, et palam impiam suam profitendi Religionem.

Quantum damni futurum sit Ecclesiæ Dei ex Dissidentium ipsis conatibus demonstrat.

§. 3. Quo nihil Catholicæ Ecclesiæ, veræque pietati exitialius. Id enim esset in ovile Christi morbidas oves introducere, quæ illud tabe sua inficiant atque corrumpant. Novit Fraternitas Tua Dominum Jesum Christum se ipsum pro Ecclesia sua tradidisse ut illam sanctificaret mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta et immaculata. Verbum autem vitæ, hoc est verbum Evangelij creditum, ac fide susceptum mundat eam a peccatis; quod quidem verbum summa a sacris Pastoribus custodiendum est diligentia et fide, ne quod esse debet odor vitæ in vitam, si adulteretur fuit odor mortis in mortem.

Archiepiscopo injungit ne sinas Ecclesiasticas prærogativas, et privilegia, aliqua parte imminui.

§. 4. Præterea cum Fraternitas tua de servanda fidei puritate cogitat, eamque a periculis studet eripere, quæ illi ab externis hostibus parantur, intentum etiam animum habeat oportet inimicis occultis, qui Ecclesiæ decorum et dignitatem imminutam volunt, cum ei conantur prerogativas et privilegia detrahere. Quæ quidem tuum omnino est una cum istius Regni Episcopis, quorum est caput, ita esse debes et ductor, omnes virtutis tuæ nervos intendere, ut ab inimicorum sive impetu, sive insidijs salva evadant, et in sua integritate remaneant. Hæc ad te, Ven. Frater scripsimus pro Apostolico Nostro munere, cui minime satisfecisse Nobis ipsi videremur, si in re tanti periculi taceremus. Magnam autem fiduciam posuimus in tua tuorumque Coepiscoporum in Deum pietate, et conservandæ fidei firmissima voluntate, cui Deum precamur ut divina virtute sua constantiam addat et robur; tibique Ven. Frater omnibusque in Episcopatu Venerabilibus Fratribus Collegis tuis, quos omnes in Nostræ Charitatis gerimus sinu, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo piscatoris die VI. Septembris MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno nono.

Dat. die 10. Septemb. 1766. Ann. IX.

DLVIII.

Concessio Idulgentiarum, et privilegiorum pro Religiosis Societatis Jesu in Indiis Catholicam fidem prædicantibus, aliisque dictæ Societatis Religiosis in iis partibus immorantibus, et tandem pro singulis Christi fidelibus in regionibus ipsis degentibus.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Enumerat Pontifex indulgentias tam plenarias, quam temporarias.

§. 1. Animarum saluti paterna charitate intenti, supplicationibus dilecti filii Laurentii Ricci Societatis Jesu Præpositi Generalis nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, ac multorum prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, de omnipotentis Dei misericordia, ac BB. Petri, et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi; omnibus Christifidelibus in quibuscumque Orientalibus, vel Occidentalibus Indiis, aut Brasilia, vel Sinarum, aliisque maris Oceani Regionibus constitutis præsentibus, et futuris vere pœniten., et confessis, ac Sac. Communione refectis, quoties aliquem ex infidelitate, et Idolatria ad veri Dei cognitionem reduxerint, plenariam; nec non iisdem vere pœniten., et confessis die S. Thomæ Apostoli in Indiis præfatis aliquam ex certis dilectorum filiorum Presbyterorum Societatis Jesu Ecclesiis illarum partium Deo, vel in honorem Sanctorum erectis, nec non omnes, et singulas hujusmodi Ecclesias Collegiorum, Domorum, et Residentiarum ejusdem Societatis Regionum prædictarum saltem inter se per centum milliari distantes, ut supra erectas singulis annis quatuor diebus festis Domini Nostri, B. M. Virginis, aut Sanctorum per dictæ Societatis Præpositum Generalem designandis visitantibus, et inibi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumentibus, et pro Gentilium et Hæreticorum conversione pias ad Deum preces fundentibus; etiam plenariam; omnibus etiam, et singulis tam Presbyteris, quam aliis de dicta Societate existentibus, quos in qualibet utriusque Indiæ Regione, vel Oceani Insula, aut navigatione pro fidei negotio eundo, vel redeundo mori contigerit, in cujuslibet eorum mortis articulo, saltem contritis, et confessis, si communicare nequiverint, plenariam pariter.

Peculiares indulgentiæ conceduntur Scholaribus præfatæ Societatis in utraque India.

§. 2. Scholaribus vero in utraque India existentibus, ac Confraternitati B. Mariæ Virginis inibi canonice institutæ adscriptis, qui in Annunciationis, et Assumptionis ipsius B. Virginis festis dictum Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, et Coronam, vel tertiam partem Rosarii recitaverint; necnon utriusque sexus Christifidelibus aliquam ex Confraternitatibus canonice erigendis ingressis, qui in festivitate Sanctissimi Corporis Christi, et illius octava pœnitentes similiter, et confessi idem Sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, et in cujuslibet eorum mortis articulo etiam pœniten., et confessis, ac sacra Communione refectis, aut saltem contritis, si confiteri, et communicare non potuerint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Insuper dictis Scholaribus ejusmodi Confraternitati adscriptis, qui in singulis ejusdem B. V. Mariæ, ac Resurrectionis, Pentecostes, et Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi festivitatibus confessi, et contriti præmissa peregriut, decem annorum de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, iisdem quoque Scholaribus, qui in singulis diebus Veneris cujuslibet Quadragesimæ devote processionibus publicis in partibus, et locis transmarinis ad orandum pro conversione Gentilium, et Hæreticorum præfatorum juxta ritum Ecclesiæ Romanæ institutis interfuerint, trium annorum; reliquis vero omnibus Christifidelibus, eisdem processionibus præsentibus contritis, et confessis unius anni Indulgentiam elargimur, quodque pro Animabus eorum Christifidelium, qui in præfatis utriusque Indiæ navigationibus pro negotio Fidei instituen. ab humanis in charitate Christo conjuncti decesserint, confessi, ac Sac. Communione refecti tertiam partem Rosarii, aut unam Coronam recitaverint, quoties id agent, toties per modum suffragii unam ex dictis animibus a pœnis Purgatorii liberare valeant; quodque scholares utriusque Indiæ hujusmodi, qui in scholis Presbyterorum dictæ societatis dant operam litteris, in Presbyterorum eorumdem Ecclesiis Missas, vel alia divina officia tempora interdicti, et cessationis a divinis audire, ipsiquePresbyteri iisdem scholaribus præsentibus januis clausis, et non pulsatis Campanis, et dummodo ipsi causam hujusmodi interdicto non dederint, ac Interdictis, et Excommunicatis exclu-

sis, celebrare respective possint, concedimus, et indulgemus.

Extenduntur, et enucleantur indulgentiæ pro singulis utriusque sexus Christifidelibus.

§. 3. Insuper præfatis omnibus, et singulis utriusque sexus Christifidelibus in Indiis, et regionibus præfatis existen., qui contriti, et confessi quamlibet Ecclesiam, et Cappellam in eisdem partibus, dictorum Presbyterorum Societatis Jesu cura, et opera, ut supra, erectam, aut in futurum erigendam devote visitaverint, et, ut supra, oraverint, quadraginta dies, et semel quolibet anno aliquo die festo Domini Nostri Jesu Christi, B. M. Virginis, aut Sanctorum, quem Provincialis dictæ Societatis constituerit, septem annos, et totidem quadragenas: Eisdem, qui aliquam ex præfatis Ecclesiis dictorum Presbyterorum Societatis Jesu Quadragesimæ, et aliis temporibus Stationum Urbis Dominicis, et feria sexta diebus visitaverint, easdem omnes, et singulas Indulgentias concedimus, quas consequerentur, si Ecclesias, et Basilicas Urbis in diebus Stationum hujusmodi visitarent; illisque, qui singulis diebus feriæ sextæ primæ hebdomadæ cujuscumque mensis easdem Ecclesias devote visitaverint, et ibi quinquies Orationem Dominicam, et toties salutationem Angelicam pro exaltatione Fidei Catholicæ recitaverint, septem annos; in festis vero Domini Nostri Jesu Christi, ac B. Virginis, Apostolorum, sub cujus titulo Ecclesia consistet, decem annos. His autem, qui aliquam ex dictis Ecclesiis postquam confessi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, visitaverint, toties viginti annos; ac iisdem Christifidelibus utriusque Indiæ, et Transmarinorum limitum, qui processionibus, et precibus juxta Ritum S. R. E. a præfatis Presbyteris de ordinariorum licentia instituendis, et agendis Indorum, et Æthiopum, seu quorumvis aliorum Neophytorum, et aliorum Christianorum interfuerint, et eas associaverint, Christianam doctrinam cum eisdem Presbyteris, vel ab eis deputatis recitaverint, vel privatim docuerint, quoties id fecerint, septem annos et totidem quadragenas; Invisentibus autem infirmos, et præsertim Indorum Hospitalia, Xenodochia, et alia similia Loca pia, ipsis etiam infirmis per se, vel alium ministrando, singulis diebus, quibus id fecerint, vigitiquinque, qui vero ad infirmos accedentes ibi pernoctaverint, quinquaginta; Eis etiam, qui coram B. Imagine Mariæ ab Alma Urbe ad Collegium Civitatis Limæ in Perù (ut asseritur) delata tertiam Rosarii partem, vel Coronam recitaverint, centum similiter dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus, ac respective concedimus, et indulgemus.

Privilegia Provincialibus, vel Presbyteris ab eis deputatis elargiuntur dispensadi in matrimoniis quoad forum conscientiæ.

§. 4. Præterea ejusdem Societatis Jesu Provincialibus, vel ab eis deputatis Presbyteris, cum Neophytis Provinciarum utriusque Indiæ, aliarumque maris Oceani regionibus, in quibus inter infideles existunt fideles etiam aliunde profecti in quocumque, seu quibusvis, non tamen in primo consanguinitatis, vel affinitatis gradibus, vel alias conjunctis, seu se attinentibus, ut Matrimonium inter se contrahere, seu in eo etiam scienter contracto remanere valeant, in foro conscientiæ tantum, gratis tamen, et justa impellente causa, dispensandi; Itemque in præfatis Provinciis præsentia Ordinariorum similem facultatem habentium destitutis, vel ab eis ultra duas Dietas non minus ducentis millibus passuum remotis, in iisdem gradibus, excepto tamen primo, etiam in utroque Foro, et sine judiciali processu gratis, et justis concurrentibus causis, dispensandi, et eos, qui in his gradibus prohibitis, etiam scienter contraxerint, ab excessibus Excommunicationis, aliisque censuris, et pœnis Ecclesiasticis, in utroque Foro pariter absolvendi et prolem exinde susceptam legitimam decernendi; ac insuper eisdem Provincialibus, et Presbyteris deputatis cum præfatis Neophytis in primo etiam gradu rectæ lineæ affinitatis ex copula illicita resultantis (dummodo nullum subsit dubium quod conjux possit esse proles ab altero contrahentium genita) sese attinentibus, ut matrimonium inter se contrahere, seu in eo etiam scienter contracto remanere similiter valeant, in occultis tamen, et in foro conscientiæ tantum, ac urgentibus justis causis, gratis etiam dispensandi, et eos, qui in gradibus hujusmodi etiam scienter contraxerint, ab excessibus, excommunicationis, aliisque censuris, et pœnis Ecclesiasticis in foro conscientiæ tantum gratis pariter absolvendi facultatem auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus, et impertimur; nec non ipsis Presbyteris in eisdem Indiis, et locis prædictis constitutis, quibus aliqua Eucharistiæ fragmenta, seu minutiæ pro tempore interciderint, etiam post peractum Sacrificium absque ullo conscientiæ scrupulo, juxta Rubricas Missalis Romani reverenter sumendi.

Plura alia privilegia Sacerdotibus hujus Societatis concessa, referuntur.

§. 5. Insuper Presbyteris ejusdem Societatis Jesu, quos in Saracenorum, et aliorum infidelium terras, et alias utriusque Indiæ, et trasmarinas regiones Maris Oceani, ad quas Hispani, et Lusitani penetrant, ac in Provincias remotissimas, ubi non est inquisitio, et fideles, inter infideles degunt, neque Ordinarii saltem intra duas dietas existunt hujusmodi facultatem habentes, Præpositus Generalis miserit Christianos in eisdem Provinciis, Indiis, et Regionibus commorantes, ab omnibus peccatis, sententiis, et censuris, etiam in Bulla Cœna Domini contentis, et reservatis, etiam gratiose absolvendi facultatem; eisdemque, ut semel ab aliquo illarum partium Episcopo approbati ad prædicandum, confessiones audiendas, et missas celebrandas in Ecclesiis, et Oratoriis Societatis Jesu præfatæ pro ministeriorum hujusmodi exercitio ulterius licentiam, et approbationem ab aliis Episcopis, quatenus distent ultra duas dietas, petere, seu habere minime teneantur, sed absque illis præmissa facere possint. Si vero Episcopus ab ecclesia, vel loco, ubi prædicatur, vel confessiones audiuntur, non distet ultra præfatas duas dietas, tunc licentia etiam alterius Ordinarii ita vicini prius obtineri debeat, quæ tamen per epistolam, etiam impetrari possit. Possint etiam extra ecclesias consecratas super altaribus portatilibus, in loco tamen decenti, ubicumque non est commoditas ecclesiarum, et in casu necessitatis tantum, etiam per horam ante lucem, vel etiam post meridiem in eisdem regionibus, cum opus fuerit, celebrare; necnon in Maluco, Jappone, et aliis insulis, terrarum, provinciarum, et locorum præfatorum partibus, et locis a quibus valde remoti sunt Episcopi, oleis sanctis per duos, vel tres, aut quatuor annos ante consecratis, libere uti possint. Necnon, ut quicumque ex præfatis presbyteris societatis præfatæ tantum sacrosanctum missæ sacrificium defunctorum pro animabus christifidelium, qui ex hac vita in charitate Christo conjuncti decesserunt, in singulis ecclesiis societatis Jesu ad unum illorum superiorum arbitrio semel deputandum altare celebraverint, per modum suffragii, ut supra, iisdem animabus possint.

Tribuitur facultas dispensandi a voto castitatis in foro tamen conscientiæ.

§. 6. Postremo iisdem presbyteris a præposito generali ex dicta societate deputandis, ut in præfatis regionibus, provinciis, et locis, in quibus similiter fideles cum infidelibus vivunt, et non adsunt ordinarii, qui hujusmodi facultatem habeant, qui distant ultra duas dietas, cum neophitis, aliisque ad fidem redactis ex rationabili causa, et legitima super voto castitatis (non tamen solemni) quomodolibet etiam per ordinis sacri susceptionem, vel professionis regularis in religionem per sedem apostolicam approbata emissionem, facto dispensandi, gratia tamen, et in foro conscientiæ tantum; ac super bonis male acquisitis, ad quæ restituenda ipsi neophyti, et alii præfati incertis personis obligati extiterint, cum eis ad opera pia componendi, vel si ipsi indigerent, in toto, vel in parte remittendi; necnon cum Indis in foro conscientiæ tantum, et cum neophytis in utroque foro super jejuniis, gratis tamen, dispensandi; necnon ab onere petitionis debiti matrimonialis, quando non esset licitum illud ratione voti castitatis, vel alia rationabili causa petere in foro conscientiæ tantum, et gratis liberandi, licentiamque legendi libros infidelium, ac hæreticorum, necnon quorumcumque aliorum, tam in indice romano, quam alias quomodolibet prohibitos, et damnatos, ad finem, et effectum dumtaxat hujusmodi libros, vel Hæreses, vel errores in eis contentos confutandi, ad breve tempus, vel quousque hujusmodi librorum confutandorum lectio necessaria fuerit, personis dignis concedendi, facultatem, et potestatem apostolica auctoritate, tenore præsentium tribuimus, et impertimur.

Indultum recitandi missas ubilibet per horam ante auroram.

§. 7 Missas quoque per horam ante auroram ipsi patres societatis celebrare possint, et cum suis regularibus ut ad sacros, etiam presbyteratus ordines per annum ante legitimam ætatem promoveri possint, dispensare valeant, similiter concedimus. Et insuper quia a nonnullis dubitatum, seu hæsitatum fuit, an omnes indigenæ illarum regionum oriundi, et naturales, et christianorum indigenarum etiam baptizatorum filii, etiam in eorum infantia baptizati jure neophyti appellari possint, idcirco tenore earumdem præsentium decernimus, et declaramus, omnes oriundos, seu naturales supradictarum omnium tam orientalium, quam occidentalium partium, imo etiamsi Æthiopi, Angulani, vel quarumvis aliarum transmarinarum regionum, etiamsi Christianorum filii, et in infantia baptizati, vel etiam interse, vel cum europeis mixtim progeniti sint, ad concessionis ejusmodi effectum esse, et intelligi debere neophytos, dictosque presbyteros cum hujusmodi, ut vel matrimonio con-

jungi; vel in jam contracto remanere possint, sive eorum alter tantum, sive etiam uterque inde oriundus, ac proprie indigena sit in locis, et alias, ut supra, in quibuscumque consanguinitatis, vel affinitatis gradibus, ut supra. non exceptis, gratis tamen dispensare posse concedimus, et indulgemus. Quin etiam, quia de mixtim progenitis, quos mixtos vocant, majus dubium esse accepimus, cum eisdem mixtis, quos similiter ad hunc effectum neophytos censendos esse decernimus, in gradibus, et matrimoniis contractis, et contrahendis præfatis, gratis tamen, dummodo non ita facile id fiat, dispensare, eisdem presbyteris facultatem desuper concedimus opportunam.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 8 Decernentes, presbyteros dictæ societatis super præmissis, et aliis juxta facultates prædictas, et illarum vigore, servata tamen illarum forma exequendis, et quovis alio prætextu; vel quovis colore per quoscumque loci ordinarios, seu alios superiores, et judices ecclesiasticos, et sæculares quavis auctoritate fungentes, molestari, perturbari, vel inquietari nullatenus posset sicque in præmissis per quoscumque judices, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit, attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 9. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, et quatenus opus sit Nostra de non concedendis indulgentiis ad instar statutis, et consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Præsentibus ad viginti annos a fine aliorum viginti annorum, ad quos consimiles gratiæ a fel. rec. Benedicto PP. XIV prædecessore Nostro concessæ fuerunt inchoandos, tantum valituris. Volumus autem ut ipsarum præsentium literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici, vel secretarii dictæ societatis subscriptis, et sigillo præpositi generalis ejusdem societatis, vel alterius personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides ubique locorum habeatur, quæ haberetur eisdem præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die x. Septembris MDCCLXVI. Pontificatus Nostri anno Nono.

DLIX.

Dat. die 17. Sept. 1766. An. IX.

Quæ Mexicano Archiepiscopo, vel eo defuncto, Vicario capitulari facultates indultæ fuerant per hujus Pontificis Constitutiones anni 1763. Julii 7. itemque anni 1765. Junii 8, eas prævia præcedentium Constitutionum confirmatione pro proxime convocando Capitulo Generali Ordinis Fratrum Bethlemitarum extendit ad successorem in ipso Mexicano Archiepiscopatu.

Quæ se habent ad præcedentes in hac materia Constitutiones vide hoc Tom. III. sub num. CDLXX. pag. 73.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Referuntur præcedentis Brevis dispositiones.

1. Dudum Nos per alias Nostras in simili forma Brevis die VII. Julii MDCCLXIII. expeditas literas ad tollendas omnes novitates inter fratres Ordinis Bethlemitarum nuncupatorum in Indiis occidentalibus Apostolica auctoritate instituti, invectas contra tenorem, et dispositionem Constitutionum ejusdem Ordinis dicta auctoritate confirmatarum, tunc existenti Præfecto generali ipsius Ordinis commisimus, et mandavimus, ut omnes novitates hujusmodi statim abolere, ac earumdem Constitutionum observantiam, pristinumque vigorem restitueret, ita ut de hujusmodi Nostri sibi injuncti mandati executione idem Præfectus generalis, vel in casu sui obitus, tunc existens Vicarius generalis apud pariter tunc existentem Archiepiscopum Mexicanum, antequam proximum generale Capitulum ejusdem Ordinis inibi currenti anno habendum celebraretur, docere deberet, sub indignationis Nostræ, ac privationis juris præsidendi in eodem Capitulo generali ab alterutro id non adimplente ipso facto incurrendis pœnis; quo casu idem Archiepiscopus tunc existens, eoque tunc impedito illius Vicarius in spiritualibus generalis, seu officialis, et, si sedes Archiepiscopalis Mexicana tunc vacans extitisset, illius Vicarius capitularis legitime deputatus, in dicto Capitulo generali eadem auctoritate præsideret, et circumscriptis abrogatisque omnibus innovationibus, ad novi Præfecti generalis electionem ita deveniri faceret, ut ab eo exigendum esset juramentum super omnimoda observantia dictarum Ordinis hujusmodi Constitutionum, ac alias, prout

in eisdem Nostris literis, quarum tenorem præsentibus pro expressis haberi volumus, plenius continetur.

Ulteriores dispositiones per aliud Breve præcedenti posterius.

§. 2. Subinde vero per alias pariter Nostras in simili forma Brevis die xxvii. Augusti MDCCLXIV. expeditas literas cum allatum fuisset nuncium obitus Præfecti generalis dicti Ordinis, ac plurimarum perturbationum inde secutarum propter officium Vicarii generalis indebite, ut asserebatur, ac illegitime assumptum a Priore conventus ejusdem Ordinis Guatimalensis Civitatis, nulliter, utpote non servata forma Constitutionum dicti Ordinis, ad id munus Prioris electo, qui nedum innovationes anno MDCCLVII. adversus Ordinis Constitutiones fovebat, sed alias etiam majores promovebat: Nos, ad mala hujusmodi avertenda, jus præsidendi dicto Capitulo, quod in præcedentibus Nostris literis Emmanueli tunc existenti Archiepiscopo Mexicano prædicto tributum fuerat sub conditione, et in casu, quo Præfectus generalis, vel per sui obitum Vicarius Generalis dicti Ordinis ante Capitulum hujusmodi non docuisset de abolitione omnium perniciosarum novitatum, ac restitutione observantiæ Constitutionum Ordinis in pristinum vigorem, hac etiam sublata conditione, eidem Emmanueli Archiepiscopo, et, sede Archiepiscopali Mexicana vacante, Vicario capitulari Metropolitanæ Ecclesiæ prædictæ legitime deputato, veris existentibus narratis, eorumque veritate per certas ac legitimas probationes comperta, concessimus, et indulsimus, ac præter facultates in præcedentibus Nostris literis eisdem jam attributas, aliasque etiam de novo ipsis concessas, ut Capitulum generale proxime habendum in civitate Mexicana convocare, et, si necessarium, aut expediens foret, ad aliquod breve tempus pro ejus arbitrio et conscientia prorogare posset, dicto Archiepiscopo Mexicano, et eo non existente, ac viam universæ carnis ingresso, Vicario capitulari prædicto facultatem dedimus, atque tribuimus, ac alias, prout in dictis Nostris literis, quarum pariter tenorem præsentibus pro expressis haberi volumus, uberius continetur.

Preces porrectæ ut facultates Archiepiscopo Mexicano tributæ ad ejusdem successorem extendantur.

§. 3. Nuper autem Nobis exposuit dilectus filius Noster Antonius Andreas S. R. E. Presbyter Cardinalis Galli nuncupatus, ejusdem Ordinis, et Fratrum Bethlemitarum apud Nos, et hanc Apostolicam Sedem Protector, quod posteaquam dictus Archiepiscopus Mexicanus vigore facultatum sibi in prædictis Nostris literis tributarum memoratum Priorem Conventus Guatimalensis officio Vicarii generalis, per seipsum, ut præfertur, indebite ac illegitime assumpto, privaverat, ac in ejus locum primum Assistentem dicti Ordinis juxta Cap. ix. illius Constitutionum posuerat, viam universæ carnis idem Emmanuel Archiepiscopus ingressus fuit, Nosque Ecclesiæ Mexicanæ prædictæ, Pastoris solatio destitutæ, venerabilem fratrem Franciscum Antonium in Archiepiscopum præfecimus et Pastorem. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, in prædictis Nostri literis diei xxvii. mensis Augusti MDCCLXIV. jus præsidendi dicto Capitulo, aliæque facultates in eis contentæ memorato Emmanueli tunc Archiepiscopo Mexicano, et ejus obitu eveniente, Vicario dictæ metropolitanæ Ecclesiæ capitulari legitime deputato tributæ fuerint, nulla in eodem Archiepiscopatu successorum facta mentione; hinc ne dubitandi occasio aliqua unquam oriatur, atque, ut perturbationes omnes procul ab Ordine hujusmodi arceantur, idem Antonius Andreas Cardinalis et Protector jus præsidendi memorato Capitulo, et facultates omnes in præcedentibus Nostris literis contentas, expressas, et attributas, denuo ad cauthelam, et ad omnem et quemcumque bonum finem, et effectum dicto Francisco Antonio moderno Archiepiscopo Mexicano concedi et tribui, aliisque in præmissis per Nos opportune provideri, et ut infra, indulgeri summopere desideret.

Porrectas preces Pontifex excipit, facultatesque extendit, atque confirmat.

§. 4. Nos supplicationibus ipsius Antonii Andreæ Cardinalis et Protectoris super hoc humiliter porrectis inclinati jus præsidendi in præfato Capitulo, ac omnes et quascumque facultates quomodolibet in præcedentibus Nostris literis dierum vii. Julii MDCCLXIII. et xxvii. Augusti MDCCLXIV. ut præfertur, eidem Emmanueli tunc Archiepiscopo Mexicano datas, concessas, et attributas, quatenus opus sit, denuo præfato Francisco Antonio moderno Archiepiscopo Mexicano, ac pro tempore existenti ejusdem Mexicanæ Ecclesiæ Archiepiscopo successori, eoque impedito illius Vicario in spiritualibus generali, seu officiali, et quoties, quod Deus avertat, sedes Archiepiscopalis Mexicana vacare contigerit, Vicario capitulari ejusdem metropolitanæ Ecclesiæ legitime deputato, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, tribuimus, et indulgemus; eisdemque prætera omnes et quascumque innovationes post obitum dicti Emmanuelis Ar-

chiepiscopi contra tenorem, ac dispositionem Constitutionum Ordinis hujusmodi, omniaque et singula gesta, et contra eas, ac contra dispositionem earumdem Nostrarum literarum quomodolibet facta circumscribendi, abrogandi, et abolendi facultatem pariter eadem auctoritate tenore præsentium tribuimus, et elargimur. Non obstantibus iis omnibus, quæ in præcedentibus Nostris dictis literis non obstare voluimus. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XII. Septembris MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno nono.

Dat. die 17. Septem. 1766. Ann. IX.

DLX.

Frisingensem, et Ratisponensem Archiepiscopum laudat ob ejus Edictu adversus libros impiorum et libertinorum.

Venerabili fratri Clementi Episcopo Frisingensi et Ratisponensi Coadiutori Augustano

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Opinionem nostram de flagrantissimo tuo religionis pietatisque studio confirmarunt literæ, quas ad nos dedit die XXV. proxime elapsi mensis Augusti fraternitas tua: attulerunt enim tuum edictum, quo novum exibuisti documentum quantæ curæ tibi sit catholicæ fidei integritas. Nihil profecto exitialius Dominico gregi impiorum lectione librorum, quibus propterea vigilantis Pastoris et de æterna suarum ovium salute soliciti præcipuæ sunt partes aditus ad Diœcesim suam omnes obstruere. Quamobrem zelum tuum magnopere amamus, quod pestilentissimos libros edicto illo proscriptos e fidelium manibus excussos voluisti. Librum etiam cujus Auctor Ecclesiam suis expoliare conatur immunitatibus recte condemnasti. Cavendum enim est maxime etiam ab iis, qui si non impiam doctrinam docent, tamen Ecclesiæ prærogativas oppugnant, idque student ut illa decidat e sua indignatione. Quo fit ut contemtui tandem habeatur magno cum ipsius fidei periculo. Deum oramus, ut talibus inceptis tuis misericors annuat; ejusque speramus præsto tibi futuram præpotentem opem; qua adjutus, eos fructus feras in Ecclesia Dei, quos a tua pietate et egregia in catholicam fidem voluntate boni omnes sibi pollicentur. Et fraternitati tuæ qui in nostræ caritatis gerimus sinu, omni cordis Nostri affectu apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die decima septima Septembris MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Nono

---

Dat. die 23. Septem. 1766. Ann. IX.

DLXI.

Decretum sacræ Congregationis Consistorialis circa administrationem cathedralium in insulis Philippinis, nempe Nominis Jesu, novæ Segobiæ, et de Caceres, quæ capitulis carent, tempore vacationis sedis Episcopalis, ad triginta annos prorogatur

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam

Refertur tenor decreti Sacræ Congregationis Consistorialis.

§. 1. Nuper emanavit a congregatione venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium rebus consistorialibus præpositorum decretum tenoris, qui sequitur, videlicet = Insularum Philippinarum prorogationis indulti administrationis sacra congregatio rebus consistorialibus præposita precibus indulgendo serenissimi regis Catholici, censuit prorogandum esse ad alios annos triginta indultum ab hac sacra Congregatione die XXV. Junii MDCLXXVI. concessum, et die XXVII. Septembris anni MDCCIII. nec non die XXI. Dec. MDCCXXXV. ad alios triginta annos prorogatum, vi cujus eveniente in aliqua ex tribus Ecclesiis, nempe Nominis Jesu, novæ Segobiæ, et de Caceres, quæ in Insulis Philippinis capitulo carent, quæque Archiepiscopo Manilien. suffragantur, vacationis casu, Ecclesia vacans ab Episcopo viciniore administrabitur. Factaque per me infrascriptum Secretarium relatione, Sanctitas Sua sacræ Congregationis sententiam benigne approbavit. Datum Romæ die 16 Septembris 1766

Pontifex ad preces Regis Hispaniarum decretum confirmat, et approbat.

§. 2. Cum autem sicut pro parte carissimi in Christo filii Nostri Karoli Hispaniarum Regis Catholici nobis nu-

per expositum fuit, ipse Karolus Rex decretum hujusmodi, quo firmius subsistat, et servetur exactius apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri summopere desideret; nos dicti Karoli Regis votis hac in re quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere volentes, supplicationibus ejusdem Karoli Regis nomine nobis humiliter porrectis inclinati, decretum præinsertum auctoritate Apostolica, tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, decretum irritans, et derogatio contrariorum.

§. 3. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et spectabit in futurum plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis ac in Apostolicis, et in Universalibus, Provincialibusque, et Synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima tertia Septembris MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Nono.

DLXII.

Dat. die 26. Septem. 1766. Anno IX.

Cum Eichstetensi Episcopo conqueritur, quod nonulla bona ipsius Ecclesiæ alienare favore Bavariæ Ducalis Domus promiserit, Apostolica Sede inconsulta.

Venerabili fratri Raymundo Antonio Episcopo Eichstetensi.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Episcopum laudat pro divini nominis zelo, sed de animi parum firma constantia condoletur.

§. 1. Ex pluribus litteris, quas subinde a fraternitate tua, ut occasio tulit, accepimus, comperisse nobis videmur præclaras ad Episcopatum te attulisse virtutes, flagrantissimum divini honoris et gloriæ zelum, animarum sanctificandarum eximium studium, et in Ecclesia tuenda, ejusque juribus defendendis fortitudinem atque constantiam. Et in eo quod ad tuam in Deum pietatem ejusque cultum, et ad gregis recte regendi rationem pertinet, est quamobrem de opinione, quam de te concepimus, nobis ipsi plane placeamus. Sed de firmitudine, qua Episcopalem animum esse munitum oportet, vehementer dolemus, quiddam esse, quod tecum gravissime conosceri debeamus.

Quam inconsulto cum Ducali Bavarica Domo transactionem instituerit, demonstrat.

§. 2. Nobis enim allatu est pluribus vexationibus faticatum, quæ a Bavarica Domo tibi frequentissimæ oriuntur, id demum te cepisse consilij, ut cum ea transigendo omnium controversiarum molestiis liberatus, perpetua tandem in pace conquiescas. Sed illud considerandum Ven. frater, in Episcopatu nullum esse quietis et tranquillitatis locum, cavendumque maxime, ne nimia otij cupiditate per animo mollitiam officium nostrum prodidisse insimulemur: transactionem, quam cum dilectissimo Filio, nob. Viro Bavariæ Duce configere instituisti, multa continere accepimus, quæ magno Ecclesiæ tuæ sint detrimento, in quibus illud præcipuum, quod duo Castra tradere cogitas Tunnhausen et Brunk, quæ quiusque capitularium in primo ad capitulum ingressu, solemni juramento promisit, se numquam passurum alienari.

Quum nulla Ecclesiastica alienatio, inconsulta Apo-

§. 3. Praeterea non ignorat fraternitas tua cujusquemodi alienationis Ecclesiasticorum bonorum vetitas esse; ac

stolica Sede valide peragi possit, eum hortatur ut a male concepto proposito desistat.

si qua intervenerit causa, cur de iis alienandis agi posse in ipsius Ecclesiæ bonum existimetur, unius esse Apostolicæ sedis judicare, num ea alienatio in Ecclesiæ commodum cedat. Nos propterea de transactione, quam moliris, docere omnino debes atque consulere, nostrumque expectare judicium. Quamobrem te hortamur in Domino atque etiam tibi præcipimus, ne animum inducas quidquam de Ecclesiæ tuæ bonis cum quoquam pacisci nobis inscijs et inconsultis. Nam et nihil egeris, nisi accedat Apostolicæ hujus sedis consensus, nec quidquam aliud consequare, quam ut videaris maluisse de tuæ quieti, quam Ecclesiasticæ tuæ utilitati prospicere, et otij tui studium plus quam juramenti Religionem apud te valuisse. Quamquam ne ea quidem transactione tibi tuisque successoribus quietem a litibus paras; quod satis intelligere potes, si paullulum prospicis ad ea, quæ cum Bavariæ Dux mortalitatem expleverit, sunt eventura. Itaque de obsequio tuo, quod usque adhuc eximium exhibuisti erga Apostolicam sedem, nihil dubitantes confidimus, te ulterius non progressurum, dum de omni hac re Nos edoceas; et expectaturum, dum certior a nobis fias quid ea de re ipsi sentiamus. Et fraternitati tuæ omni animi nostri affectu Apostolica benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XXVI. Sept. MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno IX.

Dat. die 27. Sept. 1766. Anno IX.

DLXIII.

Statuitur qualis debeat esse consuetudo, cujus vigore Curiæ Ecclesiasticæ judicium ferre possint in causis criminalibus laicorum in ditione Pontificia

Clemens Episcopus

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam

Exordium.

§. 1. Prestat romanum Pontificem, utramque, quam habet in subditos suos jurisdictionem, tum ecclesiasticam, tum sæcularem, ita in suos magistratus derivare ac distribuere, ut bonus inde ordo, non ordinis perturbatio contingat, nec detrimenti quidquam justitia patiatur.

Refertur peculiaris casus controversiæ exortæ in hac jurisdictionali materia.

§. 2 Accepimus nuper, gravem agitari litem inter curiam episcopalem, et curiam laicalem civitatis Tuderti super jure cognoscendi causam Furti, ut ajunt, qualificati, cujus reus, cum ab homine laico ad tribunal Episcopi accusatus fuisset, laicus alter, quem curia episcopalis, recepta accusatoris querela, carceribus mancipari jusserat, conquestus de hoc fuit Rector civitatis causatus, judicium de furto, quod a laico in laicum de re prophana patratum fuerat, ad suam jurisdictionem pertinere. Repugnabat autem curia episcopalis, quod legitima consuetudine præscripsisse se diceret cumulativam Jurisdictionem cognoscendi etiam causas criminales laicorum. De qua re disputatum diu fuit in congregatione præposita negociis sacrosanctæ Immunitatis, quæ principio jussit proferri acta curiæ episcopalis ad hujus consuetudinis probationem: mox data defensoribus fisci scribendi copia, licet in tertia propositione existimaverit hujus criminis causam ad curiam episcopalem pertinere, in quarta tamen anceps judicium fuit, scissis in æquas partes suffragiis, quod cum nobis causæ celeriter expediendæ decisionem, reo interim in carceribus permanente et marcescente, longius protrahere videretur, illam idcirco a prædicta congregatione ad nos avocavimus, præcipientes curiæ episcopali Tuderti, ut reum traderet curiæ Rectoris civitatis, nulla interposita mora judicandum.

Quamplurimæ querelæ exortæ sunt quoad hanc jurisdictionem.

§. 3. Nunc vero, cum ex hujus judicii contentione, et ex aliis, quæ Nobis delatæ sunt, magistratuum sæcularium querelis intellexerimus, facile nimium in ditione Nostra, ex quadam hominum conniventia perturbari, et commisceri cœpisse fines utriusque jurisdictionis ecclesiasticæ et sæcularis, et hinc multa oriri impedimenta et obstacula in exercenda et administranda ea præsertim justitia ad publicam vindictam criminum pertinente, quam neque differri neque remitti posse sine gravissimo reipublicæ detrimento arbitramur. Volentes idcirco his omnibus providere, præsentem hanc constitutionem, qua finis abusibus imponatur, promulgandam statuimus.

Servanda est consuetudo cumulativæ Ecclesisticæ jurisdictionis, quatenus legitime constituta sit.

§. 4. Itaque, quum sacris Canonibus sancitum sit, in prophanis omnibus causis actorem sequi forum rei, qui, si clericus sit, vel foro ecclesiastico aliunde gaudeat, in foro ecclesiastico, sin autem laicus in foro laicali, exceptis tamen causis mixti fori, sive aliter

privilegiatis, conveniri debeat, idque perpetuo servari oportere, ni alias laudabilis locorum consuetudo induxisset, ut causæ etiam laicorum, specie quadam cumulativæ jurisdictionis, ad forum ecclesiæ traduci possint: Nos quoque, quibus maxime cordi est, quidquid sacris Canonibus cautum reperitur, studiose servare, ac tueri, consuetudinem ejusmodi, quæ ecclesiasticæ jurisdictioni favet, sive inductam, sive inducendam non in civilibus modo, sed etiam in criminalibus causis probamus, laudamus, eamque sartam, tectamque manere jubemus, nihil quidquam de ejus vi et robore detrahentes, neque aliquid desuper innovantes.

Decernitur quænam habenda sit consuetudo legitima constituta.

§. 5. Sed quoniam experientia compertum est, prætextu quandoque consuetudinis, vel minus legitimæ, vel non omnino constantis, neque a legitimis ductæ principiis, facile nimium moveri, nonnullas hujus nostræ ditionis curiæ episcopales, et ecclesiasticas, ut præoccupata magistratuum sæcularium jurisdictione, ad se trahant cognitionem criminum etiam gravissimorum, quorum reos licet laicos, neque foro ecclesiastico ullatenus gaudentes, cum apud eas accusantur carceribus statim mancipant, eosque tradere renuunt curiis nostrjs sæcularibus juste puniendos: bonum idcirco duximus præsenti hac constitutione, ut abusibus occurratur, declarare quæ, et qualis esse debeat legitima secundum Canones consuetudo, qua curiis episcopalibus, et ecclesiasticis jus esse possit de reorum laicorum causis criminalibus cognoscendis, et judicandis. Igitur non omnem ad id consuetudinem, sed illam tantum valere jubemus, quæ et quadragenaria sit, et perpetuo constans, non unquam vel contradicta, vel interrupta. Præterea constitui eam volumus multiplicitate, ac frequentiam actuum non levium sed gravium, quos constet gestos fuisse animo præscribendi jurisdictionem sæcularem, non ex gratia, vel conniventia toleratos, neque tales, qui fieri fortasse potuerint citra certam, præcisamque scientiam, et acquiescentiam, vel nostram, nostrorumque pro tempore Successorum, vel saltem supremorum magistratuum nostræ hujus Urbis, quos præcipue ad publicam persequendam vindictam criminum præponere consuevimus: nullam prorsus in re tam gravi haberi mandantes rationem de scientia ac patientia Rectorum localium, aliorumque inferiorum magistratuum sæcularium, quibus quandoque vel oscitantibus, vel metu quodam reverentiali conniventibus, ac tolerantibus nequaquam licere, ac licuisse statuimus, gratia, acquiescentia, ac patientia sua legitimam facere consuetudinem, qua mandata eis jurisdictio, perturbato utriusque potestatis ordinem, minuatur. Si ea itaque consuetudo afferatur, qualem modo statuimus, illam volumus custodiri, ac servari, inductam vero aliter reprobamus, et nullius esse roboris Nostra hac constitutione decernimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 6 Præsentes autem literas, et in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quod quicumque in præmissis interesse habentes, vel habere prætendentes ad id vocati, vel auditi non fuerint, vel causæ, propter quas præsentes emanarint expressæ et verificatæ non fuerint, de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio: seu intentionis Nostræ, vel quopiam alio defectu notari, impugnari, vel infringi nullatenus posse, sed illas semper, et perpetuo validas, et efficaces esse et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere; atque ita et non aliter in quibusvis tribunalibus, ac per quoscumque judices in hac materie competentes, etiam specifica et individua mentione dignos decerni, et judicari decernimus, et mandamus, sublata cuilibet aliter judicandi, et interpretandi facultate, atque authoritate, ac irritum et inane etiam decernentes, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 7 Non obstantibus quibusvis Apostolicis, si quæ essent, constitutionibus, et ordinationibus, privilegiis quoque, indultis, et literis apostolicis quibusvis personis, etiam de necessitate exprimendis alias concessis, et quavis firmitate roboratis; quibus omnibus et singulis; eorum omnium tenores præsentibus pro expressis habentes, ad præmissorum effectum dumtaxat, illis alias in suo robore permansuris, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Sanctio poenalis.

§. 8 Nulli ergo hominum licet paginam hanc Nostri statuti, declarationis, voluntatis, decreti, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Mariam Ma-

jorem Anno Incarnationis Dominicæ MDCCLXVI. Octavo Kal. Sept. Pontificatus Nostri Anno IX.

Dat. die 29. Octob. 1766. Anno IX.

DLXIV.

Viennensem in Delphinatu Archiepiscopum commonet de comisso ab Apostolica sede processu super reformatione canonicorum S. Ruffi.

Venerabili fratri Guilelmo Archiepiscopo Viennensi in Delphinatu.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Quomodo Apostolica sedes procedendum duxerit antequam de conservando, vel delendo Ordine Canonicorum S. Ruffi aliquid decernat.

§. 1. Fraternitatis tuæ literas accepimus, quæ gravem horum temporum habent querelam, nobisque satis ostendunt, quanta animi tui ægritudo ex his malis, quibus in die magis religio videtur collabefieri. Quamobrem zelum Dei ejusque honoris et gloriæ, quo te, venerabilis frater, tuosque istius Provinciæ collegas flagrare cognovimus, vehementer amamus, ac magnopere laudamus, cum idcirco de retinendo Ordine S. Ruffi tantopere laboratis, quod existimatis, eo sublato, pauciores in posterum apud Vos fore sacros ministros, et salutare sacramentorum pabulum dominico gregi defuturum. Sed futurum ne sit in Ecclesiæ rem illum Ordinem conservari, quem ajunt usque eo prolapsum esse, ut jam reformari nequeat, id vero diligenter est Nobis examinandum. Quapropter ea de re processum a Delegato nostro Ven. fratre Episcopo Meldensi institui jussimus; et ad eum putamus vos jam attulisse rationes et documenta, quibus innixi tutelam illius Ordinis suscepistis. Easdem rationes et documenta suo tempore cum ad Nos processus ille perlatus fuerit accuratissime perpendemus.

Archiepiscopum hortatur, ut patienter substineat contumelias, quis Episcopi parati esse debent propter Christum.

§. 2. Quod scribis per occasionem hujus controversiæ, vestram famam contumeliosis probosisque scriptis et malevolis sermonibus haedi, cogitare debes, nullam aliam Christiano homini, ac præsertim Episcopo, propositam esse vivendi rationem, quam vitam Jesu Christi, qui nullam pro Ecclesia sua recusavit injuriam, et contumeliam, nobis relinquens exemplum ut ejus vestigia sectemur. Itaque b̃mus Paulus et occasionibus portandi improperium Christi, et immitandi ejus exemplum, jucunditatis causam sibi esse oblatam arbitrabatur non querelarum materiam = *Propter quod*, inquit, *placeo mihi in meis contumeliis in necessitatibus in persecutionibus, in angustiis pro Christo* = Tu vero, Ven. Frater, confortare et esto robustus in Domino; idque persuadeto tibi, ut tu nunquam in hac re tuum deseres officium, sic vel favore vel gratia ab eo quod justum est, nunquam deflexuram esse Apostolicam sedem et fraternitati tuæ intimo nostræ caritatis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die vigesima nona Octobris MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Nono.

Dat. die 29. Octobr. 1766. Anno IX.

DLXV.

Cum Bisuntino Archiepiscopo queritur de quodam Decreto, quo jura Apostolicæ sedis, quoad beneficia Ecclesiastica Comitatus Burgundiæ læduntur, eumdemque commonet ut jura ipsa vindicare apud Christianissimum Regem curet.

Dilecto filio nostro Antonio S. R. E. Cardinali de Choiseul Archiepiscopo Bisuntino.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili salutem, et Apostolicam benedictionem.

Archiepiscopo significat Pontifex, se institisse penes Francorum Regem contra Decretum de quo hic sermo est.

§. 1. Gravissimam Nobis molestiam attulit Arrestum, ut vocant, die 31. proxime elapsi mensis Julii editum, quo Comitatum Burgundiæ vetat Bisuntina curia *Terram Obedientiæ* in posterum appellari, eamque Provinciam statuit Terram usus tantummodo nominandam, et in eo Comitatu quod ad rem beneficiariam attinet nullum octavæ regulæ Nostræ Cancellariæ in jure comuni locum edicit esse debere. Cujus Arresti novitate perculsi, justissimas ad Christianissimum Regem querelas nostras deferri curavimus; et nunc per has literas, dilecte fili Noster, te vehementer hortamur in Domino et obtestamur, ut flagrantiore usque studio urgeas, quod jam magna tui cum laude suscepisti. Novimus enim te omnem cohortationem nostram antevertendo tua sponte zelo, justi-

tiæ incensum incunitanter in hanc causam descendisse, qua in discrimen vocantur Apostolicæ sedis jura, quæ tueri et defendere recte existimasti tui esse Pastoralis officii, et ipsius personæ, quam in Romana geris Ecclesia. Profecto ægretudinem nostram ex injusto illo Arresto, quo Nostra convelluntur Apostolica jura, valde tua dilecte fili Nostri lenivit alacritas ad ea propugnanda, et ad implorandam Christianissimi Regis opem, ut regia, qua pollet auctoritate et potestate, Arrestum illud jubeat aboleri. Quod quidem justitiæ amantissimum, fideique in servandis pactionibus tenacissimum Principem facturum esse confidimus.

Memoriæ Archiepiscopi revocat concordata Germaniæ a quibus jura S. Sedis derivant quoad beneficia Ecclesiastica in Comitatu Burgundiæ.

§. 2. Neque enim cuiquam dubium esse potest, Burgundiæ comitatum Concordati germanici legibus usque eo fuisse adstrictum, dum gl: me: Christianissimus Rex Ludovicus XIV. capta ex Noviomagensi foedere Comitatus illius possessione, suffragantibus sibi plurimis in catholicam Religionem et immortalibus meritis a prædecessore Nostro fel. rec. Innocentio XI. impetravit, ut sibi suisque successoribus deinceps jus esset nominandi ad beneficia consistorialia et Monasteria etiam Regularia, quæ in eo sunt comitatu, reservato tamen Apostolicæ sedi jure cætera beneficia, quæ collativa dicuntur, in mensibus Apostolicis vacatura libere conferendi. Quod quidem Indultum jam tum regiis ad Bisuntinam curiam literis munitum, et in actis ipsius curiæ relatum, et ad hanc usque diem sancte servatum nunc velle convellere, idem est ac exemplum statuere, quo omnium, quæ publice acta sint et omni munimine roborata, omnis in posterum nutet fides. Et delectioni tuæ omni paternæ Nostræ caritatis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Major. sub annulo Piscat. die vigesima nona Octobris MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Nono.

DLXVI.

Cunctis per catholicum Orbem Archiepiscopis, Episcopis cæterisque diœcesum Rectoribus encyclicam mittit, ut creditum sibi ipsis dominicum gregem a noxiorum librorum lectione avertant.

Venerabilibus fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiscopis, et Episcopis universis gratiam, et communionem Sedis Apostolicæ habentibus.

Clemens PP. XIII.

Dat. die 25. Novemb. 1766. Anno IX.

Venerabiles fratres salutem, et Apostolicam benedictionem.

Quanta sint damna futura dominico gregi ex novis libris Pontifex designat.

§. 1. Christianæ reipublicæ salus, cujus causam a Principe pastorum, et Episcopo animarum accepimus, vigiles Nos esse compellit, ne insolens, et teterrima librorum licentia, quæ e latebris ad exitium, et vastitatem emersit, eo fiat perniciosior, quo se in dies efferendo sit latior. Execrabilis erroris perversitas, et inimicorum hominum audacia in medio tritici, qua scripto, qua verbo superseminans zizania, his præsertim temporibus adeo excrevit, ut nisi falcem ad radicem immittamus, et alligemus mala germina in fasciculos ad comburendum, parum absit, quin spinæ pravitatis exortæ plantationem Domini Sabaoth suffocare aggrediantur. Perditi enim homines ad fabulas conversi, et sanam doctrinam non sustinentes, quaquaversum invadunt arcem Sion, et per pestiferam contagionem librorum, quibus fere obruimur, in christianæ plebis interitum serpentina venena pectoribus evomunt, illimes credendi fontes corrumpunt, et Religionis fundamenta convellunt. Abominabiles facti in studiis suis, sedentesque in insidiis clam e pharetra jacula educunt, quibus in obscuro sagittent rectos corde. Quod est tam Divinum, tam Sanctum, et vetustissima omnium temporum Religione consecratum, a quo impias continuerint mentes, et in quo oppugnando linguas suas tamquam gladium non exacuerint? Cucurrerunt primum adversus Deum erecto collo, et armati pingui cervice contra omnipotentem roborati sunt. Impiorum deliramenta toties fracta e cineribus excitantes, Deum ubique prædicantem, et quotidie in oculos incurrentem dene-

gant, non ex obtusa ingenii acie, sed solo depravatæ voluntatis consilio; vel Deum ipsum desidem, et otiosum effingunt, cujus nec providentiam colant, nec justitiam vereantur. Animæ vero nostræ originem, et naturam ad imaginem supremi Conditoris creatam, et paulominus ab Angelis minoratam, fœda prorsus, et vesana opinandi licentia mortalem prædicant. Materiam sive creatam senserint, sive æternam, et nulli causarum obnoxiam somniaverint, nihil tamen præter illam in hac rerum universitate arbitrantur; vel coacti fateri spiritum cum materia existere, animam tamen ab hac cœlesti conditione deturbant; nolentes intelligere, in hac ipsa, qua compacti sumus imbecillitate, spiritale quiddam, et incorruptum inesse, cujus vi sapimus, agimus, volumus, quo et futura providemus, et intuemur præsentia, et præterita recordamur. Alii vero, etsi probe sentiant, abigendam esse procul terrenarum caliginem rationum, et ab illuminatæ Fidei oculo depellendum mundanæ sapientiæ fumum; recondita tamen Fidei Mysteria, quæ exuperant omnem sensum, humanis audent examinare ponderibus, et scrutatores facti majestatis, opprimi non verentur a gloria. Irridetur simplicium fides, eviscerantur arcana Dei, quæstiones de altissimis rebus temere ventilantur; omnia sibi usurpat audax inquirentis ingenium, omnia scrutatur, fidei nihil reservans, et eidem detrahit meritum, dum in humana ratione quærit experimentum. Nonne iis etiam necesse est indignari, qui turpissima et rerum, et verborum obscenitate severos, et pudicos mores per summum scelus corrumpunt, execrabilem vivendi licentiam suadent mentibus incautorum, et pietati extrema inferunt dispendia? Quid? quod scripta sua conquisito quodam nitore, et blanda orationis festivitate, ac lenocinio inspergunt, ut quo facilius legentium animos pervaserint, eo altius veneno erroris inficiant. Sic imprudentibus fel draconis in calice Babylonis propinant, qui suavitate sermonis illecti, et obcæcati, toxicum, quo pereunt, non agnoscunt. Quis demum acerbissimo non conficiatur mœrore, cum viderit infensissimos hostes, prætergressos quoscumque modestiæ, ac debiti obsequii fines, editis, nunc certo, nunc ementito prælio, contumeliosis libris, irruere in ipsam Petri sedem, quam Redemptor fortis Jacob posuit in columnam ferream, et in murum æneum adversus principes tenebrarum; hoc perdito fortasse adducti consilio, ut, ubi caput afflixerint, liberius Ecclesiæ membra discerpant.

Ad tam dira mala evellenda futuraque impedienda cunctorum Antistitum auxilium implorat.

§. 2. Itaque, Venerabiles fratres, quos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, et de singulari sacramento humanæ salutis edocuit, non possumus in tanta librorum depravatione, quin, quod Nostrarum est partium, studia devotionis vestræ excitemus, ut, qui in partem Pastoralis sollicitudinis vocati estis, in idem majori quo potestis conatu conspiretis. Pugnandum est acriter, quantum res ipsa efflagitat, et pro viribus tot librorum mortifera exterminanda pernicies; nunquam enim materia subtrahetur erroris, nisi pravitatis facinorosa elementa in flammis combusta depereant. Dispensatores facti mysteriorum Dei, et armati illius potentia ad destructionem munitionum, satagite, ut creditæ vobis oves, Christi sanguine redemptæ a venenatis hisce pascuis arceantur. Si enim necesse est a malorum hominum societate discedere, quod verba eorum multum proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit; quam vastitatem pestilentia efficiet librorum, qui apte compositi, et artificii pleni, manent perpetuo, et semper nobiscum adsunt, nobiscum peregrinantur, nobiscum domi sedent, et eorum penetrant cubicula, ad quæ improbo, et occulto auctori aditus non pateret? Constituti ministri Christi in gentibus, ut sanctificetis Evangelium suum, perficite, laborate, et quantum in vobis est, opere, et sermone succidite fallaciæ stirpes, corruptos vitiorum fontes obstruite, insonate buccina, ne pereuntes animæ de manu speculatoris requirantur. Agite pro loco, quem tenetis; pro dignitate, qua insigniti estis; pro potestate, quam a Domino accepistis. Præterea cum nemo possit, ac debeat ab hujus tristitiæ participatione secerni, et in tanto fidei, et religionis discrimine una omnibus dolendi, una juvandi communis sit ratio; avitam catholicorum Principum pietatem, ubi res postulat, implorate; gementis Ecclesiæ causam exponite; et amantissimos ejus filios, de illa tot nominibus egregie semper promeritos, ad opem ferendam excitate; ut, quoniam non sine causa gladium portant, conjuncta Sacerdotii, et Imperii auctoritate, perditos homines contra phalanges Israel pugnantes strenue compescant, et eliminent. Ad vos, Venerabiles fratres, potissimum pertinet stare pro muro, ne fundamentum

aliud ponatur præter id, quod positum est, et tueri sanctissimum Fidei depositum, cujus custodiæ in solemni inauguratione sacramento vos addixistis. Detegantur fideli populo vulpes, quæ vineam Domini demoliuntur; moneatur, ne capi se sinat splendidis certorum auctorum nominibus, ne circumferatur nequitia, et astutia hominum ad circumventionem erroris; unoque verbo, libros execretur, in quibus aliquid resideat, quod lectorem offendat, Fidei, Religioni, bonisque moribus adversetur, et christianam non sapiat honestatem. In quo quidem plerisque vestrum intimo gaudio gratulamur, quod Apostolicis inhærentes institutis, et Ecclesiasticarum legum strenui vindices omnia studia sua in hac avertenda peste fortes, vigilesque contulerint, nec siverint simplices tuto dormire cum serpentibus. Nos certe, qui sollicitudine omnium ecclesiarum, et salutis Populi christiani angimur, et distinemur, nulli parcentes labori, vestro etiam in tam gravi periculo adjuvari pollicemur. Deum interim in humilitate cordis Nostri rogare non desinemus, ut det vobis auxilium de sancto ad declinandam insidiantium hostium calliditatem, et ministerii vestri partes cumulate implendas; et in optati eventus auspicem vobis, et gregi vestro Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die xxv. Novembris Anni MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Nono.

Dat. die 24. Decemb. 1766. Ann. IX.

DLXVII.

Quod in Gallia instituatur Regularium reformatio quæritur cum Rhemensi Archiepiscopo, inconsulta Apostolica Sede, cujus semper primariæ partes fuere in istis negociis.

Venerabili fratri Carolo Antonio Archiepiscopo Rhemensi

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

De Coadjutore ad Archiepiscopi preces eidem indulto agit Pontifex.

§. 1. Iterum, qui tuus est erga Nos gratus animus, scribis, gratias Nobis agens, quod, quem expetebas, tibi constituerimus Coadjutorem, eique partem remiserimus expensarum: quo gratiarum officio liberale ingenium tuum facile recognovimus. Deinde ejus dotes rursus Nobis commemoras, quas oportet esse præclaras, cum ad ejus laudes in his quoque proximis tuis ad Nos literis redeas, tibique vehementer placere videaris, quod opera tua sit in posterum Rhemensi Ecclesiæ consultum. Quod gravissimum testimonium tuum et maximum incredibilem Nobis attulit consolationem; cum luctuosi hisce temporibus nullum ægrotis Ecclesiæ Vestræ rebus possit remedium adhiberi validius, quam in cathedralibus ecclesiis egregios constitui viros, qui incorrupta doctrina, et vitæ sanctitate præditi, Deique zelo flagrantes Christiani gregis sibi comissi sedulos vigilantes fidelesque se præbeant Pastores. Itaque Ven. frater, nihil potuisti facere præstabilius, quam dare operam, talis ut vir, qualem Nobis narras, non tum ætate quam omni laude florens tibi Coadjutor daretur in nobilissima Sede, in qua suo tempore illum in Domino confidimus animi bona, quæ a natura accepit et gratia, in publicam Ecclesiæ Gallicanæ utilitatem explicaturum. Quæ scribis de tua in S. Ecclesiam pietate et devotione, de eo quo sacram hanc beatissimi Petri Sedem colis obsequis, de tua tutandorum Apostolicæ Sedis jurium et prerogativarum solicita cura, nihil ad egregii Antistitis exemplar expressis.

Multum in reformatione Regularium sibi Pontifex promittit ex Archiepiscopi religione, doctrina, et dexteritate.

§. 2. Ad optimam hanc voluntatem tuam accedit mira tractandarum rerum dexteritas et prudentia; quæ virtutes tuæ cum auctoritate, quam plurimum petes, non mediocrem quidem spem Nobis afferrent negotium de Regularibus in isto Regno reformandis bonum exitum habiturum. Illud vero Nobis spem omnium maximam faceret quod carissimus in Christo filius Noster christianissimus Rex Religionis amantissimus, et in S. Ecclesiam præclare animatus ad id negotium curas contulit suas. Sed ut se dederunt initia, verendam est maxime, ne videatur esse optimi Principis circumventat Religio. Superioribus temporibus, ubi compertum est Regulares Ordines eo usque consenuisse, ut jam Regularis observantia in iis omnino extinqueretur, ad Romanum Pontificem primas de tanto malo querelas esse delatas, profecto fraternitas tua non ignorat, qui in ipsis ad Nos literis tuis commemoras, quæ fuerit in Galliæ Regno reformandorum Regularium Ordinum ratio.

Dolet quod a multis mensibus de reformatione agatur, inconsultaomnino Apostolica Sede.

§. 3. Nunc vero temporis tantum ab ea ratione declinatum est, ut ad Nos de prolapsa Religiosorum Ordinum disciplina, non alia, quam ad privatum quemque notitia pervenerit; reformationis studiosi alio quam ad Apostolicam Sedem respexerint, Nobis non modo inconsultis, sed plane insciis institui coepta sit reformatio; nec super ea isthic quæ gerantur, et per plures menses quæ gesta sint, eorum nihil adhuc a Vobis perlatum sit ad Apostolicam Sedem; nullæ denique in hac re adhuc nostræ sint partes, quæ esse debuerant primæ. Quæ quidem omnia spem nostram merito positam in christianissimi Regis summo erga Religionem studio, et in hanc S. Sedem observantia, et in Vestrorum quoque fratrum egregia pietate, et fide, quibus demandatum est reformationis negotium, vehementer debilitant et infringunt; magnumque Nobis injecere metum, ne qui per laicorum mentes haud ita pridem se insudit, in hanc quoque rem spiritus quidam re insinuaverit, quo sæcularis potestas jure sibi recuperatum existimat quidquid de Apostolicæ Sedis auctoritate et Ecclesiæ potestate et jurisdictione detraxerit. Non dubitamus, quin satis perspecta Nobis sapientia tua cognoscat hunc, quo non mediocriter commovemur, non inanem omnino esse metum; tuusque erga Nos amor Nostrarum fiat particeps molestiarum, quas Nobis affert tam nulla in hoc negotio habita usque ad hanc diem Apostolicæ Sedis ratio.

Hortatur ut Christianissimi Regis provocet religionem, atque auctoritatem iu tam gravi negotio.

§. 4. Quamobrem, Ven. frater, te tuosque Collegas, quos in hac re comites habes et socios, in Domino majorem in modum obsecramus et obtestamur. Christianissimo Regi seduli et fideles adeste. De illius in Religionem studio et amore, et erga Ecclesiam, cujus gloriatur esse primogenitus filius, numquam tantopere prædicaveris, Ven. frater, quin id superest firmissima Nostra opinio de ejus optima in eamdem Religionem sanctamque Matrem suam voluntate. Sed magnum, qui tibi est, rerum usum docuisse fraternitatem tuam oportet, sæpe factum esse, ut maximi et sapientissimi Reges tot tantisque negotiis distenti, multis etiam hominibus circumsessi, quorum diversa sunt vel studia, vel voluntates, vel diversa de rebus cogitandi et judicandi ratio, doluerint denique, aliter exisse sibi negotia, quam ipsi instituerint a principio. Illud vero præcipue caveatis oportet, ne in iis, quæ nostræ sint potestatis, ab iis, quæ vel ad regiam vel ad vestram potestatem pertinent, secernendis, quidquan videatur esse Nobis ademptum, de quo Nostræ sit auctoritatis constituere aut judicare. Et ex quidem Nos ipsos ante jam secrevisse, non dubitamus, quin probe cognoscas multo futurum convenientius fuisse multoque elegantius.

Admonet ut in reformatione ita regularia instituta serventur ex eorum eversione injuria inferatur Apostolicæ Sedi.

§. 5. Sed quoniam ita fert horum conditio temporum, videte, quæsumus, ne Apostolicam Sedem neglectam esse dolere debeamus, et conqueri. Atque illud in primis vel vos admonemus, vel vobis summopere commendamus; in cujusque Regularis Ordinis legibus et institutis ne quid moveatur; id enim cum eo, quod huic Apostolicæ Sedi debetur obsequio minime conveniret; nec exolescentis Regularis disciplinæ malo remedii quidquam afferret: nulla enim corpora ab interitu retrahi aliter possunt, quam ea ad suum quæque revocando principium; nec præterea Regulares in servanda disciplina retineri alia potestate, quamquam quæ eorum ordinibus Regulas constituit, usque tribuit statum quæque una potest devios reducere ad rectam viam, unde deflexerint, eosque efficaciter coercere. Denique ut in eo, quod omnium maxime Nostra interest, scribendi finem faciamns; videte Tu et Collegæ tui ne qua fiat Nobis inconsultis et sine Nostra approbatione præeunte in Religiosorum Regulis immutatio. Hæc tibi, Ven. frater, paullo fusius scripsimus et uberius, mœroremque Nostrum in tuo deposuimus sinu, ut intelligas persuasissimum Nobis esse, Apostolicam Sedem abs te amari et coli, idque tibi ispe vicissim persuadens, Nos plurimum fraternitati Tuæ tribuere, eam magni facere, in ea denique multum fiduciæ Nostræ posuisse. Et valde quidem animi Nostri ægritudinem lenit, quod gravissimum hoc negotium ad tuas piissimorumque antistitum Collegarum tuorum pervenerit manus, quos non dubitamus pro ea, quam præstatis, Religione, Sapientia, et in Apostolicam Sedem reverentia et obsequio, id summo studio curaturos, ut Ecclesiæ bono et communi Regularium Ordinum utilitati et Romanæ Sedis auctoritati, et dignitati satis providisse videamus. Cujus egregiæ laudis te, Ven. frater, eo magis participem fore confidimus, quod ad tuam pietatem Religionem, et de Ecclesia bene merendi voluntatem (quas virtutes nunc maxime fraternitati tuæ datur exhibendi copia) etiam ex ea, qua vales pluri-

mum apud christianissimum Regem gratia, et ex eo, quem in hoc negotio primum obtines loco, magna tibi oritur auctoritatis accessio. Et fraternitati tuæ quam in Nostræ charitatis gerimus sinu, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesimaquarta Decembris MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno nono.

Dat. die 5. Januar. 1767. Ann. IX.

DLXVIII.

Decem conventus, et quatuor monasteria monialium, nec non collegium ordinis Sancti Francisci de observantia in provinciam Mantuanam eriguntur.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Procemium.

§. 1. Ad regularis disciplinæ observantiam in iis præsertim religiosorum virorum ordinibus, in quibus juxta primævam institutionem, benedicente domino, illa viget, retinendam, conservandam, ad augendamque, quantum conferat non modo minorum, majorumque superiorum præsentia; verum etiam provinciarum prudentissima excogitata divisio diuturni temporis, rerumque experientia tam Romani Pontifices prædecessores Nostri, quam ipsi regularium ordinum rectores apprime edocti, ideo eorumdem superiorum supplicationibus moti curarunt, ac voluerunt, ut cum conventus, et monasteria ejusdem ordinis multiplicari, et crescere perspexissent, alia invicem unita ab aliis simul junctis separata, et si omnia, et singula sub uno generali capite posita, diversis tamen provinciarum rectoribus habita ratione gubernarentur.

Exponuntur incomoda obvenientia ex actuali divisione Conventuum de quibus agitur.

§. 2. Cum itaque, sicut accepimus, intra fines Ducatus Mantuæ, vel non longe procul, plures conventus existant ordinis fratrum minorum S. Francisci de observantia nuncupatorum, qui vel ad provinciam Venetiarum S. Antonii nuncupatam, vel ad alias provincias Brixien. et Bononien. ejusdem ordinis modo pertineant, et in eis adscripti sunt, atque in conventibus hujusmodi nonnulla incommoda, quæ regulari observantiæ forsan officere possunt et præjudicium recto ordini studiorum sensim inferre, quæ sane omnia, ut Nobis expositum fuit, cessarent, quoties conventus prædicti a provinciis, in quibus modo consistunt, dividerentur atque ex eis una erigeretur nova provincia; quæ magis provide, ac opportune a propriis suis superioribus regi, ac gubernari valeret, et cum dilectissima in Christo filia Nostra Maria Theresia Ungariæ Regina, Apostolica pro sua erga religiosos ordines benevolentia, et singulari pietate suas ad id preces obtulerit.

Precibus annuens Pontifex, ad novæ Mantuanæ Provinciæ erectionem devenit.

§. 3. Hinc est, quod nos pio ejusdem Mariæ Theresiæ Reginæ desiderio hac in re quantum cum Domino possumus favorabiliter obsecundare, simulque feliciori eorumdem conventuum statui, prosperoque illorum regimini, et progressui prospicere cupientes, ac dilectorum filiorum Guardianorum, aliorumque fratrum conventuum hujusmodi singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, audita super his relatione dilecti filii Nostri Aloisii Mariæ S.R.E. Diaconi Cardinalis Torrigiani nuncupati apud nos, et hanc sanctam Sedem ejusdem ordinis protectoris, Motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine infra expressos conventus dicti ordinis, nempe S. Francisci Civitatis Mantuæ, et S. Mariæ Gratiarum prope dictam civitatem, nec non S. Rochi loci *della Volta* nuncupati, S. Sebastiani de Sancto Martino in loco *dell'Algine* pariter nuncupato, ac S. Mariæ Angelorum Ostiliæ a dicta provincia Venetiarum, nec non conventus S. Gaudentij de Ostiano, et S. Mariæ Castilionis ab alia provincia Brixien. ordinis hujusmodi, insuper conventus S. Francisci de Viadana, et S. Angeli, ac alterum S. Lucæ civitatis Cremonen. a provincia Bononien. præfati ordinis apostolica auctoritate tenore præsentium dividimus, segregamus, et separamus, eosque una cum monasteriis, monialium ordinis hujusmodi Corporis scilicet Christi, S. Josephi, et S. Luciæ, ac S. Elisabeth, nec non cum collegio S. Ludovici insimul unimus, atque conjungimus, eosque in novam Provinciam ejusdem ordinis fratrum minorum S. Francisci de observantia nuncupatorum Mantuanam nuncupandam, motu, auctoritate, et scientia simili erigimus, et instituimus.

Novæ erectæ Provinciæ sta-

§. 4. Dictæque provinciæ per Nos

tuuntur regulæ quibus moderari in posterum debeat.

sic, ut præfertur, erectæ, ut Capitula provincialia pro ministri provincialis, custodis, et definitorum, aliorumque officialium ipsius provinciæ electionem, ac Congregationes, aliosque congressus ad instar aliarum provinciarum ordinis hujusmodi celebrare, ac omnibus, et singulis prærogativis, præeminentiis, privilegiis, gratiis, et indultis, quibus aliæ ejusdem ordinis provinciæ tam de jure, usu, et consuetudine, quam alias quomodolibet utuntur, fruuntur, et gaudere possunt, et poterunt in futurum, pariformiter, et absque ulla prorsus differentia, uti, frui, potiri, et gaudere libere, et licite possit, et valeat auctoritate, potestate tenore præsentium concedimus, et indulgemus,

In nova Provincia studium generale erigitur.

§. 5. Ac insuper in dicta Mantuana civitate generale studium pro ejusdem ordinis alumnis, quod modo secundæ tantum classis, ut vocant, ibidem reperitur, in generale studium primæ classis cum omnibus, et singulis juribus, prærogativis, et privilegiis, aliis studiis generalibus primæ classis provinciarum ejusdem ordinis quomodolibet concessis, ac competentibus dicta auctoritate erigimus, et constituimus.

Novæ Provinciæ Moderatores, Provinciales usque ad futura Comitia deputantur.

§. 6. Demum felici, prosperoque ejusdem novæ provinciæ sic erectæ regimini, et gubernio consulere cupientes, et de infrascriptorum Ordinis et provinciæ hujusmodi professorum fide, prudentia, charitate, vigilantia, et religionis zelo plurimum in domino confisi dilectos filios Angelum Mariam a Casali Majore lectorem jubilatum in Ministrum provincialem, Joannem Paulum a Mantua lectorem jubilatum in custodem, ac sequentes lectores pariter jubilatos, videlicet Joannem Baptistam a Cogozzo in primum, Alexandrum a Cremona in secundum, Bartholomæum Aloysium a Castilione in tertium, et Dionysium Antonium a Mantua lectorem theologum in quartum: Definitores provinciales dictæ provinciæ respective ad tempus, quo ejusmodi Officia juxta regularia Ordinis prædicti instituta per Sedem apostolicam confirmata durare consueverant a die quo præsentes Nostræ literæ debitæ executioni demandatæ fuerint computan. cum omnibus, et singulis privilegiis, præminentiis, auctoritate, facultatibus, gratiis, et indultis, ac honoribus, et oneribus solitis, et consuetis, auctoritate, et tenore præsentis constituimus, et deputamus.

Præsentium Literarum observantia injungitur.

§. 7. Mandantes propterea in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub indignationis Nostræ, aliisque arbitrio nostro imponendis pœnis omnibus, et singulis memoratorum conventuum, et monasteriorum per nos in provinciam erectorum superioribus, fratribus, et personis, cæterisque, ad quos spectat, et spectabit in futurum, ut supranominatos fratres ad officia eis respective per præsentes demandata, juxta earumdem præsentium tenorem recipiant, et admittant, eosque recognoscant, et in illis omnibus officia hujusmodi concernentibus respective pareant, et obediant, faveantque, et assistant.

Clausula sublata, et decretum irritans

§. 8 Ac decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de latere legatos, et Apostolicæ Sedis Nuncios sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 9 Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non ordinis, provinciarum, et conventuum prædictorum etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die v. Januarii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

DLXIX.

Dat. die 10. Januar. 1767. Ann. IX.

Nationalitas provinciarum Romanæ, Sabinensis, Campaniæ, et exterorum ordinis minorum S. Francisci reformatorum aboletur pro Conventibus, et Recessibus in iisdem provinciis existentibus.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Proemium.

§. 1. Romanus Pontifex militantis ecclesiæ regimini per inscrutabilem divinæ sapientiæ providentiam præpositus inter gravissimas apostolicæ servitutis curas, in eam peculiari studio jugiter incumbit, ut religiosi viri, qui semetipsos abnegantes sub strictioribus regularis disciplinæ legibus altissimo famulantur, faustiori quotidie in dies opportuni regiminis beneficio dirigantur, et sub suavi religionis jugo divini numinis obsequiis insistentes felicioribus magis magisque proficiant incrementis.

Refertur dissentiones derivantes ex Nationalitate diversarum Provinciarum, de quibus in rubrica.

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecerunt dilecti filii moderni Guardianus, et Discreti conventus, sive recessus Sancti Bonaventuræ ordinis minorum S. Francisci reformatorum nuncup. hujus almæ nostræ Urbis, quod licet juxta conventuum, seu recessuum hujusmodi constitutiones, et statuta apostolica auctoritate confirmata provide cautum fuerit, ne sub mentitæ pietatis, et zeli colore factionum mala, et noxiæ partium divisiones inducantur; atque insuper fel. record. Benedictus XIV. prædecessor Noster per alias suas in simili forma brevis die XXIV. Martii MDCCLI. expeditas literas fratribus hujusmodi conventuum, seu recessuum mandaverit, ne a spiritus Sathanæ adducti munera, dignitates, et honores quærerent, unde causæ, et occasiones ad seditiones concitandas, inordinationes inducendas, et odia alenda exoriri solent. Nihilominus aliqui ex fratribus hujusmodi conventuum, seu recessuum parum experientia edocti, neque zelo secundum prudentiam præditi pro varietate quatuor nationum, nempe Romanorum, Sabinensium, provinciæ Campaniæ, et exterorum divisiones officiorum, munerum, et graduum, et inter eos electionem, seu deputationem alternative faciendam inducere tentarunt quamvis sex tantum modo conventus, seu recessus hujusmodi reperiantur, et in illis pauci respective habeantur fratres, quorum numerus minime satis sit, ut in unoquoque conventu ex fratribus de eorumdem familia Discreti pro numero prædictarum nationum eligi possint. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, dicti exponentes hujusmodi nationum, ac partium divisionem, et factionis spiritum procul a fratribus omnibus eorumdem conventuum seu recessuum amovere, ac eorum statuta, et constitutiones prædictas inviolabiliter ab omnibus perpetuo observandas esse plurimum desiderent; Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et, ut infra, indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex tales Nationalitates extinguit pro deputatione Superiorum aliorumque de Familia.

§. 3. Nos igitur eorumdem exponentium votis favorabiliter annuere volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium tantum consequendum, harum serie absolventes, et absolutas fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati; prædictam divisionem nationum Romanorum scilicet, Sabinensium, provinciæ Campaniæ, ac exterorum in eligendis, deputandisque Superioribus, Discretis, aliisque fratribus de familia conventuum, seu recessuum hujusmodi sub indignationis Nostræ, aliisque arbitrio Nostro imponendis pœnis auctoritate apostolica, tenore præsentium interdicimus, et prohibemus, eosdemque Superiores, Discretos, ac alios de familia conventuum, seu recessuum prædictorum, nulla habita quarumcumque nationum distinctione, sed tanquam eodem charitatis vinculo unitos, ac unam, eamdemque vivendi regulam profitentes, juxta constitutiones, et statuta conventuum, seu recessuum hujusmodi perpetuo eligendos, ac deputandos esse auctoritate, et tenore prædictis volumus, statuimus, et mandamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum palatii apo-

stolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non, quatenus opus sit, dicti ordinis, aliisque quibusvis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die x. Januarii MDCCLXVII Pontificatus Nostri Anno Nono.

Dat. die 17. Januar. 1767. Ann. IX.

DLXX.

Pontifex Coloniensi Archiepiscopo significat se causam Vicariorum Repensium noluisse avocare a sacra Congregatione Concilii, cujus judicium confidender expectare debet.

Venerabili fratri Maximiliano Archiepiscopo Coloniensi S. R. I. Principi Electori.

Clemens PP. XIII.

Venerabis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Cur causa de qua sermo est fuerit dilata hic enunciatur.

§. 1. De causa Vicariorum Rempensium, qui contra quædam Archiepiscopalis curiæ tuæ decreta appellarunt ad hanc Apostolicam Sedem, comperimus eandem causam a Pro-Uditore Nostro remissam ad congregationem Tridentinæ Synodi, interpretem crebis promotoris ejusdem curiæ exceptionibus dilatoriis nimio diutius esse protractam. Cumque die nona proxime elapsi mensis Augusti ea causa proposita fuerit novam memorato Promotore delationem postulante, congregationem, quam diximus, rescripsisse = *Dilata*; *suspensa interim executione Decretorum* =. Quod rescriptum cum Tibi minime consonum regulis videatur, atque etiam suspicans minus Tibi æquam esse congregationem, postulasti per literas ad Nos datas die xxx. ejusdem mensis Augusti, ut eam causam ad Nos advocemus, eamque ipsi Nos Judices dirimamus. Verum illud congregationis rescriptum non videtur improbandum. Illo enim tamquam stimulo uti voluit congregatio ad tergiversantem curiæ Tuæ Promotorem denique impellendum promovendumque, ut rationes demum afferat suas, nec amplius procrastinandi prætextus et causas consectetur. Sed tamen cum fraternitas Tua Nobis affirmet, omnes per integrum biennium illis decretis pacate paruisse, placuit Nobis clausulam rescripti, quæ decreta illa suspendit revocare, ita ut eamdem vim et exequutionem, quam usque adhuc obtinuerunt, obtineant, donec congregatio judicium ferat in hac causa; quæ ut Nobis persuasissimum est, sine ulla mora proponetur.

Noluisse causam avocare Pontifex significat, justitiæ Sacræ Congregationis Concilii satis conscius.

§. 2. Hanc vero idcirco noluimus ad Nos advocare, quod minime Nobis dubium sit congregationem justitiæ et æquitatis rationem omnem esse habituram, et suum cui partium, quæ illum in hac causa judicem recognoverunt, jus redditurum. Nec dubitamus itidem, quin fraternitas Tua, quisquis causæ fuit exitus, pro tua erga Nos reverentia, et obsequio, quod usque ad hanc diem, etiam quod de te benemereri studuimus, Nobis præstitisti, omnem datam sit operam, ut congregationis sententia omnem consequatur executionem. Tibi venerabilis frater, quem in visceribus gerimus charitatis, Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris diæ xvii. Januarii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno IX.

Dat. die 22. Ianuar. 1767. Anno IX.

DLXXI.

Bini conventus Ordinis Minorum S. Francisci Cappuccinorum ab Provincia Sabaudiæ dismembrantur, illique Provinciæ Helveticæ perpetuo uniuntur.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Exponuntur incomoda derivantia ex bi-

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt venerabilis frater Franciscus Fridericus

norum Conventuum ac una-li aggregatione Provinciæ Sabaudiæ.

Episcopus Sedunensis, ac dilecti filii Consul, et Senatus ejusdem civitatis Sedunensis, quod in Provincia Vallesiæ duo extant conventus Ordinis Fratrum Minorum Sancti Francisci Cappucinorum nuncupatorum, unus scilicet in ipsa civitate Sedunensi, alter vero in Oppido Agaunensi, sei Sancti Mauritij; verum quia hujusmodi conventus sunt in Provincia Sabaudiæ ejusdem Ordinis inde evenire solet, ut Fratres, qui in dictis Conventibus morantur, plerumque a Sabaudia vocati minime calleant germanicam linguam, qua in regionibus Vallesiæ plerumque habitatores utuntur, et septemdecim circiter fratres dicti Ordinis, qui modo extant Regionum hujusmodi in aliis Conventibus Provinciæ Sabaudiæ prædictæ moram faciunt.

Quum multæ exurgerent utilitates ex dictorum Conventuum aggregatione Provinciæ Helveticæ, hinc preces ad hunc finem porrectæ.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, in spirituale bonum animarum omnium habitantium in locis hujusmodi dubio procul cessurum foret, si in dictis conventibus fratres ex eadem Vallesia, vel locis ei finitimis, non autem ex Sabaudia evocati ad obeundas functiones sacras, et ordinis, ac professionis suæ munera explenda collocarentur, quippe qui tam in prædicatione verbi Dei, quam in confessionibus excipiendis propter linguæ ejusdem Regionis peritiam maximam animabus indigenorum hujusmodi locorum afferrent utilitatem, eosque rudimentis Fidei facile erudire valerent, et id non aliter dicti exponentes fieri posse autumantes, quam ope dismembrationis, ac segregationis dictorum duorum conventuum Sedunensis, et Agaunensis, seu Sancti Mauritii a memorata Provincia Sabandiæ Ordinis hujusmodi, eorumque unionis et annexionis cum Provincia Helvetica dicti Ordinis, propterea desuper consensum requisiverunt dilectorum filiorum Definitorii Provincialis præfatæ Provinciæ Helveticæ, eoque hujusmodi unioni, et annexioni die XII. Octobris superioris anni ab ipsis præstito sub nonnullis conditionibus, pactis, et conventionibus receptis subinde, et approbatis tam a dictis exponentibus, ac etiam a dilectis filiis Decano, et Capitulo Ecclesiæ cathedralis Sedunensis, quam a Definitorio Generali ejusdem Ordinis, ac alias prout ex actis hujusmodi approbationum di XV. Octobris, ac respective XV. Decembris superioris anni expletarum, quorum omnium tenores præsentibus pro plene et sufficienter expressum, ac de verbo ad verbum insertum haberi volumus, uberius continetur, Nobis ipsi exponentes supplicari fecerunt pro supradicta separatione, et segregatione dictorum duorum conventuum a provincia præfata Sabaudiæ, et eorum respective unione, ac annexione cum provincia Helvetica dictis Ordinis, et ut in præmissis providere ac ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et Segregationem, respectivamque unionem, sub peculiaribus legibus approbat.

§. 3. Nos igitur piis dictorum exponentium votis hac in re quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati supradictos duos conventus Sedunense scilicet, et Agaunense, seu Sancti Mauritii Ordinis Fratrum Minorum Sancti Francisci Cappuccinorum nuncupatorum a Provincia Sabaudiæ, dicti Ordinis auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo segregamus, et separamus, illosque sic separatos, et segregatos Provinciæ Helveticæ ejusdem Ordinis unimus, et annectimus; his vero Fratribus, qui ex regione Vallesiæ oriundi habitum Religionis susceperunt in memorata Provincia Sabaudiæ vel in ea remanendi, vel ad aliam Provinciam Helveticam dicti Ordinis transeundi semel tantum eligendi facultatem auctoritate, et tenore præsentis tribuimus, et impertimur ac posteaquam ad Helveticam Provinciam prædictam, quoties id eligant, petransierint, omnibus juribus, prærogativis, et honoribus, quibus alii ejusdem Ordinis, et Provinciæ Helveticæ Fratres utuntur, fruuntur, potiuntur, et gaudent, uti, frui, potiri, et gaudere posse, ac debere auctoritate, et tenore præsentis concedimus, et indulgemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, et Apostolicæ Sedis Nuncios judicari, et defini-

ri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non ordinis, et Provinciarum, ac Conventuum hujusmodi, aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressi, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die vigesima secunda Januarii millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno nono.

DLXXII.

Dat. die 31. Januar. 1767 Ann. IX.

Cum Maria Theresia Hungariæ Regina, et Imperatrice electa, queritur quod a censura librorum in dictione Mediolanensi excudendorum amoverit Mediolanensem Arch. et Inquisitorem Generalem.

Quæ ad avertendam perniciosorum librorum lecturam egerit Pontifex hic præter peculiares horum proscriptiones jam a nobis relatas in hac continuatione, videnda sunt in Encyclica ad universi catholici Orbis Antistites directa, die 25 Nov. 1766, quæ adest hoc Tom. III. sub Num. DLXVI pag. 225.

Carissimæ in Christo Filiæ Nostræ Mariæ Theresiæ Hungariæ Reginæ Apostolicæ, nec non Bohemiæ Reginæ Ill. in Romanorum Imperatricem electæ Viduæ.

Clemens PP. XIII.

Carissima in Christo filia Nostra salutem, et Apostolicam benedictionem

Quanta cura studuerit Pontifex ut noxiorum Librorum lecturam prohiberet.

§. 1. Ex multis gravissimisque curis, quæ ab ipso die cum Nobis impositum fuit Apostolici muneris onus, animum nostrum urunt assidue, illa nunc temporis omnium acerrima Nos urget solicitudo ex teterrimorum librorum fœda colluvie qua Europam propemodum universam inundavit impietas; unde nulla est christianæ Religioni clades et vastitas non pertimescenda. Adversus nefarios impiorum hominum conatus, qui cum eadem Religione non jam per cuniculos, sed propalam et aperte nunc horrificum bellum gerunt. Episcopos universæ catholicæ Ecclesiæ ante hos duos menses per epistolam Nostram excitavimus eosque vehementer adhortati sumus, ut a suis quisque Diœcesibus nefarios et flagitiosos libros prohibeant, et si qui forte illuc irrepserint, fideles Christi ab eorum lectione absterreant. Quæ Nostra epistola futurum in Domino confidimus, ut Dei gratia adjutricem, Episcopalem eorum zelum commoveat, cum videamus ex ejus lectione Regiæ Majestatis tuæ Religionem exarsisse ad avertendam a regionibus tuæ dictionis tantam perniciem non satis omnibus bonorum omnium lacrimis deplorandam.

Dolet de recenti Decreto

§. 2. Sed veremus, ut flagrantissi-

pro Mediolanensi Ducatu edito quoad imprimendorum, et introducendorum librorum censuram.

mo quo incenderis christianæ Religionis et catholicæ Fidei conservandæ studio Administri et Consiliarii tui carissima in Christo filia Nostra, viam illam comonstrent, quæ ducit ad religiosissima tua perficienda consilia. Legimus scriptum a Regiæ Majestatis tuæ Admistris, dilecto filio Nostro Cardinali Puteobonello, Archiepiscopo Mediolanensi, et illius civitatis Inquisitori tradito; in quo scripto ratio, et veluti, quædam forma describitur, qua libri censuræ sint subjiciendi et in Mediolanensem Ducatum introducendi. De quo scripto, quid ipsi sentiamus, libere et illo animi candore, qui Nobis est proprius, et quo nunc maxime debemus uti, cum de re agitur omnium gravissima, Regiæ Majestati Tuæ esponemus. Urget enim Nos paternæ erga Te, carissima in Christo filia Nostra, vis charitatis, tuæque studium gloriæ; urget de integritate Fidei, animarumque æterna salute sollicitudo; urget Nos denique charitas Christi, ut in hac re nihil prorsus dissimulemus.

Cujus Decreti maximum fuit gravamen, laicam potestatem in Judicem censuræ erigere, maxime in materiis Ecclesiasticis.

§. 3. Itaque ne gravere, quæsumus, si libere Majestati tuæ dicamus, videri nobis maximum inde proventurum Religioni et Ducatus Mediolanensis publico bono detrimentum. Consideret enim Regia Majestas tua, examinandorum et imprimendorum librorum negotium Regia deputatio tradi, eorumque judicio et potestati totum permitti. Qui enim primas in hac re habent partes laici sunt: His facultas erit varia librorum genera alia ab aliis secernendi: Hi ad delegatos sive ecclesiasticos sive laicos censuram librorum injungent: Hi varias dissidentesque censorum sententias audient, ac de iis sententiis extremum et peremtorium ferent judicium: Hi denique, ut sibi visum fuerit, libros, qui censuram subierint, typis aut vulgari negabunt, aut excudi permittent; ac propterea deinceps in Ecclesia Dei penes laicos omnis erit de quocunque doctrina judicandi auctoritas et potestas. Quo quid absurdius? si nimirum de libris agatur, ubi doctrinæ tradantur, quæ vel ad christianam Religionem in universum, vel ad catholicam Fidem spectent, vel ad mores, vel ad rem canonicam, vel ad ecclesiasticam pertineant disciplinam. Id vero esset Ecclesiæ liberam, quæ usque ad hanc diem illi fuit in hac re potestatem adimere, et ut verius dicamus gravissimam sponsæ Christi facere injuriam, eique sacrum doctrinæ depositum, quod accepit a Christo Domino custodiendum eripere. Atqui cum Apostolis non cum magistratibus seculi loquebatur Dominus Jesus cum dixit: *Qui vos audit, me audit*.

Quia gravamen tollatur per demandatam binorum Ecclesiasticorum deputationem in censorum numero.

§. 4. Existimamus enim te, carissima in Christo filia Nostra, satis intelligere pro tua præstanti prudentia, nulla via, quam per typographiam longius latiusque manare doctrinas in vulgus, ac propterea in re typographica vigilantiam Ecclesiæ partem esse maximam illius custodiæ quam debet in servando Fidei deposito adhibere. Illud etiam maxime velimus Regia tua Majestas animadvertat, ubi examinandorum librorum qui prælo sint excudendi vel nihil vel parum Ecclesiæ relictum est loci, christianam Religionem et catholicam Fidem a teterrimis et flagitiosissimis libris accepisse maximam cladem. At enim, qui novam hanc examinandorum librorum rationem excogitarunt, dicent fortasse, Fidei incolumitati et Christianæ disciplinæ morumque integritati satis esse consultum, quod duo interveniant alter ab Archiepiscopo alter Inquisitore delegati ecclesiastici viri.

Semper enim prævalebit sententia laicorum censorum præ ecclesiasticorum opinione.

§. 5. Sed cujus roboris, quæsumus, erit eorum auctoritas? quid ab iis afferetur momenti ad reijciendos, vel typis evulgandos libros, quibus doctrinæ ad Fidem et disciplinam spectantes contineantur? Quantumvis enim libere suam sententiam proferant, hæc si adversetur sententiæ secularium censorum (quibus tamen de talibus doctrinis ne hiscere, quidem liceret) semper tamen in Deputatorum secularium erit arbitrio laicorum potius censorum probare sententiam, et typis permittere librum aliquem imprimi, quem sacri ministri erroneum, et futurum fidelibus scandalo, contra seculares ministri ab omni labe purum judicaverint. Hinc inter utriusque potestatis ministros pro sua quosque sententia digladiantes, rixæ et contentiones, Sacerdotium inter et Imperium amaræ conquestiones atque discordiæ magno cum Religionis et ipsius quoque reipublicæ detrimento.

Ad quæ avertenda mala hortatur Imperatricem Reginam ne aliquid innovari sinat præscriptis in Conciliis Lateranensi, et Tridentino.

§. 6. Quamobrem ad hæc avertenda mala nihil præstabilius, carissima in Christo filia Nostra, quam eorum quæ usque ad hanc diem experte sumus bene consulta nihil prorsus movere in ditione Mediolanensi, ubi ad librorum examen atque censuram nihil opus est amplius, quam ut exacte serventur regulæ jamdiu a duobus generalibus concilijs Lateranensi et Tridentino præscriptæ, et ab eo Archiepiscopo, qui magnum est Mediolanensis Ecclesiæ ornamentum, S. Karolo Borromæo in provincialibus Synodis summopere commen-

datæ. Iis enim regulis præsertim Principum prædecessorum tuorum quoque usque ad hanc diem patrocinio roboratis, ipsa docuit experientia nihil esse salubrius, nihil ad coercendam evulgandorum librorum licentiam accomodatius. Itaque extimamus numquam melius te, carissima in Christo filia Nostra, tuo Religionis et catholicæ Fidei conservandæ zelo satisfacere posse, quam cum auctoritatem tuam impenderis, ut, quæ de imprimendis libris prudentia summa sapientissimi Episcopi in memoratis concilijs constituerunt, sancte et accurate custodiantur. Nam nova moliri, incertum quo sint evasura, et plerumque periculosum; vetera mutare, quæ ipsa experientia conducilia, et utilia quantam laudem habere possit ipsa Regia Maestas tua judicaverit. Denique ut in eo scribendi finem faciamus, quo in his literis Nostris spectavimus; nullam quæsumus in hac re mutationem fieri patiatur Regia Maestas Tua; sic enim servatis Ecclesiæ antiquis regulis tuum in Religionem amorem expleveris, et a Christo Domino ejusque sponsa Ecclesia, quæ sola est doctrinæ meritorumque magistra uberrimum gloriæ meritorumque fructum retuleris. Tibique carissima in Christo filia Nostra, quam paterni animi Nostri præcipua charitate prosequimur, Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die xxxi. Januar. MDCCLXVII. Pontificatus Nostri Anno IX.

Dat. die 31. Januar. 1767. Ann. IX.

DLXXIII.

Congregatio, sive Unio matronarum, et virginum illustrium sub denominatione S. Elisabeth erigitur in Civitate Manheim, eique peculiares indulgentiæ elargiuntur.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Pietatis officia erga indigentes, et pauperes, ut fervido studio, et sollicita charitate exerceamus in Sanctis Scripturis frequenter Nos admonet Redemptor, et Magister noster Christus Dominus, qui cum ultimum judicium in fine sæculi peracturus advenerit, tremendæ illius divisionis a dextris, et a sinistris, et divinæ, quæ subsequetur sententiæ, qua bonis æternæ beatitudinis præmium, et malis sempiterni supplicij pœnam decernet, hanc unam rationem se redditurum prædixit, quod boni in se, hoc est in pauperes, in quorum persona esse voluit, misericordiæ opera obiverint, quæ mali in perpetuum suum exitium adimplere perversa voluntate, et obdurato corde detractarunt. Nos igitur, qui in Beati Petri cathedra, superna dignatione, licet immerentes, constituti omnium fidelium saluti procurandæ Apostolicæ servitutis debito advigilare constringimur pia, ac laudabilia, præsertim sublimium personarum studia, quibus se ipsos, et alios ad opem miseris ferendam, sublevandamque egenorum inopiam, et mærentium calamitates depellendas inducere, atque impellere satagunt, libenter Apostolica Nostra auctoritate quantum in Domino possumus, fovemus, et gratiis, ac favoribus prosequimur opportunis.

Preces porrectæ pro nova erigenda Congregatione illaque approbanda.

§. 2. Exponi Nobis nuper fecit dilecta in Christo filia nobilis mulier Elisabeth Augusta Comitissa Rheni, atque conjux dilecti, etiam filii nobilis viri Karoli Theodori sacri Romani Imperii Electoris Palatini, quod ipsa ob peculiarem ejus devotionem erga sanctam Elisabeth, cujus nomen habet, unam matronarum, et virginum illustrium Congregationem, sive Unionem sanctæ Elisabeth nuncupandam, quæ sub glorioso ejusdem beatæ Elisabeth nomine, et insignibus potissimum in operibus pietatis, et charitatis se exercere debeant, ex Principissis domus Palatinæ, aliisque matronis, et virginibus nobilibus, et illustribus in eam adscribi volentibus constituturam in oppido Manheim civite nuncupat., a Nobis erigi, et institui, ac specialibus indulgentiarum muneribus decorari summopere desideret. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut in præmissis providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et Congregationem S. Elisabeth erigit, atque confirmat.

§. 3. Nos igitur, qui devotionis, et piorum operum, divinique cultus incrementum, ac animarum salutem paternæ charitatis studio libenter promovemus eximiam memoratæ Elisabeth Comitissæ, et Electricis Palatinæ pietatem plurimum in Domnio commendantes, ac laudabili ejus desiderio quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere volentes hujusmodi supplicationibus inclinati in Cappella palatii Electoris Manhemii, sive alia Cappella, seu Ecclesia designanda ab Ordinario

loci, ubi eadem Elisabeth comitissa, sive alia quæcumque Principissa, quæ in ejus locum succedere contigerit, habitare, et residere constituerit, unam Congregationem, seu Unionem Principissarum ex inclita domo Palatina, aliarumque matronarum, et virginum illustrium, et nobilium sub titulo, seu denominatione sanctæ Elisabeth, cujus sorores processionaliter incedere, divina officia celebrare, se se congregare, et cætera, quæ per confratres, et consosores aliarum similium Congregationum, sive Confraternitatum fieri solent, facere libere, et licite possint, et valeant, accedente tamen ad id Episcopi Wormatien. consensu, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo sine cujusquam præjudicio, erigimus, ac instituimus.

Novæ sic erectæ congregationi facultatem facit statuta condendi, et donationes excipiendi.

§. 4. Ac ipsius Congregationis, sive Unionis sic erectæ, et institutæ consororibus pro tempore existstentibus, ut quæcumque capitula, statuta, decreta et ordinationes pro salubri earum, et dictæ congregationis, sive unionis gubernio, et directione necessaria et opportuna, licita tamen, et honesta, ac sacris canonibus, et constitutionibus Apostolicis, nec non Concilii Tridentini decretis minime contraria, et per prædictum Episcopum Wormatien. examinanda, et approbanda, facere, et edere, illaque pro tempore, prout eis videbitur, et expediens fuerit, prævia tamen examinatione, et approbatione ejusdem Episcopi pro tempore existentis mutare, alterare, corrigere, et in melius reformare, ac insuper omnia, et singula legata relicta, res, et bona quomodolibet qualificata mobilia, et immobilia per quoscumque christifideles eidem Congregationi, sive Unioni per viam testamenti, donationis, aut alias quomodolibet pro tempore data, relicta, donata, et elargita, ac danda, relinquenda, donanda, et elargienda recipere, illaque per earum officiales, et ministros regere, gubernare, et administrare, ac in ejusdem Congregationis, sive Unionis, ejusque piorum operum usus, et necessitates, ac utilitatem convertere, ita tamen, ut de receptis, et administratis Ordinario loci juxta decreta Concilii Tridentini rationem reddere teneantur, libere, et licite possint, et valeant auctoritate, et tenore præsentis concedimus, et indulgemus.

Peculiares indulgentiæ pro nova erecta Congregatione.

§. 5 Insuper ut consorores prædictæ in piorum operum exercitio magis confoveantur, et ad illa in posterum exercenda per amplius invitentur, dictaque Congregatio, sive Unio majora in dies, benedicente Domino, suscipiat incrementa, de omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi omnibus, et singulis mulieribus, matronis, et virginibus, quæ Congregationem, seu Unionem hujusmodi in posterum ingredientur, die primo eorum ingressus, si vere pœnitentes, et confessæ sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam, ac eisdem in cujuslibet earum mortis articulo, si vere etiam pœnitenses, et confessæ, et sacra communione refectæ, vel quatenus id facere nequiverint, saltem contritæ nomen Jesu ore, si potuerint, sin minus corde, devote invocaverint, etiam plenariam, nec non prædictis consororibus in præfata Congregatione, sive Unione pro tempore descriptis principissis quidem ex inclita Domo Palatina ortis, seu in eam pro tempore nuptis, nec non aliis quibuscumque principissis, vel jam in dictam Congregationem, seu Unionem adscriptis, vel in futurum adscribendis, quæ semel in mense, cæteris vero, quæ quinque vicibus quolibet anno vere pœnitentes, et confessæ sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in ecclesia, seu cappella ipsius Congregationis, sive Unionis sumpserint, ibique pro christianorum principum concordia preces effuderint, qua vice prædictarum id egerint respective similiter plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Præterea omnibus, er singulis consororibus prædictis in eadem Congregatione, seu Unione pro tempore descriptis quoties aliquod christianæ charitatis, vel pietatis opus exercuerint, toties centum dies de injunctis eis, aut alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus. Demum, ut ecclesia, seu cappella prædicta congruis frequentetur honoribus, et christifideles eo libentius devotionis causa ad illam confluant, quo ex hoc ibidem spiritualium gratiarum donis uberius noverint se refectos omnibus, et singulis christifidelibus vere pœnitentibus, sacraque communione refectis, qui ecclesiam, seu cappellam hujusmodi in die festo sanctæ Elisabeth a primis vesperis usque ad occasum solis festi hujusmodi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro christianorum principum concordia preces effuderint,

plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut si alias dictis consororibus præmissa peragentibus aliqua alia indulgentia perpetuo, vel ad tempus concessa fuerit, aut si dicta Congregatio, sive Unio alicui archiconfraternitati unquam aggregetur, præsentes, et quævis aliæ literæ Apostolicæ quoad indulgentias, et remissiones peccatorum prædictas illi nullatenus suffragentur, sed tunc eo ipso prorsus nullæ sint. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die trigesima prima Januarii MDCCLXVI. Pontificatus Nostri Anno Nono

---

Dat. die 11. Febr. 1767. Anno IX.

DLXXIV.

Approbatio resolutionis capituli Seguntini, qua loco diei xi. Junii cujusque anni commutatur dies i. Julii, pro electione officialium ejusdem capituli.

Venerabili fratri Episcopo Seguntino

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Ex vetusti consuetudine hujus capituli, quolibet anno die XI. Junii eligebantur officiales capitulares.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii capitulum, et canonici istius Ecclesiæ cathedralis Seguntinæ, quod dudum fel. rec. Alexander Papa VI. predecessor Noster per suas in simili forma Brevis die xiv. Martii MDI. expeditas literas statuit, et ordinavit, ut in prædicta Ecclesia bis in qualibet hebdomada, ac singulis annis in die S. Barnabæ, xi. nempe Junii pro officialibus eligendis capitulum congregaretur, et alias prout in dictis literis, quarum tenorem præsentibus pro plene et sufficienter expressum, et insertum haberi volumus, fusius continetur.

Recensentur incomoda derivantia ex priori methodo ad quæ removenda capitulum commutari diem electionis duxit.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, usus ac consuetudo in præfata Ecclesia invaluerit computandi initium anni residentiæ a prima die mensis Julii, cujuslibet anni, usque ad ultimam diem Junii alterius anni sequentis, ac multa pars eorum, qui præbendas obtinent solitis, et legitimis annuis vacationibus a choro, ut asseritur, perfruentes, mense Junii abesse ut plurimum solent, indeque eveniat, quod non minima eorum pars prædicto capitulo diei xi. Junii interesse nequit, ac propter illorum absentiam electio hujusmodi officialium a præsentibus tantum, quos nonnunquam paucos esse accidit, in dictæ Ecclesiæ præjudicium fieri contigit; ne itaque in posterum hujusmodi inconveniens eligendi modus sequatur, dicti exponentes in capitulo desuper habito unanimi penes suffragio censuerunt, prædictam diem electionis in memoratis literis, ut præfertur, in festo S. Barnabæ statutam in aliam diem primam Julii cujuslibet anni commutandam esse, si Noster, et hujus sanctæ Sedis assensus accedat, et permissio. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex prævia approbatione resolutionis capitularis petitæ diei commutationi pro officialium electione indulget.

§. 3 Nos igitur dictos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis diem xi. mensis Junii festus Sancti Barnabæ, quo prædicta electio officialium hujusmodi juxta dictarum literarum ejusdem Alexandri prædocessoris tenorem facienda erat, in diem primum mensis Julii cujuslibet anni, auctoritate Nostra Apostolica tenore præsentium pro tuo arbitrio, et prudentia commutes, electionemque eorumdem officialium in dicto die Sancti Barnabæ xi. mensis Junii usque adhuc peractam, in posterum die primo mensis Julii cujuslibet anni faciendam esse, dicta auctoritate statuas, et injungas.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4 Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per

quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii Apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5 Non obstantibus prædictis Alexandri prædecessoris literis, cæterisque præmissis, aliisque constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non capituli, et canonicorum prædictorum, aliisve quibusvis etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad premissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XI. Februarii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri Anno nono.

Dat. die 18. Febr. 1766. Anno IX.

DLXXV.

Revocantur literæ Urbani VIII. dierum XV. Febr. MDCXXXV, et XXV. Oct. MDCXXXVII super exemptione beneficiatorum Ecclesiæ Tarraconensis a jurisdictione Capituli, Canonicorum, et Vicarii capitularis dictæ Ecclesiæ sede Archiepiscopali Tarraconensi vacante.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Attentis peculiaribus circumstantiis Urbanus VIII. beficiatos hujusmodi, ab capituli, et vicarii capitularis jurisdictione exemit Sede Tarraconensi Vacante.

§. 1. Alias pro parte tunc existentium confratrum confraternitatis Beatæ Mariæ Virginis Presbyterorum commensalium beneficiatorum Metropolitanæ Ecclesiæ Tarraconensis rec: mem. Urbano VIII. prædecessori Nostro exposito, quod ipsi a congregatione negotiis Episcoporum præposito petierant exemptionem a jurisdictione capituli sede Archiepiscopali vacante, et stantibus litibus inter capitulum dictæ Ecclesiæ, et confratres præfatos ab eadem Congregatione obtinuerant, quod vicarius generalis capitularis, sede prædicta vacante, nominaret judicem partibus non suspectum, qui durantibus litibus, omnes causas dictorum presbyterorum Confraternitatis, ejusque singularium personarum tam civiles, quam criminales activas, et passivas, sede hujusmodi vacante tantum, et litibus durantibus cognosceret; ac in eadem expositione subjuncto, quod propter frequentem ejusdem Ecclesiæ vacationem, et propter lites non solum tunc temporis pendentes in auditorio Rotæ, sed etiam alias forsan in partibus excitandas, dicti confratres obtinere non poterant, pacem, quam, ut alacriori animo divinis inservire valerent, ipsi exoptabant, atque idcirco exemptionem a dicto capitulo, et vicario sibi, et illorum particularibus personis concedi, ac eorum lites omnes civiles, criminales, et mixtas activas, et passivas per abbates monasteriorum Populeti, et sanctarum Crucium in diœcesi Tarraconensi existentium cognosci memorati confratres plurimum desiderabant. Idem Urbanus prædecessor hujusmodi supplicationibus inclinatus capitulo, et canonicis prædictis ejusdem Ecclesiæ Tarraconensis injunxit, ut attentis litibus, et dissentionibus inter capitulum, et canonicos prædictos ex una, et præfatam confraternitatem ex altera, partibus vertentibus, eisdem confratribus eorumque singularibus personis judicem non suspectum, sed confidentem, seu de partium consensu deputarent, qui quoties sedes ejusdem ecclesiæ vacasset, durantibus controversiis, et litibus prædictis dumtaxat, causas omnes confraternitatis prædictæ, illiusque presbyterorum commensalium, et beneficiatorum civiles, et criminales, meras, mixtas, activas, et passivas audiret, et prout juris fuisset, terminaret, ac interim confraternitas ipsa; ejusque confratres, et singulares personæ ab omnimoda obedientia, superioritate, jurisdictione, visitatione, auctoritate, et correctione prædicti capituli, canonicorum, eorumque vicarii Capitularis exemptæ, liberæ, et immunes dicendæ essent, ac existerent, et alias prout in ipsius Urbani prædecessoris desuper in simili forma brevis diei XV. Februarii MDCXXXV. expeditis literis, quarum tenorem pro plene,

et sufficienter expresso, insertum haberi volumus uberius continetur.

Idem Urbanus VIII. ipsis beneficiatis indulxit ut, Sede vacante, corum causas cognosci possent ab ordinariis Illerdensi, et Barchinonensi.

§. 2 Postmodum vero cum in supranumeratis literis ejusdem Urbani prædecessoris judex aliquis particularis deputatus, seu descriptus minime fuisset, qui causas inter prædictos confratres, et alios quoscumque, sede vacante, memoratæ Ecclesiæ Tarraconensis tunc existentes, seu extituras, cognosceret, dicti confratres confraternitatis Beatæ Mariæ presbyterorum commensalium, et beneficiatorum ejusdem Ecclesiæ metropolitanæ Tarraconensis denuo eidem Urbano prædecessori supplicari fecerunt ut sibi de aliquo judice ad effectum præfatum providere dignaretur, ipseque Urbanus Prædecessor hujusmodi precibus quoque inclinatus, de eorumdem Cardinalium congregationis negotiis Episcoporum præpositæ consilio, mandavit, ut omnes, et singulæ causæ tam civiles, quam criminales, meræ, et mixtæ, activæ, passivæ inter ipsos confratres exponentes, ac præfatos capitulum, et canonicos, et alios quoscumque ortæ, seu pro tempore orituræ, sede dictæ Ecclesiæ Archiepiscopalis vacante, ab ordinario Illerdensi, et Barchinonensi, cum omni, et quacumque necessaria facultate, ab eodem Urbano prædecessore specialiter ad illarum, privative quoad alios, cognitionem delegatis, firmis tamen in reliquis manentibus suis literis præfatis, audiri, cognosci, et prout juris fuerit decidi, ac terminari debere, et alias latius prout in posterioribus ejusdem Urbani prædecessoris desuper in simili forma brevis die xxv. Octobris MDCXXXVII. quarum pariter tenorem præsentibus pro plene, e sufficienter expresso insertum haberi volumus uberius continetur.

At cessatis causis memoratæ exemptionis capitulum Pontifici supplicavit, ut jurisdictioni capitulari eosdem beneficiatos submittere iterum dignaretur.

§. 3. Cum autem, sicut Nobis nuper exponi fecerunt dilecti filii Capitulum, et Canonici prædictæ Ecclesiæ metropolitanæ Tarraconenensis post adeo longævi temporis cursum ex litibus, ac dissentionibus jamdudum ortis, atque vertentibus inter dictos Capitulum, et Canonicos ex una, ac memoratos Confratres Confraternitatis Beatæ Mariæ presbyterorum commensalium beneficiatorum dictæ metropolitanæ Ecclesiæ, eorumque singulares personas ex altera partibus, aliæ extinctæ, aliæ vero suspensæ remanserint; et cum exemptio eisdem confratribus, et confraternitati a jurisdictione Capituli, et Canonicorum prædictorum, eorumque Vicarii capitularis, ac deputatio tam Judicis, quam ordinariorum Illerden. et Barchionen. pro cognoscendis eorum causis, et controversiis, sede prædicta vacante, in memoratis literis ejusdem Urbani prædecessoris, attentis litibus, et dissentionibus hujusmodi concessa, e respective peracta fuerit. Nobis propterea Capitulum, et Canonici prædicti humiliter supplicari fecerunt, ut sublata tam exemptione hujusmodi confraternitati, et confratribus prædictis, eorumque singularibus personis, ut præfertur, attributa, quam etiam deputatione præfati judicis, ac ordinariorum Illerden., et Barchinonen. pro cognoscendis eorum litibus, sede vacante prædicta, in memoratis literis decreta, dictos confratres, et confraternitatem tempore vacationis hujusmodi omnimodæ jurisdictioni, et subjectioni memorati capituli, et canonicorum, eorumque vicarii capitularis subesse per Nos declarari, et sibi in præmissis providere de benignitate apostolica dignaremur.

§. 4. Nos igitur dictos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, audita super his relatione venerabilis fratris, Joannis Archiepiscopi Tarraconen., cui supplicem libellum nobis porrectum ut auditis interesse habentibus, animi sui sensum aperiret, remissimus, prædictas memorati Urbani prædecessoris literas die xv. Februarii MDCXXXV, et die xxx. Octobris MDCXXXVII., ut præfertur, expeditas, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo revocamus, tollimus, abrogamus, irritamus, abolemus, viribusque, et effectu penitus, ac omnino vacuamus, et revocatas, cassatas, sublatas, abrogatas, irritas, abolitas, annullatas, viribusque, et effectu vacuas esse, nec ulli prorsus suffragari posse, sed præfatos confratres, et confraternitatem beatæ Mariæ, ac presbyteros commensalem beneficiatos dictæ metropolitanæ ecclesiæ Tarraconen. tempore vacationis ejus sedis archiepiscopalis omnimodæ jurisdictioni, correctioni, visitationi, et subjectioni capituli, et canonicorum dictæ metropolitanæ ecclesiæ, eorumque vicarii capitularis, juxta sacrorum canonum, præsertim concilii Tridentini, et Apostolicarum constitutionum dispositionem subesse debere in omnibus, et per omnia perinde ac si exemptio ab illo-

Pontifex prævia abolitione exemptionis ab Urbano VIII. indultæ, capituli Tarraconensis precibus benigne annuit.

rum jurisdictione, et prædicta deputatio judicis, ac ordinariorum Illerden., et Barchinonen. nullatenus concessæ fuissent, nec literæ prædictæ emanassent, auctoritate, et tenore præsentis statuimus, et ordinamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes easdem presentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, et illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii Apostolici auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales etiam de latere legatos, et sedis prædictæ nuncios sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus prædicti Urbani prædecessoris literis, aliisque constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non quatenus opus sit Ecclesiæ, et capituli prædictorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, die decima octava Februarii millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno nono.

DLXXVI.

Dat. die 21. Febr. 1767. Anno IX.

Queritur cum Mutinensi Duce, quod duo puellæ Judeæ, Ecclesiæ a proprio parente oblatæ, et Judeus alter adultus ad Cathecumenorum domum migratus, Mutinensis magistratus jussu fuerint ad Judeorum septa redacti.

Dilecto filio nobili viro Francisco Mutinæ Duci.

Clemens Papa XIII.

Dilecte fili nobilis vir salutem, et Apostolicam benedictionem.

De binarum puellarum oblatione a parente facta sermonem instituit, deque arbitraria illarum ad Judeos restitutione.

§. 1. Cum a ven. fratre Joanne Maria Episcopo Regiensi, haud ita pridem accepissemus, Judæum quemdam, cui nomen Elias Sonninus, considerati consilio certoque animo, parvulas duas filias S. Matri nostræ Ecclesiæ sponte sua obtulisse, superabundavimus gaudio, manusque ad cælum sustulimus, gratia agentes Deo, quod acerbitatem quotidianæ Nostræ solicitudinis et curæ ex afflictis fere ubique catholicæ Ecclesiæ rebus ea lenire consolatione voluisset: quamquam gaudium Nostrum identidem stupore quodam intermittebat ex incomprensibili Dei judicio: qua enim gratia parvulis puellis sacro regenerationis lavacro oblatis porta Cœli quodam modo aperiebatur ejusdem gratiæ fructum idem pater non potuit capere: qui Deo ab judaica illum superstitione ad Jesu Christi fidem vocanti, obstinato animo restitit. Jussimus autem duas illas infantes a memorato Episcopo baptizari, cumque anxie illius literas expectaremus, quæ Nobis afferrent, eas sacro ablutas lavacro ad christianam Ecclesiam fuisse jam aggregatas, inopinato ac plane horribili nuncio sumus perculsi. Nobis enim rescripsit eidem ven. frater, se inscio, ex improviso parvulas illas, magistratus Mutinensis jussu, catechumenorum domo, noctu extractas, et ad judæorum septa asportatas, perfidi parentis curæ et custodiæ fuisse traditas.

Agit de Judeo adulto ad cathecumenorum domum migrato, et ab eadem, arbitratu Mutinensis magistratus ejecto.

§. 2. Quam indignitatem alia judæorum consequuta est, magistratu Mutinensi pariter adjutore, in Ecclesiam injuria. Quidam enim judæus ad catechumenorum ædes confugerat, quem hebræi omnino mentis impotem dictitabant. Episcopus in ejus dementiæ, quam illi tantopere prædicabant, cognitione et examine versabatur, diligenterque hominem excutiebat, serio ne de

amplectenda christiana Religione cogitaret. Ecce autem, eodem pariter inscio et inconsulto Episcopo, magistratus Mutinensis ea nocte, quæ noctem illam est proxime consequuta, cum memoratæ duo parvulæ infantes prope ab Ecclesiæ sinu fuerunt abreptæ, judæum illum ad hæbreorum habitacula reduci curavit.

Injuriose ea facta fuisse christianæ religioni demonstrat, et Mutinensis ducis auxilium expostulat.

§. 3. Quæ iniquissima duo judicia, disceptantibus hinc christiana Ecclesia, hinc judaica sinagoga, qui a te, dilecte fili nobilis vir, existimasset esse profecta, atrocem præclaræ Religioni tuæ et æquitati injuriam faceret, nobis quidem minime dubium est, te insciente Mutinensem magistratum tam nullam habuisse ratione Ecclesiæ, tam studiose favisse judaicæ perfidiæ. Hujus autem facti, de quo nemini unquam vel exiguo Religionis sensu prædito indignabunda satis suppeditare potest oratio, egregiæ tuæ pietatis erit funditus, si fieri potest, vel ipsam delere memoriam. Ad te confugimus, a te duas animas Jesu Christi sanguine redemptas, et per sacrum regenerationis lavacrum eidem sanctæ matri, cui dono datæ fuerunt, restituendas, quam maxime flagitamus. Qui tibi delectum facienti se exiberet, et militiæ vellet nomen dare, illum si quis malitiose a se suscepto consilio retraheret cogitat, velimus nobilitas tua, quam graviter ea de re jure quidem ac merito irasceretur. Ecclesiam pariter estimato, dilecte fili nobilis vir, jure indignare et conqueri, quod a suo sinu animæ illæ fuerint avulsæ, quas vel ultronea sui ipsarum deditione, vel oblatione legitima suas propriasque jure censebat, jamjam per baptismatis sagramentum christianæ militiæ nomen daturas. At enim adulti illius judæi cui mens integra non esset, improvida censenda est et inconsulta conversio: duarum itidem infantium oblationem inconsiderate factam inde quis recte judicaverit, quod pater postridie quam filias Ecclesiæ obtulit, factum mutavit, eamque oblationem infectam voluit. Ad hunc quidem modum in hac re disputant judæi, judæorumque fautores, quibus magistratus Mutinensis omnem habuit fidem, nec præ sinagoga tanti esse christianam Ecclesiam estimavit, ut ejus etiam rationes censuerit audiendas. Quo nihil injuriosius nihil absurdius flagitante nimirum judaica perfidia christianos judices Ecclesiam indicta causa de sua quasi possessione deturbasse. Obstupescite cœli super hoc, et portæ ejus desolamini, verum de hujusmodi rebus solius est Ecclesiæ judicare.

Ecclesiæ proprium erat judicare tum de adulto judeo tum de puellis oblatis prout de similibus judiciis plura habentur exempla.

§. 4. Illa enim judæum illum apud se diligentissime custodire debebat, ne cui fraudi aut subversioni esset locus, ejusque voluntatem accuratissime explorare. Eas vero parvillas infantes a parente dono acceptas, ac propterea suas et proprias Ecclesia justissime possidebat, cui manus illud contra jus et fas minime ereptum oportuit. Satis enim notæ sunt Ecclesiasticæ leges, quæ præscribunt quid facto opus sit talibus in rebus, et innumera pene proferri possunt exempla, quæ probant parvulos infantes ab judæis parentibus Ecclesiæ oblatos, ipsius laicæ potestatis auctoritate apud eamdem Ecclesiam fuisse retenta, etiamsi parentes ad superstitionem judaicam remigrassent. Quæ quidem exempli in longinquis regionibus nihil est opus conquirere, sed eorum memoriam in ipsis ditionis tuæ locis, neque altius quam ab ætate illustris parentis tui facile potest nobilitas tua repetere. Nam in eadem Regiensi civitate anno 1735. judæa quædam mater fuit, quæ plures habebat filios. In his erat filia adulta ætate, quam christianæ Religionis revera cupidam, ut a sancto proposito averteret nefaria mater, se quoque ad Christi Ecclesiam aggregari vel simulavit. Cui simulationi majorem ut adstrueret fidem ad catechumenorum domum commigravit, sexque alios Ecclesiæ obtulit filios suos, partim puerulos partim adultos, quos apud patrem in judæorum septis reliquerat. Cum autem scelestæ fæminæ patefacta fuerit simulatio, parentibus frustra magno clamore suos reposcentibus filios, pronuntiatum fuit puerulos baptizandos, et qui adulta essent ætate, eorum esse animum explorandum, num et ipsi christianam Religionem vellent amplecti.

Mutinensis Ducis Religionem excitat, ut is, exemplis etiam sepositis, Ecclesiæ illatam injuriam vindicet.

§. 5. Sed cui verus inest christianæ Religionis amor, nihil est opus ecclesiasticas, quibus tenetur, leges commemorare, aut exempla adhibere, quibus tamquam stimulis excitetur. Summa hujus rei huc tandem redit: animæ sanguinæ Christi redemptæ, adspirante divina gratia, dono dantur Eclesiæ, atque ita ex ore et faucibus inferni eripiuntur. Eas in potestate judæorum deserere, perinde est ac easdem æternis pœnis cruciandas ad inferos deturbare. Has a nobilitate tua nos summopere flagitamus, atque de Religione tua ea est nobis opinio, ut de iis impetrandis artam propemodum opem habeamus. Quod si postulata nostra (quod Deus prohibeat) repudiaveris, cogitatio, quæsumus, dilecte fili nobilis vir, illum aliquando fu-

turum diem, cum Jesus Christus Dominus gloriæ, judex vivorum et mortuorum, cujus nomen est super omnem principatum et potestatem, harum a te rationem animarum requiret quarum æterna pœna tibi imputabitur. Nos quidem cum de his nobilitatem tuam pro Apostolico Nostro munere admonemus, animam nostram liberavimus. Ipse autem videto apud æternum judicem, quam excusationem sis allaturus, sed a pietate tua, dilecte fili nobilis vir, nihil Nobis non pollicemur. Interea nobilitati tuæ paterno animi nostri affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXI. Februarij MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 23. Februar. 1767. Anno IX.

DLXXVII.

Præfectis missionum ordinis minorum S. Francisci in Indiis occidentalibus inter Discretos Seminariorum missionum hujusmodi recensentur, eisque post primum Discretum locus assignatur.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Præfecti harum missionum nulla donabantur prærogativa, ex præcedentibus constitutionibus Apostolicis et ordinis.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii moderni præfecti missionum seminariorum ordinis minorum sancti Francisci, de observantia nuncupatorum, in partibus Indiarum occidentalium erectorum, quod licet ipsi tamquam deputati a venerabilibus fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus negotiis Propagandæ Fidei præpositis in dictis seminariis, atque missionibus quoad spiritualia omnimodam gerant præfecturam, nihilominus neque a fel: rec: Innocentio Papa XI. prædecessore Nostro in suis super statutis regimine, ac gubernio seminariorum hujusmodi in simili forma brevis die VIII. Maii MDCLXXXII, et die XVIII Junii MDCLXXXVI, ac die XVI Octobris ejusdem anni expeditis literis, neque a constitutionibus generalibus ordinis hujusmodi Apostolica auctoritate confirmatis, eisdem exponentibus ullus assignatus fuit locus standi, ac incedendi, tam in casu, quo ipsi operam dant missionibus prædictis, quam quoties extra missiones hujusmodi moram faciunt.

Petitio Pontifici directa, ut Præfecti hi peculiare distinctum locum obtineant, et inter Discretos Seminariorum accenseantur.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, quam maxime conveniat muneri præfecturæ hujusmodi, quod dicti exponentes, qui eisdem missionibus quoad spiritualia præsunt certum incedendi, et standi locum obtineant, et eodem munere durante, inter Discretos seminariorum hujusmodi numerentur. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut tam in dictis missionibus, quam in seminariis hujusmodi ipsis locum sedendi, standi, ac præcedendi, assignare, eosque in numerum Discretorum, qui in quolibet seminario missionum hujusmodi sunt, referre, ac sibi in præmissis providere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, peculiaresque leges indicit queis gaudere indultis honoribus queant.

§. 3. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, de eorumdem Cardinalium, qui ministrum generalem dicti ordinis prius audiendum esse censuerunt, consilio, dictos exponentes, eorumque in officio præfecturæ missionum dictorum seminariorum successores inter Discretos seminariorum hujusmodi recensendos, esse, eosdemque præfectos in omnibus consessibus, congregationibus, aliisque actibus communibus secundum locum post primum Discretum eorumdem seminariorum obtinere debere, ita ut primus tantum Discretus eos præcedere possit, Apostolica auctoritate tenore præsentium volumus, et mandamus, salva semper in præmissis auctoritate congregationis eorumdem Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans

§. 4. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, et illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii Apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus constitutionibus, ac ordinationibus Apostolicis, et

quatenus opus sit ordinis, et seminariorum hujusmodi etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Transumptorum fides.

§. 6. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die vigesima tertia Februarii millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 4. Martii 1767. Ann. IX.

DLXXVIII.

Viennensi Archiepiscopo respondet, qui Pontifici scripserat de Episcopo Diensi, qui persecutionem patiebat pro Congregatione canonicorum regularium S. Ruffi.

Venerabili frati Guilelmo Archiepiscopo Viennensi in Delfinatu.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

§. 1. De Episcopo Diensi vehementer ejus dolemus vicem. Sed Episcopis propositam esse vitam periculorum, sollicitudinem, et angorum plenam, fraternitas tua non ignorat = » *Nemo igitur moveatur in tribulatio-* » *nibus istis, ipsi enim scitis quod in* » *hoc positi sumus* = nec recedendum ab officio custodiendi ab hoc seculo immaculatum dominicum gregem, et res Deo sacras strenue tuendi, quamtumvis nostris conatibus resistatur = *Reco-* » *gitate eum, ait Bmus Paulus, qui* » *talem Sustinuit a peccatoribus adver-* » *sus semetipsum contradictionem, ut* » *non defatigemini, animis vestris de-* » *ficientes* = Quod scribis triumphare Calvinistas, qui catholicum Episcopum propter zelum domus Dei exagitari videant, et divexari, usurpanda nunc maxime illa est regii prophetæ oratio: = » *Posuisti nos in contradictionem vici-* » *ni nostris, et inimici subsanaverunt* » *nos, et non discedimus a te; vivi-* » *ficabis nos, et nomen tuum invoca-* » *bimus. Deus virtutum converte nos:* » *ostende faciem tuam et salvi erimus* = Ea enim tempora nunc inciderunt, quibus non aliunde quam a sponso suo Jesu Christo sancta mater Ecclesia ejusque sacri ministri expectare possint consolationem. Ceterum de negotiis illo, quo spectat epistola tua, venerabilis frater, non comittemus, ut Apostolicum officium Nostrum deseruisse videamur, atque rem illam usque adhuc sit pertractandam curavimus, ut quicumque futurus sit exitus, omnes cognoscant, nihil nos a sacris Canonibus recessis. Et fraternitati tuæ intimo nostri cordis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die quarta Martii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

DLXXIX.

Dat. die 11. Martii 1767. Anno IX.

Cum Mutinensi Duca gratulatur, quod in Ecclesiæ obsequium promptus sit binas Judæas puellas, et Judæum adultum eidem Ecclesiæ reddere, a qua, laico magistratu jubente, fuerunt subtractæ.

De hac ipsa materia vide epistolam, quam supra dedimus sub Num. DLXXVI.

Dilecto filio nobili viro Francisco Duci Mutinæ

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili nobilis vir salutem, et Apostolicam benedictionem.

Mutinensem Ducem laudat pro eximia illius Religione.

§. 1. Opinionem de te Nostram tua non fefellit Religio; et cum ad no-

bilitatem tuam proximas literas scriberemus, qui egregiam tuam voluntatem, et obsequentissimi filii devotum in S. matrem Ecclesiam animum tuum abunde novimus, pro certo habebamus, ubi primum eas literas accepisses, te incunctanter de gravissimo illo scandalo amovendo cogitaturum. Itaque lectis literis tuis, noli quærere, dilecte fili nobilis vir, quanto triumphavimus gaudio, cum pietatem tuam ejusmodi esse recognovimus, qualem semper fuisse et esse recte judicavimus. Vidimus quæ tua sit satisfaciendi Ecclesiæ studiosa voluntas, et de tua ipsius æterna salute quam solicita cura; qui ut hac re securo incendas gradu, a Nobis ipsis te monitum velis, quid tibi faciendum censeamus.

Consilia eidem præbet quis laicos adigere Magistratus possit.

§. 2. Itaque magistratum Mutinensem jubeas oportet, duas illas parvulas et adultum illum Judæum sine ulla mora ad cathecumenorum domum remittere; et eas quidem, ut illico per sacrum regenerationis lavacrum christianæ agregentur Ecclesiæ, illum autem, ut per 40 dies ven. frater Regensis Episcopus ejus animum diligenter exploret, et siquidem hominem comperiat cupidum esse christianæ Religionis et disciplinæ, salutari baptismate illum abluat; sin minus, ad Judæorum septa jubeat reduci. Ad hoc præscriptum Ecclesiæ abunde nobilitas tua satisfaciet, omnemque tibi eximes scrupulum, qui te a posterum male habeat; quod quidem maxime tibi est providendum: nam in hac re, quæ sane gravissima est, quidquid reliquum tibi æserit scrupoli, nimio acrius quam existimaveris animum tuum adsidue fodiet. Ceterum, dilecte fili nobilis vir, videto, quæsumus, ne te absente magistratus secularis tales res judicandas suspiciat, de quibus ad Ecclesiam unice spectat judicium. Nunc autem quod santissimis Ecclesiæ legibus tam promto pereas animo, dici vix potest, id tibi tantopere gratulemur; et nobilitati tuæ Deum precamur ut maxime sit propitius, iisque omnibus, quæ aptas, divinæ gratiæ suæ numine obsecundet; tibique, dilecte fiili nobilis vir, quem in Nostræ caritatis gerimus sinu. Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die undecima Martii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

DLXXX.

Dat. die 14 Martii 1767. Anno IX.

Hispaniarum Regnis indulgetur, ut quovis die sabathi non impedita, nonnullis tantum temporis exceptis, recitari possit officium, et celebrari missa propria de immaculata conceptione B. M. V.

Magnam Dei Genitricem sub immaculatæ suæ conceptionis mysterio in principalem universalemque Patronam ditionum omnium Hispaniarum, et Indiarum confirmatam fuisse ab hoc Pontifice constitutione sua anni 1760 *Nov.* 8 *retulimus Tom. II. hujus continuationis sub num. CLXVII. pag.* 38. *Hanc confirmationem Pontifex Hispaniarum Regi nunciavit per epistolam anni ejusdem Decembr.* 22, *legendam loco citato sub num. CLXXII. pag.* 44, *officium proprium, et missam diei festi, et octavæ immaculatæ conceptionis magnæ matris Virginis ad universas ditiones Hispanicas, et Indicas extendit Pontifex idem constit. anni* 1761 *Jan.* 17, *relata eod. Tom. II. sub num. CLXXX. pag.* 55.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Proœmium.

§. 1. Commissi Nobis divinitus sacrosancti apostolatus officium salubriter exequi, adjuvante Domino, satagentes piis christifidelium, et præsertim personarum in sublimitate positarum, magnoque virtutum fulgore præstantium votis ad augendam gloriosissimæ Virginis Dei genitricis Mariæ, cultus conceptio, quæ gaudium annunciavit universo mundo, venerationem, et cultum laudabili studio tendentibus favorabilem assensum, paterna benignitate libenter præbemus, sicuti ad omnipotentis Dei gloriam, ejusdemque Beatæ Mariæ Virginis honorem, christianique populi devotionem salubriter in Domino expedire arbitramur.

Preces a catholico Rege porrectæ pro officio, et missa propria B. M. V. de conceptione.

§. 2. Cum itaque, sicut pro parte carissimi in Christo filii Nostri Karoli Hispaniarum regis catholici nuper expositum fuit, ipse Karolus rex pro eximia erga eamdem beatam Mariam Virginem devotione officium proprium immaculatæ conceptionis beatæ Mariæ Virginis Patronæ principalis, omnium dominiorum dicto Karolo regi subjectorum, singulis sabathis festo duplici, aut semiduplici non impeditis recitari,

et missam celebrari posse plurimum desideret.

Pontifex precibus annuit.

§. 3. Nos pium, et religiosum ipsius Karoli regis animum in Domino commendantes, supplicationibus ejus nomine propter hoc humiliter porrectis inclinati, ut in posterum singulis sabathis festo duplici, vel semiduplici non impeditis officium proprium immaculatæ conceptionis beatæ Mariæ Virginis Patronæ principalis omnium dominiorum eidem Karolo regi subjectorum ab omnibus, et singulis utriusque sexus christifidelibus, qui in iisdem dominiis ad horas canonicas tenentur sub ritu semiduplicis, exceptis tamen temporibus adventus, quadragesimæ, quatuor temporum, vigiliarum etiam sine jejunio, ac illis sabathis, in quibus secundum rubricas sit reponendum officium Dominicæ aut de festo duplici, vel semiduplici translato recitari, et missa itidem propria respective celebrari possit, et valeat, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, et indulgemus.

Derogatio contrariorum, et transumptorum fides.

§. 4. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die decima quarta Martii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 14. Martii 1767. Ann. IX.

DLXXXI.

Ut in litaniis Lauretanis superaddi possit versiculum: Mater immaculata, indulget pro universis Hispanicis Regnis.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Laudat catholici Regis Religionem.

§. 1. Eximia pietas in Deum, et erga gloriosissimam virginem Dei genitricem Mariam devotio, et regiarum virtutum decora, cum præclaris in Ecclesiam Dei meritis, singularique in nos, et Apostolicam sedem fide conjuncta, quibus carissimum in Christo filium Nostrum Karolum Hispaniarum regem catholicum multipliciter insignivit Altissimus, paternam Nostram in eum charitatem adducunt, ut pia omnia ejus vota, quæ ad fovendam ejusdem beatissimæ, atque augustissimæ virginis cœli Reginæ devotionem pertinent, libentissime exaudiamus.

Preces porrectæ pro superaddendo in litaniis Lauretanis versiculo, quo in rubrica.

§. 2. Cum itaque nuper ad ipsius Karoli regis enixas preces officium proprium immaculatæ conceptionis beatæ Mariæ virginis Patronæ principalis omnium dominiorum eidem Karolo regi subjectorum ab iis, qui ibidem ad horas canonicas tenentur sub ritu semiduplici singulis sabathis, festo duplici, vel semiduplici non impeditis recitari, et missam celebrari posse per alias Nostras in simili forma brevis desuper expeditas literas, sub certis modo, et forma tunc expressis concesserimus, et indulserimus; pro parte itidem dicti Karoli regis Nobis expositum fuit, quod ipse pro sua erga eamdem beatam Mariam virginem immaculatam veneratione in litaniis Lauretanis nuncupatis in suis Regnis recitandis post versiculum Mater intemerata, alterum Mater immaculata superaddendum esse summopere desiderat.

Pontifex precibus annuit sub peculiaribus legibus.

§. 3. Nos piis, et enixis ipsius Karoli regis votis paternæ charitatis studio annuere cupientes, illiusque pietatem, et devotionem plurimum in Domino commendantes, supplicationibus ejusdem Karoli regis nomine nobis super hoc humiliter porrectis, benigne inclinati, auditis prius dilecto filio Nostro Josepho Maria S.R.E. presbytero Cardinali Feroni nuncupato, sacrorum rituum congregationis Præfecto, ac dilectis filiis magistris Vincentio Macedonio ejusdem congregationis secretario, et Karolo Alexio Pisani fidei promothore, facultatem in ejusdem Karoli regis regnis, et dominiis, in quibus beata Maria virgo sub immaculatæ conceptionis mysterio uti Patrona principalis peculiari devotione colitur, addendi in litaniis beatæ Virginis, nuncupatis Lauretanis, tam publice, quam private recitandis post versiculum, Mater intemerata, alterum scilicet, Mater immaculata, attentis peculiaribus circumstantiis, et dummodo in illis tam privatim, quam publice recitandis aliud non obtenta speciali facultate a Sede prædicta, minime addatur, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, et indulgemus.

Derogatio contrariorum, et transumptorum fides.

§. 4 Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec

non decreto fel. rec. Clementis Papæ VIII. prædecessoris Nostri die vi. Septembris anni MDCI. edito, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die xiv. Martii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 18. Martii 1767. Anno IX.

DLXXXII.

Statuta congregationis Bursfeldensis ordinis S. Benedicti in Germania confirmantur, nec non literæ Apostolicæ, queis dictæ congregationis privilegia fuere concessa.

Constitutio Clementis XI. diei 12 Februarii 1718, qua privilegia, exemptionis, et gratiæ huic congregationi indultæ fuere, et de qua in præsenti sermo est non reperitur impressa in Bullario Mainardi.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Inescrutabili divinæ bonitatis, atque sapientiæ providentia in Apostolicæ dignitatis fastigio constituti illa, quæ a Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris in favorem religiosorum virorum altissimi obsequiis sub suavi monasticæ vitæ jugo mancipatos, fideli dispensatione, prudentique liberalitate emanarunt, ut firma semper, atque stabibilia persistant Apostolici muniminis Nostri patrocinio, cum id a Nobis petitur, libenter roboramus.

Narrantur privilegia præcedenter concessa huic Congregationi a summis Pontificibus.

§. 2. Dudum siquidem fel. rec. Clemens Papa prædecessor Noster nonnulla privilegia Apostolica, et exemptiones a diversis Romanis Pontificibus itidem prædecessoribus Nostris congregationi Bursfeldensi ordinis sancti Benedicti in Germania concessa, nec non quædam decreta, ordinationes, et capitula a præside, aliisque officialibus, et superioribus dictæ congregationis pro felici, prosperoque eorum instituti regimine, et gubernio, conservandaque, et firmius in ipso stabilienda regulari disciplina, ac observantia edita, per suas in simili forma brevis die xii. Februarii MDCCXVIII. expeditas literas; quarum tenorem præsentibus pro expresso haberi volumus plenius continetur, sub certis modo, et forma tunc expressis, confirmavit, et approbavit.

Præcedentium privilegiorum confirmationem Superiores dictæ Congregationis expostulant.

§. 3. Cum autem sicut Nobis nuper exponi fecerunt dilecti filii moderni præsides, aliique officiales, et superiores memoratæ congregationis Bursfeldensi dicti ordinis sancti Benedicti in Germania, firmiora sint ea, quæ frequentiori sedis Apostolicæ præsidio roborantur, ideoque privilegia, exemptiones, nec non decreta, ordinationes, et capitula hujusmodi una cum prædictis literis Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri summopere desiderent.

Pontifex precibus annuit, et petitam confirmationem concedit.

§. 4. Nos ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, privilegia, exemptiones, decreta, ordinationes, et capitula prædicta, dummodo sint in usu, ac licita, et honesta, nec revocata, aut sub aliqua revocatione comprehensa existant, sacrisque canonibus, et præsertim concilii Tridentini decretis, constitutionibusque Apostolicis, aut eorum regularibus institutis, per sedem Apostolicam confirmatis non adversentur, ac memoratas literas ejusdem Clementis prædecessoris Apostolica auctoritate tenores præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes easdem præsentes literas, ac decreta, ordinationes, et capitula hujusmodi semper firma, valida, et efficacia existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii Apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, et quatenus opus sit, congregationis, et ordinis hujusmodi etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque, et literis Apostolicis, superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die decima octava Martii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno IX.

DLXXXIII.

Dat. die 24. Martii 1767. Ann. IX.

Asyli privilegio privantur quicumque furta comiserint in valetudinario S. Jacobi de Augusta, incurabilium nuncupato, de Urbe.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Petitio Pontifici directa pro abolitione privilegii Asyli contra fures in hoc Valetudinario.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii custodes, et deputati archiospitalis S. Jacobi in Augusta, incurabilium nuncupati, hujus Nostræ almæ urbis, quod admodum frequentia sint furta, quæ in eodem archiospitali committuntur, et quæ ægrotantium quietem, illisque inservientium tranquillitatem turbant, damnumque afferunt ipsis, et eidem archiospitali. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, ut plurimum fures propter loci immunitatem coerceri, et puniri, resque sublatas recuperari minime possint, indeque eveniat, ut furta in dies augeantur. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, et asyli privilegium tollit.

§. 2. Nos igitur dictos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, dictum archiospitale Sancti Jacobi in Augusta, incurabilium, pro furtis in valetudinario patratis, tam pecuniarum, quam aliarum rerum illius usui destinatarum, aut ad inservientes, infirmosque pertinentes, nemini post hac ad asyli immunitatem suffragari posse, auctoritate Apostolica tenore præsentium constituimus, decernimus, et declaramus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, ac fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii Apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, quæ Nostris præsentibus literis adversantur, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut sanctio hujusmodi in lapide inscripta, primo dicti archiospitalis aditu ad perpetuam memoriam apponatur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXIV. Martii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 6. April. 1767. Anno IX.

DLXXXIV

Cardinalibus, in consistorio secreto coadunatis die 6 Aprilis 1767, significat electionem Patriarchæ Antiocheni, Maronitarum ab Episcopis illius nationis factam, quam Pontifex confirmat.

Plura, quæ de Antiocheno Patriarcha agunt nationis Græco-Melchitarum relata a Nobis sunt, hujus continuationis Tom. II. sub num. CLVII pag. 5; n. CLVIII pag. 7; et num. CCLXXVIII. pag. 241, quæ consulenda ad opportunitatem sunt, cum notis ibidem appositis.

Clemens PP. XIII.

Venerabiles fratres

Ecclesiæ Antiochenæ merita commemorantur, et de nuperrima Patriarchæ electione rite facta agitur.

§. 1. Tristem haud ita pridem accepimus nuncium, bo: me: Tobiam Petrum Gazenium Patriarcham Maronitarum mortalis vitæ suæ cursum explevisse. Sed eam sane gravem jacturam abunde satis reparasse arbitramur ejus nationis Episcopos, qui summa animorum consensione ven. fratri JosephoStephanoArchiepiscopoBerytiensi patriarchalem honorem detulerunt. In qua electione apparet piissimos antistites spectavisse Dei honorem et gloriam, et illius Ecclesiæ utilitatem, qui catholicæ Fidei zelo flagrantem virum, christianæque studiosissimum disciplinæ, tum eximia doctrina, et spectatissima prudentia præditum ad excelsum illius dignitatis locum sustulerint. Deo igitur gratulamur, qui nationem illam catholicæ Fidei constantia, et plæclara in hanc Apostolicam sedem fidelitate et obedientia inclitam adeoque prædecessoribus Nostris eximie dilectam, nobisque egregie curam præcipuo quodam amore videtur respicere, qui ejus custodiæ tam bonum pastorem præfecerit. Ipse autem Ven. frater patriarchalem dignitatem adeptus, cæterique omnes Episcopi procuratorem suum ad Nos miserunt, dilectum filium religiosum virum Joannem Dominicum e familia min: observantium de terra Sancta, ut ejus nomine debitam nobis et huic S. Sedi obedientiam profiteatur. Literas autem idem procurator ad eodem Ven. fratre in Patriarcham electo, et ab eisdem pariter Episcopis ad Nos attulit, omnibus obsequii et reverentiæ notis distinctas; quibus literis a Nobis enixe rogant, ut eam electionem Apostolica auctoritate Nostra confirmamus, et a Berytensi sede, memoratum Josephum Stephanum ad patriarchalem Antiochenam transferamus. Hujus electionis acta religiosus vir, quem diximus, electi procurator congregationi VV. FF. Nostrorum, qui rebus propagandæ fidei præsunt exhibuit. In ea congregationi diligenti examine acta hujus electioni fuerunt excussa, et eorumdem VV. FF. Nostrorum judicio nihil abest, quo minus valida et legitima electio illa censeri debeat. Itaque de confirmatione hujus electionis, quam electi procurator Episcoporum et cleri nationis Maronitarum nomine a nobis postulat.

Quid Vobis videtur?

Pontifex hujus Patriarchæ electionem confirmat.

§. 2. Auctoritate omnipotentis Dei, SSmorum Apostolorum Petri et Pauli, ac Nostra admittimus postulationem a præfatis Episcopis et clero nationis Maronitarum de more factam, de persona prædicti Josephi Stephani, ipsumque absolvimus a vinculo, quo tenetur Ecclesiæ Berytensis, et transferimus ad patriarchalem Ecclesiam Antiochenam nationis Maronitarum; præficientes eum in Patriarcham et pastorem, juxta decretum congregationis de propaganda Fide, cum decreto, quod fidei professionem orientalibus præscriptam emittere, et juramentum fidelitatis præstare, illamque sic emissam ad Urbem infra præfixum tempus transmittere omnimo teneatur;

In Nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus ✠ Sancti. Amen.

Cum Patriarchæ procurator gratias agisset Pontifici pro accepto pallio, Pontifex illi respondit, ut sequitur.

Electi novi Patriarchæ Procuratori, gratias Pontifici agenti, pro habita confirmatione, respondet.

§. 3. Gratum acceptumque habemus devotum erga Nos officium hoc tuum, quo Ven: fratris Josephi Petri Patriarchæ antiocheni nomine gratias nobis agis pro eo quod illius electionem confirmavimus, eique pallii honorem concessimus. De illius pietate et in Romanam Ecclesiam devotione et fide omnia speramus, quæ illius verbis modo pollicebare; et Antiochenam ecclesiam ob ejus in hanc S. Sedem perpetuum obsequium Nobis æque ac prædecessoribus Nostris carissimam egregio viro, et exemiis virtutibus prædicto commissam esse summopere gaudemus; eique etiam num gratulamur, quos ex amantissimi pastoris sapientia, cura et vigilantia fructus, Deo adjuvante, capiet uberrimos.

Dat. die 14. Aprilis 1767. Anno IX.

DLXXXV.

Cum magni Ducis Etruriæ confessario conqueritur de puella, Judeis parentibus nata, deinde baptizata, et a seculari potestate Florentiæ parentibus reddita.

De casu huic simili habemus epistolas hujus Pontificis, relatas hoc eodem Tom. III. sub. Num. DLXXVI. et DLXXIX. pag. 241, et 244.

Dilecto filio Josepho Summating Soc. Jesu Pbro. magni Etruriæ, sibi subjectæ Ducis confessario.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili salutem,
et Apostolicam benedictionem.

Narrat quomodo puella, a Judæis orta parentibus, fuerit sacro fonte abluta, et deinde parentibus reddita.

§. 1. De puella ista Judæis orta parentibus, quæ Pisis cum ante hos fere tres annos gravissimo correpta morbo versaretur in vitæ periculo, a christiana femina ejus nutrice sacro baptismate Ecclesiæ Christi fuit adgregata, deinde a mortis limine restituta, dilectissimi in Christo filii Nostri magni Ducis jussu patri reddita, in judæorum septis ab eo tempore commoratur, nostrum remordet animum gravis et assidua cura. Nosti, dilecte fili, nostro Nos non defuisse tunc Apostolico officio, et sedulo curasse, ut optimo principi plures rationes esponerentur, quamobrem nefas existimemus eamdem puellam cum summo Christi nominis dedecore et probro inter judæos degerere, eamque conditionem esse plane absurdam, ut cum ad decimum tertium ætatis annum adoleverit, in hebræorum contubernio educata et judaicis superstitionibus probe imbuta libere profiteri scilicet queat ex christiana et judaica, quam nam denique religionem propter amplecti. Pietatem religionemque principis per ven. frat. Archiepiscopum Sidensem Nuncium Nostrum inani querimonia imploravimus. Venerabilium quoque fratrum Archiepiscoporum Florentini et Pisani zelum ad hanc rem adibuimus, quorum pii conatus nihil a magno Duce consequi potuerunt. Tua etiam opera, dilecte fili, ut probe nosti, frustra usi sumus; ac per hos annos, qui ab eo tempore defluxerunt, ea res nimio validius, quam possimus exequi verbis, Nostram de æterna illius puellæ curam solicitavit.

Comemorat exemplum aliud huic simillimum in ditione Ducis Mutinensis, de quo querelas extollerat.

§. 2. Nunc vero sic, ut nunquam acrius animo urimus, cum ex imitatione perniciosissimi exempli, fuerint qui Ecclesiæ eamdem fere injuriam inferre sunt ausi, ut Apostolicum officium Nostrum deserere putaremus, si diutius taceremus, et in talibus rebus, hunc morem induci æquo animo pateremur, quo deterioris conditionis esse christiana videatur Ecclesiā præ judaica sinagoga. Nuper enim simile quid accidit in civitate Regiensi, ubi jussu magistratus Mutinensis duo parvulæ infantes, quas judæus pater christianæ Ecclesiæ obtulerat, a cathecumenorum domo ad judæorum habitacula reductæ fuerant; quamquam in hac re characteris baptismale impressi nulla fuerat profanatio; neque enim sacro regenerationis lavacro ablutæ fuerant. Nos ad dilectum filium nobilem virum Franciscum Mutinæ Ducem magna cum fiducia confugimus, satis perspectum requirentes pietatem ejus et religionem, et ab eo statim impetravimus, ut parvulæ illæ ad catechumenorum domum reducerentur. Vides, dilecte fili, quæ sit virtus exempli. Utinam, ut Regii, de eo quod Pisis factum est, secularis magistratus sumsit imitationem, ita dilectissimus in Christo filius noster magnus Etruriæ sibi subjectæ Dux Petrus Leopoldus, de Mutinensis Ducis religione, et in S. Ecclesiam reverentia capere velit exemplum.

Hortatur magni Ducis confessarium, ut illius religionem in subjecta materia excitet.

§. 3. Tu vero, dilecte fili, huc toto pectore incumbas oportet, ut magnus Dux sibi denique persuadat, tamdiu ejus animam de æterna salute periclitari, quamdiu illius puellæ anima apud judæos in summo versatur periculo subvertionis. Hanc a te eperam, tuum præcipue flagitat ministerium, qui piissimum principem et egregia religione summopere præditum in via Domini ducendum dirigendumque suscepisti. Quod si forte (quod Deus prohibeat) te nimio gesseris mollius, quam rei gravitas postulat, aut ille in eo, quod fecerit sit obstinatior, videte quæsumus, quid respondendum habeatis redditurí rationem, ei qui paratus est judicare vivos et mortuos, cum de manu tua animam principis, de manu principis animam puellæ requiret. Quod ad Nos attinet in Domino confidimus, Nos cohortando, monendo, obsecrando apostolatus Nostri partes explevisse, et animam Nostram liberasse. Verum in iis, quæ ad sublimem Ecclesiæ divinamque pertinent potestatem, et quæ præsertim ad æternam animarum salutem spectant, non sinit omni spe Nos destitui egregii

principis in religionem devotissimus animus; imo vero non dubitamus, quin consiliis monitisque tuis permotus, S. matris Ecclesiæ legibus et institutis sit denique obtemperaturus. Tibique, dilecte fili, apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die decima quarta Aprilis 1767. Pontificatus Nostri anno nono.

Essent hic referendæ literæ in forma Brevis, quas sub die 16 Aprilis hujus anni Clemens XIII. perscripsit Hispaniarum Regi catholico, ne sineret e suis Regnis Jesuitas expelli; quum vero datum nobis non fuerit earum Authographa in Archiviis Vaticanis adinvenire ubi fortasse præteritorum temporum injuria vel deperditæ, vel commixtæ fuere, hinc easdem præterire cogimur, in supplemento post finem Pontificatus allaturi si datum deinde erit illas invenire. Qui tamen literas hasce cognoscere vel consulere cupiat adeat continuatorem Ecclesiasticæ Historiæ Bercastelii Tom. XXXIII. pag. 194. edit. Venetæ anni 1831 ubi in italicum sermonem conversæ relatæ sunt; prout etiam consulat adnotationes in vita hujus Pontificis edita Venetiis anno 1769. ex Typographia Ferrarinia pag. 64., et tandem quamplures rerum Hispanorum scriptores.

Dat. die 18. Aprilis 1767. Ann. IX.

DLXXXVI.

Poloniæ Regem illustrem per has literas vehementer hortatur, ut conatibus dissidentium fortiter obsistat.

Carissimo in Christo filio Nostro Stanislao Augusto Poloniæ Regi illustri.

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem.

Polonici Regis, totiusque Nationis laudes.

§. 1. Ubi primum regiam majestatem tuam Polonicum Regnum adeptum esse intelleximus, quantopere tibi tuisque studuerimus rebus, arbitramur abunde satis tibi perspectum. Et Nobis quidem ab eo tempore tua dignitas cara fuit majorem in modum et amplitudo: te enim existimavimus catholicæ Religioni futurum honori et ornamento. Nec nostra Nos fefellit opinio. Nam in novissimis comitiis ipse æque ac inclita ista Natio luculentissimis comprobastis indiciis egregium vestrum erga catholicam Ecclesiam studium, firmissimamque in vera Religione constantiam. Et in ea quidem re, vestra omnis agendi ratio apud omnes, quotquot sunt catholici nominis maximam vobis peperit gloriam, et incredibili Nos gaudio complevit.

De dissidentium conatibus in Religionis, et Reipublicæ detrimento sermonem habet, eorumque explicat audaciam.

§. 2. Vera omnes ejecit ex animo Nostro lætitias, quam rei catholicæ apud vos audivimus parari pernicies, et nova nos terrent, quæ vobis conflantur pericula ad perturbandam florentissimi Regni, Nobisque carissimi, tranquillitatem. Quamobrem ad misericordiarum patrem et totius consolationis Deum confugimus, eumque in humilitate cordis nostri vivissimis precibus oramus et obtestamur, ne patiatur venire gentes in hæreditatem suam, ejusque sanctum templum polluere. Dissidentes enim patrias sanctissimasque leges refigere, et cum vestræ reipublicæ statu ipsam conantur evertere Religionem; sibique potentissimorum Principum adscito patrocinio id maxime student, ut ex veræ Religionis, quam Dei beneficio tam sancte colitis, detrimento privata sibi comoda et utilitates quærant, nihil verentes privatarum rerum suarum studio ipsam matrem suam rempublicam prodere, eamque funditus evertere. Et certe, si (quod Deus longissime prohibeat) consilia sua aliquando perficiant, omnia isthic videbimus plena odiorum et discordiarum, ut non amplius stare respublica, nec nisi ejus eversionem expectare jubet divina illa Christi Domini vox = *Omne Regnum in se divisum desolabitur.* =

Hunc Regem hortatur ad hoc, ut firmiter dissidentium conantibus resistat.

§. 3. Tu tamen, carissime in Christo fili Nostri, quæ tua est egregia religio singularisque sapientia, fallacibus dissidentium rationibus, quas videri volunt ex communi petere utilitate, numquam patiere te decipi. Esto enim ut ea nationibus exteris a catholica religione alienis adventitis homines, tibi sublitorum numerum aliquantulum augeant, atque etiam plura commoda Regno allaturi prima fronte videantur; quantulæ istæ sunt utilitates, cum homines ejusmodi, sumtis aliquando viribus, et nimio potentiores facti, tranquillitatem reipublicæ perturbaverint: Nos quidem minime existimamus, eos Principes, qui dissidentibus favent, daturos umquam operam, ut emissa concordia, respublica vestra denique concidat. Id suspicari Nos vetat eorum sapientia et justitiæ amor et animi magnitudo: et enim probe sciunt non in eo positam esse suam gloriam ut innoxiis gentibus leges imponant, sed illud sibi esse maximæ laudi, si eorum opera in singulis quibusque nationibus sua cuique publica tranquillitas constet, atque securitas, leges vigeant seditiosi homines et novan-

darum rerum cupidi coerceantur. Et quemadmodum vestra respublica finitimorum Regnorum jura ne cogitatione quidem audet infringere, ita nunquam egregii Principes patientur vestræ reipublicæ jura ab ipsis ejusdem reipublicæ civibus labefactari, atque perrumpi.

Quam strictam redditurus sit rationem pro animis subditorum huic illustri Regi pastorali sollicitudine significat.

§. 4. Sed hæc tibi, carissime in Christo fili noster, ut temporalium rerum custodi et gubernatori consideranda relinquimus. Quod unice ad Nos attinet, illud est ut Jesu Christi Domini nostri verba illa in tui memoriam redigamus = *quid prodest homini si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur*? Teque sedulo moneamus, quidquid catholica Religio ex animi tui, seu potius ministrorum tuorum mollitudine acceperit detrimenti, id omne æternum judicem vobis imputaturum, vosque, non vestræ modo, sed omnium istius gentis animarum rationem illi esse reddituros, cum eorum sanguinem de vestra requiret manu. Sed quæ adhuc regia majestas tua et inclita Polonorum orthodoxa natio edidistis catholicæ Religionis defendendæ constantissimi animi, exempla, cohortationem hanc nostram longius progredi vetant, eamque si paullo validius urgeremus, vehementer vereremur, ne tibi tuæque religioni injuriam facere videremur. Fortasse, quod ajebat Moyses Israelitis = *tentat vos » Dominus, ut palam fiat, an diligatis eum, an non in toto corde et in » tota anima vestra. Dominum Deum » sequimini et ipsum timete, et mandata illius custodite, et audite vocem ejus: » ipsi servietis et ipsi adhærebitis* = Itaque, carissime in Christo fili Noster, ponito in Deo nostro spem tuam = *qui = de tantis periculis nos eripuit et eripit, in quem speramus quoniam et adhuc eripiet* = neque enim abbreviata est manus Domini, et omnipotentis, quin omnia quæcumque voluerit, faciat. Atque ille quidem, cujus voluntatæ inclitæ istius gentis regendæ tibi delatum est manus, cum et facultatem tibi itidem dabat, ut eam bene sapienterque regere, et acceptam a gloriosissimis prædecessoribus tuis hæreditatem servare feliciter queas. Et regiæ majestati tuæ, quam in nostræ caritatis gerimus sinu, Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris die decima octava Aprilis MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

DLXXXVII.

Dat. die 18. Aprilis 1767. Anno IX.

De eodem argumento agit cum Gnesnensi Archiepiscopo, cujus zelum contra dissidentium conatus provocat.

Venerabili fratri Stanislao Archiepiscopo Gnesnensi.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem

Episcopos debere conjunctis viribus cum Romano Pontifice dominicæ vineæ custodiam habere.

§. 1. Cum catholicæ Fidei videamus in die multiplicari pericula, attentiores usque nos facit instantia Nostra, quotidiana et solicitudo omnium ecclesiarum, ne in vinea Domini ab inimico homine superseminentur zizania, quibus electa frumenti grana opprimantur. Itaque ut bonus pater familias, et prudens ad universæ Ecclesiæ custodiam vigilantes, Nostri esse muneris arbitramur VV. fratres Episcopos identidem appellare, ut de iis quæ sibi quisque eorum opus esse existimet artiores nos faciant, quo collatis opibus et consiliis zizania radicitus evellamus, quæ terram impediunt, quo minus temporibus suis fructum centuplum ferat.

Magnæ consolationi Pontificis animo fuere posteriora Polonici regni comitia, quibus Religionis bono consultum fuit.

§. 2. Quantam consolationem Nobis attulerit exitus comitiorum, quæ novissime habuit carissima Nostra Polonorum respublica, nemini judicamus esse perspectum magis, quam VV. Fratribus Episcopis, qui erga suum quisque gregem charitate flagrantes, sentiunt quæ quantaque sit in oves sibi comissas vis pastoralis amoris et magnitudo. Quod enim fuit nostri animi gaudium, cum accepissemus tanta animorum consensione, tanta firmitudine atque constantia, omnes inclitæ nationis ordines ad catholicam Religionem in isto regno constabiliendam certatim omnia studia sua contulisse. Vidimus in ea re magna cum animi nostri lætitia, quanta sedulitate vigilantia, episcopali caritate et zelo Poloni Episcopi concreditum sibi gregem pascant, et paverint; et ovium laudavimus docilitatem, quæ pastorum tantummodo vocem audierunt, eisque ad salutaria pascua deducendos se permiserunt = *In filiis suis* (ait sapiens) *agnoscitur vir, et filius sapiens doctrina patres*. Quamobrem in humilitate cordis Nostri Deo gratulati sumus, quod vos fecerit dignos, qui gloriosissimum catholicæ Ecclesiæ testimonium perhibe-

retis = *ut fides vestra nunc annuncietur in universo mundo* =

Sed dessidentium novi conatus Pontificiam excitant sollicitudinem, ut adjutores Episcopos habeat, et defensores.

§. 3. Sed inscrutabili judicio suo Deus noluit eam lætitiam nobis esse perpetuam. Incredibilis enim molestia nostrum animum cepit, cum accepimus Religioni strui novas insidias, solicitari vos, ut animo sitis in posterum flexibiliore, novis periculis statum reipublicæ vestræ circumsideri, parum firmam esse tranquillitatem ejus et pacem; agituri denique consilia, ut patriæ sanctissimæque leges convellantur. Quæ omnia nos habent vehementer solicitos: et quæ nunc vestram rempublicam premunt participes ærumnarum, dolemus maxime in tantum adduci periculum Polonici regni statum et formam, cum qua ipsius catholicæ religionis incolumitas conjuncta est et integritas. Sed tamen animo minime despondemus; Nosque consolatur beatissimi Apostoli exemplum, qui in adversis ipse se ita sustinebat = *Tribulationem patimur, sed non » angustiamur; aporiamur sed non de» stituimur, persecutionem patimur, sed » non derelinquimur, deijcimur sed non » perimus* = Adeamus igitur tuque et cæteri in inclito isto Regno VV. fratres cum fiducia = *ad thronum gratiæ, Deum » inclamemus, qui potens est salvare » vel in paucis, et omnem solicitudinem » nostram proijciamus in eum, quoniam » ipsi cura est de nobis* = Omnis enim causa hæc Dei est, cujus propterea ipse Deus erit defensor et vindex. Et magna quidem Nobis spes est futurum, ut hæc tentatio vestræ in tuenda Religione constantiæ et firmitudini maximam pariat gloriam.

Gnesnensem Archiepiscopum obsecrat, ut pro sua dignitate cæterorum Episcoporum excitet zelum.

§. 4. Te vero, Ven. frater, cujus excelsa dignitas magnam in isto regno fraternitati tuæ tribuit auctoritatem obsecramus, ut Coepiscoporum excites nunc maxime zelum atque pietatem, quo flagrantissimis orationibus quisque suis a Deo sibi vim precentur, et in verbo virtutem, ut greges suos confirmare possint in doctrina sana, eosque ad veram excitent, pœnitentiam, qua Dei iram et indignationem ab isto regno avertant. Illud autem in primis vos maxime admonemus atque rogamus, ut » observetis eos qui dissentiones et offendicula, » præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt = Et quos oportet interea arguere, obsecrari, increpare, in omni patientia et doctrina = Hæc sunt pastorum partes præcipuæ, quas si impleverint, et grex eorum salutaribus vocibus se morigerum præbent, nihil a misericosdia Domini nobis non pollicemur, cujus longanimitatem salutem denique arbitrabimur. Et fraternitati tuæ, et universis istius regni V.V. FF. Episcopis, et ortodoxæ Polonorum genti ob egregiam Religionem et fidem gloriosissimæ et inclitæ, intimo Nostri paterni cordis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die decima octava Aprilis millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno nono.

DLXXXVIII.

Dat. die 21. Aprilis 1767. Anno IX.

Tarraconensem Archiepiscopum hortatur, ut catholicum Regem e proposito removeat extinguendi societatem Jesu in universis Hispanicis regnis

Venerabili fratri Joanni Archiepiscopo Tarraconensi.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Suam Archiepiscopo admirationem exprimit pro concepto consilio ejectionis Jesuitarum ex Hispanicis regnis.

§. 1. Gravissimo et plane inopinato nuncio sumus perculsi, carissimum in Christo filium nostrum Karolum Hispaniarum regem catholicum, de pellendis clericis regularibus soc. Jesu ex omnibus ditionis suæ regnis cæpisse consilium. Cumque prudentissimi Principes sapientiam æque ac justitiam pietatemque perspectam habeamus, illud admiramus vehementer, tam subitam eorumdem clericorum regularium factam esse mutationem, ut quos superiore anno quamplurimi Hispaniarum Episcopi Nobis commendarunt, ut viros pietate et doctrina præstantes, et ad procurandam animarum salutem magnopere utiles, eosdem nunc, ictu fere oculi, ita mores suos demutasse, ut ex Hispaniensi omni ditione tamquam purgamenta eijci mereantur. Et magnam illos erga Regem commeruisse culpam oportet, et ab eadem culpa credendum est eorum abesse neminem, cum justitiæ studiosissimus princeps omnibus, nemine excepto gravissimam irroget pænam, et omnes exterres regno suo pulsos velit. Sed omnes iis criminibus esse affines quibus commota est optimi principis indignatio, haud ita credibile est. Illud potius quis existimet quosdam in-

ter eos clericos regulares fuisse, qui principem adeo graviter læserint, ut ille ad omnem regularem eorum ordinem non veritus sit animadversionem porrigere.

Archiepiscopum obsecrat ut catholico Regi consilio sit ad illum e proposito removendum.

§. 2. Quamobrem, ven. frater, pietatem tuam et Dei zelum, tuam in regem fidelitatem, tuam sapientiam requirimus, ut quibuscumque tibi liceurit modis insinuari facias prudentissimo principi, non ita esse utile, si quæ domus aliqua sui parte vitium fecerit, eam totam diruere, sed longe præstabilius eam partem resarcire, neque in aliquo corpore cujusque naturæ et conditionis, ex quo tamen aliquid capiatur utilitatis, si quidquam deprehendas minus laudabile, aut etiam omnino improbandum, idcirco esse funditus evertendum, neque amittendum quidqnid in eo sit frugiferum, sed ea labe purgandum, quæ neglecta totum posset inficere, in aliorum etiam perniciem. Nos quidem paratissimo esse animo sancte profitemur ad ea corrigenda, que in societatem Jesu Rex irrepsisse deprehenderit improbanda, nec quidquam aggredi Nos recusaturos, ut ad pium institutum suum universa societas revocetur. Neque enim Nobis tantopere cordi esse debet, quam ut religiosorum corpus, unde prodeunt operariis ad regnum Christi apud barbaras nationes proferendum, et ad christianam Fidem veramque pietatem, ubi jam propagata fuit, rctinendam excolemdamque ab omni labe revera sit parum, omnique sanctitate præditum esse perhibeatur. Atque id ipsum est, quo potissimum spectare debet religiosa piissimi principis circumspectio, ne, si societas Jesu in Hispaniis intereat, christiana Religio apud barbaras nationes itidem pereat, præsertim in iis lociis, ubi soli e societate Jesu apostolicam missionem gerunt.

Illudque præ cæteris eidem ostendit, Hispaniarum Regem strictam Deo rationem esse reddit-rum de Religionis detrimento.

§. 3. Cæterum regem in hacre illam ingredi viam, ut de innumeris animabus eorumque æterno exitio rationem apud judicem vivorum et mortuorum reddere debeat, id vero est, quod si ejus pietati maturius considerandum proponatur, pro certo habemus, principem, si quisquam alius, Religionis studio flagrantem timentemque Dei judicium, numquam passurum, ut e regnis suis societas Jesu tantum cum Religionis christianæ detrimento eliminetur. Hæc et alia plura, quæ tua tibi, ven. frater, prudentia suggeret, facito quæsumus, ut ad catholici Regis considerationem quoquo modo perveniam. Non existimamus longiorem nobis adhibendam esse orationem ut intelligas fraternitas tua, quæ et quanta res hic agatur. Profecto quidquid ad conservandam soc. Jesu in Hispaniis contuleris, existimato non minimam esse partem episcopalis tui ministerii cui satisfeceris. Et fraternitati tuæ intimo cordis affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXI. Aprilis MDCCLXVII. pontificatus Nostri anno nono.

DLXXXIX.

Dat. die 21. Aprilis 1767. Ann. IX.

Catholici Regis confessario suas Pontifex querelas dirigit, pro Jesuitis omni Hispaniensi ditione pulsis.

Videndæ etiam sunt superiores literæ Taraconensi Archiepiscopo hoc super argumento missæ.

Dilecto filio religioso viro Joachino de Osma, Ordinis min. S. Francisci confessario Regis catholici.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili religiose vir salutem, et Apostolicam benedictionem.

Admiratur Pontifex quod Jesuitæ tantis cumulati elogiis superiori anno, potuerint inopinato regiam indignationem incurrere.

§. 1. Improvisum, et plane inopinatum Nobis accidit existimari Societatem Jesu in Hispania sic a pio instituto suo tam brevi tempore deseruisse, ut carissimus in Christo filius Noster Karolus rex catholicus omnes clericos regulares ejusdem Societatis ex omnibus suæ ditionis regionibus censeat exturbandos. Nec possumus ea res, cujusmodi sit, constituere. Nostram enim aegritudinem, quam ex Gallica ejusdem Societatis calamitate suscepimus, valde leniebant, acceptæ superiore anno a compluribus Hispanis Episcopis literæ, quibus intelleximus, eam Societatem omnibus apud vos florere virtutibus, et ex ejus piis laboribus eorumdem Episcoporum ecclesias magnas capere utilitates. Nunc ex improviso talis ad Nos allatus est nuncius, ut existimare debeamus, omnes, aut certe fere omnes, magnum aliquod admisisse facinus atque nefarium, at in omnes, quotquot apud vos Societatis profitentur Institutum, censuerit Rex justissimus animadverti oportere.

Quoties aliquis ex clericis istis punitione di-

§. 2. Sed corruptum esse corpus universum, haud facile credimus; nec ipsi

gnus censeatur, non æquum est ne universa puniatur Societas.

itidem Nobis persuadere possumus, si quæ labes in illum irrepserit, nullum emendationi locum relinqui. Quod quidem potius faciendum esse, quam universam Societatem extinqui, ipsa æquitas clamitat et prudentia. Neque enim æquum est, si qui inter clericos regulares Societatis Jesu gravissimam erga Regem commeruerint culpam, omnes eadem pœna promiscue plecti; nec quod aliqua ex parte labefactari Societas cœperit, ideo oportet universam everti, et eas amitti utilitates, quas ex ea Ecclesiam capere diserte testati sunt complures ex primarijs Pastoribus; sed emendandam ubi est opus, existimamus, ea ipsa ratione, ut eosdem, quos superioribus temporibus tulit fructus, etiam in posterum possit Ecclesiæ progignere.

Regium hortatur confessarium, ut religioso Principi suggerat ea consilia, quibus animæ suæ prospicere possit.

§. 3. Hæc ad te, dilecte fili religiose vir, ideo scribimus, ut eadem optimo Principi, cui te in via Domini ducem præbes, et pro tuo ministerio, et nostro etiam nomine suggeras. Et Nos quidem quidvis facere non detrectamus, quo in eos, qui e Societate Jesu justam Regis iram commoverint, severissime animadvertatur, et cum eodem Rege paratissimo animo sumus, collatis consilijs, omnem operam dare, ut quæ spinæ in agro Societatis, olim mundissimo, germinaverint atque succreverint, radicitus evellantur. Ministerij vero tui est coram Jesu Christo crucifixo tremebunde considerare, idque Regi considerandum proponere ex hoc, quod ille videtur jam accepisse consilio, ad christianam Religionem quanta perventura sit clades, cum vinea Domini apud barbaras gentes tam multis gravissimisque laboribus constituta, pulsis agricolis, omnino silvescat necesse est. = *Itaque cogitato* = dilecte fili religiose vir » *futurum illud* » *tempus, cum manifestari nos omnes* » *oportet ante tribunal Christi, qui con-* » *stitutus judex vivorum, et mortuorum* » *ad dexteram Dei Patris super omnem* » *principatum et dominationem»* et omne nomen, quod dominatur non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro, innumeras animas de manu Regis, et Regis animam de manu tua requiret. Videte quæsumus, quid tu, quod in tanta Religionis clade, et infinitæ propemodum multitudinis animarum æterna pernicie, si vel tacueris, vel tantummodo mussitaveris, quid ipse Rex, qui tale consilium cæperit, unde oritur tanta christianæ Religionis calamitas, summo judici respondendum habeatis.

Pontifex intimo dolore perculsus, Deo preces porrigit, ut tanta avertatur ærumna e catholicis Regnis.

§. 4. Testis Nobis est Deus, accepto tali atrocissimo nuncio, Nos consternato prorsus animo esse, et lagrimis applevisse os Nostrum, considerantes summa Nostri cordis anxietate, quanto in æternæ salutis periculo versetur carissimus filius, quem propter emendatissimos mores et pietatem in Deum, et in Ecclesiam obsequium cæterasque virtutes Christiano Principe undequaque dignissimas, in ore oculis et in charitatis gerimus sinu. Illud etiam acerrime pupugit animum Nostrum, quod talibus religiosissimi Regis virtutibus plane confisi nunquam existimassemus, Nobis inscijs et inconsultis, in re omnium gravissima, et quæ Nos omnium maxime tangit, id illum agere aggressum, cujus fieri non potest, quin, aliquando pœniteat cum consideraverit innumeras animas, quibus fulgere poterat lux Evangelij, pulsis veræ pietatis præconibus, in cæcis tenebris relictas esse sempiterno denique igne cruciandas. Denique illud Nos maxime discruciat tanto locorum intervallo Nos impediri, quominus cum carissimo filio possimus habere colloquium. Quam multa illi in hac re commonstraremus pericula præstigiarum, quas perpetuus ille humani generis hostis Diabolus, pietati christianorum Principum conatur offundere. Interea Nos orationi quanta maxima contentione instabimus, et Dei misericordissimis oculis passionem Christi filii sui, quam his diebus recolimus, ostentantes, per ejusdem Christi Domini merita tibi zeli Dei vim, et ardorem vocemque virtutis, et Regi piam in te audiendo docilitatem impetrare conabimur. Tibique Apostolicam beneditionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die vigesima prima Aprilis 1767. pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 27. Aprilis 1767. Anno IX.

DXC.

Allocutio consistorialis a SSmo Domino nostro Clemente PP. XIII. habita die XXVII. Aprilis MDCCLXVII, in qua proponuntur causæ canonizationis sex Beatorum

Venerabiles Fratres

Proœmium.

§. 1. Increbescentibus in dies Ecclesiæ calamitatibus et ærumnis (1) levavimus ad Deum animam nostram et in eo fidentes, qui de (2) tantis periculis Nos eripuit et eruit, in quem speramus quoniam et adhuc eripiet, ad pascendum dominicum gregem eo intentiores curas nostras adjicimus, quo graviores in Nos tribulationes videntur ingruere. Neque enim in tantis molestiis ad nostrum animum major pervenire unquam poterit consolatio, quam si fidelem populum misericors Deus per Apostolicum ministerium nostrum deducat (3) in semitam mandatorum suorum, cumque ambulare faciat in via (4) immaculata. Ad commonstrandas autem fidelibus vias Domini eosque segregandos ab iis, qui abeunt (5) in consilio impiorum, nihil existimamus accommodatius quam sanctorum virorum exempla proponere, qui accepto (6) Jesu Christo domino in ipso ambularunt radicati, et superædificati in ipso, et confirmati in fide, nec passi sunt decipi per philosophiam, ut ait apostolus, et inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, et non secundum Christum. Et quoniam exempla quo sunt recentiora, ita esse solent efficaciora, animum et studia nostra convertimus ad promovendas causas canonizationis beatorum Joannis Cantij, Josephi Calasantij, Josephi a Cupertino, Hieronymi Æmiliani, Seraphini ab Asculo, et Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, ut eorum virtutes et præclara merita in excelso sanctuarii loco posita, luceant coram hominibus, et universæ Ecclesiæ præsidio æque sint, ac fidelibus irritamento ad Jesu Christi cultum firmiter retinendum ejusque strenue sectanda vestigia. Itaque de eorum rebus gestis, et de miraculis quibus clarificata est, quæ in illis abundavit Jesu Christi gratia, prædecessorum nostrorum more expetimus ad Nos in præsenti consistorio referri.

Cardinalium vota requirit quoad canonizationem B. Joannis Cantii.

§. 2. In B. Joanne Cantio, qui ut audistis, VV. Fratres, mortificationem (7) Jesu circumferens in corpore suo, ipse se exhibuit hostiam (8) viventem, sanctam Deo placentem, qui laboravit (9) in verbo et doctrina, absolutum percipere potuistis egregii sacerdotis exemplum. Placet ne igitur vobis, ut quem heroicis virtutibus præfulgentem omnipotens Deus miraculorum etiam gloria fecit illustrem, ad illius solemnem canonizationem more prædecessorum nostrorum rite procedamus? (*Sequitur relatio de B. Josepho Calasanctio*).

Simile requirit votum quoad canonizationem B. Josephi Calasanctii.

§. 3. Venerabiles fratres, B. Josephi Calasanctii virtutes plane heroicas fuisse oportuit: neque enim sine firmissima fide magnaque spe futurorum bonorum, et flagrantissima in Deum et proximum charitate tam multas, tamque graves injurias, contumelias et probra tantasque calamitates tam fortiter sustinere potuisset. Hominem sibi carum Deus ostendit, illustribus miraculorum signis et prophetiæ dono; ad cujus canonizationem placet ne vobis, ut juxta Apostolicæ sedis institutum solemni ritu deveniamus? (*sequitur relatio de B. Josepho a Cupertino*).

Idem de canonizatione B. Josephi a Cupertino.

§. 4. Audistis, VV. fratres, institutum vitæ B. Josephi a Cupertino fuisse, cor defixum habere in cælis, quo suos affectus omnes transtulerat, ut vere usurpare potuisset illud apostoli: nostra autem conservatio (10) de in cælis est: Ex adsidua et profundissima cælestium rerum contemplatione, mirabiles ac frequentes audistis extaticos motus, quibus in aere, sublimis placidissime tollebatur. Ad solemnem itidem canonizationem hujus beati viri tum heroicis virtutibus, tum miraculis, quibus ejus sanctitatem Deus comprobavit, maxime insignis, et in omni vitæ suæ cursu admirandi, placet ne vobis, ut juxta consuetam Apostolicæ sedis morem deveniamus? (*sequitur relatio de B. Hieronymo Aemiliani*).

Idem de canonizatione B. Hieronymi Æmiliani.

§. 5. Inter heroicas virtutes, quas in animum B. Hieronymi Aemiliani divina indidit gratia, singularis, ut audistis, VV. fratres, eminet in proximum charitas, in exercendæ præsertim er-

(1) Psalmo XXIV. 1.
(2) II. Cor. I. 10.
(3) Psal. CXVIII. 35.
(4) Psal. C. 6.
(5) Psal. I. 1.
(6) Coloss. II. 6, 7, 8.
(7) II. Cor. IV. 10.
(8) Rom. VII. 1.
(9) I. Tim. V. 7.
(10) Philipp. III. 2.

ga pueros orphanos et humana ope destitutos, Beatus vir omnia studia sua devovit. Quantopere Deus probaverit ejus vitæ genus, quod est amplexus, ut esset pauperi et orphano (1) adjutor, insignibus miraculorum indiciis compertum est, quibus beatum virum illustrem fecit divina dignatio. Igitur placet ne vobis, ut ad illius solennem canonizationem rite procedamus? (*Sequitur relatio de B. Seraphino ab Asculo.*)

Idem de Canonizatione B. Seraphini ab Asculo.

§. 6. Admirandam audistis, V.V. Fratres, B. Seraphini ab Asculo asperitatem vitæ, profundissimam humilitatem, altissimam paupertatem, majores omni thesauro divitias æstimantis improperium (2) Christi, ut SSmi viri Francisci, cujus amplexus est institutum, penitentiam, patientiam, cæterasque ejus virtutes in omni vita sua repræsentaverit. Beati viri sanctitatem ut intellexistis luculenter Nobis Deus ostendit, cum miraculorum gloria, ac præcipue curationum gratia illum voluit præfulgere. Placet ne vobis, ut ad ejus itidem canonizationem prædecessorum nostrorum more solemni ritu procedamus? (*Sequitur relatio de B. Francisca Fremiot de Chantal.*)

Idem de Canonizatione B. Franciscæ Fremiot de Chantal.

§. 7. Quodcumque vitæ genus sequantur christianæ mulieres, omnibus B. Johanna Francisca Fremiot de Chantal singulare magna tam virtutum specimen præbet. Nam et in virginali statu quem præsptaverat, et ex patris voluntate viro nupta, et in viduitate, et perfectiores vitæ denique viam ingrediens egregia edidit suæ sanctitatis exempla. Heroicas ejus virtutes, ut audistis, VV. fratres, mirabilium signorum testimoniis Deus comprobavit. Placet ne igitur vobis, ut ad ejus quoque canonizationem more prædecessorum nostrorum solemni ritu progrediamur?

Auditis Cardinalium votis, Pontifex rem ad futura consistoria ablegat.

§. 8. Sententias vestras de his, quæ vos rogavimus VV. fratres, libentissimo animo audivimus. Cum autem consistorialis aulæ advocati beatorum inter sanctos solemniter adscribendorum sanctitatem et miracula, accurata oratione, nobis debeant exponere, idcirco duo ad hanc rem indicenda sunt publica consistoria, quæ quo die haberi oportuerit, vos certiores fieri curabimus.

(1) Psal. IX. 14.
(2) Hebr. XI. 26.

DXCI.

Dat. die 29. Aprilis 1767. Ann. IX.

Christianissimo Galliarum Regi, Regem Regnumque Poloniæ dessidentium turbis devaxatum immense commendat.

De hac ipsa dissidentium materia adsunt literæ supra relatæ sub Num. DLXXXVI., et DLVXXXVII. quæ consulendæ ad opportunitatem sunt.

Carissimo in Christo Filio Nostro Ludovico Galliarum Regi christianissimo.

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo fili Noster salutem et Apostolicam benedictionem.

Christianissimi Regis Religionem comendat.

§. 1. Ea est de regia majestate tua, tuoq: erga catholicam religionem studio quam semper habuimus, et habemus existimatio, ut ad te numquam tanta cum fiducia impetrandi quod petimus accedamus, quam cum eidem Religioni, si alicubi periclitetur, præpotentem opem tuam imploramus. Paternus etiam erga te noster amor postulare videtur, ut veræque solidæ tuæ laudis cupidi, eas occasiones tibi commonstremus, quibus Ecclesiæ primogenitus filius pietatem, qua S. Matrem tuam complecteris gloriosorem facere queat et illustriorem. Novit regia majestas tua, populos omnes, quibus evangelij lumen affulsit, unum corpus conficere, catholicam nimirum Ecclesiam, cujus caput est Christus = *etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, ut beatissimus Paulus, sive Judæi sive gentiles, sive servi, sive liberi.*

Infelicem Religionis statum in Polonia designat, et christianissimi Regis auxilium implorat.

§. 2. Quamobrem si quid patitur hujus corporis membrum, omnia membra compati oportet, ac propterea, carissime in Christo fili noster, catholicos in Polonia tuos in Christro fratres, ubi resciveris in maximas esse compulsos angustias, et catholicam Religionem, nisi quis illi suppetias ferat, in estremum adductam esse discrimen, non dubitamus te eorum ærumnis et angoribus vehementer esse commotum. Dissidentes enim nihil sibi reliqui fecerunt ad catholicam Fidem in eo regno labefactandam, sanctissimesque leges funditus convellendas ipsumque immutandum reipublicæ statum a quo rationes suas suspensas habet catholica ipsa Religio. Hanc qui tam gravibus conflictari malis intelligat, tuisque similis, carissime

in Christo fili Noster, ortodoxæ fidei bene cupientem animum gerat, non recusaturum existimamus diligentiam omnem conferre ad tantam ærumnam ab Ecclesiæ catholicæ cervicibus depellendam. Et eam quidem e periculo præsentissime eripere quis non fateatur regia majestate tua esse dignissimum? qui notus ad beneficiendum omnibus populis, sapientiam, mentemque plenam consilii a Deo accepisti cum maximis opibus et potentia conjunctam. Quæ bona Deus, carissime in Christo fili Noster, ideo tibi dedit in primis ut Dei causam tuere, Christi augere studeas gloriam, et ab Ecclesia ejus sponsa tuisque matre amantissima auctoritate tua, omnibusque, omne genus adhibitis officiis et studijs quamlibet propulsandam cures injuriam, qua vero ratione id consequi possis tuum est judicare. Nos, que Nostræ solæ sunt partes, explevisse arbitramur cum cohortationibus Nostris alacritatem tibi addimus ad referendam ejusmodi gloriam, quæ propria videtur esse debere primogeniti Ecclesiæ filii, Deum precamur, ut cœlestibus suis majestatem tuam in dies cumulet bonis tibisque paterno animi nostri affectu, carissime in Christi filii Noster, Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima nona Aprilis MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 30. Aprilis 1767. Anno IX.

DXCII.

Toletano Archiepiscopo respondet, a quo nuncium acceperat de expulsione clericorum societatis Jesu ab universis Hispanicis regnis

Vide literas supra relatas sub num. ***DLXXXIX****, et adnotationem in illis appositam.*

Dilecto filio Nostro Aloysio S. R. E. Presbiter Card. de Corduba Archipiscopo Toletano

Clemens Papa XIII.

Dilecte fili salutem et Apostolicam benedictionem.

Suam admirationem exprimit pro inopinata, mutatione rerum Jesuitarum in Hispaniis.

§. 1. De repentina gravissimaque calamitate, quam in Hispanijs præter nostram opinionem modo acceperunt clerici regulares soc. Jesu improvisus et inopinatus nuncius tamquam fulmen plane nos percutit. Qui enim potuissemus unquam existimare, societatem illam apud vos censeri sic a pio Instituto suo descivisse, et usque adeo tanta esse labe corruptam, ut qui idem Institutum isthic profitebantur ex omnibus Hispanæ dictionis regionibus omnes meruerint, ex improviso exturbari; quos tamen superiore anno quam plurimi Hispaniarum Episcopi Nos commendarunt tamquam viros doctrina et piatate præstantes, et iis præsertim florentes virtutibus, e quibus eorumdem Episcoporum ecclesiæ magnas capient utilitates.

Archiepiscopi acceptas literas comemorat, quæis nuncium fuit de Jesuitarum expulsione.

§. Tu ipse, dilectissime fili Noster, ijsdem literis tuis, quibus hanc societatis Jesu calamitatem nobis denuncias, temperare tibi non po nisti quin eos apud nos collaudares; scribis enim in clericis regularibus soc. Jesu, qui in diœcesi tua versabantur, nihil nisi adimplendi ea, quæ sunt eorum instituti satis ardens studium, te comperisse, flagramtemque zelum divini cultus, piosque labores ad procurandas fidelibus spirituales utilitates. Quibus gravissimis testimoniis cum credere debeamus, incredibile est quantopere doleamus cogitantes, quanta in posterum ad christianam Religionem perventura sit clades, cum Societate Jesu extinta, tantam hominum multitudinem in Hispania, tam multis necesse sit carere spiritualibus bonis, quæ ex piis talium operariorum laboribus percipiebat; tum apud barbaras gentes præsertim in iis locis, ubi soli e Societate Jesu missiones gerunt, christianam Religionem jam nunc habere possumus quodammodo deploratam. Complures alias mittimus causas, quæ nostrum animum confodiunt; sed hæc quæ adhuc persequuti sumus, omnium acerrime nos exeruciant; tuusque, dilecte fili Noster, acceptis literis nuncijs tantæ calamttatis, vulnus quod primo nuncio accepimus nimium quantum exasperatum est, et recrudruit.

Eumdem obsecrat Archiepiscopum, ut consulet sui gregis spirituali bono.

§. 3. Gratissima tamen nobis fuit tua isthac nobiscum agendi ratio, qui de tanta re, quæ nos maxime tangit et Apostolicam sedem, non passus es litteras tuas a nobis desiderari. In quo quidem tuum in nos obsequium tuamque recognoscimus fidem. Reliquum est, ut homines de quorum virtutibus, piisque laboribus in excolenda vinea Domini, in extrema epistolæ ad nos tuæ particula luculentissimum adscripsisti pulcherimumque testimonium, tibi, quod tacimus, studiosissime commen-

demus. Eos ubi res ita ferat, velimus quantum poteris adjuves. Cumque in tua Diœcesi multum fidelibus profuisse recognoveris, quidquid tu vicissim illi profueris, existimato non minimam esse partem episcopalis tui ministerij, cum satisfeceris. Tibique, dilecte fili Noster, intimo paterni cordis Nostri affectu Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die trigesima Aprilis millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 30. Aprilis 1767. Anno IX.

DXCIII.

Catholico regi comendat, regem, regnumque Poloniæ a dissidentium turbis divexatum.

Vide literas relatas hic num. DXCI. et adnotationem in ea appositam.

Carissimo in Christo filio Nostro Karolo Hispaniarum regi catholico.

Clemens Papa XIII.

Carissime in Christo fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem.

Gravissimus ad nos allatus est nuncius, Polonam rempublicam postquam in novissimis comitiis illustre dedit flagrantissimi zeli tui erga Ecclesiam catholicam documentum, nunc maxime a dissidentibus premi et divexari, qui potentissimorum principum patrocinio abutentes, omni contentione conantur veram in illo regno fidem labefactare, et ipsum reipublicæ statum convellere. In hac tanta rerum Polonicarum perturbatione urget Nos apostolici muneris ratio, ut illic labenti propomodum religioni quoquomodo subveniamus et ortodoxæ gentis vicem miserantes a catholicis principibus opem illi imploremus. In quibus regia majestas tua cum adeo excelsum teneat locum, tibique maxime esse debet cordi, ut Christi regnum floreat ubique terrarum, religionem tuam requirimus, teque obtestamur in Domino, et obsecramus, ut quibus consiliis officiis et studijs inclitæ æque ac innoxiæ gentes calamitati succurrendum pro sapientia tua judicaveris, illi majestas tua suppetias veniat. Nihil autem ad muniendam tibi viam, quæ ad æternam salutem ducit, præstabilius, gratoque erga Deum, animo tuo convenientius, quam si, quæ tibi oritur auctoritas ex tuis opibus et potentia, eam omnem ad sublevandos tuos in Christo fratres impendas pro gloria dimicantes ejusdem Christi Domini Jesu, a quo ipse accepisti regiam potestatem, et longissime latissimeque patens imperium, ut ejus in primis tueare atque etiam amplifices gloriam. Et regiæ majestati tuæ Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXXI. Aprilis MDCCLXVII. pontificatus Nostri anno nono.

DXCIV.

Dat. die 30. Aprilis 1767. Anno IX.

De eodem argumento agit cum electo Romanorum Imperatore.

Vide literas superiores, et adnotationem in illis appositam.

Carissimo in Christo filio Nostro Josepho, in Romanorum Imperatorem electo.

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo fili noster salutem, et Apostolicam benedictionem.

§. 1. De periculis quibus circumdetur in Poloniæ regno catholica Fides vehementer soliciti, cum nulla nobis sit militiæ illius gentis adjuvandæ copia, Cesaream Majestatem tuam, cujus est proprium catholicam tueri Ecclesiam nobis adeundam existimavimus, tuamque nunc intendimus excitare pietatem ad eam gentem sublevandam, ex hac qua nunc temporis premitur ærumna, sane gravissima. Non es nescius, carissime in Christo fili Noster, quæ dissidentes moliantur adversus catholicam Religionem, et quanta veræ pietati et incorrupto Dei cultu sit extimescenda pernicies, si quæ jamdiu conantur, quod Deus longe prohibeat, aliquando perfecerint. Neque enim contenti quod juxta patrias leges satis clementer et perhumaniter habeantur, eo nuc venerunt audaciæ, ut universæ Reipub. ipsi novas leges catholicis perniciosas conentur imponere, idque maxime contendant a libera et ortodoxa Reipub. eadem commoda extorquere, quibus principes a romana Fide alie-

ni in sua quisque ditione catholicos frui vetant. Ipsa vero justitia clamitat, sua quemque exempla debere æquo animo pati. Sed illud spectare catholici principes potissimum debent, tuque, carissime in Christo fili Noster, in primis, ne si dissidentibus vires accesserint et potentia, ipsa res catholica labefactetur, et aliquando prope ad nihilum redigatur. Quamobrem qui summum in Christiana republica tenes locum, et catholicæ Ecclesiæ constitutus es custos et vindex, te oramus in Domino et obtestamur, ut omnia consilia studia et officia, omnemque conferas diligentiam ad gregem dominicum in eo regno ex hæresis prope faucibus, et ore liberandum. Profecto id a te ipsa tua dignitas postulat, ipsa etiam efflagitat animi tui magnitudo, cui nulla major tribui poterit laus, quam si inclitæ Nationi in ea re benefeceris. Sed illud longe maximum, quod cum de æterna proximorum salute solicitus, veræ fidei te præstiteris custodem et assertorem, de æternæ itidem salutis tuæ spem tibi feceris firmiorem. Et majestati tuæ omni paterni cordis Nostri affectu Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die xxx. Aprilis MDCCLXVII pontificatus Nostri anno nono.

DXCV.

Dat. die 6. Maii 1767. Anno IX.

Gratulatur cum Episcopo Lingonensi, quod pastoralem literam evulgaverit contra libertinos, et catholicæ Religionis contemptores.

Venerabili fratri Gilberto Ep. Lingonensi.

Clemens PP. XIII

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Pastoralem epistolam commendat, et doctrinas in ipsa explicatas.

§. 1. Pastoralem epistolam tuam ad populum Lingonensem, in qua strenue defensa, et collaudata est christiana Religio, libentissime accepimus. De qua epistola ad plurimas causas, quamobrem magnas a Nobis laudes retulisti, illud etiam accedit, quam te mirifice amemus, quod eam accomodate scripseris ad popularem intelligentiam. Quisquis illam e vulgo vel imperitissimus legerit, perfacile intelligit, nullum datum esse bonum humano generi Dei concessu et munere, christiana Religione optabilius, nullumque præstantius; nec hominibus quemquam esse inimiciorem, quam qui tantum bonum illis conatur eripere. Teterrimam præterea philosophiæ, quam haud ita pridem flagitiosi homines extulerunt, horribilemque faciem commonstrans. His principiis positis, luce ipsa clarius ostendis, omnia omnium hominum tolli officia, omnia jura perfringi, sanctum maritalis conjugi nova et exitiali disciplina labefactari conjunctionem et fidem, non amplius in patrum potestate esse liberos, nullum esse patrum in liberos animum, nullam liberorum in parentes pietatem, nullam erga patriam charitatem, nullam fidelitatem in principem, omnibusque explusis officiis, quæ sunt in natura hominis insita, quæque christiana Religio firmiora facit atque sanctiora, solaque sui cuique utilitate, tamquam agendi norma constituta, cives in latrones, qui sibi invicem parent insidias, humanamque societatem in nefarium latrocinium esse conversam. En quo tandem redit humanæ sapientiæ tumor, quem ut deprimeret B̄m̄us Paulus scribebat ad Corinthios suos = *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat ut sit sapiens: sapientia enim hujus mundi stultitia est apud Deum: scriptum est enim comprehendam sapientes in astutia eorum:*= homo nimirum, B. ait Augustinus, cum per superbiam lapsus sit, idcirco Dominus humilitatem adhibuit ad sanandum. Serpentis sapientia decepti sumus; Dei, stultitia liberamur: quemadmodum autem illa sapientia vocabatur, erat autem stultitia contemnentibus Deum, sic ista, quæ vocatur stultitia, sapientia est vincentibus diabolum.

Sua vota Pontifex exprimit pro diuturna tam ferventis Episcopi conservatione.

§. 2. Quamobrem illa plane præclara, quibus epistolam tuam claudis de christiana humilitate, qua fideles in captivitatem redegunt suum intellectum in obsequium Christi, deque divina auctoritate catholicæ Ecclesiæ, unde quisquis recesserit, superbo privati sui judicij spiritu, abreptum ad quosvis errorum scopulos necesse est eum allidere. Ceterum gratulamur tibi, ven. frater, quod scripto illo tuo, quo sacram æmularis eloquentia veterumEcclesiæ patrum, Christo Jesu ejusque Religioni tam bonam operam dederis. Denique Deum enixa obsecratione precamur tibi ut prosperrimam tribuat valetudinem, teque adjutissime sospitem et incolumem servet, in rem istius Ecclesiæ, quæ ex iu-

corrupta doctrina tua, tuæque vitæ exemplo percipiat necesse est in sui sanctificationem uberrimos fructus. Et fraternitati tuæ, quam in nostræ charitatis gerimus sinu apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die VI. Maij MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 7. Maii 1767. Anno IX.

DXCVI.

Acta consistorialia quoad canonizationem BB. Johannis Cantii, Josephi Calasanctii, et Josephi a Cupertino, in quibus, nomine Sanctitatis suæ Cardinales coadunati, sic alloquuntur.

De hac ipsa canonizatione videnda sunt acta consistorialia jam a nobis relata sub num. DXC. superiori pag.

Die Jovis VII. Maji MDCCLXVII. Romæ in palatio apostolico quirinali, in aula regia fuit consistorium publicum super negotio canonizationis BB. Jo: Cantii, Josephi Calasanctij, et Josephi a Cupertino, in quo orationes habuerunt domini advocati consistoriales de vita sanctitate et miraculis B. Johannes Cantij, Alexander Litta, B. Josephi Calasanctij, Hieronymus Tozzius, B. Josephi a Cupertino, Philippus Duranus, quibus absolutis, Michael Angelus Archiepiscopus Chalcedonensis SSmi Patris nomine respondit in eum qui sequitur modum.

Enumerantur principum catholicorum, et ordinum religiosorum vota pro hisce sollicitandis canonizationibus.

§. 1. Quæ de illustri totius vitæ sanctitate, et miraculorum gloria beatorum Jo: Cantij, Josephi Calasanctij, et Josephi a Cupertino satis diserte copioseque modo sunt explicata, pia præterea et efficax de B. Jo. Cantio in sanctorum numerum referendo, Poloniæ regis, ac præsulum omniumque ortodoxæ illius reipublicæ postulatis, tam de Beatio Josepho Calasanctio, et Josepho a Cupertino, inter sanctos itidem numerandis, humiles religiosorum ordinum, quibus in hac mortali vita nomen dederunt, supplicationes. Universæ denique in hac re catholicæ Ecclesiæ flagrantissima vota, maximam SSmo D.N. pepererunt jucunditatem. Et summo quidem sacrarum rerum antistiti, qui dux in via Domini universo Christiano populo divinitus est constitutus, nihil gratius accidere potest, et optabilius, quam in catholica Ecclesia multiplicare sanctitatis exempla, quo fideles tamquam in christianæ vitæ specimina respicientes, flagrantiori studio ad ea imitanda iucendantur. Propterea, quæ sit exempli vis agnoscere Bmus Paulus, meminisse præcipuit sanctorum virorum quorum inquit intuentes (1) exitum conversationis imitamini et fidem. Delectatus est etiam idem SSmus D. N. sollicitari se tam ardentibus catholicorum regum et populorum studiis ad decernendos tribus his beatis viris SSrum honores, quod eadem studia non aliunde animadvertit proficisci, quam ex pia fidelis populi devotione et desiderio, ut beatorum gloria amplificetur in terris, quorum in cœlo jam sibi præsidium et patrocinium adsciverit.

In qua gravissima re deliberanda, Pontifex in futuris habendis consistoriis, Cardinalium, et Episcoporum requirit consilia.

§. 2. Sed hujus rei tanta est magnitudo, et deliberationis gravitas, ut Bmus Pater existimet adhuc intentiorem adhibendam esse curam et diligentiam, et, quod in semipublicis consistoriis propediem faciet, amplius sibi esse consultandum cum his vv. fratribus suis S.R.E. Cardinalibus nec non cum archiepiscopis, et episcopis, quid in tanta re fieri oporteat. Interea omnes et singulos hortatur, ut orationi vacent, elæmosynas faciant, jejunia celebrent, et per alia sua opera, quibus quisque potest, jejunium ipsum sanctificent, talibus enim hostiis (2) promeretur Deus; eumque exorent, ut de luce, quam inabitat (3) inacessibili, radium in eorum mentes demittat, qui qui sunt ministri (4) et dispensatores mysteriorum Dei, et quod semper fecit et faciet Ecclesiæ sanctæ suæ, quæ est columna (5) et firmamentum veritatis nunc maxime præsto sit; quo impetrato omnipotentissimo auxilio id solum a Sanctitate Sua decernatur, quod ad Dei honorem, et gloriam, ad incrementum Fidei, et ad catholicæ Ecclesiæ exaltationem pertineat. Hæc divertissimis orationibus dudum habitis jussit SSmus Pater suo nomine me respondere.

---

(1) Hebr. XIII. 7.
(2) Hebr. XIII. 16.
(3) I. Timoth. VI. 16.
(4) I. Timoth. IV. 1.
(5) II. Timoth. III. 15.

Dat. die 8. Maii 1767. Ann. IX.

DXCVII.

Utique clero Regni Navarræ indulgetur, ut officium, et missam sub ritu duplici minori S. Raimundi abatis Cisterciensis, et S. Veremundi abbatis Hirachensis celebrare possit, et valeat.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Refertur tenor decreti sacræ congregationis Rituum pro petita officii, et missæ celebratione.

§. 1. Emanavit nuper a congregatione venerabilium fratrum Nostrorum S. R.E.Cardinalium sacris ritibus præpositorum ad favorem venerabilium fratrum Archiepiscopi Cæsaraugustani, aliorumque episcoporum, nec non dilectorum filiorum trium statuum regni Navarræ, ecclesiastici nempe militaris, et universitatum decretum tenoris sequentis videlicet = » Supplicationibus humillime rmis Archiepiscopo Cæsaraugustano, aliisque » Episcopis, nec non DD. Paulo Fernandex Valcarcel abbate Hirachensi, » Marchione Sancti Hadriani, domino » de Monteacuto, ac Josepho Xaverio » de Gainza et Monzon nomine trium » statuum regni Navarræ sacræ rituum » congregationi quatenus benigne dignaretur concedere, utrique clero præfati » regni sub ritu duplicis minoris extensionem officiorum cum missis Sancti » Raymundi abbatis Cisterciensis regii » monasterii Fiteriensis ac Sancti Veremundi abbatis regii monasterii Sanctæ Mariæ Hirachensis jam adprobatorum, et concessorum monachis » Benedictinis Vallisoletanis, ac Tarraconensibus regni Navarræ, monachisque Cisterciensibus, et fratribus reformatis ordinis SSmæ Trinitatis redemptionis captivorum, congregationis » hispanicæ; sac. eadem congregatio » ad relationem Emi, et Rmi domini » Cardinalis Ganganelli ponentis, petitam prædictorum officiorum cum missis, jam ad ritum breviarii Romani » redactorum, extensionem oratoribus » benigne concessit. Die XXIII. Augusti » MDCCLXVI.

Joseph M. Card. Ferraris Præfect.
V. Macedonius S. R. E. Secretar.

Loco ✠ Signi

Petitio Pontifici porrecta pro supradicti decreti confirmatione, et successiva prælaudati Pontificis confirmatio.

§. 2. Cum autem sicut pro parte Archiepiscopi, Episcoporum, et statuum regni Navarræ prædictorum Nobis subinde expositum fuit, ipsi decretum hujusmodi quo firmius subsistat, et servetur exactius, apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri plurimum desiderent. Nos ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, decretum præinsertum auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes ipsius præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fere suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die octava Maii millesimo, septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno nono.

Dat. die 23. Maii 1767. Anno IX.

DXCVIII.

Literæ processus in die Cænæ Domini

Quoad præsentium literarum publicationem superioribus annis factam vide Constit. eumdem diei 28 Aprilis 1766 relatam hoc Tom. III. sub numer. DXXXIII. pag. 178. et adnotationem in ea appositam.

Clemens Episcopus

Servus servorum Dei
Ad perpetuam rei memoriam.

§. 1. Pastoralis romani Pontificis vigilantia, et sollicitudo (*omititur tenor harum literarum jam relatus in locis citatis in superiori adnotatione, quum omnino similis sit præsentibus*)

Dat. die 1. Junii 1767. Anno IX.

DXCIX.

Alloqutio habita in Consistorio semipublico diei 1. Junii 1767, qua proponitur Emis Cardinalibus, et Rmis Patriarchis, Archiepiscopis, et Episcopis canonizatio BB. Jo. Cantii et Josephi Calasantii.

Consule hac super re acta consistorialia hoc eodem Tom. III. relata sub Num. DXC, et DXCVI.

Clemens PP. XIII.

Venerabiles fratres

Expositis in compendium utriusque earum virtutibus, singulorum ad Consistorium vocatorum votum exquirit.

§. 1. Deliberantibus Nobis de tribuendo cultu beatis Johanni Cantio et Josepho Calasanctio versatur ante oculos summa rei gravitas et magnitudo, ad quam denique expediendam, diligens quamtumvis et accurata, nulla umquam censere debet supervacua consideratio. Itaque ad circumspectissimum judicium ne quidquam a Nobis defuisse videatur, ab hoc sacro consessu, qui veterum conciliorum Nobis exhibet speciem, prædecessorum nostrorum more consilium petimus. Et de beato quidem Jo. Cantio audistis jam in publico consistorio, quæ illius fuit totius vitæ innocentia et morum integritas, quam demissa sui æstimatio, qui catholicæ fidei zelus, quam heroicæ quæ inter virtutes primum obtinent locum quam denique mirabilibus signis illius sanctitatem Deus comprobaverit. Quæ omnia etiam ex compendio ejus vitæ, quod exprobatissimis actis accurate compositum, singulis vestrum tradi jussimus intelligere potuistis. Hujus simile compendium et ea etiam quæ in eodem publico consistorio de beato Josepho Calasanctio narrabantur abunde vobis præbuere notitiam de summo ejus erga Deum amore, et in proximum charitate, quam regulari etiam instituto cœtu Ecclesiæ satis utili atque frugifero declaravit; de invicta patientia in calamitatibus, et innumeris angoribus sustinendis, quos non nisi spe nixus futurorum præmiorum tollerare potuisset; de insignibus denique virtutibus, quas illi divina indidit gratia; et de miraculorum gloria, qua in Ecclesia sua Deus esse voluit illustrem. Quamobrem unumquemque vestrum de sanctorum cultu et honoribus utrique beato decernendis suas cujusque rogamus sententiam.

Favorabilibus suffragiis pro utraque canonizatione habitis, iterum ad orationem impellit ut divinum lumen accedat.

§. 2. Gratissima nobis accidit summa omnium vestrorum consensio, qua eo impellitur quo jam inclinabatur animus Noster de utroque B. Johanne Cantio, et Josepho Calasanctio in sanctorum numerum referendis. Sed ferventior adhuc omnium nostrorum intendenda est ad Deum oratio, qui nos divina sua luce conlustret, cum de hac re gravissima et maxima sententiam nostram proferemus.

Dat. die 1. Junii 1767. Ann. IX.

DC.

Conceditur facultas congregationi oratorii S. Philippi Neri civitatis Guadalaxaræ promovendi alumnos ad sacros ordines, etiam presbyteratus, ad titulum missionis, et mensæ comunis.

Venerabili fratri Episcopo Guadalaxaren.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem,
et Apostolicam benedictionem.

Describuntur incomoda derivantia ob tenue numerum operoriorum, et necessitas novos alumnos quotannis promovendi.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Franciscus Laureanus de Oliban presbyter sæcularis, et superior congregationis oratorii sancti Philippi Nerii istius Guadalaxaren. civitatis, quod juxta ejusdem congregationis institutum, ac consuetudines illius presbyteri gravantur pluribus oneribus saluti animarum maxime accomodatis, concionan-

di scilicet, audiendi confessiones, administrandi sacramenta, ac infirmis auxilium, et assistentiam præstandi, quæ quidem onera longe graviora sunt in istis partibus Indiarum, in quibus ob deficientiam operariorum frequentior est prædicatio, ac major populi concursus ad recipienda sacramenta, ac præterea ejusdem congregationis presbyteri non solum coguntur spiritualem opem præstare infirmis in dicta civitate degentibus, sed illis quoque qui moram habent ab illa dissita, ac noviter conversos ad fidem erudire teneantur. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, congregationi hujusmodi septem tantummodo presbyteri adscripti sint, quorum tres per ætatem, atque adversam valetudinem a prædictis operibus vacare coguntur, reliqui quatuor ex presbyteris hujusmodi tantis, ac tam multiplicibus oneribus pares non sunt, ac minime sufficiunt, et proinde dictus Franciscus Laureanus ad augendam Dei gloriam, et ipsius instituti incrementum, animarumque salutem promovendam, facultatem admittendi singulis annis in memoratam congregationem redditūum copia præstantem sex, aut octo alumnos, qui ad sacros etiam presbyteratus ordines ad titulum missionis, et mensæ communis promoveri possint si per Nos concedi plurimum desiderat.

Pontifex imploratam facultatem concedit sub aliquibus reservationibus.

§. 2. Nos ipsius Francisci Laureani votis hac in re quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere volentes, eumque a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine Nobis humiliter porrectis inclinati de venerabilium fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium concilii Tridentini interpretum, qui relationem tuam super præmissis ad eosdem Cardinales transmissam attenderunt, consilio, fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis, tot alumnos supradictæ congregationis idoneos tamen, et probatos, quot putaveris necessarios pro sacramentorum administratione, et pro exercitio instituti, ac intra vires redditūum ejusdem congregationis, titulo missionis, et mensæ communis congregationis præfatæ, servatis, cæteroquin servandis, ad sacros etiam presbyteratus ordines pro tuo arbitrio, et conscientia auctoritate Nostra apostolica, tenore præsentium promovere possis, et valeas; Ita tamen, ut si iidem alumni discesserint, vel dimissi fuerint a dicta congregatione, suspensi remaneant, quatenus sufficienti beneficio, vel congruo patrimonio juxta taxam diœcesanam provisi non fuerint.

Derogatio contrariorum.

§. 3. Non obstantibus Apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, ac dictæ congregationis etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die prima Junii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

DCI.

Dat. die 10. Junii 1767. Anno IX.

Fratribus Ordinis S. Francisci de observantia, qui Theologiam dogmaticam per decennium in studio publico Civitatis Pergulensis lexerint indulget, ut iis privilegiis perfruantur, ac si publicis studiis sui ordinis legissent.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Communitas, et homines civitatis Pergulæ Pontifici supplices preces porrigunt, ut professoribus S. Theologiæ in eorum studio legentibus, aliquod privilegium indulgere dignaretur.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii communitas, et homines oppidi civitatis nuncupatæ Pergulensis Eugubin. Diœcesis, quod ipsi, ut majorem progressum in literarum studiis promoverent, alias anno scilicet MDCCLXI. diversas humanarum literarum, et scientiarum cathedras erigi in publico studio curarunt, inter cæteras cathedram Theologiæ dogmaticæ,

quam uni ex professoribus Theologiæ ordinis minorum sancti Francisci de observantia nuncupatorum committendam designarunt. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, ut electus pro tempore ad munus prædictum alacrius, ac diligentius in sacra Theologia exponenda operam suam impendat, communitas, et homines prædicti eum alicujus prærogativæ præmio decorari plurimum desiderent. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex, sub nonnullis reservationibus, lectores Theologiæ in studio publico civitatis Pergulæ decernit habendos esse ac si in studiis generalibus ordinis facultatem ipsam legissent.

§. 2. Nos igitur eosdem exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, audito dilecto filio moderno dicti ordinis commissario generali, ut in posterum quotiescumque contigerit ad memoratam cathedram Theologiæ dogmaticæ eligi, atque assumi aliquem ex Theologiæ professoribus ejusdem ordinis minorum, qui tamen philosophiam per triennium in scholis ordinis præfati explicaverit, et postea in concursu generali per legitimam inclusivam ad cathedras generales theologicas approbatus fuerit, lecturam hujusmodi per decem consequentes annos in eodem studio habendam computari debere ad gradum jubilationis perinde ac si in studiis generalibus ordinis Theologiam per integrum dictum decennium docuisset, et lectorem hujusmodi inter lectores generales ordinis præfati referendum esse, eumque omnibus privilegiis, prærogativis, gratiis, et indultis, quibus ejusdem ordinis lectores generales juxta præscriptum constitutionum, statutorum, sive consuetudinum dicti ordinis, seu alias quomodolibet utuntur, fruuntur, et gaudent, ac uti, frui, et gaudere poterunt in futurum, pari modo uti, frui, et gaudere debere in omnibus, et per omnia perinde ac si lecturam hujusmodi in studiis publicis dicti ordinis exercuisse reperiretur, auctoritate nostra Apostolica tenores præsentium concedimus, et indulgemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandoqumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii Apostolici Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, ac dicti ordinis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die decima Junii millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno nono.

DCII.

Dat. die 13. Junii 1767. Anno IX.

Confraternitati S. Syri, et Liberæ in civitate Veronæ cui Pontifex inscriptis reperiebatur, nonnullas indulgentias plenarias perpetuas concedit.

Clemens PP. XIII.

Dilecti filii salutem, et Apostolicam benedictionem.

Exponi Nobis fecistis, jamdudum concessisse Nos ad septennium plenariam indulgentiam universis utriusque sexus christifidelibus, in utroque die festo S. Syri, et S. Liberæ, quam nunc demissis precibus postulatis, ut perpetuis futuris temporibus valituram declaremus. Nos igitur, qui cum in minoribus essemus, vestræ confraternitati fuimus adscripti, ac propterea illam præcipua prosequimur benevolentia, devotæ petitioni vestræ benigne annuen-

tes, omnibus utriusque sexus christifidelibus, qui in die festo S. Syri ut etiam in die festo, S. Liberæ, pariterque in secunda dominica Julii, in qua celebrantes in ecclesia vestra sub invocatione eorumdem Sanctorum erecta, festum S. Cajetani Thienæi clericorum regularium fundatoris, et ejusdem vestræ confraternitatis seu collegii olim confratris veræ pœnitentes et confessi, ac sacra comunione refecti memoratam ecclesiam confraternitatis vestræ S. Syri et S. Liberæ devotæ visitaverint, et ibi pro christianorum principum concordiam, heresum extyrpatione, et S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias Deo preces obtulerint, plenariam indulgentiam in perpetuum Apostolica auctoritate nostra concedimus per has literas perpetuis futuris temporibus valituris vobisque omnibus Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die decimatertia Junii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

DCIII.

Dat. die 27 Junii 1767. Ann. IX.

Episcopo Burgensi facultates impertitur permittendi in locis Monasteriorum de Vindex, et Zagarramundi nullius diœcesis provinciæ Burgensis, artium exercitationis, et opera servilia, audita tamen missa in festis diebus, solemnioribus aliquibus tamen exceptis.

Quoad plures alias diœceses festorum dierum reductionem indulxit Pontifex hic, peculiaribus in id datis Apostolicis literis, quorum postremæ sunt pro diœcesi Placentina relatæ hujus continuat. tom. II. sub n. CCCLXIX. pag. 396, ubi cæteræ Apostolicæ quæ præcessere constitutiones indicantur.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Romani Pontifices nullo umquam tempore neglexerunt, quæ nec præceptis Evangelicis, nec SS Patrum decretis adversantur.

§. 1. Cum sicut quædam, ut inquit sanctus Leo magnus prædecessor noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sunt, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum oportet temperare, illa semper conditione servata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura id noverimus sequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patrum inveniatur adversum. Ea propter Apostolica hæc sancta Sedes pro paterna erga universos christifideles benignitate quod integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in his auctoritatem interponere, quæ cæteroquin ad majus divini cultus incrementum præscripta, aut per frigescentem in nonnullorum cordibus charitatem ad otium, luxuriamque convertuntur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam non sine conscientiæ angore contemnuntur.

Preces porrectæ pro reductione festorum dierum ex populi calamitate insinuata.

§. 2. Quoniam autem sicut pro parte dilectorum filiorum Abbatis, et monachorum monasteriorum de Vindex, et Zagarramur., ut asseritur, nullius diœcesis istius provinciæ Burgen. Nobis nuper expositum fuit, in locis monasterii hujusmodi, ut asseritur subjectis adeo excreverunt calamitates, et angustiæ propter præsentium temporum infortunia, ut miseri illorum habitatores, incolæque, ac præsertim ii, qui in sudore vultus sui panem comedunt persæpe cogantur (quamvis animo invito) dies festos negligere, operibusque mecanicis se se adiicere pro pane lucrando, et id facilius contigit ob excretum dierum festorum numerum, ac propterea Nobis humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, solemnioresque designat festos dies religiose servandos, firmo in festivitatibus supressis onere audiendi missas.

§. 3. Nos itaque, qui christifidelibus quantum cum Domino possumus salutare remedium potius ad æternam salutem comparandam, et humanam vitam honeste substentandam adhibere, quam per severiorem Ecclesiæ disciplinæ rigorem ad desperationem inopes adducere cupimus, dictos habitatores, et incolas specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, audita super præmissis tua relatione, fraternitate tuæ, attento, quod dicta loca in ista provincia Burgen. existunt, per præsentes committimus, et mandamus, ut postquam certe constiterit, quod otiosa plebs dies festos in publicis tabernis deturpat magis quam colat, omnibus utriusque sexus christifidelibus in prædictis locis existentibus,

et deinceps, exceptis omnibus diebus dominicis, Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, et sequenti sancti Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Paschatis Resurrectionis, et sequenti, Pentecostes, et sequenti itidem diebus, nec non Corporis Christi, Ascensionis Domini, Nativitatis sancti Joannis Baptistæ, ss. Apostolorum Petri, et Pauli, sancti Joseph, sancti Joachimi, sanctæ Annæ, sanctorum patronorum regni, ac sancti patroni cujuslibet loci, sancti Laurentii martyris, sancti Jacobi apostoli, et commemorationis omnium sanctorum, præterea quatuor dicatis beatæ Mariæ virgini, nempe Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, et Nativitatis, ac propterea etiam Conceptionis, in quibus integra maneat præcepti obligatio, in reliquis diebus festis, sive per hanc sanctam Sedem præceptis, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa voti per majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate Nostra Apostolica, per te comutari volumus, præceptis, audita missa, laboriosis suarum artium exercitationibus, servilibusque operibus, sine ullo conscientiæ scrupolo vacare possint, auctoritate Nostra prædicta concedas, indulgeas, et permittas, ac statuas, præcipias, et mandas.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus Apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non dictorum monasteriorum, et locorum etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima septima Junii MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno nono.

DCIV.

Dat. die 18. Julii 1766. Anno IX.

Gonfalonerio, et Prioribus Terræ sanctæ Anatholiæ Camerinensis diœcesis conceditur indultum utendi in publicis functionibus toga, vulgo *Rubone*.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Laudat terram S. Anatoliæ insignem vetustate, et fidelitate erga S. Sedem.

§. 1. Paterna, quam de Nostris, et Apostolicæ Sedis in temporalibus subditis gerimus cura, et sollicitudo Nos urget, ut eorum votis quantum cum Domino possumus, benigne annuamus, illosque specialibus favoribus, et gratiis libenter prosequamur. Cum itaque inter cæteras status Nostri Camerinensis, et ditionis Nostræ ecclesiasticæ terras, illa de sancta Anatholia ob vetustatem insignis, ac constanti in Romanos Pontifices, et Sedem prædictam observantia floreat, ac senatum, seu magistratum, nempe gonfalonerium, et priores habeat, in quibus, in rebus publicis administrandis prudentia, integritasque enituit.

Precibus Magistratus annuens Pontifex illi usum indulget togæ, vulgo *Rubone* in festivitatibus, et actibus publicis.

§. 2. Nos, qui terram prædictam, illiusque senatum, seu magistratum, communitatemque, ac gonfalonerium, et priores hujusmodi, præmissorum meritorum intuitu, propensiori quodam benevolentiæ Nostræ complectimur affectu, dilectos etiam filios senatum, seu magistratum, ac gonfalonerium, et priores hujusmodi aliquo Apostolicæ beneficentiæ Nostræ munere donare, ac ampliori honoris prærogativa decorare cupientes, ipsorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, ut deinceps perpetuis futuris temporibus magistratus, nempe gonfalonerius, et priores prædictæ terræ de sancta Anatholia præsentes, et futuri togam, quam rubonema ppellant, in eorum functionibus, et actibus publicis gestare, ac deferre, illaque uti libere, et licite possint, et valeant auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, et indulgemus, eosque,

et eorum quemlibet desuper a quoquam impediri, molestari, vel perturbari nullatenus posse, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

Derogatio contrariorum.

§. 3. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non quatenus opus sit dictæ terræ, aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, eorumque reformationibus, et forsan novis addictionibus, ac stylis, usibus, legibusque etiam imperialibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis, in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contraris quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die decima octava Julii millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus Nostri anno nono.

DCV.

Dat. die 26. Octob. 1766. Ann. IX.

Præsul vicegerens Urbis judex privativus in causis passivis neophitorum deputatur, et eorumdem neophitorum privilegia cofirmantur.

Andreas SS. Viti, et Modesti S. R. E. Diaconus Card. Nigronus SSmi D. N. Papa pro-auditor judex commissarius, specialiter delegatus.

Exponit expeditionem chirographi Pontificii.

§. 1. Cum Sanctissimus Dominus „ noster Clemens divina providentia „ Papa XIII. supplicationibus universi„ tatis, et nationis cathecumenorum, „ et neophitorum almæ Urbis benigne „ inclinatus, chirographum propria ma„ nu Sanctitatis Suæ die 26. labentis „ Octobris mensis subsignatum, nobis „ pro exequutione in eo contentorum „ direxit tenoris sequentis videlicet =

Refertur tenor chirographi, et primo agitur de veteribus neophitorum privilegiis.

Reverendissimo Cardinal Negroni nostro pro-uditore. Ci ha fatto rappresentare l'università, e nazione de' catecumeni, e neofiti di questa nostra città di Roma, che, siccome eglino furono in ogni tempo creduti degni di una special protezione della nostra sede apostolica, e di parecchie esenzioni, privilegj, e riguardi, così la fel. mem. di Paolo III. Nostro predecessore stimò coveniente, e forse necessario ancora, che avessero un cardinale Protettore, e insieme giudice privativo delle loro cause criminali, civili, e miste, come si legge nella di lui costituzione, illius qui, de' 19 Febraro 1542., confermata poscia, e ampliata da Paolo IV., da Pio IV., e da altri Nostri predecessori, i quali tutti per uno stesso giusto riflesso di promuovere i matrimonj delle neofite con i cristiani originarj communicarono i privilegj de' catecumeni, e dei neofiti alli mariti delle neofite, e delle figlie di primo grado delli neofiti, ma che per altro non si conobbero bastantemente utili gli effetti della privativa del giudice dei neofiti, se non in vista degli altri effetti troppo diversi, che vennero su gl'interessi della pia casa de' catecumeni, e sopra tutti i neofiti, quando l'antica giurisdizione del loro, unitamente con quella di tutti gli altri reverendissimi Cardinali protettori de' luoghi pii di questa nostra città di Roma, restò soppressa, e abolita per i decreti della congregazione della riforma de' tribunali del 1692. approvati da Innocenzo XII. similmente nostro predecessore, abbenchè dopo alcun tempo il suo

uditore monsignor Ansaldi spiegasse con un decreto dei 5 Giugno dell'anno 1697 che gli altri privilegj de' neofiti non erano stati compresi in quella riforma, mentre gl'istessi neofiti per lo più artisti, e ben poveri soffrirono allora maggiori ingiurie dalla nazione degli ebrei, ed esposti alle più lunghe contradizioni, e vessazioni delli più ricchi, e potenti collitiganti, non riusciva sempre a ciascuno di assumere, e sostenere presso di tanti, e diversi giudici un'efficace difesa di quei privilegj avvengachè preservati, che così andavano di giorno in giorno a rimettere del loro vigore.

Clemens XI. singulas controversias Neophitos respicientes tam presentes, quam futuras jurisdictioni Vicesgerentis ablegavit.

§. 2. Laonde Clemente XI. altro Nostro predecessore compassionando lo stato di questi novi germogli, per far conoscere la sua paterna pietà verso di detti luoghi pii fondati per la conversione degl'infedeli, e verso li catecumeni, e neofiti, senz' alterare la massima di non permettere l'esercizio della contenziosa giurisdizione al Cardinal protettore de' medesimi luoghi pii, con suo chirografo de' 21. Gennaro 1705. diretto a monsignor vicegerente d' allora, avocando a se tutte, e singole liti, e cause si civili, che criminali, e miste, attive, e passive di detta casa di catecumeni stessi, e neofiti, figli di primo grado de' medesimi catecumeni, e neofiti, e mariti di neofite, o figlie di primo grado de' neofiti, mosse, o rispettivamente da muoversi in avvenire da qualsivoglia persona, e contro qualsivoglia persona per qualunque causa in qualsivoglia tribunale avanti qualsisieno giudici ordinarj, delegati, ecclesiastici, e secolari, congregazioni, anche de' reverendissimi Cardinali, e generalmente avanti qualsisieno giudici, benchè privilegiati, e privilegiatissimi, e le medesime liti, e cause, tanto attive, quanto passive, anco già instrutte nello stato, e termine, nel quale allora si trovavano, et anco tutte le altre cause, che in avvenire, ed in qualsivoglia tempo si fossero introdotte, attive, e passive civili, criminali, e miste prò, e contro detta casa di catecumeni, e luoghi pii annessi; catecumeni, e neofiti, e loro figli di primo grado, o mariti di neofite, oppur delle loro figliuole di primo grado in prima istanza, delegò poscia a monsignor vicegerente d'allora, e ad altri vicegerenti pro tempore per gli atti del notaro del nostro Rmo card. Vicario, o di altri notari da deputarsi sempre da deputati di detta casa de' catecumeni, privativamente ed ogni altro giudice, e tribunale, anche collegiale, e magistrato, e notaro, con piena, ampia, libera, ed assoluta facoltà, et autorità di poterle con tutti i loro incidenti, dipendenti, emergenti, annessi, connessi, ed anco colla clausola, quam et quas, conoscere, decidere, finire, e terminare, ancorchè si trattasse, o procedesse per vigore di obblighi camerali, e giurati, e che le persone, che avessero interesse si attivamente, come passivamente in dette liti, e cause, fossero basiliche, chiese, cappelle, e religioni, monasteri, conventi, spedali, confraternite, e luoghi pii anco insigni, e quantosivoglia privilegiati, privilegiatissimi, ed ancorchè fossero pupilli, vedove, e minori, anche per causa di mercedi, alimenti, e doti, e qualsisieno altre persone, che avessero privilegj tali, che per comprenderli avessero bisogno di special menzione, e di poter nelle dette cause procedere in ogni giorno, et ora, non però feriata in onor di Dio, senza servazione di termini sostanziali, consezioni di estratti, e registri, ed ancora senza produzione d'istromenti, e scritture publiche, ma colle sole copie semplici, e indicazione di quelle;

Neophiti artes exercentes ab statutis universitatum, et a solutione patentium eximebantur.

§. 3. Ci hanno ancora fatto rappresentare, che trà gli altri privilegj, ed esenzioni godute da essi neofiti, vi è pur quella da tutte le leggi, e statuti delle università delle arti, e professioni, nelle quali essi travagliano, o si esercitano, e dal pagamento di qualunque tassa, patente, e contribuzioni, che altri pagano alle medesime università, loro chiese, e consolati, dalla custodia delle porte, e da altre funzioni civiche, e militari di Roma, in vigore ancora dei decreti della congregazione particolare dei 3. Maggio 1693. approvati dal sudetto nostro predecessore Innocenzo XII., e se presentemente non è permesso ai neofiti d'aprire nuove botteghe di barbiere, oltre il numero stabilito dallo statuto di quell'arte approvato per un chirografo di Clemente XII. nostro predecessore, accade questo soltanto in vigore di un simile chirografo segnato li 28. Giugno 1743. dall'altro nostro immediato predecessore Benedetto XIV., che per motivi, e ragioni, che non han luogo nelle altre arti, gli obbligò all'osservanza di tale statuto in quest' unica, e sola parte, preservando nel tempo stesso i detti neofiti, e quelli, che godono i privilegj de' neofiti dal pagamento delle tasse, e di ogni altra contribuzione, che per lo passato a motivo de' loro privilegj, o legitima con-

suetudine non hanno pagato all'università de' barbieri per l'apertura delle botteghe; con averci di più soggiunto, che nella non breve serie de' giudicati, che ammettono, e canonizzano i privilegj dei neofiti, moltissimi ve ne sono, i quali rigettano le instanze in varj tempi promosse da varie università, e consolati per obbligarli al pagamento di queste tasse, e voi medesimo dopo un maturo esame nell'udienza de' 14. aprile 1761. providamante decideste contro l'università de'casciari = *Neophitos esse exemptos a dispositiones statutorum omnium universitatum Urbis, et signanter a solutione taxæ per dictas universitates indictæ* = E che in parecchi decreti, e giudicati si vedono bensì obbligati i neofiti a sottomettersi all'esame per dar buon conto della sufficienza loro in quell' arte, che intendono di esercitare, ma però sempre senza obbligo di qualsivoglia anche piccolo pagamento di patente, o di altra qualunque tassa, lo che pur volle il prefato nostro immediato predecessore nell' accennato chirografo rispetto ai barbieri.

Pariterque eximebantur a vectigalibus viarum quoad artium exercitationes.

§. 4 In oltre ci han fatto rappresentare, esser stata provida, e pia intenzione de' Nostri predecessori di abilitare i neofiti a procacciarsi il vitto colla fatica, et industria loro senza il più piccolo aggravio, e che perciò essi neofiti furono esenti dalle tasse del tribunale delle strade per le botteghe, licenze, banchi, banchetti, e stuore, e che quantunque sia vero, che il Nostro predecessore Innocenzo XII. nella costituzione dell'anno 1692 emanata 4 Kalen. decembris, assoggettasse anche i neofiti ai chirografi, ordini, e tasse delle strade, e la già detta congregazione particolare deputata per il decreto dei 3. maggio 1693 super assertis privilegiis Neophitorum dichiarasse = quascumque » immunitates, et privilegia eis in præteritum per summos Pontifices, et alios » quoscumque quomodolibet concessa » suffragari non posse, neque debere quo » ad solutionem taxarum tribunali viarum = Ciò ad ogni modo s' intese solo delle tasse imposte sopra le case, vigne, e tenute, cioè di quelle, che per le strade si aggravano su i possessori de' beni stabili, o che s' impongono ai vetturini, e carrettieri, non già per le altre troppo diverse, che gravano i soli artisti, mercanti, e rivenditori di comestibili, e robe, le quali tutte ricadono sopra il travaglio, e sopra l' industria degl' istessi artisti, mercanti, e rivenditori, e però a scanso di ogni questione una congregazione particolare deputata dal memorato Nostro predecessore Clemente XI. ai 28 Gennajo, e agli 8 febrajo 1704 = Inter alia, quæ appro» bante sanctissimo statuit, decrevit » etiam posse neophitis, filiis primi » gradus eorumdem, maritis neophi» tarum, aut filiarum primi gradus eo» rumdem concedi amplam, et ple» nam a taxis viarum exemptionem, » quæ in Urbe solvi solent ab artificibus » quotannis pro officinis, vel tabernis, » in quibus vel res venales exponuntur, » vel ars aliqua, quomodocumque nun» cupetur, exerceatur, ita ut in po» sterum personæ, ut supra nomina» tæ, libere, et licite artes, et merca» turas in dictis, tabernis, et officinis » exercere valeant, et sine ulla solutio» ne taxarum viarum, non obstante con» stitutione sac. mem. Innocentii XII. » 4 kalend. decembris anno Incarnatio» nis 1692, quæ est constitutio XIV. » inter impressas § Præterea inhæren» tes, addita tamen declaratione, quod » dicta hæc exemptio comprehendat tan» tum dictas personas artem, et mer» caturam exercentes, non autem rhe» darios, similesque personas, qui rhe» dis bigis, seu quadrigis sibi victum » quærunt, nec minus extendi possit » ad taxas viarum, quæ solvuntur pro » vineis, domibus, aliisque stabilibus, » quæ dictæ personæ possiderent = In coerenza di che negl' istromenti degli appalti, che sogliono farsi dal tribunale delle strade, e fino in quello stipolato dell'anno 1760 fu pattuito il bonifico all'appaltatore = Per li neofiti esenti dal pagamento delle licenze, banchi, banchetti, foconi, e stuore a tenore dei decreti della congregazione particolare deputata dalla san. mem. di Clemente XI. li 28. gennajo, e 8 febrajo 1704.

Item aliis quamplurimis donabantur privilegiis quoad passivorum nominum solutiones.

§. 5 E similmente ci esposero, che oltre i sudetti, e altri molti privilegj, e riguardi, furono anche osservati ai neofiti poveri quello delle dilazioni a pagare i debiti loro a un tanto al mese, o alla settimana, secondo le circostanze de' debitori, e de casi: quello di non soffrire l'esecuzioni reali super pallio, et pileo; e quello pure di non portare il cappello verde, quando l'estrema miseria loro gli astrinse a ricorrere all' infelice beneficio della cessione de' beni, e di non essere convenuti come sospetti di fuga, ma che il lungo lasso di trentotto anni fece tal volta obbliare i motivi, che diedero eccitamento alla destinazione del sudetto giudice privativo, onde la nuova congregazione pre-

scelta per la riforma de' tribunali del ricordato Nostro immediato predecessore Benedetto XIV. dell'anno 1742, e la di lui nota bolla de' 27 Febrajo 1742 nel generle suggerimento di richiamare alla pratica quanto era stato stabilito nel pontificato d' Innocenzo XII. abolendo indistintamente qualunque giudice particolare posteriormente deputato, comprese anche il giudice de' neofiti; benchè per altro lo stesso Nostro predecessore con suo rescritto de' 26 settembre dello stesso anno 1642 dichiarò espressamente = Privilegia, quibus » gaudebant, et gaudent neophiti, non » esse comprehensa in abrogatione eo» rum judicis privativi facta in nuper» rima constitutione super reformatio» ne tribunalium, sed illa esse servanda » a quocumque judice prout antea serva» ri legitime solebant = tal che tutti gli altri privilegj, alla riserva di quello d' avere il giudice privativo, vennero quindi posteriormente osservati, e mantenuti ai neofiti dagli altri giudici della nostra curia di Roma, e taluni ancora da voi medesimo come Nostro pro-Uditore, allorchè questi sono stati difesi da qualche neofito men povero, e solamente si cominciarono a porre in dubbio rispetto a que' miserabili, e meno instrutti, che s' incontrarono in più potenti avversarj, nè ebbero modo di sostenerli con sufficiente difesa, cosa, che al certo non accadeva a' neofiti, allora quando le loro liti, che, in quanto, massime all' inspezione de' privilegj della nazione vertono sempre sù le medesime qüstioni, si conoscevano da un solo giudice, il quale appieno informato de' privilegj medesimi suppliva colle sue proprie cognizioni alla mancanza della difesa, e forse ancora non dava luogo alle dispute da lui più volte decise, dal che n'è poscia venuto, e ne viene, che molti tornano a dubbitare della sussistenza di tali privilegj, e i neofiti, e tutti gli altri, ai quali sono comuni le loro esenzioni, e prerogative, si adattano di malavoglia al pagamento delle tasse, e contribuzioni dovute alla loro università.

Preces Pontifici porrectæ pro generica, et specifica privilegiorum confirmatione.

§. 6 Onde la chiesa, e casa de' catecumeni, e luoghi pii ad esse uniti, e tutto il ceto de' medesimi neofiti anno implorato la Nostra paterna clemenza, umilmente supplicandoci, acciò mossi dal nostro zelo per la religione ci degniamo in primo luogo di confermare generalmente tutti i privilegj, ed esenzioni concesse loro dalla pietà di tanti Nostri predecessori, o avvalorate dall' osservanza massime giudiziale: in secondo luogo di restituire alla loro nazione l' istesso giudice privativo con le facoltà ad esso date per il chirografo del Nostro predecessore Clemente XI dei 21 gennajo 1705; in terzo luogo di dichiare, che tutti i neofiti, figli di primo grado de medesimi neofiti, e mariti di neofite, o di figlie di primo grado di neofiti siano soggetti, e obbligati all' osservanza degli editti, e statuti, che parlano de' neofiti, e in conseguenza tenuti alla frequenza dell'oratorio della nazione, e a corrispondere al medesimo oratorio, e rispettiva università le tasse e contribuzioni solite, e che in avvenire possono occorrere, abilitandoli tutti indistintamente al godimento, e partecipazione de' privilegj, ed esenzioni competenti ai veri neofiti.

Pontifex precibus annuit, et singula confirmata privilegia designat.

§. 7. E Noi sull' esempio de' Nostri predecessori per far conoscere la paterna pietà, che abbiamo verso i detti luoghi pii fondati per la conversione degl' infedeli, la quale è il primo instituto dell'apostolato, e verso i catecumeni, e neofiti, che sono venuti e in futuro verranno alla nostra santa fede, quali sono degni della nostra special protezione, ed assistenza, e desiderando promuovere tutt' i mezzi, acciò quanto a quelli, che già abbandonarono l'errore, de suscepto sanctæ fide proposito gaudium sit plenum, et exultatio, e quanto agli altri, che foris sunt, et adhuc infidelitatis caligine detinentur, ad sanctæ matris Ecclesiæ gremium properandi desiderium excitetur, come disse il Nostro predecessore Clemente XI. nella sua costituzione, Propagandæ, siamo venuti in proposito di consolare gli esponenti, prendendo sopra le loro rappresentanza gli provvedimenti come in appresso. Avendo pertanto nel presente Nostro chirografo per espresso, e di parola registrato il tenore di tutte, e singole bolle, chirografi, decreti, e riforme tanto contrarj, ed opposti, quanto conformi, e coerenti a questa nostra suprema determinazione, ed ogni altra cosa quanto si voglia necessaria da esprimersi: di nostro moto proprio, certa scienza, e pienezza della nostra suprema potestà stabiliamo, dichiariamo, e decretiamo.

Prævia evocatione causarum neophitorum, eas jurisdictioni perpetuæ Vicegerentis submittit.

§. 8. Primo, che per l'avvenire, ed in perpetuo il giudice delli neofiti, e della loro casa di ricevimento, chiesa, e università, e luoghi pii annessi, nelle cause civili passive mosse, e da muoversi sia monsignor Vicegerente pro tempore di questa Nostra città di Roma,

onde vogliamo, che avochiate a voi, siccome noi avochiamo tutte, e singole liti, e cause civili passive di detta casa de'catecumeni, e luoghi pii annessi, neofiti, e catecumeni, ed altri, ai quali, come appresso, dovranno esser comuni i privilegj dei neofiti, mosse, e respettivamente da muoversi in avvenire da qualsivoglia persona per qualunque causa in qualsivoglia tribunale, e avanti qualsivoglia giudice ordinario, delegato, ecclesiastico, e secolare, congregazioni, anche de'reverendissimi Cardinali, e generalmente avanti qualsisieno giudici, benchè privilegiati, e privilegiatissimi, e le medesime liti, e cause passive, anco già istrutte, nello stato, e termine, nel quale si trovano al presente, ed anche tutte le altre cause, che in avvenire, e in qualsivoglia tempo s'introdurranno contro detta casa de' catecumeni, e luoghi pii annessi, catecumeni, e neofiti, ed altri, ai quali devono essese comuni i privilegj dei neofiti, e catecumeni in prima instanza le commettiate, e respettivamente le rimettiate, conforme Noi le commettiamo, e rimettiamo al nostro vicegerente di Roma, ed altri vicegerenti, che saranno pro tempore per gli atti d'uno de'notari del nostro reverendissimo Cardinal Vicario di Roma, da scegliersi sempre dai guardiani dell'università dei neofiti, privativamente ad ogni altro giudice, e tribunale, anche collegiale, e magistrato, e notaro, con piena, ampla, libera, e assoluta facoltà, ed autorità di poterle con tutti i loro incidenti, dependenti, emergenti, annessi, e connessi, ed anco con la clausola quam et quas, conoscere, decidere, e terminare, ancorchè si trattasse, e procedesse in vigore di obblighi camerali, e giurati, e gli attori fossero basiliche, chiese, cappelle, e religioni, comende, e monasterj, conventi, spedali, confraternite, e luoghi pii, anco insigni, e quantosivoglia privilegiati, privilegiatissimi, e ancorchè fossero pupilli, vedove, minori, anche per causa di mercedi, alimenti, e doti, e qualsisieno altre persone, che avessero privilegj tali, che per comprenderli avessero bisogno di special menzione, rimossa ogni qualunque appellazione, e ricorso, fuori che a voi, o altro uditore Nostro, e de'Nostri successori pro tempore, tanto nella seconda, che in altre istanze, anco per capo di restituzione in integrum e non ad altro tribunale, benchè supremo, dando perciò al detto monsignor vicegerente, e suoi successori piena, ed ampla facoltà, ed autorità di riassumere le cause, e liti sudette da qualunque giudice, o tribunale come sopra, e a quelli inibire sotto le pene, e censure a vostro arbitrio, che non ardischino porvi le mani, ne ingerirvisi in modo alcuno.

§. 9. Secondo, vogliamo che i neofiti non possino essere ammessi all'esercizio di qualunque arte e professione, se non saranno prima stati esaminati, ed approvati capaci, ed abili, come prescrivono i statuti delle rispettive università, ma nel caso, che per parte dei medesimi neofiti, o di altri, che godono, e goderanno dei privilegj dei neofiti, venisse allegato qualche aggravio ricevuto prima, o dopo l'esame, o nell'esame medesimo, possino ricorrere a voi ed ai vostri successori per qualunque provvedimento, e voi allora dovrete, siccome i vostri successori dovranno, deputare altro perito indiferente, che riconosca la capacità di quel tale ricorrente; ammettendolo a nuovo esperimento, e dalla relazione, e giudizio di questo perito non sia lecito ad alcuna delle parti di reclamare.

Regulae traduntur pro admissione Neophitorum ad artium exercitationem.

§. 10. Terzo, che i neofiti siano esenti da qualsisieno tasse, contribuzioni, ed altri pagamenti prescritti dai statuti delle arti, e professioni, conforme dai pesi, e officj, che ordinano essi statuti, e che le patenti, che sogliono spedirsi prima dell'esercizio delle arti, si diano loro gratis, e senza il menomo pagamento sotto qualsivoglia pretesto.

Eximuntur a taxis pro artium exercitio.

§. 11. Quarto, che nelle botteghe, e officine da aprirsi, ed esercitarsi debbano essi neofiti ad ogni modo osservare le distanze prescritte in tutto, e per tutto come gli altri le osservano, e sono tenuti di osservare.

§. 12. Quinto, che siano immuni dal pagamento delle tasse, e licenze del tribunale delle strade con quell'ampiezza, e rispettiva limitazione di esenzione, che restò già dichiarata ne'surriferiti decreti della congregazione particolare deputata dal Nostro predecessore Clemente XI. sotto li 28 Gennajo e 8 febrajo 1704.

De distantiis servandis quoad eorum apothecas.

§. 13. Sesto, che i medesimi neofiti sieno in tutto soggetti alle leggi, e statuti fatti per li neofiti, e della loro chiesa, ed università.

A taxis viarum immunes declarantur.

§. 14. Settimo, che quanto si è detto, e stabilito di sopra, e si dirà, e stabilirà da Noi in appresso relativamente ai neofiti, così rispetto al godimento de' privilegj, esenzioni, e altre prerogative, come rispetto alla sogge-

Statutis pro neophitis conditis subiiciuntur.

zione alle loro leggi, e statuti, e della loro Chiesa, e università, s' intenda pur stabilito, e decretato per i figli dei neofiti del primo grado, e per i mariti delle neofite, e delle figlie di primo grado dei neofiti, di modo che siano tutti egualmente compresi sotto la presente Nostra disposizione, come se in ogni parte di essa si fosse fatta di loro espressa menzione.

Singula alia privilegia specialiter non revocata, confirmat.

§. 15. Ottavo, finalmente vogliamo che tutti gli altri privilegj delli neofiti finora non rivocati, e che sono in uso, restino fermi, e siano mantenuti, e osservati; e perciò, in esecuzione del presente nostro chirografo, ne pronuncierete qualunque decreto, concederete qualunque inibizione, e farete tutto altro, che pel totale adempimento, perpetua fermezza, e sussistenza di questa Nostra grazia stimerete in qualsisia modo essere spediente, e necessario; essendo così mente, e volontà Nostra espressa.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 16. Volendo, e decretando, che al presente Nostro chirografo, sebbene non esibito, o registrato in camera, e nè suoi libri, non possa mai darsi, nè opporsi di surrezione, nè di alcun'altro vizio, o difetto della Nostra volontà, ed intenzione, nè che mai sotto tali, o altri qualunque pretesti, quantunque validi, e validissimi, e giuridichi anche di jus quesito, e pregiudizio del terzo, possa esser impugnato, moderato, o rivocato, ridotto ad viam juris, o concedersi contro di esso l'aperitione oris, o altro qualunque rimedio, e che così, e non altrimenti debba sempre, ed in perpetuo giudicarsi, definirsi, ed interpretarsi da qualsisia giudice, e tribunale, benchè collegiale, congregazioni, anche de Rmi Cardinali, Camerlingo di S. Chiesa, Tesoriere, Rnota, Camera, e qualunque altro, togliendo loro ogni facoltà, e giurisdizione di giudicare, definire, ed interpretare in contrario: dichiarando Noi sin d'adesso preventivamente nullo, irrito, ed invalido tutto ciò, che da ciascuno di essi con qualsivoglia autorità, e scientemente, o ignorantemente, fosse in qualunque tempo giudicato, o si tentasse giudicare contro la forma, e disposizione del presente Nostro chirografo, quale vogliamo, che vaglia, e debba aver sempre, ed in perpetuo il suo pieno effetto, esecuzione, e vigore colla semplice Nostra sottoscrizione, sebbene non vi sieno state intese, o citate qualsisieno persone, ancorchè privilegiate, e privilegiatissime, ecclesiastiche, e luoghi pii, che vi avessero, o pretendessero avervi qualunque interesse e che per comprenderle facesse bisogno di speciale, ed espressa menzione.

Derogatio contrariorum.

§. 17. Non ostanti le costituzioni d'Innoc. VIII., Giulio II., Gregorio XIII., Gregorio XIV., Innocenzo XII., e specialmente la citata costituzione della fel. mem. di Benedetto XIV. Nostro predecessore sopra la riforma de' tribunali di questa nostra città di Roma emanata nell. anno 1742. sotto li 27 Febrajo, ed altre costituzioni de' sommi pontefici sopra le facoltà di qualsisieno giudici, e tribunali, la bolla di Pio IV. similmente nostro predecessore, de registrandis, la regola della nostra cancellaria, de jure quæsito non tollendo, e qualsisieno altre costituzioni, et ordinazioni apostoliche Nostre, de Nostri predecessori, leggi, statuti, riforme, usi, stili, consuetudini, e qualunque altra cosa, che facesse, o potesse fare in contrario, alle quali tutte, e singole, avendone il tenore qui per espresso, e di parola in parola inserto, e registrato, e supplendo colla pienezza della Nostra potestà pontificia ad ogni vizio, e difetto, quantunque sostanziale, e formale, che vi potesse intervenire, per questa sola volta, e per la piena, e totale esecuzione di quanto si contiene nel presente nostro chirografo, ampiamente, ed espressamente deroghiamo. Dato dal nostro palazzo apostolico di monte cavallo questo di 26. Ottobre 1766. Clemens PP. XIII.

Exequutio præcedentis chirographi.

» Volentes itaque injuncta Nobis ab » eodem Sanctissimo Domino Nostro Pa» pa debitæ exequutioni demandare: » utendo facultatibus nobis in supra» dicto chirographo tributis, ejusdem » Sanctissimi Domini Nostri Papæ no» mine decernimus, declaramus, et con» stituimus, ut infra: primum. Quod » in futurum, ac perpetuis futuris tem» poribus neophitorum judex, eorum» que receptoriæ domus, ecclesiæ, et » universitatis, ac locorum piorum an» nexorum in causis civilibus passivis » motis, et movendis, sit illustrissimus, » et reverendissimus dominus almæ Ur» bis pro tempore Vicesgerens; quapro» pter ad nos avocando omnes, et sin» gulas lites, et causas civiles passivas » dictæ domus cathecumenorum, loco» rum piorum annexorum, neophito» rum, et cathecumenorum, aliorum» que, quibus, ut infra, debebunt » esse communia neophitorum pri» vilegia, motas, et respective mo» vendas in posterum a quavis per» sona pro quacumque causa in quo» vis tribunali, et coram quocumque ju-

» dice ordinario, delegato, ecclesiastico, et sæculari, congregationibus, etiam eminentissimorum, et reverendissimorum DD. Cardinalium, et generaliter coram quibuscumque judicibus, licet privilegiatis, et privilegiatissimis, easdemque lites, et causas passivas, etiamsi instructas in statu, et terminis, in quibus de præsenti reperiuntur, ac etiam omnes alias causas, quæ in futurum, et quandocumque forent introducendæ contra dictam domum cathecumenorum, et loca pia annexa, cathecumenos, et neophitos, aliosque, quibus neophitorum, et cathecumenorum privilegia debent esse communia, in prima instantia committimus, et respective remittimus prædicto R. P. D. Urbis Vicesgerenti, et aliis pro tempore RR. PP. DD. Vicesgerentibus per acta alterius ex notariis eminentissimi, et reverendissimi D. Cardinalis Vicarii, semper seligendi a custodibus universitatis neophitorum, privative ad alium quemcumque judicem, et tribunal, etiam collegiale, e magistratum, ac notarium, cum plena, ampla, libera, et absoluta facultate, et auctoritate illas cum omnibus earum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, et connexis, ac etiam cum clausula quam, et quas, cognoscendi, decidendi, et terminandi, etiamsi ageretur, et actio oriretur ex obligatione camerali juramento vallata, et actores essent basilicæ, ecclesiæ, cappellæ, et religiones, commendæ, monasteria, conventus, hospitalia, confraternitates, et loca pia, etiam insignia, et quatumvis privilegiata, privilegiatissima, et quamvis essent pupilli, viduæ, minores, ac etiam causa mercedis, alimentorum, et dotium, et essent quæcumque aliæ personæ habentes privilegia talia, quæ pro illis comprehendendis, speciali nota indigerent, remota omni, et quacumque appellatione, ac recursu, excepto ad Nos, et ad Nostros pro tempore successores, tum in secunda, tum in aliis instantiis, etiam per viam restitutionis in integrum, haud ad aliud tribunal licet supremum: tribuendo propterea dicto R. P. D. Vicesgerenti, ejusque successoribus plenam, et amplam facultatem, et auctoritatem reassumendi causas, et lites prædictas a quovis judice, sive tribunali, ut supra, eisque inhibendi, ne sub pœnis, et censuris arbitrio nostro audeant opponere manus, minusque se in eis quoque modo ingerere. Secundo: volumus, ut neophiti, priusquam alicujus artis exercitium assumant, subiici debeant examini ad formam exercendæ artis statutorum, ita tamen ut in casu reprobationis facultas eis fit ad Nos, et Nostros successores provocandi pro deputatione non suspecti periti ad novum experimentum, cujus judicio omnino standum erit.= 3. Quod neophiti a quibusque censibus, taxisque ab artium statutis præscriptis sint exempti, earumque artium, ac universitatum onera, atque munera subire minime teneantur, eisque solitæ litteræ patentales gratis concedantur = 4. Quod in tabernis, aut officinis aperiendis, instituendisque statutam distantiam, sicut cæteri servare tenentur, omnino servent.= 5. Quod sint immunes a taxis, et licentiis, tribunalis viarum cum illa amplitudine, et respectiva limitatione exemptionis, quæ fuit jam declarata in decretis congregationis particularis deputatæ a san. mem. Clemente Papa XI. sub respective diebus 28. januarii, et 8. februarii 1704. = 6. Quod iidem neophiti legibus, statutisque editis pro neophitis, eorumque ecclesia, et universitate in omnibus subiiciantur = 7. Quod dictum est de neophitis, intelligas ut constitutum etiam pro neophitorum filiis primi gradus, et pro maritis neophitarum, filiarumque primi gradus neophitarum = 8. demum: quod cætera neophitorum privilegia nondum revocata, usque recepta, firma habeantur: juxta in omnibus, et per omnia ad formam, seriem, ac tenorem memorati chirographi: non obstantibus constitutionibus san. san. mem. mem. Innocentii VIII., Julii II., Gregorii XIII., Gregorii XIV., Innocentii XII., et signanter constitutione fel. record. Benedicti XIV. anno 1742. sub die 27. Februarii, super reformatione tribunalium Urbis emanata, aliisque constitutionibus Summorum Pontificum super facultatibus quorumcumque judicum, et tribunalium, aliisque constitutionibus apostolicis, legibus, statutis, et aliis, quibus idem Sanctissimus Dominus Noster Papa in præinserto chirographo derogavit. In quorum fidem &c. Datum Romæ ex Palatio Apostolico quirinali, et ex ædibus nostris hac die XXVII. Octobris MDCCLXVI.

A. Card. Nigronus Pro-Auditor

Dat. die 3. Jan. 1767. Ann. IX.

DCVI.

Confirmatio in forma specifica statutorum pro recto regimine, et administratione montis pietatis Urbis conditorum.

Cæteræ sanctiones quæ ab prædecessoribus Pontificibus, et ab ipso Clemente XIII. ordinatæ sunt pro recta montis pietatis administratione, et gubernio, in compendium relatæ a nobis sunt, adnotatione apposita ad constitutionem diei 2. Junii 1766. impressum hoc eodem Tom. III. sub num. DLIV. pag. 203.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Curandum, ne quæ in egestatis consolationem sunt instituta, hominum pravitate, et rerum vicissitudinibus evertatur.

§. 1. Ad paternam Romani Pontificis sollicitudinem inter alias curas, quæ apostolica servitutis Noster muneri incumbunt, etiam illa pertinet ut loca pia, quæ in hac alma Urbe nostra ad miseris ospitulandum, et indigentium necessitatibus subveniendum laudabili predecessorum Nostrorum providentia erecta, atque constituta sunt, non solum sarta, tecta servare, et custodire, sed etiam leges, et costitutiones, quæ pro recto eorum regimine, et administratione conditæ sunt, si temporum conditione, aliisque de causis aptæ, atque opportunæ, vel deficientes reperiantur corrigere, et immutare aliasque de novo conficere, ne quæ in publicum bonum, et commodum provido consilio instituta sunt, pravitate hominum, rerumque vicissitudine in populi damnum, ac detrimentum convertantur.

Pro recto regimine montis pietatis Cardinalis visitator deputatus fuit ab hoc Pontifice.

§. 2. Cum itaque alias ad nostras aures perlatum fuerit, quod etsi dilecti filii moderni deputati, seu administratores montis pietatis dictæ almæ Urbis debitum studium, et necessariam curam ac solertiam adhibereut pro fœlici, ac prospero ejusdem montis regimine, et administratione; nihilominus plura, ac gravissima quotidie mala, et incommoda, ac detrimenta in dicti montis exitium, vel ex mutabili rerum humanarum conditione, vel ex malitia, hominumque pravitate contingere solebant, forte ex eo potissimum provenientia, quod ejusdem montis statuta, et ordinationes jandudum conditæ ob immutatas circumstantias, moderno illius regimini, aut systemati minus aptæ, seu accomodatæ, haud opportunæ evaserunt. Nos ejusdem montis indemnitati consulere volentes, ut hisce malis opportuna remedia adhiberemus, dilectum filium nostrum sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyterum Cardinalem Castelli, nunc dicti montis visitatorem apostolicum, et superioriem præfectum, seu supraintendentem cum omnibus, et singulis facultatibus necessariis, et opportunis per alias nostras in simili forma brevis die XXIV. Aprilis anni MDCCLX. desuper expeditas litteras constituimus, et deputavimus.

Qui Cardinalis visitator novam statutorum collectionem approbandam exhibet summo Pontifici.

§. 3. Idem vero Joseph Cardinalis inter cætera, quæ in ejusdem montis, ac publicam utilitatem laudabili studio, indefessa cura, et singulari prudentia peregit, illius quoque antiqua statuta, et ordinationes, in id adhibito etiam prudentium virorum consilio, mature excussit, et examinavit, novamque statutorum hujusmodi collectionem non mediocri labore, studio ac diligentia confectam, et jussu nostro quamprimum pubblicis typis edendam, Nobis exibuit. Nos igitur omnibus, quæ per dictum Cardinalem visitatorem deputatum ut præfertur, Nobis relata, atque accurate exposita fuerunt, mature ac diligenter expensis, et consideratis, volentes ea, quæ tam solerti cura, et provida consideratione ac dicti montis et publicam utilitatem digesta, sunt inviolabiter observari, motu proprio, et ex certa scientia nostra, deque apostolicæ potestatis, plenitudine prædicta omnia statuta, quorum tenor sequens est una cum omnibus in eis contentis, auctoritate apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, et singulos juris et facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus et sanamus.

STATUTI

DEL SACRO MONTE DELLA PIETÀ DI ROMA

Capitolo I.

Del Senatore, Conservatore, e Priore de' Caporioni.

Sequitur tenor statutorum.

» Perché il sacro monte è istituito in questa Città per servizio, e sollievo delle persone bisognose di essa, e suo distretto, è molto convenevole, che venga assistito anche dal favore, ed ajuto del magistrato secolare costituito dal signor Senatore di Roma, Conservatori e Priore de' Caporioni per tutte le occorrenze, che potessero alla giornata succedere. Però si dichiara, che tutti li signori suddetti s' intendano esser fautori, difensori del sacro monte, e partecipi di tutte le grazie, e privilegi concessi all'archiconfraternita di esso monte, come membri principali della medesima.

Capitolo II.

Del Giudice del sacro monte.

» Essendosi degnata la santa Memoria di Papa Benedetto XIV. con cedola di moto proprio segnata li 19. Ottobre dell' anno 1748. esibita negli atti del Ridolfi segretario di camera li 20. Novembre di detto anno, ed ammessa dalla piena camera il dì 27. dello stesso mese, dichiarare la competenza della giurisdizione privativa di monsignor tesoriere generale della reverenda Camera Apostolica pro tempore in tutte le cause civili, criminali, o miste del sacro monte tanto attive, quanto passive, ancorchè riguardassero l' interesse, o pregiudizio de' particolari, e che quello del detto sacro monte fosse unicamente secondario, e rimoto, con aver tolto a qualunque altro giudice, e tribunale, ancorchè collegiale della curia Romana, la giurisdizione di conoscere simili cause, anche sul riflesso di essere stato prescelto il detto sacro monte in depositario generale della reverenda Camera Apostolica, e dandogli inoltre le facoltà di riassumere da qualsivoglia giudice le cause suddetta dovrà perciò detto monsignor tesoriere generale pro tempore unicamente procedere nelle cause suddette anche sommariamente, *et de plano*, senza strepito, e figura di giudizio, e solamente considerata la verità del fatto, nel modo che vien disposto nella suddetta cedola di moto proprio.

Capitolo III.

Della congregazione generale.

» Per ben regolare i moltissimi, e gravi negozj, che continuamente occorrono nell'esercizio di questa opera pia tanto per le prestanze, quanto per gli depositi de' particolari, che si ricevono nel suo banco, si è istituita a principio una congregazione detta generale composta di quaranta deputati scelti nel modo, che si descriverà in appresso al Capitolo VIII. Ma essendo col tratto del tempo moltiplicati in grandissima quantità li negozj, in maniera, che non è più possibile il trattarli nella stessa congregazione generale, si è a questa surrogata la congregazione particolare detta anche ordinaria, la quale si raduna ogni otto giorni per trattare tutti li negozj del luogo pio, ed alla stessa, oltre gli offiziali, può intervenire ciascuno de' deputati, da quali è composta la congregazione generale, con voto decisivo ugualmente che gli offiziali. La congregazione generale dopo questo stabilimento introdotto dalla pratica, che in questi nuovi statuti si approva, e conferma, non si raduna più che una volta l'anno; e però la stessa dovrà tenersi secondo il solito, nel principio dell' anno nuovo il più presto che sarà comodo ai signori provvisori. Quando si dovrà radunare, si congregherà nel palazzo del sacro monte, e nella solita stanza, intimati prima li signori Senatore, Conservatori, e Priore de' Caporioni, come altresì tutti li deputati, che compongono la stessa congregazione. Nella detta stanza sederà sotto il baldacchino il detto magistrato ed ai lati del medesimo, sotto lo stesso baldacchino in sedie eguali li signori provvisori. Dai computisti dei prestiti, e de' depositi si leggeranno i bilanci degli uni, e degli altri per rappresentare ai signori congregati lo stato del sacro monte. In seguito dal

» segretario si leggerà la lista degli offiziali, e deputati, e si terminerà la » detta congregazione generale, senza » trattare in essa verun altro interesse » del sacro monte.

Capitolo IV.

Della congregazione particolare, detta ordinaria.

» La congregazione particolare, » o sia ordinaria era composta de' soli offiziali; cioè di quattro provvisori, il primo de' quali di presente è » monsignor tesoriere della reverenda » Camera Apostolica di due sindaci dei » prestiti, di due altri de' depositi, di » otto deputati ad assistere alle vendite » del sacro monte, di quattordici con» siglieri, e di un segretario. Ora per » l' accresciuta mole degli affari si è » introdotto e di nuovo si stabilisce coi » presenti statuti che oltre li quattro » provvisori suddetti vi debbano essere » quattro sindaci dei prestiti, quattro » sindaci de' depositi, il deputato ar» chivista, due deputati visitatori del» le custodie, due deputati alle liti, » due deputati fabbriceri, due deputa» ti alla vendita particolare de' pegni de» liberati agli stimatori, come si dirà » nel Capitolo **XXXVI**, ed il deputato » segretario; e per la vendita ordina» ria de' pegni vi assisteranno non più » otto in giro, ma tutti li quaranta » deputati nel modo che dirassi in ap» presso. Oltre tutti li suddetti offiziali » potrà intervenire alla congregazione » ordinaria ciascuno de' quaranta depu» tati con voto decisivo, come si è detto » di sopra, ed a quest' effetto dovran» no tutti intimarsi per ogni congrega» zione. Ed essendo in tal modo stabi» lito, che tutti li deputati che com» pongono la congregazione generale » possono intervenire a dare il voto in » questa particolare, non è più neces» sario, che gli affari si portino alla » congregazione generale, ma potranno » tutti consultarsi, e deliberarsi nella » particolare e ordinaria.

Capiolo V.

Del modo di trattare, e spedire li negozj nella congregazione particolare, detta ordinaria.

» La congregazione particolare, » o sia ordinaria si terrà secondo il so» lito nel lunedì di ciascuna settimana, » o nel giorno seguente, quando il lu» nedì fosse impedito, ad arbitrio de' » provvisori. Dovrà tenersi dopo la mes» sa detta dal cappellano nella cappel» la, dalla quale trasferiti li provviso» ri, offiziali, e deputati nella camera » della congregazione, e letta la solita » orazione del prelato provvisore, o in » sua assenza dal provvisore maggiore » di età, o da altri di commissione, » sederanno con quest'ordine. Il primo » provvisore sederà nella sedia di mez» zo a mano dritta delle quattro sedie, » poste a capo della stanza; l'altro prov» visore di età più vecchio a mano si» nistra accanto al prelato; e gli altri » due provvisori nelle altre due sedie, » seguendo sempre l'ordine della mag» giore età. Il segretario sederà da un » capo della tavola, che stà collocata » avanti ai provvisori. Gli altri offiziali, » e deputati sederanno alla rinfusa, e » senza verun ordine ne' banconi posti » nè lati della stanza medesima. Il pro» curatore, che non entra nel principio » della congregazione ma quando si » chiama alle occorrenze tutte le volte » che entrerà, non sederà, ma si trat» terrà vicino ai provvisori per maggior » commodo di riferire, e rispondere » sopra quanto sarà interrogato. Occor» rendo riferirà le determinazioni della » congregazione straordinaria, della qua» le si parlerà in appresso, per averne » l'approvazione, e farne in essa con» gregazione ordinaria gli opportuni de» creti, quando restino approvate; e » poi potrà licenziarsi. Da uno de' prov» visori, o da respettivi sindaci, a cui » fosse ordinato, si leggeranno li due » bilanci; che daranno li computisti dei » denari entrati, ed usciti nella prece» dente settimana, e si dovrà conside» rare lo stato del monte per provve» dere ad ogni occorrenza. Sarà incom» benza della medesima l' ordinare il » pagamento delle mercedi, e la soddi» sfazione dei creditori, porre e levare » i ministri, fare ogni sorta di con» tratti, trattare e risolvere ogni, e qua» lunque interesse, ed affare del luogo » pio, e potrà e dovrà operare tutto » quello che può, e deve fare un buon » tutore, e padre di famiglia. Potrà gra» tificare moderatamente i ministri, e » benemeriti, far pagare secondo il so» lito le mance del natale, e far os» servare ancora l' usanza lodevole di » mandare la candela a Nostro Signore, » ai signori provvisori, offiziali, depu» tati, e ministri del monte, secondo » il solito, nel giorno della purificazio-

» ne della B. Vergine. Dopo letti i bilanci, il primo provvisore proporrà quello, che occorrerà in servizio del monte, di mano in mano gli altri provvisori, ed offiziali proporranno quello che loro parimenti occorrerà, e il segretario ricorderà le cose ordinate nella precedente congregazione, acciocchè se ne sappia il successo, e se non saranno eseguite, se ne procuri l'esecuzione. Nelle cose dubbie, quando sembrerà alla congregazione, che per la loro importanza sia bene il sentire il voto di ciascuno, li congregati per ordine diranno il parer loro sinceramente secondo la propria coscienza, e mentre parlerà quegli a cui tocca, non dovranno altri interromperlo, ma aspetterà ognuno di parlare a suo tempo e luogo. Se poi verrà a scorgersi molta varietà nelle opinioni, o che la consulta del caso ricerchi segretezza, o che possa dubitarsi della sincerità de' voti palesi, in tal caso senza entrare in disputo e contrasti, dovrà rimettersi la risoluzione a voti segreti colle palle bianche, e nere intendendosi sempre la bianca inclusiva, e la nera esclusiva del partito, e che il maggior numero vinca il minore. Inoltre si dovrà far correre il bussolo sopra la determinazioni da farsi, quando venga costantemente richiesto de due de' congregati. Quando nella congregazione si tratterà d'interessi di alcuno degli offiziali presenti, e de' loro stretti parenti, dovrà l'interessato uscire dalla congregazione sudetta, convenendo, che la risoluzione venga presa in assenza di lui. E perchè spesso avviene, che in congregazione intervengano in piccol numero gli offiziali, e deputati, acciocchè i negozj non patiscano dilazione si dichiara, che essendovi due de' provvisori, due offiziali, e quattro altri deputati, si avrà per intero, e compito il numero della congregazione e che tutto quello che questi otto risolveranno, sarà valido, e fermo, come risoluto da tutta la congregazione. Queste risoluzioni dovranno notarsi dal segretario nel libro delle congregazioni come più diffusamente si dirà nel capitolo dell' offizio del segretario, e li congregati dovranno tener segreto, e non palesare ad altri quanto si tratta d'importante in congregazione, sotto pena di essere esclusi dall'offizio nel caso di notabili, e frequenti mancanze, e contravenzioni a questo decreto. Oltre a ciò si farà l'estrazione dei deputati alle vendite della corrente settimana, e poi si darà udienza, a chi la ricerca, procurando di soddisfare ciascuno con carità; e finalmente recitata l'orazione solita recitarsi in fine della congregazione, ognuno si licenzierà.

Capitolo VI.

Del modo di trattare i negozj nella congregazione particolare detta straordinaria.

» Essendo moltiplicati i negozj del sacro monte in grandissima quantità, è stato necessario l'introdurre una congregazione più ristretta, che si denomina, straordinaria nella quale vengono esaminati particolarmente gl'interessi del sacro monte, e si attende specialmente alla più sollecita sbrigazione delle liti, e dell'esazione de' nomi de' debitori. Tutto quello che viene consultato in questa congregazione ristretta, si deve riferire alla congregazione particolare ordinaria, perchè essa sola ha la facoltà di risolvere tutto quello, che viene determinato nella straordinaria, specialmente se sono cose di qualche peso, e importanza. Ai provvisori appartiene di radunare questa congregazione particolare straordinaria, e dovranno immancabilmente convocarla alternatamente colla particolare ordinaria, con questa vicenda, che si facciano due ordinarie di seguito, e la terza sarà la straordinaria; e a questo fine, che non si negligenti, ne s'interrompa per lungo tempo il corso delle liti, e l'esazione dei debitori. Sarà inoltre in libertà de' provvisori il convocare anche più spesso la congregazione straordinaria per que' casi, ne' quali giudicheranno, che convenga il farlo per lo miglior servizio del luogo pio. La congregazione straordinaria è composta di tutto gli offiziali, e fuori di questi non v'interviene alcun'altro deputato, e s'intima nel modo stesso, che si pratica per l'ordinaria, coll'individuare però nel solito bollettino, che la congregazione da tenersi è la straordinaria. Si deve tenere dal segretario un libro a parte, in cui si registrino tutti gli affari, che si trattano in questa congregazione.

Capitolo VII.

Dell' elezione degl' imbossolatori per fare gli offiziali.

» Nell' intimazione della prima » congregazione ordinaria, che si dovrà » fare nel mese di Decembre, il se- » gretario deve aver cura di fare ag- » giungere nel bollettino, che in essa » congregazione si faranno gl'imbosso- » latori. In questa congregazione, spe- » diti che saranno gli altri negozj per » tutti quegli offiziali, o deputati so- » lamente, che saranno presenti nella » medesima, eccettuati li soli provvi- » sori, e segretario, che non s'imbos- » solano, si farà correre il bossolo ad » uno ad uno a voti segreti di palle » bianche, e nere ed i provvisori rac- » coglieranno il numero delle bianche, » che avrà ciascuno, ed il segretario ne » farà nota in un foglio, e li sei che » avranno maggior numero di palle bian- » che relativamente agli altri deputati » presenti, ancorchè le stesse palle fos- » sero meno della metà, saranno im- » bossolatori dell' anno susseguente in- » sieme cogli attuali provvisori, e se- » gretario. E nel caso che fra quelli, » che avessero numero inferiore di pal- » le favorevoli, vi fosse uguaglianza di » voti per compire il numero di sei, » si dovranno questi far correre il bos- » solo di nuovo a voti segreti in concor- » renza tra loro, e quando tuttavia re- » stassero eguali si scriveranno i nomi » loro in bollettini, e cavati a sorte dal » bossolo per mano del primo provvi- » sore, li primi che usciranno, saran- » no imbossolatori, sino al compimen- » to del numero di sei. Se poi saran- » no presenti in congregazione altri, che » sei deputati oltre li provvisori, e se- » gretario, questi dovranno deputarsi » per imbossolatori, acciocchè si possa » nella congregazione susseguente ve- » nire all'elezioni de' nuovi offiziali, la » quale è assolutamente nella seguente » congregazione, per non sconvolgere il » buon ordine e regolamento delle cose. » Se poi in questa congregazione inter- » verranno meno di sei, oltre li prov- » visori, e segretario, si differirà l'ele- » zione degl' imbossolatori alla susse- » guente congregazione, che dovrà in- » timarsi nella stessa maniera, se anche » in questa intervenissero meno di sei, » allora saranno eletti per imbossola- » tori tutti gl' intervenienti con tutte le » facoltà appartenenti a simile offizio, » e questi soli co' provvisori, e segre- » tario basteranno per l'elezione dei » nuovi offiziali.

Capitolo VIII.

Della conferma de' vecchi, ed elezione de' nuovi offiziali, e deputati.

» I provvisori, e segretario unita- » mente con gl' imbossolatori eletti di » nuovo, o con quelli di essi, che in- » terverranno alla susseguente congre- » gazione intimata per questo, dopo che » saranno spediti gli altri offiziali, e » deputati che fossero intervenuti, fa- » ranno la congregazione particolare fra » loro, ed il segretario avrà pronti in » un foglio i nomi di tutti gli offiziali » che avranno esercitato l'offizio per » l'anno che scade, e per ciascuno di » essi, eccettuato il prelato provvisore » che è sempre lo stesso, si farà cor- » rere il bossolo a voti segreti per la » conferma, la quale giammai non si » ammetterà a viva voce sotto pena di » nullità. Si deve sempre confermare » uno de' tre provisori laici, che stato » non sia confermato l' anno anteceden- » te, e non possono confermarsi gli » altri due. Si debbono pure conferma- » re un sindaco dei prestiti, un sinda- » co de' depositi, un deputato alla ven- » dita delle gioje deliberate agli stima- » tori, e tutti gli altri deputati posso- » no confermarsi ed escludersi, come » parerà alla congregazione, ed allora » saranno esclusi quando non avranno » palle favorevoli superiori alla metà. » Li due fabbricieri si elegeranno per » due anni passati i quali se ne confer- » merà uno per altri due anni, e l'al- » tro pure potrà confermarsi nel modo » detto di sopra. Per gli offiziali, che » necessariamente debbono confermarsi » raccolte le palle per ciascuno, come » si è detto nel capitolo precedente, » quegli che avrà più voti relativamen- » te agl' altri s' intenderà confermato nel » suo offizio, e gli eguali si ballotte- » ranno di nuovo e rimanendo tuttavia » eguali si estrarranno a sorte, come » sopra per compimento del numero » da confermarsi. Si verrà in seguito » all' elezione de' nuovi offiziali nel mo- » do seguente. Ciascuno dei suddetti » elettori potrà nominare uno e più sog- » getti per ciascun grado, ed offizio, » i nomi de' quali tutti saranno distin- » tamente posti dal segretario in un » foglio, e si ballotterà ciascuno nella » forma predetta, eseguendosi quanto » si è prescritto in rapporto alla con-

» ferma de' vecchi offiziali, che debbono confermarsi, di modo che chi avrà maggioranza di voti relativamente agli altri in ciaschedun grado fino al numero necessario, siano gli offiziali nuovi estratti per l'anno avvenire, e compito che sia il numero, i nomi di qualcuno de' prossimi inferiori di voti di ciascun grado, più o meno ad arbitrio di detta congregazione si noteranno dal segretario nel medesimo foglio de' nuovi offiziali, per valersene, quando taluno degli offiziali eletti non accettasse da principio, e nel progresso dell'anno mancasse, o fosse impedito. Potranno i medesimi imbossolatori esser nominati a qualunque offizio, ed anche gli offiziali dell'anno che scade, non confermati negli offizi loro, esser nominati, e ballottati ad altro offizio diverso per l'anno seguente. Ed a riserva de' provvisori gli altri offiziali minori potranno esser confermati una o più volte ne' medesimi offizi, ma delli tre provvisori quello, che sarà confermato, non lo potrà essere se non per una sola volta, e solamente per il secondo anno. Si dichiarano inabili ad essere offiziali que' deputati, che hanno età minore di venti anni, lite, debito, o altro interesse col sacro monte. Quando per la mancanza, o rinunzia di uno, o più deputati se ne dovrà riempire il luogo, nella stessa congregazione si procedera all' elezione de' nuovi, che dovranno scegliersi dall' ordine de' nobili, e che siano morigerati, e di buon nome, ed atti a prestare un buon servigio all' opera pia, e che non siano figliuoli, o fratelli di altri deputati, quando una evidente utilità dell' opera pia non esigesse altrimenti. Per la scelta de'nuovi deputati se ne farà la proposta, e ballottazione nel modo che si è prescritto per l' elezione, e ballottazione de' nuovi offiziali. Stabilita che sarà la conferma ed elezione degli offiziali, e nuovi deputati, il segretario ne stenderà il foglio in polito, e ritenendo l' originale presso di sè, ne darà copia al deputato archivista per conservarlo in archivio segreto. Lo stesso segretario darà inoltre la lista de' nuovi uffiziali al mandatario acciocchè lo intimi a ciascuno. E se l'eletto per qualche motivo non accettasse, e dopo avere accettato gli sopragiungesse qualche impedimento, in maniera che non potesse, o non volesse esercitare l'offizio, quale perciò dimettesse, potrà la congregazione ordinaria, o surrogare uno di quelli descritti come sopra nel foglio del segretario, oppure venire all'elezione d'altro soggetto da farsi per bossolo e voti segreti, come si è disposto di sopra. Non potranno mai conferirsi offizj a' deputati, che ne abbiano alcun altro, ne per conferma, ne per elezione, e neppure per supplemento come sopra eccettuati i visitatori delle custodie, li deputati fabbriceri, e li deputati alla vendita delle gioje deliberate, i quali insieme a questa incombenza potranno esercitare anche qualche altro offizio, al quale fossero confermati o di nuovo eletti.

Capitolo IX.

Degli offiziali eletti di nuovo.

» Se alcuno degli offiziali per qualche impedimento non accettasse, e dopo avere accettato, non potesse, o non volesse attendere all' offizio, del che sarà sufficiente indizio, se per tre volte continue, senza leggittima causa, non comparirà nella congregazione ordinaria, dovranno i provvisori indagarne il vero, ed insinuare allo stesso offiziale, o deputato eletto di esercitare il suo offizio, e non giovando la convenienza fattagli, si procederà dalla congregazione ordinaria alla surrogazione di altro offiziale nella forma prescritta nell' antecedente capitolo VIII. Potranno li provvisori, se così stimeranno proprio per il buon servizio del sacro monte, coll' assenso però della congregazione ordinaria da prendersi non altrimenti, che per bossolo, e voti segreti, dar cura di qualche particolare interesse a chi loro parerà piu a proposito, ancorchè esercitasse qualche altro offizio, con appoggiare le rispettive incombenze alle persone a cio più idonee di qualsivoglia grado di offizio, giacchè è sempre bene, che agli offiziali si addossino simili cure, avendo però riguardo di gravare ciascuno con discrezione, e distribuire piu che potranno egualmente le fatiche. Se alcuni offiziali per maggior comodità, e miglior servigio del sacro monte volessero fra di loro permutare gli offizj, non lo potranno fare, se non con licenza della medesima congregazione, da darsi non altrimenti che per bossolo, e voti segreti.

CAPITOLO X.

Dell' estrazione degli assistenti alle vendite.

» Per distribuire le fatiche a tutti » gli offiziali, e deputati si ordina, che » il segretario tenga un bossolo per le » vendite nel quale imbossoli tanto i » provvisori, quanto gli offiziali, e tutti » i deputati. Da esso bossolo in ogni » congregazione ordinaria si caveranno » tanti assistenti, quanti saranno necessarj » per gli giorni che si dovrà » vendere in quella settimana, compreso » anche il giorno della seguente congregazione » ordinaria, in forma però, » che vendendosi mattina e giorno, debbano » esser due i deputati da estraersi » per ciascun giorno, acciocchè uno » assista la mattina, e l'altro il dopo » pranzo, ed alla detta congregazione » ordinaria potrà intervenire anche quello » della vendita, cominciando prima » la medesima, e proseguendola dopo » la congregazione, benchè sarà » per lo più di miglior servizio dell' » opera pia l'attendere continuamente » alla vendita, quando non abbia qualche » rilevante motivo d' intervenire alla » congregazione. Il bollettino dell' » estratto si lacererà, e non si riporrà » nel bossolo, nè veruno degli estratti » potrà rifiutare il carico, ma potrà bene » permutare la giornata d' accordo » con un' altro degli estratti. Il bollettino » del nome di quegli che fosse leggittimamente » impedito, si riporrà nel » bossolo, e finito il bossolo si dovrà rinnovare. » Il segretario noterà nel libro » delle congregazioni detta estrazione, » e per mezzo del mandatario ne darà » poliza stampata di avviso a ciascuno » degli estratti, li quali per carità procureranno » di non mancare d' intervenirvi » alle ore debite, ed assistervi » per loro stessi, e di operare con ogni » attenzione acciocchè le vendite siano » eseguite con quiete, ed amorevolezza, » e si osservi quanto circa di esse viene » prescritto nel suo capitolo, e quando » sopravvenisse ad alcuno qualche impedimento, » per cui non potesse assistere » nel giorno destinato, farà almeno, » che un altro deputato assista » per lui. Deve inoltre il segretario dar » nota di detti assistenti alle vendite » estratti al medesimo mandatario, il » quale la dovrà affigere nella sala dei » prestiti, e vi si dovrà conservare sempre » affissa fino alla seguente congregazione.

CAPITOLO XI.

Dell' offizio, e potestà de' provvisori.

» Tengono i quattro provvisori il » primo luogo tra gli altri offiziali, ed il » prelato è trà di loro il principale, che » sederà nel primo luogo, e dopo di lui » gli altri tre provvisori, precedendo » sempre il maggiore di età agli altri. » Dovrà il provvisore maggiore di età » ritenere la chiave della stanza de' cassoni, » e dell' armario di ferro esistente » nella medesima, ove si custodiscono » le chiavi de' cassoni suddetti. Debbono » i provvisori aver cura generale » di tutti li negozj, e sopraintendere » non solo ai ministri, ma anche agli » offiziali, e deputati, e fare tutte quelle » cose, che concernono l' utile aumento, » e buon regolamento del monte, » con il consenso però della congregazione » ordinaria. Sarà offizio loro » particolare il determinare le congregazioni » straordinarie, e le ordinarie, » e farle intimare a quell' ora, che loro » parerà propria, e da quel provvisore, » che terrà il primo luogo, si reciterà » l' orazione prima di principiare la » congregazione, e l'altra in fine di essa, » e letti che saranno i rispettivi bilanci » del monte dei prestiti, e banco » de' depositi dal rispettivo sindaco » maggiore di età, che interverrà in essa » congregazione, proporranno le materie, » che si avranno da trattare, ricercando » i voti palesi, o segreti degli » altri offiziali e deputati, come meglio » giudicheranno espediente, eccettuati » però gli affari, per cui si ordina » ne' presenti statuti, che la risoluzione » si faccia a voti segreti, ed anche » quando venga almeno da due » deputati richiesto il bossolo. Faranno » eseguire quanto sarà stato risoluto, e » nelle cose gravi, e di maggior conseguenza » quando lo giudichino necessario, » per mezzo del prelato provvisore » se ne sentirà l'oracolo del Papa » che dal medesimo prelato provvisore » si riferirà poi nella seguente congregazione. » Faranno estrarre dal bossolo » li deputati assistenti alle vendite nella » forma prescritta nel capitolo X. Se » accaderà negozio particolare, che esigesse » d' incaricarne a parte qualche » deputato, il potranno fare sempre però » col consenso della congregazione » nel modo prescritto di sopra, e preferendo » quasi sempre gli offiziali agli » altri semplici deputati, i quali volentieri, » e con carità dovranno ac-

» cettare la deputazione. Non potranno » contravvenire a quanto sarà stato de- » cretato in congregazione dalla maggior » parte, nemmeno concludere, e stabi- » lire negozio alcuno senza partecipa- » zione ed ordine di essa congregazio- » ne. Sottoscriveranno almeno due di » loro li mandati de' denari, che si pa- » gano per il monte. Le cedole però » de' depositi giudiziali basterà, che » siano sottorcritte da un solo provvi- » sore, e firmate col sigillo del monte. » Sarà loro pensiere che gli statuti si » osservino inviolabilmente, ed acco- » moderanno le differenze, che potes- » sero nascere fra gli offiziali, e mi- » nistri, li quali dovranno acquietarsi » alla loro dichiarazione. Daranno le » risposte delle risoluzioni a coloro, che » vengono all' udienza in congregazione. » Avvertiranno di non sottoscrivere al- » cun mandato di pagamento di con- » ti, saldo, ed altro, se non sarà pri- » ma loro esibito il fiat mandatum sot- » toscritto da quel deputato a quel ne- » gozio, e neppure li mandati de' sa- » lariati, se prima non sarà stato loro » esibito il fiat mandatum sottoscritto » da uno de' sindaci dei prestiti. Ter- » minata la congregazione ordinaria si » porteranno nella cassa del banco de' » depositi, ed ivi rivedranno il conto » della settimana antecedente al cas- » siere, secondo il resto del di lui de- » bito, che dal computista di esso ban- » co si forma, e secondo il bilancio » fatto nel sabato antecedente, rincon- » trando li recapiti, che esso cassiere » esibirà tanto nel banco di santo Spi- » rito, quanto di quelli del sacro mon- » te, come anche de' contanti, che so- » no restati nelle di lui mani. Avverti- » ranno di non abbonar mai al mede- » simo alcun' ordine, o mandato diret- » to al banco di santo Spirito, o altro » banchiere che esso cassiere volesse » esibire di qualsisia soggetto, o perso- » naggio mai fosse, ma solamente de' » contanti, cedole del banco di santo » Spirito, e del sacro monte, non per- » mettendosi altri ricapiti, giustifica- » zioni, e biglietti, che li sopradescrit- » ti. Rincontreranno le dette cedole con » il cartolaro, ove sono descritte, rin- » contrando, e risommando le mede- » sime con la somma alla quale si di- » rà, che ascendano, ad effetto di far- » ne un giusto, e doveroso rincontro. » Lasceranno, preso un tal conto, nel- » le mani di esso cassiere tutti que' » contanti di ogni specie, che appres- » so a poco potranno essergli necessa- » rj, e bisognevoli in quella settimana » tanto per servizio di esso banco, quan- » to per servizio del sacro monte dei » prestiti, e non bastando fra la setti- » mana dovrà il primo provvisore pren- » dersi l' incomodo di tornare con le » chiavi per provvedere il medesimo cas- » siere del bisognevole, essendo impos- » sibile il prendere sempre giuste le mi- » sure sopra di questo. In oltre faranno » segnare nelli due piccoli libretti, che » contengono la somma di tutte il denaro » che si dice essere ne' cassoni, tanto » i denari, che vi pongono, che quel- » li che vi levano, i quali vengono de- » tratti dall' intera somma di quello che » vi è stato posto; e detti due libretti » si terranno uniti alle predette chiavi di » esso armario di ferro nella piccola cas- » settina che dovrà sempre stare pres- » so il primo provvisore secolare. Vi- » siteranno di tempo in tempo, termi- » nata la congregazione, li quattro mon- » ti dei prestiti, come anche la cassa, » computisteria, stime, e custodie di » essi, non solo perchè così porta la lo- » ro sopraintendenza, non ostante che » anche a detti luoghi v' invigilino i » sindaci, ed altri offiziali, ma spe- » cialmente per osservare se il pubblico » sia sbrigato interrogando que' mini- » stri, che sostengono dette cariche, » se hanno cosa alcuna da conferir lo- » ro, e che a medesimi spetti parteci- » parla, e con carità potranno ammo- » nir tutti a ben servire il sacro monte » loro padrone, ed il pubblico, essen- » do questo il loro preciso obbligo. In » oltre sarà loro peso, e cura d' invi- » gilare con attenzione alla depositeria » generale della rev. Camera Apostolica » unita al monte dalla santa memoria » di Papa Benedetto XIV. con suo chi- » rografo delli 13. Luglio dell'anno 1743 » esibito negli atti del Paoletti segreta- » rio di camera, con adempire a quanto » ai medesimi provvisori in esso pon- » tificio chirografo, viene ingiunto, e » con invigilare sopra i ministri della » medesima acciocchè adempiano alle » loro rispettive incombenze, ed accioc- » chè non nascono inconvenienti. Ri- » conosceranno li bilanci, e le casse » per impedire che non accadono fro- » di, e mancanze, facendo che dalla » congregazione si esigga dai suddetti » ministri quelle sicurezze in esso pon- » tificio chirografo prescritte. Dovranno » terminato ogni anno unitamente con » li sindaci del banco, quando sia in » ordine il computista della medesima » fare li sindacati di quell' anno, che

» è scorso, ed assistere alli medesimi » con la necessaria attenzione, ed il » tutto rincontrato con le giustificazio- » ni, sottoscriveranno li suddetti sinda- » ci, nel che dovranno usare una par- » ticolar diligenza, ne permetteranno, » che si prolunghi di molto la revisione » de' conti per sicurezza del monte, ac- » ciocchè possa riconoscersi in tempo » la buona, o cattiva amministrazione » di essa depositeria a fine di provve- » dervi. Dovranno immancabilmente in- » sieme co' sindaci rivedere almeno ogni » quindici giorni la cassa dei prestiti, » che sta presso il cassiere, per verifi- » care se realmente vi esista il contan- » te, ed altro, che deve esservi, a te- » nore de' soliti bilanci, che si portano » ogni settimana in congregazione, co- » me altresì li ricapiti, che giustifica- » no gli stessi bilanci.

Capitolo XII.

Dell' offizio, ed autorità de' sindaci de' prestiti.

» Attesa la creazione del quarto » monte ultimamente seguita si è dovu- » to accrescere a quattro il numero dei » sindaci dei prestiti, essendo la di lo- » ro speciale incombenza di sopraintén- » dere ed invigilare al buon regolamen- » to de' quattro monti. Sarà particolar » cura degl' imbossolatori, e della con- » gregazione ordinaria di prescegliere a » tal offizio li deputati più anziani, ac- » ciocchè abbiano piena pratica delle » operazioni, che si faccino in esso mon- » te. Procureranno i sindaci, che tutti i » ministri, e sotto ministri adempiano » puntualmente, ed esattamente le loro » incombenze, acciocchè il pubblico ne » abbia il suo servizio, e non resti il » sacro monte pregiudicato. A tal' ef- » fetto ammoniranno li medesimi di ri- » trovarsi tutti nel monte all' ora della » campana del collegio romano, nel qual » tempo principiano le operazioni dei » prestiti, prendendosi l' incomodo li » sindaci, o alcuno di loro d' interveni- » re anch' essi qualche volta alla detta » ora per vedere se i ministri sono pun- » tuali. E continuando le dette opera- » zioni la mattina sino al mezzo gior- » no, e la sera fino alle ore ventitre e » mezza potranno essi sindaci portar- » visi all' improvviso in diverse ore, an- » che per dar soggezione a chi opera, » ed acciocchè in caso di mancanza, o » vi provvedano provvisionalmente, o » ne facciano la relazione nella prima » congregazione. Inculcheranno ai mini- » stri d' esercitare il loro impiego con » amore e carità. Accommoderanno le » differenze che potessero insorgere tra » ministri, ed estranei nel tempo, e » per cagione delle operazioni nel mon- » te, e quando sia materia grave, o » non possano essi sopire le differenze » insorte rimetteranno il tutto alla con- » gregazione, e faranno anche arresta- » re chi crederanno che meriti di esser » punito per qualche eccesso, facendo- » ne avvisare il giudice criminale, ac- » ciocchè proceda contro il delinquente » con avanzarne successivamente la no- » tizia ai provvisori, e con farne poi » relazione nella prima congregazione. » Portandosi i sindaci al monte per la » caritatevole opera, di cui sono inca- » ricati, si porranno vicino allo stima- » tore degli ori, ed ordineranno in spe- » cie, che siano sbrigati prima degli » altri i pegni de'forestieri, come altresì » de' vecchj, o infermi, o povere don- » ne, cui potesse esser di grave incom- » modo l' esser trattenute. Passando da » un monte all' altro dovranno ordinare » ciò che crederanno proprio, ed espe- » diente, visitando anche tanto il banco » de' custodi, ove si restituiscono i pe- » gni, quanto de' sotto-cassieri, per ri- » conoscere se siano sollecitamente sbri- » gate le persone che vi concorrono. Vi- » siteranno parimenti la stanza del com- » putista, e la computisteria, e la cas- » sa, tenendo in tal guisa in soggezio- » ne i ministri, e sotto ministri, accioc- » chè ognuno faccia il suo dovere. Oc- » correndo qualche cosa per detto mon- » te de' prestiti, o facendosi qualche » istanza dai ministri de' medesimi, o » da altri, la congregazione ne rimette- » rà ai sindaci l' informazione, e del » tutto nella seguente congregazione or- » dinaria ne faranno la loro relazione » per prendersi sopra le respettive ma- » terie le necessarie determinazioni. Do- » vranno di tanto in tanto osservare i li- » bri del computista, che si denomina- » no de' prestiti, e riconoscere, se do- » po l' ultimo de' pegni scritti in cia- » schedun giorno gli stimatori si siano » sottoscritti; il che se non fosse segui- » to, dovranno subito ordinare agli stes- » si stimatori che vi facciano le suddette » sottoscrizioni, facendo sottoscrivere le » dette partite in loro presenza da' me- » desimi, senza pregiudizio delle pene » incorse per le seguite ommissioni, co- » me si prescrive al capitolo degli sti- » matori. E questo acciocchè si sappia » precisamente sotto la stima di quale

» dei quattro stimatori siasi fatta la pre-
» stanza sopra detti pegni giacchè non
» sempre il medesimo stimatore assiste
» allo stesso monte, ma si fanno pas-
» sare da un monte all' altro, secondo
» si è finora con profitto praticato, e
» si è di nuovo prescritto, e dovrà ri-
» guardare la sottoscrizione suddetta tan-
» to le stime dagli stimatori, fatte, co-
» me sopra, quanto quelle dei loro aju-
» tanti, che non solo restano a di loro
» carico, ma si hanno, e debbono avere
» come fatte direttamente dai medesimi.
» Riconosceranno in fine d'ogni trime-
» stre, se siasi fatto il rincontro de'
» suddetti libri de' prestiti, delle riscos-
» sioni, e vendite de' pegni dal com-
» putista, e dal nuovo ispettore, e se
» vi siano state fatto le solite sottoscri-
» zioni dal suddetto computista, ispet-
» tore, e custodi, e dal cassiere, co-
» me si ordina ne' loro rispettivi capi-
» toli. Per il rincontro e ristretto, de'
» bollettini de' pegni venduti, e pagati
» dal cassiere per darsene credito nel
» trimestre, osserveranno se si è pra-
» ticato puntualmente quello, che si è
» ordinato di nuovo, per darne un si-
» curo regolamento a simil capo di usci-
» ta. E potranno, farsi consegnare di
» nuovo, se lo giudicheranno opportu-
» no, la filza de' suddetti bollettini con
» il registro dal computista, ove quel-
» li sono notati: e sarà bene che tal-
» volta eglino stessi confrontino detto
» registro col libro delle vendite, e colli
» rispettivi bollettini, per così tenere
» in soggezione tutti li ministri, e
» l'ispettore medesimo delle scritture.
» Generalmente invigileranno sopra il
» nuovo ispettore delle scritture, ac-
» ciocchè adempia incessantemente, e
» pienamente a tutti gl'importantissimi
» suoi doveri, che vengono descritti nel
» di lui capitolo, e dovranno conside-
» rarlo per un di loro sostituto, e che
» sotto i di loro ordini, e direzione
» tenga in regola tutte le scritture, e
» libri che concernono l'opera dei pre-
» stiti. E' siccome dall'attento, ed esat-
» to servizio di un tal loro sostituto,
» ne deve provvenire la sicurezza dell'
» opera pia per questo suo principale
» dipartimento, ed il precludersi l'adi-
» to alle diverse fraudi, che si sono
» inventate, e commesse; così, se mai
» egli mancasse per inavvertenza, o
» trascuratezza al proprio dovere, li
» pregiudizj, che ne potrebbero nascer
» di nuovo al luogo pio, verrebbero
» ascritti in un tal modo ai sindaci,
» che non fossoro stati attenti ad esi-
» gere dal medesimo un puntuale, e
» pieno adempimento alla propria in-
» combenza. Dovranno inoltre venire
» anch'essi frequentemente osservando,
» se si adempiano i nuovi regolamen-
» ti dati alle scritture dei prestiti, se-
» condo vengono prescritti ne' loro ca-
» pitoli particolari, per così tenere in
» soggezione gli scrittori, e ministri,
» ed anche lo stesso ispettore, il qua-
» le facilmente cadrà in negligenza, se
» non in fraude, quando si vedrà li-
» bero d'ogni superiore osservazione e
» revisione al proprio operato. Sarà loro
» cura parimenti l'invigilare, che il sot-
» to computista adempia la sua incom-
» benza in fine di ciascun mese, di
» rincontrare, e sommare il ristretto
» fatto dallo scritturale in tutti i quat-
» tro libri dei prestiti di ciascuno de'quat-
» tro monti, con scrivere in lettere,
» ed in abbaco la collettiva del tutto,
» e con sottoscriversi dopo il ristretto,
» e che ciò sempre segua prima che si
» faccia il rincontro di essi dal compu-
» tista, e custodi, e se lo stesso abbia
» eseguito il detto sotto-computista in
» ogni trimestre. In oltre riconosceranno,
» se tanto in fine di ciascun mese,
» quanto in fine di ogni trimestre sì il
» computista, che li custodi abbiano
» fatto il rincontro, e sommati li ris-
» pettivi ristretti, con trascrivere le som-
» me tanto in lettere che in abaco, e
» siansi sottoscritti. Invigileranno, che
» gli otto ragguaglianti de' custodi, e
» li quattro del computista siano al pa-
» ri del loro ragguaglio, e che quello
» sia fatto con attenzione, e pulizia
» con avvertire detti ragguaglianti, che
» usino ogni diligenza ed accuratezza,
» ad osservino bene, che il numero,
» e moneta descritti nei libri della ven-
» dita, e riscossione concordino con il
» libro dei prestiti, inculcandosi a det-
» ti sindaci di fare di frequente una
» tale osservazione per tenere in sog-
» gezione li detti ragguaglianti accioc-
» chè non solo effettivamente facciano
» il ragguaglio del libro, ma inoltre
» sia fatto a dovere, assisteranno qual-
» che volta, e più spesso che sarà pos-
» sibile nel tempo, in cui dai raggua-
» glianti si fanno le liste dei pegni da
» vendersi, e ciò almeno una volta la
» settimana acciocchè le facciano secon-
» do l' ordine senza prendersi arbitrio
» veruno. E' perchè la congregazione
» ha le facoltà di prorogare per qualche
» tempo per giuste, e ragionevoli cau-
» se le vendite de' pegni, sarà perciò
» particolar cura de' sindaci di rincon-

» trare ogni settimana ciascuno nel suo » monte tutti i pegni arretrati non venduti, e portarne nota nella prima » congregazione, ad effetto di prendere quelle determinazioni, che alla medesima congregazione pareranno opportune, e non facendolo essi, lo deve fare immancabilmente il computista, come ri prescrive nel suo capitolo particolare. Assisteranno immancabilmente al sindacato delle custodie finite, subito che ne sarà scaduto il tempo e faranno racchiudere » nella stanza a parte in ciascuna custodia sotto chiave da loro ritenuta li pegni non ancora venduti dopo averli verificati, e descritti in un libro a ciò destiaato, in cui si scrittureranno » portandone, nota distinta in congregazione, quale dovrà leggersi per intiero. In caso di di morte, o mancanza di qualche custode, o di altro ministro faranno subito chiamare il procuratore del monte, e successivamente senza verun perdimento di tempo per mezzo del notaro del monte alla loro presenza faranno biffare, e sigillare le porte della custodia, cassa, ed ove crederanno proprio, regolando il tutto secondo la norma, che si darà dallo stesso procuratore, senza che in tale atto s'interpellino gli attergarj, o sicurtà del ministro, portando seco la necessaria sicurezza del monte, che un tale atto di cautela sia subito, e senza veruna dilazione eseguito, il che ridonda anche in vantaggio degli attergarj, e delle sicurtà, e ne avviseranno in seguito i provvisori, acciocchè da essi si faccia intimare la congregazione, e perchè si prendano quegli ulteriori provvedimenti, che alla medesima pareranno più espedienti per sicurezza del monte, e per il buon servizio de pubblico. Leggerano in ogni congregazione il bilancio formato dal computista dei prestiti; e almeno ogni quindici giorni insieme cò provvisori si porteranno dal cassiere, e rincontreranno, se veramente esiste presso il medesimo quella somma, della quale nel bilancio si costituisce debitore dal computista, prendendo alle occasioni quei provvedimenti, che ad essi pareranno proprj, per sicurezza, e maggior cautela del monte. Riferiranno poi il tutto nella prima congregazione, ed essendo cosa grave, e di rimarco, sarà cura de' provvisori, acciocchè, intimatasi la congregazione, si provveda all'occorrente. » Faranno fare a ciascun ministro un esatto inventario di tuttociò, che da medesimi si ritiene di pertinenza del monte sì per uso delle custodie, che delle proprie respettive abitazioni, quale sottoscritto dal rispettivo ministro consegneranno al deputato archivista per consegnarsi in archivio, non potendo, nè dovendo i ministri le dette robe presso i medesimi esistenti convertirle in altro uso, senza precisa licenza in scritto de' sindaci, o di alcuno di essi, se sarà cosa di poco momento, col qual caso dovrà farsene l'annotazione nel respettivo inventario di carattere di quel sindaco che ne avrà data la licenza in scritto, come sopra, sottoscrivendosi in esso nuovamente il ministro. In fine di ogni trimestre, faranno il sindacato al cassiere coll' assistenza del computista, ed ispettore delle scritture, rincontrando prima l'entrata, ed uscita di detto cassiere con la cassa descritta in libro mastro, con osservare se detto cassiere siasi in primo luogo dato debito del di lui resto nel precedente trimestre, e se abbia posto a suo debito tuttociò, che sarà stato passato in sue mani dall' esattore dei prestiti, ed ogni altra partita di suo debito, e specialmente tutto il denaro ricevuto dal banco de' depositi. Sottoscriverà regolarmento il primo di loro il fiat mandatum per gli conti delle spese (eccettuate però quelle delle fabbriche) e per altro pagamento, che occorresse di farsi ad effetto che in vigore del medesimo se ne sottoscriva l'ordine da' provvisori, che allora solo lo sottoscriveranno, quando vedranno unito all'ordine il fiat mandatum firmato da uno de' sindaci. Per gli conti poi degli artisti di fabbriche, o risarcimenti non potranno fare il fiat mandatum, essendosi data tale incombenza ai fabbricieri nel modo, che si dispone al loro capitolo. In fine di ciaschedun anno riconosceranno li piccoli ordini soliti trarsi al cassiere dall' archivista deputato, e che dal medesimo si pongono nella lista le spese minute, ed a norma dei medesimi nè sottoscriveranno il fiat mandatum, per rimborsarne detto cassiere con il respettivo ordine de' provvisori. Mancando qualche sotto ministro, e dovendosi perciò assumerne altro, avvertiranno in primo luogo, se la vacanza riguarda l'interesse di qualche ministro, come al medesimo addetto, e che si

» assuma a di lui rischio, e pericolo, » nel qual caso chiameranno detto mi» nistro, e gli proporranno quei sog» getti che crederanno abili ad eserci» tare una tale incombenza, avendo » riguardo, per quanto sia possibile all' » anzianità, la quale però mai dovrà » prevalere all' abilità de' soggetti per » l' esercizio di tal carica. In seguito » proporranno alla congregazione il sog» getto, che giudicheranno doversi tra» scegliere, e che sia di piacimento » del ministro, il quale non dovrà ri» cusare senza legittima causa veruno, » come si dirà nel capitolo XX. del » numero, e nome de' ministri. Dovrà » poi il ministro principale cautelarsi, » con esigere per istromento pubblico » da rogarsi dal notaro del sacro mon» te l' obbligo del suo sotto-ministro, » e quella sicurtà, che esige la carica, » nel che dovrà stare ciascun ministro » bene avvertito, mentre tutto il rischio » del sotto-ministro come a danno del » ministro, e non mai del monte, che » riconosce sempre per principale de» bitore il ministro principale, benchè » al monte competa contro ambidue » l'azione solidale esercibile ad arbitrio, » e beneplacito dello stesso monte. Ed » in quanto alle altre cariche subalter» ne o minori, che vacassero, parimen» ti detti sindaci trasceglieranno per » proporli in congregazione quelli, i » quali, avuto come sopra riguardo per » quanto si puote all' anzianità, li cre» deranno come sopra abili ad eserci» tarle, e del tutto ne faranno la loro » relazione nella prima congregazione, » la quale approvando la scelta de' sin» daci, resteranno li sotto-ministri am» messi, ed in caso diverso li detti sin» daci procederanno ad altra scelta fi» no a tanto, che dalla congregazione » vengano i sotto ministri approvati, e » destinati alle respettive incombenze. » Intorno all' ammettere li giovani so» prannumeri si regoleranno nel modo, » che vien disposto nel capitolo della » scelta de' soprannumeri.

Capitolo XIII.

Dell' offizio de' sindaci del banco de' depositi.

» È grandemente importante, che » al banco de' depositi sopraintendano » persone, che abbiano tutta la mag» gior pratica, e cognizione del mede» simo, e delle operazioni, che ivi si » fanno, acciocchè non meno resti spe» dito il pubblico, a di cui solo co» modo si tiene aperto; ma che inol» tre da' ministri non venga in cosa al» cuna pregiudicato. Dovrà pertanto la » congregazione degl'imbossolatori eleg» gere fra i tre sindaci de' depositi al» meno uno dei due provvisori non con» fermati, acciocchè attenda con gli al» tri ad una tale incombenza. Soprain» tenderanno essi sindaci ai ministri del » banco, della cassa, e dell' archivio » del medesimo, portandovisi qualche » volta in ore, e tempi diversi, per os» servare se si apra il banco alle ore » solite, e se ciascun ministro adem» pia il suo offizio, prendendo alle oc» casioni que' provvisionali temperamen» ti, che crederanno proprj per il buon » servizio del monte, e del pubblico, » e riferendo poi nella prima congre» gazione ciò, che sarà seguito meri» tevole di provvedimento. In somma » opereranno tuttociò, che può confe» rire al buon ordine del banco, ed » al servizio del pubblico ne' tempi frap» posti alle congregazioni. Sarà loro cu» ra l' invigilare, che l' archivista non » gravi nessuno nella mercede, che esi» ge dalle fedi delle partite de' libri esi» stenti nell' archivio del banco nè ec» ceda il prescritto nella tabella che si » terrà sempre affissa nel medesimo ar» chivio. In ogni congregazione legge» rà uno di essi il bilancio, che si for» ma dal computista, e riferiranno al» la congregazione tutto ciò, che loro » è stato dalla medesima rimesso ri» guardante il detto banco, e quello, » che per il buon ordine dello stesso » crederanno proprio rappresentare alla » detta congregazione. Potranno sospen» dere i ministri, e sotto-ministri in » caso di loro mancanza sino a tanto, che » non ne avranno data parte alla congre» gazione, che potrà licenziarli o prolun» garne la sospensione; il che non sarà » in facoltà de' sindaci senza la pre» cisa determinazione della congrega» zione; e nelle cose gravi potranno » anch'essi sindaci fare arrestare i mi» nistri, sotto-ministri, ed estranei, » quando lo credano necessario, pro» cedendo però in questa parte con som» ma prudenza, acciocchè non sia pre» giudiziale il rimedio del male, e ne » daranno parte subito ai provvisori, per » determinare insieme ciò che sarà espe» diente di fare. Nel principio del nuo» vo anno assisteranno al rendimento de' » conti della zecca insieme col com» putista, ed archivista del banco, per » verificarne ed approvarne colla loro

» sottoscrizione, le partite, ed il conteggio, e rincontrando il resto dell' effettivo, che si sarà consegnato alla zecca, sarà loro particolar cura, di rivedere di tempo in tempo tutte le scritture del banco specialmente del cassiere, e sotto-cassiere insieme coll' archivista, perchè le stesse scritture si ritengano bene ragguagliate, e pulite senza sbagli, ed errori, e generalmente invigileranno, che ciascheduno degli offiziali, e ministri addetti al servizio del banco adempiano a que' doveri, che a ciascheduno di loro sono stati ingiunti ne' loro capitoli particolari.

Capitolo XIV.

Dell'Offizio de' deputati alle vendite.

» Consiste quest' offizio in assistere alle vendite, che giornalmente si fanno nel palazzo del monte, e nel provvedere che i pegni si vendano senza fretta, e più che si possa a benefizio de' padroni di essi. Dovrà il deputato alla vendita notare di suo proprio pugno i nomi de' compratori, ed i pagamenti seguiti, ovvero le arre date nel libro intitolato = vendita de' signori deputati, = che dovrà essere approvato, e sottoscritto da lui in fine della sua vendita, scrivendo in lettere, e non in abbaco la quantità de' pegni venduti, e la somma ritratta, e poi sottoscrivendosi esso col proprio nome, e cognome; il che farà dopo che avrà veduto, e riconosciuto, che concordi con la nota, che ne farà il cassiere al suo libro. Procurerà, che non si faccia rumore tra gli oblatori, e sopirà le differenze, che nasceranno, e farà osservare tutto quello, che si dispone nel capitolo delle vendite. Potrà differirsi la vendita di qualche pegno fino alla seguente settimana per qualche legittima causa ad arbitrio di chi sarà deputato alla vendita, circa la quale non ne dovrà render conto a veruco. Invigilerà, perchè sempre stia affissa alla porta del palazzo del monte la tavoletta che avvisi il mese de' pegni, che si vendono con l'altro mese, che in appresso è per vendersi. Avvertirà il deputato, che ogni mattina della vendita tanto il computista, quanto il custode abbiano in ordine la lista de' pegni da vendersi, e la confronterà insieme col cassiere, per assicurarsi della loro uniformità, e che una non diversifichi dall'altra, e per togliere qualunque frode, che potesse farsi. Essendo molto profittevole per la più sollecita vendita de' pegni di notificare al pubblico quelli, che di mano in mano si vanno esponendo alla vendita; perciò in ciaschedun giorno destinato alla vendita si affiggerà la mattina per tempo sulla porta del palazzo del sacro monte una copia della lista de' pegni da vendersi in quella giornata. Nella medesima lista si dovranno solamente trascrivere tutte le robe in ciaschedun pegno contenute, e si avrà l' attenzione di specificarle diffusamente, senza però notare la prestanza data dal monte, ed unitamente alla stessa lista si affiggerà la tavoletta, che avvisi il pubblico, che in quel giorno si vende. E' perchè giudicasi affatto neccessaria l'affissione della lista suddetta acciocchè possa ciascuno aver notizia de' pegni, che saranno esposti alla vendita, ed offrirvi, dovrà il computista de' prestiti invigilare perche una tal lista sia fatta con tutta esattezza e venga immancabilmente affissa dalla persona a ciò destinata nel modo, e tempo di sopra prescritti. Il deputato poi alla vendita non avrà solamente cura di far osservare la presente ordinazione, ma userà di più una particolare attenzione, perchè le liste da affiggersi non si formino a capriccio del computista, o da altri; e perciò a tal' effetto confronterà, o farà confrontare da altri la lista affissa, e trovandola non conforme al vero, prenderà que' provvedimenti, che crederà proprj, procedendo anche alla sospensione dall' offizio di quegli, che avrà fatta la lista sino alla prima congregazione, della quale, o si prorogherà la detta sospensione, se lo crederà opportuno, o si licenzierà un tal ministro, o sotto-ministro, quando si riconosca, doloso, o che dopo la prima mancanza, o sospensione sia incorso di nuovo in simile errore. Pregiudica al sommo al buon ordine del monte, ed all'evacuazione delle custodie l'arretramento delle vendite, per mezzo delle quali escono i pegni dalla custodia, che vende, e si rivede più presto il conto al custode, al qual'effetto dalla congregazione si sono accresciute le vendite, che ora sogliono farsi anche in que' giorni, ne' quali prima non si facevano, secondo l'ordine stabilito nella tabella nuovamen-

» te formata. S'inculca però a ciascun » deputato estratto, di non mancare ad » una tale caritatevole opera, e d'intervenirvi immancabilmente all'ora prescritta, ed in caso di leggittimo impedimento dovrà pregare qualche altro deputato, acciocchè assista in suo » luogo alla vendita, nè senza il deputato estratto, o altro deputato, che » venisse ad assistere in sua vece, potrà » procedersi alla vendita de' pegni la » quale in caso che niuno v' intervenisse, dovrà differirsi.

Capitolo XV.

Dell' offizio di visitatore delle custodie.

» Per impedire, che i pegni non » vengano dolosamente sottratti dalle » custodie, si è creduto, che il migliore, e più facile provvedimento » sia quello di visitare frequentemente » le custodie suddette, a fine di verificare con tal mezzo l' esistenza de' » pegni nelle medesime. Si è quindi » istituito l'offizio de' visitatori delle custodie, l' incombenza de' quali sarà » di fare immancabilmente e continuamente una visita a ciascheduna delle » otto custodie per ogni mese. Li suddetti visitatori saranno in num. di due » da scegliersi per ogni due anni dalla » Santità di Nostro Signore fra i deputati della congregazione, giacchè esigendosi per un tal offizio, ch' è il » più utile, ed importante d' ogni altro » persone dotate in grado distinto di » senno, credito, autorità, ed attenzione, e zelo per fare esattamente il » proprio dovere, si giudica per una » scelta così necessaria più sicuro il » giudizio del principe, al quale più » che ad ogni altro deve stare a cuore » l' indennità di questa grand' opera pia, » che tanto interessa tutti i suoi sudditi. » Ciascuno di questi due deputati dovrà » visitare quattro custodie per ciascun » mese impiegandovi per cadauna almeno un' intiera mattina, principiando » immancabilmente dall' ora solita del » suono della campana, che dà principio a tutte le operazioni del monte, e continuando sino al mezzo » giorno. Ogni mese varieranno fra di » loro le custodie da visitarsi non con » metodo regolare, ma disordinatamente per tenere in maggior soggezione » i ministri. E talvolta potranno visitare piu spesso di una volta al mese » qualche custodia, o perchè il suo custode si sia reso sospetto o perchè sia » più piena di pegni, e potranno in tal » caso, se così vorranno, tralasciare di » visitare qualche altra custodia, che sia » scarsa di pegni, come sono quelle, » che vendono. E siccome non è possibile il poter rivedere tutti li pegni » di ciascuna custodia in un tempo così breve, il che se praticabile fosse » sarebbe il rimedio reale per un tanto » pericolo, così si contenteranno li deputati visitatori di fare un tal rincontro » nel modo che potranno, col farsi » esibire dai custodi or l'uno, or l'altro dei pegni, specialmente di ori, » o di argenti, o di altri che stanno » nella stanza degli ori, e li chiameranno gli stessi alla rinfusa secondo » loro suggerirà il proprio accorgimento. Visiteranno pure qualche volta li » pegni di armario, benchè si sia pienamente con nuovi regolamenti provveduto alla loro custodia, e talvolta » altresì li pegni di fagotti specialmente di valore, particolarmente quando » cadrà sospetto di qualche trafugazione, o alterazione de' medesimi. Per » eseguire poi una simile ricerca sarà » necessario che si facciano recare nella custodia il libro mastro de' prestiti, per poter chiamare con sicurezza » li pegni, che devono essere esistenti, » in custodia, li quali debbono esser » quelli, la di cui contropartita è vuota, » ed in bianco nel libro suddetto. Se » ritroveranno, che alcuno de' pegni da » loro domandati al custode non si rinvenga, ne conferiranno co' sindaci de' » prestiti per risolvere insieme, che giudizio se ne debba formare, e che » altre diligenze debbano praticarsi per » la sicurezza del luogo pio, o se il » pegno mancante sarà di molto valore, » o se si ritroverà, che molti nel manchino non tralasceranno di avvisarne » la congregazione, la quale non mancherà di dare con tutto il necessario » rigore li più risoluti provvedimenti a » tenore delle circostanze di ciaschedun » caso particolare, le quali talvolta potranno esiggere, che si venga ad una » visita generale di quella custodia, in » cui si saranno trovati li pegni mancanti, ed anche al pronto arresto del » custode per farlo in seguito punire a » tenore della nuova costituzione. Per » una tal visita si faranno assistere da » qualche ministro de' più anziani, e » accreditati del monte, sì per riceverne qualche ajuto, sì ancora perchè » vi sia un testimonio delle ritrovate » mancanze. In alcuna di queste visite, » s' impiegheranno li deputati visitatori

„ in fare esperimento, se le stime dei „ pegni siansi fatte a dovere, e però „ conducendo seco uno stimatore straniero probo, ed intelligente scelto da „ loro, faranno da lui stimare or l'uno, „ or l'altro pegno, senza manifestargli „ la somma della prestanza fatta dare „ dagli stimatori del luogo pio sopra i „ medesimi pegni, e nel caso, che in „ uno, o in due scoprissero una notabile alterazione di stima fatta dai suddetti stimatori dovranno proseguire a „ fare stimare dallo stimatore da loro „ condotto molti altri pegni per viepiù assicurarsi della fraude, o imperizia degli stimatori di casa, che „ avessero stimati gli stessi pegni in „ somme molto maggiori, la qual fraude scoperta ne daranno immediatamente parte alla congregazione, acciocchè proveda nel modo detto di „ sopra, ed anche quando giudicassero, „ che la cosa meritasse un immediato „ riparo coll' intelligenza di uno, o due „ sindaci potranno procedere a far eseguire l'arresto dello stimatore, per „ farlo poi punire dal giudice a tenore „ della nuova costituzione. Se nell'occasione di far queste visite si scorgerà dai deputati visitatori, che nei „ libri, che si faranno recare nelle custodie, vi è qualche mancanza, avranno l' autorità di punire li giovani scrittori, che avranno in questo mancato, o con multe in denaro, (il che „ potranno fare senza dipendenza della „ congregazione), o anche col dimetterli dal servizio del monte, se saranno scrittori d' inferior grado. E „ perchè preme moltissimo, che i due „ deputati visitatori eseguiscano questa „ tanto vantaggiosa, ed importante incombenza, con ogni loro esattezza, „ così dovranno tenersi due libri, ne' „ quali li ministri, che assisteranno a „ dette visite, attesteranno in scritto „ con giuramento, che il deputato visitatore ha fatta sotto il tal giorno la „ visita alla tale custodia, e vi è stato „ dalla tal' ora fino alla tal' altra, siccome sarà realmente accaduto. E questi due registri di somiglianti attestati dovranno poi leggersi pubblicamente nell' ultima congregazione dell'anno. Se li deputati visitatori non potranno per vera infermità o altra grave indispensabile causa fare le loro „ visite ai tempi prescritti, potranno „ surrogare in loro vece qualche altro „ deputato della congregazione, purchè „ l' impedimento non sia di luogo, e „ continuato tempo, nel qual caso si „ farà dalla congregazione simile surrogazione.

Capitolo XVI.

Dell' offizio del deputato archivista.

„ La principale incombenza del „ deputato archivista è quella di custodire que' libri, e scritture, che non „ servono attualmente ai prestiti, e lo „ spoglio del libro del banco, e tutt' „ altro che si dirà in appresso. Terrà „ presso di se le chiavi dell' archivio „ segreto, ed ivi farà esattamente conservare i libri mastri, giustificazioni, „ bolle, chirografi, le patenti de' luoghi di monte, o i libri de' decreti della congregazione già terminati, e tutt' „ altro, che suole riporsi in esso archivio, non consegnandone a veruno la „ chiave, se non che all' occorrenza a „ quel ministro, che dovrà ivi fare „ qualche ricerca. Interverrà al monte „ almeno due volte la settimana, ed in „ una tabella amovibile, da affiggersi „ di mano in mano alla porta, ove egli „ suole risiedere, farà scrivere i giorni, „ ed ore precise della settimana, ne' „ quali egli si porterà all'archivio, acciocchè possa ognuno, che ha bisogno di esser sentito per qualche affare, sapere il tempo, che deve portarsi a tal'effetto all'archivio. Assisteranno all'archivista due giovani della „ computisteria da scegliersi dal medesimo a suo arbitrio, avvertendo però „ di non levare dalla computisteria quelli, che abbiano impieghi tali, che „ non possano senza pregiudizio del „ buon servizio del monte prestare anche la loro assistenza all'archivio. Li „ detti due giovani avanti che venga „ l'archivista, faranno le dovute ricerche presso i custodi dei duplicati, fatti alle partite de' pegni da chi avesse „ perduto il bollettino del pegno, o che „ pretendesse a se spettare la roba impegnata da altri, e subito giunto l'archivista, li presenteranno al medesimo. Riconosciuti tutti i detti duplicati dall'archivista, li consegnirà ai predetti giovani, acciocche li registrino „ nel libro che a tal' effetto si ritiene „ nella stanza dell'archivista, consecutivamente dopo gli altri precedentemente registrati, avvertendoli di continuare la rubricatura de' numeri, che „ devono seguire, che segneranno anche nel duplicato per rinvenirlo all' „ occorrenza, e di lasciare di contro al „ detto registro de' duplicati il foglio in

» bianco, per contraporvi la restituzio- » ne dello stesso duplicato, notandovi il » giorno, anno, nome, cognome, pro- » fessione, e precisa abitazione di que- » gli, al quale si consegnerà la cartina » del duplicato, acciocchè venendo que- » gli, che ha fatto il pegno, a riscuo- » terlo, possa convenirlo avanti il giu- » dice del monte per la lacerazione di » esso duplicato, e per la libera resti- » tuzione del pegno, ovvero in caso » che fosse stato disimpegnato, o esat- » to il resto, agire contro il medesimo, » e sicurtà data, per conseguirne la sua » reintegrazione, se sarà di ragione, » giacchè nell' apporre il duplicato o » sia retineatur, si deve stare all'asser- » tiva di ciascuno, che lo richiede, do- » vendosene poi esaminare la validità » alle occorrenze dall'archivista, al giu- » dizio del quale se non vorranno le » parti acquietarsi, dovranno ricorrere » al giudice privativo del monte, il qua- » le se crederà doversi lacerare il du- » plicato, e ne farà decreto, con fede » autentica di tal decreto, riconosciuta » prima dal procuratore del monte, e » sottoscritta con il suo visa, si lacere- » rà il duplicato, facendosene notare la » lacerazione sotto la rispettiva partita, » e facendone porre nella filza la detta » giustificazione con il suo numero, per » conservarsi tra le altre in archivio. » Per maggior facilità di rinvenire i du- » plicati, li farà distribuire per anni, fa- » cendo formare un mazzo di essi in cia- » schedun anno. Quando si esibica all'ar- » chivista la cartina, o sia rincontro del » duplicato già fatto per ottenere la li- » cenza dal medesimo di riscuotere il » pegno, osserverà in primo luogo, se » sia scorso un anno dal giorno, che » fu fatto il pegno, mentre dentro det- » to tempo non si permette a veruno di » farne il disimpegno, anzi ciò espres- » samente si proibisce, ad effetto, che » in questo frattempo possa venirsi in » chiaro, se sussista quanto si è asserito » da chi ha fatto il duplicato. Passato » poi l'anno interrogherà chi esibisce il » rincontro, e gli farà delle ricerche an- » che sopra il pegno, e sue qualità, » ed assicuratosi in tal guisa che in ciò » non vi sia frode, quando gli si ri- » sponda a dovere, e sia quella stessa » persona, che ha fatto il duplicato, » potrà permettergliene il disimpegno, » facendo il solito rescritto in piè del » duplicato, (di cui ne lacererà il rin- » contro, o cartina) di dare la sicurtà » negli atti, ed a rischio del notaro del » monte, prefiggendosi all'effetto sud- » detto il termine di giorni quindici, » quali scorsi sarà di niun valore, e » come se non fosse stato fatto il du- » plicato ne più si avrà in considera- » zione facendone notare da giovani sot- » to la partita la restituzione del dupli- » cato con il giorno preciso in cui sarà » seguita. Potrà però l'archivista per giu- » ste, e legittime cause prorogare ad » altri dieci giorni, e non più, il detto » termine, annotandovi tal proroga a » tergo del duplicato, e sottoscrivendo- » si, facendo inoltre registrare tal pro- » roga nel libro sotto la stessa partita. » E perchè pur troppo sogliono in que- » sta parte commettersi delle frodi men- » tre più d' una volta gl' impegnanti » prendono da altri danari sopra i bol- » lettini de' pegni che lasciano presso il » creditore per di lui sicurezza, e poi » col pretesto che il bollettino suddetto » sia andato smarrito, o perduto fanno » il duplicato al loro pegno, perciò in » tali contingenze, che si portasse al » monte il creditore del padrone del » pegno, per riconoscere l'esistenza del » pegno medesimo, e facesse ricorso all' » archivista per il duplicato rinvenuto » alla partita, dovrà allora lo stesso » archivista far notare alla partita del » duplicato, che non si restituisca, nè » consegni senza sentire quella perso- » na, presso di cui esiste il bollet- » tino originale, nè si consegnerà in » appresso lo stesso duplicato senza » l' espresso consenso d' ambe le par- » ti, le differenze delle quali, quan- » do non possa egli sopire, rimetterà » al giudice del monte, per deter- » minare la controversia, nè senza suo » decreto, o mandato farà seguire la » restituzione del pegno, senza che » però intanto resti impedita la ven- » dita del pegno, se intanto venisse il » tempo, in cui ne cadesse la vendita, » che mai nè dall' archivista, nè dal » giudice potrà, o dovrà sospendersi per » non turbare il giro delle custodie, ed » intervetere il loro buon ordine, riser- » vandosi una tal facoltà alla sola con- » gregazione, della quale però ne farà un » uso discreto, provvedendo, che una ta- » le sospensione non impedisca la totale » evacuazione a tempo debito di ciascu- » na custodia, ad effetto che ogni cu- » stode renda un esatto conto di tutti » i pegni pervenuti in sue mani nel » solito giro della medesima, nè oltre- » passi, per quanto sia possibile il tem- » po a ciò destinato, e prefisso. Por- » tandosi qualche bollettino perduto al » monte da chi lo avesse trovato, lo

„ conserverà presso di se in archivio per „ restituirlo al padrone, il quale sopravvenendo per far ricerca del suo pegno „ e per apporvi il duplicato, gli farà „ tutte quelle ricerche, che crederà proprie per assicurarsi verisimilmente „ ch' egli sia il padrone del pegno. E „ quando dalle risposte lo possa credere „ tale, gli restituirà il bollettino originale. Fattosi poi qualche duplicato, „ per essersi il padrone del pegno, o „ chi lo ritenesse legittimamente, perduto il bollettino, o fosse stato questo rubato, e tentandosi da chi ha „ trovato, o rubato il bollettino per sè „ stesso, o per mezzo d' interposta persona il disimpegno, in tal caso deve „ il custode ritenere il bollettino, e far „ inoltre ritenere dal cassiere il denaro „ dato per lo disimpegno, per consegnarsi poi tanto il bollettino, che il „ denaro all'archivista, il quale non farà restituire il denaro a tali persone, „ dovendo esso restare a beneficio del „ monte in pena della frode, che si era „ tentata commettere, coll' usurpare la „ roba altrui, e col volere appropriarsi un pegno ad altri spettante, se pure dalle circostanze del fatto non si „ assicurasse con certezza, che la persona, che ha voluto riscuotere il pegno, sia immune da qualunque dolo, „ nel qual caso, se il denaro sarà della „ persona suddetta non dolosa, lo farà restituire alla medesima, ritenendo però sempre il bollettino, per restituirlo al padrone del pegno, che „ unirà al duplicato, e lo restituirà al „ padrone, che avrà fatto il duplicato, „ senza ingiungergli peso alcuno di dare la sicurta, ma facendone seguire „ la coerente annotazione nel libro dei „ duplicati ritenuto in archivio. Se poi „ il denaro sborsato per lo disimpegno „ non spettasse a chi avesse portato il „ bollettino per fare il disimpegno, ma „ a quegli che avesse trovato, o rubato „ il bollettino, anche in tal caso non „ restituirà nè il bollettino, nè il denaro, punendosi in tal guisa la frode „ di chi ha delinquito. Portandosi qualche bollettino all'archivista da persona, che asserisse d'averlo trovato, ovvero consegnandosi alli custodi, dovranno questi in tal caso esibirlo all' „ archivista il quale farà riconoscere, „ se vi è il duplicato, e quando non „ vi fosse, farà scrivere nella partita del „ libro del custode le parole, bollettino „ originale in archivio, tenendo un libro a parte a tall' effetto con la numerazione delle partite corrispondenti „ al numero della filza, in cui farà porre detti bollettini, e con lasciarvi lo „ spazio in ciascuna partita, per annotarvi la restituzione fattane al padrone ne' casi che occorreranno, il quale „ sopravvenendo sarà interrogato dall' „ archivista di tutto ciò, che stimerà „ proprio, per assicurarsi moralmente „ al possibile d' esser egli il padrone „ del pegno, mentre non rispondendo „ a dovere, non dovrà restituirgli il „ bollettino sino a tanto, che non avrà „ soddisfatto a quanto giudicherà necessario per verificarne la pertinenza. „ Che se intanto, prima che si richiedesse dal padrone, venisse il tempo „ della vendita del pegno, questa non „ si dovrà mai ritardare, ma solo al „ padrone, che si crederà tale, resterà „ il diritto d' esigere il resto, cioè quella ulteriore somma ritratta nella vendita, che oltre la prestanza data dal „ monte, e gli utili, quando il pegno „ fosse ad essi soggetto, restasse a beneficio del padrone del pegno, nel „ qual caso l'archivista osserverà quanto circa la restituzione del bollettino „ al padrone si è disopra avvertito, ed „ ingiunto. Se poi si riconoscerà esservi „ il duplicato, allora unirà il bollettino „ originale al duplicato, con notarlo nel „ libro de' duplicati, e venendo il padrone che ha fatto il duplicato, lo restituirà al medesimo unitamente col duplicato, senza che però gl'ingiunga peso alcuno di sicurtà conforme si è di „ sopra ordinato in quanto ai bollettini „ perduti, o rubati ed arretrati dal custode. Può anche l'archivista in qualche „ caso far consegnare il pegno col solo „ duplicato, se fosse stato fatto a nome di „ qualche persona di riguardo, o da altri per essa senza esprimere il nome, „ ma che tal persona, che ha fatto il „ duplicato asserisca a quella spettare, „ mentre allora potrà l'archivista restituirlo a detto personaggio con sua „ precisa ricevuta, per rinnovarsi, o „ disimpegnarsi, come più le parerà, „ facendolo sottorcrivere anche dal computista dei prestiti, il quale lo noterà „ e registrerà nel libretto ove si notano „ le sicurtà, che si danno a rischio del „ notaro del monte per gli atti di lui, „ dovendo esso computista, nel registrarlo, indicarvi con ricevuta di „ chi è stata fatta la rinnovazione, o „ il disimpegno. E tali ricevuti, che „ in questi casi si faranno, avranno „ in sè l' obbligo di chi l' avrà fatta, „ di liberare il monte da qualsivoglia „ molestia, che potesse mai inferirsegli

» per la restituzione, o rinnovazione di » tal pegno, restando a ciò sempre ob» bligata direttamente la persona, o per» sone suddette, non essendo giusto, » che il monte assuma veruna lite in » cose che non riguardano il suo inte» resse, ma de' soli particolari. Avver» tirà pertanto l'archivista di far segui» re la restituzione, o rinnovazione de' » pegni suddetti colla ricevuta come so» pra, quando li pegni non siano di » somma riguardevole; ma quando, o » per ragione della prestanza, ovvero » per il valore della cosa impegnata » fosse il pegno di qualche considera» zione, allora non si prenderà verun » arbitrio per qualsivoglia causa, o ra» gione, e ne rimetterà l'istanza alla » congregazione ordinaria, dalla quale » se ne farà decreto da porsi nella fil» za delle giustificazioni, consegnerà il » duplicato con la sola ricevuta, come » sopra, e senza verun peso di sicurtà. » Ed una simile consegna del duplica» to con sola ricevuta, e senza sicurtà » farà alli custodi nelle contigenze che » possono accadere, d'essersi dalli me» desimi smarriti in custodia i bollettini » ad essi esebiti per rinnovarli, o ri» scuoterli, nel qual caso, a richiesta » de custodi facendosi il duplicato, si » restituirà questo a medesimi con la » sola di loro ricevuta, e si osserverà » in ciò quanto sopra si è disposto per » rapporto ai duplicati, che si restitui» scono senza ricevuta, e dovrà sempre » il custode, che avrà fatta la ricevuta, » stare avanti al monte in qualunque » caso, e liberarlo da qualsivoglia mo» lestia, che potesse a detto sacro mon» te inferirsi. Che se dopo seguita la » riscossione, o rinnovazione del pegno » si rinvenisse il bollettino originale, » dovrà esso custode portarlo immedia» tamente all'archivista, che lo lacererà, » avendo il medesimo già avuto il suo » effetto, mediante il duplicato, che » ha supplito le veci di detto bolletti» no originale smarrito. Tutto il dena» ro, che perverrà in mano dell'archi» vista proveniente da chi ha tentato con » frode di disimpegnare i pegni non » suoi, si terrà a parte a disposizione » dell'archivista dal cassiere de' presti» ti, al quale lo stesso archivista lo » consegnerà di mano in mano ritenen» do un libretto, in cui farà segnare » tutte le somme, che consegnerà a » detto cassiere, ove si descriverà il tut» to per dare, ed avere, cioè dando » debito al cassiere di tutte le partite » che per tal causa passeranno in sue » mani, e credito respettivamente di » quelle somme, che per ordine dell' » archivista restituirà. L'archivista farà » notare le partite dell'avere da uno de' » giovani che gli assistono in archivio, » coll'individuazione del giorno, mese, » ed anno, in cui dal cassiere ne sa» rà stata fatta d'ordine dell' archivista » la restituzione ne' casi sopra indivi» duati. Se poi all' archivista saranno » portati dal cassiere bollettini trattenu» ti dalli suoi ajutanti per motivo del » duplicato le parole, = Vi è il bollet» tino originale =, e lo farà porre do» po il di lui duplicato, regolandosi » nella restituzione, come si è di so» pra prescritto. Ttrattenendosi da' cu» stodi li bollettini recati per la riscos» sione, quando dubitano, che non sie» no di proprietà di chi li reca, i bol» lettini trattenuti in tal caso si conse» gneranno dai custodi subito al fine di » ogni operazione al computista, e li » descriveranno essi nel giornale, che » si terrà di queste consegne dal com» putista medesimo. Il sotto-cassiere » poi descriverà in libretto a parte il » denaro, che secondo il costume avrà » ritenuto, e subito dopo l' operazione » lo recherà al cassiere, o suo giovane, » che dovrà tenerne cassa, e conto a » parte in un giornale consimile, che » riterrà appresso di se, nel quale gli » stessi sotto-cassieri annoteranno le res» pettive consegne coll' individuazione » per qual bollettino, e pegno, siasi » ritenuto il denaro, che si consegna. » Di tali particolari consegne dovrà il » cassiere, o suo giovane mandarne su» bito nota distinta al computista, ac» ciocchè confrontando le descrizioni » dei bollettini, e denaro, possa veni» re in chiaro, se siasi dato giusto con» to dal custode di tutti li bollettini ri» tenuti. Recandosi poi il denaro ritrat» to per tali bollettini trattenuti imme» diatamente in mano del cassiere, non » sarà più necessario, che i sotto-cas» sieri lo descrivano nel loro giornale » sotto il titolo = di crescita = . Dovrà » il deputato archivista rivedere di fre» quente questi giornali, e farne il con» teggio per ritirare presso di se li sud» detti bollettini, e per farne passare » in cassa generale sotto una sola par» tita il denaro ritratto per gli mede» simi bollettini. Non farà mai estrarre » dall'archivio libro, o scrittura veru» na di qualsivoglia specie, senza il » preventivo decreto della congrega» zione ordinaria, e senza la ricevu» ta di quegli a cui si farà la consegna,

» da porsi in calce della fede di detto » decreto, che conserverà in archivio » sino a tanto, che non gli sarà riportato ciò che avrà consegnato, ed allora lacererà la detta ricevuta, e decreto. Potrà però in caso di decisa urgenza fare la consegna con ritrarne » ricevuta anche senza decreto della congregazione, quando l' affare non portasse dilazione; ma nella prima congregazione dovrà riferire l' occorso, » e notificare alla medesima ciò, che » avrà consegnato, procurando più presto che sia possibile, che il tutto sia » riportato in archivio. Non farà porre » in archivio verun libro mastro, che » non sia terminato, e non siane fatto lo spoglio, e riportato questo nel » libro mastro seguente. Si farà consegnare ogni anno dal notaro del monte gl' istromenti originali delle sicurtà de' pegni riscossi con duplicati legati in protocollo, per conservarli in » archivio, e procurerà che il medesimo notaro registri nel libro degl' » istromenti, che si ritiene in archivio, » tutti gli altri istromenti, che riguardano l' interesse del monte, e che » ivi per copia pubblica debbono da » detto notaro trascriversi. Il che dal » notaro eseguitosi, conserverà detto libro in archivio, per farvi poi di mano » in mano registrare gli altri, ed avvertirà, che si registrino interamente, e non se ne tralasci veruno, consegnando altro libro all' effetto suddetto al notaro, quando uno di essi » libri d' istromenti sarà del tutto compito. Terminati i libri de' decreti, » tanto delle congregazioni ordinarie, » quanto delle straordinarie, se li farà » consegnare dal segretario, e li riporrà in archivio, qer ivi esattamente » conservarli, senza permettere a veruno che li veda, e rincontri, se non » per ordine della sola congregazione, » o nel caso che lo stesso archivista » avesse bisogno di rincontrare qualche » decreto, il che però farà alla sua presenza, acciocchè chi fa una tale ricerca non si prenda la libertà di vedere gli altri decreti. Quando da' sindaci dei prestiti non sia stato fatto l'inventario delle robe, che sogliono ritenere i ministri, e loro consegnarsi » per loro uso, lo farà fare egli esattamente, con farvi sottoscrivere ciascun ministro, per farsi render conto del tutto di tempo in tempo, e » specialmente in occasione, che il ministro passasse ad altra carica, e farà reintegrare il monte delle robe, » che per colpa del ministro fossero, » o mancanti, o deteriorate, e quando o si consegnasse altra roba al ministro, o il medesimo ne restituisse » parte di quella consegnatagli, farà notarlo in esso inventario, e vi farà sottoscrivere il ministro, apponendovi » anche la propria sottoscrizione. D'ogni » inventario se ne farà fare due copie » sottoscritte come sopra, da ritenersi » una in archivio, e l' altra dal ministro. E se l' inventario fosse stato fatto da qualcuno de' sindaci, osserverà se in esso vi sia il medesimo sottoscritto, ed il ministro, mentre in » caso diverso ne procurerà la sottoscrizione, o farà per se stesso un » nuovo inventario nella forma di sopra prescritta. Non permetterà a verun ministro del monte, e neppure » a veruno degli scritturali de' depositi, ovvero all' archivista del banco, » senza l' espressa licenza, e decreto » della congregazione di vedere, e riconoscere le partite esistenti nel libro de' spogli, e venendo alcuno degli scritturali del banco per passare » qualche partita, non gli permetterà » una tale operazione se prima non ne » avrà reso inteso il computista del banco acciocchè possa assicurarsi, che » l' operazione sia effettivamente necessaria se non si commetta frode alcuna a danno del monte. Assisterà però l' archivista personalmente in tali » casi, nè permetterà che senza la sua » presenza si faccia cosa alcuna. Terrà chiusa, e conserverà con somma » attenzione, e vigilanza la carta per » uso delle cedole del banco, nella quale vi è il marco intrinseco del monte, che di mano in mano a richiesta » del cedolista del banco la consegnerà al medesimo per formare le cedole. Farà notare dal cedolista la quantità de' fogli, che riceverà, e prima » li conterà, e poi ne farà fare il rincontro dal cedolista, il quale ne farà la ricevuta nel libro di mano in » mano, che prenderà la detta carta. » Si farà render conto dal cedolista ogni » volta, che gli consegnerà la carta di » tutta quella consegnatagli precedentemente, dovendo all' effetto suddetto » il cedolista esibire la fede del computista de' depositi di tutte le cedole a » tutto quel tempo spacciate, che unite alla carta che resta presso il cedolista, ed alle cedole sbagliate, che » dovrà unitamente con la carta bianca » presso il medesimo esistente sempre » esibire all' archivista, devono corri-

» spondere al numero de' fogli precedentemente consegnatigli, e seguito tal rincontro, e conteggio, l'archivista farà la nuova consegna della carta nella forma predetta al cedolista, comprendendo in una partita tanto la quantità della carta, che di nuovo gli consegnerà, quanto di quella restata presso il cedolista, e non consumata, con farne fare sempre la ricevuta nel libro. Rincontrato poi il numero preciso de' fogli consegnati non restituirà al cedolista le cedole, o fogli sbagliati ma li riterrà appresso di sè, ed immediatamente in sua presenza li farà brugiare. La stessa attenzione, e cura avrà della carta, ove sono stampati i bollettini de' pegni, la quale parimenti si terrà da lui chiusa a chiave. Ne farà di mano in mano la consegna al cassiere dei prestiti con esigerne la ricevuta in libro a parte. Il cassiere poi nel consegnare al sotto-cassiere i bollettini userà quelle diligenze, e cautele, che vengono ordinate nel capitolo concernente il di lui carico, e dovrà il deputato archivista prendersi l' incomodo di fare a capo di ciascheduno mese il sindacato sopra tutto il giro de' bollettini, verificandone sopra i libri mastri dei prestiti, che si terrà dal cassiere per il conteggio de' suddetti bollettini il legittimo esito dei medesimi. Si farà anche consegnare tutti quei bollettini, che potessero essere sbagliati, per farli abbruciare in sua presenza, come si è detto delle cedole sbagliate. Farà inoltre il ritiro de' bollettini de' pegni riscossi nelle mani de' sotto-cassieri, facendogli recare a tempo comodo dai medesimi. Li dovrà confrontare coll'assistenza di qualche ministro, o giovane co' libri delle riscossioni, per verificare se li consegnino tutti, e di poi li farà porre distinti nelle sue filze nel luogo destinato a quest' uso per poi farli abbruciare a suo tempo. Questa consegna si dovrà fare per ciascuna custodia non mai più tardi di quindici giorni, e potrà farsi in diversi giorni per maggior comodo del deputato archivista, e de' sotto-cassieri. Si dovrà per indennità di questi tenere presso il cassiere un libro ove si registrino nella loro somma generale le stesse consegne sottoscritte di mano in mano dall' archivista. Occorrendo di far stampare altri bollettini de' pegni, ne commetterà la stampa allo stampatore camerale, e destinerà qualche ministro del monte de' più giudiziosi e fidati per assistervi, acciocchè tutte le stampe vengano al monte, nè si deviino altrove, ed in tal guisa si scansi ogni frode, che potesse commettersi anche con danno dei particolari. Sarà pure incombenza del deputato archivista l' ordinare allo stampatore le stampe di notificazioni ed altro che occorrerà per servizio del monte. Conserverà in archivio tutta la carta, che si provvede dal cartolaro del monte, e le penne da scrivere, e ne farà la distribuzione a' ministri secondo la regola prescritta in foglio a parte, che si conserva in archivio. Ordinerà al cartolaro i libri occorrenti per il servizio del monte, sottoscrivendone di volta in volta i biglietti delle ordinazioni, in cui ne esprimerà la quantità, ed il tempo, e e dal computista dei prestiti farà tenere uno stracciafoglio, in cui farà notare di mano in mano tutto quello, che in vigore de' suoi biglietti avrà effettivamente portato al monte, ed avrà consegnato, e sarà cura del cartolaro di far eseguire una simile annotazione nel predetto stracciafoglio del computista, mentre questa mancando, non gli si pagherà l' importo di quelle partite, che in esso stracciafoglio non si troveranno notate, giacchè la sola esibizione de' biglietti dell'archivista prova bensì l' ordinazione, ma non verifica la consegna, e che il monte abbia effettivamente avuto tutto quello, che dall' archivista gli è stato ordinato di dare. Provvederà tutta la cera, ch' è necessaria per tutto l'anno, tanto per servizio della cappella del monte, quanto per le distribuzioni, che si fanno nell'anniversario de'morti, e nella festa della Santissima Purificazione, secondo le liste esistenti tanto in archivio, quanto presso il computista de' prestiti. Avrà egli la sopraintendenza alla cappella, e di quando in quando visiterà tuttociò, che resta in mano del cappellano non solo per riconoscere la fedeltà in questa parte del medesimo, ma anche per osservare lo stato delle supellettili sacre le quali dovendo riattarsi, ne darà l'ordine opportuno. Ma quando dovesse farsi qualche cosa di nuovo, lo riferirà in congregazione per averne la facoltà, che dovrà constare per decreto della medesima. Nel caso di mancanza del cappellano, sarà a suo carico il proporre alla congregazione il successore, che dovrà

» essere approvato per la confessione, » e verrà in seguito eletto dalla medesima congregazione. Allo stesso cappellano farà far l' obbligo di bene, e fedelmente esercitare il suo offizio, e di rendere esatto conto di tutto quello che gli si consegnerà, ed esigerà dal medesimo una idonea sicurtà per istromento da rogarsi negli atti del notaro del monte, e senza preciso decreto della congregaziene non potrà liberare nè il precedente cappellano, o sua eredità, nè la di lui sicurtà dall' obbligo contratto a favore del monte. Anzi si farà render conto del tutto a tenore dell'inventario fattone, e ne farà nuova consegna al cappellano successore, con inserire nell' istromento l' inventario di quanto gli sarà stato consegnato sottoscritto dallo stesso cappellano, e dal medesimo archivista, del quale ne conserverà anche altra copia in archivio, parimenti da ambedue sottoscritta, sì per averlo sempre alla mano, sì anche per aggiungervi, e levarvi quelle cose, che occoresse, ne'quali casi si sottoscriverà nuovamente in essa copia l' archivista, ed il cappellano rapporto alle partite, o aggiunte, o levate, e questo inventario avrà forza, come se fosse stato inserito nell' istromento predetto, di cui sempre dovrà esser parte sostanziale. Accadendo la morte di qualcuno de' deputati, ne avanzerà subito la notizia al cappellano, ricordandogli l'applicazione di numero trenta messe in suffragio dell' anima del deputato defonto, come si dirà nel capitolo **XXI.** del carico del cappellano, e terminatisi i giorni trenta, ne' quali deve il cappellano farne l'applicazione, si farà consegnare dal medesimo la fede da esso sottoscritta di tale celebrazione, ed applicazione per conservarla in archivio, il che servirà per riconoscere se abbia a ciò adempito, mentre in caso diverso, ammonito, prima caritatevolmente il cappellano, farà, che esso eseguisca quanto ne presenti statuti gli viene imposto. Assegnerà egli un sopranumero del monte, che presceglierà tra gli altri a suo arbitrio, acciocche assista al cappellano, e faccia tutto quello, che dal medesimo gli sarà ingiunto per il buon servizio della cappella, dovendo esser sempre puntuale ad ogni chiamata del cappellano, specialmente quando vorrà celebrare la messa per assistere al sacrificio, e servir da ministro. Avrà il detto sopranumero la provvisione d'annui scudi nove, e la ricognizione al Natale, dovendone però l'archivista riportare l'approvazione della congregazione ogni volta, che si farà luogo alla deputazione del sopranumero per il servizio della cappella, a sola riserva di qualche provvisionale destinazione temporanea, nel qual caso non sarà necessario, che ne riporti il consenso, o approvazione della congregazione, bastando solo, che l'archivista nelle contigenze ne renda intesa dell' occorso la detta congregazione. Può l'archivista far qualche piccola spesa fra l' anno per servizio dell'archivio, purchè in ciascuna volta non ecceda la somma di scudi dieci, con trarne gli ordini al cassiere dei prestiti, ma eccedendo una tal somma, non potrà farla senza licenza e decreto della congregazione, alla quale dovrà riferire l' occorrenza. Avvertirà peraltro in ciò di non fare spese superflue. Farà simile ordine al cassiere per le ricognizioni, e mance solite darsi dall'archivista nella festa del santissimo Natale ai di lui assistenti, ed al portinaro, ed il cassiere suddetto porrà detti ordini di piccole spese, e di ricognizioni nella sua lista delle spese minute. Terminata la di lui carica, consegnerà al suo successore tuttociò, che era in sue mani esistenti in archivio, e tutto il denaro, che esiste presso il cassiere, proveniente dalle ritenzioni fatte a chi dolosamente ha tentato, come sopra, i disimpegni, e risultante dal libretto esistente in archivio, senza che però ne faccia verun inventario, ma solo un' indicazione verbale, acciocchè da sè stesso il suo successore sappia, ove esistano le cose dell'archivio le quali sono inoltre ben note alli due giovani, che vi assistono, e che ne hanno tutta la pratica. Non consegnerà mai a verun ministro, in caso di suo impedimento, le chiavi delle stanze, ove egli suole risiedere e molto meno a verun estraneo, ma o differisca in tal caso ad altro giorno la sua assistenza in detto luogo, ovvero preghi qualche altro deputato di assistere per esso, quando lo creda necessario, o che l'impedimento durasse per tempo considerabile continuo, oppure potrà mandare le chiavi sigillate ai provvisori in congregazione, o al primo provvisore in caso d' urgenza acciocchè la congregazione, durante l' impedimento, ed assenza dell' archivista possa far sup-

» plire da altri. Sarà suo pensiere, e » cura d'invitare qualche prelato, ov- » vero qualche canonico delle tre ba- » siliche di S. Giovanni Laterano, S. Pie- » tro in Vaticano, o di S. Maria Mag- » giore, a celebrare la messa solenne » nella festa delle Pentecoste, e nel gior- » no, in cui nella cappella del monte si » farà il solito anniversario in suffragio » dei deputati, ministri defonti, e sarà » insieme sua cura, che al prelato ce- » lebrante nella festa delle pentecoste » sia presentata l' Immagine stampata, » ed il fiore, e nell' anniversario la » candela eguale a quella, che si di- » stribuisce ai deputati. Siccome il de- » putato archivista deve spesso portarsi » al monte, e almeno due volte in cia- » scuna settimana, con trattenersi nelle » stanze assegnategli, per spedire quanto » occorrerà di appartenente al proprio » offizio, così in tale occasione potrà » egli supplire alle veci degli altri of- » fiziali assenti, quando la necessità » delle cose lo esigesse. Pertanto in as- » senza dal monte de' provvisori, e de' » sindaci dei prestiti, e del banco, po- » trà dare all' occasione que' provvedi- » menti, che giudicherà opportuni, e » necessarj per il buon ordine, e ser- » vigio dell' opera pia, facendo anche » arrestare i ministri, e sotto-ministri, » se ne avrà giusto motivo, e ordinando, » che s' impedisca l' ingresso nel monte » a qualunque estraneo, oppure che ven- » ga arrestato, se così crederà espediente. » In simili contingenze però darà su- » bito parte dell' accaduto ai provvisori, » e successivamente dovrà farne rela- » zione nella prima congregazione, alla » quale apparterrà il prendere quelle ul- » teriori risoluzioni che saranno conve- » nienti.

Capitolo XVII.

Dell' offizio dei deputati alla cura delle liti.

» Non deve litigarsi senza ben » fondata ragione, e senza che lo esigga » il decoro, e l' interesse del luogo pio; » e però quando i provvisori, e la con- » gregazione conosceranno d' aver torto, » non dovranno intraprendere, o soste- » ner liti in modo veruno. Ma perchè » alle volte non si può ricevere com- » pimento di giustizia per altra strada, » conviene non solo avere il procura- » tore ministro salariato a quest' effetto, » ma anche è bene che vi sieno de- » putati, che invigilino alla loro dire- » zione, e però si eleggeranno per cia- » schedun anno due deputati delle liti nel » modo prescritto nel capitolo della con- » ferma, ed elezione degli offiziali. Do- » vranno questi avere una particolar cura » e porre tutta la loro opera per otte- » nere alle liti del luogo pio una com- » pita, e sollecita giustizia. Ed accioc- » chè vi sia sempre in tale offizio al- » cuno, che abbia notizia delle liti che » ha il sacro monte, perciò è neces- » sario che due de' deputati suddetti ogni » anno ne resti uno, che si confermerà » dalla congregazione, quando però alla » medesima per giusti motivi e riflessi » non paja diversamente, restando sem- » pre in piena facoltà della stessa con- » gregazione, o di confermarli ambe- » due per l'anno seguente, o di depu- » tarne altri. Non potranno però con- » fermarsi per maggior tempo di due » anni, ma passato detto tempo potrà » solo la congregazione confermarne uno, » e questo nell' anno seguente non po- » trà nè dovrà esser più confermato. » S' informeranno dalli deputati loro an- » tecessori, o da quello che sarà con- » fermato, e dal procuratore dello stato » presente delle liti, che vertono, ac- » ciocchè possano interporre anche i » loro offizj presso chi sarà di uopo, » per ultimare al più presto chi sia pos- » sibile le liti suddette. Non potranno » però essi ammettere alcun debitore » a veruna dilazione anche per urgen- » tissime cause, ed ancorchè potesse in » tali casi migliorarsi la condizione del » monte, riservandosi una tale facoltà » alla sola congregazione ordinaria, la » quale dovrà però servirsene con molta » cautela, e circospezione; mentre alle » volte le dilazioni portano seco il de- » terioramento della condizione del de- » bitore in pregiudizio del monte, alla » sicurezza del quale dovrà primiera- » mente riguardare, e provvedere la con- » gregazione, la quale se crederà pro- » prio accordare a qualcuno simili di- » lazioni, procurerà per quanto sia pos- » sibile che venga assicurato il monte » del pagamento nelle scadenze. E' per- » chè atteso l'accrescimento notabile del » monte, non può il procuratore atten- » dere alli giudizj esecutivi contro li de- » bitori, ed inquilini, perciò essendosi » da qualche anno fissato il sollecita- » tore, che solleciti e promuova detti » giudizj esecutivi, invigileranno, che il » medesimo agisca con puntualità, ed » attenzione, facendosi render conto di » quanto avrà operato, e quando oc- » corra, se anche in questi casi fosse

» uopo di scrivere, per essersi dal giu- » dice rimessa la causa alla lista delle » informazioni, faranno, che il solle- » citatore renda inteso il procuratore del- » lo stato della causa, esibendogli la nota » di tutti gli atti, acciocchè possa assu- » merne la difesa, e scrivere legalmente, » nel qual caso sarà incombenza del pro- » curatore di proseguirla, dando però » sempre mano al medesimo procura- » tore il suddetto sollecitatore, che in » questa ed altre cause dovrà sempre » essere al procuratore subordinato, ed » operare quanto dal medesimo gli verrà » imposto non dovendo da se stesso, » senza sentire prima il procuratore in- » trodurre verun giudizio, ma bensì con » la di lui direzione, dovendo da lui » sempre assolutamente dipendere, co- » me si dirà nei capitoli del procura- » tore, e sollecitatore. Non potranno gli » offiziali suddetti rimuovere, e molto » meno eleggere il procuratore, e sol- » lecitatore; mentre ciò è riservato alla » sola congregazione ordinaria. Non » mancheranno d' intervenire alle con- » gregazioni particolari straordinarie nel- » le quali si deve render conto, e trat- » tare dello stato delle liti.

Capitolo XVIII.

Dell' offizio de' fabbriceri.

» È cosa troppo necessaria, che » vi siano due particolari offiziali, che » sopraintendano specialmente a dirig- » gere le fabbriche del luogo pio, men- » tre benchè per lo passato per qual- » che tempo sia stata esercitata una tale » incombenza da' provvisori, ciò non » ostante avendo dimostrata la sperien- » za, che non possono essi attendervi » di proposito, si è istituito l' offizio » de' fabbriceri al quale nella congre- » gazione degli offiziali si elegeranno » due deputati per due anni nel modo » prescritto nel capitolo VIII, finito il qual » tempo si correrà il bossolo nella so- » lita congregazione degl' imbossolatori » per la conferma di uno di essi, che » però non potrà farsi per maggior tem- » po di altri anni due, e poi si verrà » all' elezione del nuovo fabbriciere pa- » rimenti per bossolo, come si pratica » in rapporto agli altri offiziali. I fab- » briceri avranno non solo la soprain- » tendenza sopra tutte le fabbriche, ma » anche ordineranno tutti gli acconci- » mi necessarj, sentendone la relazione » dell' architetto del monte, e portan- » dosi almeno uno di loro a riconoscere » quanto si richiede, o si riferisce esser » necessario, qualora non sia cosa di » minimo rilievo. Tutto quello che oc- » correrà tanto fuori del monte, quanto » dentro il medesimo in rapporto a qual- » sivoglia artista dovrà farsi d' ordine » in scritto di detti due deputati, o di » uno di loro, intendendosi sempre di » ordinazioni, che non siano straordi- » narie, e di molta importanza poichè » occorrendo cose di qualche rilevante » spesa, non potranno ordinarle, senza » prima renderne intesa la congrega- » zione ordinaria, dalla quale si dovrà » determinare ciò, che dovrà farsi, e » resterà poi a carico dei fabbricieri di » farlo eseguire, procurando ogni pos- » sibile risparmio a benefizio del monte, » il quale acciocchè non resti gravato » di spese inutili, che quantunque di » poca somma, giungono però alle volte » con la loro moltiplicità a somme di » rilievo, espressamente si proibisce all' » esattore, ed all' architetto di fare da » se stessi ordinazione alcuna anche di » cosa minuta, dovendo il tutto farsi » con ordine in scritto di alcuno de' fab- » bricieri. Eglino dovranno rivedere a » suo tempo i conti degli artisti, che » avranno aperto nelle fabbriche, e coll' » assistenza del computista, ed archi- » tetto confronteranno le partite dei conti » coi loro bollettini per vedere se si sa- » rà fatto il lavoro oltre le loro ordi- » nazioni, nel qual caso ne faranno cas- » sare dal conto le partite. Ordineranno » in seguito, che l' architetto verifichi, » se i lavori realmente si sieno eseguiti » a tenore de' bollettini, e faranno, che » li misuri, e li stimi per tararne poi » le partite secondo le regole della sua » arte. A piedi poi di questa stima l' ar- » chitetto si sottoscriverà coll' esprimerci » di aver verificati i lavori a tenore de' » bollettini, e misurati, e tassati al suo » giusto prezzo, dopo la quale sotto- » scrizione si sottoscriverà il fabbriciere, » attestando, che i lavori sono conformi » ai bollettini, e ne spedirà il fiat man- » datum, che più non si farà dal sin- » daco. Potranno li medesimi fabbri- » cieri far rivedere anche da altri pe- » riti gli stessi lavori, e conti, quando » giudicheranno di avere giusto motivo » di farlo, per vieppiù assicurarsi che » il tutto cammini a dovere. Fuori di » detti deputati fabbricieri, per evitare » le confusioni, si proibisce ad ogni al- » tro deputato, ed offiziale, ed anche » ai provvisori, e molto più a qualun- » que ministro il fare ordinazione ve- » runa circa le fabbriche, e loro ma-

» nutenzione, e risarcimenti; ed ancorchè i lavori fossero stati ordinati » da qualsisia altro offiziale, senza l'antecedente bollettino de'fabbricieri, non » si potranno buonificare agli artisti ne' » loro conti. E perchè si è osservato essere un rilevante disordine il differirsi » per lunghissimo tempo l'esibizione » de' conti degli artisti, non solo per » il ritardo, e confusione, che ne proviene nelle scritture, ma molto più » per gli frequenti sbagli, che quindi » possono cagionarsi in pregiudizio del » luogo pio, essendo facile, che in molti » casi dopo lungo spazio di tempo non » si possano verificare nella loro precisa » quantità, e qualità li lavori, perciò » si ordina, che in avvenire ogni artista che serve il luogo pio di qualunque professione egli sia, abbia ad » esibire immancabilmente i conti de' » suoi lavori di semestre in semestre » alla congregazione riveduti, e tassati » dall' architetto sotto pena di esser dimessi irremisibilmente dal servizio » dello stesso luogo pio. Affinchè poi » non avvenga, che non ostante una » tale comminazione sulla fiducia, che » non ne abbia a seguire l'effetto, si » prendano li medesimi artisti la libertà » di differire l'esibizione de' conti oltre il tempo di sopra prescritto sotto » l'uno, o l'altro di que' molti pretesti che sogliono addurre per giustificare questa loro mancanza, si proibisce a ciascuno de' provvisori, e deputati, ed alla stessa piena congregazione di fare più alcuna somministrazione, anticipazione, o sovvenzione » sotto qualunque titolo ai suddetti artisti a conto, ed a pagamento d 'loro » lavori, fintantochè da' medesimi non » si saranno esibiti in congregazione i » conti tassati, come sopra dall' architetto, sotto pena a que' provvisori, e » deputati che sottoscrivessero gli ordini » di somiglianti sovvenzioni, o che in » qualunque maniera le facessero seguire, di esser tenuti del proprio per » qualunque danno, che dalla contravenzione ne potesse provenire al luogo » pio. Si proibisce inoltre ai ministri » della cassa, e della scrittura di sottoscrivere alcun ordine, che portasse » simili sovvenzioni, e molto più di pagarle sotto pena da incorrersi col solo » fatto della privazione de' loro offizj, » ed inabilitazione a più servire il luogo » pio. Questo regolamento dovrà aver » luogo anche per le fabbriche grandi, » benchè queste per lo più non possano » terminarsi dentro sei mesi, mentre » ciò non ostante si potrà è dovrà misurare dall' architetto quello, che dagli artisti sarà stato operato dentro sei » mesi, e così di semestre in semestre, » a fine che se ne possa esibire il conto » verificato alla congregazione, la quale » potrà in tal caso fare agli artisti quelle » somministrazioni, che giudicherà opportune dentro però i limiti del conto » esibito. Ed una tal parzial misura da » farsi dall' architetto sarà inoltre molto » giovevole, perchè potrà così verificar » meglio la giusta importanza del lavoro. » L'architetto non dovrà mai ritardare » di soverchio la misura de' lavori e la » tara de' conti in pregiudizio de' poveri » artisti, e sarà cura, e pregio della » vigilanza de' fabbricieri, i quali dovranno specialmente attendere, perchè in ogni sua parte venga eseguito » il presente regolamento, il fare che » questo inconveniente non segua. Se » ciò non ostante l'architetto mancherà » al suo dovere, dovranno i fabbricieri renderne intesa la congregazione, » dalla quale per riparare al disordine » si adoprerà anche l'efficace mezzo » della minaccia di dimetterlo dal servizio del luogo pio, con animo di » veramente eseguirla.

Capitolo XIX.

Dell' offizio del segretario.

» Sarà il segretario uno dei deputati, e si eleggerà dagl' imbossolatori nella congregazione destinata per » la elezione degli offiziali, fra quali si » annovera il medesimo segretario, e » potrà confermarsi per più anni ad » arbitrio della stessa congregazione. Interverrà a tutte le congregazioni tanto » ordinarie, che straordinarie, registrando nel libro a ciò destinato, e che » riterrà presso di sè ben custodito, e » senza farlo vedere ad alcuno, li decreti che si faranno dalla congregazione, descrivendo in esso in ogni congregazione il giorno, mese, ed anno, » in cui ciascuna congregazione si sarà » tenuta, e poi porrà li nomi dei deputati, che v' interverranno, principiando sempre dai provvisori, o da » chi supplisce in assenza le loro veci, » ed in fine il suo nome. Terminato » che sarà il libro de' decreti delle congregazioni, lo consegnerà all' archivista deputato, per conservarlo nell'archivio segreto, e dal medesimo archivista farà ordinare al cartolaro l'altro libro de' decreti, in cui dovrà porsi

» al di fuori il titolo = Decreti dell' illustrissima congregazione dell'anno ec. » fino all' anno ecc. = e ciò per maggior facilità di rinvenire occorrendo, » qualche decreto, ed acciocchè si possano dall' archivista distribuire, e ritenere per ordine de' tempi gli stessi » libri de'decreti. Procurerà di portarsi » alla congregazione un poco prima dell' » ora intimata, ad effetto di tenere il » tutto preparato. Sederà al bancone ove » stanno li provvisori dalla mano sinistra, e prossimo all' ultimo provvisore. Riceverà tutti i memoriali, e » fogli che vorranno presentarsi alla congregazione, ed al medesimo si dovranno esibire tutti i memoriali diretti alla congregazione per la facoltà » di fare qualche pegno grosso, cioè » quelli che eccedono la somma di scudi » quaranta, li quali possono solamente » farsi ammettere dalla medesimo congregazione, senza la licenza della » quale, posta in scritto non possono » gli stimatori sopra verun pegno far » dare alcuna prestanza eccedente la detta somma, nè i custodi ricevere lo » stesso pegno. La stessa congregazione » considererà la supplica, che da ciascuno si esibirà, e quando non v' incontri difficoltà, vi farà fare il solito » rescritto dal segretario, prefigendo il » termine all' impegnante di giorni otto » dalla di lui data, che sarà quella del » giorno della congregazione, passato » il qual termine non gli sarà lecito » senza nuovo rescritto della congregazione di fare il pegno. Il segretario » si sottoscriverà al rescritto stesso sul » memoriale, lasciando lo spazio, acciocchè vi si possano prima sottoscrivere i provvisori. I memoriali per le » rinnovazioni si porteranno dal computista alla congregazione, e vi si sottoscriverà il segretario dopo il provvisore, e questo eseguirassi prima che » si facciano le rinnovazioni, giacchè » il memoriale esibito per le medesime » deve sospendere la vendita de' pegni » che voglionsi rinnovare. Il segretario » leggerà gli altri memoriali, che si » presenteranno, e tutt' altro che sarà » necessario alla congregazione, e ne » stenderà il decreto nel libro delle congregazioni secondo quello che dalla » medesima si determinerà, ed occorrendo ne farà il coerente rescritto in » succinto al memoriale, avvertendo di » registrarlo prima nel libro de' decreti » in quella congregazione che caderà. » Quando poi occorresse di fare qualche decreto nel quale fosse necessaria l' opera del procuratore del monte, » acciocchè il luogo pio resti ben cautelato, o sentirà il medesimo, o ne » farà fare da esso la minuta, leggendola poi nella seguente congregazione, » acciocchè resti in essa approvata, e » si uniformi alla precisa mente della » medesima, ne si prenda verun' abbaglio, registrando sempre i decreti » nel libro di suo proprio carattere, » nè permettendo, che si descrivano da » altri, se non avrà la licenza della congregazione, e sempre sottoscriverassi » in ciascuna congregazione ancorche i » decreti siano tutti scritti di suo carattere. Sarà sua incombenza, e non d'altri, il fare le fedi de' decreti della » congregazione, che potrà far stendere » da altri a suo arbitrio, sempre però » colla sua sottoscrizione. Non darà fuori » peraltro fede alcuna a chiunque senza » il permesso della congregazione, a » riserva solamente di quelle fedi necessarie per l' esecuzione de' decreti » della stessa congregazione, o per inserirsi negl'istromenti, ovvero per consegnarsi a ministri, de' quali sta a carico l' eseguire quanto ne' respettivi » decreti verrà ordinato, e prescritto, » ovvero esse fedi si richiedessero dal » procuratore, e dal computista de' prestiti, o de' depositi nelle materie ad » essi respettivamente spettanti. A lui » apparterrà il far correre il bossolo sopra tutte le proposte per le quali vien » determinato da presenti statuti, o quando almeno due deputati lo richiedessero, e non sarà lecito ad alcuno l'impedirlo, ed il contradirvi; e farà le » proposte a norma di quello, che gli » si dirà da provvisori, ponendole in » iscritto in foglio a parte, e le leggerà, » acciocchè tutti possano sentire, e sapere sopra di che precisamente debbono dare il loro voto, ed occorrendo » più cose, in ciascuna scriverà la proposta, come sopra, prenderà poi il » bossolo colle sue palle, che suole ritenersi sopra un piccolo tavolino esistente nella stanza della congregazione, e nel correre il partito, che » dovrà principiare da' provvisori, ciascuno de' quali porrà nel bossolo quella » palla, che stimerà dover porre, esporrà quale sia la proposta, di cui si » corre il partito, avvertendo che le » palle bianche portano l' inclusiva dello » stesso partito, e le nere l' esclusiva, » ed in ultimo porrà la sua palla nel » bossolo, che esibirà ai provvisori, vuotando il bossolo avanti li medesimi, » li quali le numereranno, per rico-

„ noscere la precisa determinazione, „ che dipenderà dal maggior numero „ delle palle uniformi, e in detto fo- „ glio noterà parimenti il segretario il „ numero delle palle diverse, e la ri- „ soluzione in vigore di essa presa, per „ poi registrarla nel libro. Terrà presso „ di sè altro bossolo con li nomi di tutti „ li deputati, compresivi anche i prov- „ visori, e solo eccettuatone Monsignor „ tesoriere primo provvisore, che non „ dovrà mai porsi nel bossolo, e da „ questo in ogni congregazione ne estrar- „ rà tutti quei deputati, che saranno „ necessarj per assistere alla vendita nella „ susseguente settimana, avvertendo di „ far l'estrazione a tutto il giorno della „ seguente congregazione, acciocchè non „ manchi la vendita in esso giorno per „ non esservi il deputato alla medesima. „ Se fosse estratto qualcuno, che nel „ tempo dell'estrazione fosse assente da „ Roma, ovvero legittimamente impe- „ dito d'intervenire alla vendita, riporrà „ il nome dell'estratto nel bossolo, e „ ne estrarrà altro non impedito, nè „ assente, notando in appresso nel libro „ de' decreti della congregazione la sud- „ detta estrazione. Terminata la con- „ gregazione, ne darà nota al manda- „ tario, acciocchè ne faccia l'intimo, „ che gli ordinerà di far subito accioc- „ chè sopravvenendo qualche impedi- „ mento ad alcuno de' deputati, cosic- „ chè non potesse nel tempo destinato „ intervenire alla vendita, possa far sup- „ plire da altro deputato alle sue veci, „ e simile nota darà parimenti al com- „ putista de' prestiti, acciocchè sappia „ precisamente quali deputati debbano „ intervenire nel tempo suddetto alle „ vendite. Rinnoverà il bossolo, quando „ sarà terminata l'estrazione di tutti i „ deputati, e non prima di ciò potrà „ porre nuovamente nel bossolo i nomi „ degli estratti. Terminata la congrega- „ zione riporrà il libro de' decreti nella „ cassettina a ciò destinata con serrarla „ a chiave, ritenendola presso di se. „ Quando il segretario per legittimo im- „ pedimento non potrà intervenire alla „ congregazione manderà la cassettina „ suddetta, ove si conserva il libro de' „ decreti, a qualche deputato a suo ar- „ bitrio, acciocchè supplisca le sue veci, „ e gli trasmetterà sigillata la piccola „ chiave della cassettina, acciocchè nes- „ sun altro possa aprirla. E non volendo „ esso surrogare veruno provvisional- „ mente al suo offizio, manderà ai prov- „ visori in tempo della congregazione, „ ovvero al primo provvisore in sua casa „ la cassettina, e sua chiavetta sigillata, „ acciocchè dai provvisori, e dalla con- „ gregazione si destini chi debba in tali „ casi supplire le di lui veci. Facendosi „ qualche istanza da qualche luogo pio „ alla nostra congregazione per l'ag- „ gregazione al nostro sacro monte, qua- „ lora la medesima ne abbia fatta la „ grazia, il segretario farà stendere l'ag- „ gregazione secondo la formola esisten- „ te in archivio intendendosela a tal' ef- „ fetto col deputato archivista, dal qua- „ le dopo che sarà stesa l'aggregazione „ si farà porre alla medesima il sigillo „ del monte, ed il segretario la sotto- „ scriverà, consegnandola a chi la ri- „ cerca senza verun pagamento anche „ a titolo di gratuita volontaria ricogni- „ zione a beneficio del monte, e nep- „ pure di qualsivoglia ministro, ancor- „ chè a titolo di mercede per qualche „ sua opera impiegatavi a norma di „ quanto vien prescritto dalle costitu- „ zioni apostoliche, a riserva solo della „ mercede dovuta al copista per la scrit- „ tura di detta aggregazione, sua mi- „ nuta, ed altro, in cui il copista avesse „ dovuto impiegare la sua opera ma- „ nuale, e non mai per altro verun di- „ verso titolo, ragione o motivo. Farà „ tutti gli attestati del buon servizio pre- „ stato al monte da' ministri o sotto-mi- „ nistri, quando si richiedessero, e dalla „ congregazione venissero de' medesimi „ aggraziati. Se sarà uopo per affari del „ monte scriver lettere, o altro, quando „ la congregazione lo creda espediente „ scriverà egli a nome della medesima „ con sottoscriversi come deputato se- „ gretario. Esibirà le lettere o biglietti „ responsivi alla congregazione, e si „ conterrà nella guisa, che dalla stessa „ verrà determinato, avvertendo di non „ scrivere, nè dar risposta tanto in voce „ quanto in scritto a veruno, senza la „ precisa determinazione della congre- „ gazione, secondo la quale dovrà uni- „ formare la lettera, o la risposta. Avrà „ il pensiere nell'approssimarsi la festa „ della Pentecoste, e nel principio di „ ciascun anno, di ricordare ai prov- „ visori di far seguire l'intimo per l'in- „ tervento alla festa solita celebrarsi nel- „ la cappella del palazzo del monte, „ e respettivamente alla congregazione „ generale solita tenersi pubblicamente „ nel principio di ciaschedun anno nella „ stanza della congregazione a porta „ aperta acciocchè possa sapere in cia- „ schedun anno lo stato del monte, leg- „ gendosi a tal' effetto in essa congre- „ gazione il bilancio del banco de' de-

» positi dal computista, e quello del » monte dal computista de' prestiti. De» terminatasi da provvisori l' ora del » giorno della festa nella Pentecoste, ed » il giorno, ed ora della congregazione » pubblica generale resterà a carico del » segretario d'invitare a nome della con» gregazione il senato romano, che suole » intervenire tanto alla festa, quanto » alla detta congregazione generale, e » se non potrà seguire un tal invito, » quando il senato è in corpo, in tal » caso si porterà dal primo conserva» tore a farne l' invito.

Capitolo XX.

Del numero, e nome de' ministri del sacro monte.

» Per poter ben governare l' uno, » e l' altro negozio, tanto de' prestiti, » quanto de' depositi, e per l' intiero » servizio del luogo pio, essendosi da » principio deputati i ministri necessarj » per questa doppia amministrazione, ed » accresciutosene il numero di tempo, in » tempo secondo che ha portato il biso» gno, si stabiliscono per ora i seguenti, » che si giudicano sufficienti per sup» plire a tutte le presenti occorrenze dell' » opera pia. Un cappellano sacerdote, » otto custodi de' pegni, per essersi ora » istituito il quarto monte, un cassiere » de' prestiti, un computista generale, » e un ispettore sopra la scrittura, e » operazioni de'medesimi prestiti. Quat» tro stimatori, un cassiere de' depositi, » un computista de' depositi, un archi» vista del banco (oltre agli altri loro » rispettivi ministri subalterni, che re» stano a carico, e pericolo de' mede» simi, secondo che richiede la di loro » amministrazione, de' quali tutti se ne » ha ragione in capitoli a parte presso » il capitolo del ministro loro princi» pale), un custode degli armarj. Due » appuntatori per gli libri de' prestiti, » un sopraintendente alla vedità de'pe» gni deliberati agli stimatori, un pro» curatore, un sollecitatore, e un man» datario. Questi ministri avranno il sa» lario, ed emolumenti descritti nel so» lito ruolo, di cui copia autentica si è » riposta in archivio, nè dovranno al» terarsi, se non quando la congrega» zione giudicasse di doverli in qualche » caso minorare a pluralità di voti, o » anche accrescere con due terzi di voti » segreti. Potrà bensì la congregazione » istituire qualche nuovo offizio col suo » emolumento corrispondente, o a tem» po, o perpetuamente, qualora nelle » contingenze de' casi lo stimasse oppor» tuno. Tutti i suddetti ministri avranno » l' obbligo di operare tutto quello, che » si specificherà ne' capitoli di ciascuno » di essi, e negl' istromenti dell' assun» zione del loro offizio. Prometteranno » con giuramento di osservare i presenti » statuti, e di non pigliare da altri cosa » alcuna non permessa dai medesimi » statuti, nè per se stessi, nè per gli » loro ajutanti, nè sotto pretesto di mer» cede, e nemmeno di cortesia sotto pe» na di restituire il doppio da ritenersi » nei salarj, e da applicarsi al sacro » monte, e di essere anche rimossi dal » servizio, ed altre pene più gravi ad » arbitrio della congregazione. Questa ha » la facoltà di eleggere tutti i ministri, » e di mutarli, e levare a suo pieno ar» bitrio, ogni volta che le parerà espe» diente ed opportuno. La stessa con» gregazione quando avrà da eleggere » qualche ministro de' principali, cioè » di quelli, che non sono addetti, e » dipendenti da altri ministri, dovra con » ogni attenzione, disinteresse, ed im» parzialità esaminare i requisiti de'con» correnti, e prescegliere sempre quelli, » che sieno più forniti di probità, e di » abilità per il ministero vacante, avuto » soltanto riguardo all' anzianità del ser» vizio, quando gli anziani sieno do» tati piucchè a sufficienza de'medesimi » requisiti, e non abbiano qualche so» stanziale eccezzione, nel caso si grava » la coscienza de' signori deputati, i qua» li in simili scelte non debbano avere » avanti gli occhi, che il miglior ser» vizio del luogo pio. Queste elezioni » debbono farsi immancabilmente per » bossolo, e voti segreti sotto pena di » nullità, ed il partito non sarà vinto » se non a pluralità di voti sopra la » metà. Li ministri subalterni ai due » ministri principali del banco de' de» positi, cioè cassiere, e computista, » si eleggeranno dalla congregazione a » contentamento de' medesimi, il quale » arbitrio però dovendo sempre essere » regolato dalla ragione, dovrà essere » raffrenato dalla congregazione, quan» do si scorgerà provenire da fini, o » riguardi particolari, e che gli stessi » principali non adducano motivi ragio» nevoli delle loro ricusazioni. La stessa » regola dovrà tenersi, militando la me» desima ragione per i ministri subal» terni del negozio de' prestiti, che tutti » dovranno eleggersi a contentamento » de' loro principali, colla limitazione » però espressa di sopra. Per la rimo-

» zione poi de' ministri eletti, non potrà proporsi l' istanza, se non da provvisori, e se saranno de' principali, non potrà aver luogo, se non con due terzi di voti segreti.

Capitolo XXI.

Del carico del cappellano.

» Si dovrà eleggere un cappellano sacerdote di buona vita, e costumi, che abbia l' approvazione per udire le confessioni, la quale si farà confermare di tempo in tempo il solito, e si terrà sempre pronto ad amministrare un tal sagramento ad ogni occorrenza. Il che si è stimato assolutamente necessario, poichè al presente sono molto i ministri, che abitano anche con le famiglie dentro il palazzo del monte, e perciò fa d' uopo che in caso di urgenza vi sia un sacerdote che possa occorrere a confessare, essendogli a tale effetto assegnata la provvisione d' annui scudi cinquanta, e l' abitazione nel palazzo del monte, nel quale dovrà continuamente risedere, e specialmente di notte, per esser pronto ad ogni accidente, che potesse mai darsi, confesserà inoltre qualsivoglia persona addetta al servizio del monte, o della sua casa, che lo richiedesse, essendosi a tal' effetto costruito un confessionale, e collocato nell' atrio della cappella. Per la deputazione del cappellano ne farà la proposta il deputato archivista alla congregazione, dalla quale dovrà eleggersi, avutosi sempre molto riguardo in questa elezione ai suggerimenti dello stesso archivista. Avrà il cappellano l' assistenza di un sopranumero del monte, che farà quanto occorre in servizio della cappella sotto li di lui ordini, e questi dovrà in tutto obbedirgli, ed esser pronto, quando sarà richiesto dal medesimo per servirlo nella celebrazione della messa, e adempirà tutto quello che per il buon servizio della cappella dal medesimo cappellano gli verrà ingiunto. Questo sopranumero si sceglierà dal deputato archivista, che ne riporterà poi l' approvazione della stessa congregazione; e perciò, o essendo questi impedito, o non adempiendo a dovere il suo offizio, e le sue incombenze, il cappellano ne avvertirà l' archivista, il quale prenderà all'occasioni que' provvedimenti, che gli pareranno proprj. Celebrerà ogni giorno nella cappella del monte, applicando il santo sacrificio della messa per l' anime dei deputati, ministri, e benefattori defonti, ed in morte di qualche deputato subito che glie ne sarà data la notizia dall' archivista, applicherà per il corso di trenta giorni continui la messa in suffragio dell' anima del deputato defonto, e terminata la celebrazione, ne esibirà fede sottoscritta all' archivista per conservarsi in archivio. Tanto nella messa solenne, che si celebra nel giorno della festa della Pentecoste nella cappella del monte, quanto nell' altra dell' anniversario per gli deputati, e ministri defonti, sarà sua cura di provvedere i ministri, che assistano al celebrante, cioè il diacono, e suddiacono, e tre chierici; cioè due per ceraferarj, e l' altro per turiferario, e facendo supplire da due sopranumeri da destinarsi dal succennato deputato per portare le torcie all' elevazione del santissimo Sagramento dovendo li ceraferarj essere in tal caso in numero di quattro, e darà a tutti i sacri ministri la stabilita mercede; ed agli stessi nella festività delle Pentecoste darà anche il fiore, e nella commemorazione de' defonti la candela. Nella festa della Pentecoste, che cade il terzo giorno di detta festività, e nella susseguente domenica dedicata alla santissima Trinità procurerà che in detta cappella si celebri quel maggior numero di messe, che sarà possibile, conforme si è sempre praticato finora. Al qual' effetto inviterà tanti sacerdoti, quanti stimerà necessarj, dando a ciascuno l' elemosina stabilita, dopo che avrà celebrato, e procurerà, che non resti mai l' altare senza messa, ma terminata una principii subito l' altra fino al mezzo giorno. Per il consumo dell' olio per le due lampade, ostie, e vino delle messe dovrà restar contento dell' annuo assegnamento che gli è stato fatto. Le dette due lampade dovranno stare sempre accese in tutti i giorni, principiando dal primo giorno delle ceneri fino a tutta l' ottava di Pasqua di resurrezione, per essere questo il tempo, nel quale qualsivoglia deputato, ministro, o altra persona addetta al servizio del monte, che visiterà detta cappella, gode quelle stesse indulgenze concedute per la visita delle chiese, ove vi è la stazione, e che possono anche applicarsi per gli defonti. Prima che riceva la consegna di ciò che esiste nella cappella, e sua

» sagrestia, farà obbligo per istromento » pubblico negli atti del notaro del monte di ritenere il tutto, che gli verrà » consegnato in buona, ed esatta custodia, di esercitar bene, e fedelmente » il suo offizio, e di eseguire puntualmente quanto nel presente capitolo » gli si prescrive, e di rendere un esatto » e fedel conto di quello che gli verrà » consegnato, dando un idonea sicurtà » solidale a contentamento dell' archivista, o attergando una qualche quantità di luoghi de' monti ad arbitrio » dello stesso archivista, che avrà sempre la facoltà di proporne la rimozione alla congregazione, la quale in » questa parte avrà molto riguardo alle » insinuazioni dello stesso archivista, » per esser egli ordinariamente il sopraintendente alla cappella. Farà inventario di tutti gli argenti suppellettili sacre, biancherie, ed altro esistenti nella sagrestia di essa cappella, » del quale ne faranno due copie sottoscritte tanto da esso, quanto dall' » archivista per legarsene una unità all' » istromento di suo obbligo, e l'altra da » ritenersi in archivio, ed occorrendo di » levare, o aggiungere qualche cosa, si » noterà il tutto in esso inventario esistente presso l'Archivista, che nuovamente, come farà il cappellano, si sottoscriveranno a dette partite, ed un tale » inventario con le partite aggiunte, o » detratte sempre sarà parte sostanziale dell'istromento di suo obbligo, e » si avrà, e dovrà, avere come inserito dal bel principio nello stesso istromento. Avvertirà che nel giorno della Pentecoste si pongono nella cappella le sedie per gli signori conservatori, e per gli provvisori, facendone » collocare quattro vicino all'altare dalla parte ove si legge il vangelo, e » l'altre quattro dall'altra parte dell'epistola per gli provvissori che dovranno porsi dietro al banco del celebrante. Al giungere de' signori Conservatori » si troverà pronto alla porta della cappella per riceverli in cotta e presentar » loro l'acquasanta con l'aspersorio; il » che parimenti farà, quando monsignor Tesoriere, ch' è il primo provvisore, fosse promosso al cardinalato, » e venissi ad assistere, secondo il solito, alla congregazione ordinaria, » sino a tanto che gli sia darà il successore alla carica. Terminata la messa, » farà la distribuzione de' fiori, che » gli si consegneranno dall'archivista, e » vestito a tal' effetto d'abito lungo insieme coi due soprannumeri, che » porteranno in due bacili i fiori, da » quali li prenderà, con la guantiera, » che terrà esso cappellano, presenterà i fiori prima ai signori Conservatori, di poi ai provvisori, ed in seguito agli altri deputati che assisteranno alla messa, siccome nel giorno dell'anniversario de' defonti in abito, e cotta distribuirà le candele, che » saranno portate da due soprannumeri, prima ai provvisori, e di poi » agli altri deputati assistenti.

Capitolo XXII.

Del carico del mandatario.

» Si deputerà sempre in mandatario uno de' giovani ammessi al servizio del monte, acciocchè abbia qualche pratica dello stesso monte, e possa senza errare, puntualmente eseguire quanto porta il suo offizio. Passerà all'altre cariche, che saranno per » vacare, quando secondo l'anzianità, » ed abilità possa concorrervi, e si giudichi capace d' esercitarle dalla congregazione. Il di lui carico principale è d'intimare i deputati d' ordine » de' provvisori, e le congregazioni, » secondo le occorrenze ordinarie, e » straordinarie, con polizini per lo più » stampati da consegnarsi dal deputato segretario, ed agli offiziali nuovamente estratti dovrà anche parlare » a bocca e notificare la loro elezione. » Sarà suo peso d'assistere alla portiera quando si farà la congregazione, » non ammettendo in essa, se non quelle persone che dovranno ammettersi, » e terrà ogni altro lontano, nel qual » tempo starà attento al suono del campanello per eseguire gli ordini de' provvisori, quando col suono di esso lo chiameranno. Qualora gli sarà ordinato, » ammetterà le persone che domanderanno udienza ad una, ad una senza » tumulto, avvertendo sempre, che ciascuna persona, che richiede udienza, deponga prima in sue mani la » spada, ed il bastone, che portasse » non dovendo permettere a veruno l'ingresso, quando non voglia deporre » tanto l'una, che l'altro, senza il preciso ordine della congregazione, nè » fuori di tal caso impedirà a veruno » l'entrata sotto pena della privazione » del servizio, o altre ad arbitrio della stessa congregazione. Non farà passare in essa congregazione, veruno » se prima non ne avrà dato parte ai » provvisori, o sarà da medesimi ri-

» chiesto, se vi è alcuno, che voglia » udienza, nel qual caso li farà passare ad uno ad uno come sopra. Avrà » tutta la cura, che resti sempre pulita la cappella, e stanza della congregazione, facendo scopare da facchini, quando ve ne sarà il bisogno, » e lo stesso praticherà per gli altri pubblici siti del monte, cioè l'ingresso, » scale, sale de' monti, e della vendita, il che farà seguire almeno una » volta la settimana. Affiggerà per Roma » gli editti, e notificazioni, che occorrerà di doversi pubblicare in nome » del monte. Avrà il salario destinatogli nel solito ruolo, la ricognizione » al Natale, ed il comodo dell'abitazione nel monte, acciocchè sia più » pronto al servizio nelle occasioni, che » possono darsi, oltre le ordinarie incombenze.

Capitolo XXIII.

Del carico del procuratore.

» Si assumerà dalla congregazione » un procuratore, che sia ammesso in » Rota, e di tutta probità, ed accuratezza il quale farà registrare nel libro, che a tal' effetto gli consegnerà il deputato archivista, tutti gli » atti delle cause del monte; ed anche » di quelle, che stanno a cura del sollecitatore, nel che starà bene attento, acciocchè all'occorrenza possa sapersi, e riconoscersi di ciascuna lo stato. Terminate le cause, ne consegnerà » le respettive posizioni al deputato archivista, al quale' effetto di ciascuna » ne farà fare le necessarie copie, unendo più d'un esemplare di quelle, che » accaderà stamparsi; e con dar copia » insieme de' definitivi, o sentenze promulgate in esse cause, ovvero delle rinunzie, che avessero potuto dar fine » alla lite. Si farà dar conto in fine di » ciascuna settimana dal sollecitatore » dello stato delle cause per esibirlo in » ogni congregazione, quando gli venga richiesto, e darà al sollecitatore » quegli ordini, che in quanto alli debitori citati si stabiliranno dalla congregazione, de' quali gl'inculcherà la » pronta esecuzione. Sarà sua cura di » sottoscrivere i mandati de' giudici, diretti tanto al banco de' depositi quanto al monte dei prestiti, e qualsivoglia » altro mandato, che fosse diretto al » monte sottoscrivendosi nella forma » seguente = Visa N. N. procuratore =; » senza la quale approvazione, e sottoscrizione non potrà il computista del » banco de' depositi ordinare il pagamento de' mandati al cassiere, nè il » cassiere dei depositi farne il rispettivo pagamento, nè qualsivoglia altra » persona, a cui spettasse dar loro esecuzione. Avvertirà pertanto il procuratore, che ne' mandati suddetti sieno citati tutti gl' interessati, e che » siasi in esso osservato tuttociò, che » di ragione, o secondo la pratica, e » stile de' tribunali deve osservarsi. Non » passerà mandati diretti al banco de' » depositi, se non sono stesi sotto la » fede originale della partita estratta da » libri de' depositi, e sottoscritta dall' » archivista d'esso banco, avvertendo » di non sottoscriversi in quei mandati, che fossero stesi sotto la copia » della partita, e sotto il rincontro solito darsi alli deponenti del computista. Quando gli sia presentato all' » effetto suddetto qualche mandato di » partite vincolate, in cui si ordini la » consegna del denaro liberamente, esaminerà, e riconoscerà, se il giudice » abbia fatta menzione di tutti i vincoli apposti nella partita di deposito; » e se gli abbia tutti cassati, poichè » essendovene qualcuno, del quale non » siasi fatta menzione, dovrà rigettare » il mandato, nè potrà sottoscriverlo, » ed approvarlo fino a tanto, che il » giudice non avrà dato sfogo a tutti i » vincoli, senza però esaminare la giustizia, o ingiustizia del mandato, » spettando ciò al solito offizio del giudice. In rapporto alli mandati, che si » spediscono dal tribunale di monsig. » Uditore di camera, oltre quello che » si è prescritto di sopra, e si dirà in » appresso, non sottoscriverà li medesimi, se dalli rispettivi giudici di esso tribunale non siasi apposta, e trascritta di proprio carattere del giudice la data del mandato a tenore dell' » ultima riforma di esso tribunale. Prescrivendosi ne' mandati = de consignando = di qualsivoglia giudice, o » tribunali la cassazione di qualsivoglia » vincolo di fideicommisso, primogenitura, legato, donazione, multiplico, o altro vincolo proveniente da » qualunque disposizione, o contratto, » ovvero legge data dal deponente, non » dovrà mai sottoscrivere detti mandati, se in essi non siasi proceduto secondo la disposizione della costituzione sopra la riforma de' tribunali della santa memoria di Benedetto XIV » emanata li 21 Dicembre dell' anno » 1745, conforme in essa costituzione

» viene precisamente ingiunto ai depo- » sitarj. Interverrà alle congregazioni or- » dinarie, e straordinarie facendo l'in- » timazione solita farsi d'ordine dei » provvisori, e che gli sarà portata dal » mandatario del monte.

Capitolo XXIV.

Del carico del sollecitatore.

» Si sceglierà dalla congregazio- » ne il sollecitatore a contentamento del » procuratore del monte. Avrà di prov- » visione scudi due il mese, e la rico- » gnizione in Natale secondo il solito. » Agirà in tutte le cause esecutive del » monte, e solleciterà le altre cause di » maggior peso, e nelle quali s'impie- » ghi l'opera del procuratore. Registre- » rà con tutta esattezza di mano in ma- » no tutti gli atti delle cause, che si » agiteranno anche dal procuratore, ed » eseguirà puntualmente quanto dal me- » desimo gli sarà ordinato. Farà nota » in fine di ciascuna settimana dello » stato delle cause, che staranno alla » di lui cura, e la darà al procurato- » re, per esibirla alla congregazione. » Occorrendo scrivere nelle cause, che » egli sollecita, non lo farà mai da se » stesso, ma ne riferirà la necessità al » procuratore del monte, che solo do- » vrà scrivere nelle cause, e non mai » il sollecitatore, la di cui sola incom- » benza sarà di citare i debitori, e fa- » re gli altri atti, senza ingerirsi nel- » lo scrivere avanti i giudici, che sem- » pre resterà al solo carico del procu- » ratore.

Capitolo XXV.

Del carico del computista de' prestiti.

» Ricerca molta diligenza, ed » attenzione il carico del computista » dei prestiti per essere occupato qua- » si continuamente in diversi affari, e » per dover invigilare sopra tutti i mi- » nistri dei prestiti, acciocchè ognuno » faccia bene il suo offizio. Dovrà ave- » re l'abitazione nel palazzo del mon- » te, acciocchè sia puntuale al servizio » del medesimo, ed in tal guisa pos- » sa usarne la dovuta vigilanza rispet- » to ai ministri, osservando se vengo- » no all'ora prescritta, e se adempia- » no le loro incombenze. Non trasporterà » fuori del palazzo del monte, nè per- » metterà, che si trasportino altrove da » veruno i libri, e scritture dei presti- » ti, senza uno special decreto della con- » gregazione, di cui ne conserverà pres- » so di se la fede, nè prima di aver » detta fede, faccia, o permetta, che si » trasporti verun libro, o scrittura fuo- » ri del monte. Farà nota ogni giorno » di quelli che senza leggittima causa, » o vengono tardi al servizio dopo l'ora » consueta, o mancano di venirvi, e » l'esibirà nella prima seguente con- » gregazione, dalla quale deve provve- » dersi ad un tale disordine, e man- » canza, o con multare i negligenti, e » mancanti nella provvisione, o essen- » do soprannumeri senza provvisione » con farli dare qualche mortificazio- » ne, acciocchè per timore del gastigo » siano puntuali al servizio. Portandosi » forastieri ad impegnare, farà che que- » sti siano sbrigati prima degli altri; » come pure essendovi qualche perso- » na inferma, o che meriti qualche » particolar riguardo, la farà spedire fuo- » ri di fila, il che farà anche seguire » rispetto a qualsivoglia forastiere, che » sopravvenisse. Scritturerà di suo ca- » rattere nel libro mastro tutte le par- » tite, e solo col permesso della con- » gregazione potrà farle trascrivere in » esso libro sotto la sua dettatura dal sot- » to-computista, o altri che restasse a ciò » destinato, o dovrà per l'avvenire » scritturare lo stesso mastro secondo » il nuovo metodo breve, e chiaro pre- » sentemente introdotto. Avverta poi di » non passare veruna partita de' pegni » tanto d'entrata che d'uscita, se pri- » ma nel fine di ogni trimestre non » avrà rincontrati tutti li ristretti tanto » del cassiere, che dei custodi, segui- » to il qual rincontro farà sottoscrive- » re dei ristretti dal custode, sottoscri- » vendosi dopo ancor egli. E molto me- » no descriverà nel suddetto libro ma- » stro veruna partita posta nell'entrata, » ed uscita dal cassiere, se prima di » nuovo non avrà fatto il rincontro di » detti ristretti tanto delle riscossioni, » quanto delle vendite, libri dei pre- » stiti, ed altro, acciocchè sia sicuro » che siano tali quali si riportano dal » cassiere, dal quale parimente farà » sottoscrivere detti ristretti nella for- » ma prescritta al cassiere nel capito- » lo XXXI. Terrà le filze delle giu- » stificazioni de' mandati, che spe- » disce, al cassiere, alle quali dovran- » no aver relazione le partite da esso » scritturate, e quelle esattamente cu- » stodirà. In filze a parte porrà e con- » serverà tutti i memoriali de' pegni

» grossi che si permetteranno fare di » mano in mano dalla congregazione, » e che saranno sottoscritti dai provvi» sori, facendo ogni anno di essi quat» tro filze, cioè una di quell' anno per » il primo monte, la seconda per il » secondo monte, e così la terza, e » la quarta, per il terzo, e quarto mon» te, quali filze riterrà sempre presso » di se nelle scansie della stanza a lui » assegnata, ed avvertirà, che di essi » memoriali non se ne smarrisca ve» runo. Esibirà in ogni congregazione » ordinaria il bilancio della settimana » scorsa, che farà in foglio aperto. Ter» minata la congregazione prenderà i » mandati, che avrà portati per farli » passare da' provvisori, e tutti que' me» moriali de' pegni grossi, eccedenti li » scudi quaranta, e delle rinnovazioni, » che saranno stati sottoscritti dal se» gretario, e provvisori. Distribuirà poi » i memoriali delle rinnovazioni alli suoi » ajutanti di ciaschedun monte, dalli » quali unitamente cogli altri memoria» li de' pegni di prima prestanza li ri» cupererà in fine di ogni trimestre, » con farsi fare una nota a ciascun me» moriale del giorno, che è stato fat» to il pegno, e del numero, e mo» neta, ponendo il tutto nelle suddette » filze. Consegnerà a chi li richiede i » detti memoriali, acciocchè abbiano » il loro effetto, e nella prima seguen» te congregazione riporterà sempre tut» ti que' memoriali passati, che non » hanno avuta esecuzione, consegnan» doli al segretario. Osserverà esattamen» te, ciò che si è disposto per fare » esporre alla vendita tutti i pegni al » suo tempo nel capitolo delle vendite » de' pegni. Quando farà spedire i re» sti, o sopravanzi de' pegni dal suo » sotto-computista, o da altro suo aju» tante nella computisteria, prima di » sottoscrivere un' tal ordine farà nuo» vo conteggio per assicurarsi, che la » somma non sia sbagliata, e partico» larmente quando sono più di uno i » bollettini de' pegni; il resto de' quali » vuol' esigersi, ed avvertirà che fa» cendosi l' ordine dell' intiero in un » solo bollettino, si noti in ciascuno de» gli altri = pagato = con individuare » il giorno, mese, ed anno in cui si » spedisce l' ordine, ed esprimervi la » somma in collettiva di tutti i sopra» vanzi di più bollettini contenuti in » esso ordine. Saranno a tutto rischio » e pericolo del computista non solo » tutti i suoi ajutanti della computiste» ria, ma anche li sopranumeri ad» detti al servizio della medesima. Av» vertirà perciò che ciascuno eserciti be» ne, e fedelmente il suo offizio, e che » non si commettano errori nè man» canze di veruna sorte, perciò egli » sempre ne sarà, e dovrà esserne il » pricipal debitore del monte, al qua» le sarà responsabile di tutte le ope» razioni de' suoi ajutanti, ancorchè so» prannumeri, per quello però che con» cerne la computisteria e che da essa » dipende; ond' è, che la vigilanza, » che gli s' inculca d' avere sopra di » essi, riguarda principalmente la sua » indennità, e secondariamente il buon » ordine delle cose, ed il buon servi» zio del monte. Assisterà alli sindaca» ti nel giorno, e luogo, che si desti» nerà da' sindaci, osservando quanto » nel capitolo XII de' sindaci dei pre» stiti viene in questa parte ingiunto. » Sarà sua particolare incombenza, che » da' ministri de' prestiti si esercitino i » rispettivi impieghi con amore, e ca» rità verso ciascuno, nè nasca mai ve» run disordine al qual' effetto si por» terà di tanto in tanto ai monti che » lavorano, ed accadendo qualche ris» sa, o prorompendo qualcuno in pa» role ingiuriose, ed improprie come » alle volte suole accadare, se saranno » persone estere le farà subito mandar » via dal monte, ed ordinerà alla guar» dia, che non permetta più loro l' in» gresso senza l' ordine espresso della » congregazione, la quale poi determi» nerà ciò, che debba farsi per l' acca» duto inconveniente. Se poi si trattas» se di cosa grave, farà arrestare i de» linquenti, e ne darà subito parte ai » sindaci, da' quali dipenderà o di far» li consegnare alla curia criminale, » ovvero di provvedere diversamente, » riferendo sempre inoltre l' occorso nel» la prima congregazione. Quanto si è » di sopra prescritto, si eseguirà dal » computista ogni volta, che in quel » tempo non vi fosse nel monte nè ve» run sindaco de' prestiti nè l' archivi» sta, o altro deputato, ma se vi fos» se qualcuno di essi, al medesimo do» vrà subito riferire il tutto, ed esegui» re gli ordini, che gli saranno dati; » nè egli diversamente opererà cosa al» cuna, benchè la credesse più deco» rosa al monte. Accadendo poi il ca» so, che fossero portate al monte ro» be furtive per impegnarsi, del che » però ne dovrà avere una specie di » sicurezza, in tal caso seguito l' im» pegno, farà subito arrestare dalla guar» dia chi avrà portato ad impegnare

» delle robe furtive, farà avvisato il giudice criminale camerale, in potere del quale lo rilascerà, e del tutto ne renderà intesi subito i sindaci dei prestiti, e ne farà anche la relazione nel la prima congregazione. Riterrà un libretto in foglio di ottavo, al di fuori del quale farà scrivere l' intitolazione = Rincontro delle sicurtà date per gli duplicati =, e ciò ad effetto che si possa speditamente riconoscere, se il duplicato siasi spedito con sicurtà, o con semplice ricevuta. Pertanto quando gli sarà portato qualche duplicato de' bollettini de' pegni perduti, osserverà la legge data in esso dal deputato archivista, e se venga ordinato, che si dia la solita sicurtà, in tal caso consegnerà ad un soprannumero il predetto libretto unitamente col duplicato, che lo porterà all' uffizio del monte, acciocchè faccia nota in esso libretto della sicurtà data, sottoscrivendosi lo stesso notaro, e riportandosi il duplicato con il libretto al computista. Questi incontrerà, se la fede succinta del notaro apposta in piè del duplicati concordi con la nota del libretto, e concordando si sottoscriverà in piè d'esso. Praticherà ciò ne casi del disimpegno, o rinnovazione del pegno col duplicato, e lo stesso osserverà nello spedire il resto, o sia sopravanzo, quando il pegno fosse venduto, sottoscrivendo l' ordine, se non avrà fatto, come sopra, il riscontro. Avrà particolar cura che i ragguaglianti, che sono suoi ajutanti, stiano in giornata. Il che egli avvertirà di non trascurare, essendo il ragguaglio il principal regolatore dell' affare de' pegni; e perciò almeno in ogni settimana riconoscerà le loro operazioni, e trovandoli mancanti senza veruna giusta causa, ne darà parte ai sindaci de' prestiti, dai quali secondo le circostanze, o si prenderà qualche provvisionale temperamento, o si riferirà in congregazione per provvedersi ad una tale mancanza nelle forme, che detta congregazione crederà proprie. Avviserà il cassiere dei prestiti ogni mese di non pagare i salarj a detti ragguaglianti, se prima non avrà rincontrato essere i ragguaglianti in giorno. Il che seguito, loro farà pagare i salarj, ed in caso diverso ne farà sospendere il pagamento, per sentire sopra di ciò le determinazioni della congregazione, la quale in caso di mancanza di rilievo li multerà, con toglier loro l' intiera provvisione di quel mese, o parte di essa, o almeno sospenderà loro il salario fino a tanto, che non si sarà posto in paro il ragguaglio, e succedendo continue mancanze dello stesso ragguagliante, il computista lo sospenderà dall' esercizio, e ne darà parte alli sindaci, ed alla congregazione, dalla quale si licenzierà dal servizio. Osserverà se da' facchini, che servono il monte si adempia puntualmente al loro dovere tanto in servizio dello stesso monte, che delle custodie, facendo da' medesimi in ogni settimana scopare, pulire e spazzare li quattro saloni de' monti, il banco de' depositi, e gli altri saloni, e corridori dell' abitazione de' ministri, ed altro. Terrà un libro in foglio, in cui si descriveranno tutte le sicurtà, che i ministri, e sotto-ministri danno anche a favore del monte, acciocchè richiedendosene di qualcuna la notizia dalla congregazione, possa subito aversi, senza ricorrere agl' istromenti de' loro rispettivi obblighi. Sarà detto libro rubricellato per alfabeto col nome, e cognome di ciascun ministro, e sotto-ministro. Nel primo foglio dalla parte, che si dice del debito principierà a descrivere uno di essi, lasciando in bianco la parte che si dice del credito; cioè trascrivendo il nome, e cognome del ministro, o sotto-ministro la sua carica, e riferendo il giorno della sua deputazione, fattane dalla congregazione, ponendo in filza de' decreti la fede che si farà dare dal segretario, e passando successivamente a descrivere il giorno, ed anno dell' istromento del suo obbligo, e tuttociò che in rapporto alle di lui sicurtà si è in esso convenuto, e prescritto. Noterà in appresso le attergazioni de' luoghi de' monti, valutando li medesimi al prezzo corrente, e quando si fossero ammesse altre sicurezze, le descriverà in appresso tirando fuori di ciascuna la somma; quali unitamente poi sommerà, e porrà detta somma in corpo, quando non vi sia l' intero delle sicurezze ingiunte, ed in caso diverso la tirerà fuori, calcolandone la totalità. Dalla parte del credito trascriverà le surrogazioni, o permute delle suddette attergazioni, o sicurtà, che accadranno farsi di mano in mano con il richiamo del decreto della congregazione, che porrà in essa filza, e così con-

„ tinuerà in quanto a tutti i ministri, „ e sotto-ministri suddetti. Avvertirà di „ non trascurare una tale operazione, „ essendo assolutamente necessaria non „ solo per la congregazione, ma an- „ che per gli casi, che possono darsi di „ qualche accidente, per cui fosse uo- „ po citare, o interpellare gli attergarj, „ e sicurtà sollecitamente, poichè in ta- „ li casi non trovandosi al paro detto „ libro, ed esattamente riportate an- „ che le sicurezze surrogate, potreb- „ bero accadere de' gravi sconcerti ci- „ tandosi forse chi non è più attergario, „ e fidejussore, e tralasciandosi di con- „ venire colui, che in realtà è tale. Sta- „ rà in attenzione, che non si faccia „ nel monte verun pegno, che sia ser- „ bo, o custodia, come suol dirsi, „ cioè che robe di gran valore s'impe- „ gnino per tenue somma, affinchè sia- „ no custodite per commodo del padro- „ ne nel monte, essendo istituito que- „ sto a solo fine di soccorrere con le „ prestanze sopra i pegni a chi ne ha „ bisogno, e non mai per custodire la „ robba altrui, ed accorgendosi di ta- „ li pegni di serbo, o custodia, farà „ rigettarli, ed in caso che fossero se- „ guiti, ne darà parte alla congrega- „ zione, acciocchè possa provvedervi. „ Bene spesso accade, che da qualche „ povero forastiere dello stato volendo- „ si introdurre in Roma robe per im- „ impegnarsi da custodi, o portinari del- „ le porte gli si faccia lasciare il pegno „ per verificare poi, che le dette robe „ introdotte siensi effettivamente impe- „ gnate. In tal caso dovrà far fede di „ tale impegno seguito nel monte per „ esibirsi dall'impegnate al portinaro, o „ custode, e farsi restituire ciò che „ presso il medesimo avesse dovuto la- „ sciare, nè di tal fede ne esigerà emo- „ lumento alcuno nè per se, nè per ve- „ runo de' suoi giovani, proibendogli „ inoltre di prendere qualsivoglia ben- „ chè tenue ricognizione ancorchè vo- „ lontaria. Farà inoltre tutto quello, che „ si trova ordinato per la sua carica in „ diversi capitoli de' presenti statuti.

Capitolo XXVI.

Del carico del sotto-computista dei prestiti.

„ Benchè questa carica non vi „ fosse nella prima erezione del monte, „ nè di essa perciò se ne faccia men- „ zione ne' precedenti statuti, si è do- „ vuta col progresso di tempo aggiun- „ gere per il buon servizio del monte, „ e del pubblico. Dovrà pertanto depu- „ tarsi a tal carica dalla congregazione, „ inteso il computista de' prestiti, a di „ cui rischio, e pericolo se ne farà la „ deputazione, persona proba, capace, „ ed informata del negozio del monte „ dei prestiti: giacchè in mancanza del „ computista, o essendo questi impe- „ dito, deve supplire a tutte le di lui „ incombenze. Si procurerà che il sot- „ to computista abbia inoltre buon ca- „ rattere, dovendo egli scrivere il = fiat „ mandatum =, e li mandati coerenti „ secondo gli verrà ordinato dal com- „ putista, e tutti i fogli, e bilancj che „ devono esibirsi alla congregazione a „ norma di quanto di mano in mano „ dal computista gli s' ingiungerà. Ri- „ siederà nella computisteria, e soprain- „ tenderà a quelli, che ivi operano, „ acciocchè ogniuno faccia il suo do- „ vere, nel che conoscendo qualche „ mancanza, ne darà subito parte al „ computista. Spedirà per se stesso, e „ non mai per mezzo di altrui gli or- „ dini de' sopravanzi de' pegni vendu- „ ti, ricavandoli dal libro della vendita „ del cassiere di quel custode, in cui „ sarà descritto esso pegno venduto, e „ noterà dentro il bollettino la somma „ per la quale è stato venduto, e sot- „ to vi porrà la somma della prestan- „ za, alla quale aggiungerà anche gli „ utili, che fossero per tal pegno do- „ vuti. Dibattuto poi il tutto dal prez- „ zo della vendita, ne formerà il so- „ pravanzo, e noterà nello stesso tempo „ sotto la partita del pegno nel libro „ della vendita il pagamento del sopra- „ vanzo seguito in quel giorno, in cui „ si spedirà, dopo di che farà l'ordine „ del pagamento al cassiere che dovrà „ sottoscriversi dal computista dei presti- „ ti, o da esso sotto-computista in caso „ di sua assenza, o legittimo impedimen- „ to. Se poi fossero più di uno i bollettini „ de' pegni venduti, in vigore de' qua- „ li dovesse spedirsene l' ordine per il „ pagamento de' sopravanzi, in tal ca- „ so spedirà di ciascuno i resti, o so- „ pravanzi nella forma di sopra prescrit- „ ta, facendone di tutti il ristretto in „ uno di detti bollettini, in cui farà „ l'ordine del pagamento, come sopra; „ notando in ogni bollettino sotto il mer- „ co del monte il pagamento fattone „ sotto lo stesso giorno, e l'intiera som- „ ma, in cui è contenuta quella di cia- „ scun bollettino, o sia sopravanzo. Pri- „ ma di passarli al computista, li farà „ registrare in buona forma nel solito

» libro del registro de' resti, che si » tiene a tal'effetto in computisteria, e » che di anno in anno si rinnova. Terminata che sarà la vendita, prenderà il libro della vendita del cassiere, » e lo rincontrerà insieme col suo ajutante, o altro giovane della computisteria, confrontandolo con il libro » dei prestiti del computista, ed osservando con tutta attenzione, se le partite del libro della vendita combinino in tutto con quelle di detto libro » dei prestiti e se vi siano trascritte » tutte le annotazioni, che in esso libro potessero essersi fatte alle partite; e specialmente avvertirà se quelle partite del detto libro, nelle quali vi fosse il contrasegno d'essersi fatto » il retineantur, volgarmente denominato » duplicato; siano state in tal guisa riportate nel libro della vendita, dovendosi in tal caso apporre, tanto di » sopra, quanto di sotto del numero del » pegno una R. che significa esservi il » = retineatur o duplicato =, e non essendovi, lo porrà di suo carattere alle rispettive partite. Sommerà poi facciata per facciata le somme trascritte » in esso libro, cioè sotto la prima colonnetta il ritratto dalli rispettivi pegni venduti, nella seconda la prestanza data sopra i medesimi dal monte, nella terza gli utili di que' pegni, » che ad essi saranno soggetti, che dovrà egli subito calcolare, e riportare » in essa terza colonnetta conteggiandoli » dal giorno dell'impegno a tutto il giorno della vendita del pegno, e nella » quarta porrà il sopravanzo della somma ritratta dalla vendita, detratta la » prestanza, e gli utili del monte, sommando poi in collettiva in fine di » ciascuna facciata, e di ciascuna colonnetta il prodotto dalle somme in » esse contenute, e formandone in fine il di loro ristretto distinto colonnetta per colonnetta, che confronterà » con l'altro ristretto, che in fine della » vendita avrà fatto il sotto-cassiere, » procurerà di appurare qualsivoglia errore, che in ciò potesse esservi, ed » appurato il tutto si sottoscriverà in vece del computista, al quale risponderà in caso di errore, che fosse al medesimo computista pregiudiziale, reintegrandolo del danno, che per sua » cagione potesse aver sofferto e liberandolo da qualsivoglia molestia, che per » tal causa dal monte, o da altri fossero a detto computista inserite, come » obbligato per il suo sotto-computista. Sommerà ogni giorno le partite de'libri dei prestiti, e ne rincontrerà » le somme facciata per facciata, combinandole col ristretto fatto nel fine » dallo scritturale del computista, ed » in fine scriverà la somma totale di » ciascuna operazione in lettere, e non » in abbaco, e sottoscriverà il suo nome, e così proseguirà sino al fine di » ciascun mese, in cui si troverà al » paro, e senza la maggior fatica di » sommare tutta la quantità delle partite del mese. Avvertirà poi in fine » della giornata, se gli stimatori avranno sottoscritte le loro stime, secondo » il nuovo metodo descritto nel capitolo degli stimatori. Verrà ogni giorno puntualmente alla computisteria » sì la mattina, che il dopo pranzo » all'ora consueta. Precederà tutti i libri » delle riscossioni dagli ajutanti del » cassiere, ed unitamente al giovane » suo ajutante rincontrerà le somme di » essi facciata per facciata, sì nella moneta, che ne' pegni e ritrovandovi errore, lo farà corregere da quell'ajutante, che le avrà fatte, acciocchè » in fine di ciascun mese sieno appurate e possa formarsi un esatto ristretto, che nuovamente rincontrerà » con le somme di dette facciate già » appurate, e lo confronterà insieme » col ristretto del custode, col quale » dovrà combinare, ed in caso che non » concordassero, procurerà di rinvenire » l'errore acciocchè un ristretto ribatta » con l'altro. Nel risommare le facciate » di detti libri osserverà con particolare attenzione, se vi sia veruna partita di pegno, che sia soggetta agli » utili, e se questi dall'ajutante del » cassiere sieno stati tirati fuori, e farà di ciascuna partita il nuovo conteggio nel caso, in cui gli utili fossero descritti nella partita per riconoscere, se vi sia il pieno, ed assicurarsi che non sieno errate le somme » e quando o si fosse tralasciata la partita degli utili, o portata fuori in » somma minore, di quella che realmente fosse dovuta, ne farà subito » correggere l'errore dallo stesso ajutante del cassiere, e ne avviserà contemporaneamente il cassiere, acciocchè ne esigga il rimborso dal suo ajutante, e potrà esso pretenderlo da chi » avrà fatta la riscossione. Ancorchè debba il computista de' prestiti specialmente invigilare, che i ragguaglianti adempiano la loro incombenza con » tutta puntualità, ciò non ostante giova sempre, che anche il sotto-computista, che risiede nella stessa stan-

» za, vi abbia una particolare attenzione; onde non mancherà di volta in volta riconoscere le loro operazioni, e ritrovandovi qualche mancanza, o negligenza, ne darà subito parte al computista. Rincontrerà le liste de'pegni da vendersi, che si fanno da' ragguaglianti, acciocchè siano esatte, e non resti verun pegno invenduto. Portandosi qualcuno alla computistaria per fare il duplicato del bollettino del pegno, per essersi quello perduto dal padrone del pegno, o per essergli stato sottratto prima di farne rincontrare dal soprannumero la partita, esaminerà bene il fatto che gli si rappresenta, e quando da tutto il contesto possa raccogliere, che non vi sia inganno, ne farà fare il rincontro, nel che avvertirà il soprannumero, che operi con tutt' attenzione, facendo ancora qualche maggior diligenza, se la partita del pegno non si rinvenisse secondo le notizie, e i lumi dati dal padrone del pegno, e rinvenuta la partita, farà fare il solito duplicato o sia = retineatur = alla medesima, secondo che si pratica, e poi ne darà nota a chi l'ha apposto avvertendolo di conservare esattamente la cartina, ove sarà notato, acciocchè in vigore di essa possa a suo tempo rinvenirsi il duplicato suddetto nell'archivio, e notificandogli, che non potrà esso farne il disimpegno. Darà poi al medesimo il duplicato del bollettino, che lo porterà a quel custode presso cui esiste il pegno, al quale lo lascerà, con avvertirlo, di non partire se prima dal custode non gli si dice essersi da essa fermato il pegno. Il duplicato dovrà restare presso il custode, dal quale verrà consegnato al deputato archivista, per conservarlo in archivio. Quando poi accadesse che in quel tempo non lavorasse il custode presso il quale esiste il pegno, e che all'apertura del monte non fosse ritornato chi ha fatto istanza per il duplicato, userà la carità di mandare il duplicato al custode, acciocchè lo noti nella partita del pegno, non ostante che sia assente chi l'ha apposto, e ciò ad effetto, che intanto non ne segua il disimpegno in pregiudizio del padrone ed il custode dovrà subito farne memoria nel suo libro. Riterrà presso di se la chiave della computisteria, nè la consegnerà a veruno, ed avvertirà nel partire di chiuder bene la porta, non permettendo ad alcuno di trattenersi in essa computisteria senza la sua presenza, ed intervento, o del di lui ajutante.

Capitolo XXVII.

Del carico dell' ajutante del sotto-computista, o sia primo giovane della computisteria.

» Non essendo possibile, che il sotto-computista attenda a tutte le gravi incombenze, che porta seco la sua carica, perciò è stato necessario di dargli un ajutante, che supplisca in qualche parte le sue veci, e gli dia mano nelle operazioni, che richiedono più persone, ed adoperi tuttociò, che dal sotto-computista gli verrà ingiunto. Questo sotto-ministro sarà puntuale nell'intervenire alla computisteria all'ora prescritta, tanto la mattina quanto il giorno, e terrà anch'egli la chiave della computisteria presso di se che mai non consegnerà ad altrui. Non partirà dalla computisteria per qualsivoglia urgentissima causa, fino a tanto che non sarà venuto il sotto-computista, non dovendo mai la computisteria rimaner priva dell'assistenza o dell' uno, o dell' altro di questi ministri. Calcolerà sù i bollettini, e noterà in lettera il ristretto, e i resti delle vendite, dibattuta la prestanza, ma non li trascriverà nel libro delle vendite, il che farà il solo sotto-computista come si è detto nell' antecedente capitolo XXVI. Spetterà ad esso ajutante di fare il bilancio nel sabato di ogni settimana, quando nel lunedì, o altro giorno seguente della prossima settimana si terrà la congregazione, per esibirlo alla medesima. Per formarlo più facilmente, terrà un quaderno, nel quale ogni settimana, risommate che siano da esso le riscossioni, prenderà le somme di quelle giornate, e le noterà in detto quaderno, per estrarle dal medesimo in fine della settimana. Si porterà nel sabato, in cui deve fare il bilancio alla cassa dei prestiti, e dopo il rendimento de' conti de' sotto-cassieri, si farà dare dal cassiere tutte le partite dei denari ed altro, che sarà venuto in sue mani, e ne formerà il di lui debito. Passerà poi a credito del medesimo tutti i pagamenti da esso fatti, e li porrà pure a credito tutte le prestanze date sopra i pegni fatti in quella settimana, prendendo le somme dei prestiti dai quattro scritturali, o sia-

» no ajutanti del computista, ne quattro monti, e ne formerà poi il resto del debito del cassiere. Terminato un tal bilancio, lo darà al sotto-computista per rincontrarlo, il quale poi lo passerà in mani del computista, che lo esibirà alla congregazione, assisterà all' archivio ne' giorni che v' interviene il deputato archivista, ed ivi eseguirà quanto deve, e specialmente in quanto alli duplicati, conforme si è detto nel capitolo XVI. del deputato archivista. Avvertirà che niuno dei soprannumeri prenda ricognizione alcuna, benchè tenne e volontaria da chi facesse istanza di porre qualche = retineatur o duplicato = a cagione delle necessarie diligenze da farsi da essi sopranumeri ne' libri per rinvenirne la partita, e molto meno lo prenderà esso, il quale invigilerà inoltre acciocchè tali persone si spediscano sollecitamente.

CAPITOLO XXVIII.

Del carico de' scritturali del computista de' prestiti.

» Serve per ciascheduna delle otto custodie per quello, che concerne la prestanza, che si dà sopra de' pegni un libro mastro detto de' prestiti, e vi sono quattro ajutanti del computista detti scritturali, ché scrivono li suddetti otto libri delle custodie. In essi vanno descrivendo i pegni, che vengono alla giornata, nella facciata destra, regolandosi nella seguente maniera. Dopo che ogni impegnante ha esibito il suo pegno allo stimatore, ed ha inteso quale prestanza gli dà sopra il medesimo, si porta dallo scritturale, e questi domanda al detto impegnante nome, cognome, mestiere, e somma della prestanza. Lo scritturale deve descrivere tutto ciò nella partita del pegno per formarla con la necessaria distinzione, e in seguito interrogherà l'impegnante della qualità del pegno per chiamarlo allo stimatore, e sentirà in seguito dal medesimo stimatore, non solo la conferma della somma prestata ma ancora il peso, ed ogni altra specificazione di detto pegno, ad effetto di compiere la partita, nella quale non mancherà di descrivere interamente, e senza veruna alterazione tutto quello, che gli verrà dettato dallo stimatore, con tale diligenza, ed attenzione dovranno gli scritturali notare le suddette partite ne' respettivi libri, e dovranno in fine di ogni facciata del libro farne la somma in lettere, e non in abbaco, ed in fine dell' operazione fare ogni giorno la somma generale parimenti in lettera, e non in abbaco, come più diffusamente si prescrive nel Capitolo XXVI. Dovranno inoltre tenere una rubbricella disposta per ordine di alfabeto, nella quale noteranno nell' atto che descrivono i pegni nel libro mastro il nome dell' impegnante sotto la di lui lettera col richiamo alla carta dello stesso libro. Avvertiranno poi di non defraudare giammai il monte con descrivere più pegni grossi di quelli che loro vengono fissati per ogni giorno dal computista nel giornale detto de' pegni grossi, de' quali giornali, che sono in numero di quattro, uno se ne tiene da ogni scritturale.

CAPITOLO XXIX.

Del carico de' ragguaglianti.

» Non potendo il computista dei prestiti fare per sè stesso il ragguaglio de' libri dei detti prestiti, si fa questo da altri quattro ajutanti da deputarsi dalla congregazione a suo contentamento, ed a tutto suo rischio, e pericolo, conforme da altri otto si farà il ragguaglio de' libri dei custodi. Quattro de' ragguaglianti del computista ragguaglieranno nella stanza della computisteria i libri mastri dei prestiti del computista, scritturati per gli quattro monti dagli scritturali, ragguagliando le partite dei prestiti con i libri delle riscossioni, e vendite del cassiere. Gli altri otto faranno il ragguaglio ne' rispettivi monti dei libri dei prestiti, scritturati dalli rincontri degli otto custodi, facendone il ragguacon i libri delle riscossioni di ciascheduno custode, e delle vendite de' deputati. Avvertiranno tutti i ragguaglianti di fare il ragguaglio delle partite in forma intelligibile, scrivendo dicontro alla partita de' prestiti il giorno, mese, ed anno della riscossione, rinnovazione, o vendita del pegno, con il richiamo delle carte de' libri delle riscossioni, e vendite. Faranno in computisteria le liste de' pegni da vendersi, spogliando il ragguagliante del computista nel suo libro de' prestiti tutte le partite de' pegni da vendersi, che le detterà all' altro ragguagliante del libro del custode, che vende, con-

» frontandole nello stesso tempo con es-
» so. Osserverà specialmente il ragguagliante del computista, se nel libro mastro vi sia notato in qualche partita il duplicato, ed ommesso nell'altro libro del custode, e ne farà far nota alla partita parimenti nel libro del custode, nelle liste de' pegni da vendersi contrassegneranno le partite, ove saranno notati i duplicati, cioè sopra e sotto il numero del pegno vi scriveranno una R grande, che dimostra esservi in quel pegno il = retineatur = trascritta la suddetta lista nel libro delle vendite del custode, ed il ragguagliante lo porterà al detto custode, acciocchè ritrovi, e ponga a parte tutti i pegni da vendersi in essa lista descritti. Terminati i rispettivi libri dei prestiti del computista, e del custode, che vende, i ragguaglianti di tutti i libri ne faranno subito lo spoglio delle partite aperte, e lo daranno al sotto-computista de' prestiti.

Capitolo XXX.

Del carico degli appuntatori.

» Per impedire la fraude, che potrebbe commettersi di chiudere finitamente nel mastro dei prestiti le partite dei pegni ancora esistenti, come se fossero stati riscossi, o venduti, e per iscoprire a tempo le fraudi, e gli errori, che si possono commettere ne' libri dell' introito, e dell' uscita de' pegni, si sono deputati due appuntatori, l' offizio principale dei quali è di rincontrare ogni giorno i libri delle riscossioni, e delle vendite coi mastri dei prestiti osservando se tutte le partite de' pegni venduti, e riscossi sono ragguagliate in contropartita al mastro dei prestiti, e quando ciascuna delle stesse partite sia ragguagliata a dovere, dovrà dai medesimi essere autenticata con il marco, che di già si è posto in suo. Sotto gli appuntatori opereranno due giovani, i quali leggeranno a voce alta i pegni venduti, e riscossi, la loro moneta, e giornata del loro impegno su i rispettivi libri di riscossioni, e di vendite, che dovranno tenere vicini, e sotto gli occhi degli appuntatori, acciocchè questi possano vedere, ed accorgersi, se il giovane legga, e chiami le partite con verità, e circa l' ordine, e circa la sostanza; e gli appuntatori ritrovando i medesimi pegni al mastro dei prestiti, staranno bene attenti ad osservare, se la moneta della vendita, e della riscossione corrisponda a quella della prestanza, prima di marcarne la contropartita nel suddetto mastro. Con questo regolamento quelle contropartite di esito de' pegni, che fossero falsamente descritte, verranno subito a scoprirsi per tali, mentre rimarranno prive dell' autenticità dell' accennato marco. Da questo quotidiano appunto ne risulterà ancora il vantaggio, che tanto la scrittura, quanto i ragguagli debbano per necessisà sempre stare in giornata, e che essendo occorsi sbagli nelle scritture, si correggano in giorno. Finito che avranno il suddetto appunto, dovranno gli appuntatori sommare con diligenza tutte le partite delle riscossioni ai libri delle medesime, per vedere, se mai fosse accaduto abbaglio nelle somme; e caminando esse a dovere, dovranno sottoscrivere la somma totale in lettera, e non in abbaco coll'apporvi il loro nome. Lo stesso dovranno praticare quando si fanno i ristretti de' libri di riscossione e vendite del cassiere tanto in fine di ciascun mese, che in fine del trimestre. Sarà poi altra incombenza degli appuntatori il rincontrare gli spogli, che fanno i due ragguaglianti del computista, e del custode dei libri dei prestiti, affine di cavare la nota de' pegni, che non sono stati esposti alla vendita, e che per conseguenza debbono essere esistenti nella custodia. Questo rincontro che dovrà farsi dagli appuntatorj, deve servire per maggior sicurezza, che gli appunti fatti in giornata sieno stati fatti a dovere; mentre confrontando l' esistenza di questi pegni invenduti con l' introito de' pegni di detto libro, e con l' esito de' medesimi pegni nei libri delle riscossioni, e delle vendite, se vi sarà stato errore negli appunti, dovrà necessariamente manifestarsi. Dovranno parimenti assistere, ed operare ne'sindacati, che si fanno da' sindaci alle custodie, quando saranno finite, o che per qualche accidente debbano da un custode consegnarsi ad un altro, rincontrando su libri l' introito e l'esito de' pegni, e l' esistenza de' rimasti invenduti secondo il metodo di già introdotto. Gli appuntatori verranno eletti dalla congregazione, la quale posto da parte ogni riguardo all'anzianità, ed a qualunque altro rifles-

» so, presceglierà sempre quelli, che » saranno dotati di maggior capacità, » e probità, e che avranno dato saggio » di maggiore attenzione, e diligenza, » essendo un simile offizio della più » grande importanza.

Capitolo XXXI.

Del carico del cassiere de' prestiti.

» L'offizio del cassiere dei pre» stiti è di ricevere tutto il denaro del » luogo pio, che provviene da tutte le » di lui entrate, che si riscuotono dall' » esattore, e che ritorna dai pegni, e » di fare tutti li pagamenti che occor» rono per il medesimo luogo pio. As» sisterà per se stesso insieme con li » suoi ajutanti ogni mattina all'ora con» sueta, ed il giorno all'ore venti per » gli prestiti, e le riscossioni, e sbor» serà la somma necessaria a questo » effetto, che gli si farà buona senz' » altro mandato, purchè una tal som» ma da libri dei prestiti risulti effet» tivamente improntata sopra i pegni. » Quando non avesse presso di sè il » denaro sufficiente alle prestanze, se ne » farà somministrare da' provvisori, che » ne spediranno il mandato diretto all' » altro cassiere del banco de' depositi; » e per quella somma, che essi prov» visori crederanno secondo le circo» stanze de' tempi necessaria, avverten» do detto cassiere dei prestiti di tener » sempre provvista la cassa, acciocchè » non si ritardi il servizio del pubbli» co, e possa chi ha bisogno della pre» stanza puntualmente conseguirla. Con» segnerà ad ogni principio di opera» zioni delle custodie a ciascuno de' sot» to-cassieri, che saranno per operare » un numero determinato di bollettini » in bianco corrispondente a un di» presso all' esito, che dovrà farsene, » e ne farà fare ai medesimi sotto-cas» sieri la ricevuta in un libro, che » dovrà tenere a simile effetto intito» lato = libro della consegna de' bollet» tini =. Finite le operazioni dovrà con» teggiare cogli stessi sotto-cassieri il » resto de' bollettini, che loro si sa» ranno conseguati, e che non avranno » esitati, confrontandone l'esito, come » risulterà dai libri, e ristretti dei pe» gni co' bollettini, che loro dovanno » essere rimasti nelle mani, i quali » il cassiere si dovrà far esibire per » poi conteggiarli di nuovo nella nuo» va consegna, che dovrà loro fa» re, descrivendo simil conteggio nel » suddetto libro delle consegne colle de» bite ricevute. Mancandosi di esegui» re quanto qui si prescrive, se mai » accaderà, che venga fatto qualche » abuso de' bollettini in pregiudizio de' » particolari, o del monte, oltre il col» pevole principale, egualmente anche » ne sarà debitore il cassiere, contro » de' quali si potrà, e converrà proce» dere direttamente per l' intiero risar» cimento del danno. Per questa ope» razione potrà il cassiere farsi esistere » da un giovane di conosciuta probità, » ed attenzione, che dovrà egli sceglie» re a suo piacimento. Pagherà i resi» dui de' pegni venduti con ordine del » solo computista de' prestiti da darse» gli ne' medesimi bollettini di essi pe» gni, o in mancanza del computista » dal sotto-computista, scrivendo det» to cassiere i pagamenti in libro a par» te, per riportarli al libro d'uscita, » quando in fine di ogni settimana ne » sarà stato fatto il ristretto dal com» putista, ed ispettore delle scritture. » Conserverà anco in filze a parte i bol» lettini con gli ordini di detti residui » pagati, senza l'esibizione de' quali non » gli saranno fatte buone lo partite che » avesse pagate, e poste pure in uscita. » Non pagherà sopravanzo alcuno de' pe» gni venduti con arra, se non avrà » esatto prima l'intiero ritratto dal com» pratore, ancorchè un tal pagamento » gli si ordinasse dal computista de' pre» stiti in scritto mediante il solito or» dine da farsi nel bollettino del pegno, » e contravenendo, sarà tenuto a rein» tegrare il monte. Per regola del cas» siere si stabilisce, che sarà sempre » preferito il padrone a qualsivoglia » compratore, ed anche allo stimatore, » al quale fosse deliberato il pegno, » ogni volta però, che non sia stato » levato dalla cassa. Il che però avrà » luogo solamente quando il padrone » comparisca dentro i dieci giorni, trat» tandosi di pegno venduto con arra, » e che non sia stato consegnato al com» pratore, ed in quanto alli pegni de» liberati allo stimatore quando il pa» drone del pegno comparisca dentro » i dieci giorni dal giorno della ven» dita. Se poi sarà seguita la vendita » nella solita stanza a ciò destinata, » ma il compratore non l' abbia rice» vuto dal cassiere, ed ancora resti pres» so il medesimo, si restituirà sempre » detto pegno al padrone, il quale pe» rò pagherà i soliti emolumenti dell'in» canto, con restituirli al compratore » quando da questi fossero stati già pa-

„ gati, essendo ben giusto, e ragionevole, e secondo l'equità di preferire in tempo abile il padrone agli estranei. Non pagherà denari senza li mandati sottoscritti almeno da due provvisori, avvertendo di osservare puntualmente quanto si prescrive in essi mandati, e le leggi, e condizioni, che ne' medesimi fossero apposte, con riportarne quietanza in piè, ovvero a tergo di essi, ed in caso che dovesse stipolarsene istromento, ne farà stendere dal notaro del monte, che se ne deve rogare, la fede succinta sotto detto ordine, o sia mandato, in cui resti individuato l'adempimento di tutte quelle leggi, e condizioni, che fossero espresse, ed ingiunte in esso mandato. Potrà però pagare le spese minute col solo ordine del deputato archivista, con aver cura di farne passare il mandato in fine d'ogni trimestre, esibendo prima alli sindaci la lista di tali pagamenti sottoscritta dal suddetto archivista, e facendo da essi sindaci sottoscrivere il = fiat mandatum =, che poi si stenderà dal computista dei prestiti, e si sottoscriverà dai provvisori. Non pagherà salarj a ministri, o sotto-ministri prima che gli sia consegnato dal computista di mese, in mese il solito ruolo sottoscritto dai provvisori. Procurerà sempre d'avere monete minute, per accommodare il conto degli utili nella riscossione de' pegni, dovendo attendere tutti i ministri, ed egli principalmente con ogni pazienza, e carità alla sollecita spedizione di coloro, che ricorrono al monte. Osserverà quanto si è detto di sopra nel capitolo dell' offizio de' sindaci per quello, che a lui spetta. Nelli giorni delle vendite farà copiare nel suo libro di dette vendite le partite de' pegni da vendersi cavandole dalle liste del custode, con rincontrarle, e ridurle a concordia tra di loro, quando non concordassero, e farà correggere gli errori, quando vi fossero in qualcuna di dette liste, e sia poi assistente per mezzo del suo sotto-cassiere della riscossione insieme col deputato, custode, stimatore, e suo ajutante a ciascuna vendita, dove il suddetto sotto-cassiere piglierà il prezzo de' pegni venduti, o almeno l'arre, notando insieme col deputato ciascuno al suo libro il prezzo ritratto da ciaschedun pegno ed il pagamento, ovvero arra data, ed osserverà quel più che si dirà nel capitolo particolare delle vendite, e specialmente circa l' arre guadagnate, e pegni da rivendersi, e da custodirsi dopo la vendita da esso cassiere, il quale nè diverrà il custode sinchè sieno totalmente pagati, e consegnati a chi li avrà comprati. Ricerca questa carica persona accurata, e sicura, che prima di esserne ammessa all'esercizio dovrà avere attergato a favore del monte tanti luoghi de' monti camerali non vacabili per la somma stabilita, e che dovrà esprimersi nell'istromento di suo obbligo da stipularsi negli atti del notaro del monte, e ciò oltre l'obbligo generale della sua persona, e beni. Inoltre per maggior sicurezza del monte non se gli dovrà lasciare in mano molto denaro, e quando nel bilancio, che si legge ogni settimana in congregazione, si troverà, che questo cassiere abbia in mano somma maggiore di quella che possa bisognarli per supplire ai prestiti, si dovrà fargli depositare il sopravanzo nel banco de' depositi a credito del monte dei prestiti. Si sono assegnati al cassiere per la più pronta spedizione delle sue operazioni tredici ajutanti, cioè quattro per gli prestiti, otto per le riscossioni, ed uno per la cassa come si dirà nel capitolo seguente; ma detti ajutanti, ancorchè la congregazione li approvi, ed ammetta a nomina di detto cassiere, quando ha buona relazione delle qualità loro, se gli concedono, di maniera che siano totalmente da lui dipendenti ed a tutto suo rischio, e pericolo, in guisa che nel caso di qualsivoglia loro mancamento nell'incombenza che esercitano, stante il quale il monte, o le parti interessate venissero dannificate, esso cassiere sarà sempre tenuto per loro col solo regresso contro di loro, comunicandosegli in tal caso tutti i privilegj al monte competenti. Procurerà perciò egli di fare obbligare direttamente a suo favore ciascuno di detti suoi ajutanti di bene, e fedelmente esercitare una tal carica, e rendergli esatto conto con la restituzione del reliquato mediante publico istromento da rogarsi negli atti del notaro del monte, e non altrove, ed a sua maggior cautela potrà far dare da ciascuno una congrua sicurtà a suo favore secondo lo stabilito. Sarà inoltre sua cura d'avvertirli, che non errino, e tra essi s'intendano, ed ogni giorno vedano, e saldino i conti loro. E quantun-

» que ne' tempi andati si pagassero dal » monte al cassiere ogni mese scudi » ventotto, comprese le mercedi, o salarj di detti suoi ajutanti, ciò non » ostante, atteso l' accrescimento della » fatica e rischio del cassiere per l'aumento del negozio, si è sgravato dai » pesi del suo mensuale assegnamento » i salari a suoi sotto-ministri, o ajutanti, e se gli è accresciuta la provvisione fino alla somma di scudi quaranta al mese. Di tutti i mobili spettanti al monte, ch'esso cassiere riterrà, o saranno presso li suoi ajutanti, e di tutti i libri, e scritture nè » dovrà fare l'inventario subito che assumerà l'esercizio della sua carica, » che, sottoscritto da esso, consegnerà al deputato archivista per riporsi » in archivio, nel qual' inventario di » mano, in mano si aggiungerà quello, » che dopo verrà consegnato al cassiere, il quale nuovamente si sottoscriverà, e restituendo esso qualche cosa contenuta nell'inventario se ne farà nota nel medesimo dal deputato » archivista, che vi si sottoscriverà, » come si è detto nel capitolo del deputato archivista. Sarà sua cura, che » tutti i predetti suoi ajutanti si trovino » pronti al monte all' ora stabilita tanto la mattina, che il dopo pranzo » per principiare senza alcun ritardo il » lavoro, e spedire tutti quelli che per » le loro urgenze ricorrono al monte. » Invigilerà che gl' impegnanti sieno » sollecitamente sbrigati dalli suoi ajutanti, tanto dei prestiti, che della » riscossione, e che uno de' suoi ajutanti, o siano sotto-cassieri delle riscossioni intervenga puntualmente per » esso, ed in sua vece alle vendite per » supplire a tutto ciò, che dovrebbe » fare per se stesso. Terrà anche un » libro intitolato = Registro dei sopravanzi pagati de' pegni venduti = nel » quale descriverà tutti i resti, o sopravanzi de' pegni venduti, e pagati da » lui, qual libro si rinnoverà anno per » anno, ed in esso libro farà il ristretto ogni trimestre, che si rincontrerà » da'sindaci dei prestiti, alli quali dovrà esibire la filza de'bollettini corrispondenti alle partite descritte per » rincontrarsi colle partite suddette, e » poi sottoscriversi detto ristretto da' » sindaci, come si dispone nel precedente capitolo XII. Riterrà parimenti altro libro a parte de'pegni rimasti » in sue mani, cioè di quelli deliberati alla vendita, con essersi presa » l'arra, e di quelli rimasti agli stimatori, per non essersi trovato oblatore, o che questi non abbia offerto » tanto, che pareggi il credito del monte sopra il pegno, servendo detto libro non solo per maggior suo comodo, acciocchè possa subito vedere il » suo conto, ma anche per facilitare la » consegna de' pegni a' compratori deliberati con arra. Il suddetto libro lo » consegnerà al sotto-cassiere, acciocchè nell'atto della vendita vi trascriva » di mano in mano li suddetti pegni » venduti con arra, o deliberati agli stimatori, ed in fine della vendita lo » dovrà sottoscrivere il deputato, che » avrà assistito alla vendita, acciocchè » resti autentico, e verifichi tutte le » suddette partite trascritte, e sopravenendo poi i compratori, o volendosi » prendere qualche pegno dagli stimatori, lo possa in tal caso fare speditamente, avuta la notizia del giorno della delibera dal compratore al » quale consegnerà i pegni deliberatigli, » facendosi pagare il restante del prezzo, che unito all'arra uguagli la somma offerta, e per cui il pegno, o pegni gli saranno stati deliberati. Tanto » li pegni venduti con arra, quanto gli » altri deliberati agli stimatori come » sopra, si dovranno ritenere, e custodire dal cassiere, il quale terrà i pegni d' oro, argento, e gioje, nel credenzone posto nella stanza della cassa dei prestiti, li quali però quando » saranno giunti a formare una somma » di grande rilevanza si faranno portare ne cassoni del banco della congregazione colle dovute cautele, ed » annotazioni, e rispetto ai pegni dei » fagotti, e robe non preziose, li conserverà in stanza a parte sotto buona » custodia, per consegnare poi tanto gli » uni, che gli altri o alli compratori, » come si è detto, o agli stimatori, » ogni volta che da questi gli si paghi » la prestanza, data dal monte sopra » ciascheduno de' pegni, e gli utili decorsi fino al giorno della delibera. » Avvertirà sempre, che lo stimatore, » o gli stimatori prendano i pegni ordinariamente, cioè secondo il tempo delle rispettive delibere, con levare i primi, e poi gli altri successivi, non permettendo mai agli stimatori di sciegliere verun pegno, » ma procederà in ciò secondo l'ordine » de' tempi delle vendite. Non potrà però restituire agli stimatori simili pegni senza licenza in iscritto de' sindaci dei prestiti, ed attestato del computista, che debbano secondo le re-

» gole prescritte restituirsi. In quanto poi » alli compratori de' pegni con arra riconoscerà, se siano passati i giorni » dieci prefissi in tali casi a pagare il » prezzo intiero del pegno, il che se » fosse accaduto, non consegnerà il pe» gno al compratore, il quale sarà de» caduto dal suo diritto, e dovrà inol» tre perdere l' arra data che andrà a » beneficio del padrone del pegno. Se » poi successivamente sopra uno stesso » pegno si guadagnassero altre arre per» dute dai compratori, per non averne » pagato l' intero prezzo dentro il ter» mine prefisso, queste dovranno an» dare a vantaggio del monte. Farà » quindi porre nuovamente in vendita » il pegno come sopra, precedentemen» te deliberato con arra, e quando lo » stesso seguisse in questa, ed altre de» libere dello stesso pegno praticherà » quanto di sopra si è disposto in rap» porto a simili pegni, e darà credito » al monte della seconda arra, quando » il compratore non venga a pagare il » prezzo dentro li giorni dieci, e lo » stesso farà in simili casi, giacchè la » sola prima arra secondo che si è di» sposto deve cedere a beneficio del » padrone del pegno. Terrà un altro li» bro in foglio intitolato = Entrata, ed » uscita del cassiere dei prestiti = nel » quale trascriverà il suo debito, e cre» dito rispettivo, cioè porrà in debito » tutte le somme de' contanti, che sa» ranno pervenute in sue mani tanto » rispetto alle somme esatte dal banco » de' depositi, quanto di quelle, che » si depositeranno in sue mani dall'esat» tore dei prestiti, e da altri debitori » appartenenti all'affare, e cassa dei pre» stiti, li pagamenti dei quali per l'avve» nire non più si riceveranno nella cassa » del banco, neppure in linea di deposito » ma dovranno solamente farsi nella » cassa del cassiere dei prestiti. Porrà » a suo debito tutti i pegni tanto de» liberati alli compratori con arre, o » senza, quanto quelli deliberati agli » stimatori, e ciò lo farà in collettiva » ogni trimestre, secondo i ristretti del» le riacossioni, e vendite, che do» vranno prima riscontrarsi dal com» putista, e custode, ed ispettor del» le scritture, e poi si sottoscriverà il » cassiere in ogni ristretto, e dirà = » posti in entrata a carte ec. = seguen» do la sua sottoscrizione, il che fa» rà tanto ne' ristretti delle riscossioni, » quanto in quelli delle vendite. De» scriverà poi a suo credito in esso li» bro tutto il prodotto dei quattro ri» stretti de' libri mastri de' pegni fat» ti in quel trimestre in ciascuno de' » quattro monti. Rincontrerà però pri» ma, se la quantità de' pegni, e mo» neta, in ciascuno d' essi ristretti ri» portata sia giusta, confrontandole » con le partite de' suoi libri, ed ap» purati detti ristretti, vi noterà = po» sti in uscita a carte ec. = e si sotto» scriverà in ciascun ristretto. Passe» rà in tutti i pagamenti che avrà fat» ti in detto trimestre con mandati » de' provvisori, e gli altri pagamenti » ancora che farà, descrivendoli distin» tamente, e sotto il suo vero giorno » partita per partita coerentemente agli » stessi mandati, in vigore delli tre » ruoli dei salarj pagati a quelli che » sono al servizio del monte, secondo » le partite in essi descritte, i depo» siti, che avrà fatti nel banco in cre» dito del monte dei prestititi, e tut» to quello che avrà pagato nel detto tem» po per sopravanzi de' pegni venduti, » confrontando il suo resto di cassa con » quello, che gli avrà formato il compu» tista per riportarsi a debito del cassiere » nel seguente trimestre, ed essendovi » tra detti resti qualche diversità, pro» curerà di appurarne il giusto uni» tamente con il detto computista, ed » ispettore della scrittura, acciocchè pos» sa costituirsi il vero suo resto, e ripor» tarsi come sopra nel seguente trime» stre. In fine però dell'anno per pareg» giare la di lui cassa, se gli farà depo» sitare nel banco tutto il resto del de» naro, che si ritroverà in sue mani, e » per le occorrenze del nuovo anno gli » si farà somministrare con nuovo ordine » dal banco de' depositi la somma » che potrà bisognargli. Il detto libro » d' entrata, ed uscita dovrà scriver» si di proprio carattere dal cassiere, » ed in caso di suo legittimo impedi» mento farà supplire le sue veci dal» l'ajutante di cassa, o sia suo sotto» cassiere, che gli assiste nella stessa » stanza della cassa. Restringerà in ogni » semestre il conto de' pegni rivenduti, » ricavandoli dalle partite poste in fine » di ciascuna vendita, in cui saranno » accadute le rivendite de' medesimi, » e ne farà fare il ristretto dal compu» tista dei prestiti, col quale concor» derà, ed a norma di esso ristretto » passerà le rispettive partite ad entra» ta, ed uscita; cioè porrà a suo de» bito il ritratto dalle rivendite, ancor» chè non sia stato effettivamente pa» gato da' compratori in tutto, o in par» te, e contraporrà a detto suo debito

» tutte quelle somme di meno, secon- » do che nelle seconde, o ulteriori ri- » vendite fossero stati deliberati i pe- » gni, conforme si esprime in detto » ristretto del computista, sotto il quale » vi scriverà in quanto alle rivendite » fatte per maggior somma = posta in » entrata la somma di scudi ec. per » l'utile di quello si sono rivenduti di » più =. Ed in quanto alle rivendite se- » guite per minor somma = posti in » credito a carte ec. scudi ec. = im- » porto dello smanco delle rivendite » de'pegni rivenduti di meno, e si sot- » toscriverà, come si è ordinato in rap- » porto alli ristretti de' trimestri delle » riscossioni, e vendite suddette. È pre- » cisa incombenza inoltre del cassiere » di fare i bollettoni de' pegni per gli » quattro monti, per consegnarli ai sot- » to cassieri dei prestiti, il che non » potendo egli eseguire, nè veruno » de'suoi ajutanti, gli si permette, che » ritenga presso di se quattro sopran- » numeri, ai quali il monte assegna il » salario di scudi due al mese accioc- » chè per mezzo di questi possa sup- » plire alla detta incombenza. I sud- » detti quattro soprannumeri, dovranno » perciò ad esso essere del tutto su- » bordinati, ed eseguiranno tutto quel- » lo, che dal cassiere verrà loro ordi- » nato. Le operazioni però de'medesi- » mi saranno sempre a rischio dello » stesso cassiere, il quale ne risponde- » rà al monte per essi nelle materie » concernenti la cassa, circa la quale » il fatto, o mancanza di detti sopran- » numeri in rapporto al monte si avrà, » e dovrà avere come fatto dallo stesso » cassiere. Perciò non solo per il buon » servizio del monte, ma anche per » sua cautela, invigilerà che detti so- » prannumeri operino bene, attenta- » mente, e fedelmente, e che inter- » vengano puntualmente alla cassa, tan- » to la mattina che il giorno alle ore » solite, e farà da essi scrivere i bol- » lettoni suddetti principiando dal nu- » mero primo, e così continuare or- » dinatamente per tutti i diciotto me- » si, che le custodie ricevono, scri- » vendovi anche il mese, ed anno, » il che faranno di buon carattere, ben » formato, e grande acciocchè possa- » no rinvenirsi facilmente i pegni dai » custodi, dei detti bollettoni, ne for- » meranno i mazzetti da consegnarsi » come sopra ai sotto-cassieri dei pre- » stiti, avvertendo che ciaschedun maz- » zetto contenga cento bollettoni, e non » più. Eseguirà per quello che a lui ap- » partiene ciò, che si è prescritto in- » torno alla vendita de' pegni delibera- » ti agli stimatori. E generalmente os- » serverà tutto ciò, che riguarda l'eser- » cizio della sua carica, benchè espres- » so in altri capitoli de' presenti statu- » ti, giacchè ogni ministro sarà tenuto » a tutto quello, che ne' diversi capi- » toli vien prescritto, ancorchè essi ca- » pitoli riguardino l' altre diverse cari- » che, mentre ciò, che si dispone in » esse in rapporto a ciascuna diversa » carica, dovrà aver la stessa forza, » come se ne' proprj capitoli fosse pre- » cisamente ordinato, e prescritto.

Capitolo XXXII.

Del carico degli ajutanti del cassiere dei prestiti.

» Dovendosi per maggior com- » modo del pubblico fare in un istesso » tempo il prestito, e la restituzione » de' pegni dell' uno, e dell'altro custo- » de di ciascheduno de' quattro monti, » ora esistenti, a chi li richiede, nè » potendo il cassiere dei prestiti essere » nel medesimo tempo in quattro luo- » ghi, quanti sono al presente li monti » dei prestiti, è stato necessario con- » cedergli tredici ajutanti, o sieno sotto- » cassieri, che suppliscano le sue veci, » come si è detto nell' antecedente ca- » pitolo XXXI. Otto de' medesimi as- » sisteranno per esso cassiere alla resti- » tuzione de' pegni, o sia riscossione, » ricevendo le prestanze, ed utili dei » pegni nella guisa, e forma, che nel- » l' antecedente capitolo si è ordinato, » e gli altri quattro conteranno il dena- » ro dei prestiti, e lo daranno agl'im- » pegnanti, consegnando ad essi nello » stesso tempo i bollettini stampati dei » pegni, e li bollettini di carta pecora, » denominati bollettoni, al rincontro » del custode, il quale li porgerà allo » stimatore, o suo ajutante per farli ap- » porre, o cucire su i pegni. Quegli » ajutanti, che assisteranno alla ristitu- » zione de' pegni, o sia riscossione, » debbono fare quello stesso, che di » sopra si è detto dover fare il cassiere » medesimo nell' assistenza alla riscos- » sione, ed osserveranno anche quel » di più, che si dirà nel capitolo delle » riscossioni. Li quattro ajutanti ai pre- » stiti sederanno tra gli ajutanti del com- » putista dei prestiti, ed il rincontro » del custode. Dovranno tener preparati » nel banco, ove stanno i bollettini » stampati, e numerati per ordine di

» abbaco con l' anno, mese, e giorno » corrente, e numero del pegno, cosicchè nell' atto del prestito non occorra altro, che porvi il nome dell' » impegnante, e la somma che si presta. Si faranno dare di mano in mano dal cassiere de' prestiti quella quantità de' bollettini stampati, che il detto cassiere crederà bisognevole per li » pegni de' quali ne faranno ricevuta » al cassiere, e glie ne renderanno esatto conto nel modo disposto nel capitolo antecedente, al qual' effetto procurino, che niun bollettino vada a » male, e strappandosene qualcuno, » o rimanendo per qualche causa inservibile, lo conservino presso di loro, acciocchè, dedotti gl' inservibili, » il numero de' bollettini, che ciascuno avrà avuti per dispensare, combini con quelli effettivamente dispensati. Si rinnovano anche le ordinazioni, che li sotto-cassieri debbano per » se stessi, e non per altri mettere il » numero, l' anno, ed il mese ai nuovi bollettini, che si dovranno distribuire, e anticiperanno questa operazione in tempo opportuno, non convenendo di lasciare esposti gli stessi » bollettini al pericolo di essere alterati, » o sottratti in mano dei giovani sopranumeri. Abbia inoltre ciascuno dei » detti quattro ajutanti del cassiere ai » prestiti altrettanti bollettini di carta » pecora, volgarmente detti bollettoni, » che gli si consegneranno parimenti » dal cassiere, similmente numerati per » abbaco con il mese, giorno, ed anno » corrente ne' quali dovrà esso porvi il » giorno, e notarvi il nome dell' impegnante, e la somma della prestanza » a tergo, come sopra, e con questo » apparecchio si farà comparire innanzi » ad uno gl' impegnanti per ordine, secondo che si scriveranno ne' libri dei » prestiti, ed intenda prima bene dallo » stimatore la somma, che presta sopra tal pegno. Poi scriverà il nome » dell' impegnante, e la somma prestata distesamente nel bollettino stampato, il che fatto conterà il denaro, » e darà il bollettino stampato all' impegnante e quello di carta pecora al » rincontro del custode, che lo porga » allo stimatore, o sia al di lui ajutante, procedendo col medesimo ordine sino al fine, nel che avvertirà » di non errare, perchè ogni piccolo » errore in tal materia potrebbe apportare gran pregiudizio, e gran confusione. Riceverà dal cassiere ogni giorno quella somma, che crederà sufficiente al prestito, ed ogni sera gli » renderà conto, e gli restituirà il sopravanzo, che confronterà con i libri » dei prestiti, per vedere se corrisponda con le somme pagate dal sotto-cassiere il quale, quando manchi, o » cresca il denaro in mano dell' ajutante, ne farà memoria ciascun giorno nel giornale di cassa, per appurarne l' errore al più presto che sia » possibile. Dovranno i sotto-cassieri » conteggiare col deputato archivista ai » suoi debiti tempi i bollettini delle » riscossioni, e vendite, e consegnarglieli osservando il metodo sopra di » ciò prescritto nel capitolo dell' archivista. L' altro ajutante, oltre li suddetti dodici, risederà nella stanza della cassa, ed opererà tutto quello che » dal cassiere gli verrà ingiunto. Questi » ajutanti ancorchè non siano propriamente ministri del monte, ma ministri del cassiere, debbano nondimeno osservare le regole del ministro, che rappresentano, rimanendo » sempre lo stesso ministro principalmente obbligato per loro. Si debbono » eleggere dalla congregazione, che ne » suole proporre tre de' più anziani al » cassiere, acciocchè ne scelga uno a » suo piacimento, ed a favor del cassiere esibir debbono la sicurtà di scudi cinquecento.

Capitolo XXXIII.

Del carico dell' ispettore alla scrittura.

» Affinchè abbiano esecuzione » per tutti i tempi avvenire i diversi » regolamenti prescritti per il miglior » ordine della scrittura, e vengano ad » impedirsi gli errori, che possono commettersi in danno del sacro monte » nelle tante sue scritturazioni, si è » creato un nuovo offizio di un sopraintendente ispettore sopra tutta la » scrittura dei prestiti, il quale dovrà » considerarsi come un sostituto de' sindaci dei prestiti, e perciò da essi » dovrà immediatamente dipendere, e » dovrà loro assistere in tutte le operazioni, che a di loro carico sono. » Sarà offizio di questo ministro il rivedere incessantemente co' proprj occhi tutte le scritturazioni fatte dentro ciascuna settimana sopra tutti li » libri, rincontrando con ogni attenzione se ciascuno scrittore, e ministro » abbia fatta la parte sua a tenore delle antiche regole, e molto più del » prescritto dalle nuove ordinazioni, e

» specialmente se i rincontri, e le mu» tue sottoscrizioni sieno fatte a dove» re; ed acciocchè apparisca, ch' egli » abbia fatta questa visita, ed ispe» zione generale con la dovuta atten» zione, dovrà a piedi della scrittura » d'ogni settimana in ciaschedun libro » sottoscrivere il proprio nome; e sa» rà pregio della vigilanza de' sindaci » dei prestiti l'andare talvolta osservan» do, se queste sottoscrizioni appari» scono, acciocchè non avesse ad ac» cadere, che le stesse si facessero per » più settimane intere tutte in una vol» ta. Dovrà parimenti fare le sue os» servazioni sopra l'entrata, ed uscita » della cassa per confrontare, se ribat» te la prima ai conti risultanti dai ri» stretti particolari, e la seconda ai con» ti particolari di uscita, ed ai manda» ti de' superiori; è dovrà parimente » a questo libro sottoscriversi. Invigile» rà, che si ragguagli in corrente per » quanto permette l'arte il libro mastro, » e ne verrà osservando l'esattezza del » ragguaglio, acciocchè non vi si anni» dino errori. Generalmente sarà suo » dovere di fare tutte le altre osserva» zioni sopra ogni genere di libri, e » scritture, che gli suggerirà la peri» zia, di cui dovrà esser fornito di so» miglianti materie, per scoprire qua» lunque sorta, o di fraude, o di sba» glio, che potesse essersi commesso in » qualunque parte della stessa scrittura, » di cui l'esatta esecuzione viene tutta » posta a carico della sua vigilanza, » onoratezza, e coscienza. E per fare » queste osservazioni sceglierà quel tem» po, e quell' ora, che sarà comoda » tanto ad esso, quanto ai rispettivi » ministri. S' ingiunge specialmente al » sopraintendente alla scrittura, come » sua incombenza particolare il verifi» care egli stesso la giusta quantità de» gli utili, che si esigono nell'atto del» la riscossione, o rinnovazione de' pe» gni per esser questo un conto fuori » di ogni regola, che ne faccia ravvi» sare naturalmente gli errori. Egli per» ciò dovrà fare ogni giorno il riscon» tro sù i libri delle riscossioni, se » l'esatto per questi utili sia tutto quel» lo, che doveva esiggersi, il che non » può comprendersi, che dal verifica» re la giornata dell'ingresso del pegno » per calcolare la giusta maturazione » de' frutti decorsi. Dovrà adunque rin» contrare sul libro delle riscossioni le » partite, che hanno recato l'esazione » degli utili col mastro dei prestiti per » se stesso, se gli utili saranno di ri» lievo, o per mezzo del suo giovane » per tutti gli altri, giacchè solamen» te dal mastro dei prestiti può accer» tarsi la vera data del pegno. Concor» dando poi li due libri, dovrà in mar» gine di tali partite nel libro delle ri» scossioni apporre un qualche breve, » ed univoco segno, per dimostrare, » che si sono rincontrate, e che stanno » a dovere. Dovrà esattamente osserva» re tutto ciò, che se gl' ingiunge nel » capitolo **XXXV.** circa il rincontro de' » sopravanzi de' pegni, e rincontrerà, » nel fine di ogni trimestre se si sono fat» ti tutti i ristretti dai rispettivi mini» stri tanto ne' libri di riscossioni, e » vedite, quanto negli altri dei presti» ti, e se i medesimi ministri hanno » approvato detti ristretti colle loro sot» toscrizioni; e rincontrerà se concor» dino, e stiano a dovere, nel qual ca» so anch'egli si sottoscriverà alli ristret» ti medesimi. Dovrà parimenti assi» stere agli scoli, e saldi delle custodie » finite, per osservare se siano giusti » i medesimi saldi, e per rincontrare » e far riporre alla presenza e sotto gli » ordini dei sindaci tutti i pegni rimasti » inesatti ed invenduti nella solita stanza » a parte, seguendo le solite regole e cau» tele e riporti dei medesimi pegni nei li» bri a quest'effetto assegnati. Parimenti » osserverà, se dall' esattore dei prestisti » si riportino in ogni trimestre tutte l'esa» zioni da esso fatte, e se ponga nel so» lito libro tutti gli sfitti, anzi di tem» po in tempo, anche non passato il » trimestre, verrà osservando, se l'esat» tore stesso farà puntualmente i con» sueti depositi, invigilerà ancora, che » da sotto-cassieri si renda conto esatto » del denaro effettivo, che introiteran» no, ed esiteranno per i pegni di sot» to la cedola, ricavandone il conto dai » rispettivi libri, e facendone il conto » fronto per verificare quello, che de» ve sopravanzare nelle lor mani in con» tanti; e questo a fine, che non si » disperda la moneta con tanto pregiu» dizio del monte; e perchè un tal » conto possa accertarsi, si proibisce » agli stessi sotto-cassieri sotto pena di » espulsione dall'offizio il cambiar ce» dole collo stesso contante per veruno, » e neppure per gli medesimi deputati. » E se si troverà avere essi distratto » del denaro, quantunque ne rendessero » conto in cedole, verranno multati dà » sindaci a un tanto per scudo. Se poi » scoprirà nelle scritture, e libri qual» che errore, se questo sarà piccolo, » e non di malizia, potrà farlo emen-

» dare da se, rendendone al più inteso alcuno de' sindaci. Se sarà di malizia, ancorchè piccolo, oppure di qualche rilievo, ne dovrà dar parte egli stesso alla congregazione, alla quale pure dovrà riferire con coraggio, ed ingenuità, se taluno dei ministri negligentasse notabilmente il proprio dovere; altrimenti mancherà egli stesso al proprio debito avanti a Dio, ed ai suoi superiori, ed all'impegno, che deve avere, che tutta la scrittura a lui confidata, su cui si appoggia la salvezza del luogo pio, venga ben regolata e tenuta con tutta esattezza. Generalmente adunque sarà incombenza del sopraintendente alla scrittura di fare tutto quello, che viene incaricato all'offizio de' sindaci dei prestiti, di cui come si è detto, si costituisce sostituto, sempre però sotto la dipendenza de' medesimi, agli orni dei quali dovrà sottomettersi fuorchè nel caso gli venisse ordinata cosa contraria alla regola, o manifestamente improvida, o contro al buon ordine, nel qual caso potrà rendere intesa dell' occorrente la piena congregazione. Dovrà scegliersi dalla congregazione per voti segreti fra i ministri del luogo pio i più abili, probi, e disinvolti, attivi, e di età non troppo avanzata, e dovranno i deputati non avere in tale scelta riguardo veruno all'anzianità, ma unicamente alle qualità personali, essendo che dal buon servizio di un tale ministro deve provenirne la sicurezza, e indennità del sacro monte, e la loro propria quiete, mentre dal tenere in soggezione i ministri della scrittura con rivederne abilmente, e attentamente ogni giorno le operazioni, verranno ad impedirsi tutti gli sbagli, fraudi, ed errori, che sogliono frequentemente commettersi. Questo ministro che sarà esente dal peso di alcuna sicurtà, avrà l'abitazione nel monte ed avrà per suo ajutante un giovane da scegliersi dalla congregazione a suo contentamento. Se mancherà d'intervenire al monte, e di fare le sue visite a tutte le scritture dette di sopra, non essendo impedito da vera indisposizione, che lo impossibiliti a farle, dovrà essere ammonito seriamente da'sindaci, i quali in caso di continuate mancanze ne dovranno tener proposito in congregazione; anzi perchè potrà accadere, che questi talvolta per troppa facilità, o per qualche riguardo tralascino d'insistere sopra di questo, si stabilisce, e si ordina, che se questo ministro ommetterà senza grave causa di visitare le scritture, o le visiterà non intieramente, non faccia suo il salario corrispondente a tutta, o a parte della visita ommessa, intendendosi d'avergli costituito i salario a proporzione delle visite, che farà, benchè per più facile esecuzione del pagamento siasi fissato a un tanto per mese. Si è giudicato opportuno questo particolare provvedimento, perchè preme al sommo per la sicurezza dell' opera pia questa incessante visita a tutti i suoi libri, e scritture, e sarà incombenza de' sindaci il ritenergli quella parte del salario, che giudicheranno proporzionata alle mancanze commesse.

Capitolo XXXIV.

Del carico degli otto custodi de' pegni.

» Non vi è tra ministri dei prestiti il più importante, e pericoloso carico di quello dei custodi de' pegni, poichè ciascuno maneggia roba di notabile valore, perciò è necessario l' usare tutta la maggiore attenzione nella deputazione de' custodi, col prendere sicure, ed esatte informazioni della fedeltà, ed integrità loro, e dovrà da loro esigersi la sicurtà stabile per pubblico istromento da rogarsi negl' atti del notaro del monte. Gli otto custodi suddetti si distribuiranno ne'quattro monti, cioè due per monte, uno de' quali prenderà i pegni per mesi diciotto, e l'altro prenderà dopo terminati i diciotto mesi della corrispondente custodia del medesimo monte, in forma che quel custode, che avrà presi i pegni per mesi diciotto, esiterà i pegni rimasti in sua custodia per disimpegno, vendita, e rinnovazione, ma non ne prenderà de' nuovi, e l'altro prenderà i nuovi, e restituirà i pegni che vorranno riscuotersi per tutto detto tempo de' mesi diciotto, di maniera che in ciascun monte da un custode si prendano, e restituiscano i pegni, e contemporaneamente dall'altro si vendano, rinnovino, o si restituiscano, e così di diciotto, in diciotto mesi andranno continuando a vicenda i custodi di ciascuno delli quattro monti. E siccome i monti per distinguerli si denominano primo, secondo, terzo, e quarto monte, così gli otto custo-

» di si chiamano primo, e secondo, » e così fino all' ottavo, ch' è il numero di tutti i custodi, senza però » che una tale denominazione di primo, secondo, o ulterior custode porti seco disuguaglianza veruna fra di » loro; e solo in tal guisa si distinguono, per sapere in mano di chi sia » il pegno, come a tal' effetto s' individua ne' soliti bollettini stampati, » ne' quali è impresso il numero del » monte e del custode, ove si sarà fatto il pegno. Ciascheduno dei custodi » deve con ogni esattezza custodire tutti i pegni alla di lui cura consegnati, » e commessi, non permettendo, che » per alcun momento vengano estratti » dalle loro respettive custodie, se non » per il caso di rinnovazione, di vendita, o di riscossioni, e per ordine » della piena congregazione per farlo » vedere a qualche persona particolare » per giusto motivo, e non mai senza » la continua assistenza dello stesso custode, e del computista. Non dovranno mai i custodi per qualunque motivo, e ragione lasciare uscire dalla » custodia verun pegno, anche per prestarlo per breve ora allo stesso padrone del pegno, ed ancorchè se ne esibisse a loro favore, ed al monte qualunque idonea sicurtà, e se alcuno » de' custodi ardirà di contravvenire alla presente ordinazione, non solo dovrà essere in qualunque caso espulso » da ogni offizio del monte, ma incorrerà le pene prescritte nella nuova costituzione. Non potranno mai » prendere denaro alcuno per la riscossione de' pegni, per qualunque causa » o pretesto, restituendo lo stesso pegno, » ancorchè ne abbia poi consegnato il » denaro alla cassa, sotto pena di essere irremisibilmente dimesso dall' » offizio, ed espulso dal servizio del » luogo pio, ed altre prescritte dalla » costituzione. E qualunque padrone » de' pegni, se lo riscuoterà, pagando » il denaro in mano del custode, o di » qualunque altro, che non sieno i soliti cassieri, e ministri, e nell' atto » dell' operazione della custodia, pagherà indebitamente, e sarà obbligato a pagare di nuovo tutto quello » che si dovea al sacro monte, e di » tal ordine se ne terrà affissa una notificazione al pubblico ingresso della » casa del monte, per togliere qualunque pretesto di pretesa buona fede » alli padroni de' pegni, che non pagassero la somma dovuta legittimamente nella forma suddetta. Si proibisce assai più ai custodi, ed a qualunque altro ministro del luogo pio il » contrattare, e vendere alcun pegno » della custodia senza espressa licenza della congregazione, ancorchè vi » sia il consenso del padrone, ed ancorchè se ne riporti il denaro alla » cassa, e se ne abbia la licenza da » qualsisia deputato, e si faccia vendere lo stesso pegno al luogo della vendita, non dovendosi assolutamente » estrarre dalle custodie alcun pegno, » che per vendersi a tempo debito alla » solita vendita. E per impedire un tale abuso, atto a produrre molti errori, e sbagli in pregiudizio del sacro monte, ch' era solito praticarsi » talvolta dai ministri, per lucrare in » proprio vantaggio sopra di simili contrattazioni, facendosi un indebito, ed » impropríssimo mercimonio, si è stabilito la pena a chi ardirà di contravvenire anche per una sol volta, » non solo della espulsione irremisibile » dal luogo pio, ma ancora della carcerazione, ed altre pene arbitrarie del » corpo afflittive. Debbono custodire i » pegni con buon ordine, e porre ogni » loro studio per render facile il ritrovarli, quando occorre. A tal' effetto » gli ori, argenti, gioje, e le sete debbono conservarsi in stanze appartate, ed i pegni minuti, che si chiamano pegni di camera, distintamente dagli altri ordinarj, e li materassi, e pegni grossi, e sconci, ed i » rami, e ferri parimenti in luoghi separati dai pegni ordinarj. Dovranno » al medesimo effetto tenere numerate » per abbaco ordinatamente le caselle » di legno, dove si conservano i pegni » con bollettini di abbaco grosso, che » si discernano bene, e secondo l' ordine de' numeri di tempo in tempo » andarvi collocando i pegni, e quando » avvenga, che per essere il pegno grosso, o sconcio, o per altra cagione » non possono metterlo al luogo dove » anderebbe messo, segnino nel libro » loro del prestito in margine alla partita, ed il numero della casella, ove » l' avranno posto. Come anche in margine di dette partite segnino, se qual » pegno sia fra le sete con un S, e » fra minuti in camera con un C, negli armarj con una A, notando anche alla partita degli ori, argenti, » e gioje, se siano in scatola, o bossolo, o in carta, o in straccio, e segni simili, cose tutte che facilitano » il trovarli, atteso che è obbligo di » detti custodi, nel tempo però che

» operano, e resta aperta la loro custodia, di restituire i suoi pegni a chi li domanda, senza frapporre alcuna dilazione. E quando mai per qualche accidente non si ritrovasse qualche pegno, renderanno il bollettino a chi l'ha portato, e riterranno presso di se una nota del medesimo per fare maggiori diligenze in custodia, ad effetto di rinvenirlo per il giorno seguente, o quanto piu presto sarà possibile, assicurando la parte, che faranno tutte le diligenze per rinvenirlo, altrimenti non ritrovandosi il pegno, si osserverà quanto si dirà nel capitolo de' pegni venduti, o deteriorati in mano delli custodi. Si proibisce loro il ritenere anche i bollettini, che vengono portati per le rinnovazioni, le quali non dovranno differirsi, ma farsi senza ritardo, come vien disposto nel capitolo XL. Anzi dovendo i custodi ritenere i bollettini a quelle persone, che non avendo soddisfatto alle solite interrogazioni, danno fondamento di sospettare, che abbiano tentato di riscuotere gli altrui pegni, in tal caso sarà loro obbligo di consegnare al computista in fine di ciascuna operazione tali bollettini, e si eseguirà quanto si è prescritto nel capitolo XVI. Trovandosi quindi presso de' custodi alcun bollettino sarà pruova della loro contravvenzione a questa ordinazione, e dovranno multarsi dai sindaci, ed anche dimettersi dall' offizio in caso di frequenti contravvenzioni. Quando restituiranno i pegni a chi glie li avrà richiesti, avvertiranno bene tutti gli astanti di stare attenti, nè divagarsi altrove, poiche essendo impossibile, che il custode sappia con certezza di chi sia il pegno da restituirsi, rispondendo un altro per il padrone del pegno, e portandolo via, non sarà il custode tenuto a cosa alcuna, il quale però avrà cura, per quanto può, che il pegno si prenda da quello, che ha recato il bollettino. E se nel rincontrare il pegno prima di levarlo dal bancone si rinvenisse essere in qualche parte, o mancante, o deteriorato, in tal caso non sarà tenuto chi viene a disimpegnarlo di prenderlo, ma dovrà il custode rifare il danno; come meglio a suo luogo si spiegherà. Se poi detto pegno fosse levato dal banco, e portato altrove, ancorchè non fosse uscito da quel monte, ove si restituisce, non sarà tenuto il custode per qualsivoglia mancanza o deterioramento. E perchè veniva proibito dalle antiche ordinazioni, e di nuovo si proibisce con maggior vigore con li presenti statuti ai custodi, e sotto-custodi l'estrarre per qualunque titolo, e causa i pegni delle custodie fuori delle solite pubbliche operazioni delle loro riscossioni, vendite, e rinnovazioni; così per ottenere più facilmente l'intento non solo dovranno rimanere chiuse tutte le communicazioni fra le stanze de'custodi, e le custodie, ma ancora verrà impedito agli stessi custodi il poter entrare nei giorni di vacanza nelle custodie suddette. Perciò alla prima porta delle medesime custodie, che unicamente dovrà dare l'ingresso alle stesse, essendosi fatta apporre una nuova serratura, e chiave d'incontro diverso da quello, che hanno le chiavi de' custodi, dovrà questa nuova chiave perpetuamente tenersi dal ministro deputato alla custodia degli armarj, senza che mai la consegni a verun altro, nè se la lasci uscire dalle mani. Sarà incombenza di questo ministro il chiudere immancabilmente colla sua chiave tutte le custodie per tutte le sere avanti qualunque giorno di vacanza, e mezza vacanza per non riaprirle se non passate le stesse vacanze, per quando le custodie debbono rimettersi in operazione, giacchè s'intende con questo provvedimento d'impedire assolutamente l'ingresso ai custodi nelle custodie per tutto il tempo, che essendo le stesse in operazione, non vi è necessità di un simile ingresso. Il suddetto ministro deputato degli armarj non mancherà di andare egli in persona tanto a chiudere tutte le custodie la sera di tutte le vigilie delle vacanze, finite che sieno le operazioni delle medesime, quanto ad aprirle la mattina del giorno susseguente al giorno della vacanza, al qual'effetto dovrà trovarsi una buona mezz'ora prima dell'ora consaeta, e se tralascerà di chiuderle, o vi manderà altra persona in sua vece, ancorchè di ciò mancasse per una sola volta, sarà irremisibilmente privato dell'offizio, ed anche verrà sottoposto a pene più gravi ad arbitrio della congregazione, la quale dovrà usare tutto il maggior rigore nel punire simili delinquenze, acciocchè col timore delle pene si ottenga la piena osservanza del presente necessario provvedimento. Un giorno innanzi la vendita quel custode, al quale spet-

» ta, farà fare dal ragguagliante, nel » modo detto di sopra, la lista de' pegni da vendersi, che poi rincontrerà, e la farà anche rincontrare dal » computista, acciocchè non vi sia errore, e combinino insieme ne' pegni » da vendersi, quali terrà pronti per » portarli, o farli portare alla vendita, » alla quale assisterà, ed osserverà quanto si dirà nel capitolo di esse vendite. E se nelle partite de' pegni suddetti da vendersi troverà, che vi sia » in qualcuna il segno che dimostri » esservi il = retineatur = o duplicato, » ne darà nota al computista, acciocchè riporti il medesimo = retineatur = nella partita del pegno, che » sarà venduto, nel libro del cassiere, » nè tralascerà di usare questa diligenza, ancorchè non possa supporre esservi anche nel libro del computista » l' annotazione del = retineatur = o » duplicato, potendosi dare il caso, » che chi ne ha avuta l'incombenza, » l'abbia tralasciato nel libro del computista. Avranno particolar cura in » ogni sera prima di chiudere la custodia, ed anche nella mattina, quando il giorno non operano, che dal » facchino ad essa destinato si serrino » bene tutte le fenestre di essa custodia per ovviare a qualunque disgrazia, che potesse accadere. Non getteranno, nè permetteranno, che si » gettino da altri li pegni dalle fenestre, o da altri luoghi, ma acconciamente li portino o facciano portare da luogo a luogo, ove occorrerà senza malmenargli, altrimenti venendo danneggiati i padroni, quando ad arbitrio della congregazione sia » giudicato, che vi sia colpa di essi » custodi, saranno tenuti al danno, come si dirà più distintamente al capitolo XLVIII. Potrà sempre il custode vedere i libri del computista » concernenti li pegni, e questi libri » dal custode, sopra di che se l'intenderanno insieme. Debbono fare inventario de' libri, o masserizie del » monte, che tengono presso di loro, » e che sottoscritto da loro consegnerà » ciascuno al deputato archivista, e restituendo al monte, o consegnando » ad altri d'ordine della congregazione » qualche cosa di quelle esistenti nelle » lor mani, avranno cura, che dal deputato archivista si noti in detto inventario, e si sottoscriva alla partita, » come all'incontro consegnandosi qualche libro, o altra cosa al custode, » dovrà questo farne parimenti nota nel » detto inventario, e sottoscriversi. Hanno i custodi bisogno di ajuto per le » loro continue, e diverse laboriose operazioni, alle quali non potrebbero per » se stessi supplire. E quantunque per » lo passato dovessero del proprio pagare la mercede a tali persone, si è » poi stimato ragionevole, e giusto di » sgravarli da un tal peso coll'addossarlo al sacro monte, restando però » ciascuno che opera per il custode a » tutto suo rischio, e pericolo, com'era » prima, dovendo sempre il custode » reintegrare il monte di tutto quello, » che potesse restarne pregiudicato da » coloro, che assume per suo ajuto. » Li custodi pertanto ritengano un ajutante denominato rincontro del libro » dei prestiti del custode, del quale » si parlerà nel capitolo seguente che » si deputerà dalla congregazione con » il consenso del custode acciocchè supplisca le veci d' esso custode nello » scrivere i pegni al di lui libro de' prestiti, e fare tutt' altro, che si dirà » nel seguente capitolo XXXV, e quello inoltre che dal custode gli verrà ingiunto. Hanno ancora un altro ajutante denominato sotto-custode, ch'essi presceglieranno fra quelli, che da sindaci dei prestiti saranno loro proposti. E perchè sono » soliti i custodi farsi dare dai sotto-custodi una sicurtà solidale per la somma di scudi cinquecento con riportarne istromento d' obbligo dai loro rispettivi sotto-custodi di bene, e fedelmente esercitare detto impiego; » potranno perciò usare questa cautela » anche in avvenire per maggior loro sicurezza, stipulandone gl' istromenti » negli atti del notaro del monte, ed » espressamente proibendosi loro di farli rogare da altro notaro. In ogni monte si riterrà una donna di età avanzata alla quale sarà pagato dal monte il salario, secondo che ora si pratica, e questa avrà cura di ben piegare, ed involgere i pegni de' fagotti, e di cucirli in maniera che niente si smarrisca, o possa patire, dovendo sempre però il custode proporla in congregazione, ed ottenerne » dalla medesima l' approvazione. Vi » sarà un facchino, che servirà per ambedue le custodie di ogni monte, e » che farà tutto quello, che dal custode gli verrà ingiunto, ed in caso che » mancasse qualcuno di essi, e per morte, o per giubilazione, ovvero per » altra causa, ambedue li custodi del » monte, ove accadrà la mancanza del

» facchino, concordemente ne sceglieranno un altro che parimente proporranno alla congregazione per riportarne l'approvazione. E perchè si » è stabilito, che dopo i diciotto mesi, ne' quali i custodi vendono, siano del tutto vuotate le custodie, perciò nel caso, in cui per qualche ragionevole causa non si fossero potuti vendere alcuni pegni, e fossero restati dopo il solito tempo in custodia, dovrà il computista far subito fare lo spoglio di tali pegni arretrati, e lo darà ai sindaci dei prestiti che rincontrati li pegni esistenti nella custodia, li faranno trasportare in una stanza a parte a ciò destinata dentro ciascuna custodia, ove non si porranno altri pegni fuori degli arretrati, e ne riterrà una chiave il custode, ed un' altra chiave d' incontro diverso quel sindaco, che assisterà al suddetto trasporto, nè la consegnerà mai a veruno, nè permetterà, che si estragga alcun pegno senza ordine della congregazione, che circa i medesimi prenderà subito le determinazioni di farli vendere; ed intanto detti pegni resteranno nella suddetta stanza, ed a carico del custode. Gli stessi pegni prima di riporsi dovranno verificarsi, stimarsi, e descriversi alla presenza del sindaco in un libro a parte da tenersi nella stanza, ove si riporranno, da sottoscriversi dal medesimo sindaco. Dovrà ciascun custode assistere alla stima de' pegni d' ori, e d' argenti a canto allo stimatore, come altresì il sotto-custode a canto al sotto-stimatore per gli fagotti, per tenere in qualche soggezione gli stimatori, e per ovviare agli errori, ed agl' inganni che potrebbero accadere, ne mai se ne partiranno durante l'operazione. Dovranno inoltre osservare quanto si dirà in appresso ne' capitoli de' prestiti, e delle riscossioni, e vendite, e quanto relativamente alla loro incombenza fosse prescritto in ogni altro capitolo de' presenti statuti.

Capitolo XXXV.

De' rincontri de' custodi.

» Per indennità del custode trovandosi introdotto un libro di rincontro dell' introito de' pegni, ch' è un duplicato del mastro dei prestiti, si sono stabiliti quattro sotto-ministri detti rincontri de' custodi, ed a due delle loro custodie, descrivono nel suddetto libro tutte le partite dell'introito de' pegni nello stesso modo, che praticano gli scritturali del computista ne' libri mastri dei prestiti aggiungendo a ciascuna partita dei pegni il contrassegno che loro ordinerà di notare il custode. Dovrà il rincontro del custode sommare subito senza dilazione di tempo dopo finita l' operazione le facciate del suo libro tanto per gli pegni, che per la moneta in lettere, e non solamente in abbaco, ed in seguito riportando le stesse dovrà farne la somma generale. Il rincontro suddetto si deputerà dalla congregazione, a contentamento però del custode, per il quale deve operare. Sarà di lui cura di pigliare li bollettini di cartapecora, detti bollettoni, dal sotto-cassiere dei prestiti, e di avvertire, che il numero, giorno, nome, e somma descritti in essi siano giusti, e non alterati. Li porgerà poi allo stimatore, o al suo ajutante, perchè li consegni coi pegni alla cucitora. Dovrà inoltre eseguire per quello, che a lui appartiene, tutto ciò, che viene disposto nel capitolo antecedente.

Capitolo XXXVI.

Del carico degli stimatori, e loro ajutanti.

» Potrebbero apportar grave danno al sacro monte gli stimatori accresciuti ora al numero di quattro, quando non procedessero sinceramente, o fossero mal pratici del mestiere, dipendendo da essi il determinare le prestanze, che sopra ciascun pegno si debbono dare. Oltre perciò alle buone qualità personali, che fa d'uopo concorrano ne' medesimi, e delle quali se nè dovrà prendere esatta, e sicura informazione alle occasioni delle loro deputazioni, dovrà avvertirsi, che siano bene intelligenti dei valori di qualsivoglia specie di roba, e principalmente delle gioje, che da essi soli si stimano. Assicureranno il monte per la quantità di trenta luoghi di monte S. Pietro, essendo necessaria una tale sicurtà, mentre quando i pegni al tempo della vendita non trovano oblatore, ovvero ancorchè vi sia, questi non offerisca tanto, che uguagli la prestanza, e l' utile del monte, il pegno si delibererà allo stimatore, che ne ha fatta la stima, ed

» a tutti gli stimatori, quando il pegno » sia tale, che richiedesse la stima di » tutti quattro per la prestanza dovuta » al monte, e per gli utili del pegno » a tutto il giorno della delibera decor- » si. Assisterà pertanto ciascuno degli » stimatori al monte, al quale di ma- » no, in mano sarà destinato dalla con- » gregazione, e determinerà la prestan- » za da darsi sopra ciascun pegno si- » no alla somma di scudi sessanta di » prestanza inclusivamente. Oltrepassan- » do poi la prestanza li detti scudi ses- » santa, non potrà esso mai per se stes- » so stabilire la prestanza sopra tali pe- » gni, che si faranno nel monte, ove » assisterà; ma lo farà unitamente co- » gli altri tre stimatori, che ne sotto- » scriveranno la partita, e saranno so- » lidalmente tenuti a favore del monte » per tali pegni, che ad essi, come so- » pra, si delibereranno ogni volta che » non rimangano venduti, o per difet- » to di oblatore, o perchè non s' offe- » risca tanta somma, che eguagli la » prestanza data dal monte, e gli uti- » li decorsi. Trattandosi pertanto in que- » sta parte dell' interesse degli stimato- » ri, non deve, nè può verun offizia- » le, e neppure gli stessi provvisori, » e congregazione astringere gli stima- » tori, o alcuni di essi a far prestare » maggior somma sopra alcun pegno, » di quella, che essi giudicheranno po- » tersi prestare, secondo la regola che » viene loro prescritta. Si ordina quin- » di agli stimatori, che non facciano » prestare denaro sopra li pegni, che » non sia evidentemente, e notabilmen- » te minore non solo del valore de' pe- » gni, ma anche del prezzo reperibile » de' medesimi, specialmente se saran- » no gioje di molto prezzo, e generalmen- » te non faranno prestare denaro, che » non sia minore di un terzo di quel » prezzo, che se ne suol fare da traffi- » canti di simil sorta di mercanzia. » E siccome il prezzo delle gioje, è » per lo più variabile, così dovranno » regolarsi a seconda delle circostan- » ze de' tempi, e dell' esperienza, » che avranno acquistata nell' assiste- » re alle vendite, ed useranno onnina- » mente la cautela accennata di sopra, » acciocchè qualsivoglia pegno possa tro- » vare il compratore; il che non av- » verrebbe, quando la prestanza quasi » coadequasse il valore del pegno, dal » che viene a risultare un gravissimo » pregiudizio al luogo pio, giacchè si- » mili pegni non trovandosi a vende- » re, e venendo deliberati agli stessi » stimatori, questi per la loro impo- » tenza non si rinvengono abili a ri- » levarlo, col rimborsarne la prestan- » za, e gli utili al sacro monte. Se » poi saranno ori, ed argenti, che » hanno un certo valore, si tollera l'uso » introdotto di far prestare denaro ol- » tre i due terzi dello stesso valore, » non valutata però la fattura, ed as- » sicurati gli utili da ritrarsi dai me- » desimi pegni, se passeranno la pre- » stanza di scudi trenta. All' incontro » poi, se si scorgerà dalla congrega- » zione, che alcuno stimatore per ec- » cessiva premura della propria sicu- » rezza, o per altri fini avrà il costu- » me di avvilire di soverchio le stime, » e farà prestare sopra li pegni troppo » poco denaro con pregiudizio degl' im- » pegnanti, che per lo più sono bi- » sognosi, specialmente quando li pe- » gni sono di cose non molto difficili » a vendersi, dopo le convenevoli am- » monizioni, dovrà esser dimesso dal- » l' offizio. Tutti li pegni del monte » staranno sempre a tutto rischio, e » pericolo degli stimatori, cioè quelli » sino alla somma di scudi sessanta » inclusivamente resteranno a solo ca- » rico di quello stimatore, che avrà in » tempo de' medesimi assistito in quel » monte, ove saranno segniti, e gli al- » tri della detta somma di scudi ses- » santa in su sino a qualsivoglia som- » ma resteranno a carico di tutti gli » stimatori solidalmente, cosicchè non » vendendosi per qualsivoglia causa qual- » che pegno, ancorchè il di lui prez- » zo eccedesse di molto la prestanza » ed utili del monte, sempre si de- » libererà allo stimatore, o agli stima- » tori rispettivamente per la detta pre- » stanza ed utili, della qual somma » ne rimarranno debitori al monte, » restando intanto il pegno così a loro » deliberato presso il cassiere de' pre- » stiti, che ne sarà il custode, sino a » tanto che gli stimatori, o alcuno di » essi non avrà pagato in mano del » cassiere la prestanza, ed utili del » pegno deliberato, quando ad essi » fosse soggetto. Circa i pegni grossi pe- » rò, che esposti alla vendita, per il loro » molto valore non avranno trovato alcun » oblatore neppure al secondo incanto, e » che perciò vengono deliberati agli sti- » matori, i quali non avendo pronto il » contante per pagarne il prezzo, li la- » sciano per lunghissimo tempo in ma- » no del cassiere con danno notabile » del sacro monte, che non può rim- » borsarsi del suo denaro, si osserve-

» rà in tutto e per tutto il regolamen- » to prescritto col decreto fatto in oc- » casione della visita apostolica, collo- » cando tali pegni, i quali parimenti » dovranno sempre rimanere a carico » degli stimatori, nella stanza terrena » per contro al portone del monte a » fine di venderli colla direzione di due » deputati della congregazione per un » determinato prezzo, ed eseguendo » tutt'altro, che viene stabilito, ed or- » dinato nel suddetto decreto, che con » gli altri si è riposto in archivio, e » che dovrà aver forza di legge, co- » me se fosse inserito ne' presenti sta- » tuti. Avvertiranno quelli, che porta- » no ad impegnare robe, che senza » l'uso vengono consumate dal tempo, » e vanno a deteriorare, e specialmen- » te le robe soggette alle tarme del pe- » ricolo, che corrono gl'impegnanti di » tal danno, che può loro accadere, se » non riscuotono sollecitamente tali pe- » gni, acciocchè non si abbiano a do- » lere di non esserne stati avvertiti, non » potendo ora i custodi, attesa la gran » quantità de' pegni, far quelle dili- » genze necessarie in specie per preser- » varli dalle naturali deteriorazioni. Non » potranno far prendere pegni d'oro, e » di argento non bollato sotto gravi pe- » ne, o multe anche pecuniarie ad ar- » bitrio della congregazione. Non am- » metteranno pegno alcuno di roba so- » spetta d'occulto inganno, come filo, » seta, o altra cosa filata, avvolta in » glomeri, o incannellata, pitture, sta- » tue di marmo, nè pelliccie di qual- » sivoglia sorta, e cose simili perico- » lose, come nè anche agnus dei, o » reliquiarj, senza esserne prima leva- » te le cose sacre. Del reso osservate » le suddette regole faranno prestare » sopra ogni sorta di roba, e saran- » no diligenti ogni mattina, e gior- » no all'ore consuete di trovarsi al mon- » te, ove debbono operare insieme co- » gli altri ministri, compartendo anche » per mezzo delli due loro ajutanti, o » sotto-stimatori i pegni per ordine su » le tavole, acciocchè sia prima spedito » chi prima giunge senza predilezione di » persone, se non quando qualche im- » pegnante malato, o molto vecchio, o » qualche donna incinta, o con crea- » tura, o altri, che per qualche caso » simile ricercasse particolare riguardo, » per spedirlo prima degli altri ad ar- » bitrio del computista dei prestiti, ed » in sua mancanza dell' ispettore alla » scrittura. Ed oltre l'osservare precisa- » mente quanto si dirà nel capitolo dei » prestiti, specificheranno bene, e chia- » ramente con voce alta, ed intelligi- » bile la qualità delle robe contenute » in ciascun pegno, descrivendo mi- » nutamente più che possibile sia i se- » gni, e condizioni di esse col nume- » ro, e peso di quelle, che lo esigo- » no, replicando più d'una volta le sud- » dette qualità de' pegni, acciocchè » sieno bene intese dallo scritturale del » computista, e dal rincontro del cu- » stode, che le scrivono, il che faran- » no eseguire dai loro ajutanti, quando » per mezzo di essi le facciano detta- » re per descriverle in essi libri, am- » monendo insieme l'impegnante, che » stia bene attento, e ponga mente al- » la scrittura della partita, dove ha in- » teresse, acciocchè non si commetta- » no errori. Ognuno degli stimatori fa- » rà poi accomodare da uno dei pre- » detti suoi ajutanti ciascun pegno in » quel modo, che sarà proprio per la » conservazione di esso, piegando le » vesti, ed altre robe pieghevoli in buo- » na forma, talchè siano bene invol- » tate, e coperte per preservarle al pos- » sibile dalla polvere, ed avvertirà, che » i rami, e ferri quando s'impegnano » in più pezzi, si leghino bene insie- » me con corda, o altro legame, che » non si possa rompere, acciocchè non » si confonda una parte d'un pegno coll' » altro. Non mischierà gli ori, gli ar- » genti, e gioje con altre robe, ma ne » farà pegni separati, e così accomo- » dati e separati li consegnerà al cu- » stode con i suoi bollettini di cartape- » cora, o siano bollettoni, che pren- » derà dal rincontro del custode, e sa- » ranno posti a ciascun pegno, e darà alla » cucitora quelli, che dovranno cucir- » si, o dovranno avere il bollettone cu- » cito, acciocchè non si divida dal pe- » gno, ma resti a quello unito, avver- » tendo sempre di non confonder le ro- » be d'un pegno con altre di diverso pe- » gno, e di non porre per errore il bol- » lettone d'un pegno sopra l'altro. Non » mancherà al fine di ciascuna opera- » zione dei prestiti di sottoscriversi al » libro dei prestiti per autenticare la » verità delle stime da lui fatte, e per » sua maggior cautela individuerà la » somma delle prestanze da lui fatte » dare in lettere, e non in abbaco. Ed » essendo questo un provvedimento mol- » to importante, e che non dovrà in » avvenire negligentarsi, li sindaci dei » prestiti, ed anche il revisore della » scrittura ne dovranno zelare l' osser- » vanza, e lo stimatore, che tralasce-

» rà la medesima sottoscrizione, cade- » rà col solo fatto nella multa di uno » scudo per ogni mancanza, ed una » tal multa non potrà rimettersi se non » dalla piena congregazione, la quale » non dovrà esser facile a condonarla, » e se abitualmente si renderà contu- » mace nel non eseguire la presente or- » dinazione, dovrà levarsi assolutamen- » te d'offizio, e dimettersi dal servizio » del luogo pio. Sarà carico degli sti- » matori, e di ciascuno di essi tante » volte, quante occorrerà di stimare con » giuramento, secondo la sua coscen- » za, il valore de' pegni perduti, o de- » teriorati in mano de' custodi per col- » pa di essi, che saranno caduti sotto » la sua stima, e farne la relazione in » scritto, o in quella forma, che gli » sarà ordinata da' provvisori, o da' » sindaci, ovvero da qualche deputato, » il tutto nel modo che si prescrive al » capitolo de' pegni perduti. Assisterà » uno degli stimatori, al quale tocche- » rà, alle vendite de' pegni. Lo stima- » tore, o gli stimatori, al quale, o a' » quali sarà deliberato qualche pegno, » come sopra, quando lo credano ad » essi vantaggioso, e proficuo, potran- » no aver la loro rilevazione contro li » rispettivi impegnanti, e padroni de' » pegni loro deliberati, dandosi loro fa- » coltà di poter contro di essi agire, » non altrimenti però che come sarà di » ragione, e rivalersene contro di loro, » anche facendo arrestare altri pegni, » che gli stessi padroni avessero, con » ordine però della congregazione, o de' » provvisori, o de' sindaci. Nel caso di » tale arresto, non dovrà ritardarsene » mai la vendita, ma l'arresto in caso » di vendita del pegno dovrà aver luo- » go nel di lui sopravanzo, quando vi » fosse, soddisfatto prima il monte del- » la prestanza datavi, ed anche degli » utili, quando il pegno fosse ad essi » soggetto. Potranno gli stimatori, e cia- » scuno di essi nuovamente impegnia- » re i pegni ad essi, come sopra deli- » berati, ma lo faranno apertamente, » ed a loro nome proprio, e sempre » per un terzo meno del primo impe- » gno, pagando contemporaneamente al » cassiere tutto quello, che mancherà » per saldare l'intero loro debito, e ri- » tenendo il cassiere la nuova prestan- » za a comodo, ed in soddisfazione del » monte. E perchè talvolta accade, che » dopo d'essersi sborsato dagli stimato- » ri al cassiere l'intera importanza del » pegno a loro deliberato, lo fanno da » terza mano impegnare di nuovo sotto » la stessa prestanza, ricuperando per » un tal mezzo tutto il loro denaro » sborsato in cassa per redimere lo stes- » so pegno, si proibisce questa loro fro- » de, la quale se verrà a scoprirsi, do- » vranno essere irremissibilmente licen- » ziati dal servizio del sacro monte. Se » alcuno poi degli stimatori ardirà di » far venire sotto la propria stima il pe- » gno a se deliberato, si procederà con- » tro di lui anche alla carcerazione, ed » a pene anche del corpo afflittive ad » arbitrio del giudice del sacro monte » ed a tali pene rimarrà parimente sog- » getto qualunque altro stimatore, che » sopra i detti pegni deliberati ad al- » tro suo collega farà dare, conniven- » do con gli stessi, denaro, che non » sia minore almeno di un terzo del » denaro prestato nel primo pegno. Non » potranno mai però scegliere verun pe- » gno tra gli altri, che vi fossero, o » per riscuoterlo, o per impegnarlo, » come sopra, ma ciò seguirà ordina- » tamente, e secondo le loro rispettive » delibere fatte ad essi stimatori. In » caso d'infermità di qualcuno degli sti- » matori, e di legittimo impedimento » de' medesimi, alcuno degli altri sti- » matori, a scelta dello stimatore im- » pedito, supplirà per esso; ed in tal » caso resteranno *ambidue obbligati* so- » lidalmente a favore del monte per » tali operazioni, potendo solo lo sti- » matore impedito, e che non opera, » rivalersene contro quello stimatore, » che avesse operato in sua vece. Nell' » incanto de' pegni da vendersi deve » procedere con ogni sincerità, senza » parzialità a verun offerente; e non de- » libererà verun pegno senza licenza del » deputato alla vendita, anzi dopo an- » che averne avuta la licenza, proceda » lentamente, aspettando, che il depu- » tato gli replichi, che lo deliberi, po- » tendo intanto sopravvenire una mag- » giore oblazione. Avverta di aver sem- » pre le bilancie, e stadera ben aggiu- » state. Farà inventario di ciò, che esi- » ste presso di sè di ragione del mon- » te, lo sottoscriverà, e consegnerà al » deputato archivista, praticando in ciò » tutto quello, che in rapporto agli al- » tri ministri è stato ingiunto. Gli si » concede, che per mercede dell'incan- » to riscuota da' compratori de' pegni, » che si venderanno, mezzo grosso, » quando l'offerta non arrivi a dieci » scudi, e da dieci scudi in su, che » non arrivi a venti, un grosso, e da » venti in su per qualsivoglia somma » un giulio. Acciocchè gli stimatori ab-

» biano qualche ajuto, loro si permette di ritenere a loro rischio, e pericolo due ajutanti detti sotto-stimatori per ciascuno stimatore, alli quali si pagherà il salario dal monte. Si deputeranno dalla congregazione a contentamento di ogni stimatore, i quali si faranno far l'obbligo da ciascuno di essi ajutanti direttamente a loro favore di bene, e fedelmente esercitare una tal carica subalterna per istromento da rogarsi negli atti del notaro del monte, ed a loro maggior cautela potranno riportare inoltre le sicurezze, o in luoghi de' monti, o in altro a loro arbitrio sino alla somma di scudi cinquecento. Fra detti due loro ajutanti ripartiranno l'incombenze, che crederanno d'ingiungere loro, e da' medesimi faranno fare l'incanto de' pegni alle vendite, quando dovranno assistervi. Gli stimatori non potranno stare per lungo tempo continuamente addetti al servizio di uno stesso monte, ma dovranno mutarsi ogni diciotto mesi da un monte all'altro, ed anche più spesso, e non con metodo regolare, secondo l'ordine da darsi dal buon giudizio, e discernimento della congregazione, e dovranno i sindaci dei prestiti, ed anche il computista, e revisore delle scritture farne memoria a tempo debito alla medesima congregazione. Dovranno finalmente assistere in giro sotto gli ordini dei due deputati nella stanza de' pegni ad essi stimatori deliberati per quelle mattine ed ore, che si terrà aperta, per procurare la vendita degli stessi pegni.

Capitolo XXXVII.

Della scelta de' soprannumeri.

» Si è da gran tempo introdotta le molto lodevol pratica di ammetter al servizio del sacro monte alcuni giovani di qualche abilità alla scrittura ed aritmetica, acciocchè senza emolumento veruno nelle occorrenze, che frequenti si danno, possano ajutare e dar mano ai ministri, e giovani stipendiati, e venirsi al tempo stesso abilitando a prestare in seguito un pieno servizio al medesimo sacro monte, subentrando a suo tempo ai giovani di numero. Perciò dovranno i primi sindaci dei prestiti avvisare la congregazione, quando farà di bisogno di nuovi soprannumeri, per averne il permesso di disporne il concorso. Affiggeranno le notificazioni quindici giorni avanti per dare adito ai giovani abili di affacciarsi al concorso. Riceveranno i memoriali dei concorrenti, e ne esigeranno gli attestati del buon costume, buon nome, civiltà di natali, attitudine, ed abilità sufficiente di scrivere, e di aritmetica. Non contenti di simiglianti attestati indagheranno secretamente la verità dell' esposto ne' memoriali, e se la persona de' concorrenti abbia qualche eccezione. Avute tutte le succennate notizie si terrà una congregazione de' sindaci dei prestiti insieme co' provvisori, archivista, e segretario, ed esaminate le qualità di ciascun concorrente, presceglieranno quelli, che crederanno i più adattati e confacenti al buon servizio del luogo pio, il che non facendo, graverebbero di molto la loro coscienza, mentre da questi soprannumeri, se saranno difettosi, o inabili, ne verrà a suo tempo il gravissimo pregiudizio, che si avranno de' cattivi, o inetti ministri anche nelle cariche principali. Non si dovranno ammettere giovanetti di troppo tenera età, o d'incivili natali. Rigetteranno quelli, de' quali ne avranno cattive, o dubbie informazioni, nè li ammetteranno al concorso. Avvertiranno, che ciascun concorrente abbia buon carattere, al qual' effetto in loro presenza lo faranno scrivere per riconoscere, se combini col memoriale dato, ovvero se il carattere sia tale, che possa servire per il monte. Gli faranno fare qualche operazione aritmetica per riconoscere, se ha almeno qualche abilità in tale materia affatto necessaria per il monte, e sempre fra gli abili presceglieranno quelli, che saranno di nascita più civile, o che siano di famiglia, che abbia qualche sostanza. Seguita poi la scelta de' soprannumeri, ne riferiranno la lista nella prima congregazione, che informeranno delle qualità de' giovani prescelti, la quale se giudicherà di ammetterli, ne farà il decreto con l'individuazione del nome, e cognome di ciascuno degli ammessi. E questi senza alcuna provvisione dovranno servire gratuitamente in tutto quello, che loro ordinerà la congregazione, per così abilitarsi per quelle incombenze, che a suo tempo, ed alle vacanze secondo la loro abilità e buoni diportamenti si daranno loro dalla medesima congregazione.

CAPITOLO XXXVIII.

Della custodia dei pegni d'armario, e suo deputato.

» Una delle principali cure per l'in- » dennità del sacro monte deve esser » quella di provvedere alla sicurezza » de'pegni; e perciò nell'antico statuto » veniva disposto, che i pegni piu pre- » ziosi fossero custoditi sotto due chiavi » da tenersi l'una dal computista dei » prestiti, e l'altra dal custode. Questo » ben ideato provvedimento essendo sta- » to trascurato in addietro, per render- » lo ora più facile, e di maggiore sta- » bilità, si ordina, che gli armari, di » ciascuna custodia, i quali sono stati » ampliati, affinchè atti sieno a con- » tenere tutti i pegni di gioje, ed altri » sopra li scudi quaranta, per cui si » danno i memoriali, debbano tenersi » perpetuamente chiusi a tre chiavi di- » verse l'una delle quali si terrà dal » custode, l'altra dal cassiere, e la ter- » za dal nuovo ministro deputato in luo- » go del computista, che si denomine- » rà deputato agli armari, e che potrà » essere un giubilato, il quale sia abile » e di sperimentata probità. Gli armarj » non si apriranno mai senza l' inter- » vento del suddetto nuovo ministro, » e del cassiere, o sia giovane da de- » putarsi da lui, oltre il custode. Quan- » do dovranno aprirsi gli armari per » estrarre, o riporre pegni, vi dovran- » no essere immancabilmente presenti » tanto lo stesso deputato agli armarj, » quanto il giovane del cassiere, nè par- » tiranno dalla presenza degli armarj, » se prima non vedranno estratti, e ri- » spettivamente risposti i pegni ne'me- » desimi armari, secondo il regolamen- » to, che gli si prescrive. Dovrà il com- » putista ritenere presso di se quattro » piccoli libretti, intitolati rincontro dei » pegni da porsi in armario, cioè per » primo, secondo, terzo, e quarto mon- » te, mentre quando esso consegna il » memoriale al proprietario del pegno » per esibirlo allo scritturale, noterà » immediatamente in esso rincontro la » somma della prestanza per sapere, » che in quel monte deve riporsi in » armario il medesimo pegno. Al fine » dell'operazione consegnerà mattina, » e giorno al ministro deputato agli » armari una lista, in cui vi sieno no- » tati tutti i pegni nuovi fatti ne'monti » suddetti, che estrarrà da' suddetti libri » ad effetto che il detto ministro con » il cassiere, o suo giovane li riponga- » no negli armari di quella custodia, » a cui spettano. Sarà particolar cura » del deputato agli armari, di ritenere » presso di se gli otto libri, che pre- » sentemente vi sono, intitolati pegni » esistenti in armario, due de' quali, » secondo li custodi che ricevono ogni » mattina, e giorno dovrà consegnare » allo scritturale del computista, ac- » ciocchè esso vi trascriva interamente, » dopo che avrà piantata la partita in » libro mastro, il giorno, anno, nu- » mero, roba impegnata, e moneta, » che sopra detto pegno avrà prestata » lo stimatore, e dopo terminato il la- » voro, il detto deputato agli armari » prenderà un tal libro, ad effetto di » rincontrarlo con la lista, che gli ver- » rà data dal computista, in cui vi sarà » segnata la moneta d' ogni pegno, e » quando vada bene, si porterà con il » cassiere, o suo giovane dal custode, » per rincontrare tutta la roba descritta » nella partita di detto libro, e chiu- » derà il pegno nell'armario, sottoscri- » vendosi tanto il deputato agli armarj, » quanto il cassiere, o suo ajutante, » dicendo NN. deputato agli armari, » NN. cassiere, o suo ajutante. Le stes- » se sottoscrizioni si faranno alle sud- » dette liste, che poi si riconsegneran- » no al computista, che ne farà dili- » gentemente una filza particolare. Av- » visato che sarà il deputato agli ar- » mari esservi la riscossione di qualche » pegno, chiamerà il cassiere, o suo » giovane, ed ambi si faranno mostrare » dal custode il pagato fatto dal cassiere » di quel medesimo custode nel bollet- » tino del pegno da riscuotersi, ed uni- » tamente anderanno ad aprire l'arma- » rio per estrarre il pegno, che con- » segneranno al custode, dopo lo rin- » chiuderanno, e restituito che sarà il » pegno al padrone, alla loro presenza » il custode suddetto subito scriverà nel » libro delle riscossioni il pegno, pas- » sando il bollettino al suo sotto-cassie- » re, acciocchè esso parimente lo scri- » va nel suo libro immediatamente, » ed alla presenza de'ministri suddet- » ti, e in seguito il deputato agli ar- » mari, che dovrà ritenere il libro de' » pegni de' medesimi con il cassiere, » o suo giovane immediatamènte note- » ranno di contro alla partita di detto » pegno il giorno della riscossione, e » si sottoscriveranno, dicendo, così è » NN. deputato agli armari, NN. cas- » siere, o suo giovane. Non vi sarà al- » tra diversità dalla riscossione alla rin- » novazione del pegno d'armario, se

» non che dopo che il custode avrà esibito il bollettino corrispondente al pegno, si osserverà dal deputato agli armari, e cassiere, se il medesimo custode vi abbia fatto il solito contrassegno della rinnovazione prima che lo estraggano dall'armario, ed estratto che sarà immediatamente essi ministri col custode lo consegneranno allo stimatore. Avanti che i due ministri estraggano il pegno da mandarsi alla vendita, secondo l'avviso del custode, dovranno esattamente osservare, se quel tal pegno è stato descritto nel libro di vendita del custode medesimo. Dovrà il deputato agli armari ritenere appresso di se un rincontrino per memoria, ed un altro simile il cassiere, o suo giovane, nel quale noteranno, che nella tal custodia si è estratto il pegno A, B ec. per rinnovarlo, ovvero per venderlo, ad effetto che possa osservare tanto nel libro delle riscossioni, che in quello delle vendite, se quel tal pegno estratto siasi rinnovato, o venduto, ed una tale osservazione dovrà immancabilmente farsi immediatemente dopo le dette due operazioni. In caso poi, che il tutto vada bene nel libro de' pegni esistenti in armario, dicontro alla partita del pegno estratto vi scriverà = rinnovato li . . . . venduto li . . . . con sottoscriversi con il cassiere, o suo giovane, come si è detto di sopra, ed in caso, che il pegno estratto non sia rinnovatò, o venduto, lo riporranno in armario. Quando saranno pegni, che si estrarranno per vendita, o rinnovazione, siccome bene spesso accade, che si abbiano a riportare negli armari, perchè non si vendano, o non si rinnovino, per maggior cautela, e miglior ordine, quando si estrarranno, si noterà dal deputato agli armarj nel libro suddetto de' pegni di armarj l'estrazione nella dicontro pagina al pegno così = estratto per vendita, estratto per rinnovazione di . . . . =, all'incontro quando si riporteranno, perchè non venduti, nè rinnovati, si noterà nello stesso luogo = riportato dalla vendita, risportato dalla riscossione di . . . . = Se i ministri suddetti mancheranno a questo offizio, che loro viene ingiunto, e per tale loro negligenza ne verrà danno al luogo pio, ne saranno debitori del risarcimento, e saranno da' superiori privati de'loro impieghi; ed ogni volta che tralasceranno d' intervenire, quando accaderà aprirsi gli armarj, come si è detto di sopra, ancorchè non ne sia nato pregiudizio alcuno al luogo pio, se sarà il ministro deputato, verrà irremissibilmente multato di tre scudi per volta, e se sarà il giovane del cassiere dovrà irremissibilmente espellersi dal servizio del sacro monte. Il deputato agli armarj, siccome dovrà tenere appresso di sè una delle chiavi delle porte, che danno l'ingresso nelle custodie, così eseguirà con ogni esattezza quello ancora, che se gli è ordinato nel capitolo **XXXIV** de'custodi circa il chiudere, ed aprire le dette custodie.

Capitolo XXXIX.

Dei prestiti, ed ordini da osservarsi in essi.

» Debbono tutti i ministri sotto pena di tre paoli per volta alli ministri principali, e di un paolo e mezzo agl' inferiori da ritenersi loro nelli salarj, ed altre pene ad arbitrio de'provvisori, e della congregazione, ritrovarsi immancabilmente all' ora prescritta nella sala del palazzo del sacro monte, per attendere al loro carico specialmente dei prestiti ogni giorno non festivo, eccettuate le vacanze, secondo la tabella, che si è formata, ed altre per alcuni casi, che possono accadere fuor d'ordine, per gli quali se ne dovrà preventivamente affigere la cedola di avviso nel luogo solito. Si proibisce espressamente di fare imprestare sopra qualsivoglia pegno maggior somma di scudi quaranta senza la licenza in scritto de'provvisori da porsi in piè de'respettivi memoriali da presentarsi alla congregazione ordinaria, la quale ammetterà, o rigetterà quelli, che stimerà proprio, e per quelli che ammetterà, si sottoscriverà almeno uno de'provvisori, ed il segretario, restando però sempre in pieno arbitrio degli stimatori di far prestare sopra il pegno quella somma, che si richiede nel memoriale, o di essa minore, giacchè anche tali pegni restano sempre a loro carico, rischio, e pericolo, come si è detto di sopra al capitolo **XXXVI.** Si proibisce inoltre alla stessa congregazione di far prestare sopra un sol pegno maggior somma di scudi quattro mila senza espressa licenza di sua Santità. Non si riceveranno pegni di sorta veru-

» na, che siano di dominio di persone, che dimorino fuori dello stato immediato della santa sede, nè si darà sopra de'medesimi alcuna prestanza, ancorchè fossero di tal valore, che per essi pegni dovesse esigersi li soliti utili. In caso di contravenzione, quelli che non essendo domiciliati nello stato immediato pontificio impegneranno, o faranno impegnare nel sacro monte roba alcuna di qualsisia prezzo, e valore, incorreranno la pena di perdere, senza poterla più redimere, la roba stessa, che dovrà cedere in dominio del medesimo monte. E se sara qualche ministro del monte, che coopererà a questo, sarà dimesso irremisibilmente dal servizio del medesimo, ed inoltre incorrerà la pena della carcerazione, ed altre ad arbitrio del giudice, oltre il dovere risarcire al proprietario del pegno il danno della perdita dello stesso pegno, al che dovranno parimenti essere obbligati anche gli non addetti al servizio del sacro monte, i quali scientemente coopereranno a simili illeciti impegni, come con l' autorità espressa dalla Santità di nostro Signore si è fatto noto col decreto giè affisso alle porte del palazzo dello stesso sacro monte. Per venire in cognizione di questi pegni fatti dai forastieri, si darà a chi lo rivelerà col somministrarne le pruove sufficienti la metà del sopravanzo, che si farà dalla vendita di simili pegni, dovendo cedere l' altra metà in benefizio del luogo pio. Si dichiara inoltre, rinnovando la disposizione degli antichi statuti, che non si può dal sacro monte dare sopra i pegni prestanza, che si esiga per farne negoziazione, non essendo istituita quest'opera pia se non per sollevare i bisognosi, e mancanti di denaro dalle necessarie loro indigenze, e non per far accrescere le sostanze de' non bisognosi. E però farà cosa illecita e proibita, chi contravverrà alla presente ordinazione, e la congregazione non permetterà un simile abuso. Non s'impresterà mai sopra obblighi, e sicurtà altrui, ancorchè fossero idonee, ed anche bancarie, ed è proibito particolarmente agli ebrei sotto le pene contenute ne' bandi, sopra ciò pubblicati, di non ardire nè per se stessi, nè per mezzo de'cristiani ricercare prestiti dal monte. Si proibisce espressamente agli stimatori di far più d'un pegno sopra una stessa cosa, che non sia di natura sua separabile, specialmente quando ciò segua per scansare il pagamento degli utili al monte, sotto pena di pagare essi gli utili, che si sarebbero dovuti esigere senza tale separazione. Quando però siano più cose in se stesse divise, e che desideri l'impegnante, che si conservino insieme, come per esempio un fornimento di gioje di più pezzi divisi, qualche vezzo di perle a più fila, allora solo gli si permette di attaccare più bollettoni ad un sol pegno, e che ne costruisca più, e conservandosi il tutto unito a vantaggio del padrone, nè essendovi pregiudizio del monte negli utili, potendo l'impegnante farli separati al medesimo effetto. Nel resto si osservi quanto si è detto di sopra nei capitoli degli ajutanti del cassiere, del carico del computista de' prestiti, del rincontro del custode, e dello stimatore, nè si tralasci di ammettere li pegni prima di mezzo giorno la mattina, ed il dopo pranzo prima dell' ore ventitre e mezza. Per evitare quanto si può le fraudi, che spesso si fanno nell' impegnare, e le controversie, che spesso nascono nella restituzione de, pegni, si ordina, che nel prestito si scriva nel principio di ciascuna partita il nome, cognome, arte, ed abitazione precisa di quell'uomo, o donna, che porta il pegno, nè si possa scrivere in essa partita se non è presente personalmente, esprimendo in essa partita anche la chiesa parrocchiale, sotto la quale abiterà per facilità di ritrovarlo, occorrendo, e se l'impegnante dirà, detto pegno esser suo, si scriva = disse esser suo = e se dirà di non voler nominare il padrone, perchè egli non voglia esser nominato = disse esser d'altri = se poi nominerà il padrone, si scriva, che disse esser di quel tale, che nominerà con la stessa abitazione di detto padrone. E se in domandare all'impegnante queste circostanze, si scorgerà titubazione, o variazione in lui, onde si possa sospettare, che sia roba rubata, si ritenga il pegno, e non gli si presti somma alcuna, finchè si chiarisca il vero, ed il simile si faccia quando fosse portata ad impegnare qualche cosa falsa sotto specie d' oro, argento, o altra materia buona, che parimente si ritenga senza dargli veruna prestanza, e s' intenda perduta

» per il padrone, con pena anche a chi » la porta, o manda, che sia colpevo- » le, ad arbitrio del giudice criminale » del monte. In tali casi, come anco » quando in fine del prestito restasse ro- » ba su la tavola, senza sapersene il pa- » drone, si scriva dal custode in un li- » bretto a parte il tutto distintamente, » ed in fine della settimana si scriva » anche nell' uno e nell' altro libro dei » prestiti con nota del giorno, e del ca- » so successo, acciocchè delle cose fal- » se se ne disponga, secondo che ordi- » nerà la congregazione, e circa l' altre » robe comparendo i padroni, che pro- » vino esser loro secondo il giudizio del » deputato archivista, loro si restitui- » scano in caso chiaro, e per manda- » to del giudice in caso di qualche dub- » biezza; con che però i padroni pa- » ghino la prestanza, che sopra tali pe- » gni furtivi avesse dato il sacro monte. » E non comparendo i veri padroni in » termine di diciotto mesi, si vendano » insieme con gli altri pegni da vender- » si in quel tempo, con farne ragguaglio » ne' libri dei prestiti incontro a ciascu- » na di dette partite, e memoria del li- » bretto del custode, con dar credito » del ritratto di dette robe in conto a » parte, come si dirà di sotto nel capi- » tolo delle vendite. Si riceveranno i pe- » gni secondo l' ordine di chi prima si » sarà posto in fila per farli; e perciò » si proibisce a qualsivoglia persona, e » molto più ai ministri, che servono » al luogo pio di far ammettere, e pas- » sare i pegni fuori di fila, ed agli » stimatori e custodi il farne seguire » l' impegno sotto pena di scudi tre » a ciascuno di detti ministri per ogni » volta, che contraverranno alla pre- » sente ordinazione, ed anche di es- » pulsione dal servizio del luogo pio, » se saranno frequenti simili delinquen- » ze, al solo ordine del sindaco dei pre- » stiti, a cui dovrà uniformarsi, veri- » ficate le mancanze, la piena congre- » gazione. A questo effetto si proibisce » a chiunque, che non vi sia necessa- » rio per ragione di uffizio, l' entrare » nel cancello, e nel luogo, ove risie- » dono gli stimatori e custodi, sotto le » pene, che arbitrerà il sindaco dei pre- » stiti. Si ordina parimente sotto le stesse » pene agli stimatori di non ricevere da » una medesima persona più di un pe- » gno in una volta, non dovendo aver » luogo l' abuso, che, se una persona » sola reca seco più pegni, si passino » tutti uno dopo l' altro con indebito » aggravio di chi viene in seguito nella » fila. Accadendo poi, che per qualche » giusto riguardo particolare convenga » di sbrigare alcune persone prima dell' » altre, il computista ne darà l' ordine, » o in voce, o in scritto agli stimato- » ri, e custodi. Per il buon regolamen- » to della scrittura della prestanza, e » per evitare qualche sbaglio, o frode, » essendosi ordinato al rincontro del cu- » stode di sommare immediatamente » dopo l' operazione le facciate del suo » libro tanto per gli pegni, che per la » moneta in lettere, e non solamente » in abbaco, e di riportare in fine dell' » operazione le stesse somme, con for- » marne la somma generale parimente » in lettere colla sua sottoscrizione; » dovrà in seguito il sotto-computista » conteggiare le partite, e le somme » della giornata nel libro del custode, » e di poi rincontrare le stesse somme » nel mastro dello scritturale, e con- » cordando i due libri, descriverà la » somma generale de' pegni, e della » moneta in lettere, e non in abbaco al » giornaletto del medesimo scritturale, » che al fine dell' operazione della mat- » tina, o sera si presenta al cassiere per » pruova della moneta esitata. Per esclu- » dere il pericolo di qualunque uguale » alterazione di partite, che potesse a » bella posta commettersi ne due ma- » stri suddetti, dovrà il giovane depu- » tato alla nuova incombenza di regi- » strare in un libretto il numero dei » pegni, che si fanno, e la quantità » della moneta che si presta, adempie- » re con ogni esattezza al suo dovere. » Farà il detto registro de' pegni, e del- » la moneta nell' atto stesso, che si » enunciano ad alta voce dallo scrittu- » rale, e verrà rincontrando le partite » col bollettone, che dovrà passare sot- » to i suoi occhj, al qual effetto dovrà » vedere dopo il rincontro del custode; » e per evitare qualunque confusione, » si prescrive, che gli stessi bollettoni » si passino con ordine uno per volta, » dando a simile funzione il suo tempo, » ed il custode non farà dettare altro pe- » gno, se prima non sarà descritto il » pegno antecedente dal detto giovine. » Al fine di ciascuna facciata farà le som- » me in lettere, e non solamente in ab- » baco, e in fine della giornata il ri- » stretto delle stesse somme in abba- » co, e la somma generale risultante da » queste in lettere. Questo libro si por- » terà dopo l' operazione al cassiere, » acciocchè veda, se concorda col gior- » naletto dello scritturale; e da lui do- » vrà sottoscriversi, acciocchè appari-

» sca, che l' ha veduto. Siccome una » tale incombenza esige onoratezza, » accorgimento, ed attenzione, si avrà » cura di commetterla sempre ai giova- » ni dotati di simili qualità, e due so- » li possono bastare per servizio delle » custodie, che ricevono nel medesi- » mo tempo.

CAPITOLO XL.

Delle rinnovazioni de' pegni.

» Per maggior vantaggio e sol- » lievo de' poveri si permette la rinno- » vazione de' pegni senza licenza della » congregazione sino alla somma di scu- » di quaranta; ma dai scudi quaranta » in su non potranno, nè dovranno far- » si le rinnovazioni de' pegni senza es- » pressa licenza della congregazione me- » diante il memoriale da presentarsi al- » la medesima, e da sottoscriversi dal » segretario, e da uno de' provvisori, » quando dalla congregazione venga per- » messo. Le rinnovazioni suddette si » potranno fare due mesi avanti, che » terminino li mesi diciotto dal giorno » dell' impegno, e non prima, e nel- » le sole due giornate di ciascuna set- » timana destinate a tal' effetto nella ta- » bella per ogni monte, nè potrà rin- » novarsi il pegno in altro tempo. Quan- » do si vorrà rinnovare qualche pegno, » chi vorrà farne la rinnovazione, pre- » senterà il bollettino al custode, il qua- » le vi farà il contrassegno, che indi- » chi essergli stato consegnato per rin- » novarlo. Il custode fatte le necessarie » annotazioni e diligenze, prescritte in » rapporto alli pegni da riscuotersi, ri- » spetto ai quali si osserveranno le stes- » se regole di sopra prescritte, e po- » tendosi liberamente fare la rinnova- » zione, troverà il pegno da rinnovarsi, » e lo consegnerà insieme col bolletti- » no di cartapecora unito al pegno sud- » detto allo stimatore, per sottoporlo » alla nuova stima di esso, o anche de- » gli altri, se fosse pegno soggetto al- » la loro stima in comune; e se me- » diante il nuovo esame del pegno si » giudicherà dallo stimatore, che pos- » sa continuarsi la prestanza dal mon- » te nella somma datagli, lo stimato- » re di quel monte, ove si farà la rinno- » vazione, consegnerà il bollettone a chi » vuol rinnovare il pegno, e da questi » si porterà al sotto-cassiere dei pre- » stiti in quel monte, e dettato che » avrà lo stimatore, o suo ajutante il pe- » gno, per descriversi ne' libri dei pre- » stiti dal rincontro del custode, e dall' » ajutante del computista, il predetto » sotto-cassiere darà il bollettino del pe- » gno nuovamente fatto alla parte, ri- » tenendo presso di se il bollettone an- » tecedente, che si passerà al cassiere » per contanti. Se poi il pegno fosse » soggetto agli utili, in tal caso avu- » to che avrà la parte il bollettone dal- » lo stimatore, lo presenterà al sotto- » cassiere della riscossione di esso mon- » te, e conteggiati gli utili, ne farà il » pagamento in sue mani, restituendo- » si poi il bollettone dal medesimo al- » la parte, con notarvi in esso gli utili » pagati; il che seguìto darà al sotto- » cassiere dei prestiti di detto monte il » bollettone con la sudetta annotazione, » il quale, dettato che sarà il pegno dal- » lo stimatore, o suo ajutante, come » sopra, consegnerà il nuovo bollettino » alla parte, ritenendo presso di se il » bollettone antecedente del pegno, che » poi consegnerà al custode, per unirlo » al bollettino precedente, e descriversi » da esso nel libro delle riscossioni, come » dovrà fare in appresso il sotto-cassiere, » al quale tanto il bollettino, che il bol- » lettone dovrà a tal'effetto restituirsi dal » custode, per essere conservati in fil- » za dal cassiere, come si è detto di » sopra in quanto all' effettive riscossio- » ni. Quando poi dallo stimatore, o da » tutti gli altri, se fosse pegno sogget- » to alla stima di tutti, non si volesse » far rinnovare il pegno con la stessa » prestanza data di prima, ma per mi- » nor somma, nel che non può da ve- » runo prescriversi legge alcuna agli sti- » matori, essendo i pegni a loro cari- » co, nel caso che non si vendessero, » allora si noterà dallo stimatore a ter- » go del bollettone il calo, che giudica » doversi fare nella prestanza, e con- » segnato detto bollettone alla parte, » si porterà da questa al sotto-cassiere » della riscossione, al quale pagherà la » somma espressa dallo stimatore nel » bollettone insieme con gli utili del » pegno, quando vi siano, secondo il » conteggio del sotto-cassiere, il quale » esatto che avrà il pagamento, lo no- » terà distintamente in esso bollettone, » cioè il calo pagato della prestanza da » se, e gli utili a parte, e successiva- » mente glie lo restituirà, perchè venga » passato al sotto-cassiere dei prestiti, dal » quale si farà dare il nuovo bollettino, » nel modo e forma di sopra prescrit- » ta. Si ordina espressamente ai custodi » di far seguire le rinnovazioni nella » stessa mattina, o giorno, che verran-

» no loro presentati i bollettini per le » stesse rinnovazioni, senza far ritornare chi vuol rinnovare con grave loro » incomodo in altro giorno, per far seguire la rinnovazione del proprio pegno. E dovranno invigilare attentamente i sindaci dei prestiti, acciocchè si osservi esattamente, e stabilmente questa ordinazione importantissima, è necessaria per il comodo, » e sollievo de' poveri. Se però talora » verrà recato un bollettino di pegno da » rinnovarsi prima che ne sia venuto il » giorno della vendita, ma che sia per » susseguire immediatamente prima che » venga il giorno della rinnovazione, affine che non si venda un tal pegno » in pregiudizio di chi l'avrà presentato a tempo debito, si proibisce al » custode di ritenere il bollettino, ma » dovrà in vece annotare nel libro de' » pegni la partita di detto pegno, acciocchè non si ponga in vendita prima » dell'immediato giorno della rinnovazione, nel quale non comparendo » chi vuol rinnovare lo stesso pegno, si » esporrà in seguito senza ulterior ritardo alla vendita. Affine poi che possa esservi il tempo per fare tutte le » rinnovazioni in giornata, si prescrive, che nel tempo e nelle giornate » stabilite per le rinnovazioni non potranno riceversi contemporaneamente » anche li pegni nuovi, o sia di prima prestanza; e perciò ad ognuno » de' ministri, che hanno ingerenza » nelle rinnovazioni suddette si proibisce, sotto pena di essere irremissibilmente licenziati dal servizio del » sacro monte, di fare nello stesso tempo, e di dar mano a fare qualche » pegno nuovo, quantunque piccolo. » Si ordina quindi al cassiere dei prestiti, che non ardisca somministrare » veruna somma di denaro ai suoi giovani sotto-cassieri per gli detti pegni » nuovi ne' giorni destinati alle rinnovazioni; e perchè dal cassiere si adempia a ciò, dovrà il computista ricavarne la pruova dall' osservare, e collazionare le prestanze fatte nel giorno delle rinnovazioni con il libro delle riscossioni, e se le due somme bilanceranno, sarà pruova, che non si » saranno ammessi de' pegni nuovi; se » poi vi sarà divario per gli cali, ed » utili di alcuni pegni rinnovati, allora converrà conteggiar questi a parte, per rilevare, se il divario provenga dalle suddette due cause, ovvero » da pegni ammessi di nuovo. Per maggior chiarezza, e precisione si ordina inoltre, che il giorno destinato » per le rinnovazioni lo scritturale del » computista debba nel principio di » ogni facciata del mastro dei prestiti » notare così = *a dì . . . . rinnovazioni* =; e lo stesso dovrà farsi per le » medesime giornate nel libro delle riscossioni dal sotto-cassiere; e serviranno tali indicazioni, tanto per vedere facilmente, se concordano le due » somme della prestanza e riscossione, » risultante dalle rinnovazioni, senza che » vi sia frammischiata alcuna prestanza » per pegni nuovi, quanto per fare, » che si possano con facilità rincontrare i pegni che si rinnovano.

Capitolo XLI.

Delle riscossioni de' pegni, e pagamenti de' resti ed ordini da osservarsi in essi.

» Per maggior comodità, e più » sollecita spedizione non si farà mai » il prestito, che nel medesimo tempo non si attenda dalli rispettivi corrispondenti custodi de' quattro monti, ciascuno al suo banco separatamente, a restituire i pegni a coloro, che vorranno riscuoterli; i quali » dovranno consegnare i bollettini a quel » custode, che in essi bollettini è designato ed impresso, e se la stessa » persona consegnerà più bollettini ad » uno dei custodi, esso custode, o suo » ajutante li dovrà contare, ed in piedi » di essi porre il numero de' bollettini, » che gli si consegneranno; cioè se saranno per esempio sei, porrà in ciascuno di essi il numero 6, contrassegnando detti numeri con qualche » segno particolare, ad effetto di riconoscere, che tutti quelli contrassegnati in tal guisa sono stati dati dall' » istessa persona, per poterla poi spedire tutto in un tempo, e farà sempre segni diversi, acciocchè se più » persone daranno il medesimo numero di bollettini, non si confondano » tra di loro. Dopo dovrà rincontrare i » bollettini con le partite dei prestiti nelli » suoi libri, e soprassegnare in detti bollettini, senza che la parte veda, la » qualità delle robe, e notarvi gli altri » segni, che fossero in margine delle » partite, per facilitare l'invenzione de' » pegni. Poi con detti bollettini bene » ordinati ritroverà i pegni da restituirsi, » e gli caverà fuori, distribuendo su le » tavole i pegni ordinarj ordinatamente » di tempo in tempo, e terrà gli ori,

» ed argenti, come anco le gioje, ed » altre cose minute in una canestra presso di se, e lascerà li rami, ferri, e » pegni grossi, o sconci dentro alla porta » della camera, e sotto le tavole, o banchi, come gli farà più comodo. Richiamerà ad uno ad uno i nomi scritti » ne' bollettini, cominciando dall' anno » più vecchio, e secondo che risponderanno, dimanderà loro la qualità » delle robe contenute nel pegno, e se » concorderanno, farà pagare la prestanza, ed utile del sacro monte, se vi » è, in mano del sotto-cassiere, il quale » a tergo del bollettino del pegno vi noterà con lettere grandi stese, e senza » veruna abbreviatura *pagato* col giorno » ed anno, e restituirà il bollettino al » custode, acciocchè riconosca, e sia » certo del pagamento fatto, scrivendo » poi ciascuno concordemente ne' suoi » libri un tal pagamento. Dopo la consegna del pegno fatta dal custode, » restituirà esso il detto bollettino del » pegno al sotto-cassiere, che porrà in » filza tanto il bollettino stampato, quanto l' altro di cartapecora, detto bollettone, per conservarli, e osserverà » quel di più, che si è detto nei capitoli del cassiere, o de' custodi. Ognuno de' custodi dovrà descrivere egli » stesso di proprio carattere tutte le partite de' pegni riscossi, che si dicono » di ori, e d' argenti, i quali sono sotto » la sua custodia particolare, e solo si » permette per minor briga de' medesimi, che nello stesso libro delle riscossioni si descrivano dai loro giovani sotto-custodi i pegni de' fagotti, » che stanno nelle mani di questi, sotto » però la loro dettatura. Se poi per indispensabili occupazioni non potessero » i custodi talvolta far essi la suddetta » descrizione de' pegni d' ori, e di argenti, non dovranno dispensarsi dal » dettarne le partite anche di questi ai » sotto-custodi, i quali dovranno scrivere sotto i loro occhj, acciocchè non » accadano sbagli. Siccome poi il libro » del custode è stato istituito principalmente per scoprire col di lui rincontro gli errori, che venissero commessi » nel libro delle riscossioni, che si scrive dal sotto-cassiere, così dovrà farsi » immancabilmente un tale rincontro; » e perciò sarà peso del custode di sommare le partite, che descriverà al suo » libro delle riscossioni in fine di ciascuna facciata, e di descrivere le due » somme de' pegni, e della moneta non » solo in abbaco, ma anche in lettere » per essere queste non soggette ad alterazione, che non riesca visibile. Finita » l' operazione, farà immediatamente in » seguito il confronto del suo libro con » quello del sotto-cassiere, e concordando i libri, dovrà formare il ristretto » delle somme di ciascuna facciata nel » libro del sotto-cassiere, per poi a piedi » delle stesse descrivere la somma di » tutta l' intiera giornata, non in abbaco, ma in lettere, e vi porrà anche » il suo nome; e lo stesso dovrà farsi, » e scriversi dal sotto-cassiere nel libro » del custode. Dovrà ciascun custode serbare finchè stanno nelle sue mani i » bollettini de' pegni di ori, e d' argenti » ben custoditi in un cassettino a parte » con chiave distinta e diversa, tenendoli così separati dagli altri, che appartengono al sotto-custode. E perchè » può accadere, che tanto il custode, » che il sotto-cassiere s' incontrino a sbagliare nello stesso modo qualche somma ne' loro rispettivi libri, così per » non lasciar correre un simile errore si » è prescritto, che gli appuntatori debbano risommare nel libro delle riscossioni tutte le partite della giornata tanto » nel numero de' pegni, che nella moneta, per vedere se stanno bene le » somme, e debbano sottoscrivere il loro » nome. Prima di restituire il pegno ammonirà il custode in generale gli astanti, che stiano bene attenti, acciocchè » niuno riceva il pegno dell' altro, mentre ciò accadendo per oscitanza di qualcuno, nè il custode, nè il monte sarà » tenuto a cosa alcuna, nè potrà essere » molestato per la restituzione di tal pegno, che in tal guisa fosse potuta accadere, come si è detto di sopra nel » capitolo XXXIV delli custodi. Ed in » particolare avvertirà quegli, a cui restituisce il pegno, che prima di partire » dalla presenza del custode, o suo ajutante, guardi bene il tutto, e l' osservi attentamente, e gli mostri sempre gli ori, e le cose minute, perchè quando le parti saranno partite » senza querelarsi, nè il custode, nè il » monte sarà tenuto ad altro, ancorchè » le parti suddette non fossero partite » da quel monte, bastando per questo, » che non abbiano riclamato alla presenza del custode, e del suo ajutante. » Ma quando il padrone del pegno, o » la persona, che ne farà il disimpegno alla loro presenza avesse qualche » ragione di dolersi, per essere il pegno mancante, non suo, o deteriorato, il custode lo tratterrà, per eseguire quanto dalli provvisori, sindaci » dei prestiti, o dalla congregazione sarà

» per determinarsi. Se chi fa l'istanza » non saprà la qualità delle robe, o non » concorderà in tutto, o in parte, non » gli ristituirà il pegno, ma ne in- » formerà il sindaco dei prestiti, o in » sua mancanza l'archivista, in arbi- » trio del quale resterà di stabilire il » modo della restituzione del pegno, o » di ordinarne la ritenzione, nel qual » caso il custode ne farà nota in mar- » gine della partita del suo libro, spie- » gando la causa, per la quale non si » è restituito il pegno. Si renderà pe- » rò il bollettino del pegno, cassando- » si li soprassegni fatti, purchè però » non vi concorrano circostanze tali, » che possano indurre il sindaco, o l'ar- » chivista a far ritenere il bollettino, » mentre conoscendosi frode in casi si- » mili, come se taluno tentasse di ri- » scuotere un pegno, di cui avesse ri- » trovato a caso per le strade, o in al- » tro luogo il bollettino, o vi fosse so- » spetto, che l'avesse sottratto ad altri, » non dovrà restituirsi ad esso, ma con- » servarsi in archivio, per restituirsi al » padrone; ed avendo questo tale pa- » gato il denaro, gli si tratterrà anche » il denaro, che perderà, quando non » giustifichi essere innocente da ogni » frode e colpa. Quando concordasse in » parte, o verisimilmente potesse cre- » dere il sindaco, o l'archivista spetta- » re alla parte il pegno, o la persona » fosse cognita, e non capace d'ingan- » nare altri, potrà il sindaco, o l'archi- » vista a suo arbitrio farle restituire il » pegno con suo ordine da unirsi al » bollettino del pegno, senza verun ob- » bligo e sicurtà, con farsi però memo- » ria al libro dei prestiti della perso- » na particolare, a cui si restituisce; la » quale sempre resterà obbligata a ren- » derne conto a chi sarà di ragione in » caso di controversia. Se chi vuol ri- » scuotere dirà esser morto il padrone » del pegno, e non saprà la qualità » delle robe, dovrà far costare negli atti » del notaro del monte non meno la » morte del padrone del pegno, che il » consenso degli eredi, e verificare che » questi sieno tali, i quali dovranno » poi obbligarsi solidalmente, e dare » la sicurtà a favore di chiunque sarà » di ragione. Quando si dica da qual- » cuno avere diversi pegni al monte, e » non ricordarsi della qualità delle ro- » be contenute in un bollettino, o nell' » altro, esprimendo però tutte le ro- » be impegnate, se gli farà dar nota » in un foglio di tutte le robe, che asse- » rirà aver impegnate, e se tra le notate » si troveranno scritte quelle comprese » nel bollettino, esibito e che confronti » nel nome ed abitazione dell'impegnan- » te, e in ogni altra circostanza, si po- » trà restituire il pegno senza obbligo » e sicurtà, giacchè per quanto si può, » non dovranno gravarsi le parti con la » stipulazione degl'istromenti d'obblighi » e sicurtà, dove non bisogna. Quando » alle partite de' pegni si troverà il = » *Retineatur* = si osserverà quanto si è » detto nel capitolo de' pegni delle ro- » be furtive. E le medesime regole do- » vranno osservarsi anco ne' pagamenti » de' resti de' pegni venduti a carico » del computista dei prestiti, che ne » tiene cura, il quale dovrà rimettere » i casi dubbiosi al sindaco, o all'ar- » chivista, ed ordinare poi i pagamen- » ti di detti resti al cassiere in quel » modo, che si è detto nel capitolo » del carico di detto computista. Se » nascerà controversia tra il custode, e » chi riscuote, sopra la qualità, o quan- » tità delle robe impegnate, il compu- » tista dei prestiti in assenza del sin- » daco, e dell'archivista, con far rin- » contrare le partite all'uno ed all'al- » tro libro, proccurerà accomodare tal » differenza, e non si quietando le par- » ti, le rimetterà alla congregazione; » e quando vi sia colpa del custode, si » osserverà quanto si disporrà nel capi- » tolo de' pegni perduti, o deteriorati » in mano de' custodi. Se occorrerà re- » stituire alle parti i bollettini, per non » avere avuto effetto la riscossione, si » cancelleranno sempre, come si è detto, » i soprassegni fatti e notati in essi bol- » lettini dal custode per evitare le frau- » di, e si rimetteranno i pegni al luo- » go loro. Il cassiere per se stesso, e » per mezzo de' suoi ajutanti riceverà » le riscossioni delle prestanze, ed utili » a suo rischio, e se gli sarà portata » moneta falsa, onde abbia corso il ri- » schio d'inganno, gli sarà lecito ta- » gliarla, e restituirla così tagliata a chi » l'avrà recata, acciocchè non gli sia ri- » portata di nuovo.

Capitolo XLII.

Delle vendite de' pegni, ed ordini da osservarsi in esse.

» Acciocchè si possa continuare » la caritatevole opera della prestanza, » è necessario, che si dia esito ai pegni » vecchi, per dar luogo alli nuovi; e » però si è stabilito, che in fine dei » diciotto mesi dal giorno dell'impegno

» si vendano i pegni non riscossi nella » solita stanza della vendita ogni gior- » no della settimana, eccettuati i fe- » stivi, e quelli legittimamente impe- » diti, con principiarsene la vendita all' » ora prescritta per tutte le operazioni » del monte. Proccureranno dunque in » ciascun giorno destinato alla vendita » ritrovarsi al luogo solito all'ora, co- » me sopra prescritta, l'ajutante del » cassiere della riscossione di quel cu- » stode, che venderà, lo stimatore, al » quale spetterà, secondo la tabella a » tal'effetto formata, ed affissa in cia- » scun monte, ed il custode che ven- » de, e finalmente il deputato estratto » alla vendita, senza l'assistenza del » quale non sarà mai permesso di ven- » dere. S'incarica specialmente il com- » putista dei prestiti d' invigilare alla » spedita vendita de' pegni, quando ne » sia scaduto il tempo; e però dopo » che dal ragguagliante del medesimo » computista se ne sarà dettata la no- » ta a quello del custode, per esporli » alla vendita, deve il computista rin- » contrare egli stesso su i mastri, se i » pegni da vendersi sono stati dettati » con ordine, nessuno eccettuato. E nel » caso che per qualche ordine partico- » lare, anche della stessa congregazione, » di taluni se ne fosse sospesa la ven- » dita, dovrà formarne un' esattissima » lista, descrivendoli con quella stessa » espressione, con cui sono notati nei » libri mastri, e tal lista dovrà legge- » re in congregazione ogni quindici » giorni, e dovrà sempre riportare, e » leggere nelle susseguenti liste li me- » desimi pegni, fintanto che saranno » venduti, affinchè la piena congrega- » zione si ricordi di far esporre senza » dilazione alla vendita gli stessi pegni, » secondo il solito ordine, che viene » prescritto ne' presenti statuti; ed af- » finchè apparisca, che il computista » abbia ciò eseguito, dovrà nell' atto » stesso della congregazione farsi sotto- » scrivere, dopo che l'avrà letta, la li- » sta dal deputato segretario; e di tut- » te queste liste, così sottoscritte, ne » formerà filza da esibirsi ad ogni or- » dine de' superiori. Ma perchè potreb- » be accadere, che il computista per » qualche suo privato fine, o rispetto » trascurasse di fare, e leggere tali li- » ste nella congregazione al tempo pre- » fisso, s'impone a lui la pena di uno » scudo per ogni pegno, che tralascias- » se di riportare in detta lista, e leg- » gere in congregazione, e per ogni » volta che commettesse una tale man- » canza, non ammessa alcuna scusa di » dimenticanza, e di sbaglio; e di scu- » di cinque per ogni volta che trala- » sciasse di leggere al tempo debito la » stessa lista; e tali pene non potran- » no rimettersi neppure dalla piena con- » gregazione, sotto l' obbligo ai deputati » di ri farle del proprio in caso, che non » le facessero esigere, essendone avvertiti » dal primo sindaco dei prestiti, al quale » s'incarica d'invigilare, e d' incombere » per l'esatta osservanza di questo provve- » dimento, all' esecuzione del quale do- » vranno anche attendere gli altri suoi » colleghi. Ma perchè talvolta il trop- » po eccessivo rigore delle leggi cagio- » na degl' inconvenienti, così viene » permesso alla congregazione di poter » usare l'arbitrio di concedere in alcuni » casi particolari la sospensione di es- » porsi alla vendita alcun pegno per » qualche giusto motivo, oltre il tem- » po della sua maturazione; ma un si- » mile arbitrio non potrà estendersi ol- » tre lo spazio di due mesi, e non po- » trà mai concedersi una tale dilazione » se non a plurità di voti segreti dei » deputati intervenienti alla congrega- » zione per via del solito bossolo sotto » pena di nullità dell'atto, e di colpo- » sa contravenzione ai presenti statuti. » Si terranno in pronto le liste delle » vendite, fatte dal computista e custo- » de, l' altra dal cassiere, e la terza » dai deputati, trascritte tutte in tre » libri separati; e subito giunto il de- » putato si scioglieranno, ed apriranno » alla sua presenza ordinatamente di » mano in mano i pegni da vendersi, » principiandosi dalli più vecchj, e si » rincontreranno le robe con le partite » de'libri suddetti, e non trovandosi » tali, quali saranno descritti, o sco- » prendosi mancanti in parte, si farà » rincontrare la partita dei prestiti nei » libri del computista, o custode per » corregerne la partita ne' detti libri del- » le vendite; e quando vi fosse in real- » tà dopo un tal rincontro diversità, » o mancanza, in tal caso il deputato » ne sospenderà la vendita per riferirla » alla congregazione, la quale farà sup- » plire al custode la mancanza, ovvero » allo stimatore, se da questi sarà pro- » venuta, con far successivamente por- » re in vendita il suddetto pegno man- » cante, o diverso dalla specie descritta. » Terminato il rincontro, lo stimatore » con licenza del deputato dichiarerà la » somma, per la quale dovrà porsi il » pegno all' incanto, sulla quale uno » de' suoi ajutanti incanterà il pegno,

» procedendo sempre lentamente, acciocchè fatta l'offerta da un compratore, possano gli altri aver campo di aumentarla a benefizio del padrone del pegno; e prima che si deliberi, si aspetterà la licenza del deputato di deliberarlo. Deliberato che sarà il pegno, il deputato scriverà il nome di quegli, al quale sarà deliberato con le circostanze necessarie per ritrovarlo, quando bisognasse nel suo libro, dove scriverà anche il prezzo, per il quale sarà stato deliberato il pegno, e se avrà pagato, o data arra. Il sotto-cassiere parimenti tirerà fuori nel suo libro la stessa somma, e noterà in libro a parte il nome, e cognome della persona, alla quale sarà stato deliberato il pegno, ed il pagamento, ovvero arra data; nè prenderà minore arra, che di un giulio per scudo del prezzo offerto; poichè in caso diverso sarà tenuto del proprio a supplire la mancanza, quando il compratore non pagasse nel termine prefisso l'intiera somma, avvertendo di non errare, nè di farsi ingannare nel ricevere monete false, o cedole alterate, o del tutto false, poichè ciò anderà a rischio del cassiere suo principale in quanto al monte, dovendo poi esso sotto-cassiere reintegrare del danno il cassiere. Dovrà ciascun compratore, che avesse data l'arra, dentro il termine di giorni dieci dal giorno della delibera del pegno, pagare in mano del cassiere dei prestiti l'intiero prezzo della delibera, mentre passati i giorni dieci non si riceverà, ma sarà perduta l'arra, proibendosi espressamente al cassiere di ricevere il compimento del prezzo dopo detto tempo; il che nell'atto della vendita avrà la carità il sotto-cassiere di avvertire a qualche forastiere, che avesse offerto, o ad altra persona, ch' egli crederà non pratica di tal legge, benchè se mai questo avviso si ommettesse, ciò non servirà di ragione ad alcuno per ricuperare il pegno deliberatogli dopo scorsi li giorni dieci suddetti, essendo tenuto ciascuno, che concorre ad offerire al monte, sapere, o informarsi delle sue leggi, alle quali egli in tal caso si soggetta. Passati i giorni dieci, e non pagatosi dal compratore l'intiero prezzo del pegno, nella prima vendita seguente infallibilmente si porrà nuovamente alla vendita, e l'arra suddetta perduta dal compratore anderà a benefizio del padrone del pegno, purchè il monte sia reintegrato della prestanza e degli utili. Quelle arre però, che dopo la prima potessero perdersi in appresso sopra il medesimo pegno, dovranno andare a vantaggio del monte, come altrove si è stabilito. Il sopravanzo di ciascun pegno venduto, detratto il capitale, e gli utili del monte, si conserverà per il padrone del pegno, ad effetto di consegnarlo al medesimo nella maniera detta di sopra, quando verrà a prenderlo; e finchè il padrone non venga, ancorchè non venisse mai, rimarrà sempre appresso il monte, come cosa sua propria, senza che alcun altro possa pretendervi ragione, nè levarlo in forma alcuna sotto qualsivoglia titolo, o pretesto del monte. Per regolare il conto de' sopravanzi si osserverà quanto viene ordinato nel capitolo XLV. Se al pegno, che s' incanterà, non vi sarà oblatore alcuno, ovvero essendovi, non offerirà tanto, che cuopra il capitale, ed utili del monte, si osserverà quanto si è detto di sopra al capitolo dello stimatore. Non sarà lecito agli offiziali, o ai ministri del monte l'offerire, e comprare per se stessi, o per altri, ne anche per mezzo d'interposta persona sotto pena di perdere il prezzo e pegno comprato, da applicarsi irremisibilmente al medesimo monte; nella qual pena si dichiara, che saranno incorsi i detti offiziali e ministri qualunque volta alcuno di loro si troverà avere appresso di se roba venduta all' incanto nello stesso monte, ancorchè allegassero di averla comprata da altri, o ne rendessero altra ragione; quando però detta ragione non dipendesse dalla necessità del servizio, rispetto al cassiere, in que' pegni, che non saranno ancora riscossi da' compratori, de' quali egli ne diventa custode. Sarà però lecito al deputato alla vendita, quando conosca l'offerte basse, offerire, o far offerire in nome di detto monte dalli ministri assistenti una, o più volte, come gli parerà espediente, per far crescere le offerte a benefizio de' padroni, ma in tal caso, qualora il pegno resti deliberato al ministro offerente, non s' intenderà la vendita effettuata, ma differita ad un'altra volta da subastarsi, come meglio parerà al deputato. Al quale sarà anche lecito di far differire la vendita di qualche pegno di molto valore, se vedrà non esservi concorrenti a pro-

„ posito per fare una giusta offerta, e „ di un tale arbitrio potrà solo servirsi „ per una volta, e per un ragionevole „ motivo. Potrà il medesimo deputato „ far subastare un pegno prima, o do- „ po dell' altro, purchè tutti egualmen- „ te sieno destinati a vendersi nella stes- „ sa vendita, e potrà ancora congiunge- „ re due pegni insieme, quando si sa- „ prà di certo, che sieno del medesi- „ mo padrone, ovvero dividere un pe- „ gno solo in due, come giudicherà col „ consiglio dello stimatore essere più „ espediente, dovendo tutti unitamente „ proccurare, che qualunque pegno si „ venda al miglior prezzo, che sia pos- „ sibile a benefizio, e vantaggio del pa- „ drone. Se il padrone del pegno com- „ parirà col bollettino, mentre il suo „ pegno sta per deliberarsi, o quando „ anche sia deliberato, e data l'arra, „ purchè non sia totalmente pagato il „ prezzo, e consegnato il pegno al com- „ pratore, dovrà essere preferito il pa- „ drone, o con deliberare detto pegno „ allo stesso per la somma, che impor- „ ta il capitale, e l' utile del monte, „ qualora non sia stato deliberato ad „ altri, o con surrogare il padrone in „ luogo del compratore, al quale si „ farà rendere dal padrone l' arra, e „ quella parte del prezzo, che avesse „ pagata insieme con il pregio dell'in- „ canto, pagato allo stimatore, e si la- „ cererà il bollettino. Quando però il „ pegno fosse interamente pagato, e „ consegnato al compratore, gli offi- „ ziali del monte non dovranno inge- „ rirsi per ritrattarne la vendita, se „ per via di amorevolezza non pos- „ sono concordare le parti fra loro; „ anzi dovranno sempre difendere le „ compre legittimamente fatte in si- „ mili vendite, con far imprimere an- „ che nelle tele, ed altre robe, quando „ venga ricercato dai compratori, il „ marco del monte, acciocchè siano as- „ sicurati dai gabellieri, secondo la so- „ lita esenzione delle robe comprate „ all' incanto al sacro monte. E con- „ verrà mantenere a' compratori la roba „ tale quale si venderà a carico dello „ stimatore, e del padrone del pegno „ in caso, che il monte si trovi in- „ gannato; purchè però il compratore „ prima di partire dalla vendita ricla- „ mi, e faccia costare non essere il „ pegno tale, o pure quando va a pren- „ derlo prima di partire dalla cassa, „ mentre dopo che l'avrà portato via, „ e sarà partito da detti rispettivi luo- „ ghi non si ammetterà verun ricorso, „ ancorchè provasse l' identità del pegno „ comprato, non dovendosi aprire stra- „ da alcuna alle frodi de' compratori „ in pregiudizio de' padroni de' pegni, „ e degli stimatori. Perciò sarà peso di „ ciaschedun compratore osservare bene „ i pegni, che comprerà, e la loro „ precisa qualità nell' atto che li rice- „ verà, o dal sotto-cassiere alla vendi- „ ta, oppure dal cassiere nella stanza „ della cassa; del che se dubitasse, „ rilascierà il pegno in mano del cas- „ siere, e ne farà ricorso alla congre- „ gazione, la quale farà riconoscere il „ pegno sudetto, e ritrovato non essere „ di quella qualità, per cui si è vendu- „ to, farà restituire il prezzo, o arra al „ compratore, e farà reintegrare il danno „ dallo stimatore, che poi se ne potrà ri- „ valere contro il padrone del pegno. In „ queste vendite non si ammetterà pre- „ testo di lesione, ancorchè enormissima, „ per rescinderle. Nel luogo della vendita „ non sarà lecito senza particolar decreto „ della congregaziono il vendere altre „ robe fuori che le impegnate al mon- „ te; e quando pur se ne concedesse „ licenza dalla congregazione per qual- „ che causa urgente, non si venderan- „ no se non dopo finita la vendita or- „ dinaria de'pegni del monte, la quale „ durerà tanto, quanto parerà al de- „ putato, e finchè saranno deliberati „ tutti i pegni posti in lista da ven- „ dersi in quel giorno. Nello stesso luo- „ go destinato per la vendita de'pegni „ non si permmetterà alcun altro traf- „ fico, nè il deputato accorderà, che „ si faccia alcun contrasto, ma deci- „ derà esso le differenze, che potran- „ no occorrere, ed ognuno dovrà quie- „ tarsi alla di lui determinazione. Se „ vi fosse da vendere qualche pegno di „ gran valore, e si dubitasse di non „ poterlo deliberare per giusto prezzo „ al solito incanto, ad arbitrio del de- „ putato, e col consiglio dello stima- „ tore si affiggeranno per Roma gli edit- „ ti, con far noto al pubblico, che vi „ è la tal roba da vendere al monte „ te in mano del cassiere dei prestiti „ in tal giorno ec., e così dovrà ese- „ guirsi. Dopo la vendita, i pegni, „ che saranno stati pagati interamente, „ si consegneranno ai compratori, e gli „ altri si rivolgeranno come stavano col „ loro bollettino di cartapecora, e si „ custodiranno dal cassiere per dieci „ giorni. Se in questo frattempo non „ verranno interamente pagati, si tor- „ neranno a mettere all' incanto nella „ prima seguente vendita. In fine dei

» diciotto mesi, dopo che il custode » avrà finito di vendere tutti i suoi pe- » gni vecchj, si venderanno ancora » quelle robe, che gli avanzeranno in » mano, senza che abbia certezza de' » padroni per porre il prezzo di esse » a credito del monte in conto a parte » alla partita de'disavanzi.

Capitolo XLIII.

Della proroga delle vendite de' pegni particolari, e della licenza di vendergli innanzi al tempo.

» Si permette alli deputati alle » vendite di far prorogare la vendita » di qualche pegno da una vendita al- » l'altra, qualora giudicassero troppo » vile l'offerta; ma il sospenderla ul- » teriormente, anche per ragionevole » causa, spetterà solamente alla con- » gregazione, la quale non potrà pro- » rogarla, se non per il tempo e nel » modo, che viene ordinato nel capi- » tolo delle vendite. Accadendo, che » talvolta da alcuno si faccia istanza, » che prima del tempo si esponga alla » vendita un qualche di lui pegno, » non potrà ciò eseguirsi giammai sen- » za l'espressa licenza della congrega- » zione, dalla quale non dovrà conce- » dersi, se non sarà caso molto ur- » gente e compassionevole, e senza che » sia moralmente certa, che quegli, » da cui si fa l'istanza, sia il vero » padrone del pegno, nel che dovrà » usare ogni maggiore circospezione e » cautela, quando specialmente si tratta » di pegni, che non hanno passato l'an- » no; e dovrà avvertirsi a chi fa tale » ricerca, che il pegno sarà venduto » al maggior oblatore, ancorchè l'of- » ferta non giungesse alla somma, ch' » egli pretende, e si farà sempre una » tal vendita nel tempo e luogo della » vendita ordinaria de'pegni col mezzo » del solito incanto, e non mai altri- » menti. Si noterà la vendita di un tal » pegno ne'rispettivi libri di quell'an- » no, in cui ne caderebbe la vendita » ordinaria, con l'espressione d'essersi » venduto d'ordine della congregazione » ad istanza del padrone, il quale pe- » rò dovrà portare prima il bollettino » del pegno al custode, senza del qua- » le non si venderà lo stesso pegno. » Seguita che ne sarà la vendita, il » padrone del pegno ricupererà dal cu- » stode il bollettino, e potrà esigere il » sopravanzo secondo il solito ordine. » Nel resto non potrà mai il custode, » nè verun altro ministro, e neppure » alcuno de'deputati ed offiziali con- » tribuire al disordine di rendere, o » dar mano alla vendita di simili pe- » gni prima della scadenza fuori del » tempo, e luogo della vendita, e sen- » za il pubblico incanto sotto pena, se » saranno ministri, di essere licenziati » dal servizio del luogo pio, ancorchè » ne venissero autorizati da qualsisia » deputato, essendo riservata una tale » facoltà per molti rilevanti motivi alla » sola congregazione nel modo detto di » sopra.

Capitolo XLIV.

Degli utili del monte.

» Benchè le spese, che oggidì » sono necessarie a questa opera per il » grandioso di lei augumento, siano » gravissime, e fosse per tal ragione » prima permesso al monte d'esigere il » due per cento per gli pegni dalla som- » ma di scudi dieci in su; ciò non » ostante migliorata di mano in mano » la condizione del monte, con decreti » della congregazione si è determinato » in appresso il gratuito impronto delle » prestanze sopra i pegni sino all'ulte- » rior somma di scudi trenta inclusiva- » mente. Perciò il cassiere dei prestiti » ragguaglierà gli utili suddetti dalla » somma della prestanza sopra ciascun » pegno, quando oltrepassi gli scudi » trenta di prestanza fino a qualsivo- » glia somma alla ragione di scudi due » l'anno per ogni cento scudi di pre- » stanza, e nulla esiga per detti utili » dalli scudi trenta in giù, ma pren- » da unicamente la sola prestanza.

Capitolo XLV.

Del conto, e pagamento de' sopravanzi.

» Per ben regolare il conto de'so- » pravanzi da restituirsi ai padroni de'pe- » gni, i quali vengono dal sotto com- » putista tirati fuori nel libro della ven- » dita del cassiere, dopo che la me- » desima è terminata, dividendosi il » detto libro in quattro colonne; nella » prima delle quali si descrive tutto il » ritratto della vendita di ciascun pe- » gno, nella seconda il denaro della » prestanza, nella terza gli utili, e nel- » la quarta il sopravanzo, che quando » passi lo scudo si deve notare in let- » tere, e non in abbaco, dovrà il nuo-

» vo ispettore deputato alla scrittura
» riconteggiare, o ogni giorno, o al-
» meno in fine di ogni settimana per
» tutti li pegni venduti le quattro par-
» tite dette di sopra, per verificare se
» sieno state divise a dovere. Terrà il
» detto ispettore uno stracciafoglio, in
» cui dovrà formare questi conteggi,
» affinchè possa vedersi dai superiori,
» ch'egli ha veramente praticata una
» così necessaria diligenza; e potrà farsi
» ajutare per tutto questo da un giova-
» ne di abilità, e fidatezza da depu-
» tarsi dalla congregazione a contenta-
» mento dello stesso ispettore. L'ispet-
» tore dovrà sottoscriversi in fine della
» settimana nel detto libro della ven-
» dita del cassiere, descrivendo le som-
» me anche in lettere. Al fine d'ogni
» trimestre si farà il solito ristretto ge-
» nerale, composto dei suddetti ristretti
» particolari di ciascuna settimana, e
» verrà sottoscritto dal sindaco, com-
» pusista, cassiere, e dall'istesso ispet-
» tore; e si farà l'annotazione d'essere
» state descritte nel libro d'entrata del
» cassiere ai loro conti particolari le tre
» partite della prestanza ricuperata,
» degli utili, e de'sopravanzi, quali ri-
» sulteranno dal ristretto medesimo. In
» questa maniera non potrà nascere er-
» rore nello stabilire i sopravanzi, o
» resti de'pegni, premessa la diligenza,
» che dovranno usare gli appuntatori
» di verificare la giusta somma della
» prestanza, e di conteggiare nuova-
» mente la giusta quantità degli utili,
» dalle quali due partite verificate deve
» risultare il giusto sopravanzo, o re-
» sto. Perchè poi non nasca errore nel-
» l'uscita del denaro per il pagamento
» di questi resti, o sopravanzi, nel li-
» bro magistrale, ed autentico eretto
» di nuovo, e addetto alla cassa, deb-
» bono sempre descriversi con ogni
» esattezza dal giovane deputato spe-
» cialmente a tale incombenza i pa-
» gamenti già fatti, e verificati dallo
» stracciafoglio del cassiere, e dai bol-
» lettini da lui ritirati dopo il pagamen-
» to fatto dei loro resti, a tenore degli
» ordini scritti nei medesimi bollettini.
» In fine della settimana deve l'ispet-
» tore verificare i pagamenti fatti dal
» cassiere in vista de' suddetti ordini,
» rincontrandoli ad uno ad uno coi ri-
» spettivi libri di vendita. Lo stesso de-
» ve farsi a parte dal computista, e
» trovando che gli ordini sono stati tratti
» a dovere, l'uno e l'altro ne daranno
» credito al cassiere nel suo registro,
» sottoscrivendosi con enunziare la som-
» ma de'pagamenti in lettere, e si ri-
» tireranno dal computista gli ordini,
» che dallo stesso verranno dati al de-
» putato archivista per conservarli. Si
» annoterà poi nel registro del cassie-
» re, ch'egli se n'è dato credito nella
» sua uscita, individuando le carte,
» ove ne avrà descritta la partita in suo
» credito.

Capitolo XLVI.

Del modo di rinnovare i bollettini perduti de' pegni, e delle sicurtà da darsi per questo, o altro conto.

» In ogni caso che si abbia a re-
» stituire alcun pegno, o pagare resto
» a' padroni senza il primo bollettino
» originale, o perchè sia perduto, o
» perchè sia in mano d'altri, e non si
» possa avere, dovrà chi comparisce es-
» sere bene esaminato dal computista
» dei prestiti sopra la qualità della ro-
» ba, tempo, e somma imprestata, con
» pigliarne, e farne memoria in scrit-
» to, quando non si possa trovar su-
» bito essa partita; avvertendo però di
» non far tralasciare la ricerca nello stes-
» so tempo, quando non vi sia impe-
» dimento, che l'obblighi a differirla;
» e ciò per assicurare il padrone del
» pegno, potendogli sempre esser riscos-
» so di momento in momento da chi
» ha trovato, o ritiene presso di se il
» bollettino originale, e specialmente se
» è qualche forastiere, usando anche in
» ciò tutta l'attenzione, vigilanza, e ca-
» rità. Trovata la partita, e restando
» questa aperta e non ragguagliata, vi
» faccia subito il = retineatur =; fac-
» cia stendere il duplicato del bolletti-
» no in carta reale, di cui debbono
» sempre farsi; ne dia il rincontro a
» chi vuole apporre il = retineatur =,
» e lo mandi al custode per mezzo
» della stessa persona, che l'avrà richie-
» sto, il quale riconosciuto esservi il
» pegno, vi porrà anch'esso nel suo li-
» bro il = retineatur =, come si è det-
» to di sopra; il che seguito licenzie-
» rà la persona suddetta, assicurando-
» la, che è fermato il pegno. Il rincon-
» tro del duplicato si conserverà da quel-
» la persona, a di cui istanza si è fat-
» to il duplicato; e questo si riterrà dal
» custode, per consegnarlo al deputato
» archivista, ad effetto di ritenerlo pres-
» so di se, e far ciò, che si è detto
» altrove, ed in particolare al capito-
» lo XVI dell'offizio dell'archivista, do-
» vendo però stare avvertito chi ha fat-

» to porre il = retineatur = di conservare il rincontro datogli dal computista, mentre senza di questo dal deputato archivista non se gli consegnerà il duplicato. Se poi il pegno fosse stato venduto, se vi fosse sopravanzo, si osservi dal computista ciò, che di sopra si è prescritto nel capitolo XLI. E quando per mancanza del computista, e custode si riscuotesse il pegno da altri, non ostante il = retineatur =, e si esigesse il resto, saranno sempre essi tenuti al rifacimento del danno a favore di chi avrà fatto apporre il = retineatur =. Se chi avrà fatto apporre il = retineatur = vorrà riscuotere il pegno, o esigerne il resto, se fosse venduto, presenterà all' archivista il rincontro datogli dal computista, che su la traccia del rincontro farà ritrovare il duplicato nella filza. E quando sia passato un anno dal giorno dell' impegno, prima del qual tempo non si farà restituire verun pegno ad alcuno, farà scrivere in corpo del duplicato = si rinnovi = quando non voglia disimpegnarsi, e sia prossima la vendita del pegno, o = si restituisca il pegno = ovvero se fosse venduto = si paghi il sopravanzo del presente pegno colla solita sicurtà nel termine di giorni dieci; e vi farà porre la giornata, mese, ed anno, e si sottoscriverà, e consegnerà poi il suddetto duplicato a chi lo ricerca; il quale si porterà dal notaro del monte per la sicurtà, che da questo si prenderà a rischio suo, e del suo offizio. Se per altro il pegno sarà venduto, si presenterà prima il duplicato al computista, che vi segnerà il resto, o sopravanzo, che servirà di regola al notaro nel prendere la sicurtà. Nell' istromento da rogarsi il padrone del pegno giurerà quello esser suo, ed in sua assenza lo farà il di lui procuratore con mandato speciale fatto a tal' effetto; ma se sarà erede di chi avrà fatto apporre il = retineatur =, e che ciò resti provato legittimamente, sarà sufficiente il solo obbligo, e sicurtà solidale da darsi dell' istromento, dovendosi obbligare ciascuno, che in tal guisa vorrà esigere il resto, riscuotere, o rinnovare il pegno, di restituirlo a chiunque sarà di ragione, o pretendesse esser suo, purchè, e conforme sarà di ragione ad ogni ordine, o mandato del giudice del sacro monte, al che il fidejussore, che si presterà, dovrà solidalmente obbligarsi; ed in questo starà ben cautelato il notaro, mentre in caso diverso sarà egli tenuto a tutti i danni, ed interessi non meno a favore del monte, che di qualsivoglia altra persona, che fosse restata pregiudicata. Si dovrà pure prima di rilasciarsi il pegno a chi ha il duplicato, far seguire la stima del suo giusto valore almeno da due stimatori, a' quali dovrà tenersi occulta la prestanza fatta su detti pegni, e questo a fine che possa risapersi qual somma debba restituirsi, a chi veramente avesse diritto su detti pegni, in compenso del pegno, che più non potesse ricuperarsi da chi l'avesse esatto in vigore del duplicato; e però il notaro dovrà esigere da chi ricupererà il pegno in vigore del duplicato, e dalla sua sicurtà l'obbligo di rendere il monte indenne, e di rilevarlo dalle molestie. Con queste cautele, nel caso che siansi perduti i bollettini originali, dentro il tempo prefisso dall'archivista, si farà la restituzione, o rinnovazione del pegno, o si pagherà il sopravanzo, e non altrimenti. Avrà però la facoltà l'archivista, quando quegli, che avrà fatto apporre il = retineatur = ritrovasse il bollettino del pegno, di fargli restituire, o rinnovare il pegno, o pagargli il resto senza verun'obbligo, o sicurtà, notando dicontro alla partita del suo libro la restituzione fattane coll'originale, e strappando il rincontro dato dal computista, ed unirà il duplicato con detto bollettino originale, mediante il quale potrà riscuotersi, o rinnovarsi, ovvero esigerne il sopravanzo, osservando in questa parte ciò, che deve fare ogni altro, come se non vi fosse mai stato il = retineatur =. Potrà l'archivista per giuste e ragionevoli cause prorogare a suo arbitrio il tempo prefisso nel duplicato, quando in questo frattempo non avesse avuto il suo effetto. L' obbligo, e sicurtà solidale, come si è detto sopra, si dovranno esigere anche in alcuni casi, benchè si esibisse il bollettino originale, come sarebbero i seguenti. Primo quando il bollettino fosse di persona certa, cioè che si dichiarasse nella partita del pegno la di lui pertinenza all'impegnante, e questi fosse morto, e qualcuno comparisse come di lui erede, e ne verificasse la qualità ereditaria. Secondo, quando si abbia la notizia, che altri vi pretenda, o possa avervi colorata ragione, dovendosi in dubbio

» restituire il pegno a chi mostra maggiori indizj d'esserne il padrone, purchè dia sicurtà, come sopra di stare a ragione con l'altro pretendente; ed il determinare chi prevalga negl'indizj del dominio sarà riposto in arbitrio dell'archivista, il quale ne' casi molto dubbj ne dovrà sentire il parere della congregazione, o rimettere le parti, che non si acquistassero al giudizio del giudice del sacro monte. Terzo, quando per qualche varietà dell'istante nel riferire la qualità della roba, o la persona, che ne avrà fatto l'impegno, o per altro rispetto possa cadere sospetto di frode. Quarto, quando dopo aver perduto il bollettino originale, e ricevuto il duplicato avesse trovato l'originale, e per qualche giusta cagione non potesse riportare detto duplicato per unirlo all'originale. Quinto, quando nel pegno si trovasse più roba della scritta nel libro dei prestiti, e che il riscuotente affermi appartenere al medesimo pegno, ma essere stata tralasciata di scrivere per errore. Sesto, quando si trovasse rimasto, o sul banco, o in mano del custode qualche pegno, o parte di quello senza nome, o roba mischiata con pegno diverso per errore, quale la parte riconosca esser sua, e ne dia qualche verisimile indizio, che all'archivista non paja sufficiente. Nelli quali casi senz'altro ministero del computista, l'archivista a tergo del bollettino originale, se vi sarà, e se non in carta proporzionata ordini al notaro, che riceva l'obbligo, e sicurtà, notando la causa, e ponga il giorno, e termine come sopra. Se dopo aver perduto il bollettino originale la parte perdesse anche il duplicato, il computista glie ne farà un altro con ordine però dell'archivista, e con nota che è duplicato dell'altro precedentemente consegnatogli dall'archivista, osservando nel resto il medesimo stile, e notandosi anche questo secondo duplicato nel libro dell'archivista. Se il bollettino originale, o il duplicato si perdesse dopo che in esso il computista avesse ordinato al cassiere il pagamento del resto, si riscontrerà, se il detto resto sia stato pagato, poichè in tal caso il danno sarebbe del padrone, nè gli si potrebbe fare altro duplicato; ma se non sarà stato pagato, se gli potrà fare il duplicato, sempre però con ordine dell'archivista, il quale gl'ingiungerà in esso il nuovo obbligo e sicurtà, dovendosi in tali casi avvertire dal computista il cassiere di farne memoria per non pagare due volte lo stesso resto, come potrebbe accadere, presentandosi un dopo l'altro gli stessi duplicati. Quando il bollettino originale si perdesse in mano del custode, dopo essergli stato consegnato, o per riscuotere il pegno, o per rinnovarlo; ovvero quando qualcuno riportasse il bollettino originale leggibile, ma per qualche accidente strappato in pezzi minuti, o consumato, talchè non possa mettersi in filza, non occorrerà gravare la parte a fare verun obbligo, e molto meno a dare la sicurtà, ma basterà, che il custode in ottavo foglio faccia il bollettino di sua mano, come era il primo, e scriva a tergo di esso = per esser smarito l'originale in mano del custode = ovvero = Per essere stato restituito l'originale in pezzi, o consumato =, e ponga il giorno corrente, e sottoscriva, ed informi del vero l'archivista, il quale ordinerà, che si renda senza obbligo e sicurtà, e si sottoscriverà, inchiudendo qualche pezzo del bollettino stampato nella carta scritta dal custode da conservarsi in filza dal cassiere, e così basterà per fede del vero, e sicurezza del monte in questi due casi.

Capitolo XLVII.

De' pegni di robe rubate, o impegnate senza consenso de' padroni, e delle ritenzioni de' pegni da farsi in questi, o altri casi.

» Dopo d'essersi usata diligenza dallo stimatore, per guardarsi di prender pegni di robe furtive, o portate ad impegnare senza consenso de' padroni, secondo gli ordini sopradescritti, quando ciò non ostante accadesse il caso, non deve il monte patir danno alcuno, ma li padroni potranno ricuperare le loro robe, secondo che si determinerà dal giudice del monte con pagare prima il capitale, o sia prestanza, ed utili del monte, e non altrimenti, ed intanto si ordinerà dalla congregazione al custode, che in margine della partita di quel pegno nel suo libro dei prestiti scriva = retineatur = ad istanza del tale, scrivendo il nome, cognome, ed abitazione precisa di chi pretende essere la roba sua, e ponga il giorno corrente, e l'anno. Se

» parimente avverrà, che qualche padrone del pegno abbia perduto il bollettino, ovvero avendo egli il bollettino originale in mano, dubiti, che il pegno non si riscuota da altri senza di lui, finchè egli abbia comodità di riscuoterlo, il medesimo custode su detto libro alla partita di quel pegno scriverà = *retineatur* = ad istanza del tal padrone, con riferire la causa, e nominare la persona, che fa l'istanza, come sopra, notandovi parimente il giorno ed anno, in cui si fa il = *retineatur* = ed in caso che il pegno sia stato rinnovato, se ne farà espressa menzione. Se il monte per qualsivoglia causa, o alcuno degli stimatori, a cagione di qualche pegno ad esso rimasto alla vendita, per essergli stato deliberato all'incanto, come si è detto di sopra al capitolo degli stimatori; sarà creditore del padrone di qualche pegno, che fosse attualmente nel monte, oltre quello, come sopra, allo stimatore deliberato, la congregazione, o li sindaci dei prestiti potranno ordinare ai custodi, che alla partita del libro loro di que' pegni, spettanti allo stesso padrone, debitore dello stimatore per detta causa, vi scriva *retineatur* = ad istanza del monte, se si farà per esso, o dello stimatore nel caso suddetto con l'annotazione del giorno ed anno. Ad altre persone poi, o estranee, o anco ministri del monte non compete un simile privilegio di ritenzione de' pegni, e però nè dalla congregazione, nè da' provvisori, o qualsivoglia altro deputato non dovrà mai ammettersi, proibendosi espressamente al custode di apporre il = *retineatur* = in tali casi. Neppure si ammetteranno nè sequestri, nè inibizioni di qualsivoglia giudice, ancorchè formali, e da' medesimi sottoscritte, tanto sopra i pegni, quanto sopra il loro sopravanzo ad istanza di qualsivoglia persona senza l'*exequatur* del giudice del sacro monte, e si procederà alla vendita, restituzione, o rinnovazione dei pegni, o al pagamento dal sopravanzo a favore del padrone, come se non vi fossero mai state simili inibizioni, e sequestri. Potrà solo il giudice del sacro monte, ordinare la ritenzione, secondo li termini di ragione, con mandato sottoscritto dal medesimo, che avrà solo forza, quando sarà presentato al custode, e non prima, ancorchè nella citazione fosse espressa l'inibizione in rapporto al monte, la quale opererà solo contro la parte, e non mai contro il monte, che solo dovrà obbedire al detto mandato sottoscritto dal giudice, quando gli sarà presentato, ed allora il custode scriverà in margine della partita come sopra = *retineatur de mandato nostri judicis* = con apporvi il giorno ed anno, conservando il mandato presso di se. Non impedirà però un simil mandato, ed altro qualsivoglia = *retineatur* = o siano duplicati, che venendo il tempo della vendita, il pegno ritenuto non si venda, ma il resto, o sopravanzo del pegno, detratto il credito del monte, anche degli utili nel caso vi fossero, soggiacerà al medesimo *retineatur*, del quale il custode ne dovrà dar nota al computista, affinchè lo replichi alla partita nel libro delle vendite del cassiere, come è stato prescritto di sopra, nel che mancando, e provenendone danno alle parti, o al monte, sarà egli tenuto di reintegrarlo del proprio = Se il *retineatur* sarà per mandato del giudice del sacro monte si dovrà eseguire la volontà di esso giudice da dichiararsi per mandato *de consignando* e non mai per semplice decreto; in vigore del qual mandato si consegnerà il pegno, sodisfatto prima interamente il monte, a chi ordinerà detto giudice in esso mandato, o gli si pagherà il sopravanzo, se il pegno fosse stato venduto, qual mandato si dovrà porre in filza insieme col bollettino del pegno, o col duplicato in mancanza di esso, con ordine in quanto al resto, o sopravanzo del computista dei prestiti, come si pratica ne' pagamenti de' resti degli altri pegni venduti. Se sarà fatto il *retineatur*, o duplicato d'ordine della congregazione, o di qualcuno de' provvisori, o sindaci, ovvero dell' archivista, o altro deputato ad istanza di chi pretende la roba impegnata esser sua, o per credito del monte o dello stimatore, non riconsegnerà pegno, nè resto alcuno, neppure con sicurtà senza l'ordine del deputato archivista, al quale spetta una tale incombenza, e che occorrendo ne sentirà anche la congregazione, se così gli parerà: il quale nel caso di *retineatur* apposto dal monte, o dallo stimatore, quando il pegno ancora esista, non lo farà mai consegnare ad altri, anche con sicurtà senza il consenso della congregazione,

» o dello stimatore, cioè, o con decreto della medesima da porsi in filza, o con il consenso in scritto dello stimatore da porsi parimenti in filza. Se poi sarà fatto ad istanza del padrone del pegno, che ne ha perduto il bollettino, esibendo questi il bollettino del pegno, si unirà al duplicato, in cui l'archivista scriverà = Dato al tale col bollettino originale =, e si sottoscriverà, facendone fare l'annotazione di contro alla partita del libro de' duplicati esistente in archivio. E quando il bollettino fosse portato da altra persona si riterrà dal custode, o dall'archivista col denaro che avesse dato per lo disimpegno, che si perderà da chi l'ha improntato, quando però vi sia dolo, nè mai gli si restituirà, ed in ogni caso, ancorchè non vi fosse frode, e si pretendesse, da chi esibisce il bollettino, il pegno esser suo, rimetterà le parti al giudice del monte, quando non possa concordarle, e secondo il mandato *de consignando* del medesimo se ne farà la consegna, o del pegno, sodisfatto prima il monte, o del resto, se il pegno fosse venduto.

CAPITOLO XLVIII.

De' pegni perduti, o deteriorati in mano de' custodi.

» Se alcun pegno mancherà, perchè non si trovi, o tutto, o parte d'esso dopo la consegna fatta ai custodi, ovvero apparirà corroso, o macchiato, o altrimenti deteriorato per altro accidente, che non proceda dal tempo, o dalla qualità della roba, nel qual caso i custodi non sono tenuti di fraude, ma solo di negligenza; a giudizio della congregazione dovranno essi custodi pagare alli padroni la perdita, mancamento, o peggioramento sino a quella somma, che uno stimatore del monte insieme con un altro stimatore da porsi per parte del padrone del pegno, e in evento di discordia il terzo perito da eleggersi di comune consenso degl' interessati giudicherà, che importi. Ma se dalla congregazione sarà giudicato esservi fraude almeno presunta, o grave colpa loro, dovranno pagare ai padroni quello, che essi giureranno importare detta perdita, o peggioramento; purchè non oltre passi qualche somma, che tasserà il giudice del sacro monte. Pertanto avranno cura i custodi di ben conservare per quanto sarà loro possibile i pegni, usando a tal' effetto ogni opportuna diligenza, e cautela, e adoprando quei rimedj, che saranno necessarj, i quali, se non potessero apprestarsi da loro, ne avviseranno i provvisori, o la congregazione per ottenerne il provvedimento. Accadendo, che i custodi abbiano dato un pegno in cambio di un altro, se nel termine di una settimana non avranno riparato all' errore, saranno tenuti soddisfare al padrone, che ricerca il suo pegno, con farlo obbligare, oppure dar sicurtà, quando non sia idoneo di ricevere il suo proprio pegno, quando in appresso si ritrovasse ben condizionato, e non deteriorato, e di restituire il denaro, che in luogo del pegno gli fosse stato sborsato. In simili casi i custodi rimarranno padroni del pegno, che per errore del cambio resterà in loro mani, ma però dovranno conservarlo senza venderlo, durante il tempo di mesi diciotto dal giorno dell'impegno; e dopo questo tempo sarà loro lecito di venderlo, o disporne come loro parerà, seppure dalla congregazione non avessero ottenuta licenza di poter ciò fare, anche prima del suddetto tempo. Quando qualche difetto, o sia deterioramento colpevole di robe, si trovasse in qualche pegno alla vendita in assenza del padrone, il deputato supplirà per lui, e terrà la parte di esso padrone, e in ogni caso, in assenza de' padroni dei pegni quello che i custodi dovrebbero pagare a detti padroni per il difetto, o deterioramento colpevole, come sopra, di essi pegni, e per quel di più, che saranno giudicati valere, a giudizio di due degli stimatori del monte da assumersi a tale effetto dal deputato sudetto, oltre il capitale, e utile del monte, dovranno pagare allo stesso monte, che lo custodirà per restituirlo ai padroni, quando verranno, o ritenerlo appresso di se, come cosa propria, se non verranno mai, come si è detto di sopra de' sopravvanzi al capitolo precedente.

CAPITOLO XLIX.

Del banco de' depositi.

» Ancorchè il sacro monte dei prestiti abbia unita la cura, e il maneggio de' depositi, che i particola-

» ri fanno nel di lui banco, per la si-
» curezza de' quali sono obbligate tutte
» le sue facoltà; nondimeno per chia-
» rezza maggiore, e per non confon-
» dere una materia con l'altra, si è se-
» parata l'amministrazione del banco de'
» depositi, la quale si esercita in stan-
» ze a parte, e da' ministri diversi, e
» distinti da quelli dei prestiti, con ri-
» tenersi in detto banco i libri, e scrit-
» ture necessarie col conto de' deposi-
» ti, e respettivi ordini di pagamenti,
» come verrà prescritto distintamente
» nei capitoli del carico di ciaschedun
» ministro. Gli emolumenti poi, e le spe-
» se dello stesso banco appartengono al
» monte dei prestiti, come rappresen-
» tante tutta l' opera pia.

Capitolo L.

Dei due libri mastri generali del banco de' depositi, e dei prestiti.

» Quantunque sul principio dell'
» erezione del banco de' depositi si te-
» nesse un solo libro mastro, in cui
» confusamente scritturavansi i depositi
» tanto liberi, che de' luoghi pii, e vin-
» colati, ciò non ostante essendo in ap-
» presso cresciuta l' azienda si dovette
» venire alla divisione de' conti liberi
» da quelli de' luoghi pii, e vincolati,
» e in seguito all'altra divisione de de-
» positi liberi senza cedola da quelli
» con cedola, in ultimo alla separazione
» dei depositi de' luoghi pii dai depositi
» vincolati. Ma perchè l'aumento, quan-
» tunque necessario di tante scritture,
» e la separazione di tanti conti di cas-
» sa portava lo sconcerto, che il cas-
» siere di detto banco in uno appariva
» creditore, e in altre debitore di som-
» me cospicue, di maniera che per for-
» mare il suo resto reale, bisognava
» raccogliere a braccio in fine di anno
» li resti tutti di detti conti di cassa;
» per provvedere a tale sconcerto, si è
» stabilito un mastro generale, che deb-
» ba abbracciare tutti li suddetti conti,
» e in una le tante casse ridurre. Que-
» sto nuovo libro mastro generale, es-
» sendosi formato fin dal principio del
» 1762, non solamente fu riportata in
» esso tutta l' esistenza delle paste, e
» monete di oro, e di argento ne' cas-
» soni della cassa di detto banco a tut-
» to l' anno antecedente, e lasciata in
» cura del cassiere, divisa in cinque
» conti nel detto mastro generale aper-
» ti, ma ancora vi furono riportati tut-
» ti i nomi de' debitori dello stesso
» banco, staccati dalle scritture corren-
» ti, lasciativi i soli creditori, per gli
» quali furono stabiliti altrettanti conti
» per riportarvi di settimana in setti-
» mana l'aumento, o la diminuzione
» loro risultante dal pareggio, che fan-
» no in ogni bilancio alli conti di cassa
» delle scritture correnti li rispettivi
» scritturali ne' due colonnelli fattivi
» aggiungere per il credito, e debito
» del cassiere da riportarsi in detto ma-
» stro generale, in cui sono formati
» tali conti, perchè in fine d'anno dai
» sindaci del banco possa sapersi la giu-
» sta quantità de' nomi de' creditori
» d' ogni scrittura senza dover aspet-
» tare l' operà de' bilanciatori, e stare
» alla loro assertiva. Perchè poi detto
» libro mastro generale possa avere la
» sua connessione colle scritture correnti,
» colla cassa, e colli nomi dei debitori
» riportativi, il di lui ragguaglio, come
» si è introdotto, dovrà sempre proce-
» dere da tre entrate-uscite. La prima,
» in cui si riportino le paste, e mo-
» nete, che si provvedono, e estrag-
» gono per uso del banco, e per darle
» a coniare in zecca da approvarsi, e
» sottoscriversi dai provvisori, e dal cas-
» siere; la seconda per gli depositi, e
» pagamenti, che si fanno per gli de-
» bitori, per gli conti della zecca, e
» per le solite prestanze da approvarsi,
» e sottoscriversi dall' archivista del ban-
» co: e la terza per gli pareggj, sieno
» in aumento, o in diminuzione de'
» creditori da approvarsi, e sottoscri-
» versi dagli scritturali delle scritture
» correnti, e dall'archivista snddetto. Ol-
» tre agli altri vantaggj, che proven-
» gono dalla formazione di questo mastro
» generale, ne deriva anche quello con-
» siderabile di poter avere in fine d'ogni
» settimana, e volendosi anche in ogni
» giorno lo stato del banco, e di sco-
» prirsi al sicuro in fine d'ogni setti-
» mana qualunque, benchè piccolo er-
» rore, che potesse essere occorso in
» tanti, e così diversi conteggi, e scrit-
» turazioni, mentre ravvisandosi subito
» lo sbilancio, che cagiona, si posso-
» no rivedere tutti li conti, ed emen-
» dare subito lo sbaglio. Si descriverà
» senz'alcuna dilazione nel detto mastro
» generale, qualunque benchè piccola
» uscita, e respettiva entrata dell'effet-
» tivo ne' giorni, in cui realmente esce,
» ed entra ne' cassoni, e nelle mani
» del cassiere, e lo stesso si farà delle
» spese, che occorrono per la battitu-
» ra delle monete, le quali si descrive-
» ranno nel proprio conto di giorno in

» giorno, quando si fanno. Dovrà essere staccata ogni concatenazione di conti fra le casse del banco, e del monte dei prestiti, la quale cagionava una grandissima confusione, oscurità, e discordanza talora di partite, ritardo alla respettiva scritturazione, ed inutile, e pericolosa moltiplicazione di mandati, e di conti, ma solamente nel mastro del banco dovrà rimanere il solito, facile, e semplice conto della prestanza, che fa il banco al monte, come suol tenersi per un particolare deponente, e questo nel modo, che nel nuovo mastro si vede eseguito. Per questo fine non si riceveranno nel banco de' depositi i pagamenti, che venissero fatti a conto dell'azienda del monte dei prestiti dai debitori descritti nel mastro dei prestiti, o per restituzione de' capitali in esso libro parimente descritti, o per pagamento de' frutti de' medesimi capitali, come altresì de' frutti delle prestanze fatte anche col denaro del banco; ma dovranno tutti riceversi dal cassiere dei prestiti, descrivendoli nella sua entrata, per poi riportarsi nel mastro de' medesimi prestiti. E perchè l'esattore possa attendere all'esazione de' frutti delle prestanze fatte dal banco, sarà cura dell'archivista del medesimo banco, il quale deve anche scritturare il nuovo libro mastro, di darne immediatamente nota al computista dei prestiti, acciocchè possa farne descrivere subito la partita de' medesimi frutti ne' suoi libri, ed incaricarne l'esazione al suo esattore. Se per altro qualche debitore vorrà fare il proprio pagamento per via di deposito vincolato da qualche condizione nel banco de' depositi dal computista di questo non potrà rifiutarsi, ma si lascerà la partita sotto il nome del deponente, e non mai se ne darà debito al monte dei prestiti, per soddisfare il qual pagamento sempre dovrà farsi in mano di quel cassiere. In fine dell'anno dal computista del banco insieme coll'archivista si farà sotto l'ispezione de' sindaci del medesimo banco il conteggio di tutto l'effettivo consegnato alla zecca, e respettivamente da questa restituito per verificare specialmente lo scapito, e le spese, che saranno risultare per la provvista, e battitura delle paste di oro, e d'argento fatta nello stesso anno; del quale scapito, formata la somma, se ne manderà una nota sottoscritta da un sindaco, dal computista, dal sopraintendente alla zecca, e dall' archivista alli provvisori, acciocchè ne facciano spedire dalla congregazione mandato di rimborso da farsi dal cassiere dei prestiti al cassiere del banco, e dalla uscita della cassa dei prestiti se ne manderà la partita al conto di nuovo apertosi nel mastro dei prestiti detto = de' scapiti per la provista della moneta, = e la partita dello scapito per ciaschedun anno dovrà successivamente trascriversi fra le altre partite dell' uscita generale del medesimo anno. Si manderà copia in fine d'anno del bilancio generale del banco al computista dei prestiti, acciocchè lo descriva nel suo mastro nel modo prescritto, e già posto in esecuzione. Per la direzione, e custodia di detto mastro generale, e sue entrate uscite, e protocolli di giustificazioni da ritenersi sotto chiave, e non permettersene la visura, se non ai provvisori, e sindaci si è destinato l' archivista *pro tempore* del banco de' depositi, il quale dovrà ritenere uno stracciafoglio, in cui noterà, per comodo de' deponenti i depositi, e pagamenti, che seguiranno in detto mastro generale, rincontrerà i pareggi sulle scritture correnti, e farà come sopra approvare, e sottoscrivere l' entrate-uscite, ed invigilerà, che il ragguaglio di detto mastro generale sia in giornata nel fine della settimana. Per il ragguaglio poi, e scritturazione dello stesso mastro generale, e delle tre respettive entrate la congregazione avrà cura di deputare un giovane, che sia de' più abili, e capaci, e che in tutto dipenda nelle sue operazioni dal suddetto archivista.

Capitolo LI.

Del carico del computista del banco de' depositi.

» Parlandosi in primo luogo della carica del computista del banco de' depositi, che mediante i suoi ordini è una fedel guida al cassiere, che ne' pagamenti giornalieri con i medesimi si va sempre regolando, deve la congregazione usare ogni studio di deputare ad una tal carica persona fedele, accurata, e perita, che non abbia altre occupazioni fuori del sacro monte, dovendo stare tutta impiegata nel servizio del medesimo. Si

» troverà nel banco suddetto insieme » col cassiere, e gli altri ministri alle » solite ore ne' giorni, che si terrà aper- » to, ed ivi assisterà nel suo solito luo- » go, ed eserciterà per se stesso, e non » per altrui mezzo la detta carica be- » ne, diligentemente, e con ogni esat- » tezza coll' ajuto di tutti i ministri, e » sotto-ministri da se dipendenti a tut- » to suo rischio, e pericolo, per gli » quali sia solidalmente obbligato a fa- » vore del sacro monte, procurando tan- » to per se, quanto per mezzo de' suoi » dipendenti, che il tutto venga ese- » guito con ogni realtà, e diligenza se- » condo le disposizioni de' presenti sta- » tuti, e di tutti li decreti, che in ap- » presso farà la congregazione, riguar- » danti la detta sua carica, e le altre » del suo ajutante, scritturali, registri, » e cedolista a se subordinati, e ren- » derà ad ogni semplice richiesta dei » sindaci del banco *pro tempore* buo- » no, fedele, reale, e legal conto di » tutte e singole partite de' depositi, e » pagamenti, cedole, o polizze, ordi- » ni, e mandati, o diretti al cassiere, » o fatti a favore di chi avesse denari » in deposito, come fatti per se stes- » so, o per mezzo de' suoi subordina- » ti. Prima di sottoscrivere gli ordini, » cedole, e mandati osserverà se sieno » stati scritturati dai respettivi scrittu- » rali, e in piè vi siano le carte del » conto, dove sono stati addebitati, co- » me pure da una parte sfregiati, e se » vi sia posto il numero de' pagamen- » ti, e susseguentemente l' ordine a ter- » go per il pagamento col nome, e co- » gnome di quegli, a cui si deve pa- » gare, e la giusta somma, che gli si » deve pagare, ed in quanto alle ce- » dole vincolate, ordini, o mandati » de' depositi vincolati, e luoghi pii, » se siano stati posti dal suo ajutante, » e altri registri de' depositi vincolati, » e luoghi pii in cartella, o sia libret- » to, con il quale si ragguaglia il cre- » dito del conto di cassa, e serve all' » appuntatore per rincontrare, se tali » partite siano state poste a debito nei » loro conti, come si dirà in appres- » so, parlandosi di detto ajutante, e re- » gistri ec. E con la sua firma ne fa- » rà seguire il pagamento, quante vol- » te ne' libri mastri vi sia il rispettivo » credito, e tali ordini, cedole, e man- » dati non siano falsi, alterati, o di » persone supposte, e nascendo dub- » bio su tal particolare, dovrà tratte- » nere il pagamento sino a tanto, che » si chiarisca del vero, e se dubiterà, » in quanto agli ordini, della sottoscri- » zione del traente, potrà richiedere la » ricognizione del carattere da farsi » nella forma prescritta nel moto pro- » prio del regnante pontefice Clemen- » te XIII in data li 30 agosto 1764; e » per qualunque falsità, o alterazione » farà trattenere le persone, avvisando- » ne il notaro criminale del sacro mon- » te per fare le solite inquisizioni. Non » seguendo poi per dette cause il pa- » gamento, farà zerare la partita già » scritturata nel rispettivo libro mastro » con farvi notare in margine = *non* » *segue* =, e la farà cassare dalla det- » ta cartella. Nel pagamento degli or- » dini, che si traessero dagli assenti da » Roma, si regolerà a tenore del pre- » detto moto proprio. Dovrà procurare, » che tutti gli scritturali, registri, ed » altri suoi dipendenti tengano i loro » libri ordinati, scritturati, ed in gior- » nata, come più diffusamente si di- » rà ne' loro respettivi capitoli; osser- » vando di più, che siano state poste » in credito tutte quelle partite, gli or- » dini delle quali hanno la legge di re- » stare in credito. E per tali partite do- » vrà ritenere un libro, dove le farà » notare dal suo ajutante, con indivi- » duare, a favore di chi vanno in cre- » dito, la somma giusta, che va in » credito, la giornata, e il nome di » quegli, per cui ordine si lasciano in » credito; avvertendo inoltre, che a » tergo di tali ordini vi siano state po- » ste le parole = *vanno in credito scudi* » *tanti* =, se non è per l' intero, men- » tre per la porzione, che non anderà » in credito, ne dovrà sottoscrivere il » biglietto spedito dal registro, da cui » un tal ordine procede. Tutto ciò de- » ve esattamente osservare, affinchè non » nascano sbaglj, e perchè si possano » con un tal libro rincontrare tali par- » tite di giorno in giorno dall'archivi- » sta, come si dirà parlandosi della sua » carica. E perchè abbia più stimolo » di far tenere i libri ordinati, e scrit- » turati come sopra, sarà sua cura l'in- » vigilare sopra gli appuntatori, accioc- » chè facciano il loro dovere; onde in » fine d' ogni anno gli consegnino, be- » ne appuntate, e rincontrate tutte le » partite col conto di cassa, perchè si » possano con più sicurezza stabilire i » resti ad ogni conto per formarne lo » spoglio de' creditori, e riportargli nei » libri dell' anno susseguente. Inoltre » nell' anno appresso procurerà, che li » detti appuntatori bilancino i suddetti » libri mastri, accordando le somme

» de' creditori d' ogni rispettiva scrittura con quelle stabilite nel libro mastro generale; mentre in caso che non si trovassero come sopra bilanciati, non potrà il computista in qualunque evento chiedere la liberazione delle sue sicurtà, ed attergazioni, e sarà in libertà della congregazione di farli bilanciare a tutte sue spese. Non farà pagar denaro a chi non è effettivameute creditore ne' libri del banco, non dovendo in essi esservi debitori di qualunque sorta siano; ma questi si creano nel libro mastro generale con ordini de' provvisori. Nell' ordinare il pagamento de' mandati di giudice osserverà, se vi sia la fede della partita di credito, non già in copia semplice, ma autenticata dall' archivista, e il visa del procuratore del sacro monte, o siano detti mandati stati spediti per mutare la disposizione al deposito, o per derogare ai vincoli apposti nella partita. Anzi trattandosi di rinvestir denari vincolati, l' ordine per detto rinvestimento dovrà esser fatto in piè della fede, come sopra; e ciò affinchè il pagamento, o rinvestimento resti soggetto agli stessi vincoli espressi nella suddetta fede dell' archivista, come si dirà, parlandosi del medesimo. E per tutti li suddetti mandati vincolati, o condizionati, che facesse malamente pagare; per tutti gli ordini falsi, accettati anche inavvedutamente; per qualunque altr' ordine, che volontariamente passasse in danno del sacro monte, e per ogni altro errore de' suoi subalterni, ed ajutante, sarà tenuto del proprio, e solidalmente obbligato con detti suoi subalterni, i quali per tal motivo saranno deputati di suo pieno consenso, e preventiva approvazione dalla congregazione. Esigerà però dai medesimi per sua cautela, e del sacro monte cumulativamente i soliti obblighi, e sicurtà, ed invigilerà sopra di loro, acciocchè eseguiscano esattamente il tutto, e in caso di mancanza ne darà parte alla congregazione, perchè vi provveda. Inoltre ordinando il pagamento di qualche mandato di giudice, tratto sopra il deposito fatto con cedola giudiziale, osserverà se sia stata riportata la cedola, per attergarvi il pagamento, se non è per l' intero; ed essendo per l' intero, la farà ritirare, per inserirla unitamente al mandato del giudice nella filza, come più diffusamente si dirà, parlandosi dello scritturale de' vincolati. Negli ordini poi de' luoghi pii, università, arciconfraternite ec. osserverà, se vi sieno sottoscritti tutti quegli uffiziali, deputati, ed altri secondo la disposizione della partita. E nelle cedole libere, che tornano per il pagamento, dovrà farvi più sfregj, e deformarle prima di sottoscrivere l'ordine, che secondo il solito vi sarà stato posto a tergo. A quelli, che faranno depositi in contanti, e che ne richiedessero un rincontro, lo farà fare dal registro di quella scrittura in uno scacco di carta, o in mezzo foglio, ma per lungo, in modo diverso dalla cedola, col numero delle carte del libro del registro, e del libro del sotto-cassiere, in cui si sogliono notare li depositi, che si fanno in contanti, e poi glielo sottoscriverà. Non resterà soggetto, come neppure lo è il sacro monte, per la falsità delle girate fatte tanto negli ordini, e mandati, anche giudiziali, che nelle cedole, ma sarà unicamente tenuto per la sola sottoscrizione dei traenti, e per la realtà del corpo della cedola, conforme da diverse rejudicate, e specialmente dal chirografo segnato dalla santa memoria di Benedetto PP. XIII, li 31 Luglio 1724. Sottoscriverà tutte le cedole, che si faranno di giorno in giorno, siano libere, o siano vincolate, o giudiziali; osservando, che siano state registrate, e sottoscritte dal cassiere, e che la somma del corpo corrisponda col numero in abbaco, fattoci dal cedolista, e respettivamente in quanto alle giudiziali dall' archivista, e dal cedolista. Dovrà mattina, e giorno prender nota tanto di quelle messe in comercio, confrontandola coll' altra nota, che prenderà dai respettivi registri, quanto di quelle sbagliate per poterne far fede, e darne conto al deputato ogni volta, che il suddetto cedolista avrà di bisogno di altra carta per le cedole libere, e vincolate. Dovrà ritenere un libro per farvi notare dall'esattore gli ordini condizionati, vincolati, e liberi girati al sacro monte, che si lasciano in mano al cassiere unitamente colle rispettive copie, diretti ad altri banchi, per fargli esigere, e depositarne la loro valuta nel banco del sacro monte, avvertendo prima di sottoscriverli, che in detto libro abbia l' esattore segnata la partita col nome di chi li consegna, il

» giorno, la somma, e il numero, » con cui sarà segnato ciascun ordine, » come si dirà nel carico dell' esattore. » Dopo che sarà seguita l'esazione, e » il deposito, farà chiudere dal regi- » stro in detto libro la partita, come » si dirà nelle cariche de' respettivi re- » gistri. Si ordina però espressamente, » che non faccia dar credito, nè far » seguire pagamento veruno a detti or- » dini, qualunque possano essere, fin- » tantochè non se ne sarà esatta la som- » ma, e realmente depositata nel ban- » co sotto pena di espulsione dall' of- » fizio, ed altre ad arbitrio del giu- » dice del sacro monte, oltre la rifa- » zione de' danni, che ne potesse pa- » tire il luogo pio. Le cambiali poi non » verranno in verun modo accettate. » Dovendosi mandare qualche giovane » del cassiere ad intervenire a far mo- » stra nella stipulazione de' contratti, » che si fanno con ordini diretti al sa- » cro monte per il pagamento, dovrà » prima rincontrare, se vi sia denaro » in credito di que' tali, e se gli ordini » suddetti corrispondano alle partite » de' depositi. Farà, che li rispettivi » scritturali tengano ben custoditi i li- » bri correnti durante l' anno, e non » ne permettano la visura senza la loro » assistenza, o almeno di qualche altro » ministro di detto banco, perchè non » vengano viziate, o alterate le partite » scritturate ne'medesimi. In fine d'ogni » settimana, o in qualunque altro gior- » no si volesse dalla congregazione, sta- » bilirà il solito bilancio dell' entrata, » e uscita in quella settimana nel libro » a tal effetto ritenuto, riportandovi il » resto stabilito nell' antecedente bilan- » cio al cassiere, le somme dell' en- » trata, e uscita tanto del libro mastro » generale, che d' ogni rispettiva scrit- » tura preventivamente rincontrata, e » concordata dagli scritturali col regi- » stro, cartella, entrata, e uscita del » cassiere, e col sotto-cassiere, come » meglio si dirà a suo luogo, forman- » do in fine il nuovo resto del contante, » e cedole residuate in mani del sud- » detto cassiere, che concorderà con il » conto di cassa del detto libro mastro » generale, il quale abbraccia il cre- » dito, e debito di tutte le scritture, » come più diffusamente si parlerà nelle » cariche dell' archivista e dello scrit- » turale del medesimo; ed essendovi » in quella tal settimana ordini speditì, » e non pagati, dovrà aggiungerli in fine » del bilancio suddetto al resto come » sopra del cassiere, che di detti ordini » è il debitore, per averne ricevuto il » credito delle scritture, e non esserne » per anco seguito il pagamento. In fine » dell' anno poi stabilirà unitamente col » detto archivista il bilancio di tutta » l' entrata, ed uscita dell' anno ripor- » tando in debito al cassiere il resto del » contante, e cedole in sue mani a tutto » l' anno antecedente, ed in credito » quello del cadente, con i quali re- » steranno pareggiate le somme di detto » bilancio, che dovrà leggere nella pri- » ma congregazione generale. Nel caso » di qualunque assenza forzata, o vo- » lontaria, infermità, sospensione, ed » altro, sarà tenuto deputare altra per- » sona in sua vece coll' approvazione » della congregazione, o de' provvisori » *pro tempore*, per esercitare a tutto » suo rischio, e pericolo; che se tal » persona non volesse da' medesimi ap- » provarsi, e volessero a loro piaci- » mento deputarne un' altra, allora il » risico, e pericolo cederà in danno del » sacro monte. Ma se poi il computi- » sta non volesse, o non potesse nomi- » nare altri in suo luogo, potranno i » provvisori senza veruna interpellazio- » ne, neppure delle sicurtà, ed atter- » gatarj, deputare altra persona a tutto » rischio e pericolo del medesimo. E » tutte le cose predette dovrà il com- » putista interamente adempire, nè sotto » qualsivoglia pretesto contravenirvi; co- » sicchè per qualsivoglia sua trascurag- » gine, o inosservanza, per qualunque » caso malizioso, o fortuito, per ogni » errore procedente dai libri da lui, e » suoi sotto-ministri approvati, per gli » pagamenti fatti dal cassiere di suo or- » dine, e de' suoi subalterni, sarà ob- » bligato di liberare il sacro monte da » qualunque molestia, e danno, che » potesse per dette cause soffrire, per » maggior sicurezza del quale, oltre » l' obbligo generale di tutti i suoi be- » ni, deve attergare tanti luoghi di » monte camerali non vacabili sino alla » somma prescritta.

Capitolo LII.

Del carico dell'ajutante del computista.

» Il giovane, o sia ajutante del » computista a lui dato, perchè possa nel- » la diversità, ed affluenza delle materie » con più diligenza, e sollecitudine sod- » disfare al pubblico, verrà eletto dalla » congregazione col pieno consenso, ed » approvazione del computista suddetto, » a di cui favore sarà in primo luogo

» obbligato, ed in secondo luogo a favore del sacro monte per tutti quegli errori, negligenze, o malizie, che nell' esercizio di ajutante potesse commettere. Dovrà trovarsi nel banco alle solite ore ne' giorni, che si terrà aperto, ed occorrendo, anco le vacanze, nel suo solito luogo prossimo al computista, e sarà sua principale incombenza ritenere due cartelle separate, una per gli pagamenti de' depositi liberi, e l' altra per le cedole. Nella prima noterà gli ordini de' pagamenti, che gli verranno passati, dopo il ragguaglio, dallo scritturale de' depositi liberi, ponendovi il nome, e cognome della persona, a cui si sono addebitati in detto mastro tali ordini, le carte de' loro conti particolari, e la giusta somma del pagamento, distinguendo quelli della mattina da quelli del giorno, numerandoli ad uno ad uno, principiando ogni volta dal numero primo, e proseguendo sino all' ultimo pagamento, che si farà nella mezza giornata. Vi farà poi a tergo l' ordine solito diretto al cassiere col nome, e cognome di quello, a cui si paga scritto in corpo, e sotto all'ordine in abbaco col giorno, mese, ed anno, e nello sfregio a parte fattovi dallo scritturale, vi porrà il numero de' pagamenti, che corre in cartella, restituendo poi il ricapito a chi spetta, per farlo sottoscrivere dal computista.
» Il simile praticherà nell' altra cartella delle cedole suddette, avvertendo di non porvi partite duplicate, o senza le carte del libro mastro. Prima però di fare alli ricapiti, o cedole il detto ordine a tergo, dovrà osservara, che non vi siano tanto nella narrazione, che nelle girate parole pregiudiziali al sacro monte, al computista, o alle parti, e se siano buoni, e realmente fatti da quelle persone, che vi appariscono sottoscritte; e nascendogli su tal particolare difficoltà, dovrà fedelmente conferirla al computista, e fare quanto da questo gli verrà ordinato; anzi seguendo tali pagamenti con proccura, osserverà, se lo scritturale abbia poste a tergo de' ricapiti le parole = *con proccura*, = e non avendole poste, dovrà avvertirglielo, e poi esprimerà nell' ordine, come sopra = *con proccura alligata.* = Osserverà parimente tutti gli ordini, mandati, e cedole, per vedere, se a tenore de'medesimi debba farsi obbligo, cessione di ragione, ed altro da quegli, a cui si deve far pagare il denaro, o se abbiano la legge, e condizione di restar in tutto, o in parte a credito nel banco; perchè in tal caso prima di farvi a tergo il solito ordine al cassiere, dovrà avvertire, se lo scritturale abbia richiesto tali obblighi, e cessioni di ragioni, e non avendoli richiesti, dovrà avvisargliclo; e quando vi fosse la condizione di restar in credito, osserverà, se vi abbia poste le parole = *vanno in credito*, o *ne vanno in credito scudi tanti*, = se non è per l' intero; e non avendole poste, dovrà egli supplirvele, e avvisarne lo scritturale, se mai non le avesse poste in partita, senza pregiudizio però dell' obbligo, che ne corre allo stesso scritturale; e poi dovrà farvi il solito ordine a tergo come sopra, esprimendovi nel corpo le parole = *vanno in credito*, o *ne vanno in credito scudi tanti*, = se non è per l' intero. Noterà detti ordini, o porzioni, che restano in credito unitamente alle altre de' vincolati, e luoghi pii, che gli consegnerà il computista prima di sottoscriverle nel libro, a tal effetto ritenuto dal medesimo, perchè se ne possa fare il rincontro, come sopra si è detto, parlando del computista; e mancando di apporre in detto ordine a tergo le parole = *vanno in credito*, = tutto quello, che per tal causa si pagherà di più, anderà a suo pericolo, e danno, non ostante che li ricapiti ec. apparíscano sottoscritti dal computista.
» Dovrà mattina, e giorno tener sommate le due cartelle dette di sopra, e nel giorno antecedente al bilancio rincontrare tutte le somme, di esse, collo scritturale, coll' entrata-uscita del cassiere, e col giornale del sotto-cassiere, perchè nel giorno appresso non vi sia d'accordarsi altro, che le somme di quel giorno, nel quale dovrà trattenersi, ed assistere al computista, sintanto che non sarà dal tutto stabilito il bilancio. Venendo il caso d'infermità, o di legittimo impedimento di alcuno de' giovani, o ministri del banco, dovrà esercitare in tutto, o in parte ciascheduno de'loro uffizj, secondo gli ordini, che gli verranno dati, senza pretendere dal computista e molto meno dal sacro monte ricognizione veruna, o aumento della solita provvisione. E nelle vacanze del santissimo Natale dovrà intervenire allo spoglio generale delle scritture, e fare tutto quello, che gli verrà dal computista suddetto ordinato.

Capitolo LIII.

Del carico dello scritturale del libro mastro generale.

» Lo scritturale del libro mastro generale in questi ultimi tempi » aggiunto, per compimento del buon » ordine delle scritture del banco dei » depositi, e per vantaggio del sacro » monte, che si elegge dalla congregazione, dipende dal computista, » come capo delle scritture, al quale » non porta rischio, e pericolo di sorta alcuna; perchè le partite, che in » detto libro mastro ragguagliansi, sempre procedono dalle tre entrate-uscite » che restano ogni volta approvate dai » rispettivi scritturali, giovani dell' entrate-uscite del cassiere, dall'archivista di detto banco quella de' pareggj, alli conti di cassa delle scritture » correnti; da' provvisori, e cassiere » quella delle monete, e paste di oro, » e argento, che si ripongono, o estraggono de'cassoni, e dall'archivista. » e giovani del cassiere suddetti quella » de' depositi, e pagamenti, che seguono per il detto libro mastro generale. Dovrà poi dipendere lo scritturale suddetto in tutte le sue operazioni dall'archivista, non solo perchè un tal libro si ritiene, e custodisce unitamente alle dette entrate-uscite, e protocolli di giustificazioni » in un armario a parte nelle stanze » dell'archivio, ma ancora perchè il » suddetto archivista ritiene uno stracciafoglio per comodo di notarvi tutti » li depositi, e pagamenti, che per » detto libro mastro generale si fanno, » ed ha la cura d' invigilare, che un » tal libro sia con tutta diligenza ragguagliato, e stia sempre in giornata, » e che si mantenga l'ordine prescritto, » e stabilito con mature riflessioni nel » primo suo impianto, come si dirà » nel capitolo dell'archivista. Dovrà pertanto esso scritturale in ogni primo » giorno della settimana, in cui si aprirà il banco, riportare nell' entrata-uscita di cassa tutte le monete di oro, » e di argento, che vengono estratte da' » cassoni per uso del banco in tante » partite separate, indicandovi il giorno » e mese, il cassone d'onde sono state » estratte, le specie delle monete, la » quantità delle saccocce, a chi, e per » qual uso si consegnano, la somma, » che in ciascuna di esse si contiene » non meno, che il peso, quando vi » sia, da trascriversi dallo stracciafoglio, » che si ritiene dal cassiere per comodo de'provvisori, e succedendo il caso » di qualche estrazione di monete, e » paste, dovrà ragguagliarle in tutto come sopra, e di più far sotto alla partita la collettiva delle diverse specie » in peso, e valuta, come si dirà in » appresso nel riporre le paste, e monete provviste. In margine poi a ciascuna partita segnerà le carte del conto particolare, e quelle del conto di » cassa, separati da una linea, subito » che le avrà passate in credito in detto mastro a ciascun conto particolare » con tutte le suddette espressioni, e » colla indicazione in principio, che si » passano a debito del cassiere; in segno di che porrà in fine della partita » vicino al marco delle libre, o de'scudi le carte, che richiamano il detto » conto di cassa, a debito del quale le » anderà di mano in mano passando » con una semplice nota del cassone, » della specie, e dell' uso, per il quale » sono state estratte, richiamando prima di tirar fuori la somma delle libbre, se vi sono, e dei scudi; le carte dell'entrata-uscita di cassa, e dei » conti particolari. Lo stesso metodo » dovrà tenere nel ragguagliare tanto » nella detta entrata-uscita, che nel libro mastro tutte le partite separatamente delle monete depositate, e paste di oro, e di argento provviste fra » la settimana, che nella mattina d'ogni » giorno di bilancio si stabiliscono, e » ordinano in tante diverse saccocce con » polizza; ma in queste dopo la partita » dovrà fare la collettiva per le diverse » specie, ponendo prima il numero » della polizza della saccoccia, entro » la quale sono state riposte, la qualità » delle monete, e se sono paste, la loro bontà, il prezzo, con cui sono » state provviste, e nell' entrata-uscita » solamente prima di tirar fuori nella » collettiva la somma delle libbre, e » de' scudi, dovrà porvi le carte dei » conti ad ogni genere nella medesima » aperti, ne' quali prima di passarle in » libro mastro, dovrà riportare tutte le » monete, e paste provviste tali, quali » sono descritte nella polizza della saccoccia, e nella collettiva suddetta, » per comodo di aver tali partite tutte » unite, e non averle da ricercare nelle » separate collettive, quando si hanno » da estrarre, per darle a coniare, nel » qual caso ri dovrà scrivere di contro » ad ogni partita, che si estrae le parole = Il di tale, mese, ed anno consegnate al cassiere per darle a conia-

» re = per regola delle susseguenti estrazioni, e per sapere la quantità delle saccoccie, e specie, che restano in quel cassone. Essendosi in detto libro mastro, per comodo dello stato, che in ogni settimana vi si riporta; aperti due conti generali, uno per gli debitori, e l' altro per l'esistenza de'cassoni, perciò dovrà di mano in mano dopo il ragguaglio, come sopra fatto, di dette monete, e paste estratte, o riposte, riportare in collettiva a credito del medesimo tutte le monete, o paste di oro, e di argento estratte in quella settimana, e a debito quelle depositate, e provviste, che si ripongono in detti cassoni, con una succinta indicazione del giorno, e mese, della somma, del cassone, e dell' espressione del conto particolare, le carte del quale dovrà richiamare in fine di ciascuna partita, vicino al segno delle libbre, e de' scudi; e nel giorno del bilancio d' ogni settimana dovrà tirare in fuori tutta la somma, che daranno le sudette collettive da riportarsi nel conto degli stati, come si dirà in appresso. Fra la settimana dovrà ricorrere, e riguardare lo stracciafoglio ritenuto dall' archivista, per vedere se vi siano partite di depositi, o pagamenti da riportarsi nell'altra entrata-uscita, ritenuta per gli depositi, che si fanno da diversi debitori, o loro assegnamenti in detto mastro generale, e per gli pagamenti, che con ordine de' provvisori seguono, per servizio del sacro monte dei prestiti, e suo banco de' depositi, e per qualunque prestanza, che venisse ordinata con chirografi pontificj, o biglietti di segreteria di stato, mentre le sole prestanze annuali prescritte dai sommi Pontefici si passano con ordine del computista. Nel ragguagliare tali partite tanto nella detta entrata-uscita, che nel mastro generale dovrà ritenere lo stesso metodo stabilito, e indicato di sopra nel ragguaglio delle monete, e paste; dando di più una giusta, e chiara notizia di tutto il contesto, e motivi espressi negli ordini de' provvisori, e nelle copie autentiche de chirografi per le prestanze, passando tali partite nel conto di cassa coll' indicazione del pagamento, o deposito dell'entrata-uscita, e conto particolare, e coll' istesso ordine parimente, come sopra prescritto, le passerà in collettiva a credito o debito del conto generale de' debitori, da riportarsi nello stato generale d' ogni settimana, come appresso. In ogni sera di bilancio dovrà prendere da ogni libro mastro del banco le somme de' pareggj, che avranno stabilito alli loro conti di cassa i rispettivi scritturali, e riportarli tanto nell'altra entrata-uscita di detti pareggi, che nel libro mastro generale a credito, e debito de' conti particolari de'creditori delle scritture correnti a norma della formola per essi stabilita, e coll'ordine di sopra prescritto, riportandoli ancora, e nel conto di cassa, e nello stato, come sopra, d' ogni settimana. Passerà poi a stabilire il resto del cassiere colle partite delle monete, e paste estratte, e riposte, delli depositi, e pagamenti seguiti in quella settimana, delli pareggi, come sopra riportati, formando sempre somma lunga in detto conto, e per comodo del resto, dovrà in ogni bilancio porre le somme del debito, e credito alquanto indentro sotto alle partite in luogo visibile, perchè si possa il resto suddetto rincontrare ogni volta, che si vuole. Passerà finalmente a stabilire in uno stracciafoglio a parte, per riportarlo in seguito in detto mastro generale colle solite collettive, lo stato del banco di quella settimana, riportandovi a debito, prima li conti de'creditori, tenuti in detto mastro generale per le scritture correnti di esso banco, aumentandoli, o diminuendoli, secondo il pareggio, che ne sarà seguito; e poi tutti gli altri conti creditori, che si troveranno in detto mastro per quella settimana, e a credito tutti li conti debitori, prima quello del sacro monte dei prestiti con diminuirgli, o crescergli la somma, che avesse ricevuta, o depositata; appresso li debitori diversi, e l' esistenza de' cassoni per accrescerli, o diminuirli secondo le somme, che di credito, di debito porteranno i rispettivi loro conti generali, facendo nella collettiva dell' esistenza de'cassoni precisa menzione, ed individuazione di quello si ripone, e si estrae, dopo l'esistenza sudetta porrà li due conti delle monete, e paste di oro, e di argento date a coniare, restando anche questi all'occasione; o che si consegnano le paste, o si ricevono le monete coniate, aumentati, e diminuiti, come sopra; e per ultimo il resto formato al cassiere nel suddetto conto di cassa; dopo di che

» farà la somme tanto del credito, che » del debito, le quali dovranno essere » uniformi, e fra di loro bilanciate, » perchè lo stato vada bene. Dovrà te- » ner sempre in pari, e sommate tanto » le tre entrate-uscite, che il libro ma- » stro in libbre, e in scudi, usando » ogni diligenza nel ragguagliare, e nel » riportare nella rubricella separata tutti » i conti, e senza punto alterare il me- » todo stabilito nel suo primo impian- » to formato con tali, e tante riflessio- » ni, acciocchè non si perdano quei » vantaggj, che ne debbono risultare al » sacro monte. E nelle vacanze del san- » tissimo Natale dovrà fare i resti di » tutti i conti, che pareggierà, per ri- » portare avanti nell'anno nuovo, tanto » il conto di cassa in libbre, e scudi, » che qualunque altro conto, quale me- » ritasse d'esser pareggiato, come sa- » rebbero li quattro conti de' creditori » de'libri mastri correnti, de' quali in » ogni anno se ne forma lo spoglio, e » si riportano avanti in un nuovo libro; » e perciò in detto mastro generale si » apre per essi conto nuovo, con porre » in credito il resto, passato per pa- » reggio in debito al conto vecchio, e » farà tutto altro, che per il giusto, » e legale bilancio di detto mastro ge- » nerale richiedesi a tenore del metodo » stabilito, non passando mai partita di » pagamento, o di altra specie senza » l'ordine de' provvisori, e sue debite » giustificazioni, come si dirà nel ca- » pitolo dell' archivista. Stabilirà final- » mente lo stato generale, o sia tabel- » la dei creditori, e debitori del ban- » co de' depositi, risultanti dallo spo- » glio di detto mastro generale, in cui » lo riporterà nel primo foglio in bian- » co dopo tutti i conti col richiamo ai » medesimi, riportandovi a debito li » resti delli conti dei creditori de'libri » mastri correnti, e qualunque altro » conto troverassi creditore in fin d'anno. » A credito poi il resto del conto cor- » rente del sacro monte dei prestiti, » quello dell'esistenza de'cassoni, risul- » tante dal loro conto generale, con la » collettiva sotto di tutti i resti de'conti » particolari de'cassoni, e del conto di » cassa in libbre, e scudi; gli altri re- » sti de'due conti delle monete, e pa- » ste date a coniare, e finalmente l'al- » tro resto di tutti i debitori, risultan- » te dal loro conto generale, e dalli » conti particolari, delli quali se ne fa- » rà sotto per esteso la collettiva. Ve- » nendo con questo a restar pareggiato » il credito, e debito di detto stato, » e bilanciato il libro nel ragguaglio di » tutto l'anno. Chiuderà poi tutte tre » l'entrate-uscite, facendo in una di » esse il ristretto di tutte le somme » tanto di entrata, quanto di uscita, » che con il resto del cassiere dell'an- » no antecedente da una parte, e dal » l'altra, quello del cadente, dovrà for- » fare sommo eguale, e pareggiare, in » segno che il tutto è stato in tal an- » no bene, e legalmente eseguito. E » farà qualunque altra operazione gli ve- » nisse ordinata dalla congregazione, » provvisori, sindaci, computista, e » archivista suddetti tanto nel concepi- » re, e formare gli ordini delle pre- » stanze, che si fanno, come sopra, » in seguito de' chirografi pontificj, e » biglietti di segreteria di stato, che in » qualunque altra operazione riguardan- » te il suddetto mastro generale, e sue » entrale-uscite.

Capitolo LIV.

Del carico dello scritturale de' depositi vincolati.

» Lo scritturale del libro mastro » de' depositi vincolati, che si elegge » dalla congregazione col pieno con- » senso, ed approvazione del compu- » tista del banco, a cui rischio, e pe- » ricolo corre del pari di tutti gli altri » scritturali, come costituito dopo la » divisione de'libri mastri per suo aju- » tante, e sotto-ministro nella presen- » te scrittura, dovrà trovarsi alle solite » ore nel banco, per dar esecuzione a » tutti li mandati, ed ordini, che gli » verranno presentati, ragguagliando » con brevità, e chiarezza all'uso mer- » cantile in detto libro mastro, che » dovrà tener ben cartolato con carto- » latura doppia, e col millesimo cor- » rente in fronte d'ogni pagina, tutte » le partite d'entrata, e di uscita a » credito, e debito di quelli, a' quali » spettano per quelle somme, che de- » positeranno, o trarranno sopra i de- » positi già fatti; purchè non ecceda- » no il credito, che hanno in detto li- » bro mastro, osservando attentamen- » te, che tali ordini, e mandati sie- » no corrispondenti alla partita del de- » posito, e a tutti que'vincoli, e con- » dizioni in essa apposte, che abbiano » la loro giusta direzione, e titolo, e » che la data di essi sia scaduta, o al- » meno di quel giorno, che si presen- » tano, non facilitando cosa alcuna; » perchè non ne succeda danno al sa-

» cro monte, al computista, o alle parti; e durante l'anno dovrà tener ben custodito il suo libro mastro, non permettendone la visura senza l'assistenza sua, o di qualche altro ministro del banco, acciocchè non venga viziato. Avrà una rubricella separata, dove noterà per ordine di alfabeto doppio il nome, e cognome dei deponenti, indicandovi le carte del detto libro mastro, ove saranno stati aperti i loro conti, e a questa dovrà ricorrere nell'essergli presentati ordini, o mandati per il pagamento. Nel ragguagliar le partite de'depositi, dovrà in primo luogo porre il giorno, e mese, e poi scrivere la somma de' scudi, il nome, e cognome di chi depone; ed in secondo luogo riportarvi fedelmente tutte le condizioni, e provenienze volutevi dal deponente, non contrarie per altro al sacro monte, e suoi ministri; in quelle poi de'pagamenti il giorno, e mese, nome, e cognome di quegli, a cui si paga, e la somma, che gli si paga, e se vi sono girate, il nome dell'ultimo giratario. Solamente ne' pagamenti, che si ordinano per causa di contratto, dovrà indicare in partita succinta notizia d'un tal contratto, tirando poscia la somma de'scudi in abbaco nel solito colonnello in fuori, segnando sopra il marco di essi le carte del conto di cassa, che dovrà ragguagliare giornalmente, rispetto ai depositi col registro, e rispetto a'pagamenti colla cartella, o sia libretto, che a tal effetto ritiene il giovane del detto registro, come si dirà parlandosi del medesimo; avvertendo di più, che le somme di detto conto di cassa abbiano le riferte alli conti particolari, e rincontrino coll' entrate-uscite del cassiere, perchè il libro mastro ribatta in bilancio; e farà tutto altro, che per debito del suo uffizio deve, con render conto legale dell'operato su detto libro ad ogni richiesta della congregazione, e del computista. Nel dar esecuzione ai mandati de'giudici spediti, per derogare a'vincoli apposti nelle partite per mutarne la disposizione, dichiarerà, che si passano per mandato del tal giudice, spedito per gli atti del tal notaro, osservando peraltro, se sieno stati fatti sotto la fede dell'archivista, e se vi sia il visa del procuratore del sacro monte, altrimenti non dovrà dar loro esecuzione. L'istessa fede osserverà, che sia negli ordini spediti per rinvestimento di qualche somma vincolata, ne'quali però non occorre il visa del procuratore. Nei depositi, che si fanno alla giornata, dovrà notare in fine, se siane stata fatta cedola, e quando si torna per il pagamento, con ordine rispetto alle vincolate, se siano estragiudiziali, e col mandato rispetto alle giudiziali, non deve farlo seguire senza la cedola, a tergo della quale dovrà notare, se non è per l'intero, la somma che si paga, con indicare il giorno, il mese, e l'anno, in cui si paga, restituendola poi a chi spetta. Quindi a tergo dell'ordine, o mandato segnerà le parole = notati in cedola =, il che esprimerà anche in fine della partita nel libro mastro. Quando però il pagamento sarà per l'intero, dovrà ritirarla, e notare in partita = rese cedola =, per inserirla in filza coll'ordine, o mandato, a tergo del quale noterà = con cedola alligata =; anzi se dett'ordine, o mandato comprendesse più cedole intere, e una in porzione, dovrà ritirare tutte quelle, che restano consunte, e attergare la porzione a quella, dove spetta, per restituirla, con dire in partita = rese cedole tante, e notati in altra scudi tanti =, e a tergo dell'ordine, o mandato = con cedole tante alligate, e notati in altra scudi tanti =; osservando, che in tutti questi casi vi sia nell'ordine, o mandato la quietanza, quando occorra. E tali partite de'depositi dovrà ragguagliarle subito dopo che avrà data esecuzione agli ordini de'pagamenti, le quali, siccome si distinguono secondo lo stile in tre specie, cioè = depositi correnti =; altri detti = darò =, perchè procedono da ordini, che hanno la legge di restare in tutto, o in parte a credito; e altri detti = libretti =, che sono quegli ordini, che si lasciano con copia in mano al cassiere per farli esigere in altri banchi, ove sono diretti, e passarli poi in credito a chi spettano nel banco del sacro monte, così le prime verranno a lui dettate dal suo registro, da cui nell' atto stesso farà mettere in margine della partita registrata le carte del conto particolare, e il contrassegno d'averla ragguagliata; le seconde, e terze si detteranno dallo scritturale al registro con gli ordini alla mano già firmati dal computista, o colle copie sottoscritte dall'esattore, dichiarando succintamente da chi, come,

» e per qual motivo si fa tal deposito, e farà porre in margine di detto registro le carte de' conti particolari, come sopra, e poi consegnerà o gli ordini, o le copie, che siano, a detto registro per attergarvi le parole = *messi ai vincolati ec.* =, e passarli al sotto-cassiere, che se ne darà debito nel suo giornale. Inoltre invigilerà, perchè il libro del detto registro sia giornalmente sommato, per poterlo ad ogn' ora rincontrare colle partite scritturate nel conto di cassa. Osserverà attentamente, che nelle suddette partite de' depositi non vengano apposte condizioni pregiudiziali al sacro monte, e suoi ministri, come sarebbe di citar gl' interessati ec., e in tal caso non darà loro esecuzione, anzi procurerà, che in tutte le partite condizionate vi sieno poste le parole per il pagamento, = *senza alcuna cura del sacro monte, e suoi ministri* =. E non dovrà ricever sequestri sopra le medesime senza l'ordine della congregazione, o del giudice del sacro monte. Nei pagamenti poi per investimenti, acquisti, ed altri contratti osserverà parimente, che non vi sia cosa contraria al sacro monte, come sopra, e se vi si richiedano fedi di notaro, quietanze, fedi succinte di procure, cessioni di ragioni, obblighi, ed altro, senza le quali non gli darà in tal caso esecuzione. Venendogli presentati ordini, o mandati, che avessero la legge di restare in tutto, o in parte a credito, dovrà notarvi a tergo le parole = *vanno in credito scudi tanti* =, se non è per l' intero; e tal nota farla anco in partita del libro mastro. Passerà poscia tali ordini, e tutti gli altri ancora al registro, avendovi esso prima poste in piè le carte del conto, ed avendoli sfregiati da una parte, perchè il detto registro vi ponga il numero dei pagamenti, li riporti in cartella, e vi spedisca a tergo il solito ordine al cassiere, come si dirà a suo luogo. Se incontrerà difficoltà su qualche deposito, o pagamento dovrà intendersela col computista, a cui resta subordinato, il quale, occorrendo, ne darà anco parte alla congregazione. Dovrà ogni giorno osservare, e riguardare nel libretto degli errori, per vedere, se l' appuntatore vi abbia notato cosa alcuna da correggersi, sia di partita, di somma, o di nome, correggendola subito, e indicandola in detto libretto unitamente alle carte del libro mastro, dove ha fatto la correzione, acciocchè l' appuntatore suddetto la possa rincontrare, e fare il suo contrassegno; ed avendo per errore passata qualche partita ad un conto, ove non spetta, se si tratta dei libri passati già posti in archivio, dovrà avvisarne l' archivista, perchè faccia porre in quel tal libro, e partita il segno dello storno, e poi stornarla, e correggerla nel mastro, che corre. Se poi si tratta de' libri, che attualmente scrittura, dovrà subito senza un tal avviso stornarla, e correggerla, esprimendo sì in credito, che in debito l' errore; anzi accorgendosene nell' atto stesso, che la ragguaglia, potrà zerarla, e porvi in margine le carte del conto, dove la deve veramente scritturare, e le parole = *non segue* =, e questo stesso praticherà nelle partite, che per causa di falsità, o d' altro dovrà zerare d' ordine del computista. E perchè abbia uno stimolo di tenere il suo libro mastro in giornata, purgato come sopra da ogni errore, sarà parimente sua cura d' insistere presso il computista, e gli appuntatori, perchè entro l' anno corrente gli tengano ben rivisto, ed appuntato il suo libro mastro, e nell' anno appresso sollecitamente glielo bilancino, mentre in qualunque evento non potrà pretendere dal computista, e della congregazione la liberazione, e svincolo delle sue sicurtà, o attergazioni, se prima non saranno del tutto bilanciati i libri da lui scritturati. Nel giorno antecedente al bilancio della settimana, dovrà sempre rincontrare le somme tutte dell' entrata col suo registro, col libro dell' entrata del cassiere, e col giornale del sotto-cassiere, e l' uscita colla cartella stabilita da detto suo registro, col libro d'uscita, e giornale suddetto, acciocchè nel giorno appresso non vi resti altro da accordare fuor che le somme di quel giorno. Dovendosi in fine d'ogni settimana fare il solito bilancio, terrà il conto di cassa ben sommato, onde possa dare le somme d' entrata, ed uscita di quella settimana al computista; e poi stabilirà il pareggio in detto conto di cassa, che è distinto in due colonnelli tanto nella parte del credito, che del debito; il primo indicante il credito, o debito, che riceve il cassiere nel mastro generale; e l' altro, dove si passano tutte le partite de' depositi, e pagamenti, che

» si fanno per detta scrittura, tirando- » vi anche fuora la somma di detto pa- » reggio, dopo averla passata nel pri- » mo colonnello, se in diminuzione, » in debito, se in aumento, in credi- » to nel detto conto di cassa, che per » tal modo resta in ogni settima- » na pareggiato, approvando poi un » tal pareggio, come sopra stabilito, » subito che sarà riportato nell' entra- » ta-uscita de' pareggj per il libro ma- » stro generale, con sua sottoscrizione. » Nelle vacanze del santissimo Natale » dovrà fare lo spoglio di tutti i conti » creditori, e formarvi il rispettivo re- » sto, che si riporterà nel libro dell'an- » no venturo, indicandovi le rispettive » carte del libro vecchio, d'onde il conto » procede, e formerà la nuova rubri- » cella separata, e bilancetto, o sia spo- » glio de' nomi de' creditori, che si ri- » portano nel nuovo libro mastro, il tutto » però colla maggior sollecitudine, ed » attenzione. E dandosi il caso, che per » equivoco nel formare i resti ai conti » si trovasse in fin d' anno qualche conto » debitore, sarà tenuto del proprio a » reintegrarlo, se non lo potesse ricu- » perare dal debitore; mentre non si » chiuderà lo spoglio, e bilancio, se » non sarà seguita la detta reintegra- » zione, non dovendo ne' libri correnti » per nessun conto esservi debitori. In » caso di qualunque infermità, assen- » za, sospensione, ed altro qualunque » accidente, sarà tenuto nominar altri » in suo luogo, che sia di piacimento » del computista, e della congregazione, » per esercitare a tutto suo rischio, e » pericolo. Che se un tal nominato non » volesse approvarsi dal computista, e » da questo col consenso della congre- » gazione se ne volesse un altro, allora » tutto il rischio, e danno anderà a conto » del computista; così ancora se non lo » approvasse la congregazione, e ne vo- » lesse mettere altri a suo piacere, an- » derà a danno del sacro monte. Sola- » mente però nel caso che lo scrittu- » rale non potesse, o non volesse no- » minare, potrà il computista, e la » congregazione deputare chi eserciti a » tutto rischio, e pericolo dello scrittu- » rale senza veruna interpellazione dello » scritturale sudetto, e di lui sicurtà, o » attergatarj, per non ritardare il servi- » zio del pubblico. E tutte le ordina- » zioni sopradette, o altre, che in av- » venire piacesse alla congregazione di » aggiungere, dovrà esso scritturale pun- » tualmente adempire, nè per qualsi- » voglia pretesto contravenirvi. Cosicchè » sarà tenuto di liberare il computista, » ed il sacro monte da qualunque mo- » lestia, lite, e danno, che potesse ri- » sentire per di lui trascuraggine, inos- » servanza, e per ogni errore procedente » da'libri per esso scritturati, ed ap- » provati, e da qualunque altra sua ope- » razione.

Capitolo LV.

Del carico dello scritturale de' depositi de' luoghi pii.

» Anche lo scritturale del libro » mastro de' depositi de' luoghi pii è » stato dato al computista del banco per » ajuto, e sotto-ministro nel ragguaglio » della sua scrittura, nella quale soglio- » no riportarsi i conti di chiese, mo- » nasterj, legati pii, eredità, concorsi, » patrimonj, comunità, camera, doga- » ne, ed altri. E dovrà osservare, e fe- » delmente eseguire tutte quelle leggi, » obblighi, e condizioni apposte, e in- » giunte all' altro scritturale del libro » mastro de' depositi vincolati; perchè » non ostante la diversità della mate- » ria, e conti, che in uno sono tutti » condizionati, e nell' altro di libera » disposizione, convengono tuttavia nel » modo di eseguirli, dovendo anche » questi tenere lo stesso metodo, chia- » rezza, ed uso mercantile nello scrit- » turare, usare la stessa attenzione nell' » eseguire gli ordini de' pagamenti, » perchè non vi manchi cosa alcuna, » e non vi sia dichiarazione contraria al » sacro monte, e suoi ministri, e nel- » le partite de' depositi apporre fedel- » mente tutte quelle dichiarazioni, che » piacessero, e volessero i deponenti, » non contrarie al sacro monte, come » sopra. Restando nello stesso modo, e » forma subordinato, ed obbligato in » primo luogo a favore del computista, » ed in secondo luogo a favore del sa- » cro monte, e dando per maggior cau- » tela le sicurezze stabilite, ed osser- » vandosi inquanto a detto scritturale » tutto altro, che si è determinato, e » prescritto nell'antecedente capitolo LIV » inquanto all'altro scritturale de' depo- » siti vincolati.

Capitolo LVI.

Del carico dello scritturale de' depositi liberi.

» Quanto di sopra si è detto de- » gli scritturali del mastro de' depositi

„ vincolati, e luoghi pii, dovrà parimente aver luogo per lo scritturale de' depositi liberi, come ajuto, e sotto-ministro dato al computista del banco per la presente scrittura. Lo stesso metodo, chiarezza, e ragguaglio ad uso mercantile imposto, e inculcato pei primi s'ingiunge anco a lui, unitamente a tutti gli altri obblighi, leggi, e condizioni già riferite, come dirette alla fedele, e legale esecuzione delle scritture, all'indennizazione del computista, e del sacro monte, e al pieno contentamento, e buon servizio del pubblico. Cose tutte, che con ogni ragione richiedono la puntuale, ed intera osservanza di qualunque precauzione apposta, come sopra, non ostantè la diversità della materia, alla quale non ripugna, ma è molto congruente l'istesso metodo d'eseguirla. Dovrà solamente a differenza degli altri, che nel caso de' pagamenti passano gli ordini al loro particolar registro per porgli in cartella, e per attergarvi l'ordine solito del pagamento, passarli esso all'ajutante del computista, che ha una tale incombenza, come si è detto nel capitolo di detto ajutante.

Capitolo LVII.

Del carico dello scritturale delle cedole libere.

„ Oltre li tre scritturali sopra descritti dati per ajuto, e sottoministri al computista dopo la divisione di tempo, in tempo seguita delle scritture, v' è l'altro scritturale per il ragguaglio del libro mastro delle cedole libere, che parimente corre a rischio, e pericolo di detto computista, e si elegge dalla congregazione col pieno consenso, ed approvazione del medesimo, a di cui favore è obbligato primieramente, e secondariamente a favore del sacro monte. Prescindendo dagli obblighi generali ingiunti agli altri scritturali, come sopra concernenti il buon ordine della scrittura ad uso mercantile, cartolatura doppia del libro mastro, e sua rubricella, non ha lo scritturale delle cedole libere troppa connessione con le ordinazioni già fatte per le altre scritture, trattandosi di cedole, che ricercano solamente una somma attenzione per l'alterazione, o falsità, che di queste suol darsi, ma sono esenti da tutte quelle particolarità, condizioni, e leggi, che si devono esaminare, e avvertire negli ordini, e mandati, o partite di deposito delle altre scritture. Dovrà pertanto in fine della mattina, e del giorno ragguagliare tutte le cedole fatte in quel tempo, che gli verranno dettate dal giovane del registro delle medesime, avvertendo di porle a credito a tenore de' loro rispettivi nomi, e conti, se vi sono; acciocchè non nasca confusione, con porvi la giornata, la somma in iscritto della cedola, tirandola poi in fuori in abbaco nel solito colonnello de' scudi, e segnando sopra il merco di essi le carte del conto di cassa, a debito del quale passerà tutte le partite delle cedole in ogni giorno create, e poi detterà al registro le carte del conto particolare, per porle in margine alla partita registrata, e il segno d'essere stata ragguagliata nel libro mastro. Tornando poi le suddette cedole per il pagamento, osserverà se sia stata empita la girata da chi esige, o non essendovi stata fatta detta girata, vi sia stato posto il nome, e cognome di quegli, che la presenta per il pagamento, dovendosi pagare la cedola a chi la presenta senza prender cura alcuna della verità della girata a norma dell'anzidetto chirografo della santa memoria di Benedetto XIII. riferito nel capitolo LI. = del carico del computista del banco de' depositi; = e ricercato nella rubricella il suo conto noterà le carte di esso a tergo della cedola da pagarsi, e poi la passerà a debito di detto conto in libro mastro, con indicare il giorno, e mese, la somma in scritto, che si paga, e il nome, e cognome di quegli, a cui si paga, tirando poi detta somma in fuori al solito colonnello de' scudi, sopra il segno de' quali noterà le carte del conto di cassa, e sfregiando da una parte la cedola per farvi porre il numero de' pagamenti dall'ajutante del computista, a cui la passerà, perchè la ponga in cartella, o sia libretto, che dal medesimo si ritiene per comodo del conto di cassa, e vi atterghi il solito ordine al cassiere per il pagamento. Qual conto di cassa dovrà detto scritturale ragguagliare rispetto al debito col registro, e rispetto al credito con la detta cartella, avvertendo di più, che le somme dell'anzidetto conto di cassa abbiano le riferte con li conti particolari, e rincontrino coll'entrata-uscita del cassiere, perchè il mastro

» ribatta in bilancio. Osserverà attentamente, che una tal cedola corrisponda in tutte le sue parti; e trovandovi qualche difficoltà, dovrà prima di passarla rincontrarla, essendo dell'anno corrente, col registro, ed essendo degli anni antecedenti, in archivio, con farne inteso l'archivista, che gli farà vedere il registro di quell' anno, che è stata creata, e fare tutto altro, che occorre, per verificare una tal sua difficoltà, e riconoscendosi essere alterata, o falsa, dovrà farne inteso il computista, e lasciarla in sue mani, perchè vi provveda; e se mai fosse errore procedente dal nome preso male nel ragguagliarla, o dall' essere stata posta in credito per equivoco in un altro diverso conto, o ancora per essere stato spogliato malamente un tal conto in fine d'anno, e riportato nel mastro nuovo con equivoco nel nome, o nel resto, dovrà in tutti questi casi verificare sinceramente l'errore, e nel primo caso del nome aggiustarlo subito, se è nel mastro corrente, altrimenti avvisarne l'archivista, perchè lo faccia aggiustare ne' libri passati; nel secondo caso d'essere stata increditata in altro diverso conto, dovrà far segnare lo storno dal suddetto archivista, se non è nell'anno corrente, in partita di quel libro per eseguirlo nel mastro corrente; e nel terzo caso finalmente ne avviserà colla scienza di detto archivista gli appuntatori, perchè appurino un tal conto in quanto al resto, che in quanto al nome lo farà accomodare l'archivista; avvertendo bene, che vengano fatte tali correzioni, perchè nel libro mastro non vi siano nomi di debitori, che trovandosi, si faranno appuntare a sue spese. Essendo solito della limosina, che dà il sacro palazzo Apostolico a quelli, che vengono alla santa fede, formarsene una cedola in credito de' medesimi, e a disposizione dell' Eminentissimo protettore de' catecumeni, la quale si fa loro pagare da detto Eminentissimo con suoi ordini in più rate; perciò dovendosi far tali cedole, proccurerà, che il cedolista vi ponga la sua giusta espressione, e disposizione come sopra, e nel farsene i pagamenti in rate, dovrà richieder la cedola per attergarveli, senza la quale non gli farà seguire; e nel pagamento dell' ultima rata ritirerà la cedola per porla unitamente a dett' ordine in filza delle giustificazioni correnti. Succedendo il caso, che in piè delle cedole da pagarsi si trovassero ordini, o siano girate condizionate, fatte per l' acquisto di qualche cosa, o altro qualsisia contratto, o che avesse la legge di restare in credito in tutto, o in parte nel banco, in tali casi nel ragguagliarla dovrà dare una succinta notizia d' un tal acquisto, o contratto; e per quelle, che hanno la legge di restare in credito, dovrà osservare tutte quelle ordinazioni ingiunte agli altri scritturali, sopra tal particolare. Dovrà ogni giorno osservare il libretto degli errori, per far qualunque correzione, che gli venga indicata dall' appuntatore, come si è ordinato agli altri tre scritturali; così ancora tutte quell' altre diligenze a' medesimi imposte per la cura, e appunto del mastro corrente, e per il bilancio de' libri mastri passati; non potendo nemmeno esso in qualunque incidenza pretendere la liberazione delle sue sicurezze, se prima non saranno del tutto bilanciati, e rivisti i libri da lui scritturati. Nel giorno prima del bilancio della settimana farà lo stesso rincontro delle somme del credito, e debito ingiunto agli altri suddetti scritturali, e farà tutte le altre operazioni riguardanti il pareggio, che si deve in ogni giorno di bilancio fare al conto di cassa, per riportarlo nell'entrata-uscita de' pareggi del libro mastro generale, che dovrà anch' esso sottoscrivere nell' istesso modo, e forma agli altri prescritta. Nelle vacanze del santissimo Natale dovrà fare lo spoglio de' conti creditori del suo libro, e tutt' altro su tal proposito prescritto agli altri tre scritturali, e sarà sottoposto a tutti gli obblighi, leggi, e condizioni a quelli ingiunti in caso d' infermità, sospensione, o altro qualunque accidente.

Capitolo LVIII.

Del carico del registro de' depositi vincolati.

» Il giovane del regitro de' depositi vincolati, che serve di ajuto allo scritturale de' medesimi, ma realmente è sotto-ministro, e dipendente dal computista, a cui rischio, e pericolo esercita una tal carica, e coll' approvazione, e pieno consenso del quale si elegge dalla congregazione, dovrà trovarsi alle solite ore nel ban-

» co tanto la mattina, che il dopo pran- » zo ne' giorni, che si terrà aperto, per » registrare tutte le partite de' depositi » vincolati in seguito di alcuno de' li- » bri del sotto-cassiere, ritenuti per no- » tarvi li depositi, che si fanno in con- » tanti, che gli verrà presentato da' de- » ponenti, ponendole in credito a fa- » vore di chi questi vorranno con tutti » quei titoli, provenienze, e vincoli, » che più loro piaceranno, quante vol- » te non siano contrarj al sacro monte, » e suoi ministri, che in tal caso pri- » ma di registrarli, dovrà renderne in- » teso lo scritturale. In fine della par- » tita, come sopra registrata, porrà il » numero dato al deposito in detto libro » del sotto-cassiere, ed essendo il de- » posito con cedola giudiziale, o vin- » colata, dovrà ancora apporvi la pa- » rola = *con cedola* =, e riportare so- » pra la medesima le carte del regi- » stro, ed il numero suddetto, e terrà » conto delle cedole vincolate, che si » fanno in carta bollata per darne nota » mattina, e giorno al computista. Do- » po di ciò dovrà scrivere in detto libro » del sotto-cassiere accanto alla somma » notatavi per il deposito la parola = *vin-* » *colati* =, per evitare ogni duplicazio- » ne di partita. Che se tali depositi so- » no senza cedola vincolata, o giudi- » ziale, e dal deponente se ne richie- » desse il rincontro, dovrà farglielo, o » nel libretto, che sogliono alle volte » portare li deponenti da sottoscriversi » dal cassiere, o in uno scacco, o mez- » zo foglio, in modo diverso però dal- » la cedola, e dalla fede, che fa l'ar- » chivista, da sottoscriversi dal compu- » tista, ponendo in detto rincontro la » giornata, mese, e l' anno, la som- » ma in scritto del deposito, e tut- » to il corpo della partita, e in fine » la detta somma in abbaco, le car- » te del registro, e il numero, co- » me sopra, dato al deposito nel li- » bro del sotto-cassiere. Dovrà ritene- » re una cartella, o sia libretto per » comodo di dettare tutte le partite di » credito nel conto di cassa allo scrit- » turale. In essa noterà tutti gli ordini » de' pagamenti, o mandati di giudice, » che gli verranno consegnati, dopo » il ragguaglio fattone dallo scritturale, » ponendovi il nome, e cognome della » persona, alla quale sono stati posti a » debito nel libro mastro, le carte del » conto, e la giusta somma del paga- » mento, distinguendovi i pagamenti » seguiti la mattina da quelli del gior- » no, e numerandoli tutti, principian- » do ogni mezza giornata dal numero » primo, e proseguendo fino all' ulti- » mo pagamento, con avvertire di non » riportare in detta cartella partite du- » plicate, o senza le carte del libro » mastro. Dopo questo dovrà fare a ter- » go di detti mandati l' ordine per il » pagamento diretto al cassiere col no- » me, e cognome di chi esige, la giu- » sta somma, che esige scritta nel cor- » po, e sotto all'ordine in abaco, col- » la giornata, mese, ed anno. Quindi » nello sfregio fattovi da una parte dallo » scritturale dovrà porre il numero de' » pagamenti, che corre in cartella, e » restituirlo in fine alla persona, a fa- » vor della quale è stato spedito, per- » chè lo faccia sottoscrivere dal com- » putista per esigerlo. E se tali paga- » menti si fanno con proccura, dovrà » dire nell'ordine a tergo = con proc- » cura alligata =. Così ancora, se detti » pagamenti siano ordinati sopra depo- » siti fatti con cedola vincolata, o giu- » diziale, dovrà dire nel dett' ordine, » che fa a tergo, come sopra, = con » cedola alligata =, se il pagamento sa- » rà di tutta la cedola; ma se di una » porzione dovrà dire = notati in ce- » dola =; anzi se abbracciasse più ce- » dole, dovrà dire = con cedole tante » alligate, e porzione notata in altra = » restituita al notaro. Osserverà per al- » tro attentamente tutti gli ordini, e » mandati de' pagamenti, per vedere » se a tenore de' medesimi debba farsi » obbligo, cessione di ragione, ed al- » tro da quegli, a cui si deve far pa- » gare il danaro, o se abbiano la leg- » ge, e condizione di restare in tutto, » o in parte in credito nel banco, men- » tre in tal caso prima di farvi a ter- » go il solito ordine al cassiere dovrà » avvertire, se lo scritturale abbia ri- » chiesto tali obblighi, e cessioni di » ragioni ec., e non avendoli richiesti, » avvisarglielo, ed essendovi la condi- » zione di restar in credito, se vi ab- » bia poste le parole = vanno in cre- » dito, e ne vanno in credito scudi tan- » ti =, se non è per l'intiero; e non » avendovele poste, dovrà supplircele » egli, e avvisarne lo scritturale, se » mai non lo avesse poste in partita, » senza pregiudizio dell' obbligo, che » ne corre allo scritturale suddetto. Po- » trà poi farvi il solito ordine a tergo, » come sopra, esprimendovi nel corpo » le parole = vanno in credito =, se » è per l'intero; che se fosse per una » porzione, dovrà esprimervi = vanno » in credito scudi tanti =. E mancan-

„ cando di apporre in detto ordine le „ suddette parole, tutto quello, che per „ tal causa si pagherà di più, anderà „ a suo pericolo, e danno, non ostan„ te che i ricapiti appariscano sotto„ scritti dal computista. Quindi per il „ pagamento della restante porzione, „ che non va in credito, dovrà fare „ al cassiere un biglietto da sottoscri„ versi dal computista a favore di chi „ esige, il quale farà ricevuta sotto all' „ ordine per tutta la somma, e per „ ambedue le dette porzioni, dichia„ rando nella medesima, che ne ha „ rilasciati in credito scudi tanti. Do„ vrà mattina, e giorno in fine del „ banco, dopo aver data esecuzione ai „ pagamenti dettare allo scritturale per „ extensum tutte le partite de'depositi „ correnti, registrati in quel tempo, „ acciocchè dal medesimo si ragua„ glino ai loro conti, e contempora„ neamente porrà in margine del re„ gistro ad ogni partita le carte del „ conto particolare del libro mastro, e „ sopra le medesime il consueto segno „ d' essere stata ragguagliata. Detterà „ inoltre le suddette partite allo scrit„ turale, per passarle a debito nel con„ to di cassa colle carte de'conti par„ ticolari. Dovrà inoltre registrare sotto „ la dettatura dello scritturale in fine „ del banco, come sopra, tutte le par„ tite nell'atto, che questi le ragua„ glia, procedenti tanto dagli ordini, „ che hanno la legge di lasciarsi in „ credito in tutto, o in parte la som„ ma in essi contenuta, chiamati *da„ rò*, quanto le altre chiamate *libretti*, „ procedenti da ordini diretti ad altri „ banchi, lasciati con loro copia in „ mani al cassiere, per farli esigere, „ e porli in credito a chi si appartie„ ne, prendendo in fine dallo scrittu„ rale detti ordini, e copie per scri„ vervi a tergo ai primi le parole = „ messi ai vincolati il dì tale, mese, „ ed anno =, e alle seconde = il gior„ no, mese, ed anno, la somma del „ deposito colla parola = vincolati =, „ e subito poi colle suddette copie già „ sottoscritte dall'esattore, e colle quali „ se n'è fatto il ragguaglio, come so„ pra, chiuderà la partita segnata da „ detto esattore nel suo libro intitola„ to = nota degli ordini lasciati in ma„ ni al cassiere per esigerli =, con no„ tarvi di contro le parole = messi in „ vincolati il dì tale, mese, ed anno =, „ e tirare in fuori la somma in tutto „ corrispondente al corpo della copia, „ e a quella segnatavi dal detto esat„ tore. Eseguito tutto ciò, dovrà di più „ rincontrare con il sotto-cassiere tutte „ le sopraddette partite di deposito se„ guite, individuando quali siano quel„ le de'depositi correnti, registrate in „ virtù delle somme segnate a' depo„ nenti in alcuno de' suoi libri, quali „ quelle procedenti da ordini spediti „ con la legge di restare in tutto, o „ in parte in credito, detti *darò*; e „ quali finalmente quelli procedenti da „ ordini, diretti ad altri banchi per „ l'esazione nominate *libretti*; perchè „ il detto sotto-cassiere possa notarsi nel „ suo giornale queste due ultime spe„ cie di depositi, come seguiti per „ mezzo d'ordini rilasciati in credito, „ o esatti in altri banchi, e in com„ penso gli consegnerà i ricapiti dell' „ una, e dell' altra specie, ritirando „ nell'atto stesso i biglietti spediti per „ quegli ordini, che avevano la legge „ di restar in credito nel banco in qual„ che porzione. Sarà sua cura tener di „ giorno in giorno sommato il suo li„ bro di registro, riportando sempre „ la somma avanti fino alla fine dell' „ anno, affinchè si possa sapere a quan„ to ascenda tutta l' entrata di quella „ scrittura. E nel giorno antecedente al „ bilancio della settimana dovrà sem„ pre rincontrare le somme tutte tan„ to del registro, che della cartella collo „ scritturale, coll'entrata-uscita del cas„ siere, e col giornale del sotto-cas„ siere, acciocchè nel giorno appresso „ non vi siano d'accordarsi che le som„ me di quel giorno. Nelle vacanze del „ santissimo Natale, e giorni seguenti „ assisterà tanto di giorno, che di not„ te, occorrendo, allo spoglio del li„ bro mastro dell'anno cadente, e all' „ impianto del nuovo, e farà tutt'al„ tro, che gli verrà ordinato dallo scrit„ turale, e dal computista, a cui non „ solo in tale occasione, ma in ogni „ altro tempo dell' anno dovrà pronta„ mente ubbidire in tutto ciò, che ri„ guarda il buon servizio del banco, e „ del pubblico; al qual' effetto dovrà „ aver luogo, ed eseguirsi rispetto al „ medesimo tutto quello, che ne'pre„ cedenti capitoli si è disposto in coe„ renza però dell'esercizio della sua ca„ rica, e di lei supplemento alle oc„ correnze.

Capitolo LIX.

Del carico del registro de' depositi de'luoghi pii.

» Il giovane del registro de'luoghi pii serve anch' esso d' ajuto allo » scritturale de'medesimi, ed è sotto- » ministro dipendente dal computista, » perchè esercita il suo offizio a tutto » rischio, e pericolo del medesimo, » col di cui pieno consenso, ed appro- » vazione viene dalla congregazione elet- » to. Conviene nell'esecuzione, e legal » esercizio della sua carica coll' altro » registro de' vincolati, e le ordinazio- » ni, leggi, e condizioni, come sopra » per quello fatte, dovrà esso riputarle, » come fatte ancor a se stesso, eseguen- » dole puntualmente, e pienamente, » non trovandosi fra le medesime cosa » alcuna, che possa dirsi contraria, o » almeno non eseguibile nel suo offi- » zio, a riserva di quanto concerne le » cedole giudiziali, e vincolate, che » nella scrittura de'luoghi pii non so- » gliono intervenire. Del resto in tutte » le altre cose dovrà uniformarsi, e ri- » ferirsi a tali ordinazioni, siano ri- » guardo al tempo, e metodo di regi- » strare, o al tenere la cartella de'paga- » menti, e la spedizione a tergo de'so- » liti ordini al cassiere, siano ancora » riguardo a dettare i depositi correnti » allo scritturale, o a scrivere sotto la » dettatura del medesimo le altre due » specie di depositi detti *darò*, e *li-* » *bretti*, siano finalmente riguardo al » modo di rincontrare col sotto-cassie- » re, sommare, e far tutt'altro in det- » to registro de' vincolati più diffusa- » mente espresso, e ordinato.

Capitolo LX.

Del carico del registro de' depositi liberi, e dell' altro delle cedole libere.

» Il giovane del registro de'depo- » siti liberi, quantunque sia, e debba es- » ser soggetto a tutte quelle ordinazioni » fatte per il buon ordine, e legal'eserci- » zio delle loro rispettive cariche agli altri » de' depositi vincolati, e luoghi pii, » essendo anch' esso non meno, che » l'altro delle cedole libere stato dato » per ajuto allo scritturale, e per sotto- » ministro dipendente al computista, » a rischio, e pericolo del quale cor- » re, e col suo pieno consenso, e ap- » provazione dalla congregazione si eleg- » ge, tuttavia non avendo esso l' ob- » bligo di ritenere la cartella de'paga- » menti, come gli altri, perchè si ri- « tiene dall'ajutante del computista uni- » tamente all'altra delle cedole libere, » e avendo di più molta connessione, » e quasi una qualche ingerenza sul » registro delle cedole libere, perciò » lasciandolo soggetto unitamente all' » altro delle cedole suddette a quelle » generali, ed anche particolari ordi- » nazioni fatte agli altri due anteceden- » ti registri, che siano nella loro pre- » sente carica eseguibili, si parlerà so- » lamente di quelle tali operazioni, che » ad esso, e all'altro registro delle ce- » dole particolarmente convengono, nè » sono agli altri predetti punto comu- » ni. La prima si è, che il registro de' » depositi liberi, oltre al dover regi- » strare tutte le partite a lui spettanti » nel modo, e forma, agli altri de' » vincolati, e luoghi pii prescritta, do- » vrà di più porre sopra tutte le cedo- » le libere le carte del loro registro, » e il numero dato alle somme nel » libro del sotto-cassiere di mano in ma- » no, che gli verranno presentate dal » rispettivo registro delle medesime. La » seconda, che il registro delle cedole li- » bere dovrà dar nota al computista tan- » to la mattina, che il giorno di tutte » le cedole registrate; il quale perciò » sarà tenuto nel suo libro numerare » vicino al marco de'scudi della som- » ma in fuori tanto la mattina, che il » giorno, principiando sempre dal nu- » mero primo, tutte le cedole, che » va ricevendo dal cedolista per regi- » strarle tali quali sono espsesse nel » nome, nella somma, e in qualun- » que altra dichiarazione, e disposizio- » ne, procurando, che siano in tutto » corrispondenti alla somma, o som- » me notate in uno de'libri del sotto- » cassiere, e al numero di essi, scri- » vendo in detti libri accanto alla som- » ma, o somme, se piu saranno, le » parole = con cedola = affinchè non se- » gua duplicazione di partita, o di » deposito, e in fine della partita non » tralascerà mai di apporre detta pa- » rola = con cedola = oltre il numero » dato alla somma ne'libri del sotto- » cassiere: come sopra. Conviene il re- » gistro de'depositi liberi con gli altri » in quanto allo spedire i biglietti per » quelle porzioni libere, procedenti da- » gli ordini, che debbono restar in » credito per una porzione, e al modo » di dettare allo scritturale li depositi » correnti, e di registrare le altre due

» specie di depositi detti *darò*, *e libretti* sotto la dettatura del suo scriturale, e far tutte le altre cose su tal proposito ordinate in quello de' vincolati, ma il registro delle cedole libere, nel quale non cadono queste due ultime specie di deposito, ha solo l'obbligo di dettare al suo scriturale tutte le cedole registrare tanto la mattina, che il giorno. procurando, che vengano ragguagliate ognuna al suo conto particolare con distinzione, ed attenzione nelle somme, nomi cognomi, e disposizioni, e deve nello stesso tempo segnare in margine della partita le carte del libro mastro, e fare il solito segno, che indica d'essere stata ragguagliata; dettando poi tutte le suddette partite a debito nel conto di cassa con le carte de' conti particolari. Del rimanente ambedue i suddetti registri convengono con gli altri sul modo di rincontrare col sotto-cassiere di tener sommato di giorno in giorno il registro, d'intervenire allo spoglio nelle vacanze del santissimo Natale, e far tutto altro sotto gl'istessi obblighi, e condizioni, come più diffusamente si è detto per gli altri due registri de' depositi vincolati, e luoghi pii.

Capitolo LXI.

Del carico degli appuntatori.

» Avendo la congregazione per il buon ordine, e realtà de' libri mastri, e scritture correnti del banco destinati due appuntatori, che con ogni diligenza, ed attenzione riveda-no, ed appuntino tutte le partite tanto ne' conti particolari, che ne' rispettivi conti di cassa di detti libri, passate dagli scritturali, per vedere, se sieno state ragguagliate a tenore del buon ordine di scrittura, e stile del banco, e se in detto ragguaglio sieno intervenuti errori, e sbagli, per farli correggere, perciò dovranno questi in primo luogo appuntare, e contrassegnare mattina, e giorno prima che si principii il banco, ognuno in quella scrittura, che gli sarà stata assegnata, tutte le partite de' depositi, e pagamenti seguiti nella mezza giornata antecedente tanto ne' conti particolari, che nel conto di cassa, quali partite verranno loro chiamate dalli loro giovani ajutanti accordatigli, rispetto alli depositi con il libro del registro di quella tale scrittura, e rispetto ai pagamenti colle rispettive cartelle, e trovandole rincontrare, vi faranno il solito contrassegno, ponendo sopra il marco de' scudi la lettera R trovando in tal rincontro qualche errore, sia di partita, di nome, o di somma, dovranno subito notarlo nel libretto degli errori, per questo effetto ritenuto da ogni rispettivo scritturale, segnandovi il titolo del conto, le carte del libro mastro, la somma, se sia d'entrata, o d'uscita e lo svario che porta, perchè si possa correggere dallo scritturale. Tornando poi all'altro appunto, dovranno riguardare un tal libretto, e vedere, se vi è il contrassegno d'essere stato corretto l'errore, che rincontrerà anche sul mastro, per riconoscere una tal correzione, ed appuntar come sopra la partita, acciocchè nel bilancio della settimana non si trovi difficoltà. In secondo luogo dovranno prender dall'archivista i libri mastri dell'anno scorso per bilanciarli con tutta diligenza, ed attenzione dentro il medesimo archivio, rincontrando primieramente i resti de' creditori dell'anno antecedente, riportati in detto libro da bilanciarsi, e poi risommando tutti i conti del detto libro, e verificando i loro resti, riportati nel mastro del susseguente anno, e nel bilancetto, o sia spoglio, che dovranno sommare, e darne la somma all'archivista, per vedere se rincontra con quella stabilita a ciascun libro nel mastro generale. In caso che non rincontrasse, appunteranno con l'ordine surriferito tutte le partite d'entrate, ed uscite passate ne' conti del libro, che bilanciano, risommando detti conti, e rifacendo i resti a quelli, che vanno avanti, già fatti dallo scritturale, e trovando errori, dovranno notarli nel libretto, che per questo fine riterranno, per farli correggere, occorrendo, dai rispettivi scritturali, e rivederne la correzione, o correggerli eglino stessi, trattando di far tal correzione ne' libri, che bilanciano, su i quali non possono più metter mano i rispettivi scritturali, ma solamente dovranno avvisarli, che debbono far la tal correzione, per il tal errore trovato, che loro faranno vedere. Osserveranno, che nei libri, che bilanciano, non siano stati chiusi i resti de' creditori dai rispettivi scritturali, ma vi abbiano posta dalla parte del debito la sola somma di

» resto sotto l'ultima partita vicino al » segno de' scudi, acciocchè detti conti » restino loro aperti, e chiari, per poterli bilanciare, essendo la chiusa di » detti conti l'ultima opera, che si farà dai giovani dell'archivio, formandone le solite tavole de' creditori nelle » carte in bianco a tal effetto lasciate » ne' libri mastri dopo che saranno stati del tutto bilanciati, e riconsegnati » all'archivista.

Capitolo LXII.

Del carico del cedolista.

» Il cedolista del banco de' » depositi, soggetto anch' esso al computista, come sotto-ministro, che » esercita a tutto rischio, e pericolo » del medesimo, e si elegge dalla congregazione col di lui pieno consenso, » ed approvazione, dovrà trovarsi alle » solite ore nel banco ne' giorni, che » si terrà aperto, per esercitare il suo » offizio bene, diligentemente, e senza » dolo, o fraude, e scrivere con carattere intelligibile, e chiaro tutte le cedole tanto libere che vincolate nella » solita carta impressa col segno del » sacro monte, che gli viene consegnata dal deputato dell'archivio segreto » del sacro monte, a cui ne fa nell'atto stesso ricevuta. Nel far cedole dovrà sempre attendere i libri del sotto-cassiere, dove questi suol notare i » depositi, che riceve in contanti, ne' » quali troverà notato il giorno, mese » la giusta somma, e la quantità delle cedole, che dovrà fare, ponendovi nella sommità il giorno, mese, » ed anno, e nel corpo il nome, e cognome di quello, che gli presenterà » alcuno di detti libri, o di altri, che » più a questi piacerà, e poi la giusta » somma scritta in corpo, e sotto la » cedola in abbaco, secondo che troverà notato ne' libri suddetti, senza » i quali non dovrà formar cedola di » sorta alcuna, osservando attentamente, che le partite ivi notate siano » chiare, ed aperte, nè vi sia contrassegno di essere state ad altri poste » in credito. Venendo richiesto da' concorrenti di formar loro le cedole libere in mezzo foglio, perchè possano » farci sotto ordini, o girate condizionate » per acquisto, o altro qualunque contratto, dovrà farle ne' soliti mezzi fogli, che ritiene per le cedole vincolate, » e de' neofiti, come appresso. E subito formata la cedola, o cedole dovrà » rincontrarle colle somme notate ne' libri suddetti del sotto-cassiere, sfregiandole ad una ad una, acciocchè » non nasca errore, o duplicazione di » partita, e poi la passerà al suo registro. Farà in mezzi fogli bollati nella metà superiore, che a tal' effetto » gli vengono coll'altra carta consegnati, tutte le altre cedole tanto quelle » de' neofiti per la limosina, che loro dà il sacro palazzo Apostolico, quanto quelle vincolate, o siano de' monasterj, esprimendo nelle prime la » provenienza del denaro, e la disposizione dell' Eminentissimo protettore » de' catecumeni, e nelle seconde individuando la diversa specie degli ordini, quando vi siano, delli quali si » forma la cedola con ogni altra condizione unitamente alla disposizione » dell'eminentissimo Vicario, e prima » di consegnare al registro delle cedole » libere quelle de' neofiti, e al registro de' vincolati quelle de' monasterj, dovrà sottoporle alla visura de' rispettivi scritturali, per sentire, se loro cammina bene l'espressione, e perchè non vi siano parole pregiudiziali al sacro monte, e suoi ministri. » Essendogli stato dalla congregazione » accordato un giovane per sotto-cedolista, attesa l'affluenza delle cedole, » a motivo della quale non poteva egli » solo così facilmente riuscire, e non » andando detto giovane a conto del » computista, al quale nemmeno dà sicurezza alcuna; perciò dovrà con tutta circospezione invigilare sopra un » tal suo giovane, chiedendogli conto » mattina, e giorno della carta consegnatagli per le cedole da farsi, e usare ogni altra diligenza, che per sua » maggior cautela riconosca espediente, » stando questi a tutto suo rischio, e » pericolo per qualunque mancanza, ed » errore. Gli farà quindi osservare tutte le regole, ed ordinazioni a se, come sopra prescritte, sì nel formar » cedole, che nello sfregiar le somme » nel libro del sotto-cassiere, anzi dovrà farsi consegnar da detto giovane » le cedole, dopo che le avrà fatte per » rincontrarle, e consegnarle egli stesso ai registri, come sopra. Dovrà mattina, e giorno raccogliere il conto del » numero delle cedole fatte tanto da se, » che dal suo giovane colle carte, che » gli restano, per darne nota al computista, e se ne avesse sbagliata qualcheduna, dovrà sempre cassarla, e » deformarla in modo visibile, e tenerle a parte per riconsegnarle tut-

» te al deputato, quando colla fe» de del computista anderà a prendere altra carta, acciocchè si ritrovi » il numero di quella già consegnatagli » nella quantità, che verrà ad apparire dalla ricevuta, e le cedole sbagliate si faranno abbruciare dal deputato suddetto alla sua presenza. Nelle » vacanze del santissimo Natale, e ne' » giorni seguenti dovrà intervenire col » suo giovane allo spoglio, e bilancio, » che si fa nel banco, per eseguire, » oltre il suo offizio tutte le altre operazioni, che gli venissero ingiunte » dalla congregazione, dai provvisori, » sindaci, e computista suddetto, per » le quali non deve pretendere ricognizione di sorta veruna. Sarà tenuto » esercitare il detto suo offizio per se » stesso coll'ajuto di detto suo giovane, » e non per altre interposte persone, e » tenere in buona cura, e sotto chiave la carta delle cedole, nè consegnarla ad alcuno senza licenza della congregazione, provvisori, e sindaci suddetti. Nel caso di malattia, sospensione, o altro qualunque accidente tanto volontario, che forzato, dovrà deputare a tutto suo rischio, e pericolo altra persona in sua vece, che sia » di piacere della congregazione, e del » computista, al quale se non piacesse » tal persona nominata, e ne volesse » surrogare un'altra col consenso della » congregazione, provvisori, o sindaci, » potrà farlo, e resterà a suo conto per » qualunque mancanza. Solamente nel » caso, che il cedolista non volesse, o » non potesse nominare, altri, potrà il » computista col consenso, come sopra, » deputarlo a tutto rischio, e pericolo » del cedolita, anzi mancado il computista di deputare altri, in tal caso » potrà, e dovrà la congregazione per » lo spedito servizio del pubblico far » tale deputazione a rischio, e pericolo di ambedue senz' alcuna interpellazione giudiziale, e stragiudiziale di » essi, loro sicurtà, o attergatarj.

Capitolo LXIII.

Del carico del cassiere del banco de' depositi.

» Per essere la carica del cassiere del banco una delle più importanti, sarà cura della congregazione » il deputare alla medesima un ministro de' più attenti, e sperimentati, » che possa esercitarla con ogni diligenza, e lealtà. Avrà in suo ajuto un » sotto-cassiere, un contatore, un esattore, e due giovani per gli libri dell' » entrate-uscite, i quali si sono al medesimo accordati per sgravarlo da » molte operazioni, alle quali non potrebbe più supplire per se solo dopo » l'aumento grandissimo dell' azienda » del banco. I detti suoi sotto-ministri, » sopra i quali invigilerà attentamente, » perchè prestino un fedele servigio, » staranno a tutto suo rischio, e pericolo, ed in caso di loro mancanza » sarà egli obbligato solidalmente a favore del sacro monte. Perciò verranno eletti dalla congregazione col consenso, ed approvazione dello stesso » cassiere, e ciascuno di essi rimarrà » primieramente obbligato a favore del » medesimo, e secondariamente del sacro monte. Dovrà trovarsi nel banco » all'ore solite, in cui si apre, e nel » principio della settimana si farà somministrare dai provvisori l' opportuna » provvista del contante per uso de' pagamenti, che accaderà di dover fare » nel banco medesimo. La terrà in buona custodia dentro la stanza della cassa nel suo cassone particolare, e di » giorno in giorno ne anderà consegnando al suo sotto-cassiere quella quantità, che crederà esser sufficiente, facendoli fare ogni volta nel libro a tal » effetto ritenuto la ricevuta tanto del » contante, che come sopra gli consegnerà, quanto di tutte l'altre somme, » che gli farà consegnare dall' esattore » fra la settimana, per la riscossione » degli ordini diretti altrove detti = libretti =, e per le cedole del banco » di santo Spirito, che si riportano nel » medesimo. Assisterà nel suo solito » luogo mattina, e giorno per sottoscrivere tanto le cedole libere, vincolate, e giudiziali, che si anderanno » facendo, quanto i libretti di rincontro, che portano alle volte i deponenti, avvertendo, che procedano, e siano state già notate ne' libri del suo » sotto-cassiere, ritenuti per comodo di » notarvi i depositi, che si fanno in contanti, facendo in ogni partita di detti libri il suo contrassegno, quante » volte appariscano d'essere state registrate. Non dovrà far pagare danari » ad alcuno da detto suo sotto-cassiere, » e contatore senza l'ordine del computista a tergo dei mandati, ordini, » e cedole, incaricando loro strettamente di dare puntuale esecuzione a detti » ordini del computista, e di osservare, che in piè vi sia sempre la ricevuta, o quietanza di chi esige, e

» che nelle medesime non venga ap- » posta condizione pregiudiziale al sa- » cro monte, e suoi ministri. Nei pa- » gamenti però, che seguiranno per ser- » vizio del sacro monte, non basterà, » che gli ordini sieno sottoscritti dal » computista, ma vi dovrà essere an- » cora la sottoscrizione de' provvisori, » e tali ordini dovranno sempre proce- » dere dal libro mastro generale. Non » potrà imprestar danari del sacro mon- » te a chicchesia, neppur con prende- » re polizze, obblighi, ordini, altrove » diretti, lettere di cambio, ed altro, » rimanendogli affatto proibito il di- » sporre in alcun modo, fuorchè in » servizio del banco, dei denari rice- » vuti, o da' provvisori, o da depo- » nenti sotto le pene comminate nelle » costituzioni apostoliche ec. oltre la » la perdita del suo impiego, e resti- » tuzione delle somme prestate. Non » potrà sotto quasivoglia pretesto far no- » tare in veruno straccifoglio separato » le somme, benchè piccole, che si » depositeranno, e pagheranno; ma sa- » rà obbligato di farle di giorno in gior- » no riportare nell'entrate-uscite separa- » te per le scritture correnti del banco, » che si ritengono dai due giovani a se » subordinati, alle quali dovrà stare, e » credere; approvando perciò non solo » le partite scritte dal suo sotto-cassie- » re, contatore, ed esattore, ma an- » cora tutti gli altri libri del banco, e » tutte le partire riportate nelle tre en- » trate-uscite del libro mastro genera- » le, che si tengono dallo scritturale » del medesimo, potendo benissimo a » queste credere per la sicurezza, che » hanno, attese l'approvazioni, che v'in- » tervengono, giacchè quella de' pa- » reggj, che si fanno alli conti di cas- » sa de' libri mastri correnti, resta ap- » provata dalli rispettivi scritturali, dall' » archivista, e dai due suoi giovani dell' » entrate-uscite correnti del banco, che » in esse anco un tal pareggio riporta- » no; quella delle monete, e paste, » che si estraggono, o ripongono ne' » cassoni, viene approvata non meno da » esso cassiere, che da' provvisori; e » quella de' depositi, e pagamenti, che » seguono in detto mastro generale, si » approva dal suddetto archivista, e » dai giovani dell'entrate-uscite, come » sopra, che ne faranno il rincontro, » come si dirà a suo luogo. Sarà sua » cura d'invigilare, che tutti gli suoi » sotto-ministri facciano il loro dovere, » come si dirà ai loro rispettivi capi- » toli, ed in specie, che il suo sotto » cassiere noti di volta in volta le som- » me, che riceve per deposito ne' so- » liti di lui libri, che servono ai regi- » stri, per darne credito a' deponenti, » o al cedolista per formarne le cedo- » le, proibendosi espressamente di por- » tare fuori del banco detti libri, e di- » chiarandosi, che le somme in essi » notate saranno valide per quel giorno » solamente, in cui appariscono nota- » te, nè in vigore di esse potrà aver- » si azione contro il sacro monte, es- » sendo detti libri un semplice segno » tra il sotto-cassiere, e li registri, o » cedolista suddetti, ed esso cassiere » dopo che avrà ristretto il conto la se- » ra al detto suo sotto-cassiere, potrà » a suo arbitrio lacerarli. Dovrà ritene- » re un libro per le ricevute, che gli » dovrà fare l'esattore nell'atto, che » gli si consegnano le cedole di santo » Spirito rivedute da' provvisori per ri- » portarle, ed in piè di detta ricevuta » farà esso altra controricevuta a detto » esattore, quando sarà tornato, ed » avrà consegnato al sotto-cassiere il ri- » capito, che riporta da detto banco di » santo Spirito, come si dirà nel capi- » tolo di detto esattore, ed in quello » del sotto-cassiere. Inoltre dovrà tenere » altro libro per gli ordini, che man- » derà ad esigere fuori del banco, det- » ti = *libretti* = lasciati in sue mani » colle rispettive copie, facendoveli ri- » portare dal suddetto esattore coll' in- » dividuazione del nome di chi gli avrà » lasciati, il giorno, la somma, ed il » numero de' medesimi, sottoscriven- » doli poscia, e consegnandoglieli per » l' esigenza; avvertendo peraltro, che » li faccia contestualmente sottoscrive- » re dal computista, e che ne abbia » di già collazionate, e sottoscritte le » copie. Ritornato, che sarà l' esattore, » si farà restituire tutti quelli, che non » avesse potuto esigere, e degli esatti » ne farà fare nel solito libro la rice- » vuta dal sotto-cassiere, e ne conse- » gnerà le copie suddette ai rispettivi » scritturali, per metterle a credito di » chi spettano, come si dirà al capi- » tolo di detto esattore. Oltre li detti or- » dini dovrà dal suddetto esattore far » esigere tutte quelle somme dei nomi » de' debitori del banco del sacro mon- » te, secondo gli ordini, e note, che » riceverà dalla congregazione; e per » gli assegnamenti fatti da qualcheduno » di detti debitori dovrà invigilare, che » senza l' ordine suddetto se ne faccia » sempre nelle scadenze dal detto esatto- » re l' esazione; e la stessa attenzione;

» userà per tutte le altre somme de' contanti, che per causa degl' interessi del banco suddetto dovranno farsi esigere, facendosele subito dopo l'esazione consegnare per rincontrarle, e farne eseguire dal detto esattore i rispettivi depositi, che sempre cadono nel libro mastro generale, dove si sono riportati tutti i nomi de' debitori, e li conti tutti delle monete, che si esigono, e ripongono ne' cassoni; mentre sino a tanto che il detto esattore non avrà fatto le dette consegne, e depositi, anderà il tutto a richio, e pericolo d' esso cassiere. Dovrà in ogni tempo render conto fedele, e legale di tali ordini, ed esazioni soprannotate nè pretendere per se, e per detti sotto-ministri aumento di provvisione, o d'altro per tali incombenze. E nella sera del bilancio dovrà ritirare le copie snddette dal suo sotto-cassiere, a cui saranno state consegnate dai registri dopo il ragguaglio, e chiuder colle medesime le partite segnate nel suddetto libro dall' esattore, col notare di contro a ciascuna partita le parole = *messi alla scrittura tale il dì tale, mese, ed anno* =, tirando poi in fuori la somma in tutto corrispondente al corpo della copia, e alla partita, come sopra in detto libro, notata dall' esattore, formandone in ciascun'anno la filza, che consegnerà all' archivista del banco, e riportandone ricevuta in piè di esso libro, che parimente gli consegnerà, quando sarà finito per conservarlo in archivio. Procurerà ancora, che i due suoi giovani dell'entrate-uscite consegnino in fine di settimana a detto archivista le filze ben ordinate dei mandati, ed altri ricapiti de' pagamenti seguiti in quel mese, e che ogni volta se ne facciano far dal medesimo ricevuta in piè del libro d' uscita. Succedendo poi il caso, che alcuni dopo aver fatto passare le partite dalli rispettivi scritturali si portassero via i ricapiti posti in cartella cogli ordini spediti a tergo, firmati dal computista, senza prenderne il pagamento, dovrà nell' istesso giorno, che ciò segue, per non confondere il conto di un giorno coll' altro, farli notare da' detti suoi giovani ne' libretti a parte degli ordini spediti, e non pagati, quantunque non abbia il ricapito, senza peraltro farli cassare dall' entrata-uscita. E nel giorno del bilancio dovrà farne formare il ristretto, per chiederne conto al suo sotto-cassiere, e ritirarne l' importo in compenso del debito ricevuto nel bilancio dal computista per tali ordini, detti volgarmente = *spuntati* =. Quando tornano farà notare in detti libri dicontro alla partita la parola = *tornato* =, e di più nella consegna, come sopra, delle filze, farà rincontrare tutti i ricapiti nell' entrate-uscite coll' archivista suddetto, che noterà in altro libretto, per tal effetto ritenuto, tutti gli ordini suddetti per anco non tornati. In ogni giorno di bilancio dovrà la mattina far ordinare in tante saccocce ben polizzate, secondo la diversa specie, e quantità tutte le monete, e paste d' oro, e di argento, procedenti, o dai depositi seguiti, o dalle provviste fatte in quella settimana, per farle riportare all' entrata-uscita del libro mastro generale a tal'effetto stabilito, conteggiarle a suo credito nel bilancio, e farle riporre dai provvisori a tenore dei diversi conti aperti in detto mastro generale nei rispettivi cassoni, che restano in sua cura; tenendo perciò ben custodita la stanza della cassa, la chiave del suo cassoncino particolare, l' altra ch' esso ancora ritiene dell' armario, dove si conservano le chiavi di tutti i cassoni, serrando sempre le due porte di ferro di detta cassa, e ritenendo le chiavi presso di se, perchè non capitino in altre mani, essendo esso responsabile non solo delle monete, che sono nel detto suo cassoncino particolare, ma di tutt' altro, che esiste in detti cassoni nella quantità, e realtà delle saccocce, e paste riposte ne' medesimi. La sera poi del bilancio, e qualunque altra volta volesse, dovrà ristringere il conto al suo sotto-cassiere, ponendogli in debito le somme del contante da se consegnategli, e l'altre consegnategli dall' esattore, risultanti tutte dal libro delle ricevute, che fa detto sotto-cassiere, unitamente all' entrata delle rispettive scritture, e in credito i libretti, o siano ordini fatti esigere altrove, e posti a credito di chi spettano in quella settimana, le cedole del banco di santo Spirito, e del monte in plico a parte, quando vi sono, che gli avrà consegnate il detto sotto cassiere, la saccoccia polizzata, che ritirerà dal contatore per il resto del contante, li viglietti spediti per l'acquisto delle monete, e paste d' oro, e di argento, quando vi siano, e per ultimo tutta l' uscita delle rispettive

» scritture. E da tal conteggio, o dovrà risultarne dalla parte del credito un resto equivalente agli spuntati, come sopra ristretti, quando vi sono, che glieli riporterà a credito ne' susseguenti bilancj, sino che se ne faccia il pagamento; o non essendovi dovrà del tutto restar pareggiato il conto del suo sotto-cassiere, purchè non abbia commesso qualche errore nelle sue operazioni; ma di questo sarà tenuto detto sotto-cassiere del proprio alla reintegrazione. Solamente il cassiere, dopo concordato, coma sopra il conto, dovrà fare al suo sotto-cassiere nel solito libro delle ricevute in piè di tutta la somma di quella settimana una dichiarazione di aver avuto dal sotto-cassiere sfogo di tutta la somma di dette ricevute. Subito che il computista gli avrà in tal bilancio stabilito il resto, e concordato coll' altro del conto di cassa del libro mastro generale, dovrà il cassiere in uno stracciafoglio a parte, per poterlo mostrare, quante volte occorresse, o gli venisse richiesto dai provvisori, formare l'altro suo bilancio di cassa, ponendosi a debito il detto resto stabilitogli, come sopra dal computista, e la somma degli ordini spediti, e non pagati, se vi saranno, e a credito tutte le cedole di santo Spirito, e del monte ricevute dal suo sotto-cassiere, la saccoccia di resto consegnatagli dal contatore, e la moneta tutta, che sarà nel suo cassoncino particolare. Qual credito, e debito deve produr somma eguale, ed uniforme, perchè il detto suo bilancio di cassa vada bene. E tutte le suddette operazioni dovrà farle ancora nell' ultimo bilancio dell' anno, che si fa nelle vacanze del santissimo Natale. In caso d' infermità, sospensione ec., o in qualunque altro incidente volontario, o forzato che sia, dovrà deputare col consenso della congregazione a tutto suo rischio, e pericolo una, o più persone, che esercitino in sua vece; che se la congregazione non le approvasse, e volesse a suo piacere fare una tal deputazione, allora il pericolo, e rischio anderà a danno del sacro monte. Solamente nel caso, che il cassiere non volesse, o non potesse deputare, potrà la congregazione fare una simil deputazione, anche senza veruna di lui interpellazione, sue sicurtà, o attergatarj per il buon servizio del pubblico, a rischio, e pericolo del cassiere. A tutte le suddette ordinazioni, e all'altre, che in avvenire potesse fargli la congregazione, dovrà puntualmente ubbidire, e render conto fedele, e legale dell' amministrazione sua, de' suoi sottoministri, e di qualunque altra persona in suo luogo, come sopra surrogata, liberando il sacro monte da qualunque lite, danno, e molestia, che per colpa, trascuraggine ec., tanto sua, che de' suoi predetti, potesse soffrire; permettendo inoltre il rincontro del cassoncino suo particolare non solo a' provvisori, ma ancora a' sindaci del banco, ai di cui libri dovrà stare, e credere, in specie al libro mastro generale per il rincontro dell' esistenza de' cassoni in sua cura. E nel caso di voler liberare le sue sicurezze, non potrà richiederlo, e molto meno ottenerlo, se prima non averà pagato al sacro monte tutta quella somma, della quale ne restasse debitore.

Capitolo LXIV.

Del carico del sotto-cassiere.

» Il sotto-cassiere del banco de' depositi dato per ajuto al cassiere, a cui rischio, e pericolo esercita, come sotto-ministro dipendente dal suddetto cassiere, col pieno consenso, ed approvazione del quale si elegge dalla congregazione, dovrà fedelmente esercitare il suo offizio, e trovarsi in ogni tempo, che si terrà aperto il banco nel suo solito luogo della contiera, per ricevere li depositi, e pagare tutti gli ordini, che verranno spediti al cassiere a tergo de' ricapiti dal computista, notando il tutto ne' soliti stracciafogli consegnatigli, o per se, o per mezzo del suo giovane ajutante a tal' effetto accordatogli, con chiarezza, e distinzione, facendo, ed osservando tutt' altro, che gli venisse dal cassiere ordinato, o che fosse stato a detto cassiere ingiunto nel suo capitolo riguardante la carica di esso sotto-cassiere. Sarà obbligato di tenere giornalmente il conto col cassiere, notando a suo debito, oltre la ricevuta, che ne farà nel libro a parte, tutto il danaro, che per uso del banco da questi riceve, e tutte le somme de' depositi, che seguono, e a suo credito tutti li pagamenti, che fa tanto esso, che il contatore, col

" quale parimente dovrà tener conto sì " per li depositi, che per li pagamenti, che gli fa ricevere, o fare in " contanti, come si dirà nel capitolo " di detto contatore. Dovrà dare puntuale esecuzione alli pagamenti degli " ordini fatti a tergo de' ricapiti, o cedole firmati dal computista, con avvertire di farli alle persone nominate " in essi, e che vi sia sempre la quietanza, occorrendo, o la ricevuta libera, e senza veruna condizione, segnando prima nel suo giornale dei conteggi tutta la somma del pagamento, " in piè della quale dovrà farvi la fattura delle partite, che richiede l'esigente per formarne cedole, o depositi, che glie li noterà in uno de'suoi " libri a tal' effetto ritenuti con chiarezza, e distinzione della giornata, " e somma, numerando ciascuna delle " partite in essi segnate col numero, " che correrà, principiando sì la mattina, che il giorno sempre dal numero primo. Gli consegnerà per ultimo il detto libro per regola dei registri, o del cedolista, e noterà quella tal discreta porzione, che gli accorderà in contanti nel giornale del " contatore col cognome di quegli, a " cui si debbono pagare. Che se il pagamento sarà per qualche cedola del " sacro monte, dovrà inoltre avvertire, " che sia stata nel corpo con più sfregi deformata dal computista; e se " sarà per servizio del sacro monte suddetto, dovrà osservare, che oltre il " computista, vi siano sottoscritti i provvisori nell'ordine di tal pagamento, " che sempre procederà dal libro mastro generale. Nel ricevere qualunque " deposito, sia di cedole del banco di " santo Spirito, sia di ricapiti diretti " al suddetto sacro monte, già passati " in scrittura, e firmati dal computista " con ricevuta in piè del deponente, " sia ancora di qualche porzione di denaro effettivo, che farà ricevere dal " contatore per rincontrarlo, e segnarlo " nel di lui giornale, acciocchè esso " lo possa conteggiare a favore di chi " lo avrà portato unitamente agli altri " ricapiti, dovrà tenere l'istesso metodo, e ordine di sopra prescritto per " gli pagamenti, tanto nel notarli nel " suo giornale di conteggio, che in " alcuno de' suoi libri, quali consegnerà a' deponenti per farne registrare il deposito con tutte quelle condizioni, e spiegazioni, che questi " vorranno. E tornando l'esattore dal " banco di santo Spirito per le cedole " ivi riportate, o dall' esazioni degli " ordini, lasciati in mani al cassiere " diretti ad altri banchi, detti = libretti = " dovrà riceverne il deposito, e farne " ricevuta nel solito libro, dove fa le " altre ricevute del contante, che giornalmente riceve dal cassiere per uso " del banco, e per servizio del sacro " monte dei prestiti. Dovrà dare esecuzione tanto alli biglietti spediti, e " firmati dal cassiere per il pagamento " delle monete, e paste d' oro, e d'argento provviste, o per gli depositi di " somme ragguardevoli, che si ricevono " dallo stesso cassiere, seguiti in quella " tale settimana, tenendone conto a " parte per farseli bonificare, e conteggiare nel giorno del bilancio, quanto ancora agli altri biglietti spediti " da' rispettivi registri firmati dal computista per le porzioni libere di quegli ordini, che hanno la legge di " restare in qualche parte a credito " nel banco, detti = darò =, e tenerli a parte, per restituirli lacerati a " quel tale registro, dopo che sarà stata ragguagliata la partita della porzione, che resta in credito, nell'atto che gli si consegna il ricapito per " passarla a suo debito, o sia entrata " nel suo giornale di cassa, come deposito seguito per mezzo d' ordine, " come sopra. Dovrà mattina, e giorno, terminato il banco, rincontrare " coi rispettivi registri, e coll'entrata " de' depositi del libro mastro generale " esistente in archivio, tutte le partite " dei depositi correnti ricevuti, e notati nel suo giornale de'conteggi, per " vedere se tutte siano state passate in " credito di chi spettano, onde non " nasca errore tra le scritture, e la cassa. In tal'atto dovrà ritirare dai suddetti registri li ricapiti delle altre due " specie di depositi detti = darò =, e " libretti = per segnarli in entrata del " suo giornale di cassa, come depositi a lui procedenti dalle scritture, " seguiti per mezzo d'ordini, o rilasciati in credito, o esatti in altri banchi, e terrà a parte li recapiti dei " libretti, o siano le copie sottoscritte " dall'esattore, per poterle in fine della settimana, o in qualunque altro " giorno, si volesse, stabilire il bilancio, riconsegnare al cassiere, a cui " ne ha fatta ricevuta, come sopra, e " chiederne il dovuto compenso, facendosele conteggiare a credito nel " suo conto, atteso il debito, che ne " ha ricevuto nelle scritture del banco. " Succedendo il caso, che nel rincon-

» tro come sopra trovasse qualche partita de'depositi correnti non posta a credito per mancanza del deponente, il quale non abbia presentato ai registri il solito libro, dove gli avea esso segnata la partita, dovrà tenerla aperta senza contrassegnarla, e prima del bilancio, non essendo per anco tornato quel tal deponente a farsela descrivere in credito, dovrà formarne un deposito in conto a parte in credito della cassa corrente, con individuare di depositarli per la tal partita, non registrata, colla sua provenienza, giornata, e numero al deposito dato ne' suoi libri; tornando poi il deponente, si pareggerà un tal conto con l'ordine, che ne spedirà il computista, come si è detto nel capitolo del medesimo, a favore di detto deponente, per fargli passare in credito la partita, come più gli piace. Dovrà parimente mattina, e giorno, e finito il banco, farsi dar conto dal contatore di tutti i pagamenti eseguiti in contanti di suo ordine, notati nel di lui giornale, e riterrà tutti i recapiti di somme piccole, già dal medesimo contrassegnati, e pagati senza suo ordine, per verificare la giusta somma di detti pagamenti; così ancora di tutte le somme di denari consegnatigli, o fattagli ricevere da' deponenti per formare il resto del contante in sue mani, del quale glie ne farà ogni volta comporre una saccoccia polizzata di carattere del medesimo, sottoscritta, e sigillata per tenerla ben custodita nel cassoncino di ferro prossimo alla contiera, accordatogli per la custodia a tutto suo rischio tanto delle cedole, che dei contanti, che riceve di mano in mano dal cassiere; e in ogni principio del banco dovrà riconsegnare tal saccoccia al contatore suddetto, perchè se la ponga a debito per il conteggio di quella tal mezza giornata, a riserva però delle feste, che la dovrà riporre unitamente alle cedole nell'altro suo cassoncino particolare dentro la stanza della cassa, e nella sera del bilancio lo farà consegnare al cassiere, come appresso. E tanto li ricapiti de' pagamenti, come sopra ritirati dal contatore, quanto li suoi dovrà tutti contarli, e contrassegnarli, per vedere se dopo lo = spunto = corrispondano al numero da esso fattone, e poi li consegnerà ai giovani del cassiere dell'entrate-uscite, che gli avranno di già piantati li pagamenti suddetti nel suo giornale di cassa colle rispettive cartelle delle scritture per rincontrarli, ed appuntarli, onde possa vedere, e riconoscere, se vi sia qualche ricapito = spuntato = e non comparso ancora per il pagamento. L'istesso ordine terrà per gli depositi, facendoli, dopo averli come sopra rincontrati con i registri, e separati, secondo le diverse scritture, piantare nel suo giornale dell'entrata-uscita di cassa, lasciando peraltro li ricapiti de' pagamenti ai giovani suddetti per servirsene nello = spunto = del libro dell' uscita del cassiere, e per formarne le filze, come si dirà a suo luogo. Non potrà prevalersi di somma alcuna, benchè piccola, di denaro del banco, cambiandola con cedole, e molto meno imprestarla a qualunque persona, nè far polizze, pagherò, biglietti, o altra scrittura di credito a chiunque siasi, del denaro suddetto, o col medesimo negoziare, o far negoziare sotto le pene comminate nelle costituzioni apostoliche ec., e della privazione del suo offizio, e invalidità di tali contratti, anzi ad ogni richiesta del cassiere, o della congregazione dovrà esibire li suoi conti del dare, ed avere, e non esibendoli dovrà stare ai conti, che esibirà il cassiere. Dovrà di giorno in giorno far sommare il suo giornale dell' entrata-uscita di cassa dal suo ajutante, e rincontrare tutte le somme di esso nel giorno antecedente al bilancio con gli scritturali, registri, cartelle, ed entrata-uscita del cassiere per ciascuna scrittura separatamente, acciocchè resti il tutto concordato, e nel giorno appresso non vi sia da accordare altro, che le somme di quel giorno, in cui dovrà stabilire il bilancio suo particolare con le stesse partite di debito, e credito già narrate nel capitolo del cassiere, dove si parla del conto di esso sotto-cassiere, consegnando in tal'atto per sfogo del suo debito, oltre le partite di credito, che gli procedono dalle scritture per gli pagamenti fatti, tutte le cedole del banco di santo Spirito, che sogliono conteggiarsi, e riportarsi in libro a parte dall' esattore, quelle ancora del sacro monte, quando le abbia, in plico a parte con sua fattura, perchè le possa il cassiere rincontrare; tutte le copie dei depositi detti = libretti = e li = biglietti = spediti fra la settimana per le provviste delle monete, e

» paste d'oro, e d'argento, o per gli » depositi di somme cospicue di contanti, per farsele da detto cassiere » bonificare; la saccoccia di resto formata dal contatore, e pareggiare con » tutte le suddette partite ogni settimana il suo debito, quante volte però in quel tal bilancio non vi cadano » ordini = spuntati = non venuti fin' » allora per il pagamento, e de' quali » ne ha ricevuto esso credito nelle scritture; perchè essendovi, dovrà consegnare al cassiere una somma sempre tanto maggiore del suo debito, » quanti appunto saranno li detti ordini = spuntati = che si riporterà a » suo credito ne' susseguenti bilanci, » sino a tanto che li abbia pagati per » compenso della valuta consegnata, » come sopra al cassiere, e trovando in » qualche bilancio di aver'esso commesso qualch' errore a suo danno, » dovrà subito del proprio pareggiarlo. E tutte le suddette ordinazioni, » o altre, che in avvenire potesse fare » la congregazione tanto ad esso, quanto al cassiere, che avessero connessione colla sua carica, dovrà puntualmente eseguire, e far sì, che per » suo fatto, o mancanza non succeda » danno al cassiere, e al sacro monte, perchè sarà tenuto, di liberarli » da ogni molestia, lite, ed interesse, » che potesse succedere per sua negligenza, trascuraggine, o malizia, e » per malizia, o negligenza della persona, o persone in suo luogo da esso surrogate in caso d' infermità, sospensione ec., o surrogate, quando non volesse, o non potesse esso surrogare, dalla congregazione, » e cassiere senz' alcuna interpellazione, » quale interpellazione il sacro monte non sarà tenuto di fare neppure » alle di lui sicurtà, ed attergatarj, » anco nel caso di deputar nuovi cassieri, che per maggior sicurezza in » primo luogo del cassiere pro tempore, ed in secondo luogo del sacro » monte, oltre l'obbligo generale di » tutti li suoi beni, dovrà attergare tanti luoghi di monti camerali non vacabili sino alla somma prescritta. E la » suddetta interpellazione non sarà tenuto il sacro monte di farla neppure alle sicurtà, o attergatarj in consimil caso per tutti gli altri ministri, » e sotto ministri.

Capitolo LXV.

Del carico del contatore.

» L'ajutante di cassa, o sia » contatore del banco de' depositi, che » si elegge dalla congregazione col pieno consenso, ed approvazione del » cassiere pro tempore, a di cui rischio, e pericolo esercita, ed è a suo » favore in primo luogo obbligato, ed » in secondo luogo del sacro monte, » dovrà trovarsi nel banco non solo in » tutti i giorni, che si terrà aperto, » ma le vacanze ancora, occorrendo, » per la numerazione delle monete, » che riceve, o paga, e per tutte le » altre cose, che gli verranno imposte » dal cassiere in ordine agl' interessi » del banco, e render conto fedele di » tutto il denaro, che per qualsivoglia » causa, ed in qualsivoglia tempo gli » capiterà, e di tutte le somme, che » avrà numerate, con rimborsarne il » cassiere di qualunque mancanza, che » si trovasse nelle monete contate, e » saccocce da esso polizzate, sottoscritte, e sigillate secondo lo stile del » banco, essendo tenuto a realizzare in » qualunque tempo le saccocce suddette, per le quali dovrà stare, e credere a tutti li conteggj, libri, e partite, anco scritte di carattere di detto cassiere. Dovrà assistere mattina, » e giorno nel suo luogo della contiera, prossimo al sotto-cassiere non » solo per ricevere tanto le monete per » uso de' pagamenti dal detto sotto-cassiere, quanto le altre, che gli verranno portate da' deponenti, riscontrandole, e notandole nel suo giornale, coll'indicazione del cognome, » perchè le possa conteggiare il sotto-cassiere a favore di quel tal deponente; ma ancora per pagare in contanti tutte quelle somme, che gli segnerà nel detto suo giornale il sotto-cassiere a que' tali, che ivi troverà » notati; oltre le quali potrà ancora » pagare i ricapiti, o cedole di somme » piccole, quante volte vi sia a tergo » l'ordine del computista, e la ricevuta dell' esigente libera, e senza condizione, segnandole però sempre nel » detto suo giornale, per farsele bonificare nel conto, che mattina, e » giorno dovrà fare col sotto-cassiere, » contrassegnando i detti ricapiti, e » cedole, come sopra pagate in contanti per consegnarle al sotto-cassiere » suddetto, come si dirà in appresso; » osservando attentamente di far tutti

» i suddetti pagamenti sempre alle persone notategli nel giornale dal sotto-cassiere, o a quelle espresse ne' soliti ordini dal computista, altrimenti sarà tenuto del proprio a tutti li danni. Terminato il banco tanto la mattina, che il giorno, dovrà ristringere il suo conto, ponendosi a debito tutte le somme del denaro ricevuto, e dal sotto-cassiere, e da' deponenti; e a credito tutti i pagamenti in contanti fatti, o d'ordine del detto sotto-cassiere, notatigli nel suo giornale, o da se stesso indipendentemente per le somme piccole, come sopra, e dibattendo il credito dal debito, per tutto quel danaro, che apparirà restare nelle sue mani, dovrà ogni volta formarne una saccoccia, che consegnerà a detto sotto-cassiere, unitamente ai ricapiti di somme piccole da lui pagati, polizzata, di suo carattere sottoscritta, e sigillata, perchè la riponga nel suo cassoncino di ferro prossimo alla contiera, per riprenderla ogni volta, che si torna nel banco, e riportarla a suo debito con tutte l'altre somme, che anderà ricevendo, e così farà sino al giorno del bilancio, nel quale consegnerà la saccoccia suddetta al cassiere, per conteggiarla a credito di detto sotto-cassiere, come si è detto nel di lui capitolo. A tutte le suddette ordinazioni, ed altre, che in avvenire si facessero dalla congregazione tanto a lui, che al cassiere riguardanti la sua carica di contatore, dovrà dare puntuale esecuzione; ed in ogni, e qualunque evento d'infermità, assenza, sospensione ec., sarà tenuto deputare altra persona, che eserciti in suo luogo a tutto suo rischio, e pericolo, che sia di piacer del cassiere, e della congregazione. E non potendo, o non volendo esso far tale deputazione, si potrà fare a tutto suo rischio, e pericolo dal cassiere col consenso della congregazione, senz'alcuna interpellazione, come sopra.

Capitolo LXVI.

Del carico dei due giovani di entrate-uscite.

» Li due giovani dell'entrate-uscite del cassiere per le rispettive scritture del banco de' depositi vengono a detto officio eletti al solito dalla congregazione col pieno consenso, ed approvazione del cassiere, a di cui rischio, e pericolo stanno, come di lui sotto-ministri, ed ajutanti nella presente incombenza, per la quale trovar si debbono nel banco ne'soliti giorni, che si terrà aperto, ed anco le vacanze, occorrendo, secondo gli ordini della congregazione, o del cassiere, al quale debbono per l'interesse del banco suddetto in ogni tempo ubbidire, e far quanto da esso gli verrà ingiunto, riguardante il loro offizio, e qualunque altra siasi operazione per le incombenze di cassa, e render conto di tutto ciò, che in qualsivoglia tempo operassero, ed amministrassero in servizio del sacro monte, con ordine, come sopra, e di tutti i libri, e scritture, che in qualunque modo passassero per le loro mani. Sarà cura de' medesimi prender tanto la mattina, che il giorno, terminato il banco, dai registri, ed ajutante del computista le cartelle, o siano libretti, ove si notano i pagamenti, che si fanno in ogni rispettiva scrittura, per riportarli ognuno nel suo libro di entrata-uscita di quella tale scrittura, di cui ha l'incombenza, indicando il solo nome, e cognome del traente, e la somma; mentre le partite de'depositi le trascriveranno dai rispettivi registri coll'indicazione del nome, e cognome del deponente, la giusta somma, e le carte del suo conto particolare. Prenderà poi il giornale d'entrata-uscita del sotto-cassiere per piantarvi in colonnelli a parte, secondo le somme abbacali de' pagamenti notati in dette cartelle, seguiti in quella tal mezza giornata, notando in piè d'ogni colonnello il numero delle partite di ciascuna cartella ivi riportate. Anderà quindi col detto giornale nel solito luogo della contiera dal sotto-cassiere, non solo per ricevere dal medesimo tutti li ricapiti de' pagamenti, rincontrarli, ed appuntarli colle partite da loro notate, ma ancora per riportare in detto giornale tutte le altre partite dei depositi seguiti in quella mezza giornata, che gli verranno indicate, secondo l'ordine delle diverse scritture dall'istesso sotto-cassiere, e confrontarle con quelle trascritte dai rispettivi registri, riportate ne'loro libri d'entrata-uscita. Che se trovassero nel rincontro, e appunto, come sopra, alcuna partita di pagamento senza ricapito, per non essere ancora comparso in cassa il creditore, si dovrà lasciarla = spuntata =, e senza

» contrassegno nel detto giornale sino a » tanto che venga pagata, notandola » per altro subito, per non confondere » il conto di un giorno coll'altro, senza » cassarla dai loro libri d'entrata-uscita, » in un de' due libretti a parte a tal'ef- » fetto ritenuti per le diverse scritture, » affinchè nel giorno del bilancio di cia- » scuna settimana, ne possa fare il ri- » stretto, e darne la giusta somma di » tutti li suddetti = spuntati = al cas- » siere, al computista, e sotto-cassiere, » e quando torna il creditore per il pa- » gamento, dovranno notare in detto » libretto di contro alla partita la paro- » la = tornato =, e cassarla. Dovranno » per ultimo osservare, che tutti li sud » detti ricapiti de'pagamenti, come so- » pra ricevuti dal sotto-cassiere, siano » stati sottoscritti dal computista, e in » piè vi sia la solita ricevuta dell'esi- » gente, altrimenti ne dovranno avvisa- » re il cassiere; quindi con li medesi- » mi alla mano dovranno rincontrare, » ed appuntare tutte le suddette parti- » te, di già prima notate, colle car- » telle nelle loro entrate-uscite, e nell' » atto stesso scrivervi il cognome dell' » esigente, e in margine le carte del » conto in libro mastro tenuto per il » creditore, e rincontrare ancora, e » verificare nelle suddette entrate-uscite » tutte le somme degli = spuntati =, » rinvenuti nell' atto dell' appunto del » giornale del sotto-cassiere, lascian- » dole aperte, per porvi il cognome, » come sopra dell' esigente, e le carte » del conto, ove è stato posto a debito, » allor quando ne seguirà il pagamento. » Saranno obbligati di ritenere i loro » libri d' entrata-uscita, ciascuno il suo » separatamente sempre in giornata, e » ben sommati, riportando sempre la » somma avanti sino alla fine dell'an- » no. Nel giorno antecedente al bilan- » cio della settimana dovranno rincon- » trare, ed accordare tutte le partite » tanto di entrata, che d'uscita dei lo- » ro libri con gli registri, cartelle, scrit- » turali, e giovane del sotto-cassiere, » acciocchè nel giorno appresso non re- » sti loro d'accordare altro, che le som- » me di quel giorno, in cui dovranno as- » sistere al bilancio, dando le somme sì » dell'entrata, che dell'uscita al cassiere » suddetto, e suo sotto-cassiere, non me- » no che le somme degli = spuntati =, » come sopra, quando vi sono, e fa- » ranno tutt' altro, che gli ordinerà il » cassiere in tale occasione. Dovranno » parimente in tal giorno stabilire all' » istesso modo, che fanno li rispettivi » scritturali nei conti di cassa, dopo » che saranno state, come sopra, con- » cordate le somme, il pareggio nell' » entrata-uscita di ciascuna scrittura se- » paratamente in quella quantità, che » sarà maggiore, una delle due som- » me; che perciò dovranno ritenere li » detti loro libri d' entrata-uscita sem- » pre distinti in due colonnelli di scu- » di, e bajocchi tanto nella parte dell' » entrata, che dell'uscita; il primo per » la somma del pareggio di credito, o » debito, che riceve il cassiere nel li- » bro mastro generale, e il secondo per » le somme di ciascuna partita d'entra- » ta, e di uscita, nel quale tireranno » fuori anco la somma di detto pareg- » gio, dopo averlo passato nel primo, » avvertendo, che confronti, e sia uni- » forme a quello, che stabilisce il ri- » spettivo scritturale nel suo conto di » cassa, e si riporta nell'entrata-uscita » de' pareggi del libro mastro generale, » che debbono anche loro approvare, » non meno che l' altra entrata-uscita » de' depositi di detto libro mastro, rin- » contrando per il cassiere tutte le par- » tite di essa colli ricapiti originali, » collo stracciafoglio dell' archivista, e » col giornale del sotto-cassiere. Nell' » andare fuori del banco in luogo del » cassiere ad esiggere, e passar partite, » e far mostra de' pagamenti nella crea- » zione de' censi, o in qualunque con- » tratto, dovranno attentamente osser- » vare quanto sopra ciò gli verrà pre- » scritto di volta in volta dal cassiere; » avvertendo di non accettare ordini, » se prima non saranno stati rivisti, e » considerati dal computista, come si » è detto nel parlare del medesimo. Tor- » nati poi che saranno da dette opera- » zioni, e mostre, dovranno subito far » passare tali ordini in scrittura sotto » la medesima giornata dell' istromento » colla licenza del computista, e cas- » siere, e potranno in tali occasioni » prendere il loro viatico di bajocchi » sessanta per volta. Dovranno tener » ben custoditi ne' loro posti tutti li ri- » capiti de'pagamenti di ciascuna scrit- » tura per ordine di giornata, e in fine » di settimana dovranno formarne le » filze per consegnarle all'archivista del » banco, che le farà rincontrare con i loro » libri, e gli farà in piè dell'uscita in detti » libri ricevuta delle filze suddette, e » tutti quei ricapiti, che restano per » anco = spuntati =, verranno dal sud- » detto archivista indicati nella ricevu- » ta, e notati in altro libretto a par- » te, come si dirà nel capitolo di det-

» to archivista, al quale consegneranno detti ricapiti = spuntati =, subito che saranno tornati, e pagati, riportandone dal medesimo nota in piè della ricevuta, come sopra, di aver riconsegnato il tale ricapito mancante. Saranno obbligati di supplire alla cassa nel pagare, e ricevere denari, e loro numerazione in mancanza di qualche sotto-ministro del cassiere, e per tutte quelle somme, che si numereranno per tutte le saccoccie, che se ne formeranno, polizzate di loro proprio carattere, saranno tenuti ciascuno particolarmente per le sue operazioni di bonificare al cassiere qualunque somma mancasse al pieno delle polizze appostevi. In fine di ciascun anno nelle vacanze del santissimo Natale dovranno dare all'archivista del banco le somme delle loro entrate-uscite, deducendogli prima le somme de'pareggi di credito, e debito, che ha ricevuto il cassiere nel mastro generale risultanti dai due colonnelli detti di sopra, acciocchè possa formare il bilancio generale. A tutte le suddette ordinazioni, ed altre, che in avvenire si facessero dalla congregazione tanto a loro, che al cassiere, riguardanti la loro carica, dovranno dare puntuale esecuzione.

Capitolo LXVII.

Del carico dell' esattore del banco de' depositi.

» L'esattore del banco de'depositi si elegge dalla congregazione col pieno consenso, ed approvazione del cassiere, al quale è stato accordato per sgravio dell'esazioni, che si debbono fare tanto per gli ricapiti spettanti al banco del sacro monte, tanto per li suoi nomi di debitori, quanto per gli altri particolari, che avranno rilasciati ordini altrove diretti, da passarsi a credito loro nel banco suddetto dopo la loro esazione, restando in primo luogo obbligato a favore di detto cassiere, a di cui rischio, e pericolo esercita, ed in secondo luogo a favore del sacro monte per tutte quelle mancanze, che potesse in detto suo offizio commettere. Dovrà trovarsi ogni giorno di banco, in specie nel primo giorno che si aprirà, per ricevere, dopo il rincontro che ne avranno fatto i provvisori, tutte le cedole del banco di santo Spirito dal cassiere, residuate in sue mani nel bilancio dell' antecedente settimana, nel qual giorno le avrà esso esattore di già riportate, e segnate con ogni esattezza nel libretto a tal'effetto ritenuto, delli quali in tal occasione dovrà fare ricevuta al cassiere in altro libro a parte, che per questo motivo ritiene. E quindi le riporterà al banco di santo Spirito per formarne di tutte una cedola a favore del sacro monte. E perchè li ministri di detto banco abbiano comodo di passar prima dette cedole in scrittura, se ne farà interinamente fare una ricevuta in piè del libretto detto di sopra, contenente il numero, e somma per mostrarla al cassiere nel suo ritorno per sua giustificazione. Anderà poi nel giorno appresso, o altro giorno di quella tale settimana nel suddetto banco di santo Spirito, riportando il detto libretto per farne cassare la ricevuta nell' atto, che gli vien consegnata la cedola della somma, come sopra riportata, che nel ritorno presenterà all'archivista del banco, perchè la registri nel solito stracciafoglio dell'uscita de'pagamenti del libro mastro generale a debito de' ministri del banco di santo Spirito per deposito fatto dal suddetto esattore in detto loro banco a credito del sacro monte, per passarla in scrittura, e gli faccia a tergo il solito ordine al cassiere da firmarsi dal computista, sotto il qual' ordine esso esattore farà ricevuta, presentandola in seguito al sotto-cassiere, perchè glie ne faccia una ricevuta nel libro del cassiere per le ricevute de' contanti, come si è detto nel capitolo del sotto-cassiere, e con un tal libro alla mano si farà dal cassiere segnare una controricevuta sotto a quella, ch'egli avrà fatta allo stesso cassiere nell'atto di ricevere le suddette cedole per riportarle, come sopra. Prima di andare ad esigere gli ordini girati al sacro monte diretti ad altri banchi, lasciati con loro copie in mani al cassiere, per doverli far passare a credito di chi spettino nel banco del sacro monte dopo l' esazione, dovrà collazionare cogli ordini originali le copie, sottoscriverle, e porvi in piè di suo carattere la parola = collazionata =, perchè in caso vi mancasse qualche condizione, sarà tenuto a tutti li danni. Dovrà poi registrare tali partite ne'due libri a tal' effetto ritenuti uno dal

» computista, e l'altro dal cassiere, indicando in ambedue il nome, e cognome di chi avrà lasciato tali ordini, il giorno, la somma, e numero dato a ciascheduno di essi, e con tali libri alla mano farà sottoscrivere dal computista, e dal cassiere gli ordini suddetti, e gli anderà ad esigere, avvertendo di non fare tali esazioni senza le dette sottoscrizioni, ed altre cose dette di sopra, perchè oltre la rifazione de'danni, sarà licenziato dal suo offizio. Sarà sua cura di farne segnare subito tornato da detta esazione una ricevuta nel solito libro del cassiere dal di lui sottocassiere, e consegnare immediatamente tanto al cassiere suddetto quegli ordini, che non avrà potuti esigere per mancanza di credito, e per qualunque altra difficoltà, quanto le copie di quelli esatti ai rispettivi scritturali, perchè vengano eseguiti i depositi a credito dei proprietarj di detti ordini, e siano chiuse dai rispettivi registri le partite da esso segnate nel libro del computista, mentre nell'altro del cassiere glie le chiuderà il medesimo (come si è detto nel suo capitolo) nella sera del bilancio, quando ritira le copie suddette dal suo sotto-cassiere. Oltre le suddette esazioni sarà ancora obbligato di esigere le altre somme de'nomi de'debitori del banco del sacro monte, secondo gli ordini della congregazione, e cassiere, a cui ne dovrà rendere ogni volta conto, e di più dovrà esigere, e ricevere a nome di detto cassiere tutte le somme de' contanti, che per causa degl'interessi del banco suddetto gli ordinerà, consegnandole subito, e facendole rincontrare anco ne'giorni di vacanza colla sua presenza, ed ajuto dal contatore, per poterne di tutte fare il deposito nel libro mastro generale, dove sono tutti li nomi dei debitori, e li conti de'cassoni, ed altri per le monete, che si esigono, e ripongono ne' medesimi. E per qualunque mancanza tanto nelle suddette esazioni, che nell'esecuzione de' depositi, sarà tenuto del proprio a tutti li danni. Resterà obbligato di osservare, ed adempire tutte le suddette ordinazioni, ed altre, che in appresso potesse fargli la congregazione, eseguendo puntualmente quanto in esse si contiene, e tutt'altro, che gli venisse per servizio del sacro monte ordinato dal cassiere, o che fosse negli obblighi del medesimo espresso, riguardante la sua carica di esattore. Ed in caso di qualunque infermità, sospensione, o altro qualunque benchè impensato accidente, sarà tenuto coll'approvazione del cassiere, e della congregazione deputare, a tutto suo rischio, e pericolo altri in sua vece, il che non potendo, o non volendo, si farà a rischio, e pericolo, come sopra, col consenso della congregazione dello stesso cassiere, senza veruna interpellazione, dovendo in ogni mancanza, negligenza ec. tanto sua, che delle persone, come sopra surrogate, liberare il cassiere, e il sacro monte da ogni lite, danno, molestia, rimborsando, e pagando quel tanto, che per detti motivi apparisse debitore.

Capitolo LXVIII.

Dell' archivista del banco de' depositi.

» Richiedendo l' interesse non meno del pubblico, che del sacro monte, che si conservino, e custodiscano con ogni diligenza tutti i libri, ricapiti, e scritture del banco de'depositi, si è a tal fine formato un archivio assai comodo, alla cura del quale dovrà sempre la congregazione deputare una persona abile, diligente, e capace col titolo di archivista. Questo ministro, che sarà indipendente da ogni altro de'ministri del banco, avrà in suo ajuto non solamente un sotto-archivista, ma ancora alcuni giovani soprannumerarj, acciocchè li ministri del banco de'depositi possano all'occorrenze servirsi di essi, per far supplire in qualunque mancanza de'sotto-ministri, nel qual caso l'archivista suddetto non dovrà impedire sotto qualsivoglia pretesto tal supplemento per mezzo de'suoi giovani. Potrà anch'egli servirsi de'medesimi per soddisfare a tutti quelli, che gli faranno istanza di avere le fedi, o vedere le partite de'loro conti particolari nelle scritture, e libri di detto banco. Dovrà pertanto all'ora prescritta agli altri ministri intervenire mattina, e giorno, quando si terrà aperto il banco nelle stanze dell' archivio, e custodire tutti i libri, filze, e scritture, che già esistono nel medesimo, e tutte le altre, che secondo lo stile di mano in mano vi si anderanno portando, per renderne conto

» ai provvisori, e ai sindaci del ban-
» co. Eserciterà la sua carica con ogni
» fedeltà, ed attenzione, non omettendo
» alcuna cosa, che riguardi il vantaggio
» del sacro monte, e del pubblico,
» e invigilerà sopra i giovani accordatigli
» per ajuto, acciocchè questi pure
» eseguiscano fedelmente le incombenze,
» che sarà loro per addossare.
» Nel caso di qualche loro mancanza
» ne darà parte alla congregazione, alla
» quale anche riferirà tutto quello, che
» giudicasse espediente, ed opportuno
» per la migliore, e più sicura custodia
» dell'archivio. Riterrà presso di se
» le chiavi tutte del medesimo, lasciandolo
» ben chiuso, e fermo, ogni
» volta che ne partirà alla fine del banco.
» Farà vedere tutte le partite de'libri
» mastri, quanto i ricapiti de'pagamenti
» a quelli, che vi avranno interesse,
» loro eredi, e nominati in esse,
» e ad altri, che pretendessero avervi
» ragione, ai quali però richiederà
» un'opportuna giustificazione della loro
» dimanda, e fuori di questi casi
» dovrà sempre richiedere la licenza
» in iscritto della congregazione a chi facesse
» istanza di vedere tali partite,
» e ricapiti; le quali però dovranno
» osservarsi sempre coll'assistenza sua,
» o delle persone a se subordinate, acciocchè
» non vengano li suddetti libri,
» e partite alterati, viziati, e cassati;
» così ancora nel mostrare le filze,
» non farà sfilzar cosa alcuna, nè lasciarle
» in mani degl'interessati, o di
» altri, a'quali si mostrassero d'ordine,
» come sopra, nè senza il medesimo
» farle copiare. Venendo richiesto
» di farne pubbliche fedi, dovrà
» farle, purchè non siano in pregiudizio
» del sacro monte, alle quali, sottoscritte
» che saranno dal suddetto archivista,
» dovrà darsi credito tanto in
» giudizio, che fuori tra qualsivoglia
» persona, ancora a favore del sacro
» monte, come di cose passate per mano
» de'pubblici ministri; e per le medesime,
» e loro copie semplici potrà
» dimandare il solito emolumento, stabilito
» dalla congregazione secondo la
» tabella affissa nell'archivio, da applicarsi
» a benefizio suo, e del suo sotto-archivista
» proporzionatamente per
» compenso in parte della loro provvisione;
» eccettuate peraltro le fedi,
» note de' nomi de' debitori, ed altre
» scritture occorrenti per servizio di
» detto sacro monte, che dovrà farle
» gratis, restando in libertà della congregazione
» di gratificarlo. Non potrà
» far levare da detto archivio alcun libro,
» o scrittura originale per qualsivoglia
» causa, o motivo, senza la
» licenza in scritto della congregazione,
» e senza la suddetta licenza
» non potrà portar fuori di detto archivio
» alcun libro, filza, e ricapiti per
» farli vedere; anzi avendo una tal licenza,
» dovrà portarli egli stesso, e
» farli vedere alla sua presenza, senza
» far correggere, cassare, ed aggiungere
» cosa alcuna, ma riportarli subito
» dopo la visura nell'archivio suddetto.
» Potrà permettere alli computisti, e loro
» giovani, esattori, ed altri, che
» avessero conti nel banco del sacro
» monte, di prendere (sempre però
» coll'assistenza) le partite di credito,
» e debito ne' libri mastri dell'anno scaduto;
» perchè possano ragguagliare le
» scritture delle loro computistarie particolari,
» o rincontrare, e far correggere
» qualche errore, che inavvedutamente
» avesse commesso lo scritturale
» nel passare le partite ad un conto
» per un altro, escludendone però i notarj,
» da' quali mai non permetterà,
» che si copino, o estraggano le partite,
» o verun ricapito delle filze, e
» quelli, che non vi hauno interesse.
» Sarà sua incombenza, se così gli ordinerà
» il computista del banco de'
» depositi, di far le cedole giudiziali
» in un foglio sottoscritto da uno de'
» provvisori, col sigillo in un foglio sottoscritto
» da uno de' provvisori, col
» sigillo in piè del sacro monte, che
» si consegna al deponente dal computista;
» avvertendo, che unitamente a
» detto foglio gli venga presentato anco
» il libro del sotto-cassiere, ove sia
» notata la somma della cedola, che
» dovrà esso formare a favore del creditore
» vero, o preteso che sia, esprimendovi
» il nome del debitore deponente,
» o di chi per esso comparisse,
» la causa del debito, il decreto del
» giudice, il notaro della causa, la legge
» di doversi pagare a chi detto giudice,
» o altro giudice competente della
» romana curia ordinerà, o al creditore
» medesimo nominato nella cedola,
» quando non vi siano sequestri,
» o altre condizioni, non contrarie peraltro
» al sacro monte, e suoi ministri,
» che dovrà esimere da ogni rischio,
» e pericolo, col non ricevere
» condizioni pregiudiziali, come di citare
» gl'interessati ec. Spedita che avrà
» la cedola, dovrà contrassegnare, e
» sfregiare la partita nel detto libro del
» sotto-cassiere, acciocchè non venga ad

„ altri posta in credito; che se ne sbagliasse qualcheduna, dovrà restituire al computista il foglio sbagliato, e farsene dare un altro. Dovrà rincontrare originalmente, e non mai in copia tutte le cedole, o polizze, sulle quali cadesse qualche dubbio di falsità, o alterazione, e confrontandole col libro del registro di quel tal' anno, in cui appariranno create, osservando attentamente, se corrispondono nella giornata, mese, ed anno, nel nome, nella somma, nel numero, e carte di detto registro, poste sopra la cedola, e quello dato al deposito nel libro del sotto-cassiere, acciocchè possa conoscersi, se la cedola è reale, ovvero falsa, alterata, o attergata, come ne' tempi andati accadeva. E riconoscendola tale, dovrà notarvi sopra la parola = falsa =, o = alterata =, e se mai fosse stata attergata, qual credito vi resta; restituendola poi, o al computista, perchè vi provveda, o al cassiere, sotto-cassiere, o altro ministro criminale, che l'avesse portata. Venendo qualche criminale, per veder dette cedole, o altri ordini, e mandati ec. che fossero sospetti di falsità, e alterazione già pagati, e ne richiedesse l'originale, per farne processo, dovrà fargli vedere, ed anche consegnargli l' originale, sempre però che esibisca l'ordine del giudice del sacro monte, facendone peraltro prima una copia per metterla in filza in luogo dell'originale, scrivendovi sopra la parola = copia = e in piè di essa ne farà fare ricevuta da detto criminale, e noterà la partita nel libretto per questo effetto ritenuto, esprimendovi il giorno, mese, ed anno, la somma della cedola, o ricapito che sia, l'ordine del giudice, come sopra, e il nome del notaro, a cui si consegna, per farne, come sopra, processo; quale terminato, dovrà fare istanza per riavere l'originale consegnato. Così ancora venendogli presentato qualche rincontro di deposito; fatto secondo il solito dai registri del banco, per rincontrare, se più esista un tal deposito, dovrà rincontrarlo, e trovandolo pagato, dovrà notarvi sopra le parole = pagato interamente =, per impedirne le frodi, e perchè non tornino più a farne istanza. Dovrà di giorno in giorno osservare, e riguardare il libro, che ritiene il computista per gli ordini, che hanno la legge di restare in credito in tutto, o in parte ivi segnati, come si è detto nel capitolo del computista, per rincontrare se tali ordini siano stati posti in credito, a chi spettano nelle rispettive scritture, e trovandovi errore lo farà correggere colla scienza del computista suddetto. In tale occasione osserverà, che li rispettivi scritturali abbiano richiesta la fede autentica ne' pagamenti, o traslazioni ec. di denari vincolati, che suol fare detto archivista, altrimenti ne darà parte alla congregazione. Osserverà inoltre, se gli medesimi tengano in buon ordine i loro libri mastri correnti sommati, e pareggiati i rispettivi conti di cassa, come si dirà in appresso. Si farà in fine di settimana consegnare le filze dei ricapiti, ordini, e cedole, pagate dalli due giovani del cassiere, rincontrandoli coi libri delle loro entrate-uscite, osservando, che ribattano le somme, che vi siano a tergo i soliti ordini pel computista, e le ricevute degli esigenti, e che in detti ordini del computista vi sia l'espressione, che vanno in credito in tutti, o in parte, quando hanno tal condizione, colle parole sotto = messi alla scrittura tale =, e colla ricevuta, come sopra: e mancando qualcheduna delle cose predette, ne dovrà dar nota, e darne parte alla congregazione, avvertendo il computista, che usi tutte le diligenze, e il cassiere, che rimedi alle ricevute mancanti; perchè prese, che avrà da' detti giovani le filze, tutte le mancanze de' ricapiti saranno a suo danno; anzi se nell'atto del rincontro trovasse mancar qualche ordine di quelli detti = spuntati =, dovrà notarlo a tergo della filza, e nel libretto, che per quest'effetto esso ritiene; e nella ricevuta, che delle filze consegnategli fa a' detti giovani in piè del loro libro d'uscita, dovrà dichiarare la mancanza dell'ordine, o ordini, se più saranno, e quando tornano, farà in piè di detta ricevuta la dichiarazione, di aver ricevuto un tal' ordine mancante, o sia = spuntato =. Trovandosi ne' libri mastri esistenti in archivio alcun errore di somma, o di partita, la farà porre dagli appuntatori nel libro degli errori, perchè la correggano in detti libri colla scienza dello scritturale, al quale non farà più metter mano sopra i medesimi per maggior cautela: ma bensì glie la farà correggere, o stornare nel suo libro mastro corren-

» te, quante volte un tal'errore non sia » malizioso; perchè essendo tale, ne » darà parte al computista, che vi prov» veda, e occorrendo ne darà parte an» co alla congregazione. Sarà sua cura » di assistere al bilancio della settima» na, e farlo copiare in un foglio dal » suo sotto-archivista da presentarsi al» la congregazione. Ed in fine d'ogni » anno nelle vacanze del santo Natale » dovrà parimente assistere allo spoglio » delle scritture, e libri mastri del ban» co, facendo una nota di tutti quei » sotto-ministri, che in detto spoglio » dovranno operare; avvertendo, che » nel medesimo non si riportino nomi » di debitori, che trovandosene alcuno » in qualche scrittura, dovrà insistere » presso il computista, e presso quel » tale scritturale, che ne faccia fare il » deposito dal debitore, quando sia re» peribile, prima che si termini lo spo» glio, o non essendo reperibile, lo fac» cia del proprio, per saldare un tal no» me di debitore, altrimenti ne darà » parte alla congregazione. Terminato » lo spoglio, si farà consegnare tutti li » libri, scritture, ricapiti, ed altro, che » abbia servito per uso del banco in » quell'anno, ponendoli in archivio in » buona ordinanza per custodirli insie» me con gli altri con tutta diligenza. » Essendosi in questi ultimi tempi ag» giunto un libro mastro generale, che » abbraccia tutte le scritture correnti » del banco, quale dovrà conservarsi, e » ragguagliarsi in una delle stanze di » detto archivio, dovrà l'archivista sud» detto invigilare sopra lo scritturale » del detto mastro generale, perchè » faccia il suo dovere, e ritenga la det» ta scrittura non meno che le tre en» trate-uscite in giornata, ben somma» te, e ragguagliate a norma dell' or» dine, e metodo prescritto nel suo » primo impianto. Inoltre per comodo » di una delle tre entrate-uscite, intito» lata = de' depositi, e pagamenti =, » dovrà ritenere uno stracciafoglio, per » notarvi di mano in mano li depositi, » e pagamenti, che si fanno per detta » scrittura, da riportarsi dal suddetto » scritturale nell'anzidetta entrata-usci» ta, avvertendo peraltro di non ripor» tare nel suo stracciafoglio ordine di » pagamento, che non sia sottoscritto » da' provvisori; e solamente nel caso » delle solite annuali prestanze, che si » fanno in seguito de' chirografi pontifi» cj, dovrà attendere gli ordini del com» putista del banco. Dovrà ritenere pres» so di se tutti gli ordini, e giustifica» zioni de' pagamenti, o altre partite, » che si riportano in detta scrittura, » per formarne ogni anno un protocollo » separato. E succedendo, che in qual» che settimana vi trovasse alcun ordi» ne = spuntato = passato in scrittura, e » non comparso in cassa per il paga» mento, dovrà tenerne nota a parte, » per darlo nel giorno del bilancio uni» tamente alle somme dell'entrata, ed » uscita di detta scrittura al computi» sta, cassiere, e sotto-cassiere. Sarà » sua cura di tener ben custodito entro » l'archivio suddetto in un armario se» parato, e non permetterne la visura » ad altri, che a' provvisori, sindaci, » e computista del banco, tanto il det» to libro mastro generale, che li pro» tocolli delle giustificazioni, e le tre » entrate-uscite, le quali dovrà appro» vare, e farle approvare, come appres» so; cioè l'entrata-uscita delle monete, » e paste d'oro, e di argento, che si » ripongono, o estraggono da' cassoni, » la farà sempre approvare, e sottoscri» vere da' provvisori, e dal cassiere, » dopo che sarà stata ragguagliata dal» lo scritturale. L'altra entrata-uscita de' » depositi, e pagamenti dovrà approvar» la, e sottoscriverla tanto esso archivi» sta, che li giovani dell'entrate-uscite » correnti del cassiere, ai quali col suo » stracciafoglio, e coi ricapiti alla ma» no farà rincontrare tutte le partite in » essa descritte dallo scritturale. E l'al» tra entrata-uscita de' pareggj, che si » fanno ai conti di cassa delle scrittu» re correnti, dovrà farla approvare, e » sottoscrivere dai rispettivi scritturali, » ognuno per suo pareggio, dalli due » giovani dell'entrate-uscite del suddetto » cassiere, che ne' loro libri fanno il » detto pareggio, e poi la sottoscrive» rà anch'esso archivista, dopo che avrà » in tale occasione riveduto, se tali pa» reggj sono stati bene eseguiti ne' lo» ro libri dagli anzidetti scritturali a nor» ma della regola datagli. Subito che » gli appuntatori gli diranno d'aver bi» lanciato i libri dell'anno scorso da es» so loro consegnati, dovrà farsi dare » le somme de' creditori, che in cia» scheduna scrittura fanno, e residuano, » e le rincontrerà colla somma, che » di tale scrittura fa il conto tenutone » nel detto libro mastro generale, e » trovando che confronti, si farà con» segnare il libro dall' appuntatore, per » farvi chiudere i resti, e stabilirvi le » tavole de' creditori da suoi giovani » dell'archivio; ma se non confrontas» se, senza dir loro lo svario preciso,

» dovrà avvertirli, che facciano ulteriori » diligenze nell' appunto, che il libro » non apparisce ancor bilanciato. E ciò » sino a tanto che troveranno l'errore, » tenendogli sempre occulte le somme » del mastro generale, acciocchè facciano il loro dovere, invigilando sopra i medesimi, e dando loro tutte » quelle direzioni, che stimerà più opportune per il bilancio reale de' libri. » A tutte le suddette ordinazioni, ed » altre, che in avvenire potesse fargli » la congregazione, tanto riguardanti » la sua carica d' archivista, quanto le » altre incombenze aggiuntegli per detto libro mastro generale, dovrà puntualmente, ed esattamente eseguire, » e far sì, per sua colpa, negligenza, » o malizia non succeda danno al sacro » monte, e suoi ministri, essendo tenuto di liberarli da qualunque molestia, lite, e danno, che per dette » cause potesse intravvenire.

CAPITOLO LXIX.

Del carico del bollatore de' ricapiti, e revisore de' depositi liberi.

» Affinchè le cedole, e gli ordini già pagati non possano restituirsi in commercio in pregiudizio dei » particolari, o del sacro monte, si è » fissato il provvedimento, che li ricapiti, che si ricuperano dal banco, » si debbano bollare con un marco, » che imprima la parola = *pagato* = » nel corpo del ricapito fra le due sottoscrizioni dei due principali ministri. La persona pertanto, a cui verrà addossato l' offizio di bollatore, » dovrà trovarsi ogni giorno nel banco, » per adempire al suo carico, e particolarmente nell' ora, che si chiude » il medesimo banco mattina, e sera, » acciocchè sbrigata che sia tutta la gente, che intervenuta sarà per riscuotere, o per depositare, possa esser pronto all' operazione di bollare gli stessi » ricapiti di cedole, ed ordini. Prima » però si dovrà premettere dal sotto » cassiere il rincontro di tutte le partite pagate, ed osservato il numero » di essi ricapiti, si descriveranno le » partite nel giornale de' pagamenti di » cassa dai giovani dell' entrata-uscita » del cassiere, secondo le diverse scritture, e fattone da' medesimi lo = *spunto* = di essi, se corrispondano al numero, e nelle somme, si restituiranno al sotto-cassiere, il quale nell'atto stesso li consegnerà al bollatore, » per bollarli alla sua presenza, e però dovrà trattenersi fintantochè saranno tutti bollati. Ciò eseguitosi, il bollatore li restituirà al sotto-cassiere nello stesso numero da se ricevuti, il » quale così bollati li distribuirà ai detti giovani del cassiere a ciascuno secondo le loro scritture. Per gli ricapiti del banco di santo Spirito, che » secondo il costume vengono portati » il lunedì mattina dal suo esattore, » quando non sia vacanza, o in altro » giorno, che operi il banco, con la » nota in iscritto del numero de' ricapiti, e le somme di essi, distinguendo le cedole dagli ordini, se ne darà da lui una nota del solo numero » di essi, e somma, che formano al » computista del banco del sacro monte, e di poi consegnerà i detti ricapiti con la nota di essi allo scritturale delle cedole, il quale non mancherà di farne rincontro con la medesima nota, se corrispondano tanto » nelle somme di ciascuno, che di tutta l' intera somma, e del loro numero, e trovato il tutto andar bene, ne » farà ricevuta in piè della nota dello » stesso esattore, che a lui lascerà, per » prova di averli consegnati. E perchè » questi ricapiti del banco di santo Spirito, i quali dopo che sono stati consegnati dall' esattore dello stesso banco allo scritturale delle cedole, si ritengono più giorni per essere in gran » quantità, e passano prima di riconsegnarli in più mani, non restino » frattanto soggetti al pericolo di essere » sottratti senza bollo; perciò dovranno » bollarsi prima di scritturarli, con darne debito ai rispettivi loro conti. Il bollatore pertanto dovrà far nota di tutti » gli stessi ricapiti tanto in cedole, che » di ordini alla presenza dello stesso » scritturale, che glie li consegnerà, e » rincontratasi andar bene, lo scritturale se ne farà fare ricevuta in piè » della nota. Il bollatore poi senza partire dal banco dovrà bollare ognuno » de' ricapiti a se consegnati nel sito destinato, e restituirli dopo averli bollati allo stesso scritturale, che in seguito di tale restituzione cancellerà la » ricevuta a se fatta dal bollatore. E perchè tra li ricapiti del detto banco di » santo Spirito vi sono anche degli ordini diretti a diverse scritture, di tali ricapiti il bollatore ne farà una nota secondo le rispettive loro scritture, » e prima di bollarli farà osservare a » quei scritturali, a cui spetteranno, » per vedere, se vi sia il denaro, e se » vi fosse qualche difficoltà in pagarli, » o per mancanza di condizioni, ovve-

» ro di fedi, che si richiedessero, ed » incontrandosi difficoltà se gli farà re- » stituire, per riconsegnarli, senza aver- » li bollati allo scritturale, che glie ne » fece la consegna, facendoli cassare » dalla nota fatta, e notandogli la dif- » ficoltà di pagarli, e in tal caso lo scrit- » turale delle polizza li consegnerà al » computista, come altresì verranno con- » segnati al medesimo computista tut- » ti gli altri ricapiti già scritturati, e » passati dagli altri ministri secondo le » loro incombenze, riteneudoli tutti ap- » presso di se, per riconsegnarli, quan- » do tornerà l' esattore del banco nello » stesso numero, e somma secondo la » nota del medesimo esattore già da- » ta, riportando la ricevuta fattagli dal- » lo scritturale corrispondente in tutto » alla già detta nota; e il suddetto esat- » tore dopo che avrà fatto in piè d'ogni » ricapito la ricevuta secondo lo stile, » si porterà dal sotto-cassiere, conse- » gnerà li detti ricapiti, e se ne farà » fare la solita cedola dell' intera som- » ma, a cui ascenderanno i ricapiti a » favore de' ministri del. banco di santo » Spirito, dall' archivista del banco del » sacro monte, come si costuma fare » dai suddetti ministri all' esattore del- » lo stesso banco del sacro monte. Il » bollatore de' ricapiti dovrà anche eser- » citare l' altra diversa incombenza di » revisore de' depositi liberi. Si è isti- » tuito un tale offizio per meglio assi- » curarsi, che per isbaglio, o anco per » frode gli scritturali de' libri mastri dei » depositi non passino ordini di paga- » menti a favore de' deponenti, oltre » la somma de' loro rispettivi crediti. » Perciò il detto revisore sarà tenuto di » sommare di giorno in giorno, quan- » do si possa, o almeno ne' giorni di » vacanza tutti li conti aperti, esisten- » ti nel libro mastro de' depositi libe- » ri, che sono i più pericolosi, osser- » vando diligentemente, se in ognuno » de' suddetti conti non si sia oltrepas- » sato nei pagamenti il credito de' de- » positi, e verrà descrivendo in uno » stracciafoglio li conteggi, acciocchè » possano vedersi le di lui operazioni » dai superiori, e render' egli conto del » suo operato. Dovrà particolarmente » sommare con ogni diligenza quei con- » ti, che per empitura del foglio ven- » gono riportati avanti in altre carte per » verificare al sicuro, se la somma del » riporto sia giusta; ed al rincontro di » questi conti dovrà attendere prima d' » ogn' altro, per essere più soggetti ad » errore, e dovrà porre il proprio no- » me a piedi delle carte, ove si som- » mano simili resti, per assicurarsi, » che siano da se già stati riveduti, a » fine di non ripetere inutilmente, e » con perdimento di tempo le già fatte » collazioni. Se incontrerà poi qualche » sbaglio, ed errore, ne dovrà imme- » diatamente rendere inteso qualcuno » de' siudaci del banco, acciocchè da » loro si diano le debite provvidenze.

Capitolo LXX.

Delle cedole, de' depositi, e pagamenti di essi, de' sequestri, e cedole giudiziali perdute da rinnovarsi.

» I depositi de' denari si accet- » teranno per qualsivoglia somma, pur- » chè ecceda cinque scudi di moneta, » ma li depositi di altre robe non si » accetteranno di nessuna sorta; se pe- » rò in qualche caso particolare, con- » cernente l'interesse del medesimo mon- » te, o altro caso urgente, la congre- » gazione non ordinasse il contrario; » nel qual caso dovrà farsene inventa- » rio, e consegna ad uno de' custodi, » che sarà più vacuo de' pegni, per gli » atti del nostro notaro. Saranno i de- » positi liberi da' sequestri, ritenzioni, » ed altri impedimenti, che ritardas- » sero la restituzione di essi, salvo che » da quelli, che ordinasse la congre- » gazione, o il nostro giudice con se- » questro formale dal medesimo sotto- » scritto, e non dovranno ordinarsi, » se non per urgentissima causa, o per » interesse particolare del medesimo » monte, al quale sarà lecito per il suo » proprio credito contro il deponente, » fare la ritenzione, ed anco gli com- » peterà la prelazione ad altri suoi cre- » ditori, quantunque privilegiati, e con » obbligo camerale, perchè si presume- » rà aver deposto per cautela del mon- » te; talchè detto deposito sia affetto » specialmente al pagamento del detto » debito col monte. Ma quando il de- » posito sia con cedola, non si ammet- » terà verun sequestro per qualsivoglia » urgentissima causa, ancorchè si trat- » tasse d' interesse del fisco, o del sa- » cro monte. Quando poi il deposito sia » con cedola giudiziale, prodotta negli » atti di qualsivoglia notaro, innanzi a » qualsivoglia giudice, sarà lecito a qual- » sivoglia creditore sequestrare la cedo- » la presso il notaro, e liquidato il suo » credito ottenere il mandato = *de consignando* = tutti, o parte de' denari » contenuti in essa dal medesimo giu- » dice, per gli atti del medesimo no-

» taro, dove sarà stata prodotta, quando però sia fatta in nome della medesima persona debitrice, e non contenga condizioni, che ripugnino a tal pagamento. Ma quando si variasse persona, o si trattasse di alerare in tutto, o parte le condizioni della cedola, ancorchè vi fosse il mandato d' altro giudice, non si pagherà senza il mandato, o almeno l' *exequatur* del nostro giudice, con citazione personale da farsi dalla parte al nostro procuratore, ed a tutti gl' interessati, e si dovranno anche legittimare le persone di coloro, che pretendono di essere eredi, a quali non si dovrà pagare senza mandato del medesimo nostro giudice, precedente la citazione da farsi al nostro procuratore, come sopra. Se la condizione posta nella cedola penderà dalla sola volontà del deponente, con suo consenso si potrà annullare, o alterare la condizione; ma quando concerna l' interesse d' altre persone, alle quali possa essersi acquistata ragione con il deposito, non si potrà nè annullare, nè alterare, se non con consenso di tutti gl' interessati, o col mandato del nostro giudice, precedente la medesima citazione da farsi al nostro procuratore, e di chi vi potesse avere interesse. Potrà anco ad istanza del medesimo deponente, che avrà ricevuta la cedola, prima che l'abbia prodotta in atti di notaro, aggiungersi, o minuirsi qualche cosa, che penda dalla sua volontà, come sopra, accomodando la scrittura nel registro, ed altri libri del monte nella medesima maniera. Ma dopo la produzione ciò non sarà lecito, e molto meno quando si tratti di pregiudizio di terza persona certa, alla quale possa essersi acquistata ragione, come sopra. Quando occorra caso, che sia perduta la cedola, innanzi che sia stata prodotta negli atti di alcun notaro, e la medesima persona, che ha deposto, ricerchi la rinnovazione per decreto della congregazione, il segretario ordinerà, che = Præstito per N. juramento super amissione cedulæ, et consensu omnimodæ annullationi illius, et data idonea cautione de liberando sacrum montem a quibuscumque molestiis, quæ dicta occasione inferri possent, illumque relevando indemnem, et restituendo summam contentam in dicta cedula ad omne mandatum judicis dicti sacri montis, renovetur cedula, et illius vigore sic renovatæ solvatur summa in ea contenta =. e se sarà prodotta negli atti di notaro, si aggiunga il giuramento del detto notaro sopra la perdita di essa cedola. Se non sarà la medesima persona, ma pretenderà esser erede, si aggiungerà oltre le cose predette, = constito, quod sit hæres coram nostro judice, citato personaliter procuratore nostro =. Se pretenderà esser creditore, o per aver interesse nella cedola, e non poterla cavar di mano a chi la tiene, il nostro giudice vi provvederà, con ascoltare le parti, ed il procuratore del sacro monte, avvertendo, che contro la volontà di chi ha deposto non si deve, se non per urgentissima causa, ordinare la rinnovazione, e pagamento di essa cedola, precedente sempre l' annullazione della prima, ed idonea sicurtà, come sopra; ed in qualsivoglia di detti casi il nostro notaro in piè dell' ordine del segretario, ovvero del mandato del giudice farà fede dell' adempimento, e della sicurtà data, la qual fede portata al computista de' depositi, dovrà sotto essa immediatamente porre la copia di detta cedola, che a questo modo s' intenderà sufficientemente rinnovata; talchè, se si dovrà allora fare insieme il pagamento, sotto la detta copia farà il mandato al cassiere, che paghi, e ragguaglierà la partita al libro mastro, con mettere, che si paga in vigore di cedola rinnovata per mandato della congregazione, o del giudice. Quando non abbia a seguire il pagamento allora, approverà detta copia, con promettere in piedi di essa il pagamento, conforme al tenore di essa, e porrà il giorno corrente, e si sottoscriverà insieme con il cassiere, rendendo poi il foglio alla parte, o a chi glie lo avrà portato, acciò se ne possa valere, e ad ogni modo nella partita al libro mastro dovrà far memoria della cedola rinnovata per ricordarsi, che non si avrà più da pagare in vigore della prima annullata, ma dell' ultima rinnovata, e questa medesima memoria dovrà il detto computista replicare nella partita al seguente libro mastro, quando farà lo spoglio del precedente. L' ordine, che dovrà tenere il medesimo computista nelle cedole da farsi, prima che si diano fuori, sarà questo; che in ogni principio d' anno se ne provveda di quella quantità, che possa credere necessaria per il pubblico, scrivendo nel principio d' ogni foglio di carta ordinaria, e senza il marco

„ intrinseco del monte, tutti i nomi „ de' provvisori di quell' anno, e continuando poi in ciascuno la solita formola generale, e comune a tutti, e „ porti detti fogli al deputato archivista, che ritene presso di sè il sigillo „ del sacro monte, ed in presenza del „ detto deputato archivista sigilli detti „ fogli verso il fine del foglio nel mezzo, e di questi fogli, così sigillati, „ nella loro precisa quantità ne farà ricevuta in un libretto da conservarsi „ appresso il detto deputato archivista, „ con esprimere il numero di essi, ed „ il giorno, che li riceverà. Porterà poi „ detti fogli nella congregazione, per „ farli sottoscrivere sopra il sigillo da „ uno de' provvisori, la di cui sola sottoscrizione con detto sigillo basterà, „ e così continuerà di mano in mano „ secondo il bisogno, facendone sempre „ la ricevuta al deputato archivista nel „ libretto, come sopra; ed avvertirà, „ che sempre piuttosto glie ne avanzino, che manchino nelle mani, acciò „ gli abbia sempre in pronto alle occorrenze, delli quali fogli formerà poi „ le cedole giudiziali da darsi alle parti, col porre nel corpo di esse la somma per disteso, ed in fine di esse al „ lato dritto la medesima somma per „ abbaco. Nel che potrà anche prevalersi dell' archivista del banco de' depositi, a tutto però suo rischio, e „ pericolo, e non sottoscriverà la cedola, se non è preceduta la sottoscrizione del cassiere, che verifica, d' essersi depositato il danaro, e dopo la „ detta sottoscrizione del cassiere, e non „ prima dovrà detto computista sottoscriversi in piedi del foglio al lato „ manco, la quale sottoscrizione farà „ compita la cedola da consegnarsi alla „ parte. E se per caso alcuna cedola scritta, o incominciata a scriversi, non „ avesse effetto, la cancellerà, e la riporterà così cancellata al deputato archivista, acciocchè glie la faccia buona nel saldo, che dovrà farsi fra loro „ almeno ogni quattro mesi una volta, „ o più spesso, secondo che il detto „ deputato archivista ordinerà. Il qual „ saldo si farà, confrontando le cedole „ spedite nel libro del registro, che verrà esibito al deputato archivista, col „ numero de' foglj sigillati, che il computista avrà ricevuti, e a questo effetto si noterà in un foglio da una parte il numero di quelli ricevuti dal computista, e dall' altra il numero delle „ cedole spedite, comprese quelle, che „ non avessero avuto effetto, acciocchè „ venga a rilevarsi quanti fogli sigillati „ restino in mano al computista. In seguito si farà il saldo, tanto nel libretto, che si tiene dal deputato archivista, quanto nel libro del registro, „ che resta appresso il computista, e „ nell' uno, e nell' altro si sottoscriveranno ambidue, con notare il giorno „ corrente, e far menzione delle cedole, che non avessero avuto effetto, „ le quali si abbruceranno di volta in „ volta.

§. 4. Omnibus autem, et quibuscumque, quorum interest, ac interesse poterit in futurum, omnimodam obedientiam, ac subjectionem hujusmodi statutis sub penis inflictis, et infligendis præstari, eaque firmiter custodiri, diligenterque servari, eadem apostolica auctoritate volumus præcipimus, et mandamus. *Demandatur omnimoda relatorum statutorum observantia.*

§. 5. Decernentes easdem præsentes litteras firmas, validas, et efficaces existere, et fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari. Sicque in prœmissis per quosqumque judices, ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri habere, ac irritum, et inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. *Clausula sublata, et decretum irritans.*

§. 6. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus, necnon privilegiis, et indultis apostolicis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis clausulis irritantibusque, et aliis decretis concessis, confirmatis, et innovatis quorumcumque tenorum existentibus per quæ presentibus non expressa, aut omnino, non inserta effectus eorum impediri valeat quomodolibet, vel differri, et de quibus, eorumque totis tenoribus ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præsentium exemplis, notarii publici manu, et personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ sigillo obsignatis, ac etiam in voluminibus dictorum statutorum descriptis, seu impressis eadem prorsus fides in judicio, et extra illud habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Maria Majorem sub annulo Piscatoris die III. Januarii MDCCXXVII. Pontificatus Nostri anno nono. *Derogatio contrariorum.*

Dat. die 21. Martii 1767. Anno IX.

DCVII.

Nova methodus constituita pro exigentia taxæ viarum debitæ a Communitatibus status Ecclesiastici.

Exponitur antiqua methodus hujus exactionis, et incomoda, quæ ab ea derivabant, nec non proponitur nova methodus deinceps servanda.

§. 1. Monsignor Paolo Girolamo Massei chierico della rev. camera apostolica, e presidente delle strade. Ci avete rappresentato, che per esigersi l'annua tassa fissa dovuta al nostro tribunale delle strade dalle communità dello stato per il mantenimento delle strade consolari del distretto di questa nostra alma città secondo il metodo fino ad ora tenuto, era stato deputato Salvatore Simonetti col titolo di depositario obligato a ricevere il danaro, che di semestre in semestre dalle communità volontariamente si pagava per conto di detta tassa fissa coll'assegnamento annuo di scudi cento cinquanta; ci avete inoltre aggiunto, che rispetto a quelle communità, le quali nelle scadenze non avevano pagata la somma da esse dovuta si spedivano dal medesimo Tribunrle a proprio conto li commissarj cavalcanti colla provisione di scudi due, e mezzo per ogni centinajo di scudi, che riscuotevano, oltre li soliti emolumenti della scavalcata, ed altro a tenore dell' Aldobrandina, col qual regolamento è succeduto, che il sotto-compntista Giovanni Fargetti sino a tutto l'anno 1763 uno de'commissarj cavalcanti, e Lazaro Barberi giovane pure della computisteria, ed attuale commissario cavalcante hanno nel corso di molti, e molti anni derubate diverse somme, che unite insieme si reputano fino ad ora essere di somma rilevanza, e scopertasi la frode nel principio della nostra presidenza, siano amdue fuggiti, per lo che siasi contro di essi incominciato il processo, e si siano deputati li periti fiscali ad effetto di giudizialmente provarsi il di loro reato, siccome ancora per la riferita causa abbiate di nostro ordine sospeso per ora dall'esercizio di computista Niccolò Borgiani, con aver deputato per sopraintendente alla computisteria Giacomo Alfonsi, ed eletto per sotto-computista Luigi De Sanatis coll'annuo assegnamento al primo di scudi cento venti, ed al secondo di scudi cento; e che dovendosi continuare ad astringere le communità di pagare la sudetta tassa fissa, abbiate creduto, che si renderebbe più proficuo, e conveniente all' interesse della sopra espressa tassa, che il nostro tribunale riconoscesse una sola persona debitrice per tutto l'importo della medesima tassa, la qual persona avesse il diritto, e facoltà di farsi pagare dalle communità la medesima, ed alle scadenze contro le communità morose a suo proprio conto, e pericolo spedisse li commissarj cavalcanti nelle solite forme, ed all'incontro avesse l' obbligazione di depositare nella depositeria della nostra camera a credito del sudetto tribunale, ed a vostra disposizione di trimestre in trimestre la quarta parte dell' importo di detta tassa fissa, quantunque ancora nelli rispettivi trimestri non fosse scaduta l'esigenza, e non avesse esatto, e che in premio di ciò si assegnasse scudi quattro per cento sopra quella somma, che effettivamente depositasse come sopra, e che avendo voi trattato con diverse persone, abbiate trovato Francesco Antonio Lepri, che intraprenderà un tal negozio, ed officio in affitto per un novennio, con condizione per altro, che effettuandosi un tale affitto, non debba più continuare nell'officio di depositario il detto Salvatore Simonetti, che lo ritiene per munificenza di Benedetto XIV. di fel. mem. nostro predecessore in vigore di un di lui chirografo segnato in Castel Gandolfo li 20 Giugno 1743; Onde sia duopo di revocare il sudetto chirografo, ed al detto Simonetti, che per il lasso di anni venti, e più ha prestato un assiduo, e fedel servizio al tribunale, non solo in detto officio di depositario, ma ancora nell'altro, in cui dovrà continuare di esattore della tassa fissa delle tenute dell'agro romano, possa essere cosa equa di concedergli à titolo o sia di gratificazione, o sia di giubilazione l'annua somma di scudi settanta due da ripartirgliesi alla ragione di scudi sei il mese fin tanto che naturalmente viverà, sicchè ci avete ricercato della nostra approvazione.

Pontifex novam methodum propositam a viarum Præside confirmat, et approbat.

§. 2. Essendoci a cuore il vantaggio delle stesse communità, delli possessori delle tenute, ed altri, che pagano la detta tassa fissa, ci siamo determinati di approvare, e confermare quanto da voi ci è stato rappresentato; perciò col presente nostro chirografo, in cui abbiamo per espresso, e di parola in parola inscritto il tenore delli chirografi della san. mem. di Clemente XII., e l'altro sudetto de' 20 Giugno 1743 segnato da Benedetto XIV. a favore del detto Simonetti, le risoluzioni della nostra congregazione del Tribunale, ed ogni altra cosa, che fosse necessaria ad esprimersi, confermiamo, ed approvia-

mo gli ordini da voi dati per la detta processura, la sudetta sospensione per adesso del computista Borgiani, e la deputazione del sopraintendente alla computisteria, e sotto-computista sudetti, ed il nuovo metodo per l'esigenza della detta tassa fissa delle communità, che ci avete rappresentato, però vogliamo, e vi ordiniamo, che in nome del nostro tribunale per conto però della detta tassa fissa diate, e concediate a Francesco Antonio Lepri in affitto per nove anni da aver avuto il suo principio il primo del corrente anno il diritto, e facoltà d' esigere in nome del sudetto nostro tribunale la tassa fissa annua dovuta dalle communità di semestre in semestre alle debite scadenze, con facoltà ancora, ed obbligo al medesimo Lepri di spedire a suo conto, e pericolo li commissarj cavalcanti colle commissioni da voi, e presidenti pro tempore sottoscritte, conforme finora, e stato praticato contro le communità morose, che volontariamente non avranno pagato le somme dovute alle proprie scadenze, con che però il medesimo Lepri paghi, e depositi nella depositeria della nostra camera a favore del tribunale, di trimestre in trimestre posticipatamente, la quarta parte dell'importo di tutta la tassa fissa annua dovuta dalle communità secondo la tabella da consegnarseli sottoscritta da Voi, e con esso ne stipolerete l' istromento con quelle sicurezze, patti, capitoli, e convenzioni, che voi stimarete necessarj, convenienti, ed opportuni, approvando Noi fino da adesso tutto ciò, che voi concorderete, e converrete col detto Lepri tanto per le somme della sudetta tassa maturate a tutto Decembre passato, quanto l' altre avvenire come sopra, per essere questa la mente, e volontà nostra precisa, e per l' effetto di tale nuovo regolamento dovendo cessare l' officio di depositario del sudetto Salvatore Simonetti, rivochiamo, ed annulliamo il riferito chirografo delli 20 Giugno 1743 spedito a di lui favore, per altro in riguardo del fedele, ed onorato servigio prestato dal medesimo Salvatore Simonetti al nostro tribunale tanto per l' officio di depositario, quanto per l' altro di esattore della tassa fissa delle tenute, nel quale officio dovrà continuare, gli assegniamo annui scudi settanta due alla ragione di scudi sei il mese da pagarsegli con ordine vostro, e dei presidenti pro tempore de' danari della detta tassa fissa, sin tanto che esso Salvatore Simonetti naturalmente viverà, e ciò per titolo di gratificazione, o sia giubilazione.

§. 3. Volendo, e decretando, che al presente Nostro chirografo, benchè non ammesso, nè registrato in camera, non possa mai opporsi difetto per causa di sorrezione, o obrezione, o altro qualunque vizio, e difetto di nostra volontà, e debba aver sempre il suo pieno effetto, esecuzione, e vigore colla nostra semplice sottoscrizione, ancorchè non vi sia stato chiamato, nè sentito il detto Simonetti, ed altri, che vi avessero, o pretendessero di avervi interesse, non ostante la bolla di Pio IV. Nostro predecessore de registrandis, la costituzione di Innocenzo XII. sopra la riforma del tribunale delle strade in quella parte, ove prescrive la fissazione degli editti, la regola della nostra cancellaria de jure quæsito non tollendo, leggi, usi, stili, consuetudini, ed ogni altra cosa, che facesse, o potesse fare in contrario, alle quali tutte, e singole avendone il loro tenore quì per espresso, e di parola in parola inserto, e registrato per questa volta solamente, ed all' effetto premesso specialmente, ed espressamente deroghiamo. Dato questo dì 21 Marzo 1767.

Clausola sublata, decretum irritans, et derogatio contrariorum.

CLEMENS PP. XIII.

ANNO DECIMO

Dat. die 15. Jun. 1767. Ann. X.

DCVIII.

Gnesnensem Archiepiscopum hortatur, ut omni studio dissidentium conatibus resitat.

Ad præsentem materiam consulenda etiam est epistola huic archiepiscopo perscripta die 18 Aprilis hujus anni, relata hoc tom. III sub n. DLXXXVII, nec non epistola directa Imperatori Josepho die 31 ejusdem mensis relata pariter hoc tom. III sub num. DXCIV, una cum adnotatione ibidem apposita.

Venerabili fratri Ulasdislao Archiepiscopo Gnesnensi.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Præcedentes literas commemorat hoc eodem anno eidem Archiepiscopo directas.

§. 1. Significavimus fraternitati tuæ per nostras in forma brevis litteras datas die XVIII proxime elapsi mensis Aprilis quam gravi paternum animum nostrum affecerint solicitudine et cura novæ turbæ, quas in isto regno dissidentes heterodoxorum aliquot principum nixi patrocinio, commoverunt. Hi nimirum cum in postrema diæta adhibitis quantumvis validissimis conatibus, eorum quæ contra jus et fas expetebant nihil potuissent extundere, in id vehementer incubuerunt, ut alia convocaretur extraordinaria diæta; idque tandem consequuti, ea sibi commoda nunc pollicentur, quæ adhuc non potuerunt acquirere.

Novos dissidentium conatus patefacit, et foedera ab eis inita ut in eorum proposito proficiant.

§. 2. Verum solicitudinem nostram incredibilis consequutus est dolor, quo ab eo die acerrime angimur, cum accepimus, dissidentes, qui factioni suæ validiores adderent vires, palam et aperte et nequicquam legibus reclamantibus illicita fœdera fecisse, compluresque catholicos vertigine quadam propemodum circumactos, eorumque querelis deceptos, qui clamitant proculcari leges, nullumque justitiæ amplius relictum locum, eo inclinare, ut perniciosissimum ejusmodi sequantur exemplum; et quod, horret animus, partim eorum generalem societatem seu confæderationem una cum dissidentibus pepegisse, partim prope esse, ut ad eam societatem se adjungant; cujus societatis quasdam esse pactiones, quarum ab aliqua metuere sibi debeat catholica Religio, ne gravissimum accipiat et maximum detrimentum.

Ad tot imminentia mala avertenda Archiepiscopi, ceterorumque in Polonia coepiscoporum zelum, et pietatem excitat.

§. 3. Quo tanto tamque proximo perterrefacti periculo, dolorem nostrum in patris misericordiarum sinum effudimus, qui nostram ex hac tribulatione ægritudinem solus leuire potest, quod populorum æque ac regum solus in manu teneat corda: sed tamen curam universi Dominici gregis nobts divinitus comissam cum sine animæ nostræ pernicie deserere nequeamus, fraternitati tuæ ceterorumque coepiscoporum tuorum pietatem per has nostras litteras excitandam existimavimus, ut gregi quoque suo zeli, mansuetudinis et pacificæ caritatis ipse vos exhibentes exemplar, vocem etiam adhibeatis, ad inserenda in animis populorum vestræ fidei commissorum studia et consilia pacis, simpliciores docendo, veritatem deceptis commonstrando, devios ad saniora consilia retrahendo. Omnes autem doceatis oportet, quam nullam vim habeant rationes, quas dissidentes afferunt ad per turbandam istam rempublicam somnia esse quæcumque commoda ex novis hisce consiliis jactitant extitura; quidquid denique utilitatis aliquam præseferat speciem, sed catholicæ Ecclesiæ rationibus adversetur alacriter sine ulla hæsitatione aspernandum repudiandum que; nec minis et terroribus, qui per rumores de industria disseminatos a dissidentibus intentantur, catholicos commoveri oportere: his artibus dissidentes uti quo parum cautos in suas trahant insidias, alacriores et forti animo præditos perterrefaciant. Duo hæc denique catholicos spectare debere; primum præ catholicæ fidei integritate nihil non contemnendum: alterum male tutam il-

lam pacem immo vero infidam, atque etiam turpissimam fore, quam catholici suæ religionis et patriæ dispendio coemerent.

Cui maxime conferre potest senatoria Episcoporum in Polonia dignitas.

§. 4. Quæ autem ex senatoria vestra dignitate ad episcopale vestrum officium accedit auctoritas, ea te collegasque tuos in pertractandis publicis rebus ita apte uti oportet, ut dissidentium conatus ad expugnandam vestram omniumque bonorum constantiam, quos in proxima diæta validissimos experiemini ad nihilum redigantur. Neque enim spiritualis tantummodo, sed etiam temporalis auctoritatis et potestatis vestræ rationum æterno judici aliquando estis reddituri; ac de ea perquam durum vobis subeundum erit judicium, si per ignaviam aut negligentiam, aut timiditatem inanemve formididem Dei causam deserueritis; multo vero durissimum illud erit judicium, si privatio studiis indulgendo, aut aliquo humanarum rerum respectu, alio quam ad Dei honorem, et gloriam et ad catholicæ Ecclesiæ incolumitatem spectantes, eamdem Ecclesiam et Jesu Christi rationes et vestram prodideritis patriam.

Episcoporum in Polonia virtutes comendat, eosque ad concordiam in tam gravi negotio excitat.

§. 5. Cujusmodi tamen ab animo nostro suspicionem abesse jubet, quæ semper de vestra virtute apud nos fuit existimatio. Sed ex sua quisque vestrum opera fructus accipiet uberrimos, si per sinceram solidamque animorum consensionem veramque concordiam in unum quodammodo conglutinemini, fiduciæque pleni præsto vobis fore Dei opera et auxilium, qui dissipare cogitationes populorum et sapientum hujus sæculi solet reprobare consilia, ipsi personarum vestrarum objectu veluti inexpugnabilem murum pro domo Domini apposueritis, quæ præsertim in tanto periculo, nunc maxime vestram opem implorat et sedem. Huic omnium vestrum conjunctissimæ societati, unde maxime pendet communium consiliorum nostrorum exitus, omni studio apostolicus noster, et hujus sanctæ sedis apud vestram rempublicam nuncius obsecundabit; quem bene vobis cupientem in rerum vestrarum communionem vocat egregius quo vos prosequitur amor, et ipsi jussimus præsto vobis esse omni ope sua omnibusque omne genus officiis. Tibi vero ven. frater, qui propter excelsam dignitatem tuam magna es auctoritate prævalidus, id maxime considerandam a te potissimum ceteris venerabilibus coepiscopis sacerdotalis prudentiæ pariter atque constantiæ exemplum exhiberi et eam agendi rationem, quam in re gravissima sequi debeant, commonstrari oportere. Quamobrem fraternitatem tuam enixe rogamus, ut cohortationem hanc nostram cum illis incunctanter communices. Res enim in extremo versatur discrimine; et per vestram rempublicam serpens veluti cancer intestinum malum gliscit in dies, nec ullam amplius adhibendi remedii patitur moram. Tibique ven. fr., omnibusque coepiscopis tuis, quos omnes gerimus in visceribus Christi, apostolicam benedictionem omni nostri cordis affectu impertimur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris die decimaquinta Julii 1767 pontificatus nostri anno decimo.

DCIX.

Dat. die 20. Julii 1767. Anno X.

Episcopo Quinqueclesiensi facultas tribuitur in perpetuum concedendi lauream doctoralem tam theologiæ, quam philosophiæ, et juris canonici iis qui in collegio dictæ civitatis prædictis studiis operam navaverint

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Romani pontifices constantem sollicitudinem habuere pro incremento seminariorum, et collegiorum.

§. 1. Saluberrimam æque, ac proficuam in catholica ecclesia seminariorum, collegiorumque institutionem a concilio Tridentino plurimi habitam, et maxime propositam eo majori Apostolicæ benignitatis, et providentiæ studio adaugere nos in sacrosancti apostolatus specula meritis licet imparibus constitutos, decet quo majorem in dies inde ortodoxis populis in via mandatorum Dei per christianæ pietatis, et sanæ doctrinæ exempla dirigendis afferri utilitatem, et opportunis, necessariisque instrui subsidiis, et adjumentis, quibus ad beatæ patriæ felicitatem tandem perveniant non sine maxima apostolici animi Nostri lætitia experimur: quo circa nihil nobis accidere potest jucundius, quam cum annuentes porrectis precibus, supremas apostolicæ benignitatis, auctoritatisque partes, sive ad novi sæminarii, collegiique fundationem procurandam, sive ad sæminarii, collegiique jam recti instaurationem, incrementumque promovendum, confirmandum, ad augendumque conferimus.

Laudes civitatis, et capituli quinque

§. 2. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte venerabilis fratris Geor-

ecclesiensis, nec non seminarii in ea erecti, novique collegii.

gii Episcopi Quinqueecclesiensis petitio continebat, quod ejus diœcesis inter præcipuas regni Hungariæ numeratur, atque civitas prædicta Quinqueecclesiensis habitatorum frequentia, et cleri copia abundat, cathedralis ecclesiæ capitulum usu mitræ, Episcopus vero pallii honore potitur; extat insuper sæminarium in prædicta civitate, quod sequendo memorati concilii Tridentini monita, ejusdem Georgii Episcopi decessor sub cura capituli, et canonicorum præfatæ cathedralis ecclesiæ instituit, et erexit; ipse vero Georgius, cum experientia compertum habuerit quæ, et quanta spiritualia bona ex institutione sæminarii hujusmodi in totius diœcesis utilitatem promanant, illud non sine gravi impensa in collegium erigi curavit, perpetuas cathedras theologiæ speculativæ dogmaticæ, et moralis, sacræ scripturæ, ac rituum ecclesiasticorum in eo instituit ad id assignatis redditibus pro earum respective lectoribus, aliasque cathedras juris canonici, ac philosophiæ in majorem alumnorum utilitatem modo ibidem constituere intendit; suis præterea impensis bibliothecam librorum copia, et qualitate præstantem ad ejusdem collegii usum comparavit, et quamvis in collegio hujusmodi viginti quatuor alumni nunc reperiantur, nihilominus præter canonicos, ac presbyteros, qui ibidem vitam ducunt, nonnulli sane alii ex omnibus partibus dicti regni Hungariæ non secus, ac ad generale studium confluunt ad collegium hujusmodi summa cum eorum utilitate, ac progressu in studiis scientiarum, quæ propter præterita bella magnum passæ fuerant detrimentum.

Preces porrectæ pro facultate conferendi laureas doctorales iis, qui in hoc collegio studiis operam navaverint.

§. 3. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat dubio procul alumni, aliique in collegio hujusmodi studiis operam dantes diligentiores, vigilantioresque redderentur, si exacto scientiarum curriculo lauream earumdem scientiarum, quas ibi edidicerunt consequantur. Nobis propterea dictus Georgius Episcopus humiliter supplicari fecit, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex petitioni exhibitæ benigne annuit.

§. 4. Nos igitur laudabilibus ejusdem Georgii Episcopi votis favorabiliter annuere volentes, eumque a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati eidem Georgio moderno, et pro tempore existenti Episcopo Quinqueecclesiensi, seu personis ab ipso, et illis respective deputandis, ut ipsi de cætero nunc existentes, et pro tempore futuros alumnos dicti collegii, omnesque alios sive prædictæ civitatis, et diœcesis Quinqueecclesiensis, sive alterius cujuslibet civitatis, et diœcesis, qui in eo studia peregerint philosophiæ, sacræ theologiæ, et iuris canonici, finito in collegio prædicto studiorum hujusmodi cursu, prævio examine, aliisque literariis debitis experimentis præmissis, et si ad id requisitis omnibus qualitatibus præditi fuerint ad doctoralem tam philosophiæ, quam sacræ thæologiæ, et juris canonici, lauream, auctoritate Nostra apostolica promovendi, illisque solita laureæ hujusmodi insignia conferendi, atque sic promoti, et declarati omnibus, et singulis privilegiis, prærogativis, præminentiis, gratiis, et indultis, quibus alii, qui lauream hujusmodi in quacumque publica studii generalis universitate susceperint, tam de jure, usu, et consuetudine, quam alias quomodolibet utuntur, fruuntur, et gaudent, ac uti, frui, et gaudere possunt, et poterunt in futurum, pari modo, et absque ulla prorsus differentia uti, frui, et gaudere libere, et licite possint, et valeant, et ad ecclesiasticas quoque quascumque etiam majores in cathedralibus, ac metropolitanis ecclesiis etiam præsulatus dignitates promoveri pariter possint in omnibus, et per omnia perinde ac si lauream hujusmodi in aliqua adprobata studii generalis publica universitate suscepissent, dicta auctoritate concedendi, et indulgendi plenam, et amplam facultatem eadem auctoritate tenore præsentium tribuimus, et impertimur.

Clausula sublata, decretum irritans, et derogatio contrariorum.

§. 5. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales etiam de latere legatos, et sedis prædictæ nuncios, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpetrandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter con-

tigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die vigesima Julii millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 28. Julii 1767. Anno X.

DCX.

Cum Poloniæ Rege conqueritur de societate intita inter catholicos, et dissidentes, damnaque ex hac societate futura designat.

Vide num. DCVIII præcedentem, et adnotationem in eo appositam.

Carissimo in Christo filio nostro
Stanislao Augusto Poloniæ
Regi illustri.

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo fili noster
salutem, et apostolicam
benedictionem.

Poloniæ regis studium pro conservanda Religione commendat, illiusque auxilium requirit.

§. 1. Cum in isto regno tuo dissidentium artes in gravissimum periculum extremumque discrimen catholicam adduxerint Religionem; qui perspectum habemus quam flagranti ejusdem religionis conservandæ studio teneamus, pernecessarium ducimus cum Regia Majestate tua nostram iterum partecipare solicitudinem, tuamque requirere pietatem, ut sociam operam tuam cum opera nostra conjungas ad ea consilia adjuvanda, quæ Nobis ipsa nostra apostolici officj cura subinde suppeditat.

Commemorat quæ cum Gnesnensi Archiepiscopo egerit, ut cum cæteris episcopis dissidentium machinationes everterent.

§. 2. Simul enim fama et auditione accepimus, non exiguum catholicorum istius regni numerum, assumto nomine assertorum publicæ utilitatis, cum dissidentibus partim societatem jam pepigisse, partim animo esse ad idem fœdus ineundum inclinatissimo, scripsimus piæ mem. Uladsilao. Archiepiscopo Gnesnensi, eumque cohortando, rogando, solicitavimus, ut huic malo quam celerrime occurrent, et efficacissima quæque remedia adhiberet, quæ tamen nihil haberent asperitatis. Eas vero litteras nostras illum jussimus cum ceteris venerabilibus fratribus istius regni communicare, ut in suis quisque diœcesibus eos homines sanandos susciperent, quos veneficis dissidentium sermonibus illectos, eorumque illecebris corruptos pestilentem morbum contraxisse deprehenderent.

Suum exprimit dolorem pro foedere nuper composito inter catholicos, et dissidentes, et futuram obvenientia mala designat.

§. 3. Verum haud ita multi post gravissimus animum nostrum perculit dolor, cum plane inopinatum nuncium accepimus, catholicos, qui plures inter se conflaverant societates, communi consentione dissidentibus se adjunxisse; cujus fœderis turpitudini ut rationem aliquam honestatis obtenderent, re quidem vel professi sunt, ut jacentes adhuc justitia reclamante, dissidentes denique erigantur, salvis tamen rebus et rationibus catholicæ religionis, in quibus negant se passuros quisquam immutari; quod quidem eo tandem redit, se omni studio et animi contentione daturos operam, ut dissidentium sectis suos cuique liceat toto Poloniæ regno religiones publice colere. Quem vero non summa ceperit admiratio, seu potius, si quis illum religionis sensus, et inclitæ gentis tangat honor et decus, non gravissimus corripuerit dolor, cum ejusdem nationis conspicuam partem, quæ ante hos aliquot menses illustrissima studij sui erga catholicam religionem edidit documenta, nunc intelligerit, eam dissidentium præstigiis atque fallaciis adeo turpiter fuisse deceptam, ut solemni pactione promiserit, se pro iisdem dissidentibus omni studio, cura, contentione animi adjuturam, quo exigua eorum postulata bonum exitum habeant.

De quo iniquo foedere Pontifex Poloniæ regi significat, universos in regno episcopos commonuisse, ne in laqueo dissidentium incidant.

§. 4. Huic indignitati in conspectu Domini illacrimantes reprobavimus, et execrati sumus nefarium et sacrilegum fœdus, pactionesque omnes in eo contentas quæ quoquo modo ad catholicam religionem pertinent. Cumque id apostolico Nostro muneri debeamus, ut omnibus palam fiat, in hac re qui sensus sit et animus Noster, per litteras hoc ipso die singulis istius regni Episcopis significavimus, videri nobis indignissime fuisse catholicos inter se fœderatos, cum per se execrabilem societatem se ad dissidentes aggregaverunt; iisdemque VV. fratribus acriores adhuc stimulos admovemus, ut iis modis pastorale suum in hac re impleant ministerium, quos tanto malo sanando convenientiores aptioresque judicaverint. Ad eos gravioribus cohortationibus iterum excitandos impulit nos urgens charitas Christi, et quæ anxios de æterna tam multarum animarum salute nos adsidue cura solicitat. Nostrum id factum cum regia majestate tua existimari communicavimus oportere: neque enim

dubitamus, nos in perdifficili re, cujusmodi est catholicam religionem e tanto tamque imminenti periculo eripere, regiam majestatem tuam sociam et comitem habituros. Cum autem videbimus eamdem in vera pietate et sincero Dei cultu defendendo te consequutum esse laudem, quam sibi gloriosissime pepernnt clarissimi predecessores tui, quorum zelum ipse tibi ad imitandum proposuisti, noli quærere charissime in Christo fili Noster, quanta, paterni animi nostri futura sit consolatio. Et regiæ majestati tuæ, quam in nostræ charitatis gerimus sinu apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima octava Julii 1767 pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 28. Julii 1767. Anno X.

DCXI.

Universos, et singulos Regni Poloniæ Archiepiscopos, et Episcopos alloquitur, eosque hortatur, ut dissidentium conatibus resistunt, et religionis prospiciant incolumitati.

Vide numerum præcedentem cum adnotatione in eo apposita.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem et apostolicam benedictionem.

Quid egerit Pontifex ad dissidentium conatus evertendos episcopis hisce commemorat.

§. 1. Quanta ad animum nostrum solicitudo et cura pervenerit ex novis turbis, quas dissidentes adversus catholicæ Religionis rationes in isto regno excitabant, piæ mem. Archiepiscopo Gnesnensi litteris nostris, datis die XVIII. elapsi mensis Aprilis significavimus; eidemque die XV. labentis hujus mensis Julii itidem scripsimus de dolore nostro, quem ex allato subinde nobis nuncio gravissimum cepimus, non exiguum catholicorum numerum, prætexentium publici boni zelum et studium, partim ad dissidentes juncto foedere se adjunxisse, partim prope esse, ut ad idem exemplum se in eamdem cum dissidentibus societatem conferrent. Qui essent ea de re sensus nostri et cohortationes, quibus, tum in primis, tum in posterioribus litteris, ejus pietatem excitabamus, illum jussimus cum vobis omnibus communicare.

§. 2. Nunc vero teterrimus ac plane horribilis nuncius nos impulit, ut de re atrocissima, quæ directo ad sancitam Jesu Christi sanguine catholicam fidem spectat, ipsi fraternitati tuæ has litteras demus. Novissime enim accepimus, intestinum illud malum, quod primo per diversas istius regni provincias occulto serpebat, nunc e suis latebris erupisse, cum turpissimæ conjurationes caput extulerint suum, et res eo deducta sit, ut expleto iniquitas mysterio catholici, qui inter se pepigerant societatem, omnes generale et commune cum dissidentibus percusserint foedus, easque pactiones fecerint, quæ per causam justitiæ iisdem dissidentibus tribuendæ, quos falso clamitant opprimi, eo spectant, ut errori nullus jam non pateat locus, cum eorum sectis licuerit ubique absurdas suas religiones publice colere; idque inter gentem veræ pietatis, sinceræque et integræ religionis cultu plane inclytam, quæ singulari et flagrantissimo ejusdem Religionis studio saluberrimas ad eam custodiendam condidit leges, easque nunquam destitit summa tueri vigilantia. Quæ vero catholicæ nedum sacerdotales aures patienter ferant, ipso auditu horrificam, diversissimarum, immo vero inter se directe pugnantium rerum societatem? Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? quæ autem conventio Christi ad Belial? Quæ pars fideli cum infideli (1)? Quæ communicatio Ecclesiæ filiis cum perfidis et perduellibus, qui ab ejus sinu se removerunt, et cum ea perpetuum bellum gerunt? Quomodo potest esse pax vera (scribebat ad Anastasium Augustum prædecessor noster S. Gelasius I.) cui charitas intemerata defuerit? Charitas autem qualiter esse debeat, nobis evidenter Apostolus prædicat, qui ait: charitas de corde puro et conscientia bona, et fide non ficta. Quomodo de corde erit puro, si contagio inficiatur externo? quomodo de conscientia bona, si pravis fuerit malisque commixta? quemadmodum fide non ficta, si maneat sociata cum perfidis?

Recentissimum dolorem accepisse significat ex inito nuper foedere inter catholicos, et dissidentes.

§. 3. At enim foederati catholici diserte professi sunt, idque in memoratis pactionibus voluerunt insertum, se catholicam, quæ isthic regnat, religionem nunquam passuros quidquam accipere detrimenti, eamque omnino

Venenum indigitat quo foedus inficitur, licet pactio insit de nullo afficiendo detrimento religioni catholicæ in Poloniæ regnis.

---

(1) II. Cor. VI. 14. 19.

inviolatam velle et incolumem. Verum quemquam ne tantus ceperit stupor, quin videat, dissidentes soporatum ejusmodi medicamentum catholicis exhibere, ut simplicioribus somnum faciant? Illud nimirum catholicis proposuerunt delinimentum, quo consopiti homines, in timore Dei alti et educati, quam minimum sensum haberent, cum conscientiæ gladio pungerentur (1). Exhorruissent scilicet, si sine ullo fuco nude et simpliciter ea sibi proposita fuisset societas, quæ fidelibus Christi vel primo aspectu faciem offert plane execrabilem. Dolemus, Ven. Frater, nimio minus, quam necesse est, catholicos isthic novisse, hominum sanctæ matri Ecclesiæ infensissimorum quam malitiosa sit indoles; quam tamen abunde ognoscant si tempora illa sibi redigant in memoriam, cum hæresis in vestrum regnum magno rei catholicæ malo suum intulit pedem. Quamquam hæc ipsa tempora satis habent, quo catholici pervideant, quodnam sit subdolum et insidiosum heterodoxorum ingenium. Verum qui humana spectant, minime animadvertunt, se fallacibus ejusmodi hominum blanditiis emollitos, catholicam Religionem eorum furori imprudentes et inscios facere deditītiam.

Pontifex solemniter reprobat foedus inter catholicos, et dissidentes initum.

§. 4. Quod ad nos attinet, in conspectu Dei amarissimis lacrimis populi nobis dilectissimi deflevimus vicem, cujus pars non exigua se adeo turpiter ab hostibus catholici nominis seduci passa est inanibus verbis (2); et in nomine Jesu Christi, cujus certe Nos indigni et plane immerentes, sed tamen incomprehensibili Dei consilio et voluntate vicariam gerimus potestatem, ubi primum de tanta indignitate cognovimus, nefariam istam societatem, qua se catholici dissidentibus adjunxerunt, cum omnibus in ea factis pactionibus, quæ ad catholicam quoquo modo pertinent religionem, ut illicitam et sacrilegam reprobavimus, omnibusque execrationibus detestati sumus. Atque ut hujus Nostræ reprobationis, detestationis, et execrationis publicum existat documentum, eam fraternitati tuæ per has nostras litteras, et per alias harum similes, singulis venerabilibus fratribus istius regni Episcopis voluimus esse compertam.

Episcopos obsecrat ut nefario illi foederi obsistant, et media suggerit ad catholicos in vera fide retinendos.

§. 5. Quod si in conspectu periculi præsentissimi, ne apud vos sacrosancta catholicæ fidei dogmata perturbentur, et Ecclesiæ leges denique perrumpantur, spes aliqua nobis reliqua est acerbissimæ hujus avertendæ calamitatis, nullibi eam sitam esse videmus (secundum Dei opem, quam flgrantissimis precibus imploramus) nisi in tuo Ven. Frater, zelo domus Dei, fortitudine, et virtute. Cohortare, quæsumus te, populum tuæ commissum fidei et custodiæ ad poenitentiam in primis, qua Deum sibi placatum faciat atque propitium; et ab eo instantissimis orationibus, omnibusque omne genus piis operibus in tanto catholicæ Ecclesiæ periculo præpotentem opem imploret. Deinde eo incumbas toto pectore oportet, ut simpliciore ingenio homines instruas, deceptos veritatis luce perfundas, devios ad rectam revoces viam, bonos et zelo Dei flagrantes in rectis sensibus confirmes; idque facito quam suavissimis modis, et, ut ait Jacobus Apostolus, in mansuetudine sapientiæ (3). Ubi vero animos leniter tractando videas parum proficere, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina (4). Denique in hoc summo catholicæ rei discrimine ad arcendam a fidelibus clamitatem, quæ eorum animas ad sempiternam trahat perniciem, sancta mater Ecclesia episcopale officium vestrum nunc maxime eflagitat, cujus voces ipsi per has Nostras literas ad aures vestras afferimus, gravissimis illis perterrefacti minis, quas æque ac nobis Dominus per prohetam omnibus sacris pastoribus intendit: si speculator, inquit, viderit gladium venientem, et non insonuerit buccina, et populus se non custodierit; veneritque gladius, et tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem ejus de manu speculatoris requiram (5). Et fraternitati tuæ intimo nostri cordis affectu apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXVIII. Julii MDCCLXVII. pontificatus Nostri anno decimo.

(1) Prov. XII. 18.
(2) Ephes. V. 6.
(3) Jacob. III. 13.
(4) Timoth. IV. 2.
(5) Ezech. XXXIII. 6.

Dat. die 7. Augusti 1767. Anno X.

DCXII.

Concessio, et applicatio hospitali S. Mariæ Misericordiæ civitatis Senogalliæ scutorum biscentum quinquaginta ab hæreditate Alberici Arsilli derivantia.

Venerabili fratri Episcopo Senogalliensi.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

Refertur testamentaria dispositio Alberici Arsilli.

§. 1. Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filii syndici hospitalis sanctæ Mariæ Misericordiæ nuncupati istius civitatis Senogalliensis, quod alias nempe anno MDCCVIII. tunc in humanis agens quondam Albericus Arsilli Senogalliensis in ejus ultimo, cum quo decessit, testamento instituit suos hæredes particulares, et fiduciarios in nonnullis certis, ac designatis bonis presbyteros sæculares congregationis oratorii Sancti Philippi Nerii dictæ civitatis, ad hoc ut præfata bona administrarent, et custodirent, venditisque congruo tempore eorum fructibus, ac redditibus, illorum pretium in sacra pietatis æde deponerent, ac in certos usus, et utilitatem, tam foeminarum, quam masculorum à tribus ejus sororibus Arcangela videlicet, Antonia, et Seraphina, earumque masculis ex masculis descendentium erogarent sequenti ordine, nempe: primo in dotem scutorum quingentorum monetæ Urbini pro prædictis fæminis, quæ statum monasticum eligere vellent: secundo fæminis hujusmodi minime existentibus, in annuum legatum scutorum quinquaginta monetæ romanæ per triennium, seu quinquennium, respective solvendum illi magistro, et collegio, penes quem, seu quod præfati filii, ac descendentes masculi literarum studiis operam darent, et in solutionem unica tantum vice peragendam scutorum quinquaginta monetæ Urbini, quoties præfati filii, ac descendentes masculi ad vota sive spiritualia, sive sæcularia transirent, vel lauream doctoralem assequerentur: ac tertio demum, omnibus personis, ut præfertur, vocatis deficientibus, in erectionem quinque cappellaniarum cum onere missarum ab episcopo Senogalliensi præscribendarum, et alias prout in dicto testamento, cujus tenorem præsentibus pro plene, et sufficienter expresso, ac de verbo ad verbum pro inserto haberi volumus, uberius continetur.

Bona a testatore relicta, magnum obtinuere incrementum ex administratorum solertia.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, ex fructibus, ac redditibus prædictorum bonorum, quæ ex ejusdem testatoris dispositione administrata usque adhuc fuerunt, et in posterum semper ab ipsis administranda sunt a memoratis presbyteris oratorii Sancti Philippi Nerii, non solum prædicta omnia legata a prædicto testatore volita prompte, ac adamussim usque modo persoluta fuerint, verum etiam juxta ejusdem testatoris mentem quidquid, illis solutis, superfuit, in emptionem, et acquisitionem aliorum bonorum, et capitalium erogari, et converti memorati presbyteri diligenter curarunt, qua de causa ex bonis sub hac dispositione ab ipso testatore, ut præfertur, relictis, aliisque postmodum vel acquisitis, vel juxta ejusdem testatoris voluntatem per obitum personarum, quibus relicta fuerant postmodum reversis, et in eadem dispositione comprehensis, auctus admodum fuerit eorumdem bonorum numerus, ac annuorum inde productorum fructuum, et redditnum quantitas; ita ut deficientibus modo personis a dictis Arcangela, et Seraphina memorati testatoris sororibus per masculinam lineam descendentibus, et ad legata prædicta vocatis, fructus, ac redditus eorumdem bonorum omnium, tam pro hujusmodi legatis præstandis filiabus, ac filiis, aliisque, qui ex unico tantum masculo descendente a dicta Antonia alia ex sororibus præfati testatoris oriri possent, quam pro cappellaniis prædictis erigendis longe exuberantes dignoscantur.

Exponitur infelix status hospitalis, et porriguntur preces pro applicatione alicujus partes redditnum legati pii Arsillii.

§. 3. E contra vero cum fructus, et redditus bonorum memorati hospitalis sanctæ Mariæ Misericordiæ impares omnino sint ad subeunda tot onera, quibus in excipiendis, alendisque infantibus expositis, sive masculis, sive fæminis, in ægrotantibus curandis, vetulisque nonnullis, ac peregrinis hospitio recipiendis gravatum idem hospitale reperitur, inde modo contigit, ut major sit exitus, quam introitus bonorum ejusdem hospitalis: qua de re, ut omnia onera prædicta publico bono non solum utilia, sed apprime necessaria in posterum quoque a præfato hospitali adimpleri valeant, dicti exponentes aliquam annuam portionem Nobis benevisam ex fructibus, redditibus, et proventibus prædictorum bonorum a memorato Alberico testatore, vel relictorum, vel postmodum, ut præfertur, acquisitorum, seu reversorum, in auxilium, et subventionem præfati hospitalis per Nos assignari, et applicari plurimum desi-

derant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex ex hæreditate Alberici Arsillii scuta biscentum quinquaginta annuatim sejungit, eaque Senogalliensi hospitali attribuit.

§. 4. Nos igitur, qui hospitalium, aliorumque locorum piorum ad levandas miserorum, ac pauperum ægrotantium, expositorumque necessitates institutorum conservationem, et incrementum paterno desideramus affectu, et exempla sectando fel. rec. Benedicti Papæ XIV. prædecessoris Nostri, qui in ejusdem hospitalis subsidium aliquas annuas præstationes sive a nonnullis confraternitatibus dictæ civitatis, sive a communitatibus ejusdem diœcesis suppeditandas concessit, ipsorum exponentium votis, quantum cum Domino possumus, favorabiliter annuere volentes, eorumdemque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, audita prius super præmissis sua relatione, visoque insuper integro tenore testamenti prædicti Alberici testatoris, eoque, ac una simul statu bonorum prædictorum ab ipso testatore vel relictorum, vel, ut præfertur, deinde acquisitorum, seu reversorum, eorumque annuis fructibus, redditibus, et proventibus serio perpensis, aliisque expendendis mature consideratis. Motu etiam proprio, et ex certa scientia, maturaque deliberatione Nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine annuam summam scutorum biscentum quinquaginta monetæ romanæ ex omnibus fructibus, redditibus, et proventibus suprapraedictorum bonorum, et capitalium a dicto Alberico Arsilli testatore, ut præfertur, presbyteris sæcularibus congregationis oratorii sancti Philippi Nerii dictæ civitatis Senogalliensis illius hæredibus fiduciariis in præmemoratas causas relictorum, vel ab ipsis presbyteris deinde, ut præfertur, acquisitorum, vel juxta ejusdem Alberici dispositionem reversorum ab hæreditate, et bonis dicti Alberici omnino, ac perpetuo sejungimus, dividimus, segregamus, et separamus, eamdemque summam scutorum biscentum quinquaginta monetæ romanæ in auxilium, subventionem, et favorem, ac beneficium hospitalis sanctæ Mariæ Misericordiæ dictæ civitatis Senogallien. scientia, et auctoritate pari perpetuo pariter applicamus, appropriamus, et adsignamus.

Senogalliensi Episcopo committit, ut annuatim elargitam quantitatem hospitali tribuat.

§. 5. Quocirca fraternitati tuæ, et pro tempore existenti Episcopo Senogalliensi per præsentes committimus, et mandamus, ut eamdem annuam quantitatem scutorum biscentum quinquaginta prædictorum anno quolibet a data præsentium incipiendo, et computando de semestre in semestre sive in fine, vel principio cujuslibet anni arbitrio fraternitatis tuæ tuorumque successorum a memoratis presbyteris sæcularibus congregationis oratorii sancti Philippi Neri dictæ civitatis vere, realiter, et cum effectu hospitali prædicto, sive ejus pro tempore existentibus syndicis, et ministris sine ulla mora, et quibuscumque citationibus, ac inhibitionibus minime obstantibus, ac omni appellatione, et recursu remotis, auctoritate prædicta solvi, ac tradi cures, et facias, ac curent, et faciant respective, atque ad id omnibus adhibitis juris, et facti remediis eosdem presbyteros memoratæ congregationis cogas, et compellas, seu respective cogant, et compellant.

Prælaudato Senogalliensi Episcopo committit, ut hospitale visitet, et de redditum erogatione rationes sumat.

§. 6. Ut autem tam prædicta annua scuta biscentum quinquaginta a Nobis, ut præfertur, eidem hospitali applicata, appropriata, et assignata, quam omnes alii ejusdem hospitalis, illiusque bonorum fructus, redditus, et proventus in necessarios usus, et utilitatem ipsius hospitalis ea, qua par est diligentia, fide, ac prudentia erogentur, et convertantur, atque ita, et non aliter erogata, et conversa esse dignoscantur, et appareant, ac omnia alia, quæ pro bona directione, ac regimine ejusdem hospitalis peragenda, et servanda sunt ab omnibus, ad quos spectant, fiant, serventur, et custodiantur, tibi, ac pro tempore existenti Episcopo Senogallien., quatenus opus sit, potestatem auctoritate Nostra delegata dictum hospitale, ejusque ecclesiam, omniaque ad ea pertinentia visitandi, et redditionem rationis fructuum, reddituum, et proventuum quorumcumque bonorum ejusdem hospitalis petendi, et respective excipiendi, et quæ mutatione, correctione, et renovatione indigere apparuerint, mutandi, corrigendi, renovandi, ac de novo etiam condendi, abusus quoscumque tollendi, et quidquid statueris, et ordinaveris, ac respective pro tempore existentes episcopi prædicti statuerint, et ordinaverint, observari faciendi, inobedientes per opportuna juris, et facti remedia compescendi, concedimus, et indulgemus, utque ad præmissa omnia peragenda necessarias, et opportunas facultates dicta auctoritate per præsentes tribuimus pariter, et impertimur.

Hospitalis moderatoribus iniungit ut Senogalliensis Episcopi mandatis pareant.

§. 7. Mandantes propterea virtute sanctæ obedientiæ omnibus, et singulis ejusdem hospitalis nunc, et pro tempore existentibus syndicis, et ministris, aliisque, adquos spectat, et quandocumque spectabit, ut tibi, et pro tempore existenti episcopo Senogalliensi in omnibus ad visitationem hujusmodi pertinentibus omnino pareant, et obsequantur, tuaque, et illorum respective monita, ac mandata humiliter suscipiant, et efficaciter adimplere procurent, alioquin sententiam, sive poenam, quæ lata, et statuta fuerit in rebelles, ratam habebimus, et faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 8. Decernentes etiam easdem præsentes literas, et in eis contenta quæcumque etiam ex eo, quod prædicti presbyteri sæculares memoratæ congregationis oratorii sancti Philippi Nerii civitatis Senogallien., ac descendentes quomodolibet a præfatis tribus sororibus ejusdem Alberici testatoris, et alii quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes cujusvis status, gradus, ordinis, et præeminentiæ, ac dignitatis existant, seu alias specifica, et individua mentione, et expressione digni illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, et auditi, causæque, propter quas præsentes emanarint sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiam quantumvis juridica, ac privilegiata causa, colore, prætextu, et capite etiam in corpore juris clauso etiam enormis, enormissimæ, et totalis læsionis, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis Nostræ, vel interesse habentium consensus, alove quolibet, etiam quantumvis magno, et substantiali, aut inexcogitato, et inexcogitabili, individuamque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infrigi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudque quodcumque juris, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia, et potestatis plenitudine paribus concesso, vel emanato quempiam in judicio, vel extra illud uti, seu se juvari ullo modo posse, sed ipsas præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit inviolabiliter observari; sicque, et non aliter in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpetrandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 9. Non obstantibus supradicti Alberici testatoris etiam ultima voluntate, quam quoad præmissa sufficienter, et expresse commutamus, nec non quatenus opus sit, Nostra, et cancellariæ apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo, aliisque apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non quibusvis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die VII. Augusti MDCCLXVII. pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 11. Augusti 1767. Anno X.

DCXIII.

Indulgentia plenaria pro singulis christifidelibus visitantibus quamcumque ecclesiam clericorum regularium societatis Jesu die 5. Februarii cujuscumque anni.

Clemens PP. XIII.

Universis christifidelibus præsentes literas inspecturis salutem, et apostolicam benedictionem.

Ad augendam fidelium religionem, et animarum salutem cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti; omnibus, et singulis utriusque sexus christifidelibus vere pœniten., et confessis, ac sac. communione refectis; qui aliquam ex ecclesiis clericorum regularium societatis Jesu ubicumque existentibus die quinta mensis Februarii a primis vesperis usque ad occasum solis diei hujusmodi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro christianorum principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, et remissionem misericorditer in domino concedimus. Præsentibus ad septennium tantum valituris. Volumus autem ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium alium aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint; utque præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo persona in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XI. augusti MDCCLXVII. pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 16. Augusti 1767. Anno X.

DCXIV.

Canonizatio B. Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal fundatricis ordinis visitationis Sanctæ Mariæ.

Clemens Episcopus

Servus servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Fortitudo et decor indumentum militantis Ecclesiæ, admirabili sane divinæ providentiæ consilio, quemadmodum se prodidit in Juditha, in Debora, in matre septem Machabæorum, et siquæ aliæ extiterunt similes harum, quæ fœmineæ cogitationi masculinum animum inseruerunt; ita et post Christi Salvatoris adventum elucet maxime, non modo in iis fœminis, quæ pro christiana Religione per tyrannos, et carnifices mactari meruerunt, sed in illis etiam, quæ ipsæ se, perfecta sui rerumque omnium abdicatione, vivas hostias in odorem suavitatis immolaverunt. Hoc pacto nimirum, et omnipotentis Dei gratiæ virtus per ea, quæ ignobilia, atque infirma sunt mundi, splendidissime apparet, et catholicæ Ecclesiæ, in qua unica saluti spes est, sanctitudo, et veritas argumentis minime obscuris pulcherrime confirmatur.

Virtutes, et merita hujus beatae generatim comendantur.

§. 2. Atque in hac profecto illustrium, ac fortium fœminarum classe collocandam vel in primis esse beatam Joannam Franciscam Fremiot de Chantal singularia illius strenue gesta declarant. Illa enim materni veluti affectus immemor, ut Christo Jesu, cujus adorandum nomen candente ferro pectori impresserat, totam sese dicaret, per filium, quem unice diligebat, in ostio domus strato corpusculo hærentem ad electum sibi cœlestem sponsum pergere non dubitavit, et voto se arduo, ac perdifficili obstrinxit, ut ageret ea semper, quæ perfectiora esse intelligeret. Quæ quidem, atque alia id genus in subjecta ipsius vitæ compendiaria descriptione recognoscere quivis facile poterit, tum ad Dei omnipotentis laudem et gloriam, tum ad imitationem tam eximiæ consummatæque virtutis. Itaque quum singularis Dei benedictio beatam hanc famulam suam heroicis virtibus apprime insignem, et consequutis obitum ejus miraculis valde gloriosam reddiderit, ut iis potissimum fœminis, quæ se Deo dicaverunt, vel in ejusmodi deliberatione ver-

santur, nova semper suppetant ad imitandum exempla; nos propterea post eam, quæ præmitti solet, tum virtutum illius: tum miraculorum severam, ac sedulam disquisitionem, adscitis in consilium venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus, ac præterea Patriarchis, plurimisque Archiepiscopis, et Episcopis eamdem beatam Joannam Franciscam publica totius Christiani orbis veneratione dignam asserimus, et sanctorum fastis adscribendam decernimus.

Ejus nobilis origo describitur, sanctæque vitæ progressus.

§. 3. E clarissimis parentibus, Divione in Burgundia, Joanna Francisca Fremiot de Chantal ortum habuit. Piæ sanctæque educationis fructum tulit, quem debuit, puellæ indoles ad virtutem nata. Catholicæ religionis jam inde a teneris annis tanto erat incensa studio, ut quintum ætatis annum nondum excedens hereticum quemdam adversus veritatem corporis Christi in eucharistia cavillantem sapienter, atque animose redarguens pudore suffunderet. Tentata doloris artibus a vaferrima, quæ domi erat, muliere, innocentiam non sine peculiari ope Deiparæ Virginis, quam defunctæ Genitricis loco matrem delegerat, incontaminatam servavit. Aliud quoque gravius fortasse periculum ejusdem B. Virginis auxilio evasit incolumis. Quum enim de connubio illius ageretur cum equite nobili sane, atque opulento. Deum Joanna Francisca per matrem ejus sanctissimam consulens, calviniana illum, tametsi dissimulata, hæresi infectum, Deo illustrante, cognovit; quo illa periculo ita commota est, ut vel recordationem illius refugeret animus, ac perhorresceret. A sorore, apud quam aliquandiu fuerat, patri reddita, ita se illi obsequentem, docilem, suavem, morigeram præbuit, ut nihil supra. Nihil in ea quod delicias, quod luxum, quod levitatem animi redoleret. Pietas in Deum, ac Deiparam eximia, summum precandi studium, misericordia in pauperes singularis. Voluntati suæ, qua libentius ad vitam cœlibem ferebatur, paternam præponens nobilissimo viro in temporalibus Domino de Chantal nuptui se dari non recusavit. Præclaræ illæ, quas ad matrimonium attulerat, virtutes magis magisque in aliorum quoque utilitatem redundarunt. Clementer enim familiam regere, filios sancte educare, virum ad pietatis suæ imitationem adducere, invisere ægros, egentibus subvenire, subditis opitulari, Deo, et sibi vacare, hæc illius erat vitæ ratio laboriosa semper, numquam otiosa. Cujus quidem solicitudinis fructus erat summe in domo pax, summa tranquillitas.

Viduata proprio viro, castitatis perpetuæ, voto se obstringit.

§. 4. Sed aversæ res inciderunt, quibus tam præclara ista in secundis virtus longe splendidior effulsit. Vulnerato enim inter venandum, et paullo post extincto viro, quem carum in primis habebat, casum quidem acerbissimum dolenter tulit, sed in eo consilium Dei, qui totam sibi deposceret, animo reputans, sanctissimæ illius voluntati acquievit, ac præterea ad aram beatissimæ Virginis Deo, meliori utique sponso, votum nuncupans perpetuæ castitatis, se obstrinxit. Illi autem, qui viro ipsus, tametsi imprudens, lethale vulnus inflxerat, non modo veniam libenter indulsit, sed in argumentum etiam peculiaris benevolentiæ illius filium e sacro fonte suscepit. Qua quidem in re, æquissimo virtutum æstimatore S. Francisco Salesio teste, heroicæ perfectionis exemplum edidit plane admirandum.

Quotidie in via virtutum progrediens sub directione S. Francisci Salesii, ordinem Visitationis Beatæ Mariæ instituit.

§. 5. Quum autem perfectius adhuc atque excellentius meditaretur vitæ genus, rei familiaris sarcina magna ex parte deposita, mundi muliebris quidquid erat pretiosum, partim in levamen pauperum, partim in ornatum templorum convertit. Ad redigendum in servitutem corpus jejunia, cilicia, vigilias adhibet. Tempus omne religionis inter, ac misericordiæ officia partitur. Demissionis, ac patientiæ neque illi occasio, neque occasioni ipsa defuit. Dici vix potest, quot quantasque ab ancilla injurias pertulerit. Summa erat prorsus, ac pene incredibilis in altera contumacia, in altera mansuetudo. Novis inter hæc oblatis a patre nuptiis constantissime recusatis, ut propositum, quo totam se Deo mancipaverat, magis magisque firmaret, pulcherrimo quidem, sed asperrimo invento, adorabile Jesu nomen cadente ferro pectore impressit. Tam strenue in suscepto evangelicæ perfectionis itinere progredienti datus est tandem, quem diuturnis a Deo precibus expetiverat, sapientissimus item, et sanctissimus conscientiæ moderator, sanctus Franciscus *Salesius*, quem ut primum aspexit, mutuo sese agnoverunt, quum antea de facie non nossent. Probante itaque tanto magistro votum illud maxime arduum edidit, semper id exequendi, quod perfectius, atque acceptius Deo esse intelligeret. Neque vero minus firma opus erat fortitudine, animi, ut ea perficeret, quæ de novi ordinis fundatione a Salesii magisterio didicerat. Multæ enim, et graves supe-

randæ fuerunt difficultates: quas inter fortasse illa maxima, quod quum filius strato per januam corpore intercludere aditum matri tentasset, ne Annecium profectura, quo divinitus vocabatur, domo pedem efferret, strenua mulier recogitans forte illud Hieronymi: per calcatum perge patrem: super filium transiit, quem eximie carum habebat. Quid autem incensa charitas possit efficere statim apparuit. Salesio enim velut architecto prima jecit fundamenta ordinis sanctimonialium a visitatione Beatæ Mariæ virginis nuncupati, quem, obtinente frustra dæmonum, et perversorum hominum fraude, tametsi non sine magnis exantlatis laboribus, multis ac diversis in locis ita propagavit, ut quatuor supra octoginta monasteria ipsius opera, et studio fundata numerarentur. Hujus autem ordinis institutio, tametsi nihil asperum, nihil austerum præseferat, dum tamen voluntati, atque humanis affectionibus nihil quidquam, quod libitum fuerit, indulget, rerumque omnium abdicationem, et omnimodam sui abnegationem fortiter simul, et suaviter præcipit; ad perfectionem summam, quemadmodum, Deo incrementum dante, ad hanc usque diem non sine animi nostri jucunditate conspicimus, mira quadam ratione perducit. Jussu præterea Episcoporum alia non sui ordinis monasteria visitans labentem in iis disciplinam restiut. Ubi autem præsens voce non poterat, per literas, quæ extant bene multæ, sacris potissimum virginibus præsto erat. Mors deinde consanguineorum, in iisque filii dulcissimi, sed Francisci Salesii potissimum, a cujus nutu, consiliisque pendebat, virilem illius animum adeo non fregit, ut nihilo secius quam antea ardua quæque adoriri, ac perficere conaretur. Quibus rebus in eam sapientiæ et sanctitatis opinionem apud omnes venit, ut ex ordine quovis, etiam episcopali, Joannæ Franciscæ consilia expeterent principes viri, ac reges illius se precibus commendarent, et sanctus ipse Vincentius de Paulo instituti sui leges eidem examinandas, et corrigendas traderet.

Ad virtutum apicem perventa, et meritis undique referta ex hac vita ad cœlestem gloriam convolavit.

§. 6. Tam excellens virtus, quæ quamvis per tot præclare gesta sese prodiderat, majus tamen aliquid, quam quod exterius patebat, latere intus indicabat (ita quidem, ut Salesio ipsi optimo rerum æstimatori admirationi esset) ad eum perfectionis apicem pervenerat, ut matura jam cœlo esset. Itaque quum famula Dei Parisiis rediens, quo jussu Episcopi Gebennensis, ab Anna Austriaca expetita, sese contulerat, Molini in morbum incidit, e quo incidit, e quo instare sibi supremam diem intelligens sacramenta ecclesiæ pie sancteque suscepit. Epistolam mox dedit ad omnes sui ordinis alumnas, charitatis, et sapientiæ plenam. Cunctis demum præsentibus, absentibus, futuris etiam instituti sui monialibus a Deo fausta omnia precata fervidos inter fidei, spei, charitatis actus ad amplexum sponsi sui cœlesti, quem unice semper dilexerat, feliciter convolavit, idibus Decembris anni MDCXLI. Eximiam Joannæ Franciscæ gloriam declaravit visus a S. Vincentio de Paulo splendescens globus alteri mox adjunctus splendidiori, atque alius demum longe supra quam dici potest lucidissimus, qui utrumque sibi commixtum excepit. Intellexit enim superno lumine perfusus vir Dei, in primo illo globo Joannam Franciscam, Salesium, in tertio vero Deum ipsum, in altero S. Franciscum qui lucem inhabitat inaecessibilem, designari.

Post annum septungesimum sextum ab illius morte, incæpta disquisite de ea in beatorum numero adscribenda.

§. 7. Tametsi autem de Jonnæ Franciscæ sanctimonia fama esset percelebris, ex inani tamen opinione quadam, quod ante quinquagesimum annum inquiri de ea non liceret, factum est, ut tempus ad eam rem opportunius elaberetur: donec tandem an. MDCCXV. cœptum est agi de illa in beatorum numerum referenda. Instituto igitur ex eo tempore duplici examine, episcopali scilicet, et apostolico, atque utriusque actis exibitis, et approbatis, in congregatione sacrorum rituum quæstiones, quæ solent, habitæ sunt. Testimonio deinde clarorum scriptorum, qui coœvi erant servæ Dei, ac potissimum S. Francisci Salesii, et S. Vincentii a Paulo, heroicas fuisse Joannæ Franciscæ virtutes satis aperte probatum est. Sed quum testis illarum de visu, tam longo post obitu illius intervallo, nemo unus reperiretur, ad rem expediendam fel. rec. Benedictus XIV. prædecessor noster sapienter præcepit, ut accederet adminiculum ex aliis duobus præter duo requisita miraculis per invocationem servi Dei post mortem patratis.

Referuntur miracula, quae per intercessionem hujus sanctæ post illius obitum evenere.

§. 8. Et quidem quatuor præ cæteris probatu digna reperta sunt, Primum exhibuit Gabriella Angelica Morel in monasterio visitationis Abalonensi Diœcesis Augustoduni, cui, quum servæ Dei se commendasset, crus dexterum semipalmo brevis altero, ac pene succi, et caloris expers, ad omnimodam

cum sinistro æqualitatem redactum fuit. Secundam divinitus factam sanationem experta fuit Elisabeth Dronier de la Perouse professa ejusdem ordinis visitationis in oppido de Saint Amour, quod est in diœcesi Lugdunensi, quæ ex diutini morbi vi semimortua, atque a medicis destituta, cum per tres menses immobilis in lectulo decumberet, ad beatam Joannam Franciscam confugiens, momento temporis sospes, integra, et consuetis omnibus ministeriis apta e lecto prosiluit. Tertium miraculum patratum est in Clara de Rubeis puella romana, quæ contracta phtisi eo deducta, ut munita extremo sacramentorum præsidio jamjam moritura videretur, immo etiam aliquando haberetur pro mortua, sed, quum proposito sibi dierum novem obsequio beatæ Joannæ Franciscæ opem posceret, a tertio, vel quarto usque ad diem nonum, depulsa vi morbi, convalescens, colore, orexi, viribus redditis, domo egressa in conspectum omnium prodierit. Quarta miraculosa sanatio contigit Eugeniæ Trochon professæ ordinis visitationis in civitate Salmuriensi Andegavensis diœcesis. Hæc a quintodecimo ætatis anno gravissimo per octo annos asthmate pene præfocata dein correpta paralysi, quæ brachio, et cruri motum ademit, et magna ex parte sensum imminuit, post dies ferme quadraginta infestæ hujus ægritudinis, nulla adhibita medicorum ope, beatæ Joannæ Franciscæ novendiali cultu sese commendas, postrema nondum elapsa, die, momento temporis affectorum membrorum motu redintegratio, sana surgit, ac vigens, et munia facile repetit, quæ solebat. Sed quintum etiam miraculum addendum duxit laudatus prædecessor Noster Benedictus XIV., quod quidem quamvis satis testatum esset authoritate episcopi Aurelianensi, quum tamen sedis apostholicæ authoritate destitueretur, adeoque idoneum non esset, ut probata inter miracula referretur, idem Pontifex, hoc vitio sublato, ratum habuit, et confirmavit. Sanatio porro ita se habuit. Susanna Bienfait professa ordinis visitationis, scirroso tumore non sine acri dolore, et cruciatu viscerum laborabat. Huc accessit paralysis, quæ cruribus, quorum dexterum etiam ex atrophia exaruerat, motum omnem, et sensum penitus intercepit. Humanis itaque per menses duos remediis abstinens beatæ Joannæ Franciscæ consueta novem dierum prece implorat auxilium. Labente adhuc die nona puncto temporis, motu, sensu, et carne præterea cruri arido restitutis, vivida, et vigens ministeriis omnibus fungi potuit, quibus cæteræ moniales bene valentes, atque integræ fungebantur.

§. 9. Quum itaque virtutibus, et miraculis authoritate apostolica confirmatis nullum jam dubium superesset, quin ad formalem servæ Dei Joannæ Franciscæ beatificationem procedi posset, idem Benedictus prædecessor die XIII. novembris anni domini MDCCLI, per suas literas in forma brevis illi tamquam beatæ cultum decrevit, officio, et missa quotannis die XXI. mensis augusti, qua solemnia coronationis suæ recurrebant, ad ejus honorem certis in locis concessa.

In beatorum numerum adlecta fuit die 13. Novembris 1751.

§. 10 Nova post indultam Joannæ Franciscæ venerationem miracula sequuta sunt, quæ manifestam de augendo eidem cultu voluntatem Dei declarunt. Quibus, cognita prius processuum validitate, in congregatione venerabilium fratrum nostrorum sanctæ romanæ Ecclesiæ Cardinalium, quæ sacris ritibus præest, ad examen vocatis, atque discussis, ex aliis pluribus, quæ ferebantur, in generali simili congregatione coram Nobis die XXVIII. januarii anni proxime præteriti coacta, duo hæc quæ sequuntur speciali approbatione digna comperta sunt, prout ex decreto Nostro die IX. subsequentis mensis martii apparet. Miraculum primum ejusmodi est. Maria Droz sanctimonialis in monasterio pontis Aurelii Bisuntinæ diœcesis, ordinis S. Bernardi, phtisi laborans, tentatis frustra per triennium remediis ad eam depellendam, eo jam devenerat, ut ob vitiatos pulmones, morbumque, ut ajunt, jam confirmatum, indicia ferme omnia lethalem exitum proderent mox imminentem, ac propterea medicorum judicio recuperandæ valetudinis spes nulla relinqueretur. Sed quæ ab humanis remediis obtineri non poterat, B. Joanna Franciscæ cui monialis magna cum fiducia tametsi morti proxima se commendaret, peracta novendiali supplicatione, momento temporis ei valetudinem reddidit, atque ita reddidit, ut nulla prorsus deplorati jam morbi vestigia superessent. Altera supra vires naturæ sanatio contigit in paupercula quadam virgine, cui nomen Florida, sive, ut Galli loquuntur, Fleuries Coing. Huic enim, dum in Lugdunensi nosocomio imperitus chirurgus brachii dexteri venam incidit, atque ad eliciendum sanguinem e foramine non fluentem acum ferream profundius im-

Referuntur nova superventa miracula post illius beatificationem.

mittit; læso, aut scisso, ut opinio fuit bicipiti nervo, vel alio quopiam, protinus brachium intumit, obrigaitque ita, ut flecti nullo modo posset. Huic incommodo occursum est forata misere virgini non semel affecta parte, sed eo factum est, ut brachii pars inferior contracta superiori velut affixa cohæreret, itemque digiti in pugnum coacti palmam arctius premerent, ut proinde medium aliquid interponi oportuerit, ne palma digitorum unguibus læderetur. Per quinquennium infelix vitam traxit emortuo brachio, sensus quippe omnis, et motus, et nutritionis experte, donec Annecium profecta, ut ad beatæ Joannæ Franciscæ tumulum, quod biennio ante eodem itinere frustra emenso obtinere nequiverat, accederet, ubi ut primum expiata sacramento pœnitentiæ, et sanctissimo Christi corpore refecta, ac spei plena inutilem illam corporis partem B. Joannæ Franciscæ admovit sepulchro, protinus emortuum brachium revixit momento temporis, sensu, motu, carne, viribus restitutis.

Die 12. Octobris 1766. decretum prodiit ut tuto ad canonizationem hujus beatæ procedi posset.

§. 11. His igitur rite approbatis, quum in eadem generali sacrorum rituum congregatione die XXIII. septembris ejusdem anni habita, proposita fuerit quæstio, an tuto ad solemnem beatæ Joannæ Franciscæ canonizationem procedi posset, nemini dubium fuit, quin juxta constantem praxim Apostolicæ sedis, et prædecessorum Nostrorum, decreta omnia ad hujusmodi effectum abunde suppeterent. Nos vero decreti editionem, ut divinam imploraremus opem, differre voluimus, sed demum die 12 octobris proxime præteriti post fusas ad Deum humillimas preces, eorum sententiam ratam habentes, decretum protulimus de eadem canonizatione servatis servandis quandocumque peragenda.

Referuntur principum, et laicorum, atque ecclesiasticorum ordinum postulationes pro hujus beatæ canonizatione.

§. 12 Quemadmodum autem alias claræ memoriæ Carolus VI Romanorum rex in imperatorem electus, et Philippus V. Hispaniarum rex catholicus, ac Jacobus III. rex Angliæ, aliique tunc in humanis agentes christiani principes, romanique Imperii electores, ac plurimi Archiepiscopi, et Episcopi, comitia præterea cleri gallicani, ordinumque aliorum regularium præsides, capitula quoque ecclesiarum, et civitatum magistratus, præcipue vero claræ etiam memoriæ Victorius Amadeus dum viveret Sardiniæ rex, datis propterea literis apud prædecessores Nostros, progressum caussæ canonizationis beatæ Joannæ Franciscæ enixe poscentibus: ita quoque charissimi in Christo filii Nostri Ludovicus Galliarum rex christianissimus, et Carolus-Emanuel Sardiniæ rex illustris, iteratis ob eam rem votis instare non desierunt, dilectæ vero in Christo filiæ instituti ab Joanna Francisca ordinis alumnæ multo enixius assiduis, demissisque precibus postulabant.

Tandem omnibus solemniis rite servatis omnium consensione constitit hanc beatam in sanctarum numero esse adscribendam.

§. 13. Quocirca visum est Nobis cum venerabilibus etiam fratribus Nostris ejusdem S. R. E. Cardinalibus in consistorio secreto die 27 proxime præteriti mensis aprilis habito editum decretum exequutioni tandem esse mandandum: iisdemque omnibus in affirmantem sententiam convenientibus, venerabiles itidem fratres Nostros archiepiscopos, et episcopos ex toto ferme Italia ad gravissimum hoc negocium advocavimus, eorumque judicio seriem caussæ, atque omnia, quæ de virtutibus et miraculis beatæ Joannæ Franciscæ probata fuerant, tum oretenus in consistorio publico die 9. mensis maji proxime elapsi coram Nobis coacto, in quo dilectus filius Paulus Franciscus Antamorus Nostræ consistorialis aulæ advocatus in ipsius beatæ caussa peroravit; tum etiam in scriptis exponi mandavimus, tradita nempe singulis distincta gestorum omnium relatione, ex authenticis documentis ipsius congregationis religiose desumpta; quibus præmissis aliud consistorium sub die 10 currentis mensis julii convocavimus, in quo præter S.R.E. Cardinalium præfatorum collegium, patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos in romana curia præsentes sedere jussimus, ut adstantibus Apostolicæ sedis notariis, prothonotariis nuncupatis, et duobus antiquioribus causarum palatii Nostri auditoribus super expetita B. Joannæ Franciscæ canonizatione sententiam suam aperirent. Cumque omnes unanimes pro suprema ipsius beatæ glorificatione non assensum modo validis rationibus roboratum, sed enixa etiam studia, et vota obtulissent; nos quidem ea de re ab Apostolicæ sedis notariis publica instrumenta confici, ac præterea prolatorum suffragiorum exempla a singulis subscripta colligi, et in tabularium S.R.E. referri mandavimus.

Pontifex antequam sententiam ferret, publicas, indixit supplicationes.

§. 14. Priusquam tamen ad ferendam tanti momenti sententiam adduceremur, indictis per Urbem generalium jejuniorum die diebus, designatisque ad supplicationes tribus patriarchalibus Urbis basilicis cum indulgentia ab iis consequenda, qui suas cum Nostris obsecrationibus jungerent, publicas Eccle-

siæ præces apud Deum patrem luminum interponendas curavimus, ut ad dirigendos sensus nostros juxta viam suam, gratiæ suæ opem, et auxilium Nobis impertiretur.

Solemni ritu in BB. Apostolorum basilica hanc beatam inter sanctas adscribendas esse decernit.

§. 15 Demum hac die Beatæ Mariæ Virgini de Monte Carmelo dicata, qua coronationis Nostræ solemnia redeunt, ut ad impositum Nobis gravissimum supremi Pontificatus onus, quo valde premimur, sustinendum, novos adhuc apud mediatorem Dei, et hominum Jesum Christum, cujus vicarias vices gerimus in terris, intercessores obtineremus; in Vaticana basilica, ad quam solemni ritu Nos præcesserunt omnes cleri sæcularis, et regularis ordines, omnia officialium romanæ Curiæ collegia, cum S.R.E, Cardinalibus, Patriarchis Archiepiscopis, et Episcopis, antequam sacrosanctum sacrificium solemniter celebraremus, exhibitis nobis iterum iterumque a dilecto filio Nostro Carolo tituli sancti Clementis S.R.E. presbytero Cardinali Rezzonico nuncupato ipsius S.R.E. Camerario, pro canonizatione impetranda procuratore constituto, christianorum principum, antistitum, et capitulorum ecclesiarum, magistratuumque, ac ordinis visitationis postulationibus, præcibus, et votis pro ipsius beatæ Joannæ Franciscæ, quemadmodum etiam pro beatorum Joannis Gantii, Josephi Calasanctii a matre Dei, Josephi a Cupertino, Hieronymi Æmiliani, et Seraphini a Monte Granario, ab Asculo denominati, solemni canonizatione, et implorata prius cælestium spirituum, et Sanctorum omnium intercessione, atque speciali hymno paraclyto invocato Spiritu; ad honorem sanctæ, et individuæ Trinitatis, ad exaltationem fidei catholicæ, et christianæ Religionis augumentum, de concessa Nostræ humilitati apostolicæ authoritatis plenitudine, ipsam beatam Joannam Franciscam Fremiot de Chantal ordinis visitionis Beatæ Mariæ virginis nuncupati fundatricem, omnibus evangelicis virtutibus cumulatissimam, et miraculorum testimonio gloriosam, unacum dictis Joanne Cantio, Josepho Calasanctio, Josepho a Cupertino, Hieronymo Æmiliani, et Seraphino a Monte Granario ab Asculo denominato, sanctam esse decrevimus, et definivimus, ac sanctorum cathalogo adscripsimus, ejusque memoriam, quam in subsequenti missæ celebratione nos ipsi solemniter venerati sumus, ab universa Ecclesia quotannis dicta die XXI. Augusti religiose coli mandavimus. Cunctis quoque christifidelibus, qui ad tantam celebritatem confluxerant, plenariam, iis vero, qui singulis annis prædicta die ad ejusdem sanctæ Joannæ Franciscæ corpus venerandum accesserint, septem annorum, et totidem quadragenarum indulgentiam in forma Ecclesiæ consueta misericorditer in domino elargiti fuimus.

Noviter in sanctarum numero adscita ad exemplum virtutum mulierum cætui exhibetur.

§. 16. En igitur sapientissimo Dei consilio in una sancta Joanna Francisca non uni dumtaxat mulierum cætui, sed cujusvis illarum conditioni, ac numeris omnibus absolutum exemplar. Habent hic virgines, habent nuptæ, habent viduæ, habent sacræ Deo moniales quod admirentur, quod imitentur. Illa enim virginitatis custos integerrima, si nuptiis consensit, non suæ, quæ illis adversabatur, sed paternæ obsecuta est voluntati. In matrimonio non filios modo ad imitationem pietatis suæ, sed virum etiam adducere sedulo studuit. Vidua porro sanctius vitæ genus aggressa instituendo ab se ordini egregie prolusit. Ubi vero ad altiora vocanti se Deo alacriter paruit; fundatis opera sua monasteriis tam multis, ac fundandis in posterum, non tam optimis ab se constitutis legibus, quam pulcherrimis virtutum omnium operibus, ac monumentis, arduum simul, et suave ad evangelicam perfectionem iter ostendit, atque explanavit.

Transumptorum fides.

§. 17. Ut autem præmissa omnia ad universæ per orbem Ecclesiæ notitiam perducamur, eorumque memoria perpetuis futuris temporibus ad Dei gloriam, et fidelium exemplum perseveret, Nos ea præsentibus Apostolicis literis complecti voluimus, mandantes eorum transumptis etiam impressis, mani alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eamdem adhiberi fidem, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Sanctio poenalis.

§. 18. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ definitionis, decreti, adscriptionis, mandati, statuti, concessionis, relaxationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem opnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ MDCCLXVII decimoseptimo kalendas Augusti, pontificatus nostri anno decimo.

✠ Ego Clemens Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

PRODEAT ✠ DE VVLTV TVO IVDICIVM MEVM

SCTVS PETRVS — SCTVS PAVLVS

CLE MENS P.P. XIII.

✠ Ego C. A. episcopus Ostien. et Veliternen. card. Cavalchini sacri collegii decanus.

✠ Ego F. M. episcopus Portuen. et S. Rufinæ card. Lantes.

✠ Ego J. F. episcopus Sabinen. card. Albani.

✠ Ego H. episcopus Tusculan. card. dux Eboracensis S. R. E. vicecancellarius.

✠ Ego F. episcopus Albanen. cardinalis Serbellonus.

✠ Ego J. F. episcopus Prænestin. card. Stuppanius.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠ Ego C. tit. S. Clementis Presbyter card. Rezzonico S. R. E. camerarius.

✠

✠ Ego F. M. tit. Sancti Silvestri in Capite presbyter cardinalis de Rubeis.

✠
✠

✠ Ego J. M. tit. S. Alexii presbyter card. Castelli.

✠ Ego C. tit. Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis Elephantutius.

✠ Ego P. H. tit. SSmæ Trinitatis in monte Pincio presbyter card. Guglielmi.

✠ Ego P. P. tit. S. Stephani in monte Cœlio presbyter card. de Comitibus.

✠

✠ Ego Fr. L. basilicæ Sanctorum XII. Apostolorum presbyter card. Ganganelli.

✠ Ego M. A. tit. Sanctæ Mariæ de Pace presbyter cardinalis Columna.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠ Ego S. tit. S. Joannis ante portam Latinam presbyter card. Buonaccorsi.

✠

✠ Ego J. C. tit. SS. Joannis et Pauli presbyter card. Boschi major pænitentiarius.

✠ Ego L. tit. S. Anastasiæ presbyter card. Calinus.

✠

✠ Ego A. tit. Sanctæ Mariæ in Via presbyter cardinalis Columna Branciforti.

✠
✠

✠ Ego P. tit. S. Mariæ Transtyberim presbyter cardinalis Pamphilius.

✠

✠ Ego Ph. M. tit. S. Chrisogoni presbyter card. Pirellius.

✠ Ego A. Sanctæ Mariæ in Via-lata prior diaconorum cardinalis Albanus.

✠ Ego N. S. Eustachii diaconus card. Corsinius.

✠ Ego D. Sanctæ Mariæ ad Martyres diaconus card. Ursinus.

✠ Ego Fl. Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus card. Chisius.

✠ Ego A. M. Sanctæ Agathæ ad Suburam diaconus cardinalis Torrigiani.

✠

✠ Ego J. C. Sancti Cæsarei diaconus card. Caracciolus de Sancto Bono.

✠ Ego N. Sancti Georgii in Velabro diaconus card. Perrelli.

✠ Ego A. Sancti Angeli in Foro Piscium diaconus cardinalis Corsinius.

✠ Ego A. Sanctorum Viti et Modesti diaconus cardinalis Nigronus.

✠ Ego Ae. S. Sancti Adriani diaconus card. Piccolomineus.

✠ Ego X. Sanctæ Mariæ de Scala diaconus card. Canale.

✠ Ego B. Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis Veterani.

✠
✠

✠
✠
✠
✠

C.Card.Pro-Datarius. A.Card.Nigronus.

Dat. die 16. Augusti 1767. Anno X.

DCXV.

Canonizatio Beati Hieronymi Æmiliani fundatoris clericorum regularium congregationis Somaschiæ.

Clemens Episcopus

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Sanctitas quæ nusquam alibi, quam in civitate Domini virtutum, hoc est in catholica Romana Ecclesia, reperiri potest, quæque proinde una est e notis ad eam dignoscendam maxime illustribus; quamquam virtutes omnes communi nexas vinculo complectatur; multiformis tamen Dei gratia ita voluntates servorum suorum afficit, ac disponit, ut aliam alii virtutem potissimum consectentur, in eaque colenda, atque exercenda maxime excellant. Inde enim oritur mirifica illa varietas, qua stella a stella differt in claritate, atque ut diversæ hominum conditiones, atque indoles suum quæque habeant apprime accomodatum ad imitandum exemplar. Quum autem benignissimus Deus Patrem se misericordiarum esse, et vocari gaudeat, et misericordiæ operibus summopere delectetur; ob eam rem homines subinde virtutis hujus exercitationi singulari quodam modo addictos in Ecclesia sua sibi delegit, qui viri misericordiæ forent, et variis mortalium calamitatibus sublevandis se totos impenderent. Itaque, cum inter alias hujus vitæ calamitates non postremo loco numeranda videatur orbitas puerorum, qui vel altero, vel utroque parente carent; divinæ utique providentiæ fuit e servorum suorum numero aliquos ad hoc potissimum eligere, ut præcipuum ejusmodi puerorum curam gererent, iisdemque non modo de victu, et cultu, sed etiam de recta institutione, atque educatione prospicerent.

Laudes in genere Beati hujus, et summaria expositio earum rerum, quæ evenere in illius canonizationi.

§. 2. Quocirca omnipotentis Dei providentia dedit Ecclesiæ suæ B. Hieronymum Æmilianum, qui hoc ipsum orphanos educandi munus sibi deposceret, et clarissimo quamvis genere ortus, atque in splendidissimis rei pacificæ, et militaris muneribus magna cum laude versatus, ut id præstaret, ad quod divinitus vocabatur, ad infima quæque, et abjectissima in oculis hominum ministeria descendere non erubesceret. Quandoquidem igitur sanctitatis omnis fons, et origo divina bonitas, quæ novos semper in Ecclesia suscitat imitatores charitatis, et misericordiæ suæ, his præcipue virtutibus B. Hieronymum Æmilianum ornavit, atque ad eas ipsas christiano populo commendandas miraculorum etiam testimonium addidit valde perspicuum; nos propterea utrisque ad trutinam diu multumque revocatis, de consilio venerabilium fratrum nostrorum sanctæ romanæ Ecclesiæ Cardinalium, accedente etiam judicio Patriarcharum, et plurimorum Archiepiscoporum, et Episcoporum in curia congregatorum, et super hæc superno lumine Spiritus Sancti implorato, eumdem B. Hieronymum Æmilianum sanctorum fastis adscribimus, atque eo, qui sanctis in cœlesti sede regnantibus exhibetur, cultu prosequendum, et venerandum esse pronunciamus, atque decernimus.

Illius nobilis origo, et militaris occupationes.

§. 3. E parentibus patricia nobilitate clarissimis ortum habuit beatus Hieronymus Æmilianus, vulgo Miani, anno a virginis partu MCCCCLXXXI. In hoc, quod gratia possit efficere ad quamlibet indolem in melius mutandam, luculenter sane perspectum est. Ingentes ille, sive a natura, sive a majorum exemplo spiritus hauserat, ob eamque rem ad arcem quamdam, quæ acri hostium obsidione premebatur, tuendam perquam idoneus est visus, sed propugnatorum paucitas tametsi virtute Hieronymi diu sustentata, numerum, et vim longe majorem hostium non tulit. Victus itaque, atque in carcerem ab hoste detrusus, manicisque, et compedibus, et catenis revinctus, quod diutius tam exiguo cum numero militum restitisset, constantiæ suæ pœnas dare coactus fuit. Sed, quo immitiorem hostem, eo benignores in sese cœlites expertus est.

Quomodo, beata Virgine adjutrice, fuerit mirabiliter e vinculis liberatus.

§. 4. Dum enim ferox ingenio juvenis infortunio mansuefactus, atque humanarum rerum instabilitatem edoctus, ad maximam post Jesum spem nostram deiparam Virginem confugit, votoque se obstringit celeberrimæ cujusdam sacræ ædis Tarvisinæ pie, sancteque invisendæ, si præsentem ejusdem opem in

tanto discrimine experiretur; fusas ex animo incensas preces misericordiæ Mater exaudit, eique suis ipsa manibus vincla solvit, et claves carceris tradit. Ille catenas, et saxum, quo ad collum appenso pronum ad terram caput demittere cogeretur, omnia secum asportat. Tum Virgine pariter adjutrice ostia carceris reserans, e squalente custodia se proripit. Sed quum per medios hostes incedendum esset, novo iterum favore Virginis ipsum benigniter manu ducentis impune pergens, magna cum animi alacritate eo, quo statuerat, recta se contulit; ibi ad aram augustæ Servatricis suæ provolutus, manantibus præ gaudio lacrymis, corde magis, quam ore gratias eidem agens quantas poterat maximas, catenas, manicas, compedes, globum saxeum, quæ hodieque visuntur, omnia ibi deposuit redditæ sibi per Virginem monumenta libertatis.

Venetiis se se restituit ibique operibus pietatis incumbit, et semina futuri instituti ponit.

§. 5. Venetias inde revertens, longe alius ac inde discesserat, decretos sibi a republica honores adspernatus, per annos octo vitam in urbe ipsa solitariam, atque ab hominum consortio remotam egit, ut liberius Dei cultui, et filiorum fratris educationi operam daret. Verum his inclusa septis Hieronymi charitas diutius se continere non potuit; urgente etenim Venetiis magna annonæ penuria, ac dira contagione grassante, illius misericordia, pravo pudore posthabito, palam prodiit. Strata passim per vias eorum, quos fames, morbusve confecerat, corpora noctu suis ipse humeris asportans insepulta jacere non patiebatur. Interdiu vero vagantes per compita, et cibum, vestem, tectum quærentes pueros convocare, et in conductam ab se domum recipere. Aucto inopum, et miserorum numero, in illius pectore augescebat et charitas, in pueros præsertim orbos parentibus. Quamobrem divendita domestica supellectili satis ampla ad eosdem alendos, stipem præterea pro illis per urbem corrogare tanto genere natus nequaquam erubescebat. Sed cura potissimum in eo erat, ut eosdem christianis dogmatibus erudiret, et bonis moribus informaret. Ad hæc ne adultis deesset quo ipsi sibi victum quærerent, mechanicam ut quisque artem addisceret prospiciens, imposterum satagebat. Nusquam tamen Hieronymi charitas præclarius sui specimen dedit, quam laborantes impetigine, aliisque id genus foeditatibus pueros, velut sedula mater, sua ipse manu curabat, et quandoque, ut refugientem ejusmodi officia naturam vinceret, matris quoque amorem exsuperans, manantibus sanie illorum ulceribus os admovebat.

Conterminas urbes, et insulas excurrens nova undique suæ charitatis præbet monumenta.

§. 6. Venetiis tanta se charitas continere non potuit. Quocirca in vicinas excurrens insulas collectos ibi orphanos, atque egenos pueros, duabus in domibus collocat; quos tamen deinde transtulit in hospitale incurabilium, cujus a præsidibus oblatam administrationem libenter susceperat. Veronæ pariter, et Brixiæ domum orphanis, ac leges constituit. Bergomum inde eodem consilio quum pergeret, metentes in agris operarios nactus, curvam et ipse falcem ad opus arripit, blandeque se insinuans in agrestium animos rerum divinarum ignaros docet quæ necessaria sunt ad salutem, atque a cantionibus prophanis, et minus pudicis absterritos ad pias, et sanctas christianorum preces decantandas hortatur. Ut vero in eam urbem venit idem pietatis opus aggressus facile ad effectum perduxit, idemque pariter, quod Venetiis præbuit virtutis specimen singulare. Id autem multo clarius tum coepit esse, quum deficientibus die quadam obsoniis, Hieronymi cum pueris orantis precibus factum est, ut ingredientes triclinium parata ibi divinitus fercula plusquam suffectura invenirent. Fuit et illud in ea civitate perutile æque ac difficile charitatis ejusdem opus, quod publicas in perniciem civium mulieres lucri Deo fecit, atque ad poenitentiam adductas, præscriptis ab se legibus vitam acturas septis inclusit. Sed quum frequenti barbarorum incursione multa in finitimas regiones vitia irrepsissent, studio animarum exstimulante, iis remedium parare quoquomodo constituit. Delectis itaque ex numero orphanorum, quos pietate, atque intelligentia maxime idoneos duceret, pagos, et villas cum iis circumiens, præeunte salutifero crucis insigni populos undequaque ad se convocabat. Tum docere quæ ad fidem pertinent, ponere ante oculos parata sontibus sempiterna supplicia, absterrere a vitiis, ad poenitentiam impellere, hæc, et id genus alia erant, in quibus sermo ejus simplex, et planus, sed magno cum ardore animi versabatur. Novocomi post peragrata, quæ circum oppida erant, pari sedulitate duas orphanorum domos, et familias constituit, iisdemque viros præficit suo spiritu imbutos, quos sibi socios adjunxerat.

In loco Somascha nominato, socios advocat suorum laborum, et congregationi clericorum re-

§. 7. Ipse Bergomatum valle iterum perlustrata in Pagum Venetæ ditionis, Somascha denominatum, qui locus ad poenitentiam propter asperitatem, ad contemplationem propter solitudinem,

gularium nomen dat.

ad salutem animarum propter rudium populorum inscitiam opportunus præ cæteris visus est, se recepit, et inibi domicilium sibi, ac sedem, in qua diutius, libentiusque degeret, locavit, ac statuit. Huc igitur advocans laborum suorum socios, pias illis leges præscribit, quibus et sociorum ipsorum, et puerorum institutio contineretur. Ex eo autem loco factum est nomen congregationi clericorum regularium, quam Hieronymus divino consilio ad christianæ reipublicæ utilitatem instituit. Mediolani deinde repudiata ingenti pecunia, quam Dux ad experimentum sanctimoniæ dono miserat, facile auxilium ab illo impetravit, ac domum, ubi orphanos collocaret. Hic autem, si unquam alibi, charitati ipsius satis ampla meritorum seges oblata est. Quum enim per id tempus in magna illa urbe lues vix ulli parcens foedissime grassaretur, Hieronymus frequenti mortis imagine nihil territus, invisendis ægris, sublevandis pauperibus, ad pietatem, ac poenitentiam omnibus cohortandis præsto aderat. Charitatis autem tam alacris proemium, utique existimandum, et miraculi loco merito habendum videtur, quod ex orphanis, et ministris non paucis orphanotrophii nemo unus fuerit in tam multorum civium interitu desideratus. Quibus ex rebus increbescente fama Hieronymi sanctitatis, factum est, ut complures, et quidem e nobilibus, atque opulentis familiis, illius institutum amplecterentur, et vestigiis insisterent. Papiæ itidem domo excipiendis orphanis constituta, Somaschæ denuo se reddidit, ubi illud plane memorabile, quod, quum fratres duo ex diro inter se dissidio conviciis, non sibi modo, sed Deo etiam contumeliosis certarent, cum nihil monitis, atque obtestationibus profecisset; ingesto demum sibi in os cœno, ut pro eorum noxa aliquam vindici Deo pœnam exsolveret; ad poscendam a Deo veniam, et mutuam inter se concordiam renovandam adegit.

Enumerantur prodigia a Deo operata ob Hieronymi virtutum merita.

§. 8. In montis, qui Somaschæ imminet vertice humilem sibi, et suis casam parat, architectus idem, et faber, et bajulus: huic parvum addit tugurium in medio clivo aptum ægrotantibus valetudinarium; opportunum item propter propinquitatem degentibus Somaschæ orphanis quotidie revisendis locum. Deerat hic aqua: sed fusis ad Deum precibus fontem elicit e vicina rupe non sitientibus modo, sed ægris etiam salutarem. Signo crucis lupos in fugam vertit: eodem sanat repente ruricolam, qui grave sibi, dum ligna scindit, vulnus inflixerat. Panem item, et vinum multiplicat. Hæc ille, atque alia mira patrabat, quæ tamen ipse (qua erat humilitate) puerorum innocentiæ, et pietati tribuere solebat. Beatissimæ Virginis Mariæ cultui addictus quam qui maxime, eumdem et aliis instillare, atque inserere studebat sedulo. Multo etiam magis ejusdem erga divinam eucharistiam, et sacramentum pœnitentiæ religio, et pietas eluxit. Pedestri itinere Venetias rediens, hospitalia visitat. Tum Veronæ, Brixiæ, Bergomi aliquandiu substitit, charitate, et paupertate ubique similis sui. Illi Bergomensis civitas orborum parentibus puerorum, ac puellarum domos; illi resipiscentium mulierum septum, et capuccinorum cœnobium accepta refert. Denique post petitam ab episcopo Theatino, qui Veronæ tunc diversabatur, benedictionem ultimam, Somascham revertitur. Ibi vero, propinquæ mortis præscius, si unquam antea, solitariam, atque asperam vitam instituit; flagris, inedia, siti, somno brevissimo, eoque nudo super lapide corpus afflictat. Spiritum vero diurnæ, ac nocturnæ orationis pabulo alit, ac reficit. Sed profecto, qui addictam semper charitatis operibus vitam duxerat, non aliter utique, quam inter eadem charitatis officia finire vitam decebat.

Inter virtutum exercitationes, et charitatis insignia exempla spiritum Deo reddit cum sanctitatis odore.

§. 9. Cum igitur Somascham lues infestaret, quid valeat incensus amor in proximum tunc maxime ostendit. Dici vix potest, quot, quantosque labores exhauserit, dum pestifero morbo correptos invisit, dum morientibus quoquomodo subvenire nititur, dum mortuos suis ipse humeris tumulandos exportat; neque vero unquam destitit, nisi, postquam eodem et ipse morbo implicitus est, pulcherrima charitatis victima moriturus. Ad mortem ergo decumbens, suos, atque externos piis, sanctisque monitis adhortatus, atque extremo sacramentorum præsidio munitus, hilari animo, sereno vultu, post iterata suaviter dulcissima Jesu, et Mariæ nomina acceptissimum conditori, et servatori suo spiritum reddidit die februarii octava anno MDXXXVII. Ad corpus demortui, quem tamquam patrem omnes habuerant, frequens e finitimis pagis concursus factus est populorum, quibus ut copia fieret illius venerandi, ad plures dies differri sepulturam oportuit. Sanctus autem, ut haberetur, et vocaretur Hieronymus, edita, ante, et post obitum superna signa suadebant. Illud

constat sanctum Carolum Borromæum, quum eo venisset, illius ossibus suavi sese odore prodentibus thuris honorem tribuisse. Præter miracula quædam ab auditorio causarum palatii apostolici, prout ea ferebant tempora, anno MDCXXX. apud fel. record. Urbanum PP. VIII. prædecessorem Nostrum commendata, alia relata fuerunt in acta processus ex apostolica auctoritate Somaschæ peracti anno MDCLXXVIII.

Referuntur acta gesta pro servi Dei beatificatione.

§. 10. Porro virtutum Hieronymi præstantiam in gradu heroico, auditis sanctæ romanæ Ecclesiæ Cardinalium, qui sacris ritibus præsunt, et consultorum suffragiis declaravit Clemens XII. etiam prædecessor Noster decreto suo die xxv. Augusti MDCCXXXVII. edito. Jam vero quod attinet ad miracula Hieronymi intercessione a Deo patrata, per quæ ad beatificationem aperiretur via, ejusdem recordationis Benedictus XIV. prædecessor quoque Noster duo præ cæteris per decretum die xxiii. Aprilis MDCCXLVII. approbatu digna comperit. Primum quidem in Hieronyma Durighella Venetiis anno MDCCXXXVII. quæ, quum habituali morbo scorbutico, atque inde ortis malignis ulceribus, diris convulsionibus, aliisque deterrimis symptomatibus laboraret per annos complures, quorum quatuor extremos lecto affixa miserandum in modum transegerat, invocato Hieronymo statim convaluit. Sanatio altera instantanea supra vires naturæ contigit annoMDCCXXXVIII. in puero septenni Antonio Blanchini ab insanabili morbo comitiali, qui ab incunabulis usque sæpissime diebus singulis male illum habuerat. Sub hæc idem Benedictus prædecessor die v. Augusti anni MDCCXLVII. tuto ad beatificationem deveniri posse pronunciavit. Quod quidem decretum effectum habuit die xxii. subsequentis mensis Septembris editis litteris illius beatificationis, cujus sacræ ceremoniæ in Vaticana basilica die xxix. ipsius mensis peractæ sunt.

Itemque posteriora pro illius canonizatione.

§. 11 Quum vero alia deinde miracula ad canonizationem viam sternere viderentur, novi authoritate apostolica processus confecti sunt, quorum validitas primum ab ipsa congregatione die 7 Maji MDCCLXIII., deinde vero a nobis die 14 ejusdem mensis probata fuit. Comperta itaque processuum validitate, cœptum est agi de miraculis ipsis in specie, et post coactas congregationes, antepræparatoriam 5 Februarii MDCCLXV, præparatoriam vero 4 Martii MDCCLXVI. In comitiis denique generalibus coram Nobis habitis die 13 Maji ejusdem anni, duo miracula mox adscribenda digna sunt habita, quæ probarentur. Verum nos, sumpto adhuc ad invocandum patrem luminum spatio, die tandem mensis ejusdem Maji 25 constare de duobus miraculis pronunciavimus. Miracula autem hæc sunt. Primum contigit in sorore Maria Gesualda Pocobella mense Junii MDCCXLVIII. supra naturæ vires B. Hieronymi intercessione sanata, cum ex pessimo ulceroso humore in tarso sinistri pedis caro, et ossa computruissent. Alterum naturæ vim supergrediens per ejusdem Beati opem sanatio cum subita virium redintegratione mense Aprili MDCCLIV perspecta est in Elisabetha Zandanillia, quam colica nephritica, aliæque pravæ affectiones in extremum vitæ discrimen adduxerant. Proposito sub hæc dubio in congregatione generali habita coram Nobis die 23 septembris MDCCLXVI. An stante approbatione duorum miraculorum ad solemni Beati Hieronymi Æmiliani canonizationem tuto procedi posset; Nos tametsi Cardinales, et consultores in affirmantem sententiam convenientes audivissemus, ante decreti editionem faciendum duximus, ut iterum, iterumque fusis precibus Deum consuleremus; donec tandem die 12 Octobris anni proximi præteriti canonizationis Beati Hieronymi Æmiliani quandocumque faciendæ decretum edi, et in acta sacræ congregationis rituum referri mandavimus.

Ad christianorum principum preces, et regularis familiæ Somaschiæ acta iterata pro canonizatione in secretis, et publicis consistoriis.

§. 12 Hoc edito decreto, preces, quas Apostolicæ sedi aliqui christiani principes, et præcipue dilecti filii nobiles viri Dux, et respublica Venetiarum ab hujus caussæ exordio obtulerant, Nobis iterum exhibitæ fuere, congregatio vero dilectorum filiorum clericorum regularium de Somascha nuncupata assidue aliorum postulationibus et suas demississimas preces adjicere non desinebat, ut peroptatam canonizationis sententiam ferremus. Nos idcirco prius universo S.R.E. Cardinalium collegio compendium vitæ, virtutum, et miraculornm Beati Hieronymi, ex iis, quæ sacrorum rituum congregatio, habito diligenti examine, probavit, depromptum, et impressum distribui jussimus, mox secretum die 27 Aprilis vertentis anni indiximus consistorium; atque in eo postquam summa virtutum et miraculorum Beati Hieronymi ipsis S.R.E. Cardinalibus exposita fuit; Nos ipsi eos alloquuti, singulorum consilium exquisivimus, an ad solemnem

canonizationem esset procedendum Beati Viri, qui inter heroicas virtutes, quas in ejus animum divina indidit gratia, singulari excelluit in proximum charitate, cui exercendæ præsertim erga pauperes orphanos, et humano præsidio destitutos, studium omne contulit suum; cumque eorumdem Cardinalium animi sensus, id sibi placere affirmantium, ingenti cum animi nostri lætitia audivissemus, ut adhuc in hac re tutius, et juxta laudabilem Apostolicæ sedis consuetudinem procederemus, venerabiles etiam fratres nostros Archiepiscopos, et Episcopos in Italia degentes, de consilio Nostro commonefaciendos curavimus, itemque adhortandos, ut ad Urbem intra præstitutum tempus venientes in tam gravi negotio suffragiis suis, et precibus adjuvarent. Eujusdem compendii exempla illis tradi jussimus, utque de totius caussæ Beati Hieronymi serie, atque de virtutibus, et miraculis ab Apostolica sede approbatis cumulatius erudirentur; publicum coram Nobis die 9 mensis Maji proxime elapsi consistorium convocavimus, cui præter S.R.E. Cardinales, Patriarchæ quoque, Archiepiscopi, et Episcopi in Urbe congregationis interfuere, atque in illo, impetrata a Nobis venia, dilectus filius Julius Cæsar Fagnani consistorialis aulæ nostræ advocatus pro ejusdem Beati Hieronymi canonizatione gravi, et ornato sermone peroravit. Nos vero ob rei gravitatem eosdem Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos ibidem præsentes magnopere hortati fuimus, ut jejuniis, et orationibus instarent apud eum, qui dat omnibus affluenter, et non improperat. Post hæc, consistorio semipublico die 15 nuper elapsi mensis Junii indicto, præter eosdem Cardinales, et Patriarchas Archiepiscopos, et Episcopos, etiam Nostros, et sedis Apostolicæ notarios, duosque antiquiores ex causarum palatii Apostolici auditoribus interesse jussimus. Ibi autem Nos universos, qui convenerant, alloquuti, singulorum suffragium exquisivimus, an sancti cultum, et honorem Beato Hieronymo tribui oporteret: cumque omnes, gravibus allatis caussis, Beati Viri canonizationem non modo probarent, sed justum id, atque æquum censerent; perjucunda Nobis fuit illorum in idem placitum mira consensio.

Publicæ preces indictæ ad invocandum divinum auxilium antequam de canonizatione decerneretur.

§. 13. Verumtamen, ad implorandam uberius Dei misericordiam, qui mitteret Nobis auxilium de sancto, triduanum in Urbe jejunium indiximus, et tres patriarchales basilicas designavimus, in quibus sanctissimum eucharistiæ Sacramentum per totidem, dies publicæ venerationi exponeretur, omnesque christifideles hortati fuimus, ut sacramentali peccatorum confessione expiati, et Christi corpore refecti, jejuniis, et orationibus omnipotentem Dominum nobiscum unam obsecrarent, ut sedium suarum assistricem sapientiam Nobis impertiretur, cujus affulgente luce, quid ei placitum esset dignosceremus, indulgentia ad id, et plena peccatorum remissione concessa. Nos itaque præter diurnas, et assiduas humilique fiducia effusas privatas preces, ad easdem basilicas visitandas tribus designatis diebus reverenter accessimus, atque non sine animi Nostri sancta exultatione spectavimus confluentem ad eas summa cum religione totius fere romani populi moltitudinem, et sua de beatis in sanctorum numerum cooptandis vota, vultu ipso, atque oculis præferentem.

Tandem solemni ritu in BB. Apostolorum Basilica Pontifex B. Hieronymi canonizationem decernit, et approbat.

§. 14. Hac die denique beatissimæ Virgini Mariæ de Monte Carmelo dicata, qua coronationis Nostræ recurrunt solemnia, ad basilicam principis Apostolorum splendide, et magnifice ornatam, servata supplicationis publicæ forma, et præcedentibus omnibus cleri sæcularis, et regolaris ordinibus, et ministrorum romanæ curiæ collegiis, unacum venerabilibus fratribus Nostris S.R.E. Cardinalibus, Patriarchis Archiepiscopis, et Episcopis perreximus. Atque ubi ad confessionem beati Petri ventum est, antequam sacris solemnibus operaremur, postulante semel atque iterum dilecto filio Nostro Carolo tituli Sancti Clementis S.R.E. presbytero Cardinali Rezzonico nuncupato, ejusdem S. R. E. camerario, ad canonizationem impetrandam procuratore constituto, decantatæ fuere sacræ Ecclesiæ preces, ut Deipare virginis, angelorum, et sanctorum omnium Christo regnantium intercessione divinum Nobis adesset auxilium. Tum paraclyto Spiritu cum gemitibus invocato, ad honorem sanctæ, et individuæ Trinitatis, ad exaltationem fidei catholicæ, et christianæ Religionis augmentum, authoritate domini nostri Jesu Christi beatorum apostolorum Petri, et Pauli, et apostolicæ Nostræ authoritatis plenitudine, ac de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscorum, et Episcoporum in Urbe congregatorum consilio, et assensu, ipsum Beatum Hieronymum Æmilianum fundatorem congregationis Clericorum re-

gularium de Somascha denominatæ, unacum beatis Joanne Cantio, Josepho Calasanctio a Matre Dei, Josepho a Cupertino, Seraphino a Monte Granario, ab Asculo denominato, et Joanna Francisca Fremiot de Chantal; sanctum esse decrevimus, ac sanctorum cathalogo adscripsimus, illumque ab universis christifidelibus, tamquam vere sanctum, religioso cultu honorari mandavimus, prout etiam tenore præsentium definimus, decernimus, et declaramus: Statuentes, et concedentes, ut ab universali Ecclesia in ejus honorem ecclesiæ, et altaria, in quibus sacrificia Deo offerantur edificari, et consecrari, et singulis annis die octava mensis Februarii ipsius sancti Hieronymi Æmiliani inter sanctos confessores ab Ecclesia memoria recoli possit. Eademque authoritate omnibus christifidelibus, qui eadem die annis singulis ad sepulchrum in quo corpus ejusdem sancti Hieronymi conditum servatur, visitandum accesserint, perpetuo septem annos, et totidem quadragenas de injunctis eis, aut alias quomodolibet debitis pœnitentiis misericorditer in Domino in forma Ecclesiæ consueta relaxavimus.

Publicæ indulgentiæ occasione hujus canonizationis elargitæ.

§. 15. Mox decantato pro debita gratiarum actione laudis, et confessionis hymno, omnibusque christifidelibus, qui ad tantam celebritatem confluxerant, plena peccatorum remissione, et indulgentia concessa, supra beatissimi Apostolorum Principis confessionem, sacrosanctum missæ sacrificium solemniter celebravimus, factam eorumdem sanctorum speciali commemoratione.

Quomodo catholica Ecclesia illustretur tantarum virtutum recordatione, et exemplo.

§. 16 Jam vero, si omnino decet laudare Dominum in sanctis ejus, in beato utique Hieronymo peculiarem, quamdam habemus rationem, cum id præstare debeamus; etenim quum christianæ, et catholicæ Religionis insigne quoddam, ac veluti tesseram Christus Jesus mutua in charitate constituerit; hæc profecto tessera, hoc insigne in quo vere divini præceptoris discipuli cognoscantur, tum in aliis quolibet tempore, tum in sancto Hieronymo præsertim enituit, ita quidem ut ad similitudinem Dei qui pater dicitur orphanorum, maxime accedere videretur. Qua quidem in te, et catholicam Ecclesiam novi ordinis institutione illustriorem reddidit, et evangelicæ pietatis cultoribus exemplum reliquit, quo scilicet in misericordia erga pauperes exercenda ad patrem misericordiarum imitandum excitarentur. Dum igitur Ecclesiam ipsam novis in diem splendoribus coruscare gaudemus, ad eos illuminandos, qui in tenebris, et in umbra mortis sedent, illud simul curare omni studio debemus, ut quæ in Ecclesia quotidie instaurantur exempla virtutum, non frustra nobis proposita esse videantur.

Cum Veneta gratulatur civitate, quæ novo sancto in patria fuit.

§. 17. Hic autem prætermittere illud non possumus ut Venetæ Urbi, in qua natos Nos esse gloriamur, magnoperæ in Domino gratulemur. Etenim, si præclarum est ei cives habuisse per omnes ætates, tum pacificis, tum militaribus artibus memorandos, longe utique præclarius eidem esse fatendum est, quod viros sanctos habuerit, quos heroica christiana virtus inter superos collocavit, quique, ut olim in terris, sic multo magis in cœlis, patriæ sint præsidium et decus.

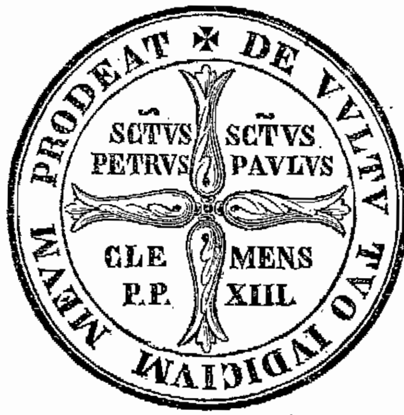
Transumptorum fides.

§. 18. His igitur omnibus peractis, cum idem Carolus cardinalis, et procurator designatus a nobis obsequenter petierit, ut Apostolicas Nostras literas in gestorum omnium perenne monumentum decerneremus. Nos petitioni perquam libenter annuentes, præsentes nostras literas edi, et palam fieri demandavimus: statuentes earumdem exemplis etiam impressis, ab aliquo ex notariis publicis subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eamdem prorsus fidem ab omnibus adhiberi, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si exhibitæ, vel ostensæ forent.

Sanctio poenalis.

§. 19. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ definitionis, decreti, adscriptionis, mandati, statuti, concessioni, relaxationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ MDCCLXVII decimoseptimo kalendas Augusti, pontificatus Nostri anno decimo.

✠ Ego Clemens catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

✠ Ego C. A. episcopus Ostien. et Veliternen. card. Cavalchini sacri collegii decanus.
✠ Ego F. M. episcopus Portuen. et S. Rufinæ card. Lantes.
✠ Ego J. F. episcopus Sabinen. card. Albani.
✠ Ego H. episcopus Tusculan. card. dux Eboracensis S. R. E. vicecancellarius.
✠ Ego F. episcopus Albanen. cardinalis Serbellonus.
✠ Ego J. F. episcopus Prænestin. card. Stuppanius.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠ Ego C. tit. S. Clementis Presbyter card. Rezzonico S. R. E. camerarius.
✠
✠ Ego F. M. tit. Sancti Silvestri in Capite presbyter cardinalis de Rubeis.
✠
✠
✠ Ego J. M. tit. S. Alexii presbyter card. Castelli.
✠ Ego C. tit. Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis Elephantutius.
✠ Ego P. H. tit. SSmæ Trinitatis in monte Pincio presbyter card. Guglielmi.
✠ Ego P. P. tit. S. Stephani in monte Cœlio presbyter card. de Comitibus.

✠
✠ Ego Fr. L. basilicæ Sanctorum XII. Apostolorum presbyter card. Ganganelli.
✠ Ego M. A. tit. Sanctæ Mariæ de Pace presbyter cardinalis Columna.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠ Ego S. tit. S. Joannis ante portam Latinam presbyter card. Buonaccorsi.
✠
✠ Ego J. C. tit. SS. Joannis et Pauli presbyter card. Boschi major pænitentiarius.
✠ Ego L. tit. S. Anastasiæ presbyter card. Calinus.
✠
✠ Ego A. tit. Sanctæ Mariæ in Via presbyter cardinalis Columna Branciforti.
✠
✠
✠ Ego P. tit. S. Mariæ Transtyberim presbyter cardinalis Pamphilius.
✠
✠ Ego Ph. M. tit. S. Chrisogoni presbyter card. Pirellius.
✠ Ego A. Sanctæ Mariæ in Via-lata prior diaconorum cardinalis Albanus.
✠ Ego N. S. Eustachii diaconus card. Corsinius.
✠ Ego D. Sanctæ Mariæ ad Martyres diaconus card. Ursinus.
✠ Ego Fl. Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus card. Chisius.
✠ Ego A. M. Sanctæ Agathæ ad Suburam diaconus cardinalis Torrigiani.
✠
✠ Ego J. C. Sancti Cæsarei diaconus card. Caracciolus de Sancto Bono.
✠ Ego N. Sancti Georgii in Velabro diaconus card. Perrelli.
✠ Ego A. Sancti Angeli in Foro Piscium diaconus cardinalis Corsinius.
✠ Ego A. Sanctorum Viti et Modesti diaconus cardinalis Nigronus.
✠ Ego Ae. S. Sancti Adriani diaconus card. Piccolomineus.
✠ Ego X. Sanctæ Mariæ de Scala diaconus card. Canale.
✠ Ego B. Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis Veterani.

✠
✠

C. Card. Pro-Datarius. A. Card. Nigronus.

Dat. die 16. Augusti 1767. Anno X.

DCXVI.

Canonizatio beati Joannis Cantii presbyteri secularis, et sacræ theologiæ doctoris, atque professoris in universitate Cracoviæ.

Clemens Epscopus

Servus servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Ecclesiam suam Deus veluti munitissimam quandam arcem ita instruxit, ut mille clypei pendenat ex ea, omnis armatura fortium; clypei autem, atque arma ejusmodi sunt zelus, et scientia doctorum, qui sanam doctrictrinam, vel e cathedra, vel e suggestu tradendam suscipiunt, eamdemque, ut facile in animos influat, integritate morum, et vitæ sanctitate commendant. Nimirum ad Ecclesiam tuendam, ne portæ inferi prævaleant adversus eam, neque doctrina satis habet auctoritatis sine sanctitate, et sanctitas majus habet roboris cum doctrina conjuncta. Samaritanis impedire conantibus ne Israelitæ reduces e captivitate Hierosolymæ disjecta mœnia reficerent, ii, quibus instauratio commissa erat, una manu faciebant opus, altera tenebant gladium: atque hos quidem imitati sunt quovis tempore, et quotidie imitantur egregii doctores, quos subinde Deus excitat, in iis præsertim regionibus, quæ ab Ecclesiæ hostibus, cujusmodi sunt hæretici, atque schismatici, tanquam a Samaritis quibusdam Hierosolymæ infensis, et contumaciter adversantibus circumvallantur.

Laudes et merita in genere B. Joannis Cantii.

§. 2. Porro inter ejusmodi egregios viros doctrina, et sanctitate præstantes, qui facerent simul, et docerent, atque orthodoxam fidem ab hisce adversariis nequissimis oppugnatam defenderent, dignum certe qui numeretur in paucis beatum Joannem Cantium fuisse nemo ambiget, qui eundem noverit in Cracoviensi academia, purissimo haustam e fonte scientiam tradidisse, quum per ea tempora in aliis non longe dissitis regionibus hæreses, et schismata grassarentur, et sanctiorem morum disciplinam, quam concionando e suggestu explicare populo satagebat, humilitate, castimonia, misericordia, corporis afflictatione, cæterisque integerrimi sacerdotis, et strenui operarii virtutibus confirmasse. Itaque non modo illius academiæ professoribus ornamentum, ac decus addidit singulare, sed exemplum etiam mirifice profuturum reliquit cæteris omnibus, qui in simili munere versantur, ut perfecti doctoris obire munus impigre studeant, et scientiam sanctorum simul cum aliis facultatibus, quæ velut ancillæ illi subserviant, ad unius Dei laudem et gloriam docere omni studio, atque ope nitantur. Ipse interea beatus Johannes decoratam olim suis virtutibus academiam propitius ab alto respicere nunquam desinet, et inclytam nationem suam orthodoxæ romanæ Fidei non modo cultricem egregiam, sed validam etiam propugnatricem perenni suo patrocinio favebit, ac proteget. Quocirca cum beatus Johannes Cantius scientiæ studium ad unius Dei laudem, et gloriam referens, lucerna extiterit in Ecclesia Dei ardens, et lucens, nec minus editis post mortem miraculis, quam in vita virtutibus coruscaverit; nos proinde, post eam, quam rei gravitas postulabat, accuratam, ac diuturnam virtutum, et miraculorum discussionem, adhibitis in consilium venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus, necnon Patriarchis, plurimisque Archiepiscopus, et Episcopis in urbe congregatis, atque in primis Patre luminum pie, atque humiliter invocato, eumdem beatum Johannem sanctorum in numerum referendum, atque in Ecclesia Dei venerandum, et colendum esse decernimus, definimus, et declaramus.

§. 3. In oppido Kentii Cracoviensis diœcesis beatus Johannes Cantius ex illustribus consulari genere, et christiana pietate parentibus natus est die Junii XXIIII anno supra millesimum tercentesimo nonagesimo septimo, sedulam educationem cum indole egregia conjunctam secuta est, ut assolet, innocentia singularis, atque ea morum gravitas, ut virum quodammodo in puero mirari liceret. Artibus iis, quibus pueritia ad humanitatem informari solet, satis excultus ad Cracoviensem academiam, non ita pridem fundatam, missus est, ut philosophicas, ac theologicas facultates addisceret. Et quidem

Nobilis B. Joannis origo, ejusque progressus in Religione, et studiis.

in iis ingenii acumine et laboris patientia præcæteris tantum profecit, ut in philosophia eximium honoris gradum, in theologia doctoris, non lauream modo, sed munus etiam adsequeretur. Id autem munus, et ex cathedra, et e sacris rostris ita obibat, ut auditorum animis cum pura, sinceraque doctrina studium pietatis et religionis insereret. Atque hæc quidem doctrinæ sinceritas romanæ Ecclesiæ plane consentiens, eo pluris facienda erat, quod per ea tempora præsentissimum veluti pharmacum erat adversus errorum, atque heresum luem, quæ Hollandiæ, Britanniæ, et Germaniæ scholas infecerat. Porro tanta illius, tum doctrinæ, tum vitæ integritas præclaro signo divinus ostensa est. Quum enim exorto Cracoviæ incendio, flammæ in immensum excrescentes ita serperent, ut universa mox civitas absumenda videretur, effusus in preces Johannes, (quandoquidem in humana vi spes nulla jam erat) virum sibi maturum ævo, adspectu venerandum, sanctum Stanislaum Cracoviensem Episcopum esse opinio fuit, adstantem vidit, ex eoque intellexit, incendium ultra non processurum: cæterum moneret cives, ut a flagitiis desisterent: si secus faxint pœnas imminere longe graviores. Verum, cum cives prædictionis immemores, ad ingenium et pristinos mores rediissent, excitatum rursus incendium, civitatem magna ex parte consumpsit. Sacris mysteriis quotidie Johannes tanto animi ardore, atque inde emicante pietatis specie operari solebat, ut iis, qui aderant, summam erga rem divinam venerationem ingereret. Quod quum adversarius humani generis ferre non posset, quadam die hirundinis assumpta specie, templum circumvolitans adstantium mentes turbare, atque alio avertere conabatur. Itaque, ut omnes viderent quod divinitus ipse noverat apprehensam avem ad terram allidit. Ibi autem illa in colubrum versa horrifico sibilo ex oculis confestim se se subduxit.

Quanta fuerit B. Joannis humilitas, et sui ipsius contemptus.

§. 4. Religioni, qua res divinas tractabat, humilitas adjuncta erat, qua sibi vilescens nemini unquam, tametsi scientia omnium facile princeps, præferebat sese, quin etiam sperni se ab omnibus ac despici optabat; tantum aberat ut obtrectantes sibi (quod aliquando evenit) suique contemptores parum æquo animo ferret. Quæ caussa etiam fuit, cur delatos sibi honores declinaturus, vilis, atque egeni hominis habitu, longas pedestri semper itinere, semel ad sancta Palestinæ loca, quater ad sancta Apostolorum limina peregrinationes susciperet. Humilitatis comes erat rara quædam ac puero digna simplicitas: itaque in factis ejus, ac dictis nihil subdolum, nihil fictum: quod clausum habebat in pectore, hoc in lingua promptum habebat. Hujus autem eximiæ sinceritatis, quam nemo non nosset, illud sane specimen fuit plane admirandum. In latrones inciderat, qui post ereptam, quam in crumena gerebat pecuniam, num quæ alia superesset, interrogarunt. Negat ipse quidquam reliqui esse: at mox reminiscens aureos quosdam in veste subsutos habere, revocatis latronibus, illos etiam qui animo exciderant offerebat. Tam inusitata sinceritas perditorum quoque animos flexit. Itaque obstupefacti, pecunia, quam abstulerant, statim reddita, veniam sceleris poscunt, illius se precibus commendant, utrumque facile impetrant a sancto viro.

Insignes quamplures illius virtutes describuntur, et commendantur.

§. 5. Parœciam sibi delatam aliquandiu diligentissime administravit; sed quamvis pastoris quæ sunt officia sedulo expleret, pro ea qua erat meticulosa conscientia, ratus negotium esse periculi plenum, dimisit, et consuetum in collegio docendi munus repetere tutius existimavit. Abstinentiæ deditus, post adeptam theologiæ lauream, carnes nunquam comedit. Cæterum cibus illi parcissimus, crebra jejunia, flagrorum frequens, perpetuus cilicii usus, somnus brevis admodum nuda super humo, in senectute dumtaxat ursina pelle substrata. Castitatem proinde, tum animi, tum corporis illibatam servavit; illiusque argumentum item et præmium fuit candidum sertum, quo illum Deipara Virgo cum puero Jesu sese conspiciendam exhibens, tanquam eximium clientem suum decoravit. A peccato abhorruit quam qui maxime. Leves noxas ita deflebat, ut gravium reus criminum videretur. Si quam forte e verbis suis, dum vera loquitur, ortam in aliis offensionem suspicaretur, antequam ad aram accederet, supplex veniam, non tam sui, quam alieni erroris petebat, quum contra, quæ sibi ab aliis ingerebantur convicia, et probra, æquo, et miti animo ferret. Jamvero misericordiæ in proximos nullum ferme officium fuit, quod non amantissime obiret. Afflictos in spem erigere, mœrentes alloquio solari, peregrinos excipere, carceribus inclusos visitare, pauperes quotannis coemptis ve-

stibus operire solemni illi erat, ita quidem, ut occurrenti per viam mendico, qui nudis pedibus incedebat, detraheret sibi calceos, ut nuditatem illius operiret, suam ipse interea contegens pallio tandiu dum se domum reciperet. Die nascenti Domino sacra, dum ad Ecclesiam pergit, pauperem nactus super nive rigentem gelu, lamentabili subsidium poscentis voce commotus, sua illum veste contexit, quam tamen mox domum reversus suo in cubiculo divinitus reperit. Ex hac Johannis in pauperes charitate, in Cracoviense collegium pia et laudabilis, quæ ad hanc usque diem manet consuetudo, inducta est, ut illius professores unum aliquem quotidie pauperem communi secum prandio adhiberent, perinde quasi in illius persona Christum ipsum convivam habeant. Hanc autem tam egregiam animi affectionem, qua pius sacerdos nullam proximorum calamitatem alienam ab se putabat, insigni miraculo Deus comprobavit. Quum enim ancilla quædam ob situlam, quam lacte plenam gerebat, lapsum e manibus, et confractam gemeret, quod heræ objurgationes timeret, Johannes miseratione ductus, collectis fragmentis, et coagmentatis, pristinæ integritati reddidit, fusis ad Deum precibus, iisdemque mox aquam, qua situlam impleri jussit, in lac commutavit.

Mira devotione colebat passionem Divini Servatoris.

§. 6. Christum Dominum pro salute nostra tam dira atque infanda perpessum, et meditabatur assidue, et flagrantissime redamabat: quem quidem amorem, ut simul incenderet, et expleret, ad memoranda Christi tormentis loca Hierosolimam pedibus iter suscepit. Ibi autem dici vix potest, quam reverenter, quam pie, quam ardenter, non sine gemitu, et lacrymis monumenta Servatoris nostri maxime insignia perlustraret. Nec vero tenere se potuit, quin Turcarum impietatem ac perfidiam argueret, et christianæ religionis veritatem liberrime prædicaret; præclare secum agi existimans, si ob eam rem vitam, quod maxime optabat, profundere contigisset. Ante imaginem crucifixi Domini ipsas prope noctes orando insumebat, atque in longas non semel extases rapiebatur. Per diem vero, postquam suo munere perfunctus esset, e liceo statim recta in templum, ubi ante Christum in Eucharistia latentem contemplationes ac preces diu protrahebat. Omnino unus in corde, unus in ore Deus erat. Hunc autem pium animi ardorem ut foveret in dies, atque augeret, cum sanctis quibusdam viris, qui per id tempus virtute florebant, versari, et colloqui gestiebat, et quæ in illis summa erant suspiciens emulabatur.

Virtutibus, et meritis plenus, ad cælestem patriam migravit die 24 Decembris 1473.

§. 7. Sed satis jam in vinea Domini operarius impiger laboraverat. Tempus aderat mercedis accipiendæ: itaque e languore corporis præsentiens Johannes, mortem haud procul abesse, in eo totus fuit, ut ad felicem se exitum compararet, ac primum misericordia in pauperes, in quos quidquid domi supererat, erogavit; divinam sibi misericordiam magis magisque conciliavit, tum confessione sacramentali, si quæ erant conscientiæ labes abtersit, et sanctissimo Christi corpore refectus lecto decubuit. Ingravescens morbus non metum, sed spem afferebat. Nihil enim optabat magis, quam, ut quantocius ab exilio migraret ad patriam. Divino tandem viatico roboratus, post salutaria monita, quibus collegas ad omnia christianæ virtutis, ac præcipue charitatis officia inflammavit, ad quos anhelabat, Christi Jesu amplexus feliciter evolavit die XXIIII Decembris anno reparatæ salutis MCCCCLXXIII cum annum ageret septuagesimum sextum.

Vita functo illius sanctitatis fama quam cito percrebuit.

§. 8. Sancti viri corpus cives Cracovienses ad ecclesiam delatum magno æque mœrore, atque honore sunt prosequuti, ac tum præsertim, quum illius sanctitas, tametsi satis perspecta clarius cœpit miraculis explendescere. Veneratio præterea major accessit ex odore quodam suavissimo, quem centum triginta post annos a beato ejusdem obitu, reclusa urna sepulchrali efflavit, cujus rei testes fide digni extiterunt. Porro purpuream Cantii vestem (reverendam vocant) religiose asservatam, induere solet quisquis philosophiæ recens decanus, solemne dicit jusjurandum, ut unacum veste videlicet tanti olim magistri, mores quoquo modo et virtutem induat.

Acta processus incoantur pro Beatificatione Servi Dei.

§. 9. Percrebescens de sanctitate, et miraculis fama Episcopum Cracoviensem impulit, ut processum de utrisque conficeret, eoque rite discusso sa. me. Urbanus PP. VIII. prædecessor Noster negotium commisit congregationi sacrorum rituum, illud præcipiens, ut, omisa generali, specialem dumtaxat quæstionem institueret, quod cum factum non esset, caussa siluit ad annum usque MDCLXVI. Quo tandem fel. record. Alexandri PP. VII. etiam prædecessoris Nostri jussu, prævio rituum congregationis consilio, caussa iterum

tractari cœpit, sed propter edita dicti Urbani prædecessoris decreta, necesse fuit expediri litteras remissoriales ad conficiendum processum super cultu immemorabili beati viri, per quem videlicet ab Urbani decretis fieret exceptio. Hujusmodi autem cultus approbatio in eadem congregatione prodiit die 20. Maii 1676. Expeditis subinde novis litteris remissorialibus pro instituenda quæstione speciali, inter hæc prædecessor quoque Noster ven. me. Innocentius XI. die 27. Septembris anni 1680 Poloniæ regis votis indulsit, ut anniversaria die B. Johannis officium et missa sub ritu duplici in urbe Cracoviæ, atque in universo Poloniæ regno recitari, ac celebrari posset: Quæ tamen B. Joannis veneranda memoria per sacrorum rituum congregationem paullo post justis de caussis translata fuit ad diem 19. Octobris. Sub hæc absoluto processu specialis inquisitionis, validoque comperto, quum scripta quædam in processu compulsata B. Joanni Cantio falso tribuerentur, eadem rituum congregatio declaravit die 17. Septembris 1730. Non constare quod opera in processu apostolico compulsata Beato attributa, essent ipsius Beati; ideo procedi posse ad ulteriora. Die postea 4. Julii 1733. eadem congregatio virtutum heroicarum excellentiam asseruit, atque approbavit.

Servus Dei in compatronum Regni Poloniæ eligitur, probante sacra Rituum Congregatione.

§. 10. Inter hæc B. Joannes electus fuit in compatronum principalem regni Poloniæ, et magni ducatus Lithuaniæ, eamque electionem ipsa rituum congregatio ratam habuit die 16. Februarii 1737 concesso præterea officio sub ritu duplici primæ classis cum octava, ac die 31. Martii 1739. oratione, et lectionibus propriis secundi nocturni de eodem probatis.

Continuatio processus pro Canonizatione B. Joannis.

§. 11. Porro ventum est ad examen duorum miraculorum, quæ B. Joannis intercessione divinitus patrata ferebantur, et primum quidem illa in generali congregatione die 3. mensis Augusti anni 1745. coram fel. record. Benedicto XIV., deinde in particulari coram nobis die 22. Aprilis superioris anni perpensa fuere: et quamvis omnium suffragantium vota in affirmantem sententiam convenirent; nihil tamen nobis statuendum visum fuit, donec super aliis miraculis coram nobis in simili generali congregatione examinandis comunes animi sensus percipissemus. Quum igitur die 11. mensis Decembris ejusdem anni 1766. super novis miraculis similis generalis congregatio coram nobis coacta fuisset, quamquam cunctis suffragiis digna omnino visa essent, quæ probarentur, nihilominus ad divinam implorandam opem, et supernæ gratiæ lumen, eorum approbationem ad kalendas Januarii mensis proxime elapsi distulimus. Quæ quidem dies circumcisioni Dominicæ, et augustissimo Jesu nomini consecrata ad eam rem maxime opportuna videbatur. Quatuor autem ex propositis miraculis in tertio genere probavimus, et hæc sunt.

Referuntur miracula per hujus Servi Dei intercessionem operata.

§. 12. Primum, instantanea sanatio pueri Sebastiani Luzark a transmissa vitio parentum et confirmata phthisi. Alterum, subita sanatio puellæ Heduigis Paskowna ab acuta febri cum integra atque absoluta virium instauratione. Tertium, impetrata momento temporis sanatio Mariæ Gawlikæ ob gravem perniciosam febrem in extremum vitæ discrimen adductæ. Quartum, subita, et perfecta sanatio Antonii Olexowic a grandi, et profundo ulcere, quod a jugulo ad fauces usque perductum præter tendines, et majora vasa nihil intactum reliquerat, et fœtidissima sanie scatebat cum dejectione alimentorum e parte gutturis perforata. His autem accedit unum in secundo genere; cujusmodi est: mercium in flumen Sola prolapsarum, et procul aquarum impetu et vi raptarum, ad locum, ubi demersæ fuerant adverso flumine regressus.

Pontificis decretum pro canonizatione B. Joannis.

§. 13. Quæ cum ita se haberent, Nos, fusis ad Deum precibus, ut, menti nostræ necessaria ab eo lux affulgeret, tandem die 11. Februarii vertentis anni, quæ dies Purificatæ Virgini deiparæ sacra est, decretum canonizationis B. Joannis Cantii quandocumque peragendæ pronunciavimus.

Preces porrectæ a proceribus Regni Poloniæ, et ab ordine Episcoporum pro B. Joannis canonizatione.

§. 14. Cumque alias christiani principes, quampluresque Episcopi, e Poloniæ regni proceres B. Johannis canonizationem peroptantes, communibus votis et postulationibus apud prædecessores Nostros institissent, atque etiamnum apud Nos carissimus in Christo filius Noster Stanislaus Augustus Poloniæ rex illustris, et dilecti quoque filii ejusdem regni magnates, præsertim ecclesiastici, Cracoviensis senatus et academiæ ejusdem civitatis collegæ omnes, et professores iteratis precibus instarent, ut ultimam denique sententiam ferremus super tantopere optata beati viri canonizatione; ut more, institutoque prædecessorum nostrorum tanti momenti rem perageremus, universi primum collegii eorumdem venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium in consistorio secreto die 27. Aprilis proxime

elapsi coram nobis congregatorum consilium audiendum duximus : iisque postquam de serie totius caussæ ad plenum instructi fuerant, adhortantibus Nos ad illius absolutionem, nedum probantibus, nihil amplius cunctandum rati, venerabiles fratres Archiepiscopos, et Episcopos, non modo propinquiores, sed remotiores etiam per Italiam degentes ad urbem convocandos curavimus, ut nobis de B. Joannis Cantii, necnon beatorum Josephi Calasanctii a matre Dei, Josephi a Cupertino, Hieronymi Æmiliani, Seraphini a Monte Granario ab Asculo denominati, et Johannæ Franciscæ Fremiot de Chantal solemni canonizatione, quam sibi Deus inspirasset, sententiam declararent.

Acta Consistorialia referuntur, quæ Canonizationem præcessere.

§. 15. Præterea, ut eximiæ B. Johannis virtutes, et probata miracula, necnon in totius caussæ discussione adhibitæ cautiones notæ omnibus fierent, narrationem illarum ex authenticis documentis haustam, et diligenter in compendium redactam, typisque vulgatam patribus omnibus suffragaturis exhiberi mandavimus. Mox indicto coram nobis consistorio publico die 7. Maji vertentis anni, et adstante universo ecclesiasticorum ordinum, et collegiorum cœtu, præcepimus, ut dilectus filius Alexander Litta nostræ consistorialis aulæ advocatus virtutes et miracula B. Johannis oretenus palam exponeret. Demum convocatis die prima Junii proxime præteriti in consistorio semipublico eisdem S. R. E. Cardinalibus, necnon Patriarchis, Archiepiscopis, et Episcopis qui in urbe convenerant, ab iis quæsivimus, an ad B. Johannis Cantii canonizationem deveniri posse censerent. Ipsi tunc summa animorum consensione, pluribus gravibusque rationibus, in affirmativam sententiam ire comperti sunt. Quocirca a dilectis quoque filiis apostolicæ sedis notariis publica instrumenta confici, et suffragiorum ipsorum exempla a singulis subscripta in tabularium Ecclesiæ romanæ inferri mandavimus.

Publicæ preces indictæ ad implorandum divinum auxilium in gravi Canonizationis negotio.

§. 16. Ut autem a Deo optimo maximo, quid ei placitum esset dilucide agnosceremus, publicas quoque orationes, et dies generalis jejunii per urbem indiximus, et tres patriarchales basilicas designavimus, in quibus sanctissimum eucharistiæ Sacramentum publicæ fidelium adorationi per triduum exponi jussimus, omnes hortando, ut postquam sacramentali confessione expiati, et Christi corpore refecti fuissent, in una saltem ex dictis basilicis omnipotentem Deum ad impetrandum Nobis spiritum sapientiæ, et intellectus, quo duce manifesta fieret illius voluntas, nobiscum precarentur, indulgentiam ad id plenariam, et peccatorum remissione concessam. Nos quoque ipsi, præter eas, quas privatim fuderamus assiduas, et plenas humilis fiduciæ preces, publicas quoque in tribus designatis basilicis addendas curavimus, in quo quidem non sine tenero quodam pietatis sensu, atque animi nostri in domino exultatione spectavimus, quanta esset romani hujus populi religio, ac pietas, cum ex omni conditione, atque ordine ad easdem basilicas convenissent, ac sua de solemniori cultu beatis decernendo, vel tacentes, præfervida vota depromerent.

Pontifex solemni ritu in Basilica BB. Apostolorum Decretum canonizationis evulgat, et approbat.

§. 17. Demum hac die sacra beatissimæ Virgini Mariæ de monte Carmelo, qua die coronationis nostræ annua redeunt solemnia ; in basilica principis apostolorum splendide, et magnifice ornata, ad quam servata supplicationis publicæ forma Nos præcesserunt omnes cleri secularis, et regularis ordines, et ministrorum romanæ curiæ collegia, una cum venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus, necnon Patriarchis Archiepiscopis, et Episcopis; priusquam immaculatam hostiam solemni novæ legis sacrificio omnipotenti Deo offerremus; instante iterum iterumque dilecto filio nostro Carolo tituli Sancti Clementis S. R.E. presbytero Cardinali Rezzonico nuncupato, ejusdem S.R.E. camerario, ad canonizationem impetrandam procuratore constituto; decantatis sacris Ecclesiæ precibus, ut deiparæ Virginis, Angelorum, et Sanctorum omnium cum Christo regnantium intercessione, divinam opem imploraremus, ac paraclyto Spiritu cum gemitibus, ut adesset invocato, ad honorem sanctæ, et individuæ Trinitatis, ad exaltationem fidei catholicæ, et christianæ religionis augmentum, authoritate domini nostri Jesu Christi, beatorum apostolorum Petri et Pauli, et apostolicæ authoritatis plenitudine, ac de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscoporum, et Episcoporum in Urbe existentium consilio, et assensu, ipsum beatum Johannem Cantium sacerdotem secularem unacum beatis Josepho Calasanctio a Matre Dei, Josepho a Cupertino, Hieronymo Æmiliani, Seraphino a Monte Granario ab Asculo denominato, et Joanna Francisca Fremiot de Chantal; sanctum esse decrevimus, definivimus, ac sanctorum

cathalogo adscripsimus, illumque ab universis christifidelibus, tamquam vere sanctum, religioso cultu honorari mandavimus, prout etiam tenore præsentium, definimus, decernimus, et declaramus: statuentes, et concedentes, ut ab universali ecclesia in ejus honorem ecclesiæ, et altaria, in quibus sacrificia Deo offerantur edificari, et consecrari, et singulis annis præscripta die xix. mensis octobris ipsius Sancti Johannis Cantii inter sanctos confessores ab Ecclesia memoria recoli possit. Eademque authoritate omnibus christifidelibus, qui eadem die annis singulis ad sepulchrum, in quo corpus ejusdem sancti Johannis requiescit, visitandum accesserint, perpetuo septem annos, et totidem quadragenas de injunctis eis, aut alias quomodolibet debitis pœnitentiis misericorditer in Domino in forma ecclesiæ consueta relaxamus.

Indulgentiæ elergitæ solemnis canonizationis die.

§. 18. Sub hæc æternum Patrem regemque gloriæ Christum dominum patris sempiterni filium, et sanctum paraclytum Spiritum, unum Deum, ac dominum cum debita gratiarum actione venerati, omnibusque christifidelibus ibi præsentibus plenaria peccatorum remissione, et indulgentia concessa, supra beati Petri confessionem, sacrosanctum missæ sacrificium solemniter celebravimus, facta eorumdem sanctorum speciali cemmemoratione.

Quantum præsidii insit, agitatis in Polonia Religionis rebus, et noviter adlecti in Sanctorum numero patrocinium.

§. 19. Cæterum, si inter illustres, quibus vera Ecclesia dignoscitur, notas, non postrema est divinitus patefacta, et testata sanctitas eorum, qui e quovis ordine, et statu in illa floruerunt; æquum omnino, et pietati consentaneum est, ut gratias Deo Patri per Christum Jesum agamus, quod illi placuerit ex eo thesauro, unde quotidie profert nova, et vetera, tot, ac tantas gratiæ suæ divitias in S. Johannem Cantium effundere, easque deinde ad ornamentum, ac decus Ecclesiæ suæ palam facere per miracula, quæ ad solemnem tam insignis servi sui canonizationem viam, atque aditum aperuerunt. Est præterea quod gratulemur inclytæ Polonicæ nationi, quæ cum pietati præ cæteris maxime addicta sit, non potest certe non summo exultare gaudio, quod in tanta rerum perturbatione, tantoque Religionis discrimine, novum hoc sibi præsidium accesserit, quo egregia, et generosa suorum indoles magis magisque nullis perterrefacta periculis, romanam fidem adversus finitimos tum hæreticos, tum schismaticos, et arcte retineat, et fortiter ut semper magna cum laude præstitit, ad sanguinem usque tueatur. Accademia vero Cracoviensis in hunc olim alumnum, nunc patronum suum, quoties oculos defiget (defiget autem quotidie) propositum sibi præclarissimum videbit exemplar, unde illius magistri, et doctores, et bene docere, et recte facere discant; dum Johannes defunctus adhuc loquitur, atque ad omne virtutis officium hortatur.

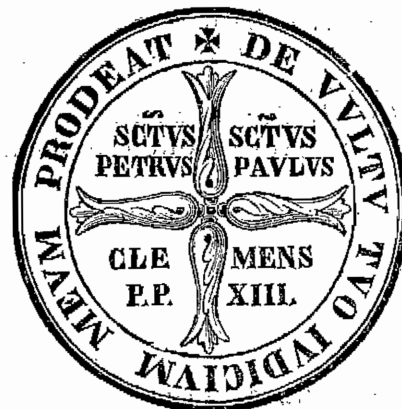
Transumptorum fides

§. 20. Quoniam vero, hisce omnibus peractis idem Carolus cardinalis, et procurator designatus a Nobis quo par erat obsequio postulavit, ut Apostolicas Nostras literas in gestorum omnium perenne monumentum decerneremus. Nos petitioni perquam libenter annuentes, præsentes nostras literas edi, et palam fieri demandavimus: statuentes earumdem exemplis etiam impressis, ab aliquo ex notariis publicis subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eamdem prorsus fidem ab omnibus adhiberi, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si exhibitæ, vel ostensæ forent.

Sanctio pœnalis.

§. 21. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ definitionis, decreti, adscriptionis, mandati, statuti, concessionis, relaxationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ MDCCLXVII decimoseptimo kalendas Augusti, pontificatus Nostri anno decimo.

✠ Ego Clemens catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

✠ Ego C. A. episcopus Ostien. et Veliternen. card. Cavalchini sacri collegii decanus.

✠ Ego F. M. episcopus Portuen. et S. Rufinæ card. Lantes.

✠ Ego J. F. episcopus Sabinen. card. Albani.

✠ Ego H. episcopus Tusculan. card. dux Eboracensis S. R. E. vicecancellarius.

✠ Ego F. episcopus Albanen. cardinalis Serbellonus.

✠ Ego J. F. episcopus Prænestin. card. Stuppanius.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠ Ego C. tit. S. Clementis Presbyter card. Rezzonico S. R. E. camerarius.

✠

✠ Ego F. M. tit. Sancti Silvestri in Capite presbyter cardinalis de Rubeis.

✠
✠

✠ Ego J. M. tit. S. Alexii presbyter card. Castelli.

✠ Ego C. tit. Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis Elephantutius.

✠ Ego P. H. tit. SSmæ Trinitatis in monte Pincio presbyter card. Guglielmi.

✠ Ego P. P. tit. S. Stephani in monte Cœlio presbyter card. de Comitibus.

✠

✠ Ego Fr. L. basilicæ Sanctorum XII. Apostolorum presbyter card. Ganganelli.

✠ Ego M. A. tit. Sanctæ Mariæ de Pace presbyter cardinalis Columna.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠ Ego S. tit. S. Joannis ante portam Latinam presbyter card. Buonaccorsi.

✠

✠ Ego J. C. tit. SS. Joannis et Pauli presbyter card. Boschi major pænitentiarius.

✠ Ego L. tit. S. Anastasiæ presbyter card. Calinus.

✠

✠ Ego A. tit. Sanctæ Mariæ in Via presbyter cardinalis Columna Branciforti.

✠
✠

✠ Ego P. tit. S. Mariæ Transtyberim presbyter cardinalis Pamphilius.

✠

✠ Ego Ph. M. tit. S. Chrisogoni presbyter card. Pirellius.

✠ Ego A. Sanctæ Mariæ in Via-lata prior diaconorum cardinalis Albanus.

✠ Ego N. S. Eustachii diaconus card. Corsinius.

✠ Ego D. Sanctæ Mariæ ad Martyres diaconus card. Ursinus.

✠ Ego Fl. Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus card. Chisius.

✠ Ego A. M. Sanctæ Agathæ ad Suburam diaconus cardinalis Torrigiani.

✠

✠ Ego J. C. Sancti Cæsarei diaconus card. Caracciolus de Sancto Bono.

✠ Ego N. Sancti Georgii in Velabro diaconus card. Perrelli.

✠ Ego A. Sancti Angeli in Foro Piscium diaconus cardinalis Corsinius.

✠ Ego A. Sanctorum Viti et Modesti diaconus cardinalis Nigronus.

✠ Ego Ae. S. Sancti Adriani diaconus card. Piccolomineus.

✠ Ego X. Sanctæ Mariæ de Scala diaconus card. Canale.

✠ Ego B. Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis Veterani.

✠
✠
✠
✠
✠
✠

C. Card. Pro-Datarius A. Card. Nigronus.

Dat. die 16. Augusti 1767. Anno X.

DCCXVII.

Canonizatio B. Seraphini a Monte Granario ex ordine minorum cappuccinorum.

Clemens Episcopus

Servus servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Pretiosa illa super omne aurum, et argentum, ac regnis ipsis, et sedibus præoptanda sapientia, qua nimirum docemur, caduca omnia despicienda, et non quæ super terram, sed quæ sursum sunt quærere, et sapere, tametsi nullam respuat indolem, ac diversis hominum ingeniis æque se communicet, cælestiaque charismata, quibus affluit, libentissime largiatur: in rudes tamen homines, atque idiotas gaudet aliquando sese uberius effundere, ut sæculi hujus sapientes, quos nempe scientia inflat, confundat, ac de sapientia sua inaniter gloriantes humiliet. Idcirco fons veræ sapientiæ verbum Dei Christus Jesus, qui revelare se dixit abscondita a constitutione mundi, exultans olim in spiritu ad eum, cujus unigenitus est, conversus: confiteor, inquit, tibi pater domine rex cæli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis: atque id quidem in catholica romana Ecclesia ab ejus exordio, ad hanc usque diem, semper videre licuit, apparuitque luculenter, quam vere de sapientiæ authore scriptum sit. Et cum simplicibus sermocinatio ejus.

Beati Seraphini virtutes, et merita generatim collaudantur.

§. 2. Mirum vero in modum novissime, superiori scilicet sæculo luculentissime perspectum fuit in beato Seraphino a monte Granario ab Asculo denominato, laico professo ordinis minorum sancti Francisci capuccinorum nuncupatorum, qui rudis, et literarum omnium expers; cum neque legere nosset, neque scribere, literatos tamen ipsos, atque eruditos longo post se intervallo reliquit, utpote qui ex libro illo scripto intus et foris, hoc est Christo Jesu; docibilis Dei hauserat tantum cælestis doctrinæ, ut inter præcipuos divini præceptoris discipulos propter supereminentem scientiæ charitatem numerandus esse videatur. Cum itaque pauper hic apud homines tam dives fuerit apud Deum gratia, et virtutibus, atque ad majorem his laudem, et celebritatem conciliandam evidens accesserit testimonium per miracula, quæ omnipotens Deus beati hujus servi sui intercessione patrare dignatus est, nos, nulla re prætermissa, quæ in tam gravi caussa servari solet; de consilio et assensu venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, necnon Patriarcharum, Archiepiscoporum, et Episcoporum in romana curia frequenti numero congregatorum, implorata iterum, iterumque Dei ope eumdem beatum Seraphinum utpote civem cælestis Hierusalem publico in Ecclesia cultu prosequendum esse declaramus, et in sanctorum numerum referendum decernimus.

Nascitur anno 1540, et ab infantia futuræ sanctitatis indicia præbuit.

§. 3. Seraphinus in oppido montis Granarii Firmanæ Diœcesis natus est anno reparatæ salutis MDXL. Parentes habuit humiles quidem genere, sed honestos, ac pios. In baptismo nomen illi inditum, Felix. Pia et sedula matris optimæ disciplina probe institutus ab ineunte ætate proferre cœpit futuræ sanctitatis indicia. A puerorum oblectamentis, et pravorum sodalium consuetudine alienus nihil ferme puerile habuit, præter innocentiam. Assiduus in templis erat; ac præterea ad intentius orandum loca sæpe abita acquirebat. A villico, cui operam suam locaverat, demandata armenti custodia impedimento non erat, quin consueta pietatis officia diligentissime obiret. Secretiorem namque sylvarum solitudinem quærens, ibi de genu fervidas ad Deum preces fundebat, easdemque mox a brevi vespertina cœna diu multumque iterabat. Domum a fratre post parentis obitum revocatus, ut in cœmentaria arte sibi esset adiutor, atque ab effero illius ingenio aspera quæque perpessus Felix inhumani fratris convicia, verbera, mallei etiam crudeles ictus æquo, diu, atque invicto animo tulit. Neque vero fratris asperitas, et laboriosæ artis exercitatio dimovere illum potuit ab eo, quod sibi proposuerat, ut tribus in hebdomadam diebus jejunaret, ac pia precatione, animum per id maxime tempus, quod cæteri laborum socii reficiendo per cibum corpori dabant.

Cappuccinorum familiam ingreditur, inibique severiores Instituti regulas diligentissime observavit.

§. 4. Quam accepta Deo esset servi sui pietas, insigni sane miraculo patefactum est. Quum enim deiparæ Virginis, cujus se in fidem, et clientelam tradiderat, sacram Lauretanam ædem inviseret, Potentiæ flumen ex aquarum redundantia intumescens, quod nemo sociorum trajicere ausus erat, ipse, obstupescentibus qui aderant, semel atque

iterum sicco vestigio transivit. Ex audita lectione de divini judicii severitate tanto motu, ac terrore perculsus est, ut de vita heremitica cogitaret. Sed meliore deinde consilio rigidum capuccinorum institutum statuit amplecti, quod quidem non sine iteratis precibus, et lacrymis tandem obtinuit. Voti compos, Seraphini nomine assumpto, in tyrocinio ita se gessit, ut peracto anno probationis, in sacrum illum ordinem cooptaretur omnium suffragiis. Novum inde atque ardentius perfectionis evangelicæ studium in ejus pectore efferbuit. Itaque severioris illius instituti leges omnes, quamdiu vixit, ita observavit, ut diligentiam mirarentur omnes, pauci admodum imitari se posse confiderent. Benignus erga omnes, lenis, affabilis; superioribus vero ita obsequens, ac dicto audiens erat, nullum ut munus, quantumvis arduum, ac laboris plenum defugeret, nihil cunctaretur, nihil perquireret, in id unum intentus, scilicet ut imperata quæ fuerant, ea sequeretur.

Paupertate præcelluit, cæterisque virtutibus.

§. 5. Paupertatem vero ita adamavit, ut ab iis etiam, quibus carere vix possumus, abstineret. Cellulam perpetuo habitavit obscuram, humilem, squallidam, duro lectulo, vili scamno, nulla supellectili instructam. Vestis illi nonnisi obsoleta, ac detrita; eadem et in cæteris rebus, quæ corpori operiendo deserviunt, extrema paupertas. Jamvero ea erat vitæ innocentia, ut nullo se umquam crimine obstrinxerit, quin etiam a levibus quoque noxis, itaut in sacra exemologesi nihil ferme, quod expiandum esset, afferret. Quidquid enim voluntati Dei consentaneum non esset, non modo cogitare, sed ne audire quidem fas esse ducebat. Diebus fere singulis eucharistico se pane reficere, et sacrificiis, quotquot poterat, adesse, ac ministrare, protensis in formam crucis manibus, solemne habuit. Inexplebile orationis erat studium, ut diurnas plerumque, ac nocturnas horas in ea consumeret. Cæterum, excepto trium dumtaxat horarum spatio, quod quieti corporis negare non poterat, reliquum tempus omne, vel rerum divinarum contemplationi, vel piis precationibus impendebat.

Et præcipue charitate erga Deum et proximum.

§. 6. Quum in re qualibet aliquod Dei vestigium agnosceret, inde fiebat, ut ubi esset, quidquid ageret, ad contemplationem rerum cælestium facile raperetur, atque tum etiam oraret, cum aliud agere videbatur. De Christi Domini cruciatibus quotidiana meditatio ita animum afficiebat, ut de ea sine lacrymis nec cogitare, nec loqui, neque audire loquentem posset. Tanta in Deum charitate ferebatur, ut pro illius gloria mortem oppetere vehementer optaret. Itaque superiorem supplex adiit, a quo potestas sibi fieret, in regiones se barbaras conferendi, ut incensam apud eas martyrii sitim expleret. Charitati erga Deum gemina erat, et erga proximos charitas. Quocirca errantes corrigere, avocare a vitiis, ad virtutem impellere, qua monitis, qua precibus, qua etiam objurgationibus conabatur. Nec vero frustra. Multi enim a perdita vivendi ratione ad bonam frugem redacti, multi a sæculi vanitate, et mundi periculis ad securius religiosæ vitæ institutum illius opera traducti sunt. Aleas e ludentium manibus non semel extorsit. Intestina, atque inveterata inter Asculanos cives odia, et dissidia homo ut erat humili loco, nullis literis, professione laicus extinxit. Tantum illi auctoritatis a sanctitate perspecta. De miseratione ejus in pauperes, atque egenos illud vere dici potest, quod ore pallente, jejuniis, fame torquebatur aliena, ita quidem ut aliorum memor, immemor sui dimidio in diem pane victitans, quod reliquum erat, cum integro fere obsonio in pauperes erogaret. Quin etiam eo processit, ut, in quadam annonæ difficultate, ex illo ipso dimidio pane alteram adhuc partem detraheret, qua esurientibus quoquomodo poterat subveniret. Contigit aliquando, ut a præside reprehensus, quod pro numero pauperum pane non suffecturo, olera ex horto distribuisset, bono illum animo esse juberet: neque propterea enim defuturam religiosæ familiæ olerum copiam, quæ satis foret. Quod quidem eventu non caruit. Succisis enim pridie germinibus, alia subinde mane satis abundeque succrescere conspiciebantur. Illud autem mirandum magis, quod quum horti pars quædam exigua eidem a præside peculiariter in usum pauperum attributa esset, plus ea fructuum, quam reliquæ, tametsi longe majores, et multo diligentius excultæ partes, afferret.

Mortificatione corporis, et cruciatibus carnem continebat.

§. 7. Neque vero in uno, aut altero calamitatis genere Seraphini misericors indoles se continebat. Carceribus enim detentos invisere, sedulo ad patientiam hortari, et quidquid solatii posset, afferre consueverat. Mœrentes præterea solari suaviter, ærumnis pressos in spem erigere, ægris inservire, assidere lectulo, bene monere, vilissima quæque ad eos sublevandos ministeria obire, hæc illi dulcis cura, jucundaque

exercitatio. Jamvero qui tam leni et benigno erga alios ingenio erat, juvat nunc videre quam durus, atque acerbus in sese fuerit. Asperis contextum setis cilicium, velut alteram vestem, quam numquam exueret, ad nudam carnem perpetuo adhibuit. Confecto e clavorum acuminibus flagro utebatur ad quotidianam corporis lanienam, qua fiebat, ut copiosus e laceris membris sanguis deflueret. Sandaliis inferne omni ex parte detritis, cum nudi pedes relinquerentur, pellis nonnunquam derumpebatur, cui ille malo dum acu diruptam pellem consuit, acriori longe malo, ac dolore medicinam faciebat. Fuit aliquando, cum noctes ipsas insomnes traduceret. Cæterum brevissimam illam, quam supra diximus, trium tantummodo horarum quietem non aliter fessis membris, quam vel sedens, vel capite ad scamnum reclinato indulgeret.

Mira ciborum abstinentia, novo carnem cruciatu afficiebat.

§. 8. Diris ejusmodi cruciatibus abstinentiam addidit singularem, crebra et longa sui ordinis jejunia servare, quasi loco ille deliciarum habuisset. Itaque illud adjecit, ut exigua etiam vespertina refectione perpetuo abstineret, et tres hebdomadæ dies pane dumtaxat, et aqua transigeret; quod quidem inediæ genus jam inde ab adolescentia tolerare consueverat. Reliquis autem diebus ad partem panis exiguam nihil obsonii adhibebat, unica, eademque insuavi, quæque sociis etiam pridie superfuisset; cinere nonnumquam conspersa, pulte contentus. Atque inde ortum habuisse censendus est malus ille habitus corporis, ex quo fiebat, ut sanguinem mingeret. Inter has macerati corporis asperitates, adjuncta præsertim oculorum custodia, securior in dies, et vividior castitas efflorescebat, quam nulla umquam labe inquinatam, nullaque, vel raro admodum, ut fertur, corporis aut mentis pugnam tentatam servavit.

Humilitatis virtute sublimis, proprium contemptum appetivit.

§. 9. Jamvero si castimoniæ custos est humilitas, hæc in eo tam alte radices egerat, ut quamvis alieno judicio Sanctus, scelestissimus omnium, ac nequissimus esset suo. Laudis humanæ fugitans, contemptus sui appetens quam qui maxime. Cujus quidem rei, hæc duo perridicula sint argumento. Prandere aliquando jussus apud nobilem civem, alias ab Asculano episcopo Cardinali, utrobique ita se gessit, ut ludum, et risum tamquam incomptus, et rusticus de se præberet. Ibi enim ad liquidæ pultis esum fuscinula usus est: hic ovum sorbens de industria in barbam effudit,

Patientia porro in eo admirabilis plane fuit, tum in fratris, quæ dicta sunt, verberibus, et conviciis, tum in iis pene quotidianis mulctis, ac poenis, quæ a religiosis præsidibus infligi solebant. Ab aliis enim ob ingenii tarditatem duriter, ne dicam immaniter, ab aliis ad experimentum virtutis severe, ac rigide multabatur. Atque hæc quidem initio turbarunt hominem, sed implorata postea Dei ope confirmatus, aspera quæque ita ferebat, ut ea beneficii loco duceret, et manus, pedesque illis, qui quoquomodo multassent, oscularetur.

Mansuetudine summa, injurias æquissimo animo tulit.

§. 10. Par fuit in eo lenitas, et mansuetudo, qua illatas sive ab externis, sive a domesticis etiam injurias æquissimo animo tulit, impacta ab nequissimo homine alapha, apprehensa a domestico per contumeliam barba, atque aliquot pilis evulsis, nullum omnino Seraphinus perturbati animi signum dedit. Sed illud longe præclarius. Cum enim protervus quidam, atque impudens, mali dæmonis instinctu, nudum illius caput plumbea lamina tam graviter percussisset, ut Servus Dei præ dolore animo linqueretur, ac pene exanimis humi procumberet, statim ac redditus sibi fuit, ridenti vultu, ac lenissimis verbis percussori, quasi optime de se merito, fausta illi omnia a Domino precatus est. Ad injurias hominum accessit et alia a dæmone haud minus dira vexatio. Modo enim protrahere pedibus, dum ille oraret, modo sublime elatum conari ad terram allidere, modo sævissimis plagis ægrum illius, et confectum corpus male multare consueverat. Quas tamen ille molestias, ac teterrimas infestationes ita despiciebat, ut adversarii nequissimi increparet ignaviam, atque ad sæviendum acrius acueret. Qua quidem animi magnitudine dæmon adeo victus, et fractus est, ut ejus deinde præsentiam ipsam reformidaret, atque ab ossessis corporibus eo adventante diffugeret.

Tantis præditus virtutibus Servus Dei cælestibus donis insignitur.

§. 11. Tantam virtutum præstantiam cælestibus donis Deus inornatam esse noluit: itaque servum suum superno lumine, quo futura prædiceret, et cordium secreta penetraret, plurimis etiam raptibus, ac mentis ab usu sensuum alienationibus insignivit. Pluribus quoque etiam, gravissimis morbis laborantibus, adhibito a Seraphino, sanctissimo Crucis signo, sanitas restituta fuit. Quocirca confluentium ægrorum ad montis Granarii coenobium tanta erat multitudo, ut in iis fausta precatione sanandis non semel dies tota Seraphino

abiret. Accedebat e tumultuosa gentium frequentia coenobitis illis molestia non levis. Itaque parum abfuit, quin præses factam servo Dei potestatem divinitus patrandi prodigia ex obedientia coerceret. Sed ad vitandam molestiam satis visum est, si Seraphinus in Asculi coenobium demigraret. Tam multis igitur, ac tam præclaris virtutibus, ac donis cælestibus cumulatus apud omnes non vulgares modo, sed etiam summos, ac præstantes viros sanctitatis nomen, et famam adeptus est. Illum consulere, illius se precibus commendare, incedenti per viam non solum deosculari vestes, sed etiam præscindere.

Tandem meritis refertus ad cælestem patriam migrat.

§. 12. Sed jam dies aderat, quam sanctitas tam excellens aliis longe illustrioribus in Coelo honoribus decoraretur. Gravem pectoris affectionem e corporis maceratione contractam, qua quodam veluti jaculo confodiebatur diu ille dissimulaverat. Sed cum magis magisque ingravesceret, optatissimam sibi ex ea mortem instare superno etiam lumine intelligens, postulavit, ut sanctissimæ Eucharistiæ viatico muniretur. Abnuebant medicus, et sodales, quod morbi gravitas nondum se prodebat, præsertim cum æger nec ureretur febri, nec lectulo decumbere cogeretur, sed iteratis precibus obsisti non potuit. Sanctissimum igitur Christi corpus allatum est; quod quidem quo ille animi sensu, quo amoris æstu perceperit, angeli magis, quam homines intelligere potuerunt. Postulat subinde, ut oleo sacro inungatur. Quod pariter cum præproperum fratribus videretur, affirmat ille quod in præsens negligerent, satis festinanter paullo post omnino facturos. Itaque post fervidas per horam de genu in lectulo fusas preces, sublatis ad coelum oculis Deum obsecrat, ut quandoquidem sodales se loquentem non audiebant, divinis ipsius vocibus auscultantes sanctum ad se oleum afferrent. Precationem hanc deliquium animi statim secutum est cum pallore vultus, aliisque defecturæ mox vitæ signis, quibus videlicet sodales admoniti, expetita illum unctione propere munierunt. Itaque ad servi Dei solatium cum nihil restaret aliud, placido vultu in conventu sui ordinis civitatis Asculi sanctissimam Deo animam reddidit.

Post mortem Servi Dei, fama sanctitatis illius undique resonavit.

§. 13. Porro coenobii custos veritus (quod assolet in sanctorum hominum funere) tumultuosam confluentis populi multitudinem, nullo edito campani æris signo, servi Dei pretiosam mortem occulere cogitarat tamdiu, dum justa illi solemnia de more persolverentur. Sed divinitus factum est, ut puerorum voce per urbem Seraphini obitus vulgaretur. Quod cives cum audivissent, ad coenobium omnes accurrere, servi Dei corpus exosculari, vestes tertio, atque iterum superinductas præscindere, pilos auferre, præcidere ungues, quin etiam nec corpori parcere, nisi adhibitis decem custodibus cautum esset, ne sanctum cadaver ab imprudenti multitudine discerperetur. Venerationem auxit non mediocrem suavissimus odor, quem molle, ac flexibile corpus efflabat, donec lignea capsa holoserico intus convestitam inclusum peculiari tumulo, senioribus urbis ita jubentibus, mandatum fuit.

Referuntur acta processus super vita Servi Dei ex instituto S. Rituum Congregationis.

§. 14 Memoriam, quam moriens reliquit sui nominis sempiternam, statim testatæ sunt quamplures ejus imagines tum impressæ, cum pictæ, ac duæ potissimum, quarum altera in ædibus magistratus, altera ad tumulum, quod ea ætate licebat, posita fuit. Concursus inde ad sepulchrum, non a propinquis modo, sed etiam a dissitis locis augescebat in dies, prout nova subinde, invocato servi Dei nomine beneficia impertita populorum frequentiam excitabant; ita quidem ut, cum votivis tabellis in pariete spatium deficeret, auferendæ fuerint veteres, ut novis fieret locus. Anno deinde domini MDCX. Asculanorum civium precibus piæ me: Paulus V. prædecessor Noster annuit, ut ad beati viri sepulchrum accensa lampas venerationis publicæ testis esset perpetua. Civium pietatem æquavit sedulitas præsulis asculani in cognitione caussæ super fama sanctitatis, virtutibus, et miraculis servi Dei; cum igitur processum, quem informativum vocant, explevisset, res in tunc existentium S. R. E. Cardinalium congregatione sacris ritibus præposita delata fuit, ac ad trutinam revocata, atque, ut ea ferebant tempora, di VII. Junii MDCXXV. impertita fuit facultas specialiter in caussa inquirendi. Itaque, auctoritate apostolica, nova caussæ cognitio instituta, atque in acta relata, siluit tamen ad annum usque MDCCIV. Sed quum ex decretis interea a ven. mem. Innocentio XI. etiam prædecessore Nostro confirmatis, ad prosequendam, rem necessaria esset nova resumendæ caussæ commissio, non ante id obtineri contigit, quam sub recol. mem. Clemente XI. pariter prædecessore Nostro ad annum MDCCXII. probato deinde cultu, qui, pontifice annuente, beato viro exhibi-

tus fuerat, et casu excepto a decretis rec. mem. Urbani VIII. itidem prædecessoris Nostri tandem fel. rec. Benedictus XIII. similiter prædecessor Noster anno MDCCXXVI. peculiari Cardinalium, qui sacris ritibus præsunt, congregationi negotium dedit, ut de servi Dei virtutibus examen instituerent.

Interim Officium, et Missa sub Ritu duplici de Beato Seraphino indulgetur.

§. 15. Inter hæc ab eodem Pontifice, mense augusto illius anni, facultas concessa est, ut Seraphini corpus a veteri sacello ad alterum recens extructum, ad ejus honorem proprie dicatum publice transferretur. Sed anno demum MDCCXXIX. auctior fuit et servo Dei cultus, et cultoribus ejus lætitia; tunc scilicet, quum laudatus Pontifex benigne indulsit, ut ab universo Ordine minorum sancti Francisci, atque a clero præterea tum civitatis, et diœcesis Asculanæ, tum oppidi montis Granarii officium sub ritu duplici quotannis recitaretur, et missa ad honorem beati viri celebraretur die XII. Octobris, die scilicet, qua ejusdem fortunati obitus annua memoria recurrebat. Jussu deinde Clementis XII. itidem prædecessoris Nostri, qui, Benedicto prædecessore vita functo, proxime successerat, a peculiari quem diximus Cardinalium consessu beati Seraphini virtutum inquisitio ad ordinariam sacrorum rituum congregationem revocata, cum probationibus, ut ajunt, directis, inniteretur, tandem factum est, ut ratæ haberentur, ac probarentur.

Deinde miraculorum examen institutum, binaque ex illis probata.

§. 16. Absoluta denique inquisitione, seu processu apostolico super miraculis post indultam B. Seraphino venerationem, a Deo patratis, et comperta die XVII. Septembris MDCCLXIII. processus validitate in ordinaria sacrorum rituum congregatione, cujus decretum nos die XXIV. ejusdem mensis confirmavimus; subinde miraculis ipsis in congregatione antepræparatoria diei XXVII. Novembris MDCCLXIV. examinatis, atque iterum in præparatoria congregatione diei IX. Junii MDCCLXV. Postremo vero in generalibus comitiis coram nobis die XXVIII. Januarii anni proxime exacti, ut moris est, perpensis, atque discussis, duo ex illis in tertio genere IX. Martii ejusdem anni (ad quam usque diem divinam opem imploraturi decretum distulimus) rite approbavimus. Primum nempe instantaneæ sanationis Januarii Ranalli a pessimo ulceroso tumore sub sinistram axillam, quo per plures jam menses confictatus, frustrata diu chirurgorum industria, nonnisi ferro, aut igne curari posse videbatur. Alterum vero perfectæ sanationis a paralysi sinistræ manus, qua correptus fuerat Ugo-Antonius Carletti, dum septuagesimum quartum ageret ætatis annum, quod naturæ vi, seu humanæ artis ope nequaquam assequi potuisset.

Tandem assueto ritu Canonizationis processum, et dependentia acta consumata.

§. 17. His itaque duobus miraculis cognitis, et approbatis, illud definiendum supererat, an ad solemnem beati viri canonizationem rite procedi posset, quod cum universi patres unanimi suffragio assererent, Nos sancti Spiritus tum propriis, tum aliorum precibus implorato lumine, die XII. Octobris proxime præteriti decretum in eamdem sententiam edidimus. Cumque dilecti filii civitatis nostræ Asculanæ magistratus et incolæ, ac religiosissimus ordo dictorum fratrum S. Francisci capuccinorum nuncupat. enixis precibus a Nobis postularent, ut decretam beati Viri canonizationem tandem exequeremur, Nos ut in hoc gravissimo negotio juxta præscriptam a prædecessoribus Nostris agendi normam procederemus, universi primum collegii eorumdem venerabilium fratrum Nostrorum S.R.E. Cardinalium in consistorio secreto die XXVII. Aprilis proxime elapsi coram Nobis congregatorum sententiam, atque consilium exquisivimus. Quibus post auditam a nobis gestorum seriem, et beati Viri præclara merita, ad legitimam caussæ hujus absolutionem una voce nos adhortantibus non viciniores modo, sed remotiores per Italiam venerabiles fratres Archiepiscopos, et Episcopos monendos curavimus, ut ad Urbem sese conferrent, et nobis de beati Seraphini, nec non beatorum Joannis Cantii, Josephi Calasanctii a Matre Dei, Josephi a Cupertino, Hieronymi Æmiliani, et Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal solemni canonizatione deliberantibus, consiliorum etiam suorum suffragia, prout spiritus Dei ipsis suggessisset, exponerent.

Consistorialia acta de more confecta et constans sententia pro Beati Seraphini Canonizatione.

§. 18 Ut autem præclaræ beati Seraphini virtutes, et probata miracula, necnon in totius caussæ discussione adhibitæ cautiones neminem laterent, indicto prius publico consistorio coram nobis, universoque ecclesiasticorum ordinum, et collegiorum consessu, mandavimus inibi a dilecto filio Josepho Ascevolini, Nostræ consistorialis aulæ advocato virtutes, et miracula beati Seraphini oretenus palam exponi; integrum quoque, et exactum eorumdem compendium ex authenticis documentis fideliter collectum, typisque impressum, omnibus suffragium laturis, ex-

hibendum curavimus. Demum convocatos die x. labentis mensis Julii in consistorio semipublico præfatos S. R. E. Cardinales, necnon Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos, qui jam in Urbem convenerant, ab iis quæsivimus, an ad beati Seraphini canonizationem deveniendum esse censerent. Ipsi vero, uno omnes ore, pluribus, gravibusque rationibus in affirmativam sententiam ire comperti sunt. Nosque a dilectis quoque filiis apostolicæ sedis notariis publica instrumenta confici, ac præterea suffragiorum ipsorum exempla, a singulis subscripta, in tabularium Ecclesiæ romanæ referri mandavimus.

Publicæ preces indictæ ad Divinum implorandum auxilium in re tam gravi.

§. 19. Reliquum erat, ut a Patre luminum, quid ei placitum esset edoceremur. Indicto propterea per totam Urbem triduano jejunio, in tribus patriarchalibus basilicis sanctissimum eucharistiæ sacramentum publice adorandum exponi mandavimus, omnibusque christifidelibus vere pœnitentibus et confessis, sacraque communione refectis, unam saltem ex dictis basilicis visitantibus, atque in ea, ad implorandam in tanto negotio divinam opem plenariam peccatorum indulgentiam elargiti fuimus. Humillimas quoque Nostras, et diuturnas fudimus omnipotenti Deo preces, donec hac die beatissimæ Mariæ Virgini de monte Carmelo sacra, ad quam scilicet, cum omnipotenti Deo placuit Nos immerentes ad beati Petri cathedram evehere, solemnia coronationis Nostræ distulimus, generalis supplicationis ritu ad basilicam S. Petri in Vaticano, ut moris est, procedentes, unacum omnibus prædictis, cæterisque romanæ curiæ, et nostræ aulæ prælatis, universoque clero sæculari, et regulari, et frequentissimo populo divinam opem invocantibus, auditis iterum per dilectum filium nostrum Carolum, tituli sancti Clementis, S.R.E. presbyterum Cardinalem Rezzonico nuncupatum, ejusdem S.R.E. camerarium, postulationum pro canonizatione impetranda procuratorem, enixis precibus, post sacros Hymnos, Litanias, aliasque preces de more decantatas, ad laudem et gloriam sanctæ, et individuæ Trinitatis, ad fidei catholicæ exaltationem, et christianæ religionis augmentum, authoritate domini nostri Jesu Christi, beatorum apostolorum Petri, et Pauli ac nostra, et de præmissorum omnium venerabilium fratrum nostrorum consilio, et assensu prædictum Seraphinum a monte Granario ab Asculo denominatum, laicum ordinis minorum Sancti Francisci capuccinorum nuncupat. expresse professum, de cujus vita pie sancteque traducta, et de virtutibus in gradu heroico, ac miraculis, ejus intercessione, a Domino patratis plenissime constabat et constat, sanctum esse definiendo pronunciavimus, et pro sancto ab omnibus habendum, atque colendum ediximus in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, omnibusque christifidelibus, qui singulis annis die XII. Octobris vere pœnitentes et confessi ecclesiam conventus dicti ordinis in civitate Asculana, ubi ipsius Sancti corpus religiose asservatur, devote visitaverint, septem annos, et totidem quadragenas de injunctis eis, vel alias debitis pœnitentiis eadem authoritate in perpetuum misericorditer relaxamus. Denique in obsequium omnipotentis Dei decantato laudis, et confessionis hymno, incruentam salutis nostræ hostiam ad altare confessionis beatissimi Petri in spiritu humilitatis obtulimus cum commemoratione ipsius sancti Seraphini, necnon sanctorum Joannis Cantii, Josephi Calasanctii a Matre Dei, Josephi a Cupertino, Hieronymi Æmiliani, et Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, quos pariter sanctorum albo rite adscripsimus, omnibusque, qui aderant, plenariam peccatorum indulgentiam elargiti fuimus.

Solemni ritu in Basilica BB. Apostolorum B. Seraphini Canonizationis decretum Pontifex evulgat, et approbat.

Ex quolibet personarum ordine Sanctos exoriri Divina providentia permittit.

§. 20 Quum autem gratias omnipotenti Deo egimus, quod inter cætera nobis, quamvis immerentibus, collata beneficia, illud etiam datum fuerit, ut beatum Seraphinum sanctorum numero adscriptum definiremus, gavisi pariter fuimus in Domino, eique benediximus, qui Ecclesiam suam perpetua defensione custodiens, manifeste ostendit e quolibet personarum ordine sanctos exoriri perfectionis eximiæ, eorumque præclaris exemplis subinde propositis christianæ fidei cultores admonet, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat.

Transumptorum fides.

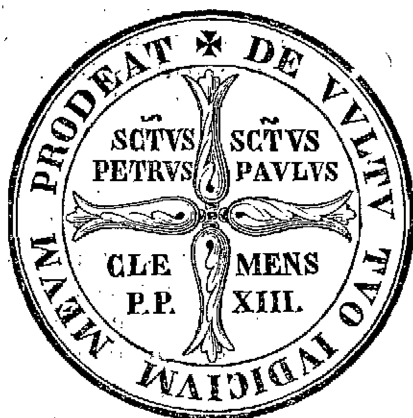
§. 21. Quoniam vero post prolatam a Nobis, ut præfertur, hujusmodi Canonizationis, et adscriptionis sententiam ab eodem Carolo Cardinale, et procuratore Nobis humiliter supplicatum fuit, ut super præmissis omnibus apostolicas literas perpetuo valituras edere dignaremur; Nos justissimæ petitioni annuentes præsentium literarum tenore, atque ex certa scientia, et apostolicæ authoritatis Nostræ plenitudine omnia et singula præmissa, confirmamus, roboramus, atque iterum sancimus, ac decernimus, universæque Ecclesiæ denunciamus; mandantes, ut earumdem præ-

sentium transumptis, sive exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides ab omnibus habeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si exhibitæ forent, vel ostensæ.

Sanctio poenalis.

§. 22. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ definitionis, decreti, adscriptionis, mandati, statuti, concessionis, relaxationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ MDCCLXVII decimoseptimo kalendas Augusti, pontificatus nostri anno decimo.

✠ Ego Clemens Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

✠ Ego C. A. episcopus Ostien. et Veliternen. card. Cavalchini sacri collegii decanus.

✠ Ego F. M. episcopus Portuen. et S. Rufinæ card. Lantes.

✠ Ego J. F. episcopus Sabinen. card. Albani.

✠ Ego H. episcopus Tusculan. card. dux Eboracensis S. R. E. vicecancellarius.

✠ Ego F. episcopus Albanen. cardinalis Serbellonus.

✠ Ego J. F. episcopus Prænestin. card. Stuppanius.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠
✠
✠
✠
✠

✠ Ego C. tit. S. Clementis Presbyter card. Rezzonico S. R. E. camerarius.

✠

✠ Ego F. M. tit. Sancti Silvestri in Capite presbyter cardinalis de Rubeis.

✠
✠

✠ Ego J. M. tit. S. Alexii presbyter card. Castelli.

✠ Ego C. tit. Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis Elephantutius.

✠ Ego P. H. tit. SSmæ Trinitatis in monte Pincio presbyter card. Guglielmi.

✠ Ego P. P. tit. S. Stephani in monte Cœlio presbyter card. de Comitibus.

✠

✠ Ego Fr. L. basilicæ Sanctorum XII. Apostolorum presbyter card. Ganganelli.

✠ Ego M. A. tit. Sanctæ Mariæ de Pace presbyter cardinalis Columna.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠ Ego S. tit. S. Joannis ante portam Latinam presbyter card. Buonaccorsi.

✠

✠ Ego J. C. tit. SS. Joannis et Pauli presbyter card. Boschi major pænitentiarius.

✠ Ego L. tit. S. Anastasiæ presbyter card. Calinus.

✠

✠ Ego A. tit. Sanctæ Mariæ in Via presbyter cardinalis Columna Branciforti.

✠
✠

✠ Ego P. tit. S. Mariæ Transtyberim presbyter cardinalis Pamphilius.

✠

✠ Ego Ph. M. tit. S. Chrisogoni presbyter card. Pirellius.

✠ Ego A. Sanctæ Mariæ in Via-lata prior diaconorum cardinalis Albanus.

✠ Ego N. S. Eustachii diaconus card. Corsinius.

✠ Ego D. Sanctæ Mariæ ad Martyres diaconus card. Ursinus.
✠ Ego Fl. Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus card. Chisius.
✠ Ego A. M. Sanctæ Agathæ ad Suburam diaconus cardinalis Torrigiani.
✠
✠ Ego J. C. Sancti Cæsarei diaconus card. Caracciolus de Sancto Bono.
✠ Ego N. Sancti Georgii in Velabro diaconus card. Perrelli.
✠ Ego A. Sancti Angeli in Foro Piscium diaconus cardinalis Corsinius.
✠ Ego A. Sanctorum Viti et Modesti diaconus cardinalis Nigronus.
✠ Ego Ae. S. Sancti Adriani diaconus card. Piccolomineus.
✠ Ego X. Sanctæ Mariæ de Scala diaconus card. Canale.
✠ Ego B. Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis Veterani.
✠
✠
✠
✠
✠
✠

C. Card. Pro-Datarius A. Card. Nigronus.

DCXVIII,

Dat. die 16. Augusti 1767. Ann. X.

Canonizatio Beati Josephi a Cupertino Ordinis minorum S. Francisci Conventualium.

Clemens Episcopus

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Ascendens Christus in altum dedit dona hominibus, amoris sui scilicet pignora, ac triumphalis suæ monumenta victoriæ. Id autem non modo tunc ostendit, quum ex hac terra discedens gloria et honore coronatus, utpote Rex virtutum in cœlum rediit, sed etiam per omnes deinceps ætates benignissime præstitit, atque ad consummationem usque sæculi, pro sua in homines perpetua charitate, ac munificentia præstabit: sed nimirum, si Dominus dives est in omnes, qui invocant illum, in electos utique quosdam servos suos, qui in simplicitate ambulant, atque in toto corde exquirunt eum, divitias sui erga illos amoris effundit: idque tum ut eos glorificet, qui glorificare ipsum unice student, tum ut per eos Ecclesia sua tamquam regina vestitu induta deaurato, ac tam multiplici cœlestium charismatum, ac donorum varietate circumamicta, facile a quovis cognosci possit, et magis magisque refulgeat.

Beati Josephi a Cupertino virtutes generatim, et merita laudantur.

§. 2. Hanc autem ipsam cœlestium charismatum mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem, si unquam in aliis, non possumus certe non admirari, ac suspicere in Beato Josepho a Cupertino ex ordine fratrum minorum Sancti Francisci conventualium nuncupatorum, quem superiori ætate bonorum omnium largitor Deus Ecclesiæ dedit, ut in eo disceremus non esse nos terræ hujus cives sed hospites, ac peregrinos, nostramque proinde in cœlis conversationem esse oportere. Hoc ille nempe quamdiu vixit, non tam verbis, quam re ipsa pulcherrime docuit, quum terram veluti dedignatus, frequentes, ac prope quotidianas extases patiens sublimis in aera ferretur, ac modo exultabundus celerrimo impetu circumvolans, choreas veluti duceret, modo alios quoque secum sublime raperet, suamque illam, quam induisse videbatur, gloriosam agilitatis dotem communicaret, ita prorsus, ut medius quidam viatores inter, et comprehensores homo esse haud immerito credi posset. Quod autem Beatus Josephus tam frequenter tam facile sublimis ascenderet, quid est, nisi quod descendebat in se demississima humilitate, qua sperni se ac despici, non modo ferebat æquo animo, sed etiam gaudebat? Quod vero, ubi erat impetus spiritus, eo et corpus expers veluti ponderis agillime sequeretur, quid est, nisi quod corpus ipsum inusitata quadam, ac propemodum nimia asperitate in servitutem redigere satagebat? Quæ quidem, atque alia id genus Beati Josephi sanctitatis documenta in ea, quam exhibemus, tametsi brevi narratione melius patebunt. Quocirca cum is, qui suscitat de pulvere egenum, Beatum Josephum tam eximiis in vita donis, ac virtutibus, tam præclaris post mortem signis, ac miraculis illustraverit, ut dubitari non possit, quin inter superos cum Deo regnet, cujus conversatio, cum inter mortales ageret, semper in cœlis fuit. Nos propterea, qui Christi vices, licet indigni, gerimus, habito prius diligenti virtutum, et miraculorum ejus examine, de consilio

venerabilium fratrum Nostrorum S.R.E. Cardinalium, necnon accedente suffragio Patriarcharum, ac plurimorum Archiepiscoporum, et Episcoporum in romana curia congregatorum, et, quod potissimum est, implorato sæpius divini Spiritus auxilio, et lumine, eumdem Beatum Josephum candelabro imponimus, ut luceat omnibus, qui in domo sunt, eique honorem, et cultum, qui sanctis cum Christo regnantibus exhibetur, tribuendum esse decernimus.

Oritur ex honestis parentibus initio sæculi XVII, et in juventutis exordio Religionem ingreditur.

§. 3. Sub initium sæculi a reparata salute XVII Cupertini, oppido in Salentinis Neritonensis Diœcesis, parentes humiles sortitus, ac pios, in stabulo, quo repentinus pavor matrem compulerat, editus in lucem fuit. A teneris usque annis pietatem coluit, defixis in cœlum oculis, et labris hiantibus inter orandum, quod quidem futuræ post in adulta ætate altissimæ contemplationis vel indicium esset, vel potius initium. A gravi morbo Deiparæ Virginis ope liberatus, ad Beati Francisci septa transire constituit. Repulsam passus a fratribus conventualibus, quos primum adierat, ab iis, quos Capuccinos vocant, exceptus est, sed acerbior deinde fuit ejectio. Nam post aliquot tyrocinii menses, tamquam ineptus ad instituti munia habitus ad suos redire coactus est. Dure acceptus a patruo, qui in conventualium ordine concionator erat, durius a matre religiosæ vitæ consilium non abjecit. Ad conventuales iterum confugiens tandem obtinuit, ut laicorum ministeriis addiceretur. Sed in novissimo loco libentissime recumbentem, jussit illum Dominus superius ascendere. Patribus enim, qui per triennium præclaram Josephi, et majora in dies pollicentem virtutem suspexerant, visum est illum referre inter clericos. Longo ipsi, atque improbo labore cum rudi, atque hebeti ingenio luctandum fuit, ut sacros libros, si minus intelligere, at legere saltem apte, ac distincte disceret. Post solemnia vota sacerdotio initiatus, divinæ hostiæ primitias obtulit eo Religionis intimo sensu, ut præsentem ibi Christi personam, non tam credere, quam cernere videretur, novumque sibi ex eo tempore perfectius vitæ genus ordiendum proponeret.

In primis paupertatem mirum in modum dilexit.

§. 4. Ergo in cœnobio de Cryptula, cui fuerat adscriptus, ita per decennium vixit, ut solitaria maxime loca adamaret, asperrime in corpus sæviret, et coram superiore sola contentus extima tunica, rebus omnibus abdicatis, et crucifixi pedes procumbens, vere illud usurpare posset: ecce Domine propter te omnia dimisi; tu modo sis mihi omne bonum. Sed tam rigidæ paupertatis pressus angustiis, ut consumpta jam veste novam sibi unde quæreret non videret; ad piam erga Deum fiduciam abjiciendam sollicitatus ab humanæ salutis hoste, nullius præterea cælestis solatii rore in animum defluente recreatus, ac nimio proinde mœrore confectus, per biennium in camino humiliationis, velut in fornace perstitit, et in humilitate sua patientiam habuit. Denique, cum conversus ad Deum in eas voces erumperet: Ut quid, Deus, dereliquisti me; Servum suum benignissimus Dominus mœrore et luctu confici passus non est. Itaque religiosus quidam ignotus (Angelo, ut opinio fuit, ea sub specie apparente, ac statim ex oculis subducente se) novam illi tunicam allatam mœrentem erexit, afflictumque recreavit.

Itemque poenitentiam, et erga Christi passionem, ejusque Matrem Beatissimam devotionem.

§. 5. Ad omnimodam rerum externarum abdicationem asperrimam corporis macerationem adjunxit. Cura illi major animum jejunio, quam cibo corpus reficere. Interdictis sibi, non carne modo, et lacticiniis, sed pane etiam, et vino per longum tempus, insipidis leguminibus, atque amarissimis herbis libenter vesci, quin etiam certos quosdam dies sine ullo prorsus cibo transigere, sola Eucharistiæ divina dape satis, abundeque refectus. Ad hæc ciliciis, catenis, laminis ferreis, flagris ita se laniabat, ut nudatum aliquando jussu præsidis ipsius corpus adspici sine horrore non posset; tam fœde lacerati artus erant, et sanie manantes. Versabatur nempe ei diu noctuque ante oculos, defixusque erat in animo penitus Christus Jesus, qui ad mortificationem ipsius in corpore suo circumferendam extimulabat: quæ itidem caussa fuit, cur complura variis in locis humanæ salutis signa statuenda curaret. Qua in re illud prorsus mirabile accidit, quod crucem quamdam immanis ponderis, quæ simul adhibitis multorum viribus dimoveri vix poterat, unus ipse prodigioso volatu facillime sustulit, atque ubi destinaverat, attonitis præ stupore, qui aderant, collocavit. Ejusmodi autem cum volatu extases ita crebræ, et mirabiles in eo fuere, ut patrum, et majorum nostrorum memoriam nemo fortasse facile inveniatur, qui earumdem vel frequentia, vel magnitudine Josephum æquiparet. In celebrioribus numeratur ea, cujus recol.

mem. Urbanus Papa VIII. prædecessor Noster spectator, et testis fuit; alia item in Nostra patriarchali basilica Assisiensi, cum depictam in fornice deiparæ Virginis Mariæ imaginem conspicatus, statim ad eam propius venerandam octodecim e terra palmis sublatus advolavit. Neque vero minus illustris illa, qua in sacello novitiorum festo die Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ, quod ille mysterium eximie colebat, præsidem amplexus ac secum trahens in aera paullisper, et mox dimittens ipse altius ascendit, Mariam iterum iterumque pulchram inclamans. Huic volatui geminus est, qui accidit in conspectu ædis Lauretanæ, quam item ingredientium, et egredientium angelorum frequentia stipatam eminus vidit. Hæc autem, aliaque id genus, quum adeo crebra essent, ut sacris functionibus, sive in choro, sive in ecclesia officere viderentur, præsidibus visum fuit Josephum in abdita loca a conspectu, et consortio hominum segregare. Sed hæc, et similia, quæ longum nimis esset singula recensere, mirari fideles possunt, non assequi, atque imitari. Meliora igitur virtutum charismata Josephus exhibet ad æmulandum.

Inter ejus virtutes enituit præ cæteris obedientia.

§. 6. Ac primum quidem obedientiam, quæ cæteras omnes virtutes animo inserit, insertasque custodit. Hujus ille ita studiosus erat, ut ne in minima quidem re ab ejus præscripto discederet, solitus idcirco dicere, obedientiæ regendum se tradidisse veluti cæcum, quem catulus circumducit. Illud autem in hoc genere prorsus mirabile, quod, quum alienato a sensibus animo, sive clamores ederent, sive excuterent ipsum sive etiam adurerent, nihil quidquam sentiret, una præsidis vox, tametsi non audita, visionem abrumpens, statim eum ab extasi revocabat. Atque huic sane tam insigni obedientiæ tribuenda est perpetua Josephi tranquillitas, atque idem semper vultus, eademque frons tot inter, ac tantas vicissitudines, dum vel moderatorum ordinis, vel sacræ Inquisitionis jussu hac, illac errare, ac per triennium etiam ablegatus a suis apud fratres capuccinos versari cogitur. Quod quidem divino consilio factum esse non dubitamus, ut illius sanctitas et progressus in diem majores faceret, et plures ad exemplum testes, ac spectatores haberet.

Itemque humilitas, et castitas.

§. 7. Obedientiæ humilitas non impar extitit, qua fiebat, ut objurgationes, et probra æquissimo ferret animo et extases quandoquidem dissimulare non poterat, infirmitatis, torporis, somnolentiæ nomine obtegere conaretur. Paupertatem adamavit ita, ut perfectum in eo Francisci filium facile quivis posset agnoscere. Quocirca moriturus vere affirmare potuit, nihil apud sese, quod superiori resignaret, ac redderet inveniri. Paupertatem excipit patientia; multa enim indigna ab hominibus; multa diu a dæmonibus dura perpessus est, invictus semper, ac similis sui, pari constantia fuit in ariditatibus ac desolationibus, ut ajunt, spiritus perferendis. Castitatem vero, tametsi diuturnam per dæmones blandissima quæque objicientes pugna tentatam, integram semper, atque incontaminatam servavit. Hujus autem indicium erat non dubium, tum suavissimus odor, quem rebus etiam ab se contactis afflabat, tum horror quidam singularis obscæni flagitii, ut homines eo deturpatos dignosceret, atque ad abluendam, ut ipse loqui solebat, spurcam atramento faciem adhortaretur. Hoc vero tam egrægiæ castitatis donum, tametsi tribui magna ex parte possit severissimæ sensuum custodiæ, et corporis, cui numquam pepercit asperrimis per dies, noctesque macerationibus: Deiparæ tamen Mariæ Virginis, quam ille veluti matrem unice diligebat, atque ab aliis diligendam summo studio curabat, patrocinio, et clientelæ potissimum, acceptum referendum esse non dubitamus. Neque vero illud solum, sed cætera omnia dona, quæ Deus in ipsum tam larga congessit manu, a beatissimæ Virginis cultu repetenda esse ducebat. Itaque Maria in corde, Maria in ore semper illi erat.

Charitatem erga proximum mirum in modum coluit.

§. 8. Quum autem beatissima Virgo pulchræ dilectionis mater sit, et vocetur, Josephus non modo ipsam suavissime redamare, sed imitari etiam studebat in proximis diligendis. Erga ærumnosos misericors, erga ægros sedulus, erga periclitantes opitulator. Pro scelestis, atque improbis, quorum sæpissime occulta flagitia detegens paterne corripuit, corporis sui afflictationes, Deo quasi piacularem hostiam offerebat. Quin etiam eodem charitatis instinctu pro Hæreticorum conversione, non sine magna corporis afflictatione, Deum deprecatus, ex iis nonnullos ad catholicæ Ecclesiæ communionem revocavit. Comis præterea festivus, hilaris illud in ore habebat, charitate qui præditus sit, eum, tametsi nesciat, divitem esse. Qua quidem ipse adeo excellebat,

ut ex iis, quas affert Apostolus caritatis notas, nullam in ipso requireres. Atque id ipsum ferme dicere licet de iis quæ gratiæ gratis datæ vocantur, quasque divina liberalitas servis suis impertiri consuevit. Non illi prophetia defuit, non cordium perscrutatio, non curatio ægritudinum, non miraculorum facultas, non denique, quod magis mirandum fuit, sapientiæ donum, quo abditissima theologiæ dogmata homo plane rudis, ac pene idiota perspicue explicabat.

Virtutibus, et meritis onustus moritur anno 1663.

§. 9. Sed annum jam sexagesimum primum agenti Servo Dei tempus aderat, quo in Auximano cœnobio, quemadmodum ipse prædixerat, ab altissima quidem, sed abstractiva ad intuitivam Dei contemplationem evocaretur. Itaque correptus febri, quæ mensem, eoque amplius tenuit, quum quinta post die, quæ dies erat assumptæ in cœlum Virgini dicata, sacrum ultimum ad aram fecisset, editis subinde, præcipue quum mors in propinquo esset, præclaris patientiæ, humilitatis, pietatis, fidei, fiduciæ, charitatis actibus, divina eucharistia refectus, sacra unctione roboratus; per idemque tempus raptus, atque extases suavissimas passus, hilari animo, ridenti ore, vultu cœlesti luce perfuso, ad Deum, quem unice quæsierat, e corporis vinculis evolavit xviii kalendas Octobris anno salutis MDCLXIII.

Refertur series actorum, quæ fuere pro illius Beatificationis fundamento.

§. 10. Statim vero, nec dum tumulato corpore, ac multo magis processu temporis supernaturalibus signis Deus Servi sui gloriam testatam facere cœpit. Quæ caussa fuit, cur biennio post de Josepho beatis adnumerando ageretur. Quocirca tribus ob eam rem per episcopos Neritonensem, Assisiatem, Auximanum confectis processibus, quibus alter accessit ex authoritate apostolica; eorumdem sinceritate, atque integritate perspecta prædecessor Noster Innocentius XI. ven. mem., qui Josephi adhuc inter mortales agentis sanctimoniam exploraverat, beatificationis illius caussam sacrorum rituum cœtui commisit. Satis longo post intervallo, tribus, quæ præire solent, habitis in eadem congregatione comitiis, quibus tum virtutum excellentia, tum miraculorum veritas ad exactam trutinam revocaretur; tandem Clemens XII. die xv. mensis Augusti anno MDCCXXXV. declaravit constare de servi Dei virtutibus in gradu heroico. Quod vero ad miracula pertinet, prædecessor etiam Noster Benedictus XIV. duo præ cæteris insignia decreto suo comprobavit die iv. Octobris MDCCLII. Primum autem ex iis editum fuit in puero duodenni Stephano de Matthæis, qui ex ictu lapidis vulnerata, ac discissa dexteri oculi pupilla; unde factum erat, ut exhaustis humoribus, oculique proinde orbita introrsus depressa, videndi facultatem amitteret; quum ad beatum Josephum confugens, sepulchro ejus læsi luminis palpebram admovisset, ipsissimo temporis puncto oculum integrum, venustum, atque ad visum aptissimum recuperavit. Alterum vero patratum fuit in Victorio de Matthæis parente pueri, de quo dictum est. Hic enim, quum per annos ferme sex alterum genu ex humorum, qui obduraverant, confluxu enormiter intumuisset, ut ingredi, procumbere in genu, nonnisi ægre admodum posset, quam humanitus desperatam numquam tentaverat, in beati Josephi ope, ac præsidio sanitatem invenit. Vix namque affecto genu connixus est in suppedaneo altaris, Josephi adhuc ex longo ibi precandi usu vestigia præferente, quum tumore omni sublato, statim incolume, atque expeditum ad motum genu persensit. Itaque idem Benedictus peculiares ob caussas compendiariam insistens viam, literas apostolicas beatificationis expediri jussit sub die xx. Februarii anni MDCCLIII, quibus publicatis in basilica Vaticana, solemnes beatificationis ejusdem cæremoniæ peractæ sunt.

Beatificatione expleta, novisque superventis miraculis, illico pro Beati Canonizatione agi coeptum est.

§. 11. Cúm Josepho esset indulta veneratio, omnipotens Dominus per nova signa de augendo servi sui cultu manifestam suam ostendere dignatus est voluntatem. Propptereaque alii tres processus apostolica authoritate super novis miraculis constructi fuere: iisque congregationis sacris ritibus præpositæ judicio exhibitis: postquam et processuum validitas, et miraculorum veritas in congregationibus antepræparatoria die xviii. Septembris MDCCLXIV, et præparatoria die x. Decem. MDCCLXV. perquam diligenter expensa fuit; generalem coram Nobis congregationem die xxiii Septembris anni proxime præteriti coegimus, in qua venerabilem fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, ac dilectorum filiorum consultorum suffragia excepimus. Sed, ut maturius hac de re deliberaremus, ac Nostris, et aliorum precibus divinum a patre luminum auxilium imploraremus die xii Octobris proxime præteriti de tribus sequentibus miraculis per intercessionem beati Josephi a Deo patratis con-

stare decretum edi, atque in acta referri jussimus.

Refertur primum miraculum insigne.

§. 12. Primum miraculum compertum est in Maria Magdalena Panzironi die XXXI Octobris MDCCLIII scyrrosus tumor in ore stomachi prægrandis, ac durus pene instar lapidis eo miseram adduxerat, ut motu, colore, pulsus, loquela sensim deficientibus, desperata a medicis valetudine justa illi funebria pararentur. Sed implorata, prout in illo pene ultimo agone potuit, beati Josephi ope, hujusque et reliquia digitis puellæ inserta, et imagine mortifero tumori admota, statim convaluit, ac vespera ipsa, qua id contigerat, nullo alterius adminiculo surrexit e lectulo, ac cætera, quæ sani, ac vegeti solent, munia obivit.

Itemque secundum.

§. 13. Altera naturæ vires exsuperans sanatio contigit in cælibe fæmina Benedicta Pierangelini die XVIII Januarii anno MDCCLVI. Quum enim duæ polyposæ moles vasis cordis adhærentes præpedito liberiore sanguinis cursu, per sexdecim annos male illam habuissent, ut creberrima egeret phlebotomia, atque in præfocationis, et mortis dircrimine identidem versaretur; ad extremum, morbo per dies quindecim ingravescente cum lethalibus paroximis, sacris, quæ morituros ad felicem exitum juvant, mysteriis munienda fuit. Sub hæc nihilominus in spem erecta beatum Josephum animo invocans, præsentissimum ejus auxilium experta est. Applicata enim pectori sacra illius reliquia gravissimo quidem paroxismo corripitur, sed tamen hunc ægra ad valetudinem evasurum interius quodammodo persentiscere videbatur. Tum a chirurgo consueta sanguinis missione facta, quam abnuente medico Benedicta petierat, ex incisa vena, quam salvatellam vocant, polyposæ illæ duæ carnosæ substantiæ moles mirifice prodeuntes, multiplici supernæ virtutis miraculo, sanam illam, ac sospitem momento temporis reliquerunt.

Tandem, et tertium.

§. 14. Miraculo tertio (quod supra numerum vocant) sanitate instantanee donatus est Bernardinus Senogaliese mulio. Huic herpes in ulcus evaserat sævissimo quodam humore manans, qui et carnes scinderet, et pannos ipsos eroderet. Tum ab inguine ulcus ad genu perductum, gradiendi facultate intercepta, dolores præterea ciebat maximos, ut nullam quietis partem capere liceret. In tanto discrimine, quum pia illius uxor ad beati Josephi opem enixe implorandam in ecclesiam se contulisset, ut mariti in doloris lecto decumbentis precibus et suas adderet; inter hæc beatus ipse Josephus coram ægro se sistit, atque illum ad recitandas secum beatissimæ Mariæ Virginis litanias adhortatur. Josepho igitur præeunte, respondente ægro ad singulas salutationes, ubi ad eam deventum est, qua Deipara salus infirmorum vocatur, repente simul cum visione morbus omnis abscessit. Bernardinus e lecto prosiliens expedito gradu pergit ad templum, impensas liberatori suò gratias acturus, et postera die suo mulionis ministerio se reddit valens, ac vigens.

Ex adprobatione miraculorum, Canonizatio servi Dei a S. Rituum congregatione probata.

§. 15. Approbatione miraculorum sequuta, aliam congregationem itidem generalem die XXVII Januarii proxime elapsi coram Nobis indiximus, ejusque exquisivimus consilium, an more, institutoque laudabili ipsius congregationis, et juxta opportunas prædecessorum nostrorum constitutiones tuto ad beati Josephi canonizationem procedi posset: Patres omnes in ea suffragium ferentes unanimi sensu, et validis rationum momentis omnia, quæ in hujusmodi caussa desiderari possunt, satis abundeque suppetere sunt arbitrati. Verum Nos ab ea die divinum nostris, et aliorum precibus implorantes lumen, die festo purificationis beatæ Mariæ Virginis decretum, quod ad solemnem beati Josephi canonizationem procedi posset, edidimus.

Ad preces christianorum principum, et ecclesiarum præsulum actum de Canonizatione ipsa tum publico, tum secreto consistorio.

§. 16. Quoniam autem alias aliqui christiani principes, et præsules ecclesiarum B. Josephi canonizationem peroptantes communibus votis, et postulationibus apud prædecessores Nostros, et Nos institerant, et præclarus ordo fratrum minorum sancti Francisci conventualium nuncupatorum assidue aliorum postulationibus, et suas demisissimas adjungere, non desinebat, ut tandem supremam sententiam ferremus. Nos idcirco compendium vitæ, virtutum, et miraculorum beati Viri, ex iis, quæ sacrorum rituum congregatio prævio severo examine admisit, complectens, typisque vulgatum singulis venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus distribui curavimus, ac subinde die XXVII mensis Aprilis proxime præteriti secretum indiximus consistorium, in quo iisdem S. R. E. Cardinalibus summa virtutum, et miraculorum beati Josephi exposita, eorum consilium exquisivimus, an ad solemnem hujus admirabilis Viri canonizationem esset procedendum. Cumque li-

bentissime eorumdem Cardinalium animi sensus audivissemus oretenus affirmantium, id ipsis placere: ut adhuc in hac re maturius procederemus, venerabiles etiam fratres nostros Archiepiscopos, et Episcopos in Italia degentes de hoc consilio certiores fieri curavimus, eosque hortati fuimus, ut ad Urbem accederent, Nobisque in re tanti momenti adessent: eos quoque per idem compendium typis vulgatum de caussæ totius serie, atque virtutibus, et miraculis beati Josephi ad plenum edoceri curavimus, et publico coram nobis die VII nuper elapsi mensis Maii, habito consistorio, cui præter S. R. E. Cardinales, Patriarchæ quoque, Archiepiscopi, et episcopi in urbe congregati interfuere, in illo de mandato nostro dilectus filius Philippus Durani consistorialis aulæ nostræ advocatus dilucida oratione integram caussam exposuit. Hisce itaque præmissis, aliud die XV mensis Junii subsequentis coegimus consistorium, in quo præter eosdem S.R.E. Cardinales, et Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos, etiam Nostros, et sedis apostolicæ notarios, prothonotarios nuncupatos, ac duos seniores ex caussarum palatii nostri apostolici auditoribus adstare mandavimus. In eo siquidem Nos ipsi verba fecimus, omnesque rogavimus, ut sensum suum aperirent, an sancti cultus, et honos B. Josepho jure ac merito a nobis decerni posset. Cumque universi summa consensione B. Josephi canonizationem probarent, et singuli benedicentes Domino beatum Josephum inter sanctos numerandum esse responderent, Nos prolatorum suffragiorum exempla a singulis subscripta colligi, et in tabularium S. R. E. inferri, atque ab apostolicæ sedis notariis publicum ea de re instrumentum confici mandavimus.

Publicæ preces indictæ ad implorandum divinum auxilium.

§. 17. Publicas deinde orationes, et dies generalis jejunii per Urbem indiximus, et tres patriarchales basilicas designavimus, in quibus sanctissimum Christi corpus publicæ venerationi per triduum exponi jussimus, omnes christifideles hortando, ut omnipotentem Dominum Nobiscum precantes spiritum sapientiæ, et intellectus nobis impertiretur, quo duce quid ei placitum esset dignosceremus.

Tandem solemni Ritu in BB. Apostolorum basilica Pontifex decretum Canonizationis evulgat, et approbat.

§. 18. Hisce omnibus rite absolutis, quæ ex sacris constitutionibus, romanæque Ecclesiæ consuetudine peragenda erant, hac die demum beatæ Mariæ Virgini de Monte Carmelo nuncupatæ dicata, qua a felicis recordationis Gregorio papa IX etiam prædecessore Nostro beatum Franciscum ejusdem ordinis minorum fundatorem, sanctorum canoni adscriptum fuisse perhibetur, et qua decimus inchoatur annus a peracta coronatione Nostra; in basilica principis apostolorum splendide, ac magnifice ornata, ad quam servata supplicationis publicæ forma Nos præcesserunt omnes cleri sæcularis, et regularis ordines, et ministrorum romanæ curiæ collegia, una cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, necnon Patriarchis, Archiepiscopis, et Episcopis; priusquam immaculatam hostiam solemni novæ legis sacrificio omnipotenti Deo offerremus, instante iterum iterumque dilecto filio Nostro Carolo tituli sancti Clementi S. R. E. presbytero Cardinali Rezzonico nuncupato, ejusdem S. R. E. camerario, ad canonizationem impetrandam procuratore constituto, decantatis sacris Ecclesiæ precibus, ut Deiparæ virginis, angelorum, et sanctorum omnium cum Christo regnantium intercessione divinam opem imploraremus, ac paraclyto Spiritu cum gemitibus, ut adesset, invocato; ad honorem sanctæ, et individuæ Trinitatis, ad exaltationem fidei catholicæ, et christianæ religionis augmentum, authoritate domini nostri Jesu Christi, beatorum apostolorum Petri, et Pauli, et apostolicæ authoritatis plenitudine, ac de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, Patriarcarum, Archiepiscoporum, et Episcoporum in Urbe existentium consilio, et assensu ipsum beatum Josephum a Cupertino sacerdotem ordinis fratrum minorum sancti Francisci conventualium nuncupatorum expresse professum, unacum beatis Joanne Cantio, Josepho Calasanctio a Matre Dei, Hieronymo Æmiliani, Seraphino a Monte Granario, ab Asculo denominato, et Joanna Francisca Fremiot de Chantal, sanctum esse decrevimus, definivimus, ac sanctorum cathalogo adscripsimus, illumque ab universis christifidelibus, tamquam vere sanctum, religioso cultu honorari mandavimus, prout etiam tenore præsentium definimus, decernimus, et declaramus: statuentes, et concedentes, ut ab universali Ecclesia in ejus honorem ecclesiæ, et altaria, in quibus sacrificia Deo offerantur, ædificari, et consecrari, et singulis annis die a Benedicto prædecessore præfato in literis illius beatificationis præscripto, nempe decima octava Septembris ipsius sancti Josephi a Cupertino inter

sanctos confessores ab Ecclesia memoria recoli possit. Eademque authoritate omnibus christifidelibus, qui eadem die annis singulis ad sepulchrum, in quo corpus ejusdem sancti Josephi requiescit, visitandum accesserint, perpetuo septem annos, et totidem quadragenas de injunctis eis aut alias quomodolibet debitis pœnitentiis, misericorditer in Domino in forma Ecclesiæ consueta relaxamus.

Indulgentiæ elargitæ Canonizationis die.

§. 19 Sub hæc æternum Patrem, regemque gloriæ Christum Dominum Patris sempiterni filium, et sanctum paraclytum Spiritum, unum Deum ac Dominum, cum debita gratiarum actione venerari, omnibusque christifidelibus ibi præsentibus plenariam peccatorum remissionem, et indulgentiam concessam; supra beati Petri confessionem sacrosanctum missæ sacrificium solemniter celebravimus, facta eorumdem Sanctorum speciali commemoratione.

Novum Ecclesiæ Dei ornamentum præbet S.Josephus a Cupertino.

§. 20. Laudum igitur, et gratiarum debita omnipotenti Deo præconia referamus, qui novis semper Ecclesiam suam et exemplis instruit, et decorat ornamentis; ita quidem ut in beatum Josephum intuentes, videant hæretici, et resipiscant, vel fracti pudore contabescant, dum Religionis orthodoxæ tam perspicuas notas agnoscunt. Videant præcipue catholici, et imitari studeant quod celebrare delectat: quod si sancti Josephi raptus, atque extases assequi in nostra non est potestate, sed in Dei imperscrutabili voluntate, qui divìdit singulis, prout vult; illud tamen profecto conari et possumus, et debemus, ut avulso a terrenis animo, corpore quidem peregrini simus, atque advenæ, spiritu vero cives sanctorum, et domestici Dei. Flagrantissimus illius erga Deum amor vim suam vel in corpus exeruit, perinde quasi in antecessum agilitatis dotem induisset. Nobis illud satis sit, ut per pias, et crebras divinarum rerum meditationes mens expedita, atque alacris ad cœlum assurgat.

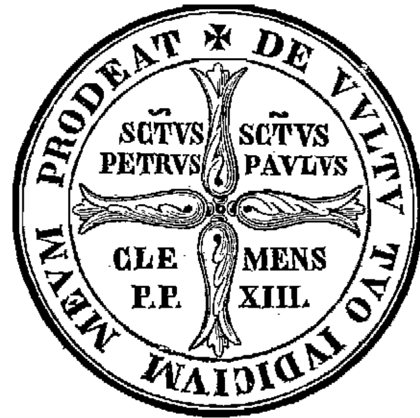
Transumptorum fides

§. 21. Quoniam vero, hisce omnibus de more peractis, idem Carolus Cardinalis, et procurator designatus, a Nobis, quo par erat obsequio, postulavit, ut apostolicas Nostras literas in gestorum omnium perenne monumentum decerneremus; Nos petitioni perquam libenter annuentes, pæsentes Nostras literas edi, et palam fieri demandavimus statuentes earumdem exemplis etiam impressis, ab aliquo ex notariis publicis subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eamdem prorsus fidem ab omnibus adhiberi, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Sanctio poenalis.

§. 22. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ definitionis, decreti, adscriptionis, mandati statuti, concessionis, relaxationis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ MDCCLXVII. xvii. kalendas Augusti, pontificatus Nostri anno decimo.

✠ Ego Clemens Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

✠ Ego C. A. episcopus Ostien. et Veliternen. card. Cavalchini sacri collegii decanus.

✠ Ego F. M. episcopus Portuen. et S. Rufinæ card. Lantes.

✠ Ego J. F. episcopus Sabinen. card Albani.

✠ Ego H. episcopus Tusculan. card. dux Eboracensis S. R. E. vicecancellarius.

✠ Ego F. episcopus Albanen. cardinalis Serbellonus.

✠ Ego J. F. episcopus Prænestin. card. Stuppanius.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠
✠
✠
✠ Ego C. tit. S. Clementis Presbyter card. Rezzonico S. R. E. camerarius.
✠
✠ Ego F. M. tit. Sancti Silvestri in Capite presbyter cardinalis de Rubeis.
✠
✠
✠ Ego J. M. tit. S. Alexii presbyter card. Castelli.
✠ Ego C. tit. Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis Elephantutius.
✠ Ego P. H. tit. SSmæ Trinitatis in monte Pincio presbyter card. Guglielmi.
✠ Ego P. P. tit. S. Stephani in monte Cœlio presbyter card. de Comitibus.
✠
✠ Ego Fr. L. basilicæ Sanctorum XII. Apostolorum presbyter card. Ganganelli.
✠ Ego M. A. tit. Sanctæ Mariæ de Pace presbyter cardinalis Columna.
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠ Ego S. tit. S. Joannis ante portam Latinam presbyter card. Buonaccorsi.
✠
✠ Ego J. C. tit. SS. Joannis et Pauli presbyter card. Boschi major pænitentiarius.
✠ Ego L. tit. S. Anastasiæ presbyter card. Calinus.
✠
✠ Ego A. tit. Sanctæ Mariæ in Via presbyter cardinalis Columna Branciforti.
✠
✠
✠ Ego P. tit. S. Mariæ Transtyberim presbyter cardinalis Pamphilius.
✠
✠ Ego Ph. M. tit. S. Chrisogoni presbyter card. Pirellius.
✠ Ego A. Sanctæ Mariæ in Via-lata prior diaconorum cardinalis Albanus.
✠ Ego N. S. Eustachii diaconus card. Corsinius.
✠ Ego D. Sanctæ Mariæ ad Martyres diaconus card. Ursinus.
✠ Ego Fl. Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus card. Chisius.
✠ Ego A. M. Sanctæ Agathæ ad Suburam diaconus cardinalis Torrigiani.
✠
✠ Ego J. C. Sancti Cæsarei diaconus card. Caracciolus de Sancto Bono.
✠ Ego N. Sancti Georgii in Velabro diaconus card. Perrelli.
✠ Ego A. Sancti Angeli in Foro Piscium diaconus cardinalis Corsinius.
✠ Ego A. Sanctorum Viti et Modesti diaconus cardinalis Nigronus.
✠ Ego Ae. S. Sancti Adriani diaconus card. Piccolomineus.
✠ Ego X. Sanctæ Mariæ de Scala diaconus card. Canale.
✠ Ego B. Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis Veterani.
✠
✠
✠
✠
✠
✠

C. Card. Pro-Datarius A. Card. Nigronus.

DCXIX,

Dat. die 16 Augusti 1767. Anno X.

Canonizatio B. Josephi Calasanctii fundatoris Clericorum regularium scholarum piarum.

Clemens Episcopus

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Admirabilis sane omnipotentis Dei providentia, tum in constituenda, tum in sarta tectaque servanda Ecclesia, quam Christus acquisivit sanguine suo, jam inde ab ejus primordio ad hanc usque diem illustribus, et præclarissimis, ut ab omnibus facile conspici possent, sese prodidit argumentis. Per omnes enim ætates benignissimus Deus homines in ea sanctissimos excitavit, qui studio alienæ salutis incensi juvandis quoquomodo fidelibus adlaborarent. Quum autem cujus libet ætatis homines sanctorum virorum studio atque opera indigeant, ne ignorantiæ tenebria obcæcati meliora non videant, vel etiam si videant, a concupiscentia sua abstracti, et illecti de-

teriora sequantur; tenera profecto et puerilis etas singularem quamdam et præcipuam curam requirit, ne sibi relicta atque inculta, voluptatum lenocinio paulatim ad vitia defluat, sensus quippe et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Quapropter tametsi Christus Dominus omnes promiscue ad se accedentes humanissime exciperet, pueros tamen eximio quodam amore complectens, sinite, inquit, parvulos venire ad me. Novissime vero cum rediturus ad Patrem beato Apostolo Petro, quem Vicarium in terris suum constituerat, Ecclesiam sibi carissimam regendam, et pascendam committeret, oves quidem, per quas adulti intelliguntur, non amplius quam semel, agnos vero, quibus pueri designantur, semel atque iterum commendavit.

Generaliter efferuntur laudes hujus Beati.

§. 2. Itaque quum B. Joseph Calasanctius a Matre Dei, genere, doctrina, virtute præstans, secum animo reputaret in optima puerorum institutione spem reipublicæ christianæ certissimam positam esse, et pueros videret, inopes præsertim, atque infimæ sortis, propterea quod idoneam, et singulari disciplinam carerent, velut agnos sine pastore hac illac errabundos, et vagos facile ad vitia deflectere, pro eo, quo flagrabat, alienæ salutis studio hanc sibi, despicabilem forte apud homines, apud Deum vero gloriosam provinciam deposcens, ad eosdem, a teneris usque annis literis ac pietate informandos animum appulit. Et primo quidem suam, atque aliorum ab se conductorum operam usus est ad id muneris, in quo nimirum charitas simul, atque humilitas mutuam sibi operam dabant. At processu temporis reputans pium istud opus defuncto sibi superstes esse non posse; novum in Ecclesia Dei regularem ordinem excogitavit, sapienter, et per summam patientiam instituit, cujus labore atque industria, quod sancte ipse et utiliter inchoasset, in omne deinceps tempus maneret. Quot autem quantosque labores exhauserit, ut cogitata perficeret, quam constanti animo aspera quæque toleraverit, quam præclara denique virtutum omnium, cunctis quidem fidelibus, sed suis potissimum filiis monumenta reliquerit, dici vix potest. Quapropter quum bonorum operum author idem, et largissimus remunerator Deus, qui Beatum hunc servum suum tot, et tam præclaris virtutibus decoravit, easdem subinde, editis per ipsius servi sui invocationem miraculis ostendere, et palam facere dignatus fuerit, nos idcirco virtutum, et miraculorum examine habito perquam diligenti, in consilium adscitis venerabilibus fratribus Nostris S.R.E. Cardinalibus, auditis etiam Patriarchis, et pluribus Archiepiscopis et Episcopis in Urbe congregatis, ac divino Spiritu humiliter invocato, eumdem B. Josephum Sanctorum numero adscribimus, atque eo, qui domesticos Dei decet, in cœlesti curia honore et cultu prosequendum esse statuimus et declaramus.

Referuntur illius natalis, patria, virtutesque enunciantur quas ab adolescentia coluit.

§. 3. Beatus igitur hic servus Dei Peraltæ Salis Aragoniæ oppido non incelebri, anno a reparata salute MDLVI. parentibus natus est antiqua nobilitate clarissimis. Jam inde a teneris annis suavitate morum, lenitate, patientia, precandi studio, cultu Deiparæ singulari, qualis futurus esset haud obscure indicavit. Grandiuscula mox ætate pueros munusculis ad sese alliciens, avocare a vitiis, ad virtutem impellere, ad Dei cultum hortari solebat, ut proinde Sancti apud omnes nomen et famam adeptus, instituendo ab se ordini proludere quodammodo videretur. Humaniorum artium doctrinam satis jam excultus ad præstantiores jurisprudentiæ, ac theologiæ facultates animum appulit, atque in iis quidem nulli secundus; innocentia vero, castimonia, integritate morum supra cæteros eminebat. Quod enim tempus plerique adolescentum ludis atque otio, religionis ille ac pietatis officiis impertiebat. Solitudinis studiosus continebat se domi, nisi vel ad templum pietas (quod frequens erat), vel necessitudo studiorumque communio ad æqualium quandoque consuetudinem, et colloquium vocaret. Neque vere in illo aut modestiæ comitas, aut comitati modestia officiebat. Largissima erat in eo erga inopes, atque egenos misericordia. Ardor animi erga res divinas præsertim cum ad sacra mysteria, uti crebro solebat, accederet, ita ex vultu ipso atque ore emicabat, ut in admirationem sui oculos intuentium raperet. Pudor autem prorsus in eo singularis, ut vel in tenera adhuc ætate, morbo licet urgente, nemini umquam, ne matri quidem corpusculi ipsius partem ullam adspicere nudam licuerit.

Studiosæ juventuti præficitur, eisque angelicæ virtutis exempla præbet.

§. 4. Ilerdæ non aliam utique, quam eximiæ suæ commendatione virtutis, cunctis quum magistrorum, tum condiscipulorum suffragiis universæ studiosæ juventuti præfectus, ac princeps

renunciatus, ejusmodi honore, ac munere sic functus est, ut qua voce, qua exemplo (quod quidem suavissimum, idemque efficacissimum monendi genus est) segnes ad studia, dissidentes ad concordiam, improbos ad virtutem adhortaretur. Et quidem industriæ suæ fructum tulit, quem maxime optarat. Alia enim jam facies extitit juventutis in scholis, in templis, in nosocomiis, ut propterea qui tam præclare meritum de scholis, Josephum susciperent, eumdem veluti delapsum e cœlo angelum venerarentur.

Mira beati castitas, et illius perpetuo servandæ votum.

§. 5. Itaque coram eo nemo erat, qui impudenter dicere aliquid, vel indecore facere auderet. Tam spectatam virtutem, ac præsertim animi castimoniam teterrimus humani generis hostis ferre non poterat. Itaque ad eam labefactandam usus est impudentiam nobilis cujusdam fœminæ, quam Josephus veterem suæ cum familia illius necessitudinem retinens, invisere subinde consueverat. Sed castissimus juvenis blandientis fœminæ illecebras tanta animi exhorrescentis constantia elusit, ac respuit, ut non satis haberet, quod e domo illa, tamquam ex infami scopulo sese proripuisset; nisi etiam ex urbe ipsa, uti præstitit, alio demigraret, ut alterius magis, vel famæ, vel pudicitiæ, quam castimoniæ suæ periculum declinaret. Post gratias igitur impense actas Deiparæ cujus tam præsentem in eo discrimine opem expertus erat, instaurato etiam virginitatis voto, statim Complutum profectus est, ubi novum innoxio quamtumvis corpori ciliciis, inedia, vigiliis bellum indixit.

Sacris ordinibus insignitus, mira christiana charitate, ad proximi utilitatem laboravit, deindeque ad Urbem venit.

§. 6. Peracto denique studiorum curriculo, lauream donatus, tametsi nondum sacris majoribus initiatus ab Episcopo Jaccæ socius laborum adscitus est, non sine magna diœcesis utilitate. Jamvero mortuo fratre sine liberis, a parente in spem familiæ destinatus ad nuptias, morbo interveniente periculoso atque ancipiti, ab iis sese expedivit. Quum enim ad mortem decumberet, in eo temporis articulo facile a parente Josephus obtinuit, ut, si convalesceret, cœlibem agere vitam liceret. Itaque præter omnem opinionem recuperata valetudine sacrorum ordinum susceptione ut primum potuit, totum se Deo mancipavit. Neque vero diu licuit Josepho sibi uni vacare. Cognita enim illius pietas, sapientia, integritas fecit ut a pluribus episcopis in pastoralis sollicitudinis partem advocaretur. Quibus ille quidem non mediocri laborum fructu operam egregie navavit, præsertim in Urgellensi diœcesi, quum commissum sibi peculiaris asperrimorum locorum visitationis munus expleret. Multa sibi relata in melius, multa provisa prudenter, magnis propterea exhaustis laboribus, atque adeo non semel adito vitæ periculo. Barcinonem deinde regia missus authoritate scissam in factiones duas civitatem, atque in mutuas mox cædes fœdissime ruituram (quod optare magis, quam sperare cives possent) ad concordiam et pacem consilio, et fusis ad Deum precibus revocavit. Charitatis hoc et prudentiæ, illud animi demissionis fuit, quod, ut paratos sibi honores defugeret, oculis, atque aspectui plaudentium sibi civium sese subducens, Urgellam statim reversus est, a qua tamen majus quoddam humilitati suæ instare ab rege periculum suspicatus, ob rem tantam jam pervulgatam, haud ita multo post proficiscens ætatis suæ anno secundo supra trigesimum Romam, quo divinitus vocabatur, se contulit.

Honores quamplurimos ei in Urbe oblatos respuit, de unis tantum charitatis officiis sollicitus.

§. 7. Vitam in Urbe Josephus absconditam cogitabat: sed a Cardinali Columna, qui præstantiam illius ab Episcopo Urgellensi cognoverat, in aulam suam adscitus est, ut sibi theologus a studiis, ac fratris filio præterea optimæ spei adolescentulo morum magister esset. Verum non is erat Josephus, qui aulæ honoribus caperetur, cum non semel dignitates amplissimas repudiaverit. Illud enim sibi proposuerat jamdudum ut Deo maxime, et proximorum saluti inserviret. Itaque, ut ampla laborum, et meritorum seges suppeteret, quinque se celeberrimis Romæ sodalitatibus adscribi voluit, earumque sanctissimas leges sublevandis pauperibus invisendis ægris, erudiendis agrestibus, ac plebeiis tam sedulo, ac naviter observabat, ut incenso suo studio cæteros omnes ad eadem charitatis officia inflammaret. Grassante per Urbem lue, hic enim vero, si umquam antea, quid christiana charitas possit, maxime ostendit. Nullum enim ab eo erga ægros, et pauperes officium defuit. Qua quidem in re misericordiæ, atque humilitatis assidua erat exercitatio. Talis namque ac tantus vir, onustum cibariis, ac pharmacis asellum per vias agere, et cum sancto Camillo de Lellis, cui se socium addiderat; ad egentium, atque ægrotantium domos deferre nequaquam erubescebat. Neque vero cum juvandis proximis tantum temporis impertiret; spatium illi deerat ad ea, quæ cultus Dei

sunt, obeunda. Etenim ut præter cætera, quæ sibi proposuerat, Religionis officia, septem Urbis ecclesias, quod a multis jam annis solemne habebat, inviseret, e nocturna quiete partem sibi maximam detrahebat.

Institutum fundavit ad erudiendos pauperes pueros, quod late diffusum vidit adhus vivens.

§. 8. Sed majus profecto aliquid, quod non ad Urbem modo, sed ad christianam rempublicam pertineret, Josephus aggressus est. Quum enim vir æternæ proximorum salutis maxime studiosus videret pueros, præsertim infimæ sortis necessaria instructione carere; qua ex re cum inscitia passim vitia inolescerent, primo quidem sumptu suo magistros quæsivit, qui pueros, præeunte ipso, ac pauperrimos sibi deposcente, primis literarum, ac christianæ doctrinæ elementis imbuerent. Sed quum id ad tempus dumtaxat, et paucis profuturum intelligeret, novum quoddam institutum meditatus est, cujus opera assidua illa charitatis in edocendis adolescentibus exercitatio perpetua maneret: quod quidem institutum, cum peculiarem potissimum profiteatur curam circa puerorum eruditionem, adeo ab omnibus commendari, et expeti cœpit, ut ipse Joseph adhuc vivens in septem provincias late per orbem diffusas, benedicente domino, propagatum conspexerit.

Summa patientia persequutiones pertulit, et de illis triumphavit.

§. 9. Sed quam multas, quam acerbas ob eam rem a domesticis ipsis, nedum ab aliis injurias, calumniasque pertulerit, haud facile dictu est. Illud sit instar omnium quod felicis recordationis Benedictus XIV. prædecessor Noster, ut perhibent, aspera quæque atque indigna, quæ servo Dei ad extremam usque ætatem subeunda fuerunt, animo reputans; Josephum Jobum alterum appellare non dubitavit. Hujusmodi autem incredibilis patientia, atque animi æquitas tunc maxime enituit, cum ex infanda calumniatoris nequissimi delatione comprehensus, ac tota spectante Urbe, satellitum manu stipatus, ad carceres perductus fuit, ut hominibus quidem ludibrio, angelis vero admirationi esset et gaudio. Etenim mitissimo atque humillimo viro, qui statim compertus innocens, ut impactæ calumniæ labes abstergeretur, summo cum honore cunctis plaudentibus domum reductus est, expetendum id magis visum fuit, quam dolendum. Illud utique dolendum maxime, atque acerbum accidit, quod vineam ab se tanto labore, ac studio plantatam, quæque palmites suos longe lateque extenderat, dissipatam jam, atque a singulari fero pene exterminatam conspexit.

Quam beati patientiam insignia multa prodigia chorona-runt.

§. 10. Attamen in his etiam rerum asperitatibus ne vestigium quidem de gradu constantiæ dejectus, ostendit quam vere scriptum sit: Justum non contristare quidquid acciderit. Contumeliis enim et conviciis lacessitus impudentissimis, ita se gerebat, ut iis delectari videretur. Obtrectatoribus suis, quos coercere facile potuisset, non aliam rependit vicem, quam quæ a Christo præscripta est, ut bene scilicet precaretur iis, quibus injuriam acceperat. Sed et Deus ipsi tam admirabili patientiæ cœlestem aliquam vel in terris mercedem rependit. Deiparam enim cum puero Jesu videre meruit sibi, et commissis suæ disciplinæ adolescentulis benedicentem. Illius modo vultus inter orandum modo corpus totum, dum sacris operatur, cœlesti lumine circumfusum, atque e terra sublime conspectum est. Illum in cubiculo preces fundentem beatissima Virgo adspectu, alloquioque suo recreavit. Dono præterea prophetiæ non caruit, qua vel futura prædiceret, vel arcana cordium penetraret. Absentibus invocatus præsto erat. Filiis suis pariter longo licet intervallo disjunctis aderat, ut vel moneret, siquid forte deliquissent, vel parantibus ad eum scribere in ipso articulo temporis responderet. Ejus item contactus ægrotantibus salutaris erat, præsentia dœmonibus formidolosa.

Extremam diem vidit multis præeuntibus prodigiis.

§. 11. Sed jam suprema dies aderat, qua Josephus ejusdem præscius, post labores tam multos, post tam longas ærumnas sempiterna quiete ac beatitudine potiretur. Itaque correptus morbo, quem medici levem, et ultimum ipse affirmabat, christianarum virtutum, earumque maxime, quæ id tempus posceret, in occursum domini parare se impense studebat. Morbi autem vim non patientia modo ipsius, atque animi æquitas, sed etiam beatissimæ Virginis, aliorumque cœlitum visiones suavissimæ leniebant. Inter eas porro illa utique jucundissima, qua eadem Dei Mater sese illi conspiciendam dedit, complurium, qui religiosæ illius disciplinæ alumni fuerant numero comitata. Alia præterea visione servum suum Deipara cum sanctissimo filio suo recreavit, pollicita insuper fore ut ordo ab ipso institutus, de quo sollicitus erat, ne forte interiret, protegente se refloresceret. Quod quidem, cum ad erigendos in spem suos magnopere pertineret, existimavit se salva modestia posse id eisdem palam facere, atque adeo debere. Sanctissimo deinde corporis Christi viatico roboratus quatuor e suis alumnis

in Vaticanum mittendos duxit: duos quidem qui sancti apostolorum Principis æneam statuam venerati pium illius pedibus osculum darent, ceu testem catholicæ romanæ fidei, in qua emori, uti vixerat, Josephus optabat: alios vero duos, qui a summo Pontifice Christi vicario plenam culpæ omnis, ac pœnæ remissionem, ipsius nomine peterent, atque impetrarent. Sacra demum unctione munitus, lacrymas inter, ac preces suorum, sublatis ad cœlum oculis, et pendentis e cruce Christi imaginem osculatus, post invocationem suavissimi Jesu nominis ter iteratam, sui compos, et sensibus valens, pacatissimum conditori suo spiritum reddidit, octavo kalendas Septembris anni domini MDCXLVIII. Illud autem sane admirabile, quod e tam cari parentis obitu non mæror, ut assolet, sed inusitata quædam lætitia filiorum ipsius animos repente occupavit, manantibus jam præ gaudio lacrymis, quas antea dolor expresserat. Defuncti corpus majestatem quamdam præseferens rapiebat oculos, suavemque, ac cælestem utique odorem efflabat. Jamvero virginalis illius eximii pudoris etiamsi alia nulla, dum inter mortales ageret, indicia extarent, illud unum satis abundeque foret, quod mortuus edidit plane admirandum. Quum enim cadaver, detracto ut ablui posset indusio, nudatum esset, manus illius dextera, nullo alterius impulsu, statim partes eas cooperuit, quas verecundia conspicere vetat: atque ut evidentius adhuc tam singulare pudoris studium appareret, dimota per eos, qui aderant, mortui dextera, sinistra pariter nemine impellente ad partes eas obtegendas dexteræ vicem supplevit.

Beati miraculorum præscriptio indicitur, et processus acta incoatur.

§. 12. Jamvero cum servi Dei corpus ad sacram ædem sancti Pantaleonis afferetur, quadriennis puer en sanctus inclamavit, ore lactenti, en sanctus advenit. Magnus deinde concursus totius ferme Urbis ad funus illius celebrandum, præsertim post miracula, quæ complura statim patrari per invocationem servi Dei cæpta sunt. Quæ cum ad aures felicis recordationis Innocentii Papæ X. prædecessoris Nostri pervenissent, tum ipsius, tum Cardinalis in Urbe, ejusque districtu vicarii nomine religiosis ipsius filiis, qui spectatores, ac testes extiterant, demandata cura est, ut ea fideliter, atque accurate perscriberentur, ad eorum deinde, quorum interest, examen debitum revocanda. Quum autem novis in dies miraculis servi Dei sanctitas coruscaret, ejusque fama increbesceret, Cardinalis primum in Urbe vicarii, apostolica deinde auctoritate cœptum est agi de virtutum illius excellentia. Quæ quidem cum in congregatione S.R.E. Cardinalium sacris ritibus præposita, communi patrum judicio ad heroicum gradum pertigisse constaret, sanctæ memoriæ Benedictus XIII. prædecessor Noster eorumdem judicium decreto suo confirmavit die octava Septembris MDCCXXVIII. In miracula deinde auctoritate apostolica per tres Episcopos inquisitum, iisque rite in acta relatis, ac duobus ex illis patrum suffragio dignis probatu compertis, ejusdem memoriæ Bened. XIV. Noster item prædecessor, consulto multis precibus Deo, Patrum judicium, accepta divinitus authoritate, ratum habuit, atque approbavit die Maji decima anni MDCCXLVIII.

Beatorum albo adscribitur a Benedicto XIV post patratorum miraculorum examen.

§. 13. Ac primum quidem miraculum patratum est in Margaritha Tanteri virgine Florentina, quæ decenni aneurismata in ultimum vitæ discrimen adducta, post imploratam Josephi opem, puncto temporis integram valetudinem recuperavit. Miraculum alterum conspectum est in Christina Ceccherina virgine ex eadem itidem civitate moniali, inter eas, quæ cappuccinæ vocantur. Hæc enim per septennium variis simul morbis implicita, ut immobilis jam citra spem ullam decumberet, opitulante Josepho, perfecte atque integre, divinitus repente convaluit. Quum igitur de Josephi virtutum heroica excellentia, et perspicua miraculorum nota satis abundeque constaret, laudatus Benedictus XIV. nihil amplius cunctandum ratus, die septima Augusti anni ejusdem MDCCXLVIII. datis apostolicis literis, Josephum beatorum fastis adscripsit.

Nova beati miracula, quæ pro fundamento illius canonizationis fuere.

§. 14. Sed novis subinde cœlestibus signis, servi sui sanctitatem Deo declarante, ut reliqui summi honores Josepho decerni possent, auctoritate apostolica de recentioribus, quæ ferebantur per eumdem patrata miracula, quæstio de more instituta est; qua feliciter expleta, duo potissimum præ cæteris patrum sacrorum rituum congregationi præpositorum calculo probatu digna sunt habita, et nos ipsi probavimus die XXV. Maii MDCCLXVI. Ac primum quidem editum est in Maria Constantia Caminati Genuensi virgine, moniali in monasterio ordinis sanctæ Claræ extra mænia civitatis Tuderti. Phtisim illa jamdudum paterna in domo contraxerat,

quam aliquamdiu dissimulatam celare amplius non potuit. Per undecim ipsos annos, assidua febris deteriora in diem symptomata tertium morbi illius gradum clare indicantia; Scirrhus in jecore duro extrinsecus, et late fuso tumore se pandens, aliaque exinde subnascentia morborum genera eo jam ægram adduxerant, ut pelle dumtaxat atque ossibus, nulla præterea corporis parte constare videretur. Itaque non semel extremo sacramentorum subsidio munita, nihil jam aliud apperiri poterat, quam ut e consumpto corpore anima demigraret. Sed desperatam humanitus valetudinem pia monialis per beatum Josephum divinitus est consecuta. Quum enim brevi, quam morbus in lectulo sineret, novemdiali prece illius se patrocinio commendasset, die ipsa, quæ nona et postrema erat institutæ precationis, placide consopita, et somno (quod numquam antea contigerat) diu producto, morbi vim omnem discussam sensit. Eodem tempore color vultui, vires corpori redditæ, quodque magis utique mirandum fuit, caro non modo restituta, sed ea visa est addita, quæ fortasse nunquam extiterat. Neque vero integra tantum fuit valetudo, sed etiam perpetua. Altera superans naturæ vim sanatio contigit Vincentiæ Buada Valentinæ. Hæc enim tres vel quatuor annos nata, ex gravi lapsu; (dum per ludum ab imprudenti quopiam jactatur in aera, et excipitur) luxatis aliquot spinalis medullæ vertebris, gravibus primum morbis, perfecta dein comprehensa fuit paralysi, ita quidem ut crura ob interclusos succi vitalis meatus, arida jam, ac pene lignea motum et sensum omnem amisissent. Conversa igitur puella ad cœlestem opem, quandoquidem in humanis remediis nulla jam reliqua spes erat, novemdiali obsequio beati Josephi auxilium implorat. Eo peracto, nondum tamen compos voti facta erat: Sed patre admonente, brevi adhuc fusa prece, ea ipsa die, momento temporis motum, sensum, et quod mirandum est magis carnem recuperavit.

Pontifex decernit tuto procedi posse ad beati canonizationem.

§. 15. Post hæc ejusdem congregationis generalis die xxiii. mensis Septembris anni proximi elapsi coram Nobis habitæ consilium audivimus, an juxta consultissimas leges a prædecessoribus Nostris ipsi congregationi præscriptas, tuto ad beati Josephi canonizationem procedi posset, et quamvis in ea suffragium ferentes unanimi consensu id affirmaverint, nihilominus, ut accuratius causam perpenderemus, precibusque cum nostris, tum aliorum in re tanti momenti divinum promereremur auxilium, nonnisi die xii. subsequentis mensis Octobris decretum, quo ad solemnem beati Josephi canonizationem, servatis servandis, quandocumque procedi posset, edi jussimus.

Postulationes pro celeri beati canonizatione.

§. 16. Interim vero charissimus in Christo filius noster Carolus Hispaniarum Rex Catholicus, ut hoc decretum ad effectum perduceretur, se summopere optare nobis significavit: ac dilecti filii ordinis Clericorum regularium scholarum piarum superiores proprio, et cunctorum illius professorum nomine assiduas nobis preces porrigebant humillimas, ut eum, a quo divini numinis afflatu leges exemplo suo confirmatas acceperant, supremo tandem cultu decoratum conspicerent, et venerarentur.

Referuntur acta consistorialia, quæ de more canonizationem quamcumque præcedunt

§. 17. Ut itaque quod supererat, ad sacrorum canonum normam et juxta venerabilia eorumdem prædecessorum nostrorum instituta perficeremus, universi primum collegii fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium consilium exquisivimus in consistorio secreto die xxvii. Aprilis proxime præteriti habito, in quo Nos ipsi summam virtutum, et miraculorum beati Josephi, nec non seriem eorum omnium, quæ in ejus causa gesta fuerant, ipsis exposuimus, cunctisque adsentientibus, ut ad supremam gravissimo huic negotio manum imponendam progrederemur quamplures venerabiles fratres Archiepiscopos, et Episcopos ex universa ferme Italia in Urbem accivimus, eos quoque antequam definitivam sententiam ferremus, in consilium adhibituri. Hi omnes causam totam perdidicerunt, tum ex peroratione in consistorio publico die vii. mensis Maji proxime præteriti coram Nobis habita a dilecto filio Alexandro Tozzi nostræ consistorialis aulæ advocato, tum ex plena, accurataque relatione gestorum, et virtutum beati Josephi, cum miraculis e tabulario sæpedictæ congregationis sacrorum rituum desumpta, quæ typis impressa singulis tradita fuit. Coacto propterea die prima proxime etiam elapsi mensis Junii semipublico consistorio, in quo præter eorumdem fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium collegium, omnes itidem Patriarchæ, Archiepiscopi, et Episcopi, qui hac ipsa de causa in Urbe aderant, sessionem habuere, factaque omnibus dicendæ sententiæ potestate, spectabilem hujusmodi consacerdotum coronam summa consensione audivimus ad beati Jo-

sephi canonizationem nos adhortantem. Qua de re omnium suffragia proprio singulorum chirographo subscripta colligi, et in tabularium romanæ Ecclesiæ referri jussimus: mandantes præterea dilectis filiis sedis apostolicæ notariis, ut super solemni actu publica instrumenta conficerent.

In BB. Apostolorum basilica solemnitas canonizationis perficitur.

§. 18. Indictam deinde ad perficiendum canonizationis actum hodierna die, qua solemnia coronationis nostræ recurrunt, postquam superiori hebdomada per triduum omnes christifideles ad jejunium hortati fueramus, tribus patriarchalibus basilicis designatis cum plenariæ indulgentiæ concessione, ut ad impetrandum divini Spiritus lumen fideles ipsi suas nostris adderent preces. Hac demum die congregatis in Vaticano omnibus utriusque cleri ordinibus, et curiæ, ac aulæ nostræ proceribus, præcipue vero venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, et Episcopis, solemni supplicatione divinam majestatem exorantes ad basilicam principis apostolorum processimus. Ibi autem cum dilectus filius noster Carolus tituli S. Clementis S. R. E. presbyter Cardinalis Rezzonico nuncupatus ejusdem S. R. E. Camerarius, pro canonizatione impetranda procurator designatus enixa christianorum principum, antistitum, capitulorum, ecclesiarum, magistratuumque, ac totius ordinis clericorum regularium scholarum piarum vota, atque preces Nobis obtulerit pro solemni canonizatione ipsius beati Josephi, ac etiam beatorum Joannis Cantii, Josephi a Cupertino, Hieronymi Æmiliani, Seraphini a monte Granario, ab Asculo denominati, et Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, Nosque semel, iterum, ac tertio rogaverit, ut exoptatam dudum sententiam pronunciantes, commune gaudium expléremus. Ideo Nos implorato prius universæ coelestis curiæ præsidio, et advocato cum gemitibus paraclyto Spiritu, eoque sic inspirante, ad honorem sanctæ et individuæ Trinitatis, ad exaltationem fidei catholicæ, et christianæ religionis augmentum, authoritate Domini Nostri Jesu Christi, beatorum apostolorum Petri et Pauli, ac nostra, B. Josephum Calasanctium a matre Dei ordinis clericorum regularium scholarum piarum fundatorem, omni christianarum virtutum genere ornatum, de re christiana optime meritum, cælestium donorum copia, et miraculorum gloria prælustrem, sanctum esse definiendo pronunciavimus, et una cum prædictis Joanne Cantio, Josepho a Cupertino, Hieronymo Æmiliani, Seraphino a monte Granario, ab Asculo denominato, et Joanna Francisca Fremiot de Chantal sanctorum Ecclesiæ fastis adscripsimus. Decernentes, juxta Benedicti XIV. prædecessoris præfati literas, ipsius sancti Josephi Calasanctii memoriam sexto kalendas Septembris, qua nimirum die illius corpus tumulo demandatum fuit, in universa Ecclesia quotannis recolendam esse, ac ritu debito celebrandam. Ac omnibus christifidelibus, qui in Ecclesia sancti Pantaleonis de Urbe nostra, ubi sancti Josephi mortales exuviæ coluntur, eadem designata die religiose accedent ac Deum optimum maximum juxta nostram, et piæ matris Ecclesiæ mentem precati fuerint, indulgentiam septem annorum, et totidem quadragenarum perpetuo in forma ecclesiæ consueta concessimus.

Pontifex solemnitate expleta, fideles alloquitur, eisque plenariam indulgentiam impertitur.

§. 19. Mox decantato pro debita gratiarum actione laudis, et confessionis hymno, ad aram basilicæ maximam supra sacratissimam principis apostolorum confessionem incruentam salutis humani generis hostiam oblaturi reverenter accessimus, et facta eorumdem sanctorum speciali commemoratione post evangelicam lectionem a diaconibus latina, et græca lingua decantatam, justa et sancta exultatione spiritus sensimus nos impelli, ut venerabilem sacerdotum coronam, et populum universum, quem religionis studium, atque apostolicæ sedis reverentia non ex Urbe modo, sed ex longinquis etiam regionibus attraxerat; ad eorumdem sanctorum virtutes imitandas, et patrocinium promerendum, paterno affectu breviter adhortari, et accendere conaremur. Denique inexhausti Ecclesiæ thesauri divitias in eos qui adstabant fideles veluti effundentes, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concessimus.

Adhortatio ad novi sancti patrocinium implorandum.

§. 20. In hac autem tum nostra, tum populi totius fidelis justissima exultatione nostræ huic Urbi dilectissimæ alia profecto quædam peculiaris est causa, cur non modo S. Josepho, sed etiam sibi magnopere gratularetur. Solatium est enim non parvi utique faciendum, quod venerabile Josephi corpus apud nos extat, quasi amoris erga nos sui perenne pignus, et monumentum. Nam etsi ubique terrarum coelites clientibus suis opem impertiant, ibi tamen et uberius id, et frequentius præstare solent, ubi corpore hoc est aliqua sui parte adhuc resident. Ad Josephi ergo tumulum in angustiis, in periculis, in rebus dubiis

quisque accedat, per hæc præsertim tam plena ærumnis, et calamitatibus tempora, nec dubitet, quin cum ex iis, quæ passus est, tam multa, tam aspera, patientiam didicit in terris agens; regnantem modo gloriosum in supernis ædibus pium erga se, et propitium experiatur.

Transumptorum fides.

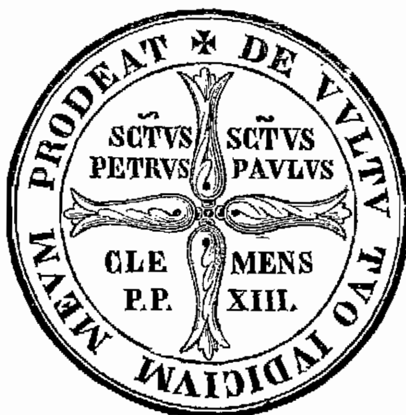
§. 21. Quoniam vero post prolatam a nobis canonizationis sententiam, ab eodem Cardinale procuratore nobis humiliter supplicatum fuit, ut super præmissis omnibus apostolicas literas perpetuo valituras decernere, et edere dignaremur; ideo Nos justissimæ annuentes petitioni, præsentium tenore omnia et singula præmissa confirmamus, roboramus, atque iterum statuimus, decernimus, atque universæ catholicæ ecclesiæ denunciamus. Mandantes, ut earumdem præsentium exemplis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides ab omnibus habeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Sanctio poenalis.

§. 22. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ definitionis, decreti, adscriptionis, mandati, statuti, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ MDCCLXVII. decimoseptimo kalendas Augusti pontificatus nostri anno decimo.

✠ Ego Clemens Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

✠ Ego C. A. episcopus Ostien. et Veliternen. card. Cavalchini sacri collegii decanus.

✠ Ego F. M. episcopus Portuen. et S. Rufinæ card. Lantes.

✠ Ego J. F. episcopus Sabinen. card. Albani.

✠ Ego H. episcopus Tusculan. card. dux Eboracensis S. R. E. vicecancellarius.

✠ Ego F. episcopus Albanen. cardinalis Serbellonus.

✠ Ego J. F. episcopus Prænestin. card. Stuppanius.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠ Ego C. tit. S. Clementis Presbyter card. Rezzonico S. R. E. camerarius.

✠

✠ Ego F. M. tit. Sancti Silvestri in Capite presbyter cardinalis de Rubeis.

✠
✠

✠ Ego J. M. tit. S. Alexii presbyter card. Castelli.

✠ Ego C. tit. Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis Elephantutius.

✠ Ego P. H. tit. SSmæ Trinitatis in monte Pincio presbyter card. Guglielmi.

✠ Ego P. P. tit. S. Stephani in monte Cœlio presbyter card. de Comitibus.

✠

✠ Ego Fr. L. basilicæ Sanctorum XII. Apostolorum presbyter card. Ganganelli.

✠ Ego M. A. tit. Sanctæ Mariæ de Pace presbyter cardinalis Columna.

✠
✠
✠
✠
✠
✠
✠

✠ Ego S. tit. S. Joannis ante portam Latinam presbyter card. Buonaccorsi.

✠

✠ Ego J. C. tit. SS. Joannis et Pauli

presbyter card. Boschi major pænitentiarius.
✠ Ego L. tit. S. Anastasiæ presbyter card. Calinus.
✠
✠ Ego A. tit. Sanctæ Mariæ in Via presbyter cardinalis Columna Branciforti.
✠
✠
✠ Ego P. tit. S. Mariæ Transtyberim presbyter cardinalis Pamphilius.
✠
✠ Ego Ph. M. tit. S. Chrisogoni presbyter card. Pirellius.
✠ Ego A. Sanctæ Mariæ in Via-lata prior diaconorum cardinalis Albanus.
✠ Ego N. S. Eustachii diaconus card. Corsinius.
✠ Ego D. Sanctæ Mariæ ad Martyres diaconus card. Ursinus.
✠ Ego Fl. Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus card. Chisius.
✠ Ego A. M. Sanctæ Agathæ ad Suburam diaconus cardinalis Torrigiani.
✠
✠ Ego J. C. Sancti Cæsarei diaconus card. Caracciolus de Sancto Bono.
✠ Ego N. Sancti Georgii in Velabro diaconus card. Perrelli.
✠ Ego A. Sancti Angeli in Foro Piscium diaconus cardinalis Corsinius.
✠ Ego A. Sanctorum Viti et Modesti diaconus cardinalis Nigronus.
✠ Ego Ae. S. Sancti Adriani diaconus card. Piccolomineus.
✠ Ego X. Sanctæ Mariæ de Scala diaconus card. Canale.
✠ Ego B. Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis Veterani.
✠
✠
✠
✠
✠
✠

C. Card. Pro-Datarius A. Card. Nigronus.

DCXX.

Dat. die 18. August. 1767. Anno X.

Specialis conventio inter Sardiniæ Regem, et Episcopum Novariensem, quoad controversa dominia, et jurisdictiones hac constitutione approbatur, et confirmatur.

Clemens Episcopus servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Romani pontifices Ecclesiastica bona, et jura tuentur, illorumque dispersionibus obsistunt.

§. 1. Regimini universalis Ecclesiæ quamquam immeriti, disponente Domino, præsidentes curis angimur assiduis, ut juxta creditæ Nobis dispositionis officium bona, et jura pia fidelium liberalitate Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ dotantur, vel illustrantur, ab earum proprietate abdicare, et in alienum dominium transferre absque nostra, et hujus sanctæ Sedis auctoritate contra canonicas sanctiones nemo audeat, vel præsumat. Si quæ tamen super eorumdem bonorum, ac jurium possessione dubia nascantur, quæ litis anfractum, aut scandalorum parturiant fomentum, tali ducimus salubri consilio componenda, ut et ecclesiarum removeantur gravamina, et earum pastoribus optatæ pacis, et tranquillitatis proveniat incrementum.

Referuntur incomoda, et molestiæ, queis Episcopi Novarienses afficebantur quoad controversa dominia, et jurisdictiones.

§. 2. Alias siquidem pro parte venerabilis fratris nostri Marci Aurelii Balbis Bertone moderni episcopi Novariensis nobis exposito, quod inter cæteras, quibus episcopalis ecclesia Novariensis, illiusque antistes pro tempore existens gaudet prærogativas, ea etiam enumeratur cujusdam juris dominii temporalis supra aliquas terras, seu oppida = la riviera di S. Giulio, ed Orta di Gozzano, e Pieve colla signoria di Soriso = vulgo denominata. Verum quamvis dominii hujusmodi decor spectabilis esset, non lævia tamen illius causa Novariensis ecclesiæ episcopi pro tempore existentes sentiebant onera, non modo quia iis carebant præsidiis, quæ ad illorum populorum regimen, et gubernium necessaria fuissent, sed eo magis ob controversias super supremo dictarum terrarum, seu oppidorum dominio cum tunc existentibus Mediolani ducibus identidem exortas. Quamobrem posteriorum duorum sæculorum decursu iidem epicopi gravibus incommodis, ingentibusque sumptibus non absque animi perturbatione, ac pastoralis ministerii detrimento obnoxii fuere.

Ad removendas controversias promotas,

§. 3. Quare, sicut eadem expositio subjungebat, cum veteres illæ, quæ

extrajudiciali instituta tractatione, conciliatio concinnata est.

prius a ducibus Mediolani excitatæ fuerunt, nuper a carissimo in Christo filio nostro Karolo Emmanuele Sardiniæ rege illustri motæ fuerint controversiæ, et lites, et regius fiscus ejusdem dicti Karoli Emmanuelis regis, qui idem jus in terris, et oppidis supramemoratis, quod alias Mediolanenses duces allegabant sibi competere contendebat, eumdem Marcum Aurelium episcopum coram Senatu Taurinensi in judicium vocasset, ipse vero Marcus Aurelius episcopus, qui cæteroquin hujus controversiæ jura coram Senatu deducere renuebat sibi magis opportunum existimaret absque alicujus judicii forma diu agitatam componere controversiam post necessariam a Nobis impetratam licentiam cum regiis specialiter ad id designatis ministris rem pertractare cepit, et post plures habitos congressus, in quibus utriusque partis jura deducta, et serio perpensa fuere, datum tandem fuerit conventionis articulos, præservato nostro, et sedis apostolicæ beneplacito concordibus animis scripto exarare, et super iisdem solemne instrumentum compositionis conficere, cujus quidem instrumenti tenor talis est, qui sequitur = » Carlo Emanuele per

Sequitur tenor concordiæ.

» grazia di Dio re di Sardegna, di Cipro, e di Gerusalemme, duca di Savoja ec. Avendo noi veduto l'istromento di convenzione stipulato in Torino li 15. del mese corrente di Giugno dal conte Caissotti di Santa Vittoria nostro ministro di stato, e primo presidente del Senato nostro di Piemonte, e dall' avvocato nostro generale Pejretti deputati per parte nostra, e del vescovo di Novara Marco Aurelio Balbis Bertone tutti debitamente autorizzati per un amichevole dissimpegno delle controversie, e pendenze vertite fin' ora tra il nostro fisco, e la mensa vescovile di Novara relativamente al supremo, ed alto dominio della riviera di San Giulio, e d' Orta, il quale istromento di convenzione è del tenore seguente = L' anno del Signore mille settecento sessantasette indizione decima quinta, ed alli 15. del mese di Giugno alle ore 11. circa di francia della mattina in Torino nell' appartamento, in cui alloggia monsignor vescovo infrascritto del palazzo del signor marchese Morozzo di Bianzè posto nel cantone della SSma Annunziata avanti me notajo, e dell' eccmo real Senato, segretario civile, ed alla presenza degl' illmi signori marchesi Niccolò Argentero di Berzè, e D. Gaspare Filippo Morozzo di Bianzè testimonj richiesti, adibiti, ed astanti. Ad ognuno sia manifesto, che essendosi secondo le graziose intenzioni di S. M., e le buone disposizioni, che ha pure dimostrato monsignor Balbis Bertone vescovo di Novara intrapresa coll'annuenza anche di sua Santità una trattativa per l' amichevole dissimpegno, e adequamento della pendenza, che vi era tra il regio fisco, e la chiesa vescovile di Novara per la riviera di S. Giulio, ed Orta, dopo essersi in più congressi esaminata la materia, e bilanciate le ragioni rispettivamente esposte siasi tra lo stesso monsignor vescovo, e li ministri perciò destinati dalla M. S. proposto, ed inteso l' infrascritto piano di convenzione stato poi da essi firmato, nel quale si sono combinate le reciproche convenienze, che potevano essere adattate al caso, avuto altresì un distinto riguardo alla utilità della chiesa. Ed essendosi dal detto monsig. vescovo trasmesso a sua Santità il suddetto piano, e rassegnatane dalli detti ministri la relazione a S. M. siasi degnata la Santità sua per mezzo di lettera dell' emo sig. Cardinale Torrigiani suo segretario di stato delli 6. di questo mese di autorizzare il sdddetto monsig. vescovo a stipulare solenne istromento in conformità del divisato piano, e siasi parimenti degnata S. M. con suo reale biglietto delli 13. corrente di deputare li signori marchese Caissotti di Verduno ministro di stato, e primo presidente del Senato di Piemonte, ed avvocato generale della prefata M. S. Pejretti per stipulare in suo real nome l'istromento di detta convenzione. A questo effetto perciò costituiti personalmente avanti di me notajo, e segretario civile dell' eccmo Senato di Piemonte l'illmo, e rmo monsig. Marco Aurelio Balbis Bertone vescovo della città, e diocesi di Novara, e sua eccellenza il sig. marchese Carlo Luigi Caissotti di Verduno conte di santa Vittoria, e di santa Maria, ministro di stato, e primo presidente di detto Senato, e l' illmo sig. avvocato generale di S. M. Chiaffredo Pejretti, i quali per il rispettivo interesse di detta chiesa di Novara, e del regio fisco hanno convenuto, transatto, ed accordato, e per il presente pubblico istromento convengono, transigono, ed accordano in tutto, e per tutto come siegue.

1. » Che il supremo dominio della riviera di S. Giulio, e d'Orta, Gozzano, e Pieve, e dell' intiero territorio

» di Soriso appartenga a S. M. ed a suoi » reali successori con l' esercizio di tutti » li regali diritti, e prerogative, che ne » dipendono a qual fine da monsig. ve» scovo in nome della sua mensa sia » ceduto, e dismesso, come per il pre» sente cede, e dismette abdicativamen» te, e translativamente, ed in ogni » miglior modo a favore di S. M. e suoi » reali successori stipulanti per essi, ed » accettanti li detti sigg. regi deputati » ogni, e qualunque ragione, che al » vescovado, ed alla suddetta chiesa ab» bia potuto, e possa competere per » detto supremo dominio, e sue rega» lie, mediante però l'infra espresso cor» respettivo, e la riserva altresì delle » prerogative, diritti, e regali infra spe» cificati in favore di detto monsig. ve» scovo, e suoi successori nel vescovado.

2. » I vescovi di Novara avranno, » e goderanno perpetuamente il titolo di » principi di S. Giulio, e d' Orta senza » che siano tenuti a prendere per detto » principato alcuna investitura, e così » prestare il giuramento di fedeltà vas» sallitica alla predetta M. S., e suoi » reali successori, restando eziandio » sciolti, e liberi anche in tempo di » guerra da ogni peso, ed obbligazione » a cui per diritto delle leggi feudali, » e municipali siano sottoposti, e sotto» porre si possano i feudatarj.

3. » I vescovi di Novara resteranno » altresì signori pienamente nel tempo» rale di tutti i luoghi della suddetta ri» viera compreso anche quello di Soriso » colla totale giurisdizione mero, e mi» sto impero, e la cognizione privativa » di tutte le cause civili, criminali, e » miste, le quali saranno come infra » conosciute, e decise dai giudici, ed » uffiziali, che verranno da essi deputati.

4. » A quest' effetto non potrà in » essi luoghi nè a riguardo delle perso» ne in quelli abitanti, nè rispetto alli » possessori de' beni in essi situati alle» garsi, nè aver luogo il decreto del » maggior magistrato. E dovranno pure » la riviera, e luoghi suddetti restare » separati da qualunque altro territorio, » contado, e distretto.

5. » Saranno anche riserbate a ve» scovi, e così a giudici, che saranno » da essi deputati la prima, seconda, e » terza istanza nelle cause civili, e con» seguentemente la prima, seconda, os» sia ultima appellazione, salvo sola» mente dalle sentenze di ultima appel» lazione il ricorso al Senato, il quale » non potrà perciò avocare alcuna di det» te cause in prima, od altra istanza per » qualunque titolo, o causa, e detto ri» corso non si ammetterà salvo colla » clausola = parito judicato =, e nelle cau» se eccedenti la somma, ed il valore » di lire 250. di Piemonte.

6. » Continuerà perciò ad appar» tenere a vescovi la libera elezione » del castellano, o castellani, e così » de'giudici di prima istanza, ed an» che di quelli di prima, e seconda » appellazione, ed anche de'sindicato» ri, o d'altri simili uffiziali, i quali » eletti per assumere l' esercizio de're» spettivi uffizj, basterà, che presen» tino al Senato le loro deputazioni per » essere solamente registrate nella se» greteria civile di detto magistrato, e » senza costo di spesa alcuna anche per » la registrazione, ed a questa presen» tazione non saranno però obbligati » que'soggetti, a quali i vescovi stimas» sero per giusti motivi di commette» re, o delegare qualche causa.

7. » Potranno parimenti i vesco» vi deputare liberamente gli attuarj ci» vili, e criminali, i fiscali, fanti ser» vienti, camparj, ed altre persone ne» cessarie al servizio della giustizia, » bastando quanto agli attuarj, e fisca» li, che se ne rimetta una nota alla » segretaria del Senato, la quale sarà » ricevuta senza costo di spesa.

8. » Continueranno pure i ve» scovi ad esercitare privativamente per » mezzo de'loro uffiziali la giurisdizio» ne criminale in tutti i casi di delitti » comuni senz'altra eccettuazione, che » di quelli di lesa maestà di primo, e » secondo grado, con dichiarazione, » che qualora si tratterà di cause, il » titolo delle quali possa importare la » pena di morte, o di galera dovran» no le sentenze del castellano, od » altri uffiziali suddetti portarsi in giu» dizio di conferma avanti il Senato, » e nelle altre di minor pena non si » farà luogo d'appello al Senato.

9. » I vescovi continueranno al» tresì nella libera facoltà di far gra» zie non solamente di pene pecunia» rie appartenenti al loro fisco, ma an» che di pene afflittive, e corporali » purchè siano minori di anni dieci di » galera, seguìta però che sarà la sen» tenza, e la conferma di essa ne'casi » come sopra riservati, e basterà, che » dette grazie siano presentate al Sena» to per essere registrate. Potranno inol» tre una volta ogni anno fare una gra» zia di galera perpetua, la quale sarà » interinata dal senato.

10. » Apparterrà inoltre a'Vesco-

» vi di ricevere il giuramento di fe- » deltà dagli uomini delle suddette ter- » re, e di godere le preeminenze, » ed onoranze solite prestarsi alli me- » desimi dalle comunità, e particolari; » così pure di ricevere il giuramento » dalli loro castellani, e giudici di pri- » ma, e seconda appellazione, sindi- » catori, ed altri uffiziali, o subalter- » ni, o similmente da notaj, che ver- » ranno come infra da medesimi crea- » ti, ed ammessi ad esercitare il nota- » riato nelle medesime terre.

11. » Godranno i vescovi libera- » mente di tutti i mezzi necessarj per » l'esercizio di detta giurisdizione me- » ro, e misto impero, e così anche » per fare eseguire le sentenze criminali » di corda, berlina, ed altre simili.

12. » Potranno altresì i vescovi » concedere restituzioni in tempo, e » proroghe per le istanze, e termini » nelle cause di primo, e ulteriori giu- » dizj, e la dilazione di tre mesi ai » debitori per pagare ne'casi non pri- » vilegiati, come d'alimenti, mercedi » d'operaj, e simili, concedere, pro- » rogare, ed abbreviare i fatali, pro- » rogare il termine di riscatto per le » rendite, che non ecceda quello di sei » mesi, e commettere le cause colla » clausola = *summarie simpliciter de* » *plano sine strepitu, et figura judicii,* » *et soli facti veritate inspecta.* = Di- » spensare dalla osservanza delle ferie, » dalle solennità prescritte, dalli statu- » ti, ed anche dalla disposizione delli » statuti medesimi, quando in qualche » caso così stimino per la più pronta, » e facile amministrazione della giu- » stizia, dispensare il figlio, che pos- » sa convenire in giudizio il padre, » la donna, che possa maritarsi den- » tro l'anno del lutto, concedere licenza » d'alienare, ed obbligare i beni, e » ragioni de' minori, delle donne, ed » altre persone, alle quali non è per- » messo senza dispensa di ciò pratica- » re. Approvare i bandi, che le comu- » nità della riviera sieno in possesso di » far regolare le tasse sopra gli onora- » rj, sportule, e salari degli uffiziali, » costringere a prestare sicurtà di ben » vivere, e concedere salvacondotto per » venire a fare il testimonio per gl'in- » quisiti d'altro delitto, concedere mer- » cati, ammettere borghesi, ossia vi- » cini, mancipare, adottare, deputare » tutori, e curatori, e quelli rimuo- » vere dopo dati, o scusarli.

13. » Spetteranno a' vescovi tutte » le multe, pene, e confische per i » delitti comuni, ed anche ne'casi di » precetti penali d'ordine del Senato, » quando a termini di questa conven- » zione possa usare una tale autorità, » escluse però quelle, che procedono » da delitti di lesa maestà di primo, » e secondo grado, e spetteranno pure » alli stessi vescovi li beni, che si tol- » gono agl'indegni.

14. » Potranno inoltre creare no- » taj sino al numero di venti tra tutti » li suddetti luoghi, li quali saranno » esaminati, ed approvati dal castella- » no, ed altri de'suddetti giudici, che » a ciò verranno commessi da vescovi, » e detti notaj potranno solamente eser- » citare il notariato in dette terre senza » che altri possano ivi esercitarlo. Il » castellano della riviera farà ogni an- » no, e sempre che così stimi, la vi- » sita delle filze, e protocolli di detti » notaj per riconoscere se sono tenuti » in buona forma, e provvederà se- » condo, che i casi potranno richie- » dere, ed in caso di morte di alcuno » di detti notaj farà intanto bisognan- » do, assicurare le dette filze, e pro- » tocollo per cautela del pubblico.

15. » Le leggi di S. M. lasce- » ranno sempre in osservanza li statuti » de' luoghi della riviera, che si sono » fatti, e confermati da vescovi, on- » de avranno solamente luogo ne'casi, » che per detti statuti, o per il pre- » sente stabilimento non siasi provve- » duto.

16. » Continuerà a ritenersi nelle » terre della riviera quella milizia, che » ivi è stabilita per onorare i vescovi » all'occasione singolarmente del loro » primo ingresso nella riviera, e per » mantenervi la pubblica tranquillità, » e per inseguire anche, ed arrestare, » occorrendo, ogni malvivente, che » fosse per infestarla. E potranno i ve- » scovi concedere agli ascritti a detta » milizia la facoltà del porto delle armi » lunghe, ed alli fanti, e soldati di » giustizia anche quello delle corte.

17. » Potranno altresì dar licen- » za del porto delle armi lunghe a chi » stimeranno o per sicurezza nel far » viaggio per la riviera, o pure per an- » darvi a caccia, o per il riguardo di » qualche altra persona, che potesse » meritarsi questa distinzione. Se però » S. M. per qualche oggetto di buon » governo, e così per una pubblica in- » dennità stimasse intorno a ciò di dare » qualche generale provvedimento, i » vescovi per un effetto del proprio zelo » si adatteranno anche alle disposizioni » della M. S.

18. » Continueranno i vescovi a » godere specialmente li seguenti regali, » salve solamente le ragioni di ogni » terzo se vi sono. Il gius di esigere » i dazj, che sogliono pagarsi a vescovi » per l'introduzione, estrazione, e transito delle merci per i suddetti luoghi, » e quelle de' mercati, che ivi si fanno. » La ragione de laghi, torrenti, e fiumi, acque, e discorsi d' esse, tanto » per i porti, e dazj, che per qualunque altro effetto. Il diritto delle miniere anche d'oro, e d'argento, e di » qualunque altro metallo, e semimetallo, pietra, calce, marmi, ed insomma di tutte le miniere propriamente, ed impropriamente dette, » come anche de' tesori. Il diritto de' » forni, e de' molini, ed il solito pagamento, che si esige per i molini. » Il diritto della caccia, e pesca con la » ragione di proibirle, e tutte le altre » regalie minori.

19. » Quanto ai pesi, e misure » starà ferma l' osservanza della grida » a tal riguardo ultimamente pubblicata » da monsignor vescovo insino a che » S. M. stimi di dare un provvedimento » per stabilire l'uniformità de' pesi, e » misure fra la provincia di Novara, » e le terre della riviera per maggiore » agevolezza, e regola di commercio.

20. » In conseguenza delle suddette riserve a favore de' vescovi come » sopra potranno essi pubblicare, e » stampare le opportune gride per la » conservazione di detti diritti, e regalie con proibizione ad altri di pregiudicarle, ed imposizione di pene » in caso di contravvenzione, e così » pure formare bandi campestri, e politici specialmente per le tasse de' » commestibili, ed altri generi necessarj al vivere umano, e commetterne » l'esecuzione al castellano, ed altri uffiziali, che stimeranno, senza obbligo » di presentarle al senato per l'approvazione.

21. » In ordine alle strade, e » ponti il castellano della riviera procederà ne' tempi debiti alla visita, e farà eseguire sul campo i provvedimenti, che stimerà necessarj.

22. » Saranno pure riserbati a » vescovi il castello, e palazzo di S. Giulio, e quello di Gozzano colli beni, » prestazioni, canoni, ed altri redditi, » di cui gode presentemente il vescovado.

23. » Quanto si è disposto a riguardo de' vescovi dovrà anche aver » luogo in tempo di vacanza della sede » vescovile a favore del capitolo della » cattedrale, ed a questo effetto continuerà in tal tempo il suddetto capitolo » ad eleggere un governatore per l'esercizio della giurisdizione temporale » nelle terre, e luoghi della riviera.

24. » Oltre le prerogative regali, » e diritti riserbati alli vescovi ne' precedenti capi, promettono detti signori » regj deputati in nome di S. M. che » la M. S. in correspettivo del presente » accordo concederà a monsignor vescovo, e suoi successori il feudo di » Vespolate nel basso Novarese in feudo retto, e proprio inalienabile per » esso monsignore, e suoi successori » nel vescovado col titolo, e dignità » marchionale, mero, e misto impero, » e totale giurisdizione, e così colla » prima, e seconda cognizione di tutte » le cause civili, criminali, e miste » con autorità di deputare li giudici segretarj, fiscali, ed ogni altro inserviente » alla giustizia, con che per l'esercizio » della seconda cognizione si deputi il » pretore regio secondo i stabilimenti, » che vi sono per i feudi, che da S. » M. si concedono in quel paese, e » con le pene altresì, multe, e confische, che seguiranno in detto feudo, e territorio, come ne godono gli » altri vassalli, ed anche coll'esenzione » dal maggior magistrato, e col diritto » della caccia, e ragione di proibirla. » E promettono altresì in nome come » sopra, che S. M. assegnerà in perpetuo, ed in accrescimento delle rendite della mensa vescovile l' annua » somma di scudi ottocento romani, » che fanno lire quattromila di Piemonte, la quale sarà invariabile, e » non mai soggetta per qualunque eventualità ad alcun ribasso, e detta annualità si cederà dalla M. S. sul tributo, che paga la città di Novara » in piena proprietà a favore de' vescovi, onde sarà per il suddetto effetto » smembrata dal regio patrimonio colla » facoltà alli suddetti vescovi di esigerla di propria mano mediante soltanto la loro quietanza, riserbando solamente S. M. a sè, e a suoi reali » successori la facoltà di assegnare a » favore di detta chiesa invece del reddito un altro fondo di eguale reddito » liquido, ed invariabile in tutto, e per » tutto come sopra. E che la M. S. si » degnerà parimenti di compartire in » tutte le occorrenze a vescovi la reale » sua assistenza, e protezione, affinchè » possano i medesimi godere pacificamente dell'esercizio della giurisdizio-

» ne, e diritti riserbati per conseguirne » l'effetto.

25. » Ed essendo intenzione di » S. M. di fare in questa occasione sentire alla comunità, ed uomini della » riviera Gozzano, sua Pieve, e Soriso » anche in considerazione de' buoni uffici di monsignor vescovo un effetto » distinto delle sue grazie, si degnerà » S. M., come detti signori regj deputati in di lei nome promettono, di » esimerli per sempre da ogni tributo ordinario, e straordinario, e così anche » da ogni alloggio, contribuzioni, e » qualsivoglia altro peso, la mente di » S. M, essendo, che godano di tutti » que' privilegj, e franchigie, delle quali » hanno finora goduto, oltre l' osservanza della convenzione 5 Ottobre 1640 » rispetto al sale. Riservandosi eziandio » la M. S. di far loro provare in tutte » le occorrenze altri effetti della reale » sua protezione, e beneficenza, siccome avrà sempre a cuore, che si » promova nella riviera tutto quel commercio, che possa sempre più fiorirvi per via di manifatture, ed altri mezzi, che siano valevoli ad aumentare il ben' essere di quelli abitanti, e di dare altresì tutti i più favorevoli provvedimenti per facilitare » la provista, ed introduzione nella riviera de' generi necessarj al vivere » umano, e l' estrazione da essa delle » mercanzie, ed altre simili robbe.

26. » E rispetto alla somma stata pagata dagli uomini della riviera » in occasione della transazione del 1647 » si aspetteranno i deputati della medesima per intendersi circa il rimborso di detta somma.

27. » Si dichiara, che tutti li » capi sopra stabiliti avranno il loro effetto, ed esecuzione dal giorno del » presente istromento, e saranno sempre inalterabili, e perciò detti signori » regj deputati ne promettono in nome » di S. M. la perpetua, esatta, ed inviolabile osservanza per detta M. S., » e suoi reali successori nella corona » coll'obbligo di tutti i beni della medesima, e con tutte le clausole più » ampie, ed opportune per questo effetto, e così pure monsignor vescovo » per se, e suoi successori nel vescovado promette una simile osservanza » per quanto gli appartiene sotto l'obbligo de' beni di detto vescovado, e » con tutte le clausole come sopra: » riservandosi bensì detto monsignor » vescovo di riportare il beneplacito » apostolico della presente convenzione, di cui detti signori deputati regj » promettono, che S. M. si degnerà » spedirne la rattificanza in buona forma, dichiarando, che la suddetta » rattificanza, e l'interinazione, che si » farà da magistrati della presente convenzione dovranno indi consegnarsi » a monsignor vescovo spedite in debita forma senza costo di spesa alcuna. Del che tutto così richiesto io » suddetto notajo, e dell' eccmo real » senato segretario civile ne ho ricevuto il presente istromento da detto » monsignor vescovo, e signori regj » deputati, e da signori testimonj come sopra nominati, sottoscritto come » siegue = Marco Aurelio Balbis Bertone vescovo di Novara = Caissotti di » Santa Vittoria = Peiretti avvocato generale di S. M. = Niccolò Argentero » di Berzè testimonio = D. Gaspare Filippo Morozzo di Biansè testimonio = » Emanuele Musso notaro, e segretario » civile del Senato = Ed avendo noi considerato, ed esaminato l' istromento » suddetto di convenzione l' abbiamo » approvato in tutti li suoi articoli, ed » avendolo per grato, rato, valido, e » fermo l' abbiamo rattificato, come » per le presenti per noi, e nostri reali » successori lo rattifichiamo, promettendo in parola di re di farlo esattamente osservare in tutto ciò, che » esso contiene, e di non permettere, » che vi sia giammai contravvenuto » in cosa alcuna. In fede di che abbiamo segnate le presenti, e fatte » contrasegnare dal cavaliere D. Carlo » Flaminio Raiberti primo uffiziale della segreteria nostra di stato per gli affari esterni, con avervi fatto apporre » il nostro solito sigillo. Dato. ec. alla » Veneria li 16 del mese di Giugno » l'anno del Signore 1767, e del nostro regno il trentesimo ottavo = C. » Emanuele = Loco ✠ signi = Raiberti.

§. 4. Hinc est quod Nobis humiliter supplicatum fuit, ut supremam auctoritatem nostram adhibendo præmissa omnia, quæ a Nostro, et Sedis apostolicæ beneplacito dependent, vim, et validitatis robur adjicere, et impertiri dignaremur. Nos igitur post maturam rei considerationem ad componendas adeo molestas controversias, ut ecclesiarum antistites liberius suo muneri incumbant, perspectam quoque habentes dicti Karoli Emanuelis regis eximiam religionem, atque in Nos, et Sedem apostolicam singularem observantiam, eique rem gratam gerere intendentes hujusmodi supplicationibus in-

Pontifex supra relatam concordiam confirmat, et approbat.

clinati, præinsertum publicum instrumentum, quod quidem ab eodem Karolo Emanuele rege die XVI dicti mensis acceptatum fuisse novimus cum omnibus, et singulis pactis, et conditionibus, atque conventionibus in eo contentis, et expressis harum serie specifice, et expresse apostolica auctoritate perpetuo approbamus, et confirmamus, illique inviolabilis apostolicæ firmitatis vim, et robur adjicimus, omnesque, et singulos tam juris, quam facti, et solemnitatum defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint in eisdem supplemus, ac compositionem super dicto dominio, et cessionem ab eodem Marco Aurelio episcopo, nec non assignationes nomine dicti Karoli Emanuelis regis respective factas, omnesque conventiones initas, et declarationes emissas validas, et efficaces esse, et fore, suosque plenarios, et integros effectus ex nunc perpetuis futuris temporibus sortiri, et obtinere, atque ab omnibus, et singulis, ad quos spectat, et pro tempore spectabit in omnibus, et per omnia firmiter, et inviolabiter observari, et adimpleri debere, nec ab illis, aut eorum aliquo resiliri, aut recedi ullatenus unquam posse.

Clausula sublata, et decretum irritans

§. 5. Nec non præsentes ullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, vel intentionis Nostræ, aut alio quocumque quantumvis magno, et inexcogitato defectu notari, vel impugnari posse, sed semper, et perpetuo firmas, validas, et efficaces essæ et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere debere; sicque, et non alias per quoscumque judices ordinarios, vel delegatos quavis auctoritate fungentes, et functuros etiam causarum palatii apostolici auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de latere legatos, vice-legatos, dictæque sedis nuncios, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere: et si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, et inane respective decernimus.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus, quatenus opus sit, Nostra, et cancellariæ apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo, et fel. rec. Pauli II. prædecessoris Nostri de rebus ecclesiæ non alienandis, ac de forma in alienationibus bonorum, et jurium ecclesiasticorum servanda, et quibusvis aliis apostolicis etiam in synodalibus, provincialibus, generalibus, universalibusque conciliis editis, vel edendis, specialibus, vel generalibus ordinationibus, nec non ecclesiæ Novariensis prædictæ etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, et individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda foret, eorum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse apostolicæ Nostræ auctoritatis plenitudine, harum quoque serie derogamus. Volumus autem, quod intuitu dictæ summæ octingentorum scutorum dictæ monetæ mensæ episcopali Novariensi hujusmodi annuatim, ut præfertur, persolvendæ, et assignandæ, taxa ecclesiæ Novariensis prædictæ in libris cameræ apostolicæ descripta non augeatur.

Sanctio poenalis.

§. 7. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostræ confirmationis, approbationis, roboris, adjectionis, decreti, derogationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, quintodecimo kalendas augusti, pontificatus Nostri anno decimo.

DCXXI.

Dat. die 21. Augusti 1767. Anno X.

Indulgentia plenaria elargitur omnibus christifidelibus visitantibus aliquam ecclesiam fratrum ordinis prædicatorum, et confessis, ac sacra communione refectis aliqua feria sexta ex septem præcedentibus festum S. Vincentii Ferrerii, in reliquis autem feriis sextis, indulgentia septem annorum, et totidem quadragenarum.

Clemens PP. XIII.

Universis christifidelibus præsentes literas inspecturis salutem, et apostolicam benedictionem.

Cum sicut accepimus in ecclesiis fratrum ordinis prædicatorum pia erga sanctum Vincentium Ferrerium, præsertim in septem feriis sextis ejusdem S. festum immediate præcedentibus, devotio introducta fuerit, prout de præsenti etiam viget: Nos ad eam confovendam, et ad augendam fidelium religionem, et animarum salutem, cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, vere pœniten., et confessis, ac sacra communione refectis, qui aliquam ex ecclesiis dicti ordinis in una ex prædictis feriis sextis per eos ad sui libitum eligenda devote visitaverint, et ibi pro christianorum principum concordia, hæresum extirpatione, ac sanctæ matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. In reliquis vero feriis sextis hujusmodi iisdem christifidelibus etiam vere pœnitentibus, et confessis, ac sacra communione refectis aliquam ex prædictis ecclesiis, ut supra visitantibus, et ibidem orantibus, qua feria prædictarum id egerint, septem annos, et totidem quadragenas de injunctis eis seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus. Præsentibus ad septennium tantum valituris. Volumus autem ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium aliquid, vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint, utque præsentium earumdem literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXI. Augusti MDCCLXVII. pontificatus nostri anno decimo.

DCXXII.

Dat. die 21. Augusti 1767. Ann. X.

Indulgentia plenaria indulgetur omnibus christifidelibus confessis, et sacra eucharistia refectis, qui aliquam ecclesiam visitaverint ordinis fratrum predicatorum una ex quindecim feriis tertiis institutis in honorem S. Dominici auctoris rosarii beatæ Mariæ Virginis; et indulgentia pariter centum dierum pro cæteris quatuordecim hebdomadis.

Clemens Papa XIII.

Universis christifidelibus præsentes literas inspecturis salutem, et apostolicam bedictionem.

§. 1. Cum sicut accepimus, erga S. Dominicum ordinis fratrum Prædicatorum fundatorem, et rosarii beatæ Mariæ Virginis auctorem devotio introducta fuerit, prout de præsenti etiam viget, qua permulti Christifideles tertiis feriis quindecim hebdomadarum in anno peccata sua confiteri, ac sacrosanctæ Eucharistiæ sacramentum sumere, necnon ipsa feria tertia, aut die illi immediate antecedenti jejunare consueverunt: Nos, ut de cætero pium opus hujusmodi fructuosius peragatur, ac ad augendam fidelium devotionem, et animarum salutem, cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, omnibus et singulis christifidelibus, qui decætero vere pœnitentes, et confessi in aliqua dicti ordinis ecclesia in una ex prædictis feriis tertiis per eos ad sui libitum eligenda sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum devote sumserint, et ibi pro christianorum principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam semel in anno omnium peccatorum suorum indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus. In reliquis vero feriis tertiis hujusmodi iisdem christifidelibus etiam vere pœnitentibus et confessis, ac sacra communione re-

fectis in aliqua ex prædictis ecclesiis, et ibidem ut supra orantibus, qua feria prædictarum id egerint, centum dies de injunctis eis seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus. Præsentibus ad septennium; quoad Indias vero ad quindecim annos tantum valituris. Volumus autem ut si pro impetratione, præsentatione, admissione, seu publicatione præsentium aliquid, vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint; utque præsentium literarum transumptis seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXI. Augusti MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno Decimo.

Dat. die 22. August. 1767. Anno X.

DCXXIII.

Rescripta quædam approbat congregationis de propaganda Fide, spectantia ad disciplinam præscriptam in synodo Libanensi pro clero Maronitarum

Venerabili fratri Josepho Petro Patriarchæ Antiocheno Maronitarum

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et Apostolicam benedictionem.

Ejus studium comendat, quo Ecclesiæ dignitas, et decus exoptat conservare, et ampliare Libanensis Synodi exequutione.

§. 1. Quamquam pro comperto habeamus te communibus suffragiis in Patriarcham inclitæ Moronitarum Nationis electum, et a Nobis deinde confirmatum, omnem in eo curam, atque operam impensurum, ut cum fide Ortodoxa inter circumfusos hostes egregie servata, etiam disciplinæ studium floreret, quo Ecclesiæ dignitas et decus innititur, tamen haud modice lætati sumus simul ac intelleximus, tibi nil esse antiquius, quam ut synodi Libanensis decreta a Prædecessore Nostro fel. rec. Benedicto XIV. approbata plenum exequutionis robur obtineant, et ab omnibus et singulis tam cleri sæcularis et regularis, quam populi fideliter adimpleantur. Hæc enim aperte ostendunt ea postulata, quæ pio, laudabilique zelo commotus ad VV. fratres Nostros S.R.E. Cardinales fidei propagandæ negotiis præpositos deferre voluisti, quæque ab eisdem post maturam rei discussionem congrua, et consentanea reperta in hunc modum se habent.

Referuntur postulata patriarchæ sacræ congregationi Propagandæ Fidei directa, et eorumdem resolutiones.

I. Ut juxta constitutionem S. M. Benedicti XIV. quæ incipit = Apostolica = sedes episcopales ad octo dumtaxat reducantur sub pœna suspensionis et excommunicationis contra respective inobedientes. II. Ut Episcopi, qui sunt adhuc in vivis, et quibus diœceses ab antecessore Patriarcha distributæ fuerunt in congregatione Bachatensi, ad easdem redire cogantur utq. in illis quæ nunc vacant modernus patriarcha novos episcopos constituat, quos magis idoneos, utilesque putaverit. III. Ut Patriarcha, episcopi et clerus tam sæcularis, quam regularis, nec non universa Maronitarum Natio decreta synodi Libanensis omnino adimplere teneantur. IV. Ut monasteria omnia, et monachi, sive eremitæ quicumque tam Patriarchæ pro tempore, quam respectivis locorum episcopis subjaceant juxta eorum regulas et synodi Libanensis decreta. V. Ut monachi, et moniales non regulares ea omnia et singula diligentissime servent, quæ ipsis in prædicta synodo præscribuntur. Itaque cum supramemorati VV. fratres Nostri unanimi sententia rescripserint = *Ad I. et II. servetur omnino decretum Synodi Libanensis quoad assignationem Diœcesum juxta instructionem Patriarchœ mittendam adjecta pœna in casu contraventionis, si S. S. D. N. ita placuerit, suspensionis ab exercitio pontificalium quoad collatorem, et ordinantem, et suspensionis a divinis quoad ordinatum, quo vero ad episcopos titulares serventur prœscripta ejusdem instructionis. Ad III. IV. et V. serventur decreta prœfatœ synodi, et supplicetur Sanctissimo pro expeditione brevis hortatorij quoad omnia et singula in dicta instructione contenta.*

Pontifex hortatorium breve dirigit patriarchæ pro omnimoda exequutione resolutionis sacræ congregationis.

§. 2. Nos eorum voto, et consilio inhærentes, non solum ejusmodi rescripta auctoritate Nostra apostolica confirmavimus, sed in omnibus etiam ratum habuimus, et comprobavimus, instructionem adjungendam nostris his litteris in quibus pro summi, atque universalis Pastoratus officio, fraternitatem tuam hortamur in Domino, ut susceptum semel tanto cum honoris tui cumulo negocium, ecclesiæ disciplinæ in utroque clero juxta synodi regulas concinnandæ, ac perpetuo stabiliendæ ad exitum opta-

tum perducas, illudque in primis cures, et viriliter urgeas, ut omni suspensione e medio sublata, reductio Diæcesum in octo, secundum limites unicuique assignatos, et ad normam præscriptam in synodo Libanensi antedicta, inter episcopos, quos magis idoneos gregi Dominico utiliter pascendo comperemis, quam celerrime perficiatur. Hæc te solerter alacriterque prestiturum tua Nobis perspecta virtus, et religionis amor eximius abunde spem facit et pollicetur. Interim tibi, ven. frater, totique clero, ac populo Maronitæ apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima secunda Augusti MDCCLXVII. pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 29. Augusti 1767. Anno X.

DCXXIV.

Archiepiscopum Coloniensem laudat ob edictum ad reformandos Cleri sui mores.

Venerabili fratri Maximiliano Friderico Archiepiscopo Coloniensi S. R. I. Principi electori

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem et apostolicam benedictionem.

Maximo romani pontifices solamine afficiuntur ob Episcoporum sollicitudinem ad commissi gregis incolumitatem.

§. 1. In hac nostra universalis Ecclesiæ procuratione, quæ graviores Nobis solicitudines in dies affert et curas, magnum experimur nostrarum molestiarum levamentum, cum ad Vv. fratres Episcopos advertimus animum, qui pastorali vigilantia gregem sibi commissum sedulo custodiunt, nec salutaribus modo præceptis et monitis, sed etiam, quo nihil ad gregis incolumitatem conducibilius, suis ipsorum pascunt probatissimis moribus et exemplis; idque præterea maxime student, ut inferioris ordinis sacri ministri, et dispensatores mysteriorum Dei ipsi pariter virtutum suarum lumen populo exhibeant.

Archiepiscopi laudat edictum ad denuo erigendam prolapsam cleri disciplinam.

§. 2. Quam quidem curam tibi ven. frater, cognovimus esse præcipuam, ex illo edicto tuo, quo prolapsam in clericis, et, quod magis dolendum, in sacerdotibus tuæ diœcesis disciplinam volens erigere, non modo vocationis suæ immemores, et abeuntes in vias sæculi, severioribus verbis castigas, et ad vivendi rationem ecclesiastico homine dignam revocas, irrogata multa adversus eos, qui parere detrectent, sed etiam jubes, ut singulis annis, per spiritualia exercitia spiritum renovent suæ vocationis. Quæ tua episcopalis prudentia sapientiæ tuæ, tuique in gregem tibi concreditum pastoralis amoris indicium facit. Satis enim significas, sanctificandarum animarum summo te studio teneri; et prudentissime judicas, te id minime posse consequi, nisi prius sanctificetur ipsi tui in sacro ministerio cooperatores, qui docendi populi inanem certe operam sumunt, nisi, quam tradunt disciplinam, vita et mobus conprobent. Quamobrem de hoc saluberrimo edicto tuo, quod Nobis vehementer probatur, fraternitatem tuam valde amamus et laudamus, tuumque studium reformandi ecclesiasticorum hominum mores magnopere optamus, ut finem, quo intendit, benedicente Domino, consequatur, et in clero tuo excitetur spiritus sanctitatis; quæ si absit fieri non potest, ut populus probos christianosque induat mores. Interea tibi summopere gratulamur, Ven. frater, quod isto divini cultus et gloriæ flagrantissimo zelo tuo facis, ut de ista Dominici gregis parte, a Nobis fidei et curæ tuæ commissa quieto et tranquillo animo simus, et in episcopalibus tuis virtutibus conquiescamus. Et fraternitati tuæ, quam tanti est egregia tua virtus, hoc est maximi facimus, omni cordis nostri affectu apostolicam benedictione peramanter impertimur. Datum Romæ apud sanctæ Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima nona Augusti MDCCLXVII. pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 31. Augusti 1767. Anno IX.

DCXXV.

Portugalliæ Reginam obsecrat, ut omni studio curet reintegrationem concordiæ inter Romanam Sedem, et Reginum ejus virum, atque Purtugalliæ Regnantem.

Carissimæ in Christo filiæ Nostræ Mariæ Anne Victoriæ Portugalliæ et Algarbiorum Reginæ fidelissimæ.

Clemens PP. XIII.

Carissima in Christo filia Nostra salutem et Apostolicam benedictionem.

Propriam pontifex sollicitudinem exprimit pro reintegranda concordia cum Portugalliæ regno multis ab hinc annis disrupta.

§. 1. De redintegranda inter Nos et carissimum in Christo filium Nostrum Josephum Porrtugalliæ, et Algarbiorum Regem fidelissimum, virum tuum mutua amicitia jam ab illo usque tempore vehementer soliciti, cum apud vos interdictum est Nobiscum omne commercium, dies noctesque in ea semper fuimus cogitatione qui tandem possit inter utrumque nostrum sarciri concordia. Hanc solicitudinem eo experimur amariorem, quo procedente tempore miserae hujus disjunctionis malum ingravescit, nec diutius pati posse videmur carissimi filii desiderium. Quamobrem Deum per hos annos adsidue flagrantissimis orationibus deprecati, ut hærentem paterno cordi Nostro tam acerbum stimulum aliquando Nobis eximeret, ipsi Nobis videmur divino nutu esse admoniti, ut expeditissimum consilium caperemus scribendi ad optimum Principem, eumque admonendi de gravissimo dolore quem Nobis attulit, et in dies graviorem facit ista hæc a Nobis calamitosa disjunctio. Ac mitissimi Principis mansueto ingenio confisi futurum speramus, ut in hoc Nostro occursu veterem in animo suo filialem excitari sentiat amorem et obviam sibi venientem Patrem amantissime excipiat.

Pro hac reintegranda concordia, reginæ auxilium exquirit, penes regium virum suum.

§. 2. Sed tamen tuo, carissima in Christo filia Nostra, Nobis est opus auxilio, de quo regiam majestatem tuam rogamus majorem in modum. Enitere, quæsumus, quantum potes, ut remedium aliquod denique afferatur hujus vestræ a Nobis sejunctionis malo, quo hoc gravius angimur, quo magis inveterascit. Non putamus necesse Nobis esse majestati tuæ ostendere, quantopere piam Deoque gratam operam dederis, Nos et dilectissimum Nobis filium redigendo in mutuam gratiam. Ipsa enim tua erga Nos filiali pietate et in hanc sacram B. Petri sedem religiosa devotione satis intelligis, quæcumque in eam rem officia et studia contuleris, ea omnia jure posse te existimare in ipsam Ecclesiam contulisse. Deum enixe precamur, qui non Deus est dissentionis sed pacis, ut Regiæ majestati tuæ Nobis opitulanti ipse divino suo præsto sit auxilio. Tibique carissima in Christo filia Nostra, quam ob studia religionis atque pietatis præcipue prosequimur charitate, Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXXI. Augusti MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 31. Augusti 1767. Anno X.

DCXXVI.

De eodem argumento agit cum Portugalliæ regio Infante.

Dilectissimo in Christo filio Nostro Petro Clementi regio Portugalliæ Infanti.

Clemens PP. XIII.

Dilectissime in Christo fili Noster salutem et Apostolicam benedictionem.

Dolet jam multos effluxisse annos a quibus omne interruptum fuit commercium inter S. Sedem, et Portugalliæ regnum.

§. 1. Cogitantibus Nobis, et magno cum animi Nostri mærore considerantibus, tam multos annos inter Nos et carissimum in Christo filium Nostrum Josephum Portugalliæ et Algarbiorum regem fidelissimum fratrem tuum, omne interruptum se commercium, et omnes propemodum aditus ad redintegrandam pristinam inter Nos amicitiam obstructos, non inconsultum visum est consilium ad Regiam ejus majestatem directo denique scribere, et optimum Principem mitissimoque ingenio præditum ad sarciendam inter Nos concordiam omni animi Nostri affectu perlicere. Profecto nihil dolendum magis qua cum præclara et immortalia gloriosissimorum Lusitaniæ regum in S. Ecclesiam merita summam inter eos et Romanum Pontificem effecerint necessitudinem, nunc ac tam multo tempore tantam nobiscum conjunctionem esse diruptam. Nos quidem regi fratri tuo cor Nostrum effudimus, et vere verbis illis B̄mi Pauli possumus uti = *ex* (1)

(1) Ad Corint. II. 17.

sinceritate et sicut ex Deo, coram Deo in Christo loquuti sumus = Novimus = *cor* (2) *regis esse in manu Domini, qui quocumque voluerit inclinabit illud* =

Regium obsecrat infantem, ut omni cura studeat pro concordiæ reintegratione cum regio fratre suo.

§. 2. Itaque cum in hac re nihil spectemus, quam Dei gloriam et Ecclesiæ ædificationem, valde confidimus, carissimum in Christo filium Nostrum, dei numine permotum, ejusque delinitum gratia, Nostras literas eo prorsus suo animo accepturum quo scripsimus. Qui summam religiosissimi animi tui fiduciam habemus, te, dilectissime in Christo fili Noster, obtestamur in Domino et obsecramus: enitere et omni ope et opera tua contende ut in regis animo filialis erga Nos amor denique reviviscat, ut Nobis ipsi gratulari debeamus, quod in optima tua erga Nos voluntate non frustra spem posuerimus, Nostram tibique maximam Nos debere gratiam profiteamur, quod hujus concordiæ reconciliationem rogatu Nostri perfeceris. Ceterum quantum perspicere possumus vix est, in quo egregium tuum divini honoris et gloriæ studium præstare quidquam possit Deo gratius, et Ecclesiæ præstabilius. Quidquid igitur ad eam rem, dilectissime in Christo fili Noster, contuleris dubitare non potes, quin idcirco mercedem a Deo sis accepturus amplissimam: tibique, dilectissime in Christo fili Noster, et Regiæ conjugi tuæ tuisque suavissimis liberis quos omnes in paternæ charitatis gerimus sinu, apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXXI Augusti MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 31. Augusti 1767. Anno X.

DCXXVII.

De eodem argumento agit cum Ulyssiponensi Patriarcha, cui bullam cruciatæ dirigit.

Dilecto filio Nostro Francisco S. R. E. Cardinali Saldagna Patriarchæ Ulyssiponensi.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili Noster salutem, et Apostolicam benedictionem.

Nunciat plures perscripsisse epistolas pro reconcilianda unione inter S. Sedem, et Portugalliæ regnum, easque epistolas patriarchæ mittit, ut eas reddendas curet.

§. 1. Cum diu multumque consideraverimus, quonam tandem modo ad ineunda pacis Nobiscum faciendæ consilia carissimum in Christo filium Nostrum Josephum Portugalliae et Algarbiorum Regem fidelissimum traheremus; visum tandem Nobis est directo ad optimum principem scribere, cui gratius fore speramus, Nos illi, nullis adhibitis arbitris aut sequestribus ultro occurrere; eamque rationem ab illo præ aliis quibuscumque probatum iri, quæ plurimum exhiberet paterni erga illum amoris Nostri, eique esset argumento nullibi Nos nisi in filiali ejus voluntate et mitissimo animo habere fiduciam. Itaque literas ad eum Nostras in forma brevis, et ad carissimam in Christo filiam Nostram reginam ejus conjugem, tum ad dilectissimum itidem in Christo filium Nostrum Petrum Clementem regis fratrem, et ad dilectum filium nobilem virum comitem de Oeyras dilectioni tuæ mittimus, teque rogamus, ut easdem literas, suas cuique eorum quos diximus reddendas cures.

Patriarcham obsecrat ut concordiæ reintegrationem curet, eique bullam Cruciatæ remittit.

§. 2. Nec grave tibi, dilecte fili Noster, futurum existimamus, quod ex dilectioni tuæ afferatur occasio, quod possis luculentissime declarare promtissimo te esse animo, ut debes, ad quæcumque præstanda officia Romanæ Ecclesiæ, in qua tam excelsum obtines locum. Et certe de egregio tuo in hanc S. Sedem studio plurimum Nobis pollicemus, nec dubitamus, quin omnes zeli tui nervos ad navandam tam piam operam sis adhibituros. Quemadmodum autem usque adhuc Nostri mœroris es et fuisti particeps, ita si res prospere succedat, et ex sententia, æquum est, ut de lætitia Nostra particeps, quæ ad animum tuum eo perveniret uberior, quod ad eamdem lætitiam Nobis conficiendam, dilecte fili Noster, præcipuam operam tuam contuleris. Denique cum memoratis literis, quos ut diximus abs te reddi maxime cupimus, tibi etiam mittimus nostro nomine tradendam Regi bullam cruciatæ, qua fidelium conscientiæ consultum volumus. Quam apostolicam providentiam Nostram regiæ illius majestati argumento fore confidimus, quantopere illum ejusque regnum amemus, geramusque in visceribus Jesu Christi. Tibi denique, delecte fili Noster, apostolicam benedictionem omni nostri cordis affectu impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXXI. Augusti MDCCLXVII Pontificatus Nostri anno decimo.

---

(1) Prov. XXI. 5.

Dat. die 31. Augusti 1767. Anno X.

DCXXVIII

Idem argumentum agit cum comite de Oeyras regio Portugalliæ consiliario.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili noster salutem, et Apostolicam benedictionem.

Inter acerbiores suas calamitates pontifex enunciat disjunctionem concordiæ multis ab hinc annis inter apostolicam Sedem, et Portugalliæ regnum.

§. 1. Etsi plurimæ et aliæ super alias quotidie fere pontificatui Nostro inciderunt calamitates, nulla tamen fuit eritque Nobis acerbior, quam quæ amicitiam disrupit, qua Nos et carissimus in Christo filius noster Josephus Portugalliæ et Algarbiorum rex fidelissimus arctissimo vinculo jungebamur doluimus incredibili dolore et dolemus, Nostri et hujus apostolicæ Sedis amantissimum regem, in quo et pater in filio complacet sibi ita Nobis ipsi complacebamus, se a nobis sejunxisse, et in ea disjunctione etiam nunc permanere. Qui dolor etsi nobis est omnium acerrimus, non tamen ita nos fregit, ut animum de sarcienda aliquando amicitia atque concordia disponeamus. Permulta enim sunt quæ Nostram hanc spem alunt atque sustentant: humanissimum ingenium et mansuetudo, quem minime credimus aeternas velle gerere simultates; tum ipsa ejus religio, quae non patietur longiore sejunctione diruptum cum hac apostolica Sede commercium; clarissimorum etiam majorum exempla, quæ illi redigant in memoriam quanta illos inter principes et Romanos Pontifices prædecessores Nostros semper fuerit charitas et necessitudo.

Maximam pontifex spem reponit pro concilianda nova animi conjunctione in regii consiliarii auxilio, et cooperatione.

§. 2. Illud vero in quo maximam spem constituimus, tuum est, dilecte fili nobilis vir, auxilium. Omnia tibi suppetunt ad hanc inter Nos et regem amicitiam reconciliandam; in quibus jure optimo illam præcipue numeramus, quam ipse rex habet in consiliis tuis fiduciam. De tua etiam voluntate plurimum nobis pollicemur, qua pro sapientia tua nihil cupidius expetes, quam pacem atque concordiam; scriptum est = *beatus* (1) *homo qui invenit sapientiam, et qui affluit prudentiam viæ ejus pulchræ et omnes semitæ ejus pacificæ* =. Et præcipua quidem tibi erit laus opera tua et virtute, immo vero, te sequestre et auctore, Romanum Pontificem et potentissimum regem redisse in mutuam gratiam: cujus rei, ut auctor esse potuisset præter te nemo, sic tibi, dilecte fili nobilis vir, maxima a nobis habebitur gratia, maxima itidem ab omnibus debebitur gloria. Denique scribendi finem facimus in illis verbis = *suscipe* (2), *fili senectam patris tui, et non contristes eum in vita ipsius* = Deum rogamus, dilecte fili nobilis vir, et impensissimis precibus obsecramus, ut in cor tuum immittat quæ ad hanc rem faciunt, saluberrima quæque consilia: et nobilitati tuæ benevolentiæ erga te Nostræ pignus apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die trigesimaprima Augusti MDCCLXXVII. Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 12 Septem 1767 Ann. X.

DCXXIX.

Ordini senatorio regni Poloniæ res religionis comendat contra dissidentium conatus, quoad liberam cultus exercitationem.

Quoad hanc ipsam materiam videnda etiam epistola Poloniæ regi directa die 18 Aprilis hujus anni, relata hoc tom. III sub num. DLXXXVI.

Dilectis filiis nobilibus viris ordini senatorio regni Poloniæ.

Clemens PP. XIII.

Dilecti filii nobiles viri salutem, et Apostolicam benedictionem.

Senatores Poloniæ hortatur Pontifex ut ad regni utilitates in proximis comitiis animadvertant, cum regni Christi dispendio.

§. 1. Quo propius tempus illud advertat, cum extraordinaria comitia Varsaviæ habebuntur, de servanda in inclito isto regno catholica religione, et de animabus vestris, ex apostolici muneris nostri officio vehementer solicitos, eo validius urget charitas Christi, ut vos nunc, cum maxime est opus, in visceribus Christi moneamus, in illis comitiis æternam salutem vestram in idem adductum iri discrimen, quo catholica religio venerit. Si enim (quod Deus prohibeat) eo redirent vestra consilia, ut temporales regno vestro pararentur

(1) Prov. III. 13.

(2) Eccl. III. 14.

utilitates cum regni Christi dispendiis, videte quæsumus, dilecti filii nobiles viri, quam demum spem cœlestis hæreditatis habituri sitis in regno Dei. Quamobrem ad utilitates reipublicæ sic animum adiiciatis oportet, ut numquam mentis oculos a rationibus rei catholicæ deiiciatis; vobisque providendum in primis ut Christi fidelis, deinde boni civis officiis a catholica Ecclesia et a vestra republica quisque vestrum satisfecisse censeamini.

Quo status religionis firmior servatur, eo reipublicæ stabilitas magis consistit.

§. 2. Cum igitur ad ea comitia nobilitates vestræ convenerint, eo vos spectare oportet, ut catholicæ Religioni sua maneat incolumitas et integritas, nec illi quidquam depereat ornamentorum, quæ in eam majores vestri contulerunt; quo enim ejusdem Religionis statum feceritis firmiorem, hoc validiora habebit respublica stabilitatis suæ fundamenta, atque ita istius regni tranquillitati, sine qua hominibus vita ipsa non potest esse vitalis, securitatique publicæ providebitis, et viam illam munietis, quæ ad æterni regni immortalem beatitudinem ducit. Omnia enim, dilecti filii nobiles viri, quæcumque in hac nostra mortali vita agimus, illuc a nobis sunt referenda, quo in suis operibus Deus ipse respexit, ejus nimirum honorem et gloriam. Sed ab his christianæ disciplinæ monitis et consiliis mentem suam avertunt, qui nihil nisi terrena sapiunt. Nec novum accidit Nobis, in medio vestri homines extitisse qui claudicantes in semitis suis tam multas excitaverunt turbas, et ambulantibus per semitas justitiæ tanta scandala obiecerunt. Scriptum est enim = *necesse est ut veniant scandala* =. At magna Nos caperet admiratio, si qui hactenus singulari fuerant in catholicam Ecclesiam fide, obedientia, et amore, in ea se scandala implicarent, eaque novis legibus condendis et propagarent latius, et corroborarent validius, et perennia facerent. Væ, dilecti filii nobiles viri, væ nationi vestræ universæ, si tale quid accidat. Sed multo potiori jure væ illis per quos scandala inducuntur, nec iis tantum qui ipsimet de industria scandala parant, sed illis quoque, qui ea cum summovere possent, vel negligerent vel dissimularent. Annon Christus Dominus judex vivorum, et mortuorum ab his qui ad talia vel oscitarent, non modo ab iis suas eorum, sed etiam innumeras alias animas requireret, a quibus, si præsentibus malis necessaria adhibuissent remedia, æternam perniciem depulissent?

Confidit Poloniæ Senatores majorum emulaturos exempla pro firma religionis observantia.

§. 3. Sed longe vos arbitramur ab ejusmodi perniciosa vel oscitatione, vel dissimulatione abhorrere; quin etiam existimamus vos religionis acerrimo sensu commotos, et minime volentes majoribus vestris propugnatæ catholicæ fidei gloria esse impares, falsa rejecturos humanæ prudentiæ consilia, nervos omnes in id intendendo, ut regnum Christi apud vos servetur incolume, præ qua Beatissimus Paulus arbitratus est omnia ut stercora. Pro Christo (1) legatione fungentes, tamquam Deo exhortante per nos hæc habuimus ad vos scribere. Videte quæsumus (2) quid faciatis: non enim hominis exercitis judicium sed Domini; et quodcumque judicaveritis in vos redundabit: sit timor Domini vobiscum et cum diligentia omnia facite. Idque in Domino confidimus vos præstituros, et in eorum sermonibus surdos, qui sua querunt non quæ sunt Christi divinæ illi voci vestras aures præbituros; quærite primum regnum Dei; Denique dilecti filii nobiles viri, ex Dei virtute alacres ite in comitia. Vester in oculis verus honor sit et solida gloria, vestræ reipublicæ salus, vestrorum omnium, qui sunt, quique erunt animæ earumque æterna vel felicitas vel ærumna, ut bene vel male catholicæ Religioni contingerit a vobis esse consultum. Hæc vero quæ hactenus scripsimus, a ven. fratre Archiepiscopo Ancyrano apostolico nuncio nostro audietis explicata copiosius, cui nostro nomine de his rebus vobiscum agenti omnem fidem velimus adhibeatis: vobisque omnibus auspicem rei bene gerendæ apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die duodecima Septembris MDCCLXVII pontificatus nostri anno decimo.

(1) II. Cor. V. 20.
(2) II. Paralip. XIX. 6.

Dat. die 12. Septemb. 1767. Anno X.

DCXXX.

Poloniæ Regi illustri res Religionis comendat adversus dissidentes.

Vide epistolam superiori numero relatam et adnotationem ibi appositam.

Carissimo in Christo filio Nostro Stanislao Augusto Poloniæ Regi illustri.

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo fili noster salutem, et apostolicam benedictionem.

Suum studium Pontifex significat pro Poloniæ regni felicitate.

§. 1. Quantopere incliti istius regni tui, tuarumque rerum felicitati studeamus, regiæ majestati tuæ existimamus esse perspectum. Sed quæ appropinquant generalia vestra comitia, nimio plus quam arbitrere curas nostras adaugent. Ubi enim de æterna tua et ortodoxæ istius gentis felicitate agitur cum caducæ hujus vitæ opes et fluxa potentia ne conferri quidem possit cum cælestibus bonis, quibus perpetuo duraturis futura tibi sit vita beatissima, infinite acuantur Nobis necesse est adsiduæ solicitudines, quas pro regia majestate tua, tuoque regno suscepimus. Vigilantiam quidem tuam et industriam cum summa prudentia conjunctam probo novimus, quam catholicam Ecclesiam eripere studio ex iis periculis, quæ illi a dissidentibus intenduntur. Scimus S. hanc Ecclesiam ea potissimum causa tibi esse carissimam, quod pro certo habeas nemini spem ullam salutis esse posse, qui sit ab ea segregatus: exploratum itidem habemus, illud te ab initio regni tui imbibisse labefactatis vere sinceræque fidei rationibus rempublicam stare non posse, et attritis rebus catholicae religionis et maximis opibus plerumque eversa esse potentissima regna.

Poloniæ commonet regem, ut in proximis Comitiis omni studio curet dissidentium conatibus resistere.

§. 2. Verum etsi præclaros hosce regii animi tui sensus cognovimus tamen rei magnitudine commoti, et ipso in quo eadem res versatur periculo perterrefacti, temperare Nobis ipsi non possumus, quin te, carissime in Christo fili noster, sedulo moneamus, te in proximis comitiis ad gravissimas dimicationes et contentiones esse objectum, ac proinde paratissimum animum abs te illuc afferre oportere ad validissimos dissindentium impetus sustinendos quibus nec sine magno labore queas obsistere, nec sine Dei ope et auxilio pervincere. Quod tamen auxilium a sponso suo Jesu Christo tibi impetrabit amantissima tui S. Mater Ecclesia, cum viderit te carissimum sibi filium pro ejus salute et incolumitate nihil laboris, nihil curæ et solicitudinis recusantem. Strenue igitur divina ope fretus causam Dei tuere, carissime in Christo fili noster; tentat quidem regiam majestatem tuam Deus in tanto discrimine, sed isthaec tentatio indicium facit a Deo te diligi. Sic Tobiae ab Angelo dictum est: *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te. Sed fidelis est Deus, qui non patietur tentari te supra id quod potes, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possis sustinere* = Quinam autem uberior proventus qui felicior tentationis exitus, quam cum a Deo adjutus victor evaseris cum ingenti et ad omnem posteritatem producenda tui nominis gloria?

Eumdem Regem hortatur ut firma patientia, atque constantia triumphum religionis expectet.

§. 3. Itaque oportet modicum nunc contristari te in variis tentationibus, ut fides tua per patientiam probata præclarior fiat, quemadmodum igne examinatum aurum habetur probatus, et pretiosa inveniatur in laudem et gloriam et honorem tum Deo tum etiam tibi nobilissimum reportanti triumphum, finem nimirum tuae fraternitatis, salutem animarum. In hac autem sita est vera felicitas; quam tuum est, carissime in Christo fili noster, parare populo, quem tibi Deus regendum, custodiendumque commisit. *Denique usque ad mortem certa pro justitia, et Deus expugnabit pro te inimicos tuos* = Et regnum quidem tuum si vis incolume et tutum = *quaerere primum Regnum Dei, et hæc omnia, ait Dominus Jesus, adjicentur tibi.* Id vero ad hanc rem, de qua agimus S. Celestinus praedecessor Noster explicavit qui ad Theodosium Augustum scribens = *Major, inquit, vobis fidei causa debet esse, quam regni, ampliusque pro pace Ecclesiarum clementia vestra debet esse sollicita, quam pro omnium securitate terrarum. Subsequuntur enim omnia prospera, si primitus quæ Deo sunt cariora, serventur.* Hos animi Nostri sensus, nostrarumque fiduciam, quam in tua pietate et religione, carissime in Christo fili noster, maximam collocavimus, uberiore tibi sermone apostolico Nuncius noster Ven. Fr. Angelus Archiepiscopus Ancyranus exponet, cui ad communem finem assequendum, quo omnes intendimus, ut faveas, omniaque tua præstes officia, regiam majestatem tuam rogamus majorem in mo-

dum: Tibique carissime in Christo fili noster; quem in visceribus Jesu Christi gerimus, Apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die duodecima Septembris MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 12. Septemb. 1767. Ann. X.

DCXXXI.

Catholicæ Religionis res comendat cunctis in Poloniæ regno Archiepiscopis, et Episcopis contra dissidentium conatus.

Vide epistolam præcedentem, et adnotationem in ea appositam.

Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, et Episcopis regni Poloniæ.

Clemens PP. XIII.

Venerabiles fratres salutem, et apostolicam benedictionem.

Præcedentes epistolas hac super ipsa re perscriptas commemorat.

§. 1. In hac tanta calamitate, quam in isto regno catholicæ Ecclesiæ cernimus imminere, plures ad vos literas dedimus, quibus vos cohortabamur, ut non modo stateris in episcopali excubia, ne iis quæ a dissidentibus catholicæ rei parantur insidiis vestræ fidei et vigilantiæ commissi greges intercluderentur, sed etiam ut paratissimo animo essetis ad resistendum eorum conatibus, qui catholicæ Ecclesiæ infensi sepem illam moliuntur evertere, quæ vineam Domini isthic apud vos custodivit incolumem. Ab ac vinea sua Dominus, quod illi gravissimum periculum impendet, dignetur avertere. Hanc ab illo ejusdem vineæ tutelam in humilitate cordis nostris flagrantissimis precibus petimus. Verum si constituerit vineæ Dominus, nonnisi verbis impigre et efficaciter operantibus ab impendenti malo eam eripere videtis, venerabiles fratres, vobis ad episcopatum vocatis a Domino quanta esse debeat cura, quanta solitudo ut ejus impleatur voluntas, quam tum declaravit cum dixit = *ego elegi vos, et eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat* =. Itaque nunc, cum maxime est opus = *attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo* = vestrum unicuique dictum existimare = *esto vigilans et confirma cetera, quæ moritura erant. In mente habe qualiter acceperis, et audieris, et serva. Si non vigilaveris veniam ad te tamquam fur, et nescies qua hora veniam ad te* =.

Eos obsecrat, ut voces extollant, neque sinant silentio suo dissidentes in contentione triumphare.

§. 2. Denique nolite esse tamquam canes muti non volentes latrare, sed voces viæ gentis istius universæ auribus insonent. Ne patiamni quemquam silentio vestro deceptum, et in hac dissidentium contentione nihil mali subesse falso existimantem cum suæ ipsius animæ pernicie in errorem abduci. Neque a culpa vos abesse arbitremini, si vel taceatis, aut quod idem est, in gravissimo catholicæ rei periculo conniveatis. Denique idem plane sentimus, quod præcessor noster S. Celestinus I. cum scribebat ad episcopos Galliæ = *Timeo, inquit, ne magis ipsi loquantur qui permittunt illis taliter loqui. In talibus causis non caret suspicione taciturnitas: quia occurreret veritas, si falsitas displiceret. Merito namque causa nos respicit, si silentio foveamus errorem. Ergo corripiantur hujusmodi* = sed nostri animi sensus super hac re vobis explicatius exponet Ven. Frater Archiepiscopus Ancyranus noster apostolicus Nuncius, cui mandavimus, ut vobis in tam periculoso tempore præsto sit quibuscumque poterit officiis, studiis, atque consiliis. Vobisque omnibus, vestro zelo vestræ pietati et religionis studio Dei causam enixissime commendantes, apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die duedecima Septembris MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 12. Septem. 1766. Anno X.

DCXXXII.

Equestri Poloniæ ordini res religionis comendat adversus dissidentium conatus.

Vide epistolam supra relatam, et adnotationem in ea appositam.

Dilectis filiis ordini equestri regni Poloniæ

Clemens PP. XIII.

Dilecti filii salutem, et apostolicam benedictionem.

Pontifex preces Deo obtulit ad dissidentium procellam avertendam.

§. 1. Ex quo dissidentes foedam istam commoverunt procellam, qua nunc vehementissime jactatur apud vos catholica Ecclesia, Deo numquam offerre destitimus enixissimas preces nostras, ut vobis laborantibus subveniret, et increparet ventum et tempestatem, et tranquillitas fieret, et in eo quidem spem omnem posuimus, qui Nos per regium prophetam monitos voluit, ut nostras in eum solicitudines rejiciamus; curam illi esse de nobis; et in eo fidentibus ipsum quæ opus sunt præstiturum = *revela Domine*, inquit, *vias tuas, et ipse faciet* = sed tamen adjutoria hominum non sunt negligenda, quibus misericordiæ suæ Deus plerumque velut instrumentis quodammodo utitur. Circumspicientibus igitur nobis auxilia, quibus catholica Religio apud vos e præsentissimo periculo eripiatur, statim occurrit spectatissimus vester equestris ordo, dilecti filii, semper quidem flagrantissimo Dei et catholicæ Ecclesiæ zelo vestro illustris, sed in universa christiana republica nuper nobilitatus in primis, cum in proxime habitis comitiis egregia vestra in rem catholicam studia, summamque voluntatem constantissime prestitis. Præclarum sane spectaculum, tantam hominum multitudinem, tanto animorum consensu in unum corpus adeo fortiter coaluisse, ut nullis adversariorum dolis, nullisque minis disijci unquam potuerit. Quæ quidem omnium validissima vis est, religionis, si quæ veræ pietatis vinculo invicem se adstrinxerint.

Equestris ordinis ardorem animi requirit appropinquantibus generalibus regni Comitiis.

§. 2. Quos igitur jam ab eo tempore luculenter apparuit, res omnes fortunasque vestras catholicæ rei devovisse, nunc maxime cum appropinquant extraordinaria comitia, illum ipsum a vobis animorum ardorem ad Dei causam defendendam requirimus. Injurius esset vestræ fidei, vestræ pietati, vestræ constantiæ, vestræ denique laudi et gloriæ, quam ipsi vobis peperistis, quæ de animi vestri fortitudine, vel paullulum suspicaretur. Nec sane in tantam gravitatem, quantum tum temporis exhibuistis, cadere potest levitatis ulla suspicio. Nos quidem eam habemus de religione vestra opinionem, ut non dubitemus, quin eamdem in proximo habendis comitiis præstituri sitis alacritatem atque constantiam, quam in proxime habitis præstitistis. Si aliter de vobis sentiremus, minus aptos regno Dei vos a Nobis existimari, oporteret qui cum manum jam miseritis ad aratrum, suspicaremur ne retro respiceretis; quam suspicionem vehementer abhorret, et plane abominatur animus noster. Quin enim de fidei vestræ sinceritate eam fiduciam habemus, ut non dubitemus, quin Deus, qui tum vos adhibuit in sua causa adjutores, nunc opera vestra, quam fidelem dedistis et strenuam, apprime contentus, iisdem vobis in tanto discrimine adjutoribus sit usurus. Novit Dominus Jesus, vocem illam suam hærere cordibus vestris = *Qui non est mecum contra me est* = Novit vos ab eorum consiliis longissime abhorrere, qui falsa decepti prudentia medium quemdam in rei catholicæ deliberationibus cursum tenent. Illud igitur spectabitis, dilecti filii, quod unum est necessarium et æternæ vestræ vestrorumque liberorum, et conjunitissimorum saluti in posterum prospicietis.

Ad contrarias evertendas insidias nil magis confert, quam animi in unum sensum conjunctio.

§. 3. Confortamini in Domino, et in potentia virtutis ejus, induite armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli. Sed prætermittere nullo modo possumus vos admonere, ut sedulo caveatis ne sit schisma in corpore, quod Corinthiis suis tantopere commendabat B̃mus Paulus, sed idipsum pro invicem solicita sint membra. Denique, filii, de summo zelo vestro nihil nobis non pollicemur in posterum, qui studiosissimæ vestræ in catholicam Religionem voluntatis tam præclara pignora in proxime præteritis comitiis habuimus. Hæc vero, quæ hactenus scripsimus, copiosius vobis explicabit apostolicus Nuncius noster ven. frater Archiepiscopus Ancyranus, cui nostro nomine vobiscum de his rebus loquenti omnem adhibebitis fidem. Vobisque omnibus, quos in visceribus gerimus Jesu Christi, intimo paterni cordis affectu apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die duodecima Se-

ptembris MDCCLXVII. pontificatus Nostri anno decimo.

DCXXXIII.

Dat. die 14. Septemb. 1767. Ann. X.

Approbatio dismembrationis trium monasteriorum congregationis S. Bernardi ordinis cisterciensis a provincia Romana, atque eorum unio, et incorporatio provinciæ Calabriæ ordinis ejusdem.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Commissi Nobis cælitus pastoralis officii ratio postulat, ut religiosos viros altissimi obsequiis sub suavi monasticæ vitæ jugo mancipatos, peculiari paternæ charitatis benevolentia prosequentes, illorum felici regimini, ac in via mandatorum Domini progressui, regularisque observantiæ conservationi, quantum nobis ex alto conceditur, providere studeamus.

Quum incomoda esset trium monasteriorum unio Provinciæ romanæ, proposita eorumdem incorporatio fuit provinciæ Calabriæ, cui superiores monasteriorum obstiterunt.

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecerunt dilecti filii modernus Abbas, et Præses, cæterique abbates regimenti nuncupati provinciæ Romanæ congregationis Sancti Bernardi ordinis monachorum cisterciensis, quod cum in tribus monasteriis, nempe Realvalle, Laferrara, e Casa nuova, vulgo nuncupatis, congregationis, ordinis, et provinciæ prædictorum in regno Neapolitano consistentibus, superiores memoratæ provinciæ Romanæ, sive ob locorum distantiam, sive alias ob causas, viros zelo regularis observantiæ præstantes, qui tria monasteria prædicta regerent, ac gubernarent, eligere, ac eis præficere nequiverint, inde evenit, ut monasticæ disciplinæ observantia magnum passa fuerit detrimentum, quocirca nonnullis ab hinc annis actum fuit de eorumdem trium monasteriorum separatione, ac divisione a provincia Romana prædicta, eorumque respectiva unione, et incorporatione cum alia provincia Calabriæ congregationis, et ordinis prædictorum, cui quidem unioni, et incorporationi acriter se se tunc opposuerunt superiores majores trium monasteriorum hujusmodi.

Verum deinde superiores iidem novæ incorporationi assensum præbuere sub specialibus legibus.

§. 3. Verum deinde ipsimet superiores prædicti probe noscentes non aliter sane monasticæ disciplinæ observantiam in monasteriis prædictis restitui, ac reintegrari posse, quam si memorata monasteria provinciæ Calabriæ prædictæ uniantur, et incorporentur, hinc præfati superiores dictorum trium monasteriorum suam operam ad id præbentibus dilecto filio moderno procuratore generali totius ordinis Cisterciensis, et dilecto itidem filio moderno Abbate monasterii sanctorum Viti, et Modesti hujus nostræ almæ Urbis tamquam procuratoribus duarum congregationum ordinis cisterciensis, ad hoc specialiter, ut asseritur, deputatis, convenerunt, ut accedente ad id apostolica Nostra auctoritate, tria monasteria prædicta dividenda, ac separanda essent a memorata provincia Romana, ac respective provinciæ Calabriæ prædictæ unienda, et incorporanda sub sequentibus tamen conditionibus, videlicet: Primo, quod eadem provincia Calabriæ persolvere debeat provinciæ Romanæ prædictæ, et in manibus dilecti filii nostri Andreæ S. R. E. diaconi cardinalis Nigroni nuncupati dicti ordinis apud nos, et hanc sanctam Sedem protectoris totam illam quantitatem, quam idem Andreas cardinalis, et protector, dispunctis calculis, debitam esse censuit: Secundo, quod præfata provincia Calabriæ suppeditare teneretur expensas itineris monachis dictæ provinciæ Romanæ ad eam redeuntibus, ac ipsis vestiarium persolvere, quatenus illud usque adhuc solutum non fuisset: Tertio demum, quod memorata provincia Calabriæ non solum sibi unire, ac in ea retinere debeat eos monachos, qui in regno Neapolitano prædicto orti sunt, sed etiam dilectum filium Petrum Urbani sacerdotem expresse professum ordinis, et congregationis hujusmodi, ac in gentem, et nationem Neapolitanam allectum eidem provinciæ pariter ipsa benigne unire, et incorporare velit.

Preces hinc Pontifici porrectæ pro memorata dismembratione, et nova unione qas Pontifex benigne excepit.

§. 4. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, dicti exponentes sub pactis, et conditionibus hujusmodi a memorata provincia Calabriæ admittendis, et exequendis, dicta tria monasteria a præfata provincia Romana separari, ac dismembrari, et provinciæ Calabriæ prædictæ per nos uniri, et incorporari summopere desiderent. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et, ut, infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur dictos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et in-

terdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. cardinalium negotiis, et consultationibus episcoporum, et regularium præpositorum, qui supplicem libellum Nobis porrectum cum omnibus facultatibus necessariis, et opportunis ad eumdem Andream cardinalem et dicti ordinis protectorem remiserunt, consilio, audito etiam ipsius Andreæ cardinalis voto: motu etiam proprio, ac ex certa scientia, et matura deliberatione Nostris, deque apostolicæ potestatis plenitudine, tria monasteria prædicta, videlicet Real Valle, la Ferrara, e Casa nuova, vulgo nuncupata, provinciæ Romanæ congregationis sancti Bernardi monachorum ordinis cisterciensis tenore præsentium perpetuo separamus, et dismembramus, illaque sic dismembrata, et separata cum omnibus, et singulis bonis mensarum conventualium, juribus, et oneribus provinciæ Calabriæ monachorum congregationis, et ordinis prædictorum itidem perpetuo unimus, annectimus, et incorporamus, ea tamen lege, ut provincia Calabriæ prædicta quantitatem, ut præfertur, a se debitam memoratæ provinciæ Romanæ solvere, ac illam de ea reintegrare omnino teneatur, expensasque itineris prædictis monachis ad provinciam Romanam hujusmodi redeuntibus suppeditare, ipsisque vestiarium, dummodo illud solutum adhuc non sit, persolvere debeat, et præter monachos natos in regno Neapolitano supradictum quoque Petrum tamquam allectione Neapolitanum dicta provincia in se recipiat, et admittat.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quadocumque spectabit inviolabiliter, et inconcusse observari, neque de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis Nostræ, aut interesse habentium consensu, aliove quolibet etiam substantiali defectu notari, impugnari, infringi, aut in controvertiam revocari, seu ad terminos juris reduci, vel adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium impetrari seu impetrato, aut etiam motu, scientia, et potestatis plenitudine paribus concesso quempiam in judicio, vel extra illud uti, seu se juvare posse; sicque, et non aliter in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales etiam de latere legatos, et dictæ sedis Nuncios, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, ac definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus præmissis, ac quatenus opus sit, de non tollendo jure quæsito, aliisque Nostris, et cancellariæ apostolicæ regulis, et aliis constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non ordinis, et congregationis, ac monasteriorum, et provinciarum hujusmodi, aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis etiam pro eorum derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis mentio facta fuisset, seu quævis alia expressio, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datnm Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die decima quarta septembris millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 17. Septemb. 1767. Anno X.

DCXXXIV.

Confirmatio binarum resolutionum consilii civitatis Tusculanæ super assignatione annuæ præstationis per communitatem persolvendæ conservatorio nuncupato, del rifugio, ipsius civitatis.

Clemente Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Exponitur antiqua hujus conservatorii fundatio, ejusque institutum.

§. 1 Exponi Nobis nuper fecit venerabilis frater noster Henricus Benedictus S. R. E. presbyter Cardinalis Dux Eboracensis nuncupatus, episcopus Tusculanus; quod inter cætera pia opera in dicta civitate Tusculana fundata, et erecta, extat una pia domus, seu conservatorium refugii nuncupatum, ad id instituta, ut scilicet expensis ejusdem loci pii duodecim puellæ parentibus orbatæ alerentur, earumque honestas in tuto posita esset.

Quod sane conservatorium postmodum reformatum, et annua præstatione a communitate Tusculana ditatum.

§. 2. Verum quia bo. me. Petrus dum vixit, S. R. E. presbyter cardinalis Corradinus nuncupatus tunc Episcopus Tusculanus probe novit, nullam in eadem pia domo reperiri magistram, quæ puellas prædictas bonis moribus informaret, easque edoceret, ac dictæ piæ domus fructus, et redditus adeo tenues esse, ut ad substentationem duodecim puellarum hujusmodi minime sufficierent, idcirco idem Petrus cardinalis, et episcopus minuendum esse censuit dictarum puellarum numerum, eoque ad medietatem redacto, loco aliarum sex puellarum hujusmodi subrogavit, atque substituit duas pias mulieres, et magistras, quæ bonis moribus, ac christiana pietate puellas prædictas imbuere tenerentur, atque a communitate, et hominibus dictæ civitatis annuum subsidium valoris duorum rubrorum frumenti juxta pretium publico pistori civitatis Tusculanæ constituendum domus prædictæ concedi, et assignari obtinuit, ac alias prout in resolutione publici consilii ejusdem civitatis a congregatione bono regimini communitatum, et universitatum status nostri Ecclesiastici præposita die V. Martii MDCCXXXV. approbata uberius dicitur contineri. Postequam igitur in memorata pia domo duo magistræ prædictæ reperiebantur ad earum scholas tusculani cives proprias filias mittere ceperunt, ut ibidem bonis moribus instruerentur, sed adeo filiarum hujusmodi numerus excrevit, ut in Episcopatu prædicto saccessores a publblico progressu, et bono, quæ ex æducatione hujusmodi promanabant, et a pastorali eorum zelo commoti aliam tertiam piam magistram propriis sumptibus in eadem pia domo alere, ac retinere consueverunt, prout nunc quoque ab ipso Henrico episcopo, et cardinali tertia hæc pia magistra alitur, ac retinetur.

Quam annuam præstationem comunitas adauxit, ut deficientibus occurreret conservatorii redditibus.

§. 3. Verum quia ex numero exiguo redditaum, ac fructuum memoratæ piæ domus, una cum prædicto annuo subsidio a præfata communitate, ut prefertur, concesso perpetuo dictæ duæ piæ magistræ, ac sex puellæ juxta legem præscriptam a memorato Petro cardinali, et tunc episcopo Tusculano ali, ac retineri nequibant, quippe quia quamplures elemosynæ, quæ annuatim a quibusdam piis viris, et benefactoribus eidem piæ domui suppeditari solebant, defecerunt, atque tota Tusculana civitas prædicta probe noscens quantum boni optimæ filiarum æducationi inde eveniret, ac simul grave præjudicium, quod ex deficientia piarum magistrarum hujusmodi sibi obventurum esset, hinc in publico consilio ejusdem civitatis habito die x. Augusti MDCCLXVI. statutum fuit, ut piæ domui, seu conservatorio prædicto aliud subsidium triginta scutorum monetæ quotannis præstandum esset, adjecta obligatione prædictis magistris piis, nulla soluta mercede, gratis admittendi in earum scholas, nemine excepta, omnes indistincte puellas cives, et in dicta civitate habitantes, ac sub expressa conditione, et lege, ut cessante publica, ac gratuita scholæ hujusmodi retentione in dicta pia domo ab eisdem piis magistris peragenda, statim quoque cessare deberet prædicta annua psæstatio scutorum triginta, ac alias prout in resolutione prædicti publici consilii die subinde xxiii. ejusdem mensis Augusti MDCCLXVI. a memorata congregatione approbata uberius itidem dicitur contineri.

Quæ assignationes quum satis non essent, easdem de proprio adauxit Episcopus Tusculanus.

§. 4. Sed cum ex duabus annuis præstationibus hujusmodi, simulque ab exiguis fructibus, et redditibus præfatæ piæ domus, seu conservatorii annuus illius introitus in summa tantummodo scutorum centum triginta, ac obulorum triginta constituatur, et hæc sane quantitas satis profecto non sit, ad hoc ut juxta legem præscriptam a memorato Petro Episcopo, et Cardinali, duæ piæ magistræ, et sex puellæ in eadem domo, seu conservatorio alan-

tur, et retineantur, itaut ipsa pia domus in ea semper necessitate fuerit, novum æs alienum contrahendi; absque spe illud deinde dimittendi, hinc idem Henricus Benedictus Cardinalis, et Episcopus ea, qua pollet pietate, charitate, religionis zelo, ac pastorali vigilantia, et salutis animarum desiderio, postquam experientia compertum habuit, necessariam omnino esse ejusdem piæ domus conservationem, ut in ea usque ad certum tempus pauperes puellæ orphanæ retineri possint, earumque honestas in tuto deponatur, ac simul ipse agnovit quantum pia hæc domus utilitatis afferat publico bono in filiabus Tusculanorum civium optima educatione instituendis, ut erga suam diœcesim prædictam sibi carissimam novum hoc amoris signum præstaret, piam domum, seu conservatorium hujusmodi perpetuam reddere cogitavit, ut episcopis Tusculanis pro tempore existentibus nunquam deficiat locus, et modus, quibus honestati pauperum puellarum consultum sit, eaque a periculis omnibus libera, ac immunis reddatur; civibus vero Tusculanis tribuatur facultas, et commoditas ad scholas in eadem pia domo, seu conservatorio existentes proprias filias mittendi, ut una simul cum puellis ibidem commorantibus fidei rudimentis, et christianis virtutibus, quæ difficilius alibi ediscere et acquirere nequirent, ipsæ imbuantur, et informentur. Qua de re dictus Henricus cardinalis, et Episcopus in eam sententiam venit, dandi scilicet, et assignandi ex suis propriis bonis, et substantiis piæ domui, et conservatorio prædicto certum, ac tutum annum redditum scutorum ducentorum, et octo in tot locis montium non vacabilibus ad hoc præcipue, ut perpetuo in eadem civitate prædictum conservatorium habeatur, atque in eo constituta sit alia tertia pia magistra, sine qua omnes filiæ civium, et habitantium Tusculanorum haud commode bonæ æducationis utilitatem assequi possent, simulque prædicto numero sex puellarum orphanarum, alias tres puellas hujusmodi augendi, ita ut in domo, seu conservatorio præfato reperiatur præscriptus numerus duodecim mulierum, trium nempe piarum magistrarum, et novem puellarum prædictarum, quæ cum fructibus, et redditibus ejusdem piæ domus annuorum scutorum centum triginta, et obulorum triginta una simul additis supradictis scutis ducentis, et octo, summam in totum scutorum ter-centorum triginta octo, et obulorum triginta constituentibus ali, et retineri ibidem poterunt. Ad celeriorem vero hujusmodi pii operis respicientis publicum bonum executionem, idem Henricus episcopus, et cardinalis jam æs alienum in summa ducentorum scutorum, et ultra a dicta pia domo, seu conservatorio contractum persolvit, prætereaque domum ei finitimam pretio scutorum quingentorum quinquaginta, ut illius ædes ampliores, et commodiores redderentur ære proprio comparavit.

Ne autem annuæ præstationes a communitate rependi solitæ, futuris temporibus quacumque ex causa deficerent, earum approbationem, perpetuamque confirmationem a Pontifice Tusculanus Antistes requisivit.

§. 5. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, tractu temporis evenire possit, ut annuæ præstationes valoris nempe duorum rubrorum frumenti juxta pretium publico dictæ civitatis pistori constituendum, et annuorum insuper scutorum triginta a communitate, et hominibus prædictis, ut præfertur, promissæ in dubium sub quovis colore, ac etiam sub quocumque insubsistenti prætextu revocari, et in controversiam adduci possent, quo casu eadem pia domus, seu conservatorium, vel novum æs alienum contrahere teneretur, vel pias magistras prædictas alere et retinere minime posset hinc ut hisce malis opportunum modo adhibeatur remedium, easdem annuas, præstationes, sicut præfertur, promissas per Nos approbari, et confirmari idem Henricus cardinalis, et episcopus summopere desiderat. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, annuasque præstationes perpetuo a communitate conservatorio huic persolvi jussit.

§. 6. Nos igitur ejusdem Henrici cardinalis, et episcopi pietatem, charitatem, et religionis zelum plurimum in Domino commendantes hujusmodi supplicationibus inclinati prædictas annuas præstationes, valoris nempe duorum rubrorum frumenti juxta pretium publico pistori civitatis Tusculanæ constituendum, et annuorum scutorum triginta favore dictæ piæ domus, seu conservatorii refugii nuncupati ejusdem civitatis ab illius communitate, et hominibus in dictis publicis consiliis, ut præfertur, promissas, et assignatas donec, et quousque piæ domus, seu conservatorii prædicti existentia in eadem civitate Tusculana duraverit, auctoritate apostolica tenore præsentium perpetuo approbamus, et confirmamus, easdemque annuas præstationes memoratæ piæ domui, seu conservatorio anno quolibet, ut præfertur, a dicta communita-

te, et hominibus Tusculanis perpetuis futuris temporibus dandas, et subministrandas esse volumus, ac mandamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 7. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causaram palatii Apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 8. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non quatenus opus sit dictæ civitatis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Cæterum non intendimus per præsentes dicti conservatorii institutum, seu denominationem in aliquo approbare. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die XVII. Septembris MDCCLXVII Pontificatus Nostri anno decimo.

DCXXXV.

Dat. die 28. Septemb. 1767. Anno X.

Dos Prioratus Alverniæ Hospitalis Hierosolymitani comutatur cum dote Bajulivatus Lugdunensis Hospitalis ejusdem.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Exponuntur rationes hujus permutationis explendæ.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii procuratores linguæ Alverniæ hospitalis sancti Joannis Hierosolymitani, quod cum lingua prædicta propter nonnullas justissimas causas congruam, ac convenientem agnoverit permutationem dotis prioratus Alverniæ ejusdem hospitalis cum dote Bajulivatus Lugdunensis Hospitalis prædicti, assignando propterea dotem Bajulivatus hujusmodi eidem Prioratus, et dotem Prioratus præfati dicto Bajulivatus constituendo, petendam esse censuit a dilectis itidem filiis magno Magistro, et Hospitalis praedicti consilio approbationem, et confirmationem hujusmodi permutationis, sub conditionibus, et declarationibus expressis, ac contentis in deliberatione hac super re habita, prout re ipsa ab eisdem magno Magistro, et consilio decretum petitioni conforme eadem lingua obtinuit, tenor autem deliberationis, ac decreti hujusmodi est, qui sequitur videlicet.

Exponitur tenor deliberationis pro postulata permutatione.

» Frater Emanuel Pinto, Dei gra» tia sacræ domus Hospitalis Sancti Jo» annis Hierosolymitani, et militaris » ordinis Sancti Sepulchri Dominici Ma» gister humilis, pauperumque Jesu » Christi custos: universis, et singulis » præsentes nostras literas visuris, le» cturis, et audituris salutem. Notum » facimus, et in verbo veritatis atte» stamur, qualiter infrascriptum decre» tum extractum fuit ex libro concilio» rum in cancellaria nostra conservato, » in quo similia notari, et registrari so» lent; quod quidem in hanc publicam » formam extrahi, et redigi jussimus, » ut ubique tam in judicio, quam extra, » eidem plena, et indubitata fides adhi» beatur; cujus tenor est, qui sequi» tur, videlicet.

» Die XVIII. mensis Augusti 1767. » Perlectis precibus procuratorum vene» randæ linguæ Alverniæ una cum ejus» dem venerandæ linguæ deliberatione, » quarum tenor est, qui sequitur vide» licet: Altezza eminentissima = Li pro» curatori della veneranda lingua d'Al-

» vernia umilissimi servitori, et obbe- » dientissimi religiosi di V. A. E. espon- » gono riverentemente, che la predetta » veneranda lingua riconoscendo me- » diante la relazione de'commissarj, e » di essi oratori essere vantaggioso il » progetto di permutare i titoli delle » due dignità del priorato d'Alvernia, » e del Baliaggio di Lione, ossia di » permutare li beni di una dignità con » con quelli dell' altra, assegnando li » beni del Baliaggio per dote del Prio- » rato, e li beni di questo per dote di » quello, incaricò li detti procuratori di » ricorrere, e praticare le diligenze op- » portune per ottenere l' approvazione » di tale sua deliberazione, sotto però » le condizioni, ossiano dichiarazioni » insinuate dai predetti commissarj, » e dagli oratori nella succitata loro » relazione, quale fu anche sottoscritta » dal procuratore dell'attuale veneran- » do Balì maresciallo, e come meglio » si rileva dall'annessa copia della detta » deliberazione delli 8 del corrente me- » se di Agosto. Che però essi oratori » a nome suddetto ricorrono all'A.V.E. » umilmente supplicandola degnarsi col » suo sagro consiglio approvare, e con- » fermare la detta deliberazione, e or- » dinare l' esatta esecuzione della me- » desima in tutte le sue parti, e della » grazia rimarranno obbligatissimi.

» Extrait des registres de la ve- » nerable langue d' Auvergne le 8 » Avût 1767. Par permission d'eminen- » tissime et reverendissime monseigneur » fr. D. Emanuel Pinto tres digne grand » Maitre de l'ordre, de S. Jean de Je- » rusalem, et du S. Sepulcre, s'est te- » nue la venerable langue d'Auvergue » presidant an si elle monsieur le chev. » fr. Gilbert de Montaignac Bord com- » mandeur de Celles et de Doles. Dans » la quelle messieurs les chevaliers de » Chauvance, de Lancosme, et les pro- » cureurs de la venerable langue com- » missaires ci-devant nommes pour exa- » miner le projet, touchant l' echange » des dignites du grand prieure d'Au- » vergne, et du baillage de Lion, ont » fait la relation suivante. Illmi signori. » Li signori procuratori di quella vene- » randa lingua presentarono alla me- » desima un progetto di permuta dei » titoli del Priorato d' Alvernia, e del » Baliaggio di Lione, mediante la qua- » le erigger si dovesse il Baliaggio in » Priorato, e ridursi questo in Baliaggio. » Li motivi principali, dai quali fu- » rono indotti li predetti signori pro- » curatori, sono li seguenti: primo la » segregazione dei beni, quali compon- » gono il detto Priorato, distanti fra » loro, e di difficile amministrazione, » massime da persone avanzate in età, » come sogliono essere li venerandi Prio- » ri. Secondo il difetto di casa priorale » nella città di Lione, ove si congre- » gano li venerandi capitoli, e vene- » rande assemblee provinciali: e terzo » il pessimo stato, nel quale si tro- » vano le fabriche dei beni spettanti al » detto Priorato, quali necessitano pron- » to riparo, senza che possa a tali spe- » se supplire il venerando Priore a ri- » flesso del tenue reddito del Priorato » aggravato di varj pesi; quando che » il Baliaggio di Lione è di rendita no- » tabilmente maggiore, meno gravato » di spese, e con casa residenziale nella » città di Lione. Tale progetto inteso » da questa veneranda lingua, piacque » alla medesima addossare a noi l'esa- » me di quello; il che avendo eseguito » colla più seria, ed esatta attenzione, » ci diamo l'onore di riferire unitamen- » te coi signori procuratori suddetti, » che li motivi dai medesimi addotti, » verificati, e risultanti dagli atti dell' » ultima visita priorale fatta dal vene- » rando gran Priore de Thiange nel 1753 » 1754 e 1755 sono validissimi, di ma- » niera che a noi sembra, che questa » veneranda lingua non solo prestar de- » ve il suo consenso alla proposta per- » muta, ma sì bene incaricare li stessi » signori procuratori, ricorrere a S. A. » E. e al sagro consiglio, e supplicare » il decreto corrispondente per la pron- » ta effettuazione della medesima. E » perchè una tale permuta di titoli delle » suddette due dignità possa eseguirsi » senza pregiudizio di verun individuo » di questa veneranda lingua, ci fac- » ciamo lecito insinuare le condizioni, » ossiano piuttosto dichiarazioni da ap- » porsi, quali riduciamo a sole tre. Pri- » ma, che se vacherà in primo luogo » il Priorato di Alvernia, in tal caso » sarà a quello promosso il venerando » Maresciallo, il quale dovrà godere il » titolo, e tutti i diritti, preminenze, » e prerogative annesse alla dignità di » gran Priore, e scorso il mortorio, » e vacante, entrerà nell'amministrazio- » ne, e godimento di quei beni vaca- » ti, e dal giorno della di lui promo- » zione al Priorato suddetto aver dovrà » principio il quinquennio per la pre- » rogativa di conferire, o ritenere com- » menda; con questo però, che va- » cando in appresso il Baliaggio di Lio- » ne, il detto venerando Priore come

» sopra provisto, ritenendo sempre lo
» stesso titolo di gran Priore, abbandonerà (scorso peraltro il mortorio, e
» vacante del Baliaggio suddetto) l'am-
» ministrazione, e godimento dei beni
» del detto Priorato, e conseguirà l'am-
» ministrazione, e godimento di quelli
» del Baliaggio suddetto, quali saranno
» in appresso reputati per dote del det-
» to Priorato d'Alvernia. In riguardo poi
» al quinquennio per la collazione, o
» ritenzione di commenda di grazia
» priorale non dovrà il medesimo aver
» nuovo principio, ma sibbene dovrà
» continuare a computarsi dal primo
» giorno della promozione al Priorato
» suddetto. Seconda, dandosi all'incon-
» tro il caso, che vacasse in primo luo-
» go il Baliaggio di Lione, dovrà al
» medesimo esser promosso il vene-
» rando Balì maresciallo col titolo, e
» prerogative di Balì di Lione, succe-
» dendo però in appresso la vacanza
» del Priorato di Alvernia, il detto ve-
» nerando Balì, ritenendo li beni del
» Baliaggio suddetto, permuterà il ti-
» tolo di Balì con quello di Priore di
» Alvernia, ed il venerando Balì ma-
» resciallo d'allora sarà promosso al ti-
» tolo del Baliaggio rinunciato, da de-
» nominarsi Baliaggio di Bourganeuf,
» che è il membro principale di tutti
» quei beni, e scorso il mortorio, e
» vacante dei medesimi, entrerà in ren-
» dita di essi, ed in tutti li tempi da
» venire tali beni, altrevolte priorali,
» saranno annessi alla detta dignità di
» Balì di Bourganeuf, e quelli altre volte
» bajulivali alla dignità di Priore d'Al-
» vernia. In quanto poi al quinquennio
» per la prerogativa di conferire, o ri-
» tener commenda, a noi sembra, che
» in questo secondo caso aver dovrà il
» suo principio dal giorno, che il detto
» venerando Priore, rinunciato il tito-
» lo di Balì, conseguirà quello di Prio-
» re, e ciò ad oggetto di non aumen-
» tare il numero delle collazioni con
» aggravio di questa veneranda lingua,
» poichè in caso contrario, lo stesso
» tempo correrebbe per due venerandi
» Priori, e potrebbe un venerando Prio-
» re conferire negli ultimi giorni di sua
» vita, e subentrar l'altro a conferire
» d'un subito. La terza finalmente,
» che sebbene tanto il venerando Prio-
» re d'Alvernia, che il venerando Balì
» de Bourganeuf sono tenuti ne'termini
» prescritti dalla nostra sagra Religione
» a rinnovare li cabrei, adempire li
» precetti priorali, e giustificare li mi-
» glioramenti da essi fatti in tutti li be-
» ni, dai medesimi goduti; tuttavia in
» difetto de' miglioramenti non fatti,
» dei cabrei non rinnovati, e di ogni altro
» obbligo non adempito, anzi lo stesso
» debito col venerando comun tesoro non
» potrà essere di ostacolo all'effettuazio-
» ne della detta permuta; di maniera che,
» se il venerando Priore primo eligendo
» sarà contumace nell'adempimento de-
» gli obblighi suddetti, anzi debitore
» del detto venerando comun tesoro,
» ciò non ostante dovrà entrare nell'
» amministrazione, e godimento de' be-
» ni del Baliaggio, quali si assegnano
» mediante la detta permuta per dote
» del Priorato; siccome pure se il Balì
» primo eligendo sarà, come sopra,
» contumace, e debitore, dovrà tutta-
» via sempre permutare il titolo di Ba-
» lì con quello di Priore, e ciò senza
» che intender si debbano essi veneran-
» do Priore, e Balì esenti dall'adempi-
» mento di quegli obblighi, al che (tol-
» ta la pena dell' incapacità per questo
» solo caso) saranno tenuti in confor-
» mità di quanto dispongono li statuti,
» ed ordinazioni della nostra sagra Re-
» ligione, e specialmente il decreto del
» sagro consiglio delli 14. Ottobre 1731,
» come anche ad indennizare li loro suc-
» cessori per le omissioni, e deteriora-
» zioni occorse nei beni da essi rinun-
» ciati secondo le nostre regole, e con-
» suetudini, e non altrimenti. Per ul-
» timo ci crediamo nell' obbligo di as-
» sicurare questa veneranda lingua aver
» noi in conformità di quanto viene in-
» sinuato dai detti signori procuratori
» comunicata questa nostra relazione al
» Sig. Commendatore de' Montaignac
» Bord procuratore dell'attuale veneran-
» do maresciallo Balì de Brison, a no-
» me del quale ha egli prestato il suo
» consenso, e sottoscritta la medesima.
» Questo è quanto in esecuzione dei lo-
» ro riveritissimi comandi ci diamo l'o-
» nore di riferire, con sottoporre sem-
» pre questa nostra relazione ad ogni
» più savia deliberazione di questa ve-
» neranda lingua. = Le Chev. de Montai-
» gnac Bord. = Le Chev. de Chauvance. =
» Le Cher de Lancosme. Les procureurs
» de la Ven. Langue d' Auvergne. Le
» Chev. de Bosredon. = Le Chev. de Monts.
» Cequ' oicy per la Ven. Langue a etè du
» sentimant de messieurs les commis-
» saires, et procureurs, et consent a
» l' echange des dignites propose, vû
» l' avantage, et la bien qui en doit
» resulter, et charge messieurs les pro-
» cuteurs de faire les demarches neces-
» saires auprés de S. A. E. et son sacré

» conseil pour approuver, et confirmer
» le dit projet; et ce par voix et ballo-
» tes N. D. Les procureurs de la Ven.
» langue d'Auvergne. Le chev. de Mons.
» Fr. Zaccarie Vella Secret. de la Ven.
» langue. Emus, et Rmus Dominus
» magnus Magister, et vener conci-
» lium præinsertis precibus inheren-
» tes, prout petitum, et supplicatum
» fuit cum suff. scrut. nem. diste. ap-
» probaverunt, et confirmaverunt, at-
» que deliberationem venerandæ linguæ
» in omnibus ejus partibus executioni
» demandari jusserunt. Et quia ita se
» habet veritas, ideo in hujus rei testi-
» monium bulla nostra magistralis in
» cera nigra præsentibus est impressa.
» Datum Melitæ in conventu nostro, die
» mense et anno supradictis.

Preces porrectæ pro præsentis permutationis approbatione, quæ benigne a Pontifice fuerunt exceptæ.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, dicti exponentes præmissa omnia quo firmius subsistant, et serventur exactius apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri plurimum desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati præinsertam ejusdem linguæ deliberationem a magno Magistro, et consilio Hospitalis prædicti approbatam, et confirmatam auctoritate apostolica, tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illique inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adjicimus, omnesque, et singulos juris, et facti etiam substantiales defectus, si qui desuper intervenerint, supplemus, et sanamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, et ab eis inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac dicti Hospitalis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, stabilimentis, usibus, et naturis, ac ordinationibus capitularibus privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima octava Septembris millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno decimo.

DCXXXVI.

Dat. die 1 Octobr. 1767 Ann. X.

Peculiares redditus assignantur pro alendis, et instruendis in aliquo Seminario ecclesiastico pueris subditis jurisdictioni abbatiæ S. Rufilli oppidi Fori Pompilii, nullius dæcesis.

Clemens Episcopus

Servus servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Maximæ utilitates Ecclesiæ Dei dimanarunt ex institutione seminariorum.

§ 1. Plurimas inter et maximas, quas Ecclesia Dei Tridentina synodus attulit afferetque deinceps utilitates, non postremo utique loco habenda est, quæ ex seminariorum institutione percipitur: ibi etenim lubrica ætas, atque ad voluptates sæculi consectandas proclivis, a blandis arcetur vitiorum illecebris, et religione ac bonis artibus informatur, ut postquam juvenes in sortem Domini vocati in iis satis profecerint, et morum castimoniæ doctrinæque specimen præbuerint, alii alio translati, in suo quisque munere, ecclesiis, quibus fuerint addicti, ad Dei gloriam et po-

pulorum spiritualem salutem inserviant. Itaque prædicta synodus, cum ad eorumdem seminariorum erectionem omnino animum adjecisset, mirandum non est, quod in eam rem ecclesiasticos redditus aliqua ex parte converterit. Quod quidem et Nos reputantes atque in votis summopere habentes, quemadmodum alias, juxta exhibitas Nobis preces, nostra usi auctoritate eorum institutioni et dotis augmento consulere non prætermisimus; ita nunc in satis amplo territorio, ad optimæ spei adolescentes literis ac pietate informandos, quandoquidem seminario carent, faciendum duximus, ut iisdem de alio quodam æque opportuno subsidio prospiceremus.

Referuntur incomoda obvenientia ex deficientia ecclesiasticarum personarum in abbatia S. Rufilli.

§. 2. Sane a dilectis filiis capitulo et canonicis basilicæ Principis apostolorum de Urbe Nobis nuper expositum fuit, quod inter ceteras ipsis eorumque capitulari mensæ apostolica auctoritate perpetuo annexas, abbatia etiam enumeratur sancti Rufilli, oppidi Foripompilii nullius diœcesis provinciæ Ravennatensis, in qua ipsi ejusque territorio ordinariam quasi episcopalem supra clerum et populum exercent jurisdictionem. Quamvis autem capitulum et canonici prædicti spiritualibus omnium indigentiis per idoneos ecclesiæ ministros quovis tempore consulere curaverint, nihilominus deficiente presbyterorum copia, eorum præsertim, qui ad excipiendas sacramentales christifidelium confessiones, et ad apostolica ministeria satis idonei sint, vix unquam adepti sunt, quod tantopere optabant.

Ad quam deficientiam removendam plurimum conferre posset si iis, qui ecclesiasticæ optant militiæ haud subsidia deessent pro congrua instructione.

§. 3. Ut igitur clerus eam, qua præditus esse debet, scientiam addiscat, cum de seminario erigendo ob ingentes sumptus cogitari nequeat, satis illi consultum fore arbitrati sunt, si adolescentibus clericali militiæ adscribendis subsidia non deessent, quibus in propinquis atque ecclesiastica disciplina præstantioribus seminariis educarentur, Nobis propterea humiliter supplicarunt, ut super mensæ illius abbatialis, quamvis illa in actu annexionis a Pio PP. IV. prædecessore nostro a quavis impositione immunis reddita fuerit, atque omnium beneficiorum, etiam quibus cura imminet animarum, et bonorum ecclesiasticorum in ejusdem abbatiæ territorio existentium, fructibus, juxta concilii Tridentini, et Romani anno jubilæi MDCCXXV. celebrati, ac literarum felicis record. Benedicti PP. XIII. prædecessoris nostri incipientium = *creditæ* =, dispositiones, annuam taxam imponere; necnon in ipsius taxæ supplementum tria infrascripta perpetua simplicia et personalem residentiam non requirentia beneficia ecclesiastica, in territorio ejusdem abbatiæ fundata, quorum collatio provisio et omnimoda alia dispositio, juxta litteras recol. mem. Pii PP. IV. prædecessoris nostri, personis idoneis, ad instar beneficiorum ecclesiasticorum, beneficiatuum et clericatuum nuncupatorum in dicta basilica existentium, ac pro tempore existentes ipsius basilicæ archipresbyterum ac capitulum et canonicos, turno conferendi inter archipresbyterum pro una, ac capitulum et canonicos prædictos pro altera vicibus, per hebdomadas diviso spectat et pertinet; unum videlicet sancti Josephi in ecclesia sancti Rufilli Foripompilii, modo per obitum quondam Matthæi Sendi ultimi illius possessoris vacans, tunc in turno conferendi existente venerabile fratre nostro Henrico Benedicto Maria Clemente episcopo Tusculano sanctæ romanæ Ecclesiæ Cardinali duce Eboracense nuncupato ipsius basilicæ archipresbytero, qui, eo quo flagrat singulari zelo, capituli et canonicorum votis obsecundans, a dicti beneficii collatione se abstinuit: alterum vero sub invocatione seu ad altare sancti Jacobi de Monda nuncupatum, quod dilectus filius Petrus Antonius Tioli presbyter cappellanus secretus et familiaris noster: tertium demum sub titulo sancti Jacobi de Tombis, quod dilectus etiam filius Laurentius Brandi clericus seu presbyter respective obtinent, ut infra, supprimere, quæque ad fidelem proventuum administrationem, necnon alumnorum delectum, eorumdemque progressum in literis ac pietate maxime opportuna viderentur, constituere dignaremur.

Pontifex approbat ad optatum effectum impositionem specialis taxæ ex bonis ecclesiasticis.

§. 4. Nos igitur, qui idcirco in hac sede divinitus locati sumus, ut ex ea, quadam veluti specula, fidelibus quidem omnibus, sed iis maxime pastoralis nostræ sollicitudinis curam impenderemus, qui a Deo vocantur, ut sint presbyteri in populo Dei, a quibus pendet anima illorum: propterea, capituli et canonicorum prædictorum studium magnopere collaudantes, iisdem libenter concedimus, quinimmo expresse præcipimus et mandamus, ut ipsi, per eorum vicarium in territorio abbatiæ Foripompilii in spiritualibus generalem, cum consilio duorum ex collegiatæ ecclesiæ sancti Rufilli canonicis, et aliorum duorum de clero oppidi Meldulæ, ex fructibus integris mensæ abbatialis et

parochialium ecclesiarum, necnon beneficiorum quorumcumque, etiam quorumvis ordinum et militiarum, etiam hospitalium, regularium, etiamsi jurispatronatus cujuscumque fuerint, et illa per quoslibet etiam venerabiles fratres nostros S. R. E. Cardinales, necnon etiam nostros et pro tempore existentis Romani Pontificis familiares, et cameræ nostræ apostolicæ clericos, ministros, et officiales quoscumque, præsentes et futuros, modo obtineantur, et in posterum obtenta fuerint; necnon aliis fructibus in dictæ synodi decreto, et enunciata constitutione Benedicti prædecessoris prædicti contentis, taxam juxta ejusdem constitutionis formam, personæ ut infra deputandæ annuatim libere persolvendam, absque nova nostra et sedis apostolicæ licentia et approbatione, ad infrascriptum effectum tantum, auctoritate nostra, perpetuis futuris temporibus imponant et præfigant.

Itemque suppressionem trium beneficiorum.

§. 5. Quoniam vero taxæ hujusmodi impositio ut præfertur facienda, impar erit ad plures alendos alumnos, eorum sustentationi quantum in Domino possumus consulere volentes, primodictum ut præfertur vacans, cujus LX. ex nunc; secundo vero et tertio dicta beneficia, quorum cujuslibet XXIV. ducatorum auri de camera respective fructus redditus et proventus, secundum communem æstimationem, valorem annuum ut accepimus non excedunt, ex nunc prout ex tunc, et cum primum illa per cessum, etiam ex causa permutationis, etiam in nostris et Romani Pontificis pro tempore existentis manibus faciendæ, vel decessum seu privationem aut dimissionem vel amissionem dictorum Petri Antonii et Laurentii, aut alias quovis modo apud sedem apostolicam, etiam ex quocumque decreto vacationis, seu cessationis juris, vel in aliquo ex mensibus Nobis et Romano Pontifici pro tempore existenti sedique apostolicæ prædictæ, per constitutiones apostolicas, seu cancellariæ apostolicæ regulas editas vel edendas, vel alias quomodolibet reservatis, seu ordinariis collatoribus per easdem apostolicas constitutiones, aut cancellariæ prædictæ regulas, aut alia privilegia et indulta concessa hactenus et in posterum concedenda competentia, vacare contigerit; etiamsi actu nunc ut præfertur, aut alias quovis modo, quam etiamsi quævis ex illo generalis reservatio quamvis in corpore juris clausa resultet, præsentibus haberi volumus pro expresso; etiamsi Petrus Antonius et forsan Laurentius, noster aut Romani Pontificis pro tempore existentis, seu cujusvis S. R. E. Cardinalis familiares, continui commensales, seu Romanæ curiæ officiales, vel alias quamcumque reservationem seu affectionem quomodolibet inducentes extiterint, aut assequutionem aliorum beneficiorum eis quavis auctoritate collatorum, vacent; etiamsi tanto tempore vacaverint, quod eorum collatio, juxta Lateranensis statuta concilii ad Sedem apostolicam legitime devoluta, ipsaque beneficia dispositioni apostolicæ specialiter vel generaliter reservata existant, et super eis inter aliquos lis, cujus statum præsentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa: illorumque titulum collativum, naturam, et essentiam, itaut, quoad primodictum ex nunc, quo vero ad secundo et tertio dicta beneficia, ex nunc prout ex tunc, et cum primum ut præfertur vacaverint, collativa esse desinant, et uti talia in titulum collativum conferri non possint, apostolica auctoritate ipsarum tenore præsentium perpetuo supprimimus, et extinguimus; ita quod liceat personæ a capitulo et canonicis dictæ basilicæ ut infra deputandæ, quoad primodictum ex nunc, quo vero ad secundo et tertio dicta beneficia, cum primum ut præfertur vacaverint, corporalem realem et actualem omnium et singulorum dictorum beneficiorum, bonorum et annexorum, juriumque et pertinentiarum prædictorum, propria auctoritate libere apprehendere, et apprehensam perpetuo retinere; fructus autem redditus, et proventus beneficiorum, ut præfertur suppressorum, percipere, exigere, levare, ac in infrascriptum usum convertere, supportatis tamen omnibus et singulis beneficiorum prædictorum oneribus.

Ex redditibus approbatæ taxæ, et suppressorum beneficiorum jubet Pontifex ut totidem juvaues alantur in aliquo ecclesiastico seminario.

§. 6. Porro, cum ex proventu taxæ super abbatialis mensæ et beneficiorum omnium ac bonorum in dicto territorio existentium fructibus imponendæ, atque ex primodicti, et subinde ex secundo, et tertiodictorum beneficiorum ut præfertur suppressorum bonis, is adolescentium numerus, quem reddituum quantitas feret, in seminariis ecclesiasticis alicujus civitatis illarum partium educari et erudiri debeat; iisdem capitulo et canonicis per præsentes injungimus, ut proventus hujusmodi in substentationem adolescentium integre et non in alios usus convertant, et absumant, propterea que aliquam ecclesiasticam personam in administratorem bonorum et exactorem taxæ deputent. Ille quoque alimenta seminariis, in quibus

juvenes degent, persolvet, atque onera etiam missarum, et alia si quæ essent, beneficia ut præfertur suppressa alias obtinentibus, incumbentia adimplere curabit. Verum annis singulis pro tempore illic existenti vicario capituli et canonicorum prædictorum in spiritualibus generali, cum interventu eorumdem duorum canonicorum, et aliorum duorum de clero, integram exactamque rationem reddere debeat et teneatur, atque de œconomico statu totius administrationis, etiam annis singulis, capitulum, et canonici prædicti reddantur instructi.

Normæ prebentur pro alendorum puerorum admissione.

§. 7. Quo vero ad numerum adolescentium, seminariorum selectionem, ac tempus permansionis in iis, et quidquid ad totius rei directionem visum fuerit opportunum, demandandi, plenam dictis capitulo et canonicis pro tempore existentibus tribuimus facultatem: statuentes nihilominus, quod electio futurorum alumnorum, prævio examine coram vicario prædicto faciendo, expleatur; quodque ipsi alumni ad presbyteratum temporibus debitis se promoveri facere, idoneamque cautionem reddendi alimentorum sumptus, in eventum quod ad laicalia vota aspirarent, aut vilibus ministeriis addicerentur, præstare debeant, et teneantur.

Pontifex bona, et redditus ut supra assignatos, ab omni liberat impositione.

§. 8. Cæterum eorumdem capituli et canonicorum, necnon, ut major adolescentium numerus omni tempore in dictis seminariis ali queat, ipsos capitulum et canonicos, et administratorem ab eis deputandum, bonaque beneficiorum ut præfertur suppressorum, a quavis solutione et contributione dimidiæ annatæ, et quindenniorum, et aliorum quorumcumque jurium, collegiis officialium de annatis participantium, et cameræ nostræ apostolicæ, ratione beneficiorum suppressionis, eorumque fructuum redditnum et proventuum applicationis, quomodocumque debitorum, deinceps et in perpetuum etiam tenore præsentium liberamus, absolvimus, et eximimus, ac liberatos, exemptos, et immunes esse, neque ad aliquam solutionem annatæ seu quindenniorum propterea faciendam, teneri, aut obligatos existere.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 9. Ipsas quoque præsentes literas ullo umquam tempore, et ex quavis causa quantumvis juridica et legitima, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel quopiam alio defectu notari, impugnari, annullari, invalidari, in jus vel controversiam revocari, aut adversus eas quodcumque juris vel facti aut gratiæ remedium impetrari posse, nec sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus suspensionibus limitationibus derogationibus aut aliis dispositionibus, etiam per Nos et successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes et Sedem apostolicam, sub quibusvis tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, pro tempore factis et concessis, ac faciendis et concedendis, comprehendi, sed semper ab illis exceptas esse et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac ab omnibus et singulis, ad quos nunc spectat et pro tempore spectabit, firmiter et inviolabiliter observari; sicque et non alias per quoscumque judices ordinarios vel delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum palatii apostolici auditores, ac sanctæ romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere legatos, vel vicelegatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate et auctoritate, judicari et definiri debere, irritumque et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, respective decernimus.

Derogatio contrariorum.

§. 10. Non obstantibus Lateranensis concilii, suppressiones perpetuas, nisi in casibus a jure præfixis fieri prohibentis, et dicti Pii prædecessoris, aliisque apostolicis, nostrisque et cancellariæ apostolicæ regulis de jure quæsito non tollendo, et de exprimendo vero annuo valore in suppressionibus, ac de causis committendis ad partes, vocatis quorum interest; privilegiis quoque, indultis, et literis apostolicis in contrarium præmissorum quibusvis concessis, quibus omnibus et singulis, etiam si pro eorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, eisdem præsentibus pro plene et sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum latissime et plenissime hac vice dumtaxat derogamus, et derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Peculiares dispositiones quoad beneficia suppressa.

§. 11. Volumus autem, quod dicti Petrus Antonius et Laurentius, in

præjudicium suppressionis hujusmodi, secundo et tertio dicta beneficia in manibus nostris seu Romani Pontificis pro tempore existentis, vel cujusvis alterius, seu etiam coram notario publico et testibus, vel alias quomodolibet in cujuscumque personæ favorem, etiam ex causa permutationis, resignare vel cum aliquo desuper concordare nequeant; quodque resignationes, aut concordiæ hujusmodi si fiant, in suppressionis hujusmodi, et in præmissorum, non tamen aliorum favorem, factæ sint, et esse censeantur.

Sanctio poenalis.

§. 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri præcepti, mandati, suppressionis, extinctionis, facultatum, concessionis, statuti, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem anno incarnationis dominicæ millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Kalendis octobris pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 2. Octob. 1767. Anno X.

DCXXXVII.

Dies festos imminuit pro civitate, et diœcesi Arborensi, servata tantummodo obligatione audiendi missam.

Venerabili fratri archiepiscopo Arborensi.

Clemente Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

Sancta Sedes consuevit ea attemperare quæ nec præceptis Evangelicis, nec Sanctorum Patrum auctoritati adversantur.

§. 1. Cum sicut quædam sunt, ut inquit sanctus Leo magnus prædecessor noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sint, quæ aut pro conditione ætatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari, illa semper consideratione servata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura id noverimus sequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patrum inveniatur adversum: ea propter apostolica hæc sancta Sedes pro paterna erga universos christifideles benignitate, quoad integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in his auctoritatem interponere, quæ cæteroquin ad majus divini cultus incrementum præscripta, aut perfrigescentem in nonnullorum cordibus charitatem, ad otium, luxuriamque convertantur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam, non sine conscientiæ angore, contemnuntur.

Preces porrectæ pro festorum dierum reductione.

§. 2. Quoniam autem, sicut pro parte tua Nobis expositum fuit, eidem fraternitati tuæ innotuit, quod in civitate, Diœcesis Arboren. adeo excreverunt calamitates, et angustiæ propter præsentium temporum infortunia, ut miseri illorum habitores, incolæque, ac præsertim ii, qui in sudore vultus sui panem comedunt persæpe cogantur (quamvis animo invito) dies festos negligere, operibusque mecanicis se se adiicere pro pane lucrando, et id facilius contigit ab excretum dierum festorum numerum, ac propterea Nobis humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere, et, ut infra, indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex designatis peculiaribus diebus in quibus integra servanda est observantia, cæteras festivitates imminuit, servato tantummodo audiendæ Missæ præcepto.

§. 3. Nos itaque, qui christifidelibus, quantum cum Domino possumus, salutare remedium potius ad æternam salutem comparandum, et humanam vitam honeste substentandam adhibere, quam per severiorem ecclesiasticæ disciplinæ rigorem ad desperationem inopes adducere cupimus, dictos habitatores, et incolas specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per presentes committimus, et mandamus, ut postquam certe constiterit, quod otiosa plebi dies festos in publicis tabernis deturpat magis quam colat, omnibus utriusque sexus christifidelibus in prædicta civitate, et diæcesis existentibus, ut deinceps exceptis omnibus diebus dominicis, nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, et sequenti Sancti Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, et sequenti, Ascensionis Domini, Pentecostes, et sequenti itidem diebus, Corporis Christi, Sancti Joannis Baptistæ, Sanctorum apostolorum Petri, et Pauli, et commemorationis omnium Sanctorum, præterea quinque dicatis Beatæ Mariæ Virgini, scilicet Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptio-

nis, nec non Sancti patroni, aut tutelaris cujuslibet loci pro hominibus ejusdem loci dumtaxat, in quibus, integra maneat præcepti obligatio, in reliquis diebus festis, sive per hanc sanctam Sedem præceptis, sive per synodales ejusdem diœcesis constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa voti per majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate nostra apostolica per te commutari volumus, præceptis, audita missa, laboriosis suarum artium exercitationibus, servilibusque operibus, sine ullo prorsus conscientiæ scrupulo, vacare possint, auctoritate nostra apostolica concedas, indulgeas, et permittas, ac statuas, præcipias, et mandes.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non civitatis, et diæcesis præfatarum etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritatibusque, et aliis decretis in genere vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die secunda octobris millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno decimo.

DCXXXVIII.

Dat. die 2. Octob. 1767. Ann. X.

Idem imminutionis dierum festorum indultum pro diœcesi Turritana elargitur.

Venerabili fratri Archiepiscopo Turritano.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam beneditionem.

Quædam in Ecclesiastica diseiplina sunt, quæ pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum oportet temperari.

§. 1. Cum sicut quædam sunt, ut inquit sanctus Leo magnus prædecessor noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sint, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari, illa semper conditione servata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura id noverimus sequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patruum inveniatur adversum: ea propter apostolica hæc sancta Sedes pro paterna erga universos christifideles benignitate, quoad integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in his auctoritatem interponere, quæ cæteroquin ad majus divini cultus incrementum præscripta, aut per frigescentem in nonnullorum cordibus charitatem, ad otium, luxuriamque convertantur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam, non sine conscentiæ angore, contemnuntur.

Preces porrectæ pro festorum dierum reductione.

§. 2. Quoniam autem sicut pro parte tua Nobis expositum fuit, eidem fraternitati tuæ innotuit, quod in civitate, et diœcesi Turritana adeo excreverunt calamitates, et angustiæ propter præsentium temporum infortunia, ut miseri illorum habitatores, incolæque, ac præsertim ii qui in sudore vultus sui panem comedunt persæpe cogantur (quamvis animo invito) dies festos negligere, operibusque mecanicis se se adiicere pro pane lucrando, et id facilius contigit ob excretum dierum festorum numerum, ac propterea Nobis humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, peculiaribus designatis festivitatibus plene servandis, in reliquis indicto onere audiendi Missam.

§. 3. Nos itaque qui christifidelibus quantum cum Domino possumus, salutare remedium potius ad æternam salutem comparandam, et humanam vitam honeste substentandam adhibere, quam per severiorem ecclesiasticæ disciplinæ rigorem ad desperationem ino-

pes adducere cupimus, dictos habitatores, et incolas specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut postquam certe constiterit, quod otiosa plebs dies festos in publicis tabernis deturpat magis quam colat, omnibus utriusque sexus christifidelibus in prædicta civitate, et diœcesi existentibus, ut deinceps exceptis omnibus diebus Dominicis, nativitatis Domini nostri Jesu Christi, et sequenti sancti Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, et sequenti, Ascensionis Domini, Pentecostes, et sequenti itidem diebus, Corporis Christi, Sancti Joannis Baptistæ, Sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, et commemorationis omnium Sanctorum, præterea quinque dicatis, Beatæ Mariæ Virgini, scilicet Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptionis, nec non Sancti Patroni, aut Tutelaris cujuslibet loci pro hominibus ejusdem loci dumtaxat, integra maneat præcepti obligatio, in reliquis diebus festis, sive per hanc sanctam Sedem præceptis, sive per synodales ejusdem diæcesis constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa voti per majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate Nostra apostolica per te commutari volumus, præceptis, audita missa, laboriosis suarum artium exercitationibus, servilibusque operibus, sine ulla prorsus conscientiæ scrupulo, vacare possint, auctoritate Nostra apostolica concedas, indulgeas, et permittas, ac statuas, præcipias, et mandes.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non civitatis, et diæcesis præfatarum etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum, derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis, clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die secunda octobris millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno decimo.

DCXXXIX.

Dat. die 2. Octob. 1767. Anno X.

Idem imminutionis dierum festorum indultum pro Diæcesi Vssellensi elargitur.

Venerabili fratri Episcopo Vssellensi

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

Apostolica Sedes consuevit in rebus disciplinaribus indulgere quod præceptis Evangelicis, et Sacrorum Patrum decretis minime adversatur.

§. 1. Cum sicut quædam sunt, ut inquit sanctus Leo magnus prædecessor Noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sint, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari, illa semper conditione servata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patruum inveniatur adversum: ea propter apostolica hæc sancta Sedes pro paterna erga universos christifideles benignitate, quod integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in his auctoritatem interponere, quæ cæteroquin ad majus divini cultus incrementum præscripta; aut per frigescentem in nonnullorum cordibus charitatem, ad otium, luxuriamque convertantur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam, non sine conscientiæ angore, contemnuntur.

Preces porrectæ pro festorum dierum imminutione.

§. 2. Quoniam autem sicut pro parte tua Nobis expositum fuit, eidem fraternitati tuæ innotuit, quod in civitate, et diæcesi Vssellensi adeo excreverunt calamitates, et angustiæ propter præsentium temporum infortunia, ut miseri

illorum habitatores, incolæque, ac præsertim ii, qui in sudore vultus sui panem comedunt, persæpe cogantur (quamvis animo invito) dies festos negligere, operibusque mecanicis se se adiicere pro pane lucrando, et id facilius contigit ob excretum dierum festorum numerum, ac propterea Nobis humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit, dies festos imminuit sub præcepto audiendi Missam, cæterosque dies designat religiose servandos.

§. 3. Nos itaque, qui christifidelibus, quantum cum Domino possumus, salutare remedium potius ad æternam salutem comparandam, et humanam vitam honeste substentandam adhibere, quam per severiorem ecclesiasticæ disciplinæ rigorem ad desperationem inopes adducere cupimus, dictos habitatores, et incolas specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut postquam certe constiterit, quod otiosa plebs dies festos in publicis tabernis deturpat magis quam colat, omnibus utriusque sexus christifidelibus in prædicta civitate, et diæcesi existentibus, ut deinceps, exceptis **omnibus diebus dominicis, Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, et sequenti Sancti Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, et sequenti, Ascensionis Domini, Pentecostes, et sequenti itidem diebus, Corporis Christi, Sancti Joannis Baptistæ, Sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, et Commemorationis omnium Sanctorum, præterea quinque dicatis Beatæ Mariæ Virgini, scilicet Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptionis, nec non Sancti Patroni,** aut Tutelaris cujuslibet loci pro hominibus ejusdem loci dumtaxat, in quibus integra maneat præcepti obligatio, in reliquis diebus festis, sive per hanc sanctam Sedem præceptis, sive per synodales ejusdem diæcesis constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa voti per majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate apostolica per te commutari volumus, præceptis, audita missa, laboriosis suarum artium exercitationibus, servilibusque operibus, sine ullo prorsus conscientiæ scrupulo, vacare possint, auctoritate Nostra apostolica concedas, indulgeas, et permittas, ac statuas, præcipias, et mandes.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non civitatis, et diæcesis præfatarum etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die secunda Oct. MDCCLXVII. pontificatus Nostri anno decimo.

DCLX.

Dat. die 2. Octob. 1767. Anno X.

Idem imminutionis dierum festorum indultum pro Diæcesi Algarensi elargitur.

Venerabili fratri Episcopo Algarensi.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

Romani Pontifices rigorem disciplinæ temperarunt pro consideratione ætatum, et pro necessitate rerum.

§. 1. Cum sicut quædam sunt, ut inquit sanctus Leo magnus prædecessor noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sint, quæ aut pro conditione ætatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari, illa semper consideratione servata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura id noverimus sequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patruum inveniatur adversum: ea propter apostolica hæc sancta Sedes

pro paterna erga universos christifideles benignitate, quoad integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in his auctoritatem interponere, quæ cæteroquin ad majus divini cultus incrementum præscripta, aut per frigescentem in nonnullorum cordibus charitatem, ad otium, luxuriamque convertantur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam, non sine conscientiæ angore, contemnuntur.

Preces porrectæ pro festorum dierum imminutione.

§. 2. Quoniam autem sicut pro parte tua Nobis expositum fuit, eidem fraternitati tuæ innotuit, quod in civitatibus, et diæcesibus Algarensi, et Civitatensi adeo excreverunt calamitates, et angustiæ propter præsentium temporum infortunia, ut miseri illorum habitatores, incolæque, ac præsertim ii, qui in sudore vultus sui panem comedunt persæpe cogantur (quamvis animo invito) dies festos negligere, operibusque mecanicis se se adiicere pro pane lucrando, et id facilius contigit ob excretum dierum festorum numerum, ac propterea Nobis humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex dies festos imminuit servata lege audiendi Missam, cæterosque dies designat religiose servandos.

§. 3. Nos itaque, qui christifidelibus, quantum cum Domino possumus, salutare remedium potius ad æternam salutem comparandam, et humanam vitam honeste substentandam adhibere, quam per severiorem ecclesiasticæ disciplinæ rigorem ad desperationem inopes adducere cupimus, dictos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut postquam certe constiterit, quod otiosa plebs dies festos in publicis tabernis deturpat magis quam colat, omnibus utriusque sexus christifidelibus in prædicta civitate, et diæcesi existentibus, ut deinceps, exceptis omnibus diebus Dominicis, nativitatis Domini nostri Jesu Christi, et sequenti sancti Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, et sequenti, Ascensionis Domini, Pentecostes, et sequenti itidem diebus, Corporis Christi, sancti Joannis Baptistæ, sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, et commemorationis omnium Sanctorum, præterea quinque dicatis Beatæ Mariæ Virgini, scilicet Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptionis, nec non sancti Patroni, aut tutelaris cujuslibet loci pro hominibus ejusdem loci dumtaxat, in quibus integra maneat præcepti obligatio, in reliquis diebus festis, sive per hanc Sanctam Sedem præceptis, sive per synodales ejusdem diæcesis constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa voti per majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate apostolica per te commutari volumus, præceptis, audita missa, laboriosis suarum artium exercitationibus, servilibusque operibus, sine ullo prorsus conscientiæ scrupulo, vacare possint, auctoritate Nostra apostolica concedas, indulgeas, et permittas, ac statuas, præcipias, et mandes.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non civitatis, et diæcesis præfatarum etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die secunda Octobris millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 2. Oct. 1767. Anno X.

DCXLI.

Idem imminutionis indultum pro Diæcesibus Ampuriensi, et Civitatensi invicem perpetuo unitis elargitur.

Venerabili fratri Episcopo Ampuriensi et Civitatensi ecclesiarum invicem perpetuo canonice unitarum.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

Multa sunt in Ecclesiastica disciplina, quæ pro conditione ætatum, aut pro necessitate rerum oportet temperare.

§. 1. Cum sicut quædam sunt, ut inquit sanctus Leo magnus prædecessor noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sint, quæ aut pro conditione ætatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari, illa semper consideratione servata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura id noverimus sequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patruum inveniatur adversum: ea propter apostolica hæc sancta Sedes pro paterna erga universos christifideles benignitate, quoad integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in his auctoritatem interponere, quæ cæteroquin ad majus divini cultus incrementum præscripta, aut per frigescentem in nonnullorum cordibus charitatem, ad otium, luxuriamque convertantur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam, non sine conscientiæ angore, contemnuntur.

Preces porrectæ pro festorum dierum imminutione.

§. 2. Quoniam autem sicut pro parte tua Nobis expositum fuit, eidem fraternitati tuæ innotuit, quod in civitatibus, et diæcesibus Ampuriensi, et Civitatensi adeo excreverunt calamitates, et angustiæ propter præsentium temporum infortunia, ut miseri illorum habitatores, incolæque, ac præsertim ii, qui in sudore vultus sui panem comedunt persæpe cogantur (quamvis animo invito) dies festos negligere, operibusque mecanicis se se adiicere pro pane lucrando, et id facilius contigit ob excretum dierum festorum numerum, ac propterea Nobis humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex dies festos imminuit, servata tamen audiendi Missam obligatione, cæteros vero peculiariter designat in quibus integra manet præcepti observantia.

§. 3. Nos itaque, qui christifidelibus, quantum cum Domino possumus, salutare remedium potius ad æternam salutem comparandam, et humanam vitam honeste substentandam adhibere, quam per severiorem ecclesiasticæ disciplinæ rigorem ad desperationem inopes adducere cupimus, dictos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut postquam certe constiterit, quod otiosa plebs dies festos in publicis tabernis deturpat magis quam colat, omnibus utriusque sexus christifidelibus in prædicta civitate, et diæcesi existentibus, ut deinceps, exceptis omnibus diebus Dominicis, nativitatis Domini nostri Jesu Christi, et sequenti sancti Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, et sequenti, Ascensionis Domini, Pentecostes, et sequenti itidem diebus, Corporis Christi, sancti Joannis Baptistæ, sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, et commemorationis omnium Sanctorum, præterea quinque dicatis Beatæ Mariæ Virgini, scilicet Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptionis, nec non sancti Patroni, aut tutelaris cujuslibet loci pro hominibus ejusdem loci dumtaxat, in quibus integra maneat præcepti obligatio, in reliquis diebus festis, sive per hanc Sanctam Sedem præceptis, sive per synodales ejusdem diæcesis constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa voti per majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate Nostra apostolica per te commutari volumus, præceptis, audita missa, laboriosis suarum artium exercitationibus, servilibusque operibus, sine ullo prorsus conscientiæ scrupulo, vacare possint, auctoritate Nostra apostolica concedas, indulgeas, et permittas, ac statuas, præcipias, et mandes.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non civitatis, et diæcesis præfatarum etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam

derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die secunda Octobris millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 7. Novemb. 1767. Ann. X.

DCXLII.

Electi Romanorum Imperatoris adjuditrices opes requirit pro afflictis catholicæ religionis rebus in regno Poloniæ.

De hac ipsa rerum ecclesiasticarum eversione in Poloniæ Regno agunt quamplures pontificiæ Literæ superius relatæ, quarum postrema hoc Tom. III. sub num. DCXXXII, quæ videnda est, cum adnotatione ibidem annexa.

Carissimo in Christo filio nostro Josepho in Romanorum Imperatorem electo.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili noster salutem, et apostolicam benedictionem.

Dissidentium designat conatus, quibus persequutionem patiuntur obsistentes pro catholica fide.

§. 1. Afflictæ in Poloniæ regno prostrataeque res catholicæ Ecclesiæ magnam ex oculis nostris eliciunt vim lacrimarum. Qui enim possumus sine fletu rei catholicæ statum in illo regno contemplari? Ortodoxam gentem veræ fidei tenacissimam, et pro ea defendenda nihil non recusantem videmus desertam ab omnibus, et si qui de eadem gente vel in Ecclesia, vel in republica primores, dissidentium consiliis et conatibus strenue obsistebant, nunc ad Nos pervenit rumor, ab Ecclesiæ et reipublicæ sinu eos avulsos ebreptosque raptari eo terrarum, ubi laboranti catholicæ religioni nullam ferre opem queant.

Imperatoris romanorum auxilium requirit

§. 2. Sed tamen, carissime in Christo fili noster, in cæsaream majestatem tuam adhuc respicimus, cui cum ex augusta dignitate proprium munus sit catholicam tueri Ecclesiam, vehementer confidimus, te tacitas non prætermissurum injurias, quibus non tam Polonæ reipublicæ libertas opprimitur, quam ipsa nostra sacrosancta Religio. Nec animum inducere possumus te omisso animo tantam Ecclesiæ spectaturum calamitatem. Rogamus te, carissime in Christo fili noster, ut ad pietatis tuæ sensus, quos ex hoc misero Ecclesiæ statu non dubitamus in te vehementer excitari, religiosissimum animum tuum adjicias, et Ecclesiæ catholicæ in tanta ejus ærumna, re, consilio, et ope succurras. Nec audias, si qui te deterrent ab adjuvanda Polona republica, cujus rebus minime si opportunum te implicari Ecclesia una est toto terrarum orbe diffusa, ubi non est nec Judæus, nec Barbarus, nec Schyta, sed omnes sunt Christi. Adjuvanda est igitur a cæsarea majestate tua ubicumque terrarum persecutionem patiatur, eique quoquo modo subveniendum. Nos quidem non cessamus diu noctuque in humilitate cordis nostri rationibus iram Domini placare, quod unice auxilium Ecclesiæ ferre possumus in his malis. Vestrum est, quibus Deus maximas opes tribuit et potentiam, unde vobis oritur summa auctoritas, minime pati sanctam matrem vestram tam atrocibus injuriis pati. Deum omnipotentem confidimus, carissime in Christo fili noster tibi affuturum, ut ea in hac re capias consideralia, quæ Ecclesiæ sint salutaria, solidamque tibi tuoque augusto nomine dignam gloriam pariant. Et cæsareæ majestati tuæ, quam in visceribus gerimus charitatis intimo paterni amori nostri affectu apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die septima Novembris MDCCLXVII. Pontificatus nostri anno decimo.

cui proprium est catholicam Ecclesiam defendere.

Dat. die 7. Novemb. 1767. Anno X.

DCXLIII.

De eodem argumento agit cum Maria Theresia Romanorum Imperatoris matre.

Carissimæ in Christo filiæ nostræ Mariæ Theresiæ Hungariæ reginæ apostolicæ nec non Bohemiæ reginæ illustri in Romanorum Imperatricem electæ viduæ.

Clemens PP. XIII.

Carissima in Christo filia nostra salutem, et apostolicam benedictionem.

Infelicem Religionis statum in regno Poloniæ describit, et persequutiones quas patiuntur qui dissidentium conatibus resistere sunt adnisi.

§. 1. De catholicæ Religionis statu in Poloniæ regno vehementer sollicitos, et de extraordinariis comitiis, unde eamdem Religionem in præsenti rerum discrimine merito existimabamus suas rationes habere suspensas, magnopere trepidantes horribilis Nos ex improviso perculit rumor, fortissimos rei catholicæ in eo regno propugnatores, ubi perspectum est, nullis quamtunvis atrocibus minis posse perterrefieri, et vitam fuisse potius amissuros, quam a vera defendenda religione destitutos, a Moschorum copiis violenter captos, et a patria sede abstractos abreptosque raptari, quo terrarum incertum, ne in comitiis quis quam amplius sit, qui pro catholica re invicto animo se objiciat dimicationibus dissidentium. Quo nihil injurium magis, nihil atrocius: nobilissimus regni præses, venerabilesque episcopos eosdemque primarios in republica senatores per vim non modo a publico removeri consilio, sed armata manu a reipublicæ sine avulsos abigi et asportare quo libitum fuerit eorum inimicis, qui tamen a Polona republica plane extranei nullo jure (quod maxime est omnium intollerabile) sese in polonicis rebus implicaverunt. Illud autem omnium maxime dolemus, neminem fuisse adhuc neque esse catholici nominis, qui potens opibus et potentia has injurias ab Ecclesia curaverit amolliri.

Imperatricis auctoritatem, et patrocinium requirit in tanta religiosarum rerum angustia.

§. 2. Quamobrem in ea re Dei et Ecclesiæ honorem tœdissime proculcatum, nudatam defensoribus religionem, dejectos catholicorum animos et Religionem in manu inimicissimorum desertam, amare deflentes ad regiam majestatem tuam, carissima in Christo filia nostra, quæ tam multa tamque præcipua Deo et Jesu Christo ejus filio debes, confugimus, et universæ Ecclesiæ nomine præpotentem opem a te imploramus ad labentem in Poloniæ regno catholicam fidem ea qua potes ratione sustentandam. Magnam regiæ majestati tuæ auctoritatem maximæ tribuunt opes, et longe lateque diffusa potentia. Quam auctoritatem tuam si alacriter adhibueris, et diserte profiteare minime placere tibi, sic catholicæ Religioni illudi, et catholicis ipsis fraudi esse in sua ipsorum patria pro eo ac debent religionem quæ regnat, et quam profitentur defendere, magnopere confidimus ejusmodi regis animi tui significatione plurimum de furore inimicorum Ecclesiæ restinctum iri. Sed nostrum non est quid in ea re facto opus sit regiæ majestati tuæ suggerere. Illud tuto possumus affirmare, quidquid consilii, auxilii, et opis ad hanc rem impenderis, Deum, carissima in Christo filia nostra, augendis tuis opibus et potentia regiæ majestati tuæ centuplum redditurum. Nos interea Deum enixissimis orationibus obsecrabimus, ut eam tibi det mentem, qua tibi persuadeas unam ubique terrarum esse S. Ecclesiam, eamque ubicumque laboret, ab iis præsertim qui maxime pollent opibus et potentia adjuvandam recreandamque; nec temporalibus rationibus, quæ ex regnorum divisione oriuntur, æternam illam rationem posse pervinci, nimirum ab omnibus qui Christo suum dederit nomen sanctam ejus Ecclesiam, quam acquisivit sanguine suo defendendam ubique conservandamque, atque etiam augendam et propagandam quo quisque poterit modo. Et regiæ majestati tuæ quam paterni cordis nostri præcipua prosequimur charitate, apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die septima Novembris MDCCLXVII. Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 26. Novemb. 1767. Anno X.

DCXLIV.

Alumnis collegii Anglorum Duacensis indulget, ut extra tempora ad ordines promoveri possint, et absolvi a censuris.

Dilecto filio Gulielmo Green moderno, ac pro tempore existenti rectori collegii Anglorum Duacensis.

Clemens Papa XIII.

Dilecte fili, salutem, et apostolicam benedictionem.

De tua singulari fide, prudentia, et doctrina plurimum in Domino confidentes, ea tibi concedenda duximus, quæ infrascripti collegii, ac alumnorum illius commodo, et utilitati profutura esse cognoscimus. Itaque de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium in universa republica christiana contra hæreticam pravitatem generalium inquisitorum a Sede apostolica specialiter deputatorum consilio, tibi moderno, ac pro tempore existenti rectori ad quinquennium proximum tantum, et interim quamdiu rectoris munere in isto collegio Anglorum Duacensi fungeris, seu rector hujusmodi pro tempore existens fungetur. Quo ipsius scholares alumni post longos studiorum labores, sacerdotali ministerio pro loci, ac temporis necessitate fungi, et functionibus sacris assuescere, ac ecclesiæ dicti collegii officia divina præstare, seu uti operaris fructuosius mitti valeant, eisdem alumnis, ut de tuo consensu, et examine præcedente, ac absque literis dimissoriis suorum ordinariorum, ac non obstante quocumque natalium defectu, super quo cum illis gratiose dispensamus, clericali militiæ adscribi, et aliquibus quatuor etiam feriatis, ac còntinuis, vel interpolatis, seu unica diebus ad quatuor minores, nec non tribus dominicis, seu aliis festivis diebus (non tamen continuis, sed semper aliquo temporis spatio arbitrio tuo definiendo interpolatis) etiam absque ullo beneficii, seu patrimonii titulo ad sacros etiam presbyteratus ordines extra tempora a jure statuta, et anni curriculo non expectato, nec servatis interstitiis a sacro concilio Tridentino designatis, ac absque eo, quod antequam de uno ad alium ordinem promoveantur, in primoque suscepto ministrare, aut alicujus servitio ecclesiæ adscribi teneantur, promoveri, et promoti in illis etiam in altaris ministerio ministrare libere, et licite valeant, concedere, et indulgere; nec non tibi, ut per te, vel confessorem idoneum, quem eligendum duxeris, singulos alumnos prædictos a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, aut causa latis, quas ipsi pro tempore quomodolibet incurrerint, a quibusvis peccatis, et excessibus, ac delictis quantumcumque gravibus, et enormibus, etiam in casibus die cœnæ Domini legi solitis consuetis (conspirationis in personam, vel statum romani Pontificis, falsitatis literarum, et scripturarum apostolicarum, delationis armorum aliorumque prohibitorum ad partes infidelium, ac injectionis manuum violentarum in prælatos dumtaxat exceptis) absolvere, et pro commissis pœnitentiam salutarem, ac alia injungere eis, et cum illis super irregularitate per eos quomodolibet (præter quam occasione homicidii voluntarii, bigamiæ, hæresis) contracta dispensare libere, et licite valeas, dictusque rector pro tempore existens valeat, auctoritate apostolica, tenore præsentium concedimus, et indulgemus. Præsentibus post lapsum quinquennii hujusmodi minime valituris. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima sexta Novembris millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 5. Decemb. 1767. Anno X.

DCXLV.

Nobili viro Comiti de Kaunitz intimo Imperatoris Romanorum consiliario significat expulsionem clericorum regularium Societatis Jesu ab utraque Sicilia, ejusdem provocat officia penes cæsaream majestatem.

De persequutionibus perpessis a clericis regularibus Societatis Jesu plurimas dedimus pontificias epistolas, quarum postrema hoc Tom. III. sub N. 589, quæ videnda ad opportunitatem est cum adnotatione ibidem apposita.

Dilecto filio nobili viro Comiti de Kaunitz.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili nobilis vir, salutem et apostolicam benedictionem.

De hac ipsa re certiorem fecisse Imperatricem Mariam Theresiam Pontifex enunciat.

§. 1. De clericorum regularium Societatis Jesu calamitate, qui utraque Sicilia sunt exturbati, nobilitas tua jam cognoverit. Qua vero ratione e Neapolitano regno in nostram ecclesiam ditionem fuerint compulsi, ibidem non ignoras. Sed quoniam, cujus maxime interest, illi quivis existimet factum illud esse exploratius, ven. fr. Archiep. Ephesino apud istam cæsaream aulam apostolico nuncio injunximus, ut carissimæ in Christo filiæ nostræ Mariæ Theresiæ Hungariæ reginæ apostolicæ destinctæ, fideliterque, exponat, quemadmodum, et quam contra jus et fas, et quanto cum nostrae pontificiae in Ecclesia auctoritatis contemptu, quanta etiam despectione majestatis summi nostri in Eclesiasticam ditionem imperij ea res gesta sit. De qua propterea scribendum existimavimus eidem carissimæ in Christo filiæ nostræ, cujus pietati et in hanc sacram B. Petri sedem devotioni minime placere arbitramur cum visibili Ecclesiæ capite agi tam indignis modis.

Imperialis consiliarii provocat officia penes Cæsaream majestatem ut reparationem obtineat læsæ pontificiæ majestati.

§. 2. Quot quantasque graves injurias in spiritualem temporalemque potestatem hæc complectatur injuria, pro sapientia tua, dilecte fili nobilis vir, facile intelliges, ubi totam facti narrationem a memorato Nuncio nostro explicatam habueris. Rogamus nobilitatem tuam, ut apud memoratam reginam apostolicam consilia officiaque tua omnia eo conferas, ut læsæ dignitati Nostræ, quemadmodum æquum est, ab iis qui eam tanto cum contemptu collabefecerint, satisfiat. Existimamus omnium presentium maxime interesse, ne pessimi exempli imitatione lex quodammodo constituatur, ut qui fortior sit ei liceat quisvis, quod libitum sibi fuerit, in aliena ditione designare. Permulta alia sunt quæ possumus gravissime conqueri. Sed nunc de injuria, quæ inter eas, quas in hac una re accepimus, certe non est omnium maxima, petimus, ut vulnus nostro in ecclesiasticam ditionem imperio inflictum sarciatur. Prudentiam tuam tuumque justitiæ amorem minime nosse videremur, si vel te excitando vel quo ea res pertineat admonendo prolixius nobilitati tuæ scriberemus.

Societatem Jesu jam multo divexatam commendat imperiali consiliario.

§. 3. Sed in tanta clericorum regularium Soc. Jesu calamitate, ipsi Nobis temperare non possumus, quin eamdem Societatem tantopere divexatam tibi, dilecte fili nobilis vir, commendemus majorem in modum. Si quidem ex omni natione venerabiles fratres episcopi de illius Societatis incolumitate solliciti, testes nobis fuerunt, in suis quosque diœcesibus ad animas sanctificandas magnas ab iis capere utilitates; et ipsi nostris oculis cernimus, eos qua hic habemus, accurate pii sui instituti rationem sequi. Tuam vero opem illis non defuturam confidimus, quod eosdem ibidem apud vos tales esse et existimari comperimus, quales esse oportet, qui juventutem religione et bonis artibus erudire profiteantur, et sacramentis administrandis, Deique verbo annunciando omnem suam operam præbeant. Tibique, dilecte fili nobilis vir, quem ob maximarum rerum usum sapientiam, atque pietatem magni facimus, apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die quinta Decembris MDCCLXVII, Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 5. Decemb. 1767. Anno X.

DCXLVI.

De eodem argumento agit cum comite Colloredo Imperatoris Romanorum consiliario.

Vide epistolam præcedentem, et adnotationem in ea appositam.

Dilecto filio nobili viro comite Colloredo.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili nobilis vir, salutem, et apostolicam benedictionem.

Injuriam acceptam ex expulsione clericorum regularium societatis Jesu ab utraque Sicilia Pontifex enunciat.

§. 1. Cum ex utraque Sicilia clerici regulares societatis Jesu pulsi sunt in exilium, duplicem ex ea re injuriam accepimus; quarum altera magnam contentionem habet et despectionem nostræ in Ecclesia apostolicæ potestatis; altera summi nostri in ecclesiasticam ditionem imperii majestatem imminuit. Duplicem hanc potestatem nostram gravissime læsam nobilitas tua intelliget e sermone, quem de hoc acerbissimo casu tecum habebit ven. frater Antonius Eugenius Archiepiscopus Ephesinus apud istam cæsaream aulam apostolicus nuncius noster, qui ejus facti narrationem latius tibi esponet et explicatius. De injuria pontificiæ potestati nostræ, iniusta quamquam longe gravior est, quam quæ temporali nostro imperio inflicta est, nunc non est animus conqueri; non quo in ea leviorem experiamur acerbitatem, sed contra cum longe Nobis videatur acerrima, idcirco eam querelam in alium præcipuum locum et tempus reijcendum existimamus.

Specialiter hic de injuria illata temporali Pontificis potestati queritur, et hac de re romanorum Imperatori literas misisse significat.

§. 2. Nunc autem de altera injuria querimur, qua despecta, et propemodum pro nihilo habita est temporalis nostra potestas in loca ecclesiasticæ ditionis nostræ; de qua injuria scribimus ad cæsaream majestatem carissimi in christo filii nostri Josephi, qui pro summa, quam in christiana republica obtinet dignitate, Romanæ Ecclesiæ protector et advocatus eam præter ceteros catholicos principes tueri debet, ejusque temporalem ditionem, quam potissimum ejus constituitur patrimonium, defendere ad hanc rationem, quæ illi præcipua est, quamobrem Nobis opitulari velit, ut illata Nobis injuria sarciatur, accedit alia causa, quæ illi cum ceteris principibus est communis. Si enim id jus esse debet, quod illi placitum fuerit, qui viribus sit edictior, facile quivis intelligit nullam esse cuique principi securitatem. Atque hæc nobilitati tuæ leviter attingimus, tum quod pro eximia sapientia tua arbitramur satis te quod volumus assequi, tum quod uberius hac de re tecum loquetur memoratus Archiepiscopus ephesinus.

Cæsareum hortatur consiliarium, ut sua officia interponat ad consequendam, illatarum injuriarum sarcitionem, eique societatem Jesu commendat.

§. 3. Itaque, qui cæsareæ majestati consiliorum socius et comes hanc causam, ut putamus, cognosces, te, dilecte fili nobilis vir, in Domino rogamus et obsecramus, ne Romanam Ecclesiam, quantum consilio vales et gratia, patiaris desertam cum tanto dedecore et probro. Sed de pietate tua erga hanc Ecclesiam et devotione, deque tuo in justitiam studio, et amore ea Nobis opinio et fiducia est, ut pro certo habeamus, nulla te studia et officia prætermissurum, quo tanta Nobis facta injuria eo modo quo par est, revellatur. Neque tamen de temporalibus Ecclesiæ rebus tantopere sumus solliciti, ut spiritualia ejus mala obliviscamur. Gravissima enim adsidue urimur aegritudine, quod nunc, cum maxime inimicus homo in dominico agro superseminat zizania, ab eo colendo perpurgandoque propellantur clerici regulares Soc. Jesu, quorum operam tamen ecclesiasticæ esse frugiferam et ipsi Nos testes sumus, et ex omni fere lingua et natione plurimi Episcopi Nobis per literas gravissimum testimonium perhibuerunt. Hos tibi, dilecte fili nobilis vir, summopere volumus commendatos; atque eo fidentius speramus illis tuam opem non defuturam, quod intelleximus illos isthic apud vos non eo quo alibi, odio flagrare, nec eos esse, quales in regionibus unde pulsi fuerunt. Magnæ sint vires oportet magnaque solertia in iis, qui Societatem illam defendendam suscipiant; non enim modo validissimis opibus, sed clanculum et per cuniculos indesinenter oppugnatur. Quamobrem talibus, cujusmodi es defensoribus opus est eidem Societati; qui sapientia æque polles ac auctoritate et apud augustum principem gratia. Tibique, dilecte fili nobilis vir, intimo paterni cordis nostri affectu apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ die quinta Decembris MDCCLXVII. pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 21. Decemb. 1767. Anno X.

DCXLVII.

Indulgentia plenaria elargitur christifidelibus visitantibus Ecclesiam fratrum ordinis S. Francisci conventualium die 18 Septem. cujusque anni sacra B. Josepho a Cupertino nuper in sanctorum numero adlecto

Literæ apostolice canonizationis B. Josephi a Cupertino relatæ a nobis sunt hoc Tom. III. sub Num. DCXVIII.

Clemens PP. XIII.

Servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Redemptoris, et domini nostri Jesu Christi, qui gloriosos, et saluberrimorum, quæ nobis reliquit, exemplorum sectatores altis decoravit honoribus, et cœlestis beatitudinis consortes effecit, vices, licet immeriti gerentes in terris spiritualium munerum thesauros, quorum Nobis credita est dispensatio, libenter erogamus, sicut ad excitandam, et fovendam erga eosdem beatos cœli incolas fidelium devotionem salubriter expedire in domino arbitramur. Cum itaque Nos nuper ad honorem sanctissimæ, et individuæ Trinitatis, ad exaltationem catholicæ fidei, et christianæ religionis incrementum de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, ac Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporumque in Urbe nostra xistentium consilio beatum Josephum a Cupertino confessorem, ac ordinis fratrum minorum sancti Francisci conventualium nuncupat. Professorem auctoritate Nobis a domino tradita sanctum esse decreverimus, et definiverimus, ac sanctorum cathalogo solemni ritu adscripserimus: hinc est, quod Nos ad augendam fidelium religionem, et animarum salutem cœlestibus ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, ac de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus auctoritate confisi omnibus, et singulis utriusque sexus christifidelibus vere pœnitentibus, et confessis, ac sacra communione refectis, qui aliquam ex ecclesiis quorumcumque conventuum, monasteriorum, et domorum regularium tam fratrum, quam monialium prædicti ordinis sancti Francisci conventualium nuncupat. hactenus erectis, et in posterum quandocumque erigendis, et ubique locorum existentibus die decima octava mensis Septembris festo ejusdem S. Josephi a primis vesperis usque ad occasum solis diei hujusmodi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro christianorum principum concordia, hæresum extirpatione, ac sanctæ matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimus.. Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem ut præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ vel procuratoris generalis dicti ordinis munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die xxi. Decembris MDCCLXVII. Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 23. Decemb. 1767. Anno X.

DCXLVIII.

Confirmatur præcedens rescriptum, quo indulgetur ut in quavis ecclesia ordinis fratrum minorum S. Francisci cappuccinorum in provincia Picena, celebrari valide possint missæ, quæ in ecclesia conventus Gradaræ ejusdem ordinis, et provinciæ integre celebrari intra annum nequeunt.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Exponitur causa præcedentis pontificii rescripti, cujus tenor refertur.

§. 1. Alias pro parte tunc existentis ministri provincialis ordinis fratrum minorum sancti Francisci cappuccinorum nuncupatorum provinciæ Picenæ Nobis exposito, quod conventus loci de Gradara nuncupatus Pisaurensis diæcesis ordinis, et provinciæ prædictorum ex dispositione quondam Ubaldi Cervini pluribus abundabat eleemosynis missarum in altari, apostolico privilegio decorato, celebrandarum; e contra vero alii circumstantes conventus dictæ provinciæ hujusmodi eleemosynis missarum ita indigebant, ut eorum necessitatibus occurri minime posset: qua de re missas, quæ in ecclesia dicti conventus ad hujusmodi altare celebrari nequibant per ministrum provincialem pro

tempore existentem memoratæ provinciæ, ejusque definitorium in aliis altaribus simili privilegio decoratis ecclesiarum conventuum ejusdem provinciæ, qui hujusmodi eleemosynis magis indigebant, celebrari facere posse summopere desiderabat. Nos, omnibus perpensis, rescribendum mandavimus quemadmodum sequitur, videlicet » Ex » audientia SSmi diei 7 Decembris 1763. » Sanctissimus, attentis expositis, ac » visis super iisdem informatione, et » voto, ut supra, P. provinciali, ac ejus » definitorio introscriptæ provinciæ Pi- » cenæ pro tempore existen. opportunas, » et necessarias facultates tribuit ad » hoc, ut eas omnes missas, quas in- » troscripti conventus Gradaræ religiosi » in satisfactionem indicati oneris ad » enunciatum altare per annum cele- » brare non poterunt in aliorum con- » ventuum ejusdem provinciæ Picenæ » ecclesiis, ac præsertim in iis, quæ » missarum eleemosynis magis indi- » gent, ad altaria tamen apostolico » privilegio decorata celebrari facere » possint, et valeant. Dummodo supe- » riores locales hujusmodi conventuum » respective prædicto provinciali, ejus- » que definitorio pro tempore existen- » ti legitima, et authentica documen- » ta de exacto missarum adimplemen- » to transmittant. Ac servata in reli- » quis omnibus voluntate testatoris. = » In quorum, fidem ec. Datum ex di- » cta secretaria memorialium hac die » 1. Octobris 1766 » Loco † Signi C. Card. Rezzonico

Preces porrectæ pro præcedentis rescripti confirmatione, quibus Pontifex apostolica auctoritate assentitur.

§. 2 Nuper autem dilectus filius modernus minister provincialis memoratæ provinciæ Picenæ ordinis hujusmodi Nobis supplicari fecit, ut pro majori præmissorum firmitate ea approbare, et confirmare, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur eumdem exponentem specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati præinsertum rescriptum nostrum, ac omnia, et singula in eo contenta, auctoritate nostra apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adjicimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes easdem, præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, ac fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque iudices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non, quatenus opus sit, Ordinis, et Provinciæ hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima tertia Decembris millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 29. Decemb. 1767. Ann. X.

DCXLIX.

Cum Cardinali Sersalio conqueritur ab eo nihil Pontifici scriptum de calamitate clericorum Soc. Jesu ab utraque Sicilia expulsorum.

Vide hac de re epistolam pontificiam relatam superiori num. DCXLVI., et adnotationem in ea appositæ.

Dilecto filio nostro Antonino tit. S. Pudentianæ presbytero S. R. E. Card. Sersalio nuncupato.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili noster salutem, et apostolicam benedictionem.

Suum dolorem exprimit pro clericorum regularium societatis Jesu expulsione.

§. 1. Incredibilem Nobis dolorem clericorum regularium Soc. Jesu gravissimus casus, quorum ecclesiis, et domibus noctu ex improviso militari manu circumsessis, ipsi comprehensi totoque isto Regno properantur pulsi in exilium, et ad regni fines abrepti, tandem projecti sunt in ecclesiasticam nostram ditionem. In quo quanta sacræ immunitati ecclesiarum rerum personarumque, quanta potestati Nobis divinitus traditæ, quanta etiam imperio, quod in ditione nostra tenemus, inflicta fuerit injuria, nunc non est animus in his nostris litteris conqueri.

Sed Pontificis dolorem adauxit Cardinalis silentium in tanta calamitate.

§. 2. Sed illud tibi profitemur doluisse Nobis atrociter, quod in tanta calamitate nulla ad Nos notitia pervenerit, nonnihil esse commotum. In ore et oculis tuis violati sacri ministri, profanata loca sacra, in fortunas invasum et bona sanctuarij. Non clam te erat, tuum ipsum vicarium generalem iis conventibus, in quibus tam iniqua consilia suscipiebantur, cum secularibus ministris adesse, et patiebare. Nec tibi certe fuit ignotum, complures ex ecclesiasticis tuis hominibus, eos præsertim, qui præcipuæ pietatis speciem offerentes videntur idcirco arctiore tibi vinculo esse devincti satis ostendisse gravissimo isto casu non mediocriter se delectari, quos tamen minime novimus, a te fuisse reprehensos. Verum siluisse te isthic metu ne a secularis potestatis excideres gratia, profecto mirum, qui non ignoras, quæ scribit Bmus Paulus = *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem* = Longe autem major cepit Nos admiratio, quod ea præditus dignitate, qua nulla in Romana Ecclesia præstantior, de tristissimo casu et omnium lacrimis deplorando ne verbum quidem ad Nos scripseris, saltem Nobiscum ut dolorem tuum cum nostro communicares, quem existimare debueras Nos e tanta calamitate acerbissimum accepisse. Hoc, dilecte fili noster, inviti ulcus tangimus. Sed ille est omnium dolor acerrimus in rebus adversis, quo se vehementissime cruciari S. Jobus ostendit, cum queritur = *necessarj quoque mei recesserunt a me* = qui maximus dolor facit, ut Nobis ipsi temperare nequeamus quin hanc de isto silentio tuo proferamus querelæ quod silentium interea vide, dilecte fili noster, quonam tandem pacto cum ea necessitudine quæ inter Nos interest et cum officio tuo erga Romanam Ecclesiam, cui omnia debes, pro tua existimatione possis componere. Et dilectioni tuæ apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris. Die XXIX. Dec. MDCCLXVII. Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 29. Decemb. 1767. Anno X.

DCL.

Easdem quærimonias Episcopo Aliphano dirigit, eamdemque objurgat, quod in consiliis fuerit eorum, qui Jesuitarum expulsioni operam dederunt.

Vide epistolam superiorem, et adnotationem in ea appositam.

Venerabili fratri Philippo Episcopo Aliphano.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

§. 1. In ea, quam clerici regulares Soc. Jesu acceperunt in isto Regno, calamitate, gravissimum Ecclesiæ vulnus inflictum vehementer doluimus, et dolemus, qui videamus quanto sit in contemtu ejusdem Ecclesiæ, in iis, quæ divinum cultum sacrasque personas et bona Deo dicata respiciunt, divina potestas. Sed illud omnium acerrime nostrum animum urit quod iis consiliis, quibus agebatur de tanta Ecclesiæ imponenda injuria, eaque subinde confirmanda, novisque rationibus augenda, adesse non verita sit fraternitas

tua, quam tamen ab ejusmodi conventibus longissime abfuisse oportuit. Et sane valde te commovere debent fidelium voces, qui magnam se accepisse clamitant offensionem, quod nonnullos Episcopos ibi adfuisse resciverint, unde tanta ad Ecclesiam injuria pervenerit, eorumque auctoritatem laicæ potestati suffragantem effecisse, ut in res et bona Ecclesiæ eadem secularis potestas violenter irrumperet. Annon eadem S. mater Ecclesia jure quæritari potest = filios enutrivi, et exaltavi, ipsi autem spreverunt me? = Cum autem minime pati possimus, tantam hærere diutius episcopali ordini maculam, sedulo fraternitatem tuam hortemur atque monemus, tibi primum ut consulas, si quid adversus conscientiam tuam feceris, deinde ne amplius sub quocumque prætextu vel absequendi majoris boni, vel fugiendi gravioris malis ad tales conventus in posterum convenire audeas, quo sane venire non possis sine magno Ecclesiæ detrimento, gravissimo fidelium scandalo, turpissimoque episcopalis ordinis dedecore et probro. Tibique ven. frater apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris. Die xxix. Dec. MDCCLXVII. Pontificatus nostri anno decimo.

DCLI.

Dat. die 6. Januar. 1768. Ann. X.

Poloniæ regi iterum de dissidentium loquitur conatibus, et de damnis toto Poloniæ regno quoad Religionem futuris.

De hac ipsa materia agit epistola relata supra num. DCXXXII. et quamplures aliæ prout ex adnotatione ibidem apposita.

Carissimo in Christo filio nostro Stanislao Augusto Poloniæ regi illustri.

Clemens PP. XIII.

Carissime in Christo fili noster salutem, et apostolicam benedictionem.

Causas designat cur ad novas has epistolas mittendas adigitur.

§. 1. Mirum regiæ majestati tuæ esse non debet, quod in tantis quibus apud vos Religio et res catholica versatur malis, frequentius ad te scribamus. Urget Nos apostolatus divinitus Nobis iniunctum officium; urget erga inclitam gentem præcipuus amor, urget nostra de regio nomine tuo sollicitudo et cura, te ut moneamus in istius Ecclesiæ calamitate quam graviter innumeræ propemodum animæ de æterna salute pericliteutur, quanti etiam gloriæ tuæ intersit, ut luculentissima nunc maxime prodas argumenta, a sacrilegis pactionibus gravissimo cum Fidei catholicæ detrimento jamjam fortasse conficiendis, te longissime abhorrere.

Pactiones initæ cum dissidentibus injuriosæ Deo, et Ecclesiæ omnino adversæ.

§. 2. Quid enim ab ejusmodi pactionibus abest, qnin Deo sint injuriosæ, ejusque S. Ecclesiæ prorsus adversæ, regno tuo periculosæ, tuoque imperio subjectis, quorum longe maxima pars catholicæ Fidei tenacissima est, summopere invisæ, regio denique tuo nominæ indignæ? Ita ne vero juxta arcam Domini deinceps isthic Dagon adsideat? Ecquisquam est catholicorum, qui non acerbissime doleat non procul esse, cum Ecclesiam sanctam apud vos occupabit abominatio desolationis? Nullo prorsus Religionis sensu tangi illum oportet, qui non ferat atrociter, id nunc agi, ut qua data porta, in Christi gregem irruant lupi? et quod non sine maximo horrore commemorari potest, contendi, ut indignissimis pactionibus ipse subscribas.

Cuncta subeunda pericula potius quam rem fieri Religioni adversam.

§. 3. Annon subeunda potius omnia pericula, et perferendæ omne genus ærumnæ: annon millies mori præstat, quam reum fieri æternæ damnationis populatissimæ gentis? cujus tu, carissime in Christo filii noster, regnum adeptus non modo vitam et fortunas quovis tuo periculo tueri debes, sed etiam hoc præcipuo officio obstringeris multo validius, ut quidvis laboris et molestiarum, quidvis etiam sustineas ærumnarum, ne populus tuus in catholica fide altus et educatus, tuæque custodiæ concreditus per hanc luctuosissimam vestræ reipublicæ conversionem, infinite quantum pretiosorem mortali et caduca fluxisque mundi fortunis æternam vitam et immortalia bona amittat.

Ad impediendum dissidentium triumphum Rex incumbere etiam debet ex sui extimatione.

§. 4. Et quamquam hæc sunt, quo omnium maxime spectare debet regia majestas tua, ad ipsam tui existimationem etiam respicere debes, et qua es altitudine animi, nihil tibi recusandum, qnominus tui nominis gloria commaculetur. Non dubitamus quin veræ laudis et gloriæ cupidus posteritatis judicium perhorrescas, quæ regnum tuum tanquam epocham constituet, cum, rege te, puncto temporis fuerint deletæ

saluberrimæ leges, quibus constituendis longo seculorum spatio orthodoxa Polonorum Natio tantopere insudavit; factisque pactionibus, quas omnes prædecessores tui invicto animo semper repudiarunt, refracta fuisse omnia repagula, quibus dissidentes coecerbantur, eorumque potestati universam proditam esse catholicam Ecclesiam, et Polonam rempublicam. Semperque, ex quo ista exorta est tam fœda tempestas, existimavimus ipsa tua religio et existimatio talibus et harum similibus cogitationibus regium animum tuum acerrime remorderet.

Quæ futura sint damna obvenientia ex iniqua cum dissidentibus pactione.

§. 5. Quamabrem, carissime in Christo fili noster, cujus in ore et oculis iniquissima isthæc agitantur consilia, considerato illuc rem esse deductam, ut nullus amplius veræ Fidei cultoribus silentio aut dissimulationi relictus sit locus. Id enim agitur, ut regnum Christi minuatur et labefactetur adsidue; contra, regnum Satanæ corroboretur et amplificetur in dies. Omnes latissimi regni istius anguli patebunt errori; nullus intra perpaucos annos erit locus (quæ est diabolica hæresis industria) quo pestilentissima errorum aura non pervaserit. Itaque, carissime in Christo fili noster, in eum te articulum conjecit iniquitas temporum, in quo data tibi optio est, utrum velis esse cum Christo an contra Christum: cujus tamen oraculum non ignoras, qui non mecum, contra me est. Injurius Religionis regioque animo tuo esset quisquis dubitaverit, utrum malit regia majestas tua.

Interest Regiæ majestati, ut palam sit, invito illius animo pactiones religioni injuriosas initas fuisse.

§. 6. Quod si insuperabilis vis et necessitas, quos adhibueris conatus ad hanc Ecclesiæ catholicæ avertendam calamitatem, infregerit, palam sit universæ catholicæ Ecclesiæ iniquas adversus eam pactiones invicto te animo esse aspernatum, easque disertissime repudiasse. Atque id erit tuæ religionis, tuæ fidei, tuæ magnanimitatis nobilissimum monumentum, quo luculenter ostenderis, non sic tibi cordi esse terrenum regnum, ut cum eo celeste regnum commutes, nec regii fastigii te esse tantopere studiosum, ut illud tenere velis cum dedecore et probro. Si id igitur pervincere nequeas, ut falsis religionibus in tuum regnum aditus obstruatur, noli quæsumus, carissime in Christo fili noster, tantam honori, regioque nomini tuo maculam imprimi te vel consentiente catholicam Religionem in isto regno accepisse gravissimam plagam. Et regiæ majestati tuæ apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam majorem sub anulo piscatoris die sexta Januarii MDCCLXVIII pontificatus nostri anno decimo.

DCLII.

Dat. die 6. Januar. 1768. Ann. X.

De eodem argumento agit cum Archiepiscopis, et Episcopis regni Poloniæ.

Vide epistolam præcedentem, et adnotationem in ea appositam.

Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, et Episcopis regni Poloniæ.

Clemens PP. XIII.

Venerabiles fratres salutem, et apostolicam benedictionem.

Pontificiam suam sollicitudinem exponit, qua pluries de avertendis imminentibus malis epistolas dedit.

§. 1. Summa, quæ Nobis insidet sollicitudo de universo christiano grege tuendo, et de fratrum nostrorum, qui varias illius partes administrant, curis adjuvandis, pro diversis Ecclesiæ temporibus Nos excitat, ut eosdem sive instruamus, sive cohortemur, seu commoneamus. Perfuncti sane vobiscum sæpe sumus, venerabiles fratres, hujusmodi apostolatus nostri officiis; potissimum ex quo illas animo prævidimus tempestates, quas constari jampridem sentiebamus ad labefactandam regni istius religionem; pro qua sarta tecta tuenda gentis vestræ tam egregia hactenus merita extiterunt. Veruntamen ea, quam verebamur, calamitas jam advenit, graviusque etiam opinionem ac tenore nostro incubuit; propterea et acriore Nationis istius studio nunc commovemur; et, quo pro vestra præsertim salute, qui duces cæterorum estis, inflammamur, ardor pleniorem nunc ac vehementiorem vocem desiderat, ut in animis vestris cælestis illi gratiæ motus excitentur, quam in episcopatus inauguratione divinitus immissam suscepistis, cum hoc certe tempus illud sit, quo supremus paterfamilias debitos ac necessarios suorum munerum fructus a vobis expetat atque adeo efflagitet.

Suum dolorem significat pro iniquis pactionibus cum dissidentibus initis.

§. 2. Incredibili cum dolore accepimus, iniri in isto regno nefarias pactiones quarum pravitate cum errore veritas, lucis splendor cum squallore ac tenebris componatur; ut hæc rerum inter se disjunctissimarum coagmenta-

tio fidelem populum facile ad perniciem impellat, et abominationem desolationis in locum sanctum inducat. Verum ad hunc animi nostri angorem maxima accessio fieret, si in hac rerum perturbatione Episcoporum voces obmutescere, si eorum esse neminem videremus, qui præsto esset ad populorum mentes a contagione revocandas, atque in doctrinæ veritate confirmandas; ac maxime si quis aut metu, aut prava hominibus magis quam Deo placendi voluntate adductus dignitatem atque auctoritatem, quæ vobis omnibus ad defendendam atque ornandam Ecclesiam est tradita, ad eandem opprimendam converteret. Sed nullo modo persuaderi Nobis patiemur, accidere unquam posse, ut in labiis divini verbi prædicatione semel consecratis defutura sit vis atque virtus ad repellendum mendacium, dum in ipso Dei templo sedem sibi audet ac triumphum exposcere; ut manus Christi corporis contrectatione nobilitatæ ad erroris audaciam ac licentiam propugnandam scribendo adhibeantur; ut aures denique suavissimis Ecclesiæ vocibus tantummodo assuetæ, Satanæ fraudes atque insidias auscultaturæ sint. Nihilominus humani generis adversarii molitiones eo usque progressas videmus, ut nihil fere non sit timendum. Atque utinam nonnulli errore ac dolis non adeo sese abripi patiantur, ut, quoniam impares sese agnoscunt ad retinendos, quibus opprimuntur impetus, idcirco pastoralis officii legibus solutos etiam sese censeant: ut abjecta persona ab ipsa Ecclesia sibi imposita, aliaque magistratus ac reipublicæ retenta, ultro illatis sibi detrimentis idem ipsi consentiant, quasi separari ac sejungi geminæ illæ munerum partes possint, neque omnino illam huic præponendam reputare constanter debeant.

Commonet Eiscopos eorum muneris esse, cæcos ad viam veritatis dirigem.

§. 3. Quapropter omnipotentis Dei nomine, cujus vicarium auctoritatem licet indigni sustinemus, hoc vobis declaramus, eum qui in hanc fraudem atque errorem traduci se sinat, cæcum omnino esse, ac cæcis ducatum præbere, et ob nullam ex his quas prætexit, causis excusatum esse posse; et propter ipsam episcopalis muneris ignorationem, a Deo condemnatum iri, ut Oseæ IV 6 x = *quia scientiam repulisti a me repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi: oblita es legis Dei tui; obliviscar filiorum tuorum et ego.* = Quamobrem, ven. fratres, nulla ignorantiæ nulla erroris, nulla metus, nulla humanarum rerum ratio vos ab episcopali naviter prosequendo officio removeat. Tametsi hujus sæculi potestatem vires atque copiæ ad Ecclesiæ perniciem ingruant, sacrorum tamen pastorum facta omnia atque consilia ad normam ab evangelicis præceptis, a traditione atque ab ecclesiastica disciplina præscriptam, unice erit dirigenda.

Episcopalis ministerii est omni studio contra dissidentium conatus resistere.

§. 4. Norint siquidem has primas ministerii sui partes esse, ut se ipsi tanquam murum pro domo Israel contra omnes adversariorum impetus firmissime objiciant. Sui se gregis Ecclesiæ ac Dei desertores futuros arbitrentur, si inimicorum fraudibus obsecundarint aut quoquo modo illorum machinationibus connivendo patiendoque consenserint. Maxime quidem instent calamitates, exilia, honorum, fortunarum, vitæ ipsius jactura consequantur. Æquo animo perferant, dum ne ipsæ sacerdotales manus alieni sceleris consensione inquinentur, aut de religionis integritate semetipsis auctoribus quidpiam imminuatur, ac Sanctuarium ipsum contaminetur. Ac sane beatissimus is erit reputandus, qui hac judicis constantia brevem ac fluxam hujus vitæ conditionem cum infinita atque æterna mercede commutare possit, dignusque habeatur, qui immarcescibilem illam coronam accipiat, quam ab optimo pastorum principe paratam illis credimus; qui animas suas pro ovibus suæ fidei commissis posuerunt. Hæc habuimus ven. fratres de quibus in re gravissima atque ad vestram gregisque vestri salutem pernecessaria vos commoneremus Dominus Noster Jesus Christus suæ gratiæ præsidio hos in vobis sensus confirmet atquo roboret, qui vocationi vestræ consentanei sint; paremque vobis ad eam adimplendam alacritatem atque animi magnitudinem afferant. Dum hanc divinorum vobis munerum ubertatem imploramus, eorumdem auspicem apostolicam vobis benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die sexta Januarii MDCCLXVIII. pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 6. Januar. 1768. Anno X.

DCLIII.

Idem argumentum agit cum Gnesnensi Archiepiscopo.

Vide epistolam supra relatam, et adnotationem in ea appositam.

Venerabili fratri Gabrieli Archiepiscopo Gnesnensi.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem et apostolicam benedictionem.

Maximam in spem se se erexit Pontifex dum ad Poloniæ Ecclesiæ Primatum hunc Archiepiscopum designavit.

§. 1. Cum te, ven. fr. ad regendam Gnesnensem Ecclesiam et ad amplissimum istius regni primatum designaremus, plurimam animo conceperamus spem, fore ut ad tuendam sustinendamque istis difficillimis temporibus catholicam Religionem te nemo opportunior, nemo instructior esse posset. Cum enim ad ea plurima atque illustria naturae dona, quibus exornatus es maxime, accessisset amplissimi gradus, ac muneris splendor et auctoritas, nihil tibi defuturum putabamus, quo præsidio esset et Collegis tuis diu cum adversa tempestate luctantibus, et Nobis ipsis ad Petri naviculæ gubernaculum sedentibus, quam in eo discrimine esse videmus, ut nisi mutuo præsentique inter nos auxilio subveniamus, illisque fulciamur potentia, qui mari ac ventis imperat, eadem e tantis evadere fluctibus, ac naufragio subtrahi plane non possit.

Hanc Pontificis spem confirmavit Archiepiscopi juramentum in suæ inaugurationis actu emissum.

§. 2. Hac nostræ de te ven. fr. spes erant, hoc cupiebamus, hoc intendebamus animo cum te ad dignitatem istam eveheremus; hoc propositum de te nostrum non tibi solum, istique Polonæ Nationi, sed toti etiam christano orbi patefactum perspectumque esse volebamus. Tu vero, quæ tum Nobis pollicitus sis quantoque fidei vinculo obstrictus Deo ac Ecclesiæ fueris solemni illo jurejurando, quod in tua inauguratione conceperas ac nuncuparas, recenti adhuc memoria oblivisci minime potes: atque hoc scilicet illud erit chirographum æterno a te judici in hujus caducæ ac mortalis vitæ tuæ fine repraesentandum. Adest jam tempus ven. fr. ac ipsa rerum urget necessitas, ut ea omnia, quibus fidem obstrinxisti tuam, sedulo accurateque præstes, ut pro tua aliorumque salute in certamen prodeas ac decertes.

Fidei datæ præstandæ occasio se præbet adversus iniquas pactiones cum dissidentibus initas.

§. 3. Quas enim in orbis oras tristis illa non pervasit fama, quæ animo nostro luctuosissimum angoris vulnus inflixit, fieri jam ab heterodoxa potestate in istam orthodoxam Nationem impetum, quo eidem tandem jugum imponat, quod nec ipsa, nec patres sui ferre unquam potuerunt, ac inferat irritum, ac falsum pacis nomen inter veritatem erroremque ac in istud Regnum intrudat, unoque lucem ac tenebras fœdere societ, et iniquissimis, conjugat pactionibus, quæ evangelicæ sanctitati omnino adversentur, adducturæque sint fidelem populum in summam rerum perturbationem, locumque sanctum in abominationem desolationis. Minus profecto mirum videri posset, si, qua audacia sunt, isti Ecclesiæ hostes arctare hujusmodi pactionibus ac irretire contenderent Polonam Nationem vel invitam, et si nonnulli ex ejusmodem Ecclesiæ filiis fortunarum suarum spe ambitione aliove errore decepti darent nomen, fœdusque promoverent; scriptum est enim, oportet *hæreses esse, necesse est ut eveniant scandala* neque ignoramus permixtam semper esse electo frumento zizaniam.

In Episcopatus dedecus convertitur, quod ii sileant tamquam canes muti, quorum esset alto suas voces extollere.

§. 4. At ut istud iniquitatis mysterium magis in dies vires atque incrementa sumat, neque interea vigiles, speculatoresque qui Dei custodiunt civitatem, ejusque tutelæ excubare debent, vocem extollant suam neque insurgant pastores in lupos, gregibus sibi commissis insidiantes, sed sint tamquam canes muti, qui latrare, nesciant; id vero Nos præ horrore stupentes attonitosque reddit, ac incredibiliter dolorem nostrum cumulat et exagerat. Quod si hi ipsi dexteræ suæ ministerium adhibeant ad subscribendum, et ea temporali dignitate, quam iis ad ædificationem non ad destructionem Ecclesiæ suæ Christus inesse voluit, ita abutantur, ut vim, auctoritatem firmitatemque nefariis legibus adjiciant, quid jam tum Nobis reliquum esse poterit, quam ut amarissime tale tamtumque eorum commissum deflentes reputemus, eos tamquam sal infatuatum quod projici foras debeat ac conculcari ab hominibus; et interea tamen mundos Nos esse ab ipsorum sanguine declarantes, non desinamus unquam, dum vita in Nobis superstit, monere cum lacrimis unumquemque eorum, et ad pœnitentiam provocare, ac ipsorum Salvatoris nostri verborum terrore concutere atque excitare, qui ait » *qui me erubuerit* » *ac meos sermones*, *hunc Filius ho-*

» *minis erubescet, cum venerit in majestate sua et Patris et ssrum Angelorum* = Quare ven. fr. formidare debes ac toto animo contremiscere, dum in tantæ jucturæ discrimine costitutam Nationem istam intueris, nequid adversi scilicet accidat vel culpa vel patientia tua, oriaturque aliqua ex te offensio, quæ in universam Ecclesiam propagatura sit perenne ac perniciosissimum scandalum. Magnæ gravesque sint quamtumlibet ex alia parte intentatæ formidines, ac minae, extremae, quibus versaris, angustiae, infinitæque consequentur, perturbationes. Num idcirco victæ dandæ sunt a te manus? minus ne obviam omni vi ac contentione eundum erit, ac invicto apostolici animi robore decertandum, quemadmodum animæ tuæ tuorumque incolumitas ac episcopale munus vehementer a te requiri ac postulat?

Dum inutiles sunt Episcoporum conatus ad mala vitanda, tunc cavendum saltem est ne videatur eos malis ipsis assensum præbuisse.

5. Quod si neque mederi tantis ingruentibus malis, neque quidquam proficere ulla vi ac conatu posse certissime videris; at cavendum tum maxime tibi erit, ne quid opera tua efficias, quo adversariis partibus adherere ac favere ullo modo videaris. Per summam igitur constantiam et eorum factionibus præsentia et auctoritas tua deneganda est, et manus ab illis subscriptionibus amovendæ, quibus ullum possit pondus funestis ac fatalibus decretis accedere. Est, ut ipse probe nosti, eritque Jacobi Ucangij prædecessoris tui in benedictione justorum memoria, propterea quod similí in causa conservandæ tuendæque Religionis mirum in modum contendit ac laboravit. Noli te degenerem ab eo ostendere cujus ut dignitatis potiris gradu, ita æmularique debes hujusmodi exempla virtutum illustria.

Episcoporum gloria est pro Christo Jesu pati, vitamque suam in discrimen adduci.

§. 6. Vera ac solida sacrorum pastorum gloria in eo potissimum est posita, ut pro Jesu Christo digni efficiantur in hoc sæculo pati. Nihili homines dignitatesque mundi hujus sunt estimandi, contemnendæ opes ac fortunæ omnes (quæ apostolus Paulus omnia reputabat ut stercora, ut lucri faceret Christum) sanguis etiam, si necesse sit, cum vitam profundendus, ut impolluti ab indignissimo scelere sacri pastores perseverent, neque hæresi, aut schismati per eos gloriandi causa detur hujusmodi, statuisse se pestilentiæ cathedram super ruina veritatis annuente, ac etiam consentiente illo, qui constitutus et magister in Israel. *Esto* igitur *vigilans*, tibi Nos dicimus, in angelo qui erat Sardis, annunciatum fuit in Apocalypsi, *et confirma cætera quæ moritura erant, non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe, qualiter acceperis et audieris, et serva et pœnitentiam ege* Sed jam cum te, ven. fr. vehementer confidamus huic Nostræ sponte consensurum adhæsurumque sententiæ, actionesque tuas ad hanc plæclaram evangelici spiritus regulam directurum, ac ad eandem tuas collegas omnes exemplo verboque inducturum, Deum O. M. oramus et obsecramus, ut animi tui vires fulciat ac roboret, et salutari cælestis gratiæ munere semper confirmet. Demum apostolicam benedictionem fraternitati tuæ peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die VI. Jan. MDCCLXVIII. Pontificatus nostri anno decimo.

DCLIV.

Dat. die 30. Januar. 1768. Anno X.

Abrogantur, cassantur, ac nulla, et irrita declarantur nonnulla edicta in Ducatu Parmensi, et Placentino edita, libertati, immunitati, et jurisdictioni ecclesiasticæ præjudicialia.

Alias sancta Sedes abrogavit edicta a laica potestate evulgata, queis Ecclesiæ, immunitatibus injuria inferebatur. Sic contra sanctiones a Genuensi republica promulgatas habemus Constitutionem hujus Pontificis diei 25 Maii 1760 relatam hujus continuationis, Tom. I. pag. 327 sub n. CXLIV. quæ consulenda ad opportunitatem est cum ibi apposita annotatione.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Refertur tenor primi edicti diei 25 Octobris 1764.

§. 1. Alias ad apostolatus nostri notitiam non sine gravi animi nostri molestia, pervenit, in ducatu Nostro Parmensi, et Placentino à sæculari illegitima potestate edicta quædam contra Ecclesiæ jura, et libertatem prodisse, in quorum altero edito Parmæ die 25 Octobris anni 1764 sub gravibus pœnis prohibebatur, ne quis cujuscumque status, gradus, et conditionis aliquem fundum, census, loca montium, bona tum immobilia, cum mobilia, pecuniam, jura, et actiones in ecclesias, cœtus ecclesiasticos, aliaque loca pia, quæ nomine *di mani morte* nuncupantur,

exceptis dumtaxat Xenodochiis, et Brephotrophiis, atque etiam in singulares personas ecclesiasticas quocumque titulo, sive testamenti, sivi successionis ab intestato, donationis inter vivos, tam quoad proprietatem, quam quoad usumfructum transferre, distrahere, atque alienare posset, præter vigesimam partem proprii cujuscumque patrimonii, dummodo non excederet summam tercentorum scutorum Parmensium, eamque solum in numerata pecunia; vetita semper quacumque in dictas ecclesias, aliaque loca pia translatione, et respective acquisitione cujuscumque fundi, vel quorumlibet bonorum stabilium, etiam ex causa adjudicationis per judicis decretum, aut ad longum tempus locationis, aut devolutionis, aut emptionis, aut cujuslibet alterius tituli. Præterea in eodem edicto præcipiebatur, quod omnes, qui in aliquo regulari ordine, conventu, monasterio, aut congregatione religiosam professionem emittere voluissent, omnium bonorum suorum, ac jurium abdicativam, atque extinctivam renunciationem facere tenerentur, vel si, non facta ejusmodi renunciatione, præfatam professionem emisissent, perinde censerentur, ac si in humanis nunquam extitissent, quemadmodum hæc omnia sub quibusdam conditionibus, et pœnis constituta in eodem edicto, aliisque successivis declarationibus, et ordinationibus fusius continentur.

Refertur tenor secundi edicti diei 13 Januarii 1765.

§. 2. In altero autem edicto die 13 Januarii anni 1765. Parmæ similiter promulgato jubebatur, ut omnia bona, quæ in postremis generalibus catastris Parmæ, et Placentiæ, vel Guastallæ exaratis, sub laicorum nomine descripta reperiebantur, atque propterea omnibus tam ordinariis, quam extraordinariis collectis, et oneribus de eo tempore subiiciebantur, iisdem pariter deinceps forent obnoxia, quamvis in ecclesiasticas personas, vel eccclesiasticorum societates, et cœtus ab hujusmodi oneribus immunes vel jam pervenissent, vel imposterum pervenire contingeret, perinde ac si penes laicum possessorem inscripta adhuc essent, cum aliis conditionibus, et restrictionibus, quæ in eodem edicto plenius habentur.

Inemque tenor notificationis dio 8 Februarii 1765.

§. 3. Ut autem hujusmodi edicta, et omnia, quæ in eis erant disposita, promptius et celerius executioni demandarentur, per quamdam notificationem editam die 8. Februarii anni ejusdem 1765 statutum est, ut assertus quidam magistratus super conservatione regiæ, ut vocant, jurisdictionis per quoddam aliud decretum nulliter, et illegitime constitutus diligenter cognosceret, ac definiret omnes, et quascumque controversias super præfatis duobus edictis ortas, vel orituras, cum amplissima facultate ea etiam edicta interpretandi, et quæ ad illorum executionem spectassent, exequendi summarie, et absque ulla forma, et figura judicii.

Nec non alterius edicti diei 20 Februarii 1765.

§. 4. Tandem alio quodam evulgato decreto sub die 20 Februarii ejusdem anni juxta præscriptum præfati secundi edicti di 13 Januarii sancitum est, ut, sublatis quibuscumque privilegiis et immunitatibus, omnia bona in Parmensi ducatu existentia, quæ in catastro incæpto anno 1561., et absoluto anno 1568 descripta fuissent, collectis pendendis essent obstricta, quamvis ab ecclesiis, locis piis, aut personis ecclesiasticis in præsens possiderentur, ipsis quoque injuncto onere nuntiandi laicis ministris quid, quantum, et a quo tempore quis possideret sub nonnullis pœnis, et conditionibus ibidem expressis.

Per biennium Pontifex officia cuncta adhibuit ad præjudicium quodcumque avertendum.

§. 5. Habita igitur per nos horum edictorum notitia, et quod præterea varii, gravesque alii abusus in præjudicium ecclesiasticæ immunitatis, et jurisdictionis per dictam sæculi potestatem inducebantur, priusquam ad ea remedia intenderemus, animum, quæ pastoralis officii nostri ratio postulabat, et quæ curandis vulneribus, injuriisque repellendis, quibus Ecclesiæ auctoritas, et libertas impetebatur, aptiora et efficaciora videbantur, ad ea potius, quæ pacis sunt, cogitationes, et consilia nostra convertimus, atque propterea integro fere biennio non prætermisimus, omnibus, quibus potuimus, officiis, et oblatis etiam ad sublevandas populorum necessitates æquitatis, ac longanimitatis nostræ argumentis, suadere et deprecari, ut, quæ publicata fuerant, edicta revocarentur, Ecclesiæ dignitas, et læsa jura restituerentur; omnia demum, quæ injuste, et illegitime acta fuissent, tollerentur, et corrigerentur.

At universa Pontificis officia in irritum cesserunt.

§. 6 Dum vero monitionibus, et cohortationibus nostris plene quidem Nos profecisse in domino gratulabamur, res quippe eo devenerat, ut exhibita Nobis fuerint novorum edictorum exempla, quibus vetera illa supra memorata, tum etiam ea, quæ contra jura, et rationes ecclesiastici ordinis indebite, atque attentate per sæcularem potestatem gesta fuerant, revocabantur, atque retractabantur; dumque Nos ipsi parati eramus communitates, atque homines

ducatuum Parmæ, et Placentiæ, et Guastallæ peculiaribus favoribus, et gratiis prosequi; repente præter omnem expectationem irrita facta sunt vota, et consilia nostra, et quæ Ecclesiæ libertati, ac juribus inflicta pridem fuere vulnera, non modo iis, quæ promissa fuerant, sanata non sunt medicamentis, sed superimposita sunt nova, atque graviora.

Imo novi edicti publicatione novum vulnus rei Ecclesiasticæ accessit.

§. 7 Nam, sicut accepimus, eadem sæcularis potestas novo primum edito edicto sub die 12 Januarii præteriti anni, priora illa, pro quibus suspendendis fides data fuerat, renovavit, confirmavit, atque exequi jussit, nisi quod facultatem, quam in edicto diei 25 Octobris 1764 nulliter, atque indebite in totum ademerat, in hoc altero recentiori edicto restituit quidem ecclesiasticis personis acquirendi bona stabilia, et mobilia, quæ ipsis obventura forent vel hæreditario jure suorum ascendentium, et collateralium, vel alio emptionis, aut permutationis titulo; sed adjectis contra Ecclesiæ leges, et instituta durissimis conditionibus; quod scilicet earumdem ecclesiasticarum personarum successio in hæreditate ascendentium et collateralium non ultra quartum gradum protenderetur; quod insuper sese obligarent, earumque obligatio in actis alligaretur, pro hujusmodi bonis recenter acquisitis omnia onera vel imposita, vel deinceps imponenda subeundi, laicum forum non declinandi, eademque bona Ecclesiis, seu ut vocant, manibus mortuis nullo modo transmittendi. Mox vero alia sub die 26 Martii ejusdem præteriti anni edita notificatione, eadem sæcularis potestas quemdam assertum præfectum, nuncupatum superintendentem regium, designavit, qui facultate sibi nulliter attributa præesset bonorum ad ecclesias, et cœtus ecclesiasticos regulares, ac sæculares spectantium administrationi, erogationi redditurum, observantiæ etiam institutorum, et præcipuarum legum cujuscumque ordinis regularis circa ea, quæ ad externum eorumdem ordinum decus, Religionis cultum, et populorum exemplum conservandum, et amplificandum spectassent.

Et exasperatum vulnus fuit per laici tribunalis deputationem in rebus ecclesiasticis.

§. 8 Ad hæc insuper alia quoque promulgata fuit, atque etiam typis edita instructio, in qua, quænam essent eidem regio præfecto commissa munia circa personas, bona, redditus, impensas singulorum conventuum, monasteriorum, collegiorum, congregationum, confraternitatum recensentur, quidam alii secundarii ministri, appellati regii conservatores, et commissarii, deputantur, ut in exequendis mandatis a supradicto incompetenti magistratu regiæ, ut appellant, jurisdictionis quandocumque dandis, suam operam præstent, plurima alia demum eidem præfecto, et supradictis ministris suis adjutoribus curanda, et reformanda demandantur, tam quoad numerum regularium utriusque sexus, tam quoad monialium dotes, sumptusque faciendos in ingressu in religionem, tam denique quoad ecclesiarum solemnitates, et festa, parochorum congruam, compluraque alia, quæ nullo modo, uti exploratum est, a sæculari potestate propria authoritate, et arbitrio statui, et decerni possunt, sed ad ecclesiasticam potestatem omnino spectant, et pertinent.

Qui laici magistratus plura patrarunt contra ecclesiasticam potestatem.

§. 9 Hinc autem factum est, ut non modo prædictus magistratus assertæ regiæ jurisdictionis, sed præfati quoque præfectus, aliique laici ministri commissam sibi incompetentem, atque illegitimam potestatem in ecclesias, atque personas, et bona ecclesiasticorum exercentes, non dubitaverint sententiam proferre super celebratione missarum, super sacramentorum administratione in ecclesiis parochialibus; super adimplemento piorum legatorum; Episcoporum præterea potestatem imminuerint, contempserint, atque impedierint, illis, qui temerariis eorum ausibus quoquo modo restiterunt, et juxta canonicarum sanctionum normam obedire recusarunt, sæpius intentatis minis carceris, exilii, terrorem incusserint, quandoque vero inflicta etiam pœna vim intulerint, complures denique actus gesserint, quibus non veriti sunt ecclesiasticæ potestatis fines invadere, et sacerdotii prærogativas, ac jura violare.

Insuper aliud contumeliosum edictum evulgatum fuit die 14 Januarii anni 1768.

§. 10 Post hæc, cum Nos charitati nostræ diuturniori longanimitate indulgentes, expectabamus ab alto opportunam opem, et jugibus lacrymis a Domino precabamur, ut qui illa admiserant, in eam, a qua tam longe aberraverant, justitiæ viam, agnita tandem veritatis luce, redirent, non modo nullum cepimus charitatis et patientiæ nostræ fructum, sed incredibili animi mœrore, atque intimo cordis sensu nova atque acerbiora gravamina in priorum cumulum adjecta fuisse cognovimus. Nam sub die 16 labentis hujus mensis Januarii Parmæ pro-

diit edictum, in primis quidem contumeliosum, atque calumniis refertum, dein vero perniciosum, atque tendens ad schisma, quod christifideles a supremo Ecclesiæ capite, oves a pastore avertere, et quasi separare studet, ecclesiasticam jurisdictionem opprimit, et sanctissime stabilitam hierarchiam infringit, quod jura, et prærogativas hujus S. Sedis imminuit, et ab omnibus debitam ejus mandatis, decretis, ac legibus obedientiam sæculari potestati subjicit, quod demum Ecclesiam Dei, quæ libera est, facit ancillam. In eo enim præcipitur, ne subditi Parmensis, et Placentini, necnon Guastallæ ducatuum, quicumque illi sint, sæculares, aut ecclesiastici, universitates, conventus, religiosæ domus tam virorum, quam mulierum, nemine excepto, suas lites, etiam ecclasiasticas, in nullo extero tribunali, videlicet, neque in metropolitanis curiis, neque apud apostolicam Sedem, quemadmodum ibidem expresse cavetur, ullo modo agere vel tueri possint, nisi prius ab eadem sæculari illegitima potestate venia impetrata: præterea omnibus prohibetur, ne apud exteros principes, ditiones, ac tribunalia, non excepta apostolica Sede, quasi exterum illud catholicis tribunal sit, recursus ullus instituatur, neque etiam pro obtinendis beneficiis ecclesiasticis, pensionibus, commendis, in iisdem ducatibus sitis, nisi prius præfatæ potestatis consensus præcesserit: statuitur etiam beneficia ecclesiastica, etiam consistorialia, pensiones, abbatias, commendas, dignitates, et munera jurisdictionem adnexam habentia, quæcumque illa sint, et quacumque speciali appellatione commemoranda forent, non ab aliis, præterquam a subditis consequi posse; ita tamen, ut pro illis etiam idem consensus, et venia præfatæ potestatis prius intercedat. Tandem ne quælibet scriptura, mandatum, epistola, sententia, decretum, bulla, breve, aut alia provisio, quæ ab apostolica Sede emanaverit, exequi ullo pacto possit in iisdem ducatibus, nisi impetrato exequatur, ut vocant, a sæculari potestate.

Pontifex apostolica sua potestate cuncta relata edicta, laicaliumque magistratuum acta irritat, nulliusque efficaciæ declarat.

§. 11. Quum autem tum hæc postrema præsertim, tum præmissa omnia, nimium sane per nos huc usque tolerata, libertatem, immunitatem, ac jurisdictionem ecclesiasticam, hujus sanctæ apostolicæ Sedis jura ac prærogativas, ipsas denique sanctissimas Ecclesiæ leges, instituta, et potestatem manifeste læserint, ac violaverint, ac lædant, et violent; tum etiam in ipsorum magistratuum, judicum, officialium, aliorumque tam mandantium, quam consulentium, exequentium, illisque favorem, et auxilium quoquo modo præstantium, aut approbantium, et, quum possint, non impedientium, nec corrigentium perniciem, ac propterea in scandalum plurimorum tendant, et christifidelium animæ, de quibus districtam Deo reddituri sumus rationem, in gravissima pericula conjecerint, et deplorandis malis involvere pergant. Hinc est, quod Nos, qui ex commissi Nobis divinitus pastoralis muneris debito, ecclesiasticæ libertatis vindices, nec non omnium Romanæ, aliisque inferioribus ecclesiis, aut quibusvis personis, et bonis ecclesiasticis competentium jurium assertores in terris a Domino constituti sumus, omniumque christifidelium curam, et sollicitudinem suprema dispositione gerimus, ne in tanta Ecclesiæ oppugnatione diutius silentes, otiosi, ac desides incumbenti Nobis apostolicæ servitutis officio deesse videamur, ac nimia longanimitate, proditæ ecclesiasticæ libertatis, desertæque turpiter Dei causæ, nec non negligentiæ in tuendis, ac defendendis hujus apostolicæ Sedis juribus rei efficiamur, Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum vestigiis ac exemplis insistentes, nec non generalium conciliorum decretis, sacrorum canonum dispositionibus contra violatores ecclesiasticæ libertatis, et eorumdem Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutionibus, ac præsertim iis, quæ in die cœnæ Domini legi, et promulgari solent, firmiter inhærentes, atque omnium, et singulorum, quæ inpræmissis, seu eorum occasione quovis modo acta, et gesta fuerunt, seriem, causas, et circumstantias etiam aggravantes, nec non ministrorum, magistratuum, judicum, officialium, aliorumque præfatorum qualitates dignitates, nomina, et cognomina, aliaque quæcumque etiam specificam, et individuam mentionem, et expressionem requirentia, præsentibus pro plene et sufficienter expressis, ac exactissime et accuratissime specificatis habentes; motu proprio, ac ex certa scentia, ac matura deliberatione habita cum nonnullis ven. fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, de eorum consilio, et assensu, et de apostolicæ potestatis plenitudine, præfata omnia, et singula edicta, decreta, ordinationes, mandata, ac alia quælibet a ministris, magistratibus, judicibus, et officialibus

supradictis, aliisque quibusvis personis specifica, et individua mentione dignis, in præmissis, seu eorum occasione in præjudicium libertatis, immunitatis ecclesiasticæ, atque auctoritatis apostolicæ, nec non hujus S. R. E., Archiepiscoporum, et Episcoporum jurium respective, quovis modo emanata, edita, acta, gesta, et perpetrata, cum omnibus, et singulis inde secutis, et forsan, quod Deus avertat, quandocumque secuturis, penitus, et omnino nulla, irrita, invalida, iniqua, injusta, damnata, reprobata, inania, temeraria, et a non habentibus potestatem damnabiliter attentata, ac de facto præsumpta, nulliusque roboris, ac momenti, vel efficaciæ esse, et ab initio fuisse, et perpetuo fore, neminemque ad illorum observantiam teneri, imo nec ea a quopiam observari posse vel potuisse, nec ex illis cuiquam aliquod jus, vel actionem, aut titulum, etiam coloratum aut possidendi, seu quasi possidendi, vel præscribendi causam acquisitam, vel acquisitum fuisse, vel esse, aut quandocumque acquiri, vel competere posse, neque illa ullum statum facere, vel fecisse, sed perinde ac si numquam emanassent, nec facta fuissent, pro non extantibus, et non factis perpetuo itidem haberi debere tenore præsentium declaramus. Et nihilominus ad majorem, et abundantiorem cauthelam, et quatenus opus sit, illa omnia, et singula motu, scientia, deliberatione, et potestatis plenitudine harum serie damnamus, reprobamus, revocamus, cassamus, irritamus, annullamus, et abolemus, viribusque, et effectu penitus et omnino vacuamus, et pro damnatis, reprobatis, revocatis, cassatis, irritis, nullis, invalidis, et abolitis, viribusque, et effectu penitus et omnino vacuis semper haberi volumus, et mandamus.

Prohibet Episcopis Parmensi, Placentino, et Burgi S. Donnini ne præfata edicta executioni committi sinant.

§. 12. Quocirca ven. fratribus Episcopis Parmensi, et Placentino, et Burgi S. Donnini, nec non cæteris ordinariis præcipimus, et mandamus; ne edicta, decreta, ordinationes, et notificationes hujusmodi executioni mandari permittant; omnibus vero, et singulis eorumdem ducatorum personis tam laicis, quam ecclesiasticis: sive sæcularibus, sive regularibus respective prohibemus, atque interdicimus, ne præfata edicta, decreta, ordinationes quovis modo exequantur, vel iis obtemperent, aut obtemperari faciant, multoque minus præfati magistratus, aut ejusdem ministrorum, seu alterius laicalis tribunalis foro sese subiicere audeant, vel præsumant.

Monet singulos, qui relatis actis caussam dedere in censuras incurrisse ab uno tantum romano Pontifice absolvendos.

§. 13. Cœterum cum notorii, et explorati juris sit, eos omnes, qui edicta, decreta, ordinationes, mandata prædicta ediderunt, promulgarunt, aut quoquo modo pro iis insteterunt, vel illis usi fuerunt, eaque executioni demandarunt, ac alia præmissa, vel eorum aliqua perpetrarunt, nec non illorum mandantes, fautores, consultores, adhærentes, vel alios quoscumque prædictorum executionem procurantes, vel per se ipsos exequentes, atque illegitimam potestatem supradictorum magistratuum, judicum, officialium, conservatorum, et superintendentis assertæ jurisdictionis in personas, res, bona, et jura ecclesiarum, vel Episcoporum, Prælatorum, ac regularium facto agnoscentes, censuras ecclesiasticas a sacris canonibus, generalium conciliorum decretis, et apostolicis constitutionibus, ac præsertim literis die cœnæ Domini singulis annis legi, et promulgari solitis inflictas, nec non omnium, et quorumcumque privilegiorum, gratiarum, et indultorum sibi a Nobis, seu Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris quomodolibet forsan concessorum amissionis pœnas, eo ipso incurrisse, nec a censuris hujusmodi a quoquam, nisi a Nobis, seu Romano Pontifice pro tempore existente (præterquam in mortis articulo, et tunc cum reincidentia in easdem censuras eo ipso quo convaluerint) absolvi, et liberari posse, ac insuper inhabiles et incapaces esse, qui absolutionis beneficium consequantur, donec supradicta decreta, ordinationes, mandata, edicta, omniaque in executionem gesta; atque sequuta, et quomodolibet attentata publice retractaverint, revocaverint cassaverint, et aboleverint, eaque novis edictis, ordinationibus, mandatis, atque decretis e medio sustulerint, ac omnia in pristinum statum plenarie, et cum effectu reintegraverint, vel alias debitam, et condignam Ecclesiæ, ac Nobis, et huic S. Sedi satisfactionem in præmissis præstiterint; idcirco illos omnes, etiam specialissima mentione dignos, nec non illorum successores in officiis a retractatione, revocatione, cassatione, et abolitione decretorum, edictorum, aliorumque præmissorum per se ipsos facienda, vel alias debita et condigna Ecclesiæ, ac Nobis, et dictæ Sedis satisfactione realiter, et cum effectu in eisdem præmissis exhibenda, præsentium literarum, seu alio quocumque prætextu minime liberos, et

exemptos, sed semper ad hæc obligatos fore, et esse, ut absolutionis beneficium obtinere valeant, earumdem tenore præsentium decernimus, et pariter declaramus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 14. Decernentes etiam, easdem præsentes literas, et in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod præfati, et alii quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, et dignitatis existant, seu alias specifica, et individua mentione, et expressione digni illis non consenserint, sed ad ea vocati, citati, et auditi, causæque, propter quas præsentes emanarint, sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet causa, colore, prætextu, et capite, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, ac alio quocumque defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illos aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia, et potestatis plenitudine paribus, concesso, vel emanato, quempiam in judicio, vel extra illud uti, seu juvare ullo modo posse, sed ipsas præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter, et inconcusse observari: sicque, et non aliter in præmissis per quoscumque judices ordinarios, e delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores, et S. R. E. Cardinales, etiam de latere legatos, et Sedis prædictæ Nuncios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia et potestate fungentes, et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 15. Non obstantibus præmissis, ac quatenus opus sit, nostra, et cancellariæ apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo, aliisque constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non quibusvis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, ac usibus, et stylis, etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, indultis, et literis apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis, etiam quacumque ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, et alias quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, et insolitis clausulis irritantibusque, et aliis decretis, etiam motu, scientia, et potestatis plenitudine similibus, et consistorialiter, et alias quomodolibet et contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluries iteratis, et quantiscumque vicibus approbatis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nil penitus omisso, et forma in illis tradita observata exprimerentur, et insererentur, præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, ac derogatum esse volumus, cœterisque contrariis quibuscumque.

Præsentium literarum efficacia ex una tantum earumdem publicatione.

§. 16. Cum autem eædem præsentes literæ in ditione Parmensi, et Placentina, et Guastallæ nequeant tute publicari, uti notorie constat, volumus illas, seu earum exempla ad valvas ecclesiæ Lateranensis, et basilicæ Principis Apostolorum, nec non cancellariæ apostolicæ, curiæque generalis in monte citatorio, et in acie campi Floræ de Urbe, ut moris est, affigi, et publicari, sicque publicatas, et affixas, omnes, et singulos, quos illæ concernent, perinde arctare, et afficere, ac si unicuique eorum nominatim, et personaliter intimatæ fuissent.

Transumptorum fides.

§. 17. Volumus autem, ut earumdem literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides ubique locorum, et gentium tam in judicio, quam extra illud ubique adhi-

berentur ipsis præsentibus, ac si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die xxx. Januarii MDCCLXVIII. Pontificatus nostri anno decimo.

DCLV.

Dat. die 4. Februa. 1768. Anno X.

Prohibetur sub pœna excomunicationis ne figuræ prophanæ ponantur in altaribus ecclesiarum diœcesis Pacensis in Indiis.

Venerabili fratri episcopo Pacensi in Indiis.

Clemens Papa XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

Exponitur abusus prophanarum imaginum in Ecclesiis Pacensis diœcesis, illæque prohibentur in posterum sub censurarum poena.

§. 1. Cum, sicut accepimus, in altaribus ecclesiarum, oratoriorum, et cappellarum conventuum ordinis minorum sancti Francisci de observantia nuncupatorum istius civitatis, et diœcesis Pacen. abusus irrepserit ponendi, sive ornatus titulo, sive aliaquacumque de causa formas, seu figuras vere deridendas faunorum, avium sylvestrium, simiarum, aliasque immagines illis similes, quæ loci hujusmodi sanctitati minime conveniunt, et in istis partibus, ut asseritur, nomine *Mamarrachos* vulgo appellari solent. Nos huic malo opportune remedium adhibere volentes, fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis, memoratas prophanas immagines, formas, seu figuras non solum a dictis, sed etiam a quibuscumque aliis altaribus omnium ecclesiarum, oratoriorum, et cappellarum totius diœcesis tuæ prædictæ omnino removeri, et ne in posterum ullo unquam tempore præfatæ immagines, formæ, seu figuræ in altaribus hujusmodi ponantur, et collocentur, prohiberi sub censurarum pœna ipso facto in utroque casu per inhobedientes, seu contravenientes incurrenda, auctoritate nostra apostolica tenore præsentium mandes, statuas, atque decernas.

Derogatio contrariorum.

§. 2. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac dictarum ecclesiarum statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die nona Februarii millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, Pontificatus Nostri anno decimo.

DCLVI.

Dat. die 5. Februa. 1768. Anno X.

Canonici, et mansionarii infirmi metropolitanæ ecclesiæ Beneventanæ admittuntur ad consequutionem distributionum relictarum pro officio Mariano, eisque tribuitur facultas substituendi alios in casum legitimi impedimenti.

Venerabili fratri archiepiscopo Beneventano.

Clemens PP. XIII.

Venerabiles fratrer salutem, et apostolicam benedictionem.

Benedictus XIII, dum Archiepiscopatum Beneventanum regebat pium opus instituit recitationis officii Mariani, et dotem a canonicis, et mansionariis annuatim consequendam tradidit.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii capitulum, et canonici istius metropolitanæ ecclesiæ Beneventanæ, quod ex institutione præscripta a fel. rec. Benedicto papa XIII. eo tempore, quo, dum ipse in minoribus erat eidem ecclesiæ præsidebat, dictum capitulum inter horas canonicas officium quoque parvum beatæ Mariæ Virginis in choro recitare tenetur: pro dote vero ejusdem pii operis memoratus Benedictus prædecessor summam ducatorum vigintiquinque mille, ac novem centum, et decem in pluribus vicibus assignavit, ad hoc ut erogata hujusmodi quantitate in tot fructiferos census ad rationem tunc solitam scutorum quinque pro quolibet centenario, et anno, quisque ex canonicis, et dignitatibus annua ducata triginta sex, et quisque ex mansionariis annua ducata

decem, et octo quotidianæ distributionis titulo obtineret.

Quam dotationem idem Benedictus XIII adauxit et omni studio curavit ne imminutionem in posterum perpeti posset.

§. 2. Ad pontificatus apicem deinde evecto eodem Benedicto prædecessore, pro augmento quotidianarum distributionum hujusmodi alia quoque ducata viginti mille ipse pariter assignavit, unde quilibet ex canonicis, et dignitatibus ducata sexaginta, et unum, ac quilibet ex mansionariis ducata triginta sex assequi valeret. Quoniam vero firmitatem, ac stabilitatem distributionum prædictarum idem Benedictus prædecessor exoptabat, hinc animo secum reputans, vel quod capitalia censuum prædictorum in aliqua parte amitti, vel eorum fructus minui poterant, alia ducata bis mille assignavit, ad effectum illa convertendi in capitalia fructifera, cum lege, quod eorum fructus semper sub vinculo multiplici esse deberent pro rata nempe ducatorum mille quingentorum in securitatem, seu defensionem utriusque quotæ titulo quotidianarum distributionum, ut præfertur, assignatæ, pro alia vero rata ducatorum quingentorum ad hoc ut canonici metropolitanæ ecclesiæ prædictæ paramenta, pro ipsis habentibus usum mitræ, necessaria possent comparare.

Jussit autem pius fundator ut distributione dotis perfrui capitulares nequirent nisi præsentes servitio essent, illisque substitutionis facultatem ademit.

§. 3. Prædictis tamen distributionibus quotidianis idem Benedictus prædecessor voluit, ut illi tantum frui, et gaudere deberent, qui revera personaliter choro interfuissent, semper, ac generaliter per modum regulæ absentibus etiam ratione malæ valetudinis, aut alias legitime impeditis a consecutione hujusmodi distributionum exclusis, ac præterea ipse prohibuit, ne quis alium in sui locum substituere posset, demumque mandavit, ut omnes indistincte subjecti essent punctaturis applicandis, non quidem beneficio aliorum, qui interfuissent, sed sacrario ecclesiæ prædictæ, ac dumtaxat permisit, ut mense quolibet quisque canonicus vacatione octo dierum; quisque vero ex mansionariis vacatione tantum dierum quatuor potiri valeret; quam sane memorati Benedicti prædecessoris dispositionem, et voluntatem, ea, qua par erat diligentia, et fide dicti exponentes executioni demandare usque adhuc non omiserunt.

At tractu temporis quum constitutæ dotationis fructus imminutionem sint perpessi, suplices hinc preces porrexerunt pro consequenda distributione etiam in casu absentiæ legitimæ, nec non pro facultate se se substituendi.

§. 4. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, præter amissionem nonnullorum capitalium hujusmodi, annui quoque eorum fructus admodum deinde sint diminuti, tam propter quantitatem hujusmodi fructuum, quæ a summa ducatorum quinque pro quolibet centenario ad summam ducatorum tantum quatuor successu temporis postea pervenit, quam propter impositiones, ac onera annua, quibus capitalia hujusmodi subjecta reperiuntur, ita ut omnia prædictorum fructuum diminutio quantitatem ducatorum quadrigentorum sexaginta quinque attingat. Hinc præfati exponentes dispositionem, ac legem a dicto Benedicto prædecessore, ut præfertur, præscriptas in ea tantum parte, qua statuitur, ut absentes etiam causa infirmitatis punctaturis subjiciantur, ac simul præscribitur, ne unus alium in sui locum substituere possit, per Nos moderari, ac absentes ex causa dumtaxat infirmitatis hujusmodi distributionum participes, et tam canonicos, quam mansionarios alios sui respective gradus, qui eo tempore in diebus vacationum, ut præfertur, assignatis recitationi officii parvi prædicti interesse minime debent, substituere posse per Nos declarari summopere desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex previa derogatione fundationis legibus a Benedicto XIII. constitutis, precibus sibi porrectis annuit.

§. 5. Nos igitur eosdem exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, audita relatione venerabilis fratris Francisci Xaverii Archiepiscopi Petren. congregationis venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium concilii Tridentini interpretrum secretarii, fraternitati tuæ, per præsentes committimus, et mandamus, ut, veris existentibus narratis, eisdem canonicis, et mansionariis nunc, et pro tempore existentibus dictæ metropolitanæ ecclesiæ legitime impeditis secundum dispositionem textus *in capitulo consuetudinem de clericis non residentibus*, et sacri concilii Tridentini prædicti sess. 24. cap. 12. de reformatione potestatem percipiendi emolumentum officii Mariani, auctoritate apostolica, tenore præsentium pro tuo arbitrio, et conscientia concedas, et indulgeas, nec non eisdem petitam facultatem substituendi alterutrum ejusdem tamen ordinis, et dummodo substitutus non teneatur pro se ipso interesse præfato officio Mariano, auctoritatæ et tenore prædictis tuo pariter arbitrio, et conscientia tribuas, ac impartiaris.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 6. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 7. Non obstantibus memorati Benedicti prædecessoris dispositione, et voluntate, quam quoad præmissa sufficienter, et expresse commutamus, eique derogamus, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, et dictæ metropolitanæ ecclesiæ statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die quinta Februarii millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 6. Februar. 1768. Ann. X.

DCLVII.

Prævia abrogatione constitutionis Clementis XII diei XXVI Octob. XDCCXXX collegium Castri de Ozzier ordinis minorum S. Francisci de observantia, unitur provinciæ Sardiniæ ejusdem ordinis.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Collegium hoc in ipso institutionis exordio sub imediata subjectione ministri generalis ordinis reperiebatur.

§. 1. Alias fel. rec. Clementi Papæ XII prædecessori Nostro pro parte tunc existentis procuratoris conventus de Ozzier in provincia Sardiniæ ordinis fratrum minorum Sancti Francisci de observantia nuncupatorum exposito, quod dictus conventus ante quadraginta annos in collegium, sive seminarium missionum sub immediata subjectone, et dispositione pro temporis existentis ministri generalis ordinis præfati, cum regulis, constitutionibus, et ordinationibus ad præscriptum quarumdam literarum piæ memoriæ Innocentii Papæ XI itidem prædecessoris Nostri incipien. = *Catholicæ Ecclesiæ* = erectum fuerat.

At Benedictus XIII collegia cuncta missionum hujus ordinis, exceptis illis in Indiis, et binis in Lusitania subjecit ministris provinciarum in quibus reperiebantur erecta.

§. 2. Verum quia a congregatione tunc existentium S. R. E. Cardinalium negotiis propagandæ Fidei præpositorum die VI Septembris MDCCXXVIII. prodierat decretum subinde a rec. me. Benedicto Papa XIII prædecessore etiam Nostro per suas in simili forma brevis expeditas literas confirmatum, per quod, exceptis collegiis, seu seminariis fratrum missionariorum hujusmodi erectis, seu erigendis in provinciis Indiarum pro conversione infidelium, ac demptis duobus in regno Lusitaniæ existentibus, cætera, quæ in provinciis Hispaniarum sub dominio Regis catholici erecta reperiebantur sub obedientia, et regimine ministrorum provincialium reducta fuerunt.

At collegium hoc quum situm minime esset in provinciis Hispaniarum, comprehendi minime debere in præcedenti benedectina constitutione, declaravit Clemens XII.

§. 3. Hac itaque de re, licet dictum collegium de Ozzier in istiusmodi decreto, ac literis comprehensum non videretur, quia in provinciis Hispaniarum sub dominio Regis catholici situm non reperiebatur, et rationum momenta, quæ causam præbuerant enarratæ reductioni locum sibi minime vindicabant in collegio prædicto, dum superiores ordinis in ejus gubernio nullam difficultatem experti fuerant, nilque detractum videbatur salutari instituto ab illius fratribus professo, ac obedientiæ ab eis promissæ, imo cum incremento regularis observantiæ prædicti fratres uberrimos fructus in sacris missionibus obeundis referebant, nihilominus ad quamcumque dubitationem submovendam prædictus tunc existens procurator ejusdem collegii, illud in dictæ congregationis decreto, ac præfatis literis memorati Benedicti prædecessoris, nequaquam comprehendi, sed sub dispositione priorum literarum Innocentii prædecessoris remanere debere ad instar aliorum collegiorum in provinciis Indiarum existentium declarari summopere desiderabat. Idem Clemens prædecessor hujusmodi supplicationibus inclinatus de consilio tunc existentium S.

R. E. Cardinalium dictis negotiis propagandæ Fidei præpositorum, præfatum collegium, seu seminarium Castri de Ozzier sub jurisdictione, obedientia, regimine superioris generalis ordinis prædicti juxta formam literarum dicti Innocentii prædecessoris constituendum esse statuit, et declaravit, ac alias prout in memorati Clementis prædecessoris in simili forma brevis die XVI Octobris MDCCXXX. expeditis literis, quarum tenorem præsentibus pro plene, et sufficienter expressum, et insertum haberi volumus, uberius continetur.

At postmodum supplicatum fuit pro præfati collegii unione provinciæ Sardiniæ.

§. 4. Nuper autem pro parte carissimi in Christo filii nostri Karoli Emmanuelis Sardiniæ regis illustris expositum fuit, quod absoluta a venerabili fratre nostro Julio Cæsare Archiepiscopo Turritano, visitatione apostolica auctoritate sibi demandata dictæ provinciæ Sardiniæ memorati ordinis minorum Sancti Francisci de observantia nuncupatorum, antequam idem Julius Cæsar Archiepiscopus ultimam manum imponat decretis, numerumque statuat fratrum, ac domum pro novitiatu, professorio, studiisque constituat, opportunum ipse censuit unionem dicti collegii, seu seminarii Castri de Ozzier cum præfata provincia Sardiniæ proponere, quam sane unionem memoratus etiam Karolus Emmanuel rex plurimum desiderat. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut revocatis prædictis Clementis prædecessoris literis, in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex prævia abrogatione literarum Clementis XII, collegium hoc provinciæ Sardiniæ perpetuo unit, et incorporat.

§. 5. Nos igitur piis ejusdem Karoli Emmanuelis regis votis, quantum cum Domino possumus, annuere volentes hujusmodi supplicationibus inclinati de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium negotiis, et consultationibus episcoporum et regularium præpositorum, qui tam relationem dilecti filii nostri Ferdinandi Mariæ ipsius S.R.E. presbyteri Cardinalis De Rubeis nuncupati, quam dilectum etiam filium nostrum Josephum Mariam ejusdem S.R.E. presbyterum Cardinalem Castelli pariter nuncupatum congregationis negotiis propagandæ fidei præpositæ præfectum audiverunt, atque insuper relationem super præmissis a dicto Julio Cæsare Archiepiscopo ad eosdem Cardinales transmissam attenderunt consilio, prædictas Clementis prædecessoris literas auctoritate apostolica tenore præsentium revocamus, cassamus, irritamus, annullamus, viribusque, et effectu penitus, ac omnino vacuamus, et proinde dictum collegium, seu seminarium Castri de Ozzier memorati ordinis fratrum minorum de observantia prædictorum provinciæ Sardiniæ ejusdem ordinis auctoritate, et tenore prædictis perpetuo unimus, annectimus, et incorporamus. Salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ congregationis Cardinalium negotiis, et consultationibus episcoporum, et regularium præpositorum.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 6. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de latere legatos, et apostolicæ sedis prædictæ Nuncios, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 7. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non quatenus opus sit ordinis, et provinciæ hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die sexta Februarii millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 29. Februar. 1768. Anno X.

DCLVIII.

Investitura sextæ partis Castri Valdinoce directo dominio Ecclesiæ Ravennatensi spectanti favore principis Andreæ ab Auria Pamphyli confirmatur, et approbatur.

Clemens PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Exponitur status antiquæ investituræ.

§. 1. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius nobilis vir Andreas princeps ab Auria Pamphyli, quod inter cætera bona, quæ ipse possidet in provincia nostra Romandiolæ, et quæ in eum ex primogenitura, ac fideicommissis domus Pamphyliæ coaluerunt, numeratur quoque medietas, seu sexta pars Castri vulgo Valdinoce nuncupati, cum omnibus suis membris, ac pertinentiis positi in diœcesi Brictinoriensi et ad directum dominium mensæ archiepiscopalis Ravennatensis pertinentis, cujus quidem medietatis, seu sextæ partis Castri hujusmodi, simul cum quadam domo, ac uno petio terræ in oppido, ac respective territorio Saviniani existente idem Andreas a cla: me: Nicolao, dum vixit, S. R. E. Cardinali Oddi nuncupato dictæ Ecclesiæ Ravennatensis Archiepiscopo pro se, suisque filiis, ac nepotibus masculis tantum ex instrumento die IV. Februarii MDCCLXV per acta Donati Antonii Lancioni notarii A. C. desuper confecto renovationem investituræ obtinuit.

Exponuntur nonnullæ controversiæ jurisdictionales deinde enatæ, et transactio deinde conciliata.

§. 2. Verum quia in instrumento hujusmodi idem Nicolaus Cardinalis, et Archiepiscopus reservaverat facultatem prædictæ Ecclesiæ Ravennatensi puniendi, corrigendi, et mulctandi quoscumque malefactores, rebelles, et inobedientes juxta formam antiquarum investiturarum, et solitum, hac attenta reservatione, ipse contendere cæpit, quod ab eo deputandus, et mittendus esset gubernator Castri hujusmodi, qui saltem jurisdictionem criminalem in eo exercere deberet, e contra vero præfatus Andreas exponens jurisdictionem hujusmodi jure sibi competere putabat propter possessionem, in qua tam ipse, quam ejus antecessores semper fuerunt: in hoc itaque rerum statu, serio perpensis juribus hinc inde deductis, idem Andreas, ut longam, ac sumptuosam litem effugeret, censuit potius ad amicabilem concordiam cum dicto Nicolao Cardinali, et Archiepiscopo per instrumentum die IV. Julii MDCCLXVI. a memorato Lancioni confectum devenire, in quo quidem instrumento admissum fuit favore ipsius Andreæ liberum exercitium plenæ jurisdictionis dicti Castri tam civilis, quam criminalis, ac in quibuscumque licet gravibus, delictis; e contra vero idem Andreas scuta quatrigenta monetæ romanæ persolvit, ac alias prout in prædictis duobus instrumentis die IV. Februarii MDCCLXV. et die IV. Julii MDCCLXVI, ut præfertur, confectis, quorum omnium tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis haberi volumus, uberius continetur.

Preces porrectæ pro præfatæ transactionis, confirmatione, quæ a Pontifice conceditur.

§. 3. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat in utroque ex instrumentis prædictis apostolica nostra approbatio, et assensus expresse fuerint reservata, atque idcirco idem Andreas illa per Nos approbari, et confirmari summopere desideret. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsum Andream specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, tam præfatum instrumentum renovationis investituræ a memorato Nicolao Cardinali, et Archiepiscopo Ravennatensi pro medietate, seu sexta parte dicti Castri Valdinoce, una cum domo, ac petio terræ prædictis eidem Andreæ pro se, suisque filiis, et nepotibus masculis tantum concessæ, quam prædictum aliud instrumentum concordiæ inter eosdem, ut præfertur, initæ, una cum omnibus, et singulis in instrumentis hujusmodi contentis, et expressis auctoritate apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illisque apostolicæ firmitatis robur adjicimus, omnesque, et singulos juris, ac facti, et solemnitatum defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus, et sanamus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis

per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus fel. rec. Pauli II. ac aliorum romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum de rebus Ecclesiæ non alienandis, et quatenus opus sit, rec. me. Urbani papæ VIII. prædecessoris pariter nostri investituras bonorum jurisdictionalium ad ecclesias devolutorum renovari prohibentibus, aliisque constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non dictæ ecclesiæ Ravennatensis, aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXIX. Februarii MDCCLXVIII, pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 29. Februar. 1768. Ann. X.

DCLIX.

Confirmatur investitura quatuor Castrorum in provincia Romandiolæ facta ab episcopo Sarsinatensi favore principis Andreæ ab Auria Pamphyli.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Exponitur origo hujus investituræ, illiusque progressus.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius nobilis vir Andreas princeps ab Auria Pamphyli, quod inter cætera bona, quæ ipse possidet in provincia nostra Romandiolæ, et quæ in eum ex primogenitura, et fideicommissis domus Pamphyliæ coaluerunt, numerantur quoque quatuor parva Castra, nempe Seguno, Cigno, Pozzolo, et Bucchio vulgo nuncupata pertinentia ad directum dominium ecclesiæ episcopalis Sarsinatensis, quæ ab anno usque MDCI. in quon. Joannem Franciscum ex principibus Aldobrandinis devenerunt ex venditione sui favore a quon. Karolo Felice Marchione, et aliis de Malatesta, prævio, ut asseritur, beneplacito, et assensu fel. rec. Clementis Papæ VIII. prædecessoris Nostri expleta, ac alias prout in instrumento venditionis hujusmodi die XXX. Maii ejusdem anni confecto per acta Fontiæ tum notarii A. C. uberius dicitur contineri. Deinde vero prædictæ venditioni accessit consensus, et nova investitura a tunc temporis existente episcopo Sarsinatensi elargita eidem Joanni Francisco pro se, suisque filiis, ac nepotibus ad renovandum; cumque obitus memorati Joannis Francisci postea supervenerit prædictus tunc temporis existens episcopus investituram, seu novam concessionem hujusmodi favore quon. Olympiæ senioris principissæ de Aldobrandinis viduæ præfati Joannis Francisci defuncti tamquam matris, tutricis, et curatricis bo: me: Silvestri, Joannis Georgis, Hippolyti, et Petri, ejus, ac dicti Joannis Francisci filiorum renovavit, ac alias prout in instrumento renovationis hujusmodi die XXXI. Augusti MDCII. per acta ejusdem Fontiæ confecto uberius pariter dicitur contineri. Extincta autem linea masculina familiæ de Aldobrandinis bo: me: cognominatus Bovius tunc existens episcopus Sarsinatensis die VII. Martii MDCXLV. iterum dicta quatuor Castra cum omnibus eorum membris, juribus, et jurisdictionibus favore quon. Olympiæ de Aldobrandinis unicæ natæ ex memorato Joanne Georgio filio pridicti Joannis Francisci pro se, ejusque filiis, ac nepotibus ad renovandum juxta formam antiquarum investiturarum in emphyteusim denuo concessit, ac alias prout in instrumento eodem die desuper exarato per acta memorati Fontiæ uberius itidem dicitur contineri; ac deinde post ejusdem Olympiæ obitum ab anno usque MDCLXXXIII. una cum pluribus aliis bonis in dicta provincia positis, quatuor quoque memorata Castra a quon. Joanne Baptista principe Pamphyli illius filio, et a quon. Camillo, ac successive a quon. Hieronymo dicti Joannis Baptistæ filiis quiete, ac pacifice possessa fuerunt. Demum sequuto obitu præfati Hieronymi, ac per Nos avocata posses-

sione bonorum omnium domus Pamphyliæ, possessio hujusmodi deinde per decreta diebus xxii. Junii, et v. Octobris MDCCLXIII. edita a dilecto filio nostro Andrea S. R. E. diacono Cardinali Nigrono nuncupato tunc temporis nostro pro-auditore dimissa fuit favore bonæ me: Joannis Andræe principis ab Auria Pamphyli patris ejusdem exponentis uti successoris tam in primogenitura domus Pamphyliæ, quam in fideicomisso, et primogenitura dicti Joannis Baptistæ Pamphyli, ac idem Joannes Andreas actualem eorum possessionem adeptus fuit, et cum venerabili fratre Joanne Baptista episcopo Sarsinatensis de obtinenda renovatione investituræ pro quatuor Castris prædictis cum suis adnexis jam agere cæperat.

Preces porrectæ pro confirmatione nuper renovatæ investituræ, et pontificia approbatio.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, sequuto interea obitu memorati Joannis Andreæ, postmodum dictus expones illius filius a præfato episcopo Sarsinatensi pro quatuor Castris prædictis novam investituram pro se, suisque filiis, et nepotibus tantum ad renovandum, soluto laudemio solito, et annuo canone, ac reservata, insuper nostra approbatione, et assensu, obtinuerit, ac alias prout in instrumento desuper die XXV. Maii MDCCLXV confecto per acta quon. Donati Antonii Lancioni notarii A. C. cuius tenorem præsentibus pro plene, et sufficienter expresso, ac de verbo ad verbum inserto haberi volumus, uberius continetur; ideoque ipse Andreas instrumentum renovationis investituræ hujusmodi, apostolicæ confirmationis nostræ robore communiri plurimum desideret. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra, indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsum Andream specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati præfatum instrumentum renovationis investituræ a memorato Joanne Baptista Episcopo Sarsinatensi, pro dictis quatuor Castris, nempe Seguno, Cigno, Pozzolo, e Bucchio vulgo, ut præfertur, nuncupatis, cum eorum adnexis dicto Andreæ pro se, suisque filiis, et nepotibus tantum ad renovandum concessæ, una cum omnibus, et singulis in eodem instrumento contentis, et expressis auctoritate apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illique apostolicæ firmitatis robur adjicimus, omnesque, et singulos juris, ac facti, et solemnitatum defectus si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus, et sanamus.

Clausula sublata, et decretum irritans

§. 3. Decernentes easdem præsentes literas, semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, et illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in premissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam caussarum palatii apostolici auditores judicarii, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus fel. rec. Pauli II., ac aliorum romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum de rebus Ecclesiæ non alienandis, et quatenus opus sit, rec. me. Urbani Papæ VIII. prædecessoris pariter nostri investituras bonorum jurisdictionalium ad Ecclesias devolutorum renovari prohibente, alisque constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non dictæ Ecclesiæ Sarsinatensis aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, a cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, et insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima nona Februarii millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, Pontificatus Nostri anno decimo.

DCLX.

Dat. die 19. Aprilis 1768. Anno X.

Concordia inter Episcopum, et Capitulum cathedralis ecclesiæ Legionensis confirmatur, et approbatur.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Controversiæ obortæ inter Episcopum Legionensem, et capitulum ejusdem civitatis per concordiam sublatæ sunt.

§. 1 Exponi Nobis nuper fecerunt venerabilis frater Pascalis Episcopus Legionensis et dilecti filii capitulum, et canonici cathedralis Ecclesiæ Legionensis quod ipsi enixe cupientes nonnullas controversias alias inter eos excitatas componere ac super eisdem perpetuam reddere pacem ope concordiæ a carissimo quoque in Christo filio nostro Karolo Hispaniarum rege catholico quam maxime volitæ, ac divinum servitium, animarum quietem, et a diuturnis, ac sumptuosis litibus liberationem respicientes, post varios tractatus, ac resolutiones desuper habitas, undecim conventi, et constituti fuerunt articuli relati in publico instrumento, cujus tenor est qui sequitur, videlicet = Ego in-

Sequitur tenor concordiæ.

frascriptus scriba, et notarius major » numerarius curiæ ecclesiasticæ hujus » civitatis, et diœcesis Legionensis te- » stor, fidemque facio, qualiter per » acta mei sub die 22 Augusti curren- » tis anni Illmus, et Rmus DD. Pascha- » lis Erreros Dei, et sanctæ Sedis apo- » stolicæ gratia Episcopus hujus diœ- » cesis, regiusque consiliarius ex una, » et DD. Decanus, et Capitulum Ec- » clesiæ cathedralis hujus civitatis, eo- » rumque nomine, ac uti deputati, et » procuratores sufficientibus facultatibus » muniti DD. doctor D. Antonius Gar- » zia de Brizuela scholasticus, et do- » ctoralis, ac licentiati D. Paulus de » Mendoza prior poenitentiarius, D. Do- » minicus de Gaztagnaga et Vrquia, et » D. Joseph Arnaez de Revillas lecto- » ralis, ejusdem cathedralis Ecclesiæ » canonici, idemque D. Paulus de Men- » doza nomine ac facto proprio, uti » prior poenitentiarius supradictus, ex » altera partibus, desiderantes pacem » inter D. suam illmam et Capitulum » præfatum efficaciter, et in perpetuum » restituere, mediante concordia de et » super controversiis alias motis ineunda » ad tramites jussionis a D. sua illma ipsis » insinuatæ per epistolium sub die 14. » Augusti anni proxime præteriti, ad » effectum docendi apud regiam catho- » licam majestatem, quod ipsi totis » viribus, animique conatu curarunt » modum opportunum ad hujusmodi » concordiam ineundam reperire ad ef- » fectum procedendi inter se mutua et » reciproca pace, ac tranquillitate, quam » eadem regia majestas ipsis tantopere » insinuaverat, præsertim propter ser- » vitium Dei optimi maximi, anima- » rumque quietem, et ad evitandas » diuturnas, sumptuosasque lites, præ- » viis variis præliminaribus articulis, » tractatibus, ac resolutionibus desuper » habitis, tandem devenerunt ad sti- » pulationem instrumenti publici con- » cordiæ super sequentibus, nimirum:

» 1. Quoad controversiam agita- » tam super dubio: an pœnitentiarius » ratione dignitatis prioratus, tamquam » rigorose parochus sit habendus; et » quatenus affirmative: an ad formam » sacri concilii tridentini, examini sy- » nodali sit subjiciendus; illmus, et » rmus D. episcopus, DD. deputati, ac » D. pœnitentiarius proprio nomine con- » venerunt, qualiter expositi sanctissi- » mo domino nostro papæ utriusque » partis respectivis prætensionibus, ad » effectum quodcumque dubium, et » scrupulum ambarum partium evitan- » di, de et super eo, an prior sit, nec » ne parochus, unanimi consensu eidem » sanctissimo domino nostro supplicetur » pro dispensatione ab examine syno- » dali, quoad priorem modernum, » ejusque successores, et quatenus etiam » hujusmodi prior vere parochus cen- » sendus esset, sufficiat in posterum » concursus, sive examen, quod ha- » beatur, ad effectum obtinendi poeni- » tentiariam, ut sine alio concursu, si- » ve examine pænitentiarius pro tem- » pore obtinere, ac exercere valeat, » prioratum eidem pœnitentiariæ, ri- » gore bullæ suppressionis unitum, et » annexum. Itemque quod in vacatio- » ne prioratus, a capitulo deputetur » aliquis ex capitularibus pro suo arbi- » trio, ad effectum exercendi functio- » nes priorales intra ecclesiam, et pro » cæteris functionibus ab eodem capi- » tulo deputetur, sive proponatur pre- » sbyter habilis, et idoneus sibi be- » nevisus, qui prioris vices gerat; ea » tamen conditione, quod hujusmodi » nominatio in vicesgerentem prioris » ab ordinario approbetur, propter du- » bium; an prior sit necne parochus. » insuperque, quod in edictis pro qua- » cumque vacatione prioratus relaxan- » dis exponantur in genere onera, qui- » bus hactenus subjecti fuerunt, subij- » cique debuerunt priores, quodque suf-

» ficiat exercitium pœnitentiariæ ad prioratum obtinendum, et exercendum.

» 2. Quoad controversiam, sive dubium suscitatum: an nimirum post unionem de prioratu factam pœnitentiariæ vigore bullæ suppressionis pænes ordinarium resideat facultas conferendi absque ulla independentia, et per se solum dignitatem prioratus; seu potius sufficiat collatio, quæ de præbendis de officio nuncupatis in capitulo simultanee fieri solet a rmo domino Episcopo, sive ejus vicario generali, ac decano, sive primicerio tamquam conjudicibus; quod quidem dubium irresolutum remansit in tractatibus prævii, quia regia camera resolutio expectabatur, quæ jam ædita fuit: ut ad illius exequutionem sollicite, et remota omni dilatione, ac scrupulo procedatur, conveniunt supradictæ partes, tamquam in re tutiori, magisque opportuna, comprehensis etiam cæteris tribus dignitatibus, præbendis de officio nuncupatis, unitis, et adnexis quod respective ad modernum priorem pœnitentiarium, dummodo tamen impetretur apostolica dispensatio, de qua in præcedenti capitulo, prout etiam quoad cæteros modernos canonicos de officio nuncupatos, necessaria nequaquam sit, nec censeatur, aliqua nova collatio, aut ulla cæremonia, sive actus, ut ipsi dignitates adnexas exerceant, præter collationem cæremonias, actusque ab ipsis jam respective habitam, peractas, et exercitos ad effectum obtinendi præbendas, quas obtinent; quoniam D. sua illma approbat, et extendit collationem ab ipsis, cæterisque dignitatibus receptam, ad effectum obtinendi præbendis, quæ illis uniuntur, et adnectuntur: quo vero ad successores canonicos de officio nuncupatos, supradictæ partes conveniunt, quod per unam, eamdemque collationem præbendæ, quam a proviso recipi contigerit, intelligatur quoque, ac censeatur ab ipso recepta collatio de dignitate unita, et adnexa; ea tamen sub distinctione, ut quoad collationem dignitatis unitæ, et adnexæ, intelligatur, et censeatur recepta ordinarii auctoritate tantum; atque hi duo respectus accurate explicentur in actu capitulari ea die celebrando; neque proinde rmus dominus Episcopus, ejus tribunal obligare valeant provisum ad separatim, aut alia sub forma recipiendam collationem dignitatis; quoniam unico actu, et modo præmisso ambæ collationes absolute peragi debent.

» 3. Quoad controversiam super eo, quod possessio immemorabilis, quæ capitulo assistit in exercitio jurisdictionis ecclesiasticæ in oppidisGordoncillo, Villanueva, et Palanquinos, nequeat esse manutenibilis, capitulum præfatum hac super re concordiam inire, litesque evitare cum rmo domino Episcopo desiderans, ex nunc pro tunc, et e contra sub beneplacito apostolico, hujusmodi jurisdictiones eidem rmo domino Episcopo cedit, reservato tantum sibi jure visitandi ecclesias dictorum trium oppidorum; ea tamen sub conditione, quod a capitulo præfato sua peragi visitatio nequeat, nisi post annum a visitatione habita a rmo domino Episcopo, ac vicissim iste suam visitationem habere nequeat in dictis locis, nisi post annum a visitatione per capitulum peracta: addita etiam hac alia conditione, quod etiamsi rmus dnus Episcopus suam non peragat in dictis locis visitationem, nihilominus valeat capitulum suam indiscriminatim peragere de biennio in biennium; et decreta, quæ edi contigerit in visitatione capitulari, revocari nequeant, præter quam in alia visitatione, vel a tribunali ecclesiastico, in judicio tamen ordinario, non vero summario, minusque provisionali. Reservat pariter sibi capitulum merum actum collationis omnium beneficiorum, et cappellaniarum nunc, et pro tempore in dictis tribus oppidis existentium; ordinario remanentibus cæteris actibus antecedentibus, et consequentibus ad collationem, quam tamen peragere valeat rmus dnus Episcopus, sive ejus vicarius generalis de beneficiis, quæ ad præsentationem serenissimi regis in octo mensibus reservatis providentur. Et quoniam nullum occurrit dubium circa præsentationem ad beneficia, quorum juspatronatus in prædictis oppidis capitulum obtinet, præsentibus declaratur, idem capitulum manutenendum esse in possessione hujusmodi juris, et quoniam unum ex præliminaribus conventis, illud est, quod usque ad reportationem confirmationis apostolicæ super omnibus hujus concordiæ partibus, res de quibus agitur, in eisdem statu, et terminis, in quibus modo reperiuntur, perseverent, hinc ad quodcumque removendum dubium, quinam sint;

» hujusmodi status, et termini, sicut » supradictus dñus doctoralis deputatus » reperitur ad exercendam jurisdictionem in oppidis Gordoncilli, et Sillænovæ, ac dominus Joseph Flores » canonicus, tamquam modernus administrator hospitalis exercere debet » jurisdictionem in oppido de Palanquinos; ita Dominatio sua illma suum » præstat consensum, ad hoc ut prosequantur exercitium hujusmodi jurisdictionum, donec confirmatio apostolica obtineatur.

» 4. Cum Dominatio sua illma in » præcitato epistolio diei 14 Augusti capitulo exposuerit, quod in arrendamentis ad vitam arrendatariorum, » quæ inire solebat capitulum de redditibus, quos percipit ex locis Sillænovæ, et Villænovæ de Monzanas, » nequaquam comprehendi possunt, » aut debent, prout hactenus gestum » est, juspatronatus, et cætera jura spiritualia; hinc significavit capitulum, » se hanc in re adimplevisse quæcumque promisit, atque resolvit in primis tractatibus habitis; nam canonicus D. Didacus Escobar eidem capitulo cessit jura spiritualia oppido » Villænovæ de Manzanas adnexa, eamdemque cessionem pariter admittet » capitulum, quatenus illam peraget » D. Michael Chicarro Vitero de juribus » spiritualibus Sillænovæ, ad quam cessionem faciendam Dominatio sua illma » se instituram promittit.

» 5. Quoad controversiam, in » qua capitulum supponendo se existere in possessione prætendebat quod » in omnibus expeditionibus, quæ a » curia ecclesiastica relaxantur ad effectum compulsandi scripturas ex suo » archivio capitulari, apponeretur clausula, canonicum nempe archiviarium » scripturas de permissu capituli compulsare; idque a Dom. sue illma, » tamquam suæ jurisdictioni adversum, » impugnatur; conveniunt ambæ partes, » ut, quatenus contingat, rmum dominum Episcopum, ejusve vicarium » generalem expeditiones relaxare pro » faciendis compulsationibus ex archivio capituli, apponatur in eis clausula, qua injungatur notario compulsori ut ante notificationem expeditionis per medium canonici procuratoris generalis urbane agat cum capitulo, ad effectum ut congregetur, » et verbaliter mandet archiviario, quod » contenta in expeditione exequatur.

» 6. Quoad controversiam, in » qua Dominatio sua illma exponebat, » suæ jurisdictioni liberam esse deputationem promotoris fiscalis, et notarii in causis, in quibus de exequutorialibus agitur, et e converso id impugnabatur a capitulo, attenta consuetudine, qua in hujusmodi causis » promotoris fiscalis officium exercetur a suo procuratore generali, notarii vero ab uno ex canonicis causarum a secretis, qui deputantur in » electionibus officialium, quæ sub initium cujuslibet anni fieri solent, » conveniunt ambæ partes, quod in » causis exequutorialium, quæ quidem » de solis criminalibus intelliguntur; » promotoris fiscalis munus exerceri » debeat a procuratore generali capituli nunc, et pro tempore existente, » notarii vero officium ab uno ex secretariis causarum in electione officialium deputatis, quatenus vero contingat aliquam causam criminalem » efformari contra eosdem secretarios » deputatos, eligatur a capitulo alius, » quem magis idoneum judicaverit; » ejusque electio ad notitiam rmi dñi » Episcopi deducatur, quo facto, et absque controversia, hujusmodi electus » ad exercendum officium notarii habilitatus remaneat.

» 7. Quoad nominationem examinatorum synodalium, quam Dominatio sua illma suæ jurisdictionis » brevi, aut rescripto munita, actum » facultativum esse contendit, ut eos » nominet ex corpore capituli, vel extra, » idque impugnat capitulum propter » consuetudinem, quæ semper viguit, » in hujusmodi examinatores deputandi capitulares personas tantum, et non » obstantibus juribus per capitulum deductis, Dominatio sua illma in exposita opione persistit. Hinc ambæ » partes conveniunt, quod etiamsi Dominatio sua illma, præfatam obtineat facultatem hujusmodi examinatores nominandi, illa tamen non utetur, sed nominationes cohibebit ad » solum corpus capituli, ut tali pacto » ostendat suam præconceptam opinionem, ac observatiam, quod nimirum inter capitulares suæ Ecclesiæ, » qui præsertim sunt in copioso numero quadragenario, habiles existunt, » et reperiuntur ad omnia loca hujusmodi examinatorum implenda.

» 8. Quoad dubium occursum in » ultimo concursu ad præbendam lectoralem habito super admissione cujusdam dispensationis ab uno ex concurrentibus productæ; prout etiam » quoad examen, et recognitionem ju-

» rium, et documentorum, quæ in » concurrentibus necessaria sunt, utraque pars convenit, quod Rmus dominus Episcopus, sive ejus vicarius » generalis unum tantum suffragium ferre valeant, sicut quicumque alius ex » cæteris judicibus concursus a capitulo » deputatis, pro eo, quod attinet ad » recognitionem jurium, et documentorum, illorumque admissionem, et » probationem, ac cæteros quoscumque » actus, in quibus contentiose non agatur; at vero in iis actis, in quibus » lis emerserit inter concurrentes super » aliqua materia ad concursum spectante, privative in illa agat, et sententiam ferat Rmus dominus Episcopus, » sive ejus curiæ offficialis.

» 9. Quoad prætensionem Rmi » domini Episcopi circa observationem » cæremonialis, usum baldacchini, » sedis, et super ejus receptione, quæ » omnia fuerunt impugnata a capitulo » propter contrariam consuetudinem, » cæterasque rationes adductas, idem » Rmus dominus Episcopus cedit, atque desistit ab usu baldacchini in ecclesia, sedisque gestatoriæ in processione SSmi Sacramenti, aliisque processionibus generalibus; quovero ad » ipsius receptionem occasione accedendi ad ecclesiam celebrandi causa » divina officia, aut missam pontificalem, capituli urbanitati eam relinquit; remanente tamen in suo robore, et vigore, consuetudine associandi in egressu, prout etiam recipiendi Rmum dominum Episcopum » ad aulam capitularem pergentem.

» 10. Quoad aliam prætensionem » Rmi domini Episcopi, in eo consistentem, quod scilicet non obstante » possessione, in qua capitulum existit, præsentandi ad suas parochiales, et beneficia, ab eodem Rmo domino Episcopo minime impugnata, » declaretur tamen in judicio proprietatis, seu petitorio, hujusmodi jus spectare, et pertinere ad episcopalem dignitatem; præfatus Rmus dominus » Episcopus amodo cedit, atque desistit ab hujusmodi prætensione, remanente tamen in suo robore, et vigore provisione parochialium mediante concursu, et Rmus dominus Episcopus tres ex approbatis proponat.

» 11. Quatenus Rmus dominus » Episcopus necessariam, et opportunam fore putaret suæ cathedralis ecclesiæ visitationem, petiit a capitulo » jura, et acta ad ipsam spectantia, » ea tamen sub conditione procedendi » hac in re summa cum bona pace; » desuperque plura dubia occurrerunt; » Dominatio sua illma, ingravescentem » suam ætatem, gravesque proprio officio adnexas necessarias occupationes, totum hominem exigentes, attendens, ac de cætero necessariam » saltem pro nunc nequaquam existimans ejusdem ecclesiæ cathedralis » visitationem, quoniam in illius specula constitutus reperitur, nihilque » remedio dignum in ea animadvertit; » immo quæcumque negotia concorditer geruntur absque solemnitate visitationis, et quotannis una cum capitulo interest discussioni rationum fabricæ, operumque piorum majoris » relevantiæ; præmissis quidem attentis, eadem Dominatio sua illma convenit, ut, quatenus necessariam, seu » oportunam fore existimaverit præfatæ » ecclesiæ visitationem, eamque peragere sibi sinant propria valetudo, et » occupationes, illam non aliter peracturus erit, quam ad formam concordiæ bo: me: Episcopi Sanctis de Risoba, et ultimi status, ac sub protestationibus in illa contentis, aliisque, » quas opportunas judicaverit; quo casu ad effectum hujusmodi visitationem peragendi ostendenda erunt jura, et acta, quæ pænes capitulum » habeantur, et necessaria existimentur.

» Quæ omnia prout superius expressa sunt, et in citato concordiæ » instrumento continentur, ambæ partes se obligarunt observaturas, et ad » literam adimpleturas absque ulla transgressione, decreveruntque SSmo Domino Nostro supplicare, ut benigne » dignetur respicere justa desideria, et » supplicationem ipsorum transigentium, concordiam hujusmodi approbando, et confirmando, suasque apostolicas literas confirmationis desuper » expediendo ad perpetuam rei memoriam, ne scilicet ulla ex partibus transigentibus, minusque ipsarum successores adversus id, quod transactum » est, actionem instituere, aut ullatenus contraire præsumant, ad quem » effectum Rmus dominus Episcopus, » et DD. Deputati procuratores mihi infrascripto mandarunt, ut de præmissis authenticum testimonium perhiberem, quod cum præsentibus, et » relatione ad originalia tam dictæ concordiæ, pænes me in officio mei existentis, et supradicti epistolii die 14. » Augusti mihi exhibiti, rogatus in fidem trado, signo, ac subscribo. Le-

» gione in Hispaniis die 9. Septem-
» bris 1767.

Loco ✠ Signi

Francisccus Rodriguez Not. rog. in fidem etc.

Preces porrectæ pro præfatæ concordiæ approbatione, et Pontificis assensus, additis specialibus declarationibus.

§. 2. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, quo firmius in dictis undecim articulis, et in instrumento hujusmodi contenta subsistant, et serventur exactius apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri dicti exponentes summopere desiderent; Nos ipsorum exponentium votis hac in re quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excomunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes supplicationibus Nobis eorum nomine humiliter porretis inclinati de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium concilii Tridentini interpetrum, qui votum dilecti filii nostri Andreæ S. R. E. diaconi Cardinalis Corsini nuncupati ad negotium hujusmodi examinandum ab ipsis deputati perpenderunt consilio, præinsertos articulos, et instrumentum cum omnibus, et singulis in eis contentis in hunc, qui sequitur modum auctoritate apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adiicimus, volentes nempe, quod primum articulum, quod pœnitentiarius ratione dignitatis prioratus novo examini subiiciendus non sit, dummodo præcedenter in obtinenda pœnitentiaria legitimi examinis experimentum subierit, et in casu vacationis prioratus, is qui interim deputabitur, idoneus, ac legitime approbatus sit ad exercitium curæ animarum. Quoad tertio, quod salva semper, et illæsa remanere debeat jurisdictio Episcopi, sive ordinaria, sive delegata in iis saltem casibus, qui vel ad corrigendos mores, vel ad disciplinam restaurandam nullam patiuntur moram, sed celeri, subitoque remedio reparandi sunt. Quoad quartum, quod facultas eligendi promotorem fiscalem, et notarium semper in Episcopo residere debeat, verum uterque de capituli gremio eligendus, et seligendus sit. Quoad septimum, quod servetur quidquid in eo conventum est durante tantummodo vita dicti Paschalis moderni Episcopi, et dummodo in examinatoribus synodalibus eligendis de gremio capituli concurrant requisita præscripta a sacro concilio Tridentino sess. 24. cap. 13. de reform. Quoad nonum, quod firma, et illæsa remanere debeant generalia decreta tam dictæ, quam alterius congregationis venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sacris ritibus præpositorum, eaque in casu servanda sint, ne quid suæ dignitatis remittat Episcopus, neque capitulum graviori, quam quod debet, gravetur obsequio. Quoad ultimum denique articulum, quod in eo contenta, salvis, firmisque remanentibus juribus utriusque partis per modum provisionis, et durante vita ejusdem Paschalis hodierni Episcopi contemporanee tantum exequenda sint, et in reliquis omnibus articulos prædictos exequendos esse volumus, atque decernimus: salva tamen semper in præmissis auctoritate primodictæ congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores, ac S. R. E. præfatæ Cardinales etiam de latere legatos, et ejusdem sedis nuncios, sublata eis, et eorum cuilibet quavis alia judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac quatenus opus sit ecclesiæ, et capituli hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum teno-

res præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XIX. Aprilis MDCCLXVIII., pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 20. Aprilis 1768. Ann. X.

DCLXI.

Confirmatio nonnullorum decretorum pro bono regimine congregationis Cælestinorum ordinis S. Benedicti.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Referuntur decreta edita a definitorio congregationis, et horum confirmatio Pontifici postulatur.

§. 1. Injuncti Nobis divinitus pastoralis officii ratio exigit, ut paternam religiosorum virorum altissimi obsequiis sub laudabili vitæ monasticæ instituto mancipatorum curam gerentes, ea, quæ pro felici, prosperoque illorum regimine, et gubernio provide, prudenterque facta, atque ordinata esse noscuntur, quo firmiori stabilitate permaneant, apostolici muniminis præsidio roboremus: exponi siquidem Nobis nuper fecit dilectus filius modernus Abbas generalis congregationis Cœlestinorum ordinis sancti Benedicti, quod in nupero capitulo generali ejusdem congregationis habito mense Maii anni MDCCLXV. ab ejus definitorio nonnulla decreta edita fuerunt, quæ meliorem, utilioremque præfatæ congregationis directionem respiciunt, quæque apostolica auctoritate approbari, et confirmari plurimum desiderat. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex decreta remittit confirmanda arbitrio Cardinalis protectoris.

§. 2. Nos igitur ipsum exponentem specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, audito voto venerabilis fratris nostri Karoli Alberti Guidoboni presbyteri Cardinalis Cavalchini nuncupati Episcopi Ostiensis, et Veliternensis, ac ejusdem congregationis apud Nos, et sedem apostolicam protectoris; nec non simul audita relatione venerabilis fratris Francisci Archiepiscopi Patracensis congregationis venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus episcoporum, et regularium præpositæ secretarii, preces desuper Nobis porrectas eidem Karolo Alberto Guidobono Cardinali et protectori remissimus, ut pro suo arbitrio, et prudentia petitam confirmationem eorumdem decretorum indulgeret; ipse vero Karolus Albertus Guidobonus Cardinalis, et protector decreta prædicta in hunc, qui sequitur, modum extendenda esse censuit, videlicet.

Sequitur tenor decretorum confirmatorum ab Emo Protectore.

» 1. Lectores omnes tam philosophiæ, quam theologiæ, prout alias decretum fuit a capitulo generali anni 1725., post emensum duodennale lecturæ curriculum (nisi pro rerum, ac temporis opportunitate definitorio generali, vel diætæ provinciali visum fuerit, ut eorum alicui novæ concedantur literæ patentes pro diuturniori lecturæ exercitio) ab ea vacabunt, ac uti emeriti fruentur privilegiis omnibus, quæ lectoribus a nostris constitutionibus tribuuntur, excepto illo exemptionis a choro, iique subsidio aliquo, si indigeant, donabuntur arbitrio rmi patris Generalis. Præcedentiæ vero locum habebunt emeriti quidem lectores philosophiæ supra lectores actuales pariter philosophiæ, ac emeriti lectores theologiæ, cedentque tantum lectoribus actualibus in exercitio lecturæ antiquioribus, ac etiam (si lectores emeriti philosophiæ fuerint) lectoribus actualibus theologiæ juxta pristinum morem religionis.

» 2. Monachi, qui per integrum duodennium cancellarii munus in nostro Corropolitano monasterio laudabiliter exercuerint, voce gaudeant passiva ad abbatias, ad instar abilitationis pro-cancellarii archicænobii sancti Spiritus de Murrone.

» 3. Professorum magistri diligenter incumbant custodiendæ, servandæque professoriorum clausuræ, in quibus iidem professi detineantur, donec studiorum cursum compleverint, etiamsi presbyteratus ordine fuerint insigniti; ad hunc tamen nullus in posterum promoveatur ante annum vigesimum quartum completum juxta sacrorum canonum præscripta.

» 4. Oblati nostræ congregationis, quemadmodum decreto in capitulo

» generali alias edito cavetur, nullatenus ad professionem admittantur, nisi postquam per integrum decennium a die religiosi habitus juxta constitutiones ordinis suscepti inchoandum, vitam laudabiliter duxerint in religione.

» 5. Ut Archicænobium sancti Spiritus de Murrone quoquomodo sublevetur a gravissimis sumptibus, quos substinet pro celebrandis capitulis generalibus, confirmatur taxa ducatorum decem in antecedentibus provincialibus dietis imposita, et a PP. Abbatibus in quolibet capitulo generali solvenda in ejusdem Archicænobii beneficium.

C. A. Cardinali Cavalchini Protector.

Loco ✠ Signi

Pontifex præmissa decreta confirmat, et approbat.

§. 3. Ut autem præmissa omnia decreta firmius subsistant, et serventur exactius, ea cum omnibus, et singulis in præinsertis decretis contentis tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adiicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ congregationis Cardinalium.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas validas, et efficaces existere, et fore suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non congregationis, et ordinis hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibusqumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritatibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habenentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud S. Mariam majorem sub annulo piscatoris die xx. Aprilis MDCCLXVIII pontificatus nostri anno decimo.

DCLXII.

Dat. die 20 Aprilis 1768, Ann. X.

Prævia commutatione ultimæ voluntatis quondam Fatii Pongelli, ejus bona hæreditaria applicantur hospitali pauperum, et expositorum civitatis Camerini.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Refertur tenor dispositionis Fatii Pongelli.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii moderni deputati hospitalis civitatis Camerinensis, quod alias tunc in humanis agens quon. Fatius Pongelli ex oppido Belforti nuncupato, Camerinensis diæcesis in suo ultimo testamento condito die XIV Decembris MDCCLVI per acta dilecti filii Dominici Petruccini notarii post obitum Karoli sui filii sine filiis legitimis, et naturalibus, vulgariter, pupillariter, et per modum strictioris fideicommissi vocavit, et substituit animam tam propriam, quam sui patris, et avi, mandavitque, ut in posterum fructus, et redditus suæ hæreditatis vendendi essent, atque ex prætio a venditione hujusmodi retrahendo (demptis expensis, etiam ministri vulgo fattore nuncupati) in perpetuum, ac infinitum quot annis tot missæ celebrari deberent pro animabus dicti testatoris, suiqui patris, et avi, soluta eleemosyna obulorum viginti pro qualibet missa: administrationem vero suæ hæreditatis atque jus celebrari faciendi hujusmodi missas dictus Fatius testator reliquit, et concessit Ludovico Valeriani, suisque filiis, et sccessoribus in infinitum, semper inter eos majorem cæteris præferendo, ac ita de descendentia in descendentiam servandum esse mandavit, tributa omnibus prædictis facultate nominandi sacerdotes, eosque ad nutum, et sine causa removendi, aliosque subrogandi pro celebratione hujusmodi missarum peragenda in una, seu pluribus ecclesiis, prout prædictis

Ludovico administratori, suisque filiis, et successoribus, videbitur, designandis, et commutandis, ita ut celebrationem hujusmodi missarum ab una seu pluribus ecclesiis ipsi in alias ecclesias cujuscumque loci, et civitatis toties, quoties eis visum fuisset, transferre possent, ac valerent, et alias prout in dicti Fatii testamento, cujus tenorem præsentibus pro plene, et sufficienter expresso, ac de verbo ad verbum inserto haberi volumus uberius continetur.

Preces directæ pro applicatione hæreditatis Pongelli hospitali Camerini.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, prædictus Karolus ejusdem Fatii testatoris filius, sine filiis decesserit, ideoque volitæ substitutioni hujusmodi locus factus fuerit; memoratum vero hospitale tot oneribus, et expensis gravatum undique sit, ut illius bonorum fructus, ac redditus impares omnino ad ea subeunda dignoscantur, neque aliunde sane ullus suppetat modus, quo opem, auxiliumque aliquod hospitali hujusmodi præstari possit, et ne opus istud publicæ populi dictæ civitatis, suæque diœcesis tranquillitati, ac expositorum infantium alimoniæ, et æducationi, fœminarumque expositarum dotationi, ac pauperum infirmorum in eo curandorum levamini, admodum utile, ac quam maxime necessarium propter reddituum tenuitatem deficiat, dicti exponentes omnia bona, et quæcumque jura, ac credita ad hæreditatem dicti Fatii pertinentia, una cum eorum, fructibus, redditibus, et proventibus eidem hospitali perpetuo per Nos concedi, assignari, et applicarsi summopere desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex precibus annuit exceptis nonnullis bonis, et injuncto hospitali honere binarum missarum quolibet die pro testatoris suffragio.

§. 3. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus etiam dilecti filii nostri Petri Pauli S. R. E. presbyteri Cardinalis de Comitibus nuncupati ejusdem hospitalis protectoris super hoc humiliter porrectis inclinati, prædicta omnia bona, credita, et jura quæcumque hæreditaria memorati Fatii testatoris ubicumque posita, et existentia, ac ad hæreditatem illius quocumque modo spectantia (demptis, et exceptis bonis inferius exprimendis) prædicto hospitali civitatis Camerinensis in ejus subventionem, et auxilium auctoritate apostolica, tenore præsentium perpetuo concedimus, assignamus, et applicamus, ac una cum aliis ejusdem hospitalis bonis dicta auctoritate, et tenore unimus, annectimus, et incorporamus, ea tamen lege, ut nunc, et pro tempore existentes ejusdem hospitalis deputati, ac ministri quotidie duas missas in suffragium animæ tam prædicti testatoris, quam ejus patris, et avi in ecclesia hospitalis hujusmodi perpetuo celebrare facere debeant, ac dicti hospitalis communitas die qualibet pro anima tam ipsius testatoris, quam aliorum, ut præfertur, ab ipso nominatorum, psalmum de profundis recitare teneatur.

Nonnulla bona assignantur in perpetuum familiæ administratoris destinatæ a testatore.

§. 4. Præterea indemnitati quoque omnium de familia Valeriani prædicta, ejusque successorum, quibus tam administratio bonorum hæreditariorum hujusmodi, quam jus nominandi ecclesias, ac eligendi presbyteros pro celebratione missarum relictum fuerat a dicto Fatio testatore, ut præfertur, paterna benignitate consulere volentes pro tempore existenti Episcopo Camerinensis per præsentes committimus, et mandamus, ut reddita prius coram eo per dilectum filium Josephum Valeriani ratione administrationis hactenus gestæ jurium, et bonorum omnium hæreditariorum dicti Fatii testatoris, eidem Josepho, nec non etiam dilecto filio Stephano Valeriani ejus fratri pro se, ac eorum successoribus quibuscumque, accedente ad id consensu dictorum exponentium, una cum domo urbana ejusdem testatoris existenti in dicto oppido Belfortis, sive in ejus suburbiis, ac mobilibus omnibus cujuscumque generis in domo hujusmodi extantibus, prædium in territorio nuncupato, di borgiano, una cum suis adnexis ad hæreditatem pertinens dicti Fatii testatoris, memoratus Episcopus auctoritate, et tenore prædictis perpetuo concedat, et assignet.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Decernentes easdem præsentes literas, et in eis contenta quæcumque etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, et auditi, causæque, propter quas præsentes emanarint sufficienter adductæ, et justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiam juridica, et privilegiata causa, colore, prætextu, et capite etiam enormis enormissimæ læsionis, nullo

unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quolibet defectu notari, impugnari, infringi, et retractari, sed ipsas præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus supradicti Fatii testatoris etiam ultima voluntate, quam quoad præmissa sufficienter, et expresse commutamus, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die vigesima prima Aprilis millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 21. Aprilis 1768. Anno X.

DCLXIII.

Confirmatio fundationis hospitalis in civitate Leodicesi, et conventionum, et pactorum initorum cum religiosis S. Joannis de Deo.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Exponitur pia dispositio sacerdotis Fissiraga super erectione facienda novi hospitalis.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii moderni Generalis, et definitores generales fratrum ordinis sancti Joannis Dei, quod alias tunc in humanis agens Antonius Fissiraga nobilis Laudensis civitatis in suo ultimo testamento jussit, et mandavit, ut ex portione bonorum sui patrimonii in sua propria nobili domo paterna in dicta civitate existente erigi, constitui, et fundari deberet unum hospitale sub nomine loci pii charitatis cum decem, et octo pro nunc cubilibus et cum obligatione quod auctis redditibus bonorum ab ipso relictorum, cubilium quoque hujusmodi numerus augendus esset, in quo sane hospitali admitti, et curari deberent dumtaxat presbyteri sæculares, clerici in sacris ordinibus constituti, nobiles quoque Laudenses in pauperiem prolapsi, ac cives denique ejusdem civitatis, qui egeni, et civilis essent conditionis. Administrationem autem, et curam hospitalis hujusmodi idem Antonius testator reliquit fratribus dicti ordinis, qui in pauperibus infirmis curandis, eisque spiritualibus, ac temporalibus subsidiis adjuvandis singularem adhibent magna cum ipsorum laude charitatem. Denique præmissorum omnium complementum ea, qua fieri posset, celeritate testator ipse suis executoribus testamentariis commisit, ac alias prout in dicti Antonii testamento, cujus tenorem præsentibus pro expresso haberi volumus, uberius dicitur contineri.

In fundatoris voluntatis implementum peculiares conventiones conciliatæ fuere cum religiosis viris S. Joannis de Deo.

§. 2. Ut igitur ea, quæ idem testator præscripserat executioni demandarentur præfati exponentes publico desuper confecto instrumento diei VI. Februarii currentis anni per acta Vannoj notarii curiæ Capitolii almæ hujus Urbis elegerunt, ac nominarunt dilectos filios Julium Sormanni nunc provincialem provinciæ Mediolanensis, et Joannem Evangelistam Pincitolli ex-procuratorem generalem, ac modo priorem conventus, et hospitalis sancti Antonii Bononiensis ordinis hujusmodi, eisque facultatem tribuerunt ineundi contractum fundationis, et curæ hospitalis a dicto testatore, ut præfertur, voliti, cum illius executoribus, aliisve, ad quos pertinebat, ac sub iis pactis, capitulis, et conditionibus, quæ inter partes statutæ, ac conventæ fuissent, et alias prout in dicto instrumento, cujus tenorem præsentibus pro plene, et sufficienter expresso, ac de verbo ad verbum inserto haberi volumus, uberius continetur. Quaproptr, annuente carissima in Christo filia nostra Maria Theresia Romanorum, ac Hungariæ apostolicæ, et Bohemiæ regina illustri, inter dictos Julium, et Joannem Evangelistam procuratores ab ipsis exponentibus, ut præfertur, constitutos, et dilectum filium Arnulphum Fissiraga congregationis clericorum regularium sancti Pauli decollati Barnabitam nuncupatum professorem, ac hæreditatis dicti Antonii testatoris ejus fratris administratorem super fundatione, et cura hospitalis hujusmodi die XII. Martii currentis anni per scripturam ab eisdem Julio, Joanne Evangelista, et Arnulpho subscriptam conventæ fuerunt fundationis, et curæ hospitalis prædicti leges conventiones, et pacta in hunc, qui sequitur modum videlicet

Sequitur tenor conventionum.

» 1. Che la detta religione di S. Giovanni di Dio, e per essa li detti molto RR. PP. Procuratori constituiti dalla stessa siano tenuti accettare, ed in se assumere l'obbligo di assistere alla cura degl' infermi nel sudetto ospedale, come hanno accettato, ed assumono con li patti, modi, e condizioni infrascritte.

» 2. Che dalla detta eredità Fissiraga debba farsi edificare, ossia adattare la casa del nobile Fissiraga in Lodi nella contrada di S. Francesco isola di S. Egidio in ospedale, chiesa, ed abitazione per li religiosi, che come sopra dovranno assistere agl' infermi del medesimo ospedale, secondo la pianta, che verrà conciliata, ed approvata anche in vista de' suggerimenti de' medesimi padri perciò, che si credesse più adattato, ed opportuno ad un pronto, ed esatto servigio degl' infermi.

» 3. Il sudetto ospedale porterà il titolo di luogo Pio della carità, e sopra la porta del medesimo dovrà esser posta una lapide di marmo nero con scolpite le seguenti parole a tenore del disposto dal preaccennato pio fondatore = *Olim Fissiraga domus nunc locus pius charitatis anno Domini* = Quest'ospedale precisamente dovrà essere aperto, e servire per li poveri infermi sacerdoti, chierici posti in sacris, nobili decaduti, ed altre persone civili a norma del disposto del pio testatore, quali dovranno essere da sudetti religiosi assistiti colla maggior carità, ed attenzione dal quale ospedale saranno assolutamente esclusi l' infermi di morbo gallico, etici, tisici, idropici, asmatici, e pazzi.

» 4 Sarà a carico della predetta religione di S. Giovanni di Dio, e de' religiosi, che verranno trascelti al detto ospedale la cura degl' infermi come sopra, il vitto di questi, il vitto, vestiario, e viatici de' religiosi medesimi, che come sopra saranno assegnati a detto ospedale, e che dovranno assistere giorno, e notte agli accennati infermi, e la manutenzione de' mobili tutti, e supelettili tanto per servizio dell'ospedale, ed infermi, quanto per proprio uso de' medesimi religiosi, niente affatto eccettuato, provisti che saranno della detta eredità, come abbasso.

» 5. All'incontro sarà a carico dell' eredità Fissiraga la prestazione di tutti li medicinali tanto per servizio degl'infermi dell'ospedale, quanto in caso s' infermasse alcuno de' religiosi assistenti, e per questa somministrazione dovrà l'eredità convenire con uno de' migliori accreditati speziali della città di Lodi.

» 6. Sarà pure a carico dell' eredità sudetta il stipendiare un medico alla cura degl' infermi, che saranno ammessi al sudetto ospedale, e de' religiosi assistenti, così pure un chirurgo per servizio dell'ospedale, e casi particolari, specialmente per li casi di feriti, o simili, ove abisognasse fare giudizio, o relazione al foro secolare, e ciò che conviene più a questi, che ad un religoso, il quale medico, o chirurgo come sopra dovranno essere eletti dai sigg. deputati, e questi dovranno procedere nella cura degl' infermi con dipendenza de' predetti religiosi assistenti troppo necessaria al buon ordine, e vantaggio degli ammalati.

» 7. Per correspettivo di tutte le cose, ed obblighi come sopra assunti, e d'assumersi qui abbasso da detti RR. PP. Procuratori in nome della predetta loro religione si pagheranno a medesimi religiosi, che saranno destinati per detto ospedale, ossia al loro superiore dalla predetta eredità Fissiraga annue lire quattrocento in tanti zecchini giliati di giusto peso a lire quindici per cadauno d' essi zecchini e per ciascun letto, che verrà posto in detto ospedale, che per ora si fissano in numero di deciotto a norma dell' ordinato del testatore, e queste ripartitamente, ed anticipatamente di trimestre in trimestre sino in perpetuo, a condizione però, che a religiosi, che saranno assegnati, e risiederanno in detto ospedale all' assistenza degl' infermi se li debba pagare dalla religione lire quindici annue di più di quello, che la medesima suole passargli a titolo di vestiario, e questo per maggiormente eccitare la loro carità alla diligente cura degli accennati infermi, avendosi a ciò avuto riguardo nella fissazione di detta annua pensione.

» 8. La deputazione de' religiosi tutti, che dovranno assistere all'ospedale dovrà farsi da superiori della religione, senza che alcuno in questa parte possa ingerirsi.

» 9. Sarà a carico dell' eredità il provedere li mobili necessarj all' instruimento di detto ospedale, cioè per ogni letto dovrà provvedersi la lettie-

» ra di ferro con colonne simili, suo » baldacchino, ossia trabacca (secondo il modello, che si concilierà) colle sue tendine, e coperta compagne, » tre tavole alla longa, un pagliariccio, » due matarazzi, un capezzale, due » cuscini, tre coperte di lana, tre paja di lenzuola, sei foderette, sei tovaglioli, dodici tovaglie per l' apparecchio della mensa degl' infermi, » con dodici sciugatorj per dar da lavare le mani agl' infermi prima del » pranzo, e cena, due camice per letto, quattro berettini, due di bombace per l' inverno, e due di tela per » l' estate, due vesti di camera, una di » panno per l' inverno, ed una di tela » rigata a colori per l'estate, un pajo » di pianelle: tra un letto, e l'altro un » tavolino fermato nel muro con due » cassetti, un cassabanco, che servirà » di comodo anche per riporvi gli orinali per maggiore pulizia, e che serviranno a due letti per metà: oltre » le sudette cose necessarie per cadaun » letto, dovrà prestarsi qualche scorta » sufficiente, massime de' materassi, » che servir dovranno per mutare gli » aggravati di male in caso di bisogno.

» 10. Si dovranno pure provvedere » dalla detta eredità tutti li rami, stagni, » ed altro necessario per servizio dell' » ospedale, cucina, e refettorio secondo la nota conciliata, e da inserirsi » nel futuro istromento, tanto per quello possa abbisognare all'ospedale, che » a religiosi.

» 11 Si dovranno parimenti provvedere dall'eredità stessa tutte le supelettili a religiosi, che saranno assegnati al succennato ospedale per uso » della loro rispettiva stanza, cioè per » ognuno di essi un letto di tre banche » con pagliariccio, due materazzi, trè » cuscini grandi, due paja di lenzuola; sei foderette, due coperte di lana con una sopra copertina di colore, un cantarano un tavolino, un » genuflessorio, ed una comoda con » quattro sedie.

» 12. Non potranno li succennati » religiosi approfittare in modo alcuno, » nè per qualunque titolo de' panni di » quegli infermi, che moriranno nell' » ospedale, ne tampoco del denaro, che » si trovasse, ma dovranno gli uni, e » gli altri conservare per consegnarli ai » signori deputati da quali se ne farà » quell'uso, che loro crederanno.

» 13. Avrà pure l'obbligo l'eredità, ridotta, che sarà la chiesa annessa al detto ospedale, al suo essere, di provvedere tutti gli arredi » sacri, che saranno necessarj per l'instruimento, e decoro della medesima, e per l'altare che sarà eretto nella » crociera, anzi si consegneranno al superiore, e religiosi, che saranno assegnati a detto ospedale li sei candelieri d'argento, con li quattro vasi, sua croce, tre tavolette, calice, » e patena d'argento, che si tenevano » in vita dal testatore ad uso della propria privata cappella, e per disposizione comunicata al succennato M. » R. P. Fissiraga fratello, destinati ad » uso, ed ornamento della chiesa di » detto ospedale, con dichiarazione, » che detti argenti sempre sino in perpetuo rimaner debbano ad uso ed ornamento come sopra, senza che mai » per qualunque titolo, e causa anche » delle più impensate si possa da detti » religiosi distrarli, o convertirli in altro uso, e neppure imprestarli ad alcuno sotto pena della rifusione del loro » valore, e dell'immediato rifacimento, » tale essendo stata la mente del defonto testatore.

» 14. Provisti che saranno li detti » arredi sacri, ne sarà pure a carico » de'preaccennati religiosi, o religione » di S. Giovanni di Dio la perpetua loro manutenzione in forma lodevole, » senza ulteriore obbligo, benchè menomo di detta eredità per essersi avuto a tutto l'opportuno riguardo nell' » assentamento dell'annua pensione di » lire 400, come sopra.

» 15. Alle riparazioni, e manutenzione di tutta la fabrica, cioè dell' » ospedale, abitazione de' religiosi, e » chiesa sarà tenuta la predetta eredità Fissiraga fino in perpetuo, come » in perpetuo saranno tenuti li religiosi » di S. Giovanni di Dio alla manutenzione de'mobili, supellettili, ed arredi come sopra.

» 16. Ridotta, che sarà la casa » come sopra in ospedale, ed abitazione de'religiosi, e provvista de' mobili, e supellettili come sopra, si farà luogo all'immediata esecuzione di » quanto resta nella presente reciprocamente convenuto, ed entrando li » detti padri alla cura di detto ospedale saranno tenuti ricevere la consegna di tutti li mobili, e supelettili, di cui come sopra verrà instrutto il detto ospedale, stanze de'religiosi, chiesa, e cappella per mantenerli in forma lodevole come sopra, facendo l' opportuna ricevuta a » favore della detta eredità acciò in ogni

» tempo possa costare della loro quantità, e qualità.

» 17. Li religiosi predetti dovranno assistere giorno, e notte agl' infermi secondo il prescritto dal loro santo fondatore Giovanni di Dio, regole, consuetudine della religione, ed ordinazioni de'loro superiori.

» 18. Ogni lunedì uno de'due sacerdoti, che saranno assegnati a detto ospedale dovrà applicare la S. messa per le anime de' defonti nel detto ospedale, senza che possano per questa messa pretendere alcuna elemosina: saranno altresì tenuti far celebrare ogni giorno la messa nell'ospedale per l'anima del succennato pio fondatore Fissiraga, ed anche a beneficio degl'infermi, che saranno nell' ospedale medesimo, per la qual messa quotidiana sarà tenuta l' eredità corrispondere a detti religiosi l' annua elemosina stabilita dal fondatore fu don Antonio Fissiraga in lire quattrocento compresa la manutenzione.

» 19. Li religiosi sacerdoti, che saranno come sopra assegnati al detto ospedale avranno l' obbligo a tenore anche delle regole, e costituzioni della loro religione di assistere spiritualmente gl'infermi, cioè confessarli, comunicarli, estrema unzione, ed assistere li moribondi, ed in tutt' altro, che fosse necessario per la salute dell' anime loro a norma della instituzione, e privilegj concessi alla religione dalla santa Sede.

» Le premesse convenzioni si riterrano mai sempre fra se correspettive, ed individue, e dovranno rattificarsi per pubblico, e giurato istromento, mediante l'opportuno beneplacito apostolico da riportarsi da detti RR. PP. di S. Giovanni di Dio, ed intanto per l'inalterabile osservanza, ed adempimento delle medesime li predetti molto RR. PP. Sormani, e Pincivoli, quali procuratori come sopra hanno obbligato, ed obbligano li beni di essa loro religione, ed il detto M. R. P. Fissiraga ne modi come sopra li beni, e sostanze tutte lasciate dal detto fu sig. D. Antonio Fissiraga di lui fratello, a tenore anche del da lui disposto, dovendo frattanto la presente restare nelle abbreviature dell'infrascritto signor notaro, con facoltà di darne copia, rimossa ogni eccezione, sotto rifazione ec. e per fede ec.

Preces porrectæ pro supra relatarum conventionum confirmatione, et pontificia approbatio.

§. 3. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat quo firmius hospitalis hujusmodi fundatio, ac erectio, et præmissæ desuper leges, convenctiones, ac pacta subsistant, et serventur exactius apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio dicti exponentes communiri plurimum desiderent. Nos ipsis exponentibus specialem gratiam facere volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis humiliter porrectis inclinati hospitalis hujusmodi fundationem cum præinsertis pactis, et conventionibus, aliisque in eis contentis auctoritate apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adiicimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces, existere et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non quatenus opus sit ordinis hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimus, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenoris præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXI.

Aprilis MDCCLXVIII. pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 28. Aprilis 1768. Ann. X.

DCLXIV.

Brevia Innocentii XIII quibus privilegia alias concessa fuere militiæ B. Mariæ Theutonicorum confirmantur et approbantur.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Sacrosancti apostolatus sollicitudo, quam meritis licet, et viribus longe impares, auctore Deo gerimus, postulat, ut ea quæ a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus in militarium ordinum maximo christianæ reipublicæ bono anteactis temporibus institutorum decus, et incrementum constituta, et provide ordinata fuisse noscuntur, quo firmiorem obtineant vim nostræ confirmationis patrocinio, dum id a Nobis petitur, roboremus, prout cognoscimus in Domino salubriter expedire. Alias siquidem a fel. rec. Innocentio Papa XIII emanarunt literæ in simili forma brevis tenoris sequentis, videlicet. = Innocentius Papa XIII. =

Tenor primi brevis Innocentii XIII.

» Ad perpetuam rei memoriam. » Inescrutabili divinæ sapientiæ, atque » clementiæ arcano, in apostolicæ dignitatis fastigio constituti, illa, quæ a Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris in favorem ordinum militarium » ad christiani nominis tutelam pie, » salubriterque institutorum fideli dispensatione, prudentique liberalitate » emanarunt, ut firma semper, atque » stabilia persistant, apostolici munimինis nostri patrocinio, cum id a Nobis petitur libenter roboramus. Dudum » siquidem fel. rec. Gregorius PP. XV. » prædecessor noster omnia, et singula » privilegia, indulta, facultates, exemptiones, immunitates, libertates, et » gratias tam per se, Sedemque apostolicam, quam per rec. me. Leonem X, Clementem VII, Paulum III, » Pium IV, Pium V, Gregorium XIII, » Sixtum V, Gregorium XIV, Clementem VIII, et Paulum V Romanos Pontifices similiter prædecessores » nostros, dilectis filiis Magno Magistro, et conventui hospitalis Sancti » Joannis Hierosolymitani, illiusque » Prioribus, Bajulivis, Præceptoribus » Commendatariis, Fratribus militibus, » subditis, vassallis, colonis, et presbyteris curam animarum exercentibus concessa, et respective confirmata Hospitali domus Beatæ Mariæ » Theutonicorum, ejusque Magistro, » Prioribus, Bajulivis, Præceptoribus, » Commendatariis, fratribus militibus, » subditis, vassallis, colonis, et presbyteris curam animarum exercentibus concessit. Decernens Hospitale » Beatæ Mariæ Theutonicorum, illiusque Magistrum, Priores, Bajulivos, » Præceptores, Commendatarios fratres » milites, subditos, vassallos, colonos, » et presbyteros nullis aliis privilegiis, » gratiis, et indultis, quatenus in hujus modi concessione non comprehenderentur, quovis prætextu, et ex quacumque causa uti, frui, et gaudere » posse, nec debere, quin imo illa omnia cessare, et irrita, et nulla, nulliusque roboris, et momenti esse, et » fore, prout in dictis Gregorii prædecessoris in forma brevis desuper » sub die XXIII Decembris MDCXXII » expeditis literis, quarum tenorem præsentibus pro expresso haberi volumus, » plenius continetur. Et subinde piæ » memoriæ Urbanus VIII, Clemens IX, » Clemens X, et Innocentius XI Romani Pontifices etiam prædecessores nostri per suas pariter in forma brevis » die XIX Januarii MDCXXIV, et die IX » Junii MDCLXVIII. ac die XXX Augusti MDCLXX, nec non die VIII Januariii MDCLXXVII. respective expeditas literas, quarum tenores præsentibus itidem haberi volumus pro » expressis, jam dictas Gregorii prædecessoris literas sub certis modo, et » forma tunc expressis confirmarunt, et » approbarunt. Cum autem sicut dilectus filius Noster Damianus Hugo S. » R. E. Cardinalis de Schonborn nuncupatus, Ecclesiæ Spirensis ex concessione, et dispensatione apostolica » præsul pro parte dilectorum filiorum » Magni Magistri, et fratrum militum » dicti Hospitalis Beatæ Mariæ Theutonicorum, cujus dictus Damianus » Hugo Cardinalis, et præsul ex simili » concessione, et dispensatione magnus » Præceptor, seu Commendatarius existit, Nobis nuper exposuit, præfatæ » quidem Gregorii XV, ac Urbani VIII, » Clementis IX, Clementis X, et Innocentii XI prædecessorum literæ in » viridi sint observantia, quia tamen firmiora sunt ea, quæ frequentiori Sedis apostolicæ præsidio roborantur, » idem Magnus Magister, et fratres mi-

» lites literas hujusmodi apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri summopere desiderent; Nos ipsorum Magni Magistri, et fratrum militum votis, quantum cum Domino possumus favorabiliter annuere, eosque specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, præfatas Grægorii XV, ac Urbani VIII, Clementis IX, Clementis X, et Innocentii XI prædecessorum literas, omniaque, et singula in eis contenta, tenore præsentium perpetuo approbamus, et confirmamus, illisque perpetuæ, et inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adjcimus, decernentes præsentes literas nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel quopiam alio defectu, etiam ex eo, quod locorum ordinarii ad hoc vocati non fuerint, notari, impugnari, vel invalidare ullatenus posse, minusque sub quibusvis similium, vel dissimilium gratiarum revocationibus, limitationibus, restrictionibus, et derogationibus comprehendi posse, sed semper ab illis exceptas, et quoties illæ emanabunt, toties in pristinum sta= tum restituas, repositas, et plenarie redintegratas esse, sicque ab omnibus censeri, et ita per quoscumque judices, et commissarios quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii apostolici auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, quo circa venerabilibus fratribus Moguntino, et Salisburgensi, Archiepiscopis, ac dilecto filio causarum curiæ, cameræ apostolicæ generali auditori per præsentes committimus, et mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alios presentes literas, et in eis contenta quæcumque, ubi, et quando opus fuerit, et quoties pro parte eorumdem magistri, et militum, ac fratrum dicti Hospitalis Beatæ Mariæ Theutonicorum fuerint requisiti solemniter publicantes, ejusque in præmissis efficaci defensionis præsidio assistentes faciant auctoritate nostra eos præsentium literarum commodo, et effectu pacifice frui, et gaudere non permittentes eos per ordinarios præfatos, aut quoscumque alios contra præsentium tenorem quomodolibet molestari, perturbari, aud inquietari, contradictores quoslibet, et rebelles per sententias, censuras, et pœnas ecclesiasticas, aliaque opportuna juris, et facti remedia appellatione postposita compescendo, legitimisque super his habendis, servatis processibus censuras, et pœnas. hujusmodi incurrisse declarando, illasque etiam iteratis vicibus aggravando, interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Non obstantibus omnibus, et singulis illis, quæ dicti Gregorius, ac Urbanus, Clemens IX, Clemens X, et Innocentius XI. prædecessores in suis literis præfatis respective voluerunt, non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter, vel divisim ab eadem sancta Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam, et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

» Eorumdem autem prædecessorum nostrorum vestigiis inherentes volumus, quod Pii V. xxII Septembris anno sexto, et Gregori XIII sub annulo piscatoris xxv Novembris anno nono, nec non Gregorii XV. prædecessorum prædictorum sub datum nonis Februarii anno secundo pontificatuum suorum expeditis literis in suo robore, et efficacia permanentibus *præsentes* literæ non comprehendant, *neque ecclesias*, neque *personas* in his, quæ ad curam *animarum pertinent*, in quibus *decreta Concilii Tridentini*, ac *in prædicta Gregorii XV.* constitutione *contenta* omnino *servari debeant*, ac quod præsentium literarum transumptis manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis in judicio, et etiam extra illud ubique locorum plena, et indubitata, eademque prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsen-

» tibus adhiberetur, si forent exhibi- » tæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud » sanctam Mariam Majorem sub an- » nulo piscatoris die vigesima quarta Ju- » lii millesimo septingentesimo vige- » simo primo, pontificatus nostri an- » no primo.

F. Cardinalis Olivierius

Sequitur tenor alterius brevis Innocenti XIII.

Subinde vero aliæ in simili quoque forma brevis ab eodem Innocentio prædecessore emanarunt literæ, quarum tenor est, qui sequitur, nempe.

Innocentius Papa XIII.

» Ad futuram rei memoriam. Mi- » litantis Ecclesiæ regimini, meritis li- » cet imparibus.

» Divina dispositione præsiden- » tes, inter cæteras apostolicæ servi- » tutis curas in eam peculiari studio in- » vigilamus, ut ea, quæ a Romanis Pon- » tificibus prædecessoribus nostris in » favorem militarium ordinum ad san- » ctæ fidei catholicæ defensionem, et » propagationem pie, salubriterque in- » stitutorum provide emanasse noscun- » tur, quo solidius perennent apostolici » muniminis præsidio, cum id a Nobis » petitur, libenter corroboramus, alias- » que disponimus, prout conspicimus » in Domino rationi esse consentaneum: » dudum siquidem a s. memoriæ Papa » Pio V. prædecassore nostro emana- » runt literæ in simili forma brevis, te- » noris, qui sequitur videlicet.

Pius Papa V.

Inseritur tenor alterius brevis Pii V. quod ab Innocentio XIII. confirmatur.

» Ad futuram rei memoriam. » Promeretur fides, et devotio dilecto- » rum filiorum Magistri, et fratrum mi- » litum militiæ beatæ Mariæ Theuto- » nicorum, ut eos specialibus favoribus, » et gratiis, quantum cum Domino pos- » sumus libenter prosequamur: hinc » est, quod precibus Magistri, et mi- » litum militiæ hujusmodi Nobis per » dilectum filium nobilem virum co- » mitem Prosperum ab Arcu ejusdem » militiæ Commendatorem; et serenis- » simi Maximiliani electi Imperatoris » apud Nos, et Sedem apostolicam ora- » torem humiliter porrectis inclinati, » Magistro, et militibus Theutonicis » prædictis, ut ipsi post hoc eadem » privilegia, indulta, immunitates, e- » xemptiones, quas, et quæ dilecti fi- » lii magister, et fratres milites mili- » tiæ ordinis hospitalis sancti Joannis » Hierosolymitani in quibuscumque im- » positionibus decimarum, subsidio- » rum, seu aliorum quorumcumque » onerum per Nos, et Sedem aposto- » licam quomodolibet ex quibusvis e- » tiam urgentissimis causis pro tempore » impositorum quoquomodo habent, et » eis utuntur, potiuntur, fruuntur, et » gaudent, seu habere, uti, frui, et » gaudere possint, et debeant, aucto- » ritate apostolica tenore præsentium » concedimus pariter, et indulgemus; » mandantes quibusvis impositionum » hujusmodi exactoribus, et collecto- » ribus, ne eosdem Magistrum, et mi- » lites Theutonicos super solutione de- » cimarum, subsidiorum, et aliorum » quorumcumque onerum prædictorum » contra tenorem præsentium molesta- » re, aut perturbare audeant, vel præ- » sumant, sed nostras hasce literas eis » inviolabiliter observent et ab omnibus » firmiter observari curent, et faciant: » Nos enim irritum decernimus, et ina- » ne quidquid secus a quoquam qua- » vis auctoritate scienter, vel ignoran- » ter contigerit attentari: Non obstan- » tibus præmissis, ac constitutionibus, » et ordinationibus apostolicis, ac qui- » busvis statutis, et consuetudinibus, » etiam juramento, confirmatione apo- » stolica, vel quavis firmitate alia ro- » boratis; privilegiis quoque indultis, » et literis apostolicis quibusvis perso- » nis quomodolibet in contrarium for- » san concessis, et confirmatis, seu in » posterum concedendis, et confirman- » dis, quibus omnibus eorum tenores, » ac si de verbo ad verbum insereren- » tur præsentibus pro sufficienter ex- » pressis habentes, illis alias in suo ro- » bore permansuris, hac vice dumta- » xat ad effectum præsentium specia- » liter, et expresse derogamus, cæte- » risque contrariis quibuscumque. Da- » tum Romæ apud sanctum Petrum sub » annulo piscatoris die decimatertia Mar- » tii millesimo quingentesimo sexagesi- » mo octavo, pontificatus nostri anno » tertio.

Prosequitur secundum Innocentii XIII.

» Cum autem sicut dilectus fi- » lius noster Damianus Hugo S. R. E. » presbyter Cardinalis de Schonborn » nuncupatus frater miles, et Magnus » Præceptor, seu Commendatarius ho- » spitalis primodictæ militiæ Nobis nu- » per exposuit, ipse præinsertas Pii præ- » decessoris literas, quo serventur exa- » ctius apostolicæ confirmationis no- » stræ præsidio communiri, ac alias » opportune, ut infra a Nobis indul- » geri summopere desideret, Nos ipsius

" Damiani Hugonis Cardinalis, et Ma-
" gni Præceptoris, seu Commendatarii
" votis hac in re favorabiliter annuere
" volentes, ejus supplicationibus Nobis
" super hoc humiliter porrectis incli-
" nati de congregationis nonnullorum
" ex venerabilibus fratribus nostris S.
" R. E. Cardinalibus, et Romanæ curiæ
" prælatorum a Nobis specialiter depu-
" tatæ consilio, præinsertas Pii præde-
" cessoris literas cum omnibus, et sin-
" gulis in eis contentis, auctoritate apo-
" stolica, tenore præsentium confirma-
" mus, et approbamus, ac innovamus,
" illisque inviolabilis apostolicæ firmi-
" tatis robur adiicimus, hac temen ad-
" jecta declaratione ut, sicuti in im-
" positionibus, si non sunt expresse no-
" minati fratres milites dicti hospitalis
" sancti Joannis Hierosolymitani, non
" censentur comprehensi, ita etiam fra-
" tres milites Theutonici nunquam cen-
" seantur comprhensi, nisi sint spe-
" cialiter nominati: decernentes easdem
" præsentes, et præinsertas literas fir-
" mas, validas, et efficaces existere,
" et fore, suosque plenarios et integros
" effectus sortiri, et obtinere, ac illis,
" ad quos spectat, et pro tempore spe-
" ctabit in omnibus, et per omnia ple-
" nissime suffragari; sicque in præmis-
" sis per quoscumque judices ordina-
" rios, et delegatos etiam causarum pa-
" latii apostolici auditores judicari, et
" definiri debere, ac irritum, et ina-
" ne, si secus super his a quoquam qua-
" vis auctoritate scienter, vel ignoran-
" ter contigerit attentari. Non obstan-
" tibus præmissis, nec non omnibus,
" et singulis illis, quæ in literis præ-
" insertis concessa sunt, non obstare,
" cæterisque contrariis quibuscumque.
" Volumus autem ut præsentium lite-
" rarum transumptis, etiam impressis,
" manu alicujus notarii publici subscri-
" ptis, et sigillo personæ in ecclesia-
" stica dignitate constitutæ munitis, ea-
" dem prorsus fides tam in judicio,
" quam extra illud ubique locorum ad-
" hibeatur, quæ præsentibus ipsis ad-
" hiberetur, si forent exhibitæ, vel
" ostensæ. Datum Romæ apud sanctam
" Mariam Majorem sub annulo pisca-
" toris, die decima Novembris mille-
" simo septingentesimo vigesimo pri-
" mo, pontificatus nostri anno primo.

F. Cardinalis Oliverius

Preces porrectæ pro huc husque relatorum brevium confirmatione, quibus Pontifex benigno annuit.

§. 2. Cum autem, sicut dilectus filius nobilis vir Karolus Alexander ex Lotharingiæ, et Barri ducibus, ac Magnus Magister ejusdem hospitalis beatæ Mariæ Theutonicorum Nobis nuper exponi fecit, majorem obtineant firmitatem ea, quæ sæpius apostolico præsidio sint roborata, quo circa præinsertas dicti Innocentii prædecessoris literas per Nos approbari, et confirmari plurimum desideret. Nos ipsius exponentis votis hac in re favorabiliter annuere volentes, eumque a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis, quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, præinsertas memorati Innocentii prædecessoris literas, cum omnibus, et singulis in eis contentis, auctoritate apostolica, tenore præsentium approbamus, confirmamus, et innovamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adjicimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes præsentes, ac præinsertas literas firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus præmissis, ac omnibus, et singulis, quæ in præinsertis literis concessa sunt, non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die vigesima octava Aprilis millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 29. Aprilis 1768. Anno X.

DCLXV.

Beatificatio Servi Dei fratris Bernardi a Corleone Siculi, laici professi ordinis minorum s. Francisci capuccinorum.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Decet, servos Dei, eorumque merita, in quibus triumphavit virtus Altissimi, condigna laudatione celebrari, ut fidelibus ulteriora suppetant ad imitationem exempla, et qui bono certamine certato, cursu consumato, hæreditatem incorruptibilem, et incontaminatam, et immarcescibilem in cœlis consequi meruerunt, de nostra solliciti salute a bonorum omnium largitore Deo pia, potentique intercessione Nobis impetrent præsidia, quibus et Nos legitime certare, et æternæ beatitudinis bravium accipere valeamus; ita Nos, quibus divina dignatione, nullis nostris suffragantibus meritis, ovilis dominici cura mandata est, honorificum non modo, sed nihil opportunius in hac temporum conditione esse intelligimus, quam ut Dei benignitatem, et ejus sanctitatis memoriam in virtutibus servorum suorum prædicantes, eorum cultum promovere satagamus, qui postquam sub severioribus disciplinæ instituto hic in terris pro cœlestis sponsi honore tantum laboris impenderant ab ergastulo carnis soluti de ejus manu coronam gloriæ, in cœlis acceperunt, quod signis etiam et miraculis Deus ipse illustrare dignatus est.

Ex unanimi voto Cardinalium congregationis sacris Ritibus præpositorum, Servus Dei in beatorum albo adscribitur, et quoad officium, et solemnia peculiariter disponitur.

§. 2. Cum itaque mature, diligenterque discussis, et perpensis per congregationem venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium sacris Ritibus præpositorum processibus de hujus sanctæ Sedis apostolicæ licentia confectis super vitæ sanctitate, et virtutibus tam theologicis, quam moralibus in gradu heroico, quibus servum Dei Bernardum a Corleone, laicum professum ordinis fratrum minorum sancti Francisci capuccinorum nuncupatorum multipliciter claruisse, et super miraculis, quæ ad ejus intercessionem ad manifestandam hominibus ejus sanctitatem a Deo edita, patrata fuisse, dicebantur; eadem congregatio coram Nobis constituta, auditis etiam consultorum suffragiis, uno spiritu, unaque voce censuit, posse quandocumque Nobis videretur, prædictum Dei Servum, donec ad actum solemnis illius canonizationis deveniatur, publice beatum declarari cum solitis indultis; hinc est, quod Nos piis, atque enixis nonnullorum venerabilium fratrum antistitum, universitatum, ac totius memorati ordinis fratrum minorum sancti Francisci capuccinorum, et nominatim Nicolai a Laculibero ejusdem ordinis sacerdotis professi hujus causæ, prout aliarum omnium causarum servorum Dei dicti ordinis, postulatoris supplicationibus Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, de eorumdem Cardinalium consilio, auctoritate apostolica, tenore præsentium facultatem concedimus, atque impartimur; ut idem Dei Servus Bernardus a Corleone Beati nomine noncupari, ejusque corpus, et reliquias venerationi fidelium, non tamen in processibus circumferendas, exponi, imagines quoque radiis, et splendoribus exornari, officiumque, et missam de eo in singulis annis die XIV. Januarii, utpote illam felicis ejus transitus immediate sequenti non impedita, tamquam de communi confessorum non pontificum juxta ritum missalis, et breviarii Romani recitari libere, et licite possit, ac valeat. Porro recitationem officii, et missæ celebrationem hujusmodi fieri concedimus dumtaxat in universo ordine minorum sancti Francisci capuccinorum utriusque sexus; Panormi, ubi venerabile ejus corpus requiescit, et unde ad suprema gaudia evolavit, ac in civitate Corleonis, in qua ortum habuit, ab omnibus utriusque sexus christifidelibus tam secularibus, quam regularibus, qui ad horas canonicas teneantur, et quantum ad missas attinet etiam ab omnibus sacerdotibus ad ecclesias, in quibus festum peragetur, confluentibus; præterea hoc anno dumtaxat, videlicet, post præsentes literas emanatas, et quoad Indias a die, qua æedem literæ illuc pervenerint, inchoando, in ecclesiis ordinis, et præfatarum civitatum solemnia beatificationis ejusdem Servi Dei cum officio, et missa sub ritu duplici majori die ab ordinariis respective constituta, postquam tamen in basilica Principis Apostolorum de Urbe celebrata fuerint eadem solemnia, pro qua re diem XV. sequentis mensis Maii assignamus, pariter celebrandi facimus potestatem.

§. 3. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac decretis de non cultu editis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut ipsarum præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam im- Derogatio contrariorum.

pressis manu secretarii præfatæ congregationis Cardinalium subscriptis, et sigillo præfecti ejusdem congregationis munitis, eadem prorsus fides ab omnibus, et ubique tam in judicio, quam extra illud habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris. Die XXIX. Aprilis MDCCLXVIII. Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 7. Maii 1768 Anno X.

DCLXVI.

Moniales monasterii s. Mariæ providentiæ succurentis, terræ Pharæ dispensantur a quotidiano usu ciborum quadragesimalium, et eis tibilium gestandarum facultas tribuitur.

Dilecto filio Nostro Dominico S. R. E. diacono Cardinali Ursini nuncupato.

Clemens Papa XIII.

Dilecte fili noster, salutem, et apostolicam benedictionem.

Referuntur gravia valetudinis incomoda harum monialium, et causa eorumdem indigitatur.

§. 1. Nuper Nobis exposuisti, quod dilecte in Christo filiæ moniales monasterii sanctæ Mariæ Providentiæ succurrentis nuncupat. instituti quondam Franciscæ a Jesu Farnesiæ pariter noncupat. Terræ Pharæ nullius diæcesis provinciæ Romanæ, quarum tu apud Nos, et Sedem apostolicam protector existis, gravia quoad earum valetudinem incomoda semper, ac præsertim novissimis temporibus expertæ, ac passæ sunt propter scyrros in sthomaco, et aneurismata, seu venas dilatatas, vel ob internas perturbationes, quæ ipsis cibum retinere minime sinunt, vel demum propter apoplexias, quocirca ad eum statum ipsæ devenerint, et modo reperiantur, ut maximo cum earum mærore regularem observantiam in actibus communibus, quibus, obstrictæ sunt, exequi, et adimplere nequaquam valeant. Serio itaque re perpensa, requisitaque insuper sententia in arte medica peritorum, ut origo, seu causa tot malorum hujusmodi deprhehendi, ac dignosci posset, iidem periti, ac præ cæteris ejusdem monasterii medicus censuerunt, ac putant, id totum tribuendum esse, vel deficientiæ tibialium, quæ a dictis monialibus sub rigidissimo cæteroquin Cœlo viventibus non deferantur, quamvis ad hoc a Capitulo IV. §. VIII. earum constitutionum tantummodo hortentur, vel quotidiano usu ciborum quadragesimalium, ovorum, ac lacticinorum a Capitulo XVI. §. 1. prædictarum constitutionum injuncto, quantoquidem ex monialibus hujusmodi eæ, quæ Marthe, nuncupantur, etsi sub eodem cælo vitam ducant, ac majores labores substineant, nihilominus quia tibialia deferunt, et carnem comedunt prædicta incomoda mala ac infirmitates subire minime solent, sed bona, ac firma valetudine fruuntur, et quamvis ab antiquo quidem tempore inter alias quoque moniales, Magdalenas nuncupatas, consuetudo irrepserit etiam in casu, quo ipsæ infirmitatibus minime detineantur, nec audito earum medico, bibendi, et comedendi jus, cum quo jusculà conficiunt, ac hujusmodi consuetudinis initium tribuitur apostolicæ derogationi, et facultati, super qua tamen nullum monumentum reperitur, nec ejusdem initii memoria superest, nihilominus id totum haud sufficiens modo dignoscitur, quippe quia adhuc præmissa incomoda, et mala, ac infirmitates prædictæ moniales patiuntur.

Preces porrectæ pro dispensatione quoad usum ciborum, et usum tibialium, quibus Pontifex benigno annuit.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, ut in posterum moniales prædictæ actus communes regularis observantiæ explere possint nostra, et hujus sanctæ Sedis dispensatione super esu ciborum hujusmodi, et quatenus etiam opus sit pro delatione tibialium, omnino indigeant. Nos ipsorum monialium incolumitati prospicere cupientes, ut ipsæ corpore firmæ mente, ac spiritu libentius, ac ferventius Deo valeant inservire, easdemque moniales specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, ipsarumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutas fore censentes, supplicationibus super hoc humiliter earum nomine Nobis porrectis inclinati circumspectioni tuæ per præsentes injungimus, ut attentis narratis, cum eisdem monialibus super esu ciborum quadragesimalium, ovorum, ac lacticinorum, diebus tamen minime prohibitis, ac etiam quatenus opus sit super non usu, ac delatione tibialium, ita ut, præmissis non obstantibus, ipsæ carnes salubres, ut præferunt, comedere, ac tibialia deferri libere, et licite possint, et valeant, auctoritate nostra

apostolica, tenore præsentium pro tuo arbitrio, et prudentia dispenses, prædictis capitulis constitutionum dicti monasterii pari auctoritate derogando.

Derogatio contrariorum.

§. 3. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non dicti monasterii etiam juramento, et confirmatione apostolica roboratis statutis, usibus, stylis, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat, specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die septima Maii millesimo, septingentesimo, sexagesimo, octavo, Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 13. Maii 1768. Anno X.

DCLXVII.

Confirmatio statutorum, eorumdemque reformationum pro spirituali, et temporali regimine monialium s. Spiritus Oppidi Pontis Reginæ Pampilonensis diæcesis.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Exponitur recens statutorum, ordinarii approbatio, et recentissime in minimis eorumdem reformatio.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilectæ in Christo filiæ Priorissa, et moniales ordinis canonicorum regularium sancti Spiritus nuncupatæ sub regula sancti Augustini Oppidi Pontis Reginæ Pampilonensis diæcesis, quod alias die nempe X. Septembris MDCCLXII. lectæ, et in dictarum exponentium monasterio publicatæ fuerunt novæ constitutiones pro regimine spirituali, ac temporali ejusdem monasterii conditæ, et in triginta quatuor capitula distributæ quas postmodum bo. me. Gaspar dum vixit Episcopus Pampilonensis approbavit, atque insuper omnibus, et singulis monialibus dicti monasterii toties, quoties illas, aut aliquam illarum partem legissent, indulgentiam quadraginta dierum concessit; novissime vero, die videlicet XIV. Martii currentis anni dictæ exponentes pauca nonnulla in hujusmodi constitutionibus disposita, quæ pro meliori ejusdem monasterii regimine correctione digna esse putarunt, minutissima quædam in illis delendo, aut addendo, correxerunt, et alias prout in præfatis constitutionibus, quarum tenorem præsentibus pro inserto haberi volumus uberius dicitur contineri.

Preces porrectæ pro dictorum statutorum approbatione apostolica, quam Pontifex indulget.

§. 2. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, quo firmius memoratæ constitutiones sic correctæ subsistant, et serventur exactius, apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri dictæ exponentes plurimum desiderent. Nos ipsas exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, earumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati easdem constitutiones sic, ut præfertur, correctas, omniaque in eis contenta, justa tamen, et rationabilia, et quatenus regulari observantiæ, sacris canonibus, aliisque apostolicis constitutionibus, et Concilii Tridentini decretis minime adversentur, auctoritate apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adjicimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 4. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XIII. Maii MDCCLXVIII, Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 21. Maii 1768. Ann. X.

DCLXVIII.

Instrumentum, et conventiones, quibus confraternitas SSmi Sacramenti Civitatis Fabriani concedit hospitale infirmorum ejusdem Civitatis fratribus ordinis S. Joannis de Deo confirmentur, et approbantur.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Archiconfraternitas Fabrianensis duxit pro meliori pauperum bono, hospitale qui pollebat directioni, et gubernio submittere ordinis S. Joannis de Deo, nonnullis portionibus adjectis.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii moderni rector, et deputati archiconfraternitatis Sanctissimi Corporis Christi, et Beatæ Mariæ Virginis Civitatis Fabrianen. quod pro pauperibus infirmis curandis eadem archiconfraternitas unum habet hospitalem in civitate prædicta; ad hoc vero ut miseris ægrotis auxilium, majori, qua fieri posset charitate præberetur a viris, qui apti essent ad temporalem non solum, sed spiritualem quoque eorum salutem promovendam, prædicti exponentes petiernnt a dilecto filio moderno Generali fratrum ordinis Sancti Joannis Dei, ut ipse duos, aut tres fratres ejusdem ordinis illuc mitteret, qui operam, auxiliumque in curandis infirmis hujusmodi præberent; dictus autem prior generalis cum petitionem hanc, eo quo par erat zelo, et charitate excepisset, statim usque de mense Aprilis MDCCLXVI fratres sui ordinis, ut præfertur, volitos, ad eamdem civitatem libenti animo misit; cumque experientia compertum fuisset quanta in curandis, adjuvandisque infirmis esset fratrum memorati ordinis peritia, diligentia, ac probitas, universa civitas prædicta eorum operam, et exemplum laudibus probare non destitit: qua de re dicti exponentes unanimiter in congregatione desuper habita decreverant, ut ipsis instantibus, dictus prior Generalis hospitalis hujusmodi conservationem in se, suumque ordinem assumere vellet, obtentoque ordinarii loci consensu die VIII Februarii currentis anni, confectum desuper fuit publicum instrumentum per acta Joannis Francisci Frattini notarii Fabrianen. cum sequentibus pactis, et conditionibus, videlicet.

Tenor pactionum conventarum.

» L'archiconfraternita del SSmo Sagramento di Fabriano cede, e concede in perpetuo all'ordine de'spedalieri di S.Giovanni di Dio, l'ospedale degl'infermi con tutti i capitali, stabili, e mobili, semoventi, azioni, » e ragioni, censi, e crediti tali, quali » sono ad esso ospedale appartenenti, » ed eziandio lo cede con tutti gli onori, privilegj, e diritti, e con tutti gli » obblighi, pesi, e legati da soddisfarsi » dalla medesima, e coll'infrascritti patti, e condizioni.

» 1. Che sia a carico di essa religione di ottenere, qualora ve ne sia » di bisogno tutte le licenze per la fondazione della medesima religione, » e specialmente il beneplacito apostolico.

» 2. Che la religione sia obbligata di tener sempre alzati in vantaggio degl'infermi numero quattordici » letti, cioè dieci per gli uomini, e » quattro separatamente per le donne, » ed in caso d'influenza, rimettendo » al loro zelo, e pietà l'accrescerne » altro numero, con somministrare » eziandio agl'infermi tutto il bisognevole sì di vitto, che di medicinali, » ed altro.

» 3. Che aumentandosi l'entrata per nuovi acquisti, che si facessero dalla religione medesima sia questa tenuta ad accrescere un letto qualora però il frutto ascenda a scudi numero cinquanta da proseguirsi per » ogni avvanzamento, che si facesse.

» 4. Che debba in seguito in servizio degl'infermi, e dell'ospedale » tener tutto l'anno quel numero di » religiosi, che crederà il P. Rmo Generale, mà che questi non debbano » essere meno di tre.

» 5. Che debba ricevere tutti gl' » infermi di questa città, e territorio, » purchè non siano rognosi, e mali » cronici, come altresì debba ricevere » li forestieri, che venissero ammalati, o si ammalassero per incidenza.

» 6. Che trasportandosi l'ospedale in altro sito debba restituire le » stanze, ove presentemente è la ruota » degli esposti, come ancora, che nel » caso dovesse vendere il presente ospedale, non possa per un giusto prezzo, e valore, da stimarsi da periti, » questo togliersi all'archiconfraternita » del SSmo Sagramento, o all'ospedale degli esposti in caso, che questi » volessero farne l'acquisto.

» 7. Affine, che resti sempre la » grata memoria della fondazione dell' » ospedale fatta da Santo Jacobo della » Marca, e della cessione fatta dall'archiconfraternita, sia obbligata la religione a sue spese entro il tempo, e » termine di mesi numero sei dal giorno della stipolazione dell'istromento

» della mentovata cessione di far collocare sopra la porta, o appresso alla medesima in luogo esteriore, e publico tanto del presente ospedale, quanto in qualunque altro sito, ove trasportar si dovesse il detto ospedale, l' acclusa memoria in perpetuo, cioè *D. O. M. Nobili Archiconfraternitati SSmi Sacramenti, ac Bmæ Virginis Mariæ Ecclesiæ Cathedralis Fabrianensis Quod Nosocomium, Divo Jacobo Piceno Ordinis Minorum curante, anno 1456 erectum ordini hospitalitatis Sancti Joannis De Deo cum omnibus juribus, et redditibus concessit, idem ordo in grati animi monumentum poni curavit anno salutis* 1767.

» 8. Che sopprimendosi la religione, che Iddio non voglia, debba questa restituire all' archiconfraternita del SSmo Sagramento non solamente i capitali, che gli si cedono, mà eziandio tutto l' altro, che avesse acquistato per impiegarlo in detta opera pia.

Preces porrectæ pro hospitalis cessionis, et conventionum approbatione pontificia.

§. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, quo firmius instrumentum prædictum una cum præmissis pactis, et conventionibus subsistant, ac serventur exactius, nec non fundatio hujusmodi, ac bonorum mobilium, stabilium, semoventium, jurium, et actionum, ac creditorum olim ad hospitale prædictum pertinentium cessio a dicta archiconfraternitate, ut præfertur, facta, eorumque applicatio fratribus ordinis prædicti pro hospitalis hujusmodi conservatione, et substentatione sicuti præmittitur, expleta in suo robore perpetuo maneant, ea per Nos approbari, et confirmari dicti exponentes plurimum desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Pontifex cessionem confirmat, et conventiones approbat.

§. 3. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, instrumentum prædictum cum præinsertis pactis, et conditionibus, ac fundationem hujusmodi, simulque cessionem, et applicationem prædictorum bonorum, ac jurium, sicuti præfertur, factam auctoritate apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illisque apostolicæ firmitatis robur adjicimus, omnesque, et singulos juris, et facti defectus, si qui desuper intervenerint, supplemus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 4. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definirl debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 5. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non quatenus opus sit, hospitalis, et ordinis prædictorum etiam juramento, confirmatione apostolica et quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima prima Maii millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, Pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 21. Maii 1767. Anno X.

DCLXIX.

Communicatio privilegiorum spiritualium congregationis Cassinensis ordinis s. Benedicti pro Abbate, et monachis monasterii Ettalensis ejusdem ordinis Congregationis Bavaricæ.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Proemium.

§. 1. In suprema Sedis apostolicæ specula, meritis licet imparibus, ab æterno Pastore collocati ad uberes bonorum operum fructus, quos monasticæ congregationes adspirante superni favoris auxilio in Ecclesia Dei proferre assidue satagunt paternæ dirigentes considerationis intuitum, rationi consentaneum putamus, ut religiosa eorum studia, felicesque progressus, amplioribus in dies gratiarum, et privilegiorum muneribus confoveamus, atque decoremus.

Preces porrectæ pro communicatione huic monasterio gratiarum spiritualium, quibus fruitur, congregatio Cassinensis, et pontificium indultum precibus conforme.

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecerunt dilecti filii moderni Abbas, et monachi monasterii Ettalensis ordinis sancti Benedicti congregationis Bavaricæ in superiori Bavaria, quod ipsi communicationem omnium singulorumque privilegiorum, gratiarum, et indultorum, quibus congregatio Cassinensis ejusdem ordinis fruitur, sibi, dictoque monasterio, monachis, et personis per Nos elargiri plurimum desiderant. Nos ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos, fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis, humiliter porrectis inclinati, eisdem Abbati, monasterio, monachis, et personis nunc, et pro tempore existentibus enunciatam communicationem privilegiorum quoad gratias spirituales tantum auctoritate apostolica tenore præsentium concedimus.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 3. Decernentes ipsas præsentes literas semper firmas, ac validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 4. Non obstante nostra de non concedendis indultis ad instar, aliisque constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac quatenus opus sit dicti monasteri etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXI. Maii MDCCLXVIII. pontificatus nostri anno decimo. — Derogatio contrariorum.

Dat. die 1. Junii 1768. Anno X.

DCLXX.

Catholicis in Federato Belgio commorantibus significat nullitatem prætensæ electionis, et consecrationis pseudo Episcopi Ultrajectini, unita anathemate punit, et fideles commonet, ut ab omni consuetudine cum anathematizatis abhoreant.

Jam alias hac continuatione relatæ sunt quamplures epistolæ, et Pontificiæ constitutiones, quibus Ultrajectinum schisma damnatur, quæ consulendæ ad opportunitatem sunt, et præsertim hoc Tom. III. sub num. CDLXV. pag. 67 et adnotatio ibi apposita.

Clemens PP. XIII

Dilecti filii salutem, et Apostolicam benedictionem.

Causam hujus epistolæ designat.

§. 1. Etsi satis exploratum habemus atque perspectum, quanta vobis cautio sit, ne ab hominibus pravam doctrinam imbutis, et decretis apostolicæ Sedis parere detrectantibus vestræ fidei integritas corrumpatur, tamen pro ea, qua adsidue tangimur, æternæ salutis vestræ solicitudine et cura, per has Nostras literas vos admonendos existimavimus, ut eo magis ab Ultrajectini schismatis fautoribus eorumque consuetudine refugiatis, quo pertinacior eorum inobedientia, et alendi sustentandique illius scandali obfirmatior apparet in dies voluntas, et obstinatior. Modo autem quid designarunt? Cum enim Joannes Petrus Meindarts pseudo Archiepiscopus Ultrajectensis a fel. recordat. prædecessore Nostro Benedicto

decimoquarto excommunicationis mucrone confixus, et tamquam filius perditionis ab Ecclesiæ sinu dejectus atque exturbatus in sua damnabili inobedientia mortalitatem expleverit, et in locum abierit suum, pseudo canonici Ultrajectenses, nihil censurarum metu deterriti, alium quemdam nomine Gualtherum Michaelem Nieuvvenhuysen in locum memorati Joannis Petri Meindarts substituerunt, et in Ultrajectinum Archiepiscopum, ut vanissime existimant, elegerunt. Illum subinde nefario et execrando scelere Joannes Van Stiphout pseudo Episcopus Harlemensis ad anathematum plagas, quas jam complures accepit, plane obdurescens, illicite, illegitime, sagrilege, et contra supremæ hujus apostolicæ Sedis mandata, sacrorumque canonum sanctiones die septima proxime elapsi mensis Februarii consecravit.

Pseudo-Episcopi Ultrajectini electionem, et consecrationem proscribit, atque excommunicatione plectitur cunctos qui in illis operam, vel assensum prebuerunt.

§. 2. Nos igitur immane hujusmodi facinus detestati, prædecessorum Nostrorum vestigia sectando, auctoritate apostolica per præsentes literas decernimus, et declaramus, tam electionem ejusdem Gualtheri Michaelis Nieuvvenhuysen in Archiepiscopum Ultrajectinum fuisse irritam ac prorsus nullam, quam ejus consecrationem fuisse omnino illicitam, illegitimam, sacrilegam et execrandam; eumdemque Gualtherium Michaelem et quotquot emenito canonicorum Ultrajectensium nomine suffragia in illum contulerunt, itidemque eos omnes, qui in ejusdem Gualtheri Michaelis nefaria electione, atque execranda consecratione opem, consilium, consensum, aut operam quomodolibet præstiterunt, notorie incidisse in excommunicationem Nobis, atque huic apostolicæ Sedi reservatam decernimus, et pronunciamus, atque etiam denuo excommunicamus, anathematizamus, et ab Ecclesiæ communione segregatos, et ut prorsus schismaticos habendos esse edicimus et declaramus. Præterea memoratum Gualtherum Michaelem pronunciamus ab omni exercitio tum eorum, quæ sunt ordinis, tum quæ sunt jurisdictionis esse suspensum, eidemque idcirco interdicimus sub pœna excommunicationis ipso facto sine ulla declaratione incurrendæ, ne episcopalem, quam numquam adeptus est, exercere jurisdictionem, aliamve ullam, aut pro animarum regimine auctoritatem sibi audeat arrogare, vel pro suscipiendis ordinibus dimissorias literas dare, pastores, missionarios, aut quocumque alio nomine appellentur, ad animarum curam et sacramentorum administrationem quovis etiam necessitatis prætextu constituere aut deputare; talesque deputationes ad prædicta sub quocumque nomine officia pro animarum regimine seu factas seu fortasse faciendas, cum omnibus inde sequutis prorsus irritas esse et fore, nulliusque roboris et momenti pronunciamus, et declaramus.

Singulos monet, ne a pseudo Episcopo hujusmodi vel litteras dimissorias, vel ordines suscipiant sub pœna suspensionis, ortaturque Episcopos ne consuetudinem ullam cum perditis hominibus hujusmodi velint inire.

§. 3. Noverint autem quicumque ab ipso Gualthero Michaele, vel per ipsius literas dimissorias ecclesiasticos susceperint ordines, suspensionis vinculo se esse illigatos, et susceptos ordines si exercuerint, in irregularitatem incidisse. Vos autem dilecti filii cavete ab ejusmodi falsis pastoribus, qui sese in ovile intulerunt, ut furentur, mactent, et perdant. Ab his oportet quam longissime recedatis, ut ne minima quidem vox eorum ad vestras aures appellat. Semper enim maximo sumus in metu, ne mellitis quidem, sed venenatis eorum sermonibus deleniti a recta veritatis semita in devios erroris anfractus seducamini. Vobisque omnibus, quos ob veram pietatem, sinceramque in beatissimi Petri sacratissimam Sedem obedientiam et fidem vestram præcipua complectimur charitate, apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris die 1. Junii MDCCLXVIII pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 25. Junii 1768. Ann. X.

DCLXXI.

Universale jubileum pro totius Status Ecclesiastici christifidelibus indicitur, cum remissione omnium peccatorum, et facta potestate confessoriis tam sæcularibus, quam regularibus cognoscendi, et absolvendi, in casibus etiam sanctæ Sedi reservatis, commutandi vota, exceptis castitatis, et religionis; unisque exclusis ab generali indulgentia, qui publice, vel occulte inhabilitate qualibet contracta, vel per sententiam censuris irretiti, parere, judicato, et cum partibus concordare recusant.

Clemens Papa XIII.

Universis christifidelibus præsentes literas inspecturis salutem, et apostolicam bedictionem.

Summus Pastor, oves suas congregat ante thronum divinæ gratiæ, ut holocaustum offerant pœnitentiæ, et misericordias Domini consequantur.

§. 1. Accedamus cum fiducia ad thronum divinæ gratiæ, ut misericordiam in nostris necessitatibus consequamur; non enim obliviscitur misereri Dominus, nec continet in ira misericordias suas: sed qui multus est ad ignoscendum, ac propitiatur invocantibus eum, effundet in nos divitias misericordiæ suæ, si peccata nostra, quibus eum offendimus nimis, humili confessione agnoscentes dignos pœnitentiæ fructus faciamus; et obsecrationes nostras jejuniorum, atque eleemosynarum viribus roboratas ad altare omnipotentis Dei jugiter offeramus. Hæc autem, ut fructuosius, majorique spiritus ardore peragantur, ex prisco Romanæ Ecclesiæ omnium matris, et magistræ more cœlestium munerum thesauros, quorum dispensationem fidei nostræ commisit divina dignatio, aperire decrevimus.

Modum designat, ut christifideles tam in Urbe, quam extra morantes, indulgentiis frui valeant, et omnium suorum peccatorum remissione lætari.

§. 2. Itaque de omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi ex illa ligandi, atque solvendi potestate, quam Nobis Dominus, licet indignis, contulit, universis, et singulis utriusque sexus christifidelibus in alma Urbe nostra degentibus, qui S. Joannis in Laterano, S. Petri Principis Apostolorum, Sanctæ Mariæ Majoris, et Sanctæ Mariæ Transtyberim ecclesias, seu basilicas, vel earum aliquam intra decursum quindecim continuorum dierum, seu duarum hebdomadarum a dominica infra octavam festivitatis eorumdem Sanctorum Petri, et Pauli Apostolorum incipien. saltem semel visitaverint, ibique per aliquod temporis spatium devote, ut supra, Deum oraverint, ac quarta, et sexta feriis, et sabato alterius ex prædictis hebdomadis jejunaverint, et peccata sua confessi SSmum Eucharistiæ sacramentum præfata dominica infra octavam festi sanctorum Petri, et Pauli apostolorum, aut in dominica immediate subsequenti, vel alia die infra eamdem hebdomadam pro prima; pro secunda vero ex prædictis hebdomadis, vel ipsa secunda dominica, aut alio die hebdomadæ hujusmodi, vel in ultima dominica supradictorum quindecim dierum reverenter sumserint, ac pauperibus aliquam eleemosynam, prout unicuique suggeret devotio, erogaverint; cæteris vero in quibuscumque civitatibus, oppidis, terris, et locis Nobis, et Sedi apostolicæ mediate, vel immediate subjectis degentibus, qui ecclesias ab ordinariis locorum, vel eorum vicariis, seu officialibus, et, ipsis deficientibus, de eorumdem ordinariorum mandato per eos, qui ibi curam animarum exercent, postquam ad eorum notitiam hæ nostræ pervenerint, designandas, vel ecclesiarum hujusmodi aliquam spatio similiter quindecim continuorum dierum, seu duarum hebdomadarum a publicatione designationis per ordinarios, aut eorum vicarios, seu officiales, vel alios, ut præmittitur, faciendæ decurren. saltem semel visitaverint, ibique ut supra oraverint, ac quarta, et sexta feria, ac sabato alterius ex hebdomadis hujusmodi jejunaverint, pariterque peccata sua confessi, ac sanctissima communione ut supra refecti fuerint, et pauperibus aliquam eleemosynam, ut præfertur, erogaverint, plenissimam, sicut in anno jubilæi visitantibus certas ecclesias intra, et extra Urbem prædictam concedi consuevit, omnium peccatorum suorum indulgentiam, et remissionem per unumquemque christifidelem semel tantum lucrifaciendam misericordialiter in Domino concedimus.

Personis regularibus, et in claustris perpetuo degentibus, vel carcere mancipatis, vel aliqua corporis infirmitate, aut alio impedimento detentis, speciales, magisque accomodatas conditiones imponit.

§. 3. Regularibus autem personis utriusque sexus, etiam in claustris perpetuo degentibus, necnon aliis quibuscumque tam laicis, quam ecclesiasticis secularibus, vel regularibus etiam in carcere, vel aliqua corporis infirmitate, seu alio quocumque impedimento detentis, ut confessarius ex jam approbatis ante præsentium publicationem, seu approbandis, regularibus quidem personis in visitatione Ecclesiæ proprii monasterii, seu conventus, aut domus

regularis, aliis vero sive regularibus, sive laicis, qui prædictam visitationem, vel alia ex superius præscriptis præstare nequiverint, in alia pietatis opera commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare possit, eaque injungere, quæ ipsi pœnitentes efficere poterunt, pariter concedimus. Insuper, ut hujusmodi indulgentia, et remissio animabus fidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicari possit, indulgemus.

Confessariis tam sæcularibus, quam regularibus potestatem facit, casus omnes reservatos absolvendi, a censuris quibuscumque pænitentes liberandi; et quæcumque vota commutandi, religionis, et castitatis exceptis.

§. 4. Cæterum cupientes christifideles prædictos hujus pretiosissimi thesauri fieri participes, quibuscumque presbyteris confessariis tam secularibus, quam regularibus, ad id in ecclesiis tam Urbis nostræ præfatæ, quam aliarum civitatum, oppidorum, terrarum, et locorum hujusmodi per ordinarios locorum respective specialiter deputandis, ut eosdem christifideles ibidem ad se occasione consequendi indulgentiam hujusmodi pro hac vice dumtaxat recurrentes, eorum confessionibus diligenter auditis, ab omnibus excommunicationis, suspensionis, et aliis ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, seu inflictis, necnon ab omnibus eorum peccatis, excessibus, criminibus, et delictis, etiam quantumvis gravibus, et enormibus, ac etiam locorum ordinariis, sive Nobis, et Sedi apostolicæ, etiam per literas apostolicas die cœna Domini legi solitas, aut alias quascumque nostras, et Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutiones, quarum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis, quomodocumque reservatis in foro conscientiæ, et ea vice tantum absolvere, et liberare valeant; et insuper vota quæcumque (religionis, et castitatis exceptis) in alia pia, et salutaria opera commutare, injuncta tamen eis, et eorum cuilibet in supradictis omnibus casibus pœnitentia salutari, aliisque confessarii arbitrio injungendis, facultatem impertimur. Non obstantibus prædictis literis, et constitutionibus, aliisque apostolicis ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Excipit irregulares, et inhabiles, vel per sententiam excomunicati, nisi autem debitam præbeant satisfactionem.

§. 5. Non intendimus autem per præsentes super aliqua irregularitate publica, vel occulta, nota, defectu, inhabilitate quomodolibet contracta dispensare, vel aliquam tribuere facultatem dispensandi, seu habilitandi, et in pristinum statum restituendi etiam in foro conscientiæ; neque easdem præsentes literas illis, qui a Nobis, et apostolica Sede, vel ab aliquo prælato, seu judice ecclesiastico excommunicati, suspensi, vel interdicti, seu alias in sententias, vel censuras incidisse declarati, vel publice denuntiati fuerint, nisi prius satisfecerint, aut cum partibus concordaverint, ullo modo suffragari posse, aut debere.

Literarum transumptis, legali forma subscriptis, fidem habendam esse, decernit.

§. 6. Volumus autem, ut præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, et a congregationis venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et regularium præpositorum Præfecto, vel secretario subscriptis, et sigillo ejusdem congregationis munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsius præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die xxv. Junii MDCCLXVIII. Pontificatus Nostri anno decimo.

DCLXXII.

Dat. die 25. Junii 1768. Ann. X.

Congregationi præsbiterorum sæcularium Oratorii Sancti Philippi Nerii Civitatis S. Michaelis Mechoacam Diæces. communicantur privilegia, et gratiæ spirituales præsbiteris sæcularibus ejusdem Congregationis B. Mariæ, et Gregorii in Vallicella de Urbe, concessæ a fe: re: Paulo V. Gregorio XV. Urbano VIII. aliisque Pontificibus.

Clemens Papa XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Congregationum præsbiterorum sæcularium institutiones laudantur, privilegiis et gratiis decorantur ad majorem Dei gloriam.

§. 1. Militantis Ecclesiæ regimini, meritis licet imparibus, per ineffabilem divinæ sapientiæ, atque bonitatis abundantiam præsidentes, presbyterorum sæcularium congregationes in Ecclesia Dei pie, sancteque institutas, uberesque bonorum operum fructus assidue preferre satagentes privilegiis, et gratiis libenter decoramus, sicut ad omnipotentis Dei gloriam, et animarum salutem cognoscimus in Domino expedire.

Inter præclaras hujusce congregationes, laudatur oratorium s. Philippi Nerii oppidi s. Mi

§. 2. Exponi siquidem Nobis nuper fecerunt dilecti filii presbyteri sæculares congregationis oratorii Sancti Philippi Nerii oppidi Sancti Michaelis Mechoacan diæcesis in Indiis, quod du-

chaelis Diœcesis Mechoacam auctoritate Benedicto XIII instituta.

dum eadem congregatio a fel: rec: Benedicto Papa XIII. prædecessore nostro approbata, et nonnullis gratiis, indultis, et privilegiis decorata fuit, ipsiusque congregationis presbyteri sub eodem instituto Sancti Philippi Nerii, quod dilecti pariter filii præsbyteri sæculares congregationis oratorii ejusdem Sancti Philippi Nerii in ecclesia Sanctorum Mariæ, et Gregorii in Vallicella de Urbe erectæ servant, hactenus vixerunt, et adhuc vivunt de præsenti.

Subjectam regulis, et institutis oratorii ss. Mariæ, et Gregorii in Vallicella de Urbe, implorasse significat, frui posse, et gaudere privilegiis, et gratiis huic oratorio concessis.

§. 3. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, regulæ, et instituta dictæ congregationis Romanæ subinde a rec: me: Paulo V., Gregorio XV., et Urbano VIII. Romanis Pontificibus prædecessoribus pariter Nostris specialiter approbata, ipsique congregationi Romanæ, ac illius Ecclesiæ presbyteris, et personis ab iisdem, et forsan aliis Romanis Pontifiicibus etiam prædecessoribus Nostris multa privilegia, favores, gratiæ, indulgentiæ, exemptiones, regulæ, et indulta concessa fuerint, prout in ipsorum prædecessorum literis apostolicis desuper respective expeditis uberius dicitur contineri; ipsi vero exponentes regulas, et instituta hujusmodi receperint, seu recipere, et illa pro viribus observare parati sint, ac proinde eisdem quoque privilegiis, et gratiis frui, et gaudere posse plurimum desiderent. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Absolutio a censuris, et interdictis, et partecipatio privilegiorum, et gratiarum omnium, sub certis conditionibus, et clausulis, excepta indulgentia perpetua a Benedicto XIII. indulta.

§. 4. Nos igitur specialem ipsis exponentibus gratiam facere volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, ac præfatarum literarum apostolicarum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac insertis habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, qui relationem tunc existentis superioris congregationis oratorii Sancti Philippi Nerii de Urbe præfata eisdem Cardinalibus factam attenderunt, consilio, præfatæ congregationi oratorii Sancti Michaelis Mechoacan. diæcesis, illiusque ecclesiæ, ac presbyteris secularibus, et personis nunc, et pro tempore existentibus, dummodo tamen simul convivant, ut omnibus, et singulis privilegiis, favoribus, gratiis, et indulgentiis, ac exemptionibus, regulis, et indultis memoratæ congregationis Romanæ, ejusque Ecclesiæ presbyteris, et personis per prædictos Romanos Pontifices prædecessores Nostros quomodolibet concessis etiam specifica, et individua mentione, et expressione diguis, et quibus eadem congregatio Romana, ejusque Ecclesia, presbyteri, et personæ ex memoratorum Pontificum prædecessorum Nostrorum concessione de præsenti utuntur, fruuntur, potiuntur, et gaudent, ac uti, frui, potiri, et gaudere possunt (non tamen indulgentia perpetua a memorato Benedicto prædecessore prædictæ ecclesiæ sanctorum Mariæ, et Gregorii in Vallicella sub certis modo, et forma tunc expressis concessa) pari modo uti, frui, potiri, et gaudere libere, et licite possint, et valeant in omnibus, et per omnia perinde ac si privilegia, favores, gratiæ, indulgentiæ, exemptiones, regulæ, et indulta hujusmodi ipsi congregationi dicti oppidi sancti Michaelis Mechoacan diœcesis, ejusque ecclesiæ, presbyteris, et personis specialiter concessa reperirentur, sine præjudicio tamen gratiarum, indultorum, et privilegiorum eidem congregationi præfati oppidi sancti Michaelis, a supradicto Benedicto prædecessore, sicut præfertur, concessorum; et dummodo ipsius congregationis oppidi sancti Michaelis presbyteri, et personæ nunc, et pro tempore existentes regulas, et instituta pro dicta congregatione Romana, ut præfertur, approbata observent, apostolica auctoritate, tenore præsentium concedimus, et indulgemus, salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ congregationis Cardinalium.

Præceptum literas perpetuo observandi, et ad tramites earumdem a quocumque judice judicandi.

§. 5. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariis.

§. 6. Non obstan. Nostra, et cancellariæ apostolicæ regula de non con-

cedendis indulgentiis ad instar, aliisque constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac quatenus opus sit dictæ congregationis sancti Michaelis, aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Revocatio concessionum eidem congregationi factarum a Clemente XII.

§. 7. Cæterum per præsentes alias a fel. rec. Clemente Papa XII. prædecessore Nostro in simili forma brevis die XVII. Novembris MDCCXXXV. expeditas literas eidem congregationi sub nuncupatione tamen congregationis oratorii sancti Philippi Nerii civitatis Mechoacan concessas revocamus, et annullamus, ac revocatas, et annullatas esse volumus, et decernimus. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die vigesima quinta Junii millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus Nostri anno decimo.

DCLXXIII.

Dat. die 1. Julii 1768. Anno X.

Monialibus ordinis de Calatrava villæ Matrit, Toletan. diœcesis conceditur facultas utendi breviario romano, in subrogationem alterius ordinis cisterciensis, ut melius choro inservire valeant, plurimis additis declarationibus, et reservationibus.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Precum porrectarum summa.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilectæ in Christo filiæ moderna abbatissa, et moniales monasterii villæ Matriten. Toletan. diœcesis ordinis militaris de Calatrava, cujus militiæ carissimus in Christo filius noster Karolus Hispaniarum rex catholicus administrator perpetuus apostolica auctoritate deputatus existit, quod moniales dicti monasterii ab initio illius fundationis regulam, seu constitutiones monachorum ordinis Cistercien. auctoritate apostolica confirmatas profiteri decreverunt, easque modo quoque dictæ exponentes profitentur, qua de re in recitatione etiam divini officii, et horarum canonicarum breviario, ac missali ejusdem ordinis Cistercien. ipsæ se conformes reddiderunt. Verum, quia temporis successu monialium hujusmodi numerus ita decrevit, ut vix decem ipsæ sint ex choristis, ac omnes ferme mala valetudine affectæ; hinc eisdem exponentibus per grave admodum est dicti monasterii onera substinere, ejusque officia una cum diuturna chori psalmodia obire quippe quia præter cantum, ac recitationem officii juxta longiorem ritum Cisterciensem, quotidie canere etiam ipsæ debent officium parvum beatæ Mariæ virginis, illique diebus ferialibus addunt officium defunctorum, ac demum singulis diebus veneris septem psalmos pœnitentiales juxta ordinis hujusmodi institutum una cum litaniis recitant; conversæ vero, et oblatæ loco matutini quadraginta vicibus orationem dominicalem cum gloria patri recitare, et pro laudibus decies, pro qualibet hora quinquies, et pro vesperis iterum decies eamdem orationem repetere tenentur, et loco completorii symbolum apostolorum, ac iterum quinquies dominicalem orationem una cum salve regina dicere, ac pro officio mariano totidem angelicas salutationes, pro officio vero defunctorum centum vicibus orationem dominicalem recitare debent.

Ratio dispensationis, et commutationis onerum pro diligentiori chori servitio.

§. 2. Ne igitur, ut quandoque evenit, ipsæ ægrotæ officia monasterii hujusmodi obire, et choro interesse cum gravissimo salutis dispendio teneantur, dictæ exponentes breviario, et missali romano uti, ac ab obligatione recitandi tam officium marianum, quam aliud defunctorum, et psalmos pœnitentiales eximi, ac officia propria ordinis Cisterciensis juxta breviarium impressum pro monialibus dicti ordinis recitare posse, nec non consuetudinem juxta quam exponentes prædictæ loco psalterii in feriis quarta, quinta, et sexta majoris hebdomadæ ex institutione earum ordinis recitandi psalmum quinquagesimum tantum dicunt, per Nos approbari, diminutionemque vocalium orationum di-

ctis oblatis, et conversis concedi unanimi voto plurimum desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmisis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Indulgetur gratia, servatis in parte literis sa: me: Pii papæ V., et Clementis papæ XI.

§. 3. Nos igitur ipsas exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, earumque singulares personas a quibusvis excomunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore consentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, audita relatione sub die XXVIII. Martii currentis anni MDCCLXVIII venerabilis fratris Francisci Xaverii Archiepiscopi Petren. congregationis venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum secretarii, nunc, et pro tempore existentibus monialibus choristis dicti Monasterii, ut ipse in posterum uti valeant breviario romano, ita tamen, ut sub præcepto teneantur in choro ad recitationem officii Beatæ Mariæ Virginis et defunctorum iis diebus, quibus fit officium de feria, psalmos vero pænitentiales in feria sexta quadragesimæ, et graduales feria quarta ejusdem quadragesimæ in omnibus, et per omnia ad formam ejusdem breviarii romani, et literarum Sa. Me. Pii Papæ V. prædecessoris Nostri incipien „ Quodam Nobis etc. recitare debeant, auctoritate apostolica tenore præsentium concedimus, et insuper quoad recitationem sanctorum dicti ordinis Cistercien. servandas esse alias literas fel. rec. Clementis Papæ XI itidem prædecessoris Nostri in simili forma brevis die XXV Septembris MDCCX expeditas volumus, et mandamus, ac loco, et vice psalterii in feriis quarta, quinta, et sexta majoris hebdomadæ psalmum quinquagesimum etiam in posterum recitare posse eisdem monialibus concedimus pariter, et elargimur. Conversis autem, et oblatis nunc, et pro tempore in dicto monasterio existentibus at ipsæ quotidie pro nocturnis viginti vicibus dominicalem orationem, ac tot angelicas salutationes, decem vero pro laudibus, et vesperis, ac quinque pro singulis horis dicere, diebus vero festis pro nocturnis tantummodo recitationem ejusdem dominicalis orationis, et angelicæ salutationis replicare teneantur, auctoritate, et tenore præsentis volumus, et mandamus.

Pro plenario gratiæ effectu derogatur constitutionibus, privilegiis, indultis, aliisque concessionibus, et exceptionibus in contrarium facientibus.

§. 4. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectas, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judiciari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, nec non quatenus opus sit, ordinum hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die prima Julii millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, Pontificatus Nostri anno decimo.

DCLXXIV

Dat. die 4. Julii 1768, Anno X.

Cum in capitulo ecclesiæ Cathedralis Cordubensis singulis canononicis præter vacationem a choro per menses tres annuatim, competeret privilegium in qualibet ebdomada vacationem aliam medii unius diei carpendi, titulo tundendæ barbæ, et inde sæpies chori servitium, et Divinum cultum detrimentum sentiret, commutatur privilegium hujusmodi, cum beneficio fruendi vacatione per integros menses quatuor, ad exemplum aliarum simillimarum concessionum, onere Episcopo injuncto consulendi, ne per dictam vacationem ecclesia debito fraudetur servitio.

Venerabili fratri Episcopo Corduben.

Clemens Papa XIII

Venerabilis frater,
salutem, et apostolicam benedictionem.

Exponitur quibus privilegiis canonici ecclesiæ cathedralis Corduben. donati essent tam ante, quam post reformationem sacrosancti Concilii Tridentini.

§. 1 Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii Capitulum, et Canonici istius ecclesiæ cathedralis Corduben., quod ipsi vigore suorum statutorum etiam ante Concilii Tridentini tempora vacatione a choro per spatium quatuor mensium anno quolibet gavisi fuerunt; secuta vero postmodum Concilii hujusmodi publicatione juxta ea, quæ dictum Concilium præscripsit, trium tantummodo mensium vacatione annuatim potiuntur, ac propterea juxta prædicta statuta, et immemorabilem quoque consuetudinem titulo tondendæ barbæ vacationem etiam medii unius diei qualibet hebdomada præfati exponentes obtinere assueverunt, ac obtinent de præsenti: verum quia quisque ex Capitularibus proprio arbitratu medietatem diei sibi benævisi causa, ut præferetur tondendæ barbæ eligere valet, hinc pluries evenit, ut non exiguus Capitularium hujusmodi numerus absens a choro eadem die reperiatur non sine divini cultus decremento.

Expostulatur indultum ad exemplum aliorum capitulorum, per apostolicam concessionem fruentium vacatione quatuor, et etiam quinque mensium quolibet anno.

§. 2 Quocirca quemadmodum alias, ut asseritur nonnullis capitulis, et canonicis ecclesiarum cathedralium in Hispaniarum Regnis existen. ab apostolica hac sancta Sede indultum fuit, ut vacatione quatuor mensium annuatim ipsi gaudere possent, sicuti fel. rec. Julius Papa II prædecessor noster vacationem hujusmodi capitulo, et canonicis ecclesiæ Seguntin., ac rec. me. Julius Papa III itidem prædecessor noster capitulo, et canonicis ecclesiæ Abulen., et prædictæ me. Pius Papa V prædecessor pariter noster capitulo, et canonicis ecclesiæ Caurien. concesserunt, atque insuper capitulo, et canonicis ecclesiæ Pacen. a rec. mem. Paulo Papa III prædecessore quoque nostro vacatio quatuor mensium, et viginti dierum concessa fuit, et fel. rec. Sixtus Papa V. prædecessor pariter noster vacationem duodecim dierum pro quolibet mense capitulo, et canonicis ecclesiæ Hispalen. indulsit, ac rec. me. Clemens Papa VII. prædecessor itidem noster capitulo, et canonicis ecclesiæ Burgen. quinque menses vacationis assignavit; ita quoque dicti exponentes loco vacationis medii diei qualibet hebdomada pro tondenda barba, ut præfertur, usque adhuc obtentæ, quartum vacationis mensem, qui fere ex medietate dierum hujusmodi constituitur, sibi assignari, et attenta præsertim distantia præfatæ ecclesiæ cathedralis positæ juxta flumen, ac mænia civitatis Corduben., in qua ipsi exponentes plerumque dum canonicatus, et præbendas hujusmodi obtinent provectæ ætatis existentes cum gravi eorum salutis incommodo vim frigoris hiberno tempore substinent, ac æstu fervent in æstate; inspectoque rursus magno eorum numero, propter quem ex vacatione quarti mensis prædicti servitio ecclesiæ haud grave præjudicium infertur, quarti mensis hujusmodi vacationem per Nos concedi plurimum desiderant. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Conceditur Episcopo facultas concedendi imploratam commutationem, dummodo sint vera, quæ pro obtinenda gratia fuerant exposita, et cum lege consulendi exacto chori servitio.

§. 3. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, audita prius super præmissis tam relatione tua, quam etiam deinde die nempe XVI. Aprilis currentis anni MDCCLXVIII. audita quoque relatione venerabilis fratris Francisci Xaverii Archiepiscopi Petren. congregationis venerabilium fratrum nostrorum S. R.E. Cardinalium concilii Tridentini interpretum secretarii, fraternitati tuæ per præsentes committimus, et man-

damus, ut veris existentibus narratis, sublatis vacationibus dimidiorum dierum pro qualibet hebdomada per annum, quas titulo tondendæ barbæ capitulares sumere hactenus consueverunt, quartum vacationis mensem favore exponentium auctoritate apostolica, tenore præsentium pro tuo arbitrio, et conscientia statuere possis, et valeas; volumus autem quod a te provisum sit, ne occasione prædictarum vacationum ecclesia prædicta debito fraudetur servitio. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatur præscripsionibus in Tridentino, aliisque conciliis, et constitutionibus apostolicis statutis, aliisque in contrarium facientibus, quo pro hac vice tantum, et specialiter ad casum.

§. 4. Non obstantibus præmissis, ac in concilio Tridentino, aliisque universalibus, synodalibus, provincialibusque Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus; nec non ecclesiæ, et capituli hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus etiam immemorabilibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datam Romæ apud Sanctam Martam Majorem sub annulo piscatoris die quarta Julii MDCCLXVIII. Pontificatus Nostri anno decimo.

Collectis ad numerum cunctis materiis, quæ ecclesiasticam Pontificis potestatem respiciunt, ad exitum perductum etiam X. annum nolumus, quin ante pauca, quæ temporale dominium spectant, referamus.

DCLXXV.

Dat. die 17. Julii 1768. Anno X.

Refertur, et confirmatur chirographum editum super reintegratione ærarii Castri S. Angeli de Urbe cum debitis canthelis peragenda.

Circa hanc materiam videri possunt ea quæ jam dicta, et relata fuere in Tomo secundo pag. 464.

Clemens Episcopus

Servus servorum Dei

Ad perpetuam Rei memoriam

Refert ex gravissima annonæ inopia, pecuniæ quantitatem ab sanctiori ærario Castri S. Angeli extractam fuisse, editumque fuisse motum-proprium pro curanda hujusmodi reportatione pecuniæ.

§. 1. Ex pastoralis officii debito ad curam, et sollicitudinem totius christiani gregis, intenti subjecti tamen Nobis in temporalibus populi utilitatibus, et commodis pro temporum opportunitate quantum in Domino possumus sedulo prospicere non prætermittimus, atque illud propterea curare, ut quæ a Nobis maturo consilio, seduloque examine provide constituta sunt, futuris quoque temporibus firma, et inconcussa permaneant, nec unquam ut fert rerum humanarum conditio, temporumque varietas, vel in oblevionem dilabantur, vel pænitus etiam evertantur. Cum itaque ad avertendam Annonæ inopiam, quæ anno MDCCLXIV. tum etiam superiore proxime elapso MDCCLXVI. huic Urbi nostræ, populisque temporali nostro dominio subjectis extremam perniciem, atque interitum allatura videbatur non sine gravi animi nostri dolore coacti fuerimus de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium consilio, et assensu, ac etiam decreto proprio singulorum manu subscripto, et roborato juxta leges, et conditiones in constitutionibus S.M. Sixti V. prædecessoris nostri præscriptas ex sanctiori aerario per eumdem Sixtum prædecessorem nostrum in castro Sancti Angeli condito, et constituto quamdam pecuniæ summam extrahere ad ingentes sumptus in emptione frumenti faciendos. Nunc vero cum ad ejusdem ærarii detrimenta reparanda, pecuniamque inde depromptam reponendam, ac reportandam certas quasdam conditiones, leges, atque ordinationes nostri motus proprii schedula sub die secunda elapsi mensis Augusti manu nostra signata contentas ediderimus, quibus quantum et horum temporum sinit adversitas, et cameræ apo-

stolicæ jam extenuatæ vires, meliori qua possumus ratione aerarii sanctioris reintegrationi, ac reportationi pecuniæ ab eo depromptæ satis consultum fore putavimus, reliquum est, ut ad hujusmodi voluntatis, et ordinationis nostræ perpetuam firmitatem, debitamque executionem asserendam ipsam hujusmodi schedulam novo, ac perenni apostolicæ auctoritatis robore communiamus. Ejus autem schedulæ tenor talis est, videlicet.

Tenor motus-proprii.

§. 2. Clemens Papa XIII. = Motu proprio ec. Dopo un lungo trattato fatto colla gloriosa memoria dell'Imperadore Francesco I. ci era finalmente riuscito di conchiudere a favore della Nostra Camera Apostolica per il prezzo di duecento settantacinque mila zecchini la compra inultilmente tentata nel pontificato del nostro immediato predecessore Benedetto XIV. di tutti i beni, che la M.S. possedeva in qualità di Gran Duca della Toscana nelle nostre legazioni di Urbino, e di Romagna, ed era già stato il contratto di questa compra segnato in Vienna il dì 26 Decembre 1763 dall'arcivescovo di Tebe nunzio apostolico, e dal Barone Adamo Posch muniti ambidue delle loro ample respettive plenipotenze. Ma le non previste fastidiose circostanze delle pubbliche calamità, che sopragiunsero, ci obbligarono a sospenderne per allora l'esecuzione, ed a rivolgere altrove le nostre paterne cure. Le scarse raccolte de'grani, e d'ogni altro genere necessario al vitto umano, sì nelle campagne di Roma, come nelle vicine provincie avevano già fatto sentire sulla fine del suddetto anno 1763 una straordinaria penuria, la quale non ostante tutte le nostre sollecitudini e la previdenza, che avevamo avuto di commettere una non piccola quantità di grano nella nostra provincia di Romagna, che ne aveva superiormente al suo bisogno, proruppe poi ne'principj dell'anno 1764 in una funesta carestia, la quale ci costrinse a doverne fare una più molto copiosa provista negli stati esteri a prezzi esorbitantissimi. Quindi fu, che non essendo per se stessa bastante la cassa dell'annona a fornire una tanto grandiosa spesa fu necessità di ricorrere al nostro erario di castel S. Angelo, da cui, servate le forme prescritte dalle ben note costituzioni del pontefice Sisto Quinto, furono estratti 287 mila scudi d'oro, quali fatti riconiare dal nostro monte di Pietà in zecchini correnti produssero la somma di scudi 514364. 94 d'argento impiegati tutti oltre il molto di più nella compra di un genere così necessario. Intanto però essendoci sommamente a cuore di reintegrare il più presto, che fosse possibile l'erario sanziore della somma indi estratta, ma non avendo allora altri mezzi ci appigliammo al partito d'imporre una tassa mediante l'editto di nostro ordine pubblicato dal reverendissimo nostro Cardinal Camerlengo li 31 Agosto 1764 sopra i luoghi di monte, ed officj vacabili, come pure sopra tutti li stabili, e rendite di altri titoli, e fondi esistenti in Roma, e nell' agro romano simile a quella, che fu pubblicata negli anni 1743 e 1744 dal nostro predecessore per gl'infortunj di quel tempo, contando, che col ritratto di essa si sarebbe potuto riportare nel nostro erario di castel S. Angelo la maggior parte del danaro come sopra estrattone. Nell'istesso tempo peraltro non era minore la nostra premura di dare esecuzione al mentovato contratto di beni gran-ducali di Urbino così esiggendo il necessario dissimpegno della nostra precorsa pontificia parola, ed anche il riflesso di non perdere una occasione così favorevole, che forse non si sarebbe più data di un acquisto di tanta importanza; ma mancandoci ogni mezzo per pagarne il prezzo, nè credendo di essere in circostanze da poter gravare di un nuovo debito lo stato colla creazione d'altri luoghi di monte, giudicammo miglior consiglio di farne fare per allora lo sborso dai nostri banchi del monte di Pietà, e di S. Spirito, e di prevalerci per la loro più pronta reintegrazione del prodotto della suddetta tassa pigliando un più lungo tempo per la reintegrazione dell'erario sanziore, per la quale oltre la sicurezza immancabile, che le fornivano gli stessi beni d'Urbino acquistati in gran parte col getto della detta tassa avevamo già in vista altri ragguardevoli assegnamenti.

Oportuniores providentiæ eliguntur, quæ ad optatam consequendam reintegrationem conferre poterant.

§. 3. Quantunque però attesa una serie deplorabile di sempre nuove disgrazie non siamo presentemente in istato di far capitale di tutti que' fondi, che avevamo allora ideati, tuttavia non vogliamo più lungamente differire a dar principio alla reintegrazione del detto erario di Castel S. Angelo almeno in quella miglior maniera, che per'ora ci è possibile, riservando a Noi, e nostri successori il diritto di prendere provvidenze più larghe per proseguirla con maggior vigore, se il Signore Iddio per sua infinita misericordia si degnerà di mandarci tempi più fe-

lici. A questo effetto dunque siamo venuti nella determinazione di stabilire, e di ordinare con questo moto proprio, stabiliamo, ed ordiniamo, che tutte le entrate de mentovati beni di Urbino tanto fin qui decorse, e depositate in conto a parte nel monte di Pietà, quanto da decorrere in avvenire s' investino prontamente in tanti luoghi di monte, o anche Offici vacabili, da acquistarsi colla legge della loro non vacabilità in credito dell'erario di Castel s. Angelo, ed il frutto di essi si vada sempre investendo, e moltiplicando coll' acquisto d'altri luoghi di monte, o vacabili coll'istessa legge della non vacabilità, fintanto che l'investimento, e moltiplico non giunga a formare un capitale di cento mila scudi, al quale giunto, che sia, si vendino subito tutti i luoghi di monte, o vacabili fino allora comprati, e moltiplicati, ed il ritratto di essi convertito in tanto denaro effettivo, o pure in verghe d' oro, e d' argento si riporti subito in castel s. Angelo a titolo della di lui reintegrazione, e si ricominci tosto da capo l' investimento, ed il moltiplico come sopra degli stessi frutti, e rendite de'beni di Urbino per formare altro simile capitale, di cento mila scudi da riportarsi similmente fatto che sia come del primo capitale si è detto nell' erario sanziore, e così continuare sempre in avvenire il medesimo investimento, e moltiplico di cento in cento mila scudi per volta sino al compimento della totale reintegrazione dell' erario nell' intera somma di scudi 514,364 bajocchi 94 quanti ne furono dal medesimo estratti nei dì 12 Aprile, e 7 Maggio 1764, ed ogni volta, che si riportino in castel s. Angelo le predette somme intervenghino all'atto i Cardinali capi d'ordine, e Camerlengo con tutti i respettivi ministri della camera apostolica, che furono presenti all' estrazione, e se ne faccia l' opportuno rogito. Avendo Noi riputato di dover per'ora presciegliere questo partito piuttosto, che un moltiplico sempre continuato senza vederne interrottamente, e riportarne in Castello alcuna parte, perchè abbiamo creduto di meglio in questa guisa conformarci alla mente, ed alla intenzione di Sisto V., che fù gelosissimo di far ritornare il più presto, che fosse possibile in quell' erario o in parte, o in tutto, come più permettessero le circostanze, il vero reale, effettivo denaro, che ne fosse stato estratto per le occorrenze da lui previste.

In casu venditionis bonorum Urbini, prætium deponendum esse præcipit cum eadem lege multiplici.

§. 4. Ma perchè può succedere, che in questo frattempo si giudichi a proposito di vendere o una parte, o anche il totale dei beni di Urbino, e così si venga a scemare, o a togliere in tutto quell'annuo fruttato, che deve come sopra investirsi, e moltiplicarsi, però ordiniamo, che in questo caso tutto il prezzo, che venisse di mano in mano a ritrarsi dalla vendita di detti beni, si debba esso pure immediatamente depositare nel nostro monte di Pietà ad effetto d'investirlo in tanti luoghi di monte, o vacabili colla medesima legge della non vacabilità, il solo frutto de' quali s' intenda assegnato al moltiplico nella istessa guisa, che si è detto del fruttato de'beni, e colle stesse condizioni, e leggi. Volendo, che la nostra camera apostolica non possa giammai profittare nè de'beni sudetti, nè del loro prezzo da surrogarsi in caso di vendita ai medesimi beni sintanto che non sia perfezionato, e compito il moltiplico da farsi, come si è detto, col frutto di essi.

Pro plena executione pontificiæ legis ad invicem oncrantur Thesaurarius, et ratiociuator R.C.A. ut primus statutam deponat pecuniam, alter quolibet anno exhibitis rationibus evincat, debitis investimentis, et reintegrationibus, consultum oportune fuisse.

§. 5. Per l'effetto poi, ed esecuzione di tutte le sudette cose, vogliamo, che il nostro monsignor tesoriere generale, e computista generale della camera pro tempore restino respettivamente incaricati, come strettamente gli incarichiamo, il primo del pronto puntuale rinvestimento assegnato come sopra al divisato moltiplico, ed il secondo di tenere nella computisteria camerale un chiaro, ed esatto conto a parte, affinchè resti pienamente eseguita la nostra volontà, e che possa in ogni futuro tempo giustificarsi l'adempimento. E siccome questo moltiplico, che deve servire a reintegrare l' erario sanziore di castel S. Angelo, vogliamo, che fin da ora si consideri come una parte essenziale, ed essenzialmente connessa al medesimo erario, la di cui conservazione è anche commessa alla vigilanza, e cura di tutto il sacro Collegio così sogettandolo Noi in tutto, e per tutto alle istesse identifiche leggi, condizioni, e cautele imposte già dalla felice memoria di Sisto V. alla custodia, ed alla sicurezza del denaro da esso riposto in Castel S. Angelo, commandiamo, ed ordiniamo, che il predetto monsignor tesoriere generale pro tempore debba in fine d' ogni anno esibire ai reverendissimi Cardinali capi d'ordine, e Camerlengo di Santa Chiesa il conto giustificato, e giurato dal detto computista generale della nostra camera tanto del deposito,

quanto altresì del rinvestimento, e moltiplico fatto, riportando in ciascun anno le somme investite, e moltiplicate anche negli anni antecedenti, e di questo conto, che i Cardinali capi d' ordine, e Camerlengo avranno ricevuto, vogliamo altresì, che essi ne rendano informato il pieno collegio nel primo concistoro, che si terrà in ciascun anno, e che lo lascino originalmente nelle mani del segretario di esso concistoro, affinchè lo inserisca negli atti concistoriali, riferendo poi anche a Noi ed a nostri successori se tutto sia stato fatto, ed eseguito a seconda delle nostre intenzioni, e degli ordini da Noi stabiliti, essendo tale la mente, e volontà nostra espressa.

Clausula sublata, decretum irritans, et derogatio contrariorum.

§. 6. Volendo, e decretando, che la presente nostra cedola di moto proprio benchè non sia ammessa, e registrata ne' libri della nostra camera secondo la bolla di Pio IV. nostro predecessore *de registrandis*, vaglia, e debba aver sempre la sua piena esecuzione, ed effetto colla nostra semplice sottoscrizione, nè possa mai opposele di surrezione, orrezione, nè di alcun' altro vizio, e difetto della nostra volontà, ed intenzione ancorchè non vi sia stato chiamato, citato, ne sentito monsignor commissario della nostra camera nè alcun' altro, che vi avesse, o pretendesse avervi interesse, non ostante la regola della nostra Cancellaria *de jure quœsito non tollendo*, la preallegata bolla del detto nostro predecessore Pio IV. *de registrandis*, e l' altra del medesimo pontefice *de rebus Ecclesiæ, et Cameræ non alienandis*, e quali si sieno altre costituzioni, ed ordinazioni apostoliche nostre, e de' nostri predecessori, leggi, statuti riforme, usi, stili, e consuetudini, alle quali tutte, e singole avendone il tenore qui per espresso, e di parola in parola inserto, per questa volta solamente, ed all' effetto sudetto pienamente deroghiamo. Dato dal nostro palazzo apostolico Quirinale questo di 11. Agosto MDCCLXVI.

Clemens PP. XIII.

Executio præcedentis motus-proprii præcipitur, etiam ex plenitudine potestatis.

§. 7. Ut autem ea, quæ pro celeri sanctioris ærari reintegratione ad publicam utilitatem a Nobis in præinserta schedula provide ordinata, volita, statuta, decreta, et sancita sunt, debitæ executioni demandentur, ac in futurum firmius subsistant, et exactius serventur motu proprio, et ex certa scientia, et matura deliberatione, et de potestatis plenitudine eamdem præinsertam schedulam, omniaque, et singula in ea contenta, et expressa, et a Nobis per eam, ut præmissimus ordinata, approbata, disposita, volita, mandata, decreta, statuta, et sancita harum tenore confirmamus, et approbamus, eisque perpetuum, et inviolabile hac nostra perpetuo valitura constitutione apostolicæ confirmationis, et approbationis robur, et firmitatem adjicimus, atque iterum, et ex integro ea omnia, et sigula in omnibus, et per omnia juxta præinsertæ schedulæ nostri motus proprii seriem, continentiam, et tenorem, eadem apostolica auctoritate ordinamus, disponimus, volumus, mandamus, statuimus, decernimus, atque sancimus, eademque ab iis, ad quos spectat, et pro tempore spectabit in futurum perpetuo observari, et exactissime impleri jubemus, atque præcipimus.

Adversus ipsum motum-proprium exceptionem obreptionis, et subreptionis, numquam admittendam esse præcipitur, sed juxta illius tenorem procedendum esse statuitur, contrariis quibuscumque non obstantibus.

§. 8. Decernentes easdem præsentes literas, atque omnia, et singula tam in his, quam in præinserta schedula nostri motus proprii contenta, atque statuta nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis vitio, seu intentionis nostræ, aut alio quovis defectu notari, impugnari, invalidari, in jus, vel controversiam revocari posse, sed illa semper valida, firma, et efficacia esse, et fore, ac ab omnibus, et singulis, ad quos spectat, et quomodolibet spectabit in futurum inviolabiliter observari; sicque, et non aliter in præmissis omnibus, et singulis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores, nec non S. R. E. Camerarium, et quoscumque alios Cardinales etiam de latere legatos vice legatos et nuncios, thesaurarium quoque generalem, et clericos præsidentes, aliosque ministros, et officiales cameræ prædictæ, ac alios quavis potestate fungentes nunc, et pro tempore existen., sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, mandati, sanctionis, decreti, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc at-

tentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo sexagesimo septimo, quintodecimo kalendas Augusti, Pontificatus Nostri anno decimo.

Dat. die 19. Augusti 1767. Anno XI.

DCLXVI.

Consulitur necessariæ Custodiæ aggerum fluminis Padi, ad spineticum ostium et in vallibus Comaclensibus cameralibus.

Monsignor Giovanni Angelo Braschi nostro Tesoriere generale.

Quot fuerint incomoda quæ a non recta constructione, et custodia aggerum enumerantur.

§. 1. Tragli altri buoni effetti prodotti dall' accesso che fecero nell' anno scorso i tre periti matematici da Noi spediti a visitare le campagne danneggiate dalle acque nelle nostre provincie di Bologna, Ferrara, e Romagna per l' intento pienamente narrato in altro nostro chirografo diretto a monsig. Ludovisi Boncompagni vicelegato della nostra città di Bologna in data delli 22. Giugno prossimo passato, uno fù quello d' aver essi ocularmente riconosciuto la qualità, e stato infelice degl' argini a sinistra del Po di Primaro per quel tratto tanto geloso, che immediatamente fiancheggia le nostre valli di Comacchio incominciando dai molini di Filo fino alla chiavica d'Umana, stato finora suggetto alla custodia e giurisdizione di chi presiede alla difesa del Polesine di S. Giorgio; avendo trovato essi periti, come risulta dalla loro relazione, gli argini sudetti pel tratto indicato fatti senza larghezza di base, senza scarpa e piede, senza la dovuta inclinazione, senza gli opportuni ripari dalle corrosioni; tali in somma ed in tale stato, onde le dette valli, che pure sono un provento sì riguardevole della nostra camera, stessero sempre in evidente pericolo, che, sfasciati gli argini medesimi per qualche rotta, si scaricasse in esse il Primario e le sue acque torbide colla loro quasi totale rovina: pericolo pur troppo avveratosi nella colposa rotta ivi appunto seguita in quest' anno medesimo alli 3. del passato mese di Febraro, con tanto incomodo, e spavento della nostra città di Comacchio, e colle note conseguenze in esse valli succedute, come pure altra simil rotta accadde in quegli stessi argini dell' anno 1709.

Quæque diligentiæ adhibitæ fuerint a R. C. A. ut incomoda ipsa eliminarentur.

§. 2. Per le quali cose seriamente considerate dalla nostra congregazione delle acque tenuta li 2. del passato Giugno, ne rilevò essa la precisa necessità di dover Noi confidare da quì avanti al ministero della stessa nostra Camera Apostolica, la cura e custodia de' sudetti argini per tutto il tratto adjacente alle dette nostre valli, mercè la vivissima ragione, che, siccome rompendosi quelli nell' accennato sito, il danno e interesse primario vien ad essere della stessa nostra Camera, e del suo appaltatore, così la camera e l' appaltatore avranno sempre per la loro custodia un attenzione incomparabilmente maggiore di quella siano per averne i Ferraresi, che in evento di rotte in que' luoghi, non hanno tanto da temere pel loro Polesine: confermando un tal giudizio l' esperienza medesima in ordine a quella parte di detti argini, che ora sono in custodia della stessa Camera, cioè dal mare fino alla chiavica d' Umana, quali nell'anzidetta visita dei tre matematici furon trovati d' un ottima struttura, ed assai bene mantenuti, cosicchè altrettanto bene, e con pari vigilanza sarà custodito da essa Camera il tratto consecutivo dei sudetti argini, che in mano de' Ferraresi trovansi ora sì mal costrutti e peggio mantenuti: Onde per queste persuadentissime ragioni emanò in essa congregazione tralle altre altre, la risoluzione da Noi poscia coll' indicato chirografo delli 22. Giugno solennemente approvata = *Consulendum Sanctissimo pro consignatione facienda Rev. Cameræ Aggerum respicientium munitione vallium Comaclensium, et ad Eminentissimum Camerarium cum domino Thesaurario juxta mentem*, = la qual mente fu di doversi stabilire i punti precisi di dove incomincia, e dove termina la difesa delle valli di Comacchio, e di dover voi stendere un accurata istruzione sopra il modo di riconoscere e determinare la spesa occorrente per la detta arginatura, da eseguirsi nella maniera, che dal P. Antonio Lecchi della Compagnia di Gesù da Noi deputato in perito e direttore primario di tutte le operazioni, fosse creduta la più opportuna: e quindi, eseguitasi da voi l' incumbenza della detta istruzione inviata al nominato P. Lecchi, ci avete ultimamente riferito esservi stata dal me-

desimo rimessa la relazione della visita fatta col di lui precedente ordine, e direzione in scriptis, alli divisati argini da Ambrogio Baruffaldi, e da Gio: Bartolomeo Ferroni periti della nostra Camera uno in Ferrara, e l' altro in Comacchio, e dalla medesima risultare, che il tratto di tutta la prefata arginatura, ora guardata dalla congregazione de' lavorieri di Ferrara, e da consegnarsi da qui avanti alla cura e custodia come sopra della nostra Camera, resta compresa tralle chiaviche d' Umana, ed il canale de' molini di Filo, ed essere una estensione di pertiche quattromila seicento sessanta, misura di Ferrara, corrispondenti a palmi romani ottantatre mila ottocento ottanta, e che i risarcimenti, che v'abbisognano nello stato presente da sollecitarsi per assicurare le valli sudette dalla minaccia di rotte nelle piene del vicino autunno, ascendono alla scandagliata verisimile spesa di scudi duemila novecento trentasette; i lavori poi prescritti in un foglio dell' istesso P. Lecchi, e che dovranno farsi nell' atto d' eseguire le altre operazioni enumerate nel preindicato nostro Chirografo delli 22 Giugno, ascendono alla verisimile spesa di scudi sedicimila novecento diciotto, e bajocchi cinquantuno.

Præcipitur ut executioni mittantur ea quæ oportuna in casu, et necessaria comperta sunt, derogatis constitutionibus, et ordinibus in contrarium facientibus, certis tamen sub legibus, et conditionibus ad unquem servandis.

§. 3. Ed in seguito de' così premessi accertamenti volendo Noi, che abbia una pronta, e piena effettuazione il prefato espediente suggeritoci della nostra congregazione delle acque, di commettere al ministero della nostra Camera la cura, e soprintendenza del sudetto tratto d' argini, con derogare in questa parte, ed in quanto sia di bisogno, agli ordini, e disposizioni di varj Sommi Pontefici nostri predecessori, mercè le quali una tal cura, e soprintendenza è appartenuta fin' ora all' anzidetta congregazione de' lavorieri di Ferrara subordinata ai Rmi Cardinali colà legati; perciò col presente nostro Chirografo, in cui abbiamo per espressi, e come di parola in parola inserti, i tenori della preindicata risoluzione della nostra congregazione delle acque, il successivo chirografo da Noi segnato li 22 dello scorso Giugno, la prefata visita, e scandaglio di spese fatto dalli detti periti sotto la direzione del nominato P. Lecchi, la somma, e individuazione precisa delle dette spese ivi additata, la cedola di motu proprio segnata dal nostro predecessose Benedetto XIV. li 28 Giugno 1753 approvativa de' regolamenti della congregazione sopra la cassa de' lavorieri di Ferrara registrata per gli atti del Castellani segretario di Camera, con tutti quei brevi, o siano chirografi, e costituzioni de' predecessori, che ivi s' enunciano, ed ogni altra cosa necessaria da esprimersi ec.; di nostro motu-proprio, certa scienza, e pienezza della nostra suprema podestà, vogliamo, e decretiamo, che in avvenire tutto quel tratto d'arginatura a sinistra del Pò di Primaro, che si stende tra 'l canale de'molini di Filo sino alla chiavica d'Umana in estensione di pertiche quattro mila seicento sessanta Ferraresi, non debba esser più soggetto, come fin'ora è stato, alla cura, e soprintendenza della congregazione de'lavorieri di Ferrara, dichiarando Noi, che fin da ora si abbia, e sia in fatti dalla di lei superiorità, e direzione totalmente separato, e dismembrato, non ostante, che in questa parte sia stato diversamente disposto, *implicite*, o *explicite* dai nostri predecessori, cioè da Clemente VIII. ne'suoi brevi, o chirografi de' 18. Gennaro 1600., 18. Aprile, e 14 Novembre 1603., da Innocenzo X. ne'suoi de'5., e 6. Febraro 1652., da Alessandro VII. li 7. Novembre 1657., da Alessandro VIII. li 7. Agosto 1690., e da Benedetto XIV. nel suo motu-proprio delli 28. Giugno 1753., alli quali, nelle sole parti però contrarie a questa nostra disposizione, specialmente intendiamo di derogare: e che perciò la detta congregazione de'lavorieri non possa, nè debba più ingerirsi, nè per se, nè per mezzo de'suoi deputati, o ministri, in alcuna ordinazione, o inspezione de' lavori in qualunque modo riferibili ai sopradetti argini, nè in veruna deputazione di officiali, ministri, e operatori, per tutta l' indicata estensione, ma bensì debba tutto questo dipendere, e rimanere privativamente riservato, siccome Noi da questo punto il riserviamo, ed appropriamo a voi, ed a' vostri successori in perpetuo nell'officio del tesorierato, con tutte le facoltà per tal'effetto necessarie, ed opportune, di maniera che vostra, e de'vostri successori pro tempore, come sopra, sia, ed esser debba tutta l'autorità, giurisdizione, e soprintendenza in ordine ai lavori necessarj per la costruzione, riattamento, e conservazione de' sopradescritti argini: colla legge però delle seguenti dichiarazioni, e regolamenti.

Enumerantur leges, et conditiones quibus alligata fuit nova ipsorum aggerum con-

§. 4. *Primo* = Che tutto quanto occorrerà di spesa anche minima per i detti lavori di qualunque sorta nella preindicata estensione d' argini, come anco

struclio, et custodia.

per gli attrezzi, utensili, o materiali all'opra loro inservienti, tutto debba farsi, e pagarsi coi danari della cassa, e congregazione sudetta de' lavorieri, dovendo questa rimaner tenuta, ed obbligata, com'era prima, ed è stata fin'ora, in tutto ciò che concerne la detta spesa, intorno al cui obbligo non vogliamo, che per questa nostra disposizione, sia, o s'intenda fatta anche in minimo alcuna novità. *Secondo* = Che all'istesso modo debba rimanere a peso della detta cassa de'lavorieri la spesa occorrente anco per la riparazione di qualunque rotta, che (Dio guardi) fosse mai per succedere nel sudetto tratto d' argini (purchè non succedesse per colpa, e fatto colposo della stessa nostra camera, o dell'appaltatore delle sue valli) sempre inteso, che anche nel detto caso di rotta, possa questa farsi ripigliare dalla nostra camera coll' autoritativa ingerenza de' tesorieri generali pro tempore, come sopra, e indipendentemente dall' opera della prefata congregazione de'lavorieri. *Terzo* = Che a carico similmente della detta cassa de' lavorieri restar debba il pagamento de' convenienti salarj, o stipendj tanto fissi, quanto straordinarj, da darsi al perito, o come dicono, giudice d'argine, e a tutti gli altri ministri, che da voi si crederanno necessarj, (avuto anche riguardo al solito fin'ora pratticato dalla stessa congregazione de' lavorieri) per la buona cura, e cnstodia della sudetta arginatura confidata da ora innanzi alla nostra camera, l' elezione, e deputazione de' quali ministri tanto per questa prima volta, quanto per sempre in avvenire, dovrà in tutto dipendere da voi, e dai tesorieri generali pro tempore, con facoltà, in caso di loro disubbidienza, o altro notabile mancamento, di sospenderli dalla carica eziandio colla perdita del salario durante una tal sospensione, o anche di rimuoverli affatto, se così richiedesse la gravità della colpa. *Quarto* = Per ovviare ad ogni morosità, e procrastinazione in rapporto agli enunciati pagamenti, ai quali deve soccombere la più volte detta cassa de' lavorieri, dovrà la medesima, in quanto ai salarj fissi, e alle ricognizioni straordinarie de'ministri, che, come sopra, saranno da voi deputati spedirne i mandati per le loro paghe nell' istesso tempo, che spedirà gli altri per i suoi ministri, che diconsi di tabella; in quanto poi alle spese de'lavorieri, vogliamo, che, dopo terminato ne' sudetti argini a voi soggettati un qualche lavoro, o anche fattane solo una parte, ove si tratti di lavori di lunga durata, il giudice d'argine camerale debba subito inviarne al commissario della nostra camera residente in Ferrara una relazione giurata ben distinta, ed esprimente sì le partite, che la qualità, misure, e prezzi del lavoro medesimo; la qual relazione, dopo che sarà passata sotto la rivista, e sindicato del computista della nostra camera in Ferrara, e poscia presentata dal detto nostro commissario alla prefata congregazione per mezzo d' un competente di lei ministro, essa congregazione debba onninamente dentro il termine di venti giorni averne fatto seguire il pagamento: altrimenti sia in libertà della nostra camera, e del di lei commissario di procedere *manu regia*, *et more camerali* per l'effetto sudetto, alle gravatorie, o anco per via di rappresaglia, contro i beni, e robe (salva però la persona) d'uno o due più benestanti a sua scelta tralli dodici soggetti, de' quali è composta la congregazione de'lavorieri, rimosso qualunque ricorso o appellazione in suspensivo = *Quinto* = Tutti gli attrezzi, utensilj, e istrumenti, o anche materiali di qualunque sorta che presentemente sono destinati alla guardia di Filo, in cui è compresa la detta arginatura, passata in cura della nostra camera, e che ivi esistono o in magazzeno presso il giudice d'argine di detta guardia o suo battifango, o sotto qualunque altra custodia; dovrà la detta congregazione farli consegnare con precedente nota e descrizione al nuovo giudice d'argine, che sarà da voi deputato dovendo restare per servigio de'lavorieri, e per tutte le altre occorrenze della sudetta arginatura camerale: e quando mai per l'istesso fine occorresse qualche altra specie di quelli attrezzi e istrumenti, che a disposizione dell'istessa congregazione si ritengono nel pubblico magazzeno detto la munizione; in tal caso per non gravare la cassa de' lavorieri d'una nuova spesa, il giudice d' argine camerale dovrà di que' tali attrezzi o istrumenti farne la dimanda in scritto al deputato del comprensorio, o al presidente di settimana d'essa congregazione, affinchè nelle forme solite glie li facciano subito consegnare; e ciò non facendo, possa il detto giudice provvedersene altrove, a spese della stessa cassa = *Sesto* = Siccome dal fine che abbiamo in prescrivere i presenti regolamenti per la miglior difesa, e custodia della spesso ridetta arginatura, non è disgiunto il provido e discreto riguardo

di non gravar niente più del bisogno la detta cassa de' lavorieri; così diamo a voi tutte le facoltà di poter trattare e stabilirne colla medesima congregazione altre providenze e temperamenti, che a voi paressero più espedienti, purchè non portino sostanzial variazione, ma conducano a facilitare ed unire insieme i due indicati oggetti; approvando Noi, e confermando fin da ora tutto, e quanto verrà da voi sopra di ciò con essa congregazione trattato, e stabilito, non altrimenti, che se fosse qui da Noi espressamente disposto = *Settimo* = Di tutte le liti e controversie sì attive, come passive, che potranno mai occorrere circa l'anzidetta arginatura e ai ministri, che al di lei servigio si troveranno addetti, deputiamo, e costituiamo voi, ed i vostri successori, giudice privativamente ad ogn'altri, con facoltà di suddelegare, e con tutte le altre competenti all'uffizio del tesorierato.

Urgentibus necessitatibus extraordinaria consulitur providentia.

§. 5. Finalmente poi, siccome nell' anzidetta relazione trasmessavi dal P. Lecchi vengono contradistinti, come si è detto, alcuni risarcimenti importanti la spesa di circa scudi 2937. 01., coll' indicazione di doversi questi sollecitare per assicurare li stessi argini da ogni minaccia di rotte nelle piene del prossimo autunno; perciò vi ordiniamo, che in specie a questa parte di lavori facciate por mano (parimente a conto e spese della prefata cassa de lavorieri secondo la regola e metodo già premesso) senza punto di dilazione a forma dell'indicata perizia, con dar quegli ordini e disposizioni, che stimerete necessarj, e anche con facoltà, ove così richieda il bisogno, di prender la terra nella parte opposta del Ravegnano, la qual facoltà dovrete avere non solo per questi lavori, ma anco per tutti gli altri, e sempre in avvenire qualunque volta occorrerà, cumulandovi in questa parte, e per tutti gli altri effetti, e intenti premessi, tutte quelle medesime facoltà da Noi ingiunte nel precitato chirografo delli 22. Giugno a monsig. Ludovisi Boncompagni, niuna eccettuata, e come se fossero quì tutte litteralmente inserte, e ripetute, perchè così è la mente, e volontà nostra precisa.

Clausula sublata, decretum irritans, et derogatio contrariorum.

§. 6. Volendo, e decretando, che al presente nostro chirografo, ancorchè non esibito, nè registrato in camera, a tenore della bolla di Pio IV nostro predecessore de registrandis, non possa mai darsi, nè opporsi di surrezione, orrezione, nè di alcun' altro vizio o difetto della nostra volontà, ed intenzione, e che così, e non altrimenti debba sempre giudicarsi, e definirsi dai reverendissimi Cardinali legati di Ferrara, e Romagna della detta nostra congregazione delle acque, o altra qualunque congregazione, e da qualsivoglia altro giudice, e tribunale anche collegiato, togliendo loro ogni facoltà, ed autorità di giudicare, e definire, ed interpretare diversamente dichiarando Noi preventivamente nullo, ed invalido quanto mai si facesse in contrario, ancorchè non vi siano stati chiamati, citati, nè sentiti la prefata congregazione de' lavorieri di Ferrara, o altri di qualunque condizione, che vi avessero, o pretenedessero di avervi interesse, non ostante la sudetta bolla de registrandis, la regola della nostra cancelleria de jure quæsito non tollendo, gli accennati brevi, o siano chirografi, o costituzioni de' prelodati Clemente VIII Innocenzo X Alessandro VII, e VIII, e Benedetto XIV, e qualsisiano altre costituzioni, ed ordinazioni apostoliche nostre, e de nostri predecessori, leggi, statuti, riforme, stili, usi, consuetudini, esenzioni, e indulti conceduti, o confermati dalla S. Sede anche per via di contratto, e a titolo veramente oneroso, e con clausole quanto si voglia insolite ed effrenate anche derogatorie delle derogatorie, e qualunque altra cosa che facesse, o potesse fare in contrario. Alle quali tutte, e singole avendone il tenore qui per espresso, e di parola in parola inserto, e supplendo noi colla pienezza della nostra suprema podestà ad ogni vizio, e difetto quantunque sostanziale, che sopra le premesse potesse intervenire, per questa volta sola, e per la piena esecuzione di quanto si esprime nel presente nostro chirografo amplamente, ed espressamente deroghiamo. Dato dal nostro palazzo apostolico quirinale questo dì XIX. Agosto MDCCLXVII.

CLEMENS PP. XIII.

Dat. die 8. Martii 1768. Anno X.

DCLXXVII.

Confirmatio constitutionis Pauli tertii aliorumque gestorum super privilegiis pertinentibus ad latifundium nuncupatum monte Gallo, positum in territorio Auximano.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Præces Antonii Mariæ Comitis Galli, quæ causam constitutioni præbuere.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Antonius Maria Comes Gallo Auximan., quod ipse jure, ac titulo primogenituræ institutæ a cl. me. Antonio Maria, dum vixit, S. R. E. Cardinali Gallo nuncupato, possidet unum conspicuum latifundium di monte Gallo vulgo nuncupatum prope civitatem nostram Auximan., quod Comitatus titulo, ac præter alia privilegia, quibus jam potiebatur, et gaudebat, illis quoque publicarum nundinarum, et venationis reservatæ novissimis temporibus a Nobis condecorari, et insigniri obtinuit. Verum quia latifundium hujusmodi antiquitus, et in sui origine processerat a camera nostra apostolica, a qua illud venditum fuit cum nonnullis privilegiis, et præ cæteris cum exemptione ab omni jure, ac dominio territoriali, et servitute juris pascendi, atque damnorum datorum, et cum facultate omnes fructus, et redditus ejusdem latifundii per mare, ac per terram libere extrahendi; hinc fel. rec. Paulus Papa III prædecessor noster per suas sub plumbo anno incarnationis dominicæ MDXXXVII decimo nono kalendas Februarii expeditas literas privilegia hujusmodi favore quond. Joannis Francisci Comitis Bentivolii tunc temporis possessoris memorati latifundii cum ejus dismembratione a territorio Auximano confirmavit, ac deinde cl. me. Jacobus dum vixit, S. R. E. Cardinalis Fransonus nuncupatus, Episcopus Camerinen. tamquam delegatus apostolicus, prævia, ut asseritur, cognitione causæ, die X. Novembris MDCLXVIII. mandatum de observandis eisdem literis memorati Pauli prædecessoris, una cum inhibitione decrevit; tenor autem dicti mandati, et literarum est qui sequitur videlicet; = Jacobus miseratione divina tituli sanctæ Mariæ in Aquiro S. R. E. diaconus Cardinalis Fransonus Episcopus Camerinen. delegatus apostolicus.

Vobis communitati, et hominibus civitatis Auximi, ejusque cancellario, et exactoribus, omnibusque aliis, et singulis in executione præsentem nominatis, et cognominatis, illique, vel illis, ad quem, seu ad quos præsentes nostræ literæ pervenerint, seu præsentabuntur salutem. Noveritis, nuper coram Nobis comparuisse D. Antonium Mariam Gallum de civitate Auximi, et exposuisse se tamquam modernum possessorem, dominum, et patronum montis Galli, ejusque territorii gaudere, et potiri prædicto vigore literarum apostolicarum s. mem. Pauli III., quarum executio Nobis injungitur, tam ipse, quam etiam ejus coloni, laboratores, et ministri potiuntur, et gaudent privilegiis exemptionibus, et immunitatibus, ut infra sibi concessis. Et cum dictæ literæ apostolicæ fuerint illmo domino thesaurario generali præsentatæ, et illarum vigore mandatum de observando concessum Nobis tamquam, delegato apostolico per literas hortatorias ejusdem illmi d. thesaurarii demandato exequutio p. in eodem mandato de observando coram Nobis actualis exhibitio cum insertione, earumque literarum apostolicarum, tenoris sequentis videlicet.

Emo, et rmo domino Cardinali Camerinen. Episcopo ejus vero dilecto domino vicario generali, nec non omnibus, et singulis dominis judicibus ecclesiasticis, et sæcularibus, commissariis ordinariis, et subdelegatis quavis auctoritate fungentibus, et functuris, Barasellis quoque exequutoribus, et subexequutoribus; cæterisque justitiæ ministris, ad quos spectat, et spectabit quomodocumque in futurum, illique, vel illis, ad quem, seu quos præsentes nostræ literæ pervenerint, seu alias quomodolibet obstensæ, vel præsentatæ fuerint. Bonaccursius Bonaccurtius prothonotarius apostolicus ssmi domini nostri Papæ, et reverendæ cameræ apostolicæ generalis thesaurarius salutem in Domino, ex nostris hujusmodi, imo literis apostolicis firmiter respective obedire mandatis. Novertis, quod alias a fel. rec. Paulo Papa III. ad favorem bo. me. Joannis Francisci de Bentivoliis Domicelli Rocchæ Carpinis Eugubinæ diæcesis, filii quon. Comitis Hieronymi de Bentivoliis emptoris castri montis Galli Auximanæ diæcesis emanarunt literæ apostolicæ in forma brevis sub datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo septimo decima nona kalendas februarii, pontificatus sui anno quarto de, et super liberatione, et exemptione ab omni onere, aliisque

in dictis literis apostolicis contentis, et expressis hujusmodi sub tenore, videlicet.

Tenor constitutionis Pauli III. super privilegiis Latifundii.

§. 2. Paulus Episcopus servus servorum Dei, Dilecto filio nobili viro Joanni Francisco de Bentivoliis Domicello Rocchæ Carpinis Eugubinæ diæcesis salutem, et apostolicam benedictionem. Exigit tua singularis devotionis, et fidelitatis integritas, qua Nos, et Romanam revereris Ecclesiam, ut te, posterosque tuos Apostolicis favoribus, et gratiis prosequamur. Cum itaque sicut Nobis innotuit, alias postquam tempore pontificatus fel. rec. Alexandri Papæ VI. prædecessoris nostri Bucculinus de Guzzonibus civis Auximan., suis exigentibus demeritis Castro montis Galli Auximanæ diæcesis suo loco, in quo illud, quod antea demolitum, seu dirutum existerat, olim fuerat, ac majori parte illius territorii, quæ tunc possidebat, apostolica auctoritate privatus, et Castrum, seu locus Castri, et pars territorii hujusmodi cameræ apostolicæ confiscata, et incorporata fuerant, Castrum, seu locus Castri, et pars territorii hujusmodi per tunc agentes pro dicta camera quon. Benvignato de Armellinis civi Perusino libera, et exempta ab omni onere servitutis, redditus, canonis, sive census, ac pascuoque cum jure pascendi, et pœnis damnorum datorum, ac potestate tam per mare, quam per terram granum, et omnes alios fructus, qui perpetuis futuris temporibus in dicto prædio recolligentur absque alicujus superioris licentia, aut gabellæ solutione, seu aliquo bollettino tam pro rata ipsius emptoris, et subcessorum suorum, quam laboratorum, et colonorum ibique laborantium vendita extiterint, et dictus Benvignatus Castrum, seu locum Castri et partem territorii hujusmodi q. Joannis Baptistæ Perino, et successive idem Joannes Baptista, illaque comiti Hieronymo de Bentivoliis genitori tuo tunc in humanis agenti vendiderit, et hujusmodi venditio, et exemptio per literas in forma brevis piæ mem. Julii II., et Leonis X, romanorum pontificum etiam prædecessorum nostrorum confirmatæ fuerint. Et cum dilecti filii communitas, et homines civitatis Auximanæ prædictam cameram, Castrum, seu locum, ac partem territorii hujusmodi ita exemptum in eorum præjudicium vendere non potuisse, et se jus pascendi, et de damnis datis cognoscendi habere, ac parte territorii hujusmodi, ac alia prædia in agro Auximano existentia pro ejus rata ad omnia onera ipsorum comunitati prætenden., et propterea inter eosd. communitatem, et DD. super præmissis in camera prædicta =, in qua te super prædicta exemptione difinitivam in sui favorem, et contra prædictam cameram sententiam ferri, et ipsam communitatem ecclesiastico interdicto supponi obtinuisti, et successive in nostro rotæ auditorio eoram dilecto filio nostro Jacobo Simonitae tituli sancti Ciriaci in thermis presbytero Cardinali tunc Episcopo Pisauren., et locum ex unius auditoribus causarum palatii apostolici de mandato nostri tenenti in secunda instantia litigantium extiterit et litem hujusmodi coram eodem Jacobo Cardinali tunc Episcopo, et locumtenente indecisa pendente, communitas prædicta, et cum interventu dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Ducissæ Urbini ad concordiam transact. devenistis, per quam prædictis liti, et causæ hujusmodi hinc inde cessistis, et dicta communitas te in civem Auximanum recepit, ipsaque communitas, et tu concessisti, quod dicta exemptio quoad interesse cameræ illæsa remanent, quo vero ad interesse ejusdem communitatis duraret in infinitum durante sua linea masculina, non autem transiret ad transversales, seu alios extraneos successores tuos, ita quod si tu, ac successores prædicti partem territorii hujusmodi vendere vellent, dicta immunitas ad emptorem non transiret, reservata tamen jurisdictione dictæ communitati cognoscendi damna data, et pœnas in dicti territorii parte soluta prius sibi, et successoribus prædictis per lineam masculinam emenda damnorum prædictorum, quodque hujusmodi dictæ communitatis in parte territorii hujusmodi, et e converso tu, et successores prædicti in residuo territorii dictæ communitatis respective pascendi jurisdictionem haberetis, et quatenus tu, et successores prædicti dictam partem territorii locaretis conductores illius pro rata fructuum ipsis tangente communitati praedictae respondere tenerentur, nihilominus post hujusmodi concordiam communitas, et homines prædicti consenserunt, quod etiam laboratores dictæ partis territorii, vita tua durante, eadem immunitate prædicta tua potirentur, et gauderent. Nos igitur attendentes prædictam cameram cum quibusvis personis quovis modo contracta firma persistere, et inviolabiliter observari debere, nec non te in causa cameræ sententiam favorabilem reportasse, ac volentes te, tuosque po-

steros, et successores, ut vos ferventitius Nobis, et apostolicæ Sedi obsequentes exhibere studeatis, ejusque Sedis liberalitate complecti, teque a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris et pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum præsentium dumtaxat consequendi harum serie absolventes, et absolutum fore censentes: nec non venditionis, et concordiæ prædictorum instrumentorum desuper confectorum tenores ac dictæ causæ statum præsentibus pro expressis habentes, tuis in hac parte supplicationibus inclinati ex certa nostra scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine Castrum, seu locum Castri, et partem territorii hujusmodi, nec non te, tuosque in Castro, seu loco, et parte territorii hujusmodi successores, quoscumque, et a vobis ratam habentes ab omni jurisdictione populi, et communitatis Auximanæ illiusque territorii, et districtus cum eadem immunitate, et exemptione prædicta per dictam cameram prædicto Benvignato vendita fuerant, etiam pro rata laboratorum, et colonorum ibidem laborantium auctoritate apostolica, tenore præsentium perpetuo segregamus, dismembramus, dividimus, absolvimus, et liberamus, ac Sedi, et cameræ apostolicæ tantum, ita ut alium superiorem, quam Nos, et romanum Pontificem pro tempore existentem, et Sedem prædictam non recognoscatis, et communitas prædicta, ejusque officiales pro tempore existentes nullo unquam tempore de castro, seu illius loco, ac parte territorio, nec non districtu prædictis quoque modo se intromittere audeant, immediate subiicimus, ac segregata, dismembrata, divisa, et separata, nec non exempta, et absoluta, ac libera, et subjecta esse decernimus, tibique, nec non filiis, hæredibus, et successoribus tuis quibuscumque omnimodam exemptam, et immunitatem etiam pro rata laboratorum, et damnorum prædictorum, nec non integrum, et plenum statum, et dominium, omnimodamque potestatem, civiles, et criminales causas tam meri, quam mixti imperii in incolas, et habitatores castri, seu illius loci, et partis territorii hujusmodi exercendi, dictumque Castrum ædificare, et habitationes tam pro te, quam pro incolis, et colonis construi, omniaque, et singula in præmissis, et circa ea necessaria, et opportuna faciendi, ordinandi, et disponendi, plenam, et liberam auctoritatem, et tenore præsentis facultatem concedimus, districtius inhibentes communitatis, et officialibus prædictis, ut te, et successores, et laboratores prædictos super præmissis, eorumque usu, et possessione, seu quasi directe, vel indirecte quovis quæsito colore molestare, seu quomodolibet impedire audeant, seu præsumant, ac decernentes in præmissis per quoscumque judices quavis auctoritate fungentes, sublata eis, et orum cuilibet quavis alia judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate definiri, et judicari debere, ac irritum, et inane si secus super his a quoque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Eugubinen., et Camerinen, et Ferretranen. Episcopis per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi aut duo, aut eorum unus per te, vel alium, seu alios præsentes literas, et in eis contenta quæcumque ubi, et quando opus fuerit, et quoties pro parte tua, et hæredum, et successorum tuorum, nec non laboratorum, e colonorum prædictorum, seu alicujus vestrum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes Nobis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant auctoritate nostra præsentes literas, et in eis contenta hujusmodi firmiter observari, ac se, et singulos alios, quos ipsæ literæ concernunt, illis pacifice gaudere, non permittentes Nos desuper contra earumdem præsentium tenorem quomodolibet molestari, contradictores quoslibet, et rebelles per censuras, et pœnas ipsas etiam reiteratis vicibus aggravantes, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, non obstantibus concordia, et contentis in ea, et alii, præmissis; ac rec. me: Bonifacii Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri qua cavetur ne qui extra civitatem suam, vel diæcesim, nisi in certis casibus, et in illis non ultra unam dictam a fine suæ diæcesis ad judicium evocare, seu ne judices a Sede prædicta deputati extra civitatem et diæcesim, in quibus deputati fuerint contra quoscumque procedere, aut alii, vel aliis vices suas committere præsumant, et de duabus dictis in concilio generali edita, dummodo non ultra tres dictas aliquis auctoritate præsentium non extrahatur, et quibusvis aliis constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, nec non legibus imperialibus, ac aliis dictæ ci-

vitatis juramento confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, reformationibus, et decretis, privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis eidem communitati forsan per Nos, et quoscumque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac Sedem apostolicam prædictam etiam ex quibusvis maximis, et urgentissimis causis etiam motu proprio, et scientia simili, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, ac insolitis clausulis, nec non irritantibus, ac aliis decretis etiam iteratis vicibus concessis, approbatis, et innovatis, quibus omnibus etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua, et expressa mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenoris hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil pænitus omisso, et forma in illis tradita observata, et inserta foret præsentibus pro sufficienter expressis habentes illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter, et espresse derogamus contrariis quibuscumque, aut communitati, et officialibus prædictis, vel quibusvis aliis communiter, vel divisim ab eadem sancta Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, aut extra, vel ultra certa loca, ad judicium evocari non possit per literas apostolicas non facientes plenam, et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, segregationis, divisionis, subjectionis, concessionis inhibitionis, decreti memorati, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursusam. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo septimo, 19 kalendas Februarii, pontificatus nostri anno quarto. Jo: de Sartis = Jo. Beret: B. Modier. Joannes Moliza. P. Decadus. Jacobus de Brac. An. Maximus R. de Torres 25 laure. etc.

Executionem obtinuit suam, antedicta constitutio Pauliana.

§. 3. Subsequenterque comparuit coram Nobis illmus dominus Antonius Maria Gallus et dominus patronus dicti Castri Montis Galli, ejusque territorii, petiit, et instituit insertas literas apostolicas ut supra expeditas, omniaque, et singula in eis contenta, et expressa quæcumque ipsi, ejusque colonis, et laboratoribus observari mandari, et mandatum de observando concedere, et decernere dignaremur. Nos attendentes requisitionem hujusmodi fore justam, et rationi consonam mandatum de observando ut infra concedendum fore, et esse duximus, et concedimus per præsentes, quo circa dominum Emum, et Rmum dominum Cardinalem Episcopum Camerinen. rogamus, atque in domino hortamur d. vero ejus Rmo domino Vicario generali, ac vobis omnibus, et singulis, et vestrum cuilibet insolito tenore præsentium auctoritate nostri thesaurieratus officii committimus, et in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub mille ducatorum auri cameræ apostolicæ applican., et pro illis mandati executioni, et in juris subsidium excommunicationis, et trium ictuum funis infligen., aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis stricte præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, et receptis præsentibus, et postquam præsentium vigore fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus ex p. d. Illmi domini Antonii Mariæ Galli instantis, ejusque colonorum, et laboratorum parte nostra, imo verius apostolica per insertas literas apostolicas in forma brevis ut supra expeditas, omnia, et singula in ea contenta, et expressa quæcumque eidem domino Antonio Mariæ Gallo instanti, prædictique ejus colonis, laboratoribus, agentibus, et ministris inviolabiliter, et respective observan., et adimplen., adimplerique, et observari mandatis, et faciatis in omnibus et per omnia prædicta in eisdem præinsertis literis continen., non permittentes eumdem instantem, ejusque colonos, laboratores agentes, et ministros in, et super præmissis quomodolibet indebite molestari, perturbari, seu impediri, et insuper modo, et forma, et auctoritate præmissis inhibeatis, et inhibendo expresse præcipiatis, et mandatis eisdem omnibus, et singulis supradictis, et vestrum cuilibet insolitum, nec non communitati, et hominibus civitatis Auximi, ejusque cancellario, exactoribus, omnibusque aliis in executione præsentium nominatis, et cognominatis, quibus, et Nos earumdem tenore præsentium inhibemus, præcipimus, et mandamus, ne sub dictis, ac aliis etiam gravioribus arbitrio infligendis, etiam corporalibus pœnis audeant, seu præsumant, aut eorum aliquis audeat, seu præsumat dictum dominum instantem, ejusque colonos, la-

boratores, agentes, et ministros ad aliquam cujusvis oneris, servitutis, redditus, canonis, census, ac pascuorum, aut aliorum quorumvis onerum, et impositionum occasione dicti Castri Montis Galli, ejusque territorii prætensam solutionem contra formam, et tenorem dictarum præinsertarnm literarum apostolicarum cogere, seu compellere, aut ipsum instantem, aliosque suos prædictos realiter seu personaliter, aut alio quovis modo molestare, vexare, perturbare, inquietare, seu impedire, aut cogi, compelli, molestari, vexari, perturbari, inquietari, seu impediri facere, permittere, vel mandare, nec quidquam aliud in præmissis in ejusdem instantis, suorumque prædictorum damnum, et præjudicium attentare, seu innovare, attentatumve, seu innovatum ulterius prosequi, mediare, terminare, vel finire per se se, vel alium, seu alios quovis prætextu, quæsito colore, causa, vel ingenio, et si quid actum, seu attentatum fuerit omnia in pristinum reposuisse, et remississe, reponique, et remitti fecisse, et mandasse, ac præsentibus omnino paruisse, et obedivisse, alioquin contra inobedientes, et præmissis non parentes ad supradictarum pœnarum incursus declarationem, et omnimodam exequutionem procedemus justitia mediante contrariis non obstantibus quibuscumque. In quorum fidem ec. Datum Romæ ex aedibus nostris hac die 9. Octobris 1668. B. Bonaccursius Thesaurarius generalis = Loco ✠ Signi. Domini Illmi Franciscus Antamorus = Mandatum de observando = Potiuntur, inquam, et gaudent tam ipse dominus Antonius Maria, quam ejus laboratores, coloni, ministri, et agentes, ac alii ab eo rationem habentes omnibus præinsertis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus prærogativis etiam juris pascendi, ac omnimoda jurisdictione, et potestate civiles, et criminales causas tam meri, quam mixti imperii in incolas, et habitatores dicti Castri, seu illius loci, et qartis territorii, ibique ædificandi, ac omnimoda segregatione a jurisdictione populi, et communitatis Auximanæ. Nihilominus vos prædicti, et forsan alii nescientes quo jure jactastis et jactatis, seque jactarunt velle dictum dominum exponentem, laboratores, et colonos, ministros, agentes, et alios ab eo rationem habentes molestare, vexare, perturbare, inquietare, et impedire contra formam dictarum literarum apostolicarum mandati de observando, et juris in grave ipsius damnum, præjudicium et interesse, et forsan adhuc molestare cæpistis. Propterea ad Nos tamquam delegatum apostolicum recursum habuisse, et reproducen. præinsertas literas apostolicas mandatum de observando, ac literas hortatorias dicti illmi domini Thesaurarii majoris petiisse de opportuno juris remedio provideri. Nos vero attendentes requisita hujusmodi fore juxta. Volentes, ut tenemur, dictas literas apostolicas debitæ exequutioni demandare, et pro illarum observantia insistere, ac unicuique jus dicere, ac tribuere, prædicta omnia ec. Vobis omnibus, et singulis supradictis, et vestrum cuilibet, insolita auctoritate apostolica, et in vim etiam dictarum hortatorialium præcipimus, et mandamus, stricteque præcipiendo inhibemus etiam sub pœna, et ad pœnam mille auri scutorum R. C. A. applicandorum, et pro illius mandati executione, ac in subsidium excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque gravioribus etiam corporalibus arbitrio nostro pænis ec. quatenus visis, seu receptis præsentibus, et post præsentium exequutionem non audeatis, nec aliquis vestrum audeat quovis sub prætextu, quæsito colore, vel ingenio dictum dominum exponentem, colonos, laboratores, agentes, ministros, ac alios a dicto domino rationem habentes ad aliquam cujusvis oneris, servitutis, redditus, canonis, census, ac pascuorum, et aliorum quorumvis onerum, et impositionum occasione dicti Castri montis Galli, ejusque partis territorii illi subjectæ ad aliquam solutionem contra formam, et tenorem dictarum præinsertarum literarum apostolicarum cogere, et compellere, nec alio quovis modo molestare, vexare, perturbare, inquietare, et impedire, seu impediri facere, permittere, vel mandare, nec quidquam aliud in præmissis ejusdem domini exponentis, suorumque prædictorum damnum, præjudicium, gravamen ec. attentare, vel innovare, attentatumve, seu innovatum ulterius prosequi, mediare, terminare, vel finire per vos, vel alium, seu alios, directe, vel indirecte ec. quovis sub prætextu ec. Et si quid actum, et attentatum fuerit in pristinum reposuisse, et reponi mandamus, et præsentibus nostris, imo apostolicis mandatis omnino paruisse. Alioquin ec. Si quis autem ec. comp. ec. In fidem ec. Datum Camerini in episcopali palatio hac die x.

Novembris 1668. = J. Card. Fransonus Episcopus Camerinen. ec.

Loco ✠ Sigilli ec.

Angelus Bellonus Canc. de mto.

Quæ etiam per rescriptum auditoris Sanctissimi fuerat confirmata.

§. 4. Vi itaque præmissorum omnium, cum idem exponens privilegiis hujusmodi usus, et gavisus fuerit, ac utatur quoque, et fruatur, nec non insuper facultas libere extrahendi fructus, ac redditus memorati latifundii in contradictorio judicio citata Camera prædicta ex decreto congregationis cameralis habitæ die 28 Aprilis MDCCL. approbari promeruerit, Nos ad ejsdem exponentis preces supra insertas memorati Pauli prædecessoris literas per rescriptum editum die 27. Septembris MDCCLXI. a dilecto filio nostro Andrea S.R.E. diacono Cardinali Nigrono nuncupato tunc temporis nostro auditore confirmavimus et approbavimus, tenor vero precum, et rescripti hujusmodi est qui sequitur nempe = Foris. Alla Santità di Nostro Signore Clemente PP. XIII. = Per il Sig. Conte Antonio Maria Gallo = Intus vero = Beatissimo Padre = Il Conte Antonio Maria Gallo nobile della città di Osimo suddito, ed oratore umo della Santità Vostra con ogni ossequio l'espone di possedere per ragione, e titolo della primogenitura istituita dalla fel. me. del Cardinale Antonio Maria Gallo una raguardevole tenuta denominata di Monte Gallo, presso, la città sudetta di Osimo, ed ultimamente decorata dalla Santità Vostra *con titolo di Contea*, ed oltre i privilegj, che godeva, aggraziata anche della facoltà *di una fiera e della caccia riservata*, e siccome la detta tenuta proveniva in origine dalla R.C.A. dalla quale era stata venduta con varj privilegj, fra' quali coll' esenzione da ogni jus, e dominio territoriale, e dalla servitù del jus pascendi, e dei danni dati, e facoltà di estrarre per mare, e per terra liberamente tutti i prodotti, e rendite della sudetta tenuta, fu graziosamente dalla S. M. di Paolo III. concessa la conferma di tali privilegj colla dismembrazione della tenuta sudetta di Monte Gallo dal territorio di Osimo, come più diffusamente da tal Breve emanato li 14 Gennaro 1537 per la di cui osservanza, ed esecuzione, precedente la cognizione della causa, oltre il mandato spedito da Mons. Tesoriere generale, n'emanò susseguentemente l'inibizione, e mandato de observando dalla fel. me. del Cardinal Franzoni Vescovo di Camerino e delegato apostolico sotto il dì 10 Novembre 1668, come dalla copia autentica di tal Breve, mandato, ed inibizione che si umiliano annessi, ed ancorchè l'oratore si trovi in possesso di tali privilegj, e che specialmente gli sia stata in contradittorio giudizio citata la camera, canonizzata la facoltà di estrarre liberamente i prodotti della detta tenuta, come dal decreto camerale della congregazione tenuta il dì 28 Aprile 1750, contuttociò bramando l'oratore, che dalla Santità Vostra gli venga confermato il Breve come sopra concesso dalla S.M. di Paolo III. con tutti li privilegj, facoltà, e grazie in esso contenute; supplica perciò umilmente la Santità Vostra a volersi benignamente degnare aggraziarlo di tale conferma; Che della grazia ec. = Tenor rescripti est sequens videlicet = A Mons. Uditore, che ne parli = Die 27 Septembris 1761 = Ex Audientia SSmi = SSmus benigne annuit pro gratia juxta petita = A. Nigronus Auditor = Loco ✠ Sigilli.

Sed ad graviorem privilegiorum observantiam, accessit Pontificis sanctio quæ observantiam litterarum, et mandati decrevit, omnibus in contrarium facientibus derogatis.

§. 5. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, firmiora illa sint, quæ frequentiori apostolicæ confirmationis præsidio roborantur, ideoque dictus exponens iterum præfatas ejusdem Pauli prædecessoris literas, nec non mandatum, et inhibitionem memorati Jacobi Cardinalis per Nos approbari, et confirmari plurimum desideret. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsum exponentem specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, præinsertas ejusdem Pauli prædecessoris literas, una cum præinsertis quoque mandato, et inhibitione dicti Jacobi Cardinalis, ac cum omnibus, et singulis in illis contentis, et expressis, auctoritate apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque apostolicæ firmitatis robur iterum adiicimus. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia ple-

nissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores, sublata eis, et eorum cuilibet gravis alia jbdicandi, et interpretaudi facultate, et auctoritate, judicari, e definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis aucturitate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Clausula sublata, et decretum irritans

§. 6. Non obstantibus præmissis, ac fel. rec. Pii Papæ IV. prædecessoris Nostri de similibus vel dissimilibus gratiis in Camera apostolica infra tres menses præsentandis, aliisque constitutionibus, et ordinationtbus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die xxi. Maii MDCCLXVIII. pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 23. Aprilis 1768. Anno X.

DCLXXXVIII.

Confirmatio statutorum, et privilegiorum, pro, sic nuncupatis, nonaginta Pacificis viris Ravennatensis civitatis.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Memorantur privilegia, indulta, gratiæ, et concessiones jam alias a summis Pontificibus, et præsertim Gregorio XV. clargitæ collegio.

§. 1. Alias felicis recordationis PP. Gregorius XV. prædecessor Noster per suas in simili forma brevis die XVIII. Junii MDCXXI. expeditas literas omnia, et singula privilegia, gratias, concessiones, immunitates, facultates quascumque, ac literas apostolicas per quoscumque romanos Pontifices prædecessores tunc suos, nunc nostros, ac per Sedem apostolicam, ejusque legatos, vice-legatos, et alios ministros, ac officiales, nonaginta viris Pacificis nuncupatis civitatis Ravennaten. concessa, nec non ipsorum statuta, constitutiones, decreta, reformationes, et capitula sub certis modo, et forma tunc expressis perpetuo approbavit, eaque inviolabiliter observari debere decrevit, et declaravit, ac alias prout in eisdem literis, quarum tenores præsentibus pro plene, et sufficientei expressa, ac de verbo ad verbum inserto haberi volumus uberius continetur.

Ratio confirmationis.

§. 2. Cum autem sicut dilecti filii moderni nonaginta Pacifici civitatis prædictæ Ravennaten. Nobis nuper exponi fecerunt, firmiora sint ea, quæ frequentiori auctoritatis apostolicæ præsidio roborantur; quocirca præmissa omnia per Nos denuo approbari, et confirmari dicti exponentes plurimum desiderent; Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis sibi opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Absolutio a censuris, et confirmatio omnium privilegiorum, gratiarum, indultorum, immunitatum collegio concessarum, quæ tamen sint in usu, nec fuerint revocatæ, et dummodo ecclesiasticam non lædant disciplinam.

§. 3. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, prædicta omnia, et singula privilegia, gratias, concessiones, immunitates, et facultates quascumque, ac literas apostolicas etiam in forma brevis super his per quoscumque romanos Pontifices prædecessores nostros, ac Sedem apostolicam, et ejus legatos, et vice-legatos, et alios ministros, et officiales dictis nonaginta Pacificis nuncupatis præfatæ civitatis concessa, quatenus sint in usu, et non sint revocata, neque sub aliquibus revocationibus comprehensa, nec non statuta, constitutiones, decreta, reformationes, et eorum capitula justa tamen, et rationabilia, et quatenus contra libertatem ecclesiasticam non tendant, neque sacris canonibus, aut Concilii Tridentini decretis adversentur, ac debitæ Nobis, et S. R. E. obedientiæ, et fidelitati non repugnent, apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo approbamus, illisque perpetuæ, ac inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adiicimus, omnesque tam juris, quam facti defectus, si qui in eis intervenerint, supplemus, eaque omnia, et singula ab omnibus, et singulis ad quos spectat, et pro tempore in futurum spectabit perpetuo inviolabiliter observari debere decernimus, et declaramus.

Collegium subjicitur jurisdictioni a latare legati pro tempore provinciæ Ravennatensis.

§. 4. Volumus autem, quod dicti nonaginta Pacifici, eorumque collegium, una cum omnibus suis dependentiis subjecta semper sint, ac esse intelligantur superiori jurisdictioni, et auctoritati dilecti filii nostri Æneæ Silvij S. R. E. diaconi Cardinalis Piccolominei nuncupati nunc, et pro tempore existentis nostri, et Sedis apostolicæ in provincia nostra Romandiolæ, et exarcatu Ravennæ de latere legati, quem prædictorum privilegiorum, prærogativarum, et statutorum, ac eorum usus, et consuetu-

dinis interpretem constituimus, et deputamus.

Literarum executio singulis committitur, irritumque declaratur quidquid adversus earum tenorem quisque fecere, vel decernere præsumeret.

§. 5. Ac decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam majorem sub annulo piscatoris, die XXIII. Aprilis MDCCLXVIII. pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 20. Aprilis 1768. Anno X.

DCLXXIX.

Derogatio constitutionis Benedicti Papæ XIV. super reformatione tribunalium, quoad propinas in causis recursus a judicibus subdelegatis percipiendas.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Demonstratur quam provida sit derogatio nonnullorum constitutionum apostolicarum, quorum tenor cum superventis circumstantiis non bene aptari possit.

§. 1. Ea profecto est rerum humanarum ratio, ut plurima, quæ alias a romanis Pontificibus prædecessoribus nostris sapientissime, ac providentissime constituta, et veluti in perpetuum ordinata reperiuntur, variantibus vicibus sublatisque iis momentis, propter quæ sic constituta, et ordinata illa fuerunt, aliter juxta salutarem providentiæ ordinem disponantur, ac stabiliantur. Sane pro parte dilectorum filiorum publicorum repræsentantium procuratorum, et notariorum, seu comunitatis et hominum civitatis nostræ Fulginaten. Nobis nuper expositum fuit, quod, attenta constitutione super reformatione tribunalium a fel. rec. Benedicto Papæ XIV. patre nostro anno incarnationis dominice MDCCXL. IV. duodecimo kalendas Januarii pontificatus sui anno quinto editæ quæ incipit = romanæ curiæ etc. et præsertim paragrapho duodecimo. Item = exceptis causis = quo cavetur, ut in causis recursus a judicibus subdelegatis procedatur ut in prima instantia, ac prohibitur iisdem judicibus, ac notariis ne quidquam emolumenti, neque propinæ, neque regesti titulo recipiant; factum est in eadem civitate Fulginaten. ut plurimæ causæ supremæ remaneant, ac indecisæ permansuræ fortasse semper in eodem statu nec unquam optatum finem consecuturæ, eo, quod judices subdelegati causas hujusmodi cognoscendi definiendique onus decretant et quandoque etiam deputationi de se facta renuntiant, sublata sibi spe laboris sui mercedem assequendi percipiendique propinam, quæ cæteroquin persolvi consuevit judicibus ordinariis, licet isti teneantur ratione muneris caussas omnes, quæ ad eos deferuntur cognoscere, ac dijudicare, ac non obstantibus reliquis emolumentis omnibus eorum officio aduexis: notarii ipsi quoque incommodum, ac impensam subire renuunt in causis recursus quidquid necessarium est in acta referendi sine regesti mercede, eoque magis quod officia sua obtinent titulo oneroso, ac quilibet eorum comunitati præscriptæ annua triginta scutorum monetæ solutionem præstare debet. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, magnum ex his rebus omnibus comunitati, et hominibus præscriptis damnum proveniat.

Preces porrectæ pro derogatione assequenda constitutionis benedictione, et affectiva derogatio.

§. 2. Nobis propterea ipsi exponentes humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, ac, ut infra, indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur eorumdem exponentium votis hac in re quantum cum Domino possumus, favorabiliter annuere volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excomunicationis suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis censuris, et pœnis a jure vel ab homine quavis occasione, vel causa latis si quibus quomodolibet innodatæ existunt ad effectum præsentium tantum consequendum harum serie absolventes et absolutas fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, auditis informatione, et votò ven. fratris Marii Episcopi Fulginaten. ac dilecti filii moderni civitatis Fulginaten. præscriptæ gubernatoris, licet per dictum §. XII. memoratæ constitutionis Benedicti prædecessoris præscripti super reformatione tribunalium editæ præscriptam cautumque reperiatur, ne judices deputati in caussis recursus, propinas et regesta recipiant cui quidem paragrapho per præsentes quoad causas

recursus ad comunitatem et homines præscriptos dumtaxat spectantes et pertinentes auctoritate et tenore præsentium derogamus.

Conceditur propterea etiam judicibus in causis recursum electis, facultas consequendi sportulam ad instar judicum ordinariorum.

§. 3. Ac insuper auctoritate et tenore præsentis concedimus volumus et mandamus, quod in caussis recursum ad comunitatem et homines hujusmodi spectantibus imposterum judicandis procedi valeat cum solutione emolumentorum, propinæ aut sportularum, et regesti; ita tamen ut ejusmodi emolumenta a judicibus deputatis et notariis penes eos inservientibus percipienda non majora sint iis quæ judicibus ordinariis eorumque notariis solvantur in prima instantia. Decernen. easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari.

Mandatum de procedendo ad tramites hujus reformationis.

§. 4. Sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditoris judicari, et definiri debere ac irritum et inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingerit attentari. Non obstan. præscripta Benedicti prædecessoris præsenti, aliisque constitutionibus, et ordinationibus apostolicis cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud s. Mariam majorem sub annulo piscatoris die xx. Aprilis MDCCLXVIII. pontificatus nostri anno decimo.

ANNO UNDECIMO

Dat. die 13. Julii 1768. Anno XI.

DCLXXX.

Exprobatur depulsio clericorum regularium societatis Jesu arbitrarie præcepta ab Emmanueli Pinto magno Magistro hospitalis s. Joannis Hyerosolimitani.

Clemens PP. XIII.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Conquestio de arbitrio suscepto contra monitum s. Sedis.

§. 1. Quæ tui facti fuerit ratio in paranda profectione clericis regularibus soc. Jesu, quibus omnibus fuit ex ista insula abeundum; et in occupandis eorum ecclesiis, domibus, ceterisque bonis quomodo te gesseris, gravissime audivimus, et molestissime tulimus. Etenim qua ratione omnia hæc curanda statuissemus, tibi per tui Ordinis oratorem, et per dilectum filium Octavium Mancinfortem in ista insula inquisitorem liquido, et diserte exposuimus. Tu, tamen adversus hanc voluntatem nostram longe aliam, et ei quam tibi commonstravimus in hæc re perficienda prorsus appositam viam insistere voluisti; quæ causa fuit, quamobrem quidquid in ea re feceris, designaveris gesseris, et consilium etiam tuum expressæ voluntatis nostræ alioquin omnino inscium approbaverit, et confirmaverit, Nos omnibus nominibus nullum, irritum, illicitum, et attentatum habuerimus.

Excipiuntur tamen excusationes porrectæ, et protestationes de satisfactione præstanda.

§. 2. Idque quantam Nobis attulerit ægritudinem gravioribus ostendere debuissemus indiciis; sed molestiæ nostræ asperitatem emollierunt litteræ tuæ die XV. elapsi mensis Junij datæ, quæ filialis, religiosæque observantiæ erga Nos, et obsequiis plenæ summam præferunt tuam ad parendum Nobis voluntatem, et paratissimum animum. Quidquid enim te facere jubebimus, scribis te, tuumque Ordinem id illico præstiturum. Tales observantiæ, et obedientiæ sensus devotis Ecclesiæ filiis conveniunt, multoque magis eos viros decent, qui religiosum institutum profitentur, maximeque Ordinem vestrum, quem semper habuit apostolica Sedes eximium, eique, quidquid occasionis fuit, nullo non tempore sese beneficentissimum præbuit.

Declaratur quid præstare teneretur ut s. Sedis gratiam, et indulgentiam excitaret.

§. 3. Ad hos igitur animorum voluntatumque vestrarum sensus paternis oculis respicientes nil causæ habuimus, cur rationes, quas Nobis modo attulistis redargueremus, easque potius ad benigniorem, et accuratam magis considerationem suscepimus revocandas. Nosque idcirco decrevimus ipsi Nos expendere, quem ad usum in præsenti, et per modum provvisionis maxime expediat adhiberi memoratas domus, et cetera bona, quæ dudum ad supradictos clericos regulares soc. Jesu pertinebant. Primum igitur te, dilecte fili, et quotquot illius facti fuistis quoque modo participes, sedulo, et paterne admonemus, ut animæ, et conscientiæ quisque suæ, consulatis. Deinde ex omnibus singulisque locis, quæ memoravimus, ubi nihil opus erat præsidio armorum, milites revoces nulla prorsus causa, et magna bonorum omnium offensione, et scandalo ibi appositos. Tum dilecto filio Octavio Mancinforti descriptiones, notulas, et inventaria Nobis transmittenda quarumcumque rerum tradas, quas ministri tui occupaverunt. Eas vero res inter ea apud te depositas volumus, ut legitima auctoritate nostra retineas, fideliterque custodias, dum constituamus quis optimus earum usus futurus sit ad Dei cultum honorem, et gloriam, et ad publicam utilitatem; ac propterea libenter ex te audiemus, quæ sint in hac re tum consilia, tum etiam tua desideria, nec tua tantum, sed venerabilis quoque fratris Bartholomæi Episcopi Melitensis, cujus non modo jura omnino salva esse volumus, sed etiam pastoralibus ejus curis obsecundare intendimus. Nihil enim Nobis antiquius est, quam jus cuique suum tribuere, et omnia negotia mature, prudenterque perficere. Volumus denique, ut hanc nostram clementissimam voluntatem cum consilio tuo communices. Illi enim æque, ac tibi obedientiæ, quam Nobis profitemini

meritum existimamus esse debere communem vobis omnibus apostolicam benedictionem, quam tibi, dilecte fili, et consilio, et universo Ordini peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam majorem sub annulo piscatoris, die decimatertia Julij MDCCLXVIII. = Pontificatus nostri anno XI.

Dat. die 19. Julii 1768. Anno XI.

DCLXXXI.

Facultas ministro generali Ordinis Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captivorum deputandi Vicarium generalem, et tres assistentes ejusdem Ordinis sub certis legibus, et conditionibus in provinciis Castellæ, Bethicæ, et Aragoniæ.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Hispaniarum Rex, ad majorem conservationem disciplinæ penes regulares ordinis sanctæ Trinitatis redemptionis captivorum, institit pro deputatione Vicarii generalis, cum facultate visitandi, et regendi monasteria, absente ministro generali.

§. 1. Apostolici cura regiminis Nos monet, ut præcipuam de Religiosis viris assiduos labores pro æterna animarum salute procuranda suscipientibus sollicitudinem habeamus, ne ipsi ab exercitio bonorum operum per animorum dissentiones amoveantur, sed quibuscumque sublatis, eliminatisque dissidiis, omnia inter eos in pace fiant, et omnia ad divinum cultum adaugendum, regularem disciplinam conservandam, procurandamque æternam animarum salutem, componantur, et constabiliantur. Exponi siquidem Nobis nuper fecit dilectus filius modernus Procurator generalis Ordinis ssmæ Trinitatis redemptionis captivorum, quod compositis, sedatisque in provincia Bethica ejusdem Ordinis nonnullis dissentionibus domesticis, quæ jam antea in ea subortæ fuerant et pro quibus compescendis, ac dirimendis carissimus in Christo filius noster Karolus Hispaniarum rex catholicus, Visitatorem in provincia hujusmodi a Nobis apostolica auctoritate deputari obtinuerat, idem Karolus rex, singulari qua pollet pietate, fraternæ pacis, ac tranquillitatis, et regularis disciplinæ conservationem, incrementumque, tam in prædicta, quam in aliis ejusdem ordinis provinciis in locis suæ ditionis consistentibus enixe desiderans, pro institutione, ac deputatione Vicarii generalis ex natione Hispanica, qui in absentia majoris, ac Generalis ministri Ordinis hujusmodi in Galliarum regnis degentis, jus haberet provincias prædictas visitandi, regendi, et gubernardi apud Nos suo ipsius Karoli regis nomine instare curavit.

Instantiam remisit Pontifex peculiari congregationi eminentissimorum Cardinalium, sed interea temporis minister generalis novi regiminis regulam introducit, quam accepto habuere tum Hispaniarum, tum Francorum Rex.

§. 2. Hujusmodi vero instantiam examinandam remisimus particulari congregationi nonnullorum venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, quos ad hunc effectum expresse delegavimus. Interea tamen, cum hujus rei notitia ad dilectum filium modernum majorem, ac Generalem ministrum dicti Ordinis pervenisset, ipse piissimis votis ejusdem Karoli regis obsecundare, bonumque provinciarum prædictarum totis suis viribus promovere percupiens, formam, seu normam quamdam novi regiminis in iisdem provinciis instituendi in sex capita distributam memorato Karolo regi præsentare non omisit, ea spe ductus, quod ex iis, quæ in capitibus hujusmodi apte, ac opportune disposita fuerant, regularis disciplina stabilienda, ac conservanda esset, prout revera tam eidem Karolo regi, quam carissimo in Christo filio nostro Ludovico Francorum regi christianissimo contenta in prædictis capitibus apta, et sufficientia ad obtinendum volitum tranquillitatis, et regularis obsarvantiæ intentum visa fuerant.

Cum autem novam reformatio introducta compariretur contra prohibitionem expressam in constitutione edita ab Alexandro Papa VII., illius adprobatio exposcitur, cum derogatione Alexandrinæ constitutionis.

§. 3. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, ea, quæ in capitibus præfatis expressa sunt in aliquibus adversentur constitutionibus dicti Ordinis a fel. rec. Alexandro PP. VII. prædecessore nostro approbatis, in quibus, ut asseritur, expresse prohibitum fuit, ne major, ac Generalis minister visitatorem, aut Vicarium generalem instituit in dictis provinciis, quo circa illa per Nos approbari, et dictis constitutionibus derogando, apostolica auctoritate confirmari idem exponens plurimum desideret. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Conceditur gratia expostulata.

§ 4 Nos igitur ipsum exponentem specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, audita relatione venerabilis fratris Francisci Archiepiscopi Patracen. congregationis venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus episcopo-

rum, et regularium præpositorum secretarij, attentis narratis, prædicto nunc, et protempore existenti majori, ac Generali ministro ejusdem Ordinis, ut in posterum ipse in provinciis Castellæ Bethicæ, et Aragoniæ Ordinis hujusmodi instituat, semperque habeat Vicarium generalem alternatim ex his provinciis desumendum, facultatem auctoritate apostolica tenore præsentium concedimus, et indulgemus.

Additur ut eligatur insimul tres assistentes.

§. 5. Volumus autem, quod prædicto Vicario Generali idem major, ac generalis minister adjungat tres Assistentes desumptos ex memoratis tribus provinciis, et cum uno tantum ex dictis tribus assistentibus idem Vicarius generalis eo solum casu per se ipsum, vel respective per suos assistentes prædictos triennio quolibet una vice visitationem earumdem provinciarum nomine, et auctoritate majoris, et generalis ministri peragat, quoties nempe ipsemet major, ac generalis minister ad eas visitandas personaliter minime accesserit, ita ut in casu, quo idem major, ac generalis minister per se ipsum provincias hujusmodi visitaverit, tunc Vicarium generalem, et assistentes prædictos ab illis lustrandis toto eodem triennio se abstinere omnino debere, auctoritate, et tenore prædictis decernimus, atque statuimus.

Cum lege ut electio perduret ad sexennium tantum.

§. 6. Præterea ad sexennium tantum, et non ultra Vicarium generalem, et assistentes prædictos a majori Generali ministro nominandos esse, excepto solum casu, quo sexennio hujusmodi durante, quis ex illis electus fuerit in locum alterius ex nominatis deficientis, neque ultra dicti sexennij tempus eorum dignitatem sub quovis prætextu protrahi posse volumus, et jubemus; durante autem sexennio, hujusmodi, ne dictus major, ac Generalis minister, exceptis casibus a jure expressis, Vicarium, et assistentes prædictos destituere valeat, prohibemus, et interdicimus, atque insuper, ut ij, qui ad Vicarii generalis, et assistentium hujusmodi respective munera nominandi sunt, ut præfertur, ex numero graduatorum earumdem provinciarum assumi debeant, præscribimus, et mandamus, eorum vero electiones a majori Generali ministro, ut præmittitur, faciendæ, duobus mensibus ante completum sexennium per literas a Vicario generali electo ad ministros provinciales, et ab assistentibus pariter electis ad ministros locales suarum provinciarum respective transmittendas, absque ulla prorsus alia solemnitate, publicandas esse decernimus, et injungimus, eumdemque modum etiam in casu, quo durante sexennio, propter mortem Vicarii generalis, seu assistentium prædictorum, vel alias prout de jure novæ electiones a ministro generali fieri contingant servari debere volumus, et jubemus.

Vicario electo tribuitur facultas præsidendi capitulo, et definitorio, et irritandi electione, reservato recursu ad tribunal ministri Generalis.

§. 7. Cæterum Vicario generali sic, ut præfertur electo jus competat per se, vel per suos respective assistentes præsidendi capitulo, et definitorio cujuslibet ex dictis provinciis, et confirmandi seu annullandi, ac irritandi, prout de jure, electiones provincialium, non tamen per hoc recursum ad tribunal majoris generalis ministri ullo modo præpeditum esse intelligimus, sed auctoritatem ejusdem majoris generalis ministri semper salvam, et inconcussam remanere omnino debere declaramus. Demum Ordini quoque incedendi providere volentes, eidem Vicario generali locum priorem supra provincialem, assistentibus vero prædictis locum post provincialem, et ante ministros locales constituimus, atque assignamus; in capitulis tamen provincialibus, definitoriis, aut aliis cætibus hujusmodi, pro quoque in visitationibus nomine, et auctoritate majoris generalis ministri, ut præfertur, faciendis, ipsis tantummodo durantibus dictos assistentes, sive Vicarius generalis adsit, sive non, sessione immediate post Vicarium generalem, et ante ministros provinciales habere, auctoritate, et tenore prædictis volumus, statuimus, et mandamus. Decernentes easdem præsentes literas firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari.

Derogatur omnibus in contrarium facientibus, et nominatim constitutioni Alexandrinæ.

§. 8. Sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus ejusdem Alexandri prædecessoris, aliisque constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac ordinis, et provinciarum hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque te-

noribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes illis alias in suo robore permasuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus pariter quod earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S.M. Majorem sub annulo piscatoris, die decima nona Julii millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, Pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 30. Julii 1768. Anno XI.

DCLXXXII.

De Greci ritus Episcopo in Hungariæ regno minime costituendo.

Carissimæ in Christo filiæ nostræ Mariæ Theresiæ Hungariæ reginæ Apostolicæ nec non Bohemiæ reginæ illustri in Romanorum Imperatricem electæ viduæ.

Clemens PP. XIII.

Carissima in Christo filia nostra salutem, et apostolicam benedictionem.

Exponitur libenter auditum fuisse, regiam majestatem Hungaricam pronis auribus excepisse quidquid Agriensis Episcopus retulerat super incompatibilitate duorum rituum.

§. 1. Magno cum animi nostri gaudio accepimus regiam majestatem tuam Agriensi Episcopo ad te humanissime admisso, et de retinendis Græcis Munkacensibus eorumque Vicario sub Episcopi Agriensis potestate apud te disserenti faciles aures præbuisse. Qua in re, quæ catholicæ Religionis, et tua maxime interest, nostras quoque apud te, carissima in Christo filia nostra, conjuctas volumus preces, ut sinas te a præclaro Antistite exorari. Quod etiam a te ille postulat non modo ad catholicæ Ecclesiæ servandam integritatem, sed etiam ad rerum tuarum securitatem existimamus magnopere pertinere.

Constans Ecclesiæ usus super unicitate ritus commemoratur, præceptum ab Lateranensi Concilio.

§. 2. In omnibus diæcesibus, ubi essent duo diversi ritus, diversæque gentis populi, constans fuit Ecclesiæ disciplina, ut ab unico Episcopo regerentur. Quam disciplinam confirmavit habitum sub Innocentio III. concilium Lateranense; in quo sancitum fuit etiam civitatibus orientali Imperio ademptis, ubi Græci, et Latini promiscue commorabantur, Latinus Episcopus vicarium sibi subjectum destinaret, qui Græcis juxta eorum ritum sacramenta administraret.

Sanctio Concilii Lateranensis servata semper fuit tum in Italia, tum in Hungaria, et incomoda plurima obvenere ubicumque contrarius usus fuit vel permissus, vel tolleratus.

§. 3. Quæ saluberrima celeberrimi concilij sanctio tota Hungaria, et Italia, aliisque locis compluribus, ubi Latini cum Græcis essent permixisti, servata fuit: Neque vero diffitemur vel concessione, vel tollerantia hujus S. Sedis interdum ab eo, quod ea synodus constituerat, recessum fuisse. Sed utinam (fe. me. prædecessoris nostri Ben. XIV. utimur verbis) = utinam id nunquam indultum aut toleratum fuisset; inde enim factum est, ut Græci initio catholici, Episcopum Græcum catholicum aliquando nacti in eamdem schismatis atque etiam hæreseos labem adducti fuerint. Auctoque malis artibus numero subditorum Episcopi Græci, Latinorum numerus ad nihilum fere redactus sit, nec hactenus Latinis Episcopis vires sufficiant ad Græcorum schismaticorum audaciam repellendam =

Hortatur itaque, ut mala hæc ab Hungaria eliminentur, prohibita rituum duplicatione.

§. 4. Cui malo Deus probibeat in Hungariam aditum, patefieri. Sed impedimentum quo minus illuc possit irrepere nullum arbitramur opponi posse validius illo, quod, et universalis Ecclesiæ consuetudo probavit, et celeberrimum concilium sanxit, et experientia aptissimum esse docuit pro retinenda Græcorum catholica fide, et unitate. Nam quemadmodum in Agriensi diæcesi sola Latinorum antistitum opera, et zelo factum est, ut sancta inter Græcos cæpta sit unio, sumptisque procedente tempore viribus mirum in modum excrevit, et nunc maxime vigeat, ita si Græci Agrienses e Latini Episcopi potestate subducantur, non modo ipsi Episcopo ea facultas eripitur, qua sanctam unionem fecit adhuc florere, sed occasio etiam græcis offertur, quæ suæ ipsorum inconstantiæ indulgeant, et propensioni ad schisma sibi quodammodo inditæ obsecundent. Neque enim ignorat majestas tua, quod cum in Transylvania rogatu Caroli VI. inclyti parentis tui, Graecus Episcopus ab omni Latini antistitis potestate liber con-

stitutus fuerit, adactam te tamen fuisse, rogare memoratum prædecessorem nostrum Benedictum XIV., ut eidem Græco Episcopo perpetuum Latinum assessorem deputaret abs te nominandum; idque non alia de causa, quam quod verebare ne Græcus Episcopus omni metu liberatus, et ab omni Latinorum cura, ac vigilantia subductus, non satis retenturus esset debitam erga te fidem, et in sancta unione constantiam. Ideoque adjiciendus illi fuit eorum, quæ subinde gererentur, veluti quidam inspector, cujus in te, tuasque res, carissima in Christo filia nostra, tibi esset perspectissimum studium, et probatissima fides. Quis igitur comodis, tuarumque rerum securitati repugnat Græcam nationem non amplius Episcopis Agriensibus in posterum esse subjectam, qui in conservandæ religionis zelo, et erga suum regem egregia fide summam omnes laudem sunt consecuti. Contra si Græca natio potestati Græci Episcopi subijciatur; vide quæsumus, carissima in Christo filia nostra, ne a natione Latino nomini tantopere adversa perpetuus metus debeat animo tuo insidere.

Hæc omnia fieri declarat absque injuria Grecorum, suamque apostolicam adhibiturum spondet sollicitudinem, ne ullum inde incomodum exoriatur in reguo.

§. 5. Qua in re nulla fit Græcis injuria. Quam nam enim existimabimus facere injuriam cum res quo in loco sunt, in eodem volumus permanere? Quod si Græci aliquando apud regiam majestatem tuam quidquam habeant conqueri in quo se laedi arbitrentur, per quam facile est ipsi Ageriensi Episcopo eorum sedare querelas, et ipsi Nos regiæ majestati tuæ apostolicam sollecitudinem nostram, et curam adhibituros promittimus, quo convenientioribus quibuscumque modis Græcorum in tua ditione degentium tranquillitati consultum sit; atque ita sancta unio firmiore quodammodo glutine coagmentetur in dies, et in eorum animis alacritas ad sibi parendum augeatur, et fides. Huc enim denique in hac re spectant cogitationes nostræ. Tu vero, carissima in Christo filia nostra, si ad hujus rei naturam attentum, et ab omni præjudicio vacuum animum adjicias, profecto comperies, et catholicæ Religioni, et regiis rebus tuis multo fore conducibilibus, si Græci nulla nova, sed eadem, qua usque adhuc ratione, semper in posterum gubernentur. Et regiæ majestati Tuæ, qua præcipua prosequimur charitate apostolicam benedictionem amantissime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam majorem sub annulo piscatoris, die xiii Julij MDCCLXVIII pontificatus nostri anno undecimo.

DCLXXXIII.

Dat. die 21. Augusti 1768. Anno XI.

Indultum ut puellæ terræ Scandiani Regien. diæcis monacari valeant in quocumque monasterio dictæ civitatis, et diæcesis, et percipere possint subsidium dotale ab opere pio, BELLI nuncupato, et instituto in ipsa Regien. civitate.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Expositio precum quæ brevi causam dedere.

§. 1. Nuper pro parte dilectorum filiorum præsidentium, et executorum testamentariorum operis pii, Belli nuncupati, loci, seu terræ de Scandiano Regien. diæcesis Nobis expositum fuit, quod cum dictum opus alias institutum fuerit ad effectum monachandi in monesterio monialium sanctæ Catharinæ civitatis Regien. puellas dictæ terræ, quæ graviori laborarent paupertate, licet contra judicialiter fuerit protestatum; sæpe vero contingat, ut in eodem monasterio aut desit locus, aut expensæ sint multo majores quam in reliquis monasteriis, aut denique earum vocatio sit ad aliud institutum, ipsæ puellæ pii desiderij sui compotes fieri nequiunt.

Conceditur gratia juxta petita.

§. 2. Nobis propterea dicti exponentes humiliter supplicari fecerunt, quatenus puellis, quæ dicti pii operis participes esse, et ab ipso dotalia subsidia consequi possunt, ut quodcumque civitatis, et diæcesis Regien. monasterium ad effectum monachandi sibi eligere valeant, dummodo monasterii hujusmodi moniales contentæ sint, subsidium tercentum scutorum monetæ pro dote spirituali, et centum quinquaginta aliorum scutorum similium pro aliis expensis a prædicto opere pio recipere, Nos indulgere de benignitate apolica dignaremur. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et regularium præpositorum, qui relationem dilecti filii nostri Ferdinan-

di S. R. E. presbyteri Cardinalis de Rubeis nuncupati hujusmodi causæ ponentis, et venerabilis fratris Episcopi Regien. attenderunt, consilio, ipsorum exponentium precibus juxta petita apostolica auctoritate tenore præsentium indulgemus.

Derogatur institutioni Pii operis, et voluntas institutoris immutatur.

§. 3. Non onstantibus dicti operis pii institutione, ejusque institutoris etiam ultima voluntate, quam quoad præmissa, quatenus opus sit, plene, et sufficienter commutamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die III. Augusti MDCCLXVIII, pontificatus nostri anno XI.

Dat. die 13. Augusti 1768. Anno XI.

DCLXXXIV.

Committitur Episcopo Posnanien. uniendi orphanotrophium, et domum correctionis Versaviæ, cum societate manufacturarum et lanificii regni Poloniæ.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

Expositio status locorum Piorum, quorum unio expostulatur.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii deputati societatis manufacturarum, et lanificii in regno Poloniæ existen., quod alias bo. me. Christophorus, dum vixit, Episcopus Posnanien. cum pastoralis sui muneris curas in pauperum orphanorum levamen, auxiliumque præcipue impendere cogitasset, eos congregare, atque hospitio excipere in quadam domo hac de causa emptionis titulo ab ipso in oppido civitate nuncupata Varsavien. comparata decrevit, ut ibidem mecanicas artes ediscere, et exercere commode, ac utiliter possent; domus autem hujusmodi gubernium, et directionem in synodo habita anno MDCCXX provisoribus confraternitatis, ut asseritur, canonice erectæ in ecclesia sancti Benonis civitatis prædictæ idem Christophorus Episcopus comisit; verum quia redditibus, ac dote dicta domus destituta penitus reperiebatur, hinc bo. me. cognominatus Rostkowki tunc existens Episcopus suffraganeus Luceorien. facultatem a cla. me. Augusto III, dum vixit, Poloniæ rege obtinuit in ea erigendi domum correctionis, ita tamen, ut conservationi quoque orphanorum hujusmodi eadem domus deservire deberet, commisso præfatæ domus correctionis sic ut præfertur fundatæ, gubernio uni rectori a dicta confraternitate deputando, eamdemque domum ab ordinaria jurisdictioni exemptam solumque jurisdictioni cancellariorum regni, ac patrocinio regis Poloniæ subjectam esse voluit. Sic itaque in generalibus comitiis habitis anno MDCCXXXVI hujusmodi fundatione approbata, minime inde finis, ac effectus a prædictis fundatoribus pie volitus unquam obtentus fuit; quippe quia pauperes orphani propter reddituum, ac dotis deficientiam per vicos, ac plateas, ut asseritur, victum sibi querere coguntur, neque in domo prædicta certa, ac stabilis vivendi ratio, artiumque mecanicarum exercitium viget, et habetur.

Demonstrantur utilitates, quæ orirentur ab expostulata unione.

§. 2. Ii vero, qui correctionis causa ibidem detinentur famæ, ac pœnis languescunt, ac omni sive temporali, sive spirituali carent auxilio. E contra autem, cum prædicta societas manufacturarum, et lanificij in regno hujusmodi erecta sit, eique quamplures dicti regni optimates nomen quoque dederint, ac optimis, prudentissimisque legibus gubernetur, pluribusque exemptionibus, et privilegiis decorata existat, hinc dicti exponantes, re mature perpensa, fini, ac effectui volito a præfatis fundatoribus, quam maxime convenire censuerunt, domum prædictam orphanorum una cum domo correctionis subiici gubernio, ac directioni ejusdem societatis, ac simul uniri, et incorporari, dum artium mecanicarum institutum a prædicto Christophoro Episcopo, et fundatore orphanis præscriptum mirum in modum instituto ejusdem societatis respondere dignoscitur.

Exponitur æque quidquid ipsi unioni expostulatæ adversetur.

§. 3. Quoniam vero, sicut eadem expositio subjungebat, unioni Orphanotrophii hujusmodi a memorato Christophoro Episcopo, ut præfertur, erecti obstat illius fundatio, et synodalis desuper edita dispositio prædicta, qua illud directioni, et gubernio præfatæ confraternitatis sub ordinaria jurisdictione existentis subjectum fuit. Nobis propterea dicti exponentes humiliter supplicari fecerunt, ut firmis remanentibus omnibus obligationibus utriusque fundationis, nempe tam Orphanotrophii, quam domus correctionis hujusmodi, quæ in posterum a societate prædicta adimplenda, et exequenda erunt, eodem ferme modo, quo eas dicta confraternitas Sancti Benonis usque adhuc adimplevit, et exequuta fuit, solutisque ecclesiæ memoratæ

confraternitatis emolumentis illis, quæ hactenus dicta confraternitas inde percipere consuevit, Orphanotrophii, et domus correctionis hujusmodi unionem, incorporationem, et respective subjectionem prædictam auctoritate nostra apostolica approbare, et confirmare, ac in præmissis providere de benignitate apostolica dignaremur.

Absolutio a censuris pro assequenda gratia, et commissio Episcopo directa præcipiendi unionem quatenus vera sint exposita.

§. 4. Nos igitur eosdem exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, audita super præmissis relatione venerabilis fratris Francisci Xaverii Archiepiscopi Petren. congregationis venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum secretarii, et ex peculiaribus facti circumstantiis hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut audita præfata confraternitate Sancti Benonis, verisque existentibus narratis, ad petitam unionem tam Orphanotrophii, quam domus correctionis hujusmodi favore supradictæ societatis manufacturarum, et lanificii, legibus fundationum, constitutionibus synodalibus, aliisque in contrarium non obstantibus, auctoritate nostra apostolica tenore præsentium pro tuo arbitrio, et conscentia devenire possis, et valeas.

Præcipitur ut fundationis utriusque præscripta firmiter custodiantur.

§. 5. Volumus autem, quod omnes obligationes juxta præscriptum utriusque fundationis hujusmodi firmæ remaneant, et in perpetuum serventur, eisque a præfata societate in posterum satisfaciendum sit, prout hactenus dicta confraternitate Sancti Benonis satisfactum fuit, ac præterea mandamus, ut eadem societas obligationem solvendi in perpetuum memoratæ ecclesiæ Sancti Benonis omnia emolumenta, quæ ex dictis fundationibus percipere consueverat juxta liquidationem a te faciendam in forma juris valida emittat. Decernentes easdem præsentes literas firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, ac ab illis respective inviolabiliter observari.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 6. Sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales etiam de latere legatos, ac Sedis præfatæ nuncios judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, et apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, nec non Orphanotrophii, et domus hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die decima tertia Augusti millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, Pontificatus nostri anno undecimo.

DCLXXXV.

Dat. die 13. Augusti 1768. Ann. XI.

Indultum concessum piscatoribus portus de Rivadasella diæcesis Oveten. exercendi piscationem diebus festis.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater Epi. Oveten. salutem, et apostolicam benedictionem.

Ob paupertatem, et deficientiam aliorum ad vitam substentandam necessariorum etiam festis diebus piscationis exercitium conceditur exceptis diebus solemnibus.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii piscatores portus de Rivodesella Oveten. diæcesis, quod cum ipsi ex piscatione victum trahant, nec alia possint ratione subsistere, quandoque vero diebus ferialibus ob temporum procellas nihil lucri percipere valeant, attenta eorum paupertate, et necessitate piscationem diebus festis peragere posse plurimum desiderant. Nobis propte-

rea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, qui relationem tuam super præmissis ad eosdem Cardinales transmissam attenderunt, consilio, fraternitati tuæ per præsentes committimus, et mandamus, ut veris existentibus narratis; eisdem exponentibus petitam facultatem exercendi piscationem diebus festis, dummodo prius sacrosancto missæ sacrificio intersint, exceptis tantummodo solemnioribus festivitatibus, scilicet nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, Epiphaniæ, Paschatis resurrectionis, Annunciationis, et Assumptionis B. M. V., sanctorum apostolorum Petri, et Pauli, ac omnium sanctorum, nec non sanctæ Eulaliæ Emeretensis patronæ diæcesis, ac sanctæ Marinæ ac titularis ecclesiæ parochialis supradicti portus, auctoritate nostra apostolica pro tuo arbitrio, et conscientia gratis impertiaris; erogata tamen aliqua summa arbitrio tuo ex lucro ex piscatione retrahendo in eleemosynam Christi pauperum; salva tamen in præmissis auctoritate memoratæ congregationis Cardinalium.

Derogatur omnibus in contrarium facientibus.

§. 2. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et sinodalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non dictæ diæcesis, illiusque locorum etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibus, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die decima tertia Augusti millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno XI.

DCLXXXVI.

Dat. die 27. Augusti 1768. Ann. XI.

Concessio nonnullarum facultatum cappellano majori exercituum regis Catholici.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Proœmium.

§. 1. Cum in exercitibus carissimi in Christo filii nostri Karoli Hispaniarum regis catholici multa sæpe contingere possunt, in quibus pro recta sacramentorum administratione, salubrique directione, et cura animarum illorum, qui in castris degunt, et versantur, nec non pro cognoscendis, et decidendis inter eos causis, et controversiis ad forum ecclesiasticum pertinentibus, opera, et industria unius, seu plurium personarum ecclesiasticarum opus sit, quippe quia non facile ad proprios parochos, et locorum ordinarios, aut ad Nos, et Sedem apostolicam recursus haberi valeat.

Eadem privilegia jam ad septennium concessa fuerant eidem cappellano ad requisitionem serenissimi Regis Hispaniarum.

§. 2. Hinc alias Nos ad supplicationem ipsius Karoli regis per quasdam nostras in simili forma brevis die decima Martii anni MDCCLXII. expeditas literas dilecto filio nostro Bonaventuræ S. R. E. presbytero Cardinali de Cordova Spinola de la Cerda à sancto Karolo nuncupato ex concessione, et dispensatione apostolica moderno, et pro tempore existenti Patriarchæ Indiarum, qui nunc, et deinceps cappellanus major, sive vicarius exercituum ejusdem Karoli regis esse debet nonnulla indulta, privilegia, et facultates ecclesiasticas, et spirituales, quibus erga milites militares, aliasque personas ad militiam, et exercitus prædictos spectantes uti valeret ad septennium a data earumdem Nostrarum literarum computan., sub certis modo, et forma tunc expressis concessimus, et indulsimus, ac alias prout in prædictis nostris literis, uberius continetur. Postmodum vero cum circa hujusmodi facultates ecclesiasticas eidem

Bonaventuræ Cardinalis Patriarchæ cappellano majori, sive vicario exercituum concessas inter ipsum, et venerabiles fratres Archiepiscopos, Episcopos, seu dilectos filios alios locorum ordinarios in Hispaniarum regnis existentes nonnullæ ortæ essent controversiæ, et excitata dubia super dictarum nostrarum literarum interpretatione, atque intelligentia, ut controversiæ, et dubia hujusmodi penitus extinguerentur, et tollerentur, Nos ad supplicationem ejusdem Karoli regis per alias nostras in simili forma brevis die XIV. Martii MDCCLXIV. expeditas literas proposita dubia, et quæstiones hujusmodi declaravimus, et definivimus, ac alias prout in eisdem secundo dictis nostris literis plenius pariter continetur.

Preces porrectæ per confirmatione privilegiorum.

§. 3. Nuper autem ejusdem Karoli regis nomine Nobis expositum fuit, quod septem anni, ad quos prædicta indulta, privilegia, et facultates memorato Bonaventuræ Cardinali Patriarchæ cappellano majori, seu vicario exercituum hujusmodi concessa fuerant, versus finem vergant, ipse vero Karolus rex easdem facultates privilegia, et indulta juxta earumdem nostram secundo dictarum literarum formam, et dispositionem intelligenda, et interpretanda ad aliud septennium per Nos iterum concedi plurimum desiderat.

Concessio confirmationis indultorum, et privilegiorum, quorum enumeratio, et explicatio adjungitur.

§. 4. Idcirco Nos supplicationibus ejusdem Karoli regis nomine humiliter porrectis inclinati, easdem secundo dictas nostras literas die XIV. Martii MDCCLXIV., ut præfetur, expeditas, ac quascumque declarationes, concessiones, aliaque omnia, et singula in eis contenta, atque disposita, quæ præsentibus pro plene et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis haberi volumus, confirmamus, approbamus, innovamus, illisque apostolicæ firmitatis nostræ vim, robur, atque munimen adiicimus, easque, ac in illis contentas decisiones, et declarationes ab omnibus, et singulis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque quomodolibet spectabit in futurum inconcusse, et irrefragabiliter observari volumus, præcipimus, et mandamus, eidemque Bonaventuræ Cardinali, et, ut præmittitur, ex concessione, et dispensatione apostolica moderno, nec non pro tempore existenti Patriarchæ Indiarum infrascriptas facultates juxta tenorem, ac formam secundo dictarum nostrarum literarum in omnibus, et per omnia, ut præfertur, intelligendas, et interpretandas, atque exequendas per se, vel alium, seu alias personas in ecclesiastica dignitate constitutas, sive alios sacerdotes probos, et idoneos per se ipsum cappellanum majorem, seu vicarium exercituum hujusmodi, prævio diligenti, et rigoroso examine, repertos, ac approbatos (quatenus ab aliquo suo ordinario approbati non essent) et ab eodem cappellano majori subdelegandos erga milites, aliasque utriusque sexus personas ad dictos exercitus, comprehensis etiam copiis auxiliaribus, quomodolibet spectantes tantum exercendas, videlicet administrandi omnia ecclesiæ sacramenta, etiam ea, quæ nonnisi per parochialium ecclesiarum rectores ministrari consueverant, præter confirmationem, et ordines, si ipse subdelegatus, seu subdelegandus episcopali charactere insignitus non fuerit, vel cappellanus major prædictus per se ipsum dicta sacramenta confirmationis, et ordinum administrare non possit, reliquasque functiones, et munia parochialia obeundi, absolvendi ab hæresi, apostasia a fide, et schismate intra Italiam quidem, et insulas adjacentes illos tantum, qui in eis locis ubi hæresis impune grassatur, nati sint, nec unquam errores judicialiter abjuraverint, vel sanctæ romanæ Ecclesiæ reconciliati fuerint, extra Italiam vero, dictasque adjacentes insulas, quoscumque etiam ecclesiasticos tam sæculares, quam regulares eadem castra sequentes, non tamen eos, qui ex illis locis fuerint, in quibus viget officium inquisitionis adversus hæreticam pravitatem, nisi inibi delinquerint, ubi hæresis impune grassatur, neque etiam illos, qui errores judicialiter abjuraverint, nisi isti nati sint ubi similiter grassatur hæresis, et post judicialem abjurationem illuc reversi in hæresim fuerint relapsi, et hoc in foro conscientiæ dumtaxat. Absolvendi quoque a quibusvis excessibus, et delictis quantumcumque gravibus, et enormibus etiamsi casibus Nobis, et eidem Sedi apostolicæ specialiter reservatis, ac etiam contentis in literis die cænæ Domini quotannis legi solitis; restituendi extra Italiam solummodo, et insulas adjacentes, et legendi (non tamen aliis similem licentiam concedendis libros prohibitos hæreticorum, vel infidelium de eorum religione tractantes, et alios quoscumque ad effectum eos impugnandi, et hæreticos, et infideles in castris forte degentes ad ortodoxam fidem convertendi, exceptis tamen operibus Karoli Molinei, Nicolai Macchiavelli, et libris de astrologia judiciaria tractantibus, ac

ita ut dicti libri prohibiti ex provinciis in quibus hereses impune grassantur, minime efferantur; celebrandi missam una hora ante auroram, et alia post meridiem, et si cogat necessitas etiam extra ecclesiam in quocumque loco decenti etiam sub diu, vel sub terra, et gravi omnino urgenti necessitate etiam bis in die, si tamen in priori missa ablutionem non sumpserit, ac jejunus fuerit, nec non super altari portatili etiam non integro, seu diffracto, aut leso, et sine sanctorum reliquiis, ac demum si aliter celebrari non possit, et absit periculum sacrilegij, scandali, et irreverentiæ etiam præsentibus, hærecticis, aliisque excommunicatis, dummodo inserviens missæ non sit hæreticus, vel excommunicatus. Concedendi primo conversis ab hæresi, vel schismate plenariam, aliis itidem quibuscumque utriusque sexus christifidelibus ad prædictos exercitus pertinentibus in articulo mortis saltem contritis, si confiteri non poterunt, nec non in nativitate Domini nostri Jesu Christi, Paschatis resurrectionis, ac Assumptionis beatæ Mariæ virginis immaculatæ festis diebus vere pœnitentibus, et confessis, ac sacra communione refectis similiter plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam, et remissionem; singulis autem Dominicis, et aliis festivis diebus de præcepto relaxandi iis, qui ejus concionibus intervenerint decem annis de injunctis illis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta, easdemque indulgentias sibi lucrandi singulis secundis feriis cujuslibet hebdomadæ officio novem lectionum non impeditis, vel eis impeditis die immediate sequenti celebrandi missam de requiem in quocumque altari etiam portatili, si aliter celebrari non possit, et per ejus applicationem liberandi animam alicujus ex pie defunctis dictorum exercituum secundum celebrantis intentionem a purgatorij pœnis per modum suffragij. Deferendi, si in locis versentur, ubi ab hæreticis, et infidelibus periculum subsit sacrilegij, vel irreverentiæ sanctissimum eucharistiæ sacramentum occulte ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem in prædictis casibus retinendi pro iisdem infirmis, in loco tamen apto, atque decenti. Induendi (si quandoque in iis partibus degant, per quas propter hæreticorum, vel infidelium insultus aliter transire, vel in illis morari non possent) vestibus sæcularibus, licet sacerdotes etiam regulares fuerint. Benedicendi quæcumque vasa, tabernacula, vestimenta, paramenta, et ornamenta ecclesiastica, aliaque ad divinum cultum pro servitio eorumdem exercituum duntaxat necessaria, et pertinentia, exceptis tamen iis, in quibus sacra unctio adhibenda erit, si subdelegatus episcopali dignitate insignitus non fuerit. Reconciliandi ecclesias, et cappellas, ac cæmeteria, et oratoria quomodolibet polluta in illis partibus, in quibus ipsi exercitus consederint, si ad locorum ordinarios commodus non pateat accessus, aqua tamen prius per aliquem catholicum Antistitem, ut moris est benedicta, immo etiam magna urgente necessitate, ut missæ Dominicis, et aliis festivis diebus celebrari possint, illa etiam a memorato Antistite non benedicta præterea eidem cappellano majori per se pariter, vel alium, seu alios ab eo subdelegandos probos, et idoneos sacerdotes in foro ecclesiastico versatos juxta attestationem, et informationem ab eorum ordinario, aliisque personis fide dignis per ipsum cappellanum majorem desuper exquirendum omnem, et quamcumque jurisdictionem ecclesiasticam exercendi in eos, qui in exercitibus prædictis pro sacramentorum, administratione nec non spirituali animarum cura, et directione pro tempore inservient, sive clerici, vel presbyteri sæculares, sive quorumvis etiam mendicantium ordinum regulares fuerint, perinde ac si quod clericos sæculares eorum veri præsules, et pastores, quoad regulares vero illorum superiores generales essent, omnesque causas ecclesiasticas, prophanas, civiles, criminales, et mixtas inter, seu contra prædictas, aliasque personas in exercitibus prædictis commorantes ad forum ecclesiasticum quovis pertinentes etiam summarie simpliciter, et de plano, sine strepitu, et figura judicii, sola facti veritate inspecta audiendi, et fine debito terminandi contra inhobedientes quoslibet ad censuras, et pœnas ecclesiasticas procedendi, illasque aggravandi, ac etiam sævius reaggravandi, auxiliumque brachii sæcularis invocandi. Eisdem insuper christifidelibus in dictis exercitibus degentibus concedendi licentiam ovis, caseo, butyro, et aliis lacticiniis, ac etiam carnibus quadragesimæ, et aliis anni temporibus, et diebus, quibus eorum esus est prohibitus (feria sexta, et Sabatho cujuslibet hebdomadæ, ac tota majori hebdomada quoad carnes exceptis) vescendi, ac demum commutandi, relaxandi, dispensandi, et absolvendi re-

spective prout, et in quantum Episcopis locorum ordinariis juxta sacros canones, et Concilii Tridentini decreta id facere licet, seu permittitur, quoad vota, seu juramenta, irregularitates, et censuras ecclesiasticas, nempe excommunicationes, suspensiones, et interdicta, nec non quoad omissionem omnium, seu aliquarum ex denunciationibus, quæ matrimoniis personarum ad prædictos exercitus pertinentium, et cum illis commorantium contrahendis præmitti deberent ad septennium a fine dictorum septem annorum computan. ad nostrum, et Sedis apostolicæ beneplacitum auctoritate apostolica tenore præsentium tribuimus, et impertimur. Volumus autem, ut ij sacerdotes, quos idem cappellanus major pro sacramentis etiam parochialibus militibus, aliisque personis quibuscumque dictorum exercituum ministrandis, ut præfertur, deputandos duxerit hujusmodi facultatibus uti valeant in omnibus, et per omnia juxta formam, et tenorem supramemoratarum nostrarum secundo dictarum literarum die XIV. Martii MDCCLXIV. expeditarum, et erga personas dumtaxat in eiisdem nostris literis contentas, et expressas; ac præterea mandamus, ut statim atque iidem sacerdotes, quos cappellanus major subdelegaverit ad temporaneas, et accidentales militum, et exercitium hujusmodi stationes devenerint, literas testimoniales tam super eorum sacerdotio, quam super sua deputatione, ac facultatibus sibi vigore præsentium concessis pro hujusmodi munere exercendo parochis locorum exibere debeant, quibus visis hi non impediant, quominus missam in suis ecclesiis celebrare, ac in vim earumdem facultatum sacramenta etiam parochialia ministrare valeant, quod si matrimonium inter personas, quarum altera militaris sit, seu ad dictos exercitus pertineat, ibique occasione stationum prædictarum commoretur, altera vero parocho loci subdita reperiatur, contrahi contingat, eo casu nec parochus sine sacerdote hujusmodi, nec vicissim sacerdos sine parocho celebrationi hujusmodi matrimonij assistat, aut benedictionem impertiatur, sed ambo simul, atque æqualiter stolæ emolumenta, si quæ licite percipi solent, accipiant, et inter se dividant.

Clausula sublata, et decretum irritans.

§. 5. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, nec non ordinuum quorum personæ hujusmodi professæ fuerint, etiam juramento confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus: privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis hujusmodi ordinibus, vel eorum superioribus, aut singularibus personis quomodolibet concessis, approbatis, innovatis. Quibus omnibus et singulis illorum tenore præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die vigesima septima Augusti millesimo septigentesimo sexagesimo octavo, Pontificatus nostri anno undecimo.

DCLXXXVII.

Dat. die 5. Septem. 1768. Ann. XI.

Commissio Archiepiscopo Taurinen. super executione quarumdam literarum Urbani VI. Eugenii IV. et Nicolai V. super separatione nonnullorum locorum, seu Villarum a Diæcesi Asten. eorumque unione cum diæcesi Montis Regalis.

Venerabili fratri Archiepiscopo Taurinen.

Clemens PP. XIII.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem.

Proemium.

§. 1. Circumspecta Romani Pontificis providentia iis, quæ rationabilibus suadentibus causis pro christifidelium utilitate, salubrique, et prospera ecclesiarum præsertim cathedralium, earumque diœcesum directione a prædecessoribus suis laudabiliter disposita, et constituta fuisse dignoscuntur, ut eo firmius illibata persistant, quo sæpius fuerint apostolicæ Sedis communita præsidio libenter suæ approbationis, atque confirmationis robur adjicit, et si quando ob rerum, ac temporum varietatem debitæ executioni demandata non fuerint, et instaurat, ac de novo decernit et alias apostolicæ auctoritatis partes desuper interponit, prout omnibus circumstantiis mature perpensis, eorumdem fidelium saluti, et commodis, ecclesiarumque prædictarum, ac illis præposi-

torum sacrorum Antistitum pacifico, et tranquillo statui conspicit in Domino salubriter expedire.

Expositio precum porrectarum.

§. 2. Sane, sicut Nobis nuper exponi fecerunt venerabiles fratres Michael Episcopus Montis Regalis, ac Paulus Episcopus Asten. olim fe. rec. Urbanus PP. VI. prædecessor noster per suas VI. Idus Junii pontificatus sui anno XI. sub plumbo expeditas literas ecclesiam sancti Donati Montis Regalis in novam cathedralem erexit, atque insuper quousque diæcesis dictæ civitatis Montis Regalis limitata foret, idem Urbanus prædecessor liberam administrationem, et gubernationem in quibuslibet ecclesiis, terris, villis, et castris existentibus in partibus Pedemontium inter flumina Tanagri, et Sturiæ cum villis Bastitæ, Cillierij, et Rochæ Cillierij nuncupat diæcesis Asten. Episcopo Montis Regalis concessit, et assignavit, ac alias prout in ejusdem Urbani prædecessoris literis, quarum tenorem præsentibus pro plene, et sufficienter expresso, ac de verbo ad verbum inserto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Nonnullæ tamen ex villis hujusmodi dicto Episcopo Montis Regalis ut præfertur, assignatis, nempe Pamparaci, et Turris, ac Sancti Michaelis, Nielli, Cillierij, et Roche Cillierij, quæ a civitate Montis Regalis per spatium paucorum milliarium distant, et a diæcesi Asten. prorsus separatæ, ac disjunctæ consistunt, atque insuper ab ipsa civitate Asten. non minori quidem quam trium dierum itinere dissitæ reperiuntur, via porro hiberno præsertim tempore, aquisque abundantibus, perdifficili, obstinato animo Episcopo Montis Regalis se se subijcere detrectarunt, ita ut memoratæ ejusdem Urbani prædecesso ris literæ quoad territorij hujusmodi designationem, ac determinationem executioni demandatæ minime fuerint;

Memoratur Bulla fel. recor. Eugenii Papæ IV. super concessione territorii factæ ecclesiæ Montis Regalis.

§. 3. Quocirca ad preces bo. me. Percevalti tunc Episcopi Montis Regalis fel. rec. Eugenius PP. IV. Prædecessoquoque noster per suas x. kalendas Septembris anni MCCCCXXXV, sub plumbo expeditas literas facultatem tunc existentibus abbatibus monasteriorum Sancti Stephani, et Savilliani, nec non cantori ecclesiæ Taurinen subtrahendi in perpetuum a diæcesi ecclesiæ Asten. et assignandi ecclesiæ Montis Regalis easdem partes inter flumina prædicta cum omnibus, et singulis in eis consistentibus, ac Bastite Cillierij, et Rochæ Cillierij, nec non Villis earumdem concessit, et indulsit, ac alias prout in eisdem memorati Eugenii prædecessoris literis, quarum pariter tenorem præsentibus pro plene, et sufficienter expresso, ac inserto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Vi itaque hujusmodi facultatum prædictis abbatibus, et cantori, ac cuique ex ilis vel communiter, vel divisim concessarum, ut præfertur, idem abbas sancti Stephani, assumpta hujusmodi causæ notione, quemadmodum ex sententia desuper ab eo edita die XVIII. Maii MCCCCXXXVI. constare dicitur, easdem partes inter flumina prædicta consistentes cum Villis, seu locis Bastitæ, Cillierij, et Rochæ Cillierij a diæcesi Asten. subtraxit, illasque diæcesi Montis Regalis assignavit, et univit, ac alias prout ex dicta sententia auctoritate apostolica postmodum, ut asseritur, confirmata, constare dicitur, cujus tenorem psæsentibus pro plene, et sufficienter expresso, et inserto haberi volumus, plenius itidem dicitur contineri.

Memoratur æque bulla Nicolai Papæ V. super eadem re.

§. 4. Deinde vero p. me. Nicolaus PP. V. prædecessor quoque noster tunc existentibus Episcopo Taurinen., et abbati Pinarolien. demandavit, ut ipsi novæ diæcesis Montis Regalis fines constituerent, illamque Astensis diæcesis partem inter flumina prædicta consistentem, ac Bastitæ, Cillierij, et Rochæ Cillierij villas a prædicta diæcesi Asten. separarent, et segregarent, et alias prout in ejusdem Nicolai prædecessoris die XI. kalendas Aprilis pontificatus sui anno VI. expeditas literas, quarum tenorem præsentibus pro plene, et sufficienter expresso, atque inserto haberi volumus, plenius pariter dicitur contineri.

Non obstantibus prædictis constitutionibus nonnulli habitatores villarum renuerunt subjicere jurisdictioni Episcopi Montis Regalis, unde etiam incomoda plurima obvenerunt.

§. 5. Non obstantibus tamen omnibus prædictis, habitatores earumdem villarum jurisdictioni Episcopi Montis Regalis se se subiici nullo modo voluerunt, sed sub jurisdictione, et subjectione Episcopi Asten. constanti animo permanserunt, et nunc quoque permanent; pluribus vero ab hinc annis propter gravia, et sumptuosa incommoda, quæ ex distantia ab eorum cathedrali in habitatores villarum hujusmodi procedunt, ipsi quoque diæcesi Montis Regalis se se tandem subiici exoptarunt, et nunc quoque exoptant; qua de re habitatores prædicti penes earumdem Villarum communitates super his insteterunt, earumque nomine preces dicto Paulo Episcopo Asten. exponenti abtulerunt. Idem itaque Paulus Episcopus non tantum precibus hujusmodi commotus; verum etiam quia propriis

oculis inspexit, et occasione ab eo peractæ pastoralis visitationis agnovit, huic remotæ parti suæ diæcesis minime provideri posse, ea qua par est, celeritate, et diligentia, quo circa ut suo muneri faceret satis, prædicto Michæli Episcopo Montis Regalis itidem exponenti earumdem Villarum unionem cum sua diæcesi proponere non omisit: ipse vero Michæl Episcopus, licet magna pars suæ diæcesis in locis montuosis, et alpinis consistat, ac non sine gravi labore, et incommodo visitari, atque gubernari valeat, et villæ prædictæ in similibus locis æque pariter sitæ sint, nihilominus animarum salutem paterna charitate cæteris omnibus præferendo prædictas Villas in suam diæcesim recipere, eique unire libenti animo deliberavit. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, quo firmius unio hujusmodi ad Dei gloriam, et animarum salutem suum consequatur effectum, dicti exponentes illius executionem alicui per Nos auctoritate nostra apostolica committi, et demandari plurimum cupiant, idque carissimus quoque in Christo filius noster Karolus Emmanuel Sardiniæ rex illustris pro singulari sua in Deum, et proximos charitate summopere desideret.

Concessio unionis cum nonnullis reservationibus, et cauthelis.

§. 6. Nos piis ejusdem Karoli Emmanuelis regis votis libenti animo annuere, ipsosque exponentes specialibus gratiis et favoribus prosequi volentes, eorumque, singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, prædictas Urbani, ac Eugenii, et Nicolai prædecessorum nostrum Romanorum Pontificum literas, ac sententiam a memorato abbate sancti Stephani, ut præfertur, editam auctoritate nostra apostolica tenore præsentium approbamus, et confirmamus, ac fraternitati tuæ auctoritate, et tenore prædictis committimus, et mandamus, ut præfatas literas eorumdem Urbani, Eugeni, et Nicolai prædecessorum, una cum præfata sententia juxta illarum formam, tenorem, et continentiam executioni demandes, illasque exequi cures, et facias.

Clausula sublata, et decretum irritans

§. 7. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, atque ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque constitutionibus, et ordinationibus, nec non quatenus opus sit, dictarum ecclesiarum etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die tertia a Septembris millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno undecimo.

DCLXXXVIII.

Dat. die 10. Septem. 1768. Anno XI.

Indultum, ut missæ sacrificium, quod in cappella posita prope, et extra clausuram monasterii Montis Oliveti majoris Congregationis Olivetanæ celebratur pro omnibus christifidelibus valeat in adimplementum præcepti de audienda missa.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam

§. 1. Nuper pro parte dilecti filii vicarii generalis monachorum Ordinis sancti Benedicti Congregationis Olivetanæ Nobis expositum fuit, quod cum pro-

pe, et extra clausuram monasterii beatæ Mariæ Montis Oliveti majoris nuncupati ejusdem congregationis nullius diæcesis provinciæ Senen. quædam ædes existant pharmacothecæ, et hospitij usui addictæ palatium vulgo pariter nuncupat., in earum privato oratorio, seu cappella sacrosanctum missæ sacrificium in monachorum, ac inservientium dumtaxat præsentia celebratur. Verum quia quamplures utriusque sexus christifideles, et præsertim pauperes ibidem convenire solent, ut eleemosynam panis, qui quotidie data hora distribuitur, consequantur, atque insuper contingat etiam alias personas ibidem hospitio recipi, ipse exponens pro eorumdem christifidelium spirituali consolatione, sacrosanctum missæ sacrificium hujusmodi eisdem christifidelibus diebus festis in præcepti de audiendo sacro satisfactionem suffragari posse plurimum desiderat. Nos igitur exponentem prædictum specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrit, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, quo magis eorumdem christifidelium spirituali consolatione, et animarum saluti consultum sit, ut missæ sacrificium in memorato oratorio, seu cappella, ut supra celebrari solitum etiam dictis utriusque sexus christifidelibus, ad eleemosynam panis, ut præfertur, confluentibus, aliisque personis ibidem hospitio pro tempore receptis diebus festis in præcepti adimplementum suffragetur, auctoritate apostolica tenore præsentium ad septennium proximum tantum indulgemus. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die decimo Septembris millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, pontificatus nostri anno undecimo.

DCLXXXIX.

Dat. die 10. Octobris 1768. Anno XI.

Reprobatur lex edita a Senatu Veneto super reformatione Ordinum regularium.

Venerabilibus fratribus Joanni Patriarchæ Venetiarum, Archiepiscopis et Episcopis in ditione Reipublicæ Venetæ.

Clemens PP. XIII.

Venerabiles fratres salutem, et apostolicam benedictionem.

Dolet de lata per Venetum senatum lege super reformatione ordinum regularium.

§. 1. Ad plurimas acerbitates, quas usque adhuc obtulit, atque etiamnunc graviores quotidie Nobis exhibet in hac temporum injuria Pontificatus nostri conditio, accessit modo lata lex a Reipublicæ Venetæ Senatu, quæ sub obtentu reformandorum Ordinum regularium eo denique spectat, ut in ejusdem Reipublicæ ditione regulares Ordines funditus deleantur. Sed si in iisdem Ordinibus regularis observantiæ studia refrixerunt, eo tamquam ad veram causam referenda est disciplinæ prolapsio, quod in iis, quæ ad regendorum regularium gubernationem pertinent, se immiscuerit laica potestas; unde legitimæ superiorum aut generalium aut localium potestati, atque etiam hujus apostolicæ Sedis auctoritati objectis impedimentis, quominus apta et convenientia subnascentibus malis remedia adhiberentur, factum est, quod necesse fuerat, ut eadem in dies gliscerent mala, quibus nunc medendis lex illa, etiamsi a legitima potestate proficisceretur, minime est opportuna, quæ regulares Ordines non restituit, sed evertit.

Illam contra potestatem Ecclesiasticam pugnare declarat, suadetque ut ab illa recedatur.

§. 2. Et in omnibus quidem suis capitibus ea lex ecclesiasticam potestatem imminuit: sed quod ad regulares Ordines recte gubernandos saluberrime Ecclesia constituit, omnia fere depravat atque permiscet. Atque illud occurrit in fronte, quod in primo ejusdem legis capite omnis omnino a jurisdictione vestra in rebus spiritualibus regularium ordinum exemtio tollitur; vosque, venerabiles fratres ad ordinariam jurisdictionem in regulares plene ac libere exercendam excitamini: quæ quidem adhortatio maximum teterrimumque gignere potest malum, ut ipsi vos ab ea, quam huic debetis apostolicæ Sedi, obedientia secludamini. Quamobrem, etsi pietate vestra et summa,

quam adhuc præstitistis, in Nos et hanc sacram B. Petri Sedem voluntate obedientia et devotione summopere confidimus, nunquam futurum ut ea utamini potestate, cujus facultas ab eo, qui tali facultate prorsus caret, vobis conceditur; tamen existimavimus esse apostolici nostri muneris fraternitates vestras per has nostras literas admonere, vobisque injungere, ut exemtiones regularibus Ordinibus ab hac apostolica Sede concessas, et a prædecessore nostro fel. record. Leone X. in Lateranensi generali Concilio quinto vobis studiosissime commendatas, strenue tueamini, nec quisquam vestrum ordinariam jurisdictionem, unde Romani Pontifices eosdem Ordines subduxerunt, in eos exerceatis; sed ea tantummodo jurisdictione, quemadmodum usque adhuc fecistis, utamini, quam in regulares quibusdam in rebus a vobis adhiberi oportere, Tridentina synodus sanxit. Mirum profecto, Senatum in ea lege tam nullam Tridentini concilii rationem habuisse, novitatisque cupiditati parere maluisse, quam priscam illam retinere devotionem erga S. Ecclesiam in illo celeberrimo sacro conventu congregatam; et a veteris illius Senatus recessisse vestigiis, qui quod inter primos catholicos Principes decretorum ejus synodi singulari studio et alacritate exequutionem injunxisset a fel. record. prædecessore nostro Pio IV. honorificentissimis fuerit literis et immortali præconio laudatus. Vobis quidem, venerabiles fratres, nihil antiquius nec magis cordi esse arbitramur, quam ut Ecclesiæ pareatis, quæ regularium privilegia in memorato Lateranensi concilio vobis commendat = *Ipsos quoque*, inquit *Episcopos hortamur, et per viscera misericordiæ Dei nostri requirimus, ut fratres ipsos affectu benevolo prosequentes eorum jura omni cum caritate custodiant atque defendant* = Et fraternitatibus vestris intimo nostri cordis affectu apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die prima Octobris 1768. Pontificatus nostri anno XI.

DCXC.

Dat. die 21. Novemb. 1768. Ann. XI.

Confirmatio decreti a Magno Magistro hospitalis S. Joannis Hycrosolimitani statuentis tempus quo initium sumere debeat mortuarium commendarum, tam vacantium, quam vacaturarum, ob privationem eorum, qui debitores sint comunis ærarii dicti hospitalis.

Clemens Papa XIII.

Ad futuram rei memoriam

Refertur ratio constitutionis.

§. 1. Ratio apostolici ministerii Nobis, licet immeritis, a Christo Domino injuncti exigit, ut litigia, et discordias, quæ humani generis hoste zizania superseminante, ecclesiasticas personas præsertim regulares pro fidei catholicæ adversus Christi nominis inimicos defensione jugiter laborantes perturbat, omni cura evellere studeamus; quo circa ea, quæ ad fovendam inter ipsos pacem provide, salubriterque constituta esse noscuntur, libenter, cum id a Nobis petitur, apostolici muniminis præsidio roboramus. Exponi siquidem Nobis nuper fecerunt dilecti filii Magnus Magister, et consilium hospitalis sancti Joannis Hierosolymitani, quod ipsi, ut omnis amoveretur dubietas, eorum decreto die XXIV. Septembris MDCCLXVII. edito, statuerunt tempus, quo initium sumere debeat mortuarium præceptoriarum, seu commendarum ejusdem hospitalis, quarum vacatio, vel jam secuta fuisset, vel in posterum sequi contigeret propter privationem debitorum communis ærarii hospitalis prædicti, et alias prout in dicto decreto uberius continetur. Hujusmodi vero decreti tenor est qui sequitur videlicet.

Fr. Emmanuel Pinto

Tenor decreti, cujus exposcitur confirmatio.

§. 2. Dei gratia, sacræ domus hospitalis sancti Joannis Hierosolymitani, et militaris Ordinis sancti sepulchri Domini Magister humilis, pauperumque Jesu Christi custos: universis, et singulis præsentes nostras literas visuris, lecturis, et audituris salutem. Notum facimus, et in verbo veritatis attestamur, qualiter infrascriptum decretum extractum fuit ex libro conciliorum in cancellaria nostra conservato, in quo similia notari, et registrari solent; quod quidem in hanc publicam formam extrahi, et redigi jussimus ut ubique tam in judicio, quam extra eidem plena,

et indubitata fides adhibeatur; cujus tenor est qui sequitur videlicet.

Die 24. mensis Septembris 1767.

Tenor precum, quæ decretum excitarunt.

§. 3. Essendosi letto il Chirografo de venerandi procuratori del comun tesoro toccante il tempo, in cui deve cominciare il mortorio delle commende, che vacheranno per la privazione dei debitori dello stesso comun tesoro, qual'è del tenore seguente, cioè

Eminentissimo Signore

La veneranda camera de' conti con suo decreto delli 15. Maggio 1765. fondato sopra la disposizione dello statuto 29 del tesoro stabilì che il mortorio delle commende di Castres, e s. Mauvais, delle quali fu privato il commendatore fr. Alessandro de Grieu, doversi incominciare dal giorno della smutizione. I provisti di dette due commende, il venerando Balì fr. Camillo de Rohan, ed il Commendatore le Bacle d' Argentewil pretesero, che il mortorio correr dovesse dal dì della privazione sotto lo apparente motivo, che il decreto del venerando consiglio di stato del 5. Giugno 1728. avendo saggiamente disposto, che le smutizioni in simili casi non si dovessero permettere prima del lasso di otto mesi da contarsi dal dì della privazione, o ammette di fissarne il tempo: onde procurarono di adattare a questa loro pretensione il senso delli statuti 27, 28, e 29 del tesoro.

La veneranda camera de' conti, alla quale ebbero questi ricorso deputò sotto li 27 Marzo 1766. commissarj, li quali essendosi nella loro relazione uniformati all'enunciato decreto dei 15 Maggio 1765. fù dalla medesima confermato sotto li 11. Settembre dello stesso anno, dal quale interposero immediatamente appellazione all' Emza Vostra, ed a questo venerando consiglio; ma ravvedutisi finalmente dell' abbaglio da loro preso, hanno rinunciato sotto li 2. del corrente mese di Settembre alla fatta appellazione, ed hanno accettato con religiora rassegnazione il più volte enunciato decreto della veneranda camera de' conti; ci crediamo noi pertanto in obbligo, Emo signore, di esporle questo fatto, affinchè l' Emza Vostra si compiaccia confermare con questo venerando consiglio l' enunciato decreto, colla espressa dichiarazione, che ne casi di privazione di dignità, e di commende per debiti verso il venerando comun tesoro, debba il mortorio incominciare dal dì della smutizione, e questo per evitare quanto sia possibile nuovi pretesti di litigio a nostri religiosi; sottoponiamo pertanto questo nostro pensamento alla risoluzione, che l' Emza Vostra stimerà più conveniente. Ci diamo l' onore di farle profondissima riverenza. Dal tesoro li 9. Settembre 1767. Fr. Silvio Vincentini segretario del comun tesoro.

L' Emo, e Rmo sig. Gr. Maestro, ed il venerando consiglio inerendo al preinserto chirografo, hanno collo scrutinio delle palle N. D. stabilito, doversi cominciare detto mortorio dal giorno della smutizione delle riferite commende vacanti per privazione de'debitori del comun tesoro.

Et quia ita se habet veritas, ideo in hujus rei testimonium bulla nostra magistralis in cera nigra præsentibus est impressa. Datum Melitæ in conventu nostro die, mense, et anno supradictis etc.

Regist. in cancellaria.

Loco ✠ Signi

Bajulivus Aquilæ Fran. Guedes Vice-canc.

Supplicationes porrectæ pro confirmatione dicti decreti, ut suam assequatur plenissimam firmitatem.

§. 4. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, dicti exponentes decretum hujusmodi quo firmius subsistat, et servetur exactius apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri plurimum desiderent. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur ipsos exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, præinsertum decretum auctoritate apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illique inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adiicimus, omnesque, et singulos juris, et facti etiam substantiales defectus, si qui desuper intervenerint, supplemus, et sanamus.

Præceptum de observando quidquid in dicto decreto continetur.

§. 5. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari: sicque in præmissis per quoscumque judices ordi-

narios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§. 6. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac dicti hospitalis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, consuetudinibus, stabilimentis, usibus, et naturis, ac ordinationibus capitularibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum, derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenores præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris, die vigesima prima Novembris MDCCLXVIII., pontificatus nostri anno undecimo.

DCXCI.

Dat. die 24. Novemb. 1768. Anno XI.

Puellis retentis in conservatorio beatæ Mariæ virginis sine macula conceptæ, posito in regione Montium de Urbe conceditur facultas consequendi dotes, et subsidia dotalia tam pro matrimonio, quam pro monacatione perinde ac si in aliis conservatoriis Urbis degerent.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Proemium.

§. 1. Alias a fel. record. Clemente PP. X. prædecessore nostro ad preces tunc existentium administratorum conservatorii puellarum sub titulo Conceptionis beatæ Mariæ virginis immaculatæ in regione Montium de Urbe emanarunt literæ in simili forma brevis, tenoris, qui sequitur, videlicet = Clemens PP. X. ad futuram rei memoriam. Exponi nuper fecerunt dilecti filii administratores conservatorii puellarum sub titulo Conceptionis beatæ Mariæ virginis immaculatæ in regione Montium de Urbe, quod cum dictæ puellæ ex omnibus ejusdem Urbis regionibus, ut pudicitiæ periculis, quibus ob earum inopiam expositæ essent, subtradantur in conservatorium prædictum recipiantur, ibique tamdiu substententur, donec eis de honesta conditione sit provisum; nihil autem eis, dum collocantur ex instituto dicti conservatorii, ab ipso conservatorio, quippe facultatibus non satis instructo, præstari soleat, et fel. rec. Clemens PP. IX. prædecessor noster eisdem puellis indulserit, ut ad quæcumque subsidia dotalia locorum piorum Urbis prædictæ admitti possent, licet in dicta regione Montium habitarent, et alias prout in rescripto ejusdem Clementis prædecessoris desuper emanato, dicitur contineri.

Expositio precum.

§. 2. Verum dilecti filii deputati, seu curatores eorundem locorum piorum in executionem dicti rescripti puellas prædictas ad subsidia dotalia hujusmodi admittere recusent, causati forsitan, quod hujusmodi subsidia dotalia ex instituto, seu consuetudine, vel usu prædictorum locorum piorum puellis certarum regionum semper, vel alternis vicibus destinata sint, quodque institutum, seu consuetudo, vel usus hujusmodi, quod ad cætera puellarum dictæ Urbis conservatoria observetur; præfati exponentes considerantes non adesse inter primodictum, et cætera conservatoria hujusmodi paritatem cum hæc conservatoria eorum puellis, cum in religione, vel matrimonio collocantur, subsidium dotale præstari consueverint, plurimumque expediri, ut puellis primodicti conservatorii de honesta conditione quantocitius provideatur, quo aliæ puellæ periclitantes subinde earum loco in idem conservatorium recipiantur: cujus rei utilitas cum Dei servitio conjuncta in omnes dictæ Urbis regiones peræque redundat, opportune in præmissis a Nobis provideri, et ut infra indulgeri, summopere desiderant.

Indultum concessum pro consequendis quibuslibet dotalibus subsidiis.

§. 3. Nos igitur pudicitiæ conservationi, et necessitatibus puellarum dictarum ad omnipotentis Dei gloriam, et christianæ pietatis, et charitatis operum incrementum, et felicem progressum, ex commissæ Nobis cælitus dispensationis officio, quantum cum Domino possumus, consulere, dictosque exponentes specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, et eorum singulares per-

sonas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutas fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus, et singulis deputatis, seu curatoribus, aut administratoribus quorumcumque locorum piorum Urbis prædictæ, aliisque quibuslibet, ad quos dotium, sive subsidiorum dotalium distributio, seu traditio nunc spectat, et pro tempore spectabit, auctoritate apostolica tenore præsentium præcipimus, et mandamus, ut puellas in præfato conservatorio Conceptionis beatæ Mariæ virginis immaculatæ nunc, et pro tempore existentes, licet in supradicta regione Montium habitent, nihilominus ad dotes, sive subsidia dotalia quæcumque hujusmodi tam matrimonii, quam monachatus ratione præstanda, una cum puellis quarumcumque ejusdem Urbis regionum æqualiter, et pariformiter, ac sine ulla prorsus differentia admittant, illisque dotes, seu subsidia dotalia hujusmodi respective, servatis alias servandis, realiter, et cum effectu præstent in omnibus, et per omnia perinde ac si puellæ ipsæ in singulis Urbis hujusmodi regionibus habitarent; Nos enim quamcumque necessariam, et opportunam ad id facultatem eis harum serie eadem auctoritate tribuimus, et impertimur. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac puellis prædictis in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab illis, ad quos spectat, et pro tempore spectabit, inviolabiliter observari: sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contingerit attentari.

Contrariis omnibus derogatur.

§. 4. Non obstantibus præmissis, ac quorumcumque testatorum, et piorum largitorum etiam ultimis voluntatibus, quas quoad præmissa sufficienter, et expresse commutamus, nec non constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac quatenus opus sit, dictæ Urbis, et quorumcumque illius locorum piorum etiam specifica, et individua mentione dignorum, aliisque quibusvis etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, eorumque reformationibus et novis additionibus, stylis, usibus, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, et literis apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis, illorum tenoris præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum pro hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die XXII. septembris MDCLXXII. pontificatus nostri anno tertio. Cum autem sicut dilecti filii moderni præses, ac deputati ejusdem conservatorii sub titulo beatæ Mariæ virginis immaculatæ Nobis nuper exponi fecerunt, ut in præmissis opportune providere, et ut infra indulgere de benignitate apostolica dignaremur.

Absolutio a censuris.

§. 5. Nos igitur ipsos exponentes specialibus favoribus, et gratiis prosequi volentes, earumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes, et absolutas fore censentes, harum supplicationibus inclinatis præinsertas Clementis prædecessoris literas, una cum omnibus, et singulis in eis contentis, auctoritate apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adiicimus. Decernentes pariter præsentes literas semper firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, plenissime suffragari. Sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores, judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contingerit attentari. Non obstantibus omnibus, et singulis illis, quæ idem Clemens prædecessor in præfatis suis literis voluit non obstare, cæteris-

que contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die xxiv. Novembris MDCCLXVIII. pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 25. Januarii 1769. Ann. XI.

DCXCII.

Confirmatio privilegiorum, quibus civitas Cervien. ab aliis Pontificibus donata fuerat.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Expositio precum porrectorum a civitate Cervien.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii communitas, et homines civitatis nostræ Cervien., quod ipsi privilegia, indulta, immunitates, libertates, et gratias alias eidem civitati, illiusque incolis a diversis romanis Pontificibus prædecessoribus nostris concessa, et confirmata respective, quo firmiora subsistant, et ab omnibus exactius observentur apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri summopere desiderant.

Absolutio a censuris pro consequenda gratia novæ concessionis.

§. 2. Nos igitur eosdem exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, et eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et poenis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis humiliter porrectis inclinati, omnia, et singula privilegia, immunitates, libertates, et gratias, ac indulta prædicta, dummodo in usu, et licita sint, et honesta, et non sint revocata, aut sub aliquibus revocationibus comprehensa, sacrisque canonibus, et concilii Tridentini decretis, ac constitutionibus apostolicis non adversentur, debitæque Nobis, et S. R. E. obedientiæ, et fidelitati non repugnent, auctoritate prædicta, tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adiicimus, ac omnes, et singulos tam juris, quam facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus.

Præcipitur, ut a quovis tribunali procedatur ad tramites concessionum.

§. 3. Decernentes nec non præsentes literas semper, et perpetuo validas, firmas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, et ab omnibus, et singulis inviolabiliter, et inconcusse observari: sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo piscatoris die xxv. Januarii MDCCLXIX. pontificatus nostri anno XI.

Dat. die 26 Januarii 176 Ann. XI.

DCXCIII.

Confirmatio resolutionum definitorii generalis habitarum in monasterio Calvomontano ordinis S. Benedicti, congregationis Polonæ super quatuor dubiis, circa institutionem studii philosophiæ, præcedentiam lectorum, et subministrationem necessariorum ipsis peragendam, ac eorumdem lectorum onera quoad chorum, et celebrationem missarum.

Clemens PP. XIII.

Ad futuram rei memoriam.

Expositio precum porrectarum pro assequenda confirmatione resolutionum definitorii generalis.

§. 1. Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii conventus, et monachi monasterii Calvomontan. ordinis sancti Benedicti congregationis Polonæ, et Bernardus Mirdo monachus expresse professus dictæ congregationis eorum procurator, quod superiori anno MDCCLXVIII. definitorio generali memoratæ congregationis pro parte ipsorum quatuor dubia examinanda, et resolvenda proposita fuerunt; primum nempe = An studium philosophicum institui debeat in monasterio Calvomontano. II. An lectoribus præcedentia competat super seniores, atque antiquiores. III. An lectoribus aliena monasteria inhabitantibus, et ab eis de necessario provisis providendum insuper sit a nativo monasterio de secundariis necessariis, et IV. an ipsi lectores literis obedientialibus ad nativa monasteria redeuntes consueta missarum onera, chorique frequentationem in diebus festis subire debeant juxta normam constitutionum.

Resolutio definitorii generalis singulorum dubiorum.

§. 2. Idem vero definitorium re mature perpensa ad primum respondit = affirmative = ad secundum autem = om-

nes graduatos ad locum superiorem jam admissos locis suæ graduationis uti, ac gaudere, quousque aliter ab hac sancta Sede decretum non sit, exceptis tamen tum de novo formalizandis lectoribus, tum in iis quoque, qui nondum in possessione existunt loci superioris, sive in nativis, sive in alienis reperiantur monasteriis, quos idem definitorium voluit, contentos esse debere loco vocationis suæ usque ad præfatam resolutionem a dicta Sede procurandam. = Ad tertium, respondendum censuit memoratum definitorium = Lectores ubi laborant ibi provideantur de necessariis, quibus sint contenti = demum ad quartum = affirmative =. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, dicti exponentes, quo firmius resolutiones, seu responsa præmissa definitorii generalis hujusmodi subsistant, et serventur exactius, apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri, et insuper præcedentiam debitam esse iis lectoribus, seu graduatis modo illam obtinentibus, et in monasteriis in quibus ipsi illam actu obtinent, non autem aliis lectoribus, aut graduatis, qui præcedentiam hujusmodi nunc minime gaudent, nec eorum successoribus, per Nos declarari plurimum desiderent. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, ut sibi in præmissis opportune providere, et ut infra, indulgere, de benignitate apostolica dignaremur.

Confirmatio resolutionum prædictarum, quarum observantia generalis præcipitur.

§. 3. Nos igitur eosdem exponentes specialibus gratiis, et favoribus prosequi volentes, eorumque singulares personas a quibusvis excommunicationis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, et pœnis quovis modo, et quacumque de causa latis, si quas forte incurrerunt, hujus tantum rei gratia absolventes, et absolutos fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et regularium præpositorum, qui dilectum filium modernum procuratorem generalem ordinis sancti Benedicti congregationis Cassinen. super præmissis audiverunt, consilio, præfatas resolutiones dubiorum definitorii generalis prædicti auctoritate apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adjicimus, et ab omnibus, ad quos spectat, servandas esse volumus, ac jubemus, ita ut lectores, seu graduati, qui in quasi possessione præcedentiæ sunt, ea etiam in posterum gaudeant in iis monasteriis, in quibus eam obtinent; cæteros vero ea modo non gaudentes, aliosque deinceps, qui ad id muneris delecti fuerint, præcedentiam hujusmodi nulla prorsus ratione sibi sumere posse, auctoritate, et tenore prædictis declaramus, statuimus, et mandamus; salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ congregationis Cardinalium. Decernentes easdem præsentes literas firmas, validas, et efficaces existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos etiam causarum palatii apostolici auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus super his a quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Nihil in contrarium facere posse declaratur, derogatis omnibus etiam ordinationibus, et constitutionibus apostolicis.

§. 4. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac quatenus opus sit, ordinis, congregationis, et monasteriorum hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, et consuetudinibus; privilegiis quoque indultis, et literis apostolicis superioribus, et personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, ac insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, et innovatis. Quibus omnibus, et singulis illorum tenore præsentibus pro plene, et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctam Mariam majorem sub annulo piscatoris die XXVIII. Januarii millesimo septingentesimo sexagesimo nono, pontificatus nostri anno undecimo.

FINIS TOMI TERTII

INDEX MATERIARUM

QUAE

IN HOC TERTIO VOLUMINE

CONTINENTUR

A

C

CAPITULUM GENERALE

CAPITULUM CATHEDRALIS OSNABRUGENSIS

CAPITULUM METROPOLITANÆ URBINI

CANONICI REGULARES S. SALVATORIS

CENSURA

CIVITAS MATELICÆ

CIVITAS MASSÆ

CIVITAS REATINA

CIVITAS TUSCULANA

CIVITAS VELITERNA

CONSTITUTIONES APOSTOLICAE

D

DISPENSATIO

DUX MUTINENSIS

E

ECCLESIA

ECCLESIA S. MARIÆ AD MARTIRES DE URBE

ECCLESIA CATHEDRALIS PACENSIS

EPISCOPUS

EPISCOPUS AUGUSTANUS

EPISCOPUS LINGONENSIS

EPISCOPI GRÆCO MELCHITÆ

EPISCOPUS ORIOLENSIS

EPISCOPUS SARLATENSIS

H

HOSPITALE

J

JANSENISTÆ

JUDICES ECCLESIASTICI

JUSTINIUS FÆBRONIUS

L

LIBRI QUOAD EORUM PROSCRIPSIONEM

M

MINISTER GENERALIS ORDINIS FRATRUUM MINORUM S. FRANCISCI DE OBSERVANTIA DISCALCEATORUM

MIRACULUM

MISSA

MONACHI S. BENEDICTI CONGREGATIONIS OLIVETANÆ

MONACHI S. BERNARDI

MONACHI DOMUS CARTHUSIÆ MAJORIS DIOECESIS GRATIANOPOLITANÆ

MONS PIETATIS

N

NEOPHITI

NOTARII

O

OFFICIUM

ORDO FRATRUUM BETHELEMITARUM IN INDIIS

ORDO SANCTISSIMÆ TRINITATIS REDEMPTIONIS CAPTIVORUM

P

PATRIARCA

R

REGINA HUNGARIÆ

RESPUBLICA LUCERNENSIS

REX POLONIÆ

REX ROMANORUM

REX SARDINIÆ

SANCTA SEDES

SYNODUS

SOCIETAS JESU

STATUTA

U

UNIVERSITAS

INDEX TITULORUM
OMNIUM MATERIARUM
QUAE
IN INDICE GENERALI TERTII VOLUMINIS
CONTINENTUR

I

L

M

N

O

P

R

S

U

I M P R I M A T U R

Fr. Dominicus Buttaoni O. P. S. P. A. Magister

I M P R I M A T U R

A. Piatti Patriarcha Antiochenus Vicesgerens